ELIÆ EHINGERI
AUGUSTANI
PHILOLOGI AC POLYHISTORIS
EXIMII, ANTIQUITATIS CANÆ ET SANAE
Amatoris & defensoris strenui,

THESAURUS ANTIQUITATUM
Eruditione Ecclesiasticâ refertissimus,

h. e.

OPUS HISTORICUM
OMNIBUS OMNINO, CUJUSCUNQUE
sint Religionis, utilissimum, Iis præsertim, quorum manibus *Centuriatores* tractantur, nec minus, qui Iisdem destituuntur, maximè necessarium, per *omnes Fidei Articulos* accuratâ & facili Methodô sanam Antiquitatem demonstrans, eosdemque à fermentosâ Adversariorum impuritate vindicans, ex rationibus MSC. & Autoribus non ubique obviis, locupletissimè, multoque labore adornatum,

ET

A PURIORIS SOLIDIORISQUE ANTIQUITATIS
Amantibus diu multumque desideratum.

FRANCOFURTI
Sumpt. Thomæ Matthiæ Götzii Bibliop.

ANNO MDCLXII.

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO

DN. AUGUSTO,

Duci Brunſvicenſium ac Lunæburgenſium,

PRINCIPI ET DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

QUàm petulanter & quàm maledicè gens Pontificia purioribus noſtris Eccleſiis moleſta ſit, notius eſt, quàm ut prolixo ſermone nunc explicari debeat. Traducunt nos ut bonorum operum hoſtes acerrimos, qui latam feneſtram ad omnis generis nequitiam exercendam adapetiant, & hoc in optatis unice habeant, ut quàm pauciſſimi ſibi bonorum operum ſint conſcii. Gravis omninò hæc eſt calumnia (à noſtratis verò Eccleſiæ Doctoribus millies confutata) & digna ſatis, in qua ſe exerceant iſti mendaciorum Profeſſores; Sexcenta alia producere liceret, quibus abſque fronte & abſque omni conſcientia noſtras Eccleſias onerant; niſi jamdudum

ſuam mentiendi & calumniandi libidinem toti orbi expoſuiſſent. Quid verò Antiquitatem commemoremus? Eam nos execrari, nullo revereri modo, affirmare nulli verentur. Utinam verò ipſi Antiquitatem (canam & ſanam illam innuimus) ſequerentur! *Ab his nullatenus ſenſibus recedamus, quos ſanctos majores ac patres noſtros celebraſſe manifeſtum eſt*, ait Vincentius Lerinenſis cap. 3. commonitorii ſui. Quàm verò diverſum ab his doceant Pontificii, id ſi quiſpiam alius, certè ſtudioſiſſimè (abſit Invidia verbo!) Parens noſter quondam chariſſimus, nunc deſideratiſſimus, Antiquitatis canæ & ſanæ Amator & Defenſor ſtrenuus.

(*Ipſum quô dudum mactavit nomine Fama.*)

publicè editis ſcriptis abundè eſt teſtatus. Creditum enim ſibi optimus Vir putabat, ut pro eo, quo in Patrum lectionem ferebatur amore & ſtudio, quos ſibi jugi revolutione per illud, quod divina ſuppeditabat Benignitas, longioris vitæ ſpatium familiariſſimos & notiſſimos reddiderat, conſenſum veræ doctrinæ in antiquiori Eccleſia obſervatum, & ab Apoſtolorum temporibus in illa ipſa tempora derivatum, legitimo modo omnium oculis exponeret. Quod quàm non infeliciter præſtiterit varia in lucem ſe vivo edita comprobant opuſcula, quibus ipſis, (quod non ſine ſingulari animi lætitia

titia efferimus) contra hoſtes Veritatis hactenus pugnavit feliciſſimè. Quum verò Viri boni & Antiquitatis ſinceræ amantiſſimi perſpectum haberent, plura ejuſmodi apud Nos, quibus orthodoxia ſtabiliretur, heterodoxia verò confutaretur, deliteſcere ex Antiquitate deprompta opuſcula, Autores nobis fuêre, ut cum literario orbe ea ipſa protenùs communicaremus. Paruimus conſilio, & hoc quidquid eſt operis concinnari fecimus, quod bonis & cordatis omnibus proficuum futurum certò confidimus. Crepant ſubindè conſenſum Antiquitatis Pontificii: ſed quam inaniter, quàm putide, hic ipſus etiam docebit labor. Hunc verò B. Parentis noſtri laborem poſthumum Sereniſſ. Veſtræ Celſitudini, Princeps Sereniſſime, offerimus, ut ab illuſtris ſplendore nominis Tui aliquam lucis ſtricturam iremus mutuatum. Provocati itaque ſpe indubiâ Patrocinii contra maledicentiſſimorum hominum, veritatis ictum ægrè ferentium, (quorum hoc ſeculum proh dolor! eſt feraciſſimum) rabiem, huncce ſuo Parente deſtitutum fœtum quam humilimè Veſtræ Sereniſſ. Celſitudini offerimus, humilimo mentis cultu rogantes, ut Clementiſſimo vultu eundem ſuſcipere non dedignetur. Quod ut à Celſitudine Veſtra Illuſtriſſ. impetremus, per illam ſingularem pietatem & tantopere celebratum conſenſum in propaganda religionis ſinceritate enixè obteſtamur.

 DEUM,

Deum, quod ſupereſt, invocamus precibus calidiſſimis, ut Illuſtriſſimam Veſtram Celſitudinem cum Sereniſſima Domo quàm diutisſime ſuperſtitem eſſe jubeat, & cum corporis tùm animæ felicitate omnigenâ coronet. Perſcribeb. Ratisbonæ Anno M DC LXII.

Serenisſimæ Veſtræ Celſitudinis

humillimi Clientes

B. Eliæ Ehingeri, quondam Profeſſ. & Bibliothecarii Auguſtani, exinceps Gymnaſii Poëtici Ratisbon. Rectoris, Hæredes.

IN SYMBOLUM
Serenissimi Principis ac Domini, Domini
AUGUSTI,
Ducis Brunsvicensis & Lunæburgensis, &c.
EXPENDE

*O**mnia quæ motu rapiuntur præpete* sursum,
Illa pigris finxit nobiliora Deus.
Sic sursum *levis ignis agit,* sursum *levis aer*
Nititur, unda gravem cærula lambit humum.
Ipse Deus sursum *magnis super aurea cæli*
Atria, & ex illo profluit omne bonum.
Hinc, velut ad vitæ fontem, sursum *omnia anhelant:*
Illa, quibus cæli purior ignis inest.
Cætera bruta solum vel stagna liquentia verrunt,
Sed tamen & sursum *Terra Salumq; petunt.*
Montibus illa suis, & montibus illud aquarum
Æmula ceu supero basia ferre polo.
Et faciant. Natura suis in singula claudat
Finibus, & stabili stent Elementa fide.
Tantus amor Terræ superas emergere in oras
Oceano sursum *tendere tantus amor.*
Quin & avis sursum *celeri quoque remigat ala,*
Et liquidum pennis avia stringit iter.
Ante alias (viden'?) ut sursum *petat altius Æthram*
Illa avium princeps, armigera, illa Iovis,
Illa Aquila, adversum fixo qua lumine solem
Acre tuens, nubes vincit & astra ferit.
Mentibus exemplum generosis tendere sursum,
Altaq; inaccessa sidera adire via.
Reptilium procul à cœno, vulgiq; profani
Colluvie, terra deside, nocte procul.
Sic ab humo longè vivâ volat indole sursum,
Montibus excelsis celsior atque Aquila.
Princeps AUGUSTE, *invictis Aquila inclyta pennis*
Perge per excelsum celsior ire decus,
Dum tandem hoc vitæ decurso tramite, sursum
Evehat emeritum te super astra Deus!

Serenitatis Vestræ

humillimus,

Elias Ehinger.

Perreverendo Seni,

DN. ELIÆ EHINGERO,

PHILOLOGO ET POLYHISTORI EXIMIO, de re Christiana & Literaria præclarè emerito, suo in Christo Patri venerando.

S. P.

Geminum munus tuum Symboli & Decalogi Acatholici, Venerande in Christo Pater, Vir Clarissime & meritissime, una cum literis longè gratissimis, rectè accepi, multumque pro iis debere tibi, libens profiteor, quod & lectione eorum plurimum fuerim delectatus, & quantum ex multiplici Lectione in rem Evangelii, contra Jesuitarum strophas contuleris, liquidò cognoverim, quo nomine juventuti studiosæ quondam Tibi concreditæ, gratulandum censeo, quæ te monstratore malas insidiatorum artes bonis artibus eludere didicit. Et cum Jesuitæ has ad populum phaleras subinde proiiciant, & talia glaucomata incautis obiiciant, rectè iisdem armis iis occurritur, ut impudentes esse (quo uno triumphant) dediscant, certè populi non obesæ naris ludibrio, exponantur. Utinam verò sit vel Patronus, qui lucem fœnerari tuis illis velit, vel Typographus, qui operam huc suam conferat. Cæterùm hi apud nos ita exaruerunt, ut vix tabellis alphabetariis, excudendis sufficiant: illi verò post Bellonæ rabiem nuspiam apparent, nisi fortè unus nobis superstit Augustus Dux, Literarum Princeps, sed qui nimiis incursionibus, senio jam gravatus, & obruitur, & opprimitur. Beatum tamen Te, cui tantus thesaurus propria diligentia quæsitus domi repositus est, testis fœcundi pensi tui, apud posteritatem ostentandus, & quod ego optarim, in nobili aliqua Bibliotheca reponendus. Vale Vir eximie, & amare perge

meritorum tuorum

æstimatorem studiosiss.

Bebenhusii 24. Septembr. 1651.

Johan. Val. Andreæ D.

LE-

LECTORI SALUTEM.

HIc in frontiſpicio monendus es Amice & benevole Lector, Typothetam ex incuria Præfationem in Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Centuriam decimam quintam (præcedentes centurias in centuriis Magdeburgenſibus videre licebit) quam Operi huic præmittere debuiſſet, pagin. 165. poſuiſſe, excuſa errorem, id quod libenter facies, ſi labi eſſe humanum tecum recordaris. Utere interim Opere hoc, cui nihil deeſſe ſcias, in tuum commodum, cætera quæ irrepſerunt ſphalmata, corrige, & expecta Miſcellanea Theologica Clariſſimi Dn. Autoris μακαρίτου, lectu digniſſima, propediem lucem viſura.

Vale.

¶ ¶ INDEX

INDEX MATERIARUM.

An

Auctio-

Index Materiarum.

Ad

AD Centuriam decimam quintam Historiæ Ecclesiasticæ, Christo adminiculante, descendimus, in qua non imus inficias, statum Ecclesiæ fuisse miserrimum: Unicam tantum audiamus S. Brigitam Revelationum lib.3.c.27 scribentem. Omnes gradus à sua laudabili dispositione apostataverunt, quia charitas DEI versa est in cupiditatem mundi, &: post hæc audivi vocem dicentem: O Roma, Roma, muri tui dirupti sunt, & ideò portæ tuæ sunt sine custodia. Vasa tua venduntur, ideò altaria tua desolata sunt, vivum sacrificium & incensum matutinum comburitur in atrio. Et ideò non ingreditur de sancto sanctorum sanctus odor suavissimus. Et: nunc versa est in scoriam & principes ejus principes pacis. Nunc autem versa est in scoriam, & principes ejus homicidæ. O si cognosceres dies tuos, O Roma, fleres utique & non gauderes. Pag.214.

Cap. 33. Quare timendum *Catholicam fidem in brevi deperire*, nisi talis venerit, qui Deum super omnia, & proximum suum sicut seipsum diligat, fide non ficta. Omnes abusiones abolendo.

Cap.57.p.292. Mater loquitur: Roma est quasi ager, super quem zizania excrevit. Ideò prius debet mundari cum acuto ferro, in igne purgari, póstea aratro cum jugo boum.

Cap.132.p.398. Sic Sacerdotes non loquuntur mirabilia mea, sed mundi amorem, suam voluptatem prædicant, & nihil esse reputant, quod pro eis feci. Secundo *perdiderunt clavem*, qua miseris deberent aperire cœlum: illam autem, qua aperitur infernus, diligunt, & reconditam habent in sindone munda.

Cap.142. Audi GREGORI Papa XI. Incipe reformare Ecclesiam meam, quam ego acquisivi meo proprio sanguine, & renovetur, & spiritualiter reducatur ad pristinum statum suum sanctum, quia jam nunc

magis veneratur lupanar, quàm sancta mater Ecclesia.

Revelat.l.5.cap.53.p.519.Pater ad Filium loquitur.Sed verè sponsa tua nunc facta est adultera, fores thalami sunt clausæ, & in loco Sponsæ jacet *adultera* pessima.

Cap.96.pag.603.Nec mirum: nam ipse, qui clamare debuerat, venite, & invenietis requiem animarum vestrarum: ipse clamabat. Venite & videte me in pompa & ambitione, plus quàm Salomonem, *Venite ad Curiam meam, & exhaurite bursas vestras, & invenietis perditionem animarum vestrarum.*

Revelat.lib.7.c.7.p.632. Multi summi Pontifices fuerunt ante Johannem Papam, *qui sunt in inferno, &c.*

Revelationes Extravagantes cap.51.fol.825. Inquire ulterius, & audi qualis est dispositio curiæ Romanæ quæ sedes mea deberet esse. Sicut enim in sede quatuor sunt columnæ sustentantes, & medium quoddam, in quo sedens quiescit: Sic in sede mea, quam summis Pontificibus reliqui, deberent esse quasi quatuor columnæ, Humilitas scilicet, Obedientia, Justitia, & Misericordia, & medium scilicet divina Sapientia cum divina charitate: Sed hæc *mutata est*, & assumta nova sedes, in qua est superbia pro humilitate; propria voluntas pro obedientia, amor pecuniæ pro Justitia, ira & invidia pro misericordia: medium antem vocari sapiens & magister ad mundum. *Ecce sic immutata est sedes mea.*

Verum igitur est, quod quidam Poeta Christianus de Ecclesiæ magnificentia cecinit.

Quam speciosa tuæ est, Ecclesia, fortis imago;
Quam Sol ambit, amat; nulla nec astra juvant!
Mentitur pictura nihil, volat orbe relicto,
Addictusque polo noster adhæret amor.

Rursus de turpitudine meretricis Babylonicæ.

Quam pudibunda tuæ est, Ecclesia, fortis imago,
Cui fera Lerna thronus, tetra venena cibus!
Mentitur pictura nihil: ruit exul ab alto,
Nec nisi putre solum vester oberrat amor.

Quanquam verò in decima quinta centuria Ecclesiæ status fuerit atrociter corruptus: tamen in maximis etiam tenebris Papatûs Deus veritatem illucescere voluit, ne adversarii conquererentur, Lutheranam fidem

dem esse planè novam, & prioribus seculis inauditam quod in præsens, ex Autoribus Catholicis pro virili demonstrabimus.

De S. Scriptura Lutherani idem credunt, quod Melchior Canus locor. Theol. l. 7. c. 3. p. 221. Canonicos autores ut supernos, cœlestes, divinos, perpetuam, stabilemque constantiam servare: reliquos verò Scriptores sanctos, inferiores & humanos esse, deficereque interdum, ac monstrum quandoque parere, præter convenientem ordinem institutumque naturæ.

D. Henricus Canisius Tom. 3. antiquarum lectionum, parte secunda p 25. Johannes de Ragusio statim ad S. Scripturam veluti ad certissimam *& inobliquabilem regulam* communiter recurritur, & secundum testimonium Veritatis ejusdem, sublatis dubiis, Veritas elucescit.

Pag. 33. Sacra Scriptura in sensu literali & bene intellecta est infallibilis fidei regula *& sufficientissima.*

Si Scriptura non esset sufficiens fidei Regula, sequeretur, quòd Spiritus Sanctus insufficienter tradidisset eam, qui est Auctor ipsius.

Antiquiores ita docuerunt, ut Salvianus l. 5. de gubern. p. 161. Nos ergò tantum Scripturas Sacras *plenas, inviolatas, integras* habemus, qui vel in fonte suo bibimus, vel certè de purissimo fonte haustos per ministerium puræ translationis haurimus.

Ita docuit Ecclesia tempore Concilii Niceni apud Gelasium, Cyzic. part. 2 p. 124. Τοῖς γεγραμμένοις πίστευε, τὰ μὴ γεγραμμένα μὴ ἐννόει, μηδὲ ζήτει. Scriptis crede: quæ non scripta sunt, ne cogites, nec inquiras.

Ita non docet moderna Romana Ecclesia. In vita Servæ Dei *Theresa de Iesu* pag. 86. Ægrè ferebat, quòd suæ Moniales abstrusa Dei mysteria, vel alias curiositates, quæ ad mulieres non pertinent, indagarent. Cum Toleti degeret, puella quædam ab ea Religionis habitum efflagitavit, quam cum in religionem admitti decrevisset, dixit puella, habere penes se Biblia, quæ ad Monasterium erat allatura. Confestim à Dei serva exclusa fuit, dicente: *Biblia*, filia, ne afferas, neque huc venias, sumus enim mulieres, quæ præterquam nere nihil aliud scimus. Quæ puellæ repulsa non sine divino instinctu, ob nimiam curiositatem à serva Dei fuit facta: nam (ut postea evenit) ob aliquos errores contra fidem habitos, à sancto Inquisitionis officio punita fuit. *Bruxellis.*

Lutherani docent, quod in decima quinta centuria docuit *Iohannes*

Driedo de Ecclesiasticis Scripturis l.4.c.4.p.239.b. Ecclesia primitiva, propter Collegium Apostolorum, ad tradendam novam fidei nostræ doctrinam, majoris erat gratiæ, majorisque autoritatis, quam Ecclesia, quæ nunc est.&: super omnibus ergo, quæ ex scripturis sacris sunt manifesta, *Prior, notior, & vetustior* autoritas ejusdem Scripturæ, quàm ejus Ecclesiæ, quæ nunc est. Nam & hujuscemodi Ecclesia quæ nunc est, quemadmodum in superioribus diximus, ex Scripturis sacris quærenda est & cognoscenda.

LOCUS I.

De S. Scriptura.

Ecclesia centuriæ decimæ quintæ debuit Patres audire, inprimis *Clementem Alexandrinum* Strom.l.6.p.488 Τῇ προνοίᾳ τὰς προφητείας γεγενῆσθαι παρισὰς ὧδε. Ἔγνωμεν γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὰ προσέταξεν ὄντως, καὶ οὐδὲν ἄτερ γραφῆς λέγομεν Divina providentia (ex sententia Divi Petri) factas esse scripturas, sic referens: sciebamus enim Deum hæc verè jussisse, & *absque Scriptura nihil dicimus.*

Vor Zeiten hat man in Klöstern die H. Schrifft Altes vnd Newes Testaments Historien fürlesen: Jetzunder verbiet man die heilige Schrifft den Nonnen/wie auß Theresa gehört: Hergegen vergönt man den Kloster-Jungfrawen/ daß sie umb ein Pater noster dörffen spielen/ das beweisen wir auß einem Büchlein dessen Titul ist/ Das Leben der Durchleuchtigsten Königin Magdalenæ/ Ertzhertzogin zu Oesterreich/ꝛc. deß Königlichen Stiffts zu Hall im Inthal Stiffterin. Inßpruk bey Daniel Paur. Folio 313. Bey den Krancken und Aderlässern war jhr auch nicht zu wider daß man sich/nach gelegenheit der Zeit/ mit etlichen kurtzweiligen Spilen (Karten und Würffel außgenommen) recreirte/ jedoch weder umb Gelt oder Geltswerth / sonder umb ein Vatter vnser und Ave Maria, oder andere kurtze Gebetlein oder übung einer gewissen Tugend/und dergleichen.

Pag.18. Indianische newe Relation erster Theil/zu Augspurg Anno 1614. getruckt/sagt zum König: Die Christen haben das Evangelium vnd Psalter auch die Bücher Mosis gantz verfälscht: Darauff der Pater geantwortet/Herr dem ist nicht also.

Hieron. tom.4. in cap.6. Esaiæ lib.3 p.25. Quòd si aliquis dixerit: Hebræos

Hebræos libros postea à Judæis esse falsatos, audiat Origenem, quid in octavo volumine explanationum Esaiæ huic respondeat quæstiunculæ; quod nunquam Dominus & Apostoli, qui cætera crimina arguunt in Scribis & Pharisæis de hoc crimine, quod erat maximum, reticuissent. Sin autem dixerint, post adventum Domini Salvatoris, & prædicationem Apostolorum, libros Hebræos fuisse salvatos cachinnū tenere non potero ut Salvator & Evangelistæ & Apostoli ita testimonia protulerint, ut Judæi postea falsaturi erant.

Apud Manuelem Calecam *Græci de Latinis* p.423. Sacros Canononns & sacras literas vix legunt. Canones verò & Leges sibi esse ajunt jussa Papæ, qui pro tempore sedem Romanam tenet. Præcepta verò eorum qui vita functi sunt, sive Apostoli, sive Patres fuerint, unà cum illis mors arbitrantur.

Thomas Bozius, qui centuria decima quinta vixit, lib.16. de signis Ecclesiæ c.10.p.189. Quicquid divina Scriptura autoritatis habet, id totum fuit atque est ab Ecclesia. *Romæ 1591 dedicat Innocentio IX*

Et: at ipsa Ecclesia propter arctissimam cum Deo conjunctionem habet, non veritati innititur, sed veritas innititur Ecclesiæ, quasi columnæ & firmamento. p.191. *Credo unam sanctam Ecclesiam.*) Scimus autem articulos esse veluti principia quædam, quibus præ cunctis fides est habenda: at Scriptura non refertur inter hujusmodi principia, quamvis illa sancta dicatur ac sacra, sed per Ecclesiam, quasi per quoddam principium probatur, & confirmatur, cum pertineat ad eam, rejicere & approbare scripturas.

Albertus Pighius Hierarchiæ Ecclesiasticæ l.1.c.2. p.8. Nam de Evangelijs rursus pergam interrogare, qui sciam hæc esse Matthæi, Marci, Lucæ, Johannis, quæ sub illorum nomine legimus, ut qui autographa eorum nunquam viderint, & si viderint, non agnoscerent, & ut certo agnoscerent, quis certos reddidit vera esse, certaque, quæ scribunt, omnia, de Christo (præsertim Marcus & Lucas) quæ nunquam viderant, sed crediderunt narrantibus aliis? Idem interrogari potest de Matthæo & Johanne, quibus tametsi in hoc credamus, quod dictis actisq; Christi interfuerunt, non tamen omnibus, quæ scripserunt, *potuerunt etiam & labi memoria & mentiri*, ut omnis homo falli potest & fallere. Coloniæ in folio apud hæredes Arnoldi Birckmanni. *Coloniæ 1572.*

Idem Pighius controversia 3. p. 89. b. Sunt enim Scripturæ *muti judices*.

Gretserus contra Regem Angliæ Jacobum p. 165. Nullus Catholicorum Scripturam pro cereo naso, pro mortua litera, & pro Lesbia regula habet.

Rectius scripsit Cyrillus Alexandrinus in Amos p. 706. Tantopere nonnulli insanierunt, ut sanctos quoque Prophetas *mentiri* arbitrarentur.

Basilius Magnus epist. 64. p. 565. Demnach wann jhre Träum mit den Gebotten deß HErrn übereinstimmen so seyn sie an dem Evangelio vergnügt und zu frieden/welches gar nicht bedarff/daß jhm erst durch die Träum sein Glaubwürdigkeit mitgetheilt werde.

II.

De Deo Uno & Trino.

MAximi beneficii loco ducendum, quòd misericordissimus Dei, Sacrosanctæ Trinitatis mysterium, à seculis absconditum in maximis tenebris conservare voluerit. Qui enim citharam intuetur eleganitissimè instructam, ejusque summâ factam arte & ordine compositionem vel pulsatarum fidium concentum audit: aliò cogitationes animi non refert, quàm ad ipsum artificem ac citharœdum. Hunc animo concipit, ad hunc se convertit, utut oculis eum non aspiciat. Sic & nobis non potest non esse manifestum id, quod & condidit universa, & condita movet ac conservat, utut animi cogitatione comprehendi à nobis nequeat. Adeoque prorsus hebetis esse hominem judicii necesse est, qui non sponte sua, naturaliumque demonstrationum vestigiis inhærens eò progrediatur, imò hac ipsa ratione intelligimus, Deum hoc non esse, quod animo informamus, & utcunque exprimimus, rationisq; vi delineamus.

Greg. Naz. Orat. 2. Theol. p. 25.

Raymundus Lullus (testimonio Papirii Massoni qui centuria decima quinta vixit & scripsit) excellentis ingenii Philosophus, in aula Bonifacii erat anno 1296. ibique absolvit opusculum egregium, quo articulos fidei Christianæ probare argumentis & rationibus demonstrare conatur, in quo libello Bonifacii & Cardinalium, qui tunc vivebant, mentionem fieri moneo.

Tannerus

Tannerus hujus Lulli syllogismum pro S. Trinitate nobis reliquit Tomo 1 pag. 1071.

Ubicunque est actus, est concordia agentis & acti in ipso actu.

In divina bonitate est actus, quem ipse appellat bonificare. Ergò ibi est concordia bonificativi & bonificabilis in actu bonificandi: ac proinde pluralitas, sine qua concordia esse non potest. Ex quibus postea infert, cum tria hæc sint in Deo, reipsa distincta, nimirum bonificativum, & actus bonificandi, hæc esse tres personas, neque has alias esse quam Patrem, Filium & Amorem seu Spiritum S.

Clarius, rectius & verius scripsit *Leonardus Lessius* circa finem centuriæ decimæ quintæ de providentia p. 9. Unum esse supremum Numen, cujus providentia administrentur omnia, patet

1. Ex omnium gentium & sapientum confessione.

2. Ex motu orbium cœlestium.

3. Ex eo, quod res corporales & aspectabiles non possunt esse à scipsis.

4. Ex rerum pulchritudine & structura partium, respectu totius.

5. Ex structura partium mundi in ordine ad finem.

6. Ex structura partiũ in animalibus & plantis, in ordine ad finem.

7. Ex eo, quòd omnium operationes ordinatissimè ad finem tendunt.

8. Ex vultuum & vocum diversitate, & mundi paupertate.

9. Ex miraculis.

10. Ex prædictionibus & occultorum revelatione.

11. Ex spiritibus.

12. Ex morum & vitæ directione.

13. Ex eo, quod nihil debet manere inordinatum, & animæ immortalitate.

14. Ex variis divinæ severitatis & benignitatis exemplis.

15. Ex pœnis, quæ blasphemis, sacrilegis, perjuris repente & invisibiliter irrogatæ.

Centuria decima quinta credidit, quod Concilium Florentinum centuria antecedente definivit Sessione 18. p. 438. Nos dicimus, substantiam & personam sive hypostasin, esse idem re, differre autem nostro modo intelligẽdi, ita ut persona constet ex substantia & proprietatibus.

Sessione

Sessione 19.p.446. In divinis non esse substantiam quæ generat aut spirat, sed hypostases esse, quæ generant & spirant. Sequitur ergò ut ejus causa sit paterna hypostasis, non substantia.

P.448. Ita ergò concludunt omnes, substantiam in divinis non generare.

P.452. Duobus modis intelligitur nomen substantiæ: uno quidem cum naturam tribus personis communem significare volumus; altero verò quando substantiam accipimus una cum proprietatibus, quæ sunt in ea, hoc est hypostasin.

P.453. *Persona* constat ex divina substantia & proprietate, & hæc unum sunt re, substantia & proprietas. Secundum proprietatem quidem distinguuntur realiter inter se personæ: sunt enim ad aliquid: at verò secundum substantiam sunt unum & idem Deus.

In actis Concilii Niceni I. apud Gelasium Cyzic. fol. 149. *Τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς ἁγίας καὶ προσκυνητῆς καὶ ὁμοουσίου τριάδος, ἀπερινόητον, καὶ ἀνέκφραστον, καὶ παντῃ ἀκατάληπτον ὑπάρχει πίστει μόνῃ νοεῖσθαι δυνάμενον.* Mysterium hoc sanctæ & adorandæ & consubstantialis *Trinitatis*, omnem intellectum atque sermonem superat, & prorsus comprehendi non potest, *sed sola fide percipi.*

Hoc & Lutherani credunt. Malè ergò sentit recens Ecclesia pontificia.

Bericht von dem großmächtigen König Mogor p. 37. b. Daß Gott um unsertwillen Mensch worden / sein Leben / Todt / Aufferstehung / und was sich mehr biß auff die Sendung deß Heiligen Geistes mit jhm verlauffen, ist alles der Vernunfft ähnlich und gemeß.

III.

De duabus naturis in Christo.

AD decimam quintam centuriam refertur *Leonhardus Lessius* de perfectionibus divinis lib. 12. c. 5. p. 123. Utroque igitur errore damnato, *certissima fide* tenendum, in Domino nostro esse duas integras, inviolatas, omnibus suis naturalibus proprietatibus & conditionibus absolutas naturas Humanam & Divinam, easq; ita in unam coaluisse personam, ut unus idemque sit verus Deus & verus homo, habeatque omnia, quæ sunt Humanitatis: & omnia quæ Filio Dei vero Deo conveniunt, conveniant

& huic

[illegible] huic homini, & quæ huic homini conveniunt, tribuuntur quoq; Deo; Est *enim iste homo* Filius Dei, est ab æterno genitus ex patre, est unà cum patre principium Spiritus S. est Sapientia patris & omnium Opifex, est immensus, est incommutabilis & æternus, est omnipotens: Rursus *Deus factus est homo passibilis* & mortalis, Deus natus est ex Virgine, Deus passus est, crucifixus, mortuus, sepultus. Hoc modo in Christo est [illegible] *matum utriusque naturæ perfecta communicatio*, cum humana natura omnia sua communicet verbo, & divina natura sua omnia communicet huic homini.

Ludovicus Granatensis in festo Iacobi p. 44. Ne verò quisquam minus se Redemptori suo debere putet, quod is non ex divina sed ex humana natura calicem hauserit passionis, sciat, *Catholicè & propriè* dici Deum mortuum & passum atque sepultum. Tam arcto quippè vinculo humanam naturam divinæ copulavit, tantaque inter utramque naturam (personalis vinculi ratione, quo utraque subsistit) unitas est, ut quæ sunt humanitatis, Deo; quæ verò Divinitatis propria sunt, Homini convenire dicantur.

Nicolaus de Cusa Tom. 2. Exercit. l. 2. p. 28. Ita mirabilis profunda atque intima hæc *Sancta Unio*, quod divina natura in Christo manens suppositum, communicat & usurpat sibi omnem denominationem sive omne idioma, id est proprietatem quæ humanæ assumtæ in ratione suppositi aut personæ conveniret, sicut sunt, esse hominem, esse filium hominis, sicut sunt, actiones, passiones, motus, quæ naturæ humanæ [illegible] nata sunt competere, prout ipsa natura est, esse specificum. *Paulò ante seculum decimumquintum.*

[illegible] conversò denominationes & idiomata, *quæ divino supposito* [illegible], ratione ejusdem Unionis de ipso Homine, qui Deus est, [illegible] *de* enunciantur. Veruntamen divina & humana Idiomata [illegible] *modo* Christo conveniunt. Nam divina de eo dicuntur per [illegible] simpliciter; sed humana non per se, sed secundum quid, ratione humanæ naturæ. Hinc proveniunt mirabiles illæ locutiones, *quas Fides* [illegible], scilicet, quod immortalis moritur, invisibilis in terris visus est: quod Deus, qui non mutatur, fatigatur ex itinere: impassibilis crucifigitur, & ab æterno genitus, hodie nascitur, *& quod homo corporeus est* [illegible] temporalis est æternus, infirmus omnipotens. Imo tanta est tam [illegible] anda Unio illa, ut Christum filium Dei, ad inferna descendisse [illegible], quando mortuus fuit, & non sit verum dicere, quod fuit

B homo

homo propter ſeparationem animæ à corpore; non tamen fuit ſeparatũ verbũ ab anima & corpore, quia Unio verbi divini ad corpus et animam, nunquam fuit diſſoluta, imo Chriſtus ex eadem ratione iacuit in ſepulchro, & deſcendit ad inferna. Et tunc Chriſtus ubique regnabat in cœlo & in terra juxta divinam naturam. Hæc eſt ſuperadmiranda Unio, quam nullus niſi fide, apprehendit.

D. Henricus Caniſius antiquar. lectionum Tom. 5. p. 507. Ruricius ad Sedatum. Dum imago viſibilis Dei, forma ſit ſervi, ut poſſit impatibilis pati, incomprehenſibilis capi, im̃ortalis mori, qui mortem occumbendo perimeret, ut vitam reſurgendo repararet.

Doctrinam hanc de unione perſonali, & idiomatum communicatione vera & reali didicit hoc ſeculum ab antiquioribus, ita autem docuit *Arethas* in Apocalypſin p. 683. ἀντιδιδόασι γὰρ ἀλλήλοις ὑπὲρ καὶ ἀνάληψιν ἀνθρωπίνην οἰκειωτικῶς τὰ θεῖα ἀνθρωπίνοις, καὶ τὰ ἀνθρώπινα τοῖς θείοις ἰδιώμασι. Familiariter namque ſibi mutuo reddit ob humanitatis aſſumtionem, divina humanis, & humana divinis idiomatis.

Ita docuit Leo I. epiſt. 10. p. 642.

Propter hanc Unitatem perſonæ in utraque natura intelligendam, & filius hominis legitur deſcendiſſe de cœlo, cum filius Dei carnem de ea Virgine, de qua eſt natus, aſſumſerit. Et rurſus, filius Dei crucifixus dicitur ac ſepultus, cum hæc non in divinitate ipſa, qua unigenitus, conſempiternus & conſubſtantantialis eſt Patri, ſed in naturæ humanæ ſit infirmitate perpeſſus.

A vera & ſincera Leonhardi Leſſij Jeſuitæ candidi doctrina, à Granatenſis Dominicani conſenſu, à Nicolai Cutani, viri tam docti, quam pij teſtimonio Bellarmini de Scriptorib. Eccleſiaſticis Apoſtolica concordia, à Leonis I. Pontificis Rom. norma noſtri Jeſuitæ recedunt.

Bellarminus enim ſcribit de Chriſto l. 3. c. 16. p. 325. communicationem idiomatum eſſe realem, reſpectu ſuppoſiti, verbalem reſpectu naturarum.

Antonius Poſſevinus in Moſcovia p. 165. de Brentio. Perſonam Chriſti cum ipſius humanitate confuderunt, idiomatum enim communicationem non minus in naturis, quam in perſonis fieri putaverunt, cum tamen naturæ eam inter ſe haud poſſideant communitatem &c.

P 167. duntaxat verbalem.

Henrich Lampaſter wider D. Reiſinch p. 330. daß allein ver-

vermag die Persönliche Vereinigung/ daß von einer Person zweierley prædicata mit Warheit gestattet werden/ Göttliche nach der Göttlichen/ menschliche nach der menschlichen Natur: nit aber die Göttliche von der menschlichen/ oder die menschliche von der Göttlichen Natur. Dann weder die Gottheit sterblich/ noch die Menschheit unsterblich ist/ sondern Christus ist unsterblich der Gottheit/ sterblich aber der Menschheit nach/ dieweil Christus nur ein Person ist/ und zwo Naturen hat, und ein jede auß denselbigen ihre besondere Eigenschafften.

Fridericus Fornerus in paradiso malorum punicorum p. 103. Sola humanitas Christi passa.

Gretserus Tom. 11. de Cruce p. 1580. Homo enim erat, & non Deus qui percutiebatur.

Bellarminus in Concione de Dominica passione p. 255. In Christo altera naturarum ejus, nempè *Humana sola* cruciabatur: altera divina videlicet, quodammodo abscedebat, & sociam suam *solam* in supplicijs & tormentis relinquebat. Quantum attinet ad consolationem, quam patienti humanę naturæ adferre potuisset, & quantum ad intolerabilium illorum dolorum mitigationem ac temperamentum *eam omninò deseruit*.

Iacob Biderman Agonisticon l. 1. p. 135. Humanitas Christi merum instrumentum in conficiendis miraculis.

A pia antiquitate Lampaster, Fornerus, Gretserus, Bellarminus, Bidermanus recesserunt. Lutherani verò piam antiquitatem Hieronymi & Cyrilli Alexandrini sequuntur. Ita autem scribit Hieronymus tom. 4. epist. 10. p. 42. constat igitur unum eundemque Christum secundum utramque formas operatum, humanitatis scilicet ac divinitatis, ac per hoc duas exercuisse operationes. Operata est enim utraque forma vel natura *cum alterius communione quod proprium habuit*, verbo siquidem operante, quod verbi est, & carne exequente, quæ carnis erant, communicante ei siquidem verbo, in eadem operatione, dum & idem Deus atque homo in una substantia vel persona sine dimensione aut commistione creditur, & præcognita una identitas prædicatur.

Cyrillus Alexandrinus contra Antropomorphitas c. 22. p 88. b. Cum igitur miracula edit, ne seorsim separans a sancta ipsius carne Verbum Dei soli ipsi vim miraculi editi tribuas: sed ita potius *precogita*. Unigenitum Dei verbum hominem factum etiam per propriam suam carnem sæpenumero operatum esse, non per confusionem & commistionem.

Ὅταν οὖν, τὰς θεοσημείας ἐργάζηται, μὴ διορίσας, ἀνάμιξ τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτοῦ τὸν ἐκ θεοῦ λόγον αὐτῷ μόνῳ τὴν ἐπὶ τῆς τελουμένης ἀνάψῃς δύναμιν. νοεῖ δὲ μᾶλλον εὐσεβῶς, ὅτι γενόμενος ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκὸς πολλάκις ἐνήργει, ὡς ἰδίαν ἔχων αὐτήν, οὐ κατὰ σύγχυσιν ἢ φυρμόν,

De Neſtorianiſmo.

1. VIncentius Lerinenſis adverſus hæreſes. Neſtorius dum ſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repentè perſonas, & inaudito ſcelere, duos vult eſſe filios Dei, duos Chriſtos, unum Deum, alterum, qui generatus ex matre. Atque ideò aſſerit, Sanctam Mariam non θεοτόκον, ſed χριστοτόκον, eſſe dicendam, quia ſcilicet ex ea, non ille Chriſtus, qui Deus, ſed ille, qui erat homo, ſit natus.

2. Legatio ad Armenios p.57. Neſtorius duas naturas ſeparatas ajebat, non unitas in unam perſonam. p.59. ὁμοῦ γὰρ Νεστόριος λέγει δύο φύσεις κεχωρισμένας, καὶ δύο πρόσωπα, καὶ δύο χριστούς, καὶ δύο υἱούς. Neſtorius ajebat duas naturas ſeparatas, & duas perſonas, & duos Chriſtos, & duos Filios.

3. Leontius p. 499. Neſtorius duas naturas fatebatur, ſed non dicebat, earum factam unionem.

p.451. Neſtorius ajebat, non eſſe factam unionem verbi cum homine, ſed duas tradebat perſonas.

4. Gregorius Nyſſenus ad Theophilum. Proferunt enim tanquam quibusdam in Catholica Eccleſia duos filios colentibus in dogmate, unum quidem ſecundum naturam, alterum autem ſecundum adoptionem, poſtea acquiſitum.

5. Cyrillus Alexandrinus tom.5.p.318. Verum enim verò licet duas naturas ille dicebat, Carnis & Verbi differentiam ſignificans (eſt enim alia Verbi, alia Carnis natura) attamen Unionem unà nobiſcum non confitetur.

Idem parte 1. Concilii Epheſini p.157. Μὴ γάρ μοι διαλύῃ μετὰ τὴν ἕνωσιν μηδὲ διϊστὰς εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς καὶ εἰς θεὸν διϊστάμενον ἡμῖν ἀνατυποῦ τὸν Ἐμμανουήλ. Nemo poſt unionem diviſionem mihi fingat, neq; Emmanuelem in hominem ſeorſum & in Deum rurſus ſeorſum diſpoſcens, duas perſonas efformet.

Idem Cyrillus Alexandrinus in Dial. p.116. Cum enim ſejungant ac ſeparent omninò & voces & res, atq; has quidem ſoli ac peculiariter unigenito tribuant, has vero cuidam diverſo ab hoc filio & ex muliere nato, a vera rectaq; via aberrant, Chriſtiq; myſteria non intelligunt.

6. Theo-

6. Theologi Wirtembergici de libro Concordiæ contra Bellarminum p.94. Die Nestorianische Ketzerey wil die Person Christi/und zween Christus gemacht/da ein jeder/was sein eigen ist/ für sich selber behalt und mit anderem nichts gemein habe.

In Concilio Ephesino part.1.p.259. Nulla itaq; ratione unum Dominum nostrum Jesum Christum in duos filios divellere fas est.

7. D. Luther Tom.7.Jen.p.254. Nestorius wil die Idiomata der Menschheit nicht geben der Gottheit in Christo / ob er wol vest steht/ daß Christus Gott vnd Mensch sey. Wiederumb Eutyches wil die Idiomata der Gottheit nicht geben der Menschheit/ob er auch gleich vest hält/ daß Christus wahrer Gott vnd Mensch sey.

Quare

quæcunq; sententia Christum dividit in duos filios, duos Christos facit, [illegible] communicationem Idiomatum negat, ea meritò repudianda.

Sed quæ Christum secundum humanitatem esse adoptivum Dei Filium asserit, ex sententia Felicis hæretici, Christum dividit in duos filios, duos Christos efficit, negat communicationem idiomatum realem.

Ergò Christum secundum humanitatem esse adoptivum Dei Filium, sententia Felicis meritò repudianda.

Filius Dei, vivi κυρίως καὶ μάλιστα, non est filius Dei adoptivus.

Christus filius hominis per communicationem idiomatum est filius Dei vivi.

Ergo Christus, filius hominis, non est filius Dei adoptivus.

N[illegible] ex tota antiquitate, in baptismo Christi locum Matth.3. [illegible] reddidit?

Hi sunt filij mei dilecti: unus naturalis, ab æterno, immediatè ex [illegible] genitus, alter adoptivus, in tempore, mediante B. Virgine [illegible] adoptivus, in quibus mihi complacui. hos filios meos audite.

[illegible] admisi, illum teneatis amici. Hinc D. Luther. Tom.7 [illegible] vnd wer weiß nicht/ wie viel noch Nestorianer auch im Bapstumb sind: die doch das Concilium Ephesinum hoch rühmen/ vnd nicht wissen was sie rühmen.

Anastasius Sinaita c.9. p 251. ne cum Nestorio cogantur in Christo duas personas sive hypostases admittere. Nam ut assererent, naturam & hypostasin unum & idem esse, id nimirum Nestorius ex Aristotelicis [illegible] hausit.

CATENA PATRUM

Christum in opere Redemptionis causam sociam non admittere.

A*Mbrosius* de Institut. Virginis cap. 7. p. 164. Christi passio adjutore non eguit.

Bernhardus Tom. 1. p. 171. serm. 3. de 5. processionis diebus, Ea nimirum hostia, sicut sola prodesse potuit, *sic sola sufficit*: nec Christum decuit simul & Petrum, aut Jacobum vel Johannem pro salute hominum pati.

De Indulgentiis Johannes Capetius, Theologiæ Licentiatus, Insulensis Canonicus an. 1595. Insulis excudebat Antonius Tack. p. 100. ad marginem: thesaurus non constat satisfactionibus sanctorum. Itaque non ut fingunt hæretici, Catholici miscent sanguinem sanctorum, cum sanguine Christi, quasi ex utrisque consurgat & conflectur unus thesaurus.

P. 101. His addamus pro nostra sententia aliquot Patrum conformem doctrinam, qui non patiuntur vel aliqua ex parte nos redemtos esse sanguine martyrum. Primùm produco *Augustinum*, qui tractatu 84. in Evangelium Johannis ita habet: etsi fratres pro fratribus moriamur, tamen in fraternorum peccatorum remissionem nullus sanguis martyris funditur, quod fecit Christus pro nobis. Imitari quis potuit morientem, nullus redimentem. Eum sic imitemur pia obedientia, ut ei nos comparare nulla præsumamus audacia. Similia habet contra Do[illegible] cap. 4. & lib. 6. contra Julianum cap 8. dicit, nullam impietatem relinqui impunitam, nisi quam mediatoris sanguis expiaverit, *Ambrosius* in fine libri 6. in Lucam: aliæ cruces nihil mihi prosunt, sola crux Christi mihi utilis est. *Leo I.* Epist. 83. Quamvis multorum sanctorum in conspectu Domini mors preciosa fuerit, nullius tamen insontis occisio propitiatio fuit mundi. Acceperunt justi, non dedere coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona justitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuere, nec alterius quisquam debitum suo fine persolvit.

Sur-

Rursum similem habet sententiam epist. 97. c. 2. & serm. 12. de passione Domini.

His conformis *D. Thomas Aquinas* part. 3. q. 48. art. 5. ad 3. dicit, quòd passiones Martyrum proficiunt Ecclesiæ, non per modum redemtionis, sed per modum exempli & exhortationis secundum illud, sive tribulamur pro vestra exhortatione & salute. Ex his colligo, martyres propriè non profuisse nobis, imò nec sibi per suas passiones.

Tantum Johannes Capetius Theologus Belga.

D. Luther. Haußpostill in der 2. Predigt von dem Leiden Christi/ fol. 127. Es wil unser lieber Herr Christus in seinem Leiden/ daß er jetzt für sich hat keinen Gesellen haben. Dann auff jhn allein/ wie Esa. 53. sagt/ hat Gott vnser aller Sünden geworffen/ die hat er auch allein tragen vnd sich selbst darfür opffern müssen. Wol ists wahr/ daß die Jünger hernacher auch haben um Christi vnd seines Worts willen müssen leiden/ wie er zu Iacobo vnnd Johanne sagt. den Kelch den ich trincke/ werdet jhr auch trincken. Aber deß Herren Christi Leiden heist ein Leiden für meine/ deine vnd aller Welt Sünde/ daß Gott dieselbe mir vnd dir/ vnd allen Christglaubigen/ umb Christi willen/ nicht allein nachlassen/ derselben nicht gedencken/ sondern auch Gerechtigkeit vnd ewiges Leben wil schencken. Vmb dieser Vrsach willen wil er allein seyn vnd niemand mit sich wissen fangen noch leiden.

Hom. l. 9. p. 148. b. Das ist der rechte Vnterscheid zwischen deß Herrn Christi vnd vnserm Leiden. Wir verdienen mit vnserm Leiden nicht Vergebung der Sünden/ das richt allein das Leiden vnsers HErren Christi auß/ er ist allein das rechte Opffer vnd Lämblein Gottes/ daß für aller Welt Sünde bezahlet vnd gnug thut/ darumb hanget er am Creutz: Sonsten obergehet allein vnter dem Creutz/ das ist das Creutz das wir tragen/ nur darzu/ daß der alte Adam beschwäret vnd der Sünde gewehret werde/ das aber Sünde vergeben werden/ solches ist allein vnsers HErren Christi Werck vnd Verdienst.

ORA-

ORATIO
Physico-Theologica de dicto Athanasiano.

Sicut anima rationalis & caro unus est homo: ita Deus & homo unus est Christus.

Cyrillus Alexandrinus tom.1.Concil.p.109.

Cyrillus Alexandrinus tom.1.Concil.p.109.

Percelebris memoriæ pater noster Athanasius, Auditores, qui totos 46.annos Alexandrinæ Ecclesiæ pontificatũ egregia cum laude gessit, loquacibusq; impurorum nefariorumq; hæreticorum commentis, invicta planèque Apostolica sapientia restitit, quique scriptis suis veluti fragrantissimo quodam ungvento totum hunc orbem mirificè recreavit & ob dogmatum integritatem, fideiq; rectitudinem, magna apud omnes existimatione & autoritate fuit, ita in Symbolo loquitur: *sicut anima rationalis & caro, unus est homo: ita Deus & homo unus est Christus*, quod dictum uberius aliquanto sum explicaturus Catholicorum veterum & recentium mentem expositurus, veram & sinceram relaturus, ut verò me benignè audiatis, peramanter oro.

pag 248.

D. Henricus Canisius tom. 4.p.248. antiquarum lectionum in collectaneis contra Severianos XIII. capita recenset, quibus demonstratur, quid dissimilitudinis habeat exemplum hominis cum unione in Christo. Anima Petri non est ante corpus ejus: Divinitas verò Christi est ante humanitatem ejus. Anima Petri non est hypostasis sui corporis: Deus Verbum factum est hypostasis suæ carnis. Hypostasis Petri non erat ante unionem Divinitatis cum humanitate. Petrus non est anima sua, neq; suum corpus, quia non recipit definitionem animæ, neq; definitionem corporis, sicut ante demonstratum est: Christus verò est perfectus Deus & homo perfectus, quia recipit perfectè definitionem Divinitatis, quæcunq; illa sit, quamvis nobis incognita, & perfectè definitionem humanitatis, quæ est, animal rationale: Petrus nũ recipit duo contraria secundum naturam: verbi gratia, non potes dicere, est rationalis & irrationalis, mortalis & immortalis, passibilis & impassibilis corpus & incorporeus, & alia similiter. Christus autem recipit duo contraria. Secundum enim naturam est idem creatus & increatus æternus & sub tempore, circumscriptus & incircumscriptus, impassibilis & passibilis, immortalis & mortalis, visibilis & invisibilis & similia.

Pe-

* Petrus non est in anima sua ejusdem substantiæ cum animis aliorũ hominũ, nec est ὁμοούσιος in corpore suo cum corporibus reliquorum hominum: Christus autem est ὁμοούσιος in divinitate sua cum Patre & Spiritu Sancto & in sua humanitate ὁμοούσιος cum matre & nobiscum. Petrus non dicitur anima corporata, id est, facta corpus; neq; corpus animatũ, id est, factum anima Christus autem dicitur & est DEUS factus homo. Anima Petri compatitur corpori suo, & recipit passiones & dolores ejus: DEUS autem verbum non est compassus cum carne, neq; passiones ejus & dolores communes habuit, sed potius patiente carne propria. DEUS Verbum mansit impassibile, tanquam DEUS. Mors Petri separatio est animæ à corpore: mors verò Christi non est separatio divinitatis ab humanitate, sed potius separatio animæ à proprio corpore, remanente divinitate inseparabili ab anima sua & à corpore suo. Et in anima sua prædicavit in inferno animis quæ ibi erant ab Adam usq; ad descensum suum illuc, & in sepulchro servavit corpus suum incorruptum, & post triduum sepulturæ surrexit incorruptum, & copulavit illud cum propria anima, & perseverat inposterum inseparabile ab ea in secula. Petrus autem melior est sua anima & suo corpore, partes enim ejus sunt. Christus autem non est melior Divinitate sua aut humanitate sua: quia non sunt propriè partes ejus, unaquæq; enim earum est species specialissima, quatenus de pluribus differentibus numero prædicatur. Ambæ partes sunt creatæ, anima scilicet & corpus: partes autem Christi: altera est increata, scilicet Divinitas, altera creata scilicet humanitas.

* *Glossa Canisiana* p. 291. difficile intellectu est, cum asserit auctor ille, quisquis fuit, animam Petri non esse ejusdem substantiæ cum animis aliorum hominum: & corpus Petri non esse ὁμοούσιον sive consubstantiale corporibus reliquorum hominum, cum omnes animæ humanæ & corpora humana sint ejusdem speciei: nec video, qua ratione assertio ista aut explicari, aut excusari queat.

Tantum vetus Catholicus Canisius.

Inter novos Catholicos surgat *Antonius Possevinus*, in refutatione D. David's Chytræi, similitudinem Athanasianã enarrans: Animæ, inquit cum corpore unio, quæ similitudo à Patribus usurpata rationem attingit hypostaticã, potuisset aliquatenus istas dispellere tenebras, si ea, qua decet methodo in divinissimis istis mysterijs (sicut nostri Theologi faciũt) progredi voluissent. Sicut enim (ajunt) duæ in homine naturæ sic distin-

tur, ut tamen non duas personas, homines vé, sed individuum unum, ex duplici natura, spirituali & corporea constituant, ita in Christo fit, ut nô duo Christi evadant, sed duæ naturę sic conjungantur, ut tamen (sicut diximus) non cōfundantur, aut altera in alteram transeat, vel commutetur. Ac quemadmodum anima cum corpore conjuncta, corpus animatum denominat: Sic divinitas cum humanitate hominem DEUM. Præterea ut animę cum corpore sunt quædam actiones communes, quales sunt, sentire, appetere, tristari, gaudere, amari: quædam autem propriæ, intelligere, velle: sic divinitas quasdam actiones seu *ἐνεργείας* humanitati Christi communicat, rerum nempe omnium peritiam & miraculorum effectionem; quasdam autem suæ naturæ proprias, & quas ad sui perfectionem natura humana non requirit, sibi reservat; cujusmodi sunt omnipotentiâ, æternitas, & si quæ aliæ sunt ejusmodi. Ut verò anima multa per corpus gerit, per quod legit, ædificat, ferit, plura verò per se sine corporis adminiculo administrat, ut cum quasi soluta corporis contagione meditatur & contemplatur æterna: sic divinitas multa per Christi humanitatem exercuit, per quam miracula edidit, cœlestem sapientiam nunciavit mundo, salutem nostram est operata, in Eucharistia corpus ipsum Christi & gratiam confert; corpora mentesq; alit; Pontificis & Mediatoris officium obit, & pleraque alia exequitur maximè salutaria. Verum enim verò ut anima non omnia verè & essentialiter cum corpore cōmunicat, *sed duntaxat verbotenus*: corpus enim humanum non dicitur rationis concilijq; particeps *nisi per accidens*: rursumq; corpus non communicat cum mente omnia, quæ sibi sunt propria, nisi quadam consecutione, neq; enim secabilitatem, morbos, mortalitatem & similia ei tribuit: ita divinitas non universas suas proprietates humanitati largitur: & vicissim humanitas suas divinitati non tribuit, nisi per idiomatum communicationem: sic enim Christus homo æternus dicitur omnipotens, ubiq; consistens, quia DEus etiam est, cujus hæc sunt attributa, & quasi notæ propriæ. Postremo quemadmodum actiones utriusq; toti composito verò tribuuntur, quæ alioqui naturis separatis tantummodo convenirent, sic enim homo intelligit, vult, ratiocinatur, medicinam facit, negotia exercet, ægrotat; cum tamen intelligere, velle, ratiocinari, functiones huic animę proprię, ęgrotare vero, sitire, esurire, corporis; reliquæ utriq; cōmunes: ita toti personæ Christi omnia absolute tribui possunt, quæ singillatim de altera naturarum prædicantur; Christus enim æternus est & temporalis, infinitus & fini-

finitus, ubiq; & nõ ubiq; contraria profectò multa propter diversas naturarũ proprietates in se unũ colligens. Hæc cũ ita sint, illa interim attentè retinenda sunt quæ ijdẽ Theologi addunt. Inprimis nõ sicut anima & corpus hominem secundũ substantiam cõponunt, ita non esse intelligendũ, divinitatem & humanitatẽ partes esse Christi constituentes. Deinde si unio divinitatis humanitatisq; æquaret unionem animæ & corporis, Divinitas esset forma humanitatis, eaq; unio esset essentialis, cũ tamen sit tantũ personalis. Præterea efficiunt hominem anima & corpus sicut potestas & actus, sicut materia & forma. Atqui utraq; natura hic actus est & velut forma. Rursum ex anima & corpore efficitur tertium quid, quod nec anima est, neq; corpus, scilicet homo, utraq; natura constans. Sed Christus tantum significat unam personam, habentem duas naturas. Postremò ex anima & corpore fit quoddã quod neq; proprium est corporis neq; animę, sed utriq; commune. Ex natura autem Dei, & humana nullum suppositũ efficitur, sed id quod erat divinum suppositum, sustentat utramq; naturã.

Tantum Possevinus.

Possevini opinio hoc fundamento nititur:

Quicquid totius est, id non etiam est partis.

Esse ubique est totius Christi.

Ergo esse ubiq; non est partis, carnis assumtæ.

Respondetur ad majorem per distinctionem: totum aliud est integrale, aliud physicum, aliud accidentarium, aliud totum Hypostaticũ seu personale: hoc totum personale non habet quidquam per omnia simile, in tota rerum universitate. 1. Nam in persona Christi ex natura & persona constituitur totum hypostaticum: at in nullo toto philosophico ex natura & persona constituitur totum hypostaticum. Ergo nullum totum Philosophicum coincidit cum nostro toto. 2. In persona Christi altera natura, etsi ex perfectissimis composita sit principiis, nihilominus tamen est ἐνυπόστατος. Sed nulla pars Philosophici totius, si est perfectissimè composita substantia prima est ἐνυπόστατος, sed potius propria personalitate subsistit. Ergò duæ naturæ Christi non coincidunt planè cum aliis partibus rerum naturalium, nec Christus ceu totum est idem cum aliis rebus compositis. 3. Omne totum philosophicum est vel essentiale, vel accidentale, sed Christus nec est totum essentiale, nec accidentale, verùm personale. Ergò Christus non potest referri ad totum philosophicum. 4. Omne totum philosophicum est realiter diversum quid-

dam à ſuis principijs, de quibus non poteſt prædicari. Atqui Chriſtus non eſt diverſum quiddã præter ſuas naturas, ſed ipſæ ſuę naturę, & poſſunt de ſe invicem prædicari: Chriſtus eſt homo, Chriſtus eſt filius Dei, &c. ergo Chriſtus abſurdiſſimè applicatur ab Herodoxis ad toti' Philoſophici diviſionem. 5. Nullæ partes totius naturalis poſſunt de ſe invicem enunciari: ſed Deus eſt homo, & homo eſt Deus, in his prædicationib. natura ſingularis enunciatur de perſona, & perſona ſingularis enunciatur de ſingulari natura. Ergo duæ naturæ Chriſti, ceu partes totius perſonalis ineptè accommodantur ad partes totius integralis.

Concludamus cum Concilij Epheſini Tom. 3. p. 60. Præſide Cyrillo Alexandrino adverſus Neſtorium: γέγονε τοίνυν ἴδια μὲν τοῦ λόγου τὰ τῆς ἀνθρωπότητος· ἴδια δὲ πάλιν τῆς ἀνθρωπότητος τὰ αὐτοῦ τοῦ λόγου. Εἷς γὰρ οὕτω νοεῖται χριστὸς καὶ υἱὸς καὶ κύριος. Facta ſunt igitur Verbi propria, quæ ſunt humanitatis: rurſus humanitatis propria, quæ ſunt ipſius verbi, ſic namq; unus Chriſtus & filius & Dominus intelligitur: ut anima & corpus conſtituunt unum hominem: ita divina & humana natura unum Chriſtũ. Atqui durante unione animæ & corporis, nec anima eſt extra corpus, nec corpus extra animam, ſed ubi eſt anima ἐνσώματος, ibi corpus, & ubi corpus ἔμψυχον, ibi eſt anima: Sic durante unione divinæ naturæ, τοῦ λόγου & aſſumtæ humanæ naturæ, nec ὁ λόγος σαρκωθεὶς eſt extra carnem, nec caro ἀνυπόστατος, eſt extra λόγον; ſed ubi ὁ λόγος ἔνσαρκος, ibi caro, & ubi caro ἑνωθεῖσα, ibi etiam ὁ λόγος, quæ eſt mutua naturarum Unitarum περιχώρησις.

IV.

De Creatione.

Adam Tanner in omnes partes Summæ p. 33. Certè de origine animæ graviſſimi dubitarunt veteres, Auguſtinus, Eucherius &c. Imò eam per traducem gigni, *maxima pars Occidentalium ſenſit*, ut teſtatur Hieronymus.

Auguſtinus Tom. 2. epiſtola 86. p. 251. occidentis loca, in quibus Roma eſt.

Lucas VVaddingus p. 202. ferè plures habuit fautores ſiniſtra & contraria opinio, animas videlicet ex traduce, quàm vera, quam modo ſectamur, ſententia, eaſdem à Deo immediatè creari.

Theodoretus Græcar. affection. ſermone 5. p. 73. Democritus, Epicurus & Ariſtoteles animã corruptibilem eſſe, impudenter aſſeruerũt.

Epi-

Epicurus in libro cui titulus est, *μεγάλη ἐπιτομὴ* scribit, *οἱ δ' οἱ λέγοντες ἀσώματον εἶναι τὴν ψυχὴν, ματαιάζουσι.* Quod qui dicunt, incorpoream esse animam, *insaniunt.*

Vi

De Angelis bonis & malis.

CEnturia decima quinta docuit Claudius Espenceus, qui de cœlorum animatione ita scribit p.132. Aureolus, Ritius, Archangelus. Longa argumentorum serie Aureolus convincere conatus cœlestibus orbibus animam ut formam insistere, non alienum putat, eorundem implorare suffragia *& colore δουλείας*, nisi quod ex hoc possit facilè scandalum pusillis ingeri, ut à duliæ adoratione (quod crebrò *prioribus seculis contigisse legimus*) transirent in Latriam, & mutarent incorruptibilis Dei gloriam, in alicujus creaturæ imaginem. Ut & Thomas suo ante loco allegatus respondit, etiamsi cœlestia essent animata, fas tamen non esse, nec licere *ea invocare*, ut auferatur Idololatriæ occasio. *Paris. 1571.*

Aristoteles non credidit Diabolos esse. Ocellus Philosophus p.25. Aristoteles verò (ut omnes contendunt Peripateticæ Sectæ Philosophi) Dæmones esse omninò negavit, quippe qui nullam asseruit inveniri mentem, à materia separatam, quæ aliquam cœlestem sphæram non moveat.

Peripatetici inficiantur, Dæmones esse referente Hieronymo Magio variarum Lectionum l.4.c.12.p.203. Venetiis 1564. *Polydorus Virgilius de prodigiis l.1.p.*133.

D. Tanner Tom.1.p.1747. Cœli nec à seipsis seu forma sua intrinseca, nec immediatè à DEO, sed ab intelligentiis seu angelis assistentibus moventur, ex Platone, Aristotele, Bonaventura, Pereno, Toleto, Suarez, &c.

Theses Physicæ de corpore simplici cœlesti Præside *Iacobo Schwaiger* Soc. Jesu thesi 42.p.35. Cœlum & astra non moventur effectivè à seipsis, & ab intrinseca forma, neque immediatè à Deo solo, sed ab Intelligentiis seu angelis, tanquam formis assistentibus, &c.

Drexelius in Horologio angeli tutelaris p.219. Unicus angelus summum cœlum tot millibus annorum velut per otium circumducit, rotatu tamen assiduo ac præcipiti, ut Sol hora unica 260000. ducenta

sexaginta millia milliarium germanicorum percurrat, & hic supremi cœli cursus est quo & orbes cæteros secum rapit, incredibili celeritate, quam ei confert angelus.

Verum enimverò suos fratres correxit

Leonhardus Lessius, de perfectionibus divinis l.11.c.8. multisque rationibus suadere nititur, cœlos à solo Deo immediatè moveri.

Non est dissimulandum in centuria decima quinta fuisse invocatos angelos, quæ Bernhardum secuta Tom.1.p.327. Et hæc dixerim fratres, ut ampliorem de cætero erga beatos angelos fiduciam habeatis: ac proinde familiarius in omni necessitate vestra, eorum invocetis auxilia, &c.

Rectius docuit Athanasius orat.3. contra Arianos p.204. creatura creaturam non adorat, sed quæ servilis sunt conditionis, Dominos. Quocirca solius Numinis est adorari: neque id ab Angelis ignoratur, qui quanquam cæteros gloria transcendunt, creaturas tamen se esse, neq; in classibus adorandorũ, sed adorantiũ agnoscunt se comparari debere.

Et Augustinus Tom.5. de civitate Dei l.10.c.26.p.319. Unde optimè admonet etiam ipse Platonicus, *imitandos eos potius, quam invocandos.*

Ubi invenis in Mose cultum angelorum? σέβειν ἀγγέλους? Origenes contra Celsum l.1.p.21.

Straßburg 1493. *Johannes Nider* Prediger Ordens zu Nürnberg die guldene Harpffen.

e ij. b. Zweyerley Menschen haben Gewalt über den bösen Geist/ aber mit Unterschid. Den Bösen ist er mit Willen gehorsam/von jhr Sünden wegen/darũm daß er sie zu grossen Sünden bringt. Aber den Andächtigen muß er gehorsam seyn/aber er thut es unwillig/die Guten zwungen jhn mit der Gnad deß H. Geistes/ als S. Ulrich/ der bezwang jhn einesmals/daß er jhn must in einer kurtzen Stund gen Rom tragen/darum er den Bapst vor einer grossen Sünd behüt/das must jhm der Teuffel sagen/daß er den Bapst wolt gefällt haben.

VI.

De imagine Dei in homine.

IN seculo decimo sexto docuit *Hilarion Genuensis* Monachus Benedictinus, de amore erga Deum orat.1. & asseruit, hunc nostrum amorem

rem esse ingenitum in nobis omnibus, à primæva conditione haberi, nobiscum nasci.

Rectius D.Lutherus tom.4. Latino Jenensi p.58.b. in cap.2.ad Galat. Hoc stante, sic ratiocinati sunt. Si naturalia sunt integra. Ergò & intellectus purus, & voluntas bona & integra est. Et sic per consequens omnia perfecta sunt. Ista expedit vobis scire, ut puritas doctrinæ fidei conservetur. Cum igitur dicunt Sophistæ *naturalia esse integra*; concedo hoc. Si autem inferunt: ergo homo potest implere legem, Deum diligere? &c. Hic nego consequentiam & distinguo naturalia contra spiritualia, & dico spiritualia non esse integra, sed *corrupta*; imò per peccatum prorsus *extincta esse* in homine & Diabolo; ita ut nihil ibi sit; quàm intellectus depravatus & voluntas inimica & adversaria Dei, quæ nihil cogitat, quàm ea, quæ contra Deum sunt. Quare naturalia, quidem integra sunt, sed quæ naturalia? Quòd homo in impietate mersus & servus Diaboli habet voluntatem, rationem, liberum arbitrium, & potestatem ædificandi domum, gerendi magistratum, gubernandi navem, & faciendi alia officia, quæ homini sunt subjecta. Gen.1. ea non sunt ademta homini. Non est sublata generatio, politia, Oeconomia; sed confirmata est his dictis. Sophistæ autem traxerunt ea ad spiritualia, atque ita commiscuerunt politica cum Ecclesiasticis. Nostrum est igitur ista repurgare, & hæc scandala ex Ecclesia tollere. Concedimus ergò ista dicta vera esse, sed in loco, scilicet in regno corporali. Si verò traxeris in regnum spirituale coram Deo, negamus ea pertotum. Hic enim prorsus sumus in peccatis submersi: quicquid est in voluntate nostra, est malum, quicquid est in intellectu nostro, est error. Ideò homo in rebus divinis nihil habet, quàm tenebras, errores, malitias & perversitates voluntatis & intellectus. Quomodo igitur operaretur, diligeret Deum? &c.

Ad hunc sensum scripsit Cyrillus Alexandrinus contra Anthropomorphitas c.3.p.59 *Nihil amisimus eorum*, quæ substantialiter nobis insunt: οὐδὲν γὰρ ἀποβεβλήκαμεν τῶν ὄντων οὐσιωδῶς.

Gregorius Nyssenus in libro de virginitate c.12.p 105. divina omnis animi pulchritudo, è primigenia expressa, velut ferrum quoddam, peccati veneno deatrata est, non jam porrò insitæ ac nativæ imaginis gratiam tueri potuit, sed ad flagitii fœditatẽ *transformatus est* μετεμορφώθη, &c.

Eo-

Eodem modo in peccati sordes præcipitatus, *cujus imaginem incorrupti DEI amisit*, ἀπώλεσε μὲν τὸ, εἰκὼν εἶναι τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ.

VII.

De æterna Dei providentia.

ARistoteles quidem, assertore Johanne Osorio Soc. Jesu tomo 2. Veneto p.778. Dei providentiam negavit: centuria tamen decima quinta non negavit, secuta Chrysostomum homil.29. in Matth. p. 285. Adhæc etiam illud discimus, non communiter solùm omnibus Deum providere, verùm etiam unicuique separatim.

Secuta *Clementem Alexandrinum Pædagog. l.*1.*c.*3. in omnibus prodest, & in omnibus juvat Dominus & tanquam homo, & tanquam Deus. πάντα ὀνίνησιν ὁ κύριος, καὶ πάντα ὠφελεῖ, καὶ ὡς ἄνθρωπος, καὶ ὡς θεός.

Credidit *Philoni* de agricultura p.147. Sunt qui pietatem in eo collocent, quòd Deum autorem ajunt rerum omnium bonarum atq; contrariarum, quos sic licet alloqui. Hæc opinio vestra partim laudabilis est, partim vituperabilis. Laudabilis, quia miratur eum, qui solus honore dignus est: vituperanda, quod nihil distinguit aut dividit. Debueratis enim non commiscere confundereque omnia, dum asseritis eum autorem omnium, sed cum distinctione tantum bonarum rerum causam in eum referre.

Εἰσί τινες οἱ τὸ εὐσεβὲς ἐν τῷ πάντα φάσκειν ὑπὸ θεοῦ γίνεσθαι, τά τε καλὰ καὶ τὰ ἐναντία περιγράφοντες. πρὸς οὓς ἂν λέγοιμεν, ὅτι τὸ μὲν ὑμῶν ἐπαινετόν ἐστι τῆς δόξης, τὸ δ' ἔμπαλιν ψεκτόν. Ἐπαινετὸν μὲν, ὅτι τὸ μόνον θαυμάζει τίμιον. ψεκτὸν δὲ παρ' ὅσον αὐτὸ τεμεῖν καὶ διαιρεῖν οὐκ ... ἔδει γὰρ μὴ φύρειν καὶ συγχέειν, οὐ πάντων ἀθρόως ἀποφῆναι αἴτιον, ἀλλὰ μετὰ διαστολῆς, μόνων ὁμολογῆσαι τῶν ἀγαθῶν.

Hinc *Athenagoras* p.27. Idcircò angelos creavit, ut rebus à se digestis providerent. Quamvis enim ipse universali sua & communi providentia universis prospiciat: particularem tamen rerum singularum, quæ cuique fuerint commissæ, angelis imposuit.

Multa fiunt contra Dei voluntatem, sed non præter Dei voluntatem. Augustinus Tom.3. in Enchiridio ad Laurentium cap.100.p.132. Propterea namque magna opera Domini exquisita in omnes voluntates

ejus,

ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat *præter* ejus voluntatem, quod etiam *contra* ejus fit voluntatem, quia non fieret, si non sineret, nec utiq; nolens sinit, sed volens. Nec sineret bonus fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset benè.

Centuria hac decima quinta vixit & docuit Hieronymus Osorius lib. 9. de Justitia p. 129. b. cum video hominem amentia præcipitem in exitium sponte sua ferri, non ideò furit ille, quia furentem illum cerno; sed ideò cerno furentem, quia ante oculos meos furit; ita cum Deus hominem omnibus antè seculis peccaturum novit, non ideò peccat homo, quia fuit peccatum illius à Deo prævisum, sed ideò prævidit Deus peccatum illius, quia is homo erat peccaturus.

Cum Hieronymo Osorio consentit Chrysostomus in Psal. 134. p. 496. Magna est Dei sapientia, & in rebus difficillimis & impeditissimis viam exitumque invenit.

In Psal. 138. p. 523. Præscientia Dei, hominem bonum aut malum non facit.

Chrys. de prophetiarum obscuritate p. 930. neque enim præscientia malitiæ causa fuit mi homo, absit. Non enim rebus futuris adfert necessitatem, sed prævidet tantùm. Non quia prædixit Christus, factus est proditor ille, sed quia proditor futurus erat, Christus idcircò prædixit.

Hieronymus tom. 4. in Ezech. c. 2. p. 334. Non enim ille ventura cognoscit, necesse est nos facere, quod ille præscivit: sed quod nos propria voluntate sumus facturi, ille novit futurum quasi Deus.

D. Luther Tom. 5. Ienensi pag. 47. super Psal. 118. Ich halte darfür/ unser jetziger Fried und Stand hang an einem seidenen Faden/ ja er schwebe schlecht in der Lufft/ allein in Gottes Händen/ über und wider unsern Willen und Gedancken/ und wider aller Teuffel Wüten und Toben. Dann da menschliche Weißheit und Gewalt jetzt solt Teutschland regiren/ es lege morgen auff einem Hauffen.

Hinc Salvianus l. 7. de Gubernat. p. 258. Si quando nobis prosperi aliquid præter spem nostram & meritum Deus tribuit, alius adscribit hoc fortunæ, alius eventui, alius ordinationi ducum, alius consilio, alius magistro, alius patrocinio, *nullus Deo*.

VIII.

De Peccato.

AUgustana Confessio in centuria decima quinta credit cum Augustino Tom.7.de nuptiis & concupiscentia l.2.c.3.p.564.Catholici dicunt humanam naturam à creatore Deo bono conditam bonam, sed peccato vitiatam, Christo medico indigere.

Lib.2.c.34 p.583.Unde illo magno peccato primi hominis *natura ibi nostra in deterius commutata*, non solùm facta est peccatrix, verùm etiam genuit peccatores. Et tamen ipse languor, quo bene vivendi virtus periit, *non est utique natura*, sed vitium, sicut certè mala in corpore valetudo, non est ulla substantia vel natura, sed vitium, & licet non semper, tamen plerumque malæ valetudines parentum ingenerantur quodammodo & apparent in corporibus filiorum. Peccatum *quod mutavit hominem in pejus*, multò est grandius, quàm judicare nos possumus.

Michael Bajus, excellens Theologus, qui hac centuria decima quinta vixit, & Concilio Tridentino interfuit, ut refert Possevinus tom. 2.p.439. Ad rationem & definitionem peccati non pertinere voluntarium, nec definitionis quæstio est, sed causæ & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium.

D.Hunnius Tomo 1.p.455 de Peccato. Dico esse vanum commentum ex confusione principiorum in diversis disciplinis ortum & natum. Quanquam enim in Philosophia morali affirmatum illud suum habet locum ac receptum: id tamen in Theologiam invehere & Philosophica illa sacris immiscere, profanum est: siquidem in Theologia seu Scriptura sacra præter voluntaria peccata prohibentur & damnantur etiam interni motus inordinati, cogitationes malæ, concupiscentia prava, si maximè assensum voluntatemque illi non accommodes, quin ipsiusmet naturæ perversitas.

Idem Michael Bajus apud Possevinum Tom 2.p.440. prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto, non concupisces.

Lutherani credunt & loquuntur cum Gregorio Nazianzeno orat.1.in Julianũ p.758. Deus nullo modo causa est mali, quippe natura bonus vitiumque ejus est, qui elegit. Ἀναίτιον παντάπασι κακῶν τὸ Θεῖον, ἀγαθὸν

ἀγαθὸν τῇ φύσει τυγχάνον, καὶ τοῦ προειλομένου τὰ τῆς κακίας.

Lutherani ho. didicerunt à Fulgentio ad Monimum l.1.c.22 p.91. Absit hoc à nobis, atque ab omnibus Christianis, ut causam cujuslibet peccati quisquam deputare divinæ audiat æquitati. Cum nec malitiæ nec impietatis cujusquam causa esse possit, nisi in eo, qui malus atque impius fuerit.

Cui adstipulatur Hieronymus Tom.5.in cap.1.Amos p.95. Primum peccatum est cogitasse, quæ mala sunt. Secundum, cogitationibus acquievisse perversis. Tertium, quod mente decreveris, opere complesse. Quartum post peccatum non non agere pœnitentiam, & in suo sibi placere delicto.

Hieronymum dilucidius explicavit Tom.4. Latino Jenensi p.43. in cap.2.ad Gal. Ipsi (Sophistæ) peccatum mortale tantum intellexerunt de opere externo commisso contra legem, ut est homicidium, adulterium, furtum, &c. non viderunt peccatum mortale esse, ignorantiam, odium, contemtum Dei in corde, ingratitudinem, murmurationem contra Deum, aversari voluntatem Dei, carnem nihil posse cogitare, loqui & facere nisi contra Deum, pro Diabolo.

De B. Virgine.

ALexander Monachus apud Gretserum Tomo 2.de Cruce.p.1098. inhabitans in utero sanctæ atque omni laude dignissimæ Virginis Mariæ, qua antea anima pariter & membris omnibus *fuerat a Spiritu Sancto purificata.*

Καὶ ἐνοικήσας ἐν τῇ νηδύϊ τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, προκαθαρθείσης, αὐτῆς τῷ ἁγίῳ πνεύματι, τὴν ψυχὴν σὺν τοῖς μέλεσιν.

Ita Gregorius Nazianzenus in Christi nativitatem pag. Lat. 591. atque humana omnia, excepto peccato suscipit, conceptus quidem ex Virgine, *animo & corpore purgata.* Κυηθεὶς μὲν ἐκ τῆς παρθένου, καὶ ψυχὴν καὶ σάρκα προκαθαρθείσης.

Ita *Fulgentius* de Incarnatione & gratia Domini nostri Jesu Christi cap.6.p.664. Caro quippe Mariæ, quæ in iniquitatibus fuerat humana solennitate concepta, caro fuit utique peccati, quæ Filium Dei genuit in similitudinem carnis peccati, *Et Antoninus* part.3.titulo 24.cap 11 §.3.

pag.315. de S.Brigita. Ipsa revelationem, ut asserit, habuit, Virginem Mariam conceptam sine originali peccato *B. Catharina de Senis*, non (ut creditur) minoris sanctitatis, & canonicata, habuit revelationem in contrarium. Et cum spiritus Prophetarum non sit contrarius, quia unus & idem est, nec sibi contrarius, dicere oportet, quòd una earum habuit revelationem à Deo propheticam, altera verò somnium & phantasiam secundum affectum suum.

In 12. Antverpiæ 1618. *Manuale FF. Minorum* p.176. Hoc anno 1617. S.D.N. Paulus V. vetuit sub pœnis & censuris gravissimis, ne quis de cætero audeat asserere in concionibus, lectionibus, conclusionibus & aliis actibus publicis, B.Mariam cum peccato conceptam fuisse, idque ob scandala & turbationes inde subortas. Opinionem alteram licet quidem tenere & defendere, non damnando neque impugnando priorem.

Privilegia sacrorum ordinum Fratrum Mendicantium & non mendicantium collecta & excusa Venetiis 1616. pag.191. sub censuris & pœnis Ecclesiasticis prohibetur quibuscunque Regularibus & aliis omnibus ne de gloriosa Dei Genitricis Mariæ conceptione disputent.

Nicolaus Cusanus Tom. 2. p.86.b. Nam etsi ipsa (Maria) concepta fuit ex virili semine, via propagationis ab Adam, & quantum ad suum initium, *indiguit Liberatore*, quia in Adam, nisi liberentur aut præserventur, omnes moriuntur, &c.

Sancta creata fuit, &c.

Idem Tom.2. Exercitat. l.8. p.153. Hoc cedit ad laudem Dei & Virginis Mariæ matris, quod ipsa sub principatu Auctoris mortis nullo unquam tempore fuit, in qua vita debuit incarnari: *Non indiguit Virgo Liberatore*, qui ipsam absolveret à sententia in Adam & in posteros, &c.

P.186. Legitur concepta Maria sine voluptate viri & carnis, sicut tempore innocentiæ concepti fuissent omnes sine peccato.

Rosengarten *Quirini Rest* in der 2. Predigt von der Empfängnuß Mariæ p.21. Die H. Jungfraw Maria/die Mutter Gottes hat bedörfft der Erledigung/und deß Leidens Christi/nicht von wegen der Sünd/als were sie dardurch vermählicht worden/ sondern von wegen der Sünd/die in jhr weren gewest/ wo nicht Gott der Allmächtig auß sonderer Vorbehütung und Fürsehung sie behütet hätte.

Capetius

*Capellus p.*130. Ex quo evidenter apparet error congregatorum in Concilio Basileensi dicentium Mariam præservatam esse ab omni macula originali & sublimiori sanctificationis genere.

Rutilus Benzonius de anno Jubilæo pag.95. De pœnitentiæ & extremæ unctionis Sacramento, dubium est aliquod inter Doctores.

Aliquibus placet Virginem pœnitentiæ sacramentum non suscepisse, quòd materiam illius sacramenti non habuerit, id est peccatum nullum mortale vel veniale. Ita *Sotus* in 4. dist. 14. quæst. 1. articulo 2. & dicit, ridiculum esse quod dicitur Alberto, solitam fuisse confiteri Johanni Evangelistæ.

Contrarium docent Paludanus, Albertus, Bustus, Canisius.

Franciscus à Victoria in summa Sacramentorum Ecclesiæ p.73. falsissimum est, quod quidam fingunt, scilicet quòd confitebatur B. Johanni Evangelistæ.

Legatur Hispanica Legatio Philippi III. & IV. ad Paulum V. & Gregorium XV. descripta à Luca Waddingo Hiberno, Ordinis Minorum, Lovanii 1624.

Centuria decima quinta non ubique & semper de causa peccati rectè sensit. Nam

Ludovicus Granatensis in festo S. Matthiæ p.193. Cujus rei causam subdit, nisi hanc, ita pater, quoniam sic placitum fuit ante te. Neq; enim Christianus homo in operibus, judiciis, electionibus divinis aliam causam, quàm divinam voluntatem (quæ prima totius æquitatis regula est) quærere debet.

Ferdinandus Vellosillus in advertentiis p.35. Paulus concludit Deum aliquos eligere ad vitam æternam, & alios reprobare sine alia aliqua causa *præter ipsius meram voluntatem*. Et excludens omnia quæ excogitari possunt, &c.

Horrendum hoc dogma hausit Granatensis & Vellosillus ex *Cassiano*, collat. 13. p.420. Qui enim, ut pereat unus ex pusillis, non habet voluntatem, non universaliter omnes, sed *quosdam salvos fieri velle pro omnibus*.

Veriorem & sinceriorem sententiam discere potuissent ex Salviano, contra avaritiam l.3. p 124. scribente: cujus rei quidem causam aliam omnino invenire non possum *nisi solam tantummodo incredulitatem atque*

 perfidiam;

perfidiam, id est, quod judicandos se à Deo homines esse non putent, aut resurrecturos omninò esse non credant.

Hinc in Colloquio Mompelgartensi p.130. *D. Iacobus Andreæ* inquit: intrepidè dico, tam causam salutis in pijs, quam causam judicij in impijs esse hominibus.

Iacobus Sadoletus Cardinalis, qui in hac centuria decima quinta vixit ad Gasp. Contarenum p.216. Primum tibi prædico, me in illa de libero arbitrio sententia, non omninò assentiri Augustino, qui libertatem nostræ voluntatis perspicuè aufert.

Nec tamen, si non consentio cum Augustino, idcircò ab Ecclesia Catholica dissentio, quæ tribus tantùm Pelagij capitibus improbatis, cætera libera ingenijs & disputationibus reliquit.

Parif. lat. Inde ortum est *Modiculum Erasmianum*, cujus semina jecit etiam Chrysostomus in oratione, quòd nemo lædatur, nisi à seipso p.671. Cum ipsi (Socij Danielis) omnia quæ in se erant & in potestate sua fecissent, adest continuò etiã Deus, quæ in ipso sunt, ipse jam complet. Non ergo solius Dei est opus illud, sed initium datum est ex proposito ipsorum.

Græcè p. 180. Καὶ, ἐπειδὴ πάντα τὰ παρ' ἑαυτῶν λοιπὸν εἰσ. φέρειν. οὐδὲ γὰρ τοῦ Θεοῦ μόνου τὸ κατόρθωμα ἦν (ἐπεὶ τὸ ἔμελλον ἐκεῖνο μισθὸν λαμβάνειν.) ἀλλὰ τῆς ἐκείνων γνώμης ἡ ἀρχὴ καὶ τὰ προοίμια.

IX.

De Libero Arbitrio.

Centuria 15. credidit cum Augustino Tom.7. lib.3. Hypognosticon c.10. p.604. editionis Antverp. Est igitur liberum arbitrium, quod quisquis esse negaverit, catholicus non est: & quisquis sic esse dixerit, quod sine Deo bonũ opus, id est, quod ad ejus sanctum propositum pertinet, nec incipere nec percipere possit, Catholicus est:

Cum Bernardo Tom.1. p.627. ita planè conversio animarum opus

N.6. divinæ vocis est, non humanæ.

FLORES GREGORII MAGNI.

Sed in his considerandum, quia si bona nostra sic omnipotentis Dei dona sunt, ut in eis aliquid nostrum non sit, cur nos quasi pro meritis æternam retributionem quærimus? Si autem ita nostra sunt, ut dona Dei omnipotentis non sint, cur ex eis omnipotenti Deo gratias agimus? sed scien-

sciendum est, quia mala nostra solummodò nostra sunt, bona a. nostra & omnipotentis Dei sunt & nostra, quia ipse aspirando *nos prævenit, ut velim*⁹, qui adjuvando subsequitur, ne inaniter velimus, sed possimus implere quæ volumus. Præveniente ergo gratia, & bona voluntate subsequente hoc quod omnipotentis Dei donum est, fit meritum nostrũ. Quod bene brevi sententia Paulus explicat dicens: plus omnibus illis laboravi. Qui ne suæ virtuti videretur tribuisse, quod fecerat, adjunxit: non autem ego, sed gratia Dei mecum. Quia enim cœlesti dono *præventus est*, quasi alienum se àbono suo opere agnovit. Non autem ego, *sed quia præveniens gratia liberum in eo arbitriũ fecerat in bono*, quod libero arbitrio eandem gratiam est subsecutus in opere, adjunxit: sed gratia DEI mecum, ac si diceret: in bono opere laboravi non ego, sed & ego. In hoc enim quod solo Domini dono *præventus* sum, non ego: in eo autem, quod donum voluntate subsecutus, & ego.

Michael Bajus Decanus Lovaniensis apud Possevinum appara. tom. 2. p. 439. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumtionis humanæ *cum injuria crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.*

Hoc defenderunt Gabriel Biel, Scotus, Durandus, Cajetanus, &c.

Tannerus quidem in Anatomia titul. 2. p. 48. ex Gregorio Ariminensi, nemo potest mereri primam gratiam de condigno, *nec etiam de congruo.*

Idem Tanner in Anatomia p. 121. vires integras ad bene operandum nullus Scholasticorum vel Catholicorum, humanæ naturæ post lapsum tribuit: non ergo manserunt integræ, naturales vires post peccatum, sed miserè debilitatæ, vitiatæ & diminutæ.

D. Tanner sui oblitus Tom. 1. fol. 786. posse hominem dolere de peccatis propter DEUM, super omnia dilectum, *ex proprijs viribus*, & hanc ille ultimam dispositionem ad gratiam habitualem justificantem, & meritum ad illam, non quidem condignum, sed *congruum.*

Rectius statuit Ferdinandus Vellosillus in advertentijs, Venetiis excusis p. 306. Quod actus ille naturalis *est meritorius de congruo*, quod in re idem est, quod Pelagius asserebat.

Guevara part. 11. fol. 377. Facti sumus ut immundi & justitiæ nostræ menstruatæ sunt, inquit Esaias c. 64. de peccatorum multitudine, & meritorum paucitate loquens, quasi diceret: tam ego, quam cæteri omnes:

nes peccatis ad summum usq; sumus contaminati. Quod si quæ bona nostra opera appareant, ea ad divinæ justitiæ puritatem examinata, quovis cœno, aut quacunque alia re *sordidiora videbuntur*.

X.

De Lege.

JOannes Eccius Dominica 19. post Pentecost. hom. 2. p. 394. Dices, quo pacto servare potero mandatum illud tantum. Respondeo hic quoq;, quamdiu sumus in hoc mundo & in nobis habitat peccatū, tyrannusq; ille lex membrorum in nobis regnat, *evolare non possumus utraq; ala*, charitatis ad Deum sine impedimento: quoniam corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum, multa cogitantem, ut jam non possimus liberè evehi ad cælestia, *imperfectè nos reddente Fragilitate* ista humana in corpore hoc mortali, adeo ut etiam David rectè dixerit: imperfectum meum viderunt oculi tui & item Esaias: omnes justitię nostrę sunt ut pannus menstruatę mulieris. Atq; ideò preceptum hoc *in hac vita perfecte non impletur*, sed in illa demum patria, quando associabimur choris beatorum, tunc enim laudabimus & videbimus eum, citra omne impedimentum, in secula.

Tom. 4 Lat. Ien. p. 150. Sic *lex*, inquit Lutherus in cap. 3. ad Galat. per accidens cum suo officio etiam prodest ad justificationem, non quidem justificans, sed urgens ad promissionem gratiæ & faciens eam suavem ac desiderabilem. Quare Legem non abrogamus, sed indicamus verum officium & usum ipsius, quod scilicet sit utilissima ministra urgens ad Christum: ideo postquam te lex humiliavit, perterrefecit & prorsus contrivit, ut jam sis desperationi proximus, vide ut lege rectè noris uti. Quia officium & usus ejus est non solùm ostendere peccatum ac iram Dei, sed etiam compellere ad Christum.

Rutilius Benzon. p. 217. è Cajetano. Satisfactio nostra conjuncta satisfactioni Christi, ut est satisfactio mysticæ personæ, non solum est æquatio simpliciter, sed etiam quandoque superexcedit juxta illud Pauli, adimpleo ea, quæ desunt, &c.

In alio extremo *est Iohannes Methine*, in codice de pœnit tract. 3. q. 1. quemadmodum negavit, Christum DEO ex pura justitia satisfecisse seclusa DEI libera acceptatione, sic consequenter negat, hominem justum

ftum posse DEO, etiam in virtute passionis Christi, ex rigore justitiæ satisfacere.

Petrus Chrysologus serm. 123. p. 202. Homo coram homine de justitia, de innocentia, de merito forsitan glorietur: coram DEO qui se de innocentia jactat, de sua justitia gloriatur, homo non est.

Michael Bajus apud Possevinum tom. 2. p. 440. Definitiva hæc sententia, DEUM homini nihil impossibile præcepisse, falsò tribuitur Augustino, cum Pelagij sit.

D. Eccius in Colloquio Ratisbonensi primo, an. 1541. habito I iij. Arrisit etiam mihi data à Magistro possibilem mandatorum DEI observantiam, adjutorio gratiæ divinæ. Et nostri ita docent, licet venerabilis Magister in Apologia sua aliquando nostris hæc tribuit, & rectè facit, aliquando aufert, cui dissentimus.

Basilius M. p. 102. impium proinde sit asserere, præcepta Spiritus S. impossibilia esse observatu.

Augustinus tom. 6. contra Faustum l. 3. c. 7. p. 239. Deinde quia etiam sub gratia positis in hac mortali vita difficile est omni modo implere, quod in lege scriptum est, nō concupisces: ille per carnis suæ sacrificiū sacerdos effectus impetrat nobis indulgentiam, etiam hinc adimplemus legem, ut quod per nostrā infirmitatem minus possumus, per illius perfectionem recuperetur, cujus capitis membra effecti sumus.

Cyprianus serm. de Eleemosyna p. 124. Nec quisquam sic sibi blandiatur de puro atq; imaculato corde, ut innocentia sua fretus, medicinam non putet esse adhibendam vulneribus &c. &: quisquis se inculpatum dixerit, aut superbus, aut stultus est. &c.

Blesilla apud Hieronymum Tom. 1. epist. 25. p 157. Orate Dominum Iesum, ut mihi ignoscat, quia *implere non potui*, quod volebam.

Bernhard. tom. 1. p. 1530. *omnia illi desunt, qui nihil sibi deesse putat.*

Stanislaus Grodicius Soc. Jes. tom. 7. Quadripartitarum concionum p. 524. Noverā quendā simplicem quidem, nec literas callentem, at in spiritu ferventem Societatis nostrę, qui cū à suo in religionē ingressu cuncta quæ præcipiebantur, celeriter perficeret, nec *repugnantiam* quam vocamus, *ullam* unquam sentiret, tandem cum quadam vice superior nescio quid illi demandaret, paulò post reversus dicere cæpit: pater reverende, *ego sum duo: duo*, inquit, *sumus*. Exigente verò superiore dicti hujus ex-

E pla-

planationem, respondit: Ecce enim, quod ut jussisti, ego quidem facere volo: At est alter in me qui dicit: *Ne faciam: duo igitur sumus.*

Pag. 152. Chinische Historia von dem Großmächtigen König Mogor. Maintz Anno 1598. Sonsten ist nicht ohne/ daß sie die Wissenschafft etlicher ihrer Ding vnd alten Königen/ nit lang nach der Sündflut (derselb sey gewest/ wann er wölle) viel alte Könige haben sie gehabt/ welche dermassen fromb gewest/ daß vielleicht sie im Gesätz der Natur seyn selig worden/ dann groß vnd furtrefflich waren die Heroische Tugenden so von ihnen geschrieben vnd erzehlt werden.

Iohannes IV. Papa Romanus apud Papirium Massonum Tom. 1. p. 115 Nam quis non execretur superbum eorum conamen & impium, dicentium posse sine peccato hominem existere, ex propria voluntate & non ex gratia Dei? Et primum quidem blasphemia & stultiloquium est dicere esse hominem sine peccato, quod omninò non potest nisi unus mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, &c.

Antonius de Guevara tom. 1. p. 218. Ego sic statuo, nullum perniciosius esse peccatum, quàm propriæ justitiæ persuasionem, nec tutiorem justitiam, quàm confessionem culpæ.

Salvianus lib. 3. de gubernat. p. 73. ut intelligamus nos non modò non omnibus Dei obtemperare verbis, *sed nullis penè* illius obedire mandatis.

Idem lib. 4. de gubern. p. 133. Maxima quippè accusatrix hominum noxiorum est usurpatrix innocentiæ arrogantia.

De Evangelio Pontificiorum æterno.

MArtinus Polonus ad annum Christi 1260. p. 219. 221. Hic (Alexander IV.) reprobavit duos pestiferos libellos, quorum unus dicebat, quòd omnes religiosi, & verbum Dei prædicantes, de Eleemosynis vivendo, salvari non possent. Alter verò asserebat inter cætera, quòd Evangelium CHRISTI & doctrina N. Test. neminem ad perfectionem perduxit, & evacuanda erat anno Domini 1260. & in sexagesimo anno deberet inchoari doctrina *Joachim*, quam conditor libri nominavit *Evangelium æternum*, totam hominum salvandorum perfectio-

ctionem in illo ponendo,& etiam dicebat, quòd Sacramenta novæ legis in hoc anno evacuarentur. Quæ omnia & autoritas Apostolica & prædicti temporis sequens experientia exsufflavit.

Nauclerus volum.2.generat.42.p.835. Cùm igitur ab Alexandro IV. peteretur reprobatio status fratrum Mendicantium, tanquam non valentium salvari in eodem statu, vocati sunt prælati & magistri Ordinum Mendicantium.&c. Combussit etiam Idem Alexander libellum pestiferum asserentemq;, Evangelium Christi & doctrinam N.Test.neminem ad perfectionem adduxit,& evacuandum esse Evangelium anno 1260.ex tùnc debere incipere *Evangelium æternum* & lex Spiritus. Quæ doctrina ex libris *Joachim*, ut invidi canes latrant, vel potiùs *Almarici* cujusdam, de quo supra 40.circa finem sumta dicebatur, ubi & de evacuatione Sacramentorum eodem tempore scribebatur, quæ omnia, etiam experientia temporis exsufflavit.

Nauclerus generat.40.p.797. Fuit his ferè temporibus (Innocentii III. *Almaricus*, Carnotensis Episcopus, famâ ingenij clarus, qui cum apud Parisios, nõ parva opinione doctrinæ vigeret, docuit quoq;, Christianos membra Christi corporis esse, affectioni subjectos fuisse, cum Christus pateretur. Sed error, Pontificis Innocentii studio damnatus est: è qua ignominia *Almaricus* paulò post decessit.

Hujus accensi stimulis, quidam novos & inauditos errores confinxerunt, qui inter cætera asserere conabantur, quòd Patris potestas duravit, quamdiu viguit lex Mosaica, & quia scriptum est, novis supervenientibus adjicietis cætera, postquam Christus venit, absoluta dicebant omnia V.Test.Sacramenta, & viguisse illam legem usq; ad illud tempus, quo prædicabant talia. Illo ergò tempore dicebant nova Sacramenta finem habere & Spiritus S. tempus advenisse: ideoq; confessionem, Baptismum, Eucharistiam, & alia Sacramenta, sine quibus non est salus, locum de cætero non habere, sed unumquemq; per gratiam sancti Spiritus tantum *interius*, sine aliquo exteriori actu posse salvari.

XI. DE EVANGELIO.

De Satisfactione.

Venetiis 1586. in 12. Fr. *Franciscus à Victoria* in Summa Sacramentorum p. 134. b. Quæritur ergò, utrum aliquis possit satisfacere? Resp: quòd satisfactio est pars justitiæ, justitia autem exigit æqualitatem. Et si loquamur propriè de æqualitate, ut satisfactio importat reddere æquale, dico, quòd nemo potest satisfacere. Quia nemo potest reddere Deo æquivalens, etiamsi non peccassemus, &c.

p. 135. Si verò loquamur de æqualitate proportionabili, quando ego facio quod possum, dico, quod hoc modo possumus satisfacere Deo, etiam propriè capiendo satisfacere, vel si vultis ex benevolentia acceptantis.

Ad quæstionem igitur, cum dicitur, *an homo possit Deo satisfacere?* Dico quod si consideretur homo secundum sua naturalia, seclusa gratia, nullo modo potest satisfacere pro peccato: Quia quicquid possumus dare Deo sine gratia, est nullius momenti. Cum enim omnes justitiæ nostræ sint coram Deo tanquã pannus menstruatus, ut ait Propheta: It. quicquid possumus facere, debemus Deo propter beneficia recepta. Paral. 29. Tua sunt Domine omnia, quæ de manu tua recipimus, reddim' tibi. Et sic sine gratia est impossibile satisfacere Deo ad æqualitatem. Nec etiam sine gratia, ex acceptione Dei possumus satisfacere. Dicere enim quod Deus accepta opera nostra, est dicere, quod illa sunt accepta & grata Deo. Posset quidem Deus remittere sua omnipotentia peccata, sive actus existentis in peccato, sed hæc non esset satisfactio, sed condonatio pura & remissio.

Secundo potest homo considerari in gratia. Et secundũ hanc considerationẽ, si non habeamus respectum ad passionẽ Christi, adhuc non potest satisfacere ad æqualitatẽ. Quia non sunt condignæ passiones huj' temporis ad futuram gloriam. It. quia illa opera sunt nostra, & si habent fructũ, est ex parte Dei, potest tamẽ talis satisfacere ex liberalitate acceptãtis.

Si verò consideretur homo in gratia, prout gratia est effectus passionis, sic *propriissime*, & ad æqualitatem satisfacit Deo, *si jungamus merita nostra meritis Christi*, qui etiam in quantum homo, satisfacit ad æqualitatem justitiæ & qualitatem.

Rosetum an. 1630. zu Augspurg getruckt bey Michael Stör. p. 21. Viel Heiligen Gottes haben mehr gelitten/vnd bezahlt/als sie verschult.

De

De Incertitudine salutis apud Pontificios.

BEllarmin. de gemitu columbæ l. 2. c. 11. fol. 233. Beatus Aloysius Bertrandus, vir notæ sanctitatis, non semel inventus est plenus singultuũ & lachrymarum, & cum ab eo quæreretur, quænam esset causa tanti mœroris & tam ingentis profluvij lachrymarum? respon debat: cur non amarissimè fleam, cum nõ certò sciam, an æternæ salutis compos sim futurus.

Censura Coloniensis Dial. 4. p. 97. Fides est rerum certissimarum, quæ neq; falli potest neq; fallere: Admodum verò incerta est privata hominum justificatio, multoq; magis æterna ipsorum salus.

Alphonsus à Castro de Hæresibus l. 7. fol. 235. in Concilio Tridentino aliqui viri Catholici docebant, per sacramentum Baptismi aut Pœnitentiæ, citra specialem aliquam Dei revelationem, posse hominem esse certum, certitudine fidei catholicę, se esse in gratia. Et quidã ex illis dixit, *Ambros. Catharin.* & libello postea de hacre edito, publicè asseruit, non solum qui sacramentum Baptismi aut pœnitentiæ recipiunt, esse tunc certos, sed etiam illos qui longe post sacramenta recepta, vehementi charitatis fervore ardent, habere tunc certitudinem fidei catholicæ de gratia Dei in illis habitante.

Idem l. 12. p. 124. b. In Concilio Tridentino, cui præsens adfui, cum inter viros doctos, qui multi illic aderant, tractaretur ex mandato Synodi quæstio de Certitudine justificationis humanæ, & res esset inter eos controversa, ecce unus & alter prosiliebant, qui præsumtuosa quadam temeritate, coram tanta doctorum virorum multitudine dicere non erubuerunt, hominem absque speciali Dei revelatione posse certò scire non solùm se esse justum, sed esse prædestinatum.

Iohannes Osorius Iesuita tom. II. Concionum pag. 428. nescimus verò an opera nostra Deo grata sint; &, an nos Deo grati simus, ignoramus.

Gabriel Barelcta Dominicanus feria 5. Pentecost. fol. 142. Sed quæritanima mea chara, quare & mihi Pater & omnibus devotis Deus non revelavit statum gratiæ, quia multa bona facerem? Respondet Thomas in Summa Theologiæ, quòd hoc actum est ratione timoris. Quia si homo esset certus de sua salute, superbiret, quod malum est.

Bellarminus de Pœnitentia l. 1. c. 6. p. 385. Quare ex Evangelio fides illa concipi non poteſt, qua quis certò credit, ſibi remiſſa eſſe peccata.

Bellar. de libero arbitrio l. 2. c. 12. p. 198. Perſeverantia eſt donum Dei, quod non datur ex meritis, ſed ex gratia.

Petrus Iohannes Perpinianus in laudatione Eliſabethæ orat. 4. pag. 163. Ingolſt. 1588. Verum ut cunque ſe res habet, ego te mitiſſime Pater non amare non poſſum, à quo multis & immortalibus beneficiis cum me, tum univerſum hominum genus affectum eſſe ſentio, *& quando de tuo in me amore, dum vivo, certa eſſe non poſſum*, his volens & læta famulabor, quos certò ſcio tibi eſſe chariſſimos.

De certitudine ſalutis contra dubitationem.

GRegorius Magnus Tom. 2. homil. 33. p. 317. Fides enim ejus ſalvam eam fecit (*loquitur de Magdalena*) quia hoc quod petiit, poſſe ſe accipere *non dubitavit.*

Leo I. ſerm. 2. de nativ. Dom. p. 32. Securus adverſus inimicas tentationes, propria libertate confligas: & ſi cœleſtis militiæ Sacramenta ſervaveris, *non dubites*, te in caſtris triumphalibus regis æterni pro victoria coronandum.

Serm. 9. in Quadrag. p. 102. b. & quia pro indulgentia maximè laborandum eſt delictorum, *indubitabilem vobis* miſericordiam promittatis.

Serm. 10. p. 104. b. Si repoſitum aliquid in conſcientiis ſuis de fructibus charitatis Deum ſibi non ineſſe *non dubitent.*

P. 105. Non ambigamus per noſtræ orationis formam, divinam nos obtinere clementiam.

Auguſtinus Tom. 4. in epiſt. ad Rom. §. 58. p. 852. Quod autem dicit certus ſum enim, non dixit opinor: plena enim fide tenuit, quod nec mors ulla, nec vitæ temporalis promiſſa, nec cætera ſubſequentia poſſunt credentem à charitate Dei detorquere.

Tom. 9. Meditat. c. 14. p. 481. Omnis namque ſpes & totius fiduciæ certitudo

certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus qui effusus est propter nos & propter nostram salutem.

Tom.10. serm.5.p.186.de verbis Apostoli. Respondetur tibi, securus efficeris non de te, sed de Domino tuo. Spera cum Christo regnum Christi, jam pignus tenes sanguinem Christi.

Ludovicus Granatensis tom.1.p. 107. Sicut enim perfecta charitas foras mittit timorem: ita *perfecta fides hanc formidolosam hæsitationem* ex animis pellit, & confidenter cum Propheta clamare facit: Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo?

De Justificatione.

ISidorus Clarius volu.1.p.114. vixit centuria decima quinta. Si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Etenim circumcisio illa, & ablatio præputii gloriam afferebat ipsi Abrahæ ac semini ejus apud homines, qui scientes illum accepisse circumcisionem ex fœdere, quod Deus cum ea gente inierat, existimabant & ipsum Abraham & genus ejus sanctum esse ac selectum & charum Deo. Sed apud Deum justificatus fuit non ob exterius illud signum, cujus rei indicium fuit, quod ante circumcisionem justitiam fuerit assecutus. Credidit, inquit Abraham Deo, & imputatum est ei ad justitiam. Et hæc Justitiæ imputatio fuit in præputio ante circumcisionem.

Finus Adrianus Finus Ferrariensis σύγχρονος in flagello Judæor. lib. 4. conclusione 5.p.118. *Quod autem per solam fidem* de Christo futuro omnes fideles & Patres Veteris Testamenti fuerint justificati & à peccatis absoluti, Apostolus Paulus ad Hebræos c.11. probat, annumerans omnes principales Patres V. T. incipiendo ab Abel & dicendo: quod omnes illi per fidem Christi futuri passi sunt persecutiones, & operati sunt justitiam, sed non potuerunt consequi repromissiones, nisi per Christum. Unde omnes illi per fidem Christi futuri facti sunt membra Christi. Licet enim Christus nondum venisset, tamen erat ab eis creditus, & ab eo redimi jam expectabant: & ideò tanquam membra Christi jam meruerunt participare & participes fieri beneficiorum passionis Christi, quia sub tali fide à peccatis suis absoluti fuerunt. Hoc etiam ipsum probat idem Apostolus ad Romanos c.4. & ad Gal. 3. Nam Abraham antequam reciperet circumcisionem, jam fuerat justificatus, dum esset

esset in præputio per fidem, eò quòd Deo crediderat, quando scilicet ad ejus præceptum exiit de terra & venit in terram Chanaan, & quando suspiciens in cœlum credidit, sic semen suum spirituale per Christum multiplicandum esse sicut stellas cœli. Et ideò quia credidit, reputatum est ei ad justitiam, Gen.15. Ex quo patet, *quòd per solam fidem Christi* futuri salvati sunt Patres Veteris Testamenti.

S.Brigita l.1.c.15.p.26. Multi sunt simplices in Ecclesia, qui pauca bona operantur, per fidem tamen salvantur, qua credunt me creatorem omnium & redemtorem.

XII.
De Justificatione.

Ludovicus Granatensis, qui centuria decima quinta vixit, tom.2. Concion. feria 4. post 1. Dominicam in Quadragesima, concione 1. fol.146. Quo quidem argumento, quamvis fidem non amittant, *fiduciam tamen* (quæ vigentis atque inflammatæ Fidei *germen est*)

P.280. Fides fiduciam parit. *Fiducia est filia* Fidei & Charitatis, mater virtutum.

Tom.2. Dominica 2. in Quadragesimæ conc.1.p.280. Hæc autem fidei lux atque cognitio, si vim suam exerat, neque vitio ejus lumen atq; dictamen impediatur, *fiduciam parit*, qua homo sibi persuadet, Deum non modò omnipotente virtute sua posse, sed etiam insita naturali bonitate, supplicibus suis opitulari velle. Qua fiducia firmiter animo concepta consequens est, ut nullum orans laborem recuset, nullo sperandi tædio vincatur, nulla difficultate frangatur: dum quod postulat auxilium, certò sibi adfuturum sperat. Itaque fiducia hæc fidei hujus simul & charitatis Filia, & consequentium virtutum mater, adeò ad impetrandum efficax est, ut Dominus ad discipulos dixerit: quicquid orantes petieritis, credite, quia accipietis, & fiet vobis: & : Videtis ergò *Fiduciam*, quæ ab illa vitali & incensa fide profecta sit, cæteras deinde virtutes parere, quæ orationis Comites esse debent.

Ludovicus Richeomus de Idololatria Hugonetica, l.1.c.11.p.46. Princeps atque primarium religionis nostræ fundamentum, primusque sensus, cor & motus animæ, per Dei gratiam ad vitam excitatæ, *fides est*, propterea quod super ea, veluti fundamento vitæ spiritualis, ædificium colloca-

collocatur: fons est & rectorum omnium habituum scaturigo, ex qua spei, charitatis & cæterarum Christianarum Virtutum rivi perennes emanant.

Salvianus l.2. contra avaritiam p.60. Sed quæret fortasse aliquis, quid sit istud, quod nunc plus exigat Deus à Christianis per Evangelium quàm à Judæis ante per Legem? Aperta istius rei ratio est. Ideò enim majora nunc Domino nostro solvimus, quia majora debemus. Judæi quippè habebant quondam umbram rerum, non veritatem. Judæi fuerunt servi nos adoptivi: Judæi acceperunt jugum, nos libertatem: Judæi maledicta, nos gratiam: Judæi literam interficientem, nos vivificantem. Judæis servus magister missus est, nobis filius: Judæi per mare transierunt ad eremum, nos per baptisma introimus in regnum: Judæi manna manducaverunt, nos Christum. Judæi carnes avium, nos corpus Dei: Judæi pruinam cœli, nos Deum cœli.

Gregorius Nyssenus in Ecclesiastem p.114. *Neque enim fides absque operibus justitiæ sufficit adservandum: Neque rursus vita justitia per se tuta est ad salutem, si sejuncta sit fides.*

Nazianzenus orat. 13. p. 347. Quemadmodum absque fide actio nulla esse fructuosa potest: ita & fides absque operibus est mortua.

Fides est rationis nostræ perfectio. Nazianz. orat. 1. de Filio Dei. Ἡ γὰρ πίστις τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου πλήρωσις

Nazian. in Julian. 1. p. 770. Nec quicquam aliud vestræ sapientiæ est, quàm *crede.*

Οὐδὲν ὑπὲρ τὸ πίστευσον, τῆς ὑμετέρας ἐστὶ σοφίας.

Ephraem Syrus Tom. 2. editionis Romanæ p. 140. *Fides*, mater est boni operis omnis, &c.

Idem Tom. 3. editionis Coloniensis p. 526. Initium omnis virtutis est fides.

Drexelius Ros. Virtutum Tom. 1. p. 112. Fides est piæ opinionis filia.

S. Maximus cent. 1. fol. 10. Fides est fundamentum eorum, quæ ipsam sequuntur, spei inquam & charitatis, &c.

Centuria 11. p. 56. Fides, per opera mandatorum rectè gubernata. ἡ πίστις ἐστὶ καλῶς τοῖς ἔργοις τῶν ἐντολῶν οἰκονομουμένη.

Oecumenius ad Rom. p. 311. Itaque *Spes* & fidem & tolerantiam producere nata est. Ἡ ἐλπὶς καὶ πίστεως ἐστι καὶ ὑπομονῆς ποιητική.

Idem in 1. Corinth. p.442. Nihil prodest fides recta absque bonis operibus.

Οὐδὲν ὠφελεῖ πίστις ὀρθὴ, χωρὶς ἔργων.

Ad Ephes. p.9. Semper fidei conjungit charitatem pulcherrimam efficiens copulam.

Ἀεὶ δὲ τῇ πίστει συνάπτει τὴν ἀγάπην, κάλλιστον ἀποτελῶν συνωρίδα.

Ephes. p.16. *Ex nobis quidem est fides* verùm ipsius quoque occasio est Deus.

Ad Ephes. p.17. Neque fides per seipsam salvare potuisset, nisi Deus per ipsam salvare voluisset. Et: *Post fidem necessaria sunt opera.*

S. Maximus cent.3. p.79. Vera fides est Veritas, carens mendacio, quæ retinet ac conciliat.

P.83. Cœca præditus est fide, qui non peragit mandata divina per fidem, &c. nudam, ac non veram præ se fert denominationem divinam.

P.84. Fides, cum sit natura principium Virtutum, finem habet: &, quia fides est bonum internum, & bonum est fides operibus explicata.

Centuria 4. p.127. Fides per spem in Deum firmat charitatem.

Ἡ πίστις διὰ τῆς ἐλπίδος τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην συνίστησιν.

Centuria 5. p.157. Corona probitatis est fides pura. *D. Henricus Canisius* Tom.5. parte secunda p.250. Fidem nulla opera bona præcedunt.

Damascenus de Transfiguratione p.32. Omnium virtutum apex ac velut arx quædam est Charitas. Πασῶν τῶν ἀρετῶν κολοφὼν καὶ ἀκρόπολις ἡ ἀγάπη καθέστηκεν.

Oecumenius in 1. ad Timoth. p. 247. *Charitas à fide producitur*, quæ erga Deum est & homines. Est autem bonus ordo sermonis. Nam à fide oritur Charitas, à Charitate verò Patientia, Patientia autem, cum per viam graditur, mansuetos facit.

Ἀπὸ γὰρ πίστεως ἀγάπη τίκτεται, ἀπὸ δὲ ἀγάπης, ὑπομονή.

Ludovicus Granatensis in libro de Festis p.343. *Fides ergò mortua* est quidem vera fides, à Spiritu S. fidelium mentibus infusa, quæ nisi per hæresin aut apostasiam à fide, non amittitur, quamlibet multa lethalia crimina quis admiserit.

In festo Andreæ p.16. Virtutum omnium radix & fundamentum fides est.

*In vitis Patrum Heribertus Rosvveid p.*377. Ecce unius diei ornatus

tus quam hæc fœmina corpori suo excolendo adhibet, vincit omnem animæ meæ ornatum. Quali vultu respiciam ad te? aut quibus sermonibus justificer in conspectu tuo? Non enim occultabo cor meum ante te, quoniam prospicis secreta mea. Et væ mihi peccatori & indigno, quoniam ante altare tuum adsisto, & non offero pulchram animam, qualem expetis à me. Illa enim promisit placere hominibus, & fecit: & ego promisi tibi placere, *& mentitus sum propter pigritiam meam.* Nudus sum tam in cœlo, quam in terra, non *adimplens* præcepta mandatorum tuorum. Ergò non est mihi spes in operibus bonis, sed spes mea in misericordia tua, qua confido salvari. Nonnus Edessenorum Episcopus.

Verè Bellarminus de Justificat. l. 5. c. 7. p. 404. Propter incertitudinem propriæ justitiæ & periculum inanis gloriæ, *tutissimum est, fiduciam totam in sola Dei misericordia & benignitate reponere.*

Bellarmini sententiam Lutherani sequuntur. Ita enim Lutherus in der Haußpostill am 4. Sontag nach Epiph. Domini p. 66. b.

Niemand kan beten/ er glaub dann. Darumb ist es nicht ein geringe Kunst/ noch ein schlecht Ding umb den Glauben/ es ist ein Göttliche Krafft / die nicht vom freyen Willen kompt / sondern durchs Wort vom H. Geist uns gegeben wird.

14. *Post Trinit. p.* 108. *b.* Auff daß jederman lerne/ wo wir etwas nicht erlangen/ das wir doch gerne hetten/ und wol dürfften/ daß es nit an Gott mangle/ sondern allein an unserm Unglauben/ sonst wo wir fest glaubten/ wurden wir es gewißlich haben.

19. *Trinit. p.* 125. *b.* Also glaubt der Bapst und sein Hauff sehr starck an die Meß/ in der Heiligen Verdienst und Fürbitt/ an Klöster/ Gelübd/ Singen/ Fasten: Aber es ist ein falscher/ erlogener Glaub/ und sind mit züchten zu reden/ Huren und Buben beysammen/ das Hertz ist ein Hur/ der falsche Glaub ist ein Bub.

An S. Stephans Tag/ *p.* 18. *b.* Da kompt es beydes zusammen/ wie es dann beydes muß beysammen seyn/ ein rechter Glaub/ und rechte Lieb.

Kirchen-Postill D. Lutheri epist. 4. Sontag Epiphan. p. 221. b. Glaub und Lieb muß man also scheiden/ daß Glaub auff die Person/ und die Lieb auff die Werck gericht sey. Der Glaub vertilget die Sünd/ und machet die Person angenehm und gerecht. Wann aber

die Person angenehm und gerecht worden ist/ so wird jhr der H. Geist gegeben/ daß sie guts thut mit Lust.

Also bleibt der Glaub der Thäter/und die Liebe bleibt die That. Nun fordert das Gesatz die That/ und zwinget damit den Thäter/ daß er anders werde.

Epist. Quinquages. Die Rechtfertigung muß eh da seyn/ dann die Liebe/weil niemand liebet/ er sey dann fromm und gerecht/ und Lieb nicht fromm machet/sondern fromm zuvor seyn das hat Liebe.

Ludovicus Granatensis Tom II. p. 208. Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi, quod perinde est ac si diceret: ecce quamdiu mundus expectavit, ut peccata tolleret, quæ *nemo, nisi solus* ipse tollere poterat. Torcular enim *ipse solus calcavit*, quia solus ipse omnia peccata mundi delevit, gratiamque nobis passione sua promeruit, qua à peccati morbo sanaremur. *Solus ergo ipse* (non humana Philosophia, non liberum arbitrium, non natura, non denique ipsa etiam divina lex, digito Dei scripta, in qua nobis iter in cœlum aperitur, & in qua tot beneficiis, tot minis, tot promissis ad observantiam divinorum mandatorum incitamur) nos à morte liberavit.

NB.

Idem Tom. I. p. 334. Et ita verè Salvator & liberator meus eris. Hanc autem salutem nemo nisi tu solus donare potest. Non enim hanc dare potest Natura, quæ peccati morbo corrupta est, non humana Philosophia, quæ hominum inventum est, & supra hominem attollere se nescit: non denique ipsa Legis tuæ doctrina, cum non habeat spiritum vivificantem, sed literam occidentem: nec item veteris Legis Sacramenta, quæ vacua & egena elementa sunt. Tu solus Domine Jesu, qui naturæ conditor es, collapsam potes reformare naturam: tu solus, qui velut innocentissimus agnus ab omni peccati labe immunis es, peccata potes condonare, nosque à tyrannide peccatorum eripere. Hanc Domine à te salutem expecto, hanc requiro, hanc votis omnibus exposco.

Homil. 8. p. 85. b.

Johannes Wild vom verlornen Sohn/ Darum aber nennet ers ein Kleid/ dann es bedeckt die Sünden/ wie David sagt: Selig seyn die/ denen jhre Sünd bedeckt seyn. Das beste Kleid heist ers darum/ das dem Menschen seine Sünde nichts bas decken kan dann das Verdienst und Gerechtigkeit Christi/ bringt auch dem Menschen die höchste Ehr/ dann dadurch kompt er wider zu der ersten Unschuld.

Ionas Episcopus Aurelianensis de cultu imaginũ. Novimus namq; & ab initio nascentis Ecclesiæ, & usq; ad ejus terminum perseveraturũ non dubita-

dubitamus, ut paucos habeant, qui doctrina præfulgeant, plures autem qui simpliciter contenti, ea quæ operanda agnoscunt, *sibi sufficere ad salutem solummodo credant.*

Bellarminus in concionibus p. 133. Sicut ingressus in stadium non acquiritur cursu, sed donatur favore & liberalitate principis: ita gratia justificationis *non redditur meritis, sed gratis datur*, &: non datur gratia, quia bene operati sumus, sed ideò datur, ut bene operari possimus.

DE FIDE
Per Charitatem operante.
Galat. 5. v. 6.

Vocabulum Iustificationis in S. Scriptura dupliciter usurpatur; primò propriè, deinde metonymicè. Propriè sumta Iustificatio est ea, quæ dicitur remissio peccatorum. Metonymicè justificatio sumitur pro evidentia, declaratione & probatione, qua alijs innotescit, nobis esse remissa peccata. Sic Jacobo justificari operibus idem est ac declarari per bona opera, quòd justificati simus. Nam constat Abrahamum remissionem peccatorum & justificationem propriè dictam habuisse 30 annis antequam Isaacum offerret.

I. Acta Concilij Ephesini Tom. 2. p. 203. sicut fides absq; operibus mortua est: ita si vertas & dicas, opera absq; fide mortua, verum esse fatemur: igitur simul fulgeat cum honestæ vitæ gloria etiam immaculatæ fidei candor.

II. Nazianzenus Orat. 40. fol. 672. Fides sine operibus mortua est quemadmodum & opera, si fides absit. ἔργα δίχα πίστεως.

III. Chrysostomus in cap. 1. Genes. p. 16. Fides sine operibus mortua est, et opera sine fide mortua sunt.

IV. Ad hunc sensum & consensum scripsit Clemens Alexandrinus Strom. l. 6. p. 481. Quando audierimus, fides tua te salvam fecit, non accipimus eum dicere absolute, eos salvos futuros, qui quomodo cunq; crediderint, nisi facta quoque fuerint consecuta.

V. D. Hunnius in 2. Thessal. c. 1. sine Charitate fides non est vera fides, sed fidei inanis umbra quædam, & vana persuasio.

VI. Augustinus de fide & operibus c. 14. p. 47. Quare jam illud *Tom. 4.* videamus, quod excutiendum est à cordibus religiosis, ne mala securitate

salutem suam perdant, si ad eam obtinendam *Sufficere solam fidem* putaverint: Bene autem vivere & bonis operibus viam DEI tenere neglexerint.

Tom. 4. In libro Quæstionum 83. quæst. 76. Non sunt sibi contrariæ duorum Apostolorum sententiæ, Pauli & Iacobi, cum dicit unus, justificari hominem per fidem sine operibus: & alius dicit, inanem esse fidem sine operibus, quia ille dicit de operibus, quæ fidem præcedunt, ille verò de ijs quæ fidem sequuntur.

Tom. 7. Contra Cresconium Grammaticum l. 1. c. 29. p. 217. de fide etiam Iacobus Apostolus cum loqueretur adversus eos qui sibi, quòd crediderant, *sufficere arbitrabantur*, & benè operari nolebant.

Tom. 7. de unico Baptismo contra Petilianum c. 10. Unde & Apostolus Iacobus, cum quosdam redargueret, qui *sufficere* dicebant homini solam fidem, nec ei Charitatis opera conjungebant, eos ex ista dæmonum comparatione convicit, ne ideo se ad DEUM pertinere existimarent, quòd verum de DEO crederent, etsi bona opera adjungere fidei non curarent.

Tom. 7. de gratia & libero arbitrio c. 7. p. 891. Homines autem non intelligentes, quod ait ipse Apostolus, arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus, putaverunt eum dicere, *sufficere homini fidem*, etiamsi malè vivat, & bona opera non habeat. Quod absit, ut sentiret vas electionis, qui cum dixisset quodam loco: in Christo enim Jesu, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, mox addidit: sed fides, quæ &c.

Cap. 8. p. 891. Vidit utique probare posse homines hoc ita dictum, quasi *necessaria non sint opera bona credentibus, sed eis fides sola sufficiat.*

Super psal. 31. p. 125. Iacobus in epistola sua contra eos, qui nolebant bene operari, de *sola fide* præsumentes, ipsius Abrahæ opera commendavit cujus Paulus fidem. Et non sunt sibi adversi Apostoli.

Tom. 8. Super Psal. 127. Folia sola habebat, fructum non habebat Sic sunt qui verba habent, & facta non habent.

Tom. 9. p. 40. ne forte & hoc diceres, credidi, *sufficit mihi*: magna est fides, sed nihil prodest, si non habeas Charitatem

Tom. 9. de vita Christiana cap. 13. pag. 615. Iustificari hominem, inquit Apostolus, per fidem sine operibus legis, sed non solis operibus, de quibus alterum Apostolum audio dicentem, fides

sine

sine operibus mortua est. Paulus enim Apostolus de operibus legis locutus est, hoc est de circumcisione carnali & neomenia, & Sabbato, & hujusmodi cæteris, quæ lex fieri ante præceperat, & jam Christi tempore non erant necessaria. Iste verò Jacobus de operibus justitiæ loquitur, quæ qui non fecerit, verè mortuus est.

P. 441. Fides Christiani cum dilectione est, dæmonis autem sine dilectione.

Tom. X. Homil. 17. p. 309. Sed fides debet esse Christianorum, non dæmonum. Et: discernenda est ergò fides dæmonum a fide Sanctorum. *Tomo 10.*

P. 760. alius est timor filiorum, alius est timor servorum: servi enim propter tormenta Dominos timent, filii verò propter amorem Patres timent.

VII. *Salvianus* lib. 4. de gubern. p. 105. Quid tibi blandiris ô homo, quisquis es, de credulitate, quæ sine timore atq; obsequio Dei nulla est: aliquid plus dæmones habent. Tu enim unam rem habes tantummodò, illi duas: tu credulitatem habes, non habes timorem: illi & credulitatem habent pariter & timorem.

Idem contra avaritiam l. 3. p. 135. Sermo & professio tua jactitant fidem, sed vita atq; obitus publicant infidelitatem.

VIII. *Seraphinus Cumiranus Minorita* Antverpiæ 1558. part. 2. Conciliationum p. 141. Nam sicut nemo vivit verè nisi justus & credens: ita nemo justificatur & vivit ex meris operibus Legis *nisi ex sola fide*, quæ per dilectionem operatur.

IX. *Isidorus Pelusiota* lib. 3. epist. 73. Palladius. Neq; enim hoc existimes, quòd fides (si tamen fides dicenda est, quæ operibus suis refutatur) salutem tibi afferre possit. Etenim fides ea, quæ primùm justificat, consentaneas sibi actiones exegit, quibus remotis, nemo salutem consequi potest. Nam eum qui per gratiam assumtus est, propriis quoq; virtutũ dotibus exornari convenit, ne alioquin ingrati animi notam incurrat. μὴ γὰρ δὴ νόμιζε, ὅτι ἡ πίστις (εἴγε πίστιν χρὴ καλεῖν τὴν ὑπὸ τῶν ἔργων τῶν σῶν ἐλεγχομένην) σῶσαί σε δυνήσεται. ἡ γὰρ πίστις, ἡ ἐξ ἀρχῆς δικαιώσασα, πράξεις ἁρμοδίας ἑαυτῇ ἀπαιτεῖ, ὧν ἄνευ σωθῆναι οὐχ οἷόν τε. τὸν γὰρ κατὰ χάριν προσληφθέντα δίκαιον ἢ οἰκείοις ἀναβρύεσθαι πλεονεκτήμασιν, ἵνα γε μὴ μέλλοι καὶ ἀχαριστίας ἁλώσεσθαι.

Lib. 4. epist. 65. Oportet fidei misceri actiones (rectas) & per has illam quasi animari, his enim remotis, mortua sit,

Χρὴ

χρὴ γὰρ τῇ πίστει κρίνεσθαι τὰς πράξεις, καὶ ἀπὸ τούτων αὐτὴν ψηφοῦσθαι. παρὰ γὰρ ἔνι τούτων χωρίς.

Nota.

Vetus interpres vertit: oportet fidei misceri actiones: sed malè vertit: sic autem locus vertendus est:

Oportet fide judicari actiones.

X. *Anselmus* in cap.4. ad Rom.p.25. Ergò ex fide justificatus est Abraham: Sed si fidem opera non præcesserunt, tamen secuta sunt. Nam qui prius justificatus est *in conspectu Dei*, postea & ex operibus est justificatus *etiam in conspectu hominum*. Unde & Jacobus Apostolus in Epistola sua contra eos, qui nolebant benè operari, sed de sola fide præsumebant, ipsius Abrahæ opera commendavit, dicens: vis autem scire, ô homo inanis, quoniam fides sine operibus otiosa est: Abraham pater noster, nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaacum Filium suum super altare? Nec est Jacobus in hac sententia contrarius Paulo dicenti, quia si Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum, ac per hoc asserenti, quia non ex operibus est justificatus. Uterq; enim verum dicit, Paulus quippe, commendans justitiam, quæ ex fide est, adversus eos, qui fidem negligentes gloriabantur de justitia, quæ ex operibus, dixit Abraham non esse justificatum ex operibus, sed quæ fidem præcederent. Jacobus autem, ut dictum est, adversus illos, qui percepta fide torpebant otio, & putabant se per eandem fidem, utpote justificatos posse salvari, etiam si bona opera non haberent, dixit Abraham ex operibus esse justificatum, sed quæ fidem secuta sunt. &c.

Manifestum est enim eum loqui de operibus, quæ fidem subsequuntur, quia Paulus sine præcedentibus operibus dixit, hominem *sola fide* posse justificari.

P.26. Non hoc superfluè factum est, sed accepit signum circumcisionis, non quâ fieret, sed quâ *ostenderetur justus*.

XI. *Bernhardus* Tom.1.p.383. Habitare in animam, probant vitales motus corporis: habitare in anima spiritum, probat vita spiritualis: illud ex visu & auditu agnoscitur: illud ex charitate & humilitate, cæterisq; virtutibus.

Idem Tom.1 de Resurrectione serm.2.p.200. Sicut enim corporis hujus vitam ex motu suo dignoscimus, ita & fidei vitam ex operibus bonis. Itaque vita quidem corporis est anima, per quam movetur & sentit.

ſentit. Vita verò fidei, Charitas eſt, quia per ipſam operatur, ſicut in Apoſtolo legis, fides, quæ per Charitatem operatur: Unde & refrigeſcente charitate, fides moritur, ſicut corpus animâ recedente.

XII. *Oecumenius* ad Gal. 5. p. 62. Οὐκ ἀρκεῖ γὰρ μόνον τὸ πιστεῦσαι τῷ χριστῷ, ἀλλὰ δεῖ τὴν πίστιν ταύτην ἐνεργεῖσθαι καὶ διαφυλάττεσθαι, καὶ οἷον ἀναζωπυρεῖσθαι διὰ τῆς εἰς χριστὸν ἀγάπης *Non ſatis eſt in Chriſtum ſolum modo credidiſſe*, ſed oportet hanc ipſam fidem operoſam eſſe, cuſtodiri atq; ſervari, & quaſi ob dilectionem in Chriſtum frequentius incandeſcere.

Oecumenius in epiſt. Iacobi p. 456. Non adverſantur hæc beato Paulo, cum nomen fidei ad duo ſignificata feratur. Nam & de ſimplici aſſenſu fidem dicere ſolemus, juxta illud, quod etiã dæmones credidiſſe novimus, quòd Dei Filius eſt Chriſtus. Rurſumque cum conſecutionem ex affectu procedentem cum firmo aſſenſu, nomine fidei vocemus.

1. Ἁπλῆ συγκατάθεσις
2. Ἐκ διαθέσεως ἐπακολούθησις.

Pag. 158. Abrahamum varijs diſtinctum temporibus, utriuſque fidei geſſiſſe:

ſic

1. Ante Baptiſma ſola fides juſtificat.
2. Poſt Baptiſmum fidem perfectionem requirere per opera.

Breviter

Iacobo fides eſt nuda notitia, & jactabunda ejuſdem profeſſio: Paulo verò filialis fiducia. Hinc Iacobo juſtificari idem eſt, quòd juſtum declarari: Paulo verò quod à peccatis abſolvi.

Ordo cognitionis humanæ eſt, dum à poſterioribus effectis progredimur ad cauſam.

Ab antecedentibus notat Iacobus quoſdam qui ſe inani fidei fideliumq; nomine venditabant, cum tamen perditiſsimè vixerint: his opponit Abrahamum, cujus fides non fuit nuda profeſſio, ſed operibus declarata, cum ex fructibus arbor cognoſcatur, Matth. 2.

Deinde ſubſequentia indicat idem: dixit enim juſtificatum Abrahamum ex factis, immolando filium Iſaacum in altari: imputata autem eſt juſtitia Abrahamo, antequam immolaret filium Geneſ. 22. v. 9.

XIII. *Beda* in cap. 5. ad Galat. p. 213. b. Multi dicunt, credo, ſed fides ſine operibus non ſalvat; opus autem fidei ipſa dilectio eſt, dicente

Apostolo Paulo: & fides, quæ per dilectionem operatur. Opera quidem tua præterita, antequam crederes, vel nulla erant, vel si bona videbantur, inania erant. Si enim nulla erant, sic eras quasi homo sine pedibus, aut vexatis pedibus ire non valens. Si autem bona videbantur, antequam crederes, currebas quidem, sed præter viam currendo errabas potius quā perveniebas. Est ergo nobis & currendum & in via currendum. Qui præter viam currit, inaniter currit, imò ad laborem currit. Tantò plus errat, quantò præter viam currit. Quis est via per quam currimus? Christus dicit: ego sum via. Quæ Patria, quò currimus? Christus dicit: ego sum veritas, per illum curris, ad illum curris, in ipso requiescis. Sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides Christiani: sine dilectione fides dæmonis. Qui autem non credunt, pejores sunt, quàm dæmones. Nescio quis non vult credere in Christum adhuc, nec dæmones imitatur, jam credit in Christum, sed odit Christum. Habet Confessionem fidei in timore pœnæ, non in amore coronæ: nam & illi puniri timebant. Adde huic fidei dilectionem ut fiat fides, qualem dixit Apostolus Paulus: fides, quæ per dilectionem operatur. Invenisti Christum: invenisti civem Hierusalem, invenisti civem angelorum, invenisti in via suspirantem peregrinum. Adjunge te illi: comes tuus est, curre cum illo, si tamen & tu hoc es, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed fides. Dic adhuc Apostole, adde: discerne, quia & dæmones credunt & contremiscunt, quod oderunt. Distingue Apostole & circumcide fidem meam, & discerne causam meā de gente non sancta. Planè distinguit, discernit, circumcidit. Sed fides inquit, quæ per dilectionem operatur. Unusquisque ergò, fratres mei, inspiciat se intus, apprehendat se, probet se in omnibus factis suis, bonis operibus suis, quæ faciat cum charitate, non expectans retributionem temporalem, sed promissum Dei, faciem Dei. Non enim quicquid Deus promittit, valet aliquid apud ipsum Deum. Omninò non me satiaret Deus, nisi promitteret mihi seipsū Deum. Quid est tota terra? quid est totum mare? quid est totum cœlum? Quid sunt omnia sidera? Quid Sol? quid Luna? quid exercitus angelorum? Omnium istorū creatorem sitio, ipsum esurio, ipsi dico, quoniam apud te est fons vitæ. Quid mihi dixit: ego sum panis, qui descendit de cœlo.

Et: neque circumcisio est aliquid, neque præputium sed fides, quæ per dilectionem operatur. Ista quippè est fides Christianorum, non dæmoniorum. Nam & dæmones credunt & contremiscunt: sed numquid & diligunt? Nam si non crederent, non dicerent, tu es sanctus Dei, vel: tu es Fili-

Filius Dei. Si autem diligerent, non dicerent: Quid nobis & tibi? Fides igitur ad Christum nos trahit, quæ nisi desuper gratuito munere nobis daretur, non ipse diceret, nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum. Non sunt bona opera, nisi quæ per fidem & dilectionem fiunt: quia alterum sine altero nullius virtutis fructum parit.

Fridericus Nausea p. 87. Fides est firma in divinam misericordiam in Christo promissam confidentia, id est, firma & indubitata promissorio Dei verbo *assensio* &c.

P. 89. b. *Credere.* Id quod est *vere* credere, nihil nobis ex meritis nostris, sed ex illius sola in nos pietate & misericordia, totum quod datur, communicari.

Fr. Paulus de Francis Neapolit. Ord. Prædicat. Orat. 2. p. 51. Cæterum cum Fides sola & nuda *absq; auxilio divinæ gratiæ minimè peccatorem justificare valeat*, ideò Evangelista sequitur Joannes, qui habens gratiam interpretatur: *Gratia* enim *est causa formalis justificationis* fidei nostræ, vim sanativam tribuens.

Fridericus Nausea in Concionibus p. 87. Nego fidem & opera vel conjuncta vel seorsim congregata justificare.

D. Luther Tomo 5. Ienensi p. 298. Weil ich sehe/ daß diesen Haupt-Articul der Teuffel immer muß lästern durch seine Sewlehrer/ vnd nicht ruhen noch auffhören kan/ so sag ich Doctor Martinus Luther/ vnsers HErren Jesu Christi vnwürdiger Evangelist/ daß diesen Articul (der Glaub allein/ohn alle Werck/ macht gerecht für GOtt) sol lassen stehn vnd bleiben/ der Römisch Kayser/ der Türckische Kayser/ der Tartarisch Kayser/ der Persen Kayser/ der Bapst/ alle Cardinäl/ Bischoff/ Pfaffen/ Mönche/ Nonnen/ Könige/ Fürsten/ Herren/ alle Welt sampt allen Teuffeln/ vnd sollen das Höllische Fewer darzu haben auff ihren Kopff/ vnd keinen Danck darzu/ das sey mein Doctor Luthers Einsprechung vom Heiligen Geist/ vnd das rechte Heilige Evangelium. Denn da steht der Articul/ den die Kinder beten/ Ich glaub an JEsum Christum/ gecreutziget/ gestorben ꝛc. Es ist ja niemand für vnsere Sünd gestorben/ dann allein JEsus Christus GOttes Sohn/ allein JEsus/ GOttes Sohn/ noch einmahl sag ich/ allein Gottes Sohn hat vns von Sünden erlöset/ das ist gewißlich wahr/ vnd die gantze Schrifft/ vnd solten alle Teuffel vnd Welt sich zureissen vnd

dersten/so ists ja wahr. Ist ers aber allein/der Sünde weg nimt/so können wirs mit vnsern Wercken nicht seyn/so ists ja vnmüglich/daß ich solchem einigen vnd allein Erlöser von Sünden JEsum anders/ dann mit dem Glauben fassen vnnd erlangen möge/ mit Wercken ist vnnd bleibt Er vnergrieffen: weil aber allein der Glaub für vnd ehe die Werck folgen / solchen Erlöser ergreifft / so muß es wahr seyn / daß allein der Glaub für vnd ohne Werck / solche Erlösung fasse / welches nichts anders seyn kan: Dann gerecht werden / dann von Sünden erlösen: der Sünden Vergebung haben muß nichts anders seyn/dann gerecht seyn oder werden.

Pro sola Fide.

Iacobus Faber Stapulensis in c.2. ad Gal. p.154.b: Scientes, quòd non justificatur homo ex operib. Legis, sed *solùm* per fidem Iesu Christi.

Quod manifestant rationes, quas coargutioni Petri subnectit, quarum una est, quod ex operibus & observationibus veteris legis non justificatur homo, sed *per solam fidem Christi* infunditur justificatio.

Theodoretus de Græcan. affect. cur l.1. p 347. (audio vos hoc identidem usurpare, quod videlicet nostris sententiis tradendis, nullam quidem prætendamus demonstrationem, *solam verò fidem* ac credulitatem insinuare illis conemur, quos divinis rebus imbuendos suscipimus.)

Philippi Solitarii Dioptra p.52. Si fides tantùm redemtio est, etiam ipsis desperatis, fidem habeo, salva me: es enim Deus ad salvandum. Fides est mihi pro opere: fidem pro opere suscipe, Sufficiat tibi fides, *quanquam & solam tibi offero.*

Thomas Aquin. lect.3. in 1. ad Timoth. Data est lex, ut cognoscatur peccatum Rom.7. quia nisi lex diceret, non concupisces &c. quod dicitur in Decalogo. Non est ergò in eis spes justificationis, *sed in sola fide.*

Bonaventura in 4. sent. dist.15. partis 1. quæst.1. Etsi divina misericordia relinquit offensam homini, dando gratiam: non tamen ita omninò relinquit, quin etiam exigat de offensa, satisfactionem per justitiam. Et quia homo non potuit pro tanta offensa satisfacere, ideò dedit ei mediatorem, qui satisfaceret pro offensa. *Vnde in sola fide passionis Domini remittitur omnis culpa.*

Trithemius in Epist. p.67. Veram nunc igitur, ô Kymolane, quæramus sapientiam, quæ *in sola fide* Jesu Christi formata consistit, &c.

Pro

Pro sola Fide.

F*Ulgentius* de Incarnatione c.16.p.405. Ab hoc peccato quod originaliter carnalis nativitas trahit, neminem facultas naturalis, neminem litera sanctæ legis, sed *sola* fides Jesu Christi eripit, Filii Dei, qui venit quærere & salvum facere, quod perierat.

Iulius Firmicus Maternus de errore profanarum relig. p.14. *Fide tantum* & pœnitentia potestis redimere, quicquid sceleratis Diaboli persuasionibus perdidistis.

Hesychius super Levit. c.14. p.306. Miseratus Deus humanum genus cum illud ad explenda legis opera infirmatum vidisset, jam non ex operibus salvare, sed per gratiam, hominem voluit. Gratia verò ex misericordia & compassione probatur, & *fide comprehenditur sola*, non ex operibus, ut Paulus dicit Ephesiis.

Lib.1. super cap.2. Homo jam non ex operibus, utpote pauper virtutibus, sed *sola Dei* cognitione salvatur.

Philastrius non aliunde salutis remedium *nisi ex fide* in patrem, Filium & Spiritum Sanctum humano generi cognoscimus affuturum.

Chrysostomus de S. Pentecoste p.238. edente Frontone Ducæo, Burdigal p.234. Stolidiores erant tum temporis homines, non ita pridem ab idolis abducti, ac paulò crassior & stupidior mens illorum adhuc erat, omnibusque corporibus intenti erant, & addicti, neque dum incorporea illis dona in mentem venerant, neque noverant, quid esset gratia spiritualis, τίποτέ ἐστι πνευματικὴ χάρις, καὶ πίστει μόνῃ θεωρουμένη, quæque *sola fide* percipitur, idcircò signa fiebant.

Idem tractatu 7. de gloria in tribulationibus p.282. Non solùm hæc ajo, quæ nunc dixi, quòd nimirum sanctificati sumus, quod per unigenitum, quòd gratia potiti sumus, quod pace, quod dono, quod remissione peccatorum, quod participatione Spiritus S. quod omni cum facilitate, quod absque labore, absque sudore, quod *fide sola* ὅτι πίστει μόνῃ, quod Filium miserit, &c.

Oecumenius in c.3. ad Rom. p.62. Quare omnes, postquam in Christum crediderunt, gratis justificantur *sola fide* contributa & ex parte sui collata.

Διὸ πάντες πιστεύσαντες εἰς χριστὸν, δωρεὰν δικαιοῦνται, τὸ πιστεῦσαι μόνον συνεισάγοντες

In cap. 4 ad Rom. p. 43. Antverpiæ 1545. Quid ergò inquit, nonne habuit Abraham opera? nonne hæc illum justificarunt? Absit. Opera siquidem habuit, ut si cum hominibus, qui simul cum eo versabantur, in judicio collatus, facilè justificatus fuisset, illisque antepositus: verum ut coram Deo ex suis operibus justificaretur, tanquam dignus & æqualis sese præbens dignitatis cum ea, quæ inde præbebatur beneficentia ac dono, nequaquam fuisset illam assecutus.

Unde igitur dignus factus est? Ex sola fide. Πόθεν οὖν ἠξιώθη τούτου; ἐκ μόνης πίστεως.

Editio Veronensis 1532. pag. 273. Τί οὖν, φησίν; οὐκ εἶχεν ἔργα ὁ Ἀβραάμ; οὐκ ἐδικαίου ταῦτα αὐτόν; μὴ γένοιτο. ἔργα μὲν εἶχεν, ὥστε πρὸς τοὺς συμπολιτευομένους αὐτῷ ἀνθρώπους κρινόμενον, δικαιωθῆναι καὶ προκριθῆναι ἐκείνων. τὸ δὲ πρὸς τὸν θεὸν δικαιωθῆναι ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥστε ἄξιον καὶ ἰσοστάσιον ἑαυτὸν παραστῆσαι τῆς ἐκεῖθεν εὐεργεσίας καὶ δωρεᾶς παντελῶς ἀπελίπετο.

In c. 5. Rom. Ecquid verò dedit? Spiritum, quem ex sola dilectione, qua nos dilexit, impertiit nobis. Non enim propriis virtutibus vel operibus Spiritus Sancti gratiam amplexi sumus.

1536. Venetiis. *Finus Hadrianus Finus* in flagello Judæor. l. 4. conclus. 5. Quòd per solam fidem de Christo futuro antiqui Patres justificati sunt.

Oecumenius ad Rom. p. 349. Gratia siquidem & opus naturâ à se separata sunt: & quidem opus merces sequitur, sed non gratia; porrò gratia datur, non ut retributio, sed ut donum ac munificentia.

Κεχώρισται μὲν γὰρ ἀπ' ἀλλήλων τῇ φύσει, χάρις καὶ ἔργον.

Gratia est tota res, nec ulla operum necessitas ad credendum.
χάρις ἐστὶ τὸ πᾶν καὶ οὐ χρεία ἔργων εἰς τὸ πιστεῦσαι.

In 1. ad Timoth p. 213. Deinde ostendit, quod oporteat etiam quædam à nobis adferri: non enim Deus sine judicio aliquos elegit, alioqui res probata justaque non esset, & ait: quia fidelem me judicavit.
οὐ γὰρ ἀκρίτως θεὸς ἐπιλέγεται τινάς.

Experientia & praxis Ecclesiæ testatur, Patres quandoque sibi adversa scripsisse, exemplo nobis est Oecumenius, qui pro *sola fide* masculè decertat: interdum verò *contra solam fidem* insurgit.

Pro

Pro sola Fide.

OEcumenius ad Rom.p.210. Quomodo id efficitur? quia ex sola fide nos salvos facit, jamque mortuos vivificat, cum prius non exhibuerimus bis.

P.252. Nec lex, in qua extolleris, quidquam Abrahæ ad promissiones contulerit, sed sola fides.

P.258. Ob quam actionem, ob quod rectum opus gratia hæc data est? Ob solam fidem. διὰ πίστιν μόνην. Tantum enim credimus, & omnia nobis per baptismum gratis donata sunt.

P.274, Sola ergò nunc requiritur fides nostra, animus ac voluntas.

P.311. Cum omnia à Deo acceperimus, nos solam fidem ipsi adduximus, cujus magna pars spes est futurorum.

*Ad Galat.p.*744. Omnes igitur conclusi erant sub peccato. Ideò sola fide potuerunt assequi promissiones.

*Ad Ephes.p.*17. Non quòd nollet ex operibus salvare, sed quòd nullus potuerit ex operibus salvari, nisi per fidem.

*Ad Coloss. p.*133. Fide in ipsum. Satis est, inquit, solùm credere. ἀρκεῖ, πιστεῦσαι μόνον.

1. *Timoth.p.*215. Et dicimus, quòd justitia, quæ est ex Lege, ad eum collata, quæ est ex fide, non solum justitia non est, sed & primum peccatum est.

*In epist. Iacobi p.*459. Abraham imago fuit justificationis, quæ *ex sola fide fit*, quando imputatum fuit ipsi ad justitiam, quòd crediderit: ejus verò, quæ est ex operibus, quando filium obtulit super altare.

In Acta Apostolorum p.36. Neque aliud ullum nomen, hoc est veneranda gloria, nisi *sola* fides in Christum, lapidem angularem, quæ potens est omnem aliam obscurare fidem, ut in qua sola datum est salutare.

Contra solam Fidem.

OECUMENIUS.

Ad Rom.p.270. ποία δικαιοσύνη εἶπεν τίς, ἡ πᾶσι διδομένη ὑπὸ Θεοῦ διὰ πίστεως, φησὶν, Ἰησοῦ χριστοῦ. εἶτα ἵνα μὴ δόξωσι ξένον τι ἀκούειν, εἰ ὅλως ἔτι σώζεσθαι μηδὲν αὐτοὺς συνεισενηνοχότας. δείκνυσι ὅτι ἡ τὸ πιστεῦσαι συνεισενεγκεῖν ἐστιν. ἀνδρείας γὰρ δεῖται

δεῖται ψυχῆς τὸ πιστεῦσαι. διόφησι, διὰ πίστεως, δεικνὺς καὶ ἡμᾶς ἐκ τούτου συνεισφέροντας.

Qualis autem justitia (dicat aliquis) quove modo à Deo est tradita? per fidem nimirum Jesu Christi. At ne novum quidpiam sese audire arbitrarentur, si omninò eos servari liceat, citra ullam cooperationem: demonstrat quod ipsa quoque credulitas, cooperatio sit & contributio. Animi namque fortitudine opus est ad credendum; idcircò ait, per fidem, innuens per eam nos etiam contribuere quidpiam.

Chrysostomus in Matthæum homil.70.p.607. Commelin. Deinde ne fideles *sola se fide salvari* posse confidant, de pœna malorum edisserit. Ita infideles ad fidem, fideles verò ad rectè vivendum cohortatur.

Εἶτα ἵνα μηδὲ οὗτοι τῇ πίστει θαῤῥῶσι μόνῃ καὶ περὶ τῆς κρίσεως αὐτοῖς διαλέγεται, &c.

Iacobus Faber Stapulensis ad Rom.p.75. Neque credas sufficere, ut continuò justificatus sis, si fidem habes. Nequaquam ita est. Nam non quisquis sic ex fide justificatur, ut fides ipsa justificatio sit, ut neq; opera. Etenim credunt Dæmones, ut inquit Jacobus Apostolus, sed ex fide justificamur, quemadmodum ex operibus: ex his remotius, ex illa vicinius: hæc minus, illa magis necessaria. Nam ex operibus sine fide nunquam quis justificatur: at contra ex fide sine operibus justificatur quis, ut jam ostensum est. Neque fides neque opera justificant, sed præparant ad justificationem.

Primasius ad Gal.3.p.306. Fides sufficit ut primò credentem & justum efficiat, si deinceps in justificatione permaneat: cæterum sine operibus mortua est; sed fidei operibus, non legis. Qui enim credit Deo, attendit mandatis: & eos qui Evangelii præcepta contemnunt, maledictos esse & Salvator edocuit, dicens, discedite à me, maledicti in ignem æternum.

*In cap.5.ad Galat.*p.325. Simul illud notandum, quod eos dixerit Christi esse, qui carnem cum vitiis & concupiscentiis crucifigunt. Contra illos qui solam fidem sufficere arbitrantur.

Theodoretus Tom.1.in Psal.96.p.271. Postquam verò non sola fide nobis opus est, verum etiam bonis operibus, necessariò & hanc admonitionem Propheta affert, qui diligitis Dominum, odite malum.

Isidorus Pelusiota lib.4.epist.65. Quippe cum non possit homo *fide* tantùm salvari: ὡς οὐκ ἰσὸν ἀπὸ πίστεως μόνον σωθῆναι.

Eusebius

Eusebius Emissenus in initio Quadragesf. homil. 1. p. 21. b. Ecce B. Paulus jam Christi habitaculum, jam vas electionis effectus, intelligit *sibi non sufficere solam gratiam,* nisi gratiæ adjungat sollicitudinem vigilantis & laboris industriam.

Theodolus in cap. ad Rom. p. 735. Non enim est beatus, cui fides ad justitiam sine operibus imputatur, nam mutuum inter se respectum habent, opera & fides.

Theophylactus in cap. 9. Iohan. p. 319. πολλοὶ γὰρ θεοσεβεῖς μέν εἰσι, τὸ θέλημα δὲ τοῦ θεοῦ οὐ ποιοῦσι. δεῖ δὲ ἀμφότερον προσεῖναι, καὶ θεοσέβειαν καὶ θελήματος θείου πλήρωσιν, ἤτοι πίστιν καὶ ἔργα, ἢ ὡς Παῦλος ὀνομάζει, πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν. κεφαλαιωδέστερον δὲ εἰπεῖν, θεωρίαν καὶ πρᾶξιν. Τότε γὰρ ζῇ ἡ πίστις ὅταν καὶ τὰ ἔργα ἔχει τὰ θιάζεσα, ἐξ ὧν ἡ ἀγαθὴ συνείδησις παραγίγνεται, ὥσπερ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἔργων ἡ πονηρὰ συνείδησις. καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τότε ζῇ, ὅτε καὶ πίστιν ἔχοιεν, χωρισθέντα δὲ ἀπ᾽ ἀλλήλων νεκρά ἐστι, καθὼς εἴρηται, πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά, καὶ ἔργα δίχα πίστεως.

Iohannes Eccius Tom. 3. in die Mariæ Magdalenæ p. 587. Primum enim Dominus non ait, sola fides tua, quoniam vocula hæc *Sola*, ex Evangelio non procedit, sed vix hodie aut heri sub hæreticarum incude fabricata est.

Iohannes Hofmeister in festo Petri & Pauli p. 58. Fuerunt Ætiani, qui dicebant, homini Christiano solam fidem sufficere ad salutem, sed perierunt.

D. Keller Tom. 2, p. 87. Das SOLA bleibt auch zu probieren/und wird bleiben biß an Jüngsten Tag. Dann nirgends habt ihrs gefunden in der Schrifft/als wo es der Luther vermessen eingestreut.

Baronius Tom. 6. ad Annũ Christi 516. §. 15. Opera, non verba, Papa Hormisda ab Imperatore requirit Anastasio. Fac Domine Imperator, effectum rerum fidem probare verborum. *Non enim sermonibus cognoscentur hominum corda, sed effectibus.* Cum & Abraham Pater noster, non *nuda Deo fide, sed opere,* fidem * commendante, placuerit. NB.

* forte *comitante.*

Ludovicus Richeomus in Idololatria l. 1. c. 15. p. 68. Multò frequentius *mercedis* quam hæreditatis nomen occurrere in articulo Justificationis.

De Justitia imputativa.

August. Tom. 9. Tract. 29. in Johan. p. 101. edit. Antverp. Rursus etiam de Apostolis ipsius possumus dicere, credimus Paulo, sed non

credimus in Paulum: credimus Petro, sed non credimus in Petrum: credenti autem in eum, qui justificat impium, deputatur fides ejus ad justitiam. Quid est ergò credere in eum? Credendo amare, credendo diligere, credendo in eum ire, & ejus membris incorporari. Ipse est ergò fides, quam de nobis exigit Deus, & non invenit, quod exigat, nisi donaverit, quod inveniat.

Et: non qualiscunque fides, sed fides, quæ per dilectionem operatur.

Origenes in c. 4. Rom. p. 507. Nam si justificatus non habet gloriam apud DEum, Abraham autem constat habere gloriam apud Deum: ergò non ex operibus, sed ex fide justificatus est Abraham, ut necessariò habeat apud Deum gloriam.

P. 508. In eo autem ubi dicitur, quia fides ei reputata est ad justitiam, fides perfecta declaratur.

Chrysostomus in cap. 42. Genes. p. 831. Fidei est non corporalibus oculis contentos esse, sed oculus mentis imaginari ea, quæ non videntur. Nam illa fide digniora credenda sunt, quàm ea, quæ corporalibus oculis videntur. Sic Patriarcha gratus fuit Deo, quia credidit promissioni ipsius, & superior naturâ factus, & humanis rationibus, idcircò & reputatum est ei in justitiam. Considera quòd justitia est credere his, quæ à Deo dicuntur.

Hieronymus Tom. 7. p. 57. Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum. Qui se in hoc seculo potuerit diligenter expurgare, vel per martyrium. Quod tegitur, non videtur: quod non videtur, non imputatur: quod non imputatur, nec punietur.

Primasius in cap. 4. ad Rom. p. 19. Credidit Abraham Deo. Probavit, & ideò apud Deum habet gloriam, tam magna fuit dono Dei fides Abrahæ, ut & pristina ei peccata donarentur, & sola ei pro omni justitia duceretur acceptio, & tanto amore flagravit, ut deinceps semper DEO placeret.

Et reputatum est illi ad justitiam, compensatum. Sola fides.

Ei autem, qui operatur, merces non imputatur secundùm gratiam, sed secundùm debitum. Exponit ipsum exemplum, & quia lex opera requirit, per quæ elatus fuerat Pharisæus. Cum ergò justificat impium divina miseratur, locum meriti non potest habere præsumtio. Debitor enim est antequam pareat præceptis, & nisi paruerit, damnatus. Et: Impium

impium per *solam fidem* justificat, non opera, quæ non habuit. Si enim secundùm opera, puniendus est, non liberandus. Simul attendendum non peccatorem justificari per fidem, sed impium.

Theophylactus in cap. 4 Rom. p. 418. b. Ob eam rem fides credenti ad justitiam imputatur, hoc est suscipit fidem ejus Deus, non ut mercedem ipsi reddat, verùm ut justificet ipsum. Proinde qui credit, adfert etiam nonnihil, fidem videlicet. Cum itaque ab Abrahamo ostenderit, quòd ex fide sit justitia seu justificatio, producit in testem ipsum David, beatum prædicantem eum hominem, cui non imputarit Dominus peccatum.

Maximilianus Sandæus in Maria Patrona p. 13. Igitur justitia nostra non est alia, nisi ea, quæ est in Christo, nobis imputata.

D. Luther Tom. 4. Lat. Jen. p. 54. b. Audire ista sic gesta esse, & indubitata fide apprehendere, eaque est *verè formata fides*.

Johannes Huss Tom. 2. in cap. 2. Iacobi p. 131. Mortua est in semetipsa, quia non est conjuncta principio vitæ, scilicet Charitati. *Forma* namque fidei, qua fides vivificatur, charitas est.

Nicolaus Cusanus Tom. 2. p. 45. Per gratiam gratis datam nemo salvatur; sed per gratiam, gratum facientem, scilicet charitatem, quia sine Spiritu S. non salvamur.

D. Luther Tom. 1. Ienensi p 228. Ja wann wirs recht ansehen/ so ist die Lieb das erste/ oder je zugleich mit dem Glauben.

XIII.

De Prædestinatione.

In centuria decima quinta vixit & scripsit Bellarminus de gratia & libero arbitrio l. 2. c. 8. Imò ut paulò post explicabimus, credimus Deum absoluta voluntate velle salvare multos, tum parvulos, tum adultos, *& absoluta voluntate alios non velle salvare* tum parvulos non adultos.

In annalibus Francorum Pithœi fol. 53. *Goteschalkus* quoq; quidam Presbyter de prædestinatione Dei pravè sentiens, & tam bonos ad vitam quàm malos ad mortem *inevitabiliter* à Deo prædestinatos esse adfirmans, in Conventu Episcoporum rationabiliter, ut plurimis visum est, convictus, & ad proprium Episcopum Inguntarum Remis transmissus est, prius tamen juramento confirmans, ne in regnum Ludovici ultra transiret. *An. 848.*

 Fulgentius

Fulgentius ad Monimum l.1.c.30.p.104. Augustini operi quod scripsit de prædestinatione sanctorum, à quibusdam Gallis objectum, quòd beatus Augustinus in assertione prædestinationis divinæ peccatores non solùm prædestinatos diceret ad judicium, sed etiam ad peccatum.

Alphonsus à Castro parte altera p.126.b. Quoniam si admittamus (quod juxta Pauli doctrinam falsum est) prædestinationem divinam ex meritis hominum prævisis procedere, ita ut prædestinationis divinæ causa sit præscientia meritorum, &c.

Pererius in Danielem p. 715. citat Augustinum conc.2. in Psal. 68. Præscius est. *Prædestinavit omnes* ante constitutionem mundi, regnaturos cum filio tuo in vita æterna.

Universalem omnium hominum electionem ad vitam æternam *Nicolaus Eschius Presbyter* Dilingensis defendit in Margarita Evangelica l.1.c.31.l.5. Quod cum ita sit, frivola admodum & cœca nimis opinio est, dicentiū: unde scire potero si me vel elegit, vel damnare constituit Deus? Et, signavit Deus omnes suos, atq; prævidit quos vel salvare vel reprobare decrevit. Hujuscemodi namq; verbis aut cogitationibus graviter nimis inhonoratur & blasphematur Deus. Non est voluntas patris vestri, qui in cœlis est, ait ipse Dominus, ut pereat unus de minimis istis. Venit enim filius hominis salvare quod perierat. Et, Pater diligit Filium, & omnia dedit in manus ejus. Qui credit in Filium, habet vitam æternam; qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum. *Ab æterno siquidem omnes nos pijssimus Deus amavit, cognovit, vocavit & elegit*, ita ut si vice versa etiam nos ipsum cognoscere, amare & diligere velimus, absque dubio futuri simus in perpetuum electi ipsius. Omnes enim illos, qui ipsum eligere & amare volunt, elegit Dominus. Unde etiam ipse dicit: ego diligentes me diligo. Et hoc quoq; signavit charitate & gratia prædestinationis, seq; eis in perpetuum benefacere velle, promisit. Illos verò qui se à Deo sponte avertunt, & solatium atque amorem suū in rebus transitoriis constituunt, eisq; cor suum apponunt, obliti amoris divini & beneficiorum Dei; hos tales secundum æternam prædestinationem suam præscivit, quod videlicet in perpetuum juxta exigentiam operum suorum malè habebunt, & debita justitia in æternum condemnabuntur. Contempserunt etenim bonum: & sponte se averterunt à Deo creatore suo ad creaturas, & pro hoc væ sempiternum & perenne supplicium eis repédet.

Dilingæ 1610.

Qui

Qui verò Deum super omnia diligunt & intendunt, illos ipse vicissim salvare decrevit, perducetque eos ad bravium illud, pro quo multi quidem in stadio currunt, sed unus tantùm accipit, qui sunt omnes illi, qui unum cum Deo efficiuntur.

IdemEschius l.1.c.26.K ij b. O quam verò beata est anima, quæ de se ipsa non præsumit, sed *omnem fiduciam atque spem suam in Deo constituit, in meritis videlicet amarissimæ passionis suæ.*

Lib.1.c.29. Divina charitas ex fide & spe nascitur.

Anno 1629. Tannerus statuit, Christianos eligi *ante prævisa merita,* D. Stengelius autem *ob prævisa merita.* Georg. Stengelius

Thesi 48. A Scripturis incipiamus, & quidem delibando duntaxat, compendij caussa intulit Christus: multi sunt vocati pauci electi. *Cur pauci electi? Quia pauci voluerunt venire.* Si plures venissent, sicut poterant venire, plures electi fuissent.

Et: Ergo ab æterno præparatum est regnum *ob prævisa eorum merita.* Nam dic, Christe, cur paratum? Esurivi *enim*, ait; causam ergò adjungit præparati regni. p. 49. Reprobis, ait, ite in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis ejus. Sed hic ignis paratus est Diabolo, *nisi ob ejus prævisa demerita.* Hinc additur, esurivi *enim*, & non dedistis mihi manducare &c. Ergo nec regnum iustis est paratum *nisi ob prævisa eorum merita.*

Iohannes Geiler Keisersbergius (natus Schaffhusæ an. 1445. denatus Argentinę 1510) sed propria merita deficiunt? in homilia de dispositione ad mortem: non habeo tale speculum consolatorium, quod mihi proponam & obijciam oculis, speculum conscientiæ meæ maculosum est, sicut menstruatæ, per peccata? Feria 5. post judica. 18. fructu p. 174.

Habes, Frater, aliud speculum clarum, in quo *infinita tua merita* relucent. Respice in faciem Christi tui, tuorum meritorum *pleni, tuorum, inquā,* quia tibi ea dedit, pro te passus est in cruce. Sic, sic beatus ille Bernhardus in novissimis juvabat contra desperationem, cum eum Diabolus à proprijs meritis averteret, respondit: Domino meo duplici jure regnum debetur cœlorum. Inclama ergò Dominum Jesum Christum, neque unquam desperes etiam si tot latrocinia, furta, homicidia perpetrasses, *quot sunt guttæ maris* & arenæ, folia & gramina campi: etiamsi de ijsdem prius nunquam aliquam egisses pœnitentiam, *nec ea confessus fuisses,* nec etiam modò ad ea confitendum, facultatem haberes. Si quidem in

tali causa *sufficit vera interior contritio.* Cor contritũ & humiliatum Deus non despicit. Quacunque enim hora peccator ingemuerit, salvus erit. Propone tibi Petrum negantem, Paulum persequentem, Matthæum & Zachæum Publicanos, Mariam Magdalenam Ægypticam adulteram, & latronem, qui post gravissima peccata consecuti sunt misericordiam à Domino. Ex totis igitur præcordiis recurre in novissima illa hora ad Dominum Deum tuum, dic: O misericordissime Pater, misericordiam impertire tuæ creaturæ misellæ per amarissimam tuam passionem, quam passus es propter me & omnes peccatores, concede mihi in hac hora, spem & confidentiam in tua misericordia, contritionem peccatorum meorum veram, conforta cor meum contra desperationem, sicut sanctum Petrum te negantem. Revoca me, sicut Paulum Christianorum crudelem persecutorem, consolationem mihi præsta, sicut latroni in cruce, & omnia mea peccata mihi dimitte, sicut peccatrici illi Mariæ Magdalenæ, quatenus hîc gratiam tuam consequar, ab infernique pœnis acerbissimis liberer, gloriamque in tuo regno, per tuam, O misericordissime Domine, pietatem consequi valeam, qui vivis & regnas cum Deo Patre & Spiritu sancto, semper benedictus in secula Amen.

XIV.
De Bonis Operibus.

Pag. 411. *Laurentius Surius*, qui vixit centuria quinta, scripsit ad annum Christi 1538. Non tamen bonis operibus, quæ nos facimus, certo vitam æternam deberi, affirmare audemus.

Ex relatione Simonis de Cassia, Monachi Augustiniani defuncti 1348. Post paucos annos, annô videlicet 1353. ex eadem familia *Guido* quidam, qui sententias Parisiis interpretatus fuerat juxta Ordinationem Domini Cancellarii Parisiensis ac cæterorum magistrorum reverendorum Theologicæ facultatis revocare coactus est, quod dixerat, *homo meretur vitam æternam de condigno*, id est, quòd si non daretur ei, fieret sibi injuria, & quod Deus faceret sibi injuriam. Istam, ait, propositionem *revoco*, tanquam falsam, hæreticam & blasphemam.

Historia S. Elzearij comitis c.28.p.115. quandoque dicere auditus est, *tu mihi, Domine Deus*, debes *centũ auri uncias*, & duo panni coccinei volumina, ea mihi in cœlo redhibe. Et Alasiæ, quæ dicto supervenerat, per-

con-

contanti, quid sibi de hac postulatione vellet? respondit illa, se hodie, cum habere potuerit, amore Christi rejecisse.

D. Henricus Canisius Tom. 2. lection. antiq. p. 10 Arnolfus Comes hoc tantum tacitus mecum reputabam, *fortassis* in die novissimo pro me dicturus est (*Emmeramus*) Christo, *da mihi hunc peccatorem.*

Ludovicus Granatensis Tom. 1. Concionum in circumcisione Domini concione 1. p. 305. Huc spectat, quod de *quodam Rege Scotiæ*, ætate: forma, opibus, cæterisque naturæ ornamentis præstanti, memoriæ proditum est. Qui cum beatæ vitæ studio incensus domui, patriæ fortunis, regioque splendori cessisset, & *in abstrusum se Monasterium abdidisset*, atque opes, quibus abundaverat, cum Monasticæ vitæ austeritate *commutasset*, morti jam proximus, & adventantis judicij terrore perculsus, in eã tantum vocem firmissimæ spei & consolationis plenissimam prorupit: *Feci Domine, quod jussisti: fac tu quod promisisti.* Hoc est, quid me finitimi judicij horror conturbat? quid mortis timor dejicit, & miserè distorquet? Illi obtemperavi, qui dixit, vade & vende omnia, quæ habes, & sequere me, & suis me ille promissionibus veracissimus & clementissimus poterit fraudare?

August. tom. 10. in Lucam pag. 84. Promissorum suorum nobis Chirographum fecit, non debendo, sed promittendo, debitorem se Deus fecit, id est, non mutuò accipiendo, sed planè dicimus, *Redde, quod promisisti.*

Haußpostil. D. Luther 19. Trinit. p. 125.

So du zweiffelst / hilfft dir die absolutio nichts / wenn gleich Gott mit allen seinen Engeln solch Absolution uber dich spreche ꝛc. Also sol das Wort vnd Glaub fein beysammen stehen / dann es kan keines ohne das ander seyn.

Pag. 125. b. daß also Wort vnd Glauben / gleichsamb als zur Ehe zusammen gegeben / vnd keines sich vom andern scheiden kan lassen.

D. Lut-

D. Luthers Kirchen-Postill/Epistel nach dem Christag. pag. 122.

Es seyn zweyerley gute Werck / etliche zuvor/ etliche nach der Rechtfertigung. Die zuvor geschehen/scheinen nur/vnd seyn kein nütz/ die aber folgen/die seyn rechtschaffen gut.

Wil zuvor die Person gerecht vnd gut haben.

Hauß-Postill/am 3. Advent. p. 18.

Jedermann sol sich für Sünden hüten vnd fromb seyn/doch auff solche Frombkeit seinen Trost für GOtt nicht setzen/sondern sol wie Johannes/ seine gute Werck vnd erbahr Leben/ als einen Schuhlumpen achten/gegen der hohen/reinen/vollkommenen vnd grossen Gerechtigkeit/die vnser lieber Christus/durch sein Leyden vnd Sterben vns verdienet hat.

Concione 2. de Cœna Domini. p. 108. b.

Vnmöglich ists/daß wir können vmb vnserer Werck willen gantz rein seyn/oder zur Reinigkeit kommen.

F. 4. *D. Eccius de Prædestinatione*, ita quod nullum meritum nostrum dicatur *condignum*: quod verbum apparet *mihi nimis superbum & insolens*, si dicamus, nos aliquid mereri de condigno.

Verum est, quòd aliqui libri impressi (qui mendis scatent) habent hic condigni. Alias non memini me vel legisse vel audivisse in Biblia affirmativè.

Utamur ergò merito *digni, nullum appellantes condignum* ad normam loquendi Sacræ Scripturæ. Et hoc existimo tacitè voluisse Cardinalem Cameracensem quæst. 9. primi artic. 2. dicentem: *Nullus tamen vitam æternam mereri potest de condigno.*

Adamus Sasbout Ord. Min. in homil. p. 122. Benè dicit Paulus, Nullum opus, quantumvis insigne, quantumvis arduum, absque Charitate quidquam proficit ad meritum. Jejuna, vigila, ora, ingemisce, age quicquid velis, *omnibus Operibus tuis non poteris mereri gratiam justificationis*, hoc est, remissionem peccatorum, multò minus vitam æternam. Non est hæreticum, quod dicimus, sed maximè Catholicum.

Gre-

Gregorius M. super 7. Psalmos pœnitentiales. Aliud est *secundum* opera reddere, & aliud *propter* opera reddere. In eo enim quod secundum opera dicitur, ipsa operum Qualitas intelligitur, ut cujus apparuerint opera bona, ejus sit & retributio gloriosa. Illi namque beatæ vitæ, in qua cum Deo & de Deo vivitur, nullus potest *æquari* labor, nulla opera comparari, præsertim cùm Apostolus dicat, non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Tom 2. p. 995.

Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis p. 245. in Guilielmo *Altissiodorensi.* Una ejus sententia notari solet, ut singularis, quòd videlicet merita hominum justorum prius & principalius *à fide, quàm à charitate dependeant.*

Granatensis Tom. 4. p 382. Non solus nobis ad emendationem sufficit sacrificii sanguis, nec sola sufficit hyssopus: hoc est, non solùm sufficiunt nobis labores & opera nostra (ut Pelagiani falsò jactitant) nec sola sine ullo studio nostro, Christi Servatoris merita &c.

XIV.
De Bonis Operibus.

Jacobus Faber in cap. 3. ad Coloss. p. 186. Castigo, inquit, corpus meum, & in servitutem redigo, ne cùm aliis prædicavero, reprobus efficiar. Verum in illis castigationibus summam suæ salutis non collocabat, sed in gratia Christi &c.

D. Luthers Hauß-Postill/ am Heil. Pfingst-Tag pag. 41.

Was mag es für ein Meynung haben / daß der HErr der Liebe gedenckt / vnd nicht also sagt / wie Er sonst pflegt / wer an mich glaubet? Thuts dann die Liebe, vnd der Glaub nicht / daß Er spricht: Wer mich liebet? Antwort / es ist eben eins. Dann Christum kanstu nicht lieben / du glaubest dann an Jhn / vnd tröstest dich sein / vnd ist das Wörtlein Lieben / in dem Fall / etwas deutlicher vnd stärcker / daß er fein anzeigt / wie man die Augen vnd das Hertz von allen andern / was im Himmel vnd Erden ist / abziehen / vnd allein auff diesen Mann JEsum Christum wenden sol. Dann solches ist der Liebe eigentliche Art, weß

sie sich annimpt/ deß nimpt sie sich allein an / da bleibt vnd beruhet sie auff/vnd achtet sonst in der weiten Welt nichts mehr.

In der Epistel am Heil. Pfingst Tag/ p.41.b.

Also muß die Lieb auß dem Glauben herfliessen/ die dringt darnach durch allerley Gefahr vnd Vnglück/vnd fraget nichts darnach/ob gleich die Welt drüber murret vnd zörnet. Dann ihr ist an Christo vnd seinem Wort mehr/dann an der Welt Zorn gelegen.

Am Osterdienstag. p.10.

Also ist ein Christ zugleich ein Sünder/vnd ein Heiliger/er ist zugleich böß vnd from/dann vnser Person halber sind wir in Sünden/ vnd in vnserm eigen Namen sind wir Sünder: Aber Christus bringt vns einen andern Namen/ der da heist Vergebung der Sünden / daß vns vmb seinet willen die Sünd nachgelassen vnd geschenckt werden.

D. Luthers Kirchen-Postill Epist. 2. Epiphan.

Also daß es vest steht/ gute Werck machen nicht Christen/ sondern Christen machen gute Werck / wie die Frucht macht nicht den Baum/ sondern der Baum macht die Frucht/ vnd das Gesicht macht nicht die Augen / sondern die Augen machen das Gesicht/ vnd endlich muß allenthalben das Wesen ehe seyn / dann das würcken / daß kein Werck das Wesen gebe/sondern das Wesen gebe das Werck.

Epistel am Christag. p.74.b.

Wer da nicht vestiglich glaubt solcher Gnaden GOttes/der erzeigt es gewißlich auch nicht gegen seinem nechsten / vnd ist faul / hinlässig demselbigen wol zu thun. Je vester aber jemand glaubt/je fleissiger vnd williger er ist seinem Nechsten zu helffen: Also treibt der Glaub die Lieb / vnd die Lieb mehret den Glauben.

Chrysost. in act. p.599. Facilius est, quòd Sol non calefaciat, neque luceat, quàm Christianum non lucere: Facilius est lucem tenebras, quàm hoc fieri.

Illustrissimi Principis ac Domini, Dn. JOHANNIS FRIDERICI *secundi*

ti &c. suo ac fratrum, Dn. JOHANNIS FRIDERICI Junioris nomine, solida & ex verbo Dei sumta confutatio præcipuarum corruptelarum, sectarum & errorum, hoc tempore ad instaurationem & propagationem Regni Antichristi Romani Pontificis, aliarumque fanaticarum opinionum ingruentium & grassantium contra veram S. Scripturæ, Confessionis Augustanæ & Smalcaldicorum articulorum religionem, ad suæ Celsitud. & fratrum suorum subditos cujuscunque Ordinis scripta & edita, ut auxiliante Deo illas Sathanæ technas cavere, & in puritate Verbi Dei, prædictaque Christiana agnita, recepta & confessa Religione, in cujus Confessione & ipsorum Celsitudines, Dei beneficio constantes *ad extremum usque vitæ spiritum* perseverare decreverunt, illi quoque permanere possint, quemadmodum & debent.

Ienæ ex Officina Typographica Thomæ Rebarti. 1559.

Contra Errores Majoris, quod bona opera necessaria sint ad salutem &c.

PAg. 42. b. primum arripuit has propositiones, palam & mordicùs tuendas,

Bona opera sunt necessaria ad salutem.
Nemo unquam sine bonis operibus salvatus est.
Impossibile est quenquam sine bonis operibus salvari.

Has propositiones varijs rationibus & glossis pingit & palliat, quarũ aliquæ saltem in speciem verisimiles; aliquæ autem palam impiæ & falsæ sunt, nimirum ut prætextu verisimilium falsas venditet atque obtrudat. Veritatis speciem hoc comento præbet, quod passim se ipsam declarans scribit: se bona opera ad salutem necessaria docere, non tanquam meritum, sed tanquam fructum & effectum necessariò comitantem illos, qui fide consecuti sunt salutem.

Pag 44. b. Tertiò post depravatam applicationem meriti Christi ad nos & falsò confessioni pariter ac fidei communicatam, transit tandem ad Papistica encomia bonorum operum, ut Pharisiacam præsumtionem confirmet. Laudat enim bona opera, non more scripturę usitato, sed aliò duplici & planè Papistico modo, tum quod *pars sint nostra justitia coram Deo*, tum quòd *causa* retentiva sint acceptæ salutis.

Pag. 46. Est igitur prorsus falsum & impium encomium Majoris

de operibus, cum ea in definitione justitiæ conjungit cum operibus Christi. Hoc enim pacto honorem justitiæ & salutis soli obedientiæ Christi debitum communicat operibus nostris, & fidem nostram distrahit, partim in Christum, partim in nos ipsos. Quid obsecro magis Papisticum & Idololatricum dici potest?

II. Porrò non minus impium quoq; est alterum illud bonorum operum encomium, ubi eis tribuit *vim* retinendæ salutis.

P. 46. b. Errat igitur gravissimè *Major* hac quoque in parte, quòd tribuendo bonis operibus *vim conservativam* acceptæ salutis abducit pios ab assidua Christi imploratione pro perpetua remissione peccatorum, pro confirmanda fide & conservanda salute, ad superbam præsumtionem & confidentiam de proprijs operibus ac donis, contra illud Pauli 2. Cor. 1. ne collocemus fiduciam in nos ipsos, sed in DEUM, qui mortuos exsuscitat.

P. 47. b. Non solùm autem cum Verbo DEI pestilens hic error pugnat, ut hactenus abundè ostensum est, sed etiam à nostris Ecclesiis toto tempore instaurati Evangelij, præsertim autem anno 56. & deinceps, cum quidam eum astutè ex Papatu restituere conarentur, damnatus et rejectus est. Quin & Augustana Confessio & Apologia non obscurè hunc errorem eo ipso damnat, quòd cum multa de gratuita acceptatione & bonis operibus dicat, eaque omnia studiose consectetur, quæ adversarios nobis æquiores redderent, hanc tamen propositionem Monachis & adversarijs longè exoptatissimam nusquam vel nutu ponit, asserit, aut saltem subindicat.

XV.

De Pœnitentia & Confessione.

STatuta Diœcesana sive Synodalia Reverendissimi in Christo Patris Illustrisque Principis & Domini, Domini Johannis Dei & Apostolicæ sedis gratia Administratoris Ecclesiæ Ratisbonensis, Comitis Palatini Rheni, Bavariæque Ducis, novissimè innovata & publicata. Babenberg. 1512. 15. die Maij per Johannem Pfeil.

Canones Pœnitentiales. D iiij. b.

De

De Confeſſione.

Bellarminus in concionibus p.68. Nos tria illa fide & verbis confitemur, factis & moribus pernegamus, & ſatis nobis eſſe cenſemus, ſi confuſo quodam modo peccata noſtra, tanquam hiſtoriam quandam Sacerdoti referamus. Sed non ita eſt, fallimur vehementer, à recta via aberramus. Et multi ſunt, qui eo, quod jam confeſſi ſunt, pedem unum ſe habere arbitrantur in cœlo, qui tamen ſi rectè conſiderent, videbunt ſe pedem unum in terra, alterum in Gehenna poſuiſſe. Nec enim confiteri, ſed benè confiteri hominibus cœlum aperit.

Pag.73. Quantum obſecro, nos ab hoc genere pœnitentiæ abſumus!

Beatus Rhinanus ad locum Tertulliani de pœnitentia, p.434 ait: Tertullianum de clancularia iſta admiſſorum confeſſione nihil locutum, quæ penitus id temporis ignorabatur.

Cæterum Thomas ab Aquino & Scotus, homines nimium arguti, *Confeſſionem hodie talem* reddiderunt, ut Johannes ille *Geilerius*, gravis ac Sanctus Theologus, qui tot annis Argentorati concionatus eſt, apud amicos ſuos ſæpè teſtatus ſit, juxta illorum deuteroſcis *impoſſibile eſſe confiteri*.

Baſilius M. in Pſalmos p.76. Non oro tantum fateor, ut multis manifeſtus fiam, ſed corde ipſo, clauſis oculis *tibi ſoli*, reſpicienti arcana, mecum ipſe rugiens oſtendo meos gemitus. Non enim multis verbis mihi opus ad Confeſſionem, ad quam & cordis mei ſuſpiria & ex animæ penetralibus imis ad te Deum meum tranſmiſſi queſtus *ſatis exiſtunt*.

Richardus à S. Victore p.9. b. Sola cordis Confeſſio pœnitenti *ad ſalutem ſufficit veraciter*. *In 12.*

D. Luther contra 32. articulos Lovanienſium Theologorum. Lipſiæ 1545. theſi 34. Pœnitentiam cum virtute clavium abſolventium *Sacramentum libenter confitemur*. Habet enim promiſſionem & fidem remiſſionis peccatorum propter Chriſtum.

De Fide.

Baſilius Seleucienſis orat.20.p.191. Adeamus Fidem, Eccleſiæ coronam, diligamus Fidem, adoptionis fundamentum, fidem coruſcan-

tem, minimè ferunt Dæmones: fidem Discipulorum Christi primarium ornamentum.

Æneas Sylvius epist. 411. p. 570. Duos habet Ecclesia *thesauros*, spiritualem alterum, materialem alterum, utrumque liberaliter erogabimus, & illum, qui nunquam exhauriri, & hunc, qui nunquam impleri potest.

D. Luther Tom. 2. Lat. Jen. p. 273. Indulgentiæ sunt adulatorum Romanorum *nequitiæ*.

Æneas Sylvius Epistol. 66. p. 64. Nihil est, quod absque argento Romana curia dedat.

XV.

De Indulgentiis, & Antichristo.

Navicula seu Speculum Fatuorum Iohan: Geiler Keisersperg. Turba CII. *p.* 33.

Ar... ... rat... ...

Fraudatorum.

Sunt hi falsi Doctores & Expositores, qui Antichristo viam parant, ut dicitur in speculo Brant, qui erit falsarius maximus & seductor, quos dum venerit, plurimos reperiet, *qui non longè abesse dicitur* propter tria signa, quæ hic ponuntur. Primum est librorum multitudo: secundum est Doctorum pluralitas. Tertium Indulgentiarum abundantia, quæ omnia contemnuntur, ut patet per experientiam, & videntur esse signum finis Christianæ religionis. Simile de lumine, quod in fine maximè flammescit: sic & videtur, quod circa luminis fidei maximæ gratiæ flant in Indulgentiis, quæ largius his annis, quàm unquam ante hac administrantur, sic de libris & scientiis. Sed ex quo fit mentio *de Indulgentiis*, dic quod dudum antehac te nobis dicturum spopondisti, quid tenendum de earum suspensione, ut fertur. Dicam tibi, quantum mihi notum est. Legi schedulam papyream impressam, copiam cujusdam Bullæ, in qua continetur suspensio facta per Papam Alexandrum modernum omnium Indulgentiarum plenariarum quibuscunque locis aut personis concessarum, similiter & facultatum & concessionum contentarum etiam in literis, beatissime Pater, & mandatur Prælatis, ut hoc publicari faciant. ...ivi denique à Suffraganeo Herbipolensi, quòd impetraverit Romæ quibus-

quibusdam personis *revalidationem Indulgentiarum* à Papa. Quantum hoc fidem de his faciat, viderint Prælati nostri: ego per hæc mea verba nihil addere, neque adimere volo. Necessarium tamen mihi videretur, ut fieret provisio super his, ne populus in suspenso maneret, etiam ad summum Pontificem si proprius nuncius esset propterea mittendus ad inquirendum, si intentio suæ sanctitatis sit, quod interim morientes privati esse debeant tali gratia sine eorum culpa. Et quomodo esset obviandum scandalis multa de his loquentium & obloquentium summo Pontifici. Inprimis quod fraus esset, quòd privarentur Indulgentiis, & pecuniæ, quas exposuerunt, eis non redderentur.

Secundò, quia dicitur in suspensionis Bulla, quòd hoc fiat pro lucri faciendis animabus, cum tamen hoc potius cedere videatur non in lucrum, sed grave damnum animarum, illorum qui cum *Indulgentiis* mox evolarent, cum alias grave sint passuri purgatorium.

Tertiò quia dicitur in Bulla, quod propter annum Jubilæum fiat talis suspensio, quatenus frequententur magis.

Hoc non videtur habere locum in senibus & aliis, qui nunquam essent intraturi, præcipuè de his qui interim sunt morituri.

Quarto, quòd sicut Papa non habet facultatem *Indulgentias concedendi* sine causa legitima, quia Deus tales non approbat: sic videtur quòd sine legitima causa datas revocare aut suspendere non possit, &c. Talia absque numero: alias male affecti Apostolicæ sedi submurmurare possunt, sicut & de facto faciunt. Ad obviandum igitur talibus, & ad quietandum conscientias piorum expediret fieri declarationem & publicationem.

Sed ais; Et quid nobis interim faciendum est, ne privaremur Indulgentiis plenariis, quicquid fieret de declaratione, esset ne alia via aliqua, *qua evolare possemus sine purgatorio?*

Quæsivi & inveni in prima parte Antonini tit. 5. c. 4. §. 2. & in Summa Antis. l. 3. tit. de Latria, & in Gersone tract. de Indulgentiis, quòd multæ sunt viæ ad hoc, 1. quædam difficiles, 2. quædam nobis impossibiles, 3. quædam faciles. Omnes recensere volo, eligatis quam volueritis.

Prima via est per plenarias Indulgentias, quas solus summus Pontifex dat. Hæc via est ad præsens intercepta, ut dicitur. 1.

Secunda via est per baptismum, & hæc obserata est nobis, non enim denuò baptizari poterimus, patet solis pueris aut &c. 2.

Tertia

3. Tertia est martyrium. Ardua nimis, per hanc multi sanctorum in specie visibili visi sunt in cœlum ascendere in specie columbæ.

4. Quarta est per intensam contritionem. Amara est via, per quam tamen ivit *Dismas* in cruce, & meretrix illa, quæ per contritionem expiravit.

5. Quinta est per perfectionem. Hæc rara est & non trita, eorum qui vicerunt mundum, qui vitam præsentem habent in patientia, & mortem in desiderio.

6. Sexta est per multarũ tribulationum patientiam. Via hac immediatè in cœlum ascendit mendicus Lazarus in sinum Abrahæ, &c. Hanc elige frater, facilis est, & omninò communis, quia nemo sine tribulatione. Habe ergò patientiam in adversis, cum obsecratione, quòd in partem tuæ purgationis convertantur. Nam Dominus in tribulatione peccata dimittit, juxta illud, cum illo sum in tribulatione. Et tanta potest esse, quòd prorsus purgaris.

7. Septima per satisfactionem propriam in confessione susceptam, aut voluntariè factam, vel per alium pro se persolutam in corpore, vel in donis præsertim cum autoritate commutantis.

8. Octava est per *Indulgentias Ecclesiæ* vel Prælatorum particulares, non enim intelligo has suspensas, & tales possunt in tantum multiplicari, quòd quis omnium peccatorum suorum consequeretur remissionem.

9. Nona per communicationem suffragiorum communium, sicut in Monasteriis & Ecclesiis.

10. Decima per omne opus ex charitate factum, quamvis spectet ad contemplationem: si jungatur intentio vel oratio, quod valeat ad indulgentiam peccatorum. Sic enim dictum est de beata Magdalena, quòd dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum. Et ad servum, omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me.

11. Undecima per omne opus misericorditer proximis impensum, secundùm opera misericordiæ, tam spiritualia, quàm corporalia: quorum quælibet ad septenarium rediguntur: sic enim dictum est, Date & dabitur vobis: dimittite & dimittetur vobis.

12. Duodecima per orationem sive petitionem, quòd Indulgentia peccatorum sibi fiat in hac vita potius, quàm in purgatorio. Hæc est via communis & omnibus possibilis, & secundùm *Gersonem* & Antis. efficax: nam qui hoc petit, exauditur: ratio est, quia si quis petit pro se & perseveranter,

verantur, & piè, hoc est ad salutem & ex charitate efficax est ejus oratio. Patet ex regula magistrali fundata super verbo Christi, si quid petieritis. Sed si quis petit Indulgentiam peccatorum sibi fieri in hac vita potius, quam in purgatorio, ritè petit & piè. Patet, quia pœna purgatorii longè gravior est & minus habens, imò nihil habens de merito. Ergò si quis petit Indulgentiam peccatorum sibi fieri in hac vita ex charitate & perseveranter, obtinebit utique, & moriens statim evolabit ad cœlum.

Sequitur ex præcedentibus, quod vel per martyrium vel aliis modis Deo cognitis purgabitur in hac vita, & longè mitius, quàm in altera purgaretur: similiter & præmium essentiale per patientiam merebitur augmentari. Ex his patet, cur viri sanctissimi flagellis atteruntur in hac vita, quia confidentes in Dei misericordia, quod faciet eis cum tentatione proventum: petunt hic puniri, & in fine peccata scilicet venialia etiam differri purganda. Quorum Deus petitionem exaudiens commutavit sententiam & pœnam purgatorii in pœnam hujus exilii, & augmentum essentialis præmiis; scilicet cum acceleratione Paradisi. Hinc est illud August. Hîc ure, hîc seca, ut in æternum parcas. Notetur & illud de Mauritio Imperatore, qui elegit hîc puniri, & proditoriè occisus est, sicut nuper dictum fuit. Rogemus. Hæc ex Gersone.

Michael Bajus in opusculis p. 154. b. Ex quo sanè intelligimus, quòd si Indulgentiæ ab initio nascentis Ecclesiæ, spatio mille annorum aut circiter ignoratæ fuissent, quod nec postea credi debuissent, &c.

Summa Hostiensis lib. 5. de remissionibus p 430. Quid ergò si Papa facit generalem remissionem pro præsidio terræ sanctæ, & aliquis verè pœnitens & contritus assumit crucem, credens firmiter, sibi omnem satisfactionem temporalem remitti, & sic moritur, credendum est, quod nec purgatorium sentiat. Quid si dat eleemosynam ut Indulgentiam annalem lucretur, valet sibi ad onus pœnitentiæ sublevandum, & hoc propter duo, scilicet devotam erogationem, & quia obligat eum, qui facit remissionem, secundùm Ray. imò propter firmam fidei puritatem ac eleemosynæ & clavium potestatem. Quid ergo si is, cui injuncta est pœnitentia *septennis*, dat VII. den. pro talibus indulgentiis acquirendis, numquid est omninò liberatus, scripsit Ray. quòd hoc non *Lugduni 1556.*

K potest

poteſt ſcire aliquis mortalis, niſi ſibi eſſet divinitus revelatũ. Nam majoritas & minoritas remiſſionũ attenditur ſecundùm tria, ſcilicet ſecundũ majorem vel minorem devotionem ipſius pœnitentis, & ipſorũ, qui ſuffragantur. Secundum numerum eorundem: quorum menſuram nullus poteſt ſcire, niſi ſolus DEUS, & ſic per conſequens neque menſuram remiſſionis, ad hoc de Conſecr. diſt. 4. quæras. & di. 5. non mediocriter, & de pe. di. 1. quem pœnitet in fi. Tu dicas, credendum eſſe, quòd omninò liberatus eſt, quod dubium non eſt, quoad Eccleſiam militantem, unde nec tenetur ulterius jejunare, nam per Indulgentiam injunctæ pœnitentiæ remittuntur, ut patet 1. ea cum ex eo. §. ad hoc. ibi intra 40. dies de injunctis pœnitentiis, &c. Sed dicas ſic, peccatum remanet impunitum, quod eſt contra Aug. dicentem, nullum malum impunitum, nullum bonum irremuneratum, reſpondeo, nullum eſt impunitum, quia Chriſtus peccata noſtra tulit, & pro peccatis noſtris mortuus eſt, & pro nobis omnibus paſſus. Sed minima gutta ſanguinis Chriſti ſufficeret ad expiationem omnium peccatorum & redemtionem omnium hominum, qui unquam fuerint, vel eſſe poſſent, cum reſpectu Dei totus mundus nihil ſit: gutta verò ſanguinis Chriſti res pretioſiſſima ſit. Cum igitur qualitas perſonæ conſueverit æſtimationem augere, & reſpectu Filii DEI non ſit æſtimatio aliqua, ut patet in his, quæ no. 5. de maledicis §. qualiter ſub §. blaſphemantes ver. eleganter & ſe, & Filius DEI non ſolùm guttam, ſed totum ſanguinem fuderit pro peccatoribus. Et præterea Martyres pro fide & Eccleſia ſanguinem ſuum fuderunt, & ultra, *quàm peccaſſent, puniti fuerunt*, reſtat, quod in dicta effuſione omne peccatum punitum eſt: & hæc ſanguinis effuſio eſt *theſaurus in ſcrinio Eccleſiæ repoſitus*, cujus claves habet Eccleſia. Unde quando vult, poteſt ſcrinium aperire, & theſaurum ſuum, cui voluerit, communicare, remiſſiones & indulgentias fidelibus faciendo, & ſic peccatum non remanet impunitum, quia punitum fuit in Filio DEI & Martyribus ſanctis, ſecundùm Dominum Hugonem Card. nec obſtat illud Aug. quia aut homo punit peccatum temporaliter, aut DEUS puniet æternaliter.

De Absolutione.

D. Luther in der Hauß-Postill am Oster-Dienstag fol. 10. b.

Wann sie beichten und liessen sich am frömbsten duncken / und glauben man entbinde sie von allen jhren Sünden nach der Beicht / so geschicht solche Entbindung oder Absolutio, nicht allein im Namen Christi / wie es doch solt seyn / sondern im Namen der Mutter Gottes / der H. Aposteln und aller Heiligen Verdienst. Was ist aber das für ein Absolutio? Ein lauter Grewel ist es / da man als für dem Teuffel fliehen solt / so will man noch die Leut / als zum höchsten Gottesdienst darzu zwingen und treiben.

Cæsarius l. 3. c. 2. p. 134. Miles quidam in villa quadam habitavit, cujus uxorem ejusdem villæ Sacerdos per adulterium maculavit: dictum est militi, quia Sacerdos rem haberet cum uxore sua. Ille cum vir prudens esset, nec verbis facilè crederet, nullam de hoc facere mentionem voluit uxori sive Sacerdoti, veritatem verius volens experiri, non tamen sine suspicione fuit. Contigit ut in quadam villa, non multum à militis villa remota quidam obsessus esset, in quo Dæmonium tam nequam erat, ut coram astantibus improperaret peccata, quæ per confessionem veram non fuissent tecta. Quod cum miles ex multorum didicisset relatione, rogavit suspectum sibi Sacerdotem, ut ad colloquium quoddam secum ire non recusaret. Et acquevit Sacerdos. Cum venissent simul in villam, ubi erat obsessus, conscius ipse sibi Sacerdos, suspectum cæpit habere militem, quia non latebat eum, quòd obsessus à tam nequam Dæmone in eadem villa habitaret, timensque vitæ suæ, si à Dæmone proderetur, necessitatem naturæ simulans, intravit stabulum *ad servum militis*, pedibusque ejus prostratu, ait: Rogo te propter Deum, ut audias confessionem meam. Quem servus expavescens levavit, audiens, quæ ab illo dicebantur. Facta verò Confessione, cum sibi Sacerdos injungi peteret pœnitentiam, servus satis prudenter respondit illi, dicens, quantum alteri Sacerdoti pro tali crimine injungeretis, hoc sit *satisfactio vestra*, sicque exiens jam securior, cum milite ad Ecclesiam venit, in qua dæmoniosum offendentes, requisitus est à

militi in hæc verba: Nosti aliquid de me? Hoc enim ex industria factum est, ut jam dicto Sacerdoti tolleret suspicionem. Cui cum Dæmon nescio quid responderet, adjecit: Quid tibi videtur de isto Domino? respondit ille: nihil de eo scio: & cum dixisset lingua Teutonica, mox Latina subjunxit, *in stabulo justificatus est*: nullus tunc aderat clericorum.

De Satisfactione.

Natalis Beda in Jacobi Fabri commentarios super epist. ad Coloss. c.3.p.132.a. Discat igitur Faber, quia Christus ex integro satis fecit pro peccato naturæ seu originali: pro commissis verò actualibus & personalibus, post factam in regeneratione Christianæ religionis professionem *non ita ex toto*.

De Satisfactione.

M. Antonius de Dominis l.5.c.8.p.241. Aliud quoddam Indulgentiæ genus invenio sensim in Ecclesiam per Monachos irrepsisse, quo injunctæ pœnitentiæ longiores, in breviores commutarentur. Laudans Petrus Damianus p.292. *usum verberum seu flagellorum* in pœnitentibus in Monasteriis, ait in epistola ad Petrum Cerebrosum. Planè & sacri Canones nonnullos, qui delinquunt, vapulare præcipiunt: unde sancti plurimi Pontifices, quosdam ad pœnitentiam venientes, prius in oculis suis verberari præcipiunt, sicque deinceps pœnitentiæ judicium imponunt. Nam & ante nos omnibus ferè sanctis Monasteriis hæc disciplinæ regula nequaquā fuit incognita, etsi non adeò frequentata, unde & singulos annos pœnitentiæ *millenis scopis redimere* consueverunt.

Millenas scopas vocat millenas virgarum verberationes. Sed clarius explicat idem Autor epist.19.& apud Surium 14. Octob.

In vita Dominici Loricati habet tria millia scoparum pro anno pœnitentiæ supplevisse. Has verò millenas scopas, decem Psalmorum modulatione poterat quisq; redimere. Is igitur qui totum Psalterium cecinisset, is quinq; annorum pœnitentiam redemisset. Itaq; qui vicies Psalterium totum recitasset, additis præsertim etiam verberationibus, is centum annorum pœnitentiam persolvisset. Frequenter verò Dominicus hic Monachus centum annorum pœnitentias profectò ludicras sibi injungi à Monasterii gubernatoribus curabat, interdum etiam mille, quas ille hujusmodi fustigationibus & Psalterii toties repetitis decantationibus explebat, ubi neque ille peccatum, pœnitentâ ligandum

-tceba-

fatebatur, neque illam Monachi clavium habebant poteſtatem. Vanitatem illa mihi & ſuperſtitionem jam per ſuperſtitioſos Monachos in Eccleſiam ingreſſam, magis redolent, quàm veram pœnitentiam, veramque pietatem. Calculus enim ille decantandi totum pſalterium curſu velociſſimo, ita ut interdum *uno die ſe decies* vel duo decies id peregiſſe gloriaretur, id oſtendit. Quis verò non rideat ubi audit injungi pœnitentias centum & mille annorum uni homini & jam ſeni. Priſci annos vitæ humanæ congruentes & longiſſima pœnitentia erat per totam vitam.

Petrus Damianus (qui vixit 1060.) l.1.epiſt.19.p.48.49. cum tria ſcoparum millia unum pœnitentiæ annum apud nos regulariter expleant, decem autem Pſalmorũ modulatio, ut ſæpè probatum eſt, mille ſcopas admittat, dum 150. Pſalmis conſtare Pſalterium, non ambigitur, 5. annorum pœnitentia in unius Pſalterij diſciplina rectè ſupputantibus invenitur. Conſequitur ergò, qui 20. Pſalteria cum diſciplina decantat, 100. annorum pœnitentiam ſe peregiſſe confidat.

Pag. 49. novem Pſalteria dicit intra 24. horas meditando. & 12. Pſalteria continenter abſolvit, virgis interim ſe cædens.

Ludovicus Granatenſis de ſanctis parte 1. p. 198. in feſto Matthiæ. Cujus numine regimur, cujus beneficio vivimus, cujus cibis alimur, cujus providentia gubernamur, ac poſtremò ſine quo neq; eſſe, nec vivere, nec loco moveri neque ſpirare ad momentum poſſumus: propter cujus gloriam ſi mille mortes obeundæ eſſent, nondum illius majeſtati & beneficijs *eſſe ſatisfactum*.

Franciscus à Victoria in Summa Sacramentorum Eccleſiæ p. 135. Si loquamur de æqualitate proportionabili, quãdo ego facio quod poſſum, dico quod hoc modo poſſumus ſatisfacere Deo, etiam propriè capiendo ſatisfacere, vel ſi vultis, ex benevolentia acceptantis.

Origenes in cap. 12. Numer. pag. 199. Si enim unicuique peccatori annus adſcribitur ad pœnam pro unius diei peccato, & ſecundum rationem dierum, quibus peccatur, annorum totidem numerus in ſupplicijs conſumendis: vereor ne forte nobis, qui quotidie peccamus, & nullum fortè vitæ noſtræ diem abſque peccato tranſigimus, ne ipſa fortè ſecula, aut etiam ſecula ſeculorum ſufficere poſſint ad pœnas luendas.

Chryſoſtom. in N. Teſt. p. 204. neque neceſſe eſt maria transfretare,

nec longi itineris peregrinationem ſubire, nec montium excelſa conſcendere, *ſed ſufficit velle tantùm & omnia continuò peccata deleta ſunt.*

CLAVIS LIGANS

Qua in excommunicando Sereniſſimo Romanorum

IMPERATORE LUDOVICO BAVARO,

pix memoriæ abuſus eſt

JOANNES XXII. PONTIFEX ROMANUS.

QUod Judas Apoſtolus in ſua Epiſtola prædixit v.8. fore ut quidam dominationem ſpernant, & Majeſtatem blaſphement (κυριότητα ἀθετοῦσι, δόξας βλασφημοῦσι) id profectò Johannes XXII. Papa Romanus in excommunicatione Sereniſſimi Romanorum Imperatoris *Ludovici Bavari*, ſanctę memoriæ præſtitit. Nam de hoc negotio legi poteſt, quod *Aluarus Pelagius*, Franciſcanus Ordinis Minorum ſcripſit in libro de Planctu Eccleſiæ, art.37. fol.10. Ex prædictis ergò clarè patet, quòd Papa univerſalis Monarcha totius populi Chriſtiani, & de jure totius mundi: ita quod, velit nolit, quicunque viator Papæ de jure ſubjicitur, ut prælato.

Duodecimo ad illud quod dicitur, quòd Imperator poteſt Papam judicare, ſi Papa reperiatur à fide devius, quod non probatur, niſi exemplo Othonis primi, Regis Teutonicorum, qui ut fertur, cum clero & populo Romano Johannem XII. depoſuit à Papatu. Dico hoc falſum eſſe, quia Papa *in hæreſi, etiam incorrigibilis* judicari non poteſt ab Imperatore. Sicut de hoc ſatis dixi ſupra in 3. 4. 12. & 31. Artic. Nec eſt trahendum ad conſequentiam factum Othonis, cum ſibi tunc conceſſa fuerit licentia à Leone Papa, & poteſtas Ordinandi Eccleſiam Romanam & eligendi ſummum Pontificem. 63. diſtinct. in Synodo. Cui privilegio renunciaverunt poſtmodum Imperatores Romani, ut dixi ſupra v. 5. in præcedenti folio.

Quòd autem *Bavarus* in Imperio intruſus, ólim Dux Bavariæ, cum populo ſtulto & infideli & furioſo, & Clero phantaſtico Romano adulante ſibi in furia Teutonica, juxta illud Gualteri in Alexandro, Teutonicusque ſuum retinet in ore furorem, & in inſipientia ſua & vindicta Dominum Papam Johannem XXII. in cujus tempore ſcribo hunc librum

rum ;, deposuerunt in urbe & substituerunt de facto pseudo-religiosum de Ordine Minorum, fratrem Petrum de Corbaria, quem cognovi in urbe verum hypocritam, cum conventualis essem ibi Romæ in Ara cœli, decimantem mentam Matth. 23. & anetum &c.

Hoc minus etiam est ad consequentiam deducendum, quia nedum Imperator non est, sed intrusus in Imperio, & *tyrannus*, & *lupus rapax* devorans nedum oves Ecclesiæ obedientes Sanctæ Ecclesiæ, matri suæ à dextris stantes Iohan.10. sed etiam hœdos peculeos & olidos &c. & ab eodem Papa Iohanne de hæresi sententialiter condemnatus. Qualem ergò sententiam dare potuit in imperio intrusus contra Papam Catholicum, cui tota Ecclesia, sicut tenetur, obedit, & tenet eum pro Papa, non auditum, non confessum, non convictum, non rei evidentia hæreticum, &c.

Quia non pótuit *iste Bavarus* Dominum Papam Johannem accusare, cum sibi non obediat, &c.

Item quia *infamis*, quia jussa Apostolicæ sedis libenter transgreditur, &c.

Item Bavarus contra Papam conspirator cum suis Gibellinis fuit: non dico de omnibus. Ergo Papam accusare non potuit, &c.

Item Bavarus Papæ insidiator, & detractor, ab accusatione sua repellitur, &c.

Item Bavarus Sacrilegus, propter multorum clericorum & religiosorum captionem, & multarum Ecclesiarum & Monasteriorum invasionem, &c.

Item Bavarus Ecclesiæ & Domini Papæ publicus hostis & inimicus capitalis, Papam accusare non potuit, nec in eum sententiam ferre, &c.

Item iste Bavarus armavit se contra Papam &c. Omnes qui adversus Patres armantur, ut Patrum invasores infames esse censemus, &c.

Quia suspecti & inimici Judices esse non debent, &c.

Ubi Athanasius à suo Patriarcha canonicè condemnatus, quia proclamavit, quod inimicus esset, à Synodo Chalcedonensi recipere suam Ecclesiam judicatur. Quæro, inquit, judicium, quod prætendunt, ubinam possit agitari, an apud ipsos, *ut ijdem & inimici sint, & testes, & rei judices*: Quod si in Judicio, ubi ijdem sunt inimici, qui Judices, nec huma-

humana committi debent judicia, quantò magis divina, id est Ecclesiastica? quis sapiens & non intelligat?

Item Bavarus & excommunicatus & hæreticus condemnatus, dare sententiam non potuit contra Papam, &c. quomodo ergò *miser iste Bavarus* secularis & inferior, & tot dictis laqueis irretitus procedere potuit contra Papam, contra illa omnia?

Verè etiam potest dici in hac parte, *Bavarus bestia lapidanda*, quia montem tetigit, Hebr. 12. Exod. 19. bestia, inquam, similis urso, de qua Dan. 7. quæ in partes stetit, quia divisionem in Ecclesia fecit, & ab unitate Ecclesiæ recessit, quia unitas non capit divisionem &c. *Urso similis*; quia vorax est, quia ipse magnam partem Italiæ, & aliquam Teutoniæ, directè vel indirectè deprædatus est: & animal inquietum, quia *Bavarus nec mente, nec corpore quiescit*, sed profugus, & Cain à facie Domini Dei sui, & ejus vicarij, & vagus per terram graditur hinc inde Gen. 4. Ursus in abditis habitat, & Bavarus non in medio Ecclesiæ, &c.

Ursus etiam caput habet debile: & Bavarus diadema sibi imposuit sine jure. Montem tetigit hæc bestia, quia Dominum Papam diffamavit, & de facto papatu privavit: sed mons iste summus Apostolicus super alios montes residens, quia primus & præcipuus super omnes Episcopos, sicut Petrus super omnes Apostolos alios &c.

Lapidabitur, in quam, illa Bestia, à vicario illius lapidis, id Christi, quem Bavarus reprobavit &c. Sicut Ecclesiam reprobavit, ita eum Ecclesia lapidavit, id est condemnavit, anathematizavit, & omni jure, quod se dicebat habere in imperio, privavit, & Ducatu Bavariæ?

XVI.
De Ecclesia.

Domina Mater Ecclesia, Tertullian. ad Martyr. p. 163.

Fr. *Johannes* Wild bey gemeiner procession p. 101. Das ist jetzt der Mangel in der Kirchen allenthalben. Dann ich nicht allein von uns rede/ die Geistliche Häupter der Kirchen/ Babst/ Cardinäl/ Bischoff/ Bropst rc. wissen die Schrifft/ vnd den Willen Gottes/ sehen wie sie sich/ die Jhren/ so jhnen befohlen/ halten zu Hauß vnd zu Chor/ hören daß alle Welt darüber klagt/ daß sich auch jederman darüber ergert/ daß auch die Kinder auff der Gassen davon singen/ bessern sich aber das wenigste nicht

...daß ich mich nicht genugsam kan verwundern/ob sie auch ein Seel im Leib haben.

Bericht von deß Großmächtigen Königs Mogor Leben/Macht Mayntz ...pag.22.b. Etliche Armenier die den newen Calender nicht ange- 1598. nommen ꝛc. haben sie die Ostern mit vns gehalten/ außgenommen einen alten halßstarrigen Doctor; der mir gesagt/ wir giengen vmb fünff Wochen irr/ vnd er hielt die Römische Kirch nicht vor das Haupt der Christenheit.

Ecclesiam esse supra Papam, in Concilio *Pisano* 1.p.18. Anno 1409 ... *die Mercurii.*

1. Valentissimus magister in Theologia, M. Petrus Plaoat.
2. Academia Parisiensis.
3. Academia Bononiensis.

Origenes in cap.2. Josuæ p.292. Nemo ergò sibi persuadeat, nemo seipsum decipiat: extra hanc domum, id est, extra Ecclesiam nemo salvatur.

Origenes in Jeremiam p.584. Multi sunt, qui in Babylone sunt, in Hierusalem verò pauci.

p.613. Videmus in tanto numero Ecclesiarum, fidelem difficilè reperiri.

Æneas Silvius Epist.410.p.547. Sed manet fides magni Pastoris in Ecclesia Romana, quæ *nunquam inventa est errasse, neque errabit in æternum.* Magistra est enim & mater omnium fidelium & disciplina Veritatis.

Hieronymus Tom.II. ad Marcellam p.131. Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communione consocior: super illam petram ædificatam Ecclesiam scio.

P.133. Ego interim clamito; si quis Cathedræ Petri jungitur, meus est.

Marchio Brandenburg in speculo p.328. daß die heutige Römische Kirch sol von der alten ersten Kirchen im Glaubens Sachen abgetretten seyn/ dieses ist in alle Ewigkeit vnerweißlich/ vnd wider die helle Sonne der Warheit lauffendes Vorgeben.

Petrus à Soto in defensione Catholicæ Confess. p.17.. Brentius citat, dixisse quendam, Scripturam, si destituatur autoritate Ecclesiæ, valere sicut fabulas Æsopi. Hoc nos non diximus, nec certè gaudemus
... comparatione &c. L *Unus*

Visus Miletus contra Heshusium pag. 21. Dicimus S. Scripturam, si autoritatem tollas Ecclesiæ, nec tantum quidem valituram, quantum Æsopi valent *fabulæ*.

Oratio Cornelii Episcopi Bitontini, III. Dominicâ Adventus in Concilio Tridentino habita p. 979.

Utinam non à religione ad superstitionem, à fide ad infidelitatem, à Christo ad Antichristum, quin à Deo ad Epicurum, vel ad Pythagoram velut prorsus unanimes declinassent, dicentes in corde impio, & in ore impudico, non est Deus.

Michael Bajus contra Philippum Marnixium a. 6. b. Itaq; ut compendio utar, ego eruditionem tuam, ad jam dictum libellum remitto, ex quo etiam non tantum perspicies judicium de Christi Ecclesia ex Scripturis esse petendum, sed etiam *quod ex sola Scriptura peti debeat*.

Origenes in Cantic. p. 530. Ecclesia speciosa est, cum proxima est Christo, & cum imitatur Christum.

August. tom. 10. serm. de verbis Apostoli 14. p. 223. Hoc habet autoritas Matris Ecclesiæ, hoc fundatus Veritatis obtinet Canon. contra hoc robur, contra hunc inexpugnabilem murum quisquis arietat, ipse confringitur.

Origenes in cap 8. Levit. p. 133. Est unus Pontifex magnus, Dominus noster Jesus Christus, sed ille non solùm sacerdos, sed & Sacerdotum Sacerdos est & non solum Pontifex, sed Pontificum pontifex, nec Sacerdotum princeps, sed princeps principum Sacerdotum.

Basilius Magnus Epist. 66. p. 449. revera namq; insolens jam est *ac vehementer rarum* Ecclesiam *videre sinceram*, quæ nihil sit à malitia temporum istorum læsa, sed integram & inoffensam servet Apostolicam doctrinam.

Pag. 479. magna est declinatio temporis *ad Ecclesiarum eversionem*.

Pineda in Job. p. 23. Quid enim aliud est, spiritualis Jerusalem, quàm Ecclesia, hominumq; multitudo, quos verus Dei cultus, veraq; cognitio in unam civitatem convocat & conjungit.

August. tom. 8. in Psal 38. p. 227. Quicquid visibile non est sub luce non est. Non est visibilis fides, non est visibilis spes, non est visibilis charitas, non est visibilis benignitas, non est visibilis postremo timor ille castus, permanens in seculum seculi.

D

De Succeſſione.

Nazianzenus in laudem Athanaſij p. 526. Quæ quidem propriè ſucceſſio æſtimanda eſt. Nam qui eandem fidei doctrinam profitetur, ejuſdem quoq; throni particeps eſt: qui autem contrariã fidem amplectitur, adverſarius quoq; in throno cenſeri debet. Atq; hæc quidem nomen, illa verò rem ipſam & veritatem habet ſucceſſionis. Neq; enim qui per vim irrupit, ſucceſſor habendus eſt, ſed qui vim perpeſſus eſt: nec qui contrarium ſententiam tuetur, ſed qui eadem fide præditus eſt: niſi quis fortaſſe ita ſucceſſorem dicat, quemadmodum morbum ſanitati & tenebras luci, & tempeſtatem tranquillitati, & dementiam prudentiæ ſuccedere dicimus.

Chryſoſtom. in opere imperfecto homil 43.p.931.ſuper cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi, id eſt, multi Sacerdotes & pauci Sacerdotes: *multi nomine, pauci opere.* Videte ergò quomodo ſedeatis ſuper eam: quia cathedra non facit Sacerdotem, ſed Sacerdos cathedram: non locus ſanctificat hominem, ſed homo locum. Nec omnis Sacerdos ſanctus eſt, ſed omnis ſanctus, Sacerdos. Qui benè ſederit ſuper cathedrã, honorem accipiet ab illa: qui male ſederit, injuriam facit cathedræ. Ideoque malus Sacerdos de ſacerdotio ſuo crimen acquirit, non dignitatẽ. In judicio enim ſedens, ſiquidem benè vixeris & benè docueris, omnium judex es. Si autem benè docueris & malè vixeris, tui ſolius condemnator es. Nam benè vivendo & benè docendo, populum inſtruis, quomodo debeat vivere: benè a. docendo & malè vivendo, Deum inſtruis, quomodo te debeat condemnare. Et: fidem prædicant, & infideliter agunt: pacẽ annunciant, & ſibi non habent. Veritatem laudant, & mendacia diligunt. Avaritiam caſtigant, & avaritiam exercent. Quia ergò ſcire bonum & malum in natura poſitum eſt, facere autem in voluntate, ideo bene dicere, multorum eſt: bene autem facere, paucorum.

Platina. tom.1 epiſt.17.p.127. Eſt quidem *ibi ſancta Eccleſia,* ſunt trophæa Apoſtolorum & Martyrum; eſt Chriſti vera confeſſio, eſt ab Apoſtolo prædicata fides, & gentilitate calcata in ſublime ſe quotidie erigens vocabulum Chriſtianum, ſed *ipſa ambitio, potentia, magnitudo urbis,* ſeu videre, ſalutari & ſalutare, laudare & detrahere &c.

Thuanus lib.93.p.552. Eccleſia Gallicana duobus præcipuè capitibus concluditur. Priore, quod Pontificibus nullum jubendi aut ſtatuendi jus

L 2

di jus sit de rebus, quæ ad civilem administrationem spectant, in ditionibus Regi Christianissimo subjectis, & si quid jubeant, statuantve, eorum jussis ac statutis Regis subditi; etiamsi sacris initiati sint, parere non teneantur. Altero, quòd licet Galli Pontificem in rebus sacris supremam dispensationem habere fateantur, tamen in Gallia nunquam potentia absoluta & infinita locum habuerit, sed ea canonibus & priscorum Conciliorum, in regno receptorum definitionibus, quasi intra terminos coerceatur, & in hoc maximè consistere Libertatem Ecclesiæ Gallicanæ.

Thuanus li.94.p.617. Id juris esse Franciæ Regibus, regnoq; Francorum, ut in Censuras, quas vocant, latæ sententiæ incurrere non possint. Et: Ecclesiasticos Regum Jurisdictioni in rebus, quæ ad civilem administrationem spectant, subjacere, maximè in Francia &c.

Ecclesia est instar Lunæ.

Bellarminus concione tertia in dominicam I. Adventus p.22. Cæterum Luna, quæ in adventu Domini non dedit lumen suum, quid nisi cœtum fideliũ designat? Ut enim Luna modò magna, modò parva, modò nulla videtur, ita ut sapiens dicat: stultus ut Luna mutatur: sic & Ecclesia modò decrescit, modò brachiis orbem penè totum complectitur, modò contrahitur, in angustumq; deducitur, quod in his nostris miserrimis calamitosisq; temporib. videre cogimur vel inviti. Et quemadmodum luna luce lucet aliena, & radiis Solis accensa convertitur: sic & Ecclesia, quicquid gratiæ, quicquid decoris, quicquid luminis habet, id totum à Christo habet, qui Sol justitiæ & appellatur & est. Hæc igitur Luna, quæ in ortu Domini, ac Servatoris nostri lumen non dabat, Ecclesiæ cœtum fidelium est. Nunquam enim minor Ecclesia fuit, nunquam obscurior, nunquam vilior, nunquam abjectior. Tunc enim excepta Palæstina, quæ exiguus angulus terrarum est, ubiq; idola regnabant, totus Orbis in tenebris errorum densissimis versabatur. Et ille ipse angulus, de quo olim propheta canebat: notus in Judæa Deus, in Israel magnum nomen ejus, circa Domini natalem diem, partim erroribus Sadducæorum, partim moribus parum probatis, & flagitiosa vita Pharisæorum & Sacerdotum *ita corruptus & depravatus erat*, ut nihil pristini decoris ac luminis habere videretur. Nulli tunc Davides, aut Ezechiæ, nulli Aarones aut Eleazari, nulli Eliæ, aut Esaiæ inveniebantur, sed reges prophani, sacerdotes sacrilegi, & prophetæ mendaces Hierosolymis erant. Verè igitur tunc

Luna

Luna, hoc est, fidelium congregatio, non dabat lumen suum. Nec immerito, auditores, nam adveniente Domino, vetus Ecclesia moriebatur, & nova nascebatur. Itaque novilunium erat, & Luna cum Sole conjungebatur, ac propterea exigua, ac penè nulla videbatur. An est quisquam, qui hoc ignoret, in novilunio Lunam penè nullam videri?

D. Luthers Kirchen-Postill / Evangel. am H. Christag/ p. 84. Darum wer Christum finden soll der muß die Kirchen am ersten finden. Wie wolt man wissen/ wo Christus were und sein Glaub/ wann man nicht wüste/ wo seine Glaubigen sind? Und wer etwas von Christo wissen will/ der muß nicht jhm selbst trawen noch eine eygene Bruck in den Himmel bawen / durch sein eygen Vernunfft / sondern zu der Kirchen gehen/ dieselbige besuchen und fragen.

Hauß-Postill/ am Tag Mariæ Reinigung p. 79. Wir alle werden geboren von der Christlichen Kirchen/ die ist eine reine Jungfraw im Geist/ die hat das reine Wort Gottes/ und die H. Sacrament davon gehet sie schwanger/ und gebährt jmmerdar fromme Christen/ die sind die rechte Erstlinge und unsers HErrn Gottes eygen.

D. Tobias Wagner wider D. Besold. p. 555. Gott hat auch zugelassen/ mitten im Bapstthum die fundamenta der Seligkeit/ und den rechten Kern Evangelischer Lehr erhalten: Und auch sub corrupto Ministerio, die Schaaff Christi die Stimm jhres Ertz-Hirtens haben erkennet avisirt, und zur Seligkeit unanstössig verblieben seyn.

ANALECTA CATHOLICORUM MIRACULORUM.

Discipulus de Tempore Sermone XIV.

Exemplum habemus de hoc, quod fuit quædam mulier tristata valdè, & à diabolo multum tentata, quæ sibi laqueum ad suspendendam se ipsam præparavit, quæ dum cæpta conaretur perficere, ecce pro elevatione Corporis Christi juxta morem, campanulam audivit: tunc flexis genibus sicut a juventute in consuetudine habuit, oravit & dixit: Domine Jesu Christe, fili Dei vivi, miserere mei. Et ecce mox trabs & laqueus suspendii confractæ sunt, Dæmonibus fugientibus & dicentibus,

quia virtus præsentiæ corporis Iesu Christi te liberavit à temporali & æterna morte.

Mariale Bernhardini de Busti part. v. serm. XI. de annunciatione Mariæ fol. 360.

In quadam etiam Italiæ civitate (ut mihi retulit quidam frater fide dignus) erat quædam Monialis, quæ diu vexata fuit à Diabolo, & tandem decepta fuit ab eo, ut inducta seipsam suspenderet per gulam. Et cum ipsa respondisset Diabolo, sibi viriliter apparenti, quòd non habebat chordam ad suspendendum, statim Diabolus dedit ei unam catenam ferream, cum qua se suspendit. Casu verò Abbatissa vadens ad locum, in quo erat monialis suspensa, & videns eam sic suspensam genuflexa cepit fortiter clamare & dicere; O Jesu, & statim illa catena confracta est & evanuit, & illa monialis, quæ adhuc mortua non erat, liberata fuit, &c.

Im Legenden-Buch am Liechtmeß-Tag/ fol. mihi 663.

Es was einmal ein edle Fraw/ die zog nach jhres Vatters Todt zu jhrem Vetter/ und trug ein Kind bey jhm/ vnd da sie deß Kinds genaß/ da ertödtet sie es alsbald von grosser Scham und Forcht wegen. Darnach beichtet sie es/ und folget deß Beichtigers Rath nicht/ und verzaget an der Barmhertzigkeit Gottes/ von jhrer grossen Sünden wegen/ und schicket alle jhre Mägd von jhr und erhieng sich selber: Da zerbrach der Strick/ da stach sie ein Messer in sich/ dannoch kunt sie nit sterben/ und lag sam sie todt wäre/ vor grossem Schmertzen.

Newe Carmelitische Schatz-Kammer *Cypriani à S. Maria* Carmelitæ p. 94.

Augspurg 1629.

Zu Cremonen in Italien ward jüngst verwichenem Jahr ein Ubelthäter ergriffen/ und zum Todt verurtheilet. Als der Tag deß Gerichts herbey kommen/ rufft er einem von den unserigen/ beichtet alle seine Sünden/ so er in Zeit seines gantzen Lebens begangen/ begehrt darauff mit grosser Andacht und Eyfer das würdige Scapulier, und wird damit hinaußgeführt. Der Hencker leget jhm zween Stricke an den Hals/ daß/ da einer breche/ der ander an der Stell were/ stosset jhn also ab/ springet dem Hangenden auff die Schultern/ und verbricht

einen

einen Strick. Bald darnach strenget er den andern/und zerspringt aber ingleichem. Der Mißthätiger fället hinunter auff einen Stein/ohn einige Verletzung und Schaden/also daß auch kein Zeichen deß Stricks am Hals vorhanden. Das Volck schreyet zu/wöllen wissen was das sey: Antwort: Er wisse nichts anders als das würdig Scapulier, welches er bey sich trage/ hette die seligste Jungfraw von Carmeln angewiesen daß sie jhm ein Heyl in solcher Gefährligkeit seyn wolte: Deme ist zuzuschreiben were was diß Orts mit jhm zugetragen hatte.

LEGENDA SANCTORUM

im Wintertheil/p. 664.

In die Purificationis Mariæ.

Darnach kam S. Peter mit dem Schlüssel/und sprach zu jhm: O weh dir geitziger Bapst/dir stund deß Himmels Thür offen/ die ist dir nun verspertt worden. Da erschrack der Bapst gar sehr/und gieng zu einem guten Mann/und sagt jhm/wie jhm geschehen were/und bath jhn/daß er jhm rieth/wie er thät. Da sprach er: Ist dir deß Himmels Thür beschlossen/so gehe zum Fenster hinein/das ist unser Fraw. Dann es stehet von jhr geschrieben/sie ist deß Himmels Fenster worden. Da gieng der Bapst in die Capellen und bat unser Fraw/und knyet nieder/und grüsset sie/und lobet sie ohn unterlaß/ vier Tag an einander. Da erschien jhm unser liebe Fraw/ und sprach zu jhm/ das ist mir leid. Darnach fiel er aber 4. Tag fur unser liebe Fraw/ und ruffet sie mit grossem Ernst und mit Andacht an. Da erschien jhm unser lieb Fraw/ und sprach zu jhr: Wer bistu? Da sprach sie: Ich bin Maria/die Mutter der Barmhertzigkeit. Da sprach er: Darum daß du die Mutter der Barmhertzigkeit bist/ so soltu dich über mich erbarmen. Thustu das nicht/ so verleurst du deinen Namen. Da sprach unser Fraw: Verlier ich dann meinen Namen/ob ich mich nicht über dich erbarme? Da sprach er: Ja du verleurst jhn fürwar: Da sprach unser liebe Fraw: Darum daß ich meinen Namen nicht verliere mit den Wercken/so hab ich kein Schlüssel zu deß Himmels Thür/wann du komst zu dem Fenster hinein/das ich selber persönlich bin.

Pag. 226. b. Zu einem mal bawet ein Bapst eine Capellen in unser Frawen Ehr/ und hieng zwo Ampeln in die Capellen mit Balsam gefüllt/und sahe ein Kauffman/und gedacht jhm/er wolt den Balsam

von-

von Gewinns willen kauffen/ unnd bat den Bapst/ daß er jhm den Balsam gäb zu käuffen/ das versaget jhm der Bapst. Darnach bracht er jhm viel bereitet Gold/ da der Bapst das sahe/da was jhm das Gelt so lieb/daß er den Balsam dem Kauffmann zu kauffen gab/ und hieß Oel in den Ampeln brennen/und er behielt das Gelt.

ANNALIUM FERDINANDEORUM

Frantz Christoph Khevenhillher parte III. pag. 52. ad annum 1588.

Regenspurg/ 1640. Eben in diesem Jahr ward ein Nonn/so sich Maria de la Visitation genannt/aber in gemein wurd sie la Monça de Portugal, Nonn auß Portugal geheissen. Diese hat gantz Spanien nach jhr gezogen. Dann sie so viel miracula und Gnaden von GOTT/ nach Prophezeyungen fingirt, daß jhr auch die allerwitzigsten/ gelehrten und heiligste Männer geglaubt und sie als ein Heilige æstimirt. Unter andern hat sie die fünff Wunden Christi/ an Händen/ Fussen/ in der Seiten gewiesen/ offt in extasi gewesen/ fast nichts geessen/ und den Kopff alle Wochen/ als wenn sie ad imitationem Christi die dornere Kron/ mit blutigen Wunden und Rissen auffgehabt hette/ daher sie durch jhre Scheinheiligkeit in ein solch credit kommen/ daß sie in Portugal in jhrem Kloster Abtißin worden/ da jhre untergebene Nonnen zu Zeiten an jhr/ daß sie heimlich geessen/ und andere Sachen gebraucht/gemerckt/und darvon der Inquisition parte geben. Und weil gleich dazumal Ertzhertzog Cardinal Albrecht von Oesterreich/ bey seinem Guberno Inquisitor major in Portugal gewesen/ hat er sie zu examiniren, den Ertz-Bischoff zu Lisbona, Fray Augustin, erwehlten Ertzbischoff zu Broga, den Doctorn Paulo Alfonso, geheimen Rath/ den Patrem Georgium Serronum ex Societate, den Licentiatum Antonio de Mendoza, deß Königs Rath/ den Patrem Fray Joan de la Cueva, Dominicaner, deß Ertzhertzogen Beichtvatter benennt. Welche grossen Fleiß angewandt auff die Farth zu kommen und letztlich auff die Spur kommen/ daß sie zu den Wunden rothe und schwartze Mistur gebraucht/und zu der Verzückung in die Biegen/an Händen und Füssen Pergament gehabt/ damit/ wann sie sich movirt, es als wann es die Glieder thäten/ gekracht/ auff dem Kopff hat sie jhr selbst kleine

Wunden

Wunden/als wann Dörner gewest weren/außgestochen/und sich sehr außgehüngert/und das ohne compact deß bösen Feindes/ und zu keinem andern End/ allein daß sie begehrt vor heilig gehalten zu werden. Als nun der Betrug offenbar worden/und sie solchen mit grosser contrition bekandt/ward sie absonderlich eingesperrt/ und wie sie zuvor ein Teuffels-Märterin gewest/also hat sie mit grosser Rew und Leyd dergestalt abgebüst/ daß sie ein rechte Büsserin gestorben. Der Fray Luis de Granacia, ein gelehrter Gottseliger Mann (wie es seine außgangene Bücher bezeugen) hat diese Nonn auffs höchst defendirt, und wie er hernach den Betrug verspürt/hat er sich also geschämt/daß viel darvor gehalten/es habe jhm das Leben gekostet/ wie er dann in wenig Wochen hernach seliglich verschieden.

De Ecclesia.

NOmen in ore tuum est, Ecclesia, nomen in ore
Christianum: hoc tegimus fasq; nefasq; modo.
Proh scelus huc ventum est! nostris morbisq; ferendis
Vel medicamentis jam locus esse nequit.
Excessit medicina modum, morbumq; levavit,
Qui graviora medens vulnera fecit iners!

XVII.

De Libertate Christiana & Adiaphoris.

De Imaginibus.

INgenuè fatemur, Ecclesiam centuriæ decimæ quintæ à majoribus & antiquioribus discessisse. Nam *Ionas Aurelianensis* docuit, creaturam adorari, eique aliquid divinæ servitutis impendi, pro nefas ducimus, hujusque sceleris patratorem detestandum & anathematizandum libera voce proclamamus.

Non solùm picturas sanctarum rerum gestarum *quæ non ad adorandum, sed solummodo* (teste B. Gregorio) ad instruendas nescientium mentes, in Ecclesiis sunt antiquitùs fieri permissæ;

Gretserus de S. Cruce l. 1. c. 58. p. 195. Fuit *Agobardus* ex eorum numero, ut jam dixi, qui censebant, imagines habendas, historiæ, memoriæ & ornatus gratia, non cultus & observantiæ.

Decima quinta centuria discere potuisset & debuisset, quod de Constantino Magno scribit Sozomenus l. 2. c. 3. p. 230. Nam ille cum initio gentilis esset, postea tamen factus Christianus, quanquam omnia alia religionis nostræ instituta probabilia putabat, sanctam tamen crucem salutis omnium causam, *adorare* nolebat. ὁ προσκυνεῖν.

Hinc Johannes Picus Mirandula quæst. 3. H. 4. Nec crux Christi nec ulla imago adoranda est adoratione Latriæ, etiam eo modo, quo ponit Thomas.

In decima quinta centuria vixit Damhouderus, qui in expositione Decalogi pag. 334. b. ita scribit. Certè Patriarchæ, Prophetæ, Christus, Apostoli & Apostolici Patres, Christianam religionem, verumque Dei cultum, absque ullis simulachris, statuis, imaginibus impleverunt.

D. Henricus Canisius antiquarum lectionum Tom. 3. pag. 135. Anastasius Abbas contra Judæos. Non veneramur lignum, absit: sed Christum honoramus & sanctos ejus, *neque picturas colimus*: sæpè enim imagines vetustas aut deletas renovamus, aut etiam cum putrescunt, & carie consumtæ sunt, *comburimus*, aliasque novas facimus, *ad memoriam tantum conservandam.*

Ludovicus Granatensis de inventione S. crucis, de festis p. 318. Quo fit, ut quicquid divinitas & humanitas Christi Domini in salutis nostræ opere per passionem crucis effecerunt, *ipsi* etiam adorandæ cruci *ligno* tribuamus.

Pag. 330. Dominicæ verò *cruci* eam adorationem exhibemus, quam Latriam appellant, quæ soli Deo, non ulli rei creatæ debetur.

Martinus Peresius in centuria xv. vivens, de Traditionibus p. 244. 245.

Quare Synodus negavit hanc adorationem imaginibus in universum deberi.

Nullo tamen modo velim dicere, *quod eadem adoratione* adorarentur, qua & res, quas significant, adorantur, quandoquidem neque scriptura, neque traditio, neque Ecclesiæ determinatio hoc jubet, & ut dixi, multis etiam scandalo sunt.

Pag.

Pag.240. Si consideremus imaginem Christi vel Sanctorum, ut repræsentativa est, sic debetur illis reverentia & adoratio, quæ & ipsis rebus, quas repræsentant, debetur: cujus doctrinæ nullum (quod ego viderim) afferunt validum fundamentum, quod possit fideles ad id, quod docent, obligare: nam neque scripturam, neque traditionem Ecclesiæ, neque communem sensum Sanctorum, neque Concilii generalis determinationem aliquam, nec etiam rationem, qua hoc efficaciter suaderi possit, adducunt.

Ionas Aurelianensis p.1202. Unde immoderato & indiscreto zelo succensus, non solum picturas sanctarum rerum gestarum, quæ non ad orandum, sed *solummodo* (teste B. Gregorio) ad instruendas nescientium mentes in Ecclesiis sunt, *antiquitus fieri permissa, &c.*

Gregorius Nazianzenus p.151. Quid Jejuniis corporalibus opus est iis, qui à verbo purgantur. *Τί γὰρ δεῖ νηστειῶν σωματικῶς, τοῖς λόγῳ καθαιρομένοις.*

Eusebius l. 5. p.141. de Paschatis celebratione. Hæc discrepantia & varietas *Jejunii* etiam erat apud majores nostros.

C. 24. p.143. Neque Anicetus Polycarpo poterat persuadere ut suum observandi morem deponeret: neque contra Polycarpus Aniceto persuasit, ut consuetudinem Asiaticam ullo modo observaret.

*Thuanus lib.*137.*p.*1209. Venetus Senator Antonius Quirinus libertatem Christianam non in eo consistere, ut sacris initiati, im̄unitate sibi concessa, ad libidinem & aliorum injuriam impunè abutantur, sed potius in plena rerum sacrarum administratione, verbi divini prædicatione & sacrosancti muneris libera functione, quæ cum minimè à Repub. impediatur, imò omni cultu ac reverentia juvetur ac foveatur, non esse quod Pontifex de ea legibus & decretis illis labefactata jure conqueri possit.

D. Luthers Hauß-Postill am Sontag nach dem Christtag/ p.42. Weil nun das Fasten/das ist Mässigkeit im Essen und Trincken/item das Beten/von Gott befohlen ist/lassen wir es einen Gottesdienst bleiben/dann es ist ein befohlener Gehorsam.

Chrysostomus apud Frontonem Ducæum in 8. p.61 Quicunque Jejunium definit ciborum abstinentia, hic maximè illud vituperat.
Ὅστις τῇ τῶν βρωμάτων ἀποχῇ μόνον ὁρίζων τὴν νηστείαν, οὗτος ἐστὶν ὁ μάλιστα ἀτιμάζων αὐτήν.

Origenes in cap.16. Levitici p.159. Habemus Quadragesimæ dies, jejuni-

jejuniis consecratos. Habemus quartã & sextam septimanæ dies quibus solenniter jejunamus. Est certe libertas Christiano per omne tempus jejunandi, non observantiæ superstitione; sed virtute continentiæ.

Iohannes Cassianus l.5. de Spiritu Gastrimargiæ c.9.p 164. Melior est rationabilis, cum moderatione quotidiana refectio; quàm per intervalla arduum longumque Jejunium.

Cap. 10. Ad conservandam mentis & corporis puritatem, abstinentiam ciborum non posse sufficere.

P.75. In Ægypto indifferenter vidimus solvi quotidiana Jejunia.

P.80. Tunc gratum Deo Jejunii munus efficitur, cum hoc fructibus charitatis fuerit consummatum.

Cassianus collat.21.p.563. Cur in Ægypto totis diebus Quinquagesimæ *non jejunetur*, nec genua in oratione curventur.

Collat.21.p.577.cap.30. Sciendum sanè hanc observantiam *Quadragesimæ*, quamdiu Ecclesiæ illius primitivæ perfectio inviolata permansit, *penitus non fuisse*. Non enim præcepti hujus necessitate nec quasi legali sanctione constricti, arctissimis Jejuniorum terminis claudebantur, qui totum anni spatium *æquali Jejunio* concludebant.

LOCUS XVIII.

De Ministerio Ecclesiastico.

16. Octob. Ioh. Ioachim Mülberger. Nullus ferè locus in universa Theologia est, cujus patrocinium majori cõfidentia Pontificii suscipiãt quàm Ministerii Ecclesiastici, inprimis verò Pontificis Romani: de quo Fridericus Nausea, Episcopus

P.125. Viennensis: nec Paulo, nec Johanni, nec Jacobo, sed soli Petro sua successio permansit incolumis.

P.126. Licet Diabolus Petrum tentarit, à fide tamen non recessit, nec unquam recessurus.

Tom. 2. p.61. Hinc Origenes in Matthæum: Sed quoniam oportebat aliquid majus habere Petrum præ illis, qui ter arguerant, ideò illi quidem sic dicit: Et tibi dabo claves regni cœlorum, & quæcunq; solveris super terram, erunt soluta & in cœlis, & quæcunq; ligaveris super terram, erunt ligata & in cœlis. Non ergò modica differentia est, quòd Petro quidem datæ sunt claves, non unius cœli, sed multorum cœlorum, ut, quæcunq; ligaverit super terram, sint ligata non tantùm in uno cœlo, sed in omnibus cœlis: & quæ solverit super terram, sint soluta, non solum in uno cœlo, sed in omnibus cœlis. Ad eos autem, qui multi sunt ligatores & solutores

solutores in terra, sic dicit, ut solvant & ligent non in cœlis, sicut Petrus, sed in uno cœlo, quia non sunt in tanta perfectione, sicut Petrus, ut alligent & solvant in omnibus cœlis.

A Basilio Seleucienſi orat. 17. dicitur Petrus Apoſtolorum Cory- p. 161.
phæus, diſcipulorum Chriſti primas, myſteriorum, quæ à patre filius acceperat, accuratus interpres, undarum maris ambulator.

Chriſtum utramque dignitatem, regiam ſcilicet & ſacerdotalem, Arim. 1607
Petro promiſiſſe, ſcribit frater *Angelo-Maria Sermarinus* de Arimino, Ordinis Servorum.

Jacobo Sadoleto Cardinali in oratione ad Principes Germaniæ: Pe- p. 759.
trus hujus terrenæ Eccleſiæ fundamentum *ſolus*.

Imò *Ludovicus Richeomus* Ieſuita in libro de Idololatria Hugono- p. 185.
tica, vocat Petrum primarium Eccleſiæ Dei, ejusq; ſedis, fundamentum. p. 227. ſupremum Eccleſiæ caput.

Sed rectius & verius Iſidorus Hiſpalenſis Originum l. 7. c. 9. p. 61. Petrus à petra, nomen accepit, hoc eſt à Chriſto, ſuper quem fundata eſt Eccleſia. Non enim à Petro petra, ſed Petrus à petra, nomen ſortitus eſt: ſicut non Chriſtus à Chriſtiana, ſed Chriſtianus à Chriſto vocatur. Ideoque ait Dominus: tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. quia dixerat Petrus, tu es Chriſtus, Filius Dei vivi: deinde ei Dominus: ſuper hanc petram, quam confeſſus es, ædificabo, inquit, Eccleſiam meam. Petra enim erat Chriſtus, ſuper quod fundamentum, etiam ipſe ædificatus eſt Petrus.

Rectiſſimè & veriſſimè *Iohannes de Ragusio*, Ordinis Dominicani, in Henricus
Concilio Baſileenſi: rogavi pro te ut non deficiat fides tua: hoc enim non Caniſius
poteſt intelligi de fide perſonali Petri, quia illa defecit, in abnegatione tom. 3. lect.
terna &c. antiq. p. 143

Intelligendum eſt igitur, quòd Chriſtus rogaverit pro fide, quam ipſe confeſſus fuerat, dum dixit, tu es Chriſtus, Filius Dei vivi, & ſuper quam Chriſtus fundavit ſuam Eccleſiam, eodem Domino dicente, tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Pro fide igitur Eccleſiæ Chriſtus rogavit, ut non deficeret, *& non pro fide perſonali Petri.*

Ἐπέτως ἡ ἱερωσύνη τῇ βασιλείᾳ ἦν φοβερά, νῦν ἡ βασιλεία τῇ ἱερωσύνῃ: olim religio erat formidabilis imperio: nunc imperiũ eſt formidabile religioni: vor Zeiten muſten ſich die Königreiche vor dem Chriſtlichen Glauben

Epist. 168. p. 145. fürchten : jetzt muß sich der Christlich Glaube vor den Königreichen fürchten, ex Isidoro Pelusiota.

Fr. Ioannes Wild, Ordinis Minorum p. 101. b. Bey gemeiner Procession. Das ist jetzt der Mangel in der Kirchen allenthalben. Dann ich nicht allein von uns rede: die Geistliche Häupter der Kirchen/ Babst/ Cardinäl/ Bischöff/ Pröpst ꝛc. wissen die Schrifft / vnd den Willen Gottes/ sehen wie sie sich/ die Jhren/ so jhnen befohlen/ halten zu Hauß vnd zu Chor/ hören daß alle Welt darüber klagt/ daß sich auch jederman darüber ärgert/ daß auch die Kinder auff der Gassen davon singen / bessern sich aber das wenigst nicht/ daß ich mich nicht gnugsamb kan verwundern/ ob sie auch ein Seel im Leib haben.

P. 196. D. Johan Keysersperger in seinem plenario oder Außlegung der Evangelien / von S. Briccio. Selig ist der Knecht/ den der Herr gesetzt hat über sein Gesind. Wo nehmen ? da der Teuffel den Pfaffen nahm. Der Teuffel setzt solche Leut dar/ dann sie seyn nit besser. Also führt sie der Teuffel hinauff. Der wird ein Keyser/ der ein König/ der ein Ammeister/ der ein Bapst/ ꝛc. Es ist nimmer/ daß GOtt der Heil. Geist/ die Obern darsetzt/ der Teuffel thut es / Gelt vnd Gunst. Wil einer ein Bapst werden/ so muß er die Cardinäl bestechen / einen damit/ den andern damit. Wil einer ein Bischoff werden/ ein Probst/ ein Dechant/ er muß lugen/ daß er die Domherrn besteche.

Deßgleichen ist es auch in dem Weltlichen Stand: wil einer ein Stettmeister werden/ ein Ammeister/ ein Fünffzehner/ der muß den andern allsammen/ vor- vnd nachgeben/ vnd durch die Finger gucken/ auff daß sie jhm desto eher Stimm geben/ daß er viel Stimmen habe.

Also geht es in allen Ständen / man gedenckt keiner Erbarkeit mehr/ kein frommer Biderman mag jetzt statt haben/ es ist alles Leckerey vnd Bubentätig. Wo meinstu/ daß man jetzt findet einen getrewen Knecht/ den GOtt der Herr gesetzt hat durch den Heiligen Geist! du magst jhm wol einen Namen geben/ es ist aber nichts darhinder. Darumb mag ich wol sprechen/ selig ist der Knecht / den GOtt dingt/ vnd der da trewlich darbietet die Speiß seinen Vnterthanen.

XVIII.

XVIII.

De Ministerio & Ordine Ecclesiastico.

IN Constituendo Ministerio Ecclesiastico centuria quinta ab antiqua consuetudine recessit & exorbitavit.

Theodoretus l. 1 c. 9. p. 21. Quod si quis forte eorum, qui Ecclesiæ funguntur muneribus, diem suum obibit, tum unus ex illis, qui nuper in Ecclesiam asciti sunt, modo idoneus videatur, *& populus illum eligat*, Episcopusque Alexandriæ ei suffragetur, atque ideò *populi electionem confirmet*, in locum succedat demortui.

Idem l. 5. c. 9. p. 151. Reverendissimum sanctissimumq; *Nectarium*, in concilio generali, *communi omnium consensu* μετὰ κοινῆς ὁμονοίας præsente Theodosio Imperatore religiosissimo, totius denique cleri, totiusque civitatis suffragijs, Episcopum constituimus.

Παντός τε τοῦ κλήρου καὶ πάσης ἐπιψηφιζομένης τῆς πόλεως.

Ecclesiæ a. vetustissimæ & verè Apostol. Antiochiæ urbis Syriæ, in qua primò venerandum Christianorum nomen auditum est, reverendiss. & sanctiss. Flavianum; Episcopi illius provinciæ & Diœeseos Orientalis, in unum convenientes, tota illa Ecclesia, uti Canon postulat, suffragante &c. ordinarunt &c.

Bellarminus de Clericis p. 107. l. 1. c. 15. Apostolorum tempore nomina illa, Episcopus & Presbyter, comunia fuisse omnib. Sacerdotibus, tam majoribus, quos Episcopos dicimus, quàm minoribus, quos Presbyteros appellamus, licet res ipsæ & potestates distinctæ essent.

Dist. 60. C. 4. Nullus. p. 402. Sacros Ordines dicimus Diaconatum & Presbyteratum. Hos siquidem solos primitiva legitur habuisse Ecclesia.

Dist. 93. C. 24. legimus, cum Apostolus præcipuè doceat, eosdem esse Presbyteros, quos Episcopos.

Papirius Massonus p. 271. *Papa* vox olim communis omnibus Episcopis, facta est propria Romanis.

Origenes mirus est Paraphrastes tom. 2. in Matth. p. 61 Sed quoniam oportebat *aliquid majus* habere Petrum *præ illis*, qui ter arguerant, ideò illi quidem sic dicit: & tibi dabo claves regni cœlorum, & quæcunque solveris super terram, erunt soluta & in cœlis, & quæcunque ligave-

ris

ris super terram, erunt ligata & in cœlis, Non ergo modica differentia est, quòd Petro quidem datæ sunt *claves non unius cœli sed multorum cœlorũ*, ut quæcunque ligaverit super terram, sint ligata non tantum in uno cœlo, sed in omnibus cœlis: & quæ solverit super terram, sint soluta non solum in uno cœlo, sed in omnibus cœlis. Ad eos autem, qui multi sunt ligatores & solutores in terra, sic dicit, ut solvant & alligent non in cœlis, sicut Petrus, *sed in uno cœlo*, quia non sunt in tanta perfectione, sicut Petrus, ut alligent & solvant in omnibus cœlis.

De Petro.

B*Asilius Seleuciensis* Orat 17. p. 161. Petrus fuit Apostolorum Coryphæus, discipulorum Christi primas, mysteriorum quæ à Patre filius acceperat, accuratus interpres, undarum maris ambulator.

Sadoletus in oratione ad Principes Germaniæ p. 759. Petrus hujus terrenæ Ecclesiæ fundamentum *solus*.

mini 507. *Frater Angelo Maria Sermarinus* de Arimino, Ordinis Servorum, ait, utramque dignitatem Regiam scilicet & Sacerdotalem Petro promisisse.

Monarchia temporalis in toto terrarum Orbe defenditur.

Origenes tom. 2. in Matth. p. 36. Petra est, quisquis Christi discipulus est, ex quo biberunt de spirituali consequente petra.

Apologia auctior Jesuitarum p. 33. Papa est successor Petri Apostoli, quem & petram seu fundamentum secundarium Ecclesiæ Christus olim in terris existens constituit.

Greg. Nazianzenus vocat Athanasium *fidei* columnam p. 526. Qui eandem fidei doctrinam profitetur, ejusdem queq; throni particeps est. Τὸ μὲν γὰρ ὁμόγνωμον, καὶ ὁμόθρονον.

Chrysost. in Acta p. 468. Jam & illud considera, quàm Petrus agit *omnia, ex communi discipulorum sententia, nil autoritate sua, nil cum Imperio.*

Ludovicus Richeomus in Idololatria p. 183. vocat S. Petrum *primarium* Ecclesiæ Dei, cujusque sedis *fundamentum.*

P. 227. vocat S. Petrum supremum Eccesiæ caput.

Isidorus Hispalensis Originum l. 7. c. 9. p. 61. Petrus à petra nomen accepit, hoc est à Christo, super quem fundata est Ecclesia. Non enim à Petro petra, sed Petrus à petra nomen sortitus est, sicut non Christus à Chri-

Christiano, sed Christianus à Christo vocatur: ideoq; ait Dominus: tu es Petrus, & super hanc petram &c. quia dixerat Petrus: tu es Christus Filius Dei vivi: deinde ei Dominus: super hanc petram, quam confessus es, ædificabo, inquit, Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus.

Origenes tom.2. in Matth. p.36. Siquidem nomen ducunt à petra, quicunque sunt imitatores Christi, qui est petra spiritualis, comitans eos qui salvi fiunt, ut ex ea bibant potum spiritualem. Hi verò non solùm nomen ducunt à petra, quemadmodum Christus, verum etiam Christi membra cum sint, ab eo nomen habent dicti Christiani: à petra verò Petri.

Hieronymus Tom.4. in cap.54. Esaiæ p.177. Qui ergò in disputando fortissimus est, & sanctarum scripturarum testimoniis roboratus, is propugnaculum est.

D. Luther Tom.1. Jenensi pag. 415. das Wort GOttes gilt vnd hilfft den Glaubigen / wann es geprediget wird von seinen Feinden vnd Verfolgern.

Apud Papirium Massonum in Eugenio 4. p.343. b. *Iohannes de Turre cremata.* In Oecumenica Synodo Florentina, occidentali & orientali Ecclesiis convenientibus, præsidente sanctissimo & beatissimo Domino nostro *Eugenio* Papa IV. divina & Apostolica autoritate diffinitum est, Apostolicam sedem & Romanum Pontificem in universum Orbem terrarum primatum, & successorem esse beati Petri, Principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusq; Ecclesiæ CAPUT, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in beato Petro pascendi, regendi & gubernandi Ecclesiam universalem à Domino Jesu Christo plenam potestatem traditam esse.

De Ordine Ecclesiastico.

Hadrianus Barlandus in Chronico Ducum Brabantiæ. pag. 110. de Carolo Audace agens: nulli unquam attribuit Sacerdotium, nisi prius & eruditionem & vitam inspexisset. Quod utinam & hodie facerent Principes, non tam multos passim videremus idiotas in Ecclesia Dei, quos fortasse præstaret defricandis Principum matulis, quàm omnium conscientiis præesse.

Stapleton. Orat.9. p.224. Quid scelere hoc sceleratius? Perpendant

hoc nostri Simoniaci. Nam illi hæc planè omnia humana putant & profana. Ideò emunt & vendunt Sacerdotii ordinem, Pastoratus, Canonicatus, Decanatus officium ac munus, ut dignitates ambiunt, ut beneficia conquirunt. non quibus Deo & Ecclesiæ serviant, sed quibus commodè & splendidè vivant. O rem detestandam!

Gulielm. Estius Duac. orat. 1. p. 6. Si unquam aliàs post Christum natum, *nunc* vel maximè compluribus locis *in Clero* disciplina languet, probitas exulat, scientia contemnitur, charitas friget, canones dormiunt.

Chrysost. de sacerdotio l. 3 *c.* 10. *p* 39. Unde nam quæso existimas tam multas in Ecclesijs turbas nasci? Equidem non aliunde opinor, quam ex Episcoporum Antistitumque electionibus, casu potius ac temerè quàm diligenter & accuratè factis.

Ecclesia Romana Papam habuit 12. annorum Benedictum 9. testis Glaber Rodolphus, qui tunc vivebat, Cluniacensis Monachus hist. 3. c. ult. Papirius Masso l. 4.

Cap. cum in cunctis extravag. de Elect. Panormit. in Can. Concil. Lateran. Cautum esse, ut nullus in Episcopum eligatur, nisi qui tricesimum ætatis annum exegerit.

Alexander Farnesius, qui à Paulo III. Cardinalis creatus, cum annos tantum natus esset 14. prius à Clemente 7. Parmensem Episcopatum susceperat.

Johannes Medices 13. annum ætatis vix excedens, in Cardinalium numerum cooptatus est teste Jovio in vita Leonis 10.

Ferdinandus Medices cum nondum 13. annum complevisset. Odettus Castillioneus cum 11. ageret.

Alphonsus Lusitanus cum 7. annorum esset.

Puer nondum quiquennis, electus est Archiepiscopus Rhemensis, referente Spondano ad an. Christi, 925. fol. 766.

Gretser contra Mornæum p. 253. Agatho in epistola ad Constantinum Imperatorem, Ecclesiam Apostolicam nunquam à veritate in qualibet erroris parte deflexisse.

Æneas Silvius epist. 130. Romanus Præsul indubitatus nemo unquam inventus est falsæ doctrinæ publicus assertor.

Innocentius III. l. 1. c. 8. p. 10. Fides Apostolicæ Sedis super firmam petram stabilitate fundatæ, nullis unquam errorum sordibus potuit inquinari.

Adam Contzen Polit. l. 6. c. 28. p. 456. Nos in prima religione permansi-

mansimus, nihil à prima fide mutavimus, ut ex ipsismet adversarijs probavit.

Nicolaus de Cusa epist. 2: p. 8. b. ita de Alexandrina ac alijs Patriarchalibus sedibus, paria plura inveniet, nullum tamen eorum de Romana Ecclesia, aut quod ipsa unquam à fide erraverit, aut per quamcunque sedem fuerit reducta, comperiet.

Hieronym. Niger Canonicus Patavinus IC. in epistolis excusis Patavii an. 1579. fol. 49. Quamobrem te in primis Carole Cæsar, Imperator maxime atque invictissime, compellamus, qui de Rom. Pontifice Imperatorium diadema suscepisti, *in qua nulla unquam perversa irrepsit Religio*, Ecclesiarum omnium reginam & moderatricem agnosceres &c.

Fr. Iohan. Nass. de concordia p. 92. b. der Apostolische Stul kan keine Ketzer ertragen. *Moguntia.*

Iohannes Mariana de Regis institutione l. 3. c. 2. p 225. præterea Pontifices Romanos criminari licebit, quasi non satis suo officio fungantur, cum *à multis seculis vix quisquam reperiatur è cathedra docuisse.* *1605.*

Fridericus Nausea p. 125. nec Paulo, nec Iohanni, sed *soli Petro* sua successio permansit incolumis.

P. 126. Licet Diabolus Petrum tentarit, à fide tamen non recessit, nec unquam vel tum recessurus.

Georgius Dousa in Itinere suo Constantinopolitano p. 43. refert è Baronio anno 1593. Gabrielem Patriarcham Alexandrinum duos Legatos & Presbyteros Romam misisse, & Papam vocasse hac inscriptione: *Patri patrum, Princeps Patriarcharum, tertio decimo Apostolo* Domini nostri Jesu Christi, *Quinto Evangelista*, sancti Petri Successori, Tibi data est potestas solvendi & ligandi. &c.

Baronius in Martyrologio pag. 3. cap. 3. Romæ siquidem Catholici semper vixere Pontifices, *nec alterius secta illic aliquando sedit Episcopus.*

D. Henricus Canisius Tom. 2. antiquar. lectionum p. 25. *S. Emmeranus* de Pontifice Romano. Ad limina sanctorum Apostolorum Romam ire decrevi, ubi cathedram Petrus habuit, quem in Ecclesia sua *censorem veritatis* Veritas ipsa disposuit. Hujus vicarius sicut ab eodem loco & ordine trahit honorem: Sic ab eadem tenet autoritatem, *& ejus judicium non fallitur*, quod auctore Christo solidatur.

Caspar Scioppius in classico belli sacri p.29. ad marginem Imperatores ac Reges sunt Dii terræ. Papa Deus Deorum, sed Dei beneficio.

Acta Concilii Senensis 1423. p.57. Martinus Papa habet cœleste arbitrium, Dominus in terris, successor Petri, Christus Domini, Regum pater, Orbis lumen, summus Pontifex.

D. Luther Tom.4. Latino Jenensi in c.5. ad Gal. p.176.b. Papa generalis hæresiarcha est, & caput omnium hæreticorum.

Idem p.360.b. Nunc verò non solùm non docet & curat, quæ Dominus ei mandavit, & facienda reliquit, sed aliena, imò contraria Domino suo docet & facit, ideò non vicarius Christi, sed vicarius Diaboli, ἀντίχριστος, & ἀντιχριστός rectè dicitur.

Æneas Sylvius lib. 1. de gestis Concilii Basilcensis p.9. de Romanis verò pontificibus liceret exempla admodum multa referre, si tempus sineret, *quoniam aut hæretici*, aut aliis imbuti vitiis *sunt reperti*.

P.9. nec vulgari nonnullorum opinioni consentio, qui tempore dominicæ passionis solam virginem ajunt in fide perstitisse.

D. Luther tom.5. Jen. p.286.b. Er ist ein schrecklicher H. Err gewest/ über die gantze Welt/ über Leib/ Seel/ Gut/ Land und Leubt/ über Fegfewer/ über Hell/ über Teuffel// über Himmel/ über Engel über GOtt und alles. Wem er hat gewolt/ dem ist der Himmel offen und verschlossen/ die Hell zu- und auffgethan gewest.

Æneas Silvius epist.301. p.416. Factum esse videmus ante Concilium Nicenum, *dum sibi quisque vivebat, & ad Romanam Ecclesiam parvus habebatur respectus.*

Papirius Massonus in Papa Fabiano p.18.b. & 19.b. Ex quo loco colligimus, electionem Episcopi Romani non ad paucos, sed ad omnes olim pertinuisse.

Idem tom. 1. p.84.b. in Hormisda. Et hic mos erat, ut ferè ex optimis Diaconis bonos Episcopos Clerus populusque Romanus deligeret.

Papirius Massonus Tom. 1. in Johanne 5 p.123. juxta priscam consuetudinem à Clero populoq; Romano, in Basilica Servatoris apud Lateranum consensu omnium, qui adfuere, ad summum in urbe Sacerdotium vocatus est, & ex diacono illius Ecclesiæ consecratus à tribus Episcopis totidem oppidorum, quæ Romæ vicina sunt: unde Ostiensis ille, alter Veliternus, tertius Portuensis dicebatur.

Idem

Idem in Leone III.p.132. Quis eripuit Græcis Imperium, nisi Leo III? Quis Occidenti splendorem ac gloriam suam restituit, nisi Leo Tertius?

Papirius Massonus Tom.1. p.126.b. in Gregorio II. Pontifices principatum suum aut nulli, aut huic Gregorio debent. Et: Igitur Gregorius II. tantæ autoritatis ac potestatis primus autor fuit.

Papirius Masson. tom.1. p.100. Vigilius à Belisario Romanus Pontifex est designatus, ex Procopio & Evagrio.

Idem in Alexandro III. p.206.b. Quin & illud assequimur, ad solos Cardinales jam redactam eligendi facultatem, quæ prius Cleri Populiq; Romani fuit.

Origenes in cap. 8. Levitici p.133. Requiritur in ordinando Sacerdote & præsentia populi, ut sciant omnes & certi sint, quia qui præstantior est omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur in sacerdotium, & hoc astante populo, ne qua postmodum retractio cuique, ne quis scrupulus resideret.

Papirius Massonus l.5. in Bonifacio VIII. p. 262.b. Sunt iræ Regum plusquàm leoninæ, præsertim cum graves eos causæ impellunt. *Philippum* videntur intulisse, cum *Bonifacius* non Galliæ solùm, *sed mundi Dominum*, ut Antonini Cæsaris verbo utar, se esse prædicaret, Pontificiaq; autoritate, in perniciem Christianorum abuteretur. Cum igitur anno *millesimo trecentesimo* ex omni fermè Europa concursus Romam factus esset, pietatis causa, ob consequendam à mortalibus delictorum suorum liberationem, Bonifacii jussu publicatam, accidit anno insequenti, ut pestifera orbi terræ discordia inter illum & Philippum Regem exoriretur, cum Bonifacius, ut ante dixi, *Mundi Dominum se diceret*, Philippus moneret, ne eo loquendi genere in perniciem regni sui uteretur. Cum id facere recusaret, vetuit pecuniam è Gallia Romam deferri; admonitus ab Episcopo Romano, ut interdictum solveret, mutare sententiam noluit, nunciumque Galliæ finibus statim excedere jussit. Tunc Bonifacius sententiæ in regem regnumque ferendæ consilio, omnes regni Antistites, Theologosque & Jurisconsultos celeberrimos, ut Romam proficiscerẽtur, publicè citavit: verùm à Rege, ne id facerent, impeditum est, ipseque ad futurum Concilium provocavit adversus Bonifacium, quasi hæresis reum, appellationemque & capita in Bonifacium scripta, Lutetiæ in templo Virginis pronunciari per Petrum Flottam

Consiliarium jussit. Irritatus illo facto Bonifacius plures Galliæ antistites exauctoravit, ac verebatur Philippus, ne quas diras in se regnumque suum jacularetur, itaque in finibus regni stationem custodum posuit, qui prætereuntes excuterent, ne quam hujusmodi sententiam secum ferrent. Interim Gulielmum Nogaretum Equitem anno *millesimo trecentesimo secundo* in Italiam misit, ut conatus Bonifacii insigni audacia reprimeret.

Papa Sponsus Ecclesiæ.

GRetser contra Mornæum p. 410. Christus principalis Sponsus est ac *Primarius*; Pontifex secundarius, & Christo subordinatus. Quemadmodum Christus est principale fundamentum Ecclesiæ, secundarium Petrus Apostolus, sine ullo Christi præjudicio.

Gregorius Nazianzenus p. 573. Si duo Christi sunt, duo quoque viri sunt, & duæ uxores. Si autem unus Christus, unum Ecclesiæ caput, una etiam caro sit, secunda autem respuatur.

De Papa Liberio, Ariano.

D. *Henricus Canisius* Tom. 6. Antiquar. lectionum p. 731. ex Martyrologio Romano, 19. Cal. Septemb natale S. Eusebii Presbyteri & Confessoris, qui sub Constantio Imp. Ariano, machinante Liberio præsule, *similiter hæretico*, confessionem suam complevit. Nam prædictus Constantius, subrogatu Liberii includit Eusebium presbyterum in quoddam cubiculum domus suæ, &c.

Tom. 6. in Martyrologio Notkeri p. 902. S. Eusebius præsente Constantio Imperatore Ariano, cum fidem Catholicam constantissimè defenderet, & Liberium Papam *Arianæ perfidiæ consensisse* doleret, &c.

Balduinus Junius Tom. 4. in præfatione. Sub *Rothari* rege Longobardo, in omnibus ferè Italiæ urbibus, duæ Ecclesiæ, & duo Antistites, Catholicus & Arianus, constituti sunt.

De Papæ potestate.

ADam Contzen disceptatio de secretis Soc. Jesu pag. 48. Triplex sententia.

I. Prima, omni illum in universum spirituali & temporali potestate privant Lutherani.

II. Altera omnem illi potestatem concedit, etiam in temporalibus: Augustinus, Triumphus, Alvarus, Pelagius, Hostiensis, Panormitanus, Silvester, & nonnulli alii Jurisconsulti. Hanc ex Societate nostra, qui sequuntur, neminem legi.

III. Est, Pontificem *nullam directè* habere in Reges potestatem, sed tamen *indirectam* ratione potestatis spiritualis habere.

Confutatio duorum tractatuum, auctore *fratre Angelo Maria Sermarino de Arimino* Ordinis Servorum. Arimini 1607.

P.90. Utramque dignitatem, regiam scilicet & sacerdotalem Petro promisisse.

Antimorneus Coquæi part.1.p.2. Non statim initio, sed temporis progressu sacrosancta dignitas Romani Pontificis à Principibus & populis tandem cognita, &c. Temporale Pontificis dominium nec à Christo in Pontifices collatum, nec Pontificatui essentialiter, aut necessariò ex ipsa sui institutione annexum, non diffitemur, &c.

De Papæ potestate.

Ex Panormitano Tomo I.

P.15.b. Constitutio Papæ non ligat Cardinales.

P.43.b. Papa non potest committere non Sacerdoti, ut conficiat corpus Christi.

P.41. Habet subditas omnes creaturas, & nemo potest declinare à sua jurisdictione. Papa habet jurisdictionem etiam in infideles.

P.61. Papa non habet dominium rerum Ecclesiasticarum, sed bene habet liberam administrationem.

P.94.b. Papæ non obediendum, si attentat contra universalem statum Ecclesiæ.

P.101. Ecclesia regitur non solùm à jure Canonico, sed etiam à consuetudine.

P.119. Papa nihil potest disponere contra Evangelium. Papa qui est in notorio & incorrigibili peccato, & in eo persistit, potest *tanquam hæreticus puniri*. Dispensatio Papæ contra jus divinum non facit tutum dispensatum coram Deo.

P.121.b. Ideò in concernentibus fidem, *Concilium est supra Papam.*

P.122. Unde non est tutus coram Deo ille, cum quo Papa dispensabit.

P.123.

p.123. Papa, si reperitur, quòd tempore suæ electionis *erat uxoratus*, tamen debet remanere in papatu. Divus Petrus habebat uxorem, cum promotus est ad papatum. Continentia verò præcessit ex constitutione Ecclesiæ. Græci presbyteri habent uxorem.

Si constat clarè de matrimonio, tunc aut uxor inducetur ad continentiam: aut si noluerit continere, *Reddat debitum, & nihilominus stet in Papatu*: quia non repugnat substantiæ papatus seu clericatus.

p.154. b. *Papa potest omnia, quæ potest Christus*, clave non errante.

p.156. Papa potest facere, quicquid Deus potest. Alias Christus non fuisset diligens paterfamilias, si non dimisisset in terra aliquem loco sui, qui expedientibus causis posset omnia facere, quæ ipse Christus.

p.166.b. Papa electus non potest confirmari.

p.68.b. peccatum non est, malè intelligere legem vel canonem.

p.180.b. papa non potest eligi à Laicis, etiam quòd consuetudo ita se habeat, &c.

TOMO II.

De translatione Episcopi.

pag.2. papa recipit potestatem *immediatè* à Deo.

p.2.b. Imperator habuit à populo Romano, sed hodie dicitur habere à papa. Et hoc est tutius tenere. *Dantes tenuit oppositum* in quodam libello, qui fuit de hæresi post mortem condemnatus, &c.

p.3. Factum à papa dicitur factum à Deo, p.5.b.

p.5.b. Reservata Deo, sunt reservata papæ. Papa incidens in hæresin, potest corrigi, alias non: & tunc potest deponi per Concilium generale.

p.11.b. papa potest tollere jus tertii, & compellere aliquem sine causa.

p.17.b. papa an possit matrimonium jam contractum dissolvere, colligitur tacitè hic.

Papæ non licet dicere, cur ita facis?

P.19 b. Matrimonium non potest dissolvi ab alio, quàm à Deo.

p.30. papa potest dispensare contra Apostolum, dummodo nihil statuat contra fidem.

p.77. papa potest ligari & solvi à simplici sacerdote in actu confessionis.

p.105.

p.105.b. Legati à latere dicuntur tantum Cardinales, qui mittuntur de latere papæ. In contrarium facit textus, &c.

p.106.b. Quæstio fidei non decisa per Ecclesiam, est decidenda per papam.

Gradus consanguinitatis & affinitatis prohibitus ab Ecclesia, non potest dispensari, nisi per solum papam.

P.133. Papa non potest sibi eligere Successorem in papatu.

Super prima Secundi.

.30. Papa non est Dominus rei Ecclesiæ, adeò quòd non est ei licitum alienare sine causa.

P.31.b. Papa an habeat potestatem in temporalibus & spiritualibus.

Papa succedit deficiente imperio.

Papa criminosus debet denunciari denunciatione Evangelica.

P.32.b. Habet jurisdictionem in spiritualibus habitu & actu: & in temporalibus habet habitum, sed executionem commisit Ecclesia Imperatoribus & principibus seculi; & sicut anima dominatur corpori, sic papa Imperatori, &c. *NB.*

Executio gladii temporalis est interdicta Papæ, & cuilibet Ecclesiastico.

P.70. Papa non habet jurisdictionem temporalem in laicos ad libitum suum, & non posset tollere jurisdictionem Imperatori.

Papa an succedat vacantibus regnis & principatibus?

P.76. Papa an præscribat imperium eo vacante?

P.88.b. Papa est judex ordinarius omnium, & nullus potest eju forum declinare in spiritualibus. Idem in Imperatore.

P. 139. Papa potest dispensare circa dispositionem V. Testamenti.

P.181. Papa non dispensat, vel non est consuetus dispensare in gradibus consanguinitatis, divina lege prohibitis, secus si humana.

Papa non dispensat contra præcepta moralia negativa.

Papa non potest dispensare circa universum statum Ecclesiæ, sine rationabili causa,

Gradus consanguinitatis prohibitus à lege divina circa matrimonia.

Papa non potest dispensare in secundo gradu ascendentium & descendentium, sed in secundo gradu collateralium sic: dummodò sicut in

æquali linea, puta inter filios duorum fratrum, non autem inter neptem & patruum.

Excommunicatio injusta, quoad Deum, non ligat.

P.182. *Papa est supra jus.*

P.181. Papa tenetur legem divinam usque ad animam & sanguinem defensare.

Super Secunda Secundi.

P.101.b. Donatio Constantini facta Ecclesiæ valet. p.164.

P.160.b. Imperator an justè possit indicere bellum contra Papam?

Papa justè potest privare Imperatorem, & alios Reges.

Super Tertia Secundi.

Pag.30. Hæreticus est privatus omnibus juribus & bonis, & est excommunicatus.

P.51. Papa potest sententiam etiam injustam, & sine ordine judiciario prolatam, confirmare, nisi deficiat in justitia naturali, quo casu Papa non potest supplere.

P.72. Papa debet servare juris ordinem, rigorem & æquitatem, & contra justitiam nulli parcere.

Super tertio Decretalium.

P.6. Circa castitatem, obedientiam & paupertatem Monachorum, Papa non potest dispensare.

P.7.b. *Ebrietas* non est peccatum mortale, nisi quis assiduè inebrietur.

P.17.b. Papa potest deponere Cardinales absque generali Concilio, item Reges, Imperatores & alios.

P.24.b. Papa si scripserit aliquid, quod est evidenter injustum, vel fieri non potest sine peccato, non est ei obediendum.

P.30. Papa solus, nec alius citra eum, potest dispensare contra Concilium.

P.40. Papa licet possit tollere jus positivum, pro libito voluntatis, procedit quoad Ecclesiam militantem: sed quoad Deum non potest, quando est fundatum super bono & æquo.

Papa de sola hæresi potest judicari, de aliis verò non: quia Papa judicat omnes, & à nemine judicatur.

P.51. Papa an teneatur confiteri peccata sua proprio Sacerdoti vel remississimè?

P.51.b. Ea quæ competunt soli sacerdoti, ut est confectio Eucharistiæ, non potest Papa committere laico.

P.56. Papa potest dispensare contra statuta Concilii generalis.

Papa non dispensat in concernentibus fidem. Papa in totum potest tollere votum ex causa, aliàs non.

Papa potest facere omnia, quæ potest ipse Deus; clave tamen non errante.

Papa non potest dispensare circa universum statum Ecclesiæ, nisi ex aliqua justa causa.

Papa non dispensat in secundo gradu, in linea inæquali, sed in linea æquali sic.

Papæ est obediendum circa omnia illa, quæ præcipit, nisi contineant peccatum mortale.

Papa in omnibus potest dispensare, præterquam in articulis fidei, & præter ea, quæ sua natura sunt mala.

P.57. Papa est ordinarius totius Orbis.

P.72. Papa non ligatur suis legibus, nec prædecessorum suorum. Respondens contraria, est suspectus de falsitate.

P.73.b. Conciliū generale habet jurisdictionē, non autē solus Papa.

P.97. Papa non arctatur servare formam Juris.

P.106.b. Papa non potest eligere sibi successorem in vita.

P.115. Papa potest tollere consuetudines & leges civiles in locis sibi temporaliter subjectis: in aliis verò non, nisi respectu animæ, id est, ubi imminet peccatum.

Papa potest limitare & restringere jus divinum in una re, ad conservationem ipsius in aliis rebus.

Papa potest convinci à duobus testibus.

Papa recipit à Deo potestatem & dignitatem Pontificatus, non autem potestatem peccandi.

P.141. Papatus non recipit duos Papas, quin imò aliud sentire est hæreticum.

P.143.b. Papa de potestate ordinaria non potest exigere decimas, sed de potestate absoluta potest.

P.148. Autoritates sanctorum Patrum valent multum in decisionibus causarum, licet non fuerint Romani Pontifices.

P.149.b. Papa non dispensat circa jus divinum, in quo versatur

honor Dei irremissibilis, vel utilitas publica indispensabilis.

Papa non potest alterare universum statum Ecclesiæ.

P.167. Papa non potest dissolvere matrimonium consummatum inter fideles.

Papa non potest tollere ea, quæ sunt de jure divino.

P.175. b. Papa tenet locum Dei.

P.176. b. Papæ omnia licent, nisi sint contra fidem.

Papa non ligatur suis constitutionibus.

P.208. Papa non potest dare potestatem, non Sacerdoti conficiendi corpus Christi.

P.214. Papa solus sine Concilio non potest statuere contra universalem statum Ecclesiæ.

Super quarto Decretalium.

P.30. Papa non arctatur sequi definitionem prædecessorum.

P.42. b. Christus descendit ex linea nata de *adulterio.*

Papa habet omnimodam potestatem in terris Ecclesiæ.

Papa in terris alienis regulariter non potest exercere jurisdictionem temporalem, sed causaliter sic.

Papa appellatur Sacerdos & Imperator in spiritualibus.

Papa est loco Petri.

Papa ex causa dispensat in casibus divina lege prohibitis.

NB. Papa potest dispensare cum religioso, ut contrahat matrimonium.

Presbyterorum filii & aliorum clericorum in sacris ordinibus, adulterini dicuntur, &c.

P. 49. b. Papa ex causa dispensat contra T. N.

P.70. Electio Papæ, mortuo alio, pertinet ad Cardinales: sed si Papa est depositus, ad quem spectet electio, dubitatur.

P.71. b. Papa condens constitutionem contra legem divinam, dicitur potius errare, quàm legem condere.

P.77. b. Papa de hæresi accusatur, non autem de Simonia, nisi concurrentibus tribus. Vide remissivè.

P.100. b. *Papa potest inducere novum articulum fidei.*

P.102. b. Indulgentiæ concessæ pro recuperatione terræ sanctæ, censentur concessæ Inquisitoribus hæreticæ pravitatis.

Papa quibus casibus potest indicere justè bellum in Principes seculares.

p. 124. papa quando dispenset contra dispositionem Veteris & Novi Testamenti.

p.131.b. Veritatem tacere regulariter non est peccatum, nisi adducatur in testem, vel ex officio teneatur ipsam dicere.

p.160. de jure nemo est exemtus à jurisdictione Imperatoris. Rex Franciæ & Rex Hispaniæ an subjaceant Imperatori?

p.173. Indulgentiæ ad quid & quando prosunt?

p.175.b. papa tenetur singulis annis confiteri peccata sua, & potest ligari à sacerdote, cui se subjicit in confessione, *qui in illo actu est major ipso papa.*

p.177.b. Indulgentiæ prosunt non solùm quoad pœnas purgatorii, sed etiam quoad pœnitentiam hic injunctam, adeò quòd non tenetur perficere pœnitentiam, quia habuit indulgentias.

p.181.b. papa est supra jus, & potest sine causa contra jus dispensare, & etiam in totum tollere, nisi ex hoc decoloraretur universalis status Ecclesiæ.

Papa an possit tollere dispositionem canonis, Si quis suadente.

Papa participans cum excommunicato, non incurrit excommunicationem.

p.185.b. papæ non est obediendum in illicitis.

p.187. papa omnia potest, clave non errante.

p.193.b. papæ non est obediendum contra legem conscientiæ, vel contra legem positivam.

Papirius Massonus in Benedicto 12.p.287. Jacobus Faber: papa in verbis se dicit servum servorum se nominando, de facto tamen se adorari permittit, quod angelus in Apocalypsi refugit. Videtur tamen id dicere, quasi damnans consuetudinem moremque eorum, qui demississimè procumbunt ad pedes pontificis, ut signum crucis in superficie serici calcei intextum deosculentur: qui mos an sit antiquissimus, *nescio*. Consuetudinem illam Cisalpinis populis minus probari, quàm Italicæ genti, ad hujus generis obsequia & demissiones natæ, illamque constitutionem Imperatorum *Theodosii & Valentiniani*, quam Eudoxio præfecto prætorio scribunt, non erit, opinor, supervacaneum atque inutile huic loco intexere ex libro primo Codicis Justinianei, seu pontifices velent ea teneri seu nolent. Paria enim sunt, *in calceo crucem gestare, atque humi eam pingere*. Cum sit nobis cura diligens per omnia superni Numinis religionem

tueri: Signum Salvatoris Christi nemini licere, vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere vel pingere, sed quodcunque reperitur tolli: gravissima pœna multando eum, qui contrarium statutis nostris tentaverit, specialiter imperamus. Dat. 12. Cal. Jun. Herio & Ardabuburio Coss.

Finus Hadrianus Finus in flagello Judæorum lib. 5. p. 167. b. Unde substantialis & propria, in quantum Pontifices sunt, & Christi vicarij, Jurisdictio se in ipsis spiritualibus & divinis extendit, dicente Salvatore nostro Ioh. 18. regnum meum non est de hoc mundo. Rerum verò Romanarum & secularium denominatio & administratio Pontificibus *accessoria est, tanquam accidens*, non in quantum vicarij Dei, sed in quantum Constantini Cæsaris sunt hæredes sive donatarij. Ipse enim Constantinus eos Pontifices, sive potius Ecclesiam Jesu Christi civitatibus prædictis condonavit, &c.

Papirius Masson. in Eugenio III. p. 201. Bernardus vocat Papatum Onus insvetum & nimium, quod & gigantinis, ut ajunt, vel ipsis quoque angelicis humeris formidabile videatur.

Æneas Silvius Epist. 25. p. 22. Erat animus meus, postquam ex Basilea recessi, super rebus Ecclesiæ perpetuo uti silentio, cum eas *non divini Spiritus ductu regi, sed hominum gubernari passionibus viderem.*

Epist. 49. p. 43. Ego nolo legem meam majoris esse roboris, quàm Synodales sunt sanctiones, quæ dietim infringuntur.

De disciplina Ecclesiastica.

JOhannes *Hofmeister* in Postilla Latina p. 91. b. Quamvis non video, quomodo hæc Domini Oratio, in pastores nostræ Ecclesiæ convenire possit, cum ne vestigiũ quidem disciplinę Ecclesiasticę *apud nos videatur.*

P. 103. Cum igitur Ecclesiæ *disciplina penitus* oblitera & sublata sit, non miramur *paucos esse verè Christianos.*

Fridericus Nausea p. 3. b. Ubi nunc veritati locus? ubi integritas, quæ nulli prorsus est cura? Charitas omninò mortua. Veritas prorsus perdita, pax ad summum ægrotat, *justitiam nusquam reperies*, lex pariformiter obcæcata. Honor planè in nullo non loco evanescit. Quis modo ex animo Remp. curat? Cum quisque suum, non quod alterius est, quærit. Ecquid? Princeps ac Rectores non parum multi puerascunt. Episcopi per transennam conspiciunt: Consules & Prælati populo plerique

rique duces sunt ad vitia quæq; pessima, cum verbo & facto esse exemplo debuerint. Religiosis, quos appellant, nihil penè irreligiosius, Monialibus quoque nihil irregularius. Nobiles plerique rapinis student magis, quàm rebus benè gerendis. Inter mercatores & artifices nulla penè fides. Pastores deglubunt, non pascunt Ovium nulla neque obedientia, neque de mulctis cura. Clerici vita & habitu laici esse volunt, & hi è diverso Clerici: Canonici, atque id genus Sacerdotes die noctuque nepotantur, voluptuanturque, Simoniæ obnoxii. Judices non jure, sed favore & affectu judicant. Nequitia nunc prudentiæ sibi nomen usurpat, scelere plus contaminantur, quos inde supplicium sumere oportuit. Nec est in coummunitate concordia, fierique inde assolet, ut pessum sit itura ubique Rspub. *Adulterium opprobrio non vertitur.* Usura nusquam non impunè accrescit. A superbia nemo alienus; libido inter vitia ne æstimatur quidem; gula toto æstuat orbe & crapula; fides omninò defuncta jacet; falsitas palàm protrita.

Iohannes Hofmeister in Postilla Latina p. 89. Dominica Reminiscere. Libenter sanè fateor, multos in hanc rem irrepsisse *abusus*. Tollantur ergò *abusus*, & verus usus Ecclesiæ servetur intactus.

HISTORICA DEDUCTIO,

Pontifices Romanos nec in moribus esse ἀναμαρτήτους, impeccabiles.

Ex unico PAPIRIO MASSONO, Historico Catholico, Gallo, collecta

Studio ELIÆ CHINGERI 1645.

S. Bernhardus, Eugenij Pontificis Romani excellentiam & majestatem commendans, de Consideratione l. 2. scribit: age, indagemus adhuc diligentius *Quis sis*, quam geras videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei? *Quis es?* Sacerdos magnus, summus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel, autoritate Moses, judicatu Samuel, potestate Petrus *unctione Christus.* Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt: Sunt quidem & alij cœli janitores & gregum pastores, sed tu tantò gloriosius, quantò & differentius utrumque præ cæteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi assignatos greges singulis singulos, tibi universi crediti, uni unus. Nec modò ovium, sed pastorum *pag. 1531.*

tu

tu unus omnium pastor. Unde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè & indiscretè totę commissę sunt oves? Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas? illius vel illius populus civitatis, aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes. Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil.

pag. 1361. Idem tamen Bernardus ad Innocentium Papam scribit epistola 177. *Dico tamen jus, fas, honestas, religio, in nostris Episcopatibus perierunt.*

p. 475. Pererius in Danielem l. 10. Etiam vicarius Christi, summus Pontifex Romanus, qui ipsum repræsentat in terris, omnes mortales dignitate potestateque præcellens, non tantùm sanctus sed etiam sanctissimus & Sanctitas appellatur.

p. 401. b. Verum enim verò potius Catholico Historico assentimur Papirio Massono in Julio III. scribenti: in pontificibus nemo hodie sanctitatem requirit: optimi putantur, si leviter boni sunt, vel minus mali quam cæteri mortales esse soleant.

p. 439. Apud Gobellinum in Commentarijs Pij II. Rex Bohemię ad Fantinum Apostolicum Legatũ, ait: Apostolica sede plures sederunt Apostatæ viri & nequam. Sanctam appellant sedem, nos nõ probamus. In unione fidelium sancta sedes existit, quam Romæ quærere non oportet.

p. 186. Non cuivis historico credendum, Papirio Massono in Gregorio VII. sed ijs solùm, qui remoto omni odio, omnique perturbatione animi & corruptela scripsere.

Edisserat ergò nobis Papirius Massonus Catholicus, Gallus Historicus, Baronij ore commendatus in Martyrologio ad diem 25. Augusti: Pontifices Romanos in *moribus* non fuisse ἀναμαρτήτους, impeccabiles.

I. Gregorius IV.

p. 135. b. De *Gregorio* IV. ita scribit: in summa pace tunc vivebat Ludovicus regum pijssimus, sed Lotharij filij conjuratione bellum in parentem, atque ingens rerum perturbatio secuta est, capto genitore, & in custodiam convicto. Is conatus perfidi *filii* in pium parentem nefarius fuit, neque enim diu superi tulere. Ac mihi liceat, jure enim licet, Gregorium accusare participem conjurationis hujus. (p. 16. objectio)

Sic

Sic enim Vitaldus de eo loquitur, qui Francorum reges ſangvinis jure contingebat. Gregorium, inquam, Romanæ, ſummæ ſedis Pontificem Proceres, ut ſua autoritate liberius, quod cupiebant, perficere poſſent, ſub eadem ſpecie magnis precibus in ſupplementum ſuæ voluntatis aſſumunt. Quamobrem Imperator cum omni, quod habebat imperio, tres Reges, filiique ejus adverſus eum cum ingenti exercitu, inſuper Papa Gregorius cum omni comitatu Romano, juxtaque montem Sigivaldi caſtra ponunt, ac varijs afflictionibus populum, ut à patre deficeret, filii compellunt: noviſſimè quibusdam fuga lapſis cum perpaucis pater capitur, uxor ab eo dempta in Longobardiam exilio mittitur, ac Carolus unà cum patre magna cuſtodia ſervatur. Gregorius ſiquidem papa itineris pœnitudine correptus tardius, quàm vellet, Romam revertitur. Itaque probabile eſt, Gregorium non auſum ab Ludovico ſtare, veritum ne procurante Lothario qui Italiæ imperabat, dignitate exueretur, quod ille juvenis, hic ſenex eſſet: Plures enim orientem Solem adorant, quàm occidentem.

II. Sergius III.

Tu Luitprande expone nobis, cujus impurus parens fuerit tertius ille Sergius, Romanæ urbis Epiſcopus, qui tertium quoq; Anaſtaſium anteceſſit. Theodora, inquis, Scortum impudens hujus Alberici, qui nuper hominem exuit, avia (quod dictu etiam fœdiſſimum eſt) Romanæ civitatis non inviſibiliter Monarchiam obtinebat. Quæ diras habuit natas, Maroziam atq; Theodoram ſibi non ſolùm coæquales, verum etiam Veneris exortivo promtiores. Harum una Marozia ex papa Sergio Johannem, qui poſt Johannis Ravennalis obitum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ obtinuit dignitatem, nefario genuit adulterio. Ex Alberto autem Marchione Albericum, qui noſtro pòſt tempore Romanæ urbis principatum uſurpavit. Hæc quidem Luitprandus libro ſecundo refert. O Roma, urbs antiqua, quàm diſpari Domino dominaris! Olim obedire Regibus vel Conſulibus Clariſſimis Viris vel Imperatoribus parere ſolita, nunc ſervire cogeris impudenti ſcorto, ne quid acerbius dicam. Theodora enim Romæ ſervientis domina, non ut lupa lac præbet Romulo & Remo, ſed ut vile ſcortum & lena producit Sergio Maroziam filiam, ex eoq; meretrix Johannem gignit. pag. 4. 154.

III. Johannes XX. Vulgò XXI.

p.173.b. Erat Johannes cognomento Romanus frater illius Benedicti, cui in Episcopatum succeſſerat, & largitione pecuniæ ex laicali ordine neophytus conſtitutus eſt præſul. Itaque pravis artibus Pontificatum adeptus, quid boni in eo gerendo facere potuit, niſi forte ad ſanitatem animi reverſum, nefarij illum facti pœnituit piguitq; : nec mirum debet videri, quod ambitione & corruptela Pontificatum appetierit. Quid eſt enim Romano Epiſcopatu aut ſublimius aut illuſtrius? magna autem appetere probis atque improbis commune eſt, ut Solem aſpicere: ſed illi bonis artibus conſequi cupiunt, quod optant, iſti pravis tantum nituntur, & feliciores ſunt plerumque in obtinendo, quàm boni, quod DEUS & fata ſic proſpexerint.

IV. Gregorius VI.

p.175. Cùm domum reverſus eſſet Gregorius, Pontificatu exutus eſt, ſed reſtitui priſtinæ auctoritati cupiens; levem exercitum inſtruit, Clementemque urbe pellit, prædia Eccleſiæ & jura occupat, cum Cæſare denique bellum gerit, nec ab illo vincitur. Quod ejus factum multi non probant: Pontifices enim debere omnes bellum odiſſe. Nam etſi juſtum, at minimè eſt. Cæterum eventus docuit, ne id quidem Deo diſplicuiſſe. Nam cum humanum ſangvinem etſi juſtiſſima de cauſa fundi mandaſſet, prædoneſque & graſſatores militarium viarum ut Reip. peſtes extinxiſſet, moriens in Baſilica Apoſtoli Petri ſe ſepeliri optavit. At Preſbyteri Cardinales, qui ſuprema ejus verba audierant, indignum eſſe dicebant ejuſmodi ſepultura virum, qui ſangvinarius fuiſſet: ſaltem, inquit, cadaver meum pro foribus Baſilicæ ponite, foreſque ipſas claudi jubete & fiet, quod Deus juſſerit. Id cum ita factum eſſet, adaperta repentini turbinis impetu oſtia patuere. Ex quo intellectum eſt pœnitentiam anteactarum rerum à Gregorio actam, & exequiæ illi magnificæ ſunt peractæ. Hæc de Gregorio Leo narrat.

V. Gre-

V. Gregorius VII.

Unde Pontifex animum ejus (Henrici Imperatoris) inquietum cernens, quendam Mathildis servum in Germaniam mittit, mandans, ut coronam Imperij Rodolpho Saxonum Duci, viro magnanimo offerret, suaderetque ut in Henricum pia, adversus impium, arma caperet, uti cepit, conflixeruntque anno millesimo octogesimo primo. Quo in prælio fortuna initio visa est favere Rodolpho, ejusque exercitui, & mox mutata in deterius facie cum ejusque omnes copias miserè trucidari passa est. Quæ victoria Episcopos urbis Romæ monere debet, ne vindictæ suæ, etsi justissimæ caussa, Principes in mutuam perniciem arma sumere jubeant. Sæpè enim aut quia Deus res humanas geri sinit, aut quia improbi audaciores sunt bonis, hi ab illis vincuntur, etsi justam belli gerendi causam habuerunt. Cæsar itaque Victor novum exercitum instruit, memorque acceptæ à Gregorio recentis injuriæ, Romam obsidere, ipsum capere decrevit. Sed Romanorum pro Pontificis causa invictus animus fortissimè restitit, sic ut re infecta discedere ab obsidione sit coactus. p. 185. b.

VI. Clemens IV.

Clemens cætera quidem laudandus est, at nescio laudem ne ejus, quod vituperari certè non potest, studium erga agnatos ejus, quos in Italiam in conspectum suum venire vetuit, & quibus de Ecclesiæ fructibus nihil largitus est, præter exiguam pecuniæ quantitatem. p. 247.

VII. Nicolaus III.

Hic Nicolaus juvenis quamdiu fuit, & quamdiu Cardinalis, sic vitam instituit, ut studiosissimus laudabilium rerum esse videretur: Sed ubi pontificatum attigit, magna mutatio in eo deprehensa est: nec eum puduit agnatorum causa Simoniam exercere. Ob quod crimen apud inferos collocatus à Dante, cantu decimo nono. p. 252.

VIII. Bonifacius VIII.

p.162 b Creatus est Neapoli pervigiliis natalis Christi & anno tunc insequenti Romæ coronatus, neque enim Neapoli voluit, vir quidem magnanimus & invictus, jurisque civilis scientia instructissimus, cæterum avarus & rapax, ut Victorianis Annalibus iisdem prorsus verbis, quibus usi sumus, continetur.

IX. Clemens V.

p.276. Vitam ejus Villaneus libro octavo & nono Florentinæ historiæ tradit, ac de morte ejus ita scribit, decessisse duodecimo Calend. Maij Anno trecentesimo decimo quarto, Pontificemque illum pecuniæ cupidissimum, & simoniæ amantem, quique venalia omnia haberet, libidini quoque deditum, & qui unicè diligeret miræ pulchritudinis fœminam Comitem Petragoriorum. Omina sunt illa & mortalium vitia, quibus infectum maximum Episcoporum minimè oportuit, atque adeò in vita ejus non prætermittenda ab Historico Veritatis amanti.

X. Bonifacius IX.

p.323. Ut autem pessimo exemplo beneficia Ecclesiastica pluris licitantibus vendiderit, & fructus annales singulorum suos esse voluerit, utque maternis fraternisque direptionibus sedem Petri infamem fieri passus sit, copiosè exponitur à Theodorico Nierno, optimo illius temporis Scriptore. Itaque nihil amplius dicam, nisi quòd in avaritiæ vitio natus, in eodem usque ad obitum mansit: quin adjiciam enim elegantem Poggii facetiam in numerosam fratrum & agnatorum turbam, hunc Pontificem affectantium. Bonifacius ait, Pontifex nonus, natione fuit Neapolitanus ex familia Tornacellorum: appellantur autem vulgari sermone Tomacelli, cibi facti ex jecore suillo, admodum contrito, atque in modum pili involuto interiore pinguedine porci. Contulit Bonifacius se Perusium secundo sui Pontificatus anno: aderant autem secum fratres & affines ex ea domo permulti, qui ad eum (ut fit) confluxerant, bonorum ac

lucri

neri cupiditte: ingresso Bonifacio urbem, sequebatur turba primorum inter quos fratres erant, & cæteri ex ea familia: quidam cupidiores noscendorum hominum quærebant, quinam essent, qui sequerentur? Dicebat unus, item alter: hic est Andreas Tomacellus, deinde Johannes Tomacellus; tum plures deinde Tomacellos nominatim recensendo. Tum quidam facetus, Hohe, permagnum fuit jecur istud, (inquit) ex quo tot Tomacelli prodierunt, & tam ingentes.

XI. Johannes XXII.

Rogatus Johannes sponte renuncians summo Sacerdotio, Pontificioque muneri, si ex usu Reipubl. Christianæ id facturus videretur, P. 339. cum postea ex eadem constantia homo non plenè sibi constans, mutata veste profugisset, citatus peremptoriis edictis non comparuit, damnatusque est, & magistratu illo dejectus: Sententia verò Synodi contra eum lata causas complectitur, ob quas ea dignitate exutus est.

Fulgosus magni nominis Jurisconsultus ad L. Barbarius Philippus ff. de officio Prætoris, de Johanne deque seipso ita breviter scribit: memini cum essem in Concilio Constantiensi, quia hoc specialiter imputabatur Johanni vigesimo tertio, qui erat Simoniacus, de hoc esse aliquoties disputatum, & circa hoc aliqua arguebam, licet non sim Theologus. Hactenus Fulgosus, Baldi Jurisconsulti & socius & amicus, ut ipse Baldus ait, Consilio 108. Addendum eodem est Johannis Gersonis Theologi grave testimonium, cum enim de Johanne XXIII. loqueretur, ait: accusatus inter cætera fuit & convictus, quòd fuerat notoriè Simoniacus.

XII. Alexander VI.

Gallis Italia exactis Jubilæum publicari jubet, ingensque hominum numerus pietatis causa Romam confluxit, amplasque opes attulit. P. 373. Meminit Jubilæi Actius, cum ait: 374.

Pollicitus cœlum Romanus & astra Sacerdos,
Per scelera & cædis ad Styga pandit iter.

Duos præterea filios naturales habebat, Candianum & Cæsarem ex Vanotia Meretrice Romana. Verùm Cæsar jugulato projectoque in Tyberim fratre, abdicata purpura se totum ad arma transtulit. Actius

tametsi iniquior & successoribus ejus, casum illum Candiani in Tyberim projecti acutè exhibet sequenti disticho.

Piscatorem hominum ne te non Sexte putemus,
Piscaris natum retibus ecce tuum.

Nec plura dicam de Cæsare, contentus indicasse vitam ejus à Jovio elegantissimè descriptam.

Cum autem in Vaticana villa Alexander cœnaret, medicata lagæna vini, parata ad exitium nonnullis Cardinalibus convivis, pincernæ errore factum est, ut senex Pontifex venenum hauriret, nec diu vim illius ferre posset. At Cæsar qui dilutius bibisset, atrocissimo quidem, sed non lethali morbo correptus est: providentiâ Dei quis hoc factum neget, ut pincernæ errore, qui aliis exitiū parabant, ipsi hilariter venenum biberent? Cæsar autem morbo illo exemtus, in Hispania glande trajectus, postea occubuit. Per hunc modum Alexander vitâ defunctus est, anno Christi millesimo quingentesimo tertiò, cum elogio nequaquam Pii Pontificis. Constat enim eum largitionibus ad illam dignitatem pervenisse: pecuniam enim propter se magnificiendam negabat: sed quòd ea mortalium mentes facilè caperentur, ut ab eo quidem corruptæ sunt, vel cœcatæ potius, nullique rei intentus fuit, nisi ut perpetuò mortales deciperet. Hæc quidem Florentini Historici de eo memoriæ mandarunt. Quæ cum repeto, etiam illud constantissimè affirmare possum, *si Pontifices omnes vere pii essent, nos Rempub. Christianam nimium felicem habituros.*

XIII. Leo X.

P.384. QUòd si Leo voluptatibus deditus fuit, fuisse autem cives etiam sui testantur, dandum est aliquid ætati, nondum planè maturæ, & Pontificatus iterum senectuti tribuendus est. Et:

P.384.b. Revertor ad Indulgentias, ut illud verissimè dicam, Romanos Pontifices adhuc nimium indulgentes fuisse. Obiit autem Leo, quarto Idus Septemb. millesimo quingentesimo vicesimo primo, & qui poetica ingenia plurimi semper fecerat, vitare tamen Sanazarii mordaces versus non potuit:

Sacra sub extrema si fortè requiritis hora,
Cur Leo non potuit sumere? vendiderat.

P.158.b. In Johanne X. vulgò XI. nemo existimet, Pontificiæ sedis odio hæc à nobis

à nobis & similia narrari. Utinam enim vitiosi Pontifices nulli unquam fuissent, id enim optandum esset: sed cum fuerint, & res vitiosas gerere eos non puduit, quid est, quod Historicum pudeat, illas, ut evenerunt, narrare, imitarique pictores, qui effingere rem propositam solent tanta industria, ut queri non possit ab iis aliquid omissum.

XIX.
De Sacramentis.

Bellarminus de Sacramentis in genere l.1.c.4.p.126 Non enim Catholici dicunt, causam justificationis ut in vasis includi, sed ipsa Sacramenta causas instrumentales justificationis faciunt.

D.Luther Tom.2.Lat.Jen.p.286.b.inde proverbium illud *non Sacramentum, sed fides Sacramenti justificat.* Sic circumcisio non justificavit Abraham & semen ejus, & tamen Apostolus eam appellat signaculum justitiæ fidei, quia fides in promissionem, cui juncta fuit circumcisio, justificabat & implebat id, quod circumcisio significabat.

*Tom.2.Lat.Jen.p.*315. Ut sic verum sit, quod dicitur, non Sacramentum, sed fides Sacramenti justificat. Cum enim in omni Sacramento sit verbum Dei, ut dicit B.Augustinus super Johannem, accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum. Ubicunque autem verbum Dei est, ibi fides hominis in ipsum requiritur.

Tom.2. Lat.Jen.pag.601. adversus armatum Virum *Cochlæum:* Quòd si qui sunt ex Patribus, qui senserunt, *Sacramenta sua virtute justificare*, esto etiam Augustinus, ut Cochlæus contendit, nihil moror, hominum sunt dicta.

D.Luther Tom.11.Lat.Jen 601.adversus Cochlæum. Quòd autem Petrus dicit, nos per Baptismum salvari, quis non videt, nihil hinc contra me strui, quasi hinc falsum sit, sola fide justificari? Certè Baptismus sine fide non justificat: fides autem sine Baptismo justificat: *Ideò non potest ulla pars justificationis tribui baptismo.* Alioqui si ulla parte justificaret, non liceret negare, baptismum sine fide justificare. Cum autem ei denegetur, soli fidei rectè delinquitur. Vult ergò Petrus per baptismum, ceu signum externum, fidem provocari & exerceri, quæ salvet, sicut nec verbum ipsum, quod longè prævalet signo visibili, nullum tamen per se justificat, nisi credentem.

De

De Opere operato.

Alanus Cardinalis de Eucharistia p.112. Habet hunc sensum, quòd Deus operatur hanc gratiam non ex fide & devotione hominum, sed ex opere Sacramenti, quoad eam rem utitur tanquam instrumento, *non habeat vim operativam ex fide*, aut alia virtute hominis, sed ex ipsa institutione Dei.

Alanus Cardinalis p.53. Significatio est in Sacramentis Formale.

p.58. Institutio Sacramentorum neque ad Ecclesiam, neque ad Pontificem, neque ad Concilium, neque ad quamcunque creatam potestatem pertinere posse, certissimè adscribitur.

p.231. In Sacramento reperiri tria,

1. Sacramentum tantum.

2. Rem & Sacramentum.

3. Rem Sacramenti tantùm.

Sacramentũ tantum vocant id quod significat, & non significatur.

Rem Sacramenti tantum appellant id, quod solummodò significatur, & non significat.

Denique medium est inter utrumque id quod dicitur tam Sacramentum, quàm res Sacramenti. Et

In Eucharistia

1. Sacramentum tantum, sunt species significantes Christi corpus & sanguinem

2. Res Sacramenti tantùm est *Gratia*, quæ tribuitur ex manducatione.

3. Res & Sacramentum sunt corpus & sanguis, quia hæc uno respectu significant, & altero significantur.

Alanus p.23. Propriè sita est definitio Sacramenti in eo, quòd significet gratiam.

p.74. Catholici debemus studiosè cavere ne admittamus *fidem in partem Sacramenti*, aut ut sit causa operativa in Sacramento, &c

p.40. Verbum promissionis non esse in omni sacramento.

p.21. Res sacra, de qua nos agimus, in ordine ad hominem, dicitur applicaturq; re ad ejus internam sanctificationem. Itaque Sacramentum debet intelligi signum rei sacræ, sanctificantis hominem.

p.229. Cum planum sit, Spiritum S. ejusque vim *non esse partem Sacra-*

Sacramenti, sed causam principalem, utentem instrumento sacramentali ad regenerationem.

Alanus p.192. Fides ministri non requiritur ad Sacramentum. l.1.cap.56.

Summa Hostiensis pag.276. Sic ergò secundum Hugo.requiritur quòd baptizans intendat baptizare, aliàs nihil agitur.

Alii dicunt, quòd nec intentio baptizantis requiritur, cum sit Sacramentum necessitatis, licet aliud sit in sacramentis, quæ voluntatis sunt, & in hac opinione videtur Grat.1.quæst.1.§.ecce.

Alanus p.36. Natura Sacramenti tam significativa, quàm effectiva vis debet propriè pertinere ad suscipientem, non ad ministrum.

P.74. Fidem ministri Augustinus nunquam requirit, sicut patet in omni disputatione contra Donatistas.

P.191. Intentionem mentis internam non requiri, modò in verbis externis exprimatur mentio Ecclesiæ.

p.326. Neque enim definimus Sacramentorum formas aut materias, intentione ministrorum, sed institutione Christi, ex propria significatione verborum.

*Gerson Tom.*2. de Regulis moralibus 24. de Sacramentis. In omni Sacramento si desit intentio actualis vel habitualis, faciendi illud, quod Ecclesia intendit, *nihil agitur.* *b. litera.*

Balduinus Iunius part.4.p.302. Bertholdus, Bernardus, Constantiensis Episcopus contra fidem orthodoxam, negavit omninò Sacramenta posse confici à schismaticis.

Augustinus tom.7. de baptismo contra Donatistas l.3.c.14. fieri non potest, ut homo integrum habeat Sacramentū & perversam fidem: sicut fieri potest, ut integra teneat verba symboli, & tamen non rectè credat, sive de ipsa Trinitate, sive aliquid aliud.

Bernhardus Tom.2. p.2186. Sacramentum sine re Sacramenti, mors est sumenti: res verò Sacramenti etiam præter Sacramentum vita æterna est accipienti.

Alanus p.19. Dubitare videtur, an *Circumcisio fuerit propriè dictum Sacramentum*?

p.19. Divo Thomæ multis modis à doctissimis Theologis resistatur in eo, quod asserit, agnum paschalem esse Sacramentum.

p.139. Ex Chrysostomo ad justitiam *ipsa Circumcisio* nihil conducit.

Q Irenæo

Irenæo l.4.c.30. per circumcisionem neminem esse justificatum, sed in signum datam populo.

p.22. Quapropter non satis plenè probari potest, agnum paschalem esse sacramentum. p.29. alii negant: Alanus ait & concedit esse.

Alanus Cardinalis pag.65. Baptismus Johannis non fuit Sacramentum.

XX.

De Baptismo.

P*Anormitanus* super tertio Decretal. p.152. Baptismus est janua omnium Sacramentorum, & nobilius cæteris Sacramentis.

Gregorius Nazianzenus p.621. Was die Tauff außrichte. Non plenam & integram peccati oppressionem: οὐ παντελῆ τῆς ἁμαρτίας ἀναίρεσιν.

Origenes in Jeremiam p.591. antequam crederemus, Diabolus pater noster fuit.

Johannes Ferus in Matthæum l.4.p.389.b. Hujus igitur fœderis signum est Baptismus, quem qui fide accipit, *certus est*, se ad Dei populum pertinere, eoque signo etiam admonetur, quid Deo debeat. Certa autem ratione non aliud signum fœderis instituit, quàm Baptismum; nempè ut per immersionem in aquam sciamus, mortificandum esse veterem hominem, & per emersionem sciamus resurgendum esse nobis in novam vitam. Hæc enim duo in tota vita agere debemus. Ut igitur horum statim in primo ingressu in Christianismum admoneamur, baptismum instituit. Sed age sequentia quoque videbimus. In nomine Patris & Filii & Spiritus S. Hic habes alteram partem Sacramenti, verbum scilicet Dei. Accedit enim verbum ad elementum & fit sacramentum. Cum itaque baptismus, ne dum à Deo institutus sit, sed insuper verbum Dei adjunctum & annexum habeat, fieri non potest ut sit infructuosus, imò consequitur, quod aqua baptismatis non simpliciter est aqua, sed aqua, imò sanctificans, non ex sua natura, sed propter verbum annexum. Non igitur est, quod quis dicat, quomodo aqua potest mundare animam? Non vides ecce, quòd non pura aqua est, sed habet secum verbum Dei? Quantæ autem virtutis & efficaciæ sit verbum Dei, ex ipsa prima rerum conditione constat. Habet igitur in baptismo corpus aquam congruentem: habet anima Verbum Dei, quod ipsa capere potest, ut utrumque &

corpus

corpus & anima, atque adeò integer & totus homo mundetur, sciamusq; non solùm animam sed etiam corpus nostrum ad Deum pertinere, quandoquidem & ipsi prævidit remedium: observa autem, quod singulariter quidem dicit, in nomine ad designandam essentiæ unitatem: tamen juxta hoc tres personas nominat, ne quis putet unam tantum esse personam in divinis, sicut una tantum est natura, quemadmodum Sabellius dixit. Confertur autem baptismus in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, ut sciamus, non sacerdotem tantum illis operari, sed potius ipsam sanctam Trinitatem, idemque esse & ejusdem valoris, ab homine baptizari, ac si Deus ipse nos baptizaret. Congruè autem in Baptismo, qui est Janua ad Christianismum, singulæ personæ in divinis nominantur, singulæ enim ad salutem nostram cooperatæ sunt: Pater enim creavit, Filius redemit, Spiritus S. sanctificat, &c. Præterea etiam ideò Trinitatis meminit, ut omnes agnoscant, cui salutem suam debeant, undeque pendere totos oporteat.

XXI.

De Cœna Domini.

L*udovicus Richeom* de Idololatria l. 2. c. 34. p. 194. Ullus ne locus est in Veteris Novique Testamenti libris ad videndum clarior, ad intelligendum apertior, quàm iste: *Hoc est corpus meum.*

Iohannes Eusebius Nierembergius Soc. Jesu de adoratione in Spiritu & veritate p. 42. Tentavi flumine lachrymarum abluere illa (*peccata*) sed non nisi *cruor amati mei Iesu lixivium peccatorum est.*

Alanus p. 97. Eucharistia propriè non instituitur ad remedium peccati.

p. 229. At corpus (Christi) est pars sacramenti, gratiam instrumentaliter producens.

p. 230. Nam perspicuum est, carnem esse instrumentalem causam in hoc sacramento, cum producat gratiam per contactum superioris naturæ, id est virtute verbi. *Corpus Christi est externum elementum.*

pag. 221. & 224. *Panis nullo modo potest esse materia Sacramenti.*

p. 227. Lanfrancus, constat ex visibili elementorum specie, & invisibili carne & sanguine.

Damasc. l. 4. c. 14. Panis Communionis non est panis simpliciter, sed *unitus Divinitati, & cibus compositus.*

Adam Contzen ait, S. Andream vocasse ἄρτον θεῖον.

Alanus pag. 231. Corpus & sanguis sunt tantùm res significatæ, & non sacramenta significantia. *Species solæ sunt Sacramentum.*

De Berengario.

A*Lanus l. 1. p. 336. &c.* Sed illud est omnium judicio certum, post 200. annos majori molimine & contentione quam unquam antea rursum excitatam fuisse à *Berengario*, Presbytero Andegavensi, circa annum Domini 1060. Hic ergò cum hæresin ex libro illius Johannis Scoti, cujus summus fuit admirator, imbibisset, atque animi pertinaciam adjunxisset, clandestinis colloquiis primùm imperitorum animos in suam sententiam traxit, tum egenos quosque scholares, præsertim Theologiæ Studiosos, quotidiana stipe, cum opulentus esset, ita sollicitavit, ut eorum opera omnis penè Gallia, ac vicinæ gentes eo malo quam citissimè laborarent. Quem adhuc juvenem D. Fulbertus jam moriturus, Spiritu divino permotus, prædixit futurum veteris disciplinæ & religionis immanem perturbatorem, atque à conspectu suo ut Cacodæmonē arceri jubebat. Illum primus admonuit *Adelmannus* Episcopus Brixiensis doctissima epistola ad eum de Eucharistia missa, rogans per Christum & veterem familiaritatem, communisque præceptoris sanctissimam memoriam, ne rebus novis tantoperè studeat, utque desinat sibi & Ecclesiæ matri perniciem parare: obtestaturque ut de Arii, Manichæi, & similium pestium horribili exitu & execrabili memoria pertimescat. At Berengarius his non permotus, sed scelere & superbia inflammatus jam doctissimos quosq; Episcopos ad certamen provocat, ac affulgente sibi luce veritatis gloriatur, sanctissimosq; viros Humbertum, Paschasiū, Lanfrancum errore & stupiditate vulgi teneri clamat: cum ipse artium optimarū & ignarus & osor adeò importunus fuerit, ut ejus opera in Gallia disciplinæ penè omnes jacerent. Admonitus deinde iterum Hugonis Ligonēsis, cujus auctoritas apud illū plurimū ponderis habitura putabatur, gravissimis consiliiq; ac doctrinę plenis literis, quibus & ejus opinionē potenter expugnat, & catholicā de presētia corporis Christi sententiā præclarè con-

confirmat; privatisque & publicis congressibus ab eruditissimis viris sæpè superatus superatus, cum adhuc non desisteret, sed ad schisma & seditionem accenderetur magis, adeo ut jam sibi pulpitum in Ecclesia peculiare valdè eminens & sublimitate conspicuum, unde & hæc nova oracula majori splendore & plebis admiratione funderet, constituerit. parant, tum contra eum doctissima scripta Lanfrancus & Guitmundus, ille Cantuariensis in Anglia, hic Adversarius in Apulia Episcopus & paulò post Algerus: quæ adhuc extant omnia, & ita in hoc argumento excellunt, & præcipuè Algeri opus, doctissimi Monachi, ut nesciam, an quidquam possit scribi elegantius, doctius, sanctius. Certè impiam sententiam ita confutant; & realem præsentiam sic convincunt, ut impietatis magister omnibus pravi dogmatis præsidijs destitutus, etiam discipulis caruisset, nisi homines impij; qui peccatorum potius quàm rationum pondere ruunt precipites in hæresin, cum adhuc magis magisque insanientem, consectati essent: soli (inquam) scelerati ut auctor est D. Guitmundus in initio 1. lib. de Sacramento, qui nolebant tam sanctam & divinam rem esse in Eucharistiæ communione, quam vel more, vel præcepto Ecclesiæ debebant sæpè percipere, unde terrerentur aut à flagitijs cohiberentur: ut ita Berengarij de sacramento sententia ad scelerum licentiam conficta esse videatur. Ergo cum hunc in modum proficeret in pejus, errans & in errorem mittens, cumque res ad manifestum schisma spectare videretur, delata est ad sedem Apostolicam, ut ibi summa, quæ in terris potest esse auctoritate vel damnaretur, vel probaretur. Damnatur ergo Berengarius de hæresi Sacramentali a septem Ordine Pontificibus, Leone, Victore, Stephano, Benedicto, Nicolao, Alexandro, Gregorio: & ab hoc ultimo (qui Hildebrandus ante Pontificatum vocabatur) Disputatione etiam publica habita Turone, tempore Leonis convictus erat. Nam sub his omnibus Pontificibus vixit, & Ecclesiæ rebellis fuit. Sed nec summo judicio quidquam cedens, etiam in ordinem sanctissimum ita contumeliosus fuit, ut illos non tam Pontifices, quam *pompifices & pulpifices* scurrilis hæreticus appellandos diceret. Deniq; ne extremum quoque remedium ita insanienti hæretico; & præter hæresin Sacramentariam alias quoq; jam contra Baptismum & conjugium cudenti deesse videretur, Leo nonus celebrem Synodum Vercellis congregat, cui ipse præsidet, in qua diligentissimè disputatum est de verbo sacramentali, deque præsentia corpo-

ris & sanguinis Domini. Quò cum vocatus Berengarius venire renuisset, una cum perversa sententia sua, suisque sequacibus omnibus anathemate percussus est. Sed cum adhuc persisteret, & jam in Pontificem & totum Concilium petulanter debaccharetur; mortuo Leone, aliud Concilium Turone, jussu victoris Papæ coit. Cui præsidebat *Hildebrandi* pontificis Maximi Legatus. Ubi jam præsens auditus Berengarius, cum convictus nihil planè posset respondere, tandem Catholicam Confessionem à Sacro Concilio conceptam complexus est, & jurejurando per sanctam & homousiam Trinitatem se nunquam in posterũ aliter docturũ, publicè promisit. Sed nec inconstantiæ notam, nec Sacramenti præstiti religionem moratus, à conspectu Concilii vix discessit, cum relabitur, partim causatus coactionem, partim ambiguitatem verborũ, partim aliũ sensum, quem sibi sua cogitatione finxerat. Quare cũ indies propagaretur hæresis, & unus homuncio ita insultaret toti Christiano orbi, iterũ Romam vocatur à Nicolao II. ubi hac maximè causa generale Concilium celebratum est 113. Episcoporum. Ibi rursus, cum utrimque disputatum fuisset acriter, aliquot etiam Episcopis totum triduum adversariam sectam defendentibus, tandem cum sua parte Berengarius veritati cessit, ibique coram toto Synodo, præsente Pontifice Nicolao, sua manu libros, quos de hæresi scripserat, cremavit, priusquam juramentum renovavit, & formulam fidei paulò clariùs jam expressam confessus est, quæ & nunc extat de Consid. dist. 2. Ego Berengarius Sed adhuc tertiò relapsus, & jam non tam (ut ita dicam) abjurus, quàm perjurus, quartò & ultimò vocatur Romam ad alterum Concilium à Gregorio Septimo celebratum. Ubi tandem Scripturarum, Conciliorum, Ecclesiarum omnium auctoritate, ratione, ipsoque pudore, & æterni supplicii metu, ingravescente jam ætate, superatus, dicitur verè & ex animo deposuisse hæresin, supplexque à Pontifice petiisse, & obtinuisse veniam, sancteque promisisse, se omnibus modis laboraturum, ut à se decepti ad fidem mansuetissimæ matris Ecclesiæ revocentur, quo tempore hanc bonam & simplicem formam fidei confessus est: *Ego Berengarius* corde credo & ore confiteor, panem & vinum *converti in veram ac propriam & vivificatricem carnem ac sanguinem* Domini nostri Jesu Christi: & post consecrationem esse verum corpus, quod natum est de virgine, & verum sanguinem Christi, qui de latere effluxit; non tantum per signum & virtutem Sacramenti, sed etiam in pro-

proprietate naturæ & veritate substantiæ: sicut in hoc Brevi continetur, & sicut ego lego, & sicut vos intelligitis, &c. Denique (ut Gaguinus refert in vita Henrici, & Gulielmus Bibliothecarius Malmesburiensis l.3. de gestis Anglorum) mortuus est pœnitens (quod hæresiarchæ ulli alii nescio an unquam accidit) bona sua in pauperes distribuens, ipsoque die Epiphaniæ agens animam, & ex recordatione grandis schismatis & deceptionis multorum altâ ducens suspiria: Hodie, inquit, in die Apparitionis suæ apparebit etiam mihi Dominus meus Jesus Christus, propter pœnitentiam (ut spero) ad gloriam, vel propter alios (ut timeo) ad pœnam æternam. Nos jam sanè credimus, post benedictionem illa mysteria esse verum corpus & sanguinem Salvatoris: adducti & veteris Ecclesiæ auctoritate & multis noviter ostensis miraculis. *Tantum Alanus de Berengario.*

Alanus pag. 373. Quemadmodum si quis igne liquefactam ceram alii ceræ similiter liquefactæ ita miscuerit, ut unum quid ex utrisque factum videatur: sic communicatione corporis & sanguinis Christi ipse in nobis est, & nos in ipso.

De Ruperto Abbate Tuitiensi Alanus p. 428. Rupertus in hoc genere fuit cæteris Catholicis *incautior*, errore philosophico se præterea implicans, ut tantum significaretur *accidentalis mutatio*, quæ conversionem substantialem planè tollit.

Alanus p. 282. *Aqua* non est de Essentia Sacramenti.

P. 305. Sacramentum non primariò in usu, sed in consecratione materiæ constituitur.

P. 306. *Sacerdos* legitimè assumit in se personam Christi, & sic ipsa sola recitatione producit effectum.

Æneas Silvius epist. 130. p. 133. non pervertit Ecclesia Sacramentum. *Sed ritum mutat.* Quæ sunt enim de necessitate Sacramentorum *immutabilia perseverant*: quæ circa ritum sunt, immutare Ecclesia potest. Potest etiam Ecclesia in administratione Sacramentorum, abolitis prioribus, novos ritus inducere & ceremonias novas.

Bellarminus de Eucharist. l. 4. c. 13. p. 275. refutat Innocentium III. dicens, tametsi Innocentius III. l. 4. de mysteriis Missæ cap. 6. p. 122. b. opinatus sit, *Christum nullis verbis consecrasse*: id tamen communiter refelli solet.

Alba-

Alanus p.316. Christus ipse creditur, post resurrectionem administrasse discipulis hoc Sacramentum, & verisimile est, *eum non ita observasse ipsa verba*, quibus usus est, cum prius instituit, ut in nulla particula planè immutaret.

Alanus p.220. neque consecrationem, neque sumtionem esse Sacramentum.

p.281. non omne quod Christus inter consecrandum observavit, necessarium ad consecrationem esse judicatur, aut de essentia Sacramenti, *imò ne si jusserit quidem*.

p. 41. Hoc Sacramentum perficitur Consecratione materiæ, & non sumtione.

P.218. Hæretici prorsus negant, esse Sacramentum *ante sumtionem*, sed etiam *magni aliqui viri* & valdè docti *Catholici*, qui Sacramentum quidem esse volunt *ante* usum, sed tamen in alia significatione & acceptione, quàm ut nunc nomen Sacramenti usurpatur, & secundum quam reliqua Sacramenta esse dicuntur. Hoc enim si daremus tunc Eucharistia esset unum ex 7. Sacramentis proprie dictum *tantum quando sumitur*, & alias dum reservatur, nomen Sacramenti impropriè haberet &c.

P. 219. ad marginem. Cætera sunt Sacramenta in usu, Eucharistia *ante usum*, univocè tamen.

P. 216. Cætera Sacramenta *motu & actione* peraguntur: *Ego te abluo, te ungo, te signo, te absolvo, te accipio.*

Lib. 1. c. 2. p. 213. paucis respondemus, Unam tantum speciem habere integram refectionem, ac alios effectus omnes, nō minus salutares, quàm si utraque sumeretur: sed de perfectione significationis externæ, quæ completè reperitur tantùm in utraque forma, *aliquid laicæ communioni deesse fatemur.*

I. Zu essen haben sie genug / aber nichts zu trincken. Ita laicus totum Christum, & omnem significantem gratiam recipit in una specie, sed integrum tamen Sacramentum *non recipit*.

P.228. Ratio significandi est prior, amplior, magisque primaria in speciebus, quam in corpore & sangvine.

Et: *Quod non est sensibile, non est sacramentū*. *Et*: rationem significandi potius & prius reperiri in accidentibus, quàm in subjectis rebus.

Alanus p.435. Communicatio Idiomatum inter species & corpus.

Cor-

Corpus Christi esse sensibiliter in Sacramento p. 438. An corpus Christi sit simpliciter in Sacramento? Paschasius, Victorinus, Baconus Carmelita, Thom. Waldensis, tenent simpliciter, esse *visibiliter in sacramento*, & tota antiquitas sine exceptione.

P. 439. Inter sacramentales formas & rem contentam communicatio Idiomatum constituitur.

Adam Contzen in Matthæum p. 513. Nam scriptura nullo loco dicit *esse in pane* corpus suum, nusquam panem esse corpus, quod si diceret, non posset propriè intelligi, cum revera panis non sit propriè, verè, realiter, substantialiter corpus Christi.

P. 514. *Panis* ergo corpus Christi *fit*, de pane, inquit etiam Ambrosius, *fit* caro Christi, non ergo hoc, ex quo *fit*, est corpus Christi.

Panis non est corpus Christi. Nec refert esse *cum* pane, *in* pane, *sub* pane, *circa* panem, quod tamen non concedimus. &c.

Martinus Peresius de traditionibus p. 154. Ecclesia habet potestatem *variandi* ea quæ attinent ad sacramenta.

Communio sub una.

Oratio habita ab *Augustino Baumgartnero*, Oratore Illustrissimi D. Alberti, Ducis Bavariæ, in Concilio Tridentino, sub Pio IV. die 27. Iunij 1562.

A 4. Ripæ 1562. præterea nec pauci homines à nobis deficiunt ad sectarios ob utriusque speciei prohibitionem: cum arbitrentur de communione utriusq; speciei expressum DEI verbum extare, de una specie nullum reperiri. Huc accedit, quod utriusq; speciei usus non modo in primitiva Ecclesia, sed etiam nunc *in omnibus orientalibus Ecclesiis* frequens est & quidem celeberrimus; quin nec Romana Ecclesia olim ab eodem usu abhorruit, quemadmodum ex varijs diversisque historiarum monumentis edoceri potest.

Nec sanè id parum movet homines, præsertim in Bavaria, quod Paulus III. edita bulla sua concessit Germaniæ Episcopis potestatem communicandi populum sub utraque specie. Quod quidem summi Pontificis decretum urgent summi & infimi, Illustrissimumque meum principem eam ob causam vehementer culpant, quasi (quod abest planè) divinam institutionem contra expressum Dei verbum invideat subditis suis.

A iij b. In proxima visitatione per Bavariam facta, tam frequens

concubinatus repertus fuit, ut vix inter centum vel tres vel quatuor inventi sunt, qui aut manifesti concubinarii non fuerint, clandestina matrimonia non contraxerint, aut uxores palam non duxerint.

L. Baro ab Herberstein in Moscovia p.41. communicant sub utraque specie.

Petitiones Caroli noni, Galliarum Regis Christianissimi nomine factæ ab Illustrissimis oratoribus in Concilio Tridentino. Ripæ 1563.

§. 18. Antiquum illum Leonis & Gelasij decretum de communione sub utraque specie *renovetur.*

Communio sub una specie

Pugnat cum manifesta & clara institutione Christi, cum expresso Filj Dei mandato in institutione Cœnæ, cum autoritate & praxi Apostolorum, pugnat etiam cum conscientia hominum, cum salute & incolumitate, quæ cum peculiari bibitione sangvinis ad remissionem peccatorum contingere potest.

Das sollen sie beweisen/ daß es Gottes Will sey/ daß allein das Fleisch essen zum Leben helffe im Heiligen Abendmahl.

D. Luther Tom. II. Lat. Jen. p. 558. contra regem Angliæ. Itaque possum dicere corpus Christi sic salvo pane *in* sacramento esse *sicut est ignis in ferro*, salva ferri substantia, & Deus in homine, salva humanitate, utrobique sic mixtis substantiis, ut sua cuique operatio & natura propria maneat; & tamen unum aliquod constituant. Sic dicere, inquam, potero, donec Papistæ hanc similitudinem, non contemtu Thomistico, sed assertione fideli sustulerint.

Adam Contzen in Matth. pag. 528. Papa non est autor communionis sub una.

p. 529. *Syrus interpres vertit, cullechun* כלכון *vos omnes.*

Beatus Rhenanus ad Tertull. de corona militis 411. Porrò non possumus celare studiosos antiquitatis Christianæ, laicos olim cannâ haurire Dominicum sangvinem è calice; quod pridem mihi indicavit *Paulus Volzius* Abbas Huccuriensis, vir pius & literatus, erutum ex libro signorum, qui frequens extat apud Benedictinos. Idem nuper reperit in primis Carthusiorum constitutionibus *Conrardus Pellicanus*, homo miræ sanctitatis ac eruditionis, ubi prohibetur, ne quidquam pretiosorum vasorum possideant, præter calicem & fistulam, qua *laici Dominicum exsorbeant sangvinem.*

XXII. De

XXII.

De Missa.

IN Centuria decima quinta vixit & scripsit Johannes Hofmeister, cujus verba sunt de Missa p.179.b. Res ipsa clamat apud veteres tam in Græca, quàm in Latina Ecclesia non solum Sacerdotem sacrificantem, sed & reliquos Presbyteros, Diaconos, nec non & reliquam plebem, aut saltem plebis aliquam partem *communicasse*: *quod quomodo cessaverit*, mirandum est, & ut *bonus ille usus* in Ecclesia *revocetur*, laborandum, imò & à Deo precibus impetrandum est.

De Consecratione dist. 2. Can. 10. Peracta consecratione *omnes* communicent, ex Concilio Toletano.

Im Leben der Durchleuchtigsten Königin Magdalenæ / Ertzhertzogin zu Oesterreich / ꝛc. deß Königlichen Stiffts zu Hall im Innthal Stiffterin. p.265. steht geschrieben. So sagt der H. Ambros. l.4. de Sacramentis c.4. Wann es ein tägliche Speiß ist / warumb niessestu sie nur einmahl im Jahr. Niesse sie alle Tag / damit sie dir täglich nütze. Also stell dein Leben an / daß du täglich erfunden werdest sie zu niessen. Der nicht tauglich ist alle Tag solche zu niessen / wie wird ers würdig seyn im Jahr einmahl? Der ich alle Tag sündige / bin auch täglich der Artzney bedürfftig.

Welcher Meinung auch gewesen alle Patres, so auf dem Concilio zu Trient versamblet gewesen in dem sie gewünschet sess. 22. c. 6. daß die Christglaubigen das Hochheiligste Sacrament bey allen Messen empfiengen.

Missam esse abominationem.

I. Quicunque filium aut filiam verè sacrificaverit, sine expresso Dei mandato, sine promissione & exemplo, abominatio est Deo, Deut. 12 v.31. Atqui sacrificuli in Papatu sacrificant non purum & merum hominem, sed unigenitum DEI filium. Ergò abominationem committunt.

II. Qui mentitur, abominationem committit, Psal. 119. Atqui sacrificuli mentiuntur, dum dicunt, se creare corpus Domini, se offerre Christum verè DEO Patri in cœlis: panem in corpus Christi mutari, Christum pro peccatis vivorum & mortuorum offerri. Quæ omnia horrenda sunt mendacia. Abominationem ergò committunt.

III. Impiorum ſacrificium abominatur Dominus Prov. 15. verſ. 8.

Atqui impii ſacrificuli ſacrificium eſt tale.

Dum docent, etiam impium ſacerdotem corpus Chriſti conficere.

IV. Qui avertit aures ſuas ab auditu legis divinæ, illius orationem abominatur Dominus. Atqui ſacrificuli Miſſatici avertunt aures ſuas ab auditu legis divinæ. Ergò.

V. Si ſacrificium & incenſum quod Deus mandavit, ſi corde fiat hypocritico, execratur Deus, multò magis abominabitur illud ſacrificium, quod Deus nunquam mandavit, & quod ab impiis Sacerdotibus peragitur: mandata enim Dei ſunt certa & ſecura, humana incerta. Eſa. 1. v. 12. 13.

D. Luther tom. 4. Lat. Ien. pag. 174. b. Gregorius autor fuit Miſſæ privatæ, qua nulla unquam fuit major abominatio in Eccleſia N. T.

Sacerdos eſt creator ſui creatoris. Prudentius irridet paganos πιεζιφάνων. P. 144. in hymno de S. Romano.

Furor ne ſummus, ultima & dementia eſt, Id, quod creatum eſt, conditorem credere?

Diſcipulus de tempore, ſermone 3. Gabriel Biel lectione 4. ſuper Canonem Miſſæ 1576 p. 21.

De Tranſſubſtantiatione.

I.

SI *panis* & vinum eſſentialiter in corpus & ſanguinem mutarentur, tum neceſſe eſſet quoties hæc mutatio fieret, panem & vinum noſtrum Salvatorem fieri. Nam Chriſtus revera carne & ſanguine nos redemit à peccato, morte, Diabolo & inferno. Hoc autem abſurdum, panem & vinum fuiſſe noſtrum Salvatorem. Ergò non eſt eſſentialis mutatio.

II.

Si panis verè in corpus Chriſti mutaretur, in cœna Domini, neceſſe eſſet Chriſtum duo habere corpora, unum, quod ex B. Maria Virgine aſſumſit, Luc. 1. alterum ex pane, quod ſæpe aſſumat, quoties in Miſſa ſacerdos ſacrificat & mutat. Hoc autem eſt abſurdum, & contra s. ſcripturam, Chriſtum habere duo corpora eſſentialia.

III. Si

III.

Si in cœna Domini essentialis fieret mutatio, tum oporteret panem benedictum, esse sacrificium & hostiam pro peccatis totius mundi, Heb.9. Nulla pura & mera creatura opus redemtionis perficere potuit: nam & corpus & sanguis Jesu Christi id perficere non possent, nisi cum Filio Dei personaliter unita fuissent.

IV.

Si panis, ante, in & post celebrationem manet panis, nulla essentialis mutatio fieri potest.

V.

Quod constat duobus membris essentialibus etiam in ipsa celebratione, nullum membrum in aliud essentialiter mutari potest: alioquin non constaret id duobus distinctis membris, sed tantum ex uno. Atqui Cœna Domini constat duobus membris, ex re terrestri, pane & vino, & re cœlesti, corpore & sanguine Christi.

VI.

Si in Baptismi sacramento benedicta aqua non mutatur in S. Trinitatem essentialiter, tum nec in S. Cœna fit mutatio corporis & sanguinis Christi.

VII.

Unio & communicatio non est essentialis mutatio: quod manifestè apparet ex unione & communicatione corporis & animæ in homine. Atqui in Cœna Domini est tantum unio sacramentalis & communicatio, 1. Cor. 10.

VIII.

Si in unione personali in Christo nulla fit essentialis mutatio, tum neque fiet in sacramentali unione: nam unio personalis est sublimior, excellentior & in æternum durat: sacramentalis autem non ita sublimis, intima, neque tanto tempore durat, sed tantum quoad actus durat. Atqui in personali unione nulla fit mutatio essentialis. Nam Filius Dei non transsubstantiatur in humanitatem, neque humanitas in divinitatem.

IX.

Si panis verè in corpus Christi transsubstantiaretur, tum corpus Christi etiam venenum in se recipere posset & homines occidere, quod de Henrico VII. produnt historici. Atqui hoc absurdum est: corpus Christi posse venenum in se recipere, & homines occidere.

Alanus p.358. Si ostendamus porrò talem esse existentiam, ut per eam Christus seipsum totum & integrum suis portaverit manibus, *seipsum sacrificaverit, seipsum comederit.*

Anastasius Sinaita in Bibliotheca Patrum Tom.1.p.282. Christus comedit panem sanctissimi sui corporis.

Tom.1.Moses Bar Cepha p.349. Christum quoque corpus *in* pane dedisse.

Tom.III.p.282.Hildebertus Cœnomon: Episc.epist.64.buccella intincta porrecta Judæ à Christo, *non erat Christi corpus.*

Innocentius Papa p.131. de Sacramento Altaris, *Iudam non accepisse corpus Domini.*

Bibliotheca Patrum Tom.VI.p.485.ad marginem. *Immolatur* Christus, sed non occiditur. Ad Stephan.Edven.Episc.de Sacramento Altaris.

Panormitan.super tertio Decretal.p.213. Eucharistia conficitur etiam in pane fermentato, licet ita conficiens, graviter peccet.

Hebr.7.v.24.25. So lang die Würckung deß Opffers Christi auff dem Altar deß Creutz vollbracht bleibt/so lang ist kein ander Opffer zu gleicher Würckung von nöthen.

Die Würckung deß Opffers Christi/das ist/die Versühnung für der gantzen Welt Sünd/wäret immerdar/dann Christus lebet immerdar/daß er für uns bitte/und mit seiner Vorbitt die Versühnung (so er mit seinem Todt zu wegen gebracht)uns applicire unnd zueygne. So ist derowegen kein ander Opffer/ sonderlich ein Versühn-Opffer von nöthen.

CONCORDIA DISCORS Catholicorum.

An Christus in Missa verè & propriè occidatur?

Duaci 1603. GUlielmus Alanus Cardinalis de Eucharistiæ Sacrificio l.2.c.10. p.542. Isychius l.2.in Levit.c.8.ubi tam apertè mactationem in sacramento statuit, ut non vereatur dicere, *Christum se ipsum occidisse*, cum cœnaret cum discipulis.

pag.543. Cum passio Christi sacris quibusdam ritibus spectanda pro-

proponitur, sed alio, altiori ac nobis inscrutabili modo, verè quoque ac *realiter* geri, ita ut non sit falsum dicere, Christum mori, *occidi*, immolari, animam deponere, frangi, & pati multa (inquit Chrysostomus Homil. 24. in 1. Cor. 10) in sacramento, quæ noluit pati in cruce. Et Gregorius Dialog. l. 4. c. 58. & Homil. 37. in Ev. dicit; Dominum semel mortuum, tamen iterum pro nobis in Mysterio hoc immolari & pati.

p. 543. Apud Catholicos & apud Hæreticos alia quæstio est, an Christus seipsum in cœna immolaverit, hoc est (ut nunc loquimur) Missam fecerit? alia, an sacerdos in Missa offerat Christum? cum ex Catholicis nonnulli olim negaverint, vel certè dubitaverint, an Christus ipse perceperit sacramentum, quando instituit, unde & ambigere potuerint, an ipse tum obtulerit, quando aliis præceptum offerendi in institutione sacramenti dedit? sed nunc primùm in Concilio Tridentino apertè determinata res est Sess. 27. cap. 1. ut proinde id denegare hæreticum esse credatur, licet cætera de Missæ sacrificio rectè sentires.

p. 544. Ut existimem (salvo meliori judicio) ex ipso opere non habuisse alium effectum aut majorem virtutem eam Missam, quam Christus fecit in Cœna, quàm hodie cujuslibet sacerdotis sacrum in Ecclesia.

Cap. XI. p. 548. Fatemur enim formam sacrificii sitam in mactatione.

Et: ut vel hoc nomine præ omnibus aliis sacrificium Missæ vocetur magis commemorativum ac figurativum, magisque etiam sacrificium.

Ad marginem

Qualis præsentia, talis immolatio.

Et sic sese habet ad mortem Dominicam, quam Augustinus appellat immolationē in semetipso, seu in sua nativa forma, sicut se habet præsentia sacramentalis corporis ad modum existendi ejusdem corporis in sua nativa specie, tamque *vere mactatur & immolatur* in sacramento, quàm est in sacramento.

Censura.

Hi duo libri de Eucharistia, quia & eruditissimè & orthodoxè per omnia

omnia scripti sunt, tutò & summa cum Lectorum utilitate typis excudi posse judico.

Ego Thomas Stapletonius S. Theol. Doctor & Professor Regius, Duaci 27. Julii, 1574.

Lovanii 1604. 3. p. q. 73. art. 4. Liturgica *Iacobi Ianssonii* sacræ scripturæ Lovanii Professoris, de sacrificiis l. 2. c. 13. p. 80. Cum ergò Doctores, inter quos Lombardum secutus D. Thomas, dicunt Missam appellari sacrificium, quia est commemoratio Dominicæ passionis: sacrificii nomine intelligunt immolationem, quæ sacrificii certa & peculiaris est species. Cum enim immolare ex usu & impositione non significat quodvis sacrificare, sed hostiam in sacrificium occidere, sive mactare: *in Missa verò Christus realiter non occidatur*, Missa dicitur inter cætera immolatio, quia est immolationis in cruce factæ *memoria ac repræsentatio*.

Censura.

Henricus Episcopus Ruremundensis.

Gulielmus Fabricius Noviomagus, Apostolicus & Archiducalis librorum censor.

Primus Truber in der Vorred deß Newen Testaments/an Kayser Maximil. II. Anno 1562. Diese Christen in Servia allesamt/ und ein theil zu end umb Bosnia, seyn (wie sie sagen) deß Griechischen Glaubens/ **sie halten nichts von der Römischen Meß**/ sie haben ein besondere lange Meß in jhrer eygenen gemeinen Syrischen und Crobatischen Sprach/ die sie nennen Liturgia deß gulden Munds/ und ist eben die Meß (wie ich selbs mit obgemelten Priestern auß jhren Meßbüchern/ durch auß/von Wort zu Wort hab conferirt und übersehen) die Erasmus Roterodamus vor Jahren auß dem Griechischen in das Latein verdolmetscht/ die findet man in dem 5. Tomo deß Johannis Chrysostomi, Ertz-Bischoffs zu Constantinepel Büchern am Ende. Sie haben auch ein kürtzere Meß/ sie halten sie am Abend der grossen Fest/ wann sie den gantzen Tag gefastet/ kommen sie alsdann am Abend in die Kirchen nüchtern zusammen/halten dieselbige Meß/und communiciren das Volck. Jhre Kirchen seyn in drey Theil abgetheilt. Jn dem obristẽ Theil legt der Priester sein Meßgewand an/schneidet auß einem gesäurten Laib Brots das mittel Stück herauß/ so mit einem Stern-Zeichen auffgetruckt/brocket dasselbig in ein Kelch/geust Wein darauff/

und

und spricht ein Gebet darüber. Darnach geht er im Meßgewand mit dem Kelch und Diacono herab in das ander Theil der Kirchen oder Chor/in dem ist ein grosser Altar/und hat ein Fürhang/ darinnen sind die Priester und Diaconi allein/kein Lay) und setzt den Kelch auff den Altar/ da hebt er an sein Meß. ein weil still / ein weil laut in gemeiner Syrischer Sprach zu halten. Darunter betet der Diacon die Litaney viermal dem Volck vor/darauff antwortet jederman in dem vntersten Theil der Kirchen stehend/HErr erbarm dich unser/ꝛc. Solches weret lang/und wann sie jhre Consecration und Meß haben vollbracht(darbey sie jhr Sacrament nicht auffheben noch umtragen) so thut der Diacon oder Helffer den Vmhang von einander/darauff gehen hinein die communicirn wöllen/ und zuvor gebeicht haben/ denen gibt man auß dem Kelch, mit einem Löffel/mit einander beyderley Gestalt. Vnd am Pfingstag / in der Marter- oder Charwochen / nehmen jhre Priester von gemelten gesegneten Brot ein Stück/das behalten sie in einer Scatell oder hültzenen Büchs im Hauß/ oder in der Kirchen/in einem Behalter/ und wann sie die Krancken Sterbenden mit jhrem Sacrament versehen wöllen/werffen sie ein Bröſamlein von dem gemelten Brot in ein Löffel Wein / und gebens dem Krancken. Sie tauffen schlecht mit ungesegnetem Wasser / ohne Saltz / Staub und Oel.

D. Luthers Hauß-Postill Dominica Palmarum.pag.165. b. Darnach hat der Bapst ein Pflaster auff der Meß gemacht/ das man über allerley Vnglück und Kranckheit hat legen sollen.

Ejusdem Kirchen-Postill Evangel. 2. Adventus p.33.

Aber diß Volck macht auß der Meß ein Opffer und gut Werck/ thut das täglich und unzehlich/welches doch ist die allergrewlichste Verkehrung die von der Sonnen beschienen ist.

M. Iohan. Plancomarius, præceptor meus p.m.

Dic uno verbo, quo Missa remissa? profundam
Ad Styga: namq́; ad nos inde ea missa fuit.

Abrahamus Bzovius ad annum Christi 1399. §.18. Parochi Valentinæ urbis, quando sacramentum Eucharistiæ infirmis vel aliis porrigerent, interrogant, credis, quòd hæc sacra Eucharistia, quam præ *Tom. 15.*

manibus habeo, *est* Pater, Filius & Spiritus Sanctus, ac respondentibus infirmis, *ita credo*, tunc demum porrigebant.

XXIII.
De Scandalo.

D. *Luthers* Hauß-Postill in der 10. Predigt vom Leiden Christi/ p.152.b. Gewißlich ists wahr/wer nicht bey dem Wort bleibt/der wird sich auch deß geringsten Ergernuß nicht können erwehren / das Wort allein muß was erhalten/sonst ists durchauß mit uns verlohren.

Origenes in cap.28. Numer.p.265. Illud scandalum dicitur, ubi recto itinere ambulanti deceptio aliqua instruitur ad peccandum, & subjicitur causa peccati.

Causam ergò præbere peccati, hoc est scandalizare.

XXIV.
De Cruce & Consolationibus.

ORigenes in Cantic.p.520. cum pati persecutiones & tribulationes permittitur Ecclesia, absens ei videtur. Et rursum, cum in pace proficit, & in fide ac bonis operibus floret, præsens ei esse intelligitur.

August. Tom.8. in Psal.9.p.44. Prima persecutio Ecclesiæ violenta fuit, cum proscriptionibus, tormentis, cædibus Christiani ad sacrificandum cogerentur. Altera persecutio fraudulenta est, quæ nunc per hujusmodi hæreticos & falsos fratres agitur. Tertia superest per Antichristum ventura: qua nihil est periculosius, quoniam & violenta & fraudulenta erit. Vim habebit in imperio, dolum in miraculis.

Tertullianus de cultu fœminarum p.191. Tempora Christianorum semper & nunc vel maximè, non auro, *sed ferro transiguntur.*

Bellarminus hat kein Creutz gehabt.

In vita Bellarmini l 7.p.518. Auget timorem etiam *vita mea perpetua felicitas*, cum sciam, ita comparatos homines esse, ut quos in hac vita prosperitas colit, eos infelicitas plerumque in altera maneat.

D. Luthers Hauß-Postill/1. Trinit.p.58.

Dann das soll kein Christ dencken/ wenn es jhm übel geht/ daß Gott

Gott darumb sein vergessen/oder jhm feind sey/dann das ist Gottes Art und Weis/ daß er/ wie ein frommer Vatter mit der Ruthen hinder seinen Kindern her ist/auff daß sie durch solche Straff ermahnet/von Sünden abgehalten werden / da sie sonst/wo die Straff nicht were/ sicher seyn/und in Sünden verharren würden.

P.58.b. Dann seine Christen müssen sich doch deß erwegen/und sie auff Erden mit dem armen Lazaro darben/und allerley Vnglück leiden müssen.

D. Luthers Hauß-Postill am Tag Misericordias Domini p.18.

Dann ein Christ muß auff Erden also verdeckt bleiben mit Vnglück/Hertzleid/Sünd/und allerley Gebrechen/ und Anstössen / daß er gehet/ als seye kein Vnterschied zwischen jhm und einem Gottlosen. Dann da ist Leben und Sterben/dem äusserlichen Ansehen nach gleich/ ja das noch mehr ist/es scheinet/es sey ein Christ ärger dran mit unsern HErrn Gott/dann ein Heyd / dann es gehet jhm arger / hat auch mehr Anstöß und Anfechtungen. Aber laß dichs nicht irren/sondern denck daran was dem Hirt sagt/ ich kenne meine Schaaff.

Chrysost Ducæi in 8. p.65. Aurifex donec aurum benè purgatum viderit, de conflatorio non extrahit: sic & Deus non abducit hanc *nubem*, donec nos penitus emendaverit.

XXV.
De Invocatione Dei.

D. Luthers Hauß-Postill/am 3. Sontag nach Epiphan. p.62.b. Wie dann allweg bey einander ist/ wer recht glaubet der betet recht: Wer nicht recht glaubt/der kan nicht recht beten.

Haußpostill/am Tag Esto mihi p.87. Beten/und nicht glauben heist unsers HErrn Gott spotten. Der Glaub aber steht allein auff dem/daß Gott umb Christi seines Sohns und unsers HErrn willen/ uns gnädig seyn / erhören/ schützen / retten unnd selig machen werde.

Origenes in Ezechiel. p.633. Nemo nostrum confidat in justo patre, in matre sancta, in fratribus castis. Beatus homo qui spem habet

in semetipso & in via recta. Ad eos autem *qui in sanctis fiduciam habent,* non incongruè proferimus exemplum: maledictus homo, qui spem habet in homine: Et illud, nolite confidere in hominibus, &c.

Onuphrius Panvinius de basilicis Romanis. p. 237. de S. Maria Eugenius III.

Es via, vita, salus, totius gloria mundi,
Da veniam culpis Virgo Maria meis.

Wann einer will von der Jungfrawen Maria erhört werden/so muß er jhr Christum mit Gewalt nemen.

Biderman. Epigram. l. 3. p. 153. Mater, ut filium bello captum recuperet, Beatissimæ Virgini suum ex ulnis Filium surripit.

Captivos traherent cum vincula barbara cives,
Et nexos promovet servo catasta pedes:
Appendix ibat misera puer ultima prædæ
Indocilis rapta Matre carere puer.
Irruit ergò parens in Magnæ templa parentis,
Orbaq; cœlestem Virginis orat opem.
Da bona mater, ait, soboles ut capta parentem.
Et sobolem captam possit habere Parens.
Has ubi Virgo diu neglexit surda querelas,
Fœmina victrices repperit orba preces.
Fortè videns positam cœlatæ Virginis aram,
Et puerum in charo Virginis esse sinu:
Hunc, ait, invita puerum rape fœmina Matri;
Hic meus erepti pignoris obses erit.
Mox rapitur, raptusq; cavâ puer abditur arca,
Et locuples cautâ clauditur Arca serâ.
Hic ubi Virgo orbos vidit spoliata lacertos,
Et vacuas chara prole manere manus.
Denique jam Matri parere coacta, repente
Carceris occlusas jussit hiare fores.
Et, puer, inquit, abi, querulamq; revise parentem,
Discat uti gremio reddere furta meo.
Nuda tua posthac genitrici vota negabo,
Artem qua cogat me tua Mater habet.

XXVI.

XXVI.
De Votis Monasticis.

Bibliothec. Patrum Tom.11. p.202. Antiochus. *Monachatus est vita Angelica.*

Origenes Tom. 2. in Matth. p.178. Instruimur ut nunquam sine consideratione aliquid promittamus super habitudinem nostram humanam, quasi qui valeamus Christi implere confessionem ex nobis, aut aliquid præceptorum DEI, &c.

Chrysost. in N. T. p.496. Monachi prandium *penitus ignorant.*

Bernhard. tom.1. p.1624. Disciplina Monasterialis *secundum baptisma* nuncupatur.

Æneas Silvius Epist.410 p.555. In religiosis domibus *angelica ducitur vita.*

Papirius Massonius in Greg.7. p.186. b. *soli Sacerdotes Germani ut vinum, ita uxores dimittere nolebant.*

Panormitan. super tertio Decret. p.178. Episcopus dispensat circa omne votum, regulariter.

Basilius M. pag. 255. potissimùm debet se Monachus abstinere *à vini* usu.

Panormit. super tertio Decret. p.175. b. & 181. b. Papa potest ex aliqua magna causa dispensare, quòd Monialis possit contrahere matrimonium. Papa potest ex causa dispensare contra votum continentiæ: at alius citra Papam, non potest dispensare.

Panorm. Tom.2. p.46. crimen fornicationis est dignum depositione in existente in sacris.

Panormit. super quarto Decretalium p. 33. b. *Clericus hodie non deponitur, sicut olim, ex fornicatione,* & simplici peccato mortali.

Panormit. super quartò Decretal. pag.39. b. Concubinatus de Jure Canonico est omninò damnatus, & magis prohibetur, quàm simplex fornicatio.

Sendbrieff deß Wohlgebornen vnd Edlen Herren / Johannsen Herren zu Schwartzenberg / an Bischoff zu Bamberg außgangen / darinner Vrsachen anzeigt / wie vnd warumb er sein Tochter / auß dem

Kloster daselbst (zum heiligen Grab genannt) hinweg geführt/ vnd wider vnter sein Vätterlichen Schutz vnd Oberhand zu sich genommen hab.

Dem Hochwürdigen Fürsten vnd Herren/ Herren Weiganden/ Bischoff zu Bamberg/ meinem Gnädigen Herrn.

HOchwürdiger Fürst vnd Herr/ Ewer Fürstlichen Gnaden seyn zuvor mein vnterthänig willig Dienst. Gnädiger Herr/ nachdem vor zwantzig Jahren / meiner jüngsten Tochter eine/ die der Zeit zwischen 13. vnd 14. Jahren ihres Alters gewest / ehe als ich sie dahin gewiesen/ auch noch viel weniger darzu bedrange / in ein Jungfraw-Kloster begehrt / ohn Zweiffel keines andern Willens/ dann daß sie vermeint/ GOtt dem Allmächtigen darin gefälliger/ weder im Ehelichen Stand (der ihr sonsten vorstund) zu dienen / vnd derhalben das Jungfraw-Kloster bey Ewrer Fürstlichen Gnaden Statt Bamberg (zum Heiligen Grab genannt) erwehlt/ vnd dieweil denn der Zeit der rechte lautere wahre Grund Göttliches Worts/ so lange Zeit vntertruckt gewest/ daß ich den daneben eingeführten / gleissenden Phariseischen Schein Klösterlichs Lebens (wie sonsten damahls viel Leut) fur Göttlich gehalten/ vnd nicht anderst gewust/ wo ich sie daran verhindert/ daß ich damit wider GOtt/ vnd der Seelen Heil thäte hab ich ihr darzu geholffen: vnd sie mich bey vier hundert Gülden / in solch Kloster zu bringen / gekostet. (wie dann gar selten eine ohne ein vergewiessert Gelt/ in diesem vnd anderen dergleichen Klöstern angenommen wird.) Es hat sich auch dieselbig mein Tochter / in gemeltem Kloster dermassen so wol gehalten/ daß sie folgends Priorin erwehlt worden / wie Ewren Fürstlichen Gnaden vnverborgen ist. Aber über etlich Jahr darnach/ da ich noch zu Bamberg Hofmeister war/ hab ich der Prediger Mönch halber (vnter deren Gehorsamb diese arme Kloster Jungfrawen seyn müssen) etliche vngöttliche Ding erfahren vnd erfunden/ die ich jetzo im besten zu melden vnterlasse/ das dann Ewer Fürstl. Gnaden nechster Vorfahr Bischoff Georg Sel. vnd Löbl. Gedächtnus/ als ein frommer Christlicher Fürst/ nicht wenig mißfallens gehabt/ vnd derenthalben schrifftlich vnd mündlich gehandelt/ dergleichen ich auch gethan. Aber bey jhnen verächtlich vnd vnverträglich gewest/ wie zum Theil etliche der alten geheimen Räthe/ so noch bey Ewer Fürstl. Gnaden sind/ auch etliche ehrbare Bürger

grin der Statt/ wissen mögen. Darumb ich seit der Zeit/ stätige Anfechtung gehabt/ daß mein vnd andere vnschuldige Töchter / vnter solcher der Mönchen vngöttlichem Tyrannischem Gewalt seyn sollen/ vnd doch in Zweiffel gestanden/ ob ich solches in Besserung wenden könte biß anjetzo GOtt der HErr das Liecht seines Göttlichen Worts/ vns armen Christen-Menschen / so gnädiglich / hell vnd klar/ wiederumb herfür scheinen läst / hat mir dieselbig mein Tochter geklagt / daß jhr vnd jhren Convent-Schwestern/ durch die gedachte Mönch/ das reine/ lautere/ ewig vnd vnüberwindliche Wort GOttes / dardurch wir allein selig werden müssen/ zu lesen vnd zu hören/ versperret/ vnd anderst nichts/ dann allein mit jhren eingemischten verkehrten vnd verführlichen Menschen Gesätzen zu hören vnd zu lesen/ zugelassen/ vnd daß sie in etlichen Evangelischen Büchern (die ich jhr in solcher Höllischen Gefängnuß/ vmb Behaltung jhrer Seelen willen geschickt) so viel offentliches Grunds erfunden / daß nicht allein sie zu vielerley in Göttlicher Schrifft verworffen vnd zum Theil öffentlichen Göttlichen Gebotten/ vnd widerwertigen Menschen-Gesätzen (als solten die zur Seligkeit noht seyn von den Mönchen bedrangt worden sind/ sondern daß sie als Priorin/ andere Convent-Schwestern auch darzu hab halten vnd nöthen/ vnd also durch der Mönch Tyranney öffentlich wider GOtt/ vnd sein einig seligmachendes Wort (darzu oder davon nichts gethan werden sol) täglich vnd stätig/ zu Verdammung jhrer Seelen/ handlen müssen/ vnd wiewol sie auß dem/ daß sie solchen Klösterlichen Stand/ ohne meine Vervrsachung angenommen / gewust / hat sie bey mir vmb Erledigung desselben nicht begehren dörffen/ als ich aber so viel Grund erfahren/ vnd gewust/ daß dieselbig mein Tochter/ durch die Mönch vnd jhr Reguln dahin benöthigt vnd betrangt/ daß sie nicht Gott vnserm Schöpffer vnd Erlöser/ sondern dem Baal hat dienen müssen/ vnd dabey bedacht / weß ich nicht allein auß natürlicher vätterlicher/ sondern vielmehr Christlicher Lieb / vor GOtt schuldig/ vnd verpflichtet/ auch so viel wissens gehabt/ wo ich gleich solches Ewer Fürstl. Gnaden (als jhrem ordentlichen Bischoff) klaget/ daß die Mönch in diesen Fällen vmb Ewer Fürstl. Gnaden weniger / als vmb Ewer Gnaden Verfahren (bey dem ich dergleichen wohl gesehen) geben würden. Bin ich vervrsacht vnd bewogen worden/ vnangesehen/ daß ich wol erachten kan / wie etliche auß Gottlosigkeit (die ich nicht hoch erwege)

aber

aber dabey auch andere auß dem / das sie noch durch das offentliche Wort GOttes nicht erleucht/ mir vnd meiner Tochter/ solches zum ärgsten außlegen werden/ vnd da es mir/ in mehr denn einem Weg viel zeitliches Schadens gebären mag / ja selbst so viel angezeigt / wo sie allein vmb Göttliches Lobs/ vnd jhrer Seelen Seeligkeit willen / von disem Tyrannischen Stand der Mönch / Erledigung begehren/ solt ich jhr als der Vatter darzu helffen/ daß sie nach vielerley sorgfältiger Bewegung (die von einem Weibs-Bild zu hören) beschließlich dermassen angenommen / daß sie GOtt mehr weder die Menschen/ vnd alle zeitliche Anfechtung / die sie derhalben zugewarten nicht vergessen / gehorsamb seyn wölle. Darauff ich sie im Nahmen deß Allmächtigen GOttes / durch eine jhrer leiblichen Schwester / mit etlichen andern/ die ich jhr zuverordnet / auß angezeigter Tyrannischen Teuffelischen Mönnichsen Gefängnuß hab holen vnd fuhren lassen/ biß ich sie nach dem Willen GOttes weiter versorgen möge/ vnd nach dem dann das gemeldte Kloster Ewer Fürstl. Gnaden ꝛc. verwandt ist/ zeig ich das demselbigen Ewer Fürstl. Gnaden gantz vnterthäniger Meynung an/ damit Ewer Fürstl. Gnaden nicht gedöchten/ daß es anderer Gestalt/ vnd ärgerer Meynung geschehen wäre. Der Hoffnung/ Ewer Fürstl. Gnaden/ als ein Christlicher Fürst vnd Bischoff werden dessen meinethalb kein Vngefallen / oder Vngnad empfahen. Das wil ich vmb Ewer Fürstl. Gnaden vnterthäniglich verdienen. Datum Sambstag nach Martini. Anno 1524.

Johannes Herr zu Schwartzenberg.

De Magistratu.

ANna *Comnena* apud Johannem Cantacuzenum fol. 798. primatum Hierarchiæ Ecclesiasticæ pendere ab Imperatoribus.

Doctor Achilles Gassar in annalibus Augustanis, ad annum 1339. Imperii dignitatem nequaquam à Papa, vel consensu, vel autoritate, sed à solo Electionis beneficio, post Deum proficisci, nec habere in terris superiorem.

Thuanus lib. 2. p. 73. Otto Imperator cum Gregorio V. Saxone sobrino suo, posteris æquè damnosa ac ignominiosa pactione transegit, ut qui Rex Romanorum deinceps crearetur, non prius Imperator & Augu-

Auguſtus haberetur, quàm cum Romanus Pontifex inauguraſſet. Ita Romanus Pontifex ab Imperatoribus primus creari aut conſtitui ſolitus, arbitrium ſummi inter Chriſtianos Principatus conſtituendi ad ſe paulatim traxit. an. 997.

Beſold. in Synopſi p. 361. de *Henr. Aucupe* Imp. Quedlinburgi ſepulto. Defunctus eſt rerum Dominus & regum maximus Europæ, omni virtute animi & corporis nulli ſecundus, reliquens filium ſibi illi maiorem, filioque magnum latumque Imperium, non à patribus ſibi relictum, ſed per ſemetipſum acquiſitum, *& à ſolo Deo conceſſum*. p. 386. Cives Romani denuò *jurarunt*, in creando Papa nihil niſi de Cæſaris arbitrio ſefacturos. p. 387. Politici nonnulli volunt Imperatoribus ſive Regibus non temporalia tantum, ſed & ſpiritualia eſſe ſubjecta.]

Balduinus Iunius part. 4. p. 417. ad ann. 1157. Diſcordia inter Imperatorem Fridericum & Hadrianum IV. Imperium urbis & regnum Italicum donatione Pontificum Reges Germaniæ poſſidere.

Circulares literæ, ſe per lectionem Principum *à ſolo Deo* regnum & Imperium tenere, & quicunque aſſereret ipſum (*Fridericum*) coronam Imperialem pro beneficio Papæ ſuſcepiſſe, mendacij reum eſſe, denique ſe mortis pericula ante velle incurrere, quàm tantæ confuſionis opprobrium ſuſtinere.

Balduinus Iunius part. 4. p. 65. Cives Romani Ottonem in urbem (Romam) ſuſcipiunt, & fidelitatem promittunt, juramento firmantes nunquam ſe Papam electuros aut ordinaturos, præter conſenſum atque electionem Domini Imperatoris Ottonis Cæſaris Auguſti, filijque ipſius Ottonis regis.

Idem part. 4. p. 204. in Henrico II. Legatio Romanorum in Germaniam: Petierunt (Romani) Pontificem ab eo dari.

Panormitanus tom. 1. pag. 154. b. Imperator cognoſcit Imperium à Papa.

Æneas Sylv. epiſt. 24. p. 22. *Cæſarea poteſtas nulli in temporalib. ſubeſt.*

Imperator dicitur Dominus orbis, Panormit. in Conſilijs p. 64.

Druedo l. 2. de liber. Eccl. c. 2. Chriſtus, inquit, utriuſq; poteſtatis officina diſcrevit, ut una divinis & ſpiritualibus rebus atq; perſonis, altera profanis & mundanis præſideret: *& mox.* En planè vides Chriſtum diſcreviſſe utriuſq; poteſtatis officia. Diſtinctio igitur Eccleſiaſticæ poteſtatis papalis à poteſtate ſeculari ac Imperiali eſt de jure divino facta. *& poſt* NB.

eodem capite: unde Papa & Imperator sunt in Ecclesia non tanquam duo rectores summi; inter se divisi, quorum neuter alterum cognoscit, aut veneratur tanquam superiorem (nam hic illum in spiritualibus, hunc ille in temporalibus recognoscere ac venerari tanquam superiorem debet, & secundum antiquam glossam in Can. Hadrianus. 63. distinct. quemadmodum ille huic in spiritualibus, ita hic illi in temporalibus pater est) quia regnum sic contra se divisum desolabitur. Neque item sunt tanquam duo judices subordinati, sic ut alter suam jurisdictionem accipiat ab altero. Sed sunt tanquam *Rectores duo*, qui sunt unius Dei ministri, diversis officijs deputati; ita ut Imperator præsit secularibus causis & personis ad pacificum convictum hujus seculi: Papa verò, (ex sententia Driedonis) præsit spiritualibus ad lucrum Christianæ fidei & charitatis.

Balduinus Junius part. 4. p. 235. juxta sanctorum patrum canonicas sanctiones, *nihil penitus esse concessum* sive permissum Regibus in electionem Romanorum Pontificum. an. 1064. Alex. II.

Papirius Massonus Tom. 1. in Sergio IV. p. 172. b. Huic Sergio visum & Cardinalibus principibusque viris urbis Romæ Imperium Germanicæ genti tribuere, quod ea natio, afflicta Hispania Galliaque, ad nos reges recens translata, omnium Europæ provinciarum *potentissima* videretur, decretumque ut inposterum *dignissimus tantum eligeretur*, & quem Romana Ecclesia probaret: Electionem verò in Septemviros ejusdem gentis contulere. &c.

Bellarminus l. 5. de Rom. Pontif. c. 3. Nota, inquit, quemadmodum non est idem sidus Sol & Luna, & sicut Lunam non instituit Sol, sed Deus: ita quoque non esse idem Pontificatum & Imperium, nec unum ab alio *absolute pendere*.

Cap. Solitæ de majorib. & obed. Sunt quidem Sol & Luna duo luminaria magna, quæ Pontifex Innocentius per allegoriam interpretatur duas dignitates, quæ sunt Pontificalis autoritas & regalis potestas, & illam Soli, hanc Lunæ comparat.

Quemadmodum Luna non minus Luna est, nec minus per se consistit tunc, cum à Sole recedit, & mutuatum ab eo lumen errans amittit, quàm cum ejus radijs pleno orbe atque aspectu illustratur, & neutro casu aut hæc ab illo, aut ille ab hac dependet: sed ambo institutionis suæ, ex mente Pontificiorum, Ordinem & modum tenentes Deo mundoque deserviunt, sic etiam potestas Regalis sive politica, proprijs subnixa viribus

ibus per se semper consistit: & licet magnum quidem lumen ab bene beatèque vivendum à Pontificali & spirituali potestate accipiat, tamen ejus neque accessus neque recessus ulla ex parte in sua ὕλῃ sive essentia mutatur, minuitur vel augetur, multoque minus advenienti subijcitur.

Carolus Sigonius de Occidentali imperio l. 8. p. 200. Athanaricus Rex Tervingorum ad Theodosium Imp. dixit; *Deus profectò terrenus ipse est Romanus Imperator*; quisquis adversus eum manum sustulerit, ipse sui sangvinis reus erit.

P. 206. Ambrosius ad Valentinianum, in caussa fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare.

Besoldus p. 431. de Frider. Barbarossa, se per electionem principum *à solo Deo* regnum & imperium tenere. &c.

Andreas Brunner in excubijs tutelaribus p. 290. Desperatio obtinendæ æquitatis Septemviros ad Senatusconsultum condendum excitavit (Ludovicum IV. Imperatorem) quo statueretur, Imperium Romanum sacrosanctum, & proprium Dei munus nulli hominum esse obnoxium. Septemviralibus Comitijs ritè electum Regem Cæsaremque jure quoq; optimo esse Romani Pontificis approbationem, consensum, confirmationemque, ut pompas arbitrarias ad summam rei & conciliationem Majestatis *non pertinere*.

Brunner part 3. Histor. pag. 393. Hostes Imperij declarantur, quicumq; Imperij Insignia beneficium Pontificum appellassent.

Nicolaus de Cusa lib. 3. Concord. Cathol. p. 55. Imperatorem facit consensus Eligentium, non Papa.

Carolus ipso in μακαρισμῷ Caroli III. Ducis Lotharingæ p. 191. Denique cum de electione Regis Romani per tot annos ceptum esset agi, atque sacri Imperij constitutiones ex eadem familia quanquam optimè de imperio merita, sex ultra consequenter assumi caverent, ipse autem magnis necessitudinis & amicitiæ vinculis cum sacri Imperij Electoribus esset conjunctus, famâque supra cæteros Germani Principes notus, tamen de tanti Imperij majestate prensanda, ne somniavit quidem aut cogitavit unquam.

XXVII.
De Magiſtratu.

MAriale Bernhardini de Buſti, Brix.p.56. ex Panormitano. Papa non poteſt ſe ſubjicere jurisdictioni Imperatoris, quia cederet in præjudicium ſummi Apoſtolatus, & ignominia irrogaretur Deo, ſi Vicarius ejus eſſet ſubjectus ſeculari.

Auguſtinus Tom.9.de Paſtoribus p.738. Recte ergò faciunt Imperatores Catholici, *qui vos cogunt ad unitatem*.

Βασιλικῶν lib.2.p.26. Leges generales etiam contra principem valeant, & omnis illegitima rejiciatur exceptio.

Βασιλικῶν lib.2.tit.6.c.1.p.27. *Imperator legibus non tenetur*. ὁ βασιλεὺς τοῖς νόμοις οὐχ ὑπόκειται.

Æneas Silvius epiſt.189.p.346. Rex Romanorum (ut dicitis & Veritas eſt) totius Chriſtianitatis caput.

Gulielmus Barclaius de poteſtate Papæ in principes Chriſtianos p.94. Nam inprimis, quid ei magis contrarium, quàm quòd tota antiquitas Chriſtiana ſemper cenſuit, Reges ſolo Deo minores eſſe, ſolum Deum judicem habere, nullis legibus humanis ſubjici, nullisque pœnis temporalibus plecti, vel coërceri poſſe, ac proinde, quod juris autores dixerunt, *Princeps legibus ſolutus eſt*, id Græci de Legibus pœnalibus præcipuè intelligunt ἤγουν ἁμαρτήσας, οὐ κολάζεται. ideſt videlicet, ſi quid delinquat, non punitur.

Böſe Fürſten werden ſelten fromb, Iſidor. Sentent.l.3 c.51. Difficile eſt Principem regredi ad melius, ſi fuerit vitijs implicatus.

Antimornæus Coquit part.2.p.187. Imperatoris nomen à Pontifice accipiendum.

Vacante Imperio Pontifex poteſt, quidquid Imperator p.193. Eccleſia eſt ſupra imperium.

P.201. Pontifx Catholicis eſt vicarius Chriſti tantum in Eccleſia militante.

Pontifex Jurisdictione ſuperior angelis.

Poſſe verò excommunicare angelos, *nullus noſtrum dicit*.

Quo loco docent, *Papam angelis mandare*, ut animas in paradiſum transferant, aut dæmonibus, ut eaſdem in vim indulgentiarum ſuarum

ex

expurgatorio & inferno retrahant? hæc *fortè* Morneus *canonistis* obtrudit. p. 318. Papa *citra blasphemiam princeps totius mundi.*

Bellarminus contra Barclaium pag. 10.

Papæ & Christi est unum tribunal. Restaurans Castaldus in lib. de Imperatore quæst. 81.

Antimorneus part. 2. p. 167. neque dicimus in omnibus actionibus suis dirigi à spiritu S. (Pontifices).

D. Luther in der Außlegung deß Evangelii Oculi, p. 96. b. Aber es hat die Meinung nicht/ wann mann sagt/ weltliche Obrigkeit soll man ehren/ sie nicht schelten/ noch ihr übel nachreden/ als solte darumb weltliche Obrigkeit vber Gott vnd sein Wort seyn/ sondern sie sollen eben so wol vnter Gott vnd sein Wort seyn/ als ihre Vnterthanen/ vnd jhm gehorchen. Thun sie es nicht/ so sol man ihnen den Beltz so wol waschen/ vnd den Mund redlich auffthun/ vnd sagen/ was sie nicht gerne hören/ vnd sol gar nichts darnach fragen/ ob sie darumb zürnen oder lachen. Dan das Evangelium sol keines Menschen/ er sey so hoch er wölle/ schonen/ sondern an jedermann das Vnrecht straffen.

D. Luthers Hauspostill/ in der 3. Predigt vom Leiden Christi p. 128. b. Im fall aber/ daß die Obrigkeit auff dein Ansuchung/ nichts darzu thun/ vnd dir zu deinem rechten nicht helffen wolt/ als dann heist es/ leide es gedultiglich/ vnnd hüte dich für einiger Rach/ sonst würdestu dein Recht für Gott vnd Menschen zum Vnrecht machen.

In der 6. Predigt p. 137. Die weltliche Obrigkeit hat ohne daß die Vnart gemeiniglich an ihr/ daß sie sich umb Gottes Reich vnd Religion nicht fast noch sonderlich bekümmern.

Paulus Laiman in Theologia morali p. 205. *libertas religionis* hæreticis permissa, multoque magis promissâ, adeo perniciosa est saluti animarum atque cuivis Reipubl. quippè quæ sine consensione fidei ac religionis diu in pace consistere ac conservari non potest: ut talis *fidei libertas* inter mala maxima numerari debeat, ideoque Catholicis principibus rectè omnia considerantibus, aliquod gravius videri possit, cujus vitandi causa hæreticis subditis suis libertatem exercitij religionis promittere, aut juramento confirmare liceat, præsertim cum ejusmodi *pactio* cum hæreticis semel inita posteà omnino servanda sit.

XXVIII.

De Conjugio & Cœlibatu Sacerdotum.

Thuanus *ad annum Christi* 1548.*p.*227. Coloniensis quidem, cum postea Formulam per diœcesin publicaret, facto decreto, matrimonia sacerdotum, jam contracta, *rescidit* atque *incesta* pronunciavit, liberosque ex ipsis susceptos, *spurios esse jussit*.

Cardinalis Sfrondatus: inauditum esse, ut Presbyter ordinatus uxorem duceret, & sacrum officium administrare possit.

H 1.b. *Cornelius Agrippa* in defens. propos. Siccine Monialis illa convenientissimè incestum commisit, quia produxit tria illa lumina vestra, Magistrum sententiarum, Magistrum historiarum, & Compilatorem Decretorum.

In Æthiopia sacerdotes sunt uxorati, August. Tom. 10. ad fratres in Eremo. p. 967.

Henricus Cornelius Agrippa in querela super calumniam M. 1. b. Ipse Valentinianus, Christianus Imperator, duas simul duxit uxores, etiam lege sanxit & publica constitutione indulsit, ut quicunque vellet, *Duas simul habere* posset uxores.

Barclajus de Papæ potestate temporali p. 224. Forma matrimonii consistit in individua animorum conjunctione & consensus declaratione, qua se invicem alter alteri mutuò tradunt.

Origenes in cap. 12. Numer. p. 194. Connubia quidem legitima carent peccato, nec tamen tempore illo, quo conjugales actus geruntur, præsentia Sancti Spiritus dabitur, etiamsi propheta esse videatur, qui officio generationis obsequitur.

Origenes in c. 28. Numer. p. 259. certum est, quia *impeditur sacrificium indesinens* iis, qui conjugalibus necessitatibus serviunt.

Theodoretus Græcar. affect. serm. 3. pag. 53. Legitima corporum commixtio, animum à rebus divinis *abducit*. Τῶν σωμάτων ἔννομος κοινωνία, ὡς τῶν θείων ἀφέλκεται.

Barclajus de potestate Papæ temporali p. 230. At (matrimonium) jure contractum distrahere & ejus vinculum dirimere, nulla neque Ecclesiæ, neque Papæ constitutio potest, alioqui malè Apostolus, mulier alligata est, 1. Cor. 7. legi, quãto tẽpore vir ejus vivit, quòd si dormierit vir

ejus

ejus, liberata est, malè inquam mortis tantùm mentionem fecit, si alio modo, per constitutiones scilicet Pontificias soluto matrimonio liberari possit.

Salvianus de gubernatione Dei l. 8. p. 297. Uxorem, inquit Socrates, propriam nullus habeat. *Matrimonia enim cunctis debent esse communia:* Sic namque major esset concordia civitatum, si omnes viri fœminis sine discretione omnibus misceantur, & omnes fœminæ se omnibus viris sine discretione substernant: ac sic fiant omnes viri omnium mulierum mariti, omnes fœminæ virorum omnium uxores.

Conradus Rittershusius ad Salvianum pag. 337. In Jure Pontificio (quod non injuria mirere) Adulterium inter leviora delicta numeratur, id quòd ejus Juris Interpres doctissimus *Iacobus Cujacius* reprehendit in Recitat: posthumis ad c. 4. At si clerici, §. de adulteriis verò & aliis criminibus quæ sunt minora &c. ext. de Judic.

Adulteria inter minora crimina referuntur, Decretal. Gregorii lib. 2. de Judiciis tit. 1. c. 4. p. 523. At si Clerici. De adulteriis verò & aliis criminibus, quæ sunt minora, potest Episcopus cum Clericis dispensare.

Panormitanus super quarto Decretalium p. 8. b. Fornicatio est à jure divino prohibita, & peccatum mortale.

Super quinto Decretal. p. 54. Secundæ nuptiæ *non benedicuntur*, & benedicens puniendus est.

Perpinianus orat. 3. de Rege Lusitaniæ marito B. Elisabethæ. Rex communi ætatis illius errore paulatim deflexit de recta regione, spretaque regione devinctus aliarum consuetudine tenebatur. Ist ein Adulter worden / das heist der Jesuiter paululum deflectere de recta regione, &c. *Colonia*

Destructio Cabalæ seu Cabalisticæ perfidiæ ab Johanne Reuchlin, *Iacob Hochstraten*. 1519.

Divus Thomas prægnantissimas affert rationes, quibus persuasum eunt fornicationis damnabilitatem, veluti mortalis peccati. Alii autem (inter quos præcipuus est neotericus quidem *Martinus de Magistris*) eas rationes labefactare contendunt. *Parisiens.*

Alphonsus à Castro adversus hæreses l. 4. de coitu p. 131. b. Græci tamen (ut Guido illis impingit) dicunt, simplicem fornicationem non esse peccatum. Martinus de Magistris in suo libro de Temperantia quæst. 2. de luxuria, dicit, se fateri fornicationem simplicem esse peccatū mortale: tamen dicit insuper, quòd oppositum credere, non sit hæreticum,

quia

quia(ut dicit)scripturæ sacræ non sunt expressæ: quoniam etsi in pluribus locis prohibeatur fornicatio, tamen possunt dicta illa interpretari, quòd nomen fornicationis sumitur generaliter pro luxuria, in communi,&c.

*August. Tom.*10.Serm.de verbis Apost.4.p.179. Quis aliquando ad Judicem ductus est,quia meretricis lupanar intravit?

In Tractatu tractatuum Tom.XI.p.169.b. Bermondus Choveronius Cæsarei Pontificiique Juris D.de publicis Concubinariis. *Fornicatio simplex est de levioribus & minoribus delictis*: Ideò Episcopus dispensare potest.

Possevinus in Moscovia p.43. Errant Græci,cum dicunt, simplicem fornicationem non esse peccatum.

Panormitanus Tom.2.p.143.Adulterii pœna hodie non est pœna mortis.

Ferdinandus Vellosillus in Advertentiis S.Ambrosii.p.210.Martinus de Magistris tractatu de temperantia q.2.tenet sententiam contrariam S. Thomæ, cujus potissimum fundamentum est, quòd fornicatio simplex *natura sua non est mala*,neq; peccatū mortale & ob id tantùm est mala, quia prohibita, nempe Deut.13. non erit meretrix ex filiabus Israel. Et lege Evangelica ad Ephes.5. Omnis fornicator,aut immundus, aut avarus non habebit hæreditatem in regno Christi & Dei. Eandem sententiam sustinet *Durandus* 4.Sentent.dist.33.quæst.2. nempe quod seclusa divina & humana lege, simplex fornicatio de se & ex natura sua *non est peccatum mortale:* ratio ejus est,quia peccatum mortale dicitur,quia meretur mortem temporalem vel æternam : fornicatio autem simplex *non meretur mortem temporalem* secundum legem naturalem : quia lex naturalis nihil dicit,nec nominat aliquid de morte æterna : & temporalis eam non punit: ideò quod fornicatio simplex mortale sit, procedit ex Jure divino,quod id prohibet.

Æneas Silvius epist 15.p.14. Antiquum & vetus est hoc delictum, nec scio,quis hoc careat. Latè patet hæc pestis (*si pestis est* , *naturalibus uti*)quanquam non video , cur tantopere damnari coitus debeat, cum Natura,quæ nihil perperam operatur, omnibus ingenuerit animantibus hunc appetitum,ut genus continuaretur humanum.

P.15.Ego nullum *meritum in me scio* , solaque mihi divina pietas [illegible]em facit misericordiæ, quæ nos labiles scit, & ad lasciviam proclives.

P.21.

Pag. 21. *Hospitam* videmus libenter, amplexamurque.

SPECULUM VITÆ Beati Francisci & Sociorum ejus.

Venetiis 1504.

PAg. 166. b. Cum semel frater Ægidius Assisium propter reverentiam corporis sancti Francisci venisset, duxerunt fratres per domos, ubi erant ædificia sumtuosa, quæ ibi construxerant quasi gloriantes in eis. Quibus diligenter visis, dixit fratribus, qui ibi erant, sanctus Ægidius: Dico vobis fratres in veritate, quòd vobis non deficit, nisi unum, scilicet quòd non habetis uxores. Cum igitur hæc fratres graviter audiētes, iterum dixit eis: Fratres mei, vos scitis, quia ita est vobis illicitū dispēsare in paupertate, sicut & in castitate. Postquam igitur paupertatē repulistis à vobis: ita potestis securè & vestram castitatem repellere à vobis, & his dictis descendit cum socio & repedavit ad suum Eremitorium. Cum quidam frater domesticus sancto fratri Ægidio diceret: Frater Ægidi, bona nova nuncio tibi. Et frater Ægidius dixit, dicas. Et ille dixit: hac nocte ductus fui ad infernum, & existens ibi, nullum fratrem nostri Ordinis inveni. Respondit frater Ægidius clamans & dicens: benè credo tibi, & hoc dixit ter: & statim raptus fuit in se, & ad se reversus, interrogavit frater dicens: quomodo intelligitur, quod nullus frater sit in inferno? Respondit frater Ægidius: non descendisti tu in infernum, ubi sunt illi miseri, qui portant tunicam fratrum Minorum, & apparent fratres, opere tamen sunt contrarii.

Alvarus Pelagius de planctu Ecclesiæ l.1.p.22. Hæc duo, abdicatio proprietatis & custodia castitatis, non sunt de substantia Monachatus

XXIX.
De Morte Animæ.

APud *Dionysium Carthusianum* de 4. Hominis novissimis pag. 269. *Paris. 1551.* Interrogationes ægris proponendæ.

A migraturo quæratur, tu credis, quicquid sacra scriptura, & sancta mater Ecclesia docent esse credendum? Quo respondente, quòd imò: quæratur: tu doles, quòd Dominum Deum tuum unquam offendisti; & velles, quòd magis inde doleres ex vera charitat[illegible] & [illegible] jus[illegible] non

ex solo servili timore? Quo respondente: quòd imò: quæratur, tu petis tibi de omnibus tuis peccatis ab infinita Dei misericordia misericordissimè indulgeri? Quo respondente, quòd imò: quæratur, tu habes propositum integrum nunquam peccandi de cætero, & serviendi Deo perpetuò, si contigerit te sanari? Quo respondente, quòd imò; addatur: tu in hac hora commendas animam tuam benignissimo & fidelissimo Creatori, & nunquam vis separari abeo, & merito passionis Domini nostri Jesu Christi optas salvari? &c.

XXX.

De fine Mundi.

F*Ridericus Nausea* p. 279. b. Imò si rectè intellexerimus, *Iam præ foribus est finis hujus mundi, &c.*

Origenes in Jeremiam p. 579. Quando dicit repente cecidit Babylon, videtur mihi prophetizare consummationem mundi: *subito futuram.*

Venetiis 1561. *Iacobus Naclantus*, Clugiensis Episcopus in scripturæ medulla pag. 21. 22. Sunt & aliæ conjecturæ, sed cum imbecillioribus nixæ sint basibus, haud injuria libuit præterire. Verum quod ea in re mens præsagit, penitus non dissimulo. Nempè finem mundi *fore proximum*, quin & in januis. Idque non tantum, quia passim sic sonant Apostoli, imò & Christus: sed quia non pauca & quidem exploratissima signa prodigiaq;, quæ postremum habent præcedere diem, imò & *pro foribus* adesse, monstrare, hactenus absolutissima sunt. Et: si quis manibus non pertractat, ac pleno æstuat pectore: Fidem exulasse ac penè decoxisse.

Gog est Senacherib Cyrillo Alexandrino in Joëlem p. 656.

Hugo Grotius p. 64. Cujus rei indicium & Astrologis notatum, *Sol ad terras propius accedens.*

Æneas Silvius Epist. 81. p. 87. Hodie Imperii dignitas attenuata est, ut vix illi Comites caput inclinent, cui maximi reges sese solebant ad terram prosternere. Sed est omnium potestatum finis. Nec Romanum Imperium, ut Virgilius credidit, sine fine datum est, *quod sic jam videtur ægrotum, ut de sepultura magis quàm de Medico sit cogitandum.*

Hieronymus Tom. 4. p. 66. Judæi nunquam habituri sunt regem.

Chri-

Christiani nunquam servient Judæis. p.4. Ultima destructio templi usque ad consummationem mundi *perseveratura est.*

Fridericus Nausea centuria 1. homil. p.58. Quo certè non probatur, ut tandem omnes sub cœlo sint deventuri in unam fidem. *Antverpiæ 1594.*

Fridericus Lummius de vicinitate extremi Judicii. p.219. ad marginem. Spem Reformationis Ecclesiæ modernæ tollit B. Apostolus.

Turca fiet Christianus, Johan: Münster in seiner Postill tom 2. pag.320. Der bekehrte Türck soll hernacher die Babylonische Hur straffen.

D. Luthers Hauß-Postill am Tag Esto mihi p 87. Wie ich hoffe daß der Jüngste Tag nicht soll lang außbleiben/sondern durch das ängstige Seufftzen der Christen/eh kommen/ dann wirs dencken können.

XXXI.

De Resurrectione Mortuorum.

D. Luthers Hauß-Postill/am H. Ostertag p.2.b. Bapst und Cardinäl seyn gemeiniglich der Art daß sie auch die Historien für ein Gelächter oder Mährlein halten/als gute starcke Epicurer / die noch darzu lachen/wann man von einem andern und ewigen Leben nach diesem Leben sagt. So siehet man es auch an unserm Adel/item an Burgern und Bauren daß sie es mehr auß einer Gewonheit glauben/ dann daß es einem Ernst were/daß noch ein ander Leben sey.ꝛc.

XXXII.

De Inferno & Purgatorio.

L. *B. ab Herberstein in Moscovia* p.42. *Purgatorium nullum credunt.* • **Ein Jesuiter wurd lang im Fegfewr behalten**/ quia non desideravit ardenter videre sanctissimam Trinitatem, Johan Eusebius Nieremberg. de adoratione in Spiritu & Veritate, p.447.

D. Luther Tom 4. Lat. Jen. p.334. Purgatorium unum de maximis abominationibus Satanæ.

De Oratione pro Mortuis.

INter quæstiones Theologicas, quas nostris Theologis Pontificii Doctores moverunt olim, & adhuc movent, est & illa, quæ de cura pro mortuis suscipitur. Logicæ beneficio res hæc ita decidi potest. In materia contingenti contrariæ ambæ possunt esse falsæ & subcontrariæ veræ. παραδείγματα ὅμηροι τῶν ὅρων, exempla sunt sponsores rationum. Cum dicimus omnes Scholastici sunt diligentes; nulli Scholastici sunt diligentes; utraque contraria est falsa, quia materia, ut dictum, est contingens: diligentia in Scholastico est accidēs separabile. Subcontrariæ ergò sunt veræ: quidā Scholastici sunt diligentes: quidam Scholastici non sunt diligentes.

Ita cum dico, pro omnibus mortuis est orandum, &, pro nullis mortuis est orandum: utraque contraria est falsa. Pro omnibus mortuis est orandum, est axioma falsum, quia pro Martyre non est orandū, & qui orat pro martyre, injuriam facit Martyri.

Apologia Augustanæ Confessionis (quam Principes & Status Imperii Evangelicæ Veritatis jusserant Melanthonem & alios quosdam parare) de hac re ita loquitur, pag. 273. Falsò citant adversarii contra nos damnationem Aerii, quem dicunt propterea damnatum esse, quòd negaverit in Missa oblationem fieri pro vivis & mortuis. Sæpe hoc colore utuntur, allegant veteres hæreses, & cum his falsò comparant nostram causam, ut illa collatione prægravent nos. Epiphanius testatur, *Aerium* sensisse, quòd orationes pro mortuis sint inutiles. Id reprehendit: neq; nos *Aerio* patrocinamur, sed vobiscum litigamus, qui hæresin manifestè pugnātem cum Prophetis, Apostolis & S. Patribus scelestè defenditis, videlicet, quòd Missa ex opere operato justificet, quòd mereatur remissionem culpæ & pœnæ etiam injustis, pro quibus applicatur, si non ponant obicem.

Quid igitur de Oratione pro mortuis sit credendum & statuendum, dicam [illegible]: Vestrum est audire, & secundùm scripturam judicare.

Patres quosdam pro mortuis orasse, non imus inficias: Sed longe aliter Patres Ecclesiæ, quā Papistæ orarunt. Illi enim sacrificium gratiarum actionis offerebant, & ne in se mortuorum peccata reciderent, orabant: isti orant, ut defunctis peccata remittantur, & Purgatorii dira supplicia. Illi orabant pro B. Virgine Maria, pro Johanne Baptista, pro

Apostolis, pro Basilio Magno, Gregorio Nazianzeno, Chrysostomo, Athanasio, Cyrillo, Nicolao in Myris (quod ex Liturgia Chrysostomi apparet, Venetiis Græcè & Latinè edita 1528. B 4.) quos non dubitabant gloria cœlesti frui: isti pro illis tantum quos in purgatorii flammis torqueri credunt: illi ut studium suum & dilectionem erga mortuos ostenderent magis, quàm quòd illis preces suas prodesse putarent: isti præcipuam partem cultus divini in mortuorum officiis collocant.

Verùm ut aliqui Patres habuerint ritus, Pontificiis officiis non admodum dissimiles, nos tamen Legibus, non exemplis vivimus. Illi secuti sunt suæ religionis mores: nostra Lutherana Ecclesia ad Apostolicæ Ecclesiæ consuetudinem conformata est. Itaque nihil est absurdius, quam à corruptis moribus Ethnicorum, Turcarum & Hæreticorum, Christianæ religionis derivare fundamenta. Unum enim est cultûs divini fundamentum, Verbum Dei, ut nos Christus ex verbis Prophetæ docet, inquit: frustra me colunt, docentes doctrinas quæ sunt mandata hominum. Apostolus etiam ἐθελοθρησκείας & commentitios cultus condemnat. *Matth.15.*

Augustinus Confessionum l.9. c.13. p.115. Nunc pro peccatis Matris meæ deprecor te, exaudi me, per medicinam vulnerum nostrorum, quæ pependit in ligno, & sedens ad dextram tuam, te interpellat pro nobis. Scio misericorditer operatam, & ex corde demisisse debita debitoribus suis, dimitte illi & tu debita sua, si qua etiam contraxit per tot annos post aquam salutis. Dimitte Domine, dimitte obsecro, ne in tres cum ea in judicium, superexultet misericordia judicium, quoniam eloquia tua vera sunt, & promisisti misericordiam misericordibus. Quod ut essent, tu dedisti eis, qui misereberis, cujus misertus eris, & misericordiam tuam præstabis, cui misericors fueris. *Et credo jam feceris*, quod te rogo, sed voluntaria oris mei approba Domine. Namque illa imminente die resolutionis suæ non cogitavit suum corpus sumtuosè contegi, aut condiri aromatibus, aut monumentum electum concupivit, aut curavit sepulchrum patrium. Non ita mandavit nobis, sed *tantummodo memoriam sui ad altare tuum fieri desideravit*. Cui nullius diei prætermissione servierat, unde sciret dispensari victimam sanctam, qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis. *Tom.1.*

In Enchiridio ad Laurentium c.110. fol.135. Neque negandum *Tom.3.*

est, defunctorum animas, pietate suorum viventium relevari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, sed eleemosynæ in Ecclesia fiunt. Sed eis hæc prosunt, qui cum viverent, ut hæc sibi postea prodesse possent, meruerunt. Est enim quidam vivendi modus nec tam bonus, ut non requirat ista post mortem, nec tam malus, ut ei non prosint ista post mortem. Est verò talis in bono, ut ista non requirat; & est rursus talis in malo, ut nec his valeat, cum hæc vita transiverit, adjuvari. Quocirca hic omne meritum comparatur, quo possit post hanc vitam relevari quispiam vel gravari. Nemo autem se speret, quod hic neglexerit, cum obierit, apud Deum promereri. Non igitur ista, quæ pro defunctis commendandis frequentat Ecclesia, illi Apostolicæ sunt adversa sententiæ, qua dictum est. Omnes enim astabimus ante tribunal Christi, ut referat unusquisque secundùm ea, quæ per corpus gessit, sive bonum, sive malum: quia etiam hoc meritum sibi quisque, cum in corpore viveret, comparavit, *non enim omnibus prosunt*. Et quare non omnibus prosunt, nisi propter differentiam vitæ, quam quisque gessit in corpor. Cum ergò sacrificia sive altaris, sive quarumcunque eleemosynarum pro baptizatis defunctis omnibus offerantur: Pro valdè bonis gratiarum actiones sunt: pro non valdè malis, propitiationes sunt: pro valdè malis, etsi nulla sunt adjumenta mortuorum, qualescunque vivorum consolationes sunt. Quibus autem prosunt, aut ad hoc prosunt, ut sit plena remissio, aut certè, *ut tolerabilior fiat ipsa damnatio*.

Cæterùm de statu animarum quid senserit Catholica Ecclesia, ex Justino Martyre apparet, quæst. 75. p. 436. Post exitum animarum è corpore, εὐθὺς γίνεται τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων ἡ διαστολή. *Statim* justi ab injustis segregantur: abducuntur enim ab angelis ad condigna sibi loca. Ac justorum quidem animæ in paradisum, ubi consuetudine & aspectu fruuntur Angelorum & Archangelorum, &c. Injustorum autem animæ in ipsius orci loca, &c. & asservantur quæque in locis se dignis usque ad resurrectionis & compensationis diem.

Tom. 1. 20. *Ephrem Syrus* de mansionibus beatis: extra duos hosce ordines alius non est ordo medius: &: neque enim tres nos regiones Scriptura edocuit. Et: non enim tres ordines recensuit, sed unum à dextris, & alterum à sinistris.

Apud Salmeronem dicebat quidam ex Patribus Societatis Jesu,

Ecclesiam certam quandam precandi rationem complecti, quâ videlicet nihil novi à Deo petamus, sed ea tantum, quæ jam actu facit Deus, & quæ semper faciet, & quæ aliter efficere non potest, etiamsi maximè velit, tamen ut illud faciat, seriò rogamus, &c. Sic oramus in oratione Dominica, sanctificetur nomen tuum, &, sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc & usque in seculum, quod tamen nunquam non sanctificatur, & in æternum laudatur, &c. Interdum orare soliti sumus, ut sanitatem, pacem, divitias, honorem, gratiamque largiri velit, quæ tamen nobis cumulatè largitus est, & jam possidemus. *Anima ejus sit colligata in horto Eden. Quies ejus in loculo viventium.*

Ita Augustinus orat pro Matre Monica & venia peccatorum ejus, sed ita, ut jam dimissa illa esse, & matrem in cœlum assumtam esse crederet. Sic enim subjungit: & *credo* Domine, jam *feceris*, quod te rogo, sed voluntaria oris mei approba Domine.

Ita Nazianzenus in laudem Cæsarii. Suscipe quæso nunc quidem Cæsarium, velut primitias quasdam nostræ peregrinationis. Sed tamen præmisit fol.436. Sapientum verbis adducor, *ut credam*, generosam omnem, Deoque charam animam, postquam corporis vinculis soluta, hinc excesserit, *protinus* bonum, quod eam manet, per sentientem & contemtam rem, mirabili quadam voluptate *affici & exultare*. Qui credit animam piè defuncti, jam voluptate affici & exultare, ille non tam precatur, quàm gratulatur. *Tom. 1. f. 417 editionis Basil.*

Gregorius Nazianzenus credit, animam Cæsarii piè defuncti jam voluptate affici & exultare. Ergò Gregorius Nazianzenus non tam precatur, quàm gratulatur.

Ambrosius tom.3.l.2.epist.8.p.90. Nec mæstificandam lachrymis tuis, sed magis oblationibus animam ejus Domino commendandam arbitror.

Proinde pro ritu Ecclesiæ, & non pro dogmate habita fuit talis oratio gratulantium, quæ cum fundamentali doctrina de merito Christi ἁπλῶς non pugnavit.

Sic aliqui ex nostris non putarunt, nefas esse orare pro defunctis, sed orationes illæ potius erant laudes & gratiarum actiones, quàm supplicationes pro peccatorum remissione: iidemque licet ad memoriam suorum conservandam orationes probent: negant tamen aut Purgatorium esse:

PRÆFATIO
In
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
Centuriam decimam quintam.

INter alia comparata, quibus veneranda Antiquitas Ecclesiam militantem in terris ornavit, Variabili etiam Lunæ illam contulit. Ecclesia enim tempora sua habet persecutionis & pacis. Nam videtur sicut Luna deficere, non deficit; obumbrari potest, deficere non potest: quia aliquorum quidem in persecutionibus discessione minuitur, ut martyrum confessionibus impleatur, & effusi pro Christo sanguinis clarificata victoriis, majus devotionis [illegible] & fidei toto orbe lumen effundat. *Ambros. in Hexaem. l.4.c.2. p.48.*

Ipsa est, quæ aliquando obscuratur & tanquam obnubilatur multitudine scandalorum, quando peccatores intendunt arcum, ut sagittent in obscura luna rectos corde, sed etiam tunc in suis firmissimis eminet. *August to 2. epist 48 p.117.*

Nos tropologicè possumus dicere, inquit Hieronymus in c.66. Esaiæ, Ecclesiam quæ pace & persecutionibus crescit atque decrescit, & oppressa tentationum tenebris rursum pristinum lumen assumit, habere splendorem à Sole justitiæ, &c. *Tom.4. p.228.*

Idem Tom.6. in 14. Marci p.84. Luna Ecclesiæ meritò comparatur, quæ non habet splendorem, sed à Sole certis modis suscipit lumen, id est a Christo, qui permanet in æternum.

Ambrof. in Hexaem. l.4.c.8. p.56. Fulget autem Ecclesia, non suo, sed Christi lumine, & splendorem sibi arcessit de Sole justitiæ.

Adversarii quidem nostri indesinenter clamant, inprimis D. Jacob Keller tom. 1. p. 482. Wann mir die Predicanten nur einen einigen Ort auß der Schrifft brächten/ daß die Kirch einmal solte verborgen und unsichtbar seyn / wolt ich anderst mit mir reden lassen. Weise Heilbronner mir einen Patrem auff/ der da sage: die Kirch sey nicht allzeit sichtbar.

Henricus Lamparter in der Goldwag: Zum andern sag ich der Unterscheid zwischen der sichtbaren unnd unsichtbaren und Kirchen/ welche gantz nicht fehlen kan ist nur Gedicht/ wider die H. Schrifft/ alte Lehrer und rechte Vernunfft.

In manuali Lutheranorum p.524. Hanc occultam & invisibilem Ecclesiam electorum ut vocant, ego Laurentius Forer fictitiam appellavi, & adhuc appello, justissima de causa.

Apocal 12. v. 14. Atqui mulieri, quam Draco persequitur, datæ sunt alæ duæ magnæ, ut volaret in desertum. Hinc Augustus in Apocalypsin, non solum hæretici, inquit, vel pagani, sed etiam Catholici mali, id est superbi & impii, *Tom. 9. homil. 19. p. 465.* eos, quos in Ecclesia mansuetos & humiles viderint, persequuntur, quantum possumus, misericordiam Dei deprecemur, ut & illos de tam [illegible] actibus ad bonum corrigat, & nobis in bonis operibus perseverantiam pro sua pietate concedat.

Tom. 5 p. 787. Venerabilis Beda ita: Ecclesia sub spe vivens æternorum, peregrinatione præsentis Eremi gaudet, accepta potestate calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem Draconis [illegible], Israeliticæ plebis, quæ pane cœlesti in Eremo, visu ænei serpentis, serpentes vicit igniton.

Areth[illegible] eundem locum p. 238. Mulieris fuga ad desertum significat electorum fugam, quæ in Antichristi adventu [illegible] persecutionem Satanæ fugient præcipui omnium, qui in Ecclesia [illegible], a [illegible]bus [illegible]bus mundanisque voluptatibus fugientes, annos [illegible] & dimidium. Decus filiæ regis est internum, ut Psalmista canit, & secundum *Psal 45. v. 14.* A[illegible] in dictum Psalmum [illegible] [illegible]nis gratia Ecclesiæ est in abscondito cordis.

His ornamentis Ecclesia insignis [illegible], ex sententia S. Cyrilli Alexandrini, de adoratione in Spiritu & veritate Lib. 5. [illegible]

[illegible]

ornatum habeat spiritualem, *quæ non carnis oculis spectatur, sed intra animum & in corde positus est.*

Hujus mulieris, Ecclesiæ, fundamentum, est invisibile, Christus [illegible] sacramentorum thesaurus in S. Cœna non est visibilis. Ecclesiam [illegible] esse visibilem, nunquam occultari idem est ac si dicam, nullam [illegible] Lunæ Ecclipsin contigisse.

Apostolica vox clamat, inquit Isidorus Hispalensis, de conflictu [illegible] um & virtutum, per orbem atque in procinctu fidei positis, ne se[illegible] torpeant. Omnes, qui piè volunt vivere in Christo Jesu, perse[illegible] nem patientur. Et ecce, quia Christianitas etiam in suis principibus [illegible] religiosa, jamque fidelis est, desunt piè viventibus in Christo Jesu [illegible], verbera, flagella, carceres, equulei, cruces, & si qua sunt diverso[illegible] tormentorum. p.497.

Quomodo ergò verum erit, quod per Apostolum sonuit, ut omnes piè viventes, persecutionem patiantur? an forte nemo pacis tempore [illegible] piè vivere in Christo Jesu, & ideò desunt ista? Quis hoc vel desipi[illegible]? In hac ergò Apostoli sententia non specialis quorundam [illegible]s omnium persecutio debet intelligi. Et quidem sunt multi [illegible] matris Ecclesiæ constituti, qui piè viventes in Christo, con[illegible]tur, opprobriis, injuriis, derisionibusque lacessuntur. Illa vero [illegible] *persecutio*, quam Apostolus omnes piè viventes in Christo [illegible]. Non facilè dixerim, cum sint quidam religiosi, [illegible] pravorum audeat in faciem derogare. Alia ergo intelligen[illegible] & magis noxia est, quam non mortalis intorqueat [illegible] gignit adversitas. Dum enim contra humilitatem [illegible] veram religionem simulatio, contra subjectionem pu[illegible], contra Domini timorem inanis gloria, contra frater[illegible] invidia, contra dilectionē odium, contra liber[illegible] correptionis detractio, contra patientiam ira militat, &c.

[illegible] pietas ab impietate persecutionem [illegible]. Athanas. t. 1 p.727.

[illegible] Spiritus S. ibi statim [illegible] & persecutio Macar. homi. 9.

[illegible] obstupescere, quia necesse est Veritate [illegible] persecutionem. p.1.6.

[illegible] nomen *militiæ* dedimus, ut pacem tantummodo cogitare [illegible]

[illegible]

l.4.epist.6. p.89. detrectare & recusare militiam debeamus:cum in ipsa militia primus ambulaverit Dominus, humilitatis & tolerantiæ & passionis Magister. *Solus non est, cui Christus in fuga Comes est.*

Euseb. l.5. c.19. Inde D. Polycarpus olim exclamavit: ὦ καλὲ θεὲ εἰς οἵους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τούτων ἀνέχωμαι. O bone Deus, in quæ me tempora reservasti, ut ista patiar.

Hieron. epist.1.ad Heliod.p.1. Erras, frater, erras, si putas unquam Christianum persecutionẽ non pati. Tunc maximè oppugnaris, si te oppugnari nescis. Adversarius noster tanquã leo rugiens, aliquem devorare quærens circumit, & tu pacẽ putas?

Chrysost. orat.5.Frib. p.284. Συγκεκλήρωται τῷ εὐαγγελίῳ θλίψις. Afflictio cum Evangelio quasi sorte conjuncta.

Aug.to 10. de sanctis p. 903. Nemo se credat aliquam felicitatem, aut aliquod verum gaudium in hoc seculo possidere. Beatitudo hic parari potest, possideri non potest.

Aug.t.8.in Psal 39. p.245. Non nobis promittunt scripturæ nostræ in hoc seculo, nisi tribulationes, pressuras, angustias, augmenta dolorum, abundantiam tentationum. Ad ista nos præcipuè paremus, ne imparati deficiamus.

Aug.t 8.in Psal.96. p.755. Si Christiani estis, pressuras in hoc mundo sperate: *tranquilliora & meliora tempora nolite sperare*, fratres, fallitis vos.

Aug.to.19. p.349. Ecclesia Catholica inter tentationes vivit, & inter tentationes *crescit*, & inter tentationes perdurat, & in tentationes pervenit.

Tertull. de cultu fæm. p.191 Tempora Christianorum semper & nunc vel maximè non auro, *sed ferro transfiguntur.*

Hieron.t.6 in c.5.ad Ephes.p. 188. Christianorum propria virtus est etiam in his, quæ adversa putantur, referre gratias creatori. Et: hæc virtus est maxima, ut in ipsis periculis atque miseriis Deo gratiæ referantur, & semper dicamus: Benedictus Deus, minora me scio sustinere, quàm mereor: hæc ad mea peccata parva sunt, nihil mihi dignum redditur. Hic animus Christiani est, &c.

Quibus convitiis D. Lutherus ab Andrea Frusio Jesuita proscindatur, quæso perpendite.

Magnicrepus	*Mendax*	*Morosus*	*Morio*	*Mo[illegible]*
Ambitiosus	*Atrox*	*Astutus*	*Apostata*	*A[illegible]*
Ridiculus	*Rhetor*	*Rabiosus*	*Rabula*	*Raptor*
Tabificus	*Tumidus*	*Tenebrosus*	*Transfuga*	*Turpis*
Impius	*Inconstans*	*Impostor*	*Iniquus*	*Ineptus*
Nycticorax	*Nebulo*	*Nugator*	*Noxa*	*Nefandus*
Ventosus	*Vanus*	*Vilis*	*Vulpecula*	*Vecors*
Schismaticus	*Stolidus*	*Seductor*	*Simia*	*Scurra*

Lascivus

Lascivus	*Leno*	*Larvatus*	*Latro*	*Lanista*
Ventripotens	*Vultur*	*Vinosus*	*Vappa*	*Voluptas*
Tartareus	*Torris*	*Tempestas*	*Turbo*	*Tyrannus*
Hæresiarcha	*Horrendus*	*Hypocrita*	*Hydra*	*Hermaphroditus*
Erro	*Execrandus*	*Effrons*	*Effrenis*	*Erinnys*
Retrogradus	*Reprobus*	*Resupinus*	*Rana*	*Rebellis*
Vesanus	*Varius*	*Veterator*	*Vipera*	*Virus*
Sacrilegus	*Satanas*	*Sentina*	*Sophista*	*Scelestus.*

Nunquam deest persecutio Christiano, sed neque Christo. Et quod gravius est, nunc ipsi Christum persequuntur, qui *ab eo* Christiani dicuntur. Heu, heu, Domine Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in Ecclesia tua primatum diligere, gerere principatū. *Bernh. to. 1 p. 110.*

Christianorum nomine tecti sunt persecutores. Cœlum denique debellet *Imperator*, exertè scribente Tertulliano in Apologetico p. 43. Cœlum captivum triumpho suo invehat, cœlo mittat excubias, cœlo vectigalia imponat: non potest: ideò magnus est, quia cœlo minor est. *Basil. M. epist. 64*

Et Caligula infensus turbæ faventi, adversus studium suum exclamavit: utinam populus Romanus unam cervicem haberet! *Suetonius in vita Caligul. p. 79.*

Verum enim vero verberari Christianorum proprium est: flagellare autem Christianos, Pilati & Cajaphæ officia sunt, τὸ μὲν τύπτεσθαι, χριστιανῶν ἴδιον ἐστὶ, τὸ δὲ μαστίζειν χριστιανοὺς, πιλάτου καὶ καϊάφα τὸ τόλμημα.

Necare tamen non possunt, nisi eis Dominus permiserit. Et Sacerdos Dei Evangelium tenens & Christi præcepta custodiens, occidi potest, *vinci non potest.* *Cyprian. l. epist. 3. p. 51*

Ergo illi potius occiderunt eum *orando*, quam ille persequendo. Et vos ergo fratres, sic orate pro inimicis vestris, ut occidat eos Deus, id est, ut eorum malitiam, quæ vobis inimicatur, occidat. Sic enim non occidit, qui creavit, sed quod ipsi sibi fecerunt: Roga pro homine, ut extinguat Deus peccatorem. *August. to. 10 hom 16 p. 289.*

Possumus hoc testimonio & contra gentes abuti in persecutionis tempore: quod, quamvis fortes esse videantur, & nos superare in his, qui lapsi sunt, tamen vincātur in ijs, qui pro Christo fuderunt sangvinem, & post bella pax reddatur Ecclesiis, & universa eorum contra Immanuelem consilia dissipentur, quia nobiscum sit Deus. *Hieron t. 4 in Esa p. 31.*

Hieron. to. 2 p. 143. in dialog. Orthod. & Lucifer.

Periclitabatur *Navicula Apostolorum*, urgebant venti, fluctibus latera tundebantur, nihil jam supererat spei, Dominus excitatur, imperat tempestatibus, *bestia moritur.* (Constantius rex) tranquillitas rediit. Tunc Triumphatorem suum Athanasium Ægyptus excepit, tunc Hilarium de prælio revertentem Galliarum Ecclesia complexa est, tum ad reditum Eusebij lugubres vestes Italia mutavit.

Hieron. to. 5 in c. 3. Habac. p. 203

Dum adhuc essem puer, & in Grammaticæ ludo exercerer, omnesque urbes victimarum sangvine pollucrentur, ac subito in ipso persecutionis ardore, *Iuliani* nunciatus esset interitus, eleganter unus de Ethnicis: quomodo, inquit, Christiani dicunt, Deum suum esse patientem & ἀνεξίκακον? nihil iracundius nihil hoc furore præsentius; ne modico quidem spatio indignationem suam deferre potuit. Hoc ille ludens dixerit. Cæterùm Ecclesia Christi cum exultatione cantavit: divisisti in stupore capita potentium.

Hieron. to. 5 in c. 8 Zach p. 249.

Hæc persecutionis tempore in Ecclesijs Christi expleta conspeximus, quando in tantam rabiem persecutorum feritas excitata est, ut etiam Conciliabula nostra destruerent, divinos libros ignibus traderent, omnes Insulæ, metalla, carceres, confessorum & martyrum catenatis gregibus implerentur. Quis eo tempore crederet rursum Ecclesias construendas ab his ipsis qui ante destruxerant?

Aug. to. 10. p. 605.

Ergo quoties aliquæ adversitates veniunt, quoties aut hostilitas, aut siccitas, aut mortalitas justo Dei judicio fuerit irrogata, non ejus injustitiæ, sed nostris hoc peccatis imputare debemus.

Aug. to. 10 p. 754.

Perseverant flagella, quia in populo perseverant & delicta.

Chrys. in Psal. 127. p. 463.

Fer forti & generoso animo cuncta, quæ accidunt, hoc enim tibi est *Martyrium.*

Hoc est maximè grati animi, hoc sapientiæ studiosi in rebus etiam asperis & adversis gratias agere, pro omnibus gloria Deum afficere, non solùm pro beneficijs, verùm etiam pro supplicijs. Hoc enim majorem mercedem conciliat. Nam in bonis quidem gratias agens reddidisti debitum, in malis autem Deum constituisti debitorem, eodem Chrysostomo teste in psal. 9. p. 123.

Chrys. to. 6 Græcolat. p. 186. de fide & lege natura.

Vita multa difficultate plena est, & oportet omninò justum & injustum, pium & impiũ affligi: sed magna est varietas. Aliud enim est corripi

cipi ut domesticum, aliud flagellari ut alienum. Verberatur filius, verberatur & famulus: sed hic quidem ut servus qui peccavit, ille verò ut liber, & ut filius disciplina indigens. Plagæ illę non faciunt æqualem honorem. Non ideo si patiatur pius, quæ patitur impius, ejusdem conditionis erit cum impio, sed congruit correptio huic in afflictionem & probationem, impio autem in flagella, & pœnas. Propterea David sciens difficultates, de justis quidem dicit: multæ tribulationes justorum: sed vide quid subdat, & ex omnibus illis liberavit eos Dominus. Nondum dixit afflictionem, & monstravit curationem. De adversarijs autem dicit: multa flagella peccatoris, & nihil tale subdit, quod de justis dicebat, multæ afflictiones justorum, de his autem omnibus liberabit eos Dominus. *Major est adjutor, quàm oppugnator.* Psal. 33.

Sed quorsum *[illegible]ndum?* Non habeamus spem, inquit Hieronymus, nisi in Domino tantum. Non dicamus: Si illud mihi eveniat aut illud, *unde habeo vivere?* Respondeo tibi, quod majus est. Si persecutio fiat, unde habes vivere? Semper Christiano persecutio est, Semper nuditas proposita est. Nemo ergò debet dicere: si senuero, unde habeo vivere? si infirmus factus fuero, unde vivo: Christum habes & times? Si volatilia cœli pascit, dubitas, quod possit te pascere? Diabolus pascit suos homines, & Christus non pascat suos servos? Diabolus facit judices hujus mundi divites, & Christus non potest facere ut non mendices? Diabolus dat aurum & gemmas, & Christus panem non potest dare? Nos omnem solicitudinem projiciamus de cordibus nostris, & dicamus: in Deo faciemus virtutem, ipse erit virtus nostra, ipse panis noster, ipse erit Rector noster. Tom 7. in Psal. 107. p.140.

In persecutione priscorum licebat videre Christianos veros: nullus enim curabat opes, nullus mulierem, nullus pueros, nullus domum, nullus patriam, unum omnibus erat studium, *suam servare animam.* Chrys. in Acta hom. 24 p.624.

Vide ubique persecutiones magna bona facere & persequentes *vinci*: eos autem, qui persecutiones ferunt, clariores apparere: ὅρα πανταχοῦ τοὺς διωγμοὺς μεγάλα ἐργαζομένους ἀγαθὰ καὶ τοὺς μὲν διώκοντας ἡττωμένους τοὺς δὲ διωκομένους λαμπροὺς ἀποφαίνοντας Chrys in Acta hom. 30 p.659. & p. 701. homil. 37.

Persecutiones *illustriorem Ecclesiam splendidioremq;* per supplicia reddebant, teste Nazianzeno Orat. 23. p.414. οἱ διωγμοὶ καὶ λαμπροτέραν αὐτὴν ἐποίουν τοῖς πάθεσιν.

Sic Christi pietas, quò sævit atrocius Orbis,
Hoc majore recens, adversus pondera nisu
Tollitur: & melius sua per dispendia crescit,
Emergitq; magis, clades vexata per omnes.
Hoc pietas infans, & Christi Ecclesia lacte
Enutrita, graves paulatim adolevit in annos.
Vir bonus, erectaq; oneri cervice resistit:
Quoque premi sese magis urgeriq; videbit,
Surget eò magis atque magis, vultuque superbo
Omnia calcabit, pedibus teret obvia quæque
Victor, honoratum tandem caput inferet astris.

In cruce de Hostibus triumphamus, ex Hieronymo tom. 2. p. 15.

Nihil interest, ubi sitis in seculo, qui extra seculum estis, scribit Tertullianus ad Martyres p. 163.

Verum gaudium est sanctorum, exire de mundo. Chrysost. in opere imperf. p. 863.

Leo 1. ser. 1. natur. pet. 1. p. 188. Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed *augetur*, & semper dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur.

In vita p. 19. *Antonius* aliquando subsidio animadverso, postquam magis respiravit, levatus dolore, visum quod apparuit, rogat, aitque, *ubi eras*? Cur non initio apparuisti, meosq; dolores mitigasti? Ibi vox ad eum: aderam hic, Antoni, sed morabar, tuum spectaturus certamen. ποῦ ἦς; διὰ τί μὴ ἐξ ἀρχῆς ἐφάνης ἵνα μου τὰς ὀδύνας παύσῃς, καὶ φωνὴ γέγονε πρὸς αὐτὸν, Ἀντώνιε, ὧδε ἤμην, ἀλλὰ περιμένων ἰδεῖν τὸ σὸν ἀγώνισμα.

Petr. Chrysolog. serm. 174. p. 273. Justus tunc inchoat vivere, cum pro Christo meretur occidi, transfertur ista morte vita Martyris, non aufertur.

August. tomo 8. super Psal. 86. p. 658. Attende similitudinem quadrati lapidis, similis debet esse Christianus: in omni tentatione sua Christianus non cadit, & si impellitur, etsi quà vertitur, non cadit. Nam quadratum lapidem quacunque verteris, *Stat*.

Secedamus ad tempus, amici, *est enim nubecula, quæ citò evanescet.* Socrat. l. 3. c. 13. de fuga Athanasij; ὑποσταλῶμεν μικρὸν, ὦ φίλοι, νεφύδριον γάρ ἐστι καὶ παρέρχεται.

Vos

Vos occidere quidem potestis, at nocere non potestis. *Iustin. apol.*

Absit ut fidelis quisque, qui DEUM videri desiderat, de mundi *2. p. 54.* persecutionibus lugeat, quem finiri eisdem suis persecutionibus non ignorat.

Chrys. to. 6 Quèmadmodum verò nihil officit auro fornax, sic neque no- *p. 296.* cet tribulario generoso. ὥσπερ, τὸ χρυσίον οὐ βλάπτει ἡ κάμινος, οὕτως οὐδὲ τὸ γενναῖον διαφθείρει ἡ θλίψις.

Chrys. in Uti semina opus habent imbribus; ita nos etiam lachrymis. Et *Psal. 125.* quemadmodum terra opus habet ut aretur, & proscindatur: ita anima *p. 453.* fidelis pro ligone indiget tentationibus & afflictionibus, ne producat malas herbas & ejus molliatur durities, ne nimium efferatur & exiliat.

Chrys. Fr. Sicut plantæ rigatæ magis crescunt: ita & fides nostra oppugnata *Duc. p. 61.* magis floret, & vexata incrementa majora sumit.

Iust. Mar. Anima dum cibo & potu malè tractatur, fit melior, & dum Chri- *p. 498.* stiani suppliciis afficiuntur quotidie, numerus eorum crescit.

Gregor. in Sicut unguenta nisi commota, redolere latius nesciunt: & sic- *præfat. Iob.* ut aromata fragrantiam suam non nisi cùm incenduntur, expandunt: *p. 10. c. 2.* ita sancti viri omne quod virtutibus redolet, in tribulationibus innote- *Athanas.* scunt. *Persecutiones sunt Ecclesiæ Hyems.* *to. 1. p. 102.*

To. 5. Græco Martyrum mors, teste Chrysostomo, fidelium est exhortatio, Ec- *Lat. p. 991.* clesiarum fiducia, Christianismi confirmatio, mortis destructio, resurre- *de S. Dro-* ctionis demonstratio, dæmonum ignominia, diaboli accusatio, Phi- *side.* losophiæ doctrina, ad res seculi hujus spernendas adhortatio, & ad futuras desiderandas via, solatium in malis, quibus obsidemur, occasio patientiæ, materia tolerantiæ, bonorum omnium radix, fons & parens.

Tom 4. de Vera fides portari quidem ab aquis potest, mergi omninò non po- *subst. dilect.* test, monente Augustino. Primùm ergo si hoc mare magnum illæsi *c. 7. p. 703.* pertransire volumus, fabricemus navem, ut fidem integram habeamus: deinde navem fidei inhabitemus per charitatem, ut credamus, quod diligere debemus, & diligamus, quod credimus.

Cur igitur cœlum lachrymosis vocibus imples
Fortunata Sion, modo si tua nunc bona noris?
Parce queri, non te Dominus, quod rere, reliquit,
Nec te, sors quæcunque premat, confide, relinquet,
Non magis unigenum quàm mater dulcis alumnum.
Et licet illa feris longè crudelior ursis,
Sacra contemto naturæ fœdere, tantum
Audeat in sese scelus, & sua viscera, certè
Non ego te (dixit Dominus) mea cura, relinquam.
Tu quanta es, manibus nostris descripta teneris:
En muros turresq; tuas affixus & hærens
Nusquam amitto oculis, & propugnacula coram
Me tua sunt, semper, tanquam depicta fideli
In tabula, quam nulla ætas eradere possit.

ORA-

ORATIO
De
QUÆSTIONE THEOLOGICA,
An Scripta Patrum sint authentica, & tenenda omnia, usque ad ultimum Jota?

QUanquam magna est virtus, Obedientia filiorum in parentes, *Auditores*, utpote promissionem habens prosperitatis: tamen eam Spiritus S. non absolutam & illimitatam, sed restrictam, & limitibus certis verbi divini vallatam esse voluit. Si enim parentes liberos suos ad Idololatriam, ad cultum alienum, à vera Religione ad falsam, à luce ad tenebras abducere satagerent, illis non esset obediendum: non in præceptis parentum vestrorum, sed in meis præceptis ambulabitis, inquit Jehova. *Ezech.* 20. *v.* 18.

Thales ille sapiens omnium ore celebratus, interrogatus, quantum veritas à mendacio distaret, tantum, inquit, quantum oculi ab aurib⁹.

Christus ascensurus in cœlum, dona daturus hominibus, constituit alios Apostolos, alios Prophetas, alios Evangelistas, alias Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii: qua de re eleganter D. Hieronymus scribit tom. 2. ad Theophilum adversus errores Johannis Hierosolymitani pag. 185. Scio me aliter habere Apostolos, aliter reliquos tractatores, *illos semper vera dicere*, istos in quibusdam, ut homines aberrare. Idem Tom. 3. pag. 196. Mineno & Alexandro; nec juxta Pythagoræ discipulos *Ephes.* 4.

præ-

præjudicata Doctoris opinio, sed doctrinæ ratio ponderanda est: Servatoris verba dicentis: estote probati nummularii, ut si quis nummus adulter est, & figuram Cæsaris non habet, nec signatus est moneta publica, reprobetur. Qui autem Christi faciem claro præfert lumine, in cordis nostri marsupium recondatur; & meum propositum est antiquos legere, retinere quæ bona sunt, & à fide Ecclesiæ Catholicæ non recedere.

Justinus Martyr cum Tryphone pag. 267. Siquidem non humanis traditionibus & doctrinis jussi sumus à Christo ipso credere, sed eis, quas beati Prophetæ promulgarunt, & ipse Christus tradidit.

Tom. 5. Hieronymus in c. 9. Amos p. 125. Ubi Apostolorum præcedit autoritas, maximè Petri & Jacobi, quos columnas Ecclesiæ vas electionis vocat, ibi omnis explanationis tollenda suspicio est, & quod à tantis viris exponitur, hoc sequendum.

Idem Hieronymus in c. 6. Jeremiæ fol. 245. Standum est igitur in prophetis, & diligentissimè contemplandum & interrogandū de semitis, quæ multorum Sanctorum sunt tritæ Vestigiis.

Dic tu, beate Cyrille, & Præses quondam Concilii Oecumenici Ephesini excellentissime, sententiam, *Utri rei potius credere debeamus*, Sacræ Scripturæ consentienti, an Patribus consentientibus.

S. Cyrillus monumentum ære perennius lib. 3. de recta fide Concilii Ephesini fol. 69. reliquit: Salutares, inquit, fontes appellamus, sanctos Apostolos, Prophetas & Evangelistas, hi enim salutari cœlestique hausta doctrina mundum hunc irrigant, Spirituque Sancto imbuti totum hunc orbem lætificant. In quorum proinde profunda sensa, mentis oculos conjicientes, abditam veritatis lucem invenimus, inventamque in alios transfundimus. Proinde sic colligimus: propter quod unumquodque tale, illud magis est tale. Credimus Patribus consentientibus propter Sacram Scripturam consentientem.

Ergò Scripturæ Sacræ magis credimus. Sacræ enim Scripturæ consensus est principalis & magisterialis.

Quantum igitur distat Dominus à servo, tantum inter Spiritum S. per S. Scripturam loquentem, & inter Patres.

Bellarminus de Conciliis l. 2. c. 12. p. 36. *Scripta Patrum non sunt regula, nec habent autoritatem obligandi.*

Baronius ad d. 9. Octob. p. 457. Profectò omnes ferè sanctorum vitas in maximum discrimen inducimus, cum *pene* in omnibus aliquid notari

notari possit, quod corrigendū videatur, sitque *Canonicarum tantūmodo scripturarum singularis prærogativa, ut in eis cuncta vera, inconcussa, certaq; narrentur.*

D. Henricus Canisius antiq: lectionum tom. II. fol. 7. Arnolfus Comes: horum tantum dixerim pace eorum, & omnium bonorum, quia 3.
non solum novis vetera licet mutare, sed etiam, si sint inordinata, penitus abjicere: sin verò ordinaria, sed minus utilia, cum veneratione sepelire.

Melchior Canus locorum Theologicorum l. 7. c. 3. p. 221. *Auctores Canonici, ut superni, cœlestes, divini,* perpetuam stabilemque constantiam servant: reliqui verò Scriptores sancti *inferiores & humani* sunt, deficiuntque interdum ac *monstrum quandoque pariunt,* præter convenientem Ordinem institutumque naturæ. 4. Colon. 1585.

Adam Tanner in omnes partes summæ D. Thomæ pag. 59. An fortasse S. S. Patres jam demortui, patrumque monumenta Judices erunt? neque hoc, &c. 5.

Gratianus dist. 9. can 3. Noli meis literis, quasi Canonicis scripturis inservire: ad quem Canonem *glossa* sequentia verba adjicit. Loquitur hic secundum illa tempora, cum adhuc scripta Augustini & aliorum sanctorum Patrum non erant authentica: sed hodie jubentur *omnia teneri usque ad ultimum jota.*

Habemus ergò glossam confitentem, *Patrum scripta esse authentica & tenenda omnia usque ad ultimum jota,* de qua re ut me benevolentiæ vestræ aure sublevetis & audiatis, maximoperè vos rogo.

Perpetuus adversariorum nostrorum coccysmus, Lutheranos scripta Patrum aversari, absolutè rejicere & ire contemtum: quæ est insignis injuria, redundans in omnes Evangelicos, & quam nunquam probabunt

P. Georgius Scherer Soc. Jesu tomo operum II. conc. 9. de Antichristo pag. 60. b. Ja an vielen sectischen Orten darff kein Pater oder alter Lehrer in Buchladen kommen / sintemal den Buchführern verbotten ist / die Patres und Kirchenlehrer offentlich zu verkauffen / so gar grauset jhnen der Buckel und schauret jhnen die Haut vor den Patribus. Wann sie aber auff das allerglimpfflichst von wolermelten Patribus reden / so erbieten sie sich die Patres und Lehrer so weit anzunemmen / so weit sie mit der Schrifft / das ist / mit jhrem engen Kopff übereinstimmen.

men. Dann was sich mit jhrem närrischen und phantastischen Kopff nicht accordirt und vergleicht/muß jhnen von Stund an wider die Schrifft seyn.

Gregorius XIII. Pontifex Romanus anno 1582. revisens & recognoscens Decretum Gratiani cum glossa, hæc verba immutata reliquit in editione Romana fol. 35. Quæsivit Hieronymus ab Augustino, an credat *Scriptores V. & N. T. errasse in scribendo*? Et respondet Augustinus quòd non, sed si aliquid in illis scriptis mendacii invenitur, dicendum est, codicem esse mendosum, vel interpretem non bene de Græco in Latinum transtulisse, aut dicam, me non intelligere, quod scriptum est. Aliis autem Scriptoribus non est credendum, *etsi sancti sint*, nisi quod scripserunt, probaverint per Canonicas autoritates.

Tom. 7. p. 165. Dic tu, *Sancte Augustine*, sententiam, quid de scriptis S. Cypriani senseris? Contra Cresconium Grammaticum l. 2. c. 31. Nos, inquit, nullam Cypriano facimus injuriam, cum ejus quaslibet literas à Canonica divinarum scripturarum autoritate distinguimus. Neque enim sine causa tam saluber vigilantiæ Canon Ecclesiasticus constitutus est, ad quem certi Prophetarum & Apostolorum libri pertinent, quos omninò judicare non audeamus, & secundùm quos de cæteris literis vel fidelium vel infidelium liberè judicemus.

De bono perseverantiæ Tom 7. l. 2. c. 21. p. 88 c. Quamvis neminem velim *sic amplecti omnia mea*, ut me sequatur nisi in iis, quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea *retractanda* suscepi, ut nec meipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem: sed proficienter me existimo, Deo miserante, scripsisse, non tamen à perfectione cæpisse: quandoquidem arrogantius loquor, quàm verius, si vel *nunc* dico, me ad perfectionem sine *ullo errore* scribendi *jam in ista ætate* venisse.

Tom. 3. de Trinit. l. 3. p. 199. in proœmio: Ego in omnibus meis literis, non solum pium lectorem, sed etiam *liberum Correctorem* desidero. Noli meis literis, quasi scripturis Canonicis inservire.

B. Hieronymus est ἐμὸς ψηφος, in cap. 9. Jeremiæ commentans p. 252. Ergò nec parentum, nec *majorum error sequendus est, sed autoritas Scripturarum, & Dei docentis imperium.*

Gregorius Nyssenus in Hexaëmeron p. 5. Neque enim opiniones nostras, *ut leges*, auditoribus proponimus. Et, in verba, *faci-*

hom-

hominem, pag. 36. Si quid *meum* in medium attulero, id ne suscipiatis.

Facundus Episcopus Hermianensis Provinciæ Africanæ, pro defensione trium Capitulorum Concilii Chalcedonensis lib. XI. pag. 489. Proinde sic horum vel quorumcunque talium Patrum scripta legenda sunt, ut sicubi nos aliquid in eis offenderit, aut melius hoc interpretemur, aut interpretandum melioribus relinquamus. Si verò tam certus est error, ut excusari nequeat, credamus quod postea emendare potuerint, vel si non legatur, ubi emendaverint, ne non tam ipsos de subrepente lapsu, quàm Christi Ecclesiam de sedula ejus approbatione culpemus.

Pag. 495. Divinam autoritatem libris non Canonicis non adscribamus, nec humanam compassionem, sicubi scriptores eorum quasi homines lapsi sunt, denegemus.

Bellarminus de Eucharist. l. 2. in præfatione: Testimonia Patrum non æquantur per se scripturarum testimoniis.

Alnaldus Albertinus, Episcopus Pactensis, patria Majoricensis, Inquisitor Apostolicus Hispanus, de agnoscendis assertionibus Catholicis & hæreticis quæst. 30. fol. 174. ita scribit: Quòd autem in datis sanctorum extra Canonem Bibliæ, non sit veritas infallibilis, quantum ad præsens attinet, ex dictis Doctorum tres succurrunt probationes: *Prima*, quia ipsi de dictis suis dubitant, an in eis erraverint vel non. Unde August. in primo de Trinit. c. 2. dicit, nec pigebit me, sicubi hæsito, quærere: nec pudebit me, sicubi erro, discere. Et subdit secundum aliquos Aug. in c. 3. Proinde quisquis hæc legit, ubi pariter certus est, pergat mecum: ubi pariter hæsitat, quærat mecum: ubi errorem suum cognoscit, redeat ad me: ubi mecum revocet me. Inquit ergò, quisquis cum legit, dicit, hoc non benedictum est, quoniam non intelligo, locutionem meam reprehendat, non fidem: nonne D. Augustinus *se errantem correxit multa retractando*? Hinc ab Augustino editus est liber Retractationum, " in quo multa ab eo antea dicta *damnat* & retractat: at forsan (ut dicit Guido Carmelita) si plus vixisset, plura retractasset, qui lib. 1. de Trin. c. 1. inquit, magisque optabo à quolibet reprehendi, quàm sive ab errante, sive ab adulante laudari. Laudator enim & errans confirmat errorē; adulator verò allicit ad errorem. Emendavit me ergò justus in misericordia, & arguet me: oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum.

Et quamvis (ut inquit dictus Guido) Augustinus loquatur humiliter, loquitur tamen veraciter: scilicet, quòd in libris suis *aliquando erraverit errareq́; potuerit*. Unde ipse August. 2. libro ad Vincentium inquit: negare non possum nec debeo, sicuti in ipsis majoribus, & tam multis opusculis multa esse, quæ possunt negari, & nulla temeritate reprehendi: & in lib. de vera Religione cap. 3. inquit: Quicquid in libris meis erroris invenitur, mihi: quicquid autem verum, uni omnium remuneratori & largitori Deo tribuatur. Et ideò dicendum est, *dicta Augustini non semper in omnibus continere indubiam aut infallibilem veritatem*, cum ipse in scribendo sua opuscula, dubitet, erraverit nec ne? Et quod ipse August. de se dicit, de aliis etiam Doctoribus dicendum est.

II. Secunda probatio sumitur à Discordia, quæ est inter ipsos. Discordia enim in Scriptoribus, testimonium est falsitatis, cum sit necesse, quòd saltem unus discordantium falsum dicat, quia necessariò altera pars contradictionis est falsa: & ideò August. in lib. 18. de Civit. Dei c. 41. probat S. Scripturæ veritatem ex mutua concordia scriptorum ejus, in qua omnes concordant, & nullus ab alio discrepat seu discordat, quod testatur S. Scripturæ indubiam & infallibilem veritatem. Vero enim (teste Philosopho) omne consonat, in aliis verò est discordia. *Discordant quippe doctores à doctoribus, discipuli à discipulis, & discipuli à doctoribus*, quo minus autem fit in dictis prædictorum Doctorum *dissensus* extra Canonicas Scripturas, nemo, qui eorum libros legit, ambigit. *Discordat quidem Augustinus ab aliis Doctoribus* circa intelligentiam operum sex dierum: quia alii ponunt, quòd Deus fecit illa sex dierum opera secundùm successionem temporis dierum: in quibus discordat August. qui ponit omnia *simul* facta, juxta illud: qui vivit in æternum, creavit omnia simul. Unde motus Augustinus numerat illos sex dies, non secundum successionem temporis, sed secundum distinctionem cognitionis angelicæ in verbo & eorum propria natura; & tamen ex hoc non dicuntur illi vel isti hæretici.

Hinc patet, quòd una dictarum opinionum sit falsa, & per consequens dicta eorum non innituntur infallibili veritati. Similiter discordant Hieronymus & Augustinus, quia Augustinus omnium Psalmorum autorem facit David, quod Hieronymus negat. Item, super reprehensione, quam fecit Paulus Petro, an fuerit de mortali, an veniali? Item discordant in cessatione legalium, quando

quando fuit facta. Et sic unus alteri contradicendo falsum dicit: tamen non sequitur, quod alter eorum sit censendus hæreticus. Item Hieron. in prologo 1. Regum seu in quæstionibus, affirmat, quòd *Samuel fuit verus Sacerdos*, quod expressè negat August. in libro de qq. N. & V. T. dicens, Samuelem non fuisse Sacerdotem, cũ non fuerit de filiis Aaron. Et Hieron. 1. contra Jovinianum dicit. Simulq; cognoscendum est, quòd *Samuel Levita*, non Sacerdos, nec Pontifex fuit, ideoq; non nominatur inter Sacerdotes, sed inter eos, qui invocant nomen Domini. Dicta ergò istorum non innituntur infallibili Veritati, cùm sibi contradicant; quorum una pars necessariò est falsa, ut patet per Philosophum 4. Metaphysices. Quin imò ipse Augustinus in hac sententia sibi ipsi videtur adversari. Nam in libro de Quæst. N. & V. T. q. 46. dicit (ut diximus) *Samuelem non fuisse Sacerdotem*, & tamen lib. 12. contra Faustum c. 35. sic dicit, commutatum fuisse Sacerdotium in Samuelem, reprobato Heli, & commutatum fuisse regnum in David, Saule reprobato: ubi clarè August. dicit, *translatum sacerdotium in Samuelem*, sic quòd Samuel verè fuit Sacerdos, sicut David verè fuit Rex. De eodem etiam Samuele *an fuerit resuscitatus*? videtur Augustinus *à seipso dissentire*. Nam in quæstion. N. & V. T. q. 27. tenet, quòd Samuel non verè fuit per Pythonissam resuscitatus, sed Dæmon in similitudine Samuelis apparuit Sauli: & in libro de cura agenda pro mortuis ponit, quòd anima Samuelis à dæmone *verè excitata, per artem magicam locuta fuit Sauli*. Hieron. etiam in illa quæst. an Saul fuerit Hierusalem? videtur quod in quadã Epist. ad Evagrium *fuit sibi contrarius*, qui etiam de illis interpretib. contrarium sensit ab August. It. Gregor. aliter sentit de Hierarchia sive ordinib. angelorum, quàm faciat Dionys. de cœlesti Hierarchia. Insuper Hieron. de *Bigamo* post baptism. promovendo, à cæteris discrepat. Ponit enim in Epist. ad Oceanũ quòd *Monogamus*, id est, unius uxoris vir debet in Episcopatũ promoveri, ita quod si ante baptismum unam vel plures habuit, hoc totum per baptismum deleri: qui si post baptismum unam tantum habuit, potest ordinari, non obstante quòd unam vel plures habuerit ante baptismum. Cujus contrarium tenent omnes scilicet, quod bigamus, sive ante baptismum sive post baptismum ordinari nec promoveri in Episcopatum potest, ut concludit Augustin. in libro de bono conjugali. Et habetur hæc contrarietas inter dictos sanctos in C. unius, C. Acatius 26. dist. ubi gloss. dicit, quòd in hac contrarietate *malè sentit Hieronymus*: unde Augusti- *P. 166. in glossa non*

dicit verũ, quia matrimonium nõ solvitur in Baptismo.

nus eum correxit, & idem dicit Ambrosius in libro de officiis. Item Hieronymus ad Marcellam de quinque quæstionibus scribens, dicit: Sanctos qui in fine mundi invenientur, non morituros, sed vivos assumendos. Augustinus autem in lib. de Civit. Dei omnes morituros affirmat, prout ego dixi supra q. 18. Item Hieronym. super Matth. dicit, hoc dictum Psalmi, in omnem terram exivit sonus eorum, &c. & illud Christi, prædicabitur Evangelium hoc in universo mundo, esse jam cõpletũ per Apostolos. August. autem, cui consentit Origenes super Matthæum tenet, hoc nondum esse completum. Item Hieron. super Epist. ad Tit. tenet, Angelos per multa secula ante mundum visibilem extitisse, & Deo serviisse, quod & Ambros. tenet, in Hexaem. August autem super Genes. tenet, quòd simul in cœlo empyreo sunt creati. Item Hieronymus in prologo libri Sapientiæ, tenet, quòd ille liber sit Philonis, & non sit computandus inter sacras Scripturas. Augustinus autem in secundo Retractationum c. 4. ostendit, se quandoque tenuisse quod fuerit editus à Jesu Sirach, quod ibi retractat, & licet non exprimat, à quo sit editus, tamen lib. 2. de doctrina Christiana c. 8. enumerat illum inter libros sacros. Item Hieronymus in libro Hebraicarum Quæstionum dicit: quod Deus, antequam cœlum & terram faceret, paradisum antea condiderat, propter illud, quod dicitur: plantaverat Deus paradisum à principio. Augustinus autem super Genesin ad literam exponit, à principio, id est, tertia die. Item Augustin. in libro de Concordia Evangelistarum asserit, totam negationem Petri factam fuisse in atrio, & quæ dicta sunt, inde post Christum Jesum ad Caiapham recipiendo dicta esse. Hieronymus autem super Matthæum videtur tenere, quod Petrus in atrio Caiaphæ negaverit, cui Beda in Lucam consentire videtur. Item Hieronymus super illud Abacuch, mundi sunt oculi tui, negat singulos angelos præpositos singulis corporalibus creaturis, & Augustin. in 83. quæst. tenet, quòd sic, cui consentiunt Origenes & Damascenus. Et Hieronym. super illud Josuæ, projicite & mittite in mare, dicit, quòd *licet propria manu perire, ubi castitas periclitatur*. Augustinus verò in lib. 1. c. 19. ubi suprà de Civitate Dei, contrarium affirmat. Item beatus Cyprianus de baptismo hæreticorum asserebat, non esse apud hæreticos seu schismaticos, baptismum Christi, quem Augustinus reprehendit, ut habetur in C. Quomodo exaudit Deus de Consecr. dist. 4. traditur in cap. Si qui à Pseudo. 1. quæst. 1. Multa quoq; similia reperiuntur, in quibus S. Doctores de fide inter se contraria scripserunt, & ideò non obligant

ad

ad firmiter credendum. Imò licet eis *absq; hæresis periculo contradicere*, nisi fidei, aut scripturæ aut determinatione Ecclesiæ approbentur, cum ut dictum est, reperiantur inter se adversari, & per consequens, includere falsum. Et testimonio Augustini & aliorum doctorum comprobatur, quòd eis non est necessariò standum in ijs, quæ in suis opusculis scripserunt, ut late supra adduxi multas eorundem Doctorum autoritates in vers. tertia conclusio. Ultra quæ addo, quod dicit Anselmus l. 1. cur Deus homo, dicens de peccato: Omnia quæ dico, sic volo accipi, ut si quid dixero, quod major non confirmat authoritas, quamvis illud ratione probare videar, non alia certitudine accipiatur, nisi quòd interim mihi videtur, donec Deus mihi melius revelet, & sic Anselmus nonnulla tanquam probabilia solummodo dicere intendebat. Addo insuper, quod inquit Hieronymus ad epist. August. sic dicens: Nec mireris, si in tuis libris & maximè in scripturarum expositionibus, quæ vel obscurissimæ sunt, *quædam à recta linea discrepare videantur.* Et hoc dico, non quod in operibus tuis quædam reprehendenda jam censeam, neque enim lectioni horum unquam Operam dedi, neque horum exemplariorum apud nos Copia est, præter Soliloquiorum tuorum libros, & quosdam commentarios in psalmos: quos si vellem discutere, non dicam à me, qui nihil sum, sed à Veterum Græcorum videntur interpretationibus discrepare. Sicut ergò inter se ipsi sancti Doctores, ita & nos ab eis in multis salva fide & veritate scripturarum & S. R. E. determinatione, dissentire possumus.

Tertia probatio sumitur ex *Speciali prærogativa S. Scripturæ & sanctionum* universalis Ecclesiæ, quibus *solis* concedimus *infallibilis veritatis excellentiā*, ut testatur August. in C. Ego Solis, 9. dist. inquientis: ego solis eis scriptorum, id est scriptoribus, qui jam Canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum scribendo errasse audeā credere, aut si aliquid in eis offendero quod videatur contrariū veritati, nihil aliud existimem, quā mendosum esse codicem, vel non esse assecutum: Interpretem, quod dictum est, vel me minimè intellexisse non ambigam & sequitur: nec te, frater mi, arbitror, sic libros tuos legi velle tanquam Prophetarum & Apostolorum, de quorum scriptis, quod omni errore careant, dubitare nefandum est, & absit hoc à pia humilitate & veraci de temetipso cogitatione: & alibi Augustinus l. 3. de Trin. c. 2. inquit: Sanè cum in omnibus literis meis, non solùm pium lectorem volo mihi esse deditum, ita correctorem nolo sibi. Et sicut illis dico, nolo

nolo meis literis, quasi scripturis Canonicis deservire, sed in illis, & quod non credebas, cum inveneris, incunctanter crede: in istis autem literis, quod certum non habebas, nisi certum intellexeris, noli firmiter tenere: ita illi dico: noli meas literas ex tua opinione vel correctione, sed ex divina lectione vel inconcussa ratione corrigere; & in C. Noli 9. dist. inquit, noli ergo, frater, contra divina tam multa, tam præclara, tam indubitata testimonia colligere velle calumniam ex Episcoporum scriptis sive nostrorum sive Hilarij, sive Cypriani & Agrippini. Nam hoc genus literarū ab autoritate Canonum distingvendum est. Non enim sic leguntur tanquam ita ex eis testimonium proferatur, ut contra sentire non liceat. Et in epistola ad Fortunatum idem ait August. neque quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, laudatorum hominum, velut Scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat (salva honorificentia, quæ illis debetur hominibus) aliquid in eorum scriptis improbare atq; respuere: & alibi August. in C. Quis nesciat 9. dist. inquit: Quis nesciat, Canonicam sanctam Scripturam vet. & novi Testamenti *certis suis terminis contineri*, eamque posterioribus omnibus Episcoporum literis ita præponi, ut de illa omninò dubitari non possit, utrum verum vel rectum sit quicquid in ea scriptum sit vel constiterit esse: quod secus est dicendum de Scripturis Sanctorum, post Canonem Bibliæ, ut supra dixi. Quin imò moderni Doctores *sæpe discedunt à scriptis sanctis sanctorum* inquit Robertus Holcot, quod sanctus vir *Anshelmus in multis fuit deceptus* propter *ignorantiam logicæ*: & Scotus in 3. sent. quasi destruit totum processum Anselmi, in libro, Cur DEUS homo? & ita sæpè alibi invenitur apud Doctores nostros. Iis ergo tribus probationibus existentibus, & alijs quæ induci possent, luculenter patet, dicta Sanctorum Doctorum non initi infallibili Veritati, cum in eis possit esse dubietas & falsitas, unde licet eis non consentire & improbare, ac reprehendere & non credere eis sine periculo hæresis. Ex quibus sequitur quod iste Septimus modus convincendi aliquem de hæresi & pertinacia non habet locum in eo, qui scienter negaret dicta sanctorum post Canonem Bibliæ. Contra tamen prædicta facit C. Sancta Romana Ecclesia 15. dist. ubi recipiuntur seu approbantur ab Ecclesia, multa opuscula sanctorum. Ad hoc dicendum est, quod non omnia opuscula sanctorū quantum ad omnia contenta in eis, sunt per Ecclesiam approbata. Constat enim, quod in libris B. Augustini *multa inveniuntur contraria veritati*,

quæ

quæ ipse postmodum revocavit, & illa minimè approbantur: & sicut est de libri B. Augustini, ita est de libris multorum aliorum sanctorum, qui *nequaquam quoad omnia approbantur.* Omnes tamen libri sanctorum de quibus in d. c. approbantur quoad omnia, quæ nec per autoritatem, nec per alios sanctos correcta sunt. *Tantum Albertinus.*

Verum enimverò obiiciunt adversarij & dicunt ex Vincentio Lerinensi p. 203. quicquid non unus aut duo tantum, sed *omnes pariter* uno eodemque consensu apertè, frequenter, perseveranter tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverit, id sibi quoque absque ulla dubitatione credendum. Ex Leonhardo Lessio de Antichristo in præfatione ad Lectorem: quare sicut in alijs mysterijs obscurissimis & cognitu necessarijs, maximè *ad Patrum expositionem & sententiam concordem tanquam ab* Apostolis derivatam *confugiendum est*, ita in hoc articulo de Antichristo. *Et quæcunque patres unanimi consensu absolutè affirmant, ea pro indubitatis habenda*, etiamsi fortè non ita clarè ex Scripturis probari posse videantur.

Bellarminus de Eucharistia l. 4. c. 10. non possumus, inquit, ex Patrum sententijs *aliquid certi colligere, quando inter se non consentiunt.*

Idem de Christo l. 5. c. 9. & certè longè tutius est tot veteres Patres, Græcos & Latinos in scripturarum explicatione sequi, quam novellos istos Doctores, qui non videntur sibi sapere, nisi omnibus contradicant.

De Christo l. 2. c. 2. *Patres nunquam omnes simul errant*, etiamsi aliquis eorum interdum erret, nos verò sequimur eos, quando *simul* aliquid docent, non quando proprias sententias alijs contradicentibus defendunt. *NB.*

Bellarminus de Concilijs l. 2. c. 2. sine dubio singuli Episcopi errare possunt, & aliquando errant & inter se quoque dissentiunt, ut ne sciamus, quisnam eorum sequendus sit: ergò saltem omnes simul, præsertim in nomine Domini congregati, quando *uno ore nos docent, errare non poterunt.*

Idem de Purgatorio l. 1. c. 10. *Patres* errarunt in privatis opinionibus, quas alij refutarunt; at simul omnes in uno errore convenire non possunt, quin Ecclesia universa erret & pereat.

D. Lamparter contra D. Reihing tom. 2. fol. 521. Mit alles / was die Vätter gelährt vnd gethan / seind wir verbunden / sondern an das / was zum Glauben gehört / von Apostlen herkommen / vnd von der gantzen Kirchen ihrer Zeit / alß nohtwendig gehalten worden.

Cæsar Baronius Annal. tom. 2. Romæ edito anno 1588. ad annum Christi 34. p. 207. Nam Sanctissimos Patres, quos Doctores Ecclesiæ ob illorum sublimem eruditionem merito nominamus, quantumlibet ea Spiritus sancti gratia præ cæteris imbutos esse liqueat: in interpretatione Scripturarum *non semper, ac in omnibus* Catholica Ecclesia sequitur.

Bellarminus de libero arbitrio lib. 4. c. 4. Scripturas intelligere debemus non pro arbitratu nostro, sed *juxta communem Sanctorum Patrum explicationem.*

D. Jacob Keller tom. 1 p. 409. Die Patres seyn näher bey der Apostel Zeit gewesen/als wir: seyn eines höhern Verstands gewesen als wir: seyn mehr erleucht gewesen/als wir: haben jhr gantzes Leben im Studieren verzehrt/in Heiligkeit zugebracht/rc.

Tomo 2. pag. 838. Man findet vor hundert Jahren keinen Lutherischen Geist / kein Prædicantische Lehr / **alles riechet nach dem Bapstthumb/ alles ist Catholisch**/ was gedencken die Prædicanten/wann sie die Vätter lesen? **Seyn sie doch alle wider sie: Unsere seynd alle Vätter/ alle Concilien** / alle Kirchen-Scribenten alle alte Kirchen/ rc. Wer wider die Heilige Vätter ist/ der ist wider die Warheit. Et: Die Patres seyn deß Luthers Lehr/ durchauß vnd auß/ nicht hold/ **kein einzigen Puncten außgenommen**/ in dem er wider vnsern Glauben ficht.

D. Lamparter tom. 2. p. 547. de Purgatorio, Den Glauben nehmen wir nicht auß den Schul-Fragen sondern auß dem Wort GOttes/ vnd sonderlich auß dem **vngeschriebenen** welches sich nicht also hin vnd her ziehen läst/ wie dz geschriebene wort sich offt leyden muß: Das vngeschriebene bleibt vnverfälscht vnd hat jeder zeit die Ketzer auß dem Feld gejagt vnd wider sie triumphirt.

Jacobus Pontanus Soc. Jes. in S. Cyrilli Alexandrini Commentarium super XI. Prophetas ad Lectorem: Sunt itaque prisci illi Patres *fontes ipsimet, & fontes purissimi,* quorum pellucidulis laticibus posterorum ingenia ad offerendas doctrinarum segetes felicissimè ac divinissimè irrigantur.

Jam videamus, an, si Patres consentientes aliquid affirment aut negent, ab illorum judicio ubiq; & semper sit standum, ab eorum consensu ne transversum quidem unguem sit discedendum.

1. An-

1. Antichristum nasciturum de tribu *Dan* asserunt I. Irenæus, Hippolytus, Ambrosius, Augustinus, Prosper, Theodoretus, Gregorius, Beda, Rupertus, Aretas, Richardus, Anselmus, teste Bellarmino de Pontifice Romano l.3. c.12. dicente, hanc sententiam esse valdè quidem probabilem, non tamen omninò certam.

2. Animas omnes, quantumvis sanctorum hominum usque ad ultimum judicii diem servari in quibusdam abditis receptaculis, ubi nec Deum videant, nec beatæ dici possint, nisi in spe: consentiunt Patres, Tertullianus, Justinus, Irenæus, Origenes, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, Aretas, Euthymius, Lactantius, Victorinus Martyr, Hilarius, Prudentius, Ambrosius, Augustinus, Bernhardus, referente Bellarmino de Ecclesia triumphante lib. 1. cap. 1. & sequentibus.

Alcuinus in epistolis apud D. Henr. Canisium Tom. 1. antiquarum rect. fol. 114. Est quoq; in quibusdam clancula dubitatio, animæ sanctorum Apostolor. & martyrum, a- liorumq; perfectorū an e dum judicij, in cœleste recipiantur regnum? His & hujusmodi spiculis de pharetra, (ut æstimo) exemtis perfidiæ, unitatem sanctæ & Cathol. Ecclesiæ, & veritatē universalis fidei aliqui vulnerare nitentes, etiam spurcissimis errorum fæcibus limpidissima Ecclesiasticæ fidei pocula inficiunt, & nuptiale vinū, um, quod Christus ex aqua virgini matri, Ecclesia scil. sanctæ, salubriter potanda conver-tit, iterum in aquas stultitiæ converti conantur.

3. Angelos esse corporeos, docuerunt Origenes, Tertullianus, Lactantius, Cassianus, Rupertus, Abbas, Augustinus, Macarius.

4. Ad baptismum sufficere invocationem unius personæ divinæ, ac præsertim Christi, ex Ambrosio, Beda, Bernhardo, Hugone de S. Victore, Magistro sententiarum, Nicolao Papa, Bellarmino referente de Baptismo cap.3.

5. Baptismum Johannis non remisisse peccata, ex Origene, neque dedisse Spiritum S. nec remissionem delictorum, ex Tertulliano, Cypriano, Optato Milevitano, Ambrosio, Hieronymo, Gregorio, Augustino, ut refert Bellarm. de Baptismo l.1.c.21.

6. Antiqua & universalis consuetudo Ecclesiæ fuit, ut solùm in paschate & Pentecoste daretur baptismus ex Sirino, Leone, Gelasio, Cyrillo, Hieronymo, Augustino, docet Bellarm. de Baptismo l.1.c.26.

7. *Chiliastæ fuerunt* Papias, Tertullianus, Victorinus, Severus, Apoli-

polinaris, Justinus Martyr, Irenæus, apud Possevinum Apparat. to. 2 p. 286. Hesychius l. 2. p. 137.

Baronius in Martyrologio ad diem 22. Febru. p. 95. *de millenarijs*. S. Dei Ecclesia Catholica aliquandiu de ea re supersedit, judiciumq; suspendit, nec aliquid de his qui ea scribebant, definivit, cum præsertim non vulgares homines, sed sanctiss. atq; doctiss. viri id affirmarent. Paulò post à Damaso Papa Romæ putatur esse damnata.

8. Cicatrices in corpore Christi, in omnem æternitatem esse permansuras, videntur statuisse, Augustinus, Cyrillus, Theodoret', Hieronymus, Leo, Chrysostomus, Hippolytus, Cyprianus, Bernhardus. Videatur Busæus contra Schwenckfeldium N. 2. b.

9. Cœnam Domini etiam infantibus Ecclesiam dare consuevisse, apparet ex Dionysio, Cypriano, Ambrosio, Augustino, Innocentio, Zozimo, apud Claudium Espencæum de Eucharistia p. 57.

10. Dæmones omnes jam nunc puniri, tam pœnâ damni, quam pœnâ sensus, statuit Bellarminus. Contrarium dicunt Justinus, Irenæus, Epiphanius, Oecumenius, de quibus ait, se non videre quo pacto *ab errore* possint defendi, Bellarminus de Ecclesia triumphante l. 1. c. 6.

11. Gigantes ex Angelis & mulieribus esse genitos, asserunt Ambrosius, Chrysostomus, Lactantius, Justinus Martyr, Tertullianus, Eusebius Cæsariensis. Videatur Vellosillus in advertentijs p. 205.

12. Infantes sine baptismo decedentes, mortis æternæ pœna esse damnandos, Bellarminus de amissione gratiæ l. 6. c. 2. ex Papis Romanis, Concilijs, Augustino, Prospero, Fulgentio, Beda, Cypriano, Anselmo, Bernardo.

13. Mosen nondum esse mortuum, proinde nec sepultum, sed translatum cum Enoch & Elia, ex Hilario, Ambrosio & Nysseno, referente Bellarmino de Ecclesia triumphante l. 2. c. 4.

14. Secundas nuptias prohibuit Concilium Neocæsariense à Papa approbatum, Bellarminus de Concilijs l. 2. c. 8.

15. Purgari debere post hanc vitam *tam bonos*, *quam malos*, uno Christo excepto, ex Alcuino, Origene, Hilario, Hieronymo, Lactantio, Ambrosio, Bellarmino referente de Purgat. l. 2. c. 1.

16. De peccato in spiritum S. non rectè locuti sunt Athanasius, Hilarius, & Anselmus. Vide Bellarminum de pœnitentia l. 2. c. 16. Illorum

sen

sententia videtur temperanda, qui scripserunt, peccatum in Spiritum sanctum esse *irremissibile absolutè*.

17. De peccato primo primorum parentum, Ambrosius & Chrysostomus non accuratè senserunt, Bellarminus de amissione gratiæ lib. 3. cap 4.

18. Propagationem generis humani, in statu innocentiæ non per nuptias fuisse futuram, docuerunt Nyssenus, Chrysostomus, Damascenus & Hieronymus, Bellarminus de amissione gratiæ l. 3. c. 11.

19. Sacrificium offerri Deo pro Apostolis, Martyribus, Prophetis, ex Epiphanio, Cyrillo, Chrysostomo: at Bellarminus ait, *beatos non posse juvari suffragijs. De purgat. l.* 2.18.

20. Stellas, sive astra, sidera non modò calorem virtute & vi sua efficere, sed in se ipsis quoque calorem cohibere seu ignea constare natura, senserunt Augustinus, Basilius, Ambrosius, Ægyptij veteres. Jacobus Pontanus in Philocalia l. 5. c. 15. p. 159.

21. *Laurentius Cuperus* S. Theol. Licent. Carmelitarum infer. Germ. Provincialis in Genealogia & vita B. ANNÆ, Christi aviæ maternæ, scribit ex relatione Patrum, fol. 66. Josephum ante desponsationem Virginis, non Virginem, sed viduum fuisse, & citat Chrysostomum, Hippolytum martyrem, Theophlyactum, Epiphanium, Gregorium Nyssenum, Hilarium, Ambrosium, Origenem: & tamen ab horum consentientium sententia recessit.

Sed sufficiant hæc viginti & unum exempla probantia, Patrum etiã consensum, nec esse in fallibile argumentum veritatis divinæ. Jam si ex singulis centurijs singuli Patres essent adducendi,

Dicere conarer, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

Concludimus hoc thema acroamate Cæsaris Baronij in martyrologio Roman. scribentis fol. 457. Quod si ob unum errorem vel alterum in vitis Sanctorum inventum, cætera quæ remanent, fide carere dixerimus, præfectò omnes ferè sanctorum vitas in maximum discrimen inducimus, cum penè *in omnibus aliquid notari possit, quod corrigendam videatur*, sitq; canonicarum tantummodò scripturarum *singularis prærogativa, ut in eis cuncta vera, inconcussa, certaque* narrentur.

D. Luthers Kirchen-Postill Evangelium am H drey König Tag, fol. 173. Wer sagts aber jhnen, daß die Vätter nicht auch finster sind? Oder wer will uns gut darfür seyn, daß die Vätter nicht jrren in jhrem außlegen? Sintemal es offenbar ist, daß sie offt geirret, offt wider sich selbst, offt auch wider ein andern, und gar selten einträchtiglich stimmen. Das schicket GOtt also, und macht solch der Vätter Außlegen auch ungewiß, wehret auff allen Seiten, daß wir jhm nicht auß seiner Schrifft lauffen: Darum sollen wir wissen daß nicht wahr sey, daß sie sagen, die Vätter erleuchten die finstere Schrifft. Sie thun den Vättern unrecht und beliegen sie. Der Vätter Werck ist nicht die Schrifft erleuchten mit jhren eygen Glossen, sondern klare Schrifft herfür bringen und also Schrifft mit Schrifft bloß ohn alles jhr eygen zusetzen beweisen.

ORATIO II.
De Augustino Labili.

IN Papatu sæpè *Augustinus* pingitur & in æs inciditur, inter Christum in cruce pendentem, & B. Virginem lac emittentem, genibus flexis, cum hac inscriptione:

Hinc lactor ab ubere: Hinc pascor à vulnere:

Sub Augustino:

Positus in medio, Quò me vertam nescio.

p. 138. Inde Francisci Remondi Soc. Jes. versus:

Ubera *me matris, Nati me* vulnera *pascunt,*
Scilicet hæc animi sunt medicina mei.
Nam mihi dum lachrymas dolor elicit, ubera sugo,
Rideat ut dulci mixtus amore dolor.
At me pertentant dum gaudia, vulnera lambo
Ut me læta pio mixta dolore juvent.
Vulnera sic Nati lambo, sugo ubera matris,
Securaut variæ sint mihi sorte vices.
Quis sine lacte precor, vel quis sine sanguine vivat:
Sanguine Nate tuo, lacte Puella tuo?

Sic lac pro Ambrosia, si avi pro nectare sanguis,
Et me perpetuo vulnus & uber alat.

Ad eundem sensum & consensum scripsit etiam *Bernhardus Bauhusius* in Epigram. p. 113.

Ille mel: hæc lac est: hic lac est, tota mel illa est:
O Superi, fingi dulcior ulla potest?
Ipsa salus mundi hic, simul hæc spes altera mundi est,
Mortales: pingi lætior ulla potest?
O Iesu, O Virgo, si nunc depicta tabella
Vestra parit faciesgaudia tanta mihi!
Quanta dabit non in tabula, quæ gaudia coram!
O felix coram gaudia quanta dabis!

Verba sub Augustino: *Positus in medio, quò me vertam nescio*, dubitationem aliquam inferre videntur, quasi Augustinus titubaverit, *per Christum ne, an per B. Virginem sit redemtus?*

Atqui Augustinus ex Esaiæ cap. 63. didicit, Christum solum torcular calcasse, & in opere redemtionis, nullam creaturam, veluti causam sociam agnovisse. Itaque rectè hac in re Bonaventura sensit in 3. Sentent. dist. 3. q. 2. Cavendum, ne dum Matris excellentia ampliatur, Filii gloria minuatur, & sic in illo mater provocetur, quæ magis vult Filium extolli, & honorari, quàm seipsam, utpote Creatorem creaturæ.

Rectius *S. Ferrandus, Diaconus Carthaginensis*, Timeo, ne amplificatio creaturæ Creatoris sit potius imminutio. p. 65.

Rectissimè *Theodoretus* Historiæ Ecclesiasticæ, l. 1. c. 4. pag. 9. πᾶσα ἀσεβὴς φωνὴ, εἰς τὸν υἱὸν λέγεσθαι τολμωμένη, εἰς τὸν πατέρα τὴν ἀναφορὰν ἔχει. Omnis impia vox, quæ temerè contra Filium profertur, in Patrem quoque recidit.

Glossa in Decreto Gratiani Dist. 9. C. Noli meis, consentiente Pontifice Gregorio XIII. expressè asserit, Scripta Patrum authentica, & tenenda omnia, usque ad ultimum Jota.

Verum enim verò Patribus sine Scriptura vel etiam contra Scripturam aliquid asserentibus, fides habenda non est. Nos non in verba hominum, sed Dei juramus.

Testimonia Patrum, inquit *Bellarminus* de Eucharistia l. 2. in præfatione, *Non æquantur per se* Scripturarum testimoniis.

Bellarminus de Monachis l. 2, c. 17. Non omnia facta Sanctorum imitanda

imitanda esse dicimus, sed ea solùm, quæ neque pugnant apertè cum regula fidei, neque inveniuntur vel à Scriptura vel ab aliis sanctis Viris reprehensa.

Idem l.2.c.27. Non enim Catholici Doctores provocarunt unquam à Scriptura *ad homines*, sed in scripturæ intelligentia à judicio paucorum seditiosorum ad judicium multorum sapientissimorum.

Bellarminus de Laicis l.3.c.20. Patres non esse hostes Ecclesiæ, *&* *eorum errata*, nō hæreses sed humanos esse errores præterea errores Patrum esse errores extinctos & mortuos, qui nocere non possunt: &, Patrum errores non fuerunt detecti, dum Patres ipsi viverent: alioquin enim vel ipsi eos emendassent, vel ab Ecclesia rejecti fuissent.

Ita *Arnaldus Albertinus* Episcopus Hispanus quæst.30.§.49.&50. rectè concludit, *Hæreticus non est, qui tenet contra doctrinam S. Augustini*, & similium Doctorum. Veritas infallibilis non est in scriptis Augustini, Ambrosii, Hieronymi & similium.

Proinde videamus, an scripta S. Augustini sint authentica & tenenda omnia usque ad ultimum Jota? ἄνευ πάθους, sine affectibus. Nemo periculosius peccat, teste Primasio ad Rom. quàm qui peccata defendit. *Au-*

Tom.7. *dite, judicate,* quid S. Augustinus de se ipso scripserit ad Vincentium Victorem de anima & ejus origine l.4.c.15.pag.809. O si illa reprehenderes mea, quæ justa reprehensione sint digna: neque enim negare debeo, sicut in ipsis moribus, ita multa esse in tam multis opusculis meis, quæ possint justo judicio, & nulla temeritate culpari.

Alphonsus Tostatus in Defensorio trium Conclusionum, part.2.c.18. Augustinus nec scivit omnes veritates, quando composuit librum Retractationum, nec ei Deus omnes revelavit. Augustinus non solùm de morte Domini, sed etiam de multis, quæ sunt expressè contra Bibliam, & in libris de Civitate Dei dicit sive sua culpa, sive librariorum, parte secunda cap.18.

TOMO I.

S. Augustinus aliquando statuit, Fidem, & Perseverantiam in fide, in viribus liberi arbitrii esse. Ex epistolis Prosperi & Aurelii Arelatensis ad Augustinum patet, Semipelagianos docuisse, *Fidem esse causam meritoriam prædestinationis*, ideoque in naturali facultate liberi arbitrii penitus esse sitam. Distinguebat enim inter fidem & bona opera: bona opera

opera agnoscebant esse dona Dei, contra Pelagium: at fidem & perseverantiam in fide, in viribus liberi arbitrii sitas esse, cum eodem Pelagio contendebant.

A quo errore ne quidem S. Augustinus fuit immunis. Ita enim scribit libro de baptismo: *ut iste credat, ille non credat, propriæ est voluntatis:* sed ut iste audiat, quod credat, ille non audiat, hoc non est in hominis potestate.

Et postquam in lib. Expositionis quarundam propositionum epist. ad Romanos, fidem causam electionis esse dixerat, in lib. 1. Retractationum c. 23. p. 23. 24. id corrigit & scribit: Quòd ergò credimus, nostrum est: quod autem bonum operamur, illius est, qui credentibus dat Spiritum S. profectò non dicerem, si jam scirem, etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem Spiritu. Utrumque ergò nostrum est, propter arbitrium Voluntatis; & utrumque tamen datum est per Spiritum fidei & charitatis. Illa non scripsissem, si fidem non minus, quàm bona opera Dei donum esse intellexissem. Nec solùm hoc modo correxit, sed & gravissimè refutavit in libro de Prædestinatione Sanctorum, in libro de bono perseverantiæ & in Epistolis.

Quò tendunt illius sententiæ, quibus *Fidei prævisionem* alicubi ex decreto prædestinationis excludit: quærimus, inquit, meritum misericordiæ nec invenimus, quia nullum est; ne gratia evacuetur, si non gratis donatur, sed meritis redditur. *Epist. 105. p. 300. Sixto Presbyt.*

Si enim dixerimus fidem præcessisse, in qua esset meritum gratiæ, quid meriti habebat homo ante fidem, ut acciperet fidem? Quid enim habet, quod non accepit? Si autem accepit, quid gloriatur, quasi non acceperit? Sicut enim non haberet homo sapientiam, intellectum, consilium, fortitudinem, scientiam, pietatem, timorem Dei, nisi secundum propheticum elogium accepisset spiritum sapientiæ & intellectus, consilii & fortitudinis, scientiæ & pietatis & timoris Dei: sicut non haberet virtutem, charitatem, continentiam, nisi accepto Spiritu, de quo dicit Apostolus, non enim accepimus spiritum timoris, sed virtutis & charitatis & continentiæ, ita non haberet fidem, nisi accepisset spiritum fidei.

Item ad Vitalem epist. 107. fol. 321. Ut in Deum credamus, & piè vivamus, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis & velle operatur & currere. Unde & ipse dominus Jesus credentes à non credentibus, id

esse ab iræ vasis vasa misericordiæ discernit: nemo, inquit, venit ad me, nisi ei fuerit datum à Patre meo.

Cæterum quidam ita inter utrumque decretum dividunt, ut quidem prævisionem malorum operum decreto reprobationis substernant, *electionem verò absolutè factam sentiant*, sine ulla ullius conditionis in eligendo consideratione.

Ad quam sententiam propendere videtur Augustinus, ita enim scribit epist. 105. pag. 306. ad Sixtum Presbyterum. Intentio intuenda est Apostoli, quomodo, propter gratiam commendandam nolit eum, de quo dictum est, Jacob dilexi, nisi in Domino gloriari, ut cum ex eodem Patre, eadem matre, uno concubitu, antequam aliquid egissent boni aut mali, alterum Deus diligit, odit alterum, intelligat Jacob ex illa massa originalis iniquitatis, ubi fratrem suum, cum quo habuit communem causam, videt per justitiam meruisse damnari, non nisi per gratiam se potuisse discerni.

fol. 312. Item in libro ad Bonifacium contra Pelagianos epist. 106. Doctor gentium in fide & veritate istos geminos nondum natos, nihil boni & mali egisse testatur, ut gratia commendetur, ut quod dictum est, major serviret minori, non ex operibus, sed ex vocante dictum intelligatur, ut secundùm electionem Dei propositum maneret, non meritum hominis anteiret. Non enim dicit electionem Dei voluntatis humanæ sive naturæ, cum par esset in utroque mortis damnationisque conditio, sed electionem procul dubio gratiæ, quæ non invenit eligendos, sed facit.

Tom. I. Augustinus pro lupanaribus scripsit de ordine l. 2. cap. 4. fol. 334. Aufer meretrices de rebus humanis, turbaveris omnia libidinibus. Constitue matronarum loco, labe ac dedecore dehonestaveris. De hoc acroamate Augustini Episcopus Anglicanus ita scribit: Augustinus cum ita scriberet, nec sanctus, nec Episcopus, nec Presbyter, nec denique Christianus erat.

TOMO II.

1. S. Augustinus putavit, Eucharistiam infantibus necessariam, epist. 106. p. 315. Si autem credunt *sedi* Apostolicæ, vel potius ipsi magistro & Domino Apostolorum, qui dicit, non habituros vitam in semetipsis, nisi manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem, quod ita baptizati non utique possint, nempe aliquando fatebuntur, parvulos non bapti-

baptizatos vitam habere non posse, ac per hoc, quamlibet tolerabilius omnibus, qui etiam propria peccata committunt, tamen æterna morte mulctari. Et: quòd si absurdissimum est, & à justitia Dei penitus alienum, & tamen nullus, qui se meminit catholicæ fidei Christianum negat aut dubitat, parvulos non accepta gratia regenerationis in Christo, sine cibo carnis ejus & sanguinis potu, non habere in se vitam, ac per hoc pœnæ sempiternæ obnoxios, &c.

Bellarminus de Eucharistia l.1.c.7. Augustinus tribuit infantibus manducationem Sacramentalem non in re, sed in voto implicito.

Augustinus epist.99.p.284. putavit Christum aliquas animas in ipso inferno damnatorum eripuisse, solutis doloribus inferni non in omnibus, sed in quibusdam accipi potest, quos ille dignos ista liberatione judicabat: ut neque frustra illuc descendisse existimetur, nulli eorum profuturus, qui ibi tenebantur conclusi, nec tamen sit consequens, id quod divina quibusdam misericordia justitiaque concessit, omnibus necessum esse putandum sit. 2.

Augustinus de Genesi ad literam l.12.c.33.fol.498. Et Christi quidem animam usque ad ea loca, in quibus peccatores cruciantur, ut eos solveret à tormentis, *quos esse solvendos*, occulta nobis sua justitia judicabat, non immeritò creditur. Et: solutis doloribus inferorum, quia non poterat teneri ab eis, non video, nisi ut *quorundam dolores* apud inferos eum solvisse accipiamus, &c.

Idem de voluntate DEI non recto pede incessit, nam epist.107. p.323. ita scribit: ita quod dictum est, omnes homines vult Deus salvos fieri, *cum tam multos nolit salvos fieri*, ideò dictum est, quia omnes, qui salvi fiunt, nisi in ipso volente non fiunt, & si quo alio modo illa verba Apostolica intelligi possunt; ut tamen huic apertissimæ veritati, in qua videmus tam multos *volentibus hominibus, sed Deo nolente salvos non fieri*, contraria esse non possint. 3.

Augustinus videtur in Novatii sententia fuisse, eum, qui post susceptum baptismum insigne aliquod facinus in se admisisset, nunquam cum fratribus suis in gratiam redire, vel Ecclesiæ restitui posse, non quòd pœnitentiam agentem, moerentem & lugentem peccatorem, ad divinæ misericordiæ disperationem adigere vellet, sed ut aliis exemplo & terrori esset. Itaque Beatus Rhenanus in argumento libelli Tertulliani de pœnitentia, in hac sententia, inquit, veterum permulti fuerant, & in iis 4.

etiam Augustinus. Sic autem loquitur Augustinus epist.54. fol.159. Quamvis autem cautè salubriterque provisum sit, ut locus illius humillimæ pœnitentiæ *semel in Ecclesia concedatur*, ne medicina urbis minus utilis esset ægrotis, quæ tantò magis salubris est, quantò minus contemtibilis fuerit, quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homini, qui post primam pœnitentiam, rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parcis? Hoc ergò inter Ecclesiam & Novatum interesse videmus: ei, qui publicè peccasset, reconciliationis publicæ *locum semel tantum concessit Ecclesia*, Novatus omninò concessit.

TOMO III.

1. S. Augustinus stravit viam Calvino, verba Cœnæ Dominicæ tropicè id est figuratè esse intelligenda, de doctrina Christiana l.3.c.16. p.37. Si præceptiva locutio est, aut flagitium aut facinus vetans, aut utilitatem aut beneficentiam jubens, non est figurata, si autem flagitium aut facinus videtur jubere aut utilitatem, aut beneficentiam vetare figurata est. Nisi manducaveritis, inquit, carnem filii hominis & sanguinem biberitis, non habebitis vitam in vobis, *facinus vel flagitium videtur jubere.* Figura est ergò, præcipiens passioni Domini esse communicandum suaviter atque utiliter recondendum in memoria, quòd pro nobis caro ejus crucifixa & vulnerata sit.

2 Tam bonos, quàm malos angelos statuit esse corporeos, de Genesi ad literam l.3.c.10.fol.377. Quapropter etsi dæmones aërea sunt animalia, quoniam corporum aereorum naturâ vigent, & propterea morte non dissolvuntur, quia prævalet in eis elementum, quod ad faciendum quàm ad patiendum est aptius, &c.

Bellarminus de Ecclesia Triumphante l.1. c.4. Angelos habere corpora aërea vel ignea, naturaliter unita D. Augustinus opinatus est.

3. De Ecclesiasticis dogmatibus c.74.p.146. Baptizatis tantùm iter esse salutis credimus. Nullum catechumenum, quamvis in bonis operibus defunctum, vitam æternam habere credimus, excepto martyrio, ubi tota Baptismi Sacramenta complentur.

Bellarminus de Ecclesia militante l.3 c.3.p.45. auctor libri de Ecclesiasticis dogmatibus c.74. apertè respondet, catechumenos non salvari. *Sed hoc nimis durum esse videtur.*

4. Augustinus statuit omnia in momento ἀθρόως καὶ ἐν ῥοπῇ, simul esse condita, de mirabilibus S. Scripturæ c.1. p.501. Sed quamvis per septem dierum alternationem omnis instituta fuisse creatura perhibetur: non

tamen

tamen hæc dierum alternatio per spatium temporis intelligitur, sed in his operum vicissitudo declaratur. Augustinum secuti Albertus Magnus, Philo Judæus, Cajetanus, & Procopius Gazæus. E contrario mundum esse factum particulatim & per sex dierum intervalla, Pererius probabiliorem asserit. Videatur Jacobus Gordonus fol.16.

5. Idem sensit, Deum ædificasse costam mediatè per angelos, de Genesi ad literam l.9. c.15. p. 449. Aliter ergò quæritur, quemadmodum sit separatus Adam, costaque ejus sine ullo doloris sensu à corporis compage detracta sit. Hæc enim fortasse dicantur *potuisse per Angelos fieri*; formare autem vel ædificare costam, ut mulier esset, usque adeò non potuit, nisi Deus, à quo universa natura subsistit, ut ne illud quidem carnis supplementum in corpore viri, quod in illius costæ successit locum, ab angelis factum esse crediderim. &c. *Pineda in c.10. Iob fol.*384. Damnatur præterea hoc loco Philo, cum alijs hæreticis existimantibus humanum corpus productum fuisse ab angelis, quanquam August. lib.9. Super Genes. ad literam c.15. *potuisse fieri* doceat, ut in primi hominis corporis formatione aliquod ministerium adhibuerint angeli &c.

6. Alphonsus à Castro part.1. Nam idem beatus Pater sæpissimè anceps est & dubius, quid de Animæ Origine sentiendum sit.

De Genesi ad literam l.10. c.15. p.460. Occulta ergò ista causa est: & utrisq; pariter, quantum existimo, nec suffragatur, nec adversatur. Cap.16. p.460. Non absurdè credunt, qui animos ex unius traduce sapiunt, nisi aliqua manifesta, & liquida, vel ratione, quæ scripturis sanctis non repugnat, vel earum ipsarum scripturarum autoritate redarguantur.

Cap. 17. p. 461. ita & hæc verba libri hujus aut magis eis favent, qui animarum traducem loquuntur, aut si & isti ea possunt pro se interpretari, inter utrosque alternant.

De Genesi ad literam l.10. c. 23. p. 464. His igitur quantum pro tempore potuimus, pertractatis, *omnia paria, vel penè paria ex utroque latere* rationum testimoniorumque monumenta pronunciarem, nisi *eorum sententia*, qui animas *è parentibus creari* putant, de baptismo parvulorum *præponderaret*.

To.1. Retractationum l.1. c. 1. Nam quod attinet, ad ejus Originem, qua fit ut in corpore, utrum de illo uno sit, qui primum creatus est, quando factus est homo in animam vivam, an semper ita fiant singulis singuli *nec tunc sciebam, nec adhuc scio.*

An Cœlum sit animatum?

7. Jacobus Jansonius, Professor Lovaniensis in Liturgicis seu expositione Canonis Missæ fol. 308. Cœli Cœlorumque Virtutes: D. Thomas arbitratur, auctorē præfationis id posuisse ex sententia eorum, qui putaverunt, Cœlum esse animatum, Solem simul, Lunam & stellas, quæ confirmiter essent intelligenda per cælorem virtutes.

Quam sententiam Augustinus profitetur sibi esse *incertam*, sicut & secundo de Genesi ad literam profitetur, eam *non esse fidei contrariam*: & si vera sit, quærit Augustin. num animæ cælestium corporum pertineant societatem angelorū. Et quia D. Thomas attribuit Augustino, quòd putaverit pertinere debere, per id tolleretur inconveniens: quod alioquin apparet hic admitti, cum in medium angelorum inferuntur animata corpora cœlorum. Non enim conveniens inter illa recenseri, quibus oportet accenseri. Cum verò illa sententia hoc tempore *omnium judicio improbetur* &c.

Augustinus de Genesi ad literam l. 8. c. 20. p. 440. Deus spiritualem creaturam corporali præposuit, quod spiritualis tantummodo per tempora mutari posset, corporalis autem per tempora & loca.

Lib. 8. c. 23. p. 441. Subdit primitùs omnia sibi, deinde creaturā corporalem creaturæ spirituali, irrationalem rationali, terrestrē cœlesti &c.

Cap. 24. p. 441. Ac per hoc sublimibus angelis subditè fruentibus, & Deo beatè servientibus, subdita est omnis natura corporea, omnis irrationalis vita, omnis voluntas vel infirma, vel prava, &c.

8. Augustinus de Genesi ad literam l. 7. c. 24. fol. 448. Animam cum Angelis, sine corpore, fuisse creatam, postea verò ad corpus accessisse. Illud ergò videamus, utrùm forsitan verum esse possit, quod certè humanæ opinioni tolerabilius mihi videtur, Deum in illis primis operibus, quæ simul omnia creavit, animam etiam humanam creasse, quam suo tempore membris ex limo formati corporis inspiraret, cujus corporis in illis simul conditis rebus rationem creasset causaliter, secundū quā fieret, cum faciendum esset corpus humanum. Nam neque illud quod dictum est, ad imaginem suam, nisi in anima, neque illud quod dictum est, masculum & fœminam, nisi in corpore, rectè intelligimus. Credatur ergò, si nulla Scripturarum autoritas seu veritatis ratio contradicit, hominem ita factum sexto die, ut corporis quidem humani ratio causaliter in elementis mundi, anima vero jam ipsa crearetur, sicut primitùs conditus

ditus est dies, & creatus lateret in operibus DEI, donec eam suo tempore sufflando, hoc est inspirando, formato ex limo corpori insereret.

TOMO IV.

11. S. August. ad Simplician. q. 2. p. 446. statuit, *electionem à bonor. operũ prævisione pendere*: sed sicut præscientia vidit crediturũ, ita præscientia videre poterat operaturũ, ut quomodo dicitur elect' *propter fidem futuram*, quam præsciebat DEUS, sic alius possit dicere *propter futura opera* potius electum, quæ nihilominus præsciebat Deus. Et: non ergò secundum electionem propositum DEI manet, sed ex proposito electio: id est; non quia invenit DEUS opera bona in hominibus, quæ eligat, ideo manet propositum justificationis ipsius: sed quia illud manet, ut justificet credentes, ideò invenit opera, quæ jam eligat ad regnum cœlorum. Et: unde quod dictum est, quia elegit nos DEUS, ante mundi constitutionem non video, quomodo sit dictum, nisi præscientia.

Bellarminus de gratia & libero arbitrio l. 2. c. 15. p. 203. ait: Veruntamen est hæc opinio *parum congruens* cum Scripturis & liberis Augustini posterioribus, & ipsa ratione. Et: vides *quam aliter sapiat Augustinus senex, quam Augustinus juvenis*. Nam senex scripsit ad Sixtum & Paulinum, juvenis ad Simplicianum.

Hieronymus *Osorius* Episcopus Hispanus de Justitia l. 9. p. 125. b. Ut à Clemente, inquit, & Origene & Eusebio ad Hieronymum usque pervenias, aut ut verius dicam, ab Apostolorum temporibus ad Augustinum usq;, seriem hominum clarissimorum oratione recenseas, omnes videbis in hac sententia fuisse, ut Deus ab æterno tempore, secundum quod noverat eventurum id, quod erat in hominum potestate relinquendum, ita de singulis hominum personis statuisse; verbi gratia, prævidit Judam esse Christum proditurum, & idcircò *Judam, multò ante quã nasceretur improbavit, & exitio sempiterno destinavit.* Similiter prospexit in Petro, *ob quam illi* misericordiam retribuere à tempore sempiterno constituit. In hac eadem sententia fuit Augustinus, ut illius scripta declarant, *sed aliquando tandem à reliquis omnibus atq; se ipso discessit.*

2. Augustinus in quæstionibus V. & N. Test. q. 21. & 45. ait, mulierem non esse creatam ad imaginem Dei p. 508. Mulier autem, inquit, *velet* caput. Quare? Quia non est imago Dei.

P. 519. Aliquibus tamen videtur, quia in dominatione Dei imago est.

est factus homo, & quia dicit, & dominetur piscium maris & volatilium cœli & totius terræ, cum non solum viro sed & mulieri ista cernantur subjecta, quam constat Dei imaginem non habere.

Bellarminus de Sacramentis in genere l. 2. c. 10. p. 64. ait librum citatum non esse Augustini, sed alterius hæretici, qui multa docet & contra fidem & contra Augustinum.

Gratianus tamen citat nomine Augustini, secunda parte Decreti Causa 35. Quæst. 5. §. hæc imago Dei &c.

3. Augustinus in libro de Viduitatis bono c. undecimo fol. 730. Conjugia quæ post votum contrahuntur, *pejora adulterijs esse* affirmat. Quapropter non possum quidem dicere à proposito meliore lapsas, si nupserint, fœminas, adulteria esse, non conjugia; sed planè non dubitaverim dicere lapsus & ruinas à castitate sanctiore, quæ vovetur, *adulteriis esse pejores.*

Bellarminus in Apol. libri Concord. p. 371. S. August. dicit, videri sibi conjugia, post votum castitatis non esse adulteria, sed vera conjugia, tamen esse *sacrilegia adulterio pejora.*

Idem de Monachis l. 2. c. 34. Matrimonium post votum simplex continentiæ illicitum quidem esse, sed tamen ratum *nec dirimendum*, post votum solenne nullum esse.

4. Augustinus in Epistolam ad Romanos quæst. 62. p. 853 scribit Pharaonem obturatum non peccasse in eo quod non obediebat Deo; quoniam obturato corde obedire non poterat. Verba sunt hæc: Non ergò hoc illi imputatur, quod tunc non obtemperavit, quandoquidem obturato corde obtemperare non poterat, sed quia dignum se præbuit, cui cor obturaretur priori infidelitate.

Bellarminus de Gratia & libero arbitrio l. 2. c. 70. p. 190. Igitur S. Augustinus cum ait Pharaonem non peccasse, quando jubenti Deo non parebat, videtur significare voluisse, non potuisse Pharaonem obedire ex corde, ita ut converteretur, & ideo non fuisse illi imputatum in peccatum, quod non converteretur. Quoniam pro eo tempore converti obturato corde non poterat, cum quo tamen bene cohæret, ut potuerit Pharao facere secundum substantiam operis, id quod Deus jubebat, & ideo peccasse quia non fecit. *Fortasse etiam sanctus Augustinus postea mutavit sententiam*: nam in alijs locis à nobis citatis, longè aliter loquitur de peccatis obturatorum, quam in eo libro loqui videatur.

To-

TOMO V.

1. S Auguſtin. aliquot in locis ſtatuit, animas ante judicij diem nec eſſe beatas, nec videre Deum. De Civ. Dei l. 12. c. 9. p. 216. Pars, inquit, civitatis DEI, quæ conjungenda immortabilis angelis ex mortalibus hominibus congregatur, & nunc mortaliter peregrinatur in terris: vel in eis, qui mortem obierunt, *ſecretis animorum receptaculis ſedibuſq;* requieſcit, eodem DEO creante.

In Enchiridio c. 108. fol. 135. Tempus, quod inter hominis mortem & ultimam reſurrectionem interpoſitum eſt, animas *abditis receptaculis* continet, ſicut unaquæque digna eſt vel requie, vel ærumna, pro eo, quod ſortita eſt in carne, cum viveret.

In hac opinione etiam fuit JOHANNES XXII. de quo Johannes Gerſon tom. 4. in ſermo. Paſcha. fol. 36. 2. 4. Propter quod inſuper apparet falſitas doctrinæ JOHANNIS XXII. quæ damnata fuit cum ſono buccinarum vel tubarum, coram Rege Philippo, avunculo tuo, per Theologos pariſienſes, *de viſione beata, & credidit potius Theologis Pariſienſibus, quam Romanæ Curiæ.*

2. Animalia quæ ſexu carent, ut apes, in arcum non veniſſe, de civitate Dei l. 15. c. 27. p. 476.

3. Auguſtino *non ſunt Antipodes*, de Civ. DEI. l. 16. c. 9. f. 297. Quòd verò & Antipodes eſſe fabulantur, ideſt, homines à contraria parte terræ, ubi ſol oriatur, quando occidit nobis, adverſa pedibus calcare veſtigia, *nulla ratione credendum eſt.*

4. Auguſtinus in definitione Sacramenti diſſentit ab omnibus Orthodoxis Patribus. Bellarminus de Sacramentis in genere l. 1. c. 11. p. 19. Sunt plures, inquit, definitiones apud Theologos, quæ breviter proponendæ & explicandæ ſunt. Una eſt, ſignum rei ſacræ. Altera paulò explicatior: inviſibilis gratiæ viſibilis forma. Hæ definitiones colliguntur ex Auguſtino, ita ſcribente lib. 10. de Civit. DEI c. 5. Sacrificium viſibile inviſibilis ſacrificij Sacramentum, id eſt, ſacrum ſignum eſt. Tantum Bellarminus.

Reformati præſidium ſuæ cauſæ potiſſimùm in eo ponunt, quod Auguſtinus Sacramentum & rem Sacramenti paſſim diſcernat: qua diſtinctione ſuum errorem de Cœna Domini confirmare conantur, videlicet panem & vinum in Cœna non alia ratione corpus & ſangvinem

Christi esse, quàm quòd Signum nomen & appellationem signati habeat, in quo Mysterij ratio consistat. Quam pulchrè autem Augustinus cum alijs Patribus in eo, & secum ipse consentiat, apparebit.

B. Irenæus ita loquitur l. 4. c. 34. Quemadmodum qui est à terra panis percipiens vocationem Dei, jam non communis panis est, sed Eucharistia *ex duabus rebus constans, terrena & cœlesti:* sic & corpora nostra percipientia Eucharistiam, jam non sunt corruptibilia, spem resurrectionis habentia.

Quando ergò cum Irenæo Augustinus asserit Eucharistiam duabus rebus constare, terrena & cœlesti, quomodo cum S. Augustino consentit, dicente: Sacramentum tantum constare pane & vino, non corpore quoque & sangvine Christi? Aliud enim secundum hanc Augustini distinctionem, est sacramentum, & aliud res Sacramenti.

(*Sacramenti partes ad ejus integritatem requiruntur. Augusi. Tom. 9 Tract. 26. in Iohan. fol. 154. Aliud est Sacramentum, aliud est virtus Sacramenti.*)

Quod si Reformati amplius esse dixerint, quam panem & vinum, quia nomen & appellationem corporis & sangvinis Christi, pani & vino Cœnæ tribuunt, ut secundum Augustinum, Sacramentum non duabus rebus, sed tantum Re & nomine constet; Re, pane & vino, & nomine corporis & sangvinis Christi, ne sic quidem cum B. Irenæo consentient, quoniam duntaxat una re, cum nominibus alterius rei, non autem duabus rebus constabit.

Quomodo ergò alij cum Augustini distinctione consentient, qui inter Sacramenta & rem Sacramenti ita distinguunt, ut aliud dicant esse Sacramentum, & aliud rem Sacramenti? Item, impios, hæreticos, Schismaticos, malos integri Sacramenti participes esse, & integra Sacramenta habere: sed rei Sacramenti (quæ secundum aliorum Patrum sententiam pars est præcipua substantialis seu integralis sacramenti) non fieri participes? Judicet nunc pius Lector, cum hæc Augustini distinctio cum reliquorum Patrum doctrina nullo modo conciliari possit, utri parti assentiendum sit?

Si enim Sacramentum aliud est, quam Res Sacramenti, neq; ad ejus integritatem Res sacramenti requiritur, erraverunt Patres Orthodoxi penè omnes, qui ad integritatem Sacramenti etiam rem Sacramenti necessariò requiri docuerunt. Quomodo enim Sacramentum erit sine re,

cujus causa potissimùm Sacramentum appellatur? Si verò secundum doctrinam patrum ad integritatem Sacramenti Res Sacramenti necessariò requiritur, sine qua signum non est sacramentum, distinctio B. Augustini consistere non poterit, sed unanimi consensu Patrum corruet.

Tomo VI

1. Augustinus videtur statuisse, Christum esse mediatorem tantum rationæ humanæ naturæ, non etiam divinæ. Contra Faustum l.16 c.16.p.222. Dissimilis homini Christus, quia Deus: & similis homini Christus, quia homo, quia de illo itidem scriptum, mediator Dei, & hominum, homo Christus Jesus.

Tract. 82. in Johan. mediator, inquit, Dei & hominum, non in quantum Deus, sed in quantum homo est Jesus Christus.

Idem verò *Tom.9.* de ovibus c.12.p.748. non mediator homo præter Deitatem, non mediator Deus præter humanitatem. Ecce mediator, Divinitas sine humanitate non est mediatrix, humanitas sine divinitate non est mediatrix, sed inter divinitatem solam & humanitatem solam *mediatrix est humana divinitas & divina humanitas.*

Busæus contra Schwenckfeldium B.4. a. & b. Augustinus tract. 3. in Johan. & in libris contra Maximum Arianorum Episcopum l.1.c 19. & lib. 3. c. 16. ait, Christum in majestate & gloria non depositurum formam servi.

Tomo VII.

1. De prædest. sanctorũ l. 1.c.3 p.842. Quid habes quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Quo præcipuè testimonio etiam convictus sum, cum similiter errarem, putans *Fidem*, quâ in Deum credimus, *non esse donum Dei*, sed à nobis esse; in nobis & per illam nos impetrare Dei dona, quibus temperanter & justè & piè vivamus in hoc seculo. Quem *meum errorem* nonnulla opuscula mea satis indicant, ante Episcopatum meum scripta.

Rutilus Benzonus de Jubilæo p.27. D. Thomas in 1. secundæ quæst. 124. art 5. ad primum existimat, Augustinum sententiam illam, quod fides justificationem mereatur, retractasse.

2. Dicimus ait Bellarminus de amissione gratiæ l.6.c. 6. parvulos sine baptismo decedentes, dolorem animi habituros, quod intelligent, se beatitudine privatos, à consortio piorum fratrum & parentum alienos,

in carcerem inferni detrusos, & in tenebris perpetuis vitam acturos. Primum testimonium Augustini est l.1. de Origine animæ c.9.p.783. Parvulis nō baptizatis nemo promittat, inter damnationem regnumq; cœlorum quietis vel felicitatis cujuslibet atq; ubilibet quasi medium locum.

Bellarminus de Baptismo c.4. *Semper Ecclesia credidit, infantes perire, si absq; Baptismo de hac vita recedant.*

3. Augustinus docet, motus involuntariæ Concupiscentiæ licet hoc præcepto, Diliges Dominum Deum tuum, prohibiti sint, tamen adeo non esse peccata, ut non sit opus dicere pro eis, dimitte nobis debita nostra, contra Julian. Pelagian. l.6.c.5.p.764. Sed cum dicit Apost. Jacobus, unusquisq; tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus: deinde cōcupiscentia cū cōceperit, parit peccatū, profectò in his verbis, partus à pariente discernitur; pariens enim est concupiscentia, partus peccatum. Sed concupiscentia non parit, nisi conceperit, non concipit, nisi illexerit, h.e. ad malū perpetrandum obtinuerit voluntatis assensum.

Bellarm. de amissio. gra. l.5.c.7.

Verùm enim verò peccata venialia, remissione & misericordia indigent, Bellarm. de amissione gratiæ l.1.c.10. *Ergo etiam motus involuntarii concupiscentiæ remissione & misericordia indigent.*

Bellar. de Baptis. l.1.c.7.p.107.

4. August. dubius fuit num laicis baptizatis liceat in casu necessitatis baptizare. Nam l.2. contra ep. Parm. c.13. proponit quæst. an non-baptizatus possit baptizare, & dicit, se non audere rem determinare, cū in nullo generali Concilio res definita sit. Idem etiā habet l.7. de Bapt. c.53.

Deniq; Greg. II. in epist. ad Bonif. habetur etiā apud Gratian. Can. Quos à pagan. de consecr. dist. 4. jubet rebaptizari à paganis baptizatos.

5. Bellarm. de gratia & libero arbitrio l.6.c.1.fol.278. Fuit unus ex errorib. Pelagianor. hominem posse credere sine speciali gratia Dei, ita enim refert S. August. multis in locis, sed præcipuè in epist.106. ad Paulin. & 107. ad Vitalem. In eodem errore etiam ante exortam hæresin Pelagianam fuisse Ticonium, refert idem Augustinus l.3. de doctrina Christiana c.33. in eodem fuisse Cassianum & alios quosdam in Gallia, propterea reliquiæ Pelagianorum dici meruerunt, cognosci potest ex epistolis Prosperi & Hilarij, & ex libro ejusdem Prosperi contra collatorem. In eodem etiam aliquando hæsisse ipsum Augustinum, testis est ipse in libro de prædestinatione sanctorum c.3. Deniq; hunc fuisse unum ex erroribus Fausti, perspicuum est ex libris eius de libero arbitrio.

TOMO VIII.

Augustinus dubitavit, an Christus Judæ proditori dederit corpus suum

um & sanguinem? Accepisse Eucharistiam, probat in Psal. 10. fol. 49. Christus quid vobis fecit, qui traditorem suum tanta patientia pertulit, ut ei primam Eucharistiam confectam manibus suis & ore suo comedendam, sicut cæteris Apostolis traderet?

Negat in c.13. Johan. Tract. 62. fol. 278.

Audiamus Cæsarem Baronium Tom. 1. Annalium Ecclesiasticorum, Romæ excuso an. 1588 ad annum Christi 34. p. 165. Confecta igitur à Domino Jesu Christo Sacratissima Eucharistia, distribuit ipsam Apostolis. An autem eandem Judæ impartierit, cum tradiderit eidem buccellam intinctam, & post buccellam introivit in eum Sathanas, atque ad accelerandam proditionem inde recessit.

Scimus S. Augustinum ejus fuisse sententiæ ac firmiter statuisse, Judam nequaquam tunc sacram Eucharistiam cum cæteris participasse: non ut putant quidam negligenter legentes, tunc Judas Christi corpus accipit: intelligendum est enim, quòd jam his omnibus distribuerat Dominus sacramentum corporis & sangvinis sui, ubi & Judas erat, sicut S. Lucas evidentissimè narrat. Et deinde ad hoc ventum est, ut secundum narrationem Johannis apertissimè Dominus per buccellam intinctam atq; porrectam, suum exprimit traditorem. Fortasse per panis tinctionem illius significans fictionem. Hæc ille. *August. in Iohann. 13. tract. 62.*

Tomus IX.

1. MArcus Antonius de Dominis de Repub. Ecclesiastica l. 5. fol. 149. citat Augustinum, quòd docuerit Tract. 26. in Johan. ab indignis corpus Christi non sumi. Episcopus Africanus ita loquitur: Hoc est ergò manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere. Ac per hoc qui non manet in Christo, & in quo non manet Christus, procul dubio *nec manducat spiritualiter* carnem ejus, nec bibit ejus sangvinem, licet carnaliter & visibiliter premat dentibus sacramentum corporis & sangvinis Christi; Sed magis tantæ rei sacramentum ad judicium sibi manducat & bibit, quia immundus præsumsit ad Christi accedere Sacramenta.

Pag 156. De mensa Dominica sumitur quibusdam ad vitam, quibusdam ad exitium. Res enim ipsa, cujus & sacramentum est, omni homini ad vitam, nulli ad exitium, quicunq; ejus particeps fuerit.

Pars III. Decreti de Consecrat. Dist. 2. C. 65. fol. 1547. Sacramentum non veritatem Christi corporis accipit, qui ab eo discordat. Qvi discordat

cordat à Christo nec manducat carnem ejus, nec sangvinem bibit, etiamsi tantæ rei Sacramentum à d judicium suæ præsumptionis quotidie indifferenter accipiat. &c.

Idem Augustinus de Civitate Dei l. 21. c. 25. p. 738. Denique ipse dicens, qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo, ostendit, quid sit *non sacramento tenus*, sed revera corpus Christi manducare & ejus sanguinem bibere: hoc est enim in Christo manere, ut in illo maneat & Christus. Sic enim hoc dixit, tanquam diceret, qui non in me manet, & in quo ego non maneo, *non se dicat aut existimet manducare corpus meum, aut bibere sanguinem meum.* Non itaque manent in Christo, qui non sunt membra ejus.

Antverp. 1617. *Johannes Walterius Viringus* Soc. Jes. de triplici Cœna Christi l. 3. c. 7. p. 111. existimat videri exclusum Cœnâ Eucharistica proditorem, testimonio Clementis Romani, Dionysii Areopagitæ, Georgii Pachymeræ, Joachimi Perionii, Hilarii, Victoris Antiocheni, Ruperti Abbatis Tuitiensis, Innocentii Papæ, Zachariæ Chrysopolitani, Francisci Turriani & Sebastiani Barradii.

2. Augustinus videtur sensisse, *eadem* esse Sacramenta V. & N. T. ita enim loquitur Tom. 9. de utilitate pœnitentiæ fol. 702. Sicut studiosi autem & benè vigilantes, verba Dominica attendite, ut proficiatis & legere & audire noveritis, *eundem*, inquit, *cibum spiritualem manducaverunt.* Quid est *eundem*, nisi quia *eum, quem etiam nos?*

Bellarminus de Sacramentis in genere l. 2. c. 17. p. 76. Unum est hic observandum, Augustini expositionem, qui per eandem escam spiritualem 1. Cor. 10. intelligit, significari *eadem esse Sacramenta vetera & nova,* quoad vim significandi, & inde illam escam dictam esse spiritualem, non esse quidem contra nos, ut jam ostendimus, *tamen non esse necessariò sequendam.* Nam si per escam spiritualem intelligeremus Escam spiritualiter intellectam, ut vult Augustinus, tunc soli justi eam manducassent. Id quod fatetur Augustinus, & ideò notat, Paulum dixisse: Patres nostri eandem escam spiritualem manducaverunt: non autem Patres vestri, quia loquebatur solum de justis, qui sunt nobis similes. Christum autem Johan. 6. dixisse, Patres *vestri* manducaverunt Manna, non Patres nostri, quia loquebatur Dominus de malis Judæis, qui non manducaverunt illam escam spiritualiter. At hoc repugnat Apostoli verbis, qui ait: Patres nostri omnes eandem escam spiritualem, & per omnes intelli-

telligit non omnes justos tantùm, sed omnes absolutè, tam bonos, quàm malos, qui in deserto illo fuerunt. Nam subjungit: sed non in pluribus eorum beneplacitum est Domino. Et paulò ante dixerat: Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt. At certè non tantum boni, sed etiam mali sub nube fuerunt, & mare transierunt. *Verior igitur est Chrysostomi & Cyrilli* expositio & aliorum interpretum, quos supra secuti sumus. Nec mirum esse debet, si *anteponimus* in hujus loci explicatione Chrysostomum Augustino.

TOMO X.

Augustinus Tom. 10. incidenter agit de Antichristo sermone 45? pag 118. Bellarminus autem de Romano agens Pontifice l. 3. c. 12. p. 287. ita scribit: de Antichristo plures errores fuerunt olim. Primus, quòd Antichristus sit nasciturus de Virgine opera Diaboli, quomodo Christus de Virgine natus est opera Spiritus Sancti. Refert hunc errorem auctor opusculi de Antichristo, quod habetur sub nomine Augustini in fine tomi noni, quod opusculum probabile est esse Rabani, certè Augustini esse non potest. Error est manifestus: nam producere hominem sine semine viri, est opus solius Dei, qui potest supplere omnes efficientes causas: quia ipse est solus infinitæ virtutis, & continet virtualiter omnem perfectionem creaturarum. Diabolus autem, qui creatura est, potest quidem mira opera facere, applicando celerrimè activa passivis: at supplere virtutes activas causarum non potest.

Et quia certum est tantam tribuum Judaicarum factam fuisse confusionem per internecionem Judæorum, opera Romanorum peractam, ut nullus Judæus prosapiam & tribum suam indicare queat, contra sententiam vulgatam, quæ est, Antichristum nasciturum de tribu Dan, ante paucos annos Augustæ eximius Theologus ab Ægypto, *Hieronymus Vechetti Nobilis Florentinus*, ex professo, in prægrandi opere, quòd de supputatione temporum scripsit, refutavit, & asseruit, *Antichristum ex Dania venturum*.

S. Franciscus, referente F. Henrico Sedulio l. 2. Apologetici c. 12. pag. 122. surgens de Oratione, venit ad fratres turbatissimus, dicens: Ego vellem, quod istum habitum non invenissem. Dominus enim mihi revelavit, q' od *de Ordine meo exibit Antichristus & Secta ejus*. Proinde ex mente D. Hieronymi Vechetti, Antichristus erit *Danus*, aut secundum

revelationem S.Francisco factam *Monachus Franciscanus Latinus*, de quo B-Irenæus dudum prædixerat.

Antverp. 1559. *Ambrosius Novidius* Fraccus Ferentinàs in præfatione sacrorum Fastorum, ad Paulum III. conferens Sanctissimam Trinitatem. videlicet Deum *Patrem* cum Papa Paulo III. *Filium*, cum Imperatore Romanorum, *Spiritum Sanctum*, cum Rege Hispaniarum.

De Fratribus Minoribus, æs non tangentibus, ita canit lib.10. fol.129.b.

Scilicet are emtus Deus est, corrumpimur aura,
Hincq; nefas numum tangere triste putat.
Unde sed est habitus, quis cinctum reperit ipsum,
Curvé illis velent vincula rara pedes:
Quidvé brevis tonsura, tegat cur summa cucullus
Cur nota versa placet, vitaq; parca, canam.
Venerat hinc ætas, animus, moresq;, juventa
Vanaq; nec curis tempora certa suis.
Seu superis visum sic, ut sua sacra juvarent,
Seu quia non alio sidere natus erat.
Confusa tactus vitæ, morumq; pudore,
Pectore concepit numina sacra suo.
Atque Deo plenus, populos urbesq; perosus,
Deseruit celeri patria tecta fugâ.
Dum fugit, inquit: Opes sunt nobis causa malorum:
Dives erat, pauper maluit esse Deus.
Regula Minorum origo. *Contigerat silvas, semotaq; lustra ferarum,*
Ergò quæ lædunt, abyciamus, ait:
Corporeq; inprimis pretiosus cedat amictus,
Quicquid & ad cultus criminis antè fuit.
Causa mihi erroris depositæ vincula plantæ,
Iteque jam nudi per loca nuda pedes.
Quique vagi circumfunduntur colla capilli
Tempora sint circum parva corona mihi.
More meo agrestis capitis tollatur amictus,
Tortilis in nodos cingula funis eant.
Neve mihi possit nomen quoque voce nocere,
Dictus Ioannes non ero, Francus ero,

Et quia mensa trahit, trahit & nos potus ab ara.
Nota sit ut primi sic quoque causa cibi.
Præbeat herba dapes, currentia flumina potum,
Antra domum, studium sidera, saxa torum.
Dixerat: & lætus paucis vivebat in antro,
Ordinis & factus causa Minoris erat.
Venit in exemplum, ceperunt jura ministri
Inq; habitus toto corpore sanctus erat.
Sic mores venere pij: sic sidera curæ:
Hæc via ad Elysium lege repente fuit.
Quò fugis heu ritus? Mutarunt secula factum,
Penèq; secessit sanctior ille furor.
Scilicet & longo Pietas corrumpitur usu,
Moribus & sanctis longa senecta nocet.
Nam quibus ah, fuerant soleæ satis ante salignæ,
Mollior in plantas rursus aluta redit.
Exquiruntur opes & equus, torus unus & alter
Atque placet rerum commoditate frui.
Æra manu tangunt, paupertasq; illa recessit:
Si placet, ad fratres, jam precor illa redi.
Dicta quoque ipsorum Patientia filia fratrum,
Heu mihi, quàm raros nunc habet illa Patres!

Corrupta Minorum regula.

Et hi sunt nævi, quos ex X. Tomis obiter observavi: manet nihilominus S. Augustino sua laus, sua gloria, suus splendor; hoc unicum declaratum, non fuisse illum ἀναμάρτητον. A Prospero Aquitanico de vita contemplativa l. 3. c. 31 p. 121. vocatur S. Augustinus Episcopus acer ingenio, suavis eloquio, secularis literaturæ peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compositus, in expositione sua fidei nostræ Catholicus, in quæstionibus absolvendis acutus, in revincendis hæreticis circumspectus, in explicandis Scripturis canonicis cautus.

Itaque rectissimè scripsit Cæsar Baronius in Martyrologio fol 457. *Canonicarum tantummodo Scripturarum singularis prærogativa, ut in eis cuncta vera, inconcussa certaq; narrentur.*

ORATIO III.

De S.Hieronymo Labili.

Nil sacri ignorans, Hieronymus, apposite audis,
Nomine nimirum convenente rei.
Vnde, oracli instar reficis quoscunque fatigat
Quamlibet implicitis pagina sacra locis.
Robur ut hoc mentis doceat, LEO num tibi adhæret?
An quod es (ut fertur) dum pede languet, ad[illegible]?

Ita quondam in Fastis Ecclesiasticis *Nicolaus Ondaert* Bruxellensis Jurisconsultus cecinit.

Jacobus Bidermannus Soc. Jesu in Epigram. fol. 40.

Illyrici viden' ut longævus Dalmata cœli
Verberet impacta pectora nuda manu!
Seu gravis affusas illi sitis imperet undas,
Sive fames positas suadeat ulla dapes.
Ille famem pergit lachrymis restinguere fusis,
Ille gravem vivo diluit imbre sitim.
Ecce, tenet lapidem compresso dextera pugno,
Iratusque notat livida membra silex.
Et flagra fessa jacent, tergoque iterata minantur,
Arcanusque gemit muta per ora dolor.
Et tamen illud adhuc veniunt Sirenes in antrum,
Bethlemiumque subit maxima Roma secum.
Ipsa Venus Venerisque venit lasciva propago,
Nec silicem visum, nec flagra visa timet.
Perge ferire, Venus si visa timere recusat
Flagra, flagro certè tacta timere volet.

Ante omnes verò S. Augustinus contra Julianum Pelagianum l. 1.
Tom. 7. p. 957. c. 2. nec S. Hieronymum, quia Presbyter fuit, contemnendum [illegible], qui Græco & Latino eruditus eloquio, ex occidentali ad orientalem [illegible] siens Ecclesiam, in locis sanctis atque in literis sacris, usque ad [illegible] tam vixit ætatem. Imò ipse Hieronymus de se scribit Tomo 2. p. [illegible]. *Neque enim ambimus Sacerdotium*, qui latemus in cellulis, nec [illegible] tate damnata, Episcopatum auro redimere festinan[illegible] nec [illegible] Pontificem à Deo rebelli cupimus mēte jugulare, &c. pec[unias] nec ha[bemus], nec habere volumus: habentes victum & vestitum his contenti sumus.

De

De quo Marcus Antonius de Dominis l.4.p.401. Scias verò Hieronymo, viro ſanctiſſimo injuriam non levem fieri, quia vili palliolo fuit ſemper contentus, & veſtimentorum faſtum in clericis tantopere reprehendit, purpura fulgens admodum noſtrorum Cardinalium pingitur, *qui ne Cardinalis quidem unquam Romanus fuit*, imò neque abſolutè fuit in ulla Eccleſia Presbyter Cardinalis, quia in nulla Eccleſia unquam fuit incardinatus, & ſub certo titulo collocatus. Et: Monachali profeſſione, hoc eſt, à Clericali remotiſſima contentus, perpetuò clericalem vitam fugit. Et: Damaſo in ſcribendis literis inſervivit, nullum titulum Eccleſiaſticum habuit, cujus miniſterio eſſet fixè deputatus.

Auguſtinus epiſt.9. ita Hieronymum alloquitur: quare arripe, quæſo ingenuam & verè Chriſtianam cum charitate ſeveritatẽ, ſed illud opus corrigendum atque emendandum, & παλινῳδίαν, ut dicitur, cane: incomparabiliter enim pulchrior veritas Chriſtianorũ, quàm Helena Græcorũ. Tom.2, p.26.

Proinde jam videamus, *an ſcripta Hieronymi ſint authentica & tenenda omnia uſque ad ultimum Iota*, quemadmodum Gloſſa Juris vult Canonici?

E TOMO I.

Contendit autem Hieronymus probare in epiſtola ad Heliodorum, & in altera ad Evagrium, Sacerdotes Chriſti corpus ſacro ore conficere, quem lapſum Theodoretus Dial.1. confutat ſcribens: Οὐ τὴν φύσιν μεταβαλών, ἀλλὰ τῇ φύσει τὴν χάριν προστεθεικώς, Chriſtus Dominus in S. Cœna non naturam panis mutavit, ſed pani adjecit gratiam. 1. Bellarm. de Euchariſt. l.3.c.24.

Miniſter non conficit ore ſuo Dominum ſuum:
Sacerdos eſt miniſter Chriſti.
Ergò Sacerdos non conficit ore ſuo Chriſtum.

Deinde ſi Sacerdos eſt creator ſui creatoris, eſt etiam redemtor ſui Redemtoris, eſt etiam ſanctificator Spiritus Sancti Sanctificatoris, quæ omnia ſunt blaſphema.

2. Idem docuit in epiſtola ad Oceanum de Monogamia Clericorum, matrimonium cum pluribus ſimul uxoribus, id eſt πολυγαμίαν non fuiſſe contra legem ullam, ſed potius ſecundum legem. 2. Bellarm. de matrimonio c.:1.

E TOMO II.

Hieronymus in libro contra Vigilantium docuit, ſanctorum animas, 3. Bellarm. de

 ſicut

Eccl. triumph. l. 1. c. 20. sicut etiam angelos mirâ quadam celeritate naturæ *quoddammodo esse ubique, & per se audire preces* supplicantium. Quam sententiam ipse Cardinalis Bellarminus ibidem confutat.

Idem non tantùm *secundas nuptias* improbavit, fornicationi eas conferens, sed simpliciter in ipsum conjugium, quod ordinatio Dei est, iniquus fuit. Adversus Jovinian. l. 1. scribit: Quamdiu impleo mariti officium, non impleo Christiani: & paucis interjectis: si semper orandum est, nunquam ergò conjugio serviendum. Idem, si prudentia carnis inimicitia est in Deum, arbitror eos, qui serviunt officio conjugali, quod prudentiam carnis diligant, & in carne sint. Concedit quidem Deus nuptias, concedit digamiam, & si necesse fuerit, fornicationi & adulterio præfert trigamiam, &c. Ergò quod concedit, nec bonum, nec bene placens est, nec perfectum.

Pag. 43.

Pag. 44.

4. Idem lib. 1. contra Jovinianum scribit, incertum esse, an in statu innocentiæ propagatio per nuptias futura fuisset.

Bellarminus de amissione gratiæ l. 3. c. 11. ait, hanc opinionem meritò refelli à S. Thoma, Augustino cæterisque Theologis.

E Tomo III.

5. Hieronymus tomo 3. c. 204. in principio Hebraicarum traditionum, in illud, plantavit Dominus paradisum Genes. 2. asserere videtur, quòd priusquam cœlum & terram Deus crearet, paradisum ante condiderit, sicut & legitur in Hebræo: plantaverat autem Deus paradisum in Eden à principio. In Hebræo autem est מקדם mikkedem, κατὰ ἀνατολάς. Gen. 2. v. 8. Gegen dem Morgen.

E Tomo IV.

6. Hieronymus ad Demetriadem de Virginitate, postquam illi suasit, quòd Virginitas sanctitate morum ornata esse debeat, & quòd sola virtus proprium bonũ hominis sit, subindicare videtur, quòd spirituales divitiæ, quia ex nobis sunt, proprium bonum nostrum sint. Et de bonis externis ait: cuncta illa foris petuntur, & quicquid aliunde speratur, alienũ est. De divitiis vero spiritualibus & internis subjungit, hæc vero in tua potestate sunt, & verè propria, quę non extrinsecus veniunt, sed in ipso corde generantur. Illa enim neq; omnis qui quærit invenit, neq; qui invenerit, semper tenet: quia ut ea commodare, ita & diripere casus potest: hæc autem & omnis qui quærit, & qui invenerit, eripi sibi nunquã timet.

Ista

Illa enim sola bona sunt, quæ sine voluntate neq; invenimus aliquando, neq; perdimus. Habes ergò & hic, per quæ meritò præponaris alijs: imò hic magis, nam corporalis nobilitas atq; opulentia tuorum esse intelliguntur, non tua: spirituales verò divitias nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergò jure laudanda es, in his meritò cæteris præferenda es, quæ nisi ex te, & in te esse non possunt. Nævus contra Hieronymum ex his verbis deducitur, quia *spirituales divitias ex nobis esse asserit*, & ex eo, quod qui semel invenerit, eripi sibi nunquam timet.

Bellarminus de libero arbitrio l.6.c.6. Hieronymus l.3. contra Pelagianos bis repetit, *nostrum esse velle*, Dei autem, ut impleamus, quod volumus. Itaq; initium quidem regenerationis humanæ Hieron. audet assignare viribus, perfectionem Spiritus S. gratiæ demum tribuit.

7. Idem in regula Monachorum, in fine Cap. de Pœnitentia, peccatorem sorde aliqua maculatum, de Ecclesia Christi non esse. Thomas Aquinas autem (ut & Concil. Tridentinum, quod *fideles* vocat fornicarios, adulteros, molles, masculorum concubitores, fures, avaros, ebriosos, maledicos, rapaces, cæterosq; omnes, qui lethalia committunt peccata) definit, quòd fides solùm per peccatum infidelitatis, aut hæresin corrumpatur: nullum aliud mortale valere fidem corrumpere. Probatio illius est, ut ait Thomas, quia unumquodq; per suum contrarium corrumpitur: charitati autem contrariatur omne mortale, & ideò illam corrumpit: fidei verò infidelitas tantum aut hæresis contrariatur. Ergò solùm infidelitas vel hæresis fidem corrumpunt. Sess.6. c.15.

E Tomo V.

8. Hieronymus in illud Esaiæ 16. in tribus annis mercenarij auferetur gloria, inquit, *si castum me simulo*, & aliud est in conscientia mea, habeo non gloriam mercenarij, ad supplicia peccatoris, quia in comparatione duorum malorum *levius est peccare aperte*, quàm simulare & fingere sanctitatem. Doctor sanctus disp.2.2.q.111.art.4. qui sanctitatem simulat, quamvis sit in peccato mortali, ipsa simulatio non semper est peccatum mortale, sed quandoq; veniale. Et: eadem est ratio de mendacio & simulatione: mendacium verò officiosum & jocosum est veniale: quia charitati non repugnat. Idem erit ergo de simulatione, quando non repugnat charitati.

9. Idem in illud Esa.66. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum

rum non extinguetur, duas expositiones sine nomine autorum adfert: prior docet, ignem inferni esse metaphoricum, in sola afflictione conscientiæ ac memoriæ positum: altera, ignem inferni tandem aliquando finiendum: quas cum non confutet, Rufinus arbitratur tanquam utriusq; dogmatis fautorem.

10. Præterea in cap.13. Jeremiæ, regiam potestatem Sacerdotali esse præferendam. Non solùm vulgus ignobile, vilisq; plebecula, sed Reges Ecclesiarum, qui sedent super thronū, Sacerdotes quoq; ipsi, secundus in Ecclesiastico honore gradus, varietate peccatorum complentur.

Notentur verba, *Sacerdotes secundus gradus* in honore Ecclesiastico.

11. Chiliastarum opinionem, duas resurrectiones asserentium, non absolutè damnavit.

Hieronymus lib.4. in Jerem.19. explicans hunc locum contra populum istum & civitatem istam sicut conteritur vas figuli, quod non potest ultra restaurari, videtur dogma Chiliastarum non damnare, sed unicuiq; liberum esse sentire quod velit. Duas enim futuras carnis resurrectiones affirmabant, primam bonorum, secundam verò malorum post mille annos. Christum verò à prima usq; ad secundam resurrectionem mansurum in terris, ibiq; per mille annos cum sanctis & dilectis suis regnaturum in maxima pace, affluente undiq; incredibili omnium terrestrium felicitate, *&* *deliciarum*. Hieronym. autem sic scribit supra locum citatum, perspicuè hoc non de Babylonica, sed de Romana dicitur captivitate. Post Babylonios quippe & urbs instaurata, & populus reductus in Judæam, & abundantiæ pristinæ restitutus est. Post captivitatem autem quæ sub Vespasiano & Tito & postea accidit sub Adriano, usq; ad consummationem seculi, ruinæ Hierusalem permansuræ sunt. Quanquam autem sibi Judæi *auream & gemmatam Hierusalem restituendam putent*, rursumq; victimas & sacrificia & conjugia sanctorum *& regnum in terris* Domini Salvatoris: quæ licet non sequamur, *tamen damnare non possumus*, quia multi Ecclesiasticorum virorum & Martyres ista dixerunt, & unusquisq; in suo sensu abundet & Domini cuncta judicio reserventur. Et libro de Viris Illustribus, assertores hujus opinionis nominatim prodit. Augustinus ab hac sententia Hieronymi non abhorret, qui non ausus eam appellare hæresin, nec errorem. Sic de ipsa de Civitate Dei l.20.c.7. scripsit: hæc opinio esset utcunq; tolerabilis, si aliquæ diviæ spirituales in illo Sabbato scilicet mille annorum affuturæ Sanctis

[illegible]ctis per Domini præsentiam crederentur. Nam etiam nos hæc opinati sumus aliquando.

12. Hieronymus de libero arbitr. scribens lib. 4. in Jeremiæ c. 23. Hæc, inquit, solent hæretici semper prospera polliceri, & cœlorum regna peccatoribus pandere, ut dicant, parata sunt tibi regna cœlorum, potes imitari majestatem Dei, ut *absque peccato sis*: accepisti enim liberi arbitrij potestatem & legis scientiam, per quam consequaris quod volueris, decipiuntque blanditijs miseros, & maximè mulierculas oneratas peccatis, quæ circumferuntur omni vento doctrinæ.

13. Idem Comment. in c. 44. Ezechielis: Sacerdotes caput suum non radant, perspicue demonstrat, ne radant capita sicut sacerdotes cultoresque Isidis atque Serapidis non esse debere, nec rursum comam demittere, quod propriè luxuriosorum est Barbarorumque, sed ut honestus habitus sacerdotum facie demonstretur, neque calvitium novacula esse faciendum, neque ita ad pressum esse tondendum caput, ut rasorum similes esse videantur. Et post pauca: *rasa capita habet superstitio gentilis.* Cap. 15.
Et lib. 6. in Esaiam explicans illud, in cunctis capitibus Calvitium & omnis barba radetur &c. ait: Si quid virilitatis haberi videbatur in barba, rasum a viro Ecclesiastico effæminatum & debile comprobetur. Et libro 3. in Esaiam edisserens de illa Dei commmatione, in die illa radet Dominus in novacula, inquit, Ergo in ista novacula acutissima, hoc est in rege Syriorum omnes capillos decoremq; barbæ, quod virilitatis indicium est, radet Dominus de Judea, ut nihil in ea forte, nihil pulchrum resideat, sed effœminatis hominibus, imo ignominiosis mulieribus comparentur. Epiphanius, Salaminæ Episcopus in tertio Panarij volumine adversus Massilianos asserit, sancitum esse ab Apostolis, & ex autoritate divinæ Scripturæ *ne barba raderetur*. Ejus verba sunt hæc: ne corrumpas, hoc est, ne seces capillos barbæ, neque meretricio more ob coronam efferaris.

14. Hieronym. in expositione illius, Deos tuos non colimus, statuam, quam erexisti, non adoramus, ita comentatur: *Cultores Dei imagines Dei adorare non debent.* Ergo & Judices & Principes seculi qui Imperatorum statuas & imagines adorant, hoc se facere intelligant, quod tres pueri facere nolentes, placuerunt Deo. Et notandæ proprietates, Deos coli, imagines adorari dicunt, quod utrumq; servis Dei non convenit.

E To-

E TOMO VI.

15. QUi tantum duo loca post hanc vitam statuit, is apud Heterodoxos graviter errat.

Hieronymus tantum duo loca post hanc vitam statuit.

Ergò Hieronymus apud Heterodoxos graviter erravit.

Nam lib. 3. Commentariorum in Amos exponens illud, si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos, sic habet: quando anima vinculis laxata corporeis volandi quò velit, sive quò ire compellitur, habuerit libertatem, aut ad inferna deducetur, de quibꝰ scriptum est, convertantur in infernum peccatorum omnes gentes, quæ obliviscuntur Deum. Et in inferno quis confitebitur tibi? Et, descendit in infernum gloria tua; aut certè ad cœlestia sublevabitur.

16. *An servandæ pudicitiæ causa liceat propria manu se interimere?* Hieronym. in commentarijs super Jonam cap. 1. tollite me & mittite me in mare, ultro se offerentem ad mortem, sic exponit, ut sentire videatur, licere in persecutionibus, castitatis servandę causa, mortem sibi ipsi propria manu inferre. Ejus verba hæc sunt: non est nostrum mortem arripere, sed illatam ab alijs libenter accipere. Unde & in persecutionibus *non licet propria nos perimere manu, absque eo, ubi castitas periclitetur colla submittere.*

Eiusd. sententiæ putatur fuisse Ambrosius qui 3. libro de Virginibus, (Vide Euseb. Cæsari. 8.) respōdens Marcellinæ sorori suæ, de hac re percunctanti, arbitratur mortes earum fœminarum, quæ ut pudicitiæ consulerent, manus sibi consciverunt, fuisse Martyria, idque ostendit exemplo Pelagiæ Antiochenæ Virginis, ac duarum sororum, ac matris ejus: quarum illa, subversis prius Idolorum aris, se ferro peremit: illæ verò sese una cum matre in fluvium demerserunt.

17. An Deus scientiam habeat & prudentiam rerum minimarum? Hieronymus in 1. cap. Habacuc in illa verba, mundi sunt oculi tui, ne videas malum, statuere videtur, Deum non habere singularem & peculiarem providentiam irrationabilium, ac certam & particularem notitiam minutuli animalis, sed generali tantum & in specie curam illorum gerere: sic enim scribit: in cæteris animalibus quidem Dei dispositionem & ordinem cursumque rerum intelligere possumus verbi gratia, quomodo nascatur piscium multitudo, & vivat in aquis, quomodo reptilia & qua-

& quadrupeda oriantur in terra, & quibus alantur cibis. Cæterum absurdum est ad hoc DEI deducere majestatem ut sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quot ve moriantur, quæ cimicum & pulicum & muscarum sit in terra multitudo, quanti pisces in aqua natent, & qui de minoribus majorum præcedere debeant. Non simus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos injuriosi simus, eandem rationabilium providentiam esse dicentes.

18. An sinus Abrahæ & infernus sint idem? Hieronymus Commentario 2. in c. 9. Zachariæ: tu quoque in sangvine Testamenti tui emisisti vinctos de lacu, in quo non erat aqua: existimat sinum Abrahæ esse in inferno damnatorum, & idem utrumque esse. Sic enim habet: in sanguine passionis tuæ eos, qui vincti in carcere tenebantur, in quo non est ulla misericordia, tua clementia liberasti, &c. In hoc lacu inferni morabatur dives ille quondam purpuratus, cujus lingva magniloqua pœnarum exurebatur incendijs & in tantum nulla habebat pœnarum refrigeria, ut extremi digiti pauperis tincti in aqua refrigerium postularet.

19. An Electio & Reprobatio sint ex præscientia meritorum? Hieronymus in Commentario Malachiæ 1. hoc explicans: Jacob dilexi, Esau autem odio habui, non longè abesse videtur à sententia Pelagianorum asserentium, electionem & reprobationem oriri ex præscientia meritorum, siquidem scribit: porrò dilectio & odium Dei, vel ex præscientia nascitur futurorum, vel ex operibus, alioqui novimus quod omnia Deus diligat, nec quidquam eorum oderit quæ creavit, sed propriè eos suæ vindicet charitati, qui vitiorum sunt & rebelles, & è contrario illos odit, qui à Deo destructa cupiunt rursus struere.

20. Hieronymus existimavit, Episcopos, si de Jurisdictione agatur, esse quidem *Presbiteris majores, sed jure Ecclesiastico, non divino*. Quæ sententia, inquit Bellarminus de Clericis l. 1. c. 15. de Romano Pontifice l. 1. c. 8. p. 201. falsa est, & suo loco refellenda. Idem ait, Hieronymum in illa sua sententia non adeò constantem videri, quia quandoque dicat Presbyteros Episcopis pares esse.

Oecumenius in acta Apostolorum p. 150. multi loquendi modum ignorant, maximè N. T. quo Episcopi nominantur Presbyteri, ac Presbyteri Episcopi.

Ad Philippens. p. 65. non quod in una civitate multi essent Episcopi, sed Episcopos vocat Presbyteros: tunc enim omnibus adhuc comunicabant: & Episcopi vocabantur Diaconi & Presbyteri, rursumq; Presbyteri dicebantur Episcopi.

In 1. ad Timoth. p.234. Presbyteros dicit Episcopos: neque enim Presbyteri Episcopum ordinabant.

Ad Titum p.289. Presbyteros autem vocat Episcopos.

In 1. Petri p. 523. Quod enim & Episcopi dicantur Presbyteri, novit & Actorum liber.

E TOMO VII.

21. ANgelos & animas esse naturæ corporeæ. Hieron. in Comment. in Job. c 25. stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus. Si enim angeli & cælorum etiam corpora ad comparationem Dei, immunda esse dicuntur, quid putas homo existimandus est, cum sit putredo.

E TOMO VIII.

22. AN Oratio Christi semper fuerit exaudita? Hieronymus in Commentarijs Psalmorum pertractans hunc versiculum, Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, inquit: clamavit Christus in cruce

1. Cor. 15. & oravit pro suis: exauditus, & non exauditus est: exauditus pro prædestinatis sicut in octo millibus, vel pro pluribus quàm quingentis fratribus: & non exauditus, h. e. pro illis, qui non erant prædestinati, de quibus dixit Evangelista, sangvis ejus super nos, & super filios nostros.

E TOMO IX.

23. HIeronymus in principio Commentariorum epistolæ ad Galatas c. 1. aggrediens expositionem tituli hujus, Paulus Apostolus non ab hominibus, nec per hominem sentit, quòd Petrus autoritate & dignitate non fuerit Paulo superior. Evangelium non ab homine accepi, neque didici: quia Petro non est inferior: ab uno Deo fuimus ambo in Ministerio ordinati. Rursus libro primo adversus Jovinianum indicat, Petrum non esse cæteris Apostolis majorem. In epistola ad Evagrium confirmat, & adimit successoribus Petri potestatem super alios Episcopos.

24. Idem lib. 5. Commentariorum ad Galat. 5. declarans hunc locum, fructus autem Spiritus est charitas, alludere videtur ad Origenicum dogma de damnatis aliquando salvandis, in hæc verba: notandum quod post dilectionem gaudium sequitur: qui enim diligit quempiam, semper in ejus felicitate lætatur, & si eum viderit aliquo errore deceptum & peccatorum lubrico concidisse, dolebit quidem & ruere festinabit, sed non poterit gaudium mutare tristitia, sciens nullam rationabilium creaturarum apud Deum perire in perpetuum.

25. *An in Eucharistia sit vera & realis caro Christi?* Ephes. 1. in quo habemus redemtionem per sanguinē ipsius, indicare videtur, in Eucharistia non esse verā ac realem Christi carnem, quæ pro nobis crucifixa est, neq; verū illum sanguinem, qui pro nobis effusus est, sed sanguinem mysticum, & carnem spiritualem typicam, non in veritate, sed in figura. Verba Hieronymi sic habent. Dupliciter sanguis Christi & caro intelligitur, vel spiritualis illa atq; divina, de qua ipse dixit, Caro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est potus; &, nisi manducaveritis carnem, & sanguinem meum biberitis, non habebitis vitam æternam: vel caro & sanguis, quæ crucifixa est, & qui militis effusus est lancea. Juxta hanc divisionem & in sanctis ejus diversitas sanguinis & carnis accipitur, ut alia sit caro, quæ visura sit salutare DEI, alia caro & sanguis, quæ regnum DEI non queunt possidere. *Hieronym. vult verba Cœ. a esse tropicè intelligenda.*

Hæc Hieronymi sententia alludere videtur ad ea, quæ Clemens Alexandrinus scripsit lib. 2. Pædagogi c. 2. in hæc verba: duplex est sanguis Domini: *alter enim est carnalis*, quo redemti sumus ab interitu, *alter verò spiritualis*, quo scilicet uncti sumus, & hoc est bibere Jesu sanguinem, esse participem incorruptionis Domini. Verbi enim virtus est spiritus, quemadmodum sanguis carnis commoderatæ.

Ad eundem sensum & consensum ante 80. annos *Bertramus* scripsit p. 106. sicut non corporaliter sed spiritualiter panis ille credentium corpus dicitur: sic quoq; Christi corpus non corporaliter, sed spiritualiter necesse est intelligatur. p. 100. b. Nam secundum creaturarum substantiā, quod fuerunt ante consecrationem, *hoc & postea consistunt*. Panis & vinum prius extitere: in qua etiam specie *jam consecrata permanere videntur*. Est ergò interius commutatum Spiritus S. potenti virtute, quòd fides aspicit, animam pascit, æternæ vitæ substantiam subministrat.

P. 99. Ex his omnibus, quæ sunt hactenus dicta, monstratū est, quod corpus & sanguis Christi, quæ fidelium ore in Ecclesia percipiuntur, *figura sint* secundum speciem visibilem: at v. secundū invisibilem substantiam, i. e. divini potentiam verbi, corpus & sanguis verè Christi existunt.

P. 89. At quia confitentur, & corpus & sanguinem Christi esse, nec hoc esse potuisse, nisi *facta in melius commutatione*: neq; ista commutatio corporaliter sed spiritualiter facta sit; necesse est, ut jam *figuratè* facta esse dicatur, quoniam sub velamento corporei panis corporeiq; vini, spirituale corpus Christi, spiritualisq; sanguis existit.

P. 87. b. Omnis enim *permutatio*, aut ex eo, quod non est in id, quod

efficitur: aut ex eo quod est, in id, quod non est: aut ex eo quod est, in id quod est. In isto autem Sacramento, si tantũ in veritatis simplicitate consideretur, & non aliud credatur, quàm quod aspicitur, nulla permutatio facta cognoscitur. Nam nec ex eo, quod nõ erat, transivit in aliquid, quod sit, quando fit transitus in rebus nascentibus. Si quidem non erant prius, sed, ut sint, ex non esse, ad id quod est esse, transitum fecerunt. Hæc verò panis & vinum prius fuere, quàm transitum in sacramentum corporis & sanguinis Christi fecerunt. Sed nec ille transitus, qui fit ex eo, quod est esse, ad id quod est non esse, qui transitus in rebus per defectum occasum patientibus existit. Quicquid enim interit, prius subsistendo fuit: nec interitum pati potest, quod nunquam fuit. Hic quoque non iste transitus factus esse cognoscitur: quoniam secundum veritatem, species creaturæ quæ fuerat ante permansisse cognoscitur. Item illa permutatio, quæ fit ex eo, quod est, in eo, quod est, quæ perspicitur in rebus qualitatis varietatem patientibus (verbi gratia, quando quod nigrum fuerat, in album demutatur) nec hic facta esse cognoscitur. Nihil enim hic tactu, vel colore vel sapore permutatum esse deprehenditur. *Sic ergò nihil hîc est permutatum, non est aliud, quàm ante fuit.*

Iohan. 6. Pag. 94. b. Sanctus Augustinus, Doctor Ecclesiæ præcipuus in lib. de doctrina Christiana tertio, taliter scribit: nisi manducaveritis (inquit Servator,) carnẽ filij hominis, & biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis, facinus vel flagitium videtur jubere. Figura ergò est præcipiens passioni Domini esse communicandum, & suaviter atq; utiliter recondendum in memoria, quod pro nobis caro ejus crucifixa & vulnerata sit. Cernimus quòd Doctor iste mysteria corporis & sanguinis Christi sub figura, dicit à fidelibus celebrari. Nam carnem illius sanguinemq; ejus *sumere carnaliter,* non religionis dicit esse, sed facinoris.

Claudius Espencæus de Continentia p. 94. Verùm alia multa viro sancto in virginitatis favorem exciderunt coacta & violenta.

26. *An angeli sanguine Christi sint purgati?* Hieronymus exponens hunc locum Ephes. 2. Veniens evangelizavit pacem, reprehensus est à Rufino, quòd Origenem imitatus affirmaverit, omnes creaturas tam homines, quàm angelos sanguine Christi purgatas, inquiẽs: crux Domini non solùm terræ sed cœlo profuit, non solùm hominibus, sed & angelis, & omnis creatura Domini sui cruore purgata est.

In S.

In S. Hieronymum.

Nomine de sacro non vanum, Hieronyme, nomen
Esse tibi, prodit mens animusq́; sacer.
Quantus honos fueris terris, Hieronyme, norunt
Cumque Euro Zephyrus, cumque Aquilone Notus.
Nec Solis radius nec clara, Hieronyme, laudi,
Qua fulges, toto est invius orbe locus.
Qui te, magne parens, Hieronyme, nescit in orbe,
Hunc seipsum quis sit, vix ego scire putem.
Exprompsit totas vires, Hieronyme, cum te
Tantum orbi virtus edidit alma jubar.
Omne decus vox hac, Hieronymus, una coercet,
Verbosa quid opus nectere laude moras?
Artubus humanis constans, Hieronyme (mirum)
Lucida pennata sidera mente colis.
Absit corporea gravitas, Hieronyme, molis,
Aliuum vivens atheris unus eras.
Te venerande Parens, Hieronyme, terra magistro
Et certo niti discit ad astra duce.
Fulminat ingenti fervens Hieronymus ore,
Eloquioque sacro tollit ad astra solum.

Heribertus Rosweid. Soc. Jes. in vitis Patrum p. 538. de *Hieronymo.* Vir præter fidei meritum dotemque virtutum, non solum Latinis atque Græcis, sed Hebraicis etiam literis eruditus est, ut se illi illi in omni scientia nemo audeat comparare. Catholici hominis scientia, sana doctrina est, ex Sulpitio Severo.

Verùm Augustinus *Steuchus* aliter sentit l. 2. de Constantini magni donatione pag. 231. b. Nihil ego nunc morabor, quid Hieronymus in Chronicis scripserit, quem ausim dicere, *nihil veri de Constantino retulisse.* Cum eum crudeliter dicat interfecisse Crispum, cum causas relictæ urbis nullas afferat, cum dicat, ab Arianis eum fuisse baptizatum, quæ testimonio antiquorum, multorumque Theologorum nullo modo vera esse probantur.

De prima veterum Germanorum fide, ejusque corruptione.

Miseram fuisse quondam *Germanorum*, immò omnium populorum in gentilismo vel ethnicismo versantium conditionem, omnes Germani, omnes Christiani uno ore fatentur Cum enim natura insitum in mentibus humanis sit, esse vim divinam atque sempiternam, qua omnia moveantur & conserventur, in ipsius divinæ naturæ notitia comparanda, de vera Dei invocatione, fuit olim ab hominibus sine ullo fructu omne studium vitæ consumtum. Atque in principio in eum errorem inciderunt, ut Soli, Lunæ, & Sideribus, nempe quibus neque pulchrius quidquam, neque salutarius cogitare poterant, divinitatem tribuerent. Deinde de cœlo delapsi (neque enim poterant animi, vitiorum pondere, quod augebatur indies, miserè depressi, in cœli regione diu peregrinari) Deum in terrenis sordibus, in impuris voluptatibus, in monstris horrificis inquirere & investigare cœperunt, atque tandem impurissima religione instituta, finem ulterius progrediendi sibi statuendum esse decreverunt, quasi jam fuissent id, quod ardentissimè concupierant, felicissimè consecuti. Itaque vero Deo furenter & impiè neglecto, tanta dementia vexati sunt, ut etiam flagitiis, & horrificis monstris, & quadrupedum & serpentiũ simulachris immolarent, *Tibelenum*, Tifelenum, den Teüfel invocarunt, si Tertulliano in apologetico c.24.p.40. credimus, & furias etiam atque adeò feritatis sempiternæ truculentiam divinis honoribus afficerent.

B. Rhenanus. *Tibelenus Noricorum Deus.*

Johannes Faber Episcopus Vien. serm.9.fol.25. Vocat eum aliquando scriptura Diabolum, id quod è Græco desumtum apparet, & apud Germanos à Tuibelino, qui Germanorum Deus erat, teste Tertulliano, in hanc horam nomen retinet, ut vocabulum *Tuifel* vocare soleamus,

Julius Cæsar de bello Gallico lib.6.p.206. Alii immani magnitudine simulachra habent, quorum contexta viminibus membra vivis hominibus complent, quibus succensis circumventi flamma exanimantur homines.

Hæc

Hæc fuit conditio quondam *Germanorum Ethnicorum*,

Germani ad Christum *conversi* unius sanctissimæ Trinitatis invocatione fuere contenti, uno Mediatore, quod nec diffitetur Monachus Franciscanus Johannes Cråndonch/ qui in festo Matthiæ, dictum illud Matthæi 11. Venite ad me omnes, &c. ita paraphrasticè explicat. Der HErr Christus will so viel sagen: Kommet her zu mir/ lauffet zu keinem andern/ ich will euch helffen/ tröſten und erquicken ich bin ewer Mittler/Fürsprecher/Heyland und Seligmacher/ ewer Vatter/Bruder/HErr und Meister: Bedarfft jhr etwas/ ligt euch etwas an das sucht bey mir/ wollet jhr jrgend einen Patronen und Nohthelffer haben zu der Justification, und ewiger Seligkeit/ so lasset es mich zu forderst seyn. Ich bin der Heilige aller Heiligen/ der Patron aller Patronen der rechte Nohthelffer/ der Gnadenstuhl/ euch vom Vatter verordnet/ ich will ewer Richter/ und vollkommener Tröster/ Helffer und Erretter seyn.

Johannes Wild/ Monachus Franciscanus, & ipse Germanus, vom verlornen Sohn: Darum nennet ers ein Kleid/ dann es bedeckt die Sünde/ wie David sagt: Selig seyn die denen jhre Sünde bedeckt seyn. Das beste Kleid heisset ers darum/ daß dem Menschen seine Sünd nichts baß bedecken kan/ dann das Verdienst und Gerechtigkeit Christi/ bringt auch dem Menschen die höchste Ehr/ dann dardurch kompt er zu der ersten Unschuld. *homil. 8. p. 58. b.*

Wintertheil der Legenden am Tag aller Heiligen/ fol. 144. Wann ein Seel zu Himmel fährt/ so ist unser HErr selber Thorwart/ und thut jhr die Himmels-Pforten auff.

Hæc sunt verè Germana, sincera, Christiana. Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν: dormientibus hominibus venit illius inimicus, & seminavit zizania, inter triticum, abiitque. *Germani* ad Christum *conversi*, crediderunt unam esse viam in cœlum, Christum, vera fide apprehensum: inimicus autem homo, Christo adversus, id est Antichristus, hominum mentibus inserit; beatam Virginem *esse scalam albam*, ducentem Monachos facilius ad vitam æternam, relicta scala rubea, Christo. *Matth. 13.*

Hoc etiam patet exemplo, quod legitur in Chronicis nostris, quod quadam die S. Franciscus vidit duas scalas, unam rubeam, cui Christus innixus erat, & aliam albam, in qua Virgo erat. Et cum admonita B. Francisci fratres scalam rubeam ascendere conarentur, dum ire inciperent, *Mariale parte 9. serm. 2.*

retrò

etro multi cadebant, & ascendere non poterant. De qua re S. Franciscus flendo dolebat: cui Christus dixit: fac ut fratres tui ad matrem meam currant, & ad scalam albam, atque *per eam* ascendant. Tunc B. Franciscus exclamare cepit, dicens, currite fratres ad scalam albam & ascendite per eam, quod facientes fratres, à B. Virgine læta facie suscipiebantur, & in cœlum *cum facilitate* ascendebant.

Dormientibus hominibus, sacrificulis persuadentibus, eundē honorē tribuendū Matri qui Filio debeatur, eundem honorem tribuendū Reginæ qui Regi, eò venere dementiæ, ut honores Matris creverint, & Filii decreverint, aut obmutuerint. Manifesto exemplo patet, quod suppeditat

An. 1496. im Winterteil. Legenda Sanctorum, in die Purificationis Mariæ, Augustæ excusa ante centum & quinquaginta ferè annos: Darnach kam S. Peter mit dem Schlüssel/und sprach zu jhm: O weh dir du geitziger Bapst/dir stund deß Himmels Thür offen die ist dir nun versperrt worden. Da erschrack der Bapst gar sehr/und gieng zu einem guten Mann und sagt jhm wie jhm geschehen wär/und bath jhn daß er jhm riethe wie er thät. Da sprach er: Ist dir deß Himmels Thür verschlossen/so gehe zum Fenster hinein/ das ist unser Fraw. Dann es stehet von jhr geschrieben/ sie ist deß **Himmels Fenster worden.** Da gieng der Bapst in die Capellen/ und bat unser Fraw/und knyet nider/und grüsset sie/und lobet sie ohn unterlaß 4. Tag an einander. Da erschien jhm unser liebe Fraw/und sprach zu jhm/das ist mir leyd. Darnach fiel er aber 4. Tag für unser lieben Frawen/und ruffet sie mit grossem Ernst und Andacht an. Da erschien jhm unser liebe Fraw/und sprach zu jhr. Wer bistu? Da sprach sie/ich bin Maria/die Mutter der Barmhertzigkeit. Da sprach er: Darum daß du die Mutter der Barmhertzigkeit bist/so soltu dich über mich erbarmen. Thustu das nicht/so verleurstu deinen Namen. Da sprach unser Fraw/ verleür ich dann meinen Namen/ ob ich mich nicht über dich erbarme? Da sprach er: Ja du verleurst jhn fürwar. Da sprach unser liebe Fraw/darum daß ich meinen Namen nicht verliere mit den Wercken/ so hab ich kein Sorg umb deß Himmels Thür/ wann du komst zum Fenster hinein/das ich selber persönlich bin.

Mariale Argentorati excusum per Martinum Sinium l. 1. c. 2. fol. 5. Sicut nomen *Iesu*, secundùm Bernhardum, mel in ore, in aure melos, in corde Jubilus: sic & nomen Mariæ, & etiam amplius, si dicere audeamus: *Iesus* enim *quasi superbum nomen est*, & nimium potens, nostros humilius

humilius nomen affectus decet. Unde si in Iesu, aut Deitatis aut sexus virilis *austeritatem* aliquis vereatur, recurrat ad Mariam, in qua nihil horum est suspectum. MARIA enim nomen muliebre est, mansuetudinem præferens & commendans.

Quos non salvat Dei Justitia, salvat Mariæ Misericordia *infinita*, Michael de Hungaria in Extravagatorio. Coloniæ 1505. excuso. x 4. b.

Hæc non sunt vera, nec Germana, nec Christiana, sed idololatrica, blasphema, & Antichristiana.

Christus in opere redemptionis causam sociam non admittit.

Ambrosius de Institut. Virginis c.7.p.164. Christi passio adjutore non eguit.

Bernhardus Tom.1.p.171. serm 3. de 5. processionis diebus. Ea nimirum hostia, sicut *sola* prodesse potuit, *sic sola suffecit*, nec Christum decuit simul & Petrum, aut Jacobum vel Johannem pro salute hominum pati.

Johannes Capetius, Theologiæ Licentiatus, Insulensis Canonicus, de Indulgentiis, p.100. ad marginem: Thesaurus non constat satisfactionibus sanctorum. *Anno 1595. Insulis.*

Itaque non ut fingunt Hæretici, Catholici miscent sanguinem sanctorum cum sanguine Christi, quasi ex utrisque consurgat & conflctur unus thesaurus

P.110. His addamus pro nostra sententia aliquot Patrum conformem doctrinam, qui non patiuntur vel aliqua ex parte nos redemtos esse sanguine martyrum Et primum produco Augustinum, qui tractatu 84. in Evangelium Iohannis ita habet: etsi fratres pro fratribus moriamur, tamen in fraternorum peccatorum remissionem nullus sanguis martyris funditur, quod fecit Christus pro nobis. Imitari quis potuit morientem, nullus redimentem. Eum sic imitemur pia obedientia, ut ei nos comparare nulla præsumamus audacia.

Ambrosius in fine libri 6. in Lucam, aliæ cruces mihi nihil prosunt, sola crux Christi mihi utilis est.

Leo I. epist.83. Quamvis multorum sanctorum in conspectu Domini mors pretiosa fuerit, nullius tamen insontis occisio propitiatio fuit mundi. Accepere justi, non dedere coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona justitiæ. Singulares quippè in singulis

gulis mortes fuere, nec alterius quisquam debitum suo fine persolvit.

His conformis *D. Thomas Aquinas* part. 3. q. 48. art. 5. ad 3. dicit, quòd passiones martyrum proficiunt Ecclesiæ, non per modum redemtionis, sed per modum exempli & exhortationis, secundum illud, sive tribulamur pro vestra exhortatione & salute. Ex his colligo, martyres propriè non profuisse nobis, imò nec sibi per suas passiones.

Tantum Iohannes Capetius, Theologus Belga.

D. Luthers Hauß-Postill/ in der andern Predigt vom Leiden Christi fol. 127. Es will unser lieber HErr Christus/ in seinem Leiden/ das er jetzt für sich hat/ keinen Gesellen haben. Dann auff ihn allein/ wie Esa. 53. sagt/ hat Gott all unsere Sünde geworffen/ die hat er auch allein tragen/ und sich selbst darfür opffern müssen. Wol ists wahr/ daß die Jünger hernacher auch haben umb Christi und seines Worts willen müssen leiden / wie er zu Jacobo und Johanne sagt/ den Kelch den ich trincke/ werdet jhr auch trincken. Aber deß HErrn Christi Leiden heist ein Leiden für meine/ deine/ und aller Welt Sünde / daß Gott dieselbe mir und dir/ und allen Christglaubigen umb Christi willen/ nicht allein nachlassen/ derselben nicht gedencken/ sondern auch Gerechtigkeit und ewiges Leben will schencken. Umb dieser Ursach willen will er allein seyn/ und niemand mit sich lassen fangen noch leiden.

Homil. 9. fol. 148. b. Das ist der rechte Unterscheid zwischen unsers HErrn Christi und unserm Leiden. Wir verdienen mit unserm Leiden nicht Vergebung der Sünden/ das richt allein das Leiden unsers HErrn Christi auß/ er ist allein das rechte Opffer und Lämblein Gottes/ das für aller Welt Sünd bezahlet und gnug thut darum hanget er am Creutz/ das ist das Creutz das wir tragen / dienet darzu / daß der alte Adam beschwert/ und der Sünde gewehrt werde. Daß aber Sünden vergeben werden/ solches ist allein Christi Werck und Verdienst.

Esaiæ cap. 53. v. 4. 5.

Verè equidem tulit, at nostros tulit ille dolores,
Et peccata luit, quæ nos contraximus ipsi,
Nos, nostriq; Patres, seriq; subinde nepotes.
Ille sui nostrum lavit scelus amne cruoris.

Vulneribus plenus, nostra ut commissa piaret.
Nostra ejus de morte salus, de funere vita
Paxq; orta est, saniq; ejus livore valemus.

Esaiæ 63.v.3.

Certè ego calcavi solus, nec falleris, uvas,
Nec fuit auxilio quisquam de gente Deorum,
Sive hominum, solus vitem mihi, solus acuta
Excidi falce, & prælo spumante subegi.

Ad majorem Jesu Christi gloriam.

In Speculo S. Francisci excuso Venetiis Anno 1504.

Pag. 134. Præ cunctis avibus diligebat quandam aviculam, quæ vocabatur *Alauda*, & dicebat de ea, soror alauda habet caputium, sicut religiosi, & est humilis avis, quia vadit libenter per viam, ad inveniendum sibi grana, etiamsi invenerit inter stercora, extrahit ea & comedit, volando laudat Dominum valdè suaviter, sicut boni religiosi, despicientes terrena, quorum conversatio semper est in cœlis, & intentio ejus semper est ad laudem Dei.

ORATIO
De
S. [illegible] ncis[illegible] tero Christo.

R Obert[illegible] is de Conciliis scribens l. 2. c. 17. p. 39[illegible] scrip[illegible] buuntur Christo, unde onstat[illegible] *ead*[illegible] tribuuntur Pontifici. linc[illegible] in Mysta Salmuriensi [illegible] itur, quòd Innocentius [illegible] rivalem Christi jam ha[illegible] hristus principalis Sponsus [illegible] Christo subordinatus: quem-

admodum Christus est principale fundamentum Ecclesiæ, secundarium Petrus Apostolus, sine ullo Christi præjudicio.

Sic juxta Ecclesiasticum cap. 42. v. 25. *Πάντα δισσὰ, ἓν κατέναντι τοῦ ἑνὸς, καὶ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲν ἐλλεῖπον.* Omnia gemina, unum appositum est uni, & est haudquaquam mancum, quodcunque ipse fecit.

Quemadmodum ergò Christus principaliter est agnus Dei, arbor vitæ, A & Ω, calcator torcularis, creator, redemtor, sanctificator, fundamentum, janua, justitia nostra, judex, liber vitæ, perruptor, perpitiatio, sacrificium, scala cœli, Sponsus Ecclesiæ, veritas, via & vita: ita quoque Papa Romanus est secundarius agnus Dei, qui tollit peccata mundi, est arbor vitæ, calcator torcularis, creator sui Creatoris, fundamentum secundarium Ecclesiæ, altera janua, justitia nostra, liber vitæ, mediator, perruptor, propitiatio, Sponsus Ecclesiæ, sed minus principalis est veritas, via & vita, scala cœli. Si hæc de Summo Pontifice verè dici possunt, multò magis de S. *Francisco* enunciari queunt, qui in sedem Luci-
Venetiis feri locatus est, referente Speculo S. Francisci pag. 42. capitulo 62. Mane
1504. facto reversus est ad eum frater Pacificus, B. Franciscus stabat coram altari in oratione. Et frater Pacificus expectavit eum extra chorum, orans similiter coram crucifixo. Et cum cæpisset orare, elavatus & raptus est in cœlum, sive in corpore sive extra corpus solus Deus novit, & vidit in cœlo multas sedes, inter quas vidit unam *eminentiorem aliis*, atque præ omnibus gloriosam, fulgentem & ornatam omni lapide pretioso. Et admirans pulchritudinem ejus cæpit intra se cogitare, cujus esset illa sedes, & statim audivit vocem dicentem sibi: *Hæc sedes fuit Luciferi, & loco illius sedebit in ea frater Franciscus humilis.*

Pag. 80. Inducitur Dæmon ita loquens. Et quia ille *Stomachosus* fuit conjunctus crucifixo, & sic *transformatus* in ipsum, quòd Dominus omnium voluit *per eum fieri Christianos.* Ad hæc respondens Sacerdos arguit illum dicens: quare tu vocas S. Franciscum *STOMACHOSUM?* Respondit Dæmon cum maximo clamore, dicens: Quia ipse fuit de semine viri & mulieris exceptus, sicut cæteri homines: tamen humiliavit se in tantum, quòd propter assimilationem singularem Crucifixi, quam in animo & corpore

suo

suo gessit, *meruit plusquam omnes homines exaltari.* Et licet beatus Joannes Baptista sit major sanctus, qui sit in paradiso post matrem crucifixi, tamen ille *Stomachosus* cum fratribus suis, vexillo explicato præcedit in cœlo post Apostolos & omnes Sanctos. Et ipse obtinuit, illam sedem gloriosi Luciferi principis nostri. Et ideò non solùm non possum proprio nomine nominare, sed magis odimus eum, quàm omnes sanctos alios, imò cognoscentes ipsum illa sede Luciferi sublimatum *plus cruciamur* ab illa gloria & sublimatione sua, quàm ab igne infernali.

Circa annum Christi 1200. (verba sunt Valeriani Magni Mediolanensis Fr. Ordinis Minorum Seraph. P. S. Francisci, nuncupatorum Capuccinorum, in judicio regulæ credendi l. 8. c. 9 p. 249.) Spiritus Domini invaserat Franciscum Filium cujusdam mercatoris Assisiatis de valle Spoleti, ita ut nihil meditaretur præter eam vivendi rationem, quam intellexisset Deo acceptam. Cum verò inter Missarum solennia opportunè intendisset illi lectioni Evangelicæ, qua Apostoli instituuntur, ut annunciaturi regnum cœlorū pergerent sine sacculo, sine pera, sine calceamentis, unica tunica contenti, mox sese ad eam composuit normam, cumq; plures, eodem spiritu incitati, associarentur, eis regulam præscripsit, quam Romani Pontifices confirmarunt. Porrò Deus miraculo præter innumera alia inaudito voluit innotescere orbi, sui consilii rationem esse *in Francisco revocare vivaciorem* Jesu Christi crucifixi *memoriam*, & in ejus Ordine Apostolicæ vitæ expressa exempla: nam biennio ante ejus mortem exstasin passus, in monte Alverniæ, post diutinum arcanum colloquium cum Salvatore, qui cruci affixus sibi apparuerat, deprehendit in suis manibus & pedibus *clavos* carni adnatos, quorum capita duriora, velut essent ferrea, intra volas manuum, & supra pedum fastigia, penetrabant artus illos ad partes oppòsitas, ad quas clavorum cuspides inflectebantur. Latus verò circa præcordia erat apertum, velut esset lancea transfixum, quæ plagæ ut erant jugiter apertæ & *insanabiles*, dolores acerrimos causant. Vir ergò Dei biennio sic plagatus, conversatus inter homines, obtinuit, ut crederetur *destinatus à Deo* unà cum ordine à se instituto, in eum finem, quem dixi. Tantùm Valerianus. *Viennæ 1641.*

Primò ergò sciendum, teste speculo vitæ beati Francisci & Sociorum ejus pag. 2. quòd beatus Pater noster *Franciscus in omnibus suis actibus fuit Christo conformis.* Nam sicut Christus benedictus in principio prædicationis assumsit sibi duodecim discipulos, omnia relinquentes: ita *Venetiis 1504.*

B. Franciſcus habuit duodecim ſocios electos, paupertatem aptiſſimâ eligentes: & ſicut unus de duodecim Apoſtolis laqueo *ſe ſuſpendit*: Ita unus de duodecim ſocijs prædictis *Frater Iohannes de Cappella* nomine *ſe ſuſpendit*. Et ſicut illi ſancti Apoſtoli fuerunt toti mundo admirabiles, & pleni ſpiritu S. ita iſti ſanctiſſimi ſocii Sancti Franciſci fuerunt homines tantæ ſanctitatis, quòd à tempore Apoſtolorum *mundus non habuit tam mirabiles homines*. Nam quidam eorum fuit raptus uſque ad terium cœlum ut Frater Ægidius: quidam fuit tactus labijs ab angelo, calculo ignito, ſicut Eſaias, ſicut Philippus Longus: quidam loquebatur cum Deo, ut amicus cum amico, quaſi alter Moſes, videlicet frater Silveſter, frater puriſſimus: quidam volabat ad divinæ ſapientiæ lumina, ut aquila, quaſi Evangeliſta, ſicut frater *Humiliſſimus*, qui ſcripturas profundiſſimas declarabat. Quidam fuit ſanctificatus à Domino & Canonizatus in cœlo, cum adhuc viveret in hoc mundo, quaſi ſanctificatus in utero ſicut frater Ruffinus, nobilis de Aſſiſio, vir Chriſto fideliſſimus, & ſic omnes ſpeciali prorogativa fulſerunt.

Cap. 73. fol. 52. b. Beatus Franciſcus ſtudens *ſe in omnibus conformare* &c.

Fol. 96. Veriſſimus ſervus Dei Franciſcus, quia in quibuſdam fuit *quaſi alter Chriſtus*, datus in mundo &c.

Iacobus Biderman Agoniſtic*on* l. 3. p. 612. Franciſcum Catholici ſciunt neque ſacerdotem fuiſſe inauguratum, neque ſacris operatum unquam, neque ut operaretur, adduci potuiſſe &c.

Bellarminus Concione 25. p. 216. Beatiſſimus pater Franciſcus tanti fecit orationis ſtudium, ut neque propter conciones, neque propter animarum converſionem, Orationem interrumpere vellet, donec *divina revelatione ei munus concionandi imponeretur*.

Bellarm. de gemitu columbæ l. 2. p. 156. Primarium Epiſcopi munus eſt Evangelij prædicatio.

Anno Domini MCCXVI. referente Gabriele Bareleta Dominicano, Sabbato poſt invocavit p. 42. b. apparuit Chriſtus in aëre cum tribus lanceis, contra tria peccata Superbiæ, Luxuriæ, Avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis provoluta ad pedes ejus dicens: O Fili, dabo tibi ſervos meos, videlicet Dominicum & Franciſcum, qui mundũ convertent ad te. Cui Filius: Mater mea, fas nõ eſt, ut quidpiam vobis negem, ſum contentus, ei parcere volò.

Idem in festo S. Dominici, sermone septimo p. 149. b. Anno Domini 1216. apparuit Christus in aëre *totus furibundus*, cum tribus lanceis, contra tria peccata Superbiæ, Luxuriæ, Avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis ad pedes Christi provoluta: parce peccatoribus, quia dabo tibi duos servos meos, Dominicum & Franciscum, qui mundum convertent ad te. Quod & factum est, quia hi duo Ordines sunt duo candelabra in mundo.

Antiqua Catholica Ecclesia *unam viam in cœlum* agnovit: testis est Irenæus l. 5. c. 20. p. 466. Et Ecclesiæ quidem prædicatio vera & firma, apud quam *una & eadem salutis via* in universo mundo ostenditur. Hinc enim creditum est lumen DEI, & propter hoc sapientia DEI, per quam salvat omnes homines, in exitu canitur. In plateis autem fiducialiter agit, in summis muris prædicatur: in portis autem civitatis constanter loquitur. Ubi enim Ecclesia prædicat veritatem, & hæc est ἑπτάμυξος lucerna, Christi bajulans lumen. Colonia 1596.

Sanctus autem Franciscus faciliorem scalam ascendendi in cœlum fratribus suis ostendit; ita enim *Mariale* part. 9. serm. 2. p. 492. Hoc etiam patet exemplo, quod legitur in Chronicis nostris, scilicet, quod quâdam die *Franciscus vidit duas Scalas, unam Rubeam*, cui Christus innixus erat, & *aliam albam*, in qua Virgo erat. Et cum ad monita B. Francisci fratres scalam albam ascendere conarentur, dum ire inciperent, *retrò multi cadebant*, & ascendere non poterant. De qua re S. Franciscus flendo dolebat. Cui Christus dixit, fac ut fratres tui ad matrem meam currant, *& ad scalam albam, atque per eam ascendant*. Tunc beatus Franciscus exclamare cepit, dicens: Currite Fratres ad scalam albam, & ascendite per *eam*: quod facientes fratres, à beata Virgine læta facie suscipiebantur, *& in cœlum cum facilitate ascendebant*.

In Francisci Mauri Hispellatis Minoritæ lib. 13. Franciscíados, Antverpiæ Anno 1572. excuso, & Serenissi. Cosmo Medicæo dicato, legimus: *solam beatam Mariam ducere in cœlum*. p. 304.

Salve magna parens, cœli quæ sola colonis
Atria terrigenis gemmata recludis, & alta
Sede locas, opibusq; auges, regnisque superbis.
Salve nosque tuos ne dedignare clientes.
En læti (nos læta fove) tua castra subimus,
Abnuimusque bonis posthac servire caducis.

Chri-

Parif. 1621. Christus Dominus tribus telis Orbem fulminare paratus, sed à beatissima Virgine impeditus, *Iacobi Bidermanni* Soc. Jes. Epigram. p. 15.

Numen ubi celso despexit ab æthere terras,
Vidit ibi studiis omnia plena tribus.
Inde superciliis incedere grandibus omnes,
Inde manum vetitis omnem inhiare lucris.
Ignibus inde omnes ardere Cupidinis. Et mox
Ista triplex plectet crimina fulmen, ait:
Arreptoq; manus implevit fulmine, quale
Sparserat in clades ante Gomorrha tuas.
Iamque statas vindex in pœnas dextra ruebat,
Accidit ad Dominos cum bona virgo pedes.
Et quò spectat, ait, tanti Deus ira furoris?
Quemvé tribus ferient tela trisulca minis?
Cerno quidem terræ funesta piacula, cerno;
Et dudum votis execror illa meis.
Si tamen irritant isti tua fulmina mores,
Quando tuo intactus fulmine mundus erit?
Parce pia punire manu. Non cernis, ut ægro
Hic medicas orbi tendat & ille manus?
Hic Franciscus erat, Francisci erat ille gemellus
Alter ibi visus Virgini, & alter erat.
Fulmina nunc pejor timet altera mundus. An alter
Fulmina Franciscus qui remoretur adest?

Coloniæ 1624. Cæterum rigorem primitivorum Franciscanorum Franciscus ipse ostendit in antiquitatibus Franciscanis, à Philip. Posquiero editis p. 46. Primò fratres & alii qui venerunt post illos usque ad magnum tempus, affligebant corpora sua ultra modum, abstinentia cibi & potus, vigiliarum, frigore, asperitate indumenti & labore manuum suarum, portabant ad carnem circulos ferreos, & loricas ferreas, & fortissima Cilicia, propter quod sanctus Pater considerans, quòd hac occasione poterant infirmari, & aliqui jam in parvo tempore erant infirmati, prohibuit in quodam capitulo, ut nullus frater portaret subtus ad carnem, nisi tunicam.

Idem Philippus Posquierus & hoc habet pag. 240. Prædixit sanctus Franciscus coram Domino Hostiensi & fratribus multis, & populo fre-

frequentius prædicavit (prout ſocij ſui qui audierunt, ſcilicet Frater Bernardus, frater Leo, frater Angelus, ſunt teſtes) quòd fratres ſui malignis procurantibus ſpiritibus, à ſanctæ ſimplicitatis & altiſſimæ paupertatis ſtudio *recederent*, & pecunias Teſtamenti, & quæcunque legata reciperent, & locis pauperculis & ſolitarijs derelictis, in caſtris & civitatibus ſumptuoſa loca ædificarent, quæ non ſtatum oſtenderent pauperem, ſed ſtatum mundi, Dominorum & Principum: & quod privilegia ab Eccleſia, à ſummis Pontificibus *cum multa aſtutia* & humana prudentia & importunitate procurarent, & impetrarent præmiſſæ Regulæ & vitæ ſibi a Chriſto revelatæ non ſolum relaxantia ſed deſtruentia puritatem, quibus ad litigia & inferendas injurias, non ſolùm mundi hominibus, ſed etiam religioſis & clero ſuperbiendo præſumerent.

In ſpeculo vitæ B. Franciſci, & ſociorum ejus, excuſo an. 1504. Venetijs pag. 186. b. Legitur de S. Franciſco, quòd oranti ſibi apparuit leproſus, dudum defunctus, in ſpecie pulcherrima, cujus laverat pedes & ulcera S. Franciſcus, dixitque ſibi: gratias tibi ago coram altiſſimo Deo, quia per tuum obſequium aſſecutus ſum ſalutem. Ad quem ſanctus ait: quid tibi de Ordine quem incepi, ſentit cœleſtis curia? Et ille dixit: Omnes ſimul Apoſtoli omni die flectunt genua coram Chriſto, dicendo: precamur Domine, altiſſimam tuam miſericordiam, ut Ordinem noſtrum, per Franciſcum *renovatum*, in terra digneris conſervare. Et reſpondit eis Chriſtus: Hanc regulam *per me vobis datam*, per beatum Franciſcum *renovatam* uſque in finem conſervabo.

In eodem ſpeculo p. 99. (*B. Maria*) clementer fratri devotè oranti puerum Jeſum brachijs bajulans apparuit, Filium ſuum benedictum exorans, ut fratris pauperis miſereretur, eum à tentationibus liberando; & dulcis puer ad Matrem: quid, inquit, mater mea à me poſtulas? ad me non pertinet, faciat ille, cui cura commiſſa eſt. Nam beato Franciſco ſuper fratres ſui Ordinis *omnem poteſtatem meam delegavi*, ut nihil in eis facere poſſim, quod ipſe non poſſit. Qui frater tentatus cum audiſſet, & ſe ad beatum Franciſcum toto voto cordis converteret, ſe illicò ab omni tentatione ſenſit liberatum. Pium ergò Patrem toto corde veneremur, quem Rex Regum tam luculenter ſuis cicatricibus inſignivit, *ut in omnibus & per omnia*, quantum fas eſt puræ creaturæ *aſſimiletur*.

In ſpeculo p. 113. Sanctus Pater Franciſcus illas ſanctiſſimas pla-

efficitur: aut ex eo quod est, in id, quod non est: aut ex eo quod est, in id, quod est. In isto autem Sacramento, si tantũ in veritatis simplicitate consideretur, & non aliud credatur, quàm quod aspicitur, nulla permutatio facta cognoscitur. Nam nec ex eo, quod nõ erat, transivit in aliquid, quod sit, quando fit transitus in rebus nascentibus. Si quidem non erant prius, sed, ut sint, ex non esse, ad id quod est esse, transitum fecerunt. Hic verò panis & vinum prius fuere, quàm transitum in sacramentum corporis & sanguinis Christi fecerunt. Sed nec ille transitus, qui fit ex eo, quod est esse, ad id quod est non esse, qui transitus in rebus per defectum occasum patientibus existit. Quicquid enim interit, prius subsistendo fuit: nec interitum pati potest, quod nunquam fuit. Hic quoque non iste transitus factus esse cognoscitur: quoniam secundum veritatem, species creaturæ quæ fuerat ante permansisse cognoscitur. Item illa permutatio, quæ fit ex eo, quod est, in eo, quod est, quæ perspicitur in rebus qualitatis varietatem patientibus (verbi gratia, quando quod nigrum fuerat, in album demutatur) nec hic facta esse cognoscitur. Nihil enim hic tactu, vel colore vel sapore permutatum esse deprehenditur. *Sic ergò nihil hic est permutatum, non est aliud, quàm ante fuit.*

Iohan. 6. Pag. 94. b. Sanctus Augustinus, Doctor Eccesiæ præcipuus in lib. de doctrina Christiana tertio, taliter scribit: nisi manducaveritis (inquit Servator,) carnẽ filij hominis, & biberitis sanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis, facinus vel flagitium videtur jubere. Figura ergò est præcipiens passioni Domini esse communicandum, & suaviter atq; utiliter recondendum in memoria, quod pro nobis caro ejus crucifixa & vulnerata sit. Cernimus quòd Doctor iste mysteria corporis & sangvinis Christi sub figura, dicit à fidelibus celebrari. Nam carnem illius sanguinemq; ejus *sumere carnaliter*, non religionis dicit esse, sed facinoris.

Claudius Espencæus de Continentia p. 94. Verùm alia multa viro sancto in virginitatis favorem exciderunt coacta & violenta.

26. *An angeli sanguine Christi sint purgati?* Hieronymus exponens hunc locum Ephes. 2. Veniens evangelizavit pacem, reprehensus est à Rufino, quòd Origenem imitatus affirmaverit, omnes creaturas tam homines, quàm angelos sanguine Christi purgatas, inquiẽs: crux Domini non solùm terræ sed cœlo profuit, non solùm hominibus, sed & angelis, & omnis creatura Domini sui cruore purgata est.

In S.

In S. Hieronymum.

Nomine de sacro non vanum, Hieronyme, nomen
Esse tibi, prodit mens animusq; sacer.
Quantus honos fueris terris, Hieronyme, norunt
Cumque Euro Zephyrus, cumque Aquilone Notus.
Nec Solis radius nec claræ, Hieronyme, laudis,
Qua fulges, toto est invius orbe locus.
Qui te, magne parens, Hieronyme, nescit in orbe,
Hunc seipsum quis sit, vix ego scire putem.
Exprompsit totas vires, Hieronyme, cum te
Tantum orbi virtus edidit alma jubar.
Omne decus vox hæc, Hieronymus, una coercet,
Verbosa quid opus nectere laude moras?
Artubus humanis constans, Hieronyme (mirum)
Lucida pennata sidera mente colis.
Absit corporeæ gravitas, Hieronyme, molis,
Altituum vivens ætheris unus eras.
Te venerande Parens, Hieronyme, terra magistro
Et certo nisi discit ad astra duce.
Fulminat ingenti fervens Hieronymus ore,
Eloquioque sacro tollit ad astra solum.

Heribertus Rosweid. Soc. Jes. in vitis Patrum p. 538. de *Hieronymo.* Vir præter fidei meritum dotemque virtutum, non solum Latinis atque Græcis, sed Hebraicis etiam literis eruditus est, ut se illi illi in omni scientia nemo audeat comparare. Catholici hominis scientia, sana doctrina est, ex Sulpitio Severo.

Verùm Augustinus *Steuchus* aliter sentit l. 2. de Constantini magni donatione pag. 231. b. Nihil ego nunc morabor, quid Hieronymus in Chronicis scripserit, quem ausim dicere, *nihil veri de Constantino retulisse.* Cum eum crudeliter dicat interfecisse Crispum, cum causas relictæ ubis nullas afferat, cum dicat, ab Arianis eum fuisse baptizatum, quæ testimonio antiquorum, multorumque Theologorum nullo modo vera esse probantur.

De prima veterum Germanorum fide, ejusque corruptione.

MIseram fuisse quondam *Germanorum*, immò omnium populorum in gentilismo vel ethnicismo versantium conditionem, omnes Germani, omnes Christiani uno ore fatentur. Cum enim natura insitum in mentibus humanis sit, esse vim divinam atque sempiternam, qua omnia moveantur & conserventur, in ipsius divinæ naturæ notitia comparanda, de vera Dei invocatione, fuit olim ab hominibus sine ullo fructu omne studium vitæ consumtum. Atque in principio in eum errorem inciderunt, ut Soli, Lunæ, & Sideribus, nempe quibus neque pulchrius quidquam, neque salutarius cogitare poterant, divinitatem tribuerent. Deinde de cœlo delapsi (neque enim poterant animi, vitiorum pondere, quod augebatur indies, miserè depressi, in cœli regione diu peregrinari) Deum in terrenis sordibus, in impuris voluptatibus, in monstris horrificis inquirere & investigare cœperunt, atque tandem impurissima religione instituta, finem ulterius progrediendi sibi statuendum esse decreverunt, quasi jam fuissent id, quod ardentissimè concupierant, felicissimè consecuti. Itaque vero Deo furenter & impiè neglecto, tanta dementia vexati sunt, ut etiam flagitiis, & horrificis monstris, & quadrupedum & serpentiũ simulachris immolarent, *Tibelenum*, Tifelenum, den Teüfel invocarunt, si Tertulliano in apologetico c. 24. p. 40. credimus, & furias etiam atque adeò feritatis sempiternæ truculentiam divinis honoribus afficerent.

B. Rhenanus. Tibelenus Noricorum Deus.

Johannes Faber Episcopus Vien. serm. 9. fol. 25. Vocat eum aliquando scriptura Diabolum, id quod è Græco desumtum apparet, & apud Germanos à Tuibelino, qui Germanorum Deus erat, teste Tertulliano, in hanc horam nomen retinet, ut vocabulum *Tuifel* vocare soleamus,

Julius Cæsar de bello Gallico lib. 6. p. 206. Alii immani magnitudine simulachra habent, quorum contexta viminibus membra vivis hominibus complent, quibus succensis circumventi flamma exanimantur homines.

Hæc

Hæc fuit conditio quondam *Germanorum Ethnicorum*.

Germani ad Christum *conversi* unius sanctissimæ Trinitatis invocatione fuere contenti, uno Mediatore, quod nec diffitetur Monachus Franciscanus Johannes Cråndonch / qui in festo Matthiæ, dictum illud Matthæi 11. Venite ad me omnes, &c. ita paraphrasticè explicat. Der HErr Christus will so viel sagen: Kommet her zu mir / lauffet zu keinem andern / ich will euch helffen / trösten und erquicken / ich bin ewer Mittler / Fürsprecher / Heyland und Seligmacher / ewer Vatter / Bruder / HErr und Meister: Bedårfft jhr etwas / ligt euch etwas an / das sucht bey mir / wollet jhr jrgend einen Patronen und Nohthelffer haben zu der Justification, und ewiger Seligkeit / so lasset es mich zu forderst seyn. Ich bin der Heilige aller Heiligen / der Patron aller Patronen / der rechte Nohthelffer / der Gnadenstuhl / euch vom Vatter verordnet / ich will ewer Richter / und vollkommener Tröster / Helffer und Erretter seyn.

Johannes Wild / Monachus Franciscanus, & ipse Germanus, vom verlornen Sohn: Darum nennet ers ein Kleid / dann es bedeckt die Sünde / wie David sagt: Selig seyn die denen jhre Sünde bedeckt seyn. Das beste Kleid heisset ers darum / daß dem Menschen seine Sünd nichts baß bedecken kan / dann das Verdienst und Gerechtigkeit Christi / bringt auch dem Menschen die höchste Ehr / dann dardurch kompt er zu der ersten Vnschuld. *homil. 8. p. 58. b.*

Winterthell der Legenden am Tag aller Heiligen / fol. 144. Wann ein Seel zu Himmel fåhrt / so ist unser HErr selber Thorwart / und thut jhr die Himmels-Pforten auff.

Hæc sunt verè Germana, sincera, Christiana. Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν: dormientibus hominibus venit illius inimicus, & seminavit zizania, inter triticum, abiitque. *Matth. 13.* *Germani* ad Christum *conversi*, crediderunt unam esse viam in cœlum, Christum, vera fide apprehensum: inimicus autem homo, Christo adversus, id est Antichristus, hominum mentibus inserit; beatam Virginem *esse scalam albam*, ducentem Monachos facilius ad vitam æternam, relicta scala rubea, Christo.

Hoc etiam patet exemplo, quod legitur in Chronicis nostris, quod quadam die S. Franciscus vidit duas scalas, unam rubeam, cui Christus innixus erat, & aliam albam, in qua Virgo erat. Et cum ad monita B. Francisci fratres scalam rubeam ascendere conarentur, dum ire inciperent, *Mariale parte. 9. serm. 2.*

retrò

etro multi cadabant, & ascendere non poterant. De qua re S. Franciscus flendo dolebat: cui Christus dixit: fac ut fratres tui ad matrem meam currant, & ad scalam albam, atque *per eam* ascendant. Tunc B. Franciscus exclamare cepit, dicens, currite fratres ad scalam albam & ascendite per eam, quod facientes fratres, à B. Virgine læta facie suscipiebantur, & in cœlum *cum facilitate* ascendebant.

Dormientibus hominibus, sacrificulis persuadentibus, eundē honorē tribuendū Matri qui Filio debeatur, eundem honorem tribuendū Reginæ qui Regi, eò venere dementiæ, ut honores Matris creverint, & Filii decreverint, aut obmutuerint. Manifesto exemplo patet, quod suppeditat *An. 1496.* Legenda Sanctorum, in die Purificationis Mariæ, Augustæ excusa ante *im Winterheil.* centum & quinquaginta ferè annos: Darnach kam S. Peter mit dem Schlüssel/und sprach zu jhm: O weh dir du geitziger Bapst/dir stund deß Himmels Thür offen die ist dir nun versperrt worden. Da erschrack der Bapst gar sehr/und gieng zu einem guten Mann/und sagt jhm/wie jhm geschehen wär/und bath jhn daß er jhm riethe wie er thät. Da sprach er: Ist dir deß Himmels Thür verschlossen/so gehe zum Fenster hinein/das ist unser Fraw. Dann es stehet von jhr geschrieben/ sie ist deß **Himmels Fenster worden.** Da gieng der Bapst in die Capellen/ und bat unser Fraw/und knyet nider/und grüsset sie/und lobet sie ohn unterlaß 4. Tag an einander. Da erschien jhm unser liebe Fraw/und sprach zu jhm/das ist mir leyd. Darnach fiel er aber 4. Tag für unser lieben Frawen/und ruffet sie mit grossem Ernst und Andacht an. Da erschien jhm unser liebe Fraw/und sprach zu jhr. Wer bistu? Da sprach sie/ich bin Maria/die Mutter der Barmhertzigkeit. Da sprach er: Darumb daß du die Mutter der Barmhertzigkeit bist/so soltu dich über mich erbarmen. Thustu das nicht/so verleurstu deinen Namen: Da sprach unser Fraw / verleür ich dann meinen Namen/ ob ich mich nicht über dich erbarme? Da sprach er: Ja du verleurst jhn fürwar. Da sprach unser liebe Fraw/darum daß ich meinen Namen nicht verliere mit den Wercken / so hab ich kein Sorg umb deß Himmels Thür / wann du komst zum Fenster hinein/das ich selber persönlich bin.

Mariale Argentorati excusum per Martinum Simium L. 1. c. 2. fol. 5. Sicut nomen *Iesu*, secundùm Bernhardum, mel in ore, in aure melos, in corde Jubilus: sic & nomen Mariæ, & etiam amplius, si dicere audeamus: *Iesus* enim *quasi superbum nomen est*, & nimium potens, nostros humilius

humilius nomen affectus decet. Unde si in Iesu, aut Deitatis aut sexus virilis *austeritatem* al: quis vereatur, recurrat ad Mariam, in qua nihil horum est suspectum. MARIA enim nomen muliebre est, mansuetudinem præferens & commendans.

Quos non salvat Dei Justitia, salvat Mariæ Misericordia *infinita*, Michael de Hungaria in Extravagatorio. Coloniæ 1505. excuso. x 4. b.

Hæc non sunt vera, nec Germana, nec Christiana, sed idololatrica, blasphema, & Antichristiana.

Christus in opere redemptionis causam sociam non admittit.

Ambrosius de Institut. Virginis c.7.p.164. Christi passio adjutore non eguit.

Bernhardus Tom.1.p.171. serm 3. de 5. processionis diebus. Ea nimirum hostia, sicut *sola* prodesse potuit, *sic sola sufficit*, nec Christum decuit simul & Petrum, aut Jacobum vel Johannem pro salute hominum pati.

Iohannes Capetius, Theologiæ Licentiatus, Insulensis Canonicus, de Indulgentiis, p.100. ad marginem: Thesaurus non constat satisfactionibus sanctorum. *Anno 1595. Insulis.*

Itaque non ut fingunt Hæretici, Catholici miscent sanguinem sanctorum cum sanguine Christi, quasi ex utrisque consurgat & conflетur unus thesaurus

P.110. His addamus pro nostra sententia aliquot Patrum conformem doctrinam, qui non patiuntur vel aliqua ex parte nos redemtos esse sanguine martyrum Et primum produco Augustinum, qui tractatu 84. in Evangelium Iohannis ita habet: etsi fratres pro fratribus moriamur, tamen in fraternorum peccatorum remissionem nullus sanguis martyris funditur, quod fecit Christus pro nobis. Imitari quis potuit morientem, nullus redimentem. Eum sic imitemur pia obedientia, ut ei nos comparare nulla præsumamus audacia.

Ambrosius in fine libri 6. in Lucam, aliæ cruces mihi nihil prosunt, sola crux Christi mihi utilis est.

Leo I. epist.83. Quamvis multorum sanctorum in conspectu Domini mors pretiosa fuerit, nullius tamen insontis occisio propitiatio fuit mundi. Accepere justi, non dedere coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona justitiæ. Singulares quippe in sin-

gulis mortes fuere, nec alterius quisquam debitum suo fine persolvit.

His conformis *D. Thomas Aquinas* part. 3. q. 48. art. 5. ad 3. dicit, quòd passiones martyrum proficiunt Ecclesiæ, non per modum redemtionis, sed per modum exempli & exhortationis, secundum illud, sive tribulamur pro vestra exhortatione & salute. Ex his colligo, martyres propriè non profuisse nobis, imò nec sibi per suas passiones.

Tantum Iohannes Capetius, Theologus Belga.

D. Luthers Hauß-Postill/ in der andern Predigt vom Leiden Christi fol. 127. Es will unser lieber HErr Christus/ in seinem Leiden/ das er jetzt fur sich hat/ keinen Gesellen haben. Dann auff jhn allein/ wie Esa. 53. sagt/ hat Gott all unsere Sünde geworffen/ die hat er auch allein tragen/ und sich selbst darfür opffern müssen. Wol ists wahr/ daß die Jünger hernacher auch haben umb Christi und seines Worts willen mussen leiden/ wie er zu Jacobo und Johanne sagt/ den Kelch den ich trincke werdet jhr auch trincken. Aber deß HErrn Christi Leiden heist ein Leiden für meine/ deine/ und aller Welt Sünde/ daß Gott dieselbe mir und dir/ und allen Christglaubigen umb Christi willen/ nicht allein nachlassen/ derselben nicht gedencken/ sondern auch Gerechtigkeit und ewiges Leben will schencken. Umb dieser Ursach willen will er allein seyn/ und niemand mit sich lassen fangen noch leiden.

Homil. 9. fol. 148. b. Das ist der rechte Unterscheid zwischen unsers HErrn Christi und unserm Leiden. Wir verdienen mit unserm Leiden nicht Vergebung der Sünden/ das richt allein das Leiden unsers HErrn Christi auß/ er ist allein das rechte Opffer und Lämblein Gottes/ das für aller Welt Sünd bezahlet und gnug thut/ darum hanget er am Creutz/ das ist/ das Creutz das wir tragen/ dienet darzu/ daß der alte Adam beschwert/ und der Sünde gewehrt werde. Daß aber Sünden vergeben werden/ solches ist allein Christi Werck und Verdienst.

Esaiæ cap. 53. v. 4. 5.

Verè equidem tulit, at nostros tulit ille dolores,
Et peccata luit; quæ nos contraximus ipsi,
Nos, nostriq́, Patres, seriq́, subinde nepotes.
Ille suo nostrum lavit scelus amne cruoris,

Vulne-

Vulneribus plenus, nostra ut commissa piaret.
Nostra ejus de morte salus, de funere vita
Paxq; orta est, saniq; ejus livore valemus.

Esaiæ 63.v.3.

Certè ego calcavi solus, nec falleris, uvas,
Nec fuit auxilio quisquam de gente Deorum,
Sive hominum, solus vitem mihi, solus acuta
Excidi falce, & prælo spumante subegi.

Ad majorem Jesu Christi gloriam.

In Speculo S. Francisci excuso Venetiis Anno 1504.

Pag.134. Præ cunctis avibus diligebat quandam aviculam, quæ vocabatur *Alauda*, & dicebat de ea, soror alauda habet caputium, sicut religiosi, & est humilis avis, quia vadit libenter per viam, ad inveniendum sibi grana, etiamsi invenerit inter stercora, extrahit ea & comedit, volando laudat Dominum valdè suaviter, sicut boni religiosi, despicientes terrena, quorum conversatio semper est in cœlis, & intentio ejus semper est ad laudem Dei.

ORATIO
De
S. Francisco, altero Christo.

Robertus Bellarminus Cardinalis de Conciliis scribens l.2. c.17. p.39. Omnia nomina, quæ in scripturis tribuuntur Christo, unde constat eum esse supra Ecclesiam, *eadem omnia* tribuuntur Pontifici. Hinc succenturiatus miles Jacobus Gretserus in Mysta Salmuriensi pag. 410. mentem suam ita exponit: Calumniatur, quòd Innocentius Pontificem vocat Sponsum Ecclesiæ; quin & rivalem Christi jam habes, clamat Plessæus. Quiesce Calvinista. Christus principalis Sponsus est & Primarius, Pontifex Secundarius, & Christo subordinatus: quem-

admodum Christus est principale fundamentum Ecclesiæ, secundarium Petrus Apostolus, sine ullo Christi præjudicio.

Sic juxta Ecclesiasticum cap. 42. v. 25. Πάντα δισσά, ἓν κατέναντι τοῦ ἑνός, καὶ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲν ἐλλεῖπον. Omnia gemina, unum appositum est uni, & est haudquaquam mancum, quodcunque ipse fecit.

Quemadmodum ergò Christus principaliter est agnus Dei, arbor vitæ, A & Ω, calcator torcularis, creator, redemtor, sanctificator, fundamentum, janua, justitia nostra, judex, liber vitæ, perruptor, perpitiatio, sacrificium, scala cœli, Sponsus Ecclesiæ, veritas, via & vita: ita quoque Papa Romanus est secundarius agnus Dei, qui tollit peccata mundi, est arbor vitæ, calcator torcularis, creator sui Creatoris, fundamentum secundarium Ecclesiæ, altera janua, justitia nostra, liber vitæ, mediator, perruptor, propitiatio, Sponsus Ecclesiæ, sed minus principalis est veritas, via & vita, scala cœli. Si hæc de Summo Pontifice verè dici possunt, multò magis de S. *Francisco* enunciari queunt, qui in sedem Luciferi locatus est, referente Speculo S. Francisci pag. 42. capitulo 62. Mane facto reversus est ad eum frater Pacificus, B. Franciscus stabat coram altari in oratione. Et frater Pacificus expectavit eum extra chorum, orans similiter coram crucifixo. Et cum cæpisset orare, elavatus & raptus est in cœlum, sive in corpore sive extra corpus solus Deus novit, & vidit in cœlo multas sedes, inter quas vidit unam *eminentiorem aliis*, atque præ omnibus gloriosam, fulgentem & ornatam omni lapide pretioso. Et admirans pulchritudinem ejus cæpit intra se cogitare, cujus esset illa sedes, & statim audivit vocem dicentem sibi: *Hæc sedes fuit Luciferi, & loco illius sedebit in ea frater Franciscus humilis.*

Venetiis 1504.

Pag. 80. Induei̇tur Dæmon ita loquens. Et quia ille *Stomachosus* fuit conjunctus crucifixo, & sic *transformatus* in ipsum, quòd Dominus omnium voluit *per eum fieri Christianos.* Ad hæc respondens Sacerdos arguit illum dicens: quare tu vocas S. Franciscum *STOMACHOSUM?* Respondit Dæmon cum maximo clamore, dicens: Quia ipse fuit de semine viri & mulieris exceptus, sicut cæteri homines: tamen humiliavit se in tantum, quòd propter assimilationem singularem Crucifixi, quam in animo & corpore suo

suo gessit, *meruit plusquam omnes homines exaltari.* Et licet beatus Joannes Baptista sit major sanctus, qui sit in paradiso post matrem crucifixi, tamen ille *Stomachosus* cum fratribus suis, vexillo explicato præcedit in cœlo post Apostolos & omnes Sanctos. Et ipse obtinuit, illam sedem gloriosi Luciferi principis nostri. Et ideò non solùm non possum proprio nomine nominare, sed magis odimus eum, quàm omnes sanctos alios, imò cognoscentes ipsum illa sede Luciferi sublimatum *plus cruciamur* ab illa gloria & sublimatione sua, quàm ab igne infernali.

Circa annum Christi 1200. (verba sunt Valeriani Magni Mediolanensis Fr. Ordinis Minorum Seraph. P. S. Francisci, nuncupatorum Capuccinorum, in judicio regulæ credendi l. 8. c. 9. p. 249.) Spiritus Domini invaserat Franciscum Filium cujusdam mercatoris Assisiatis de valle Spoleti, ita ut nihil meditaretur præter eam vivendi rationem, quam intellexisset Deo acceptam. Cum verò inter Missarum solennia opportunè intendisset illi lectioni Evangelicæ, qua Apostoli instituuntur, ut annunciaturi regnum cœlorũ pergerent sine sacculo, sine pera, sine calceamentis, unica tunica contenti, mox sese ad eam composuit normam, cumq; plures, eodem spiritu incitati, associarentur, eis regulam præscripsit, quam Romani Pontifices confirmarunt. Porrò Deus miraculo præter innumera alia inaudito voluit innotescere orbi, sui consilii rationem esse *in Francisco revocare vivaciorem* Jesu Christi crucifixi *memoriam,* & in ejus Ordine Apostolicæ vitæ expressa exempla: nam biennio ante ejus mortem exstasin passus, in monte Alverniæ, post diutinum arcanum colloquium cum Salvatore, qui cruci affixus sibi apparuerat, deprehendit in suis manibus & pedibus *clavos* carni adnatos, quorum capita duriora, velut essent ferrea, intra volas manuum, & supra pedum fastigia, penetrabant artus illos ad partes oppositas, ad quas clavorum cuspides inflectebantur. Latus verò circa præcordia erat apertum, velut esset lancea transfixum, quæ plagæ ut erant jugiter apertæ & *insanabiles,* dolores acerrimos causant. Vir ergò Dei biennio sic plagatus, conversatus inter homines, obtinuit, ut crederetur *destinatus à Deo* unà cum ordine à se instituto, in eum finem, quem dixi. Tantùm Valerianus. Vienna 1641.

Primò ergò sciendum, teste speculo vitæ beati Francisci & Sociorum ejus pag. .. quòd beatus Pater noster *Franciscus in omnibus suis actibus fuit Christo conformis.* Nam sicut Christus benedictus in principio prædicationis assumsit sibi duodecim discipulos, omnia relinquentes: ita Venetiis 1504.

B. Franciscus habuit duodecim socios electos, paupertatem aptissimâ eligentes: & sicut unus de duodecim Apostolis laqueo *se suspendit*: Ita unus de duodecim socijs prædictis *Frater Iohannes de Cappella* nomine *se suspendit*. Et sicut illi sancti Apostoli fuerunt toti mundo admirabiles, & pleni spiritu S. ita isti sanctissimi socii Sancti Francisci fuerunt homines tantæ sanctitatis, quòd à tempore Apostolorum *mundus non habuit tam mirabiles homines*. Nam quidam eorum fuit raptus usque ad terium cœlum ut Frater Ægidius: quidam fuit tactus labijs ab angelo, calculo ignito, sicut Esaias, sicut Philippus Longus: quidam loquebatur cum Deo, ut amicus cum amico, quasi alter Moses, videlicet frater Silvester, frater purissimus: quidam volabat ad divinæ sapientiæ lumina, ut aquila, quasi Evangelista, sicut frater *Humilissimus*, qui scripturas profundissimas declarabat. Quidam fuit sanctificatus à Domino & Canonizatus in cœlo, cum adhuc viveret in hoc mundo, quasi sanctificatus in utero sicut frater Ruffinus, nobilis de Assisio, vir Christo fidelissimus, & sic omnes speciali prorogativa fulserunt.

Cap. 73. fol. 52. b. Beatus Franciscus studens *se in omnibus conformare* &c.

Fol. 96. Verissimus servus Dei Franciscus, quia in quibusdam fuit *quasi alter Christus*, datus in mundo &c.

Iacobus Biderman Agonistic*on* l. 3. p. 612. Franciscum Catholici sciunt neque sacerdotem fuisse inauguratum, neque sacris operatum unquam, neque ut operaretur, adduci potuisse &c.

Bellarminus Concione 25. p. 216. Beatissimus pater Franciscus tanti fecit orationis studium, ut neque propter conciones, neque propter animarum conversionem, Orationem interrumpere vellet, donec *divina revelatione ei munus concionandi imponeretur*.

Bellarm. de gemitu columbæ l. 2. p. 156. Primarium Episcopi munus est Evangelij prædicatio.

Anno Domini MCCXVI. referente Gabriele Barleta Dominicano, Sabbato post invocavit p. 42. b. apparuit Christus in aere cum tribus lanceis, contra tria peccata Superbiæ, Luxuriæ, Avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis provoluta ad pedes ejus dicens: O Fili, dabo tibi servos meos, videlicet Dominicum & Franciscum, qui mundū convertent ad te. Cui Filius: Mater mea, fas nō est, ut quidpiam vobis negem, sum contentus, ei parcere volo.

Idem in festo S. Dominici, sermone septimo p.149.b. Anno Domini 1216. apparuit Christus in aëre *totus furibundus*, cum tribus lanceis, contra tria peccata Superbiæ, Luxuriæ, Avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis ad pedes Christi provoluta: parce peccatoribus, quia dabo tibi duos servos meos, Dominicum & Franciscum, qui mundum convertent ad te. Quod & factum est, quia hi duo Ordines sunt duo candelabra in mundo.

Antiqua Catholica Ecclesia *unam viam in cœlum* agnovit: testis est Irenæus l.5. c.20. p.466. Et Ecclesiæ quidem prædicatio vera & firma, apud quam *una & eadem salutis via* in universo mundo ostenditur. Hinc enim creditum est lumen Dei, & propter hoc sapientia Dei, per quam salvat omnes homines, in exitu canitur. In plateis autem fiducialiter agit, in summis muris prædicatur: in portis autem civitatis constanter loquitur. Ubi enim Ecclesia prædicat veritatem, & hæc est ἑπτάμυχος lucerna, Christi bajulans lumen. Coloniæ 1596.

Sanctus autem Franciscus faciliorem scalam ascendendi in cœlum fratribus suis ostendit; ita enim *Mariale* part.9. serm.2. p.492. Hoc etiam patet exemplo, quod legitur in Chronicis nostris, scilicet, quod quādam die *Franciscus vidit duas Scalas, unam Rubeam*, cui Christus innixus erat, & *aliam albam*, in qua Virgo erat. Et cum ad monita B. Francisci fratres scalam albam ascendere conarentur, dum ire inciperent, *retrò multi cadebant*, & ascendere non poterant. De qua re S. Franciscus flendo dolebat. Cui Christus dixit, fac ut fratres tui ad matrem meam currant, *& ad scalam albam, atque per eam ascendant*. Tunc beatus Franciscus exclamare cepit, dicens: Currite Fratres ad scalam albam, & ascendite per *eam*: quod facientes fratres, à beata Virgine læta facie suscipiebantur, *& in cœlum cum facilitate ascendebant*.

In Francisci Mauri Hispellatis Minoritæ lib.13. Franciscíados, Antverpiæ Anno 1572. excuso, & Sereniss. Cosmo Medicæo dicato, legimus *solam beatam Mariam ducere in cœlum*. p.304.

Salve magna parens, cœli quæ sola colonis
Atria terrigenis gemmata recludis, & alta
Sede locas, opibusq; auges, regnisque superbis.
Salve nosque tuos ne dedignare clientes.
En læti (nos læta fove) tua castra subimus,
Abnuimusque bonis posthac servire caducis.

Chri-

Parisi. 1621. Christus Dominus tribus telis Orbem fulminare paratus, sed à beatissima Virgine impeditus, *Iacobi Bidermanni* Soc. Jes. Epigram. p. 15.

Numen ubi celso despexit ab æthere terras,
Vidit ibi studiis omnia plena tribus.
Inde superciliis incedere grandibus omnes,
Inde manum vetitis omnem inhiare lucris.
Ignibus inde omnes ardere Cupidinis. Et mox
Ista triplex plectet crimina fulmen, ait:
Arreptoq; manus implevit fulmine, quale
Sparserat in clades ante Gomorrha tuas.
Iamque statas vindex in pœnas dextra ruebat,
Accidit ad Dominos cum bona virgo pedes.
Et quò spectas, ait, tanti Deus ira furoris?
Quemvè tribus ferient tela trisulca minis?
Cerno quidem terræ funesta piacula, cerno;
Et dudum votis execror illa meis.
Si tamen irritant isti tua fulmina mores,
Quando tuo intactus fulmine mundus erit?
Parce pia punire manu. Non cernis, ut ægro
Hic medicas orbi tendat & ille manus?
Hic Franciscus erat, Francisci erat ille gemellus
Alter ibi visus Virgini, & alter erat.
Fulmina nunc pejor timet altera mundus. An alter
Fulmina Franciscus qui remoretur adest?

Coloniæ 1624. Cæterum rigorem primitivorum Franciscanorum Franciscus ipse ostendit in antiquitatibus Franciscanis, à Philip. Posquiero editus p. 46. Primò fratres & alii qui venerunt post illos usque ad magnum tempus, affligebant corpora sua ultra modum, abstinentia cibi & potus, vigiliarum, frigore, asperitate indumenti & labore manuum suarum, portabant ad carnem circulos ferreos, & loricas ferreas, & fortissima Cilicia, propter quod sanctus Pater considerans, quòd hac occasione poterant infirmari, & aliqui jam in parvo tempore erant infirmati, prohibuit in quodam capitulo, ut nullus frater portaret subtus ad carnem, nisi tunicam.

Idem Philippus Posquierus & hoc habet pag. 240. Prædixit sanctus Franciscus coram Domino Hostiensi & fratribus multis, & populo fre-

frequentius prædicavit (prout socij sui qui audierunt, scilicet Frater Bernardus, frater Leo, frater Angelus, sunt testes) quòd fratres sui malignis procurantibus spiritibus, à sanctæ simplicitatis & altissimæ paupertatis studio *recederent*, & pecunias Testamenti, & quæcunque legata reciperent, & locis pauperculis & solitarijs derelictis, in castris & civitatibus sumptuosa loca ædificarent, quæ non statum ostenderent pauperem, sed statum mundi, Dominorum & Principum: & quod privilegia ab Ecclesia, à summis Pontificibus *cum multa astutia* & humana prudentia & importunitate procurarent, & impetrarent præmissæ Regulæ & vitæ sibi à Christo revelatæ non solum relaxantia sed destruentia puritatem, quibus ad litigia & inferendas injurias, non solùm mundi hominibus, sed etiam religiosis & clero superbiendo præsumerent.

In speculo vitæ B. Francisci, & sociorum ejus, excuso an. 1504. Venetijs pag. 186. b. Legitur de S. Francisco, quòd oranti sibi apparuit leprosus, dudum defunctus, in specie pulcherrima, cujus laverat pedes & ulcera S. Franciscus, dixitque sibi: gratias tibi ago coram altissimo Deo, quia per tuum obsequium assecutus sum salutem. Ad quem sanctus ait: quid tibi de Ordine quem incepi, sentit cœlestis curia? Et ille dixit: Omnes simul Apostoli omni die flectunt genua coram Christo, dicendo: precamur Domine, altissimam tuam misericordiam, ut Ordinem nostrum, per Franciscum *renovatum*, in terra digneris conservare. Et respondit eis Christus: Hanc regulam *per me vobis datam*, per beatum Franciscum *renovatam* usque in finem conservabo.

In eodem speculo p. 99. (*B. Maria*) clementer fratri devotè oranti puerum Jesum brachijs bajulans apparuit, Filium suum benedictum exorans, ut fratris pauperis misereretur, eum à tentationibus liberando; & dulcis puer ad Matrem: quid, inquit, mater mea à me postulas? ad me non pertinet, faciat ille, cui cura commissa est. Nam beato Francisco super fratres sui Ordinis *omnem potestatem meam delegavi*, ut nihil in eis facere possim, quod ipse non possit. Qui frater tentatus cum audisset, & se ad beatum Franciscum toto voto cordis converteret, se illicò ab omni tentatione sensit liberatum. Pium ergò Patrem toto corde veneremur, quem Rex Regum tam luculenter suis cicatricibus insignivit, *ut in omnibus & per omnia*, quantum fas est puræ creaturæ *assimiletur*.

In speculo p. 113. Sanctus Pater Franciscus illas sanctissimas pla-

gas, quas in manibus & pedibus ac latere Christus Dei Filius miraculosè impresserat, ita diligenter ab oculis hominum abscondebat, quod vix aliquis dum viveret, potuit audere ad plenum vel aspicere. Nam ibat semper deinceps calceatus & de manibus non nisi digitorum summitates apparebant: ita manus cum manicis abscondebat memorans illud, quod dictum est per angelum ad Tobiam: bonum est Sacramentum Regis abscondere, potissimè verò plagam lateris ita semper, dum vixit, obtexit, quod, excepto fratre Rufino, qui quasi quadam pia industria illam videre promeruit, nullus alius, dum viveret, *videre potuit*. Frater autem Rufinus triplici testimonio de sanctissima plaga lateris se & alios certissimos reddidit. Primò, quia cum lavare deberet femoralia sancti Patris, inveniebat ex parte dextri lateris multipliciter cruentata, propter quod certitudinaliter advertebat, quòd ille erat sangvis de plaga, qui de dextro latere defluebat. Deprehendebat Sanctus Franciscus fratrem Rufinum, quòd hoc advertebat, quando dicta femoralia explicabat, ut signum cerneret supra dictum. Iterum autem frater Rufinus, ut de hoc certior redderetur, cum semel scalperet sanctum Patrem, digitos manus in ipsam plagam immersit. Propter quod Sanctus Franciscus fortiter angustiatus, clamorem magnum emisit, dicens: parcat tibi Deus, ô frater Rufine, & quare hoc facere voluisti? Tertiò cupiens frater Rufinus illam venerabilem plagam corporeis oculis cernere, quadam charitativa cautela sancto Francisco dixit, rogo te, Pater, ut unam maximam consolationem facias mihi, quòd tunicam meam accipias in charitate paterna. Hoc autem faciebat Rufinus, ut cum S. Francisc. se spoliaret, dictam plagam, quam aliquando manu tetigerat, etiam oculis cerneret: ita factum est. Unde S. Franciscus charitativè S. fratris precibus assentiens exspolians se tunica sua, & tunicam illius accepit. Et quia illam solummodò habebat, dum se spoliaret, non se sic contegere potuit, quando frater Rufinus dictam plagam diligenter aspiceret. Et sic de illa plaga per tria testimonia fuit plenariè confirmatus, ad laudem DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

De mirabili Jejunio quadragesimali sancti Francisci in Speculo p. 96. Verissimus servus DEI Franciscus, *quia in quibusdam fuit quasi alter Christus*, datus in mundo, ideò DEUS Pater tam felicem hominem in multis Christo Filio suo *fecit esse conformem*, sicut apparuit in sancto-

rulo

rum sociorum sacro collegio, in stigmatum crucis mirando mysterio, & sanctæ Quadragesimæ continuato jejunio. Nam cùm esset in territorio Perusino juxta lacum, fuit in die Carnisprivij apud quendā devotum sibi hominem hospitatus, quem S. Franciscus amore Christi rogavit, ut ipsū in quadam insula ipsius lacus, in qua nullus hominū habitabat, transportaret in nocte, sedante diem Cinerum, ita quod nullus adverteret. Ille verò hospes ob magnam devotionem quam habebat in ipso, hoc studiosius adimplevit. Unde surrexit de nocte, & paravit naviculam, & in die Cinerum sanctum Franciscum portavit ad Insulam prælibatam. Sanctus verò Franciscus nihil pro victu, nisi duos parvos panes secum portavit, Depositus autem in dicta Insula rogavit portitorem suum, ut nulli hoc panderet, & quod se nisi in die Jovis sancta requireret. Portitore verò suo recedente de Insula, sanctus Franciscus solus remansit. Et cum nulla ibi habitatio esset, ubi caput suum inclinare valeret, in *quandam densam sepem*, ubi vepres quasi tugurium fecerat, subintravit, & stetit ibidem *immobilis per totam quadragesimam nihil manducans aut bibens*. Prædictus autem hospes beatum Franciscum in die Jovis sancta, sicut condixerat, requisivit, & invenit, quod de prædictis duobus panibus, præter medietatem unius, nihil amplius erat tactum. Illam verò medietatem S. Franciscus creditur tetigisse, ut Christo benedicto gloriam jejunij quadragesimarij reservasset, & cum illo modico panis vanæ gloriæ venenum expelleret: ita quod jejunavit exemplo Christi quadraginta diebus & quadraginta noctibus. In illo autem loco, ubi Sanctus Franciscus pœnitentiam tam mirabilem celebravit, facta sunt meritis ipsius multa miracula, propter quæ omnia cæperunt homines in illa insula ex tunc habitationes constituere.

De humanitate & obedientia S. Francisci & fratris Bernardi.

F. Philippus Bosquier p. 202. paratus sum Pater, obedientiam in his, quæ dixero, permittatis. Respondit S. Franciscus, assentio. Frater verò Bernardus dixit: dicatis p[illegible] quidquid me vultis facere. Et S. Franciscus ait: per sanctam obedientiam præcipio tibi, ut ad puniendam præsumtionem & audaciam cordis mei, me jacentem *in terra calces* pede

 tuo

tuo in gutture meo *calcando*, & alio pede super os meum posito, ita quod pedibus tuis me in gutture & ore sic calcantibus transeas me ter, ex una parte ad aliam partem, & sic transeundo dicas mihi improperia. *Iace*, inquiens; *rustice*, Fili Petri Bernardonis, & alias plures & majores injurias irrogabis, dicendo: unde tibi tanta superbia, qui es vilissima creatura? Quod audiens beatus frater Bernardus, durum fuit sibi hoc facere: tamen propter obedientiam illud, quantum potuit, curialiter adimplevit. Et hoc facto dixit S. Franciscus, amodo præcipe, frater Bernarde, quicquid vis, quod faciam; quia promisi tibi obedientiam. Frater verò Bernardus ait: per sanctam obedientiam tibi præcipio, quod, quandocunq; sumus simul, de meis defectibus me corrigas & acriùs reprehendas. Quo audito, sanctus Franciscus stupuit valdè, quia frater Bernardus erat tantæ sanctitatis, quòd S. Franciscus habebat eum in magna reverentia.

In Speculo.

Pag. 123. Duobus annis ante obitum suum dum esset apud sanctum Damianum in cella quadam facta de Storis, & summè affligeretur ex infirmitate oculorum, ita quòd ultra spatium quinquaginta dierum non potuit videre lumen diei, nec lumen ignis, factum est divina promissione, ut ad augmentum afflictionis & meriti sui *venirent tunc mures in cellam suam*, qui die noctuque *discurrentes* supra ipsum & in circuitu ejus non finebant eum dormire, nec orare, nec quiescere, imò quando comedebat, ascendebant super mensam ejus, & ipsum plurimum infestabant, unde tam ipsi, quàm socij ejus cognoverunt manifestè, quòd erat tentatio Diabolica.

Bosquierus pag. 184. Anno Domini 1310. die 23. Febr. cum fratres irent Ravennam ad Indulgentiam sancti Johannis Evangelistæ, cumque illuc pervenissent, hospitati sunt in domo cujusdam Dominæ divitis & honestæ & honoratæ, atque publicè cognitæ à civibus forensibus, nomine Saneccesse, & simul cum eis alij boni viri octo de civitate Bononiensi. Cænantibus autem prædictis viris, & præfata Domina cum eisdem, cepit ipsa Domina loqui literaliter ita ornatè & sapienter & profundè de multis & varijs sententijs, ut omnes audientes redderet attentos, & eorum mentes cõverteret in stuporem. Unus verò ex discumbentibus nomine Jacobus de Bononia, præfatum Sacerdotem fratrem

trem Jacobum præ nimia admiratione respiciens, dixit ei: audis, quomodo illa mulier loquitur? Qui respondit, audio, & vehementer admiror. Sed quia idiota sum, nec ipsam possum intelligere, nec sermonibus profundis respondere. Et illa statim respondit: benè credo, quod nescis mihi respondere, nec est mirum, quia si hîc essent omnes Sapientes Ordinis fratrū Minorum, qui sunt *meliores & sapientiores* quā Ordines Prædicatorum, *ego sola omnes confunderem per Scripturas.* Tunc ait illi Sacerdos: est ne major & melior Ordo Minorum, quàm Prædicatorum? Respondet illa, est in triplo. Interrogata, ubi talia didicerit? Respondit in cœlo empyreo, de quo ejecta sum cum Lucifero, & alijs multis propter unam cogitationem, in qua omnes pariter consensimus.] *In speculo pag. 78.*

Speculum p. 166. b.

Cum quidam frater domesticus fratri Ægidio diceret, frater Ægidi, bona nova nuncio tibi. Et frater Ægidius dixit, dicas. Et ille dixit, hac nocte ductus fui *ad infernum* & existens ibi, *nullum fratrem nostri Ordinis inveni.* Respondit frater Ægidius clamans & dicens, benè credo tibi, & hoc dixit ter & statim raptus fuit in se, & ad se reversus interrogavit frater dicens: quomodo intelligitur, quòd nullus frater sit in inferno? Respondit frater Ægidius, non descendisti tu in infernum, ubi sunt illi miseri, qui portant tunicam fratrum Minorum, & apparent fratres, opere tamen sunt contrarij. *Bosquier p. 416.*

Bosquier fol. 234.

Quidam sanctus frater devotus Ordinis Minorum; cum legeret legendam sancti Francisci, cogitavit in corde suo, quæ potuerunt esse illa verba, quæ dixit sibi Seraph, quando recepit sacra stigmata, & dicebat in corde suo. Hæc verba noluit dicere sanctus Franciscus, dum viveret corporaliter. Nunc autem cum non vivat corporaliter, forte illa diceret, si rogaretur instanter.

Pag. 234. Cum frater devotus lutuosos pedes senis illius lavare inceperat, amoto luto, sacra stigmata apparuerunt. Quem cum frater ille inspexisset, amplectens, & tenens fortiter pedes illos, cum magna voce dixit: O frater, vel tu es Christus, vel B. Franciscus? Ad cujus vocem stupendam perterriti omnes fratres loci illius, octo numero, qui ibi stabant ad ignem, propter frigus, surrexerunt ad illa stigmata contuen-

da. Quibus visis & tactis ab omnibus, & fratribus ex novitate & admiratione paventibus, inquit ille frater senex forensis. Non dubitetis fratres mei charissimi, sed aliquantulum audite me. Ego sum frater Franciscus, qui tres Ordines, secundum Dei voluntatem institui. Et cum sim rogatus quotidie per octo annos, ab isto fratre, qui pedes meos tenet, hodie maximè rogatus sum in Ecclesia post laudes, quas reddidistis ibidem, ut sibi revelare dignarer illa arcana verba à Seraph mihi dicta, quæ nulli hominum dixi, dum viverem, sed de voluntate & mandato divino. Nunc verò ad eum missus, ubi sibi coram vobis dicam, quod petit. Scias ergò frater charissime, quòd cum essem in monte Alverno, ob amorem passionis Christi, totus absorptus à Filio Dei, sua sacra stigmata accepi. Post impressa stigmata dixit mihi: scias quid fecerim tibi? Ego dedi tibi stigmata mea insignita, *ut vexillifer meus effectus sis*. Et sicut ego in die transitus mei *ad Limbum* accessi, & meritis ac virtute istorum stigmatum omnes animas, quas ibi inveni, extraxi: sic etiam tu, *ut sis mihi conformis in morte, sicut es in vita, vadas ad purgatorium* quolibet anno natalitii tui, & omnes animas trium Ordinum tuorum, scilicet Minorum, Sororũ S. Claræ, & Continentiũ, quas ibi invenies, in virtute & efficacia istorum stigmatum *eruas*, & ad gloriam perducas paradisi. Hæc autem verba nemini dixi, dum viverem, ne jactantia præsumtionis & inanis gloriæ videretur. Et quacunque die ante diem natalitii tui obierit, etiam in vigilia, in crastinum eripias & ad gaudia paradisi deducas, quibus dictis statim disparuit.

Bosquier pag. 252. F. Massæus, cum aliquantulum sanctum Franciscum præcederet, in corde suo dicebat; sanctus verò Franciscus divino Spiritu illustratus, cui omnia occulta nuda sunt aperta, clamavit post tergum fratris Massæi, & cordis ejus *secreta patefaciens*, dixit: ad ea, quæ nunc cogitas, te teneas, quia ista sunt bona & utilia tibi, sicut à Domino inspirata. Murmuratio verò prima, quam faciebas, est cœca, mala & superba, & à Diabolo tibi in anima seminata. Quod audiens frater Massæus & stupens, manifestè cognovit & perpendit, quòd sanctus Franciscus *cordis ejus arcana sciebat*, & insuper certitudinaliter comprehendit, quod sanctum Patrem in omnibus suis actibus Spiritus divinæ gratiæ dirigebat.

In Speculo fol. 79. Vos audivistis pluries, fratrem Jacobum de Po[illegible]li prædicantem Bononiæ, quòd S. Macarius *voluit facere pacem inter*

ter Deum & Diabolum. Et Dominus dixit Macario: ſi Diabolus vult dicere culpam ſuam coram me, parcam ſibi. Reverſus Macarius ad Diabolum, retulit ſibi quæ dixerat Dominus. Reſpondit Diabolus, imò ipſe Crucifixus debet genu flectere ante me, & dicere mihi culpam, quòd tot annis fecit nos ſtare in inferno. Tunc dixit Macarius, vade Satana, & expulit ipſum: ille verò nunquam apparuit ſibi.

Quotidie ſe flagellavit teſtimonio Speculi fol. 117. b. Tantus erat fervor amoris & compaſſionis S. Franciſci ad dolores & paſſionem Jeſu Chriſti, & in tantum *ſe quotidie* pro ipſa paſſione interius & exterius affligebat, quòd pro propriis infirmitatibus non curabat. Unde cum per [illegible] tempus uſque ad diem mortis ſuæ fuiſſet paſſus infirmitates ſtomachi & [illegible] & ſplenis, atque à tempore, quo rediit ultra mare, habuiſſet continuè dolores maximos oculorum, noluit tamen inde habere unquam ſollicitudinem, ut faceret ſe curare. Unde videns Dominus Hoſtienſis, quòd ita eſſet & fuiſſet ſemper corpori ſuo auſterus, & maximè quod lumen oculorum jam cæperat perdere, quia nolebat ſe facere curari, admonuit eum cum magna pietate & compaſſione dicens: Frater, non benefacis, quia non facis te curare cum vita, ut ſanctitas tua ſit utilis valdè fratribus, ſecularibus & toti mundo. Nam fratribus tuis infirmis compateris, & ſemper fuiſti illis propitius & miſericors: in tanta neceſſitate tua non debes tibi eſſe crudelis. Unde præcipio tibi, ut te curari facias & juvari. Ipſe namque Pater ſanctiſſimus, quod erat carni amarum, ſemper pro dulci ſumebat, quia de humilitate & veſtigiis filii Dei continuè immenſam dulcedinem attrahebat.

Religionem ſuam per Ignem probare voluit.

Specul. pag. 55. b. Sanctiſſimus Pater noſter beatus Franciſcus zelo fidei & fervore martyrii incitatus, cum duodecim ſanctiſſimis fratribus ſuis ſociis ultra mare tranſivit, proponens recto tramite pergere ad Soldanum. Cum ergò veniſſet ad quaſdam paganorum partes, in quibus [illegible] es homines cuſtodiebant itinera, quò nullus Chriſtianus poterat [illegible] evadere, Deo diſponente, mortem quidem evaſerunt, tamen capti, multipliciter afflicti & ligati duriſſimè ducti ad Soldanum. In cujus conſpectu beatus Franciſcus, à Spiritu S. doctus, tam divinè de ſancta fide catholica prædicavit, quòd per ignem hanc ſe obtulit approbare.

Specu-

Speculum fol. 155. De Lupo redacto per beatum Franciscum in magnam mansuetudinem. Accidit quoddam mirabile, & celebri memoria dignum in civitate Eugubij, dum adhuc sanctus Franciscus viveret. Erat namq; in territorio Civitatis Eugubiæ quidam *Lupus* terribilis magnitudine corporis, & ferocissimus rabie famis, qui non solum animalia destruebat, sed homines & fœminas devorabat, ita quòd omnes cives ibant muniti, cum egrediebantur terram, acsi deberent ad bella funesta procedere. Nec tamen sic armati valebant dicti lupi mortales dentes, ac truculentam rabiem evadere, qui eidem per infortunium obviabant. Unde tantus terror omnes invasit, quòd vix aliquis extra portam civitatis audebat exire. Volens autem Deus notificare sanctitatem sancti Francisci civibus supradictis, cum sanctus moraretur ibidem, ostendit per effectum mirabile. Nam S. Franciscus compatiens illis, disposuit exire obviam dicto *Lupo*: cui cives sentientes hoc, frater Francisce, ne portam exeas, quia lupus, qui jam multos homines devoravit, penitus te occidet. Sanctus verò Franciscus sperans in Domino Jesu Christo, qui universæ carnis spiritibus dominatur, non clypeo protectus aut galea: sed signo sanctæ crucis se muniens, exivit portam cum socio, totam fiduciam jactans in Domino, qui credentes in eo facit sine læsione aliqua, super basiliscum & aspidem ambulare, & cõculcare non solum lupum, sed & leonem & draconem. Et fidelissimus Christi miles Franciscus non lorica succinctus vel gladio, non arcum bajulans vel arma bellica, sed scuto sanctissimæ fidei signo munitus iter aliis dubium ipse carpere constanter incepit. Et ecce multis cernentibus de locis, in quibus spectandum ascenderant, Lupus ille terribilis contra S. Franciscum aperto totaliter ore cucurrit, contra quêm S. Franciscus opposuit signum crucis, & tam à se, quàm à socio, virtute divina Lupum compescuit, & cursum retinuit, ac os crudeliter apertum conclusit. Et advocans lupum illum, ait: *Veni huc frater Lupe*, & ex parte Jesu Christi tibi præcipio, quòd nec mihi, nec alteri noceas. Mirabile dictu, statim facta cruce clausit os terribile: & facto mandato statim se ad pedes S. Francisci inclinavit. *Le Lupo jam factus est agnus*, capite inclinato prostravit. Sic autem jacenti dixit sanctus Franciscus Lupo, *frater Lupe*, tu facis magna damna in partibus istis, & horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia Dei destruendo. Non solùm autem irrationabilia destruis, sed quod detestabilius est, occidis & devoras homines ad imaginem Dei factos.

factos. Unde tu es dignus horrenda morte multari, tanquam prædo & pessimus homicida, propter quod clamant omnes contra te, & murmurant, & est tibi tota civitas inimica. Sed *frater Lupe*, ego volo inter te & homines istos facere pacem, ita quòd ipsi à te amplius non lædantur & tibi omnem offensam præteritam dimittentes, nec canes, nec homines te amplius persequentur. Et Lupus gestibus corporis & cauda & aurium & capitis inclinatione monstrabat illa, quæ sanctus dicebat, omnimodè acceptare. Et ait sanctus Franciscus, Frater Lupe, ex quo tibi pacem placet facere istam, ego promitto tibi, quod faciam tibi dare expensas continuas, donec vixeris, per homines civitatis istius, ita quod nunquam famem patiens amplius, quia ego scio, quod quicquid mali facis, facis propter rabiem tuę famis. Volo quòd tu promittas mihi, quod nunquam aliquod animal lædas, vel hominem, nec etiam damnum in cunctis rebus inferre præsumas. Promittis mihi ita? & Lupus signum evidens inclinato capite fecit, quod promittebat facere illa, quæ ei imponebantur. Et S. Franciscus ait: Frater Lupe, ego volo, quòd tu des mihi fidem, ut possim confidenter credere, quod promittis. Et cum extendisset S. Franciscus manum pro recipienda fide, Lupus etiam levavit pedem anteriorem dextrum, & blandè posuit super manum sancti Francisci, signo, quo poterat, fidem dando. Tunc S. Franciscus ait: Frater Lupe, præcipio tibi in nomine Jesu Christi, quòd venias amodò mecum, nihil dubitans, ut eamus ad faciendam pacem istam in nomine Domini. Et Lupus obediens statim ibat cum sancto Francisco, tanquam mansuetus agnus. Quod videntes illi de civitate, cæperunt vehementer mirari. Hæc novitas statim per totam insonuit civitatem, ita quòd omnes tam senes, quàm juvenes, tam mulieres, quàm mares, tam populares, quàm nobiles ad plateam civitatis simul convenerunt, ubi B. Franciscus morabatur cum Lupo. Congregata verò populi multitudine surgens B. Franciscus facit prædicationem illis mirabilem, dicens inter alia: quemadmodum propter peccata tales pestilentiæ à Deo permittuntur: & quomodo sit periculosior flamma vorax Gehennæ, quæ habet in æternum devorare damnatos, quàm rabies Lupi, qui non potest occidere, nisi corpus. Et quàm est pavendum in hiatum infernalem demergi, quando tantam multitudinem unquam parvum animal in tanto pavore & periculo vos detinebat. Revertimini charissimi ad Dominum, & facite pœnitententiam dignam, à Lupo liberabit vos Dominus in præsenti & in futuro, ab igne baratri.

devorantis. Et his dictis ait: audite chariſſimi, *Frater Lupus*, qui hic coram vobis aſtat, promiſit mihi, & de promiſſione fidem exhibuit, facere pacem vobiſcum, & nunquam vos in aliquo lædere. Si autem promittitis ſibi omni die expenſas neceſſarias exhibere, & ego pro ipſo Lupo fidejubebo, quod pactum pacto firmiter obſervabit. Tunc omnes ibi congregati cum clamore valido promiſerunt Lupum nutrire quotidie. Et S. Franciſcus coram omnibus dixit Lupo: *Et tu frater Lupe promittis ſervare pactum iſtu*? Scilicet, quod nec animal, nec perſonam aliquam lædas: & Lupus inſinuans cum inclinatione capitis & geſtibus corporis, & cauda & blandimentis ſe ſervaturum pacta promiſſa omnibus, evidenter monſtravit. Et ſanctus Franciſcus ait: Frater Lupe, ego volo quod ſicut tu dediſti mihi fidem, cum extra portam eſſemus: ita hic coram toto populo des mihi fidem, quòd iſta ſervabis; & me, in fidejuſſione pro te facta, minimè derelinques. Tunc Lupus *levato pede dextro dedit fidem* in manu ſancti Franciſci fidejuſſoris ſui coram cunctis aſtantibus. Et facta eſt tanta admiratio, & gaudium omnium tam pro devotione ſancti Franciſci, quàm pro novitate miraculi, quàm inſuper pro pace Lupi & populi, ut omnes clamarent ad ſidera, laudantes & benedicentes Deum, qui miſit eis ſanctum Franciſcum, & eos meritis ipſius de ore feræ peſſimæ liberavit, & tam horrendã peſtẽ in pace repoſuit, & quiete. Ex illo ergo die Lupus populo, & Lupo populus pacta per ſanctum Franciſcum & ordinata ſervavit, & Lupus per duos annos vivens, & per civitatem oſtiatim victimas, neminem lædens, nec ipſe læſus ab aliquo fuit, curialiter enutritus & quod mirum eſt, nunquam latrabat canis aliquis contra eum. Tandem *Frater Lupus* ſeniens mortuus eſt, de cujus abſentia cives plurimùm doluerunt, quia dicti Lupi pacifica & benigna patientia quandocunque per civitatem pergebat Sancti Franciſci virtutem & ſanctitatem mirificam in memoriam revocabant.

In Speculo:

Pag. 63. b. & 93. b. Quemadmodum S. Franciſcus pro fratre agnovit Lupum, ita ſorores ſuas vocavit *Aviculas*.

Sanctus Franciſcus allocutus eſt Ignem, ut fratrem, pag. 134. In Speculo.

In mane cum oritur Sol, omnis homo deberet laudare Deum, *propter meum Solem*, pag. 136. Specul.

Pag. 139. *Bene veniat ſoror mea Mors.*

Pag.

Pag. 134. Specul. Nos, qui fuimus cum B. Francisco & scripsimus hæc, testimonium perhibemus, quòd multotiens audivimus eum dicentē. Si locutus fuero Imperatori, supplicabo & suadebo sibi, ut amore Dei & mei faciat legem specialem, *quod nullus homo capiat vel occidat sorores meas alaudas, nec eis faciat quidquam mali, &c.*

Pag. 181. b. Sanctus Franciscus *resurget ante resurrectionem.* Potest expectari devotè, sed non asseri temerariè: tamen devotioni multum ratio suffragatur, ut sicut sanctus Franciscus fuit similis singulariter Christo passione: sic etiam conformis sibi præ aliis *anticipatione resurrectionis*, & maximè ad confortandum fidem.

Præclarissimum opus *Antiminorica* vocatum adversus *Minoricam* fratrum dictorum de Observantia pag. 39. Immò in Insulis da Madera, sub Rege Portugalliæ, nostris diebus, XIII de vestra secta peccato superstitionis graviter peccaverunt, quando caput XII. illorum *finxit se CHRISTUM, & post suam mortem resuscitandum.* *Venetiis 1505. 25. Iunii.*

Leonhardus Coquaeus in Antimornæo, parte secunda p. 120. de Conformitatibus *S. Francisci.*

Non tamen mihi est animus pro singulis ejus libri locis certare contra adversarium, sicut pro articulis vel dogmatibus fidei, vel pro his, quæ definita sunt in sacris Conciliis generalibus vel à Romanis Pontificibus, neque eum librum habeo, tanquam Scripturam sacram, ut nulla ejus particula possit in controversiam vocari. Quod si in Franciscanorum generali Capitulo Assisii 2. Augusti 1389. unanimi consensu approbatus est: at Capitulum illud non fuit Concilium generale totius Ecclesiæ, cui & ipsa provincialia Episcoporum Concilia cedunt, & per idem emendari possunt, neque lego unquam ab Ecclesia Romana approbatum fuisse illum librum.

D. Luther Tomo II. Latino Jenensi, de votis Monasticis pag. 507. Sed & sanctus Franciscus Vir admirabilis & spiritu ferventissimus dixit, Regulam suam esse Evangelium Jesu Christi. At Evangelium castitatem liberam habet, nec aliquid eorum, quæ nunc isti *Minores* incredibili hypocrisi servant. Planè Franciscus cum voluit suos ad Evangelium vivere, liberrimos esse voluit, tam à votis, quàm ab omnibus hu-

B. Franciſcus habuit duodecim ſocios electos, paupertatem arctiſſimã eligentes: & ſicut unus de duodecim Apoſtolis laqueo *ſe ſuſpendit*: Ita unus de duodecim ſocijs prædictis *Frater Iohannes de Cappella* nomine *ſe ſuſpendit*. Et ſicut illi ſancti Apoſtoli fuerunt toti mundo admirabiles, & pleni ſpiritu S. ita iſti ſanctiſſimi ſocii Sancti Franciſci fuerunt homines tantæ ſanctitatis, quòd à tempore Apoſtolorum ***mundus non habuit tam mirabiles homines.*** Nam quidam eorum fuit raptus uſque ad tertium cœlum ut Frater Ægidius: quidam fuit tactus labijs ab angelo, calculo ignito, ſicut Eſaias, ſicut Philippus Longus: quidam loquebatur cum Deo, ut amicus cum amico, quaſi alter Moſes, videlicet frater Silveſter, frater puriſſimus: quidam volabat ad divinæ ſapientiæ lumina, ut aquila, quaſi Evangeliſta, ſicut frater *Humiliſſimus*, qui ſcripturas profundiſſimas declarabat. Quidam fuit ſanctificatus à Domino & Canonizatus in cœlo, cum adhuc viveret in hoc mundo, quaſi ſanctificatus in utero ſicut frater Ruffinus, nobilis de Aſſiſio, vir Chriſto fideliſſimus, & ſic omnes ſpeciali prorogativa fulſerunt.

Cap. 73. fol. 52. b. Beatus Franciſcus ſtudens *ſe in omnibus conformare* &c.

Fol. 96. Veriſſimus ſervus Dei Franciſcus, quia in quibuſdam fuit *quaſi alter Chriſtus*, datus in mundo &c.

Iacobus Biderman Agoniſtic. l. 3. p. 612. Franciſcum Catholici ſciunt neque ſacerdotem fuiſſe inauguratum, neque ſacris operatum unquam, neque ut operaretur, adduci potuiſſe &c.

Bellarminus Concione 25. p. 216. Beatiſſimus pater Franciſcus tanti fecit orationis ſtudium, ut neque propter conciones, neque propter animarum converſionem, Orationem interrumpere vellet, donec *divina revelatione ei munus concionandi imponeretur.*

Bellarm. de gemitu columbæ l. 2. p. 156. Primarium Epiſcopi munus eſt Evangelij prædicatio.

Anno Domini MCCXVI. referente Gabriele Bareleta Dominicano, Sabbato poſt invocavit p. 42. b. apparuit Chriſtus in aere cum tribus lanceis, contra tria peccata Superbiæ, Luxuriæ, Avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis provoluta ad pedes ejus dicens: O Fili, dabo tibi ſervos meos, videlicet Dominicum & Franciſcum, qui mundũ convertent ad te. Cui Filius: Mater mea, fas nõ eſt, ut quidpiam vobis negem, ſum contentus, ei parcere volo.

Idem

Idem in festo S. Dominici, sermone septimo p.149. b. Anno Domini 1216. apparuit Christus in aëre *totus furibundus*, cum tribus lanceis, contra tria peccata Superbiæ, Luxuriæ, Avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis ad pedes Christi provoluta: parce peccatoribus, quia dabo tibi duos servos meos, Dominicum & Franciscum, qui mundum convertent ad te. Quod & factum est, quia hi duo Ordines sunt duo candelabra in mundo.

Antiqua Catholica Ecclesia *unam viam in cœlum* agnovit: testis est Irenæus l.5. c.20.p.466. Et Ecclesiæ quidem prædicatio vera & firma, apud quam *una & eadem salutis via* in universo mundo ostenditur. Hinc enim creditum est lumen DEI, & propter hoc sapientia DEI, per quam salvat omnes homines, in exitu canitur. In plateis autem fiducialiter agit, in summis muris prædicatur: in portis autem civitatis constanter loquitur. Ubi enim Ecclesia prædicat veritatem, & hæc est ἑπτάμυχος lucerna, Christi bajulans lumen. *Coloniæ 1596.*

Sanctus autem Franciscus faciliorem scalam ascendendi in cœlum fratribus suis ostendit; ita enim *Mariale* part.9. serm.2. p.492. Hoc etiam patet exemplo, quod legitur in Chronicis nostris, scilicet, quod quadam die *Franciscus vidit duas Scalas, unam Rubeam,* cui Christus innixus erat, & *aliam albam,* in qua Virgo erat. Et cum ad monita B. Francisci fratres scalam albam ascendere conarentur, dum ire inciperent, *retrò multi cadebant,* & ascendere non poterant. De qua re S. Franciscus flendo dolebat. Cui Christus dixit, fac ut fratres tui ad matrem meam currant, & *ad scalam albam, atque per eam ascendant.* Tunc beatus Franciscus exclamare cepit, dicens: Currite Fratres ad scalam albam, & ascendite per *eam:* quod facientes fratres, à beata Virgine læta facie suscipiebantur, & *in cœlum cum facilitate ascendebant.*

In Francisci Mauri Hispellatis Minoritæ lib.13. Franciseiados, Antverpiæ Anno 1572. excuso, & Serenisſ. Cosmo Medicæo dicato, legimus: *solam beatam Mariam ducere in cœlum. p.*304.

Salve magna parens, cæli quæ sola *colonis*
Atria terrigenis gemmata recludis, & alta
Sede locas, opibusq; auges, regnisque superbis.
Salve nosque tuos ne dedignare clientes.
En læti (nos læta fove) tua castra subimus,
Abnuimusque bonus posthac servire caducis.

Chri-

Parif. 1621. Christus Dominus tribus telis Orbem fulminare paratus, sed à beatissima Virgine impeditus, *Iacobi Bidermanni* Soc. Jes. Epigram. p. 15.

Numen ubi celso despexit ab æthere terras,
Vidit ibi studiis omnia plena tribus.
Inde superciliis [?]edere grandibus omnes,
Inde manum vetitis omnem inhiare lucris.
Ignibus inde omnes ardere Cupidinis. Et mox
Ista triplex plectet crimina fulmen, ait:
Arreptoq; manus implevit fulmine, quale
Sparserat in clades ante Gomorrha tuas.
Iamque statas vindex in pœnas dextra ruebat,
Accidit ad Dominos cum bona virgo pedes.
Et quò spectat, ait, tanti Deus ira furoris?
Quemvé tribus ferient tela trisulca minis?
Cerno quidem terræ funesta piacula, cerno;
Et dudum votis execror illa meis.
Si tamen irritant isti tua fulmina mores,
Quando tuo intactus fulmine mundus erit?
Parce pia punire manu. Non cernis, ut ægro
Hic medicas orbi tendat & ille manus?
Hic Franciscus erat, Francisci erat ille gemellus
Alter ibi visus Virgini, & alter erat.
Fulmina nunc pejor timet altera mundus. An alter
Fulmina Franciscus qui remoretur adest?

Coloniæ 1624. Cæterum rigorem primitivorum Franciscanorum Franciscus ipse ostendit in antiquitatibus Franciscanis, à Philip. Posquiero editis p. 46. Primò fratres & alii qui venerunt post illos usque ad magnum tempus, affligebant corpora sua ultra modum, abstinentia cibi & potus, vigiliarum, frigore, asperitate indumenti & labore manuum suarum, portabant ad carnem circulos ferreos, & loricas ferreas, & fortissima Cilicia, propter quod sanctus Pater considerans, quòd hac occasione poterant infirmari, & aliqui jam in parvo tempore erant infirmati, prohibuit in quodam capitulo, ut nullus frater portaret subtus ad carnem, nisi tunicam.

Idem Philippus Posquierus & hoc habet pag. 240. Prædixit sanctus Franciscus coram Domino Hostiensi & fratribus multis, & populo fre-

frequentius prædicavit (prout socij sui qui audierunt, scilicet Frater Bernardus, frater Leo, frater Angelus, sunt testes) quòd fratres sui malignis procurantibus spiritibus, à sanctæ simplicitatis & altissimæ paupertatis studio *recederent*, & pecunias Testamenti, & quæcunque legata reciperent, & locis pauperculis & solitarijs derelictis, in castris & civitatibus sumptuosa loca ædificarent, quæ non statum ostenderent pauperem, sed statum mundi, Dominorum & Principum: & quod privilegia ab Ecclesia, à summis Pontificibus *cum multa astutia* & humana prudentia & importunitate procurarent, & impetrarent præmissæ Regulæ & vitæ sibi à Christo revelatæ non solum relaxantia sed destruentia puritatem, quibus ad litigia & inferendas injurias, non solùm mundi hominibus, sed etiam religiosis & clero superbiendo præsumerent.

In speculo vitæ B. Francisci, & sociorum ejus, excuso an. 1504. Venetijs pag. 186. b. Legitur de S. Francisco, quòd oranti sibi apparuit leprosus, dudum defunctus, in specie pulcherrima, cujus laverat pedes & ulcera S. Franciscus, dixitque sibi: gratias tibi ago coram altissimo Deo, quia per tuum obsequium assecutus sum salutem. Ad quem sanctus ait: quid tibi de Ordine quem incepi, sentit cœlestis curia? Et ille dixit: Omnes simul Apostoli omni die flectunt genua coram Christo, dicendo: precamur Domine, altissimam tuam misericordiam, ut Ordinem nostrum, per Franciscum *renovatum*, in terra digneris conservare. Et respondit eis Christus: Hanc regulam *per me vobis datam*, per beatum Franciscum *renovatam* usque in finem conservabo.

In eodem speculo p. 99. (*B. Maria*) clementer fratri devotè oranti puerum Jesum brachijs bajulans apparuit, Filium suum benedictum exorans, ut fratris pauperis misereretur, eum à tentationibus liberando; & dulcis puer ad Matrem: quid, inquit, mater mea à me postulas? ad me non pertinet, faciat ille, cui cura commissa est. Nam beato Francisco super fratres sui Ordinis *omnem potestatem meam delegavi*, ut nihil in eis facere possim, quod ipse non possit. Qui frater tentatus cum audisset, & se ad beatum Franciscum toto voto cordis converteret, se illicò ab omni tentatione sensit liberatum. Pium ergò Patrem toto corde veneremur, quem Rex Regum tam luculenter suis cicatricibus insignivit, *ut in omnibus & per omnia*, quantum fas est puræ creaturæ *assimiletur*.

In speculo p. 113. Sanctus Pater Franciscus illas sanctissimas pla-

gas, quas in manibus & pedibus ac latere Christus Dei Filius miraculosè impresserat, ita diligenter ab oculis hominum abscondebat, quod vix aliquis dum viveret, potuit audere ad plenum vel aspicere. Nam ibat semper deinceps calceatus & de manibus non nisi digitorum summitates apparebant: ita manus cum manicis abscondebat memorans illud, quod dictum est per angelum ad Tobiam: bonum est Sacramentum Regis abscondere, potissimè verò plagam lateris ita semper, dum vixit, obtexit, quod, excepto fratre Rufino, qui quasi quadam pia industria illam videre promeruit, nullus alius, dum viveret, *videre potuit*. Frater autem Rufinus triplici testimonio de sanctissima plaga lateris se & alios certissimos reddidit. Primò, quia cum lavare deberet femoralia sancti Patris, inveniebat ex parte dextri lateris multipliciter cruentata, propter quod certitudinaliter advertebat, quòd ille erat sangvis de plaga, qui de dextro latere defluebat. Deprehendebat Sanctus Franciscus fratrem Rufinum, quòd hoc advertebat, quando dicta femoralia explicabat, ut signum cerneret supra dictum. Iterum autem frater Rufinus, ut de hoc certior redderetur, cum semel scalperet sanctum Patrem, digitos manus in ipsam plagam immersit. Propter quod Sanctus Franciscus fortiter angustiatus, clamorem magnum emisit, dicens: parcat tibi Deus, ô frater Rufine, & quare hoc facere voluisti? Tertiò cupiens frater Rufinus illam venerabilem plagam corporeis oculis cernere, quadam charitativa cautela sancto Francisco dixit, rogo te, Pater, ut unam maximam consolationem facias mihi, quod tunicam meam accipias in charitate paterna. Hoc autem faciebat Rufinus, ut cum S. Francisc. se spoliaret, dictam plagam, quam aliquando manu tetigerat, etiam oculis cerneret: ita factum est. Unde S. Franciscus charitativè S. fratris precibus assentiens exspoliavit se tunica sua, & tunicam illius accepit. Et quia illam solummodò habebat, dum se spoliaret, non se sic contegere potuit, quando frater Rufinus dictam plagam diligenter aspiceret. Et sic de illa plaga per tria testimonia fuit plenariè confirmatus, ad laudem DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

De mirabili Jejunio quadragesimali sancti Francisci in Speculo p. 96. Verissimus servus DEI Franciscus, *quia in quibusdam fuit quasi alter Christus*, datus in mundo, ideò DEUS Patertam felicem hominem in multis Christo Filio suo *fecit esse conformem*, sicut apparuit in sanctorum

rum sociorum sacro collegio, in stigmatum crucis mirando mysterio, & sanctæ Quadragesimæ continuato jejunio. Nam cùm esset in territorio Perusino juxta lacum, fuit in die Carnisprivij apud quendã devotum sibi hominem hospitatus, quem S. Franciscus amore Christi rogavit, ut ipsũ in quadam insula ipsius lacus, in qua nullus hominũ habitabat, transportaret in nocte, sed ante diem Cinerum, ita quod nullus adverteret. Ille verò hospes ob magnam devotionem quam habebat in ipso, hoc studiosius adimplevit. Unde surrexit de nocte, & paravit naviculam, & in die Cinerum sanctum Franciscum portavit ad Insulam prælibatam. Sanctus verò Franciscus nihil pro victu, nisi duos parvos panes secum portavit, Depositus autem in dicta Insula rogavit portitorem suum, ut nulli hoc panderet, & quod se nisi in die Jovis sancta requireret. Portitore verò suo recedente de Insula, sanctus Franciscus solus remansit. Et cum nulla ibi habitatio esset, ubi caput suum inclinare valeret, in *quandam densam sepem*, ubi vepres quasi tugurium fecerat, subintravit, & stetit ibidem *immobilis per totam quadragesimam nihil manducans aut bibens.* Prædictus autem hospes beatum Franciscum in die Jovis sancta, sicut condixerat, requisivit, & invenit, quod de prædictis duobus panibus, præter medietatem unius, nihil amplius erat tactum. Illam verò medietatem S. Franciscus creditur tetigisse, ut Christo benedicto gloriam jejunij quadragesimarij reservasset, & cum illo modico panis vanæ gloriæ venenum expelleret: ita quod jejunavit exemplo Christi quadraginta diebus & quadraginta noctibus. In illo autem loco, ubi Sanctus Franciscus pœnitentiam tam mirabilem celebravit, facta sunt meritis ipsius multa miracula, propter quæ omnia cæperunt homines in illa insula ex tunc habitationes constituere.

De humanitate & obedientia S. Francisci & fratris Bernardi.

F. Philippus Bosquier p. 202. paratus sum Pater, obedientiam in his, quæ dixero, permittatis. Respondit S. Franciscus, assentio. Frater verò Bernardus dixit: dicatis p[illegible] quidquid me vultis facere. Et S. Franciscus ait: per sanctam obedientiam præcipio tibi, ut ad puniendam præsumtionem & audaciam cordis mei, me jacentem *in terra calces* pede

tuo in gutture meo *calcando*, & alio pede super os meum posito, ita quod pedibus tuis me in gutture & ore sic calcantibus transeas me ter, ex una parte ad aliam partem, & sic transeundo dicas mihi improperia. *Iace*, inquiens; *rustice*, Fili Petri Bernardonis, & alias plures & majores injurias irrogabis, dicendo: unde tibi tanta superbia, qui es vilissima creatura? Quod audiens beatus frater Bernardus, durum fuit sibi hoc facere: tamen propter obedientiam illud, quantum potuit, curialiter adimplevit. Et hoc facto dixit S. Franciscus, amodo præcipe, frater Bernarde, quicquid vis, quod faciam, quia promisi tibi obedientiam. Frater verò Bernardus ait: per sanctam obedientiam tibi præcipio, quod, quandocunq; sumus simul, de meis defectibus me corrigas & acriùs reprehendas. Quo audito, sanctus Franciscus stupuit valdè, quia frater Bernardus erat tantæ sanctitatis, quòd S. Franciscus habebat eum in magna reverentia.

In Speculo.

Pag. 123. Duobus annis ante obitum suum dum esset apud sanctum Damianum in cella quadam facta de Storis, & summè affligeretur ex infirmitate oculorum, ita quòd ultra spatium quinquaginta dierum non potuit videre lumen diei, nec lumen ignis, factum est divina promissione, ut ad augmentum afflictionis & meriti sui *venirent tunc mures in cellam suam*, qui die noctuque *discurrentes* supra ipsum & in circuitu ejus non finebant eum dormire, nec orare, nec quiescere, imò quando comedebat, ascendebant super mensam ejus, & ipsum plurimum infestabant, unde tam ipsi, quàm socij ejus cognoverunt manifestè, quòd erat tentatio Diabolica.

Bosquierus pag. 184. Anno Domini 1310. die 23. Febr. cum fratres irent Ravennam ad Indulgentiam sancti Johannis Evangelistæ, cumque illuc pervenissent, hospitati sunt in domo cujusdam Dominæ divitis & honestæ & honoratæ, atque publicè cognitæ à civibus forensibus, nomine Sanecesse, & simul cum eis alij boni viri octo de civitate Bononiensi. Cænantibus autem prædictis viris, & præfata Domina cum eisdem, cepit ipsa Domina loqui literaliter ita ornatè & sapienter & profundè de multis & varijs sententijs, ut omnes audientes redderet attentos, & eorum mentes cõverteret in stuporem. Unus verò ex discumbentibus nomine Jacobus de Bononia, præfatum Sacerdotem fratrem

trem Jacobum præ nimia admiratione respiciens, dixit ei: audis, quomodo illa mulier loquitur? Qui respondit, audio, & vehementer admiror. Sed quia idiota sum, nec ipsam possum intelligere, nec sermonibus profundis respondere. Et illa statim respondit: benè credo, quod nescis mihi respondere, nec est mirum, quia si hîc essent omnes Sapientes Ordinis fratrũ Minorum, qui sunt *meliores & sapientiores* quã Ordines Prædicatorum, *ego sola omnes confunderem per Scripturas.* Tunc ait illi Sacerdos: est ne major & melior Ordo Minorum, quàm Prædicatorum? Respondet illa, est in triplo. Interrogata, ubi talia didicerit? Respondit in cœlo empyreo, de quo ejecta sum cum Lucifero, & alijs multis propter unam cogitationem, in qua omnes pariter consensimus.] *In Speculo pag. 78.*

Speculum p. 166. b.

Cum quidam frater domesticus fratri Ægidio diceret, frater Ægidi, bona nova nuncio tibi. Et frater Ægidius dixit, dicas. Et ille dixit, hac nocte ductus fui *ad infernum* & existens ibi, *nullum fratrem nostri Ordinis inveni.* Respondit frater Ægidius clamans & dicens, benè credo tibi, & hoc dixit ter & statim raptus fuit in se, & ad se reversus interrogavit frater dicens: quomodo intelligitur, quòd nullus frater sit in inferno? Respondit frater Ægidius, non descendisti tu in infernum, ubi sunt illi miseri, qui portant tunicam fratrum Minorum, & apparent fratres, opere tamen sunt contrarij. *Bosquier p. 416.*

Bosquier fol. 234.

Quidam sanctus frater devotus Ordinis Minorum; cum legeret legendam sancti Francisci, cogitavit in corde suo, quæ potuerunt esse illa verba, quæ dixit sibi Seraph, quando recepit sacra stigmata, & dicebat in corde suo. Hæc verba noluit dicere sanctus Franciscus, dum viveret corporaliter. Nunc autem cum non vivat corporaliter, fortè illa diceret, si rogaretur instanter.

Pag. 234. Cum frater devotus lutuosos pedes senis illius lavare inceperat, amoto luto, sacra stigmata apparuerunt. Quem cum frater ille inspexisset; amplectens, & tenens fortiter pedes illos, cum magna voce dixit: O frater, vel tu es Christus, vel B. Franciscus? Ad cujus vocem stupendam perterriti omnes fratres loci illius, octo numero, qui ibi stabant ad ignem, propter frigus; surrexerunt ad illa stigmata contuen-

da. Quibus visis & tactis ab omnibus, & fratribus ex novitate & admiratione paventibus, inquit ille frater senex forensis. Non dubitetis fratres mei charissimi, sed aliquantulum audite me. Ego sum frater Franciscus, qui tres Ordines, secundum Dei voluntatem institui. Et cum sim rogatus quotidie per octo annos, ab isto fratre, qui pedes meos tenet, hodie maximè rogatus sum in Ecclesia post laudes, quas reddidistis ibidem, ut sibi revelare dignarer illa arcana verba à Seraph mihi dicta, quæ nulli hominum dixi, dum viverem, sed de voluntate & mandato divino. Nunc verò ad eum missus, ubi sibi coram vobis dicam, quod petit. Scias ergo frater charissime, quòd cum essem in monte Alverno, ob amorem passionis Christi, totus absorptus à Filio Dei, sua sacra stigmata accepi. Post impressa stigmata dixit mihi: scias quid fecerim tibi? Ego dedi tibi stigmata mea insignita, *ut vexillifer meus effectus sis.* Et sicut ego in die transitus mei *ad Limbum* accessi, & meritis ac virtute istorum stigmatum omnes animas, quas ibi inveni, extraxi: sic etiam tu, *ut sis mihi conformis in morte, sicut es in vita, vadas ad purgatorium* quolibet anno natalitii tui, & omnes animas trium Ordinum tuorum, scilicet Minorum, Sororũ S Claræ, & Continentiũ, quas ibi invenies, in virtute & efficacia istorum stigmatum *eruas*, & ad gloriam perducas paradisi. Hæc autem verba nemini dixi, dum viverem, ne jactantia præsumtionis & inanis gloriæ videretur. Et quacunque die ante diem natalitii tui obierit, etiam in vigilia, in crastinum eripias & ad gaudia paradisi deducas, quibus dictis statim disparuit.

Bosquier pag. 252. F. Massæus, cum aliquantulum sanctum Franciscum præcederet, in corde suo dicebat; sanctus verò Franciscus divino Spiritu illustratus, cui omnia occulta nuda sunt aperta, clamavit post tergum fratris Massæi, & cordis ejus *secreta patefaciens*, dixit: ad ea, quæ nunc cogitas, te teneas, quia ista sunt bona & utilia tibi, sicut à Domino inspirata. Murmuratio verò prima, quam faciebas, est cœca, mala & superba, & à Diabolo tibi in anima seminata. Quod audiens frater Massæus & stupens, manifestè cognovit & perpendit, quòd sanctus Franciscus *cordis ejus arcana sciebat*, & insuper certitudinaliter comprehendit, quod sanctum Patrem in omnibus suis actibus Spiritus divinæ gratiæ dirigebat.

In Speculo fol. 79. Vos audivistis pluries, fratrem Jacobum de Poc[illegible] prædicantem Bononiæ, quod S. Macarius *voluit facere pacem inter*

ter Deum & Diabolum. Et Dominus dixit Macario: si Diabolus vult dicere culpam suam coram me, parcam sibi. Reversus Macarius ad Diabolum, retulit sibi quæ dixerat Dominus. Respondit Diabolus, imò ipse Crucifixus debet genu flectere ante me, & dicere mihi culpam, quòd tot annis fecit nos stare in inferno. Tunc dixit Macarius, vade Satana, & expulit ipsum: ille verò nunquam apparuit sibi.

Quotidie se flagellavit testimonio Speculi fol. 117. b. Tantus erat fervor amoris & compassionis S. Francisci ad dolores & passionem Jesu Christi & in tantum *se quotidie* pro ipsa passione interius & exterius affligebat, quòd pro propriis infirmitatibus non curabat. Unde cum per longum tempus usque ad diem mortis suæ fuisset passus infirmitates stomachi & epatis & splenis, atque à tempore, quo rediit ultra mare, habuisset continuè dolores maximos oculorum, noluit tamen inde habere unquam sollicitudinem, ut faceret se curare. Unde videns Dominus Hostiensis, quòd ita esset & fuisset semper corpori suo austerus, & maximè quod lumen oculorum jam cæperat perdere, quia nolebat se facere curari, admonuit eum cum magna pietate & compassione dicens: Frater, non benefacis, quia non facis te curare cum vita, ut sanctitas tua sit utilis valde fratribus, secularibus & toti mundo. Nam fratribus tuis infirmis compatiaris, & semper fuisti illis propitius & misericors: in tanta necessitate tua non debes tibi esse crudelis. Unde præcipio tibi, ut te curari facias & juvari. Ipse namque Pater sanctissimus, quod erat carni amarum, semper pro dulci sumebat, quia de humilitate & vestigiis filii Dei continuè immensam dulcedinem attrahebat.

Religionem suam per Ignem probare voluit.

Specul. pag. 55. b. Sanctissimus Pater noster beatus Franciscus zelo fidei & fervore martyrii incitatus, cum duodecim sanctissimis fratribus suis sociis ultra mare transivit, proponens recto tramite pergere ad Soldanum. Cum ergò venisset ad quasdam paganorum partes, in quibus tam crudeles homines custodiebant itinera, quò nullus Christianus poterat mortem evadere, Deo disponente, mortem quidem evaserunt, tamen capti, multipliciter afflicti & ligati durissimè ducti ad Soldanum. In cujus conspectu beatus Franciscus, à Spiritu S. doctus, tam divinè de sancta fide catholica prædicavit, quòd per ignem hanc se obtulit approbare.

Specu-

Speculum fol. 155. De Lupo redacto per beatum Franciscum in magnam mansuetudinem. Accidit quoddam mirabile, & celebri memoria dignum in civitate Eugubij, dum adhuc sanctus Franciscus viveret. Erat namq; in territorio Civitatis Eugubiæ quidam *Lupus* terribilis magnitudine corporis, & ferocissimus rabie famis, qui non solum animalia destruebat, sed homines & fœminas devorabat, ita quòd omnes cives ibant muniti, cum egrediebantur terram, acsi deberent ad bella funesta procedere. Nec tamen sic armati valebant dicti lupi mortales dentes, ac truculentam rabiem evadere, qui eidem per infortunium obviabant. Unde tantus terror omnes invasit, quòd vix aliquis extra portam civitatis audebat exire. Volens autem Deus notificare sanctitatem sancti Francisci civibus supradictis, cum sanctus moraretur ibidem, ostendit per effectum mirabile. Nam S. Franciscus compatiens illis, disposuit exire obviam dicto *Lupo*: cui cives sentientes hoc, frater Francisce, ne portam exeas, quia lupus, qui jam multos homines devoravit, penitus te occidet. Sanctus verò Franciscus sperans in Domino Jesu Christo, qui universæ carnis spiritibus dominatur, non clypeo protectus aut galea: sed signo sanctæ crucis se muniens, exivit portam cum socio, totam fiduciam jactans in Domino, qui credentes in eo facit sine læsione aliqua, super basiliscum & aspidem ambulare, & cōculcare non solum lupum, sed & leonem & draconem. Et fidelissimus Christi miles Franciscus non lorica succinctus vel gladio, non arcum bajulans vel arma bellica, sed scuto sanctissimæ fidei signo munitus iter aliis dubium ipse carpere constanter incepit. Et ecce multis cernentibus de locis, in quibus spectandum ascenderant, Lupus ille terribilis contra S. Franciscum aperto totaliter ore cucurrit, contra quèm S. Franciscus opposuit signum crucis, & tam à se, quàm à socio, virtute divina Lupum compescuit, & cursum retinuit, ac os crudeliter apertum conclusit. Et advocans lupum illum, ait: *Veni huc frater Lupe*, & ex parte Jesu Christi tibi præcipio, quod nec mihi, nec alteri noceas. Mirabile dictu, statim facta cruce clausit os terribile: & facto mandato statim se ad pedes S. Francisci inclinavit. *De Lupo jam factus est agnus*, capite inclinato prostravit. Sic autem jacenti dixit sanctus Franciscus Lupo, *frater Lupe*, tu facis magna damna in partibus istis, & horrenda maleficia perpetrasti, creaturas Dei sine misericordia Dei destruendo. Non solùm autem irrationabilia destruis, sed quod detestabilius est, occidis & devoras homines ad imaginem Dei factos,

factos. Unde tu es dignus horrenda morte multari, tanquam prædo & pessimus homicida, propter quod clamant omnes contra te, & murmurant, & est tibi tota civitas inimica. Sed *frater Lupe*, ego volo inter te & homines istos facere pacem, ita quòd ipsi à te amplius non lædantur & tibi omnem offensam præteritam dimittentes, nec canes, nec homines te amplius persequentur. Et Lupus gestibus corporis & cauda & aurium & capitis inclinatione monstrabat illa, quæ sanctus dicebat, omnimodè acceptare. Et ait sanctus Franciscus, Frater Lupe, ex quo tibi pacem placet facere istam, ego promitto tibi, quod faciam tibi dare expensas continuas, donec vixeris, per homines civitatis istius, ita quod nunquam famem patiens amplius, quia ego scio, quod quicquid mali facis, facis propter rabiem tuę famis. Volo quòd tu promittas mihi, quod nunquam aliquod animal lædas, vel hominem, nec etiam damnum in cunctis rebus inferre præsumas. Promittis mihi ita? & Lupus signum evidens inclinato capite fecit, quod promittebat facere illa, quæ ei imponebantur. Et S. Franciscus ait: Frater Lupe, ego volo, quòd tu des mihi fidem, ut possim confidenter credere, quod promittis. Et cum extendisset S. Franciscus manum pro recipienda fide, Lupus etiam levavit pedem anteriorem dextrum, & blandè posuit super manum sancti Francisci, signo, quo poterat, fidem dando. Tunc S. Franciscus ait: Frater Lupe, præcipio tibi in nomine Jesu Christi, quòd venias amodò mecum, nihil dubitans, ut eamus ad faciendam pacem istam in nomine Domini. Et Lupus obediens statim ibat cum sancto Francisco, tanquam mansuetus agnus. Quod videntes illi de civitate, cœperunt vehementer mirari. Hæc novites statim per totam insonuit civitatem, ita quòd omnes tam senes, quàm juvenes, tam mulieres, quàm mares, tam populares, quàm nobiles ad plateam civitatis simul convenerunt, ubi B. Franciscus morabatur cum Lupo. Congregata verò populi multitudine surgens B. Franciscus facit prædicationem illis mirabilem, dicens inter alia: quemadmodum propter peccata tales pestilentiæ à Deo permittuntur: & quomodo sit periculosior flamma vorax Gehennæ, quæ habet in æternum devorare damnatos, quàm rabies Lupi, qui non potest occidere, nisi corpus. Et quàm sit pavendum in hiatum infernalem demergi, quando tantam multitudinem unquam parvum animal in tanto pavore & periculo vos detinebat. Revertimini charissimi ad Dominum, & facite pœnitententiam dignam, à Lupo liberabit vos Dominus in præsenti & in futuro, ab igne baratri.

Pag. 134. Specul. Nos, qui fuimus cum B. Francisco & scripsimus hæc, testimonium perhibemus, quòd multotiens audivimus eum dicentē. Si locutus fuero Imperatori, supplicabo & suadebo sibi, ut amore Dei & mei faciat legem specialem, *quod nullus homo capiat vel occidat sorores meas alaudas, nec eis faciat quidquam mali, &c.*

Pag. 181. b. Sanctus Franciscus *resurget ante resurrectionem.* Potest expectari devotè, sed non asseri temerariè: tamen devotioni multum ratio suffragatur, ut sicut sanctus Franciscus fuit similis singulariter Christo passione: sic etiam conformis sibi præ aliis *anticipatione resurrectionis*, & maximè ad confortandum fidem.

Præclarissimum opus *Antiminorica* vocatum adversus *Minoricam* fratrum dictorum de Observantia pag. 39. Immò in Insulis da Madera, sub Rege Portugalliæ, nostris diebus, XIII de vestra secta peccato superstitionis graviter peccaverunt, quando caput XII. illorum *finxit se CHRISTVM, & post suam mortem resuscitandum.* Venetiis 1505. 25. Iunii.

Leonhardus Coquæus in Antimornæo, parte secunda p. 120. de Conformitatibus *S. Francisci.*

Non tamen mihi est animus pro singulis ejus libri locis certare contra adversarium, sicut pro articulis vel dogmatibus fidei, vel pro his, quæ definita sunt in sacris Conciliis generalibus vel à Romanis Pontificibus, neque eum librum habeo, tanquam Scripturam sacram, ut nulla ejus particula possit in controversiam vocari. Quod si in Franciscanorum generali Capitulo Assisii 2. Augusti 1389. unanimi consensu approbatus est: at Capitulum illud non fuit Concilium generale totius Ecclesiæ, cui & ipsa provincialia Episcoporum Concilia cedunt, & per idem emendari possunt, neque lego unquam ab Ecclesia Romana approbatum fuisse illum librum.

D. Luther Tomo II. Latino Jenensi, de votis Monasticis pag. 507. Sed & sanctus Franciscus Vir admirabilis & spiritu ferventissimus dixit, Regulam suam esse Evangelium Jesu Christi. At Evangelium castitatem liberam habet, nec aliquid eorum, quæ nunc isti *Minores* incredibili hypocrisi servant. Planè Franciscus cum voluit suos ad Evangelium vivere, liberrimos esse voluit, tam à votis, quàm ab omnibus humanis

manis traditionibus, ut fratres minores etiam jure sui voti & Regulæ potestatem habeant, cælibes & non cælibes vivendi, & manendi in cœnobiis, & omnibus suis statutis, quamdiu voluerint: aliud enim neque voverunt, neque vovere potuerunt, qui Evangelium voverunt. Nunc verò hominum genus, quo nihil oportuit esse liberius, nihil est hodie superstitiosius & scrupulosius, captivum infinitis statutis, articulis aliquibus, & puerilibus ridiculisque observantiis, &c.

P.507. Vides ergò demonstratum esse Franciscum ut hominem errasse in condenda Regula sua. Quid enim est dicere: Regula fratrum Minorum est Evangelium, quàm statuere, *solos fratres Minores esse Christianos?* Si enim Evangelium eorum proprium est, nulli sunt Christiani præter Minores, cum Evangelium sine controversia & solius & totius sit populi Christiani.

De Stigmatibus S. Francisci.

D. Luther Tom.4. Latino Jen. fol.192.b. Ego puto, merum figmentum & ludibrium esse, quod ipsi de hac re dixerunt. Sed esto sanè, quòd Franciscus putavit in corpore stigmata, ut pingitur, tamen non sunt ipsi impressa propter Christum, sed ea ipse sibi impressit ex stulta aliqua devotione, seu potius inani gloria, qua titillare se potuit, quòd tam vehementer dilexerit Christum, ut etiam vulnera ejus corpori suo impresserit.

Breviter sicut mundus duos Soles non admittit; ita Ecclesia non duos Christos, unum principalem, alterum subordinatum. Et sicut Josua solus electus, qui in terram lacte melleque manentem introduceret: sic solus Jesus Christus in regnum cœlorum aditum reseravit, testimonio Martini del Rio, in opere Mariano, pag.38.

Coloniæ 1624. Antiquitates Franciscanæ Philippi Bosquieri, parte tertia Speculi cap.10. fol.416. Sanctus Ægidius: dico vobis, fratres, in veritate, quod vobis non deficit, nisi unum, scilicet quòd non habeatis uxores. Cum igitur hæc Fratres graviter audirent, iterum dixit eis: fratres mei vos scitis, quod ita est nobis illicitum dispensare in paupertate, sicut & in castitate. Postquam igitur paupertatem repulistis à vobis, ita potestis securè & vestram castitatem repellere à vobis. Et his dictis descendit cum socio & repedavit ad suum eremitorium.

Cum

Cum quidam frater S. fratri Ægidio diceret, frater Ægidi bona nova nuncio tibi. Frater Ægidius dixit, dicas: & ille dixit, hac nocte ductus fui ad infernum, & existens ibi, nullum fratrem Ordinis nostri inveni. Respondit frater Ægidius clamans & dicens, benè credo tibi, & hoc dixit ter: & statim raptus fuit extra se. Et ad se reversum interrogavit Fr. dicens: quomodo intelligitur, *quod nullus frater sit in inferno?* Respondit frater Ægidius: non descendisti tu in infernum, ubi sunt illi miseri, qui portant tunicam fratrum Minorum, & apparent fratres, opere tamen sunt contrarii.

De fortuita Pontificiorum Theologia.

Bernhardus Tom.1.p.1560. Fides ambiguum non habet: aut si habet, fides non est, sed opinio.

Quanquam multa sunt, quæ fidem Christianam stabilem, certam & indubitatam reddere possunt, ut sunt Spiritus sancti, autoris omni exceptione majoris Majestas, sacrorum dogmatum gravitas & sublimitas, formæ concinnitas & concordia, & finis, æterna utilitas: tamen Arcesilæ sectatores, inprimis Bellarminus, ex fide certa cupit incertam, ex stabili mutabilem nobis obtrudere, dum scribit de Sacramentis in genere lib.2. cap.25. p.86. Omnium Conciliorum veterum, & omnium dogmatum firmitatem *pendere ab autoritate præsentis Ecclesiæ.*

Idem de Clericis lib.1.cap.16. A summa Pontificis providentia & firmitate *tota Ecclesia* pendet.

Num ergò non aliter credimus, Christum esse Deum, Spiritum S. à Patre & Filio procedere, nisi quia sic Ecclesia, sic Papa Romanus existimat? Præclarum scilicet fidei Christianæ fundamentum! Firmitatem verbi Dei in hominibus collocare! id verò quid aliud est, nisi creaturam creatori anteponere? si Papa esset Arianus aut Nestorianus, quod de Liberio & Anastasio Historici fide digni scribunt, omnes Christiani fieri deberent Ariani & Nestoriani. Si Papa animarum humanarum mortalitatem crederet, omnibus ea esset credenda.

De hisce scepticis & scopticis olim S. Augustinus scripsit contra Faustum l.32.cap.19. Videtis ergo id vos agere, ut omnis de medio Scripturarum auferatur autoritas, ut suus cujusque animus autor sit, quid in quaque scriptura probet, aut improbet, id est, ut non autoritati scripturarum subjiciatur ad fidem, sed sibi scripturas ipse subjiciat: non ut ideò *Tom.6.*

illi placeat aliquid, ſed quia hoc in ſublimi autoritate ſcriptum legitur, ſed ideò rectè ſcriptum videatur, quia hoc illi placuit.

Veritas non admittit dubitationem: ita enim Theodoretus affect. Græcarum Serm. 5. pag. 77. τὸ δὴ ψεῦδος οὐ μόνον τῇ ἀληθείᾳ πολέμιον; ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ. ἡ δέγε ἀλήθεια ξύμφωνος ἑαυτῇ. καὶ μόνον ἔχουσα τὸ ψεῦδος πολέμιον. Falſitas non modò ipſi veritati, ſed ſibi quoque contraria eſt. Veritas autem & ſibi eſt concors, & unam modò falſitatem infeſtam habet.

Bellarminus in ſuis controverſiis multa religionis dogmata per *fortè* confirmat: hinc non immeritò Theologia Pontificia *fortuita* appellatur.

D. Luther tom. 3. Jen. pag. 521. Ich wüſte fürwar den Papiſten kein gröſſers zu wünſchen, noch mich baß zu rächen dann daß ſie gezwungen würden ernſtlich zu glauben/ vnd für Warheit zu halten/ alles was ſie lehren vnd ſchreiben. Hülff GOtt/ welch ein elend Volck ſolte mir das werden.

Ne quis ergò exiſtimet, me Bellarmino affingere Theologiam, age ex ipſius opere, quod in quatuor tomos diviſum τὸ *fortè* oſtendam: oculatus videat & credat, cæcus rideat & pereat.

TOMO I.

Coloniæ 1615. Bellarminus de Romano Pontifice lib. 4. cap. 3. pag. 312. Dominus duo privilegia Petro impetravit: unum, ut ipſe non poſſet unquam veram fidem amittere quantumvis tentaretur à Diabolo: & alterum privilegium eſt, ut ipſe tanquam Pontifex non poſſet unquam docere aliquid contra fidem, ſive ut in ſede ejus nunquam inveniretur, qui doceret contra fidem. Ex quibus privilegiis, primum *fortaſsè* non manavit ad poſteros: at ſecundum ſine dubio manavit ad poſteros ſeu ſucceſſores.

Inde ſic infero: Theologia fortuita eſt nulla.

Papam Romanum non poſſe unquam veram fidem amittere, eſt fortuitum, ex ſententia Bellarmini.

Ergo Papam Romanum non poſſe unquam veram fidem amittere, id nullum.

Hæreticus fide ſimpliciter caret.

Libe-

Liberius, Anastasius, alijque permulti pontifices fuerunt hæretici. Ergò fide simpliciter caruerunt.

S. Brigita Regina Sueciæ in Revelationib. Romæ excusis an. 1556 lib. 1. c. 41. p. 65. ita Pontificem alloquitur. Nunc ergò conqueror super te caput Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & successoribus ejus tradidi ad sedendum in ea triplici dignitate & autoritate. Primò ut potestatem haberent ligandi animas, & solvendi à peccato: Secundò ut aperiret cœlum pœnitentibus: tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus: Sed tu, qui deberes solvere animas, & ad me præsentare, tu verè es animarum interfector. Ego enim institui Petrum pastorem & servatorem ovium mearum: tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu pejor es Lucifero: ipse enim habebat ad me invidiam, & nullum concupivit occidere nisi me, ut pro me dominaretur: tu autem tanto deterior es, quòd non solum occidis me, removendo me à te per mala opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum. Ego redemi animas sangvine meo, & commisi eas tibi tanquam amico fideli: tu autem tradis eas iterato inimico à quo redemi eas. Tu es injustior Pilato, qui nullum judicabat ad mortem, nisi me: tu autem non solum judicas me, quasi nullius dominatorem & nullius boni dignum, imò & animas innocentes condemnas & innocentes dimittis. Tu es immitior Juda, qui me solum vendidit: tu autem non solum me vendis, sed & animas meorum electorum pro turpi lucro tuo, & vano nomine. Tu es abominabilior Judæis, ipsi crucifixerunt corpus meum solum: tu autem crucifigis, & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et ideò, quia tu similis es Lucifero, injustior Pilato, immitior Juda, abominabilior Judæis, ideo meritò conqueror super te. Tantum S. Brigita.

Ex II. Tomo.

UT Bellarminus probet de Concil. l. 2. c. 12. p. 36. majorem esse autoritatem scripturę quam Concilij, ait, in ipsis decretis de fide, non verba sed sensus tantum ad fidem pertinere. Non enim est hæreticum dicere in Canonibus Conciliorum aliquod verbum esse supervacuum, aut non recte positum, nisi forte de ipso verbo sit decretum, ut cum in Concilio Niceno decreverunt recipiendam vocem ὁμοούσιον, & in Ephesino vocem θεοτόκον.

Theo-

Theologia fortuita est nulla.

In decretis de fide non esse verba attendenda, est Theologia fortuita. Ergo in decretis de fide non esse verba attendenda, est nullum.

Rectè igitur Latini quidam vocem Transsubstantiationis, ut pote barbaram rejecerunt.

De imaginibus sanctorum l. 2. c. 13.

Judic. 17. sanctificavi hoc argentum Domino, ut faciam Idolum. Ad primum respondeo, significari illis verbis, putasse Judæos beneficium liberationis de Ægypto se accepisse, non à Deo Mosis, sed ab Api Deo Ægyptiorum. Ad secundum & tertium duplex solutio est, una Cajetani in c. 32. Exodi, quod verè nomen ipsum Domini tribuatur à Judæis Idolo, & hoc *fortè* significare scripturam Sap. 14. cum ait: Incommunicabile nomen lapidibus & lignis imposuerunt.

Theologia fortuita est nulla.

Nomen Domini tribui à Judæis Idololatris Idolo, est Theologia fortuita. Ergò nulla.

In Appendice ad libros de summo pontifice c. 11. p. 375. an Joachimus Calaber in explicatione Apocalypseωs Romanum Pontificem Antichristi nomine appellarit? Sed quid opus est pluribus, ait Bellarminus, cum adversarius locum nullum attulerit pro mendacio suo. Unus extat locus in expositione textus undecimi capitis noni, qui *fortè* pro adversarijs facere videatur.

Quid *Ioachimus Abbas* Calaber de Romana Ecclesia scripserit, audiamus ipsum super Apocalypsin ita scribentem 1. p. 194. Hanc magnam meretricem dixerunt Patres Catholici esse Romam.

P. 190. Civitas Romana est nova Babylon & meretrix, quæ sedet super aquas, id est populos Romani Imperij.

P. 41. b. Cardinales redigentur ad nihilum.

P. 55. Zedechias est summus pontifex, Prophetæ, Cardinales & consultores, sacerdotes, Pontifices Ecclesiarum & pastores, si ad cor redirent Cardinales, & alij schismatis Doctores, Christum audirent, mitem & humilem quærerent, & Antichristo dummodo non adhærerent. Sed si futura est eorum eversio, quid laboro? Induratum est cor Pharaonis, Pontificum superborum infestanit populum, depravant consilium, flagellant Ecclesiam, nec sentiunt vulnera.

P. 50. Verè asini & stolidi sunt Prælati, & idcirco patebunt hostibus

bus, dum ostia Ecclesiæ non attendunt, & propter hoc apponentur nō ad patres, sed ad hostes potius Babylonis, eorum sabbata deridentur. Et asino quidem attrahitur primo post mortem corium : deinde proijcitur in sterquilinium: tertio bestijs & avibus datur in cibum. Sic prælatis mortuis in peccatis tolletur corium temporalium, proijcientur in sterquilinium vilitatis opprobrium : dabuntur bestijs Romani Imperij & avibus, id est, *viris evangelicis* in prædicationis & increpationis usum.

P.53. Summus Pontifex, Zedechias repugnat Imperio.

P.51.b. Et nota, quod Nabuchodonosor erexit statuam adorandam, quod simile præstolatur in posteris tuis è proximo, ut vel ad literam id faciat, quod nec patres tui fecerunt, nec ipse facturus es, vel pseudo pontificem statuat in Christi sede, Ecclesiæ scilicet, vel Romæ, ut in illo ostendat se, quasi sit DEUS: & ipse puto erit aureus per sapientiam & justitiam : argenteus per eloquentiam: æreus per famam, ferreus per potentiam, luteus per vitam.

5. Bellarminus de translatione Imperij Romani libr. 1. cap. 7. pag. 404. ut probet Imperium Romanum non esse acquisitum jure belli : Romanum Imperium sibi paravit, quo tempore id fecit? Ante coronationem à Leone Papa acceptam, an postea? Si antea, cur igitur usq; ad eam diem neque ipse se in suis diplomatibus, quorum nonnulla apud Iohannem Aventinum extant, Imperatorem Romanor. vocat, neq; ab ullo hoc Historicorum nomine appellatur? si postea, cur igitur ab eo die cum Imperium nondum haberet Imperator, & Augustus cum in proprijs literis tum in omnibus historijs incipit appellari? sed *fortasse*, neq; antea, neque postea, sed illo ipso tempore, quo armis Imperiū occupavit, coronam etiam & consecrationem accepit. Id verò dici non potest.

Historia fortuita est nulla.

Carolum Magnum jure belli acquisivisse Imperium Germanicum, est historia fortuita: Ergò nulla.

6. Idem Bellarminus de translatione Romani Imperij l. 2. c. 4. p. 424. nos, inquit, fatemur quidem vel potius asserimus, & defendimus translationem Imperij, auctore Pontifice factum esse : non tamen inde rectè posse colligi arbitramur, Ludovicum, Conradum & Henricum, qui corona Imperij caruere, Imperatores Romanorum fuisse, nisi *forte* designatos.

Syllogismus Cardinalis ita se habet.

Qui caret corona pontificia, is non est Romanorum Imperator.

Ludovicus, Conradus, Henricus, imo & Rudolphus I. Habsburgensis, alijque caruerunt corona Pontificia.

Ergo Ludovicus, Conradus, Henricus, & Rudolphus I. Habsburgensis non fuerunt Romani Imperatores.

Verum enimverò historia fortuita est nulla.

Eandem crambem apponit p. 425. Nos, inquit, demonstravimus, neutrum illorum Imperatorem Romanum fuisse, nisi *forte* designatum tantùm. &c.

7. De Indulgentiis l.1. c.6. p.446. Quamvis autem hæc sententia communis verissima sit, & omninò consentanea rationi, tamen argumentum contrarium non facilè solvitur. Illa enim principia certissima sunt: neminem posse ligari vel solvi, nisi à superiore: & neminem sui ipsius superiorem esse, unde etiam fit, ut nemo se in sacramento pœnitentiæ absolvere unquam sit ausus. Posset igitur *Fortasse* dici summum Pontificem & Episcopos erga alios uti absolutione, erga se verò solutione duntaxat.

Theologia fortuita est nulla.

Papam seipsum posse absolvere à peccatis, est Theologia fortuita.

Ergò papam seipsum posse absolvere a peccatis est nullum.

Papa vocatur Dominus Deus noster, in Extravag. Johann. 22. de verborum significatione cap. cum inter: estq; fortuitum: ergò nullum.

8. De Indulgentijs l.1. c.12. p.453. An summus Pontifex possit in momento liberare animas omnes purgatorij? quia posset dici, non deesse causam piam, cum ad gloriam Dei pertineat, ut tot animæ citissimè volent ad cœlum, ubi perpetuo Deum laudabunt, possunt *fortasse* conciliari hæ sententiæ aliquo modo, sed absolutè posterior, ut est communior, ita olim *etiam* verior mihi esse videtur.

Theologia fortuita est nulla.

E purgatorio animas liberare Pontifices, est Theologia fortuita.

Ergò nulla.

Bellarminus de pontif. l.1. c.9. p.205. Papam solum regere eam Ecclesiæ partem, quæ est in terris, dum ipse vivit.

De purgatorio l.2. c.16. non potest pontifex absolvere defunctos à pœ-

à pœnis, quo modo absolvit viventes, quia illi non sunt ei subjecti, isti sunt.

De Indulgentijs l.1. c.14. p.456. animæ defunctorum non possunt pasci à Pontifice: non igitur sunt ei subjectæ, ac proinde non possunt ab eo ligari vel solvi.

Mariale Bernhardi de Busti p.254. Papa solum habet plenitudinem potestatis in vita ista, non in cœlo, non in purgatorio, nec in inferno

Videatur Speculum peregrinarum quæstionum Bartholomæi Si- *Argent[illegible]*
byllæ Monopolitani, decade 1. quæst.4. §. 14. ubi quæstio deciditur an 1499.
Papa possit ex genere suæ judiciariæ potestatis totum simul evacuare purgatorium?

9. De Indulgentijs l.1. c.13. p.433. refutat Cardinalem Cajetanum, scribentem, ut videl qui vult consequi Indulgentias, habeat propositum satisfaciendi Deo proprijs laboribus, quoad poterit: iis autem qui nolunt per se ipsi satisfacere, cum possint, negat prodesse Indulgentias. &c. Quæ sententia utilis est & pia, *sed fortasse non vera*, præsertim cum sit contraria aliorum doctrinæ.

Theologia fortuita est nulla.

Qui vult consequi indulgentias, propositum habeat satisfaciendi Deo proprijs laboribus, quo ad poterit, est Theologia fortuita.

Ergo nulla.

Audiatur S. Brigita, quæ ita scribit Revelat. lib.4. cap.20. pag.261. Sunt quidam, qui meritis suis obtinere credunt cœlum, quibus DEUS parcit a Diaboli tentationibus, ex occulta dispensatione sua.

Alij sunt, qui operibus suis satisfacere DEO putant pro excessibus suis, quorum omnium error omnino damnabilis. Quia etiamsi quilibet homo centies corpus suum occideret, non posset DEO unum pro mille respondere.

10. De Indulgentijs lib.2. cap.9. pag.468. Concilia vetera, ait Cardinalis, Lateranensia, Lugdunensia, Viennensia (ut supra ostendimus) Indulgentias approbarunt; *Abusus*, qui *fortasse* irrepserunt, condemnarunt.

Theologia fortuita est nulla.

Abusus Indulgentiarum Romanæ Ecclesiæ est Theologia fortuita. Ergò nullus.

11. De Indulgentijs lib.2.cap.12.p.472.ad objectionem. Paulus non imposuit Corintho mulctam publicam, ut suis illis pœnis & afflictionibus Deo pro peccato incestus satisfaceret.

Respondit Bellarminus, quamvis *fortasse* B. Paulus non dixerit Corintho certum tempus, vel speciem pœnitentiæ, &c.

Theologia fortuita est nulla. Impositio mulctæ publicæ est Theologia fortuita. Ergo nulla.

Ex III. Tomo.

12. De pœnitentia l.1.c.11. scribit Bellarminus: cur igitur instat Chemnitius, ab exemplis V. T. Sacramentum pœnitentiæ confirmare nitimini. Si pœnitentia in V. T. sacramentum non erat?

Respondeo, non probamus ex V. T. pœnitentiæ Sacramentum, nisi *fortè* ex vaticiniis & figuris.

Theologia fortuita est nulla. Pœnitentiam esse Sacramentum, est Theologia fortuita. Ergo nulla.

13. De pœnitentia lib.2 c.14. p.245 Psal.50. Amplius lava me ab iniquitate mea: *Fortè* enim non totius pœnæ reatus per conversionem ei remissus fuerat.

Theologia fortuita est nulla. Non totius pœnæ reatum per conversionem remitti, est Thelogia fortuita. Ergo nulla.

14. Idem de pœnitentia l. 2. c.14. p.428. qui dicit, ego te baptizo, vel absolvo, non affirmat, se absolutè baptizare vel absolvere, cum non ignoret, multis modis fieri posse, ut neque baptizet, neque absolvat, licet verba pronunciet, nimirum si is, qui sacramentum suscipere videtur. *Fortè* non habeat suscipiendi intentionem, vel non ritè sit dispositus, aut obicem ponat.

Theologia fortuita est nulla. Intentio baptizantis aut absolventis est Theologia fortuita. Ergò intentio baptizantis aut absolventis est nulla.

15. De Pœnitentia lib.3. cap.6. pag.444. ad locum Tertulliani à Chemnitio citati ait, loqui Tertullianum de pœnitentia publica tantum; secundò loqui de Confessione, quæ fiebat in solis presbyteris, sed etiam laicis, &c.

Respondeo, inquit Bellarminus, loquitur *fortasse* Tertullianus de pœnitentia publica, sed quæ fiebat post confessionem secretam.

Theologia fortuita est nulla. Pœnitentia publica est Theologia fortuita. Ergò nulla.

16. De pœnitentia l.3.c.14.p.453. Qualiscunq; tandem Nectarius fuerit, non ritum confitendi abrogavit, sed presbyterum duntaxat exauctoravit, qui publicis pœnitentibus præerat, &c. *Fortassis* Calvinus Sozomenum Græcum non legit, aut fidelem aliquam versionem, sed in Musculum incidit, qui ita reddidit titulum c.16.l.7. Sozomeni, quomodo abrogata fuerit Confessio.

Theologia fortuita est nulla. Publica pœnitentia & interdum privata est Theologia fortuita. Ergò nulla.

Ex IV. Tomo.

17. Boll. de gratia & libero arbitr. in l.2.c.7.p.190. S. Augustinus cum ait, Pharaonem non peccasse, quando jubenti Deo non parebat, videtur significare voluisse, non potuisse Pharaonem obedire ex corde, ita ut converteretur: & ideò non fuisse illi imputatum in peccatũ, quod non converteretur, quoniam pro eo tempore converti obturato corde non poterat, cum quo tamen benè cohæret, ut potuerit Pharao facere secundùm substantiam operis, id quod Deus jubebat, & ideò peccasse, quia non fecit. *Fortasse* etiam Sanctus Augustinus postea mutavit sententiam &c.

Omne fortasse solvitur per non fortasse: Concludimus oratiunculam hanc testimonio Melchioris Cani, Theologi Hispani, locorum Theolog. l.7.c.3 p.221. ita commentantis: authores Canonici, ut supremi, cælestes, divini, perpetuam stabilemque constantiam servant: reliqui verò scriptores sancti, inferiores & humani sunt, deficiuntque interdum, ac monstra quandoq; pariunt præter convenientem ordinem institutũq; naturę.

ORATIO I.

Contra Concilium Tridentinum.

Opposita primæ & secundæ Sessioni.

M. Antonius de Dominis Tom 2. p.271. Cumulus omnium errorum & excessuum in doctrina fidei factus est demum in Concilio Tridentino, in quo inutiles, imò falsi & perniciosi articuli veræ fidei adjecti sunt.

MAnipulus exemplorũ Duaci editus an.1614. à Joanne Faio Abbate S.Bavonis, Historiã recitat hisce verbis. Clericus quidã in Synodo P.408.

Episcoporum prædicare compulsus angustiabatur, quid nam digne posset coram tot prælatis Ecclesiæ prædicare. Cum autem oraret, venit Diabolus & dixit ei: quid tristaris? Dicas eis istud, & non aliud. Principes inferni salutant Principes Ecclesiæ. Læti omnes nos gratias eis referimus, quia cum ipsis prælatis eorum subditi simul nobis offeruntur, & per eorum negligentiam, ad nos ferè devolvitur totus mundus. Invitus quidem tibi dico, sed per Deum coactus. Respondit Clericus, mihi, si narravero, non credetur. Ac ille tangens maxillam ejus: ecce, inquit, signum nigredo insolita facici tuæ, hanc antequam prædices, non tangas, post prædicationem, aquâ benedicta delebis. Processit ille prædicaturus, & mirantibus cunctis cum signo indito faciei, quæ jussa sibi fuerant, recitavit, & omnium corda ad horrorem maximum commovit. Hæc acta sunt Parisiis anno ab Incarnatione Domini 1248. quæ cum nobilis adolescens Thomas de Aquino nomine vereretur, Ordinem intravit Prædicatorum Bononiæ. Cantipratanus de Apibus lib. 1. cap. 20.

Mirum exordium, auditores, insolita narratio, odiosa confirmatio, amicos tempore, fortuna, cupidinibus, aliquando aut erroribus l. 4 p. 180. imminui, transferri, desinere, monente Tacito.

Dicam potius, Protestantes Lutherani salutant Episcopos & Clerum Ecclesiæ Romanæ, atque cognitionem veritatis cœlestis precantur.

Utinam cum summa diligentia Pontifex summus, scribit Dionysius Carthusianus parte altera sermonum de sanctis, Reformationi totius insudaret Ecclesiæ, & nunc per alios hoc operaretur pro posse. Imò seipsum imprimis, ac unam suam ac Romanam Ecclesiam reformaret, juxta hæc, quæ super hoc scripserunt Viri doctissimi, Petrus de Aliaco, & Cancellarius Parisiensis Johannes, deinde ante eos ferventissimus ac Sanctus Pater Bernhardus, & alii quidam Catholici. [Colon. 1542 p. 332. b.]

Johan. Hofmeister Dominica 26. Trinitat. p. 106. Sed quod Judæis dictum est, etiam ad nos pertinere putamus. Illi enim videbantur esse, quod nos cupimus appellari; videlicet Filii Dei, populus electus, gens sancta. Verùm quoniam illi, ceu diximus, nomine tenus tantum & externa quadam umbra erant Filii Dei, ideò tantum naufragium fecerunt. Cum igitur in templis & Monasteriis multis, plus hypocrisis & superstitionis, quàm veræ pietatis & religionis fuerit, quis miretur idem in

nostris templis fieri, quod in illorum templo factum esse constat? Nam idem Deus & Judæorum & Christianorum, & quod in illis punivit, nobis nequaquam laudi dabit.

Laborante & ægrotante capite, quomodo non membra malè habeant? Sunt qui hujus mali causam in curiam referant Romanam. Et verum id quoque est, non rarò videns ibi nonnulla utcunque succedere, quæ forent emendanda. *Dd. Johan. Eccius de S. Andrea p.6.b.*

Johannes Truhemius de sacerdotum vita instituenda: Corruptus est, ut plurimum status credentium, & est sicut populus, sic etiam Sacerdos. Omnes avaritiæ student, à majori usque ad infimum. *B.5.*

Hæc mala ab Ecclesia Romana manarunt, teste Gentiano Herveto, de reparanda Ecclesiastica disciplina. *Brixiæ 1563.*

Utcam S. Brigitam, & quidem Canonizatam audiamus, quæ lib. I. Revelationum c.41.p.65. ita Papam Romanum alloquitur. Nunc ergò conqueror super te caput Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & Successoribus ejus tradidi ad sedendum in ea triplici dignitate, & autoritate. Primò ut potestatem haberent ligandi animas & solvendi à peccato. Secundò ut aperirent cœlum pœnitentibus. Tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. Sed tu qui deberes solvere animas, & ad me præsentare, tu verè es animarum interfector. Ego enim institui Petrum pastorem & servatorem ovium mearum: tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu pejor es Lucifero: ipse enim habebat ad me invidiam, & nullum concupivit occidere, nisi me, ut pro me dominaretur. Tu autem tantò deterior es, quod non solùm occidis me, removendo me à te per mala opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum: ego redemi animas sanguine meo, & commisi eas tibi tanquam amico fideli: tu autem tradis eas iterato inimico, à quo redemi eas. Tu es injustior Pilato, qui nullum judicabat ad mortem, nisi me. Tu autem non solum judicas me, quasi nullius dominatorem, & nullius boni dignum, imo & animas innocentes condemnas, & nocentes dimittis. Tu es immitior Juda, qui me solum vendidit: tu autem non solum me vendis, sed & animas electorum meorum, pro turpi lucro tuo, & vano nomine. Tu es abominabilior Judæis: ipsi crucifixerunt corpus meum solum: tu autem crucifigis & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et ideò quia *Editionis Romanæ 1606.*

tu

tu *similis es Lucifero, injustior Pilato, immitior Iuda, abominabilior Iudæis,* ideò meritò conqueror super te.

Verùm audire mihi videor, tales abusus jam per Concilium Tridentinum, totius terrarum Orbis solenne judicium, jam esse sublatos & extinctos: hoc qui non audiat, esse hæreticum & anathemate percussum, de quo ut me benignè audiatis, majorem in modum obtestor.

Mirum vero, *Auditores*, nos in rebus fidei ad Concilium particulare remitti, quod alioquin Pontificibus Romanis est sudes in oculis. *Paulus* enim *Iovius* de Papa Alexandro VI. ita scripsit. De indicendo

lib.2.p.40. concilio, ut ipse sacro rerum fastigio dejiceretur, agitare intelligebat. Id unum enim Concilii nomen supra cæteros infelices humanarum rerum casus maximo terrori Pontificibus esse consuevit. Quod plerique in his conventibus, dum de Repub. Christiana referunt, placita religionis interpretantur, & ad castigandam sacerdotum luxuriam censorias leges condunt, ipsi Pontifices Pontificio jure circumventi ejurare supremam dignitatem, sed demum Pontificatu abdicare coguntur.

Concilia Oecumenica priora, quæ Canones suos ex S. Scriptura & secundùm Scripturam desumserunt, magni facimus, admiramur, veneramur, deque illis pronunciamus, quod Statius de Virgilii Æneide.

Vive, precor, nec tu divinam Æneida tenta,
Sed longè sequere, & vestigia semper adora.

Ita Episcopus Africanus *Facundus* lib.12.p.534. Unde *Marcianus* quoque Imperator, post Sacerdotum sententiam, aliquid tractare, impium duxit atque sacrilegum, nec cuiquam semel judicata, recteque disposita revolvere, & de his publicè disputare permisit.

Pag.535. Quisquis post veritatem repertam, aliquid ulterius discutit mendacium quærit.

Codic.l.1. tit.4.p.18. Nam & injuriam facit judicio reverendissimæ Synodi, si quis semel judicata ac rectè disposita revolvere, & publicè disposita contenderit. Codic.l.6.tit.5.p.277. Verum enim verò omne quod decisum est ab aliquo, si ad sua initia revertitur, taliter revertitur, qualiter emanavit ab illo.

P.311. Et sententia lata contra absentem, ex causa probabili & necessaria, non debet ei nocere.

Sententia lata in alio loco, quàm debuerat fieri, est ipso jure nulla, teste Paulo de Castro. Codex l.l.7.tit.43.p.311.

Ab

Ab executione non est inchoandum, sed primò debet de causa cognosci, & per definitionem sententia terminari. *Tit. 53. p. 315.*

Audiamus potius S. Chrysostomum ita loquentem: Collegerunt Judæi Concilium & dixerunt, quid facimus? Bonum quidem est illud, collegerunt, sed malum illud, Concilium, non ad charitatem, sed ad pugnam, non ad pacem vocantes, sed ad bellum incitantes collegerunt concilium, non ut Deum glorificarent, sed ut Christum ignominia afficerent. Collegerunt Concilium, non ut fidem stabilirent, sed ut lapidem angularem abjicerent. Collegerunt Concilium, non ut oves errantes ad ovile deducerent, sed, ut occiso pastore, gregem dispergerent. Collegerunt Concilium non ut margaritam niveo candore micantem fide exciperent, sed ut phengitem lapidem, ut quidem putabant, perfidia inobscurarent. Collegerunt Concilium, non ut thesaurum absconditū in agro bene susciperent, sed ut improbè Dei templum everterent. Collegerunt Concilium, non ut mellifluos vitis racemos decerperent, sed ut vitem veram ad crucis arborem applicantes, seipsos vites arbustivas perditionis, nos autem salutis efficerent. O Concilium a Diabolo adversus Christum collectum! O Consistorium iniquitate repletum! O Concilium luporum potius sanguinem avidorum, quàm hominum deiferorum. Quid verò luporum immanium dico? Imò leonibus immanibus pejores dixerim rectius! *Tom. 6. p. 385.*

Antequam autem ad specialem articulorum ἐπίκρισιν veniamus, placet brevibus exponere, quid Christianissimi Galliarum Regis Proceres de hoc Concilio particulari (neminem enim habuit ex Asia, neminem ex Africa, neque pretioso Johanne) senserint.

Jam verò, inquiunt, ex veritate possumus confirmare, nullum post hominum memoriam fuisse habitum, quod tam noceat, aut ludibrio exponat dignitatem hujus regni: si enim propius inspicimus, constabit, maximam decretorum illius partem ex diametro videri oppugnare libertatem Ecclesiarum nostrarum, & Majestatem Regis Christianissimi, in quem hæc fabricata sunt. *Apologia Catholica. Paris. 1586. p. 188.*

Primum, quia in isto cœtu vocatus fuit in dubium Ordo, & primus honoris gradus, qui ab annis mille inter Christianos Reges ad nostrum pertinet. Itaque si Majestas regia illud (ut obtenditur) Concilium hodierno tempore comprobaret, facturus esset maximo damno suo, quia (inquit Baldus) coronam gestat libertatis & gloriæ.

 Secun-

2. Secundò, si ad reformationem morum, politiæ, & disciplinæ Ecclesiasticæ respexeris, qui flos fuit omni tempore præstantissimus hujus regni, quisquis sessiones Concilii istius Tridentini legerit, eam animadvertet funditus amitti Concilio isto, aboleri, & ad Pontificem Romanum transferri. Nam quarto & septimo Decreto Sessionis septimæ [illegible] non esse necessarios consensus populi & Magistratus autoritatem in eligendis ordinandisque Episcopis & Sacerdotibus: quæ res omnino oppugnat cum jure divino, cum primitivæ Ecclesiæ observatione, cum priscis Canonibus, cum statutis Caroli Magni & Ludovici Pii, inprimis autem cum deliberatione Ordinum hujus Regni, qui Aureliæ anno 1560. convenerant, rata habita in suprema Parisiensi Curia, qua constituitur, ut intersint cum clero à nobilitate duodecim viri Nobiles, & duodecim spectati cives in Curia publica, singulorum oppidorum electi, qui tertium Ordinem repræsentent.

C. Sacrorũ 73. dist. C. vota civiũ. 63. dist. C. Cleri 93. dist. C. quanto 63. dist.

3. Item secunda parte ejusdem Sessionis Concilium istud Antistitibus tribus cognitionem de proventibus & fabricis Ecclesiarum, contra vetera Regum nostrorum edicta: inprimis autem contra quam Carolus 6. anno 1385. sanxit, ut fabricarũ jurisdictio ad judices regios pertineret.

4. Eadem Sessione Concilium permittit Episcopis, ut de[illegible] partem proventuum ad prochotrophia pertinentium, eoque p[illegible] amplius pinguescant. Sic manifestè minuitur autoritas Regis & summi illius Eleemosynarii, evertunturque leges innumeræ veteres & novæ Francisci I. & Caroli IX. Regis.

5. Aliam quoque injuriam manifestè huic regno facit, cum monitoria & excommunicationes Concilio isti permittuntur atque statuuntur, non solùm ut res tectæ revelentur, verum etiam, ut recuperentur amissæ: contra quam summæ hujus regni Curiæ innumeris Arestis statuerunt, damnantes istud, & abusui iniquo deputantes.

6. Permittit etiam ut laici afficiantur mulctis pecuniariis, bonorum & corporum prehensionibus, occupationibus & manus injectionibus, tam per administros Episcoporum, quàm per officiales, quam potestatem in Gallia ne in ipsos quidem Ecclesiasticos unquã habuerunt, & quæ pura usurpatio in potestatem secularem futura esset.

7. Cavet ne Magistratus impediat Judicem Ecclesiasticum à limine excommunicando, aut revocanda excommunicatione [illegible] hac re Ecclesiastici de more plus satis abutuntur.

8. Retractat Legem Philippi Pulchri, probatam & relatam in acta Parlamenti, de duellis vel certaminibus singularibus: atque in hac causa Reges, Principes, Duces, Marchiones & alios sua jurisdictione spoliat, abusu & iniquitate intoleranda, ut ante diximus.

9. Probat, ut nati viginti quinque annos promoveantur in ordines Sacerdotii, curionatus & dignitates Ecclesiasticas: cum lege trium Statuum & maximorum conventuum Franciæ ante promulgata, desiderentur 30 anni.

10. Facultatem tribuit adolescentibus, ut profiteantur vota, anno 16. completo: corrigens legem ab Ordinibus latam, quæ in maribus hanc facultatem definivit, 25. anno completo, in fœminis 20.

11. Provisionem Episcoporum atque Antistitum attribuit Pontifici contra antiquas leges Caroli Magni, filiorum, & contra quam habetur Pragmatica sanctione S. Ludovici, quæ in actis Parlamenti extat: & a conventibus maximis Aureliæ habitis fuit hoc prohibitum.

12. Permittit Archiepiscopis & Episcopis, ut diœceses suas per Vicarium visitent, contra eorundem Ordinum Arestum.

13. Autoritatem tribuit Pontifici, ut simplicia beneficia conjungat Episcopalibus: quod adversatur decretis Conciliorum Constantiensis & Basileensis, multisque Arestis supremarum Curiarum in hoc regno, ex quibus ista adunationum genera in locis ipsis oportet fieri.

14. Eodem Concilio evertuntur Indulgentiæ seu Privilegia Curiæ Parlamenti, Collegiisque & Academiis quibusdam hujus regni, postulante Rege concessa, & Ecclesiastici Academiarum conservatores & privilegiati in regno abrogantur.

15. Prohibetur item iis, qui religionem voverunt, ne ullo pacto de bonis acquisitis suis mobilibus aut immobilibus disponant, contra quam Ordinibus Aurelianensibus visum est, convenienter Decreto Moguntini illius concilii, quod habitum fuit Caroli M. tempore.

16. Ordinibus Mendicantium jus tribuit possidendi census, agros, reditus & bona immobilia, contra Concilium Viennense habitum anno 1310. veteraque Aresta Curiæ innumerabilia.

17. Adimit nominationem Regi in conventibus & monasteriis

regularibus, & triennale Abbatissarum ac Priorissarum ab Ordinibus iisdem constitutum.

18. Monachis facultatem tribuit conveniendi & habendi conventus, aut capitula generalia: rem in repub. periculosam, qua solent isti ab autoritate & obsequio Regis & magistratus cujusque temporis eximere. Quapropter etiam conventus isti Arestis Curiæ plerumque iniqui sunt pronunciati, & (ut loquuntur) abusivi.

19. Copiam facit Episcopo instituendi novos dies, quod Arestis quam plurimis Curia improbavit, & Concilium provinciale apud Senonas habitum anno 1527.

20. Rescindit Laicos patronatus, nisi patroni instrumento authentico probaverint jus suum præsentandi, idque continuatum & effectum per 50. annos docuerint: rejicitque alia omnia probationis genera.

21. Judices Ecclesiasticos mandat cognoscere de Jure & possessione patronatuum, qui abhinc 40. annos fundatione, dotatione aut constructione fuerint acquisiti: quæ maxima est in autoritatem Regis & magistratuum ipsius usurpatio.

22. Instituit novum genus Judicum delegatorum, qui dicuntur Apostolici, & potestatem confert in Episcopos eligendi istos [illegible]cesi, sine cognitione vel autoritate Regis, qui totidem manent [illegible] sunt, abalienata a subjectione Majestatis regiæ, cujus in clientela vivunt.

23 Tandem declarat idem Concilium, superiorem Concilio esse Pontificem, & cavet, ne Episcopi abjiciant se, & submittant Regibus atque Principibus.

24. Omnibus Ecclesiasticis mandat, quibus ex jure & consuetudine suffragia sunt in Conciliis provincialibus, ut istud, quod celebratur Concilium, accipiant, jurent in obsequium Pontificis & publice profiteantur autoritatem ejus.

25. Academiis imperat, ne quid doceant, nisi Decretis Concilii istius conformatum, & solenne Juramentum quotannis ad hanc rem ipsius sanctitati præstent.

26. Mandat omnibus principibus & potentioribus, ut Concilium istos servent, renovatque antiquas omnes Decretales, usurpatoris Bonifacii 8. & alias ante abrogatas in Francorum Regno, tum edictis & constitutionibus Regum, tum supremarum Curiarum Arestis & [illegible] Concilii.

27. Episco-

27. Episcoporum Francorum causæ ab eodem Concilio ad Romanam Curiam & Consistorium Papæ revocantur: contra dignitatem Majestatis regiæ & Canonas priscos universalis Ecclesiæ, quibus criminales Episcoporum causæ, etiamsi ab officio aut gradu amoveri eos oporteret, ad Episcopos illius regionis aut provinciarum Synodum, non ad Pontificem dicuntur pertinere: quemadmodum multis Arestis Curiæ fuit judicatum secundum generalia Concilia, Constantinopolitanum & Carthaginense. Atque hic summopere Concilium derogat de summa dignitate Regis & Jurisdictione, quam omni seculo habuit in Episcopos regni sui. Exemplo sunt Ægidius Rhemensis Episcopus, Prætextatus Rotomagensis, Desiderius Viennensis Archiepiscopus, & alii quàm plurimi, quorum Gregorius Turonensis, Aimoinus, Ado & Vincentius historialis meminerunt. Ne longiores simus Concilium istud quod obtenditur, tollit & convellit vetustissimas libertates Ecclesiæ nostræ, ut sint adminiculo abusioni pontificis.

28. Eodem Concilo infirmat, revocat & pro nullis renunciat Conjugia, quæ non fuerint contracta coram Ecclesia Romana: quæ in re seminarium est centies mille rixarum, expostulationum, litium & contentionum per innumeras familias hujus Regni, quæ ex autoritate & cum gratia Regis ac publica fide edictorum pacificationis matrimonia contraxerunt liberosque genuerunt, qui contra fas & jus illegitimi haberentur, successionbusque Patrum suorum privarentur, & uxores Concubinæ pronunciarentur, verorumq; suorum conjugum adulteræ. Hoc demum est oppugnare Deum, in alieno regno cœtum immorigerorum hominum statuere, deformationem longè graviorem in Ecclesiam inducere, & Francorum Rege tanquam lictore abuti, qui pontificis mandata exequatur, nec autoritate valeat ad politiam in regno suo instituendam. Equidem nunquam mihi persuaserim eos Francos esse, qui hoc tempore tam soliciti & vehementer instant, ut publicè accipiatur Concilium istud. Hi se procuratores magis negotiorum & dignitatis Papæ & administros ipsius testantur esse, quam Regis sui supremiq; Domini. Sic igitur de sententia judicioq; optimorum virorum & Francorum summè Catholicorum sub traditionibus Ecclesiæ Romanæ viventium, Tridentinum istud Concilium omninò haberi necesse est pro *manifesta conspiratione & conjuratione* contra autoritatem & dignitatem hujus Regni subditorumq; ejus, quacunq; conditione sint: nam omnes offenduntur eo gravissimè.

 Con-

Concludam primam hanc orationem verbis Sanctæ Brigitæ, quæ lib.4. Revelationum cap.133.p.401. editionis Romanæ An.1606: ita exclamat: audite O exercitus & omnes angeli. Elegi Sacerdotes præ omnibus angelis & justis, & dedi eis potestatem, ut corpus meum tractarent. Si enim voluissem, potuissem benè elegisse angelum aliquem ad tale officium. Sed tantum dilexi Sacerdotes, ut eis tantum honorem concederem, & constitui eos ut starent ante me quasi in 7. Ordinibus: deberent enim esse patientes quasi oves, stabiles quasi murus boni fundamenti, animosi quasi milites, sapientes quasi serpentes, pudici quasi Virgo, mundi quasi angelus, ardentes amore quasi sponsa ad cubile viri sui. Nunc autem averterunt se pessimè; sunt enim feri, quasi lupi rapaces, qui in fame & cupiditate sua nulli cedunt, nulli deferunt honorem, nihil erubescunt. Secundò instabiles quasi lapis in muro infirmo, quia cadunt de fundamento, id est, de Deo, quod non possit eis dare necessaria, vel non velit sustentare eos. Tertiò, sunt in tenebris quasi fures, ambulantes in tenebris vitiorum, nec sunt audaces quasi milites ad pugnandum pro honore Dei, vel ad aggrediendum opus virile. Quarto sunt quasi asinus, qui caput inclinat ad terram. Sic ipsi stolidi & insipientes semper terram meditantur, & præsentia, nunquam futura. Quintò impudici sunt, quasi meretrices, procedunt ad me in habitu meretricio, omnia membra habent ad luxuriandum. Sextò sunt quasi pice deformiter maculati, omnes qui accedunt ad eos, deturpantur. Septimò sunt abominabiles, quasi vomitus, & levius & melius esset mihi accedere ad vomitum, quàm ad delectationem cum eis. Ita autem abominabiles sunt, ut omnis exercitus cœli abominetur eos.

Lib.4.c.33.p.271. Domine reverende. Inter alias collationes intimetur Domino Papæ, quàm flebilis est status urbis, quæ quondam felix extitit & corporaliter & spiritualiter. Corporaliter quidem, quia ejus seculáres principes, qui ejus defensores esse deberent, facti sunt sævissimi raptores. Et ideò domus ejus destructæ sunt & multæ Ecclesiæ penitus desolatæ, in quib' ossa benedicta Sanctorũ continentur, quæ gloriosis miraculis coruscant, quorum animæ in regno Dei sublimiter coronantur. Templa etiã ipsorum tectis destructis & clausuris ablatis, in latrinas mutata sunt hominis, canum & bestiarum. Spiritualiter verò infelix est urbs, quia multæ constitutiones, quas S. Papæ ex infusione Spiritus S. ad Dei laudem & animarum salutem in Ecclesia statuerunt, jam deletæ sunt

Id

Id est Apostolicum Catholicum, quod semper & ubique & ab omnibus pijs est creditum.

Concilium Tridentinum non semper, neque ubique, neque ab omnibus pijs est creditum.

Ergò Concilium Tridentinum non est Apostolicum neque Catholicum.

Assumptum fuit per Inductionem 28. articulorum ad oculum demonstratum: Ecclesiæ Gallicanę id non recipiunt, sed executionem illius abegerunt, fugarunt, rejecerunt. Æquum est, inquit Lysias, ut nullus nostrum tibi parcat, cum illorum nulli, quos occidisti, peperceris.

ORATIO II.

A Romanis & Christianis Imperatoribus Concilia fuisse olim congregata Oecumenica, inductione Conciliorum Uuiversalium ostendi potest. Nam à Constantino Magno indictum fuisse Concilium Nicenum I. à Theodosio I. Constantinopolitanum: à Theodosio II. Ephesinum, atque à Marciano Chalcedonense: scribit enim in historia Socrates: idcirco Imperatores in historia complexus sum, quia ex quo tempore cæperunt esse Christiani, Ecclesiast. negotia pendent ab illis, & maxima conciliade illorum sententia & facta sunt & fiunt L. 5. in proœmio.

Episcopi etiam, qui ad Constantinopolitanum Concilium venerant, se ad Romanum Concilium fuisse à Damaso Pontifice Romam evocatos testantur: verum adjungunt, ita mandante per literas, Imperatore τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως γραμμάτων. Thedor. l. 5 c. 9.

In epistola verò ad Theodosium Imperatorem scribunt hoc modo; literis, quibus nos convocasti, Ecclesiam honore prosecutus es.

Neq; vero omnibus semper Concilijs Rom. Pontifex aut eo absente Rom. Pontificis legatus præfuit ac præsedit. Constat n. Niceno Concil. præfuisse Eustathium, Antiochenum Patriarcham, Romaniq; Pontificis legatos, Vitum & Vincent. quarto infra loco consedisse: Sardicensi Hosius Cordubensis, Aquileiensi Ambrosius Mediolanensis; Carthaginensi Aurelius Carthaginensis; Chalcedonensi Leonis Romani Pontificis Legatus præsedit, non tamen jure suo aut universalis potestatis ergò, sed tantum præcariò, ipsiusque Imperatoris permissu.

Atqui definitio Conciliorum modernorum, ut refert M. Antonius de Dominis l. 5. p. 178. sine scipturis, sine examine, sine patrum consen-

su,

ſu, imò contra eum ex ſola unius hominis voluntate, ne dicam libidine & aſſeclarum aut inſcitia, aut aſſentatione tota procedit.

Idem l.7. c.3. p.66. Decreta profectò Concilij Tridentini in rem judicatam non tranſiiſſe multa convincunt.

1. Quia Concilium non fuit generale, verè Oecumenicum: ſiquidem ex toto Oriente nulli penitus adfuerunt, imò ne vocati quidem fuerunt.

2. Quia ex ipſo etiam Occidente plurimæ & maximè inſignes Eccleſiæ abfuerunt, puta tota Anglicana & maximè pars Germanicarum.

3. Quia Gallicana tota Eccleſia actis illis reſtitit, nec ea voluit admittere aut approbare, multo minus ea totius Orientis Eccleſiæ fere omnes, Anglicana, Germanicæq; plurimæ receperunt, ſed omnes contradixerunt & contradicunt.

4. Quia in eo Concilio Papa per ſuos Legatos Dominus fuit & Tyrannus: nihil enim tractari potuit, niſi proponentibus Legatis, & liberè differentes, illic minis etiam, ubi blanditiæ non ſuccedebant, ſilere aut abire compellebant Epiſcopos.

5. Quia non pondus ſed numerus ſuffragiorum rem decernebant, numerus verò erat vel ex Epiſcopis titularibus ad ſpeciem, qui nullius Eccleſiæ erant Epiſcopi in actu, vel ex illiteratis aut Juriſtis, in Theologia penitus infantibus, vel demum ex pauperibus aut ambitioſis, qui Papæ partes pecunijs ipſius & beneficiorum ac dignitatum ſpe lectati, contra jus faſque ſequerentur.

6. Quia Concilium alios non habuit, niſi ejuſdem ſententiæ juratos homines, in unum conſpirantes; contrarias ſententias, pro quibus imò contra quas Concilium illud fuit congregatum, qui explicaret & defenderet, nemo aderat.

7. Quia Principes etiam Chriſtiani ſuæ ditionis Epiſcopos in eam ſententiam propendere compellebant, quæ non Chriſti Eccleſiæq; cauſam, ſed ipſorum humana conſilia promoveret.

Pag. 67. Definitionem illam factam a ſolis V. Cardinalibus, & in totum 48. Epiſcopis, qui Concil. Oecumenicum non poſſunt efficere.

Pag. 68. Illi ſalvi conductus, qui oblati fuerunt ſeſſ. 13. 15. & 18. captioſi ſunt & meræ decipulæ.

Lib. 7. c.5. p.92. *Papatus eſt res nova & commentitia, undique falſa*, ut notavi. l.4. c.10. Num. 98.

Eò

Eò nostris temporibus, scribit in præfatione tomi 1. redacta res est, ut Ecclesiasticæ controversię non Theologis amplius, non Concilijs, sed tortoribus, sed carnificibus, sed sicarijs, sed sanguinarijs sed parricidis defendendæ Romæ aut Roma committantur.

Jam talibus non ornatur Romana Curia, sed ad summum Leguleijs cavillorum in re pecuniaria artificibus, emungendarum crumenarum peritissimis, & Chrysum magis quam Christum amantibus: sacra Scriptura & divina Theologia ab urbe illa (Roma) exulant, aut intra Monasteriorum paucorum septa, ipsa seu potius ipsius larva delitescit, in Papæ Cardinaliumque aulis diversorium non habet, Consistorium illam neque de facie novit, & nihilominus supremum & infallibilem fidei magistrum Papam esse insulsissimè contendimus. *Lib. 7. c. 5. p. 81.*

Qui sunt jam Episcopi sub Romano Potentatu? In temporalibus quidem, ubi optima sunt sacerdotia & dignitate eminent seculari, magnates sunt, conspicui sunt, Principes sunt, sed Episcopi, *nisi æquivocè*, nequaquam sunt. Sicut muti sunt omnes Episcopi sub Romano. *In præfat.*

Hi sunt, monente S. Bernhardo, unitatis divisores, inimici pacis, charitatis expertes, vanitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis, ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere. Et quæ major *superbia, quàm ut unus homo* toti congregationi *judicium suum præferat*, tanquam ipse *solus* habeat Spiritum Dei? *Tom. 1. serm. 3. de resurrect. p. 207.*

Quod olim de Arianis Theodoretus scripsit, Idem nos de Pontificibus Romanis: ne unum quidem collegarum nostrorum vel ad mediocrem sapientiam pervenisse censent, *sed se solos sapientes*, solos egestatem voluntariam sectantes, solos dogmatum inventores, & sibi solis ea doctrinæ patefacta esse mysteria, quæ in nullius unquam sub sole cogitationem ac mentem venerint, arbitrantur. *Hist. Eccl. l. 1. c. 4. p. 9.*

Quia autem Concilium Tridentinum tertiam sessionem an. 1546. 4. Febr. inchoavit, & symbolum Fidei promulgavit, placet de Symbolo fidei Neo-catholico pauca referre: audite: judicate.

Paulò ante M. Antonius de Dominis dixerat Papatum esse rem novam & commentitiam, undique falsam, evincere conabor Symbolum Neo-catholicum Romanum, ex scriptis papistarum penitus erutum: ita autem corde credunt & ore fatentur.

Credo in omnes sanctos *Omnipotentes*:

1. In primis in S. Franciscum, in Deorum numerum receptum.

Abusus Indulgentiarum Romanæ Ecclesiæ est Theologia fortuita. Ergò nullus.

11. De Indulgentijs lib.2.cap.12.p.472.ad objectionem. Paulus non imposuit Corintho mulctam publicam, ut suis illis pœnis & afflictionibus Deo pro peccato incestus satisfaceret.

Respondit Bellarminus, quamvis *fortasse* B. Paulus non dixerit Corintho certum tempus, vel speciem pœnitentiæ, &c.

Theologia fortuita est nulla. Impositio mulctæ publicæ est Theologia fortuita. Ergo nulla.

Ex III. Tomo.

12. De pœnitentia l.1.c.11. scribit Bellarminus: cur igitur instat Chemnitius, ab exemplis V. T. Sacramentum pœnitentiæ confirmare nitimini. Si pœnitentia in V. T. sacramentum non erat?

Respondeo, non probamus ex V. T. pœnitentiæ Sacramentum, nisi *fortè* ex vaticiniis & figuris.

Theologia fortuita est nulla. Pœnitentiam esse Sacramentum, est Theologia fortuita. Ergo nulla.

13. De pœnitentia lib.2 c.14. p.245 Psal.50. Amplius lava me ab iniquitate mea: *Fortè* enim non totius pœnæ reatus per conversionem ei remissus fuerat.

Theologia fortuita est nulla. Non totius pœnæ reatum per conversionem remitti, est Thelogia fortuita. Ergo nulla.

14. Idem de pœnitentia l. 2. c.14. p.428. qui dicit, ego te baptizo, vel absolvo, non affirmat se absolutè baptizare vel absolvere, cum non ignoret, multis modis fieri posse, ut neque baptizet, neque absolvat, licet verba pronunciet, nimirum si is, qui sacramentum suscipere videtur, *Fortè* non habeat suscipiendi intentionem, vel non ritè sit dispositus, aut obicem ponat.

Theologia fortuita est nulla. Intentio baptizantis aut absolventis est Theologia fortuita. Ergò intentio baptizantis aut absolventis est nulla.

15. De Pœnitentia lib.3. cap.6. pag.444. ad locum Tertulliani à Chemnitio citati ait, loqui Tertullianum de pœnitentia publica tantum; secundò loqui de Confessione, quæ fiebat in solis presbyteris, sed etiam laicis, &c.

Respondeo, inquit Bellarminus, loquitur *fortasse* Tertullianus de pœnitentia publica, sed quæ fiebat post confessionem secretam.

Theologia fortuita est nulla. Pœnitentia publica est Theologia fortuita. Ergò nulla.

16. De pœnitentia l.3.c.14.p.453. Qualiscunq; tandem Nectarius fuerit, non ritum confitendi abrogavit, sed presbyterum duntaxat exauctoravit, qui publicis pœnitentibus præerat, &c. *Fortassis* Calvinus Sozomenum Græcum non legit, aut fidelem aliquam versionem, sed in Musculum incidit, qui ita reddidit titulum c.16.l.7. Sozomeni, q[illegible] do abrogata fuerit Confessio.

Theologia fortuita est nulla. Publica pœnitentia & interdum privata est Theologia fortuita. Ergò nulla.

Ex IV. Tomo.

17. Boll. de gratia & libero arbitr. in l.2.c.7. p.190. S. Augustinus cum ait, Pharaonem non peccasse, quando jubenti Deo non parebat, videtur significare voluisse, non potuisse Pharaonem obedire ex corde, ita ut converteretur: & ideò non fuisse illi imputatum in peccatum, quod non converteretur, quoniam pro eo tempore converti obturato corde non poterat, cum quo tamen benè cohæret, ut potuerit Pharao facere secundùm substantiam operis, id quod Deus jubebat, & ideò peccasse, quia non fecit. *Fortasse* etiam Sanctus Augustinus postea mutavit sententiam &c.

Omne fortasse solvitur per non fortasse: Concludimus oratiunculam hanc testimonio Melchioris Cani, Theologi Hispani, locorum Theolog. l.7.c.3 p.221. ita commentantis: authores Canonici, ut supremi, cælestes, divini, perpetuam stabilemque constantiam servant: reliqui verò scriptores sancti, inferiores & humani sunt, deficiuntque interdum, ac monstrū quandoq; pariunt præter convenientem ordinem institutūq; naturę.

ORATIO I.
Contra Concilium Tridentinum.
Opposita primæ & secundæ Sessioni.

M. Antonius de Dominis Tom 2. p.271. Cumulus omnium errorum & excessuum in doctrina fidei factus est demum in Concilio Tridentino, in quo inutiles, imò falsi & perniciosi articuli veræ fidei adjecti sunt.

MAnipulus exemplorū Duaci editus an.1614. à Joanne Faio Abbate S. Bavonis, Historiā recitat hisce verbis. Clericus quidā in Synodo P.408.

Episcoporum prædicare compulsus angustiabatur, quid nam digne possset coram tot prælatis Ecclesiæ prædicare. Cum autem oraret, venit Diabolus & dixit ei: quid tristaris? Dicas eis istud, & non aliud: Principes inferni salutant Principes Ecclesiæ. Læti omnes nos gratias eis referimus, quia cum ipsis prælatis eorum subditi simul nobis offeruntur, & per eorum negligentiam, ad nos ferè devolvitur totus mundus. Invitus quidem tibi dico, sed per Deum coactus. Respondit Clericus, mihi, si narravero, non credetur. Ac ille tangens maxillam ejus: ecce, inquit, signum nigredo insolita faciei tuæ, hanc antequam prædices, non tangas, post prædicationem, aqua benedicta delebis. Processit ille prædicaturus, & mirantibus cunctis cum signo indito faciei, quæ jussa sibi fuerant, recitavit, & omnium corda ad horrorem maximum commovit. Hæc acta sunt Parisiis anno ab Incarnatione Domini 1248. quæ cum nobilis adolescens Thomas de Aquino nomine vereretur, Ordinem intravit Prædicatorum Bononiæ. Cantipratanus de Apibus lib. 1. cap. 20.

Mirum exordium, auditores, insolita narratio, odiosa confirmatio, amicos tempore, fortuna, cupidinibus, aliquando aut erroribus

l. 4 p. 180. imminui, transferri, desinere, monente Tacito.

Dicam potius, Protestantes Lutherani salutant Episcopos & Clerum Ecclesiæ Romanæ, atque cognitionem veritatis cœlestis precantur.

Colon. 1542 p. 332. b. Utinam cum summa diligentia Pontifex summus, scribit Dionysius Carthusianus parte altera sermonum de sanctis, Reformationi totius insudaret Ecclesiæ, & nunc per alios hoc operaretur pro posse. Imò seipsum imprimis, ac unam suam ac Romanam Ecclesiam reformaret, juxta hæc, quæ super hoc scripserunt Viri doctissimi, Petrus de Aliaco, & Cancellarius Parisiensis Johannes, deinde ante eos ferventissimus ac Sanctus Pater Bernhardus, & alii quidam Catholici.

Johan. Hofmeister Dominica 26. Trinitat. p. 106. Sed quod Judæis dictum est, etiam ad nos pertinere putamus. Illi enim videbantur esse, quod nos cupimus appellari, videlicet Filii Dei, populus electus, gens sancta. Verùm quoniam illi, ceu diximus, nomine tenus tantum & externa quadam umbra erant Filii Dei, ideò tantum naufragium fecerunt. Cum igitur in templis & Monasteriis multis, plus hypocrisis & superstitionis, quam veræ pietatis & religionis fuerit, quis miretur idem in

nostris

nostris templis fieri, quod in illorum templo factum esse constat? Nam idem Deus & Judæorum & Christianorum, & quod in illis punivit, nobis nequaquam laudi dabit.

Laborante & ægrotante capite, quomodo non membra malè habeant? Sunt qui hujus mali causam in curiam referant Romanam. Et verum id quoque est, non rarò videns ibi nonnulla utcunque succedere, quæ forent emendanda. *De Johan. Eccius de S. Andrea p.6.b.*

Johannes Truhemius de sacerdotum vita instituenda: Corruptus est, ut plurimum status credentium, & est sicut populus, sic etiam Sacerdos. Omnes avaritiæ student, à majori usque ad infimum. *B.5.*

Hæc mala ab Ecclesia Romana manarunt, teste Gentiano Herveto, de reparanda Ecclesiastica disciplina. *Brixiæ 1563.*

Unicam S. Brigitam, & quidem Canonizatam audiamus, quæ lib. I. Revelationum c.41. p.65. ita Papam Romanum alloquitur. Nunc ergò conqueror super te caput Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & Successoribus ejus tradidi ad sedendum in ea triplici dignitate, & autoritate. Primò ut potestatem haberent ligandi animas & solvendi à peccato. Secundò ut aperirent cœlum pœnitentibus. Tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. Sed tu qui deberes solvere animas, & ad me præsentare, tu verè es animarum interfector. Ego enim institui Petrum pastorem & servatorem ovium mearum: tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu pejor es Lucifero: ipse enim habebat ad me invidiam, & nullum concupivit occidere, nisi me, ut pro me dominaretur. Tu autem tantò deterior es, quod non solùm occidis me, removendo me à te per mala opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum: ego redemi animas sanguine meo, & commisi eas tibi tanquam amico fideli: tu autem tradis eas iterato inimico, à quo redemi eas. Tu es injustior Pilato, qui nullum judicabat ad mortem, nisi me. Tu autem non solum judicas me, quasi nullius dominatorem, & nullius boni dignum, imo & animas innocentes condemnas, & nocentes dimittis. Tu es immitior Juda, qui me solum vendidit: tu autem non solum me vendis, sed & animas electorum meorum, pro turpi lucro tuo, & vano nomine. Tu es abominabilior Judæis: ipsi crucifixerunt corpus meum solum: tu autem crucifigis & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et ideò quia *Editionis Romanæ 1606.*

tu

tu *similis es Lucifero, injustior Pilato, immitior Iuda, abominabilior Iudæis*, ideò meritò conqueror super te.

Verùm audire mihi videor, tales abusus jam per Concilium Tridentinum, totius terrarum Orbis solenne judicium, jam esse sublatos & extinctos: hoc qui non audiat, esse hæreticum & anathemate percussum, de quo ut me benignè audiatis, majorem in modum obtestor.

Mirum vero, *Auditores*, nos in rebus fidei ad Concilium particulare remitti, quod alioquin Pontificibus Romanis est sudes in oculis. *Paulus* enim *Iovius* de Papa Alexandro VI. ita scripsit. De indicendo
lib.2 p.40. concilio, ut ipse sacro rerum fastigio dejiceretur, agitare intelligebat. Id unum enim Concilii nomen supra cæteros infelices humanarum rerum casus maximo terrori Pontificibus esse consuevit. Quod plerique in his conventibus, dum de Repub. Christiana referunt, placita religionis interpretantur, & ad castigandam sacerdotum luxuriam censorias leges condunt, ipsi Pontifices Pontificio jure circumventi ejurare supremam dignitatem, sed demum Pontificatu abdicare coguntur.

Concilia Oecumenica priora, quæ Canones suos ex S. Scriptura & secundùm Scripturam desumserunt, magni facimus, admiramur, veneramur, deque illis pronunciamus, quod Statius de Virgilii Æneide.

Vive, precor, nec tu divinam Æneida tenta,
Sed longè sequere, & vestigia semper adora.

Ita Episcopus Africanus *Facundus* lib.12.p.534. Unde *Marcianus* quoque Imperator, post Sacerdotum sententiam, aliquid tractare, impium duxit atque sacrilegum, nec cuiquam semel judicata, recteque disposita revolvere, & de his publicè disputare permisit.

Pag.535. Quisquis post veritatem repertam, aliquid ulterius discutit mendacium quærit.

Codic.l.1. tit.4 p.18. Nam & injuriam facit judicio reverendissimæ Synodi, si quis semel judicata ac rectè disposita revolvere, & publicè disposita contenderit. Codic.l.6.tit.5.p. 277. Verum enim verò omne quod decisum est ab aliquo, si ad sua initia revertitur, taliter revertitur, qualiter emanavit ab illo.

P.311. Et sententia lata contra absentem, ex causa probabili & necessaria, non debet ei nocere.

Sententia lata in alio loco, quàm debuerat fieri, est ipso jure nulla, teste Paulo de Castro. Codex l.l.7.tit.45.p.311.

Ab

Ab executione non est inchoandum, sed primò debet de causa cognosci, & per definitionem sententia terminari. *Tit. 53. p. 315.*

Audiamus potius S. Chrysostomum ita loquentem: Collegerunt Judæi Concilium & dixerunt, quid facimus? Bonum quidem est illud, collegerunt, sed malum illud, Concilium, non ad charitatem, sed ad pugnam, non ad pacem vocantes, sed ad bellum incitantes collegerunt concilium, non ut Deum glorificarent, sed ut Christum ignominia afficerent. Collegerunt Concilium, non ut fidem stabilirent, sed ut lapidem angularem abjicerent. Collegerunt Concilium, non ut oves errantes ad ovile deducerent, sed, ut occiso pastore, gregem dispergerent. Collegerunt Concilium non ut margaritam niveo candore micantem fide exciperent, sed ut phengitem lapidem, ut quidem putabant, perfidia inobscurarent. Collegerunt Concilium, non ut thesaurum absconditū in agro bene susciperent, sed ut improbè Dei templum everterent. Collegerunt Concilium, non ut mellifluos vitis racemos decerperent, sed ut vitem veram ad crucis arborem applicantes, seipsos vites arbustivas perditionis, nos autem salutis efficerent. O Concilium à Diabolo adversus Christum collectum! O Consistorium iniquitate repletum! O Concilium luporum potius sanguinem avidorum, quàm hominum deiferorum. Quid verò luporum immanium dico? Imò leonibus immanibus pejores dixerim rectius! *Tom. 6. p. 385.*

Antequam autem ad specialem articulorum ἐπίκρισιν veniamus, placet brevibus exponere, quid Christianissimi Galliarum Regis Proceres de hoc Concilio particulari (neminem enim habuit ex Asia, neminem ex Africa, neque pretioso Johanne) senserint.

Jam vero, inquiunt, ex veritate possumus confirmare, nullum post hominum memoriam fuisse habitum, quod tam noceat, aut in librio exponat dignitatem hujus regni: si enim propius inspicimus, constabit, maximam decretorum illius partem ex diametro videri oppugnare libertatem Ecclesiarum nostrarum, & Majestatem Regis Christianissimi, in quem hæc fabricata sunt. *Apologia Catholica. Paris 1586. p. 188.*

Primum, quia in isto cœtu vocatus fuit in dubium Ordo, & primus honoris gradus, qui ab annis mille inter Christianos Reges ad nostrum pertinet. Itaque si Majestas regia illud (ut obtenditur) Concilium hodierno tempore comprobaret, facturus esset maximo damno suo, quia (inquit Baldus) coronam gestat libertatis & gloriæ.

 Secun-

2. Secundò, si ad reformationem morum, politiæ, & disciplinæ Ecclesiasticæ respexeris, qui flos fuit omni tempore præstantissimus hujus regni, quisquis sessiones Concilii istius Tridentini legerit, eam animadvertet funditus amitti Concilio isto, aboleri, & ad Pontificem Romanum transferri. Nam quarto & septimo Decreto Sessionis septimæ dicitur non esse necessarios consensus populi & Magistratus autoritatem in eligendis ordinandisque Episcopis & Sacerdotibus: quæ res omnino repugnat cum jure divino, cum primitivæ Ecclesiæ observatione, cum priscis Canonibus, cum statutis Caroli Magni & Ludovici Pii, inprimis autem cum deliberatione Ordinum hujus Regni, qui Aureliæ anno 1560. convenerant, rata habita in suprema Parisiensi Curia, qua constituitur, ut intersint cum clero à nobilitate duodecim viri Nobiles, & duodecim spectati cives in Curia publica, singulorum oppidorum electi, qui tertium Ordinem repræsentent..

C. Sacrorū 73. dist. C. vota civiū. 63. dist. C. Cleri 93. dist. C. quanto 63. dist.

3. Item secunda parte ejusdem Sessionis Concilium istud Antistitibus tribus cognitionem de proventibus & fabricis Ecclesiarum, contra vetera Regum nostrorum edicta: inprimis autem contra quam Carolus 6. anno 1385. sanxit, ut fabricarū jurisdictio ad judices regios pertineret.

4. Eadem Sessione Concilium permittit Episcopis, ut detrahant partem proventuum ad ptochotrophia pertinentium, eoque pinguiores amplius pinguescant. Sic manifestè minuitur autoritas Regis & summi illius Eleemosynarii, evertunturque leges innumeræ veteres & novæ Francisci I. & Caroli IX. Regis.

5. Aliam quoque injuriam manifestè huic regno facit, cum monita & excommunicationes Concilio isti permittuntur atque statuuntur, non solùm ut res tectæ revelentur, verum etiam, ut recuperentur amissæ: contra quam summæ hujus regni Curiæ innumeris Arestis statuerunt, damnantes istud, & abusum iniquo deputantes.

6. Permittit etiam ut laici afficiantur mulctis pecuniariis, bonorū & corporum prehensionibus, occupationibus & manus injectionibus, tam per administros Episcoporum, quàm per officiales, quam potestatem in Gallia ne ipsos quidem Ecclesiasticos unquā habuerunt, & quæ pura usurpatio in potestatem secularem futura esset.

7. Cavet ne Magistratus impediat Judicem Ecclesiasticum ab homine excommunicando, aut revocanda excommunicatione sua, cum hac re Ecclesiastici de more plus satis abutuntur,.

8. Re-

8. Retractat Legem Philippi Pulchri, probatam & relatam in acta Parlamenti, de duellis vel certaminibus singularibus: atque in hac causa Reges, Principes, Duces, Marchiones & alios sua jurisdictione spoliat, abusu & iniquitate intoleranda, ut ante diximus.

9. Probat, ut nati viginti quinque annos promoveantur in ordines sacerdotii, curionatus & dignitates Ecclesiasticas: cum lege trium Statuum & maximorum conventuum Franciæ ante promulgata, desiderentur 30 anni.

10. Facultatem tribuit adolescentibus, ut profiteantur vota, anno 16. completo: corrigens legem ab Ordinibus latam, quæ in maribus hanc facultatem definivit, 25. anno completo, in fœminis 20.

11. Provisionem Episcoporum atque Antistitum attribuit Pontifici contra antiquas leges Caroli Magni, filiorum, & contra quam habetur Pragmatica sanctione S. Ludovici, quæ in actis Parlamenti extat: & à conventibus maximis Aureliæ habitis fuit hoc prohibitum.

12. Permittit Archiepiscopis & Episcopis, ut diœceses suas per Vicarium visitent, contra eorundem Ordinum Arestum.

13. Autoritatem tribuit Pontifici, ut simplicia beneficia conjungat Episcopalibus: quod adversatur decretis Conciliorum Constantiensis & Basileensis, multisque Arestis supremarum Curiarum in hoc regno, ex quibus ista adunationum genera in locis ipsis oportet fieri.

14. Eodem Concilio evertuntur Indulgentiæ seu Privilegia Curiæ Parlamenti, Collegiisque & Academiis quibusdam hujus regni, postulante Rege concessa, & Ecclesiastici Academiarum conservatores & privilegiati in regno abrogantur.

15. Prohibetur item iis, qui religionem voverunt, ne ullo pacto de bonis acquisitis suis mobilibus aut immobilibus disponant, contra quam Ordinibus Aurelianensibus visum est, convenienter Decreto Moguntini illius concilii, quod habitum fuit Caroli M. tempore.

16. Ordinibus Mendicantium jus tribuit possidendi census, agros, redditus & bona immobilia, contra Concilium Viennense habitum anno 1310. veteraque Aresta Curiæ innumerabilia.

17. Adimit nominationem Regi in conventibus & monasteriis

regularibus,& triennale Abbatiffarum ac Prioriffarum ab Ordinibus iisdem constitutum.

18. Monachis facultatem tribuit conveniendi & habendi conventus, aut capitula generalia: rem in repub. periculosam, qua solent isti ab autoritate & obsequio Regis & magistratus cujusque temporis eximere. Quapropter etiam conventus isti Arestis Curiæ plerumque iniqui sunt pronunciati,& (ut loquuntur) abusivi.

19. Copiam facit Episcopo instituendi novos dies, quod Arestis quàm plurimis Curia improbavit,& Concilium provinciale apud Senonas habitum anno 1527.

20. Rescindit Laicos patronatus, nisi patroni instrumento authentico probaverint jus suum præsentandi, idque continuatum & effectum per 50. annos docuerint; rejicitque alia omnia probationum genera.

21. Judices Ecclesiasticos mandat cognoscere de Jure & possessione patronatuum, qui abhinc 40. annos fundatione, dotatione aut constructione fuerint acquisiti: quæ maxima est in autoritatem Regis & magistratuum ipsius usurpatio.

22. Instituit novum genus Judicum delegatorum, qui dicuntur Apostolici,& potestatem confert in Episcopos eligendi istos in suis diœcesi, sine cognitione vel autoritate Regis, qui totidem numero [illegible] sunt, abalienata a subjectione Majestatis regiæ, cujus in [illegible] vivunt.

23. Tandem declarat idem Concilium, superiorem Concilio esse Pontificem, & cavet, ne Episcopi abjiciant se,& submittant Regibus atque Principibus.

24. Omnibus Ecclesiasticis mandat, quibus ex jure & consuetudine suffragia sunt in Conciliis provincialibus, ut istud, quod solet [illegible]tur Concilium, accipiant, jurent in obsequium Pontificis & publice profiteantur autoritatem ejus.

25. Academiis imperat, ne quid doceant, nisi Decretis Concilii istius conformatum, & solenne Juramentum quotannis ad hanc rem ipsius Sanctitati præstent.

26. Mandat omnibus principibus & potentioribus, ut Canones istos servent, renovatque antiquas omnes Decretales, ut sunt patroni Bonifacii 8.& alias ante abrogatas in Francorum Regno, tum edictis & constitutionibus Regum, tum supremarum Curiarum Arestis & maximi Concilii.

27. Episco-

27. Episcoporum Francorum causæ ab eodem Concilio ad Romanam Curiam & Consistorium Papæ revocantur: contra dignitatem Majestatis regiæ & Canonas priscos universalis Ecclesiæ, quibus criminales Episcoporum causæ, etiamsi ab officio aut gradu amoveri eos oporteret, ad Episcopos illius regionis aut provinciarum Synodum, non ad Pontificem dicuntur pertinere: quemadmodum multis Arestis Curiæ fuit judicatum secundum generalia Concilia, Constantinopolitanum & Carthaginense. Atque hic summopere Concilium derogat de summa dignitate Regis & Jurisdictione, quam omni seculo habuit in Episcopos regni sui. Exemplo sunt Ægidius Rhemensis Episcopus, Prætextatus Rotomagensis, Desiderius Viennensis Archiepiscopus, & alii quàm plurimi, quorum Gregorius Turonensis, Aimoinus, Ado & Vincentius historialis meminerunt. Ne longiores simus, Concilium istud quod obtenditur, tollit & convellit vetustissimas libertates Ecclesiæ nostræ, ut sint adminiculo abusioni pontificis.

28. Eodem Concilio infirmat, revocat & pro nullis renunciat Conjugia, quæ non fuerint contracta coram Ecclesia Romana: qua in re seminarium est centies mille rixarum, expostulationum, litium & contentionum per innumeras familias hujus Regni, quæ ex autoritate & cum gratia Regis ac publica fide edictorum pacificationis matrimonia contraxerunt, liberosque genuerunt, qui contra fas & jus illegitimi haberentur, successionbusque Patrum suorum privarentur, & uxores Concubinæ pronunciarentur, verorumq; suorum conjugum adulteræ. Hoc demum est oppugnare Deum, in alieno regno cœtum impromgerorum hominum statuere, deformationem longè graviorem in Ecclesiam inducere, & Francorum Rege tanquam lictore abuti, qui pontificis mandata exequatur, nec autoritate valeat ad politiam in regno suo instituendam. Equidem nunquam mihi persuaserim eos Francos esse, qui hoc tempore tam soliciti & vehementer instant, ut publicè accipiatur Concilium istud. Hi se procuratores magis negotiorum & dignitatis Papæ & administros ipsius testantur esse, quam Regis sui supremiq; Domini. Hic igitur de sententia judicioq; optimorum virorum & Francorum summè Catholicorum sub traditionibus Ecclesiæ Romanæ viventium, Tridentinum istud Concilium omninò haberi necesse est pro *manifesta conspiratione & conjuratione* contra autoritatem & dignitatem hujus Regni subditorumq; ejus, quacunq; conditione sint, nam omnes offenduntur eo gravissimè.

Concludam primam hanc orationem verbis Sanctæ Brigitæ, quæ lib.4. Revelationum cap.133.p.401. editionis Romanæ An.1606 ita exclamat: audite O exercitus & omnes angeli. Elegi Sacerdotes præ omnibus angelis & justis, & dedi eis potestatem, ut corpus meum tractarent. Si enim voluissem potuissem benè elegisse angelum aliquem ad tale officium. Sed tantum dilexi Sacerdotes, ut eis tantum honorem concederem, & constitui eos ut starent ante me quasi in 7. Ordinibus: deberent enim esse patientes quasi oves, stabiles quasi murus boni fundamenti, animosi quasi milites, sapientes quasi serpentes, pudici quasi Virgo, mundi quasi angelus, ardentes amore quasi sponsa ad cubile viri sui. Nunc autem averterunt se pessimè; sunt enim feri, quasi lupi rapaces, qui in fame & cupiditate sua nulli cedunt, nulli deferunt honorem, nihil erubescunt. Secundò instabiles quasi lapis in muro infirmo, quia discedunt de fundamento, id est, de Deo, quod non possit eis dare necessaria, vel non velit sustentare eos. Tertiò, sunt in tenebris quasi fures, ambulantes in tenebris vitiorum, nec sunt audaces quasi milites ad pugnandum pro honore Dei; vel ad aggrediendum opus virile. Quarto stant quasi asinus, qui caput inclinat ad terram. Sic ipsi stolidi & insipientes semper terram meditantur, & præsentia, nunquam futura. Quintò impudici sunt, quasi meretrices, procedunt ad me in habitu meretricio, omnia membra habent ad luxuriandum. Sextò sunt quasi pice deformiter maculati, omnes qui accedunt ad eos, deturpantur. Septimo sunt abominabiles, quasi vomitus, & levius & melius esset mihi accedere ad vomitum, quàm ad delectationem cum eis. Ita autem abominabiles sunt, ut omnis exercitus cœli abominetur eos.

Lib.4.c.33.p.271. Domine reverende. Inter alias collationes intimetur Domino Papæ, quàm flebilis est status urbis, quæ quondam felix extitit & corporaliter & spiritualiter. Corporaliter quidem, quia ejus seculares principes, qui ejus defensores esse deberent, facti sunt sævissimi raptores. Et ideò domus ejus destructæ sunt & multæ Ecclesiæ penitus desolatæ, in quib⁹ ossa benedicta Sanctorū continentur, quæ gloriosis miraculis coruscant, quorum animæ in regno Dei sublimiter coronantur. Templa etiā ipsorum tectis destructis, & clausuris ablatis, in latrinas mutata sunt hominis, canum & bestiarum. Spiritualiter verò infelix est urbs, quia multæ constitutiones, quas S. Papæ ex infusione Spiritus S. ad Dei laudem & animarum salutem in Ecclesia statuerunt, jam deletæ sunt.

Id eſt Apoſtolicum Catholicum, quod ſemper & ubique & ab omnibus pijs eſt creditum.

Concilium Tridentinum non ſemper, neque ubique, neque ab omnibus pijs eſt creditum.

Ergò Concilium Tridentinum non eſt Apoſtolicum neque Catholicum.

Aſſumptum fuit per Inductionem 28. articulorum ad oculum demonſtratum: Eccleſiæ Gallicanę id non recipiunt, ſed executionem illius abegerunt, fugarunt, rejecerunt. Æquum eſt, inquit Lyſias, ut nullus noſtrum tibi parcat, cum illorum nulli, quos occidiſti, peperceris.

ORATIO II.

A Romanis & Chriſtianis Imperatoribus Concilia fuiſſe olim congregata Oecumenica, inductione Conciliorum Uuiverſalium oſtendi poteſt. Nam à Conſtantino Magno indictum fuiſſe Concilium Nicenum I. à Theodoſio I. Conſtantinopolitanum: à Theodoſio II. Epheſinum, atque à Marciano Chalcedonenſe: ſcribit enim in hiſtoria Socrates: idcirco Imperatores in hiſtoria complexus ſum, quia ex quo tempore cæperunt eſſe Chriſtiani, Eccleſiaſt. negotia pendent ab illis, & maxima conciliade illorum ſententia & facta ſunt & ſiunt *L. 5. in proœmio.*

Epiſcopi etiam, qui ad Conſtantinopolitanum Concilium venerant, ſe ad Romanum Concilium fuiſſe à Damaſo Pontifice Romam evocatos teſtantur: verum adjungunt, ita mandante per literas, Imperatore, διὰ τῶν θεοφιλεστάτου βασιλέως γραμμάτων. Thedor. l. 5 c. 9.

In epiſtola verò ad Theodoſium Imperatorem ſcribunt hoc modo; literis, quibus nos convocaſti, Eccleſiam honore proſecutus es.

Neq; vero omnibus ſemper Concilijs Rom. Pontifex aut eo abſente Rom. Pontificis legatus præfuit ac præſedit. Conſtat n. Niceno Concil. præfuiſſe Euſtathium, Antiochenum Patriarcham, Romaniq; Pontificis legatos, Vitum & Vincent. quarto infra loco conſediſſe: Sardicenſi Hoſius Cordubenſis; Aquileienſi Ambroſius Mediolanenſis; Carthaginenſi Aurelius Carthaginenſis; Chalcedonenſi Leonis Romani Pontificis Legatus præſedit, non tamen jure ſuo aut univerſalis poteſtatis ergò, ſed tantum precariò, ipſiusque Imperatoris permiſſu.

Atqui definitio Conciliorum modernorum, ut refert M. Antonius de Dominis l. 5. p. 178. ſine ſcipturis, ſine examine, ſine patrum conſen-

Eò nostris temporibus, scribit in præfatione tomi 1. redacta res est, ut Ecclesiasticæ controversiæ non Theologis amplius, non Concilijs, sed tortoribus, sed carnificibus, sed sicarijs, sed sanguinarijs sed parricidis defendendæ Romæ aut Roma committantur.

Jam talibus non ornatur Romana Curia, sed ad summum Leguleijs cavillorum in re pecuniaria artificibus, emungendarum crumenarum peritissimis, & Chrysum magis quam Christum amantibus: sacra Scriptura & divina Theologia ab urbe illa (Roma) exulant, aut intra Monasteriorum paucorum septa, ipsa seu potius ipsius larva delitescit, in Papæ Cardinaliumque aulis diversorium non habet, Consistorium illam neque de facie novit, & nihilominus supremum & infallibilem fidei magistrum Papam esse insulsissimè contendimus. *Lib. 7. c. 5. p. 81.*

Qui sunt jam Episcopi sub Romano Potentatu? In temporalibus quidem, ubi optima sunt sacerdotia & dignitate eminent seculari, magnates sunt, conspicui sunt, Principes sunt, sed Episcopi, *nisi æquivocè*, nequaquam sunt. Sicut muti sunt omnes Episcopi sub Romano. *In præfat.*

Hi sunt, monente S. Bernhardo, unitatis divisores, inimici pacis, charitatis expertes, vanitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis, ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere. Et quæ major *superbia, quàm ut unus homo* toti congregationi *judicium suum præferat,* tanquam ipse *solus* habeat Spiritum Dei? *Tom. 1. serm. 3. de resurrect. p. 207.*

Quod olim de Arianis Theodoretus scripsit, Idem nos de Pontificibus Romanis: ne unum quidem collegarum nostrorum vel ad mediocrem sapientiam pervenisse censent, *sed se solos sapientes,* solos egestatem voluntariam sectantes, solos dogmatum inventores, & sibi solis ea doctrinæ patefacta esse mysteria, quæ in nullius unquam sub sole cogitationem ac mentem venerint, arbitrantur. *Hist. Eccl. l. 1. c. 4. p. 9.*

Quia autem Concilium Tridentinum tertiam sessionem an. 1546. 4. Febr. inchoavit, & symbolum Fidei promulgavit, placet de Symbolo fidei Neo-catholico pauca referre: audite: judicate.

Paulò ante M. Antonius de Dominis dixerat Papatum esse rem novam & commentitiam, undique falsam, evincere conabor Symbolum Neo-catholicum Romanum, ex scriptis papistarum penitus erutum: ita autem corde credunt & ore fatentur.

Credo in omnes sanctos *Omnipotentes*:

1. In primis in S. Franciscum, in Deorum numerum receptum.

2. In S. Virginem Mariam, *Deam.*

3. In S. Angelos (invito Concilio Laodiceno, quod illos invocari vetuit.)

4. Credo in Dominum Deum nostrum Papam, in quo omnium dogmatum (articulorum fidei) firmitas pendet.

5. Creatorem creatoris sui.

6. Divinarum & humanarum Legum caput.

7. Credo in Deum Patrem, fide tantùm assentiente & incerta.

8. De cujus paterna στοργῇ ego certus esse nequeo.
Credo eadem fide & in Jesum Christum.

9. Cujus divinitas à Papæ Romani robore pendet.

10. Non verè passum: Christus enim nihil doloris sensit in passione juxta Imperatorem Justinianum & Hilarium.

11. Neque solum pro nobis mortuum, quia B. Virgo sola contrivit caput serpentis::

Tu caput inferni fregisti Sola Draconis,
Virgineo calcans dira venena pede.

Jure ergò Redemtrix nostra & propriè dici potest, & Reparatrix Orbis Anselm. to. 3. p. 220. c. 9, de excellentia B. Virginis.

12. Credo Christum ad purgatorium non descendisse, quod in V.T. fuit vacuum.

13. Non credo in Spiritum S. fiducialiter, sed fide historica.

14. Verùm credo in sanctam Romanam Ecclesiam, quæ caput est totius religionis.

15. Credò Spiritum Tridentinum, actorem simul, testem & judicem omnium hæreticorum.

Credò Ecclesiam semper visibilem.

16. Clericorum omnium communionem.

17. *Etiam Uxorum.*

18. Plenissimam peccatorum omnium per indulgentias certissimas & firmissimas, remissionem.

19. Credo etiam purgatorium, unicum refugium Catholicorum.

20. Cujus Princeps & hospes Diabolus est, animarum ibi degentium verus Liberator & Salvator.

21. Credo quoq; fide infallibili circa finem mundi, Judæos verè habituros Messiam.

22. Qui

22. Qui futurus est Catholicorum Antichristus.

23. Ex tribu *Dan* nasciturus (quæ tamen opinio non est omninò certa Bellarmino, quia revelatum fuit S. Francisco, Antichristum ex Ordine Minorum fore Monachum.)

24. Imperium Romanum sublaturus, tres annos cum dimidio regnaturus.

25. Nullam credo animæ humanæ immortalitatem, exemplo Johannis XXIII. (quod enim unus papa credit, omnes credere, & credidisse & credituros, verisimile est.)

26. Neque vitam æternam. Pars enim magna Christianorum, teste P. Drexelio de æternitate, etiam Catholicorum, gehennæ & cœli æternitatem esse non credunt. *Consider. 9. conclus. 5 p. 63.*

Annon papatus est res nova, & commentitia & undiq; falsa?

Hæc fides (qualis fuit tempore Apostolorum) nunc *deest*, Isidoro Clario. tom. 2. p. 208.

Nos nullum veræ fidei vestigium tenemus. tom. 2. p. 90.

Augustinus Steuchus l. 3. adversus Lutheranos p. 19. atq; utinam ad unguem veterem illam religionem sequeremur, quæ certè & ipsa est, quam nunc habemus, sed multis ademtis, multis oppositis, propter Sacerdotum tum ignaviam, tum imperitiam.

1. Ecclesiam autem Romanam credere *sanctos esse omnipotentes*, docet Bellarminus concione 4. de beatitudine cœlesti p. 471. proinde, inquit, non modò potentes, sed planè Omnipotentes esse illos, quis jure inficiari potest?

Henricus Sedulius in Apologetico pag. 240. jure sancti vocantur omnipotentes.

Hosius de spe & precatione p. 265. quid si *in* sanctos quoq; rectè credi docet Paulus?

Georgius Wittweller in seinem Catholischen Haußbuch p. 281. in der Außlegung deß andern Gebotts / Sonsten gemeiniglich werde diese Weiß oder Form zu schweren bey den Heiligen also verstanden, daß in den fürnemlich GOtt zum Zeugen angeruffen wird: Die Heiligen aber secundariò als nachgesetzte/welche vnsere Gedancken auch erkeñen.

Sancta *Mechtildis* revelat. lib. 1. c. 44. p. 63. b. Tertiò quod (sancti) habent suæ voluntatis copiam, quia *omnia, quæ volunt*, liberalissimè possunt.

Lib. 2. cap. ult. scribit. p. 107. b. Cui Dominus respondit: Ecce do tibi oculos meos, ut cum ipsis *omnia videas*: aures meas, ut per eas omnia quæ audis, intelligas, os etiam meum, ut quæ loquendo, orando, sive cantando proferre debes, per illud facias: do quoq; tibi cor meum, ut per illud omnia cogites, & meipsum, & omnia propter me diligas.

In Speculo vitæ S. Francisci, Venetiis an. 1504. edito, per Simonem de Lucre sequentia leguntur pag. 42. Hæc sedes fuit Luciferi, & loco illius sedibit in ea frater Franciscus humilis.

Pag. 80. Ipse est enim magnus Dominus in cœlo.

Pag. 55. b. dicitur sanctissimus.

Pag. 99. b. Christus ait: *Omnem potestatem meam Francisco delegavi.*

2. Porrò B. Virgo, θεοτόκος, Deipara, exertè DEA vocatur à Leone X. Turnero. Carolo Scribanio, Antonio Bonfinio.

Francisc. Maurus de S. Francisco aliquoties in carmine *Deam* p. 313 318. 339. magnam Deam vocat pag. 208.

GOtt der HErr selbsten ist der Jungfraw Mariæ unterworffen. Im Zinßbüchlein zu Augspurg getruckt An. 1627. A. 4. b.

3. Oecumenius in cap. 2. ad Coloss. & Laodic. cān. 35.

4. Augustinus Steuchus libr. 2. de donatione Constantini p. 230 Pontificem Sylvestrum constat à pio Principe Constantino Deum appellatum, habitumque pro Deo.

In Gloss. Extravag. Johan. 22. cap. Cum inter pag. 34. anno 1537. Lugduni: Credere autem Dominum DEUM nostrum PAPAM conditorem dictæ Decret.

Alterum quasi Christum, Perpinian. ad Pium IV. p. 294.

Martinus ab Azpelcueta in præfat. Enchiridij sive Manualis Confessariorum & pœnitentium vocavit Gregorium XIII. Deum tutelarem, & *Latinorum Regem.*

5. Discipulus de Tempore serm. 3. Gabriel Biel. lect. 4. super Can. Missæ pag. 21.

Heinrich Lamparter tom. 2. wider D. Reihing. p. 153. vnd was gestalt die Priester in einem vnachtsamen Büchlein Stella Clericorum genannt/creatores creatoris sui genannt werden/ob es wol nicht viel zu bedeuten hat/jedoch ist auch solche Weiß zu reden/so gar vnartig nicht.

6. Vitalis de Bonifacio Papa.

Esset & ut fidei & mundi Bonifacius una
Instituit, Phoca principe, Roma caput.

San-

Sanctissimus & beatissimus, qui habet cœleste arbitrium, qui est Dominus in terris, Successor Petri, Christus Domini, Dominus universi, Regum pater, Orbis lumen, summus Pontifex Papa Martinus &c. *Acta Concilii Senens.* p. 57.

Tomas Bozius Eugubinus de Imperio virtutis c. 10. p. 191. ait, Christum Imperium suum commisisse Romanis Pontificibus.

7. De fide Carbonaria in der Soldaten Brüderschafft zu Augspurg getruckt an. 1629. B. 6. hiete dich zu disputiren von Glaubens-Sachen / vnd bleibe beständig in deß Kolers einfeltigen / vesten / Catholischen Glauben.

Bellarminus de justificatione l. 1. c. 7. Fides melius per ignorantiam quàm per notitiam definitur. Martinus del Rio de timore Dei p. 362. in opere Mariano: Fides mortua, bona, sed imperfecta & informis.

8. Perpinianus orat. 4. p. 145. de B. Elisabetha: quando de tuo in me amore, dum vivo, certa esse non possum.

9. Bellarminus de Sacramentis in genere l. 2. c. 25. Omnium Conciliorum, omnium dogmatum firmitas (& sic etiam Filij Dei divinitas) pendet ab autoritate præsentis Ecclesiæ.

10. Velosillus in advertentijs p. 469 de S. Hilario.

11. 12. Sebastianus Fabrinus apud Rutilium Benzonum: & Henricus Sedulius in Apologetico p. 186. cui hæc servata victoria est, nisi Mariæ?

13. Quia Fides est tantum assensus, Bellarmino de justif. l. 1. c. 5.

14. Hosius de spe & precatione p. 265. b. Ex quo etiam loco nonnulli colligunt, rectè in Symbolo dici posse: credo *in* sanctam Catholicam Ecclesiam. Cyrill Hierosolymit: & in unam S. Cathol. Ecclesiam.

Augustinus Steuchus adversus Lutheranos l. 2. p. 7. b. credimus *in* sanctam Ecclesiam. D. Adam Tanner tom. 3. p. 490. & p. 74. p. 390.

15. Isidorus Clarius tom. 2. p. 186. sed nunc optimi quique mores ab Ecclesia tolluntur.

16. *Exorcistæ* opus habent ipsi potius, ut dæmones, quorũ operib⁹ pleni sunt, ab eis ejiciantur, Isidorus Clarius tom. 1. p. 119. b.

Francisc. Spinula Mediolanens. epigr. l. 3. p. 85. in sensum contrariũ recurrens. *Progenies bona sunt Monachi, non noxia curant,*

Turpia devitant, non male conveniunt.

Eunapius in l. de vitis Philosophorum vocat Monachos ἀνθρώπους μὲν [illegible] βίον αὐτοῖς συῶδης.

17. Clemens 1. epist. 5. tom. 1. Concil. ex editione Petri Crabbe p. 76. an. 1538.

anno 1538. Colon. Communis usus omnium, quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit, sed per iniquitatem alius hoc suum esse dixit, & alius aliud, & sic inter mortales facta divisio est. Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse ait: communia debere esse amicorum omnia, in quibus autem sunt sine dubio *& conjuges.*

Tom. 1. Conciliorum Venetiis editorum anno 1585. apud Dominicum Nicolinum fol. 299. ut & tom. 1. Conciliorum studio Severini Binii Colon. anno 1606. omissa sunt verba hæc: *In omnibus autem sunt sine dubio & conjuges.*

Strabo lib. 11. Geograph. memoriæ proditum est. Tapyris (urbe Parthiæ) morem esse, ut proprias uxores aliis viris nuptui concedant, cum duos tresve filios ex eis susceperint, quemadmodum apud nos Cato indigenti Hortensio Martiam concessit, secundum antiquam Romanorum consuetudinem.

18. Perpinianus lib. 3. orat. 5. pag. 161. qui anno Jubilæo ad D. Jacob. adeunt, remissionem omnium pœnarum consequuntur, quas post mortem in igne purgante persolvere deberent. Vide urbis Romæ admiranda p. 186. de Jubilæo Francisci Schotti & Capugnani.

In Rosario Conradi Sittardi Colon. 1603. p. 119. Tägliche Indulgentzen / die zu Rom in etlichen Kirchen zu gewinnen seyn. Bey S. Maria Scala cœli, alle Tag / zehen tausend Jahr Ablaß. Bey S. Bibiana, acht tausend Jahr Ablaß. Bey S. Praxedis, alle Tag 121000. Jahr Ablaß / und so viel Quadragen. &c.

Forerus in manuali Luther. p. 589. Lutherani cum cœnam suam distribuunt, sine ullo vero sacramento, in pœnitentia non magis à peccatis absolvunt, quàm si psittacus illa absolutionis verba pronunciaret.

D. Keller Tom. 2. p. 587. Die Prædicanten als purlautere Layen / können das Brot nicht besser consecriren, als der Meßner.

P. 659. Habt nicht mehr Weyh / als ewre Weiber.

19. Johannes Buddius in der Wahlfart ins Fegfewr p. 113. Darinn beweiset Gott noch in der Höllen Barmhertzigkeit.

Pag. 86. Ich (S. Maria) bin auch aller deren Mutter / die im Fegfewr seyn.

im Winterthell. In Legenda Sanctorum p. 148. Im Fegfewr ist Frewd und Trawren / und ich sahe viel Menschen in frewdenreichen Betthen / mit Gold und

und ꝛc. . . die hatten jhre Ruh / und sahe etliche ob Tisch sitzen/und essen.

P.1491. Das Fegfewr ist kalt und warm.

P.150. Wer vollkommene Rew an seinem End hat/der kompt in kein Fegfewer.

Ignis infernalis neminem purgat, mundat, aut lavat, Gennad. p. 86.87.

Ignis purgatorius est ignis infernalis, ex hypothesi adversariorum. Videatur magnum speculum exemplorum, tom. 1. p. 729.

Ergò ignis purgatorius neminem purgat, mundat, nec lavat.

Minorem exhibet Gabriel Barcleta serm. 36. & 83. b. Ignis inferni distat à nostro, sicut ignis materialis à picto in pariete: & dolor Christi in passione fuit maximus, & tamen pœna purgatorii est tam dura, quòd excedit dolorem passionis Christi.

Dionysius Carthusianus apud Possevin. tom. 2. p. 412. Animas in purgatorio haud certas esse de sua ipsarum salute: &, animas in purgatorio quasi omninò desperare.

Joh. Buddius von der Wallfahrt ins Fegfewr p. 110. Im Fegfewr ist kein Pein/sondern nur ein Verlangen nach Gott. *NB.*

Carmelitische Schatz-Kammer p. 211. von S. Teresiæ Lieb/die wolt gerne biß an Jüngsten Tag im Fegfewr sitzen/und gepeiniget werden/wann sie nur ein einzige Seel erhalten möchte.

20. Purgatorii ministros Thomas Morus voluit esse germanos Diabolos, non Angelos.

Johan. Buddius in der Wallfahrt p. 50. Der Richter antwortet: Dir wird gebotten/du Teufel/daß du sie solt fegen biß sie rein werden.

P. 82. Da ist der Teuffel Angriff.

Jacobus de Voragine in aurea legenda, in commemoratione omnium defunctorum fidelium p. 131. b. Circa secundum, per quos scilicet purgantur? Sciendum quod illa purgatio & punitio fit per malos angelos, & non per bonos.

S. Hieronymus tom. 4. in Ezech. c. 30. p. 426. Neque enim boni sed mali angeli tormentis præpositi sunt.

21. Antichristum à Judæis pro Messia recipiendum, scribit Bellarminus de Rom. Pontif. l. 3. c. 2.

22. Maxima pars nostrorum adversariorum hoc statuit.

23. Bellar-

23. Bellarm. de Rom. Pontif. l. 3. c. 12. Frater Sedulius l. 2. apolog. p. 122. adversus Alcoranum Franciscanorum.

24. Bellarm. de Rom. Pontif. l. 3. c. 16.

Heinrich Lamparter wider D. Reihing tom. 2. p. 650. Der Antichrist wird das Römisch Reich unter sich bringen.

D. Keller tom. 2. p. 187. Der Antichrist wird das Römisch Reich nach seiner Zertheilung an sich bringen/und sich auch einen Römischen König nennen.

P. 204. Der Antichrist wird der Juden Reich wider auffrichten.

P. 225. Der Antichrist wird ein Jud seyn.

25. In Concilio Constantiensi fol. 588.

26. Bonifacius VIII. Papa intravit ut vulpes, regnavit ut leo, mortuus est ut canis. Stella p. 32.

Magnum Specul. exemp. to. 2 p. 100. *Benedictus IX.* qui simoniacè Papatum invaserat, post ejus mortem cuidam equo insidenti apparuit, in specie monstrosi animalis, cujus aures & cauda asini erant, cætera ursi. Cum ille præ timore fugeret, clamavit: Noli, ô vir, expavescere. Scito me hominē, sicuti tu es, quia bestialiter vixi, post mortem præferre speciem bestiæ merui. Ego ille solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicam sedem indignus obtinui. Ad quem ille: quid habes retributionis nunc? inquit, usque ad diem judicii per dumosa & squalentia & sulphurea loca & tætrida rapiar, post extremum verò judicium corpus meum & animam irrevocabilis illa gehenna suscipiet. Post hæc verba disparuit. Petrus Damianus l. 1. epist. 9. Vincent. l. 26 c. 21.

Specul. exemplorum. Tom. 1. pag. 429. Refert D. Jacobus de Paradiso Carthus. in libro de peccatis mortalibus. Romanus quidam Pontifex fini vitæ appropinquans, Capellano suo autoritatem Apostolicam contulit se absolvendi, sub plenaria remissione, ut fieri solet in anno Jubilæo. Finita confessione ubi beneficium absolutionis obtinuit, obiit. Non multò post apparuit eidem Capellano vultu mœstissimo, & veste lugubri; requisitus, an ipse esset Papa defunctus? respondit, quòd sic, requirit Capellanus: quare tam tristis appares? respondit, quoniam æternæ morti adjudicatus sum. Quare inquit Capellanus, cum tamen beneficium absolutionis plenariæ tibi confessione facta, impensum sit? Respondit defunctus, quoniam supremus Judex absolutionem illam ratam non habuit. Quibus dictis disparuit.

Cum

Cum itaque Papatus sit res nova, commentitia undique, falsa, inaudita Apostolis, incognita Ecclesiæ primæ, meritò Augustanæ Confessionis Socii primam, antiquam & Apostolicam veritatem & sinceritatem agnoscunt, laudant, venerantur, commenta humana abigunt, fugant, ejiciunt. Virtus enim cum improbitate, fides cum fraudatione, pietas cum scelere, constantia cum furore, honestas cum turpitudine, fortitudo cum ignavia, prudentia cum temeritate, bonitas cum extrema rabie, summa & generalis infelicitas cum opitulatrice divinitate commercium habere non potest.

ORATIO III.

RErum Boicarum florentissimus autor Andreas Brunner, rogatus sententiam, quare Bavaria Lutheranismum nunquam recepisset, ita disseruit l. 2. pag. 809. ad fovendam pietatem à Majoribus acceptam nihil est potentius, quàm publicos cœlestium beneficiorum fontes recognoscere, qui passim per Boicam omni ævo fluxerunt, & religionis prata rigarunt, inundantque etiam hodie perenni vena, quando ferè Princeps hæc causa fuit, cur communi pestilitate, quæ superiori seculo Germaniam cæteram depopulata, fidem candoremque, avita illius decora, miserabili funere extinxit, Bojariæ ager contactus nunquam fuerit, vireatque in hunc usque diem gloria, quam primo vere habuit, quod suo Divi Ruberti cultura, proscissis tum primum novalibus exegit. Cur en[illegible]statas solennesque ceremonias & accepta à sanctissimis viris sacra sacrorumque ritus, confirmatissimas de Deo divinisque rebus sententias & scita majorum sua canitie veneranda, & inter oracula recepta deliramentis somniisque perfidorum hominum, qui manifestum pietati bellum indixissent, permutaret pia Bojaria, cum constantiæ suæ tam insignes fructus ferret, & quotidianis incrementis Numinis erga se indulgentiæ superûmque pro salute sua excubantium studii admoneretur, cum ad omnia patriæ asyla Tutelaribus divis consecrata, nemo frustra vota faceret, nulla tam dira desperataque mala essent, quæ non illic medicam [illegible]m invenirent, cum cœcis lux, mancis integritas, servituti carceriq; mancipatis libertas uno sæpe impetrata suspirio rediret, cum plena numinum & præsentibus Divis verenda adyta tortores humanorum corporum incolæ non ferrent, sed velut fulminati inde profugerent, cum

 vicissim

vicissim pietatis cultæ neglectæque in utramque partem læta tristiaque ederentur exempla, qualia fidelissimi scriptores plurima commemorant, neminem profectò, nisi qui fureret, religionis tot calculis approbatæ potuit pœnitere.

Adam Contzen Polit. l. 6. c. 28. p. 456. Nos in prima religione permansimus, nihil à prima fide mutavimus.

Lugduni 1606. *Andreas Valladerius* in expostulatione apologetica pro Jesuitis p. 160. Quid docemus, inquit? Quid dicimus? Quid tuemur aliud, nisi quod Doctores Catholici *ad unum omnes semper* in Ecclesia docuerunt? Quod Academiæ omnes Theologicæ & Lutetiana imprimis, quod religiosi quivis Ordines non hactenus toto orbe profiteantur?

Romæ 1564 apud Paulum Manutiũ. Acclamationes Patrum in fine Concilii Tridentini exertè dicunt p. 335. Hæc est fides B. Petri & Apostolorum: hæc est fides Patrum, hæc est fides Orthodoxorum.

Heribertus Ros-weidus in Anticapello pag. 125. ait: O insipientem hominem! Quasi verò unquam ὀρθοδοξία possit sejungi à Petri cathedra, vel cathedra Petri ab ὀρθοδοξίᾳ? Hæc adeò connexa sunt, ut alterum sine altero esse non possit. Nullus enim Orthodoxus, ubi ubi fuerit, nisi qui Cathedræ Petri jungitur, nullibi ὀρθοδοξία, nisi respectu quodam ad Cathedram Petri. Quod tam certum antiquis Patribus fuit, ut si quod de fide dubium oriretur, à Petri Cathedra peterentur consulta, si quis hæreticus fidem suam toti orbi probatam vellet, ad Cathedram Petri confugeret, ut si qua fraude posset, ejus communionem eblandiretur.

Verum enim verò verba optima, facta pessima esse, sequentibus rationibus evincam. Audite, judicate.

1. Prisca Romana Ecclesia de S. Scriptura honorificè sensit.

Nova Romana de S. Scriptura non honorificè sentit. Ergò nova Romana non est prisca Romana Ecclesia.

Majorem αὐτόπιστοι pontificii non negabunt.

Antverp. 1609. Minorem probo testibus novo Catholicis, quorum primus *Petrus Simon Tiletanus*, Episcopus Iprensis, de veritate l. 2. c. 11. p. 84. Scripturæ Sacræ *non possunt se explicare*, non verum sensum suum aut illius, qui eas scripsit, aperire, non dicere vel testificari, à qua parte stent, cum de vero illarum sensu atque interpretatione disputatur. *Sunt veluti plumbea* illa Lesbiæ ædificationis *Regula*, quam accommodabant Lesbii, & in-

& inflectebant, ut volebant, ad ædificationem suam. Sic Scriptura sacra sese flecti facilè patitur & accommodari in eum sensum, quem quis ante secum attulerit ac præsumserit.

Secundus testis est *Albertus Pigius* de Hierarchia Ecclesiastica, lib. 5. cap. 3. pag. 305. Supra indicavimus, Scripturas facile *trahi quocunque*, & veluti *plumbeam quandam regulam*, haud difficulter applicari impiæ cuivis sententiæ, contra Germanam suam sententiam.

Censura Coloniensis pag. 117. Scriptura veluti *Nasus cereus est*.

Tertius est *Vitus Miletus* contra Hethusium p. 21. Dicimus sacram Scripturam, si autoritatem tollas Ecclesiæ, nec tantum quidem valituram, quantum *Æsopi fabula*.

Quartus *Martinus del Rio* in speculo patientiæ & charitatis, pag. 471. Quam hæc obscura & brevi versiculo quot inclusa & quanta mysteria. Talia sunt pleraque nobis à Spiritu Sancto fidei & salutis arcana revelata, præcipuè quæ metaphoris & parabolicis allegoriis commendata. Ea semper judicavi similia Scytalis Laconicis, quibus nihil erat concisius, & ignaris mysterii singula verba *scopæ dissolutæ videbantur*.

Polydorus Virgilius l. 4. c. 9. p. 341. Vide, non secus isti Jurisconsulti aliquoties detorquent sacras literas quò volunt, ac sutores dentibus extendere pelles.

Quintus Henricus Lamparter wider D. Reihing. part. 2. p. 271. Dann kein Red so einfältig und eygentlich ist/ deren ich nicht leichtlich einen frembden Verstand einstreichen will.

P. 272. Und keine Wort so klar und deutlich seynd/ welche nicht mögen auff ein anders gezogen werden.

Sextus *Claudius Espencæus* in cap. 1. ad Titum p. 105. memini Episcopum Italum nobilem, nec verò imperitum mihi dicere, conterraneos suos à studio Theologico deterreri, & quodammodo abhorrere, ne fiant hæretici: quasi verò hæretici ex Scripturarum studio, ac non potius ex neglectu & ignorantia nascantur.

Iohannes Trithemius de Sacerdotum vita instituenda litera E 2. Væ nunc temporibus nostris, in quibus est Sacerdos, sicut populus: studium Scripturarum Sacerdotes nostri abjiciunt, eruditionem negligunt, pro libris scripturarum aves & canes enutriunt.

Quanto rectius & sanius Cyrillus Alexandrinus ad Ecoptium locutus est Tom.1. Conciliorum pag. 544. parte tertia Concilii Ephesini.

ὥσπερ γὰρ αἱ πολυτελέστατοι τῶν λίθων, ἃς καὶ Ἰνδικὰς εἶναί φασιν, οὐκ ἐξ ὧν ἄν τι ἐξαγγέλοιτο περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν εἰσὶ παρὰ τοῖς ὁρῶσι, θαυμάζονται; Sicuti pretiosissimas gemmas, quas Indicas esse ajunt, non ex his, quæ de illis narrantur, sed ex eo quod sunt, qui vident, admirantur.

Et B. Hieronymus tom. 9. adversus Demetriadem pag. 4. Scito itaque in Scripturis divinis, per quas *solas potes plenam Dei intelligere voluntatem, &c.*

Idem Tom 4. in Jeremiæ cap. 9. p. 252. Ergò nec parentum, nec majorum error sequendus est, sed autoritas scripturarum, & Dei docentis imperium.

II. Prisca Romana Ecclesia statuit, Christum esse verum Sacerdotem & Episcopum.

Nova Romana hoc negat. Ergò.

Minor probatur ex Summa Johannis de Turre cremata de Ecclesia l. 2. c. 32. p. 146. Sed Christus verus Sacerdos in æternum, secundùm ordinem Melchisedech, & Pontifex futurorum bonorum, licet *æquivocè* Sacerdos & Episcopus ad alios, in quo non fuit character, nec consecratio visibilis, tamen fuit dignior cæteris.

Advertat pius Lector in hoc Doctore blasphemiam illam, non sine hæresi (sentit M. Antonius de Dominis) Christum fuisse Sacerdotem & Episcopum *æquivocè.*

III. Prisca Romana Ecclesia credidit cum D. Paulo, hominem peccatorem coram Deo justificari gratis, per fidem, sine operibus.

Nova Romana hoc negat. Ergò.

Propositionem ipse D. Apostolus Romanos docuit, scribens Rom. 11. v. 6. quòd si per gratiam, non jam ex operibus, quandoquidem gratia jam non est gratia. Sin ex operibus, jam non est gratia, quandoquidem opus id, non est opus.

Bellarminus de verbo Dei l. 2. c. 14. ait hæc verba à nullis aliis agnosci, excepto Theophylacto.

Adamus Contzen in commentariis ad Romanos 11. pag 416. ita scribit: Beza concedit eam partem addendam, Valla & Erasmus negant, Theo-

Theophylactus & Syrus habent, Origenes omisit, in Heidelberg, & Anglicana Chrysostomi editione habetur in textu, sed in expositione nulla est mentio. In scholiis Græcis utrumque legitur & exponitur, idque duobus locis. Photius itaque qui citatur ibidem, legit. Verùm cum omnes Latini veteres omiserint, etiam in exemplaribus veteribus Chrysostomi desit, ad sensum non necessarium sit, nec rectè per omnia cohæreat, addititium videtur tam in Græcis quàm Aldina & Hispaniensi editione.

D. Jacob Keller tom. 2. p. 162. diese Wort ꝛc. seyn von den alten Griechischen Patribus, so diese Epistel außgelegt/ nit außgelegt worden/ wie zu sehen im Origene, Theodoreto, S. Chrysostomo.

Verum enimverò in catena Græcorum Patrum, quæ in Augustana Bibliotheca reservatur, explicatur à Chrysostomo à Theodoreto, & Gēnadio, cujus hæc sunt verba: κεχώρισται μὲν γὰρ ἀπ' ἀλλήλων τῇ φύσει, χάρις καὶ ἔργον· καὶ τῷ μὲν ἔργῳ ἕπεται μισθὸς, καὶ οὐ χάρις. εἰ δὲ χάρις δίδοται, οὐχ ὡς ἀντιμισθία, ἀλλὰ δῶρον καὶ φιλοτιμία, δῆλον οὖν ὅτι τὴν εὐεργεσίαν τῆς χάριτος παρεχομένης, εἴτις οἴεται διὰ τῶν ἔργων ταύτης ἀπολαβεῖν, ἀναιρεῖ τὴν χάριν, ὅτι χάρις πάλιν οὐδὲ τὰ ἔργα μένει ἔργα. idest, separata sunt à se invicem natura, *gratia & opus*: & opus quidem comitatur merces, & non gratia. Quod si gratia datur, non ut retributio sed donum & munus gratuitum. Manifestum igitur gratia benignitatem præbente, si quis opinatur se per opera consecuturum, is tollit gratiam quantum in se est, & gratia non manet amplius gratia, & vicissim opera non amplius manent opera.

Oecumenius in hunc locum. Si per gratiam eligimur, facile erit, ut ad Christum curramus, & in eum credamus. Haud enim operibus indigemus, ad Christum accurrendum, inque eum credendũ, sed sola voluntas & mentis intentio sat est. Nam secundum gratiam & non propter opera nos recipit Deus Igitur si ex gratia, & vocat & accipit nullis ad hoc operib. op⁹ est. Alioqui si operib. indigeremus, gratia haudq; unquã maneret gratia, si per opus in mercedem commutaretur. Itaque gratia, ipsa nõest gratia, nedũ istud consequeretur. Porrò absurdum, si quidem arbitraremur necessaria nobis esse opera ad accedendũ Christũ, & in eũ credendũ, verum etiam alterum haud dissimile huic. Quod si operibus accedendum fuerimus arbitrati, planum est, quod gratia tollatur. Gratia est, quidquid per Christum contigit, *nec opera ad fidem sunt necessaria*. Neque n. qui crediderunt, ob præterita opera, vocatione illa digni visi sunt, verum gratia Dei hoc totum est.

Primasius in cap. 11. ad Romanos p. 55. Quisquis dicit gratiam Dei ab hominibus bonorum merito præveniri, & gratiam Dei meritis dari, Pelagianus est. Nam non est gratia, si non gratis datur, si debita merentibus redditur, quod absit. Quia nos Deus prævenit & præcedit, non nos Deum. In multis locis hoc sepè testatur, fidei gratiam præponens operibus, non ut opera extingvat, sed ut ostendat, non esse opera præcedentia gratiam, sed consequentia, ut scilicet, non se quisque arbitretur, ideo percepisse gratiam, quia bene operatus est, sed bene operari non posse, nisi per fidem perceperit gratiam.

Cæterùm Pontificij credunt, Christum esse tantum partialem & *dimidium salvatorem*, imò suppletorem, ein Lückenbüsser, testimonio S. Mechtildis revelationum l. 4. c. 6. p. 134. b. Orabat hæc Dei famula pro quadam persona. quæ mœrorem cordis sui ei conquesta fuerat, quem ideò patiebatur, quod Deum nimis diligeret. Unde & ipsa in magnam incidit tristitiam, reputans se per omnia inutilem, quæ Deum pro tantis sibi collatis beneficijs nequaquam (ut dignum fuerat) diligeret. Cui Dominus respondit: Eja dilecta mea, noli mœrere, omnia n. mea, tua sunt. Ad quod illa: si verè omnia tua, mea sunt, ergo & amor tuus, meus est. Hunc igitur amorem tibi offero, ut per ipsum *omne, quod mihi deest, suppleam*. Quod Dominus grater acceptans, ait: Optimè sic facis. Et cum me laudare cupis, nec pro tuo desiderio illud implere vales, ita dicas: Jesu bone, laudo te, & quidquid minus est in me, rogo *ut suppleas pro me*. Cum verò amare me delectat te, ita dicas: Jesu bone, amo te, & quidquid minus est in me, rogo ut cordis tui amorem Deo Patri offeras pro me: Et dicas personæ, pro qua oras, ut ipsa similiter faciat. Et si millies in Dei amore replicando taliter rogaverit, ego toties pro ea me Patri offeram, quia nullo modo lassari aut tædio affici possum.

Christum esse *suppletorem*, testatur censura Coloniensis Dialogo 5. p. 189. Sed Christus Dominus, quod operibus hisce *deerat*, passionis suæ acerbitate *compensavit*.

Jeremias Drexelius in Horologio p. 163. Jesu bone, te rogo, ut quod minus est in me, tu digneris *supplere pro me*.

Ad hæc prisca Romana Ecclesia credidit, fidem esse veram Justificationis causam.

Nova Romana non credit Ergò Mino-

Minorem habet censura coloniensis Dialogo 5. p. 175. Hæc est ratio, inquiens, cur tantopere ac disertis verbis Fidem extulerit Apostolus, non quòd illam voluerit esse veram justificationis *causam* (à qua tanquam à forma justus quispiam appellaretur) sed ut operibus justificationem præcedentibus non fiderent Judæi.

Audiamus hac de re etiam Adamum Tannerum Tom. I. Theologiæ Scholasticæ p. 880. Mirum sanè in hoc unico capite Apostoli ad Rom. 9. toties & tã apertè & vix ex instituto fieri mentionem prædestinationis & electionis divinæ, ac ubiq; in solidum attribui misericordię *nunquam verò operibus* seu prævisioni operum: quod tamen fieri saltem aliquando oportebat, si prædestinatio ad gloriam, & meritis esset: quandoquidem gloria est potior ac nobilior terminus prædestinationis, quam gratia.

Præterea; quæ sunt causæ justificationis, eæ etiam sunt electionis.

Sed bona opera non sunt causæ electionis.

Ergo etiam bona opera non sunt causæ justificationis. Major patet. Deus enim non aliter ab æterno decrevit hominem salvare, quàm in tempore salvat, monente Fulgentio lib. de Incarnatione sub fin. Deus non aliter perficiet in opere, quàm in sua sempiterna atq; incommutabili habet voluntate dispositum.

Doctrina autem *de sola fide* justificante non est nova, non nuper in cerebro D. Lutheri nata, sed antiqua, sacris literis consona. Libet unicum addere testimonium ex Bibliis Germanicis, editis Norribergæ an. 1483. apud Antonium Coburger. Ita autem sonant verba capitis 2. ad Galat. Wir seynd Juden von Natur/ vnd wie Sünder auß den Heyden/ wann wir wissen/ daß der Mensch nicht wird gerechtfertiget auß den Wercken der Eh/ nur durch den Glauben Jesu Christi.

Libet verò hîc adversarios nostros rogare, ut dicant, in Papatu Christiani fuerint ne Papisticè vel Evangelicè defuncti?

Papisticè mori voco cœlum bonis operibus mereri & emere. Evangelicè verò & Lutheranè mori voco, moriturum sola Christi passione, fide vera apprehensa & sibi appropriata defungi.

Videamus libellum antiquum Germanicè excusum Augustæ an. 1510. apud Johannem Otmar, cujus titulus: Taschenbüchlein/ libellus Marsupii, in eo sequentia verba leguntur, litera L. 8. quæst. 18.

Glaubstu/ daß Christus der HErr vmb deinetwillen am Creutz gestor-

gestorben ist/vnd daß du anderst/auch durch kein ander Ding nit magst heilwertig werden/dann nur allein durch das Verdienen seines bittern Leydens vnd Sterbens.

Antwort: Ja ich glaub vnd hoff/ also durch sein Heiliges Leyden vnd Sterben selig zu werden/vnd sag jhm darum auß gantzem meinem Hertzen /vnd allen meinen Kräfften Lob vnd Danck. Darauff ein Vnterweisung. Also lieber Mensch / alldieweil dein Seel in dir ist/ so sag vnd wirck jhm stäts Lob vnd Danck / vmb sein bitter Leyden vnd Sterben/vnd allein in dasselbe sein bitter Leyden vnd Sterben setz dein Trost/Hoffnung vnd Vertrawen. vnd sonst in kein ander Ding seinem Tod befilch dich gantz vnd gar.&c.

Cæterùm quodcunq; dogma in singulis centurijs post Christi ascensionem, sanctos Patres habet consentientes, illud novum aut recens confictum esse non potest.

Solam fidem in Christum justificare, est dogma quod in singulis centurijs post Christi ascensionem sanctos Patres habet consentientes.

Ergò solam fidem justificare non est novum dogma, aut recens confictum.

Major probatur: Scripta enim Patrum sunt in Papatu authentica,& tenenda omnia usq; ad ultimum jota, ex sententia Gratiani.

Assumtum probo. In prima centuria, solam fidem justificare, docuerunt Justinus Martyr, Irenæus, Clemens Alexandrinus.

In secunda Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Zeno Episcopus Veronensis.

In tertia, Lactantius, Eusebius, Athanasius, Julius, Firmicus Maternus, Cyrillus. Hierosolymitanus, Hilarius, Basilius Magnus, Gregorius Nazianzenus, Chrysostomus, Gregorius Nyssenus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus.

In quarta Primasius Uticensis, Cyrillus Alexandrinus, Theodoretus, Arnobius junior, Sedulius, Prosper Aquitanicus, Fulgentius, Faustus Episcopus.

In quinta Venantius, Honorius, Hesychius.

In sexta Gregorius Magnus, S. Maximus.

In septima, Beda, Ansbertus.

In octava, Theophylactus, Paschasius, Radbertus.

In nona, Marcus Eremita.

In de-

In decima Bruno Carthusianus, Oecumenius, Anselmus.

In undecima Hugo, Bernhardus, Petrus Lombardus.

In duodecima Jacobus de Voragine, Thomas de Aquino.

In decima tertia Nicolaus de Goran. S. Brigita.

In decima quarta Nicolaus Cusanus, Theodosus, Simon de Cassia, Marcus Marulus, Julianus, Poncerius, Gerardus Lorichius.

In decima quinta, Johannes Trithemius, Hieronymus Osorius, Alphonsus Vivvelius, Cornelius Jansenius, Jacobus Faber, Mapheus Vegius, Paulus Ricius, Sixtus Senensis, Paulus Widnerus, Claudius Espensæus, Johannes Gogenus Parisiensis, Jacobus Perez, Johannes Hofmeister.

In decima sexta Marcus Welserus.

Censura Coloniensis p.26. Ex pacto tamen & gratia Dei, à quapotissimum proficiscuntur, conjuncta nostra bona voluntas, æternam vitam rectè promereri dicuntur.

Leonhardus autem *Lessius* de perfectionibus p.360. ait, inter Deum & hominem *propriè non est pactum*, sed solummodò metaphoricè.

Prisca Romana Ecclesia Indulgentias papales non curavit. IV.

Nova Romana indulgentias maximoperè curat & urget.

Ergo nova Romana Ecclesia non est prisca Romana.

Majorem suppeditat Johannes Capetius Canonicus in tractatu de Indulgentiis, Insulis excuso an.1595. c.2. p.11. Apud veteres, inquit, non inveniri clara Indulgentiarum nostrarum testimonia, fatentur tam Scholastici nostri, quàm Juris interpretes, cujus rei rationem hanc plerique reddunt, quia in primitiva Ecclesia, cum ferveret sanguis Christi, pœnitentes tantam sibi exoptabant imponi pœnitentiam, eumque tanta alacritate implebant, ut indulgentias non desiderarent. Sic enim Deo satisfacere pro suis delictis in hoc mundo contendebant, ut in futuro nihil reservaretur puniendum. Hæc Dominicus Sotus, quem ad verbum sequuntur Navarrus in tract. de Indulgentiis notabili 17. & Boethius.

Qui annum integrum Romæ consumserit orando in præcipuis festis, is reportabit octies centena millia annorum Indulgentias. Videatur liber Romæ excusus an.1557. Indulgentie, doni, beneficij, indulti & gratie spirituali dalla sacrosanta sedia Apostolica concessa tutti li corrigiati & corrigiate con la cintura del glorioso Padre sancto Agostino splendore della santa Chiesa.

Mense April.

Georgij martyris mille anni indulg. & 154. mille, ac 913. anni & 260 dies.

Mense Majo.

In Ascensione Domini indulgen. ple. ad S. Petrum, & 158. mille, ac 968. anni & 285. dies.

Mense Iunio.

In nativitate S. Iohannis Baptistæ indulg. plen. in Ecclesia Lateranensi, & 154. dies.

Petri & Pauli indul. plen. in amborum Ecclesijs, & 159. mille ac 963. anni & 45. dies.

Mense Iulio.

Visitatio B. Virginis Mariæ indulg. plen. ad S. Mariam de populo, & 158. mille, ac 958. anni, & 285. dies.

Mense Augusto.

Dominici Confessoris indul. ple. ad S. Mariam in Miner. & 158. mille ac 958. anni, & 285. dies.

Mense Septemb.

In die nativitatis B. Virginis indul. ple. ad S. Mariam rotundam, & 159. mille, & 790. anni, & 185. dies.

Mense Octobri.

In festo beatissimi Patris nostri Francisci, & per ejus octavam indulg. ple. in ejus Ecclesia trans Tiberim, & ad S. Paulum, & 185. mille, ac 968. anni, & 285. dies.

Mense Novemb.

In festo omnium sanctorum indulg. ple. ad S. Mariam rotundam & 185. ac. 662. anni & 100. dies.

Mense Decemb.

In S. Johannis Evangelistæ indulg. plen. ad S. Johannem in Laterano, & centum anni ad S. Paulum. Et liberatio unius animæ à purgatorio & 158. mille ac 790. anni. Et hasce indulgentias non unus vel alter, sed ultra 40. Pontifices confirmarunt, Innocentius III. papa inclusivè usque ad Clementem VII. inclusivè trecentis penè annis.

Anno			
315.	Sylvester	30000. Jahr Ablaß	Jubilatio animæ, oder Scheibenbüchlein / zu Leipzig getruckt 1514.
590.	Gregorius	40. tausent Jahr	Jubilatio animæ. a.4.
		24000. Jahr. 600. Jahr.	Via felicitatis p.8r.
		10000. Jahr 20000. Jahr	Taschenbüchlein. c.5.
898.	Bonifacius V.	20000. Jahr.	Via felicitatis. p.22. Taschenbüchlein. b.5. Jubilatio animæ G.7.b.
1276.	Johannes XXII.	10000. Jahr	Via felicitatis zu Augspurg getruckt. 1513. p.100.
1294.	Bonifacius VIII.	80000. Jahr Ablaß tödlicher Sünd. Benedictus XI. confirmavit.	Scheibenbüchl. E.4.b
1303.	Benedictus XI.	80000. Jahr.	
1355.	innocentius VI.	2000. Jahr.	Jubilatio animæ C.8. oder Scheibenbüchlein.
1471.	Sixtus IV.	11000. Jahr.	Taschenbüchlein E.4. Scheibenbüchlein F.3.
1483.	Innocentius VIII.	28000. Jahr	Rosetum p.23. Das schön Rosengärtlein 1630 zu Augspurg getr. Teutsch Rosarium Conradi Sittardi Costnitz 1603
1492.	Alexander VI.	10000. Jahr / tödlicher Sünd.	Taschenbüchlein. f. Scheibenbüchlein h.7.b. Via felicitatis. p.52.
1503.	Julius II.	80000. Jahr.	Jubilatio animæ G.1.b.

Qua fronte ergò Hieron. Osorius audet scribere de religione l. 3. p.286. Si aliquando in tam multis seculis aliqua sacrorũ nundinatio fuit, eam minimè S. Ecclesia comprobat, sed tanquam detestabilem pestem à Christianæ Reipub. finibus avertit.

P.299. Illæ deinde (*nundinationes*) *si aliqua fuerunt*, funditùs sublatæ sunt.

Ma-

MANUALE Confraternitatum chordæ *S. Francisci* autore Simone Ryckio. SS. Theologiæ apud fratres Minores Regul. Observantię in conventu Moguntino Lectore. Parte secunda p. 184. Quæres 5. cur ergò multorum Milliū Indulgentiæ conceduntur, cum fortè mundus tot millibus duraturus non sit? Resp. incertum est, quod annorū millibus mundus stabit: interim probabile est ex venerabili Beda alijsque probatis autoribus quasdam animas usque ad diem judicij in purgatorio permansuras; denique certum sit, si peccatis lethalibus singulis debetur secundum Canones, pœnitentia trium vel septem annorum, quis enumerare poterit annos pœnitentiæ injungendos illis, qui consuetudinem jurandi, pejerandi, se ipsos inebriandi, polluendi, fornicandi &c. habent, & bibunt quasi aquam iniquitatem. Atque huc respexisse dicendum est, summos Pontifices, si qui Viginti aut triginta millia annorum concesserint: puto tam *id rarius factum*. Si tamen id aliquando contigit, evidens est quomodo multi multorum fere annorum myriadibus indigeant. *Moguntiæ 1614. apud Ioan. Albinum.*

Æneas Silvius, Pius II. de Indulgentijs ad Martinum Mayerum ita scripsit p. 686. Quid obsecro est quod objici Indulgentis queat? Nam quo pacto injuriosum esse contendat, quod voluntarium est? Si quis, inquit Pontifex, in expeditionem contra Turcas faciendam, quatuor æra sexve contulerit, remissionem peccatorum plenariam consequitur, quid mali est? Cœlū pijs mortalibus aperit, ad salutem vocat, ad opera misericordiæ invitat, neminem cogit, nulli minatur, spontanea contributio petitur, & maximam ob causam. Nam quid majus esse potest, quam contra Turcas religioni Christianæ tutelam quærere? illos in armis videmus & in dies per Græciam & viciniores regiones gentem nostram urgere, & negabimus Indulgentias esse concedendas? Non vis cœlum ascendere mane in terra, in limo, in cœno te voluta: nec est justus, nec verus Christi cultor, non habet zelum secundum fidem, non sapit, quæ Dei sunt, qui has Indulgentias impedire nititur, nec Indulgentias illas quisq; rectè reprehenderit, quæ pro tutela Insulæ Cypri concessæ fuerunt.

Quæ autem & quales fuerint nundinationes Indulgentiarum Romanensium, exertè *Franciscus Guicciardinus* in Leone X. libr. 13. pag. 493 | verbis sequentibus testatur. Ut autem hæc in Germania denuò excitarentur, occasionem dederat Pontificatus autoritas, qua Leo nimis licenter utebatur, qui in ijs, quas indulgentias vocat, quæ à Pontificibus in sacerdotijs, & alijs sacris rebus concedi solent, Laurentij Puccij

Quatuor Sanctorum Cardinalis Concilium secutus, nullo tempore & locorum habito delectu, per universum orbem amplissima privilegia, quibus non modò vivis delictorum veniam consequendi, *sed & defunctorum animas* ejus ignis, in quo delicta expiari dicuntur, pœnis eximendi facultatem pollicebatur, promulgarat: quæ quia pecuniæ tantum à mortalibus extorquendæ gratia concedi notum erat, & à quæstoribus huic negotio præfectis impudenter administrabantur, magnam plerisq; in locis indignationem offensionemque concitarant, & præsertim in Germania, ubi à multis ex ejus ministris hujusmodi mortuos pœnis liberandi facultas *parvo pretio vendi*, vel in cauponum tabernis aleæ subjici cernebantur: quam indignationem auxit, quod Pontifex, qui ob naturæ suæ facilitatem, multis in rebus, parva cum majestate, pontificio munere fungebatur, multarum Germaniæ partium, ex hujusmodi venia exactionum emolumentum *Magdalenæ* sorori suæ dono dederat, quæ cum Aremboldum Episcopum ejus muneris, quod per summam avaritiam & extorsionem exercebat, dignum ministrum huic exactioni præfecisset, & per totam Germaniam eam pecuniam, quæ extorqueretur, non ad Pontificem sacrumvé ærarium, unde fortasse ut aliqua ejus pars in bonos usus converteretur, fieri potuisset deferri, *sed ad mulieris cupiditatem explendam* destinatam esse, fama loqueretur, non modò eam exactionem & ministros, ad eam delegatos, verùm etiam ejus, qui tam inconsultè ea concedebat, nomen autoritatemque detestandam reddiderat: qua occasione ampla Lutherus hæc contemnere, & in his Pontificis autoritatem accusare, cumque in hac causa populorum auribus grata, magnus auditorum numerus accurreret, Pontificis autoritatem indies magis apertè convellere cœpit.

In Firenze 1561. *Italica* Historici verba ita sonant pag. 1041. A suscitargli nuovamente in Germania haveva data occasione l' autorita della sedia Apostolica, usata troppo licentiosamente da Lione, il quale segvitando nelle gratie, che sopra le cose spirituali & beneficiali concede la Corte il consiglio di Lorenzo Pucci Cardinale di santi Quatro, haveva sparso per tutto il mondo sensa distintione di tempi & di luogi, indulgentie amplissime, non sola mente per potere giovare con esse à qua gli, cho anchora sono nella vita præsente, ma con facultà di potere oltre à questo liberare l' anime de defunti dalle pene dell' purgatorio le quali per che era notorio che si concedevano solamente per estorquere danari da gli

buomini,

huomini,&essendo essercitare impudimente da Commessarii deputati à questa essattione,la piu parte dei quali comperava dalla corte la facultà di esser citarle haveva concitato in molti luoghi indegnatione, & scandalo assai,& specialmente nella Germania,dove à molti de ministri erano,veduti vendere per poco prezzo, o giuscarsi in sule taverne la facultà del deliberare l'anime de morti dal purgatorio. Et accrebe che il Pontefice il quale per la facilità della natura sua,essercitava in molte cose con poca maestà l'ufficio Pontificale,donò à Maddalena sua sorella lo emolumento,& l'essattione delle Indulgentie di molte parti di Germania,la quale havendo fatto deputare Commessario il Vescopo Aremboldo ministro degno di questa commessione,che l'essercitava con grande avaritia & estorsione,& sapendosi per tutta la Germania che i danari,che se ne cabano non andavano al Pontefice,& alla Camera Apostolica donde pure sarebbe forse stato possibile. Che qual che parte sene fasse all'avaritia d'una donna,haveva fatto detestabile non solo l'essattione,& i ministri di quella,ma il nome ancora,& l'autorità di chi tanto inconsultamente concedeva: la quale occasione havendo presa il Lutero, & havendo comminciato à disprezzare queste concessioni,& à tessare in queste l'autorità del Pontifice,multiplicando gli in causa favore vole agl'orecchi de popoli numero grande d'auditori,cominciò ogni di piu scopertamente à negare l'autorità del Pontifice,

Paulus Jovius l.20.p.5.In eo conventu *Martino* licuit superbè atq; arroganter declamanti recitare causas, cur jure Christiano à Pontificis censura discedendum judicaret,vel ob id præsertim, quod avarissimi è Romana aula in provincias emissarii,defunctorum animas in Purgatorii flammas,criminum pœnas dantes,pretio vendita to,Pontificis clementia se erecturos profiterentur.

In quella Dieta fu licito à Martino predicando con arroganza, & con molta superbia recitur le cagioni,perche egli giudicava, che di ragion cristiana,si potesse partir dalla censura del Papa, & specialmente per questo, che avarissimi Commessarii mandati dalla corte di Roma nelle provincie confidando l'anime de morti in pena de lor peccati alle fiamme del purgatorio, facevario professione poi di volerle cavare,vendendo a prezzo l'indulgenze del Papa.

Porrò quid *Germania* antè tempora D. Lutheri de *Indulgentiis* senserit, audiamus D.Johannem Geilerum,den Kaysersberger sic scribentem

bentem im Narren-Schiff / die 103. Schaar / von falschen Narren / pag. 200. b.

Von falsch Trucker-Narren.

Das seyn die falsche Doctores und Glossierer deß Erdkreyses sie bereiten jhm den Weg / wann er wird der allergröst Fälscher und Betrieger seyn / wann er kommen wird / so wird er denen Leut viel Frewden / und ist zu glauben / daß er nicht ferr sey / umb deren Zeichen willen / die wir vor uns sehen / das ist Vülle der Bücher: Das ander / Vülle der Doctorn: Das dritt ist Vberfluß deß Ablaß. Diese drey sind alle verschmächt und veracht / als wir wol sehen / und mich bedünckt / es sey ein Zeichen deß Ends deß Christen-Glaubens. Nimm nur ein Exempel an einem Liecht / wann es schier außgebrannt ist / so leuchtet es und flackert am klärsten: Also an dem End der Christenheit / so gibt man allermeist Gnaden auß / die da geschehen in dem Ablaß / das mehr und reichlicher dise Jahr geben ist / dann vorhin nie / also von Büchern / also von Künsten auch.

Von dem Ablaß. 1498.

Du sprichst / so du deß Ablaß gedenckest / so sag uns etwas darvon / du hast uns auch vormals verheissen / du wöllest einmal von dem Ablaß etwas sagen. Ich will dir sagen / als viel ich weiß. Ich hab ein getruckten Brieff gelesen / ein Abgeschrifft von einer Bullen / da stund in Auffhebung alles vollkommenen Ablaß / wem der geben wer / es wer Stätten / Kirchen oder Personen / deßgleichen wer auffgelangt Gewalt und Gnad / die da stünden in den Brieffen / Beatissime Pater, und wird denen gebotten von dem jetzigen Bapst Alexandro, den Prælaten / daß sie die Ding sollen lassen verkünden / da hab ich gehört von dem Weyh-Bischoff von Würtzburg / daß er zu Rom erworben hab etlichen Personen von dem Bapst / daß jhr Ablaß kräfftig were / wie vor / wie viel das glauben hat / da sehen die Prælaten zu: Durch meine Wort / die ich hie red / will ich dem Ablaß nichts geben / noch nichts nemmen. Aber mich dunckt / es wer noth / daß man darzu thät / daß das Volck wüst wie es dran were. Es wer gut daß man einen eygnen Botten zu dem Bapst schicket / zu erkunden / ob es seiner Heiligkeit Meynung were / daß die Menschen / die die weil sterben / solten solcher Gnad Bürg seyn ohn jhr Gut und verdienen / und wie man der Ergernüß entgegen gieng / und die

die gezweige die viel Wort von den Dingen sagen/von dem Bapst übel zu reden.

Item zu dem ersten/so were es ein Betrug/ wann sie hetten den Ablaß nicht / darumb sie Gelt außgeben/und man jhnen das Gelt nicht widerumb gibt. Zu dem andern/so stehet in der Bull/daß es geschehe umb der Seelen Nutz und Heyl willen/so es doch gar zu grossem Schaden der Seelen: wann sie Ablaß hetten/so fahren sie von Mund auff in Himmel / so sie sonst ein hart Fegfewr müssen leiden. Zu dem dritten so stehet in der Bull daß das geschehe umb deß Jubel-Jahrs willen daß man desto eher gen Rom ziehe. Das ist nicht für die arme Leut und andere/die nimmer willens haben gen Rom / und die die weil sterben Zu dem vierten wie der Bapst nicht Gewalt hat Ablaß zu geben / ohne ehrliche/rechte Vrsach/ wann Gott sonst den nicht besiglet: Also möcht man sagen/ daß er ohne rechte Vrsach geben Ablaß nicht wider mag nemmen oder uffhencken weil also ohn Zahl/ die man den S. zu Rom nicht möcht zulegen/die sonst auch kein gut Gemüt zu jhm betten als sie dann auch thun/darumb umb Irrungen und zu Ruh der Gewissen der frommen Christen/were gut/daß man ein Erklärung het dieser Dingen.

V. Prisca Romana Ecclesia statuit, Deum in sua præscientia respectum habuisse ad fidem in Christum.

Nova Romana hoc negat.

Ergò nova non est prisca.

Propositionem stabiliunt sequentes Patres, quorum primus Ambrosius tom 3. in cap. 9. ad Romanos p. 300. Ei misericordiam dabo, quem *præscivi* post errorem recto corde reversurum ad me.

In cap. 11. p. 308. Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit. Hoc est quod dixit Salvator Joh. 17. Pater, quos dedisti mihi, custodivi, & nemo ex his periit, nisi filius perditionis: ita & hi, quos *præscivit Deus credituros*, nemo ex his à promissione repulsus est. In c. 8. ad Rom. p. 297. Vult intelligere non omnes, qui filii sunt Abrahæ, esse dignos, ut filii promissionis sint, id est, *quos præscivit Deus* promissionem suam *suscepturos*, sive ex Judæis, sive ex gentibus.

2. Secundus est Augustinus tom. 9. tractatu in Johan. 42. p. 216. Sed quomodo præsciverat, qui fuerant *credituri*, ipsos dixit ex Deo, quomodo regenerationis adoptione renascerentur ex Deo.

Idem tom.7.epistola Hilarii ad Augustinum p.838. Non quidem Deus elegit opera, quæ ipse largitur, cum dat Spiritum Sanctum, ut per charitatem bona operemur, sed tamen eligit fidem, quia nisi quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei, id est Spiritum Sanctum.

3. Tertius Hieronymus tom.4.super verba Rom.8. (his qui secundum propositum vocati sunt) p.285. Secundum quod (propositum) *sola fide salvare, quos præsciverat credituros*, & quos gratis vocavit ad salutem, multò magis glorificabit ad salutem operantes.

Idem super verba Rom.11. Non repulit Deus populum suum, quem præcognovit: illam plebem non repulit, *quam præscivit creaturam*.

4. Quartus Fulgentius l.1. ad Monimum c.24. p.94. Prædestinavit ad regnum, quos ad se *præscivit* misericordiæ præ venientis auxilio *redituros*, & in se misericordiæ subsequentis auxilio esse *mansuros*.

Assumtionem probat M. Antonius de Dominis l.7.c.11.p.241. In Deo nullum aliud motivum ponit, nisi puram & nudam ipsius benignitatem ac simplex beneplacitum, quo ex massa perditionis præviso lapsu naturæ humanæ in Adam statuerit misericorditer eripere certum numerum salvandorum, videlicet tales & tales, quos nascituros prævidebat, reliquos verò in massa damnata relinquere.

Altera opinio est, Deum ex prævisione voluntatis fidei & finalis justitiæ, eos omnes prædestinare, quos prævidit bene sua gratia usuros, & credituros, & cum Christo vera fide conjunctos, vitam finituros.

Pag.286. Hæc fuit communis in Ecclesia opinio, ante Augustinum.

Idem l.7.c.10.p.195. Prædestinatio gratuita & efficacia gratiæ, cui soli debeatur determinatio humanæ voluntatis ad bonum spirituale, & non libertate arbitrii primus Augustinus cepit docere: antiquiores verò prædestinationem dixerunt esse ex prævisa fide & operibus cujusque, & nostrum velle ex nobis esse, ex gratia verò nostrum operari.

P.196. Augustinus in disputatione de gratia & libero arbitrio, & de prædestinatione *à Patribus antiquis omnibus recessit*, sed non propterea Bellarminus Augustini in his doctrinam arguit falsitatis.

Cap.11.p.242. Olim tempore Augustini Ecclesiæ plurimæ ex præ-

visis

visis operibus sententiæ, adversus novam tunc Augustini sententiam incitatæ; Nunc verò res inversa est, & Augustini nova sententia, contra olim communnem Ecclesiæ sententiam insurgit.

Pag. 241. Patres Dominicani Patrem Molinam & totam societatem Jesuitarum pro illo, ne ejus doctrina damnaretur, pugnantem, Romanam Curiam, totumque ferè Orbem concitarunt, ut Augustini sententiam tuerentur, inter ipsos Thomistas commmunem.

Audiamus de sententia Augustini Hieronymum Osorium, qui de Justitia l. 9. p. 125. b. ita commentatur: Ut à Clemente & Origene & Eusebio ad Hieronymum usque pervenias, aut ut verius dicam, ab Apostolorum temporibus ad Augustinum usque, seriem hominum clarissimorum oratione recenseas, *Omnes* videbis in hac sententia fuisse, ut Deus ab æterno tempore, secundum quod noverat eventurum, id quod erat in hominum potestate relinquendum: ita de singulis hominum personis statuisse: verbi gratia prævidit Judam esse Christum proditurum, & idcircò Judam multò antequam nasceretur, improbavit, & exitio sempiterno destinavit. Similiter prospexit in Petro fidem, ob quam illi misericordiam retribuere à tempore sempiterno constituit. In hac eadem sententia fuit Augustinus, ut illius scripta declarant: sed aliquando tandem *à reliquis omnibus, atque à seipso descessit.* Cum esset illi cum Pelagio acre certamen institutum, qui hominum meritis tantum tribuebat, ut vix ullum gratiæ divinæ locum relinqueret: veritus est, ne, si fateretur prænotionem rerum futurarum judiciis divinis causam attulisse, cogeretur fateri, prævisa merita causam divinæ clementiæ dedisse. Ut igitur id vitaret incomodum, hæc *invertit*, ut diceret, non quia fidelis erat futurus Petrus, electū fuisse, sed ideò fidelē fuisse, quia fuit electus. Unde sequitur Judam, verbi gratia, non ex æterno tempore improbatum fuisse, quod erat Christum nefariè proditurus: sed ideò Christum prodidisse, quia decreto divino fuerat improbatus. Et: in eo igitur perseverant, ut dicant, quia Judas improbatus fuit, ideò nefarium fuisse, non contra, quia nefarius erat futurus, antea improbatum fuisse.

Idem Hieronymus Osorius de justitia l. 9. p. 131. Quo in loco planè videmus, Deum in hominibus eligendis *fidem prævidisse*, in sceleratis autem perfidiam & arrogantiam, contumacisque animi pervicaciam.

D. Adam Tanner tom. 1. Theologiæ Scholasticæ p. 856. Massilienses

de Augustini sententia pronunciarunt, quòd esset pietati parum consona, justitiæ & bonitati adversa, desperationis & desidiæ causa & altrix.

Imò Cathori num. 25. adversus sententiam Augustini coacervasse argumenta, teste eodem Tannero Tom. 1. Theol. Scholast. p. 908.

Martinus Becanus Theol. Scholast. part. 1. c. 16. p. 200. Res inquit, potest explicari exemplo familiari. Sint duo latrones, qui jussu Principis detineantur in carcere. Princeps alteri donet vitam, alterum ad supplicium damnet. Si nunc quæras ex Principe, quare hic moritur laqueo? respondebit, quia latro est. Si urgeas, quare alteri potius das vitam, quàm huic, cùm uterque sit latro? respondebit, *quia sic volo*. Atque hæc D. Augustini, Anselmi & D. Thomæ sententia.

Antver p. 1596. *Cæsar Baronius* Annal. tom. 6. ad annum Christi 490. p. 445. refert, post S. Augustini obitum prodiisse quosdam, qui ex ejus scriptis malè perceptis, cumplures errores, quos S. Augustini nomine & autoritate defendere conabantur, sed eos pro defensione ipsius S. Augustini agens S. Prosper validè confutavit. Dicebantur isti (ut Sigebertus anno 415. annotavit) hæresis Prædestinatorum sectatores: qui idcircò eo nomine vocabantur, quia de prædestinatione & divina gratia disputantes assererent, nec piè viventibus prodesse bonorum operum laborem, si à Deo ad damnationem præsciti essent: nec impiis obesse, etiamsi improbè viverent, si à Deo prædestinati fuissent ad vitam: qua assert n e boia bonis avocarentur operibus, & mali stabilirentur in malis: quæ quidem (ut diximus) ex scriptis S. Augustini malè perceptis, qui hujusmodi erant, se accepisse jactabant.

August. tom. 7. de correptione & gratia c. 14. Sed hic unum dicam, ita dictum est, omnes homines vult salvos fieri, ut intelligantur omnes prædestinati, quia omne genus hominum in eis est.

Notetur Thomam Aquinatē in castra Calvini descendere. Thomas Aquinas Tom. 2. fol. 919. in 1. epist. ad Timoth. c. 2. sect. 1. pro voluntate beneplaciti exponi potest 4. modis. Uno modo, &c. Alio modo, &c. Alio modo ut sit distributio pro generibus singulorum, non pro singulis generum, id est nullum genus hominum excipit à salute, quia olim tantum Judæis, sed modo omnibus præbetur. Et hoc magis facit ad intentionem Apostoli.

Idem ad locum 1. Joh. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, pro aliquibus efficaciter, sed pro omnibus sufficienter, quia pretiū sanguinis ejus est sufficiens ad salutem omnium, sed non habet efficaciam.

Hieremias Drexelius in æternitatis considerat. 2. p. 10. Sanguis Christi etiam

etiam recens fusus in Golgothæo monte, & ad satisfaciendum efficacissimus, ad damnatos tamen non pertigit.

Hinc D. Georgius Stengelius in disputatione de prædestinatione, Ingolstadij an. 1629. habita: Juxta S. Paulum, Deus vult omnes homines salvos fieri, adeoque sincero affectu vult, & desiderat omnium hominum salutem. Sed non vult hos voluntate absoluta, & efficaci, alioquin omnes reipsa salvi fierent. Ergò vult voluntate inefficaci & conditionata, adeò ut omnes homines salvos esse velit, *si ipsi velint*, scilicet bene monendo. Cùm ergò voluntas inefficax & conditionata nunquam fuit efficax & absoluta, nisi impleta suppositaq; conditione, sequitur, Deum nulli adulto gloriam efficaciter & absolutè dare voluisse, nisi suppositis ejus meritis, quæ futura prævidebat. *c.7. thes. 61 fol. 66.*

Denique Adamus Tanner Calvinizans concludit tom. 1. Theol. Scholast. p. 757. Cur in particulari unus eligatur, alius reprobetur, ultimatè *ad solam Dei voluntatem & occulta ejus consilia ac judicia* revocat, Rom. 9. v. 11.

ORATIO IV.

Tencteri Rheno discreta gens, referente Tacito Historiarum lib. 4. missis legatis, mandata apud Conciliũ Agrippinensium edi jubent, quæ ferocissimus è legatis in hunc modũ protulit: rediisse vos in corpus nomenq; Germaniæ, communibus Dijs, sed præcipuo Deorum Marti grates agimus, vobisq; gratulamur, quod tandem liberi inter liberos eritis. Nam ad hunc diem flumina ac terras & cœlum quodammodo ipsum clauserant Romani, ut colloquia congressusq; nostros arcerent, vel quod contumeliosius est, viris ad arma natis, inermes ac prope nudi sub custode & pretio coiremus. *P. 187.*

Hæc *auditores*, veterum Romanorum Ethnicorum erat consuetudo, quam Romani Christiani novi æmulari videntur. Uti enim illi libertatem pollicebantur, ita & hi: & uti potestatem præ se ferebant, flumina, terras & cœlum ipsum claudendi: ita & hi bruto fulmine excommunicationis & persuasione clavis Petrinæ, cœlum claudere satagunt. Deniq; ut illi colloquia & congressus, ita & hi *αὐτονομίαν* libertatem Religionis tollunt. Evangelium persequuntur, ut inermes ac propè nudi in multis locis multi coëant.

Æquitate tamen, fide & constantia Ethnici Romani Christianis novis superiores sunt. Cùm enim Adgandestrii Principis Chattorum lectæ fuissent in senatu literæ, quibus mortem Arminij promittebat, si *Tacit. lib. 2. pag. 295.*

parandę neci venenum mitteretur, responsum fuit, non fraude, neque occultis, sed palam & armatum populum Roman. hostes suos ulcisci. Qua gloria æquabat se Tiberius priscis Imperatoribus, qui venenum in Pyrrhum regem vetuerant prodiderantq;.

Quinq; argumenta, quibus nova Roma venenum in Concilio Tridentino propinavit, priori oratione audivimus, sequuntur reliqua: vestrum est audire & judicare.

Bellarm. de Euchar. l. 3. c. 11. p. 173. sensus est cō-municatio panis consecrati in cœna Domini nonne communicatio corporis Domini est?

VI. Prisca Romana Ecclesia credidit cum Corinthiaca, panem consecratum, non mutari in corpus Christi, sed esse κοινωνίαν corporis Christi: vinum benedictum non mutari in sanguinem Christi, sed esse κοινωνίαν sanguinis Christi.

Nova Romana hoc non credit, sed μετουσίαν Transsubstantiationem introducit.

Ergò nova Romana Ecclesia non est prisca.

Majorem propositionem stabilit Theodoretus, Dialogo I. cujus hæc sunt verba: οὐ τὴν φύσιν μεταβαλὼν ἀλλὰ τῇ φύσει τὴν χάριν προστεθεικώς. Christus in sacra Cœna, non quidem naturam mutans, sed naturæ gratiam adjiciens.

Hic quæritur, an φύσις, natura, significet tantùm accidentia panis, an verò ipsum quoq; panem? Ex antecedentibus & consequentibus evinci potest, φύσιν panem quoq; consecratum & φύσιν vinum benedictum seu consecratum significare.

In antecedentibus ita loquitur Theodoretus: in mysteriorum traditione corpus panem appellavit, & sanguinem id, quod in calice infusum & commixtum est. In unione Sacramentali, vel ut loquitur Theodoretus, commixtione sacramentali, panis appellatur corpus Christi, & vinum sanguis Christi.

Ad hæc, si Theodoretus dixisset, οὐ τὰ συμβεβηκότα μεταβαλὼν, ἀλλὰ τοῖς συμβεβηκόσι τὴν χάριν προστεθεικώς. Salvator accidentia non mutavit. Sed accidentibus gratiam adjecit ut totum negotium integrum esset. Verùm non de accidentibus, sed de *natura*, de Symbolis, quæ non sunt accidentia, est locutus.

Partes constituentes non sunt accidentia.
Mystica Symbola sunt partes constituentes.
Ergò mystica Symbola non sunt accidentia.

Bre-

Breviter.

Natura non mutatur.

Symbolum panis est natura.

Ergò symbolum panis non mutatur.

Ex consequentibus. Uti in unione personali divina natura non in humanam mutata est: ita in unione sacramentali, panis non in corpus, nec vinum in sanguinem mutatur. Verba Orthodoxi sunt: non ergo hoc dicit, sed quod nostro suscepto maledicto nō permittit nos esse deinceps maledictos: ita enim hic carnem dicit ipsum factum esse, non mutata in carnem substantia, sed hac accepta, illa manente integra.

Dialogo 2. Orthodoxus aliud simile ferri igniti producit scribens: quomodo ergò non mutat ferri naturam summa unio, & quæ per totum procedit commixtio. Quemadmodum unio in Christo personalis, non mutat divinam in humanā naturam: ita unio sacramentalis Signa vel Symbola non mutat in corpus & sanguinem. Hæc sunt verba Orthodoxi. Si ergò divina mysteria corp⁹, quod verè est, repræsentant, ergò corpus etiamnum Domini quoque corpus est, non in naturam divinitatis mutatum, sed impletum divina gloria. Et paulò post: neque enim signa mystica post sanctificationem recedunt à sua natura, manent enim in priore substantia & figura & forma &c. Ex quo loco ita ratiocinor. Signa mystica non recedunt à sua natura.

Panis consecratus & vinum benedictum sunt signa mystica.

Ergò panis consecratus & vinum benedictum non recedunt à sua natura.

Præterea symbola manent in priore substantia.

Panis & vinum sunt symbola.

Ergò panis & vinum manent in priore substantia.

Insuper si Theodoretus dixisset, accidentia post sanctificationem non recedunt à sua natura, tum vicissent Pontificij: atqui non de accidentibus, verum de symbolis mysticis locutus est.

Amplius. Si φύσις notaret accidentia, tum ita loquendum fuisset Theodoreto: neque enim accidentia post sanctificationem recedunt ab accidentibus; manent enim in prioribus accidentibus & (figura & forma) accidentibus. Quis credat tantum Patrem ita locutum?

Et cur D. Paulus et post consecrationem appellavit panem, si reverà nō est amplius panis. Taceo Transubstantiationem esse novū dogma, tem-

tempore D. Pauli inauditum, Evangelistis ignoratum, ab Innocentio III. in Concilio Lateranensi demum anno 1215. introductum.

Divus Irenæus expressis verbis docuit Eucharistiam duabus rebus constare, terrena & cœlesti. Impanationem naturalem & localem, qualem vos nostris Ecclesijs imputatis, non credimus, quia in scriptura non legimus.

VII. Prisca Romana Ecclesia credidit, Christum semel in ara crucis se obtulisse, & æternam redemptionem impetrasse.

Nova autem Romana hoc non credit.

Ergo nova Romana non est prisca.

Credit enim Christum etiam post suam in cœlos ascensionem Missam in terra celebrasse.

In Annalibus Deiparæ Matris Monasterij in Helvetia. Ord. S. Benedicti, autore Christophoro Hartmanno Friburgi Brisgoiæ an. 1612. editis hæc leguntur verba fol. 82. Descendit, inquit Conradus, Dominus de cœlis, casula violacea, ante altare, ad sacrum officium celebrandum, cui 4. Evangelistæ infulam capiti ejus imponentes, & more consueto deponentes. Angeli aurea thuribula deferebant, alis suis, ut ramis arborum flabant. Juxta Dominicum S. Gregorius flabellum in manu tenens. S. Petrus in manu tenens baculum pastoralem. S. verò Augustinus & Ambrosius stabant ante Dominum. Maria Virgo ante altare stabat, splendida sicut fulgur. Sanctus Michael præcantor erat. S. Stephanus legit epistolam. B. Laurentius Evangelium. Sanctus cantabatur sic. Sanctus Deus in aula gloriosæ Virginis, miserere nobis. Benedictus Mariæ filius, in æternum regnaturus, qui venit. Agnus Dei sic. Agnus Dei miserere vivorum in te credentium, miserere nobis. Agnus Dei miserere mortuorum, in te piè quiescentium, miserere nobis. Agnus Dei da pacem vivis & defunctis in te piè regnantibus. Dominus vobiscum. Respondebant Angeli; qui sedet super Cherubin & intuetur abyssos.

Venetiis 1558. lib. 1. c. 42. p. 59. b *Liber* gratiæ spiritualis visionum & revelationum *B. Mechtildis* virginis devotissimæ. Eo tempore quo Canonici vicem Episcopi gerentes congregationem Monasterij sui pro quadam pecuniæ summa, graviter affligendo, à divinis suspendissent; in die assumtionis gloriosæ Virginis, cum hæc Dei famula nimio affligeretur dolore propter carentiam Dominici corporis, visum est ei quod Dominus abstergeret lachrymas ab oculis ejus, & manum ejus tenens diceret: hodie videbis mirabilia. Cum ergò

gò sacerdos ex more inciperet ad processionem responsoriū: vidi speciosam sicut columbam, videbatur sibi, quod tota congregatio ordinaret se ad processionem, quam Dominus cum matre sua præcedebat, portans vexillum albi & rubei coloris. In albo erant rosæ aureæ, in rubeo argenteæ. Hæc processio facta est per ambitum claustri usq; in Chorum, & deinde ad altare. Tunc dominus præparabat se missam celebraturus, indutus casula rubea, & pontificali infula. S. Johannes Baptista lecturus erat epistolā, & hoc ideò, quia primus de gaudio virginis in utero exultavit. S. Johannes Evangelista lecturus erat Evangelium eò quod ipse custos erat virginis gloriosę. S. Joannes Baptista & S. Lucas Domino ad altare ministrabant, & S. Johannes Evangelista ministrabat beatissimæ Virgini, quæ stabat à dextra parte altaris, vestita indumentis solaris luminis, habens in capite Coronam omnibus lapidum pretiosorum generibus incomparabiliter adornatam. Omnibus autem sanctis, qui aderant, missam solenniter inchoantibus, gaudeamus omnes, B. Virgo ad altare processit, offerens Filio fibulam auream, tanquam crystallum purissimam, & inæstimabilib. gemmis summoperè ornatam, quæ singulæ puritatem speculorum habebant ita, quod B. Virgo contemplabatur omnes virtutes suas in eis. Hæc fibula texit totum corpus Dominicum velut clypeus. & B. Virgo in illa velut in speculo se videbat. Tunc Missam prosequentibus usque ad ultimum Kyrie eleison, Dominus altissima voce imposuit, Gloria in excelsis Deo, dicens: de gaudio cordis mei omnib⁹ vobis propino gloriam. Ad offertorium autem eæ, quæ B. Virgini specialia impenderunt obsequia, accedentes ad altare obtulerunt annulos aureos, quos Dominus suscipiens, digitis suis imposuit. Et cum præfationem ipse summus sacerdos & Pontifex decantasset usque ad illud: cum quibus & nostras voces ut admitti iubeas, deprecamur, suppici confessione dicentes, dixit ad sanctos cantate omnes & psallite: qui omnes cantabant. Sanctus, Sanctus, Sanctus, inter omnes & super omnes Beatissima Virgo dulcissimum dabat sonum, quo præ omnium Sanctorum vocibus, vox ejus specialiter agnoscebatur. Instante autem hora sacratissima, qua elevanda erat hostia salutaris, visus est Dominus elevare hostiam, quasi in aurea pixide inclusam & sindone velatam, per quod significabatur, quod hoc sacramentum omni humano sive angelico intellectui est absconditum. Dicto, Pax Domini, posita est ibi mensa, ad quam Dominus se ponebat, juxta quam mater ejus sedebat, congregatio autem tota ad mensam illam ac-

cedens, unaquæque perſona ſub brachio beatiſſimæ Virginis quaſi geniculando accepit Dominicum corpus de manu Domini. Et beatiſſima Virgo craterem aureum, cum fiſtula aurea ad latus Domini tenebat, per quam ſugebant omnes liquorem illum dulciſſimum, qui de pectore Domini emanabat. Finita Miſſa benedictionem dabat Dominus manu ſua, in qua ſinguli digiti annulos aureos habebant, ſignificantes deſponſationem ſingularum Virginum ſibi deſponſatarum, qui annuli lapides rubeos habebant, per quod figurabatur, quod ſangvis Chriſti ſpecialiter ad Virginum pertinet ornatum.

VIII. Priſca Romana Eccleſia tentationes Satanæ, precibus novit ſuperare, Rom.15.v.30. &c.

Romana Eccleſia hodierna tentationes ſathanæ non precibus, ſed alijs modis ſuperavit.

Ergo Romana Eccleſia non eſt priſca.

S. Antonius apud Roſweidum pag. 47. Una eſt ratio vincendi inimicum, lætitia ſpiritualis & animæ Dominum ſemper cogitantis jugis recordatio.

Minorem probat libellus, cujus titulus eſt *Speculum Vitæ Beati Franciſci* & ſociorum ejus excuſum Venetijs 1504. 30. Januar. per Simonem de Luere pag. 110. b. Frater *Ruffinus* de nobilibus de *Aſſiſio* ſocius Beati Franciſci graviter à Dæmone de prædeſtinatione vexabatur in anima. Nam ſuggerebat cordi ejus hoſtis antiquus, quòd ipſe non erat de prædeſtinatis ad vitam, & perderet quicquid in religione faceret. Propter hanc vexationem per multos dies durantem totus erat melancholicus effectus & triſtis, & hanc ſuam pugnam Sancto Franciſco verecundabatur dicere: nihilominus tamen orationes conſuetas & abſtinentias minime dimittebat. Sed hoſtis antiquus volens ſibi triſtitiam ſuper triſtitia addere, qua graviter vulneraverat ſervos Dei, ad pugnam interiorem addidit etiam exterius impugnare. Unde apparens ibi in ſpecie crucifixi dixit: O Frater Ruffine, quare in orationibus & pœnitentia te affligis, cum non ſis de prædeſtinatis ad vitam? Et hoc credas mihi, quia ego ſcio, quos elegerim, & non credas filio Petri Bernardonis, ſi contrarium tibi dixerit, nec ipſum interroges de iſta materia, quia

quia ipse vel alius hoc ignorat. Sed ego, qui sum Dei Filius, benè scio, & ideò credas mihi pro certo, quòd tu es de numero damnatorum: & frater Franciscus & pater ejus est damnatus, & quicunq; sequuntur eum, decipientur. Frater autem Rufinus erat ita obtenebratus à principe tenebrarum, quod jam fidem & amorem in S. Francisco perdiderat, & sibi dicere non curabat sancto Patri, quòd frater Rufinus non dixit, Spiritus Dei revelavit. Unde ipse pius Pater videns in Spiritu tantum dicti fratris periculum, misit fratrem Mosseum pro ipso, ut ad eum omninò veniret. Nam frater Rufinus & S. Franciscus stabant in loco montis Subasii propè Assisium. Frater autem Rufinus respondit fratri Masseo: Quid ego hinc habeo cum Francisco? Et frater Masseus homo totus sapientiæ Dei plenus clarè cognoscens maligni hostis fallaciam, ait: O frater Rufine, nescis tu, quòd Frater Franciscus est sicut angelus Dei, qui tot animas illuminavit in mundo, & à quo etiam nos tot divinæ gratiæ dona recepimus, unde ego volo, quòd tu omninò venias ad eum, quia ego clarè video, te à Diabolo deceptum. Statim autem frater Rufinus venit ad S. Franciscum. Et S. Franciscus cum videret eum à longè, cœpit clamare: O frater Rufine, captivelle, cui credidisti! Et dixit totam per ordinem tentationem, quam habuerat intus & extra, & Sanctus Pater docuit eum, quod ille, qui prædicta sibi suggesserat, erat Diabolus, & non Christus, & ideo nullo modo suggestioni assentiret. Sed quando dicet tibi: tu es damnatus, & tu securè respondeas: *Aperi la Boca mete cacar*, hoc est, aperi os tuum, & faciam intus stercus. Et hoc tibi signum, quòd ipse est Diabolus, quo dicto hoc verbo statim fugiet. Adhuc etiam cognoscere debes, ipsum fuisse Diabolum, quia cor tuum induratad omne bonum, quod est proprium ejus officium, sed Christus benedictus nunquam cor hominis fidelis induratimò dixit: auferam tibi cor lapideum, & dabo tibi cor carneum. Frater verò Rufinus cum sanctus Franciscus ita per ordinem dicebat tentationis seriem, quam intus & extra vexatus extiterat, fortissimè cæpit clamare, & adorans sanctum Franciscum, & culpam humiliter recognoscens de hoc quod ab ipso celaverat, ac totus confortatus in Domino per monita sancti Patris, totus fuit mutatus in melius. Dixit autem sanctus Franciscus, vade fili, & confitearis, & orationis consuetum studium non dimittas, & scias pro certo quod hæc tentatio erit tibi in magnam utilitatem, & consolationem, sicut experieris in brevi. Frater autem Rufinus in

Pp 2 cellam

cellam suam ad adorandum in silva, & dum staret cum lachrymis ad adorandum, ecce venit hostis antiquus in persona Christi dicens: frater Rufine, nonne dixi tibi, quod tu filio Petri Bernardonis non crederes, quia damnatus es, & in orationib' & lachrymis non labores. Quid enim prodest tibi, si dum vivis, affligeris, & dum moriens, damnaris? Et statim frater Rufinus respondit, *apri la boca mete cacar*. Tunc Diabolus indignatus recessit cum tanta tempestate & commotione lapidum montis Subasij, quod per magnum spatium fluxit lapidum multitudo, ubi adhuc apparet lapidum horrenda ruina. Nam per vallem dicti montis saxa se invicem collidendo ignem plurimum etiam emittebant. Unde ad tam terribilem strepitum; Sanctus Franciscus & socij ejus admirantes extra dictum locum, ut novitatem aspicerent, exierunt. Et Frater Rufinus manifestè advertit, quod ipsum hostis deceperat, unde secundo ad Sanctum Franciscum redijt, & prosternens se ad terram iterum suam culpam dixit. Qui confortatus à sanctissimo Patre totus pacificus remansit. Et cum post hoc statueret, cum multis lachrymis orans, ecce Christus sibi benedictus apparuit dicens: benefecisti fili, quod credidisti fratri Francisco, quia ille, qui te contristaverat, fuit Diabolus: ego autem Christus magister tuus; & de hoc te reddam certissimum, hoc sit tibi signum, quod donec in hoc mundo eris, nunquam de cætero eris tristis. Et benedixit Christus fratrem Rufinum, & dimisit eum in tanto gaudio & dulcedine spiritus & elevatione mentis, quod die noctuque erat absorptus in Deum. Et confirmatus in hoc in tanta gratia & benedictione & securitate salutis æternæ quod totus fuit in virum alterum renovatus, ad tantam etiam elationem mentis & orationis perseverantiam fuit confirmatus, quod stetisset continuè per anni circulum die noctuque contemplando divina, si eum aliquid non impedivisset. Unde dicebat Sanctus Franciscus de eo, quod frater Rufinus erat, dum adhuc viveret, Canonizatus in cœlo à DOMINO JESU CHRISTO, & quod ipse non dubitaret, in absentia sua dicere S. Rufinum adhuc existentem in terra ad laudem Domini nostri Jesu Christi.

IX. Prisca Romana Ecclesia statuit valorem operum Christi esse sufficientem ad satisfaciendum DEO pro peccatis totius generis humani.

Nova

Nova Romana hoc negat. Ergò nova non est prisca Romana.

Audiatur Adamus Tanner Tom.4. Theolog. Scholast. pag.88. Prima sententia negat valorem operum & satisfactionem Christi, secundum se fuisse æquivalentem, aut sufficientem ad placandum Deum, ex Scoto, Gabriele, Durando, Medina & Michaele de Palatio, in 3.Sentent.dist.20.disp.2. asserente Christi mortem non explevisse Dei justitiam ad æquilibrem; sed solùm explevisse ex magna condignitate.

Pag.92. Vasquez rationem reddit, cur præter Christi meritum & satisfactionem, quantumvis copiosam, necessarium fuerit *etiam nostrum meritum & satisfactio.* Quia meritum Christi hoc solùm nobis præstare potuit, ut impetraret nobis gratiam: tamen non potuit nos *formaliter* dignos reddere gratia: hoc enim solum fit propter justitiam nobis inhærentem, & per bona opera, in statu gratiæ facta. Eodem modo, quia verè & formaliter justi esse non possumus per justitiam extrinsecam, ideò merito Christi addita nobis fuit *cooperatio nostra.*

Rutilius Benzonius pag. 203. imò addit Medina, magis infinitim esse peccatum hominis, quàm satisfactionem Christi.

Idem Tannerus Tom.1. Theol.Scholast. p.786. posse hominem dolere de peccatis propter Deum, super omnia dilectum, ex propriis viribus, & hanc esse ultimam dispositionem ad gratiã habitualem justificantem, & meritum ad illam, non quidem condignum, sed congruum.

Tom.4.p.154. Contrarium scripsit: nihil obstat, inquit, quò minus secundum absolutam Dei potentiam, homo purus, peccati tamen expers, & in gratia constitutus, interveniente divina promissione, & ordinatione, *aliquo modo de condigno,* & ex justitia satisfacere potuisset pro peccatis aliorum, etiam totius humani generis.

Sotus, Vega, Suarez, Thomas, Paludanus Cajetanus.

Verum enim verò *Michael Bajus*, Decanus Lovaniensis (quique Concilio interfuit Tridentino.) apud Possevinum Apparat. Tom. 2. pag 439. amor naturalis, ait ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumtionis humanæ, cum injuria crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.

X. Prisca Romana Ecclesia credidit, unicam esse viam in cœlum.
Nova Romana Ecclesia hoc non credit:
Ergo nova Romana Ecclesia non est prisca.

Probationem annecto: nova enim credit, nos facilius per S. Mariam Virginem in cœlum ascendere, quàm per Christum. Hoc patet, inquit Mariale Bernardini de Busti serm. 2. p. 492. exemplo, quod legitur in chronicis nostris, scilicet quòd quadam die S. Franciscus vidit duas *scalas*, unam rubeam, cui Christus innixus erat, & aliam albam, in qua Virgo erat. Et cum admonita B. Francisci fratres Scalam rubeam ascendere conarentur, dum ire inciperent, retrò multi cadebant, & ascendere non poterant. De qua re S. Franciscus flendo dolebat: cui Christus dixit, fac ut fratres tui ad matrem meam currant, & ad scalam albam, atque *per eam ascendant*. Tunc B. Franciscus exclamare cœpit dicens: currite fratres ad scalam albam & ascendite *per eam*: quod facientes à B. Virgine læta facie suscipiebantur, & in cœlum cum facilitate ascendebant.

XI. Prisca Romana Ecclesia nunquam credidit, B. Virginem factam esse *omnipotentem*.

Nova Ecclesia credit B. Virginem esse factam omnipotentem.

Ergò nova Ecclesia Romana non est prisca.

Minor probatur ex Concionibus Germanicis *Quirini Rest*, quarum titulus, Rosengarten/ das ist 45. Catholische Predigten auff die fürnehmste Fest und Feyertäg deß gantzen Jahrs/ getruckt zu Ingolstatt durch David Sartorium anno 1585. fol. 567. in der 2. Predigt von der Himmelfahrt Mariæ. Wiewol sie einig ist/ verstehe durch sonderliche Gottseligkeit/ Lieb und Verhelffung/ so vermag sie doch alle Ding/ von welchem Allmächtigen sie allmächtig ist worden.

Præterea Augustæ anno 1627. excusus est libellus in 12. hoc titulo: Zinß- und Dienst-Büchlein der allerheiligsten und glorwürdigsten Jungfrawen und Himmels-Königin Mariæ/ darinn die kürtzeste und schöneste Andacht begriffen/ auch Form und Weis sich für ein ewig verkettete Sclavin zu profitirn, A. 4 b. Deren (Jungfraw Mariæ) nicht allein alle Creaturen und Geschöpff/ sondern der Schöpffer selbst unterworffen/ die Höll/ sampt derselbigen gantzen Macht/ das Fegfewr/ dann sie tröst die arme Seelen/ die Erd und alle Königreich der Kirchen/ für welche sie streitet/ das Meer/ die Lufft/ der Himmel/ die Heiligen/ die Engel/ ja mit einem Wort/ Gott der HERR selbst.

Ab hac opinione dissentit Bernhardus tom. 1. Domin. 1. post octavam

vam Epiphan.p.115.Multum hæc speciosa sponso suo inferior genere, inferior specie, inferior dignitate.

Ab hac opinione dissentit etiam *Ieremias Drexelius* Soc. Jesu Serenissimo Electori Bojariæ à concionibus, in literis ad Eliam Ehingerum exaratis: candidè & sincerè fateor (scribens) nec mihi, nec aliis, quibus ostendi, hæc talia probari.

B.Maria est *Salvatrix* Nicolao Horio Rhemensi litera d.5.

Laudibus exsuperas omnes purissima matres
Virgo: triumphantis mater honesta ducis.
Quod genus audaci mortis depresserat Eva,
Ipsa tui fructu ventris in astra levas.
O Virgo, immensum memorari digna per orbem,
Salvatrix *hominum perfugiumq́, pium.*

Eidem Nicolao Horio B. Virgo est salutis nostræ altera causa, c. 8. b.

Quid feram Virgo generosa tandem,
Mater es nostri generis colenda
Plurimum, nostra quoniam salutis
Altera causa.

Wer die Creatur höher dann den Schöpffer hält/ und jhr grösste Ehr zulegt/ der thut nicht Gott/sondern dem Geschöpff den Preiß geben und heimtragen/schreibt S. Basilius super 28. Psalm.

XII. Prisca Romana Ecclesia nullam imaginem coluit latriâ.
Nova Romana colit imaginem latriâ.
Ergò nova Romana non est prisca.

Majorem probat *Iodocus Damhouderius* in expositione Decalogi pag.334.b. Certè Patriarchæ, Prophetæ, Christus, Apostoli, Patres, Christianam religionem, verumque Dei cultum absque ullis simulachris, statuis, aut imaginibus impleverunt.

Assumtionem suppeditat D. Tanner Theol. Schol. Tom.3. p 1393. Plerique veteres Scholastici agentes ex instituto de cultu imaginum, docuerunt eas *simul ac eodem cultu* cum prototypo venerandas esse. Ita S.Thomas in 3. sentent. Dist. 9. q. 2. art. 2. Cajetanus, Albertus, Bonaventura, Richardus, Paludanus, Capreolus, Almain, Major, Marsilius, Turrecremata, Antonius, Hieronymus Angestus, Clichtoveus.

Opposi-

Oppoſitum autem ſentiunt Catharinus, Martinus Ajala, imagines non poſſe eodem cultu cum prototypo coli, ſed tantum aliquo minori.

Qui vovent errorē gentilium & vanitatem impiorum, illi non ſunt Chriſtiani Catholici.

Sed adorantes lignum crucis, fovent errorem gentilium, & vanitatem impiorum.

Ergò adorantes lignum crucis, non ſunt Chriſtiani Catholici.

Aſſumtio probatur ex Ambroſio tom. 5 in oratione funebri Theodoſii fol. 123. Helena Imperatrix invenit titulum: regem adoravit, *non lignum utique:* quia hic gentilis eſt error, & vanitas impiorum, ſed adoravit illum, qui pependit in ligno.

Henricus Cornelius Agrippa in defenſione propoſitionum L. 1. b. Ipſe tuus Thomas, inquit, periculoſam illam opinionem ſuam, non dico de rerum creatarum neceſſitate, ſed de adoratione crucis & imaginum veneratione aliquando *revocavit*, ſi Capreolo creditur.

Bene multi ſunt, inquit Polydorus Virgilius de Inventoribus rerum l. 6. c. 13. p. 543. rudiores ſtupidioresque qui ſaxeas vel ligneas, marmoreas, æneas, ſeu in parietibus pictas, variisq; coloribus litas imagines colunt, non ut ſigna, ſed perinde quaſi ipſæ ſenſum aliquem habeant, & iis magis fidant, quàm Chriſto, vel aliis Divis, quibus dicatæ ſint.

Lugduni 1553. Idem Polydorus de Prodigiis l. 3 p. 253. Quanquam id humanæ potius fraudis opus fuit, quod memoria noſtra factum ſcimus. Ego enim vidi ſimulachrum *Deiparæ*, ejuſmodi lamentatione inſigne, quippe quod cujuſdam Monachi pecuniam ita corradentis artificio in annos ſingulos, Martio menſe lachrymabat, palmite vitis à tergo in foramen, quòd ad imaginis oculos pertinebat inſerto: ſed dolo comperto, ſcelus autori fraudi fuit.

XIII. Priſca Romana Eccleſia homines per verbum Dei convertit.

Nova Romana non verbo Dei convertit, ſed aqua benedicta.

Ergò nova Romana non eſt priſca.

Aſſumtum legitur in orationibus 4. funebribus Martini Eiſengreinii, Ingolſtadii excuſis anno 1578. litera D. b.

Nam ſicuti, inquit Johannes Holonius, Soc. Jeſu Eloquentiæ Profeſſor, teſtem habeo graviſſimum, eò quandoque progreſſus eſt, ut

occultè quibusdam hæreticis potum, aqua lustrali permistum hauriendum præbuerit. Ea siquidem spe tenebatur, futurum ut acerbissimus generis humani hostis pessimus Dæmon expelleretur, cujus isti mortalium omnium ærumnosissimi laqueis irretiti, divinarum humanarumque legum repagula perfringere machinātur? Nec id frustra medicinæ genus adhibuit.

XIV. Prisca Romana Ecclesia nulla lupanaria erexit.
Nova Ecclesia Romana lupanaria erigit.
Ergò nova Ecclesia non est prisca Christiana.

Minorem confirmat Henricus Cornelius Agrippa de vanitate scientiarum cap. 64. de Lenonia p. 131.

Lenones fuerunt Pan Deus, atque Mercurius, ipse puer Cupido Leno fuit heros ille Ulysses, leno fuit legislator Lycurgus & sapiens ille Solon, qui prius lupanaria ædificavit, & meretriculas juventuti prostituit. Sed & recentioribus temporibus *Sixtus Pontifex, Romæ nobile admodum lupanar* extruxit. Imò fuit Imperator ille Heliogabalus, qui domi suæ meretricum cohortes aluit, amicisque & servis exhibuit. Jam verò etiam Reginarum cæterarumque Principum & Dominarum nonnunquam ea cura est, atque regum matres nonnunquam filiorum suorum lenæ sunt. Neque præterea optimates magistratusque id officii abhorrent, quippe Lenones olim fuerunt Corinthii, Ephesii, Abydeni, Cyprii, Babylonii & multi alii magistratus, qui in civitatibus suis lupanaria construunt foventque, nonnihil ex meretricio quæstu etiam ærario suo accumulantes emolumenti, quod quidem in Italia non est rarum, ubi etiam *ROMANA SCORTA* in singulas hebdomadas Julium pendunt Pontifici, qui census annuus nonnunquam *viginti mille ducatos* excedit, adeoque Ecclesiæ procerum id munus est, ut una cum Ecclesiarum proventibus, etiam lenociniorum numerent mercedem. Sic enim ego illos supputantes aliquando audivi: Habet, inquientes, ille duo beneficia, unum curatum aureorum viginti, alterum prioratum Ducatorum quadraginta, & tres putanas in bordello, quæ reddunt singulis hebdomadibus Julios viginti. Jam verò nihilominus Lenones sunt Episcopi illi & officiales, qui censum pro concubinatu à sacerdotibus quotannis extorquent, idque tam palam, ut apud plebem ipsam in proverbium abierit, illa eorum concubinaria exactio sive lenocinium, quod dicunt, habeat, vel non habeat, aureum solvet pro concubina, & habeat, si

velit. Sed in regno avaritiæ nihil turpitudini adſcribitur, quod lucrum pariat. Mitto tolerantiæ commentum quo certa pecunia Epiſcopis ſoluta, abſentis mariti uxor præter adulterii, ut dicunt, offenſam, alteri cohabitare permittitur. Quæ omnia tam manifeſta ſunt atque frequentia, ut neſcire cogamur, Epiſcoporum ne impudentia an plebis patientia hactenus fuerit ineptior, ut tandem opus fuerit Germaniæ Principibus inter cætera nationis illius *Gravamina* hæc quoque deferre, ex quibus, quæ hî ſilentio premuntur, elicere poteritis. Ejuſmodi itaque patronos habeat ars Lenonia, quique tueantur artem meretriciam, cui in hunc uſque diem (proh dolor) in Chriſtiana Repub. locus eſt: & in civitatibus publica theatra, immunitates & ſtipendia conceſſa ſunt, unica illa contra divinas leges atque ipſum Dei verbum humana ratiuncula, qua inquiunt, ut juventus, egeſto illic libidinis impetu, pejora conari deſiſtat. Tolle ajunt, è Repub. meretrices, cuncta ſtupris, inceſtis, adulteriis permiſcebuntur, nulla matrona integra remanebit, nulla vidua pudicitiæ incolumis perſiſtet, vix Virgines ac Veſtales inviolatæ ſervabuntur. Hinc tandem impoſſibile eſſe concludunt, Reipub. tranquillitatem ſine meretricibus poſſe conſiſtere, ſine quibus tamen populus Iſrael per tot ſecula continentiſſimè duravit, ſicut præcipit illis Deus: Non erit meretrix, neque ſcortator in filiis Iſrael.

Adam Tanner to. 3. Theol. Schol. p. 1100. meretrices licitè retinere turpem mercedem.

Libet etiam Italica adjicere.

Furono ruffiani il Dio Pan & Mercurio, & fanciullo Cupido, fu Ruffiano il Barone Uliſſe, fu ruffiano il legislàtor Licurgo: & quel ſavio Solone, che primo edificio luoghi publici dishoneſti, & provide alla gioventù di meretrici. Et nei tempi noſtro *Papa Siſto* fabricò in Roma nobiliſſimo chiaſſo: fu ruffiano Heliogabalo Imperatore, il quale manutenne in caſa ſua le mandrine delle putane, & nete copia à gli amici & ſervi ſuoi di queſta coſa hanno ſpeſſe volte le Reine, & l' altre Principeſſe & Signore, & le madri dei Re ſono alle volte ſtate ruffiane de ſuoi figlivoli. Oltre diciò Optmati & i Magiſtri non hanno punto à ſchi fo queſto ufficio, perche furono gia ruffiani i Corinthii, gli Epheſii, gli Abideni, i Cipriani, i Babilonii, & molti altri magiſtrati, li quali nolle città loro edificano & favoriſcono i chiaſſi, accreſcendo anco non piccola utilità alle entrate loro dal quadagno delle putane, il chè s' uſa molto in Italia, dove le meretrici di Roma pagano ogni ſetti mana un giulio

giulio al Papa la quale entrata rende tàl hora al Papa XXV millia ducati l'anno : & questo ufficio è talmente proprio del Prelati della chiesa, che insiome con l' entrate del benefici numerano anchora il prezzo delle ruffiani. Per che jo gli ho udito tal hora far conto in questo modo dicendo co lui ha due benefici, un curato di XX. ducati, un' altro priorato di ducati XL.& tre putane in bordello, che ogni settimana gli rendono XX giuli, sono non dimeno ruffiani anch' eglino quegli Vescovi, & ufficiali i quali cavano ogni anno entrata dai preti per le concubina, che tengono, & ciò cosi palésemente fanno, che non si vergognano puncto: che questa loro mercantia di femine, ô ruffianìa, sta venuta, in proverbio appresso della plebe: la quale dice, habbia la se vuole. Ma nel regno dell' avaritia cosa alcuna nõ s'ascive à vergogna la quale portarisca quadagnolo non porto d' una inventione di tolerantia per la quale pagando certa séte senza colpa d' adulterio, come esse dicono, ha licentia di potere stare con un altro: le quali cose san tanto chiare & manifeste, che siamo s' forzati à non sapere, quale sia stata finqui più gosta è la la poca vergogna de i Vescovi, ò la patientia della plebe: di modo che sono stati sforzati i principi dell' Allemagna mettere queste anchora fra gli altri gravami di quella natione da i quali potrete molto ben comprendere anchora que gli altri, che si passano con silentio. Di si fatti difensori hedunque l'arte della ruffianie, la quale finò al di d hoggi, ò compassion grande, ha loco nelle Republica Christiana & le sono stati concessi nelle città theatri publici, privilegi & provisioni, con una sola assai debile ragione humana contra le leggi divine & la parola di Dio overo più tosto inventione che serve alla ruffiania: con la quale dicono, che questo si sopporta accio che la gioventu sua porando quivi il furore della lussuria, si ri magna di tentare cose peggiori. Essi dicono, rimovi le meretrici de la Republica, ogni loco s' eispiera di stupi d' incesti et d' adulterii: non vi rimarrà donna maritata alcuna casta, nessuna vedova ci sarà di salva honeltà, le doncelle, & le monache à fatica sara uno secure: in somma per questo concludano c he' impossibile è la Republica poter starein pie di senza meretrici, senza le quali però il popolo d' Israel cõstantissima mente per tanti secoli si mantenne, si come comando loro Iddio, non sia meretrice, ne ruffiano nei figliovoli d' Israel.

De Lupanaribus.

CLaudius Espencæus de Continentia l.3.c.4.p.242.243. Illud autem sua etiamnum tempestate Bononiæ, quantum unaquæque concubitu mereret, in Italia observatum illic notat Beroaldus & ipse Bononiensis, ut prostitutæ meretrices tributum menstruum magistratibus, qui vulgò præfecti bulletarum dicuntur, solvant, Romæ verò; hoc est in totius Christianismi Metropoli, quid adhuc hac in re factum aut non factum.

Anno 1538. Paulo III. delecti pro emendanda Ecclesia Reverendissimi Cardinales aliique viri graves, hic inter alia consuluerunt corrigendum & hunc turpem abusum, quo illic meretrices & matronæ incedunt, aut mula vehuntur, assectantibus eas de media die nobilibus familiaribusque Cardinalium atque Clericis, habitant etiam insignes ædes.

Nulla in urbe hanc ajunt corruptionem vidimus, præterquam in hac, omnium exemplari, & hanc tamen turpitudinem, corruptelam, ne ille quidem ex consiliariis tum unus Paulus, postea IV. sustulit, quòd, ut mihi bene sum conscius, eo quo me colloquio dignatus est, qua potui ac debui modestia, privatim suaseram. Mirum certè tales tantosque viros consuluisse, minuendum modò scortorum fastum ac luxum, non etiam ea semel ejicienda. An verò propter tam multos ibi cælibes necessariò retinenda? O rem horrendam! Mihi sanè sic eos sensisse dicere religio sit. Nos Gallos stolidos scilicet ac simplices (sic enim nos illi vocant, homines scilicet subtiles & sapientes) non posse non graviter offendi tot mille luparum in iisdem muris, una in urbe, sub eodem propè (quòd ajunt) tecto, quotidiano conspectu, ac velimus nolimus occursu. Non enim jam ut olim sub mœnibus habitant, aut sub Meniariis Circensibus Martiali, ob id submœnianæ aut summœnianæ dictæ l.1.3. epig 9. 40.62.

Quærit item Fabius l.7.c.4. An in lupanari cum aliena deprehensus, adulter sit, non quæsiturus nisi certo tum loco fuissent diversatæ: sic Romani quamlibet Ethnici; Nunc verò sub Christi vicariis & Petri successoribus, ut alius quidam cecinit.

- - - urbs est jam tota lupanar,
Mater & Æneæ regnat in urbe sui.

Quodq; in Solone Plutarchus scribit, Athenienses mitib' nominibus urbanè

urbane imminuendo rerum atrocitatem mitigasse, meretricis hateras, socias, amicas nuncupantes: ita Romanenses sua nundinalia pudoris propudia *Curtisanas* appellant. O Italicum acumen! Idem l.6.c.12.p.809. Quid dicturus aut facturus hic sanctus Pater, si in sua urbe nunc videret tot scorta, bona ex parte holoserica, plura certè quam in ulla unquam post homines natos urbe.

Abbas Ioachimus super Jeremiæ Prophetæ c.8. p.18. b. Doctores moderni Ecclesiæ Petri, quæ est Romæ longè latèque diffusæ, magis polluunt suis insanijs, quam instruunt. *Venetijs 1525.*

Super c.20. p.46. Alemannorum Imperium semper extitit nostris durum, dirum & mirum: durum in jugo, dirum in virga, mirum in sceptro.

Necesse est ut in gladio spiritus & furoris Dominus illud evertat, ut ad sonitum ruinæ ejus, paveant omnes reges.

Cap 21. p.46. b. Sed valde timeo, ne non reducat Dominus aquas maris, & Romanum Imperium pateat regibus Orientis. Et Romani & Latini Pontifices dissipant sedem Imperij, & prorsus dissipare contendent.

In cap.22. p.49. b. viri *Evangelici* suscitando in toto orbe, quorum doctrina adeò patens erit & libera, ut qui sitit, vadat & bibat sine pretio in ablutione peccatoris, id est, populi Christiani, & menstruatæ matris Ecclesiæ.

Super c.23. p.52. Ideò timendum, ne Græcorum Ecclesia destruatur in proximo, & secundariò *Latina* in spiritu Domini subvertatur.

Super cap.34. p.58. b. Sub Alemannorum fluctibus libertas & licentia expirabit Pontificum Romanorum.

Idem Abbas in Apocal. p.194. (meritricem magnam) dixerunt Patres Catholici esse Romam.

ROBERTUS CÆNALIS Episcopus Arboricensis in Gallica historia pag.30. *Parisijs 1557.*

Quid sit Roma petis? Caput Orbis & ampla vorago,
Nummorum atque hominum quà licet omne nefas.
Exulibus portus brevis, Orbis falsa voluptas,
Fortunæ ludus, præcipitansque rota.
Perpetuus scorti thalamus, tumulusque piorum,
Omnibus est mater, sola noverca bonis.

Eumenidum latebra, stultorum curia, cunctis
Hospita, sed nulli non peregrina loco.
Est vitijs stimulus, virtutum pallida imago,
Curarum pelagus, semisepulta quies.
Quam Venus atque aurum, fraus & fortuna gubernat,
Dat mala pauperibus, dat bona divitibus.

MANTISSA.

Judæorum Messias (qualem illi fingunt) nunquam est revera venturus.

Papistarum Antichristus est Judæorum Messias.

Ergò Papistarum Antichristus nunquam est revera venturus.

Major probatur: fingunt enim Pontificij: uti Christus est verus DEUS, & verus homo: ita fore Antichristum (Judæorum Messiam) verum hominem & verum Diabolum, id est, incarnatum Diabolum ex Egesippo, ex tribu Dan, ex Judæa corrupta de incubo oriturum, templum tertium Hierosolymitanum reædificaturum, & omnium qui unquam fuerunt eruntve Regum Imperatorumque potentissimum, ditissimum, universum Orbem sibi subjecturum. Blosius Viegas in Apocal. 13. sect. 10. p. 709.

Minor est apud Leonh. Lessium fol. 26. de Antichristo Antichristus cum venerit, recipietur à Judæis pro Messia.

VII. Catholische Predigten bey gemeinen Processionen F. Michaëlis Anisij Franciscan. getruckt zu München an. 1599 p. 30. Es werdet nach hingerichtem Antichrist die gantze Welt von einem Weib regiret werden. Orac. Sibyll. l. 3.

Fœmineis suberit manibus tunc temporis orbis
Imperij patiens muliebris in omnibus ultro
Cum viduam totus Dominam venerabitur orbis,
Illaque divinum in mare projectarit opum vim,
Arma caducorumq; hominum submerserit alto
Tunc mundum fugient viduumque elementa relinquent.

De

De Modo utiliter conferendi cum diversæ Religionis hominibus.

Adam Contzen. Polit. lib. 9. cap. 32. pag. 796. Nihil cum hæreticis vel in politia vel religione agi potest, cum omnis familiaritas, omnis collocutio non minus periculi habeat, quàm si cum scorpio, vipera, regulo converseris.

D. Luthers Haußpostill in der 3. Predigt vom Leyden Christi. pag. 130. b. Disputiren können vnd wöllen sie nicht/man lasse dann jhre Doctores vnd deß Bapsts Decret so viel gelten / als das Wort GOttes.

Tertullianus contra Harmogenem pag. 342. *Hæreticorum Patriarchæ,* Philosophi. Studio & opera *Ælia Ehingeri Augustani.*

VEra disputandi ratio consistit partim in materia, partim in forma. In materia disputandi illud Aristotelis observandum, quod Topicorum lib. 1. cap. 11. reliquit: neque verò inquit, omne propositum aut omnem quæstionem nobis ad disputandum proponere debemus, sed de qua dubitet aliquis eorum, qui rationem desiderent, non pœnam mereantur, aut sensu careant. Observate mihi quæso diligenter hanc sententiam, est enim maximum in ea momentum ad id probandum quod instituo. Cum dixisset Aristoteles, non omnem quæstionem esse nobis proponendam, adjungit exempli gratia: nam & qui quærunt, sint ne Dij colendi, & parentes amandi, merentur pœnam, & qui vocant in controversiam, an nix sit alba? destituuntur sensu. Præterea principia sunt ἀναπόδεικτα, indemonstrabilia, priora, notiora, causa carentia. Ad materiam sacram referenda illa disputatio, à Johanne Gobellino descripta, 1584. & Romæ, præside Pio II. Pontifice Maximo habita. Apud Brixiam Cisalpinæ Galliæ civitatem, Jacobus Marchianus, Ordinis minorum professor, divi Bernhardi Senensis quondã socius, verbi Dei prædicator in populis acceptus, ætate jam decrepita, in die S. Paschæ cum sermonem pro sua consuetudine haberet ad plebem, ut est communis eorum error, qui declamatoriè in Ecclesijs verba faciunt ad ostentationẽ doctrinæ, pleraq; dixitque fuerant utili⁹ in tacta demisisse. Inter cætera pretiosum Christi sanguinẽ in triduo passionis, dũ jacuit in terra sparsus, indignũ fuisse latriæ cul-

1. De materia disputandi.

cultu asseveravit, quoniam fusus, & à corpore Dominico separatus, Hypostaticam verbi unionem protinus amisisset. Publicatus sermo ad aures Inquisitionis hæreticæ pravitatis ordinis Prædicatorum pervenit, qui zelo fidei tactus, illicò damnavit hæresin prædicatam, mandavitque Jacobo, ut revocaret errorem, nisi quamprimum pareret responsuro de fide, diem dixit, & nihilominus unum ex confratribus in sermone, qui post meridiem habitus est, contrariam sententiam divulgare jussit. Anno 1463. convenêre frequentes Romæ in festo natalis Domini anni 1463. cum jam Pius ex Tuscia rediisset, vocantur in Apostolico Palatio Cardinales, Episcopi, ac divini & humani Juris Doctores, quorum maximus aderat in Curia numerus, jubentur Prædicatores ac Minores bis ternos eligere, qui semel congredientes in utramque partem quæstionis articulum disputantes invertant, paritum est. Inter Prædicatores præcipuæ disputandi partes Gabrieli Cathalano sunt attributæ: inter Minores Francisco Saonensi: uterq; Philosophus, uterq; Theologus peritissimus habebatur. &c.

Disputatio de sanguine tribus diebus in Palatio coram Pontifice, ac sacrosancto Senatu Cardinalium, & reliquorum Prælatorum Conventu, quam defendere vellent, in hunc modum proposuere: Pretiosum Domini sanguinem, in passione fusum, qui demum ad glorificatum corpus rediit, Hypostatica verbi unione nunquam fuisse privatum. Minores, in triduo passionis cessasse unionem, affirmarunt. Unionem autem hypostaticam Græco vocabulo consensere omnes, personalem appellari debere. Quoniam verbum Dei, secunda in Trinitate persona, Caro factum est, quamvis Deus esset homo, duasq; naturas præ se ferret, unam tamen personam, non duas gereret, & in una persona totus in suis Deus, & totus in nostris homo, perfectus Deus, perfectus homo. Additum quoq; Prædicatoribus est, quod non totum Christi sanguinem in passione fusum resurrexisse cum Christo, asserturi essent. Quæ res altius indaganda videretur, idq; factum est, ne literis Pii adversari viderentur, in queis declaraverat, Tibure manens assertionem, quæ aliquid de Christi sanguine in terris proderet remansisse, religioni Christianæ non esse contrariam. Pulchrum & delectabile fuit audire doctissimorum Virorum præclara ingenia inter se contendere verbis, & nunc illum, nunc illum superiorem cernere, certare ut decuit coram tanta majestate non sine molestia ac trepidatione viri religiosi: verùm adeò durum & acre certa-

men habuere, ut media hyeme, cum rigerent omnia gelu, in sudorem resolverentur, tantus erat vincendi ardor. Audiebant attentissimè confidentes, nec loquentem interturbare quisquam præsumsit. Prædicator primus auditus est, deinde Minor. Succedebant sibi invicem tot viri & alacres deficientium partes assumebant. Cum satis dixisse visi sunt Minores & Prædicatores, facta est potestas reliquis Theologis, quæ vellent dicere. Tum quoq; prælium nobile visum, cum Prædicatorum alii, Minorum alij partes tuebantur; præcipuè verò contentio inter duos Episcopos fuit Dominicum & de Dominicis Torcellanum, & Ferrariensem Theologicæ Sapientiæ peritissimos. Torcellanus qui olim cum Minoribus senserat, mutato proposito ad Prædicatores defecerat. Ferrariensis Minoribus adstipulabatur, & summo conatu sententiam impugnabat prædicatorum. Fuerunt & magistri aliquot inter Episcopos & Abbates non ignobiles, quod disputationem problematicam affirmaverunt, quæ posset in utramq; partem agitari.

[*Tota disputatio decem paginis absoluta & excusa, brevitatis causa hic omissa est.*]

Hæc cum Prædicator dixisset, Minor non pauca replicavit, volens ea destruere, quæ suæ sententiæ videbantur adversa. Auditus & ipse est, quantum voluit. Sed omnia in primis dicta recidebant. Pontifex auditorium dissolvit, deinde cum Cardinalibus plerisque diebus rem tractavit.

Major pars sententiam Prædicatorum approbavit: pauci cum Minoribus sensere: Pius quoq; in majore parte fuit, sed non est visum eo tempore decretum fieri declarationis, ne Minorum multitudo, cujus erat contra Turcas prædicatio necessaria, offenderetur, in aliud tempus decisionem referre placuit.

II. Forma disputandi ordinaria & antiqua. Modum disputandi olim ostendit S. Gregorius Nazianz. Oratione 2. de pace, p. 212. qui vult, ut disseramus δογματικῶς, ἀλλ' οὐκ ἀντιλογικῶς, ἁλιευτικῶς, ἀλλ' οὐκ ἀριστοτελικῶς, πνευματικῶς ἀλλ' οὐ κακοπραγμονικῶς, ἀλλ' οὐκ ἀγοραίως, ὠφελίμως, ἀλλ' οὐκ ἐπιδεικτικῶς.

Et oratione 14. p. 220. pugnandum rationibus, non ferro atq; armis πολεμητέον ἐνθύμως, λογικῶς ἀλλ' οὐχ ὁπλιτικῶς.

Hieronym. tom. 2. p. 5. adversus Helvidium: non rhetorici campum desideramus eloquii, non Dialecticorum tendiculas, nec *Aristotelis* Spineta conquirimus.

Tom.2. adversus Luciferianos p.140. Ariana hæresis magis cum sapientia seculi facit, & argumentationum rivos de Aristotelis fontibus mutuatur.

Bernhard.to.2. p.2160. Aristotelicæ subtilitatis facunda quidem, sed infœcunda loquacitas.&:nec adstringitur Dialecticis terminis omnium Terminator, ad cujus Imperium perit natura, diffuescit consuetudo.

Plus debet discipulus Christi præstare, quàm mundi Philosophus, gloriæ animal, & popularis auræ atque rumorum venale mancipipium vile, teste Hieronymo tom.1. epist.26. p.164.

Idem tom.2.l.2. Adversus Jovia. Philosophorum nostrorum verba in pugnis sunt, & syllogismi in calcibus, qui paupertatem Apostolorum & crucis duritiem aut nesciunt, aut contemnunt, imitentur saltem gentilium parcitatem.

Chrysost. in cap.1. Genes. p.10. Serva non insurgat adversus Dominam. Nam Dominam ancillari, magna abusio est, Bernhard.tom.2. in meditationibus cap:2779.

GRÆCORUM.

Manuel Caleca l.3. contra Græcos pag.287. de ratione disputandi ita sensit. Si omninò Syllogismos & ratiocinationem tollit, primum quidem, quod humanæ naturæ proprium est, hominumque ad invicem consuetam locutionem & communionem una aufert, culpabitque beatum Paulum eos increpantem, qui per ea, quæ videntur de Deo colligere ratiocinando nequiverunt & de creaturis creatorem noscere. Culpabit & Theologos, sive de substantialibus, sive de divinis processibus differentes: Servatoris nihilominus sententiam tollet scripturas jubentem perscrutari. Neque enim absurdum est eum, qui scripturas perscrutatur colligendo & ratiocinando lecturum, qui ipsum quoq; Dominum, qui diligenter inspiciat, ratiocinari animadvertet. &c. Deinde & seipsum destruet. Nam quæ contra ratiocinationem dixit, hæc ratiocinando ait, nisi quis eum non ratiocinari, sed à ratione deviare potius ista dicentem pronunciet; quod si hujusmodi ratiocinationem in Deo tantum prohibet, cunctam Sanctorum destruet Theologiam, & eam inprimis, quam contra hæreticorum errores dimicantes diligentius subtiliusque conscripserunt.

In Logica canon est: contrariæ propositiones in materia contingenti

genti possunt ambæ esse falsæ & subcontrariæ veræ: ut omnes Scholastici sunt diligentes, nulli Scholastici sunt diligentes, utraque propositio falsa est, quia materia est contingens: verùm subcontrariæ sunt veræ; quidam Scholastici sunt diligentes, quidam scholastici non sunt diligentes: ita cum dico, omnia sunt demonstrabilia, & nullà sunt demonstrabilia, utraque est falsa, & subcontrariæ sunt veræ: quædam sunt demonstrabilia, quædam non sunt demonstrabilia: certum enim est, principia à priori demonstrari non posse, & si à priori demonstrarentur, principia non essent, principio enim nihil prius.

LATINORUM.

D. Tanner in Colloquio Ratisbonensi Sessione 11. p. 354. Hunc Syllogismum protulit:

Qui negat articulum fidei, is solùm est hæreticus.

Sed hæreticus est qui negat Tobiam habuisse canem.

Ergò sequitur esse articulum fidei, quod Tobias canem habuerit.

Vitiosus hic Syllogismus in quarta Galenica figura: ita autem formanda conclusio: Ergo negans aliquem articulum fidei, negat etiam Tobiam habuisse canem: quæ conclusio est vera, & causam nostram non lædit.

D. Luther tom. 1. Jenens. p 149. b. in epistola Nicolai Arnsdorffij ad Georgium Spalatinum: Eck arguirt vnd thut seine Fürwendung/ nach Welscher Manier vnd Gewonheit/ mit 9. oder 10. Argumenten/ durch welche nicht die Warheit/ sondern eitel Ehr deß Gedächtnuß vnd Verstands gesucht wird.

Forma Syllogistica considerata, etiam *judicem* omnium controversiarum divinarum perpendamus.

Judex Controversiarum verus.

A*Nastasius Sinaita* Patriarcha Antiochenus, Bibliothecæ S. Patrum Tom. 1. de rectis fidei Catholicæ dogmatibus l. 1. p. 303. abnegatio quadantenus censetur esse ejusmodi subtractio confessionis, quod è diverso ingenua & libera professio fidei soliditatem constantis animi haud dubiè demonstret: Si quidem justus, si se subtraxerit, jam justus non est, non enim, ait, placebit animæ meæ.

Videamus an semper & ubique Catholica, id est in toto orbe diffusa Ecclesia. Romanum Pontificem pro universali judice controversia-

rum agnoverit? ita autem de geminatione vel iteratione Baptismi disserit eleganter *Optatus Milevitanus* lib. 5. p. 138. Cujus de sacramento non leve certamen innatũ est, & dubitatur, an post Trinitatem in eadem Trinitate hoc iterum liceat facere? Vos dicitis *licet*: nos dicimus *non licet*: Inter licet vestrum & non licet nostrum nutant & remigant animæ populorum: Nemo vobis credat, nemo nobis. Omnes contentiosi homines sumus. *Quærendi sunt judices*. Si Christiani, de utraque parte dari non possunt, quia studijs Veritas impeditur. Si foris quærendus est Judex: Si paganus, non potest nosse Christiana secreta. Si Judæus, inimicus est Christiani baptismatis.

Ergò in terris de hac re nullum poterit reperiri judicium. De cœlo quærendus est judex, sed ut quid pulsamus ad cœlum, cum habeamus hic in Evangelio? Testamentum, inquam, quia hoc loco rectè possunt terrena cœlestibus comparari. Tale est, quod quivis hominum habens numerosos filios. His quamdiu pater præsens est, ipse imperat singularis, non est necessarium Testamentum: sic & Christus, quamdiu præsens in terris fuit (quamvis nec modò desit) pro tempore, quicquid necessariũ erat Apostolis, imperavit. Sed quomodo terrenus Pater, dum se in confinio senserit mortis, timens ne post mortem suam, rupta pace, litigent fratres, adhibitis testibus, voluntatem suam de pectore morituro transfert in tabulas diu duraturas. Et si fuerit inter fratres contentio nata, non itur ad tumulũ, sed quæritur Testamentum, & qui tumulo quiescit, tacitus de tabulis loquitur. Vivus, cujus est Testamentum, in cœlo est, ergò voluntas ejus velut in Testamento, sic in Evangelio inquiratur, &c.

In causa Donatistarum Africani non Papam Romanum, sed Testamentum, idest sacram Scripturam constituerunt Judicem.

S. Antonius apud Heribertum Rosweid fol. 40. disertè affirmat, ad omnem mandatorum disciplinam scripturas *sufficere posse*.

Cyrillus Hierosolymitanus in dial. p. 29. Sed age divinam ac sacram scripturam pervestigantes, quæstionis hujus rationem *ab ea* petamus.

Verbum Dei est lex & legislator & Judex, Cyrillo Alexandrino in Micheam pag. 874.

Tomo. II. *S. Augustinus* quem judicem controversiarum agnoverit audite. Ita autem scribit epist. 19. p. 50. Possem quidem (ut arbitror) facilè reperire, si multa legissem, veruntamen ipse (Paulus) mihi pro his omnibus

unò

imò ſupra hos omnes Apoſtolus Paulus occurrit. *Ad ipſum* confugio ad ipſum omnes, qui aliud ſentiunt, literalibus ſuis tractatibus provoco, ipſum interrogans interpello & requiro, & in eo quod ſcriptum eſt ad Galatas, de quinque hæreſibus cap. 6. pag. 29. *habes judicem ordinariam,* non mihi adducas ex diverſis Patribus alias atque alias poteſtates &c. audi Prophetam dicentem, Dominus Judex noſter, Dominus legifer noſter, nec contemnendum Judicem putes. *Tom. VI.*

Contra Fauſtum l. 13. c. 12. p. 120. *Non enim diſputare amant hæretici,* quomodo ſuperare impudentiſſima pervicacia, ut congregent, quæ non pepererunt.

De nuptiis & Concupiſcentia l. 2. c. 33. p. 582. Ipſe (Pelagius) dicit, quomodo rei ſunt parvuli, pro quibus Chriſtus mortuus eſt, iſta controverſia Judicem quærit. Judicet ergò Chriſtus & cui rei mors ejus profecerit, *ipſe dicat* contra Julianum l 5. c. 5. p. 733. Quis autem noſtrum verum dicat, judicent caſti auſcultantes, non linguæ tuæ, ſed experientiæ ſuæ *judicet* Apoſtolus, dicens, vides aliam legem eſſe. *Tom. VII.*

De Gratia & libero arbitrio cap. 18. pag. 998. Nam ſi non ex Deo, ſed ex hominibus vicerunt Pelagiani: ſi autem ex Deo, vicimus Pelagianos. Sedeat ergò inter nos *judex* Apoſtolus Johannes & dicat. &c.

De verbis Apoſtoli ſerm. 27. pag. 262. Cum ergo nata inter nos ſit controverſia talis quodammodo, ut ille mihi dicat; ego ei reſpondeam, imò crede ut intelligas. Cum hac controverſia veniamus ad Judicem, neuter noſtrum præſumat pro ſua parte ſententiam, quem judicem inventuri ſumus? Diſcuſſis omnibus hominibus neſcio utrum meliorem Judicem invenire poſſimus, quàm hominem, per quem loquitur Deus. Non eamus ergo in hac re & in hac controverſia ad literas ſeculares, non inter nos judicet poëta, ſed Propheta, Beatus Apoſtolus Petrus. *Tom. X.*

Pag. 263. Veniamus ad judicem, videlicet Prophetam. *imò verò Deus judicet per Prophetam:* ambo taceamus.

Judex controverſiarum falſus.

NIcephorus Gregoras in Andronico Imperatore f. 228. Altero anno duo Epiſcopi vetere Româ à Papa miſſi venerunt, ut de pace & concordia Eccleſiarum diſputarent.

Pag. 230. Eos verò qui de rebus divinis diſputaturi, & in longiſſimo illo ſtadio decurſuri ſunt, & maximam cladem animis & corporibus minitando nullum habere judicem, qui utriuſque partis oratione expenſa alteros victores pronunciet, alteros vanitatis & falſitatis condemnet. Sed non aliter facere ac ſi qui de limitibus agrorum diſceptantes primum convitiis de victoria certent: & inde ad manus & arma veniant, & quovis modo uterque alterum è medio tollere conetur. Quòd ſi duæ partes ſumus, qui contendimus, nec tertium veritatis arbitrum & judicem habere poſſumus, eaque de cauſa alterutris de controverſia pronunciandum eſt, nos illorum eſſe judices, non illos noſtri oportet. Noſtrum enim dogma illi non minus quàm nos rectum eſſe concedunt, additamentum autem ab illis excogitatum, & à vera via deflexionem, ſolis illis reprehenſione vacare videtur, nobis autem minimè. Si ergò pendente lite nova illorum opinio admittenda eſt, judicare & pronunciare noſtrum fuit, non illorum, qui rei ſunt. Quòd ſi illi Divi Petri ſedis ſucceſſores & hæredes eſſe dicunt, idque telum in nos vibrant, ut nubes fulmina, eaque ratione nos opinionum ſuarum miniſtros & executores

Pag. 231. eſſe oportere opinantur, id minimè curandum eſt. Ob hoc enim majore odio & averſatione digni ſunt, quòd aliter quàm ſancta ſede dignum ſit, egerunt. Neque enim quæ vellent dogmata Clementem & cæteros juſſit Petrus, ſed ea ligare, quæ liganda eſſent: at iſti iis, quæ omnibus ſacris Conciliis ſtatuta & decreta ſunt neglectis, ea fecerunt, quæ ipſis ſolis placuerunt. Deinde nec veterem morem ab antiquis & Imperatoribus & Doctoribus ſancitum violare decet.

Eſt enim in more poſitum, cum in Eccleſia certamina de dogmatibus moventur, omnes communi edicto & decreto Eccleſiæ propugnatores citare, nec eos tantum, qui Evangelici præconii cauſa Metropoles ubique gentium ſortiti ſunt, ſed Patriarchica etiam autoritate præditos, ut ſunt Alexandrinus, Hieroſolymitanus, & Antiochenus Antiſtites, quibus cauſa dabitur, non accerſitis, turbandæ Concordiæ noſtræ, & Eccleſiæ ver in hyemem commutandi. Nam ſi olim unus vir *Theodoretus*, Cyri Epiſcopus, & à Patriarchica dignitate alienus, nec alioqui ſedem illuſtrem obtinens, tantum contentionis incendium excitavit, ut cum plurimi Epiſcopi ex Europa & Aſia, Epheſi conveniſſent, illius fumi moleſtias longo tempore ſentirent, quantò magis tanta Epiſcoporum & Patriarcharum multitudo contra nos paucos infeſtam linguam exacuit,

…it, & diffidiis turbavit omnia, præsertim cum disputantium instrumentum sit ad propositi confirmationem *Syllogismus*, ut ligo fossorum, & remus navigantium, quem nos Italis, ut quicquid aliud, studio esse novimus, cum (syllogismum) nos locum hic non habere scimus, sive is scientiam per demonstrationem polliceatur, sive à probabili disserendi ratione proficiscatur: cum hic de Deo & sancta vitæque Principe Trinitate agitur.

Forma disputandi MIRACULOSA, πειραστικὴ tentativa.

A Naturali & consueta disputandi ratione ad *miraculosam* descendimus, quam apud Heribertum Ros-weid invenimus, de vitis Patrum p.480. de Macario Ægyptico & Hieracita hæretico. Cum videret Sanctus fidem fratrum periclitari: quid opus est, inquit, nos verbis contendere ad subversionem audientium? Exeamus ad sepulchrum fratrum, qui nos præcesserunt in Domino, & cui nostrum concesserit Dominus *suscitare mortuum* de sepulchro, sciant omnes, quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic omnibus, qui aderant, fratribus placuit. Processerunt ad sepulchra, & hortatur Macarius Hieracitam, ut evocaret mortuum in nomine Domini: at ille, tu, inquit, Domine, qui proposuisti, prior evoca. Et Macarius prosternens se in oratione ad Dominum, ubi sufficienter oravit, elevatis sursum oculis ait ad Dominum: tu, inquit, Domine, quis ex duobus nobis rectam fidem teneat, ostende, elevato mortuo hoc: & cum hæc dixisset, fratris cujusdam nomen, qui nuper fuerat sepultus, *evocavit*.

Zonaras part.3.fol.39. Concilii Chalcedonensis decreta firmantur miraculo.

Cum Eutychis & Dioscori sectatores, qui in urbe versabantur, decreta Concilii subsannarent, ejusque autoritatem non veritate sed potentia Imperatoris niti dicerent, & pravitatem sententiæ suæ stabilire conarentur, Anatolius Patriarcha, & suffragatoribus suis & adversariis convocatis, ad hos ita infit: quoniam sententiam vestram adhuc mordicus tenetis, neque vos perperam sentire creditis, nec nos incusatis, quasi Nestorii dogma approbemus, cum duas naturas in Servatore prædicemus, utraque citra confusionem proprietates suas retinente, istius con-

troversiæ

troversiæ *dijudicatio*, si placet, Deo permittatur. Scribatur igitur vestra de fide sententia in uno libello, & nostra in altero, atque ambo in loculo gloriosæ Martyris Euphemiæ collocentur, & hujus judicium esto, utri rectè aut perperam sentiant. Cum hæc hæreticis etiam placuissent, libelli scripti remoto lapide, qui loculum claudebat, pectori Martyris imponuntur, & lapis in suum locum repositus, ab utraque parte signatur. Dehinc supplicationes fiunt, & preces ad Deum pervigiles, ut demonstret, utra sententia ei cordi sit, quæ rejicienda videatur? Post triduum conveniunt, Imperatore etiam præsente, aperto loculo. O rem miram, libellus hæreticorum ad pedes martyris invenitur, alter in manu ejus dextra, quam extendisse fertur ad Imperatorem & Patriarcham, ac libellum ejus porrexisse.

Marciano.

Itaque monitu & imitatione S. Theophili Alexandrini Episcopi, contra Apolinaristas, epistola paschali prima, tom. III. bibliothecæ S. Patrum fol. 128. Tendant inimici quantumlibet syllogismorum suorum retia, & sophismatum decipulas proponentes, seipsos innectant laqueis, ne id quidem scientes, cujus vana scientia gloriantur, & discant à nobis (quos gratis cogunt hujusmodi disputationem adsumere) aliud esse quod sapit, aliud sapientiam, aliud quoque quod sapitur, & hæc non solum verbis inter se, sed & sensibus discrepare, & tandem desinant Dialecticæ artis strophis simplicia Ecclesiasticæ fidei decreta pervertere.

Epist. 165. fol. 290.

Audite quæso, quid *Æneas Silvius*, Pius II. Papa Romanus de Academiæ Viennensis modo docendi scripserit. Maximum, inquit, hujus Gymnasii vitium est, quòd nimis diutinam operam in Dialectica, nimiumque temporis in re non magni fructus terunt. Qui magisterii artium titulo decorantur, hac unâ in arte maximè examinantur. Cæterum neque Musicæ, neque Rhetoricæ, neque Arithmeticæ curam gerunt, quamvis metra quædam & epistolas ab aliis editas imperitè ad magistrandum compellant. Oratoria & Poëtica apud eos penitus incognita, quibus omne studium in elenchis est, vanisque cavillationibus solidi haudquaquam multum, qui libros Aristotelis aliorumque Philosophorum habeant, raros invenies, commentariis plerumque utuntur. Cæterum Studentes ipsi voluptati operam præbent, vini cibique avidi, pauci emergunt docti, neque sub censura tenentur, die noctuque vagantur, magnasque civibus molestias inferunt. Ad hæc mulierum procacitas mentes aliorum alienat.

Trithe-

Trithemius in epiſtolis pag.61. Pudet me horum temporum, in quibus pudiciſſima virgo, Philoſophia noſtra cœleſtis, quam Græco vocabulo Theologiam vocamus, uſque adeò quarundam meretricularum ſocietate violenta corrumpitur, ut penè nuſquam exeat pura, ne dicam vanis deturpata plumis potius, quàm ornata videatur. Quaſi nobis ad ſalutem cœleſtis doctrinæ minus ſufficiat Evangelium Chriſti, deſintque ad fidei noſtræ confirmationem divinarum teſtimonia ſcripturarum, ut in omni penè ſermone ad Chriſtianos de fide, gentilium ſit neceſſe opiniones introducere ſapientum. Quantum ad fidei Chriſtianæ inſtitutionem pertinet, *Evangelium Chriſti Salvatoris abundè ſufficit.*

Idem pag.61. Noſtri autem Concionatores majore in numero puriſſimos Dei ſermones Ariſtotelicis Julianiſque intermiſcent opinionibus, crebriùs Philoſophos gentium, quàm Chriſti Apoſtolos allegantes. Proh dolor, tam celebris facta eſt verbi Dei præconibus Peripateticorum autoritas, ut in cathedra Chriſti crebrius Ariſtoteles citetur in medium, quàm Paulus aut Petrus, ſacratiſſimi Principes Apoſtolorum. Quid talium ſermones ſimplici & indocto Dei Populo proficiunt, in quibus ad oſtentationem totum, ad compunctionem verò nihil inducitur. Ad Scholas Gymnoſophiſtarum iſtæ meretriculæ, gentiliumque traditiones remittendæ ſunt, ut in ſchola Chriſti nihil aliud, quàm doctrina Chriſti pura & immaculata prædicetur. Furfures enim puriſſimæ farinæ commiſcuit, quiſquis hunc prædicandi modum primus adinvenit. Revolve precor omnium ſanctorum Patrum ſermones veterum, ſimul & celebratiſſimas eorundem Homilias, & vide, ſi gentilium Philoſophorum furfures invenias farinæ commiſtas Chriſtianæ puritatis.

Pag.62. Non ibi allegatur Peripateticus ille Ariſtoteles, non Porphyrius Apoſtata, non Plato, non Averrois, non Cicero, non denique ex reliqua cohorte gentilium quiſquam, ſed ipſa duntaxat Dei Patris ſapientia Chriſtus Jeſus, ipſiuſque ſummæ Veritatis, ſancti Patriarchæ atq; Prophetæ. Indignum planè, meo judicio, genus docendi, ut in ſchola Chriſti, quaſi pro dictorum Spiritus Sancti confirmatione, illorum audiantur nomina recitari, quorum ſpiritus abſque ambiguitate à Chriſto penitus ſunt alieni.

Origenes in cap. 7. Exod. pag.71. Hoc ergò animalis genus

(Cyniphes) dignissimè puto arti Dialecticæ comparari, quæ minutis & & subtilibus verborum stimulis animas terebrat, & tanta calliditate circumvenit, ut deceptus nec videat nec intelligat, unde decipitur.

Idem in cap. 13. Josuæ pag. 323. An illud potius indicat, quòd civitates & muri sunt impiorum dogmata, & *Syllogismi* Philosophorum, quibus astruunt impia quæque, & divinæ legi contraria, quæ apud paganos vel barbaros observantur.

Johannes Hofmeister Augustinianus in Postilla Latina, feria III. Paschæ, pag. 153. b. Enimverò turpissimum est, Christum Jesum Dei viventis Filium, velle subjicere Aristotelicæ Philosophiæ, &c.

Nicolaus Cusanus tom. 1. in Apologia doctæ ignorantiæ fol. 38. b. Legitur beatissimum Ambrosium Litaniis addidisse: *A Dialecticis libera nos Domine.*

Nam garrula Logica, sacratissimæ Theologiæ potius obest, quàm confert.

Mariale Bernhardini De Busto p. 20. Sacra Scriptura regulis Logicalibus & Grammaticalibus non est subjecta. C. Indignum. 38. Dist. Et Augustinus contra Felicianum c. 8. p. 539. Naturæ autor creaturarum legibus non est æstimandus.

Tom. 6.

D. Luther Tomo I. Latino Jenensi in explicatione octavi præcepti fol. 166. b. Si meo consilio Aristoteles legeretur, certè vel in medio anno disci posset ab ingenio mediocri. Legeretur autem non sicut hucusque lectus est, ea fide & religione, quo sacræ literæ, imò amplius, sed sic, ut alia quæcunque levis & extranea materia, tantum ut sciretur, non ut defenderetur. Verè enim sumus seducti per Aristotelem & commenta ejus; atque si aliud non esset, hoc unum satis erat argumentum quod tot sectæ & capita sint in *ista bestia gentili*, simili hydræ in Lerna. Nam ibi sunt Thomistæ, Scotistæ, Albertistæ moderni, & factus est quadriceps Aristoteles, & regnum in seipsum divisum, & mirum, quòd non desoletur, sed prope est, ut desoletur. Quomodo ergò fieri potest, ut veritas sit in tanta opinionum confusione? Cum enim sint contrariæ, necesse est ut & falsæ.

Tomo II. Latino Jen. pag. 383. ad librum Ambrosii Catharini. De-

Deinde proposito Aristotele, nec ipso rectè intellecto cum gentilibus & humanis literis, ingenia Christiana occupantur, imò excæcantur & opprimuntur. Et pro verbo Dei Papæ dogmata tractantur, ut videatur *ad Evangelium funditus extinguendum*, nec astutius, nec efficacius invenisse Satan commentum, quàm Universitatum erigendarum. Ubi sub titulo doctrinæ Christianæ non nisi pugnantissima Christianæ fidei docerentur.

Pag. 384. b. Et certum est, Aristotelem mortuum & damnatum esse Doctorem hodie omnium Universitatum magis, quàm Christum.

Tom. III. Latino Jen. p. 204. de servo arbitrio. Talem Deum nobis Aristoteles pingit, qui dormiat scilicet, & sinat sua bonitate & correptione uti & abuti quoslibet, &c.

In Ecclesiasten p. 256. Philosophi de animæ immortalitate disputarunt quidem, sed ita frigidè, ut meras fabulas egisse videantur, potissimùm verò Aristoteles sic de anima disputat, ut diligenter & callidè caverit utique, ne alicubi dissereret de ejus immortalitate, neque voluit exprimere quid sentiret. Plato retulit potius audita, quàm suam sententiam. Neque enim potest ulla ratione humana convinci ejus immortalitas, quia res est extra solem, credere animam esse immortalem. In mundo non videtur nec intelligitur certò, animas esse immortales.

In cap. 8. Amos pag. 515. Quid aliud etiam fuerunt hactenus *Universitates* nostræ per Orbem, quàm voragines optimorum ingeniorum, & corruptelæ Juventutis? Non eò solùm quòd magna licentia vitiorum esset, id minimum est, sed quòd nulla liberalis doctrina extaret, quod pietatis studium molestis, & inutilibus & perniciosis sophismatibus esset obrutum, quibus bona ingenia impedita ad nullam frugem pervenerunt. Idem fructus quoque ex Monasteriis rediit.

Tom IV. Latino Jen. pag. 496. Neque enim docendo, sed disputando amittitur Veritas. Hoc enim malum Disputationes secum afferunt, quòd animi quasi profanantur, & rixis occupati, quæ præcipua sunt, negligunt. Sic Eva in paradiso, cum retineret præceptum Domini, pulchrè stabat. Vocatur igitur à serpente in alienam disputationem de consilio prohibitorum fructuum, & sic à vero abducitur.

D. Luther tom. 1. Jen. Germ. p. 310 b. In Hohen Schulen hat allein der blind Heydnisch M. Aristoteles regiert / auch weiter dann Christus.

In Conciliis contra Pontificem Romanum non licet liberè loqui.

CArranza in Concilio generali VIII. fol. 408. Porrò si Synodus Universalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de sancta Romanorum Ecclesia, quævis ambiguitas & controversia oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia de proposita quæstione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos senioris Romæ Pontifices.

August. Tom. 11. epist. 174. fol. 500. Iniquum est, ut quisque de alio judicare velit, & judicari de se nolit.

Bellarminus in Concionibus fol. 554. de consonantia Conciliorum. Cujus rei argumentum est primum, quòd omnia (*Concilia*) simul recipit ac veneratur Catholica Christi Ecclesia, &c. Videmus posteriora semper venerari priora.

Cancellarius Parisiensis Michael Hospitalius epist. lib. 6. fol. 375.

Sexcenti propè sunt anni, quibus exule Paulo
Regnat Aristoteles, ipsa intra tecta domumq́;
Christi, similaq́; alia peregrina gerentes
Pallia: Græcorum Schola, non Ecclesia Christi
Illa fuit, non sic, non sic vetera illa priorum
Lumina doctorum. - - - -

D. Luthers Hauß-Postill / in der 3. Predigt vom Leiden Christi.

P. 130. b. Sind wir Ketzer / wie sie uns beschüldigen / so beweisens sie uns mit der Schrifft und lassen den Hencker daheim / der gehört zu solcher Disputation nicht.

Non oportere cum Diabolo disputare.

BEllarminus de arte bene moriendi l. 2. c. 19. pag. 200. 201. 202. Habemus exemplum valdè tremendũ apud Petr. Barocium, Episcopum Patavinum, qui scripsit libros tres de ratione benè moriendi: is in libro

ſecundo ſic loquitur. Fuêre, quemadmodum audivi, duo quondam viri eruditiſſimi, & omnium, qui ex eodem Gymnaſio eſſent, in diſputando facilè principes, ac iidem benè morati, maximèque religioſi; è quibus unus cum exceſſiſſet è vivis, ei, qui ſuperſtes erat, in ſua fortè Bibliotheca ſcripturæ ſacræ ſtudiis incumbenti totus ardens apparuit, territoq; ac quæ nam ei tam grandis pœnæ cauſa foret, interroganti, gemens, dolensq; reſpondit: cùm eſſem migraturus è vita, venit ad me hoſtis antiquus, & quoniam apprimè eruditum noverat, ſciſcitari cæpit de Fide, quid crederem? Ego quæ in Apoſtolorum Symbolo ſunt, credere me, reſpondi. Ille exponi ſibi quædam, quæ minùs lucida viderentur, rogavit. Expoſui ut in ſymbolo Athanaſii legeram; neque enim lucidius aut verius exponi poſſe putabam. Tum ille; non eſt, ait, ut putas. Sed quæ ad Patrem pertinent, partim aperta & vera, partim obſcura & falſa ſunt. Nam ipſe quidem æternus eſt, non tamen ut ſemper Deus, ſic ſemper & Pater. Sed prius Deus, poſtea pater. Ad hæc cū ego exclamarem, hæreticum eſſe documentū, doctrinamq; Diabolicam: non eſt, inquit ille, clamoribus diſſerendum, ſed rationibus, ſi veritatis indagandæ ſtudio ducimur. Ego quid pro mea ſententia ſit, dicere facilè poſſum: tu quid pro tua ſit, explicare ſi poteris, ab errore me grandi liberaveris. Ipſe miſer, qui ingenio & doctrinæ meæ magis, quàm æquum erat, confiderem, cum eo tanquam cum uno quolibet hominum cæterorum diſputare cæpi, tandemq; rationibus, quas mihi ex adverſo plurimas ingerebat, & quod magis admiratus ſum, Scripturę ſacræ teſtimoniis in errorem me paulatim miſit, ut jam neque Filium, neque Spiritum ſanctum Deum putarem. Interim rapuit animam mors, & qualem reperit, Judici obtulit. Ab eo diſcedere in hunc ignem ſum juſſus, quem, etſi maximus eſt, tolerabilem tamen utcunq; putarem, ſi poſt mille annorum millia finiendus foret: Sed æternus eſt, idemq; tantus, quantum nullum apud nos vidit ætas, ut me in ſingulas fermè horas ſcientiæ meæ pœniteat, quæ in tam immane præcipitium me dejecit; & hæc dicens evanuit. At ille tum rei novitate, tum verò amici damno permotus, ut in ſe primùm reverſus eſt cum ijs, qui ſibi amiciſſimi erant, quod viderat, contulit, petiitque quidnam adverſus ejuſmodi rem factu optimum ducerent. Decretum in commune eſt, ut ad eam ſe quiſque fidem referret, quam Catholica ſervat Eccleſia. Paulò poſt in ægrotationem, ex qua mortuus eſt, incidit. Et ecce ad eum itidem antiquus hoſtis venit, quærit de Fide, *Quid credat? Reſpondit credere ſe,*

quæ mater Ecclesia credit. Rursus antiquus hostis, quid nam credat mater Ecclesia sciscitatur. Et ille, quod ego, inquit: atque in hunc modum audientib. his, quia stabant, velut ab antiquo interrogatus: credo, quæ credit, Ecclesia: & Ecclesia credit, quæ ego credo, tantisper dicere nō cessavit, dū animā redderet. Ita factum est, ut delusa inimici versutia ipse in cœlū migraret. Et post paucos dies amicis, quos, quidnā in hujusmodi re factu optimū videretur consuluerat, longè alio habitu corporis apparens, gratias egit, quod eorum consilio ad cœleste regnū ascenderat. Quę nos, uti sunt gesta, describere superfluum arbitrati nō sumus, ut horum vel infortunio vel successu discere unusquique posset, de Fide cum Diabolo disputare nō oportere, sed satis esse, si ad eam unusquisq; se referat fidem, quam Catholica servat Ecclesia. Hæc Baronius, cui nihil est, quod addamus.

Macerat. 1575. *Iohannes Polancus* Soc. Jes. scripsit Methodum juvandi eos, qui moriuntur cap. 12. fol. 51. b. ita loquitur. Juvat unicam solutionem omnibus argumentis Dæmonis dare, & rei quantumvis multa repræsentanti dicere: credo quicquid credit sancta mater Ecclesia Catholica & Apostolica, cujus caput unicum sub Christo est Pontifex Romanus. Illa est columna & firmamentum veritatis, illa tibi, Satan, pro me respondebit; disputa cum illa si voles: mihi satis est, quod credo, quicquid illa credit cujus fides non rationibus innititur, sed ipsi æternæ veritati. In hac arce fidei ut inexpugnabili, tutus erit ab hujusmodi Dæmonis quantumvis importunis impugnationibus, qui in agone mortis positus est: & ita curet intellectum ab ijs suggestionibus, quæ perturbabant ipsum divertere, & alia meliora cogitet &c.

D. Luther Tom. III. Latino Jenensi p. 376. b. in Esa. Quare ejicienda animo cogitatio illa de peccato & ira Dei est; & diversum potius cogitandum est. Quemadmodum legimus in vitis Patrum de quodam. Is cum hac tentatione desperationis ob admissum peccatum graviter vexaretur, obfirmato tandem animo dixit: non peccavi: non quod negaret peccatum, sed quod videret se alia ratione à tristibus illis cogitationibus liberari non posse, quàm si eas abijceret & diversum cogitaret. Et sanè si fiducia mortis & meriti Christi hanc vocem edidit, insigne exemplum fidei est, quod nos in hujusmodi periculis imitari oportet, ut nos quoque discamus, *non esse cum Sathana disputandum*, alioquin ita obruentur mentes infirmæ cogitationibus, ut sibi mortem consciscant. Neque enim animus humanus iram Dei, quam Satan nobis objicit & urget, sustinere potest.

In

In Speculo vitæ beati Francisci & sociorum ejus, excuso Venetijs 1504. pag. 110. b.

DIsputatio fratris Rufini cum Diabolo describitur. Frater *Rufinus* de nobilibus de Assisio, socius beati Francisci, cum quodam tempore, vivente Sancto Francisco graviter à Dæmone de prædestinatione vexaretur in animam. Nam suggerebat cordi ejus hostis antiquus, quod ipse non erat de prædestinatis ad vitam, & perderet, quicquid in religione faceret. Propter hanc vexationem per multos dies in mente durantem, totus erat melancholicus effectus & tristis: & hanc suam pugnam sancto Francisco verecundabatur dicere: nihilominus tamen orationes consuetas & abstinentias minimè dimittebat. Sed hostis antiquus volens sibi tristitiam addere, quæ graviter vulneraverat servos Dei, ad pugnam interiorem, addidit etiam exterius impugnare. Unde apparens sibi in specie Crucifixi dixit: O frater Rufine, quare in orationibus & pœnitentia te affligis, cùm non sis de prædestinatis ad vitam? Et hoc credas mihi, quia ego scio, quos elegerim, & nō credas filio Petri Bernardonis, si contrariū tibi dixerit, nec ipsum interroges de ista materia, quia ipse vel alius hoc ignorat. Sed ego qui sum Dei Filius, benè scio, ideò credas mihi pro certo, quòd tu es de numero damnatorū, & frater Franciscus & Pater ejus est damnatus, & quicunq; sequuntur eum, decipientur. Frater autem Rufinus erat ita obtenebratus à principe tenebrarum, quòd jam fidem & amorem in sancto Francisco perdiderat, & sibi dicere non curabat, sancto Patri, quod frater Rufinus non dixit, Spiritus Dei revelavit: unde ipse pius Pater videns in Spiritu tantùm dicti fratris periculum, mittit fratrem Massæum pro ipso, ut ad eum omninò veniret. Nam frater Rufinus & sanctus Franciscus stabant in loco montis Subasij, propè Assisium. Frater autem Rufinus respondit fratri Massæo: quid ego hic habeo cum Francisco? Et frater Massæus homo totus sapientiæ DEI plenus clarè cognoscens maligni hostis fallaciam ait: O frater Rufine, nescis tu, quòd Frater Franciscus est sicut Angelus DEI, qui tot animas illuminavit in mundo, & à quo etiam nos tot divinæ gratiæ dona recepimus, unde ego volo, quòd tu omninò venias ad eum, quia ego clarè video, te à Diabolo deceptum. Statim autem frater Rufinus venit ad S. Franciscum: & S. Franciscus cùm videret eum à longè

Eadem historia habetur apud Philippum Bosquierū c.29. In speculo. f.270.

longè cæpit clamare: O frater Rufine captivelle, cui credidisti? Et dixit totam per ordinem tentationem, quam habuerat intùs & extra: & S. Pater docuit eum, quòd ille, qui prædicta sibi suggesserat, *erat Diabolus, & non Christus*, & ideò nullo modo suggestioni assentiret. Sed quando dicet tibi; tu es damnatus, & tu securè respondeas: *Aperi la boca, mettete caco*: hoc est, aperi os tuum, & faciam intus stercus. Et hoc tibi signum, quod ipse Diabolus, quod dicto hoc verbo, statim fugiet. Adhuc etiam recognoscere debes ipsum fuisse Diabolum, quia cor tuum indurat ad omne bonum, quod est proprium ejus officium. Sed Christus benedictus nunquam cor hominis fidelis indurat, imò dixit: auferam cor lapideum, & dabo tibi cor carneum. Frater verò Rufinus, cum sanctus Franciscus ita per Ordinem dicebat tentationis seriem, quàm intùs & extra vexatus extiterat, fortissimè cæpit lachrymare, & adorans sanctū Franciscum, & culpam humiliter recognoscens de hoc, quod ab ipso celaverat, ac totus confortatus in Domino, per monita sancti patris totus fuit mutatus in melius. Dixit autem sanctus Franciscus: vade fili, & confitearis, & orationis consuetum studium non dimittas, & scias pro certo, quod hæc tentatio erit tibi in magnam utilitatem & consolationem, sicut experieris in brevi. Frater autem Rufinus redijt in cellam suam ad orandum in silva, & dum staret cum lachrymis ad orandum: ecce venit hostis antiquus in persona Christi dicens: frater Rufine nōne dixi tibi, quod tu filio Bernardonis non crederes, quia es damnatus & in orationibus & lachrymis. Quid enim prodest tibi, si, dum vivis, affligeris, & dum morieris, es damnatus? Et statim frater Rufinus respondit: *aperi la boca mente caco*. Tunc Diabolus indignatus recessit cum tanta tempestate & commotione lapidum montis Subasij, quod per magnum spatium fluxit lapidum multitudo, ubi adhuc apparet lapidum horrenda ruina. Nam per vallem dicti montis saxa se invicem collidendo ignem plurimum etiam emittendo emittebant; unde ad tam terribilem strepitum sanctus Franciscus & Socij ejus admirantes extra dictum locum, ut novitatem aspicerent, exierunt. Et frater Rufinus manifestè advertit, quod ipsum hostis deceperat: unde secundò ad sanctū Franciscum redijt, & prosternens se ad terram iterum culpam suam dixit, qui confortatus à sanctissimo Patre, totus pacificus remansit. Et cum post hoc staret cum multis lachrymis orans, ecce Christus sibi benedictus apparuit & totam animam suam divino lique fecit amore dicens: benefecisti, fili, quod credidisti

fra-

fratri Francifco, quia ille, qui te contriftaverat, fuit Diabolus: Ego autem Chriftus magifter tuus. Et de hoc te reddam certiffimum, hoc fit tibi fignum, quod donec in hoc mundo eris, nunquam de cætero eris triftis. Et benedixit Chriftus fratrem Rufinum, & dimifit in tanto gaudio & dulcedine fpiritus & elevatione mentis, quod die noctuque erat abforptus in Deum, & confirmatus in hoc in tanta gratia & benedictione & fecuritate falutis æternæ, quod totus fuit in virum alterum renovatus, ad tantam etiam elationem mentis & orationis perfeverantia fuit confirmatus, quod ftetiffet continuè per anni circulum die, noctuque contemplando divina, fi eum aliquis non impediviffet: unde dicebat fanctus Francifcus de eo, quod frater Rufinus erat, dum adhuc viveret, canonizatus in cœlo a Domino Jefu Chrifto, & quod ipfe non dubitaret in abfentia fua dicere, fanctum Rufinum adhuc exiftentem in terra, ad laudem Domini noftri Jefu Chrifti.

Cæterùm *de Concilijs* præclarè loquitur *Facundus* l. 5. p. 215. Neque enim eft alia Conciliorum faciendorum *utilitas*, quam ut quod intellectu non capimus, ex autoritate credamus, & ficubi ratio minus nobis occurrerit, fides, ne labamur, citò fuccurrat.

Pag. 216. Et ideò non idem modus effe debet, atque ordo quærendi *poft definitionem* Concilij totius Ecclefiæ confenfione firmati, qui fuit ante definitionem.

Et Reuchlinus de arte Cabaliftica lib. 2. F iij, fic ille ad Ecclefiam Alexandrinam fcripfit Imperator Conftantinus de Concilio Niceno dicens: ὃ γὰρ τοῖς τριακοσίοις ὁμοῦ ἤρεσεν, ἐπισκόποις, οὐδέν ἐστιν ἕτερον ἢ τοῦ θεοῦ γνώμη, μάλιστα ὅπου γε τὸ ἅγιον πνεῦμα τοιούτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν ταῖς διανοίαις ἐγκείμενον τὴν θείαν βούλησιν ἐξεφώτισε: quod enim trecentis fimul placuit Epifcopis, nihil eft aliud, quàm Dei fententia, maximè ubi Spiritus fanctus talium, tot & tantorum virorum mentibus incumbens, divinam voluntatem declaravit.

Denique *Sifinnius*, lector Nectarij, contra Agelium, Novatianorum Epifcopum exploratum habebat, difputationes non folùm non reconciliare fchifmata, fed hæreticos præterea ad contentionem multò magis accendere: ὡς αἱ διαλέξεις οὐ μόνον οὐχ ἑνοῦσι τὰ σχίσματα, ἀλλὰ καὶ φιλονεικοτέρας τὰς αἱρέσεις μᾶλλον ἀπεργάζονται. *Socrat. l. 5. c. 10. p. 684*

D. Luther Tom. 4. Jenenfi f. 97. Es ift nicht wol möglich/ daß ein Concilium fey/ das einträchtig fchlieffe/ ohn Fleifch vnd Sawerteig/ ich

tavinum, qui ſcripſit libros tres de ratione benè moriendi. Is in libro ſecundo ſic loquitur: Fuêre, quemadmodum audivi, duo quondam viri eruditiſſimi, & omnium, qui ex eodem Gymnaſio eſſent, in diſputando facilè principes, ac ijdem benè morati, maximèque religioſi. E quibus unus cum exceſſiſſet è vivis, ei, qui ſuperſtes erat, in ſua fortè bibliotheca, Scripturæ ſacræ ſtudijs incumbenti totus ardens apparuit, territoque ac quærenti rei tam grandis pœnæ cauſa foret, interroganti, gemens dolenſque reſpondit: cum eſſem migraturus è vita, venit ad me hoſtis antiquus, & quoniam apprimè eruditum noverat, ſciſcitari cæpit de Fide, *quid crederem?* Ego, quæ in Apoſtolorum Symbolo ſunt, credere me, reſpondi. Ille exponi ſibi quædam quæ minus lucida viderentur, rogavit. Expoſui, ut in Symbolo Athanaſij legeram: neq; enim lucidius aut verius exponi poſſe putabam. Tum ille, non eſt, ait, ut putas: ſed quæ ad patrem pertinent, partim aperta & vera, partim obſcura & falſa ſunt. Nam ipſe quidem æternus eſt, non tamen ut ſemper DEUS, *ſic ſemper & Pater, ſed prius Deus, poſtea Pater.* Ad hæc cum ego exclamarem, hæreticum eſſe documentum, doctrinamq; diabolicam: Non eſt, inquit, ille, clamoribus diſſerendum, ſed rationibus: ſi veritatis indagandæ ſtudio ducimur. Ego quid pro mea ſententia ſit, dicere facilè poſſum: tu quid pro tua ſit, explicare ſi poteris, ab errore me grandi liberaveris. Ipſe miſer, qui ingenio & doctrinæ meæ magis, quam æquum erat, confiderem, cum eo, tanquam cum uno quolibet hominum cæterorum diſputare cæpi, tandemq; rationibus, quas mihi ex adverſo plurimas ingerebat, & quod magis admiratus ſum, Scripturæ ſacræ teſtimonijs in errorem me paulatim miſit, ut jam neq; filium, neq; Spiritum ſanctum DEUM putarem. Interim rapuit animam mors, & qualem reperit, judici obtulit. Ab eo diſcedere in hunc ignem ſum juſſus, quem, etſi maximus eſt, tolerabilem tamen utcunq; putarem, *Si poſt mille annorum millia finiendus* foret; ſed æternus eſt, idemq; tantus, quantum nullum apud nos vidit ætas, ut me in ſingulas fermè horas ſcientiæ meæ pœniteat, quæ in tam immane præcipitium me dejecit, & hæc dicens evanuit.

At ille tum rei novitate, tum verò amici damno permotus, ut in ſe primum reverſus eſt, cum ijs, qui ſibi amiciſſimi erant, quod viderat, contulit, petijtq; quidnam adverſus ejuſmodi rem factu optimum ducerent? Decretum in commune eſt, ut ad eam ſe quiſq; fidem referret, *quam Catholica ſervat Eccleſia.* Paulò pòſt in ægrotationem, ex qua mortuus eſt,

incidit. Et ecce ad eũ itidem antiquus hostis venit, quærit *de fide quid credat?* Respondet *credere se quæ mater Ecclesia credit.* Rursus antiquus hostis quidnam credat mater Ecclesia sciscitatur? Et ille: quod ego, inquit, atq; in hunc modum, audientibus his, qui astabant, velut ab aliquo interrogatus: credo, quæ credit Ecclesia, & Ecclesia credit, quæ ego credo, tantisper dicere non cessavit dum animã redderet. Ita factũ est, ut delusa inimici versutia, ipse in cœlũ migraret. Et post paucos dies amicis, quos, quidnã in hujuscemodi re factu optimũ videretur, cõsuluerat, lõgè alio habitu corporis apparens, gratias egit, quòd eorum cõsilio ad cœleste regnũ ascenderat. Quæ nos uti sunt gesta describere superfluũ arbitrati non sumus, ut horũ vel infortunio vel successũ discere unusquisq; posset, *de fide cũ Diabolo disputari non oportere*, sed satis esse, si ad eã unusquisq; se referat fidem, quã Cathol. servat Ecclesia. Hæc Barocius, cui nihil est, quod addamus.

D. Luther. Tomo III. Latino Jenensi in Esa. p. 376. b. Quare eijcienda animo cogitatio illa de peccato & ira Dei est, & diversum potius cogitandum est. Quemadmodum legimus in vitis patrum de quodam. Is cum hac tentatione desperationis ob admissum peccatum graviter vexaretur, obfirmato tandem animo dixit, *non peccavi*: non quod negaret peccatum, sed quod videret se alia ratione à tristibus illis cogitationibus liberari non posse, quàm si eas abijceret, & diversum cogitaret. Et sanè si fiducia mortis & meriti Christi hanc vocem edidit, insigne exemplum fidei est, quod nos in hujusmodi periculis imitari oportet; ut nos quoque discamus, *non esse cum Satana disputandum*, alioquin ita obruentur infirmæ mentes cogitationibus, ut sibi mortem consciscant. Neque enim animus humanus iram Dei, quam Satan nobis objicit & urget, sustinere potest.

De LXXII. Interpretum versione & autoritate, catena Patrum.

Cum judicio Catholicorum & Evangelicorum.

PHilo lib. 2. de vita Mosis pag. 453. & 454. E lingua Chaldaica transtulerunt in lingvam Græcam, in Insula Pharo, tanquam numine correpti prophetarunt, non alia alij, sed omnes ad verbum eadem, quasi quopiam dictante singulis invisibiliter, Rex singulorum sapientiam tentavit Apophthegmate, &c.

Cyrillus Alexandrinus contra Antropomorphitas c. 17. p. 78. vocat 74. ἑβδομήκοντα τέσσαρας.

Justi-

Justinus Martyr ad Græcos adhortatio p.14: Quòd si quis asseveret, Mosisquoq; & aliorum Prophetarum Scripta, Græcis edita esse literis, ex historiarum externarum lectione is discet, Ægypti regem Ptolemæum, Bibliothecam Alexandriæ instituisse, & undecunque libris comportatis complevisse, eundemque, ubi cognovisset antiquos libros Hebræorum conscriptos literis, diligenter asservari, cognoscere ea scripta volentem LXX. Sapientibus viris, Græcæ simul & Hebraicæ linguæ peritis, vertendorum interpretatione eorum librorum laborem demandasse, ab ipsis usque Hierosolymis accitis. Atque ut illi extra omnem turbam constituti, primo quoque tempore interpretationem absolverent, non in urbe ipsa, sed septem ab ea stadiis, ubi Pharos extructa est, pari cum Interpretibus numero, domunculas extrui præcepisse, ut sigillatim pro se quisque interpretationem perficeret: illa quoque cura, qui operam iis dare jussi fuerant, mandata, ut omnibus quidem modis ipsis inservirent, à congressu autem illos mutuò prohiberent, quò exquisita Interpretationis Veritas ex ipsorum etiam consensu cognosci posset. Et cognito LXX. istos Viros non solùm eadem sententia, verùm etiam iisdem esse verbis in translatione usos, ac ne una dictione alium ab alio dissensisse (usque adeò eadem de iisdem omnia conscripserant) admiratione attonitum, cum divina virtute interpretationem absolutam esse credentem, tum quovis honore dignos illos, ut Dei amantes, & vicissim Dei caros viros judicantem; cum muneribus multis in patriam suam redire jussisse, ac libros, ita ut par erat, exosculatum esse, & Deo consecratos, in Bibliotheca ibi reposuisse. Hæc vobis, Viri Græci, non ut fabulã, neq; ut confictam historiam renunciamus, sed qui ipsi Alexandriæ fuerimus, & vestigia domuncularum apud Pharum adhuc reliqua viderimus, ab incolis, qui res patrias à majoribus per manus sibi traditas acceperunt, audierimus, commemoramus, &c.

Idem pro Christianis apologia 2. pag.72. *Clemens Alexandrinus* Strom.l.1.p.250. Dei enim erat voluntas, quæ id ad Græcorum aures consultò comparaverat. Neque verò ab inspiratione Dei erat alienum, qui propheticam dederat; ut interpretationem quoque tanquam Græcam efficeret propheticam.

Eusebius Cæsariensis de præparatione Evangelica l.13.c.7. litera n. Primum Aristobulum audias, qui in libro, quem ad Regem Ptolemæum conscripsit, his verbis utitur: Apertissimum quidem est, leges & disciplinam

nam nostram diligenter Platonem secutum. Non enim latet, si quis attentius eum legat, perlectam ab eo, & quidem diligenter Scripturam fuisse. Scimus enim omnes, ante Demetrii Phaleræi tempora imò verò ante Alexandrum & Persarum imperium, quinque Mosis libros in Græcam linguam, quamvis non commodè, traductos fuisse. Tota verò Scriptura nostra Demetrii Phaleræi opera & Piladelphi Regis, progenitoris jussu, aptissimè translata est.

Cyrillus Hierosolymitanus Catech.4.p.99. Ab Eleazaro tum temporis Pontifice maximo, plurimis donis missis ad Hierosolymorum templum, senos de singulis tribubus Israel ad se mitti, qui libros interpretarentur, impetravit. Deinde cum experiretur, libros non esse nisi divinos, providensque, ne inter se missi communicarent, in loco, qui Pharos dicitur, secus Alexandriam sita, singulis interpretum suam cuique ac propriam domum tribuit, singulisque universa scripta præcepit ut interpretarētur. Ubi verò hi 70. duorum dierum spatio, annum simul interpretationes complevissent in diversis ædibus, inter se nihil conferētes, in locum eundem convenerunt: & non modò sensibus, verum etiam verbis reperit consentientes. Non enim orationis facundia, & sapientiæ humanæ commento negotium gerebatur, sed à Spiritu S. divinarum Scripturarum, quas Spiritus S. profatus erat, interpretatio conficiebatur.

Ambrosius in Hexaēmeron l.3.c.5.p.30. Multa enim non otiosè à LXX. Viris Hebraicæ lectioni addita & adjuncta comperimus.

Hieronymus tom.2.l.2.adversus Ruffinum p.223. Egóne contra 70. aliquid sum locutus, quos ante annos plurimos diligentissimè emendatos, meæ linguæ studiosis dedi, quos quotidiè in conventu fratrum dissero, quorum Psalmus jugi meditatione decanto.

P.224. Et nescio quis primus autor, LXX. cellatas Alexandriæ mendacio suo extruxerit, quibus divisi, eadem scriptitarint, cum Aristeas ejusdem Ptolemæi ὑπερασπιστὴς, & multo post tempore Josephus nihil tale retulerint, sed in una basilica congregatos contulisse scribant, non prophetasse. Aliud est enim Vatem, aliud interpretem esse. Ibi Spiritus ventura prædicit, hic eruditio & verborum copia ea, quæ intelligit, transfert.

Tom.3. ad Paulinum, p.14.

P.224. Non damno, non reprehendo Septuaginta, sed confidenter cunctis illis Apostolos præfero.

P. 225. Nunc verò cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, & germana illa, antiquaque *translatio corrupta sit atque violata.*

Tom. 3. p. 214. Causas erroris non est meum exponere. Judæi prudenti factum dicunt esse consilio, ne Ptolemæus, unius Dei cultor etiam apud Judæos duplicem divinitatem deprehenderet. Et: Denique ubicunque sacratum aliquid Scriptura testatur, de Patre, & Filio & Spiritu S. aut aliter interpretati sunt, aut omninò tacuerunt, ut & Regi satisfacerent & arcanum fidei non vulgarent

In Genesin p. 378. Cum illi (LXX.) Ptolemæo Regi Alexandriæ mystica quæque in Scripturis sanctis prodere noluerint: & maximè ea, quæ Christi adventum pollicebantur, ne viderentur Judæi & alterum Deum colere: quos ille Platonis sectator magni idcircò faciebat, quia unum Deum colere dicerentur. Sed & Evangelistæ & Dominus ipse quoque noster atque Salvator, nec non & Paulus Apostolus, multaque de Veteri Testamento proferunt, quæ in nostris codicibus non habentur.

Tom. 3. p. 316. Ad Suniam & Fretelam. In quo breviter illud admoneo, ut sciatis, aliam esse Editionem, quam Origenes & Cæsariensis Eusebius, omnesque Græciæ tractatores κοινὴν id est communem appellant, atque vulgatam, & à plerisque nunc Λουκιανὸς dicitur, aliam 70. Interpretum, quæ & in ἑξαπλοῖς codicibus reperitur, & à nobis in Latinum sermonem fideliter versa est, & Hierosolymæ atque in Orientis Ecclesiis decantatur. Et: Sicut autem in N. T. si quando apud Latinos quæstio exoritur, & est inter exemplaria varietas, recurrimus ad fontem Græci sermonis, quo Novum scriptum est Instrumentum: ita in V. T. si quando inter Græcos, Latinosque diversitas est, ad Hebraicam recurrimus veritatem, ut quicquid de fonte proficiscitur, hoc quæramus in rivulis: κοινὴ autem ista, hoc est communis Editio ipsa est, quæ & LXX. sed hoc interest inter utramque, quòd κοινὴ pro locis & temporibus, & pro voluntate scriptorum veterum *corrupta editio est*: ea autem quæ habetur in ἑξαπλοῖς, & quam nos vertimus, ipsa est, quæ in eruditorum libris incorrupta & immaculata 70. Interpretum translatio reservatur. Quicquid ergò ab hac discrepat, nulli dubium est, quin ita & ab Hebræorum autoritate discordet.

Tom.4. in cap.16. Ezech.p.371. Quanquam eruditi solos quinq; libros Mosis ab eis interpretatos probent.& pag.343.

Augustin.Steuchus p.239.b.

Chrysostomus tom.1. meo in Genes.hom.4.p.32.Est & rarum miraculum, quòd vir, qui Judaica non curabat, hoc fecit, sed idololatriæ deditus, & religioni damnatæ multum favens. Hoc enim modo se habent omnia, quæ à Domino nostro dispensantur, ut per adversarios semper crescant Veritatis præcepta.

Tom.2.meo, de Prophetiarum obscuritate p.940. Ante Christi adventum trecentis annis, Ægyptiorum Rege Ptolemæo in Linguam Græcam translatum est Testamentum vetus valdè utiliter & fructuosè. χρησίμως σφόδρα καὶ ἀναγκαίως.

Tom. 1. adversus Judæos.1. dum Ptolemæus Philadelphus libris undique collectis cognovisset apud Judæos etiam extare scripta, quæ de Deo atque optima Reipubl. forma agerent, accersitis è Judæa viris, in Græcum sermonem illa ipsa per eos convertenda curavit, atque in Serapidis templum reposuit: erat enim homo Græcus, & in hunc diem usque librorum Propheticorum interpretatio ibi servatur.

Augustinus de Civ.Dei lib.15 c.13. p.458. Itaque illa diversitas numerorum aliter se habentium in Codicibus Græcis & Latinis, aliter in Hebræis: ubi non ista de centum annis prius additis & postea detractis petit generationes continuata parilitas, nec malitiæ Judæorum, nec diligentiæ, vel prudentiæ LXX. Interpretum, sed scriptoris tribuatur errori, qui de bibliotheca supradicti Regis codicem describendum primus accepit.

Lib.15.c.23.p.471. Meritò enim creduntur 70.Interpretes accepisse Propheticum spiritum, ut si quid ejus autoritate mutarent atque aliter, quam erat, quod interpretabantur, dicerent, neque hoc divinitus esse dubitaretur.

Tom 8. super Psal.86.p.666. LXX. Interpretes, quorum autoritas tanta est, ut meritò propter mirabilem consonantiam, divino spiritu interpretati esse credantur.

Tom.4. Quæst. super Genes.168. p.87. majore quippè autoritate præditi quàm Interpretum officium est, & Prophetico spiritu, quo etiam ore uno in suis interpretationibus, quod magnum miraculum fuit, consonuisse, triduum posuerunt.

Tom.3.

Tom. 3. de doctrina Christ. l. 2. c. 15. p. 20. In ipsis autem Interpretationibus *Itala* cæteris præfertur. Nam est verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. Et Latinis quibuslibet emendandis Græci adhibeantur, in quibus 70. Interpretum, quod V. T. attinet, excellit autoritas: qui jam per omnes peritiores Ecclesias tanta præsentia Spiritus S. interpretati esse dicuntur, ut os unum tot hominum fuerit. Qui si, *ut fertur, multiq; non indigni fide prædicant*, singuli cellis etiam singulis separati cum interpretati essent, nihil in alicujus eorum codice inventum est, quod non iisdem verbis eodemque verborum ordine inveniretur in cæteris: quis huic autoritati conferre aliquid, nedum præferre audeat?

Judicia.

BEllarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis: Anno 17. Ptolemæi Philadelphi Regis Ægypti, qui fuit annus mundi 3720. facta est celeberrima versio sacrarum Scripturarum ex lingua Hebraica in Græcam à 72. Viris doctissimis non sine miraculo divino, convenientibus tot hominibus in unam & eandem versionem, ut scribunt Phil. l. 2. de vita Mosis, Josephus l. 12. antiquit. c. 2. Tertullianus in Apologetico c. 18. Athanasius in Synopsi, Epiphanius de mensuris & ponderibus, & Augustinus l. 18. de Civit. Dei c. 45. Sed Epiphanius non solùm nominat Regem, sed etiam annum 17. regni ejus. Qui fuerint viri illi doctissimi, & nomina, exponit Aristeas in suo libro de 72. Interpretibus.

Vide Bellarm. de Verbo Dei l. 2. c. 6.

Idem in Psalmum 2. probabile est, septuaginta Interpretes habuisse codices Hebraicos valdè correctos, inde fit etiam probabile, lectionem nostram vulgatam veriorem esse, quàm ea sit, quæ nunc legitur in codicibus Hebraicis. fol. 7.

Aliam fuisse Græcam interpretationem ante LXX. videatur in Irenæum Fevardentius fol. 313. & aliam fuisse ante Alexandri imò & Persarum imperia.

Nicolaus Serarius in prolegomena Biblica, pag. 94. An hodie LXX. versio sit correcta? Græca Septuaginta versio, ex antiquissimo Bibliothecæ Vaticanæ manuscripto exemplari, & edita studio Cardinalis Antonii Caraffæ, Apostolici Bibliothecarii, inchoata mandato Gregorii XIII. perfecta & commendata Sixti V. autoritate. Hanc verò editionem puram prorsus ac sinceram esse, posset ex eo fortasse aliquis putare, *Moguntiæ 1612*

quòd in suo post præfationem rescripto præcipiat: idem Sixtus duo: unum, ut illa editio ab omnibus recipiatur ac retineatur: alterum, ne quis ex ea deinceps audeat vel addendo vel demendo quidquam immutare. Secundò dicendum tamen hanc editionem valdè quidem egregiam, multoque correctiorem ac puriorem iis Græcis Bibliorum exemplaribus, quæ hisce aliquot seculis extiterunt, & quæ in Aldinis, Basileensibus editionibus sunt, idemque in Complutensibus & Regiis Bibliis, nondum tamen esse omninò puram, sinceram & incorruptam.

Cronia Iohannis Goropij Becani lib. 4. pag. 435. Ego sanè non absurdè dici posse existimo LXX. Interpretes sese ad hunc annorum numerum voluisse accommodare, cum Ptolemæo Ægyptiorum Regi sacrosancta Biblia transferrent: ne si tam paucos annos, quàm Hebræi tradunt, transtulissent, totam historiam in suspicionem falsitatis adducerent, apud eos præsertim, qui tam pertinaci studio, antiquitatem suam tuerentur.

De Bibliis Græcis 72. Interpretum Sixto V. Pont. Max. autore editis, commentarius brevis ac dilucidus à P. Galesinio prim. Apost. scriptus ad Cardinalem Alexandrum Perettum Montaltum. Romæ 1587.

Iohannes Fungerus de LXX. Interpretibus p. 126.

Tu cave, qui in Græcam verterunt Biblia linguam,
Ne nimium tribuas Septuaginta Viris.
Sæpe etenim fontem linquendo, devia carpunt,
Hebraicum: hoc possem mille probare locis.

Robertus Pontanus Anglus de annis Sabbaticis. Græcam Bibliorum
P. 37. rum versionem vel hoc nomine in numeris annorum repudiare oportet, quòd eorum calculo, qui huic versioni innituntur, Methusalem quatuordecim annis diluvio supervixisse reperiretur. Quod quàm absurdum, & sacrarum literarum veritati contrarium, quivis facilè animadvertit.

NEO-

NEO-DECALOGUS CATHOLICUS Romanus.

Uti Mundus Doctori Luthero est inversus Decalogus: ita Papatus est inversus Christianismus.

- - - - ridentem dicere verum,
Quid vetat?

S. BRIGITA

Revelat. lib. 1. cap. 56. pag. 91.

SIcut illi Clerici solent facere, qui recipiunt multa verba, & componunt in pauca, & illa pauca verba sonant idem, quod illa multa: Sic Clerici hujus temporis, receperunt decem mandata mea, & composuerunt in unum verbum. Quid est hoc unum verbum? *Porrige manum, & da pecuniam.* Hæc est sapientia eorum, loqui pulchrè, & agere malè. Ro. 1606.

I.

Ego Papa Romanus
A Universalis Episcopus,
B Fundamentum Ecclesiæ,
C Sum Deus tuus in terra.

II.

D Nomen Domini ad Exorcismos usurpabis,
E Idololatriam licitam servabis,
F Imagines Christi *eodem* genere adorationis coles, quo prototypon, id est Latriâ.

III.

G Dies festos B. Virginis & Sanctorum æquè coles ac Christi.

IV.

H Parentibus Lutheranis non obtemperabis, sed iis invitis, vota emittes.
I Magistratui de hæresi Lutherana suspecto, non obsecundabis.

V.

K Sed illum occides.

VI.

L Simplicem fornicationem non esse peccatum mortale, observabis, sed

M Omnia communia habebis, etiam uxores.

VII.

N Bona Lutheranorum, iniquorum possessorum

O Invades, pio & laudabili furto spoliabis.

VIII.

P Fidem hæreticis datam, non servabis, sed testimonio specioso decipies.

IX.

Q Pro remissione concupiscentiæ non orabis:

R Sed meritum Congrui & Condigni apud Deum urgebis, &

X.

Vitam æternam

S Jure extorquebis, aut

T Vili sestertio emes.

EXPLICATIO.

A.

P. 212. editionis Romanæ. EXtravagantium communium l. 1. de Majoritate & Obedientia c. 1. Subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, diffinimus & pronunciamus. Omninò esse de necessitate salutis.

Glossa. Non videretur Dominus *discretus fuisse* (ut cum reverentia ejus loquar) nisi unicum post se talem vicarium reliquisset, qui hæc omnia posset.

Concilium Carthaginense III. confirmatum in VI Synodo generali, in Trullo congregata, can. 26. ut primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut aliquid hujusmodi, sed tantum primæ sedis Episcopus.

Gratianus, Dist. 99. Primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps

ceps Sacerdotum, vel summus Sacerdos, aut aliquid hujusmodi, sed tantum primæ sedis Episcopus: universalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur, ex Pelagio.

Gregorius Magnus lib.6. epist.30. pag. 613. Ego fidenter dico, *Parisiis* quia quisquis se universalem sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, 1571. in elatione sua Antichristum præcurrit, quia superbiendo se cæteris præponit.

Anna Comnena, Imperatoris Alexij filia: l.1.pag.31. Romano Imperio hinc ad regiam nostram urbem translato, totoque regio ordine, translata etiam est sedes Archiepiscopalis, dederuntque superiores Reges primatum Sedi Constantinopolitanæ, inprimis verò Concilium Chalcedonense, quod in supremam speculam Constantinopolitanum collocavit, illique totius Orbis terrarum administrationem commisit.

Imò in Concilio Chalcedonensi plus datum est Episcopo Constantinopolitano quàm Romano potestatis. Constitutus enim est judex omnium controversiarum, quæ inter Episcopos inciderint, adeò ut Græci dicant totum mundum Episcopo Constantinopolitano esse subditum, quod Romano nunquam est concessum.

B.

Bellarminus in præfatione de summo Pontifice p.191. Illustre testimonium Esa 28. v. 16. ideirco hæc dicit Dominus Deus: ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum, qui crediderit, non festinet, non de Christo, sed de Papa Romano exponi, scribens: Est igitur Petri sedes lapis probatus, angularis, pretiosus, in fundamento fundatus, & id quidem unicus.

C.

Extravag. Johan. XXII. Cum inter, de verborum significatione c. 5. In Glossa p. 153. Credere autem Dominum Deum nostrum papam, conditorem dictæ Decret.

Gaspar Scioppius in Classico belli sacri p.39. Papa DEUS DEORUM, & Dei beneficio.

D.

Isidor. Clarius, Episcopus Fulginas: Erant olim in Ecclesia *exorcistæ*, qui super vexatos à spiritibus atq; agitatos dæmoniacis illusionibus vel *Volum. 1. rar. 28. p.119.b.*

vel terriculamentis, nomen Domini invocabant & adjuratum Spiritum ejiciebant vel compescebant. Nunc verò instituũtur *Exorcistæ* ijs præditi moribus, qui opus habeant ipsi potius, ut Dæmones, quorum operibus pleni sunt, ab eis ejiciantur, quàm ut expellere ab alijs Dæmones possint. Nunc pro sacris illis verbis ac signis introducti sunt superstitiosissimi Exorcismi, & sacrilegæ adjurationes, quibus verba peregrina & commentitia, ignoti etiam characteres & figuræ adhibentur ac permiscentur, quin hos characteres & figuras ac ignotas literas stultis hominibus divendunt, persuadentes illis, quod dum ejuscemodi characteres secum portaverint securi à periculo sint futuri, quos lex divina damnat, & Ecclesia pronunciat esse fidei Christianæ ac Baptismi prævaricatores, Ethnicos, Apostatas, & Dei inimicos effectos.

E.

Dum D. Petrus in priori Epistola c.4. v.3. fideles ab illicitis idolorum cultibus deterret: Gregorius de Valentia l.2. c.7. de Idololatria colligit, quendam cultum idolorum esse licitum.

F.

Thomas Aquinas part.3. quæst.25. art.3. Eadem reverentia exhibetur Imagini Christi & ipsi Christo. Cùm ergò Christus adoretur adoratione Latriæ, consequens est, quòd ejus imago sit adoratione Latriæ adoranda.

VII. Synodus Act.3. fol.455. Constantinus, suscipio & amplector honorabiliter sanctas & venerandas imagines, & Latriam, id est, orationem & servitutem, soli Consubstantiali & vivificæ Trinitati debitam, impendo.

De Festis pag.318. *Ludovicus Granatensis* de inventione S. crucis. Quo fit, ut quicquid divinitas & humanitas Christi Domini in salutis nostræ opere, per passionem crucis effecerunt, ipsi ẽt adorandæ crucis ligno tribuamus.

P.330. Dominicæ verò *cruci eam adorationem* exhibemus, quam Latriam appellant, quæ soli Deo, non ulli rei creatæ debetur.

Martinus Peresius Episcopus Hispanus, de Traditionibus p.240. Si consideremus imaginem Christi vel Sanctorũ, ut repræsentativa est, ac debetur illis reverentia & adoratio, quæ & ipsis rebus, quas repræsentant, debetur: cujus doctrinæ nullum (quod ego viderim) afferunt validum fundamentum, quod possit fideles ad id, quod docent, obligare. Nam neq; Scripturam, neq; communem sensum Sanctorum, neq; Concilij

..lij generalis determinationem aliquam, neq; etiam rationem, qua hoc ..caciter suaderi possit, adducunt.

P. 245. Nullo tamen modo velim dicere, quod *eadem adoratione* adorarentur: quandoquidem neque Scriptura, neque traditio, neq; Ecclesiæ determinatio hoc jubet, & ut dixi, multis etiam scandalo sunt.

Iohannes Picus Mirandula quæst.3. H. 4. nec Crux Christi, nec ullu imago adoranda est adoratione Latriæ, etiam eo modo, quo ponit Thomas.

G.

Tileman. Smeling. l.7. de sacram. tit. de Pœnitentia. Quot autem millia sanctorum fuisse putamus, qui non solùm præcepta Christi adimpleverunt, verùm etiam Consilia Evangelica observarunt, & multa supererogarunt, qui horribilia sustinuerunt tormenta, multò plus satisfacientes, quàm debuerant pro peccatis suis.

Fr. Petrus Jeremias, Panormita Siculus, Ord. Præd. de Indulgentijs Serm. 27. fol. 57. b. Secundò hic thesaurus consistit in meritis sanctorum, & pœnalitatibus, passionibus eorum, qui multa *supererogarunt*, quàm meruerunt peccata eorum, & hic illud *superfluum* reponitur in thesauro Ecclesiæ.

H.

Consensus enim parentum in incundo conjugio, non est de necessitate, sed honestate.

I.

Gulielmus Rossæus de justa Reipub. Christianæ in reges impios & hæreticos autoritate p.458. Christiani non tenentur obedire Principibus hæreticis.

P.609. Regi hæretico obedientia non debetur.

P.647. Deus liberat omnes subditos ab obedientia regis hæretici.

P.649. Bella subditorum contra reges hæreticos, Deo mandante probantur.

P.624. Populus justè rebellat contra regem hæreticum.

P.501. Rex hæreticus tyrannus quovis cane vilior.

K.

Omnis Tyrannus potest occidi.

Omnis Rex hæreticus est Tyrannus.

Ergò omnis Rex hæreticus potest occidi.

Minor est Gulielmi Rossæi p.156 Et Tyrannus est monstrum, Reip. turbo, contemptor justitiæ, optimorum hominum inimicus, perditissimorum fautor, & ad omnia scelera & flagitia projectus.

P.458.

Pag. 458. Christiani non tenentur obedire principibus hæreticis.

P.579. Bellum pro fide contra hæreticos est omnium justissimum.

P.762. Jacobus Clemens (Monachus Dominicanus, qui Regem Galliarum Henricum interfecit) singulare Dei organum.

L.

Alphonsus à Castro de hæresibus l.4. p.131. b. Græci tamen (ut Guido illis impingit) dicunt, simplicem fornicationem non esse peccatum. Martinus de Magistris in suo libro de Temperantia quæst.2. de luxuria, dicit se fateri fornicationem simplicem esse peccatum mortale: tamen dicit insuper quòd oppositum credere, non sit hæreticum, quia (ut dicit) testimonia Scripturæ non sunt expressa. &c.

M.

Clemens 1. epist. 5. in tomis Conciliorum à Petro Crabbe editis, & Carolo V. Imp. dicatis. Communis usus eorum omnium, quæ sunt in mundo, omnibus esse hominibus debuit: sed per iniquitatem alius hoc suum esse dixit, & alius istud, & sic facta inter mortales divisio. Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait: Communia debere esse amicorum omnia: in omnibus autem sine dubio sunt & conjuges. Et sicut non potest dividi aër, neque splendor Solis, ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum, dividi debere, sed habenda esse communia. Unde Dominus per prophetam loquitur, dicens: Ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum.

Plato de Repub. l.5. fol.590. Multò certè difficilius illud creditur, quòd vel possibile vel utile sit; haudquaquā arbitror dubium id cuique fore, quàm utile sit, maximumque bonum, mulieres esse communes, communes & filias, si modo fieri possit.

Pag.591. Oportet profectò secundum ea, quæ supra concessimus, optimos viros mulieribus optimis ut plurimum congredi: deterrimos autem contrà deterrimis.

Prodicus apud Theodoretum p.157. mulieres esse communes constituit.

Tom.6. *Simon Magus* docuit testandam turpitudinem indifferenter utendi fœminis, Augustinus de Hæresibus p.8.

D.Pi-

D. Pistorius im Wegweiser cap. 14. fol. 666. Und hat nie ein Pabst etwas geglaubt/ das nicht alle vorige fromme Päbst/ Heilige Väter/ Kirchenlehrer/ Martyrer/ bekennen / und alle offentliche Christen geglaubt haben.

N.

Gaspar Scioppius in classico belli sacri p. 19. Eodem prorsus modo iniquissimum est, Lutheranos Catholicorum terras tenere, & jure tu, Cæsar, auditum facies fremitum prælij, ac Witebergam in tumulum dissipabis, igneq; succendes. Possidebuntq; Catholici ac sub ditionem suam redigent eos, qui se prius possederunt, & Lutheranismus in transmigrationem ducetur, sive ex Germania exterminabitur, Prædicantes & Principes ejus simul. Ticini 1619.

Principes hæresin in provincijs suis tolerantes sunt Catholicorum prædæ, & magistratus tenentur jurare extirpationem hæreticorum.

O.

Quod de Arnulpho Imperatore referunt quidam Historici, quòd pio & laudabili furto, corpus Beati Dionysij Areopagitæ Parisiensibus abstulerit, & Ratisbonam ad ædem Emmerami transtulerit.

P.

De fide servanda hæreticis, Patres societatis Jesu plerique affirmativam tenent, inprimis in Germania, in Hispania verò non ausim dicere.

Tomas Aquinas Dominicanus secunda Secundæ quæst. 70. art. 1. hæreticum indocilem prodendum esse judicibus, non obstante fide & juramento.

Iacobus Simanca, Episcopus Hispanus in Institutionibus Catholicis de pœnis, tit. 16. fol. 365. ad pœnam quoque pertinet & hæreticorum odium, quòd fides illis data, servanda nō est. Nam si Tyrannis, piratis & cæteris publicis prædonibus, quia corpus occidunt, fides servanda non est, longe minus hæreticis pertinacibus, qui occidunt animas.

Idem asseruit *Antonius Caceres* Hispanus, in orationibus Romæ excusis 1570. pag. 46.

Gregorius de Magalottis Episcopus. *Nicolaus Meronus* in Tractatu Tractatuum tom. XI. editionis Venetæ fol. 432. b. Tertiò limitatur non procedere in Hæreticis quibus fides non est servanda. Barth. Menoch.

Q.

Quia Concupiscentia in renatis apud Neo-Catholicos non est peccatum verè & propriè sic dictum. Concil. Trid. seß. 5. p. 26.

Censura Coloniensis pag. 43. Concupiscentia est impropriè peccatum, & D. Paulus abutitur voce peccati.

R.

Mariale Bernhardini de Busti part. 7. serm, 4. de parturitione Mariæ f. 636. editionis Brixiensis. Dico, quod est meritum Condigni, meritum Congrui & meritum Digni. Meritum Condigni est illud, in quo reperitur perfecta ratio merendi, quando scil. est adæquatio meriti ad præmiũ, ut puta, si quis per unum diem servit alicui laborando fideliter, meretur de condigno certam mercedem sive præmium, utputa grossum vel carlinum. Meritum Digni & Congrui est, quando non est perfecta adæquatio meriti ad præmium, sed differentia est inter meritum Digni & Congrui: quia meritum Digni est completum in actu: meritum verò Congrui est meritum non omninò perfectè completum, sed tamen exiguum habens defectum. Vel est perfecta dispositio & propinquitas ad consequendum aliquam mercedem in futuro.

Censura Coloniensis.

Pag. 191. Gott biehtet uns das ewig Leben an: zu failen/ kauff- oder tausch-weiß/ daß wir mit unseren guten Wercken dasselbig gegen jhm verwechßlen mögen. Non contentus διανομικῇ (quam distributionem vocare licet) voluit aliquam inire rationem, ut quadam etiam commutatione nobiscum ageret, vitamq; æternam *venalem* proponeret.

P. 26. Bona opera ex pacto vitam æternam promereri dicuntur.

P. 186. Præstandum aliquid *ex proprio*.

S.

Bellarminus de Justificatione l. 5, c. 16. p. 414. Ad quartum respondeo, absolutè non posse hominem à Deo aliquid exigere, cum omnia sint ipsius: tamen posita ejus voluntate & *pacto*, quo non vult exigere à nobis opera nostra gratis, sed mercedem reddere. Juxta proportionem operum verè possumus ab eo mercedem exigere, quo modo servus non potest absolutè à Domino suo ullum præmium postulare, cum omnia, quæ servus acquirit, Domino suo acquirat: Tamen si Domino placeat dona-

donare illi opera sua, & pro iisdem tanquam sibi non debitis mercedem promittente, jure mercedem pro suis operibus postulabit.

Ludovicus Granatensis in Circumcisione Domini, Concione prima p.305. Huc spectat, quod de quodam Rege Scotiæ, ætate, forma, opibus, cæterisq; naturæ ornamentis præstanti, proditum est: qui cum beatæ vitæ studio incensus, domui, patriæ, fortunis, regioque splendori cessisset, & in abstrusum se Monasterium abdidisset, atque opes, quibus abundaverat, cum Monasticæ vitæ austeritate commutasset, morti jam proximus & adventantis judicij terrore percussus, in eam tandem vocem firmissimæ spei & consolationis plenissimam prorupit. *Feci Domine, quod jussisti, fac tu, quod promisisti.*

T.

Jerem. Drexel. de Cœlo l.2.c.14.p.527. de cœlo agitur. Cœlum ut scias, sine impendio non emitur, Deus jam mercatorem agit. Nam Augustino præcone ac interprete, Venale est quod habeo, dicit tibi Deus, eme illud. Quid habes venale? Requiem venalem habeo: eme illam.

Lib.2.c.15.p.551. Videte, quantis cœlum impendijs emerent ij, qui cœlum viderunt: nos stultissimi rerum æstimatores, quoties vel panis frustillo, vel *vili Sestertio*, umb ein halben Batzen/ vel turpis oblectatiuncula contemtu solo mercari cœlum possemus, & negligimus? Revera sic est.

Symbolum Neo-Catholicum Romanum.

In gratiam conscriptum LAURENTII FORERI Soc. Jesu, qui tria Symbola edidit Dilingæ, 1622.

ROMA *fidem priscam jactat, sed nomine tantum.*
Deseruit veram: re nova, perfidia est.
Dicis habere fidem, quæ tradat singula. Quisquis
Pervertit scriptam, non habet ille fidem.

MAnipulus exemplorũ R.P. Joannis Faij, Abbatis S. Bavonis. p.408. Clericus quidam in Synodo Episcoporum prædicare compulsus, angustabatur, quidnam dignè posset coram tot Prælatis Ecclesiæ prædicare. Cùm autem oraret, venit Diabolus & dixit ei. Quid tristaris? Dicas eis istud, & non aliud. *Principes inferni salutant Principes Ecclesiæ.* Læti omnes nos gratias eis referimus, quia cum ipsis Prælatis, eorum subditi simul offeruntur nobis, & per eorum negligentiam devehitur

totus mundus. Invitus quidem dico, sed per Deum coactus. Respondit Clericus: mihi, si narravero, non credetur. At ille tangens maxillam ejus: ecce, inquit, signum, nigredo insolita faciei tuæ, hanc antequam prædices, non tangas: post prædicationem aqua benedicta delebis. Processit ille prædicaturus, & mirantibus cunctis cum signo indito faciei, quæ jussa sibi fuerant, recitavit, & omnium corda ad horrorem maximum commovit.

Hæc acta sunt Parisijs anno ab Incarnatione Domini 1248. quæ cum nobilis adolescens Thomas de Aquino nomine vereretur, Ordinem intravit Prædicatorum Bononiæ. Cantipratanus de Apibus l.1. c.20. p.80. 81.

Epistola Concilij Pisani ad Maximilianum I. Imp. fol.61.

Gravissimis notorijsque criminibus ad scandalum usq; manifestissimum, misella Ecclesia opprimitur, ut, nisi protinus occurratur, naufragium factura proculdubio videatur, spreto Constantiensis Constitutionis præcepto solenni voto & juramento universalis Ecclesiæ. Reformationem tamdiu, tanto cum discrimine tum prætermittere, aut potius contemnere, tum præterea eos, qui pietatis intuitu & promissionis religioni, Spiritu sancto duce, opem ferre studeant, uti rebelles, hostesq; & infideles insequi, quasi jam palam facere querat summus Pontifex nihil magis cordi sibi esse, quam ut olim de subactis hostibus triumphum Julius Cæsar retulit: ita se de subacta dirutaque Ecclesia Dei, id est, de bonis illis membris (quod absit) aliquando triumphare.

Credo in omnes Sanctos omnipotentes, inprimis in S. Franciscum.

I.

In Deorum numerum receptum.

II.

In S. Virginem MARIAM, DEAM.

III.

In Sanctos Angelos (invito Concilio Laodiceno, quod illos invocari vetuit)

IV. Cre-

IV.

Credo in Dominum Deum nostrum Papam, à quo omnium dogmatum (articulorum fidei) firmitas pendet.

V.

Creatorem Creatoris sui.

VI.

Divinarum & humanarum Legum caput.

VII.

Credo in Deum Patrem, fide tantùm assentiente & incertà.

VIII.

De cujus paterna στοργῆ ego certus esse nescio.
Credo eadem fide & in Jesum Christum.

IX.

Cujus divinitas à Papæ Romani robore pendet.

Credo lac B. Virginis non fuisse à natura productum, sed de cœlo ministratum: Mariale parte 2. p. 135 de nativ. Mariæ serm. 5.

(Lucas Brugensis Orat. 3. p. 42. lac non de terra, sed de cœlo.)

Credo cum Franciscanis, pretiosum Christi sanguinem in triduo passionis, dum jacuit in terra, indignum fuisse Latriæ cultu, alioqui stante sententia Dominicanorum contraria, sequeretur pelliculam præputij, quæ ostenditur in Laterano, adhuc esse unitam verbo.

X.

Non verè passum: Christus enim nihil doloris sensit in passione, juxta Imperatorem Justinianum & Hilarium: nulla est enim communicatio Idiomatum.

XI.

Neque solum pro nobis mortuum, quia B. Virgo *sola* contrivit caput serpentis.

Tu caput inferni fregisti sola *Draconis,*
Virgineo calcans dira venena pede.

Jure ergò *Redemtrix* nostra & propriè dici potest, & *Reparatrix* Orbis, Anselm. tom. 3. p. 220. c. 9. de Excellentia B. Virginis.

XII.

Credo Christum ad purgatorium non descendisse, quod in V. T. fuit vacuum.

XIII.

Non credo in Spiritum Sanctum fiducialiter, sed fide historica.

XIV.

Verùm credo in sanctam Romanam Ecclesiam, quæ caput totius est religionis.

XV.

Credo Spiritum Tridentinum, actorem simul, reum, testem, & Judicem omnium hæreticorum. Credo Ecclesiam semper visibilem.

XVI.

Clericorum omnium communionem.

XVII.

Etiam uxorum.

XVIII.

Plenissimam peccatorum omnium per Indulgentias certissimas & firmissimas remissionem.

XIX.

Credo etiam purgatorium, unicum refugium Catholicorum.

XX.

Cujus princeps & hospes Diabolus est, animarum ibi degentium verus Liberator & Salvator.

XXI.

Credo quoque fide infallibili circa finem mundi Judæos verè habituros Messiam.

XXII.

Qui futurus est Catholicorum Antichristus.

XXIII.

Ex tribu Dan nasciturus (quæ tamen opinio non est omninò certa Bellarmino, quia revelatum fuit S. Francisco, Antichristum ex Ordine Minorum fore Monachum.)

XXIV.

Qui Imperium Romanum, etiam Reges Europæos sit sublaturus, tres annos cum dimidio regnaturus: Wird nur ein dreyjähriger Winter- und Sommer-König seyn.

XXV.

Nullam credo animæ humanæ immortalitatem, exemplo Johannis

XXIII.

xxiii. (quod enim unus Papa credit, omnes credere, & credidiſſe, & credituros veriſimile eſt.)

XXVI.

Neque vitam æternam. Pars enim magna Chriſtianorum, teſte P. Drexelio de æternitate, etiam Catholicorum, Gehennæ & cœli æternitatem eſſe non credunt: Conſideratione nona, concluſione tertia, p. 63.

Explicatio.

HÆc fides (qualis fuit tempore Apoſtolorum) nunc deeſt. Iſidorus Clarius p. 208.

Nulla nunc fides eſt Tom. 1. p. 317 b.

Tom. 2. p. 90. Nos nullum veræ fidei veſtigium tenemus.

Auguſtinus Steuchus l. 3. adverſus Lutheranos p. 19. Atque utinam ad unguem veterem illam religionem ſequeremur, quæ certè & ipſa eſt, quam nunc habemus, ſed multis ademtis, multis oppoſitis propter ſacerdotum tum ignaviam, tum imperitiam, p. 20.

Bellarminus concione 4. de beatitudine cœleſti p. 471. Proinde non modò potentes, ſed planè omnipotentes eſſe illos, quis jure inficiari poteſt?

Henricus Sedulius in Apologetico pag. 240. Jure ſancti vocantur Omnipotentes.

Bellarminus de Chriſto l. 3. c. 16. Potentiam collatam Chriſti humanitati in omnes creaturas non eſſe abſolutam omnipotentiam, nec requirere omnipræſentiam.

Hoſius de ſpe & precatione fol. 265. Quid ſi in ſanctos quoque rectè credi docet Paulus?

I.

P. Bembus in Hiſtoria Veneta l. 4. p. 90.

Sunt enim Sancti omnipotentes, Bellarm. in concionibus p. 471.

Steuchus de donatione Conſtantini l. 2 p. 223. Petrus & Paulus Dii non ſunt, ſed ſervi & diſcipuli Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Fortaſſis S Franciſcus eſt decimus tertius Deus, quod Demadem de Alexandro Magno dixiſſe refert Ælianus l. 5. p. 111.

II.

Leo x. Turnerus, Carolus Scribanius, Anton. Bonfin. Hung. l. 3. p. 98. Dea magna.

Gott

GOtt der HERR selbsten ist der Jungfrawen Mariæ unterworffen. Zinßbüchlein A.4.b.

Im Sommertheil Legendæ Sanctorum von unser lieben Frawen Himmelfahrt p.502.b. O du Himmel-Göttin. Item: Wann du bist die wolgezierte Wohnung der Dreyfaltigkeit.

Item von S.Georgio fol.322. An dem andern Tag gieng S.Georgius an deß Kaysers Ring/da höret er schreyen/wer an Jesum glaubt/ und an seine Mutter/der soll es sagen offentlich ꝛc.

Sermones de Sanctis Jacobi de Voragine p.335. A Christi justitia licet appellare ad B. Virginem.

p.345. Ipsa enim est, quæ nos suis meritis in atrium principis introducit.

Mariale Bernhardini de Busti part.3.serm.3.de nominatione Mariæ p.225. Quartò licet ad ipsam (Mariam) appellare, si quis à Dei justitia se gravari sentit. Quod significatum fuit Hester 5. ubi dicitur, quòd cum Rex Asverus Judæis esset iratus, Regina Hester ad ipsum placandum accessit. Cui Rex ait: etiamsi dimidiam partem regni mei petieris, dabitur tibi. Ista ergò Imperatrix figuravit Imperatricem cœlorum, cum qua Deus regnum suum divisit. Cum enim Deus habeat justitiam & misericordiam: justitiam sibi in hoc mundo exercendam retinuit, & misericordiam *Matri* concessit, & ideò si quis sentit se gravari in foro Justitiæ Dei, appellet ad forum misericordiæ Matris ejus.

Ingolstatt 1623. in 12. S.Maria zum Blut im Vegezainer-Thal deß Hertzogthumbs Mayland pag.27. O Maria/O Mond/unter dessen Füssen wir ligen/ und zu behangen begehren: Zertritt die Schlangen/nicht uns zerbürsche/wo wollen wir hin? Zu dem fliehen wir? Will uns die Sonn der Gerechtigkeit mit ihren grimmigen Straalen todt haben/ und erzeigest auch du dich gegen uns als ein blutiger Mann/nicht in deinem bunten Röcklein/sondern gleich als mit einem rauhen Sack angezogen. Ach! O aber ach! Es ist dir nicht möglich/ vor der Stund deß Absterbens bistu allwegen erbittlich/Amen.

Durch Johannem Barthol. Schreckenfuchs.

Colonia 1608. in 12. *Gosvinus Spee* in Anagrammatis p.13. Per te ergo, sicque ut nisi tu (Maria) esses proque nobis intercederes, ille tantum abest, ut salvaret, ut per justitiam potius reos ad unum omnes condemnaret. Quod tu, ô Deipara, ut avertas, precamur obnixè. Potens enim tu quippe, repeto es

illa

ita *Intercessrix* nostra, quæ manum gladio gnati objicis, eandemque arcum tendenti injicis, illaque vera es & mulier exoptata, quæ Virum Christum Deumque emollis nobis, illiusque Justitiam in misericordiam vertis, ut meritò amanda sis.

Potest quis appellare à Dei justitia, ad B. Virginis misericordiam, Jeremias Drexelius in rosis virtutum p.475. part. 2.

III.

Can. 35. Oecumenius in caput 2. ad Colossenses.

IV.

Extravag. Johan. 22. Capite, Cum inter, in glossa fol 34. Credere autem Dominum Deum nostrum Papam, dictæ Decret. *Lugduni* 1537.

Alterum quasi Christum, Perpinian. ad Pium iv. orat. 10. p. 294.

Bellarminus de Sacram. l 2. c. 25.

Augustinus Steuchus l. 2. de Constantini donatione p. 230. Pontificem (Silvestrum) constat, à pio Principe Constantino Deum appellatum: &, audis summum Pontificem à Constantino Deum appellatum, habitumque pro Deo, & adoravit uti Deum.

V.

Discipulus de Tempore serm. 3.

Gabriel Biel lect. 4. super Can. Missæ p. 21.

Doctor Henrich Lamparter Tom. 2. contra D. Reihing fol. 153. Ob und was gestalt die Priester in einem unachtsamen Büchlein/Stellæ Clericorum genant/ Creatores Creatoris genennet werden / ob es wol nicht viel zu bedencken zc. jedoch ist auch solche Weis zu reden/so gar unartig nicht/zc.

VI.

Janus Vitalis de Bonifacio VIII.

Esset & ut fidei & mundi Bonifacius una,
Instituit, Phoca Principe, Roma caput.

Acta Concilii Senensis p. 57. Sanctissimus & beatissimus, qui habet cœleste arbitrium, qui est Dominus in terris, successor Petri, Christus Domini, Dominus universi, Regum Pater, Orbis lumen, summus Pontifex, Papa Martinus, &c.

Thomas Bozius Eugubinus de imperio virtutis cap. 10. p. 191. ait, Christum imperium suum commisisse Romanis Pontificibus.

VII.

Fide Carbonaria. Der Soldaten Bruderschafft in Augspurg.

Martinus del Rio, de Timore Dei p.362. in opere Mariano: Fides mortua bona, sed imperfecta & informis.

Bellarminus de Justificat. l.1.c.7. Fides melius per ignorantiam, quàm per notitiam definitur..

VIII.

Perpinianus orat. 4. lib. 2. p. 145. de S. Elisabetha: quando de tuo in me amore, dum vivo, certa esse non possum.

IX.

Bellarminus de Sacram. in genere l.2.c.25. Omnium Conciliorum, omniumque dogmatum firmitas (& sic etiam Filii Dei divinitas) pendet ab autoritate præsentis Ecclesiæ.

Videatur Pius II. in comment. l.11.p.278. & 292. Major pars sententiam Prædicatorum approbavit, pauci cum Minoribus sensere.

X.

Vellosillus in Advertentiis de S. Hilario p.469.

XI.

Sebastianus Fabrinus apud Rutilium Benzonum. Hinc Sedulius in Apologetico p.186. Cui hæc servata victoria est, nisi Mariæ?

XII.

Johannes Eccius, in locis de Purgatorio..

XIII.

Quia fides est tantum assensus, Bellarm. de Justific. l.1.c.5..

XIV.

Cardinalis Hossius de spe & precatione p.265. b. Ex quo etiam loco nonnulli colligunt, rectè in Symbolo dici posse, Credo *in* sanctam Catholicam Ecclesiam..

Augustinus Steuchus adversus Lutheranos l.2.p.7.b..

XV.

Isidorus Clarius tom.2.p.186.. Sed nunc optimi quique *mores* ab Ecclesia tolluntur.

XVI.

Exorcistæ opus habent ipsi potius, ut Dæmones, quorum operibus pleni sunt, ab eis ejiciantur. Isidorus Clarius tom.1.p.119.b..

Fran-

Franciscus Spinula Mediolanensis Epigram. l. 3 p. 85. in sensum contrarium recurrens.

Progenies bona sunt Monachi, non noxia curant,
Turpia devitant, non male conveniunt.

Eunapius de vitis Philosophorum vocat Monachos ἀνθρώπους μὲν κατὰ τὸ εἶδος, ὁ δὲ βίος αὐτοῖς συώδης.

XVII

Clemens I. Epistola 5. Tomo 1. Conciliorum Crabbe p. 26.

XVIII.

Perpinianus lib. 3. orat. 5. p. 161. Qui anno Jubilæo ad D. Jacob. adeunt, remissionem omnium pœnarum consequuntur, quas post mortem in igne purgante persolvere deberent.

Vide Urbis Romæ admiranda p. 186. de Iubilæo Francisci Schotti & Capugnani.

In Rosario Conradi Sittardi Fol. 119. Tägliche Indulgents, die zu Rom in etlichen Kirchen zu gewinnen seyn. *Colonia 1603.*

Bey S. Maria Scala cœli, alle Tag zehē tausend Jahr Ablaß/bey S. Maria Annunciata gleich so viel Ablaß/bey S. Bibiana acht tausend Jahr Ablaß/ und so viel Quadragen.

Manuale Foreri de Luthero p. 589. Lutherani cum cœnam suam distribuunt, non nisi panem & vinum populo distribuunt, sine ullo vero Sacramento. In pœnitentia non magis à peccatis absolvunt, quàm si psittacus illa absolutionis verba pronunciaret.

D. Keller tom. 2. p. 587. Die Prædicanten/als pur lautere Layen/ können das Brot nicht besser consecrieren/als der Meßner.

Pag. 659. Habt nicht mehr Weyh als ewre Weiber.

XIX.

Johannes Buddius in der Wallfahrt ins Fegfewr p. 113. Darinn beweise: Gott/noch in der Höll Barmhertzigkeit.

Joh. Buddius in der Wallfahrt ins Fegfewr p. 86. Ich (Maria) bin auch aller deren Mutter die im Fegfewr seyn.

In Legenda Sanctorum Wintertheil p. 148. Im Fegfewr ist Frewd und Trauren/und ich sahe viel Menschen in Frewden/reichen Betthen/ mit Gold und Reichheit/die hatten jhre Ruh/und sahe etliche ob Tisch sitzen und essen.

P. 149. Das Fegfewr ist kalt und warm.

P. 150. Wer vollkommene Rew an seinem End hat/ der kompt in kein Fegfewr.

Bellarminus moriturus voluit ire in patriam p. 8. Idem voluit ire in purgatorium p. 10. (de obitu Bellarmini, præclarè secum actum iri, si ad longum tempus purgatorius sibi ignis indulgeretur a Deo.) Ergò purgatorium est patria.

Ignis infernalis neminem purgat, mundat, aut lavat.

Ignis purgatorius est ignis infernalis, ex hypothesi adversariorum (videatur magnum Speculum exemplorum tom. 1. p. 729.)

Ergo ignis purgatorius neminem purgat, mundat aut lavat.

Minor, Barcleta serm. 36. pag. 83. b. ignis inferni distat à nostro, sicut ignis materialis à picto in pariete, &c. Dolor Christi in passione fuit maximus & tamen pœna purgatoria est tam dura, quòd excedit dolorem passionis Christi.

D. Keller tom. 2. p. 269. Es überträgt die Gewißheit deß Himmels allen Schmertzen.

Dionysius Carthusianus apud Possevinum tom. 2. p. 412. Animas in purgatorio haud certas esse de sua ipsorum salute.

NB. Johannes Buddius Wallfahrt ins Fegfewr p. 140. Im Fegfewr ist kein Pein sondern nur ein Verlangen nach Gott.

Carmelitische Schatz-Kammer p. 211. Von S. Theresiæ lieb/ die wolt gerne biß an Jüngsten Tag im Fegfewr sitzen/ und gereiniget werden/ wann sie nur ein einzige Seel erhalten möcht.

Bäpstische Bulla über die Indulgentz p. 21. Eins könne für das ander seiner Gestalt büssen und genug thun.

Doctor Heinrich Lamparter wider D. Reihing tom. 2. pag. 652. Die im Fegfewr haben ein gutes Gewissen.

P. 654. Die Seelen im Fegfewr haben nicht nur Vergebung der Sünden/ sondern auch dessen Versicherung/ und gewisse unveränderliche Zusag der Seligkeit.

Bellarminus de Purgat. l. 1. c. 13. Purgatorium est pars inferni, vel certè locus vicinus.

Lib. 2. c. 11. Ignem purgatorii esse corporeum, ejusdem speciei cum nostro elementari.

XX.

Purgatorii ministros Thomas Morus voluit esse germanos diabolos, non Angelos.

Johan-

Johannes Buddius in der Wallfahrt deß Fegfewers p.50. Der Richter antwortet/ dir wird gebotten/ du Teuffel/ daß du sie solt fegen/ biß sie rein werden.

P.82. Da ist der Teuffel Angriff.

Jacobus de Voragine in aurea Legenda, in commemoratione omnium defunctorum fidelium p.131. Circa secundum, *per quos* scilicet purgantur? sciendum, quòd illa purgatio & punitio fit per malos, & non per bonos.

Hieron. tom.4. in Ezech. c.30. p.426. neque enim boni sed mali angeli tormentis præpositi sunt.

XXI.

Bellarm. de Pontif. Rom l.3. c.2. Antichristum à Judæis pro Messia recipiendum.

XXII. XXIII.

Bellarm. l.3. c.12. de Romano Pontifice.

Fr. Sedulius l.2. Apolog. p.122. adversus Alcoranum Franciscanor.

XXIV.

Bellarm. de Rom. pont. l.3. c.16.

D. Henricus Lamparter wider D. Reihing/ to.2. p. 650. der Antichrist würd das Römische Reich vnter sich bringen.

D. Keller to.2. p.187. der Antichrist würd dz Röm. Reich/ nach seiner Zertheilung an sich bringen/ vnd sich auch einẽ Röm. König neñen.

P.204. Der Antichrist würd der Juden Reich wider auffrichten.

P.225. Der Antichrist würd ein Jud seyn.

D. Pistorius im Wegweiser c.14. p.666 vnd hat nie kein Bapst etwas geglaubt/ was nit alle fromme vorige Bäpst etc. geglaubt haben.

D. Heinrich Lamparter tom.1. p.231. wider D. Reihing. Auß allen Röm. Bischöffen kan keiner genant werden/ welcher die Kirch verführt/ vnd von jhrem Alten Glauben habe abwendig gemacht.

XXV.

Et Papa Bonifacius VIII. intravit ut vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut canis. Stella p.32.

Magnum Speculum exemplorum Tom.2. p.100.

Benedictus nonus, qui simoniacè Papatum invaserat, post ejus mortem cuidam æquo insidenti apparuit, in specie monstrosi animalis, cujus

aures & cauda asini erant, cætera ursi. Cumq; ille præ timore fugeret, clamavit: noli, ô vir expavescere: scito me hominem, sicuti tu es; quia bestialiter vixi, post mortem præferre speciem bestiæ merui. Ego ille solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicam sedem indignus obtinui. Ad quem ille: Quid habes retributionis nunc, inquit? Usque ad diem judicij per dumosa & squalentia & sulphurea loca & fœtida rapiar, post extremum verò judicium, corpus meum & animam irrevocabilis olla Gehennæ suscipiet. Post hæc verba disparuit.

Petrus Damianus l.1.epist.9. Vincentius l. 26.c.21.

'Speculum exemplorum tom.1. pag.429.

Refert S. Jacobus de Paradiso in libro de peccatis mortalibus. Romanus quidam Pontifex fini vitæ appropinquans, Capellano suo autoritatem Apostolicá contulit se absolvendi sub plenaria remissione, ut fieri solet in anno Jubilæo. Finita confessione beneficium absolutionis obtinuit, obijt. Non multò pòst apparuit eidem Capellano, vultu mœstissimo & veste lugubri. Requisitus an ipse esset Papa defunctus? Respondit quòd sic. Requirit Capellanus; quare tam tristis appares? Respondit, quoniam æternæ morti adjudicatus sum. Quare inquit Cappellanus, cum tamen beneficium absolutionis plenariæ tibi confessione facta impensum sit? Respondit defunctus, quoniam *supremus judex absolutionem illam ratam non habuit.*

Coronidis loco libet audire modum interpretandi sanctam Scripturam, ex Mariali Bernhardini de Busti Ordinis S. Francisci.

I. Parte serm.5. de Conceptione Mariæ p.58. Gen.2. ubi Deus Pater dixit, non est bonum, hominem esse solum, faciamus ei adjutorium simile sibi, id est sine peccato: per quod figurativè ostenditur, quòd primo Adam, idest, Christo dedit Deus adjutorium nostræ salutis, Beatam Virginem, simile ei, sine peccato. Et hoc est quod Bernardus in sermone de assumtione Beatæ Virginis inquit: & quidem ad restaurationem humani generis poterat sufficere solus Christus, siquidem omnis sufficientia nostra ex ipso est, sed bonum non erat nobis hominem esse solum, congruum magis esset, ut adesset nostræ *reparationi sexus uterq;*, quorum corruptioni neuter defuisset.

pag.249. III. Parte serm.6. de Nominatione Mariæ. Joh.19. Stabat juxta crucem Jesu mater ejus immobiliter, quia alijs stellis, idest discipulis, cadentibus de cœlo, idest à fide, ipsa *sola* stetit, juxta illud Hab.3. Sol & Luna steterunt

terunt in habitaculo suo: vel secundum aliam translationem: elevatus est Sol, id est Christus in cruce, & Luna, id est virgo Maria, stetit in tabernaculo suo. Sed hæc statio fuit lugubris & dolore plena. Propterea Augustin. in quodam sermone inducit humanū genus ad Christum loquentem & dicentem, Mihi ridens congaudet Eva, tibi plorans compatitur Maria. Filius quoq; Dei inquit Esa.63 torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum, quasi dicat, solùm mater mea mihi verè compassa est.

Parte III. serm.3. de nominatione Mariæ p.228. Ipsa quoque Beata Virgo potest dicere illud Esa.65. antequam clament, ego exaudiam, & adhuc illis loquentibus, ego audiam.

Parte III. serm.3. de Nominat. Mariæ p.222. Quãndo Rex Christus ad cœlum ascendit, ipsa tanquam Regina Ecclesiam gubernavit, quia illius Ecclesiæ magistra permansit. Similiter quando Rex Christus alicui faciem suam abscondit, tunc ipsa Regina misericordiam suam maximè ostendit, quando homo ad ipsam cum devotione cordis recurrit. Ideò illud quod vanæ mulieres docuerunt de Luna, nos exponere possumus de ista Regina, quod habetur Jere.44. Sacrificemus Reginæ, & libemus ei libamina, sicut fecimus nos & patres nostri, & faciamus ei placentas ad colendã eam. Nam ex eo tempore, quo cessavimus sacrificare Reginæ cœli, indiguimus omnibus, & gladio & fame consumti sumus: quando autem sacrificavimus ei, saturati sumus panibus, & bene nobis erat, malumque non vidimus.

Parte III. serm 3. de nominatione Mariæ p.225. Ad istam igitur Augustam debent omnes tribulati recurrere, quia ipsa neminem spernit, sed benignissimè recipit, & semper residet & expectat ad se venientes, unde Thronus Dei appellatur: ideò Apostolus Hæbr.4. adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ ejus, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in tempore opportuno.

IV. Parte serm.2. de sacramentis, quæ B. Virgo recepit, fol.375. Quia igitur officium Ordinum principalium datum fuit Vicario Christi, & alijs ministris Ecclesiæ, Beata autem Virgo non fuit assumta à Domino in ministerium, sed in salutis auxilium & regni consortium, & in *Consortium* juxta illud Genes. &c.

XII. Parte, serm.2. de Coronat. Mariæ p.984. Potest dici per hoc quod dicitur Gen.3. *ipsa* conteret caput tuū, ostenditur victoria virginis super diabolū, quadruplici. Ratione 1. ratione conterentis, cum dicitur,

ipsa

ipsa, quia non fuit vir sed fœmina. Secundò ratione modi conterendi, quia non percussit nec vulneravit, sed contrivit. Quod enim percutitur vel vulneratur, interdum relanatur: quod verò conteritur, nunquam ulterius reparatur. Tertiò ratione partis, quam contrivit, quia non caudam, sed caput, idest suggestionem suam. Serpens enim in cauda percussus evadit, sed in capite contritus, nunquam resurgit. Fecit ergò beata virgo more boni militis, qui lanceam suam in capite adversarij sui, non in pectore frangere quærit. Quartò ratione personæ, quam contrivit, quia non aliquem de parvis dæmonibus, sed ipsum principem Dæmoniorum contrivit, quod notatur, cum dicitur, caput tuum: ille enim serpens, qui Evam decepit, figurabat Luciferum, qui est caput aliorum dœmonum. Ipsi igitur benedictæ Virgini supplicabat humanum genus dicens illud Eccles.36. tolle adversarium, & affilge inimicum, & contere caput principis inimicorum nostrorum: & iterum illud psal.9. Conteres brachium peccatoris & maligni, &c.

De Successu Evangelii.

Kurtzer Bericht einer stummen Comœdi / so auff dem grossen Reichstag An.1530. zu Augspurg nach einer Mittagmahlzeit gehalten. vor dem Hochlöblichsten Kayser Carolo V. vnd seinem Herren Brudern Ferdinando I. darin der Lauff deß Evangelij durch ein sondere Invention fürgebildet worden.

1. ERstlich ist eingetretten ein Mann / mit einem Armb voll Holtz / allerley Gattung krumb vnd gerad / der hatt auff seinem Rücken ein Zettel / darauff stund geschrieben Doctor Reuhlin / welcher in Teutschland einen guten Anfang zu der Hebraischen Sprach gemacht / der warff das Holtz in den Saal / vnd giengt darvon.

2. Nach diesem ist eingetretten ein Clericus, der hat auff seinem Rücken ein Zettel / darauff stund Erasmus Roterodamus, welcher die Catholische vnd Evangelische Religion etlicher Massen vergleichen wolte. Der vnterstund sich das krumme Holtz gerad zu legen / vnd gieng auch darvon.

3. Die dritte Person ward in Gestalt eines Mönchs / der hat auch ob dem Rücken ein Zettel / darauff stund Martin Luther / der richtet das krumme Holtz schlacht vnd gerad / zündet es an / daß es gar in hellen Flammen stund / vnd brandt in aller Macht / ließ es brennen / vnd gieng auch darvon.

4. Alsdann kam die vierdte Person auffgezogen / vnd trat auff den Saal/ in Gestalt deß Bapsts Leonis, hatte vnter jedem Armb ein vollen Kübel / einen mit Oel / den andern mit Wasser angefüllt / vnd wolte das Fewer außleschen vnd dämpffen. Ohn alles Gefehr schüttet er an statt deß Wassers den Aymer oder Kübel mit Oel in das Fewer/ da ward es noch grösser. Must es also brennen lassen / vnnd gieng darvon.

5. Endlich kam die fünffte Person in Gestalt eines geharnischten Manns/ in gantzem Kürriß / der hatte in der Hand ein blosses Schwerdt/ wolte das Fewer mit Gewalt dämpffen / vnd schlug mit allen Kräfften darein : je mehr er aber darein schlug/ wurd das Fewer je länger je grösser. Muste ebenmässig vnverrichter Sachen abziehen/ darvon gehn/ vnd das Fewer wider seinen Willen brennen lassen / wie es dann noch biß Dato brent.

Kurtzer Bericht/

Was das sey vnd heiß/ schlecht vnd einfältig glauben.

D. Luther Tom. 6. Jenensi fol. 89. Den rechten Christlichen Glauben hat kein Papist/ kan jhn auch nicht haben / sintemal sie nicht glauben / daß sie allein durch Christum die Gnad vnd das Leben haben.

In Examine Ordinandorum Fr. *Francisci Ponissoni* pag. 7. b. *Fides Lutheri* est certa persuasio de verbo Domini, nobis divinitùs revelato, & *certa fiducia*, de divinis promissis, cum perfecta obedientia, qua homo sese totum divinæ voluntati submittit. 1561. in 1

D. Luther in der Haußpostill / Dominica *Cantate* pag. 23 b. Was der Glaub sey/ nehmlich nicht allein dieses / daß man wisse vnd glaube / es sey wahr / was man von Christo prediget / sondern / daß du dichs auch annehmest/ daß es vmb deinet willen/ vnd dir zu gut geschehen sey. Dann der Teuffel weiß auch / daß Christus gestorben ist / vnd glaubts ja so gewiß als alle Papisten. Aber das glaubet er nicht/ daß Christus für jhn/ vnd jhm zu gut/ gestorben sey. Solcher Glaub/ daß ich michs annehme / vnd du auch dichs annimst/ daß es für vns geschehen ist/ ist allein deß Heil. Geistes Gab. Wer nun solchen Glauben nicht hat / daß er kan sprechen / Christus ist für mich gestorben / daß ich von Sünden vnd ewigem Todt sol ledig seyn/ der ist ein Vn-Christ vnd

bleibt ein Sünder / wenn er sich gleich mit guten Wercken zu todt martert.

Günstiger Leser/ es seyn noch nicht hundert Jahr verflossen/ daß ein Welscher/ mit Nahmen Franciscus Puccius, ein Büchlein im Niderland hat trucken lassen/ daß ein jeder in seiner Religion selig werde: Dann der Glaub sey ein natürlich Ding. Wider welchen Schwarm / drey gelehrte Theologi, als auß den Catholischen Nicolaus Serarius, zu Würtzburg/ auß den Lutherischen D. Lucas Osiander zu Tübingen / auß den Reformirten Franciscus Junius, zu Leyden in Holland geschrieben/ vnd jhn stattlich widerlegt haben auch erwiesen/ daß der Glaub kein natürlich Ding sey/ in massen der Herr Christus selbsten Johannis am 6. spricht: Das ist GOttes Werck/ daß jhr glaubet. Vnd S. Paulus Philip. 1. Euch ists gegeben/ nicht allein daß jhr an Jhn glaubet/ sondern auch vmb seinet willen leydet.

Bellarmin. in Iudicio de lib. Concord. c. 8. p. 489. Fides in homine est merè gratuitum Dei donū, non procedens ab humano arbitrio.

Derselbige Puccius kam auch so weit / daß er den Juden vnd Türcken die Seligkeit versprach.

Potentia Dei nota est gentibus,
Christus est potentia Dei.
Ergò Christus est notus gentibus: das ist/

Die Allmächtige Krafft GOttes ist den Heyden bekant. Christus ist die Allmächtige Krafft GOttes. Dann so ist Christus auch den Heyden bekant.

Hie hat Puccius nit wöllen vnterscheiden vnter der Krafft Gottes der Schöpffung/ vnd vnter der Krafft Gottes der Erlösung. Die Heyden haben zwar etlicher Massen eine Wissenschafft gehabt/ daß Himmel vñ Erden nit von Ewigkeit seyen / wie Aristoteles vermeint / sondern von Gott erschaffen worden/ sie haben aber von dem Erlöser/ von dem Herren Messia, wer er sey/ wie er heisse/ nichts gewust.

Zu dieser vnserer Zeit fragt sichs/ weil der Christliche vnd Apostolische Glaub ein Werck Gottes/ vnd nur einer ist/ Eph. 4. ob in den drey Religionen/ als in der Papistischen in der Lutherischen vnd in der Calvinischen einer der schlecht vnd einfältig glaubt / gerecht vnd selig werde?

Darauff ist zu wissen/ daß man erstlich muß berichten/ was da sey vnd heiß/ schlecht vnd einfältig glauben? vnd dieweil nur ein Glaub vns in der H. Schrifft gezeiget wird/ der Apostolische vnd kein anderer/ so

kan

kan man leichtlich schliessen / daß nicht ein jede Einfalt GOtt dem HErren gefalle/ sondern die allein/ welche auff die Schrifft der Propheten vnd Apostel ist gegründet / vnd dieselbige Einfalt läst sich von GOttes Wort nicht abtreiben. Aber die Einfalt/ die nicht auff GOttes Wort gegründet/ ist kein Glaub/ sondern ein blosses Wort/ ein perfidia, vnd Eitelkeit.

Damit mans aber desto besser verstehe/ wollen wir dieses mit Exempeln erweisen.

1. Wann einer wolte einfältig glauben/ Gott vnd die Engel hätten die Menschen erschaffen/ vnd wolte den Spruch Mosis zum Beweiß anziehen: Last vns Menschen machen/ ꝛc. so wäre diß kein einfältiger Glaub/ sondern ein falscher Wahn sintemahl das Werck der Schöpffung ein Werck Gottes ist/ das keiner Creatur zusteht. *Gen. 1.*

2. Oder wann einer wolte einfältig glauben / Christus vnd S. Maria hätten das menschlich Geschlecht/ von Sünd/ Tod/ Teuffel vnd Hell erlöst/ ꝛc. so wäre das auch kein simplex fides, kein wahrer/ kein einfältiger Glaub. Dann der Herr Christus hat allein die Kelter getretten/ Esa. 63. Christus in opere redemtionis non admittit socium vel sociam, Christus erkent im Werck der Erlösung kein Gehülffen/ es sey Mann oder Weib/ Er ist vnd bleibt allein der Immanuel, Θεάνθρωπος, wahrer GOtt vnd Mensch.

3. Wann einer wolt einfältig glauben/ Christus vnd Maria weren die zwo Laiter / die vns in Himel brächten / das wäre kein Cathol. noch Apostolischer Glaub/ sondern ein falscher Wahn. Man gibt zwar für im Bapstum/ daß auff eine Zeit S. Franciscus habe zwo Laitern gesehen/ ein rothe/ vnd ein weisse: vnd als S. Francisci Jünger wolten durch Christum als durch die rothe Laiter in Himmel auffsteigen/ hab es sich begeben/ daß sie wiederumb zurück herab gefallen/ vnd keiner durch Christi Laiter hinauff steigen mögen. Welches als S. Franciscus vermerckt/ vnd eine Stimm gehört: sage deinen Brüdern/ daß sie durch die weisse Laiter hinauff steigen/ da die Jungfraw Maria oben ward/ seyn die Mönch cum facilitate, gar leicht durch die Jungfraw Mariam in Himmel kommen. Dieser einfältige Glaub ist kein Glaub / sondern ein Abgötterey/ ein verdamlicher Wahn / da man wider Gottes Wort / einen andern Weg in Himmel/ als durch Christum machen wil.

4. Wann man wolt einfältig glauben/ wie Bellarm. de Sacramentis

in genere l.2 c.25. Omnium dogmatum firmitatem pendere ab autoritate præsentis Ecclesiæ, alle Artickul deß Glaubens kommen her/vnd hangen an dem Ansehen deß Bapsts/das ist/die Artickel deß Glaubens müsse man glauben/weil sie der Bapst glaubt/ vnd wann der Bapst etwas anders glaubete/ so müste die gantze Christenheit solches glauben. Als zum Exempel/ der Bapst glaubt/ die Laien sollen nur vnter einerley Gestalt das Nachtmal empfahen: Darumb so ist es recht. Vnd was ein Bapst glaubt/das haben alle seine Vorfahren geglaubt: Vnd was der Bapst noch glauben wird/das muß die gantze Christenheit glauben. Es ist im Franckenland ein stattlicher vom Adel/ vnd zwar ein Teutscher Herr gewesen/ der sich offentlich bey einer Mahlzeit vernehmen lassen: Ob schon das heilig Vatter vnser were von Christo gemacht vnd zu beten befohlen worden: tamen hoc non obstante, dem sey wie jhm wölle/ daß er vngeacht/ wann der Bapst ein newes Vatter vnser oder Gebet machen thät/ vnd dasselbig männiglich zu sprechen geböte/so wolt er der Kirchen zu Ehren/ gehorsamen vnd gefallen/ das alte Pater noster fahren lassen/ vnd das newe behalten. Dieser einfältige Glaub wurde Christo auff das häfftigste zu wider seyn/ jhme durchauß nicht gefallen/ sondern es würde ein rechte perfidia vnd Meinaid seyn/ vnd mit dem hellischen Fewer gestrafft werden.

5. Also wann einer in Sterbensnöthen wolt einfältig glauben vnd sagen/ wie Bonaventura in seinem Psalter: in deine Händ/ O Fraw/ befehl ich dir meinen Geist/ du hast mich erlöset/ꝛc. So wäre das kein Glaub/sondern ein perfidia, ein Aberglaub/vnd falscher Wahn. Dann wie der HErr Christus am Creutz gestorben/ vnd seine heilige Seel keiner Creatur/ sondern seinem himmlischen Vatter in seine Händ befohlen/ vnd wie S. Stephanus, vnd andere heilige Martyrer/ in Christo seyn selig abgeschieden: Also sollen alle Rechtglaubige in Todesnöthen jhre Seel GOtt allein/ vnnd nicht der Jungfraw Mariæ zu trewen Händen befehlen.

6. Gleicher Gestalt/ wann einer wolte einfältig glauben/ das gesegnete Brod im Heil. Abendmahl were die Gemeinschafft deß Leibs vnnd Bluts Christi/ vnnd daß einer eben so viel sub una, als sub utraq; specie empfienge/ so wäre diß ein falscher Wahn/ vnd kein rechter Glaub. Dann S. Paulus nennet das gesegnete Brod im H. Abendmal eine Gemeinschafft nicht deß Bluts/sondern deß Leibs/vnd wiederumb nen-

nennet er den gesegneten Kelch eine Gemeinschafft nicht deß Leibs/sondern deß Bluts Christi.

Es schreibt Bellarm. de Euchar. l.4.c.27. Potest tolli panis, modò detur calix: Es kan im H. Abendmal das Brod (oder der Leib Christi) abgeschafft werden/ wann man allein den Kelch (oder das Blut Christi) behälte. D. Luther tom.3. Jen. p.530.b. Der Churfürst Friederich sagt: Haben sie Macht vns den Kelch zu nehmen/ so mögen sie vns auch wol das Brodt nehmen vnd nichts vom Sacrament lassen.

D. Luther tom.1. Jenens. pag.338. Doch wolt ich gerne wissen/ wer jhnen die Gewalt gegeben hat solches zu thun: Mit der Weiß möchten sie vns auch die andere Gestalt nehmen/ vnnd die leydige Monstrantzen für Heiligthum zu küssen geben/ zuletzt alles was Christus eingesetzt hätte/ auffheben.

Hilff ewiger Gott/ sol das ein einfältiger Glaub seyn? Ja es wäre ein grande Sacrilegium, ein grosser Kirchenraub/ wie in jhrem jure Canonico auß Gelasio geschrieben steht.

Derowegen muß ein einfältiger Geistlicher Glaub auf Gottes Wort stehn vnd bleiben/ sonsten ists kein Glaub/ sondern ein falscher Wahn.

7. So ist auch bekant/ daß man im Bapsthum offentlich lehret/ der Mensch werde nit allein durch den Glauben an Christum auß Gnaden selig/ sondern auß den Wercken gerecht vnd selig: Adultis meritum Christi non sufficit, sed necesse est, ut ad meritum Christi addant meritum proprium: Christi Verdienst ist dem Erwachsenen (vnd also den Simplicisten wie mans nennt/ vnd Einfältigen) nicht gnugsam/ sondern es ist vonnöthen/ daß sie zu dem Verdienst Christi/ auch jhr eigen Verdienst setzen. Welcher das einfältig glaubt/ der hat keinen Christum/ keinen Glauben/ keine Seligkeit. *Scholastici.*

Hat Bellarminus jemahlen etwas löblichs vnnd Christliches geschrieben/ so hat er ein monumentum ære perennius, jhm ein ewiges Lob erlangt/ wann er geschrieben de Justificatione lib.3. cap.8. *Fides non est, nisi Verbi Divini Autoritate nitatur*: Diß kan kein Glaub seyn/ was nicht auff GOttes Wort gegründet/ vnnd durch dessen Ansehen besteht.

Jn deß Petri Canisij Teutschem Catechismo/ so zu Wien Anno 1596. bey Leonhard Formica getruckt/ steht die Frag/ was heist Glaub? Antwort. Es ist ein Tugend von GOtt eingegossen/ welche durch

das Göttlich Liecht den Verstand deß Menschen erleuchtet/daß er festiglich beyfällt allem/was Gott offenbaret/und dem Menschen durch seine Kirchen zu glauben fürgestellet/es sey gleich solches in der Heiligen Schrifft außtrucklich begriffen oder nicht.

Bellarm. de Iustific. l. 1. c. 7. p. 103. Fides rectius per ignorantiam, quàm per notitiam definitur.

Es ist aber auch der einfältige und schlechter Glaub nicht nur eine blosse Wissenschafft (wiewol Bellarminus sagt/der Glaub sey vielmehr ein ignorantia als ein notitia, ein Unwissenheit als ein Wissenschafft) und Beyfall/sondern es gehöret auch darzu fiducia, παῤῥησία, πεποίθησις, πληροφορία, wie es Gottes Wort nennet/ein kindliches Vertrawen/und gewisse Zuversicht: adde ad hoc ut credas adhuc, quòd per ipsum tibi peccata remittuntur, wie Bernhardus davon redet/ein Special-Glaub/ welchen die Papisten verachten und verlachen.

Nun fassen die Simplicisten das/ was sie von den Papisten hören.

Bellarm. de sacram. in generel. l. 1. ... vocat ...onem ...ntrariam.

Vom Special-Glauben hört man im Bapstthum nichts/sondern er wird als ein Ketzerey verdamt. Darum so können den Special-Glauben sie auch nicht fassen. Wo nun kein Glaub ist/da ist es unmüglich Gott gefallen. Und wie will sich ein solcher Simplicist oder Ignorant zu Zeit der Anfechtung und in Todesnöthen trösten?

Und da gehet es nicht an/daß ein solcher Einfältiger sagen wolte/wie Thomas von Aquino, als er sterben wolte/ und die Bibel bey jhm hatte/sprach er: Ego omnia credo, quæ sunt in hoc libro scripta: Ich glaub alles/was in diesem Buch geschrieben stehet: Kan nicht der Teuffel auch sagen: Ego omnia credo, quæ sunt in hoc libro scripta. Notitia & assensus sunt etiam in Diabolis. Daß die Stück/so in Gottes Wort seyn auffgezeichnet/warhafftig geschehen seyn/das müssen auch die Teuffel mit jhrem Beyfallen bezeugen.

2.

Von dem Calvinischen einfältigen Glauben.

Der Calvinische Glaub ist noch enger eingespannt / dann da gibts lauter Particularitäten und Zweiffel: Als/der gröste Theil der Welt ist absoluto decreto von Gott verdamt: Wie kan dann einer gewiß und tröstlich subsumiren: Ich bin auch ein Stuck der Welt. Ergò so bin ich absoluto decreto von Gott verdamt.

Widerum/

Widerum/etliche Getauffte werden widergeboren / und endlich selig. Ich bin getaufft/Ergò so bin ich widergeboren/und werde selig.

Zu dem glauben die Einfältigen alle im Calvinismo, der HErr Christus seye mit seinem Leib so weit von dem Abendmal/als weit der Himmel von der Erden. Wie kan dann ein Einfältiger sich etwas tröstlichs zu Christo versehen?

A particulari non fit subsumtio.

Im Articulo von der Person Christi seyn die Calvinisten mit den Papisten gleich.

In Bibliotheca SS. Patrum Symmachus Episcopus Romanus in Apologetico adversus Anastasium Imperatorem: In Christum credit, qui in integrum Christum credit, non in semi-Christum, & ideò non in Christum, quia Christus non nisi integer: integer autem non est hujusmodi. Der Bapst Symmachus sagt zu dem Kayser Anastasio: Der jenige glaubt schlecht und gerecht an Christum/der an den gantzen Christum glaubt/und nicht an den halben Christum/und derowegen nicht an Christum/ dann Christus ist gantz: Auff diese Weis ist er aber nicht gantz. Tom. III. p. 104.

Verus Christianus est mysteriorum divinorum admirator, non rimator, Ein rechter Christ verwundert sich zwar über die hohe Geheimnussen Gottes/er untersteht sich aber nicht die hohe Sachen außzugrüblen/ und thut wie der alte Durandus pflegte zu sagen: Motum sentimus, modum nescimus, præsentiam credimus: Die Bewegung im Hertzen fühlen wir/wie es aber zugeht/die Weis wissen wir nicht/ dannoch glauben wir die Gegenwart. Luc. 1. πῶς ἔσται τοῦτο;

8. Endlich wann ein jeder in den drey Religionen/ der einfältig glaubt/gerecht und selig wird/so wird der Abfall von dem wahren/ rechten und einigen Glauben sehr gemein werden/und wird geschehen/ was man dem Bapst Liberio die Schuld gibt/quòd exilii tædio victus in hæreticam pravitatem (*Arij*) subscripserit: daß er deß Elends sey überdrüssig worden/und der Arianischen Ketzerey hab unterschrieben/ welches in der Oesterreichischen/Steyrmärckischen Verfolgung auch geschehen/in dem viel Hertzen anfänglich wegen deß Glaubens auß dem Land gezogen/ aber endlich überdrüssig worden/ sich widerum zu den Egyptischen Töpffen begeben/vom Glauben abgefallen. Von denen kan man nicht sagen/daß sie einfältig geglaubt haben. Darum muß Hieron. in Chronico ad annum Christi 352.

ein.

ein wahrer Christ/mit deß Heiligen Geists Beystand/[illegible] seyn/ er fall wie er wölle/so behält er/in Krafft deß Heiligen Geists/endlich den Glauben/wanns wol oder übel zugehet/in Angst und Noth/in Ehr und Schand/biß an sein seliges Ende/und bleibt also durch Krafft deß H. Geists/in Gedult und wahrer Beständigkeit/ bey seinem Wort zu der Seligkeit/Amen.

3.

Von dem Lutherischen einfältigen Glauben.

D. Luther in der Außlegung deß Evangelij am H. Ostertag. pag. 4.b. Ja (spricht dein Hertz) warumm wiltu dichs annehmen? Bistu doch ein Sünder? Da lerne/daß du also sagest/ein Sünder bin ich/das ist wahr/ich will aber darum nicht verzweiflen: Dann Christus ist kein Sünder/deß will ich je geniessen sintemal er für mich gestorben ist/ und aufferstanden. Wiltu aber daran nicht zu frieden seyn/so ficht es mit jhm auß/und frag/wa er mit meinen Sünden sey hinkommen/ ob er sie nit hab tragen und wegnehmen können/ sondern wider auff mich hab ablegen müssen? Wer also den Teuffel kan abweisen/auff den HErrn Christum/an welchem er das Maul verbrennet hat/ der ist genesen.

Cyrillus Hierosolymitanus catech.4.p.30.31. Necesse est enim de divinis & sanctis fidei Mysteriis, neq; sine sacris Scripturis temerè quidquam tradere, *neque simplici credulitate* & verborum apparatu circumferri: neque mihi hæc dicenti *simpliciter credas*, nisi demonstrationem enunciatorum ex S. Literis accipias. Salus enim ipsa fidei nostræ non ex commentitia disputatione, sed ex demonstratione divinarum scripturarum est.

Gerson Tom. 1. de nuptiis Ecclesiæ p.8. Sunt quibus vinum S. Sapientiæ & odor ejus vertitur in abominationem, quorum ista vox est: Quid ad nos sermo de Fide? Satis est, quòd Christiani sumus. Credimus sicut parentes nostri *in simplicitate bona*, hoc sufficit & satis est: qui est scrutator Majestatis, opprimetur à gloria, nec opus est altiora se quærere. Dicuntur hæc ne dum à simplicibus & idiotis, sed à magnis Prælatis, quibus ex officio competit paratos esse debere ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea, quæ in eis est, fide.

De

De Flagellantibus.

Gretseri Præco Mastigophilus pag. 131. Der erste Flagellant vnd bewuste Gaisler/oder Disciplinant/ist bey mir der/welcher gesagt hat/ ὑπωπιάζω τὸ σῶμά μου.

Pag. 360. Opera pœnitentiæ (Flagellatio) apud Deum non solùm omnis generis cœlestia dona & gratias, sed etiam coronam & mercedem vitæ æternæ *merentur*.

Fructus, quibus dignoscuntur hæretici per *F. Johannem Fabri, ab Heilbrunn, &c.* Anno 1551. E. 4.

Flagellantes

Isti ad 40. annos peragrarunt mundum, & seipsos flagellabant, dicebantque quòd hæc eorum Flagellatio potior esset ad delenda peccata, quam confessio, imò meliorem reputabant martyrio, quòd ipsi ultrò sanguinem fundebant, martyres verò ab aliis hoc paterentur. Illi Flagellatores fuerunt in civitate Wimpinensi, quemadmodum lapis erectus ante portam civitatis testatur (vor dem Speirer Thor) ibi enim scriptum seu sculptum habetur. Anno Domini 1249. feria secunda Pentecostes fuerunt hic flagellatores, docebant aquam benedictam nihil plus habere virtutis aut efficaciæ, quàm non benedicta, vocantes aspersorium aquæ benedictæ, clavem mortificationis & cantica Ecclesiastica, canum ululatum: Baptismũ aquæ jam cessasse, mutatumq; esse in baptismum sanguinem, Confirmationis sacramentum ridebant, Ordinem sacrum contemnebant, Veritatem Sacramenti altaris negabant, Sacramentalem Confessionem subsannabant, Unctioni extremæ detrahebant, & quòd post hanc vitam non est aliquod animarum purgatorium, nec vivorum suffragia prosunt defunctis, &c.

Chronicon Alsatiæ Bernhard Hertzogen/Hanaw-Liechtenbergischen Amptman zu Wördt. Straßburg 1592.

Von der Statt Straßburg lib. 8. cap. 20. pag. 120.

Anno 1349. Viertzehen Tag nach Johannis kamen gen Straßburg über 200. Geißler/die haben solche Ordnung vnd Gewonheit/wie nachfolgt. Erstlich hatten sie gar köstliche Fahnen mit Sammet vnnd Seiden/auff acht oder zehen/vnd so viel gewundene Kertzen/ die trug man jhnen für/wo sie in die Stätt oder Dörffer kamen/da litte man mit allen Glocken/vnd die Geißler giengen den Fahnen nach/je zween vnd

zween mit einander/und hatten alle Mäntel an/ vnd Hüt mit rothen Creutzen/vnd zween sungen vorauß/vnd die andern all hernach / vnd ihr Gesang was dieses Inhalts:

Nun ist die Bottefahrt HErr dir so angenehm/
Als da Christus selbst ritt gen Jerusalem.
Er führt ein Creutz in seiner Hand/
Nun hilff uns lieber Heyland:
Nun ist die Bottefahrt also gut/
Hilff uns HErr durch dein heiligs Blut/
Das du am Creutz hast vergossen/
Vnd uns im Elend gelassen.
Nun ist die Straß also bereit/
Die uns zu unser lieben Frawen treit/
In unser lieben Frawen Land/
Nun helff uns der Heyland/
Wir sollen die Buß annemen/
Daß wir Gott desto baß gezemen/
Dort in seines Vatters Reich/
Das bitten wir dich alle gleich/
Auch bitten wir Jesum Christ/
Der aller Welt gnädig ist.

Wann nun diese Leut in die Stätt oder Dörffer kamen/giengen sie stracks in die Kirchen/knyeten nider/und sungen:

Jesus ward gelabet mit Gallen/
Deß sollen wir an ein Creutz fallen.

Da fielen sie alle Creutzweis an die Erden/daß es klapperte/ vnd wann sie ein weil also gelegen/so hub jhr Vorsinger an und sang:

Nun hebet auff ewre Händ/
Daß Gott diesen Sterben wend/
Nun hebet auff ewer Arm/
Daß sich Gott uber uns erbarm.

Vnd stunden also auff/und das trieben sie an auff 3. Stund/ alsdann luden sie die Leut in jhre Häuser zum Imbiß/ eines lud 20. eines 10. ein jegliches nach seinem Vermögen/ vnd botten es jhnen wol.

Regel dieses Ordens vnd Bruderschafft.

Welcher in diese Bruderschafft wolte/vnd an die Buß zu tretten begehrte/ der muste 24. Tag darinnen seyn und bleiben vnd must: also viel Gelts haben/daß jhm alle Tag ein halber Batz angebürte/ das waren zwölff Batzen/ sie dorfften auch an niemand nichts geischen/ vnd in kein Hauß kommen/man lade sie dann darein/ sie dürfften auch zu keiner Frawen reden: Welcher aber dasselbige brach/oder kayet vor seinen Meister/ vnd beichtet es jhm/ da satzt jhm der Meister Buß auff/ vnd schlug jhn mit der Geissel auff seinen Rucken vnd sprach:

Stand auff durch der reinen Marie Lehr/
Vnd hüt dich vor den Sünden mehr.

Sie hatten auch ein Gesatz/ daß sie Pfaffen vnter einander erwehleten: Aber jhr keiner solte Meister vnter jhnen seyn noch in jhren heimlichen Rath gehen. Wann sie nun wolten büssen/ als nahmen sie das Geißlen/vnd was zum Tag zweymal/ früh vnd spath/ da zogen sie zu Feld auff das leutet man die Glocken/vnd giengen je zween vnd zween vnd sungen jhr obgemeltes Lied/ vnd wann sie kamen an die Geißelstatt/ da zogen sie sich nackend auß vnd barfuß/ vnd thaten grün oder weisse Kleider an/ die giengen von der Weiche an biß an die Fäß/ vnd legten sich nider an einen weiten Vmkreis/ vnd wie jeglicher gesundiget hatte/ legte er sich. Was er ein meineydiger Bößwicht/ so legte er sich auff eine Seiten vnd regte seine 3. Finger auff: Was er ein Ehebrecher/ leget er sich auff den Bauch. Was er ein Vollsauffer/ satzet er die Hand an den Mund/ als tranck er: Was er ein falscher Spiler/ machet er mit der Hand/ als hett er einen Würffel darinnen/ sonst legten sie sich auff mancherley Weis/darbey erkannt man was jeder für Sunden gethan hatte.

Wann sie sich nun alle hatten geleget/so gieng jhr Meister herzu/ vnd schritt über einen/ vnd schlug jhn mit seiner Geissel/vnd sprach/ wie nächst obgemelte Reimen lauten. Also schritt er über sie alle/ vnd über welchen er schritte/der stund auff vnd schritt dem Meister nach über die vor jhm lagen/biß sie alle auffstunden/ vnd sungen dann vnd geißleten sich mit Riemen/ die hatten vorn Knöpff/vnd Nadlen darin

gesteckt: Vnd wann sie sich also gegeißlet vnd gesungen hatten/da laß einer vnter jhnen ein Brieff vnd sprachen/ der Engel hab jhn vom Himmel herab bracht/ vnd in demselbigen Brieff stünde/wie daß Gott über die Welt erzürnet were/ vmb der Welt Sünden willen/vnd wolte sie haben lassen vntergehen. Da were er gebetten worden von seiner Mutter vnd seinen Englen/ daß er sich solte erbarmen über die Welt. Vnd viel andere Ding stunden in diesem Brieff. Vnd wann der Brieff wurde gelesen/so zogen sie wider in die Stätt / vnnd sungen je zween vnd zween mit einander/vnd giengen jhren Fahnen vnd Creutzen nach. Auch wann sie sich geißleten/was gar groß zulauffen/ vnd das Volck weynete/vnd hatten gar grosse Andacht/dañ das einfältig Volck meynete/ der Brieff wer vom Himmel kommen: Vnd wann die Geistlichen oder Pfaffen sie fragten warbey man erkennen solte/ daß
NB. die Geisselfahrt gerecht were/ Jtem wer den Brieff versiglet hette? Da antworteten sie vnd sprachen / wer die Evangelia versiglet hette? vnd brachten die Leut dahin/ daß man den Geißlern mehr glaubte/ dann den Priestern. Vnd wo sie in die Stätt kamen / da kam viel Volcks in jhre Bruderschafften/die auch Geißler wurden. Zu Straßburg kamen etlich hundert Personen in jhr Gesellschafft/ die theilten sich daselbsten ein Theil zogen das Land hinauff/vnd das ander Theil zog das Land hinab vnd kam so viel Volcks in die Bruderschafft / daß es den Kayser/Bapst/vnd die Geistliche verdroß. Darumm schrib der Kayser dem Bapst/ daß er etwas hierzu erdächte/sonsten werden die Geißler die gantze Welt zu sich ziehen/dann sie namen sich grosser Heiligkeit an/vnd gaben für/ daß grosse Zeichen durch sie beschehen. Darumm trug man zu Straßburg ein todtes Kind vmb jhren Ring/als man sie geißlet/vnd sie gaben für/ das Kind solte widerum lebendig werden: Es geschah aber nicht. Diese Geisselfahrt wehret wol eiñ halbes Jahr/ daß alle Wochen ein Gesellschafft der Geißler gen Straßburg kamen: Darnach rotteten sich die Weiber zusammen/zogen auff dem Land und geißleten sich / dergleichen junge Knaben vnnd Töchter/ daß letzlich Kinds-Köpff von jhnen fielen/also geißleten sie einander. Als man aber letzlichen diese Bubenstück sahe/ da redeten die Geistlichen auff der Cantzel hierwider / vnd wolten letzlich die von Straßburg nicht mehr gegen jhnen leiden / sondern wurden jhrer von Tag zu Tag mied / vnnd luden sie nicht mehr / wie zuvor /

zu

zu Hauß: Dann ein grosse Vnordnung entstanden. Dann manches Weib wider ihren Beruff ihren Mann vnd Kinder sitzen ließ/ vnd lieff sie auff dem Land mit der Geisel-Gesellschafft herumb: Dergleichen thäten die Männer/ verliessen ihr Arbeit/ liessen ihr Weib vnnd Kinder sitzen zu Hauß / Hunger vnd Kummer leyden. Das war ein schöne Andacht vnd Heiligkeit/ man merckt auch die Falschheit vnd Betrug damit sie vmbgiengen / daß der Brieff/ davon sie predigten/ ein Lügen wär/ darumb letzlichen der Bapst die Geiselfahrten verbotten vnd gebotte allen Bischöffen/ daß sie in ihren Bißthumben alle Geißler solten abschaffen vnd verbieten. Dieser Orden hat gar nichts zu Rom eingetragen/ darumb er billich verbotten worden/ fürnemblich er den andern Geistlichen am täglichen geben vnd opffern auch Abbruch gethan. Zu Straßburg verbott man auch/ daß kein Geißler solte mehr dahin kommen/ vnd wer sich geißlen wolt/ der solt es nit offentlich/ sondern in seinem Hauß thun/ vnd sich geißlen / so viel er wolte. Also nahm die Geiselfahrt ein End/ in einem halben Jahr/ die da solt nach ihrem Fürgeben 34. Jahr gewehret haben.

Es sind vor dieser Zeit auch Geißler herumb gezogen/ als An. 1261. in der Fasten/ da kamen Geßler in Teutschland vnd gen Straßburg/ die hätten sich zu Rom versamblet/ vnd derselbigen waren bey zwölff hundert/ die sich geißleten auff dem blossen Rücken/ da fielen zu Straßburg auch etlich hundert zu jhnen die Geißler wurden. Dieselb Geiselfahrt ward/ vnd nahm auch damahls ein Ende zu Straßburg.

Dergleichen kamen An. 1298. auch gen Straßburg 28. Geißler/ in weissen Kleydern / vnd hätten jhr Angesicht bedeckt mit Beuteltuch/ die geißleten sich vmb die Statt vnd zu allen Kirchen. Diese Kurtzweil sol noch in Hispanien gemein seyn.

Chronicon Spirense, autore Christophoro Lechmanno lib. 7. cap. 45 pag. 792. Franckfurt 1612

ANno 1349. In berührtem Jahr ist ein newe Sect der Geißler entstanden / deren Anfänger man nicht erfahren / die haben fürgeben / vnd auch zum Augenschein fürgelegt einen Brieff / den ein Engel vom Himmel zu Jerusalem in Sanct Peters Kirchen gelieffert haben solle / deß Innhalts / daß GOTT über der Welt Sünde vnnd Boßheit hefftig erzürnet / vnnd insonders / daß die

Christen/ die Sontäg nicht mit gebührlicher Andacht begangen/ am Freytag nicht gefastet/ GOtt gelästert/ Finantzerey vnnd Wucher getrieben/ vnzüchtig gelebt/ vnd anders mehr/ darumb Er die Welt hab wöllen lassen vntergehen: Aber auß der Jungfrawen Mariæ vnnd der Heiligen Engel Fürbitt derselben verschonet: Jedoch den Menschen diese Straff vnd Buß verkündigen lassen/ daß ein jeder 34. Tag in der Frembde vmbreisen/ seinen Leib geißlen/ vnd hiemit GOtt versühnen solle. Hierüber haben sich etlich hundert Personen/ Mann/ Weib vnd Kinder zusammen rottirt/ vnd seyn im Land vmbgezogen. Von derselb betrieglichen Wesen vnd Procession findet man weitläufftigen Bericht in der Elsassischen Chronic/ daß derselben Sect 200. Personen auß Schwaben zu Speyer im Brachmonat An. 1349. ankommen/ auffm Platz fürm Münster einen grossen Ring gemacht in jhrer Procession alle mit bedecktem Haupt vnter sich vnnd trawrig außgesehen/ Geißlen von dreyen Seiten/ vnd vornen mit eysen Wentzlein in Händen getragen. In dem Crayß haben sie jhre Kleider abgelegt/ den Leib mit einem Schürtz gegürtet/ vnd mit sonderbarem Gesang vnd Ceremonien sich über den Rücken mit den Geißlen blutrüstig geschlagen/ sind darnach auffs Angesicht plötzlich niedergefallen/ haben mit weynenden Augen jhr Gebet verricht/ männiglichen zur Buß vermahnt/ vnd da sie wider auffgestanden obberührten Brieff offentlich verlesen/ vnnd jederman eingebildet/ derselb sey vom Himmel kommen. Zu Speyer haben sich auß der Statt in deren Orden begeben vnd seynd im Land vmbgestrichen. Endlich als man deß Brieffs Falschheit/ jhre vnzüchtige Vermischung vnd Boßheit befunden/ hat man sie auß den Stätten vnd Landen außgewiesen.

Contra Flagellantes.

Ioannes Gerson tom. 1. Operum, Paris. 1521. fol. 122.

Constat per experientiam, quod taliter se flagellantes non curant de Sacramento Confessionis vel pœnitentiæ Sacramentalis, dicentes, quòd hæc flagellatio potior est ad delendum peccata, quàm quæcunque confessio, imò eam æquiparant nonnulli vel præponunt martyrio: quoniam facimus, inquiunt, ultrò fundendo sanguinem proprium, quod ab alijs Martyres pati cogebantur. Formidandum tamen istic est, ne apud personas clericales & in locis sacris causet hæc

hæc pollutio sangvinis, vel excommunicationem vel irregularitatem, vel contaminationem & profanationem in eisdem locis sacris.

I. Lex Christi prohibet sollicitè pœnitentias publicas dandas esse Clericis, Sacerdotibus & Prælatis propter reverentiam status clericalis: quantò minus debent tales personæ suscipere pœnitentias hujusmodi publicas, sicut sunt (ut fertur) multi de numero se flagellantium, qui licet videantur celare se, tamen cognoscuntur. Similiter diceretur de personis insignibus in utroque sexu, de servanda insuper verecundia juvencularum & juvenum illic se denudantium, & de non infringenda gravitate virorum, vel autoritate minuenda parentum.

II. Lex Christi si videatur flagella indulgere juxta illud: Ecce ego in flagella paratus sum: nihilominus circumstantiæ debent apponi, quibus rationibus fiat obsequium nostrum. Una, quod hujusmodi flagellatio fiat judicio superiorum imponentium talem pœnitentiam, & quod ab altero fiat & moderatè & sine scandalo, & sine ostentatione ac sine sangvine, juxta traditionem Gulielmi Parisiensis, quemadmodum fit hujusmodi flagellatio in religionibus approbatis, & ab aliquibus devotis personis. Sed aliter longè videmus in illis, quæ reprobamus, flagellis observari. *Psal. 37.*

III. Lex Christi declarata per Ecclesiam, cujus autoritas major est in sua consuetudine, dicente S. Thoma, quàm sit autoritas unius Doctoris, sicut Hieronymi vel Augustini, semper *sectam flagellantium reprobavit*, postquam insurgere videbatur in diversis mundi partibus, & hoc de memoria plurium hominum viventium tam in Lotharingia, quam Alemannia & in Francia pluribus in locis juxta narrationes hominum & Chronicas Franciæ, ac scripturas fide dignas.

IV. Lex Christi frequenter prohibuit multas observantias Beghardorum & Beghardarum, quæ in prima sui introductione prætendebant speciem magnæ religionis ac multi fructus spiritualis in animabus, & exempla salutis atque austeritatis: prohibuit, inquam, propter sequelas multas & malas, quæ sub prætextu fieri sunt inventæ. Non est malum, quod subsistere possit, si non aliquã speciem haberet in se, propterea fallit hæc argumentatio: proveniunt ex hac secta multa bona, non igitur tollenda vel reprobanda.

V. Lex Christi nec ũ ordinat hominem ad Deum, sed et ad proximũ & ad principem seu prælatũ suum: propterea non debet qualiscunq; ritus intro-

introduci per populos, qui possit causare seditionem vel partialitatem vel superstitionem, sed debent omnia regulatè fieri & ordinatè de mandato & ordinatione superioris, ut nullatenus Ordo hierarchicus confundatur. quod fieret si quilibet ad arbitrium suum posset instituere vel fovere novum ritum sine duce, sine lege stabili, sine Ordine, ubi sunt juvenes & virgines, senes cum junioribus simul in unum, dives & pauper, & illorum turba magna, de quibus ait Ecclesiastes. cap. 1. Stultorum infinitus est numerus.

VI. Lex Christi sufficienter data est in præceptis Decalogi, quorum observatio facta cum bona simplicitate, & ut ita dicatur *grossa fide*, satis est ad salutem præsertim laicorum & popularium, absque nova gravissimorum onerum impositione, juxta illud Christi Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Nec valet si dicatur, quòd populares suscipiunt voluntariè tales flagellationes sine prece pro alio, dum invenitur, quod ipsi divina præcepta liberiùs in multis inde contemnunt. Est enim contumax humana natura, quæ postquam destituta est ab originalis justitiæ statu, cupidius fertur in illa, quæ sunt adinventionis suæ, quàm quæ sunt divinæ jussionis: Et hic est unus superbiæ gradus, quem apud religiosos loquitur Bernhardus inveniri, dum plus gaudent in abstinentia vel oratione particulari spontaneè sumpta, quàm in tota regulari disciplina.

VII. Lex Christi sufficienter ab Apostolis & Sacris Doctoribus explicata, non invenitur tales novitates flagellantium se constituisse prædicando vel aliter, sed potius reprobasse, tanquam suspectissimas & periculosissimas, & quæ vergere possunt in scandalum Christianorum, apud Judæos, Saracenos & Paganos, tanquam lex Christi sit austera, crudelis & insangvinibus, non in miserationibus enutrita.

VIII. Lex Christi docet ex præmissis & similibus multis Prelatos Ecclesiæ, Pastores & Doctores, imò & Principes, quod sectam hujusmodi cruentam & sangvinolentam (Gallicè sanglante) studeant & laborent destruere seu compescere, tam bonis prædicationibus & bonis suasionibus, quàm censuris nedū Ecclesiasticis, sed & temporalibus, more prædecessorum attento, quòd sub hoc velamine ac prætextu pœnitentiæ, fiunt iñumera mala, sicut experti testantur: insurgunt hęreses, vilipendũtur proprij Sacerdotes, contemnuntur cõfessiones, & pœnitentiæ sacramentales, extorquentur dolosis modis pecuniæ, otia, quæ pigros occidunt, nu-

nutriūtur. Silemus de furtis, de stupris & adulterijs, de periculis, quæ sunt in falsis fratribus & fraudulentis sollicitationib. ad omne facinus atq; flagitium, ita ut bonis & malis hinc inde statera justa, vel æqua lāce pensatis, mala multò plura quàm bona parturire cognoscatur, hæc secta flagellantiū *pridem & pluries jam damnata*. Propterea dum repullulat vel exerescit, toto studio funditùs evellenda, proterendaq; censetur. Verum quoniam oportet in hoc malo jam radicato, & quod latissimè serpit, procedere pedetentim & cautè, dum quæruntur eradicari Zizania flagellatorum hujusmodi, simul evellatur & triticum prius seminatum boni salubrisque Verbi Dei.

Notetur igitur Clausula quadruplex infrà scripta.

Fiat inprimis exhortatio vehemens & crebra de & suprà autoritate sacri Concilij, dum illud est: similiter de autoritate Papæ & Ecclesiæ Romanæ, quatenus quilibet habeat promtitudinem animo, parere vel obedire mandatis vel institutionibus seu Consilijs prædictorum: quemadmodum facit egregius & fervidus Prædicator *Magister Vincentius*, sicut patet ex literis propria manū subscriptis, novissimè missis Constantiam &c. Imò sicut non licet hominem seipsū propria autoritate mutilare vel castrare, nisi pro sanitate totius corporis consequenda, sic nec licet (ut videtur) quod à seipso quis sangvinem violenter eijciat, nisi causa medicinæ corporalis. Alioqui simili ratione posset se homo cauterizare per ferrum ignitum, quod adhuc nemo posuit vel concessit, nisi forte idololatræ vel falsi Christiani, quales reperiuntur in India, qui se putant baptizari debere per ignem 18. *Iulij anno Domini* 1417. *Constantiensis tempore Concilij.*

Thuanus lib. 59. p. 62. asserit, Henricum II. Galliarum Regem immiscuisse sese flagellantium turbæ.

Athenagoras in legatione pro Christianis p. 29. ubi de Dæmonibus agit, ait: Ut nihil dicam de hominibus illis, qui cultris & flagellis nodatis se ipsos discruciant, nihil etiam de diversis Dæmonum generibus. Deus certè ad ea, quæ præter naturam sunt, neminem movet.

P. 32. Verberantur post sacrificium cuncti, multa sanè hominum millia, viri & mulieres, quomodo autem verberentur, non est mihi fas dicere.

Chrysostomus in Johannem pag. 283. b. Nec si animam dederis, aut sangvinem fuderis, compensabis. Non enim sanguis noster prode-

rit Christo, ut Christi profuit nobis, aut nostra passio beneficium collatura est Domino, ut Domini passionem nobis contulisse gaudemus.

Iohannes Climacus gradu 22. p. 198. Etiamsi mille mortes pro Christo pateremur, ne sic quidem satisfacere, aut debitum nostrum implere possemus. Alius quippe est Dei, alius servorum sangvis (secundum dignitatem dico, non secundum substantiam.)

S. Brigita Revelat. l. 4. c. 20. Romæ anno 1557. Sunt quidam, qui meritis suis obtinere credunt cœlum, quibus Deus parcit à Diaboli tentationibus ex occulta dispensatione sua. Alij sunt, qui operibus suis satisfacere Deo putabant, pro excessibus suis, quorum omnium error omninò damnabilis est: quia etiamsi quilibet homo *centies corpus suum occideret, non posset Deo unum pro mille respondere.*

Bernhardus super Cantica, serm. 38. p. 925. Peccata tua maxima sunt, & nimium multa. Nequaquam pro tot & tantis, nec si *te excorties, sufficies satisfacere.*

Anselmus tom. 3. de mensuratione crucis p. 188. Si homo mille annis serviret Deo, etiam ferventissimè, non *mereretur ex condigno* dimidiam diem esse in regno cœlorum.

Coloniæ 1543. *Iohan. Nauclerus* vol. II. Generat. 45. p. 891. An. 1346. Ubi per Carolum Fratres Mendicantes & Sacerdotes coacti fuerunt desistere, tandē ex devotione Avenionem, ubi curia Papæ erat, profecti sunt: & cū se flagellassent in Ecclesia S. Petri, Clemens VI. volebat eos incarcerare, sed quidam Cardinales eos excusabant; tunc Papa sub pœna execrationis latæ sententiæ, ipsis & omnibus in Christo fidelibus prohibuit, ne de cætero publicis flagellationibus uterentur, sed *pænitens clam se posset flagellare.*

SENTENTIA SCHOLASTICORUM
De merito Christi.

R*Ichardus de Media Villa* in 3. sent. Dist. 15. art. 1. q. 2. Vult Deus & propter sui honorem & bonum nostrum, ut pro his, quæ vovoluntate propria committimus vel omittimus, voluntate propria satisfactionem aliquam faciamus.

Petrus de Palude in 4. Sent dist. 20. quæst. 3. art. fol. 109. b. Sicut pro parvulis sufficit meritum Christi, quia non possunt mereri: *sed* *adul-*

a dultis non sufficit meritum Christi cum baptismo, sed tenemur *addere meritum proprium.*

1. *Corinth.9.v.27.* ὑπωπιάζω τὸ σῶμά μου.

I.

Augustinus tom.9.de Cantico novo cap.3.p.314. Tale ergo jumentum cohibeamus jejunijs. Vide eum gubernatorem eundemque viatorem Apostolum Paulum, vide illum jumentum suum domantem: In fame, inquit, & siti, in jejunijs sæpius castigo corpus meum, & in servitutem redigo.

II.

Primasius in 1. Corinth.9. pag. 80.b. Non fingo certamen, aut in vanum pugno, & in servitutem redigo, ne forte cum alijs prædicaverim, per abstinentiam, ut Elias in melote, Esaias in cilicio, & cæteri in diversis.

III.

Theophylactus p.492.b. Indicat eos hic gastrimargia, ventrisq; ingluvie detentos, eamque perfectionis prætextu curare ac fovere. Ego igitur, inquit, omnem sustineo laborem, ut sobriè vivam ὑπωπιάζω γάρ, hoc est, pugno. ὑπώπια enim dicũtur vulnera, quę sub oculos infliguntur, dum pugnis contenditur. Certamen igitur magnum & ingens quod est adversus naturam, indicat. Tyrannis enim maxima est corporis, & adversarius, inquit, magnus, ipsum corpus. Simulac verò pugno, dixit, & vulnerum meminit, statim intulit, & in servitutem redigo, ut discat quod non sit necesse strangulare ipsum, vel suffocare, sed velut effrenem servum humiliare atque subdere, quod Domini est, non hostis.

IV.

Oecumenius in hunc locum, p.308. Non permitto, inquit, ventri aut corpori meo habenas, sed coerceo illud & subijcio: Nam hoc sibi vult, subijcio, & in servitutem redigo, hoc est, domo, ac in modum servi redigo.

V.

Rabanus Maurus tom.5.p.318. Quod propriè ad Continentiæ dolores & corporale jejuniũ atq; afflictionem carnis pertinet, per hanc solam se pugilem quendam strenuum suæ carnis esse describens, nec in ...

varũ adversus eam ictus continentiæ exercuisse designans, sed triumphũ pugnæ mortificatione sui corporis acquisivisse, quo *verberibus* continentiæ, castigatione jejuniorum, gressibus eliso victori, spiritui immortalitatis coronam, & incorruptionis contulit palmam.

S. Franciscus se quotidie flagellabat, Specul. vitæ. p. 117. b. Tantus erat fervor amoris & compassionis S. Francisci ad dolores & passionem Jesu Christi, & in tantum se quotidie pro ipsa passione interiùs & exterius affligebat, quòd pro proprijs infirmitatibus non curabat.

Diaboli Gastaldi, Dei tortores Franciscum fortiter verberarunt, Bosquier p. 112. Etiam perfectus religiosus idem quod non cognoscit peccatum suum, castigatur per Diabolum, ut diligenter videat & consideret interius & exterius ea, in quibus offendit. &c.

Iacobus Faber Stapulensis in cap. 3. Coloss. p. 186. Sed age, inquies, macerationes carnis, ut jejunia, vigiliæ, nuditas, paupertas, ærumnæ, nihili facienda? Nequaquam dixerim, sed quando oportet, sunt carni multipliciter adhibenda, quandoq; ut calcar rebelli equo, ne caro petulescat. Verùm tunc ut equus ob verbera calcarium non pascitur, ita neque ob verbera, præmia senties, sed ex gratia Christi cui per conformitatem id decreris, quandoq; etiam non ut calcar. Nam etsi caro non petulescat, hæc illi adhibenda non inficias ierim. Apostolus enim corpus suum hujusmodi castigabat: ne omni ex parte Christo non inveniretur conformis, & sic à consortio ejus excluderetur. Castigo, inquit, corpus meum, & in servitutem redigo, ne cùm alijs prædicavero, reprobus efficiar. Verùm *in illis castigationibus summam suæ salutis non collocabat*, sed in gratia Christi, cui per illa credebat esse conformis; & illum imitari, & imitationis se alijs præbere typum, cuius scopus & veritas Christus. Verum dices, peccator sum, cilitium porto, jejuno, abstineo, verbera suscipio, oro, lachrymas ubertim fundo, pulveri me voluto, ut Deus mei misereatur. Benefacis, sed tunc optimè, cum hæc omnia facis, non te ipsum, non opera tua, sed Deum respicis, nisi cum te peccatorem dicis. Nam in hoc Christo Deoq; contrarius es. &c.

Was

Was von den Wallfahrten nach Jerusalem / zu dem Heil. Grab zu halten sey?

Ein Schreiben Deß Heiligen Bischoffs Gregorii Nysseni, so gelebt vmb das Jahr Christi 380.

Vnd auß den Offenbahrungen Der Heiligen Brigiten / Königin in Schweden / die gestorben Anno 1373.

Verteutscht durch ELIAM Ehingern.

Deß H. Gregorii Bischoffs zu Nyssa Predigt / Von denen: Die nach Jerusalem Wallfahrt ziehen.

Lieber Freund / dieweil du mich gebeten / vnd zwar Schrifftlich / als hab ich dir wöllen Antwort geben. Fürwahr die sich einmahl verlobt / daß sie wöllen fromb vnd Gottselig ihr Leben zubringen / halt ich der Muh wohl wehrt seyn / daß sie allezeit auff die Stimm deß Heiligen Evangelij sehen / vnd gleich wie die jenigen / so etwas nach dem Winckelmaß abmessen / nach demselbigen ihr Abmeß nehmen / vnd für Augen haben / vnd was krumb vnd abwegs / zu recht bringen: Also halt ich darfür / daß es sich gezieme / durch ein rechte Lineam, die nicht abweicht (nehmlich durch die Evangelische Schnur) ihnen zugeeignet / daß sie nach GOtt gerichtet werde. Derowegen weilen etliche vnter denen / die ein einsammes / von andern Leuten absondertes Leben erwehlt / für ein Stück der Gottseligkeit halten / die heilige Oerter zu Jerusalem zu besuchen / in welchen man die Fußstapffen vnsers HErrn Christi sichet / wil die Nothturfft erfordern / auff diese Regel wohl achtung zugeben / vnd wann GOttes Befehl vorhanden solches zu thun / man solches ins werck setze. Wann aber kein Befehl vorhanden / weiß ich nicht etwas fürzuwenden / das wjeder Gottes Willen vnnd Befehl ist / vnd jhm selbsten ein Gottesdienst mache.

Fürwahr / da der Herr Christus die gesegnete deß Vatters zu dem

Himmlischen Erb vermahnt/hat er dieselbige nicht vermahnt/daß sie solten nach Jerusalem wallfahrten / vnd da er die Seligkeiten erzehlt/ hat er den Fleiß zu wallfahrten nicht in sich begriffen. Derowegen soll ein Vernünfftiger wol behertzigen ob er das jenige / welches weder selig macht/noch zur Seligkeit tüchtig ist/wölle vollziehen. Ja wann es nutzlich were/so müste es von denen/ so vollkommlich seyn/ nothwendig gehalten werden. Wann man aber der Sach embsig vnd mit allem Fleiß nachtrachtet/so befindet man/daß denen/so ein heiliges Leben führen/ein grosser Schad darauß entstehn / vnd darumb hefftig zu fliehen vnd zu meiden / damit nicht die/so ein Gottseliges Leben fürgenommen/einen Schaden empfahen. Was ist dann für ein Schaden zu gewarten? Es haben zwar jhnen Mann- vnd Weibspersonen / heilige vnd ansehliche Sitten fürgenommen: Aber es ist eine sonderliche Art die Weißheit zu erlangen: vnd wird in einem eingezogenen einsamen Leben recht erhalten/als wann ein vnvermischte vnd vnbetrübte Art zu leben ist/da weder die Weiber mit den Männern/noch die Männer mit den Weibern/zu Erhaltung der Erbarkeit/sich dörffen zancken. Es verhindert aber die Notturfft zu reisen solch scharpffes Außsehen. Dann es ist vnmüglich daß ein Weibsperson ein solche Reiß fürnehme/wo sie nicht einen Gehülffen vnd Auffseher bey sich hat/wann sie wegen Gebrechligkeit jhres Geschlechts auff ein Pferd wird gehoben/vnd widerumb herabgenommen/vnd an gefährlichen Oertern gar nicht angegriffen. Es geschehe nun auff mancherley Art/es seye/sie habe gleich einen Bekandten/der jhr diese Dienst leistet/oder sie bestellen / der solches thut/ so wird dieses ohne Ergernuß vnd Tadel vnd Argwohn nicht wol geschehen.

Dann sie vertraw sich entweder einem Frembden / oder einem Bekandten/so hält sie doch nicht das Gesetz der Mässigkeit vnd Erbarkeit/dieweilen man in den Morgenländern/in Losamenten/Herbergen vnd in gar viel Stätten/grosse Frechheit vnnd Muthwillen übet / wie kans müglich seyn/daß in einem so grossen Rauch/die Augen nicht vom Rauch beissig werden? Da beflecket wird das Gehör/ die Augen / das Hertz wird entzündet durch die Augen/ vnd die Ohren schandliche Sachen hören. Ist es auch müglich solche angesteckte Oerter durchwandern/daß eines nicht bewegt werde?

Wie kan aber eines besser vnd frömmer werden/ wann es schon

an diese Oerter kompt? Gleich als wann der HErr Christus auff diese Zeit leibhafftig an demselbigen Ort were/ von vns aber were abgewichen? Oder als wenn der H. Geist zu Jerusalem viel häuffiger vnd überflüssiger were/ vnd zu vns nicht kommen möchte?

Wann man nur auß diesem/ was vor Augen schwebt/ gewisse Beweisungen der Göttlichen Gegenwart/ möchte nehmen/ so möcht einer billich meynen/ Gott were vielmehr bey den Völckern in Cappadocia/ als ausserhalb. Dann wie viel Kirchen vnd Altär haben sie/ durch welche der Nam Gottes geehret wird. Es seyn kaum so viel in der gantzen Welt.

Zu dem/ wann die Gnade Gottes häuffiger vnd reicher zu Jerusalem were/ so weren die Sünde bey den Leuten/ so da wohnen/ nicht so gemein. Nun ist aber kein Sünd/ kein Laster zu nennen das nicht im vollen Schwang daher gieng/ als allerley Bubenstück/ Ehebruch/ Diebstal/ Abgötterey/ Zauberey/ Neid/ Todtschlag/ vnd ist diese Sünd sehr gemein/ also gar/ daß kein leichterer Ort zu tödten gefunden/ als bey denen/ die wie das tolle vnvernünfftige Vieh zusammen lauffen wider jhre Landsleut/ vmb deß schädlichen Gewinns willen. Wann nun solche Sünde an diesem Ort verübet werden: Wie solt ich glauben/ daß allda Gottes Gnad viel häuffiger/ als anderstwo/ seye anzutreffen?

Ich weiß aber gar wol/ was andere wider das/ so gesagt worden/ möchten fürwenden/ sprechend/ warum hastu gelobt/ daß du solche Weis woltest fürnehmen? Dann wann die Wallfahrt keinen Nutzen mit sich bringt/ Gott zu dienen/ warum hastu selbsten einen so weiten Weg zu Wahlfahrten für dich genommen?

Derowegen so hören sie meine Verantwortung. Ich hab müssen reisen auß dessen Befelch der mir Leib vnnd Seel gegeben hat/ an die Oerter da der heilige Synodus vnd Versamblung der Bischoff gehalten worden/ zu Verbesserung der Kirchen in Arabia/ vnd weilen Arabia mit Jerusalem angräntzet/ hab ich versprochen mit jhm zu kommen/ mich mit den Bischoffen vnd Vorstehern der Kirchen zu Jerusalem zu berathschlagen: Dann jhr Sachen waren bawfällig/ vnd bedürfften Hülff vnd Rath.

Zu dem kompt auch/ daß vnser frommer vnd gottseliger Kayser vns erlaubte/ vnd Zehrung auff den Weg gabe/ waren wir versichert/ daß wir keine dergleichen Gefahr durfften leiden/ die sonst andere möchte betreffen.

betreffen. Zu Geferten hatten wir auß Klöstern vnd der Kirchen/die die gantze Zeit für vns baten vnd fasteten. Darumb soll vnser Exempel niemand ärgern/sondern unser Rath soll statt finden/wann wir rathen das jenige/was wir mit vnsern Augen gesehen haben. Dann eh wir auch dahin kamen/vnd hernacher/haben frey offentlich bekant/ Christus sey ein wahrer Gott/so ist vnser Glaub nicht gemindert/ noch durch dieselbige Reiß verunehret worden: Vnd wir wusten/ daß der Sohn Gottes hatte menschliche Natur an sich genommen eh wir gen Bethlehem kamen/vnd wir haben eine Aufferstehung der Todten geglaubt/ eh wir zum Grab kamē/vnd wir haben bekannt daß Christus sey gen Himmel gefahren/eh wir den Oelberg sahen. Das war die jenige Nutzbarkeit vnserer Wallfahrt/ daß wir auß der Vergleichung befunden/ vnser Glaub wer viel heiliger als die äusserliche Oerter.

Derowegen alle die ihr GOTT fürchtet/ lobet Gott an allen
NB. Orten/da jhr wohnet. Man kommet nicht näher zu Gott wann man wallfahrtet/sondern an welchem Ort du auch seyn wirst/so wird Gott zu dir kommen/allein sihe zu/daß dein Seel eine solche Herberg bekomme/daß Gott in dir möge wohnen vnd wandlen. Wann aber dein innerlicher Mensch wird voller böser Gedancken stecken/ vnd wann du schon an der stätt Golgata werest/oder auff dem Oelberg/ oder bey dem Grab der Aufferstehung deß HErrn Christi/ so wirstu noch so weit seyn/daß du Christum habest ergriffen in deinem Hertzen/ als daß du kaum den Anfang deß Christlichen Glaubens erlangt. Derowegen mein Geliebter/gib den Brüdern den Rath/daß sie ausser dem Leib zu dem HErrn Christo wallfahrten/ nicht auß Cappadocia nach Jerusalem. Wann aber jemand uns den Befelch deß HERRN Christi wolte fürwerffen/der da sage/die Apostel nicht von Jerusalem ziehen/der solle solches also verstehen. Dann dazumalen ward die Gnad vnd Außgiessung deß H. Geists noch nicht über die Apostel geschehen. Darum hat sie der HErr zu Jerusalem heissen verbleiben/ daß sie vollendet vnd angethan wurden mit der Krafft auß der Höhe. Gewißlich wann die Außgiessung deß Heiligen Geists müste biß auff vnsere Zeit wehren/ daß der Heilige Geist in Gestalt der fewrigen Zungen solte nothwendig seyn/ so müsten wir alle da seyn/ wo die Außtheilung der Gaben anzutreffen. Wann aber der Geist blaset wo er will/ so werden alle die da geglaubt haben/ theilhaff-

theilhafftig werden der Göttlichen Gnaden/ nach der Maß deß Glaubens/ nicht nach der Reiß nach Jerusalem.

In den Offenbahrungen der H. Brigitæ/ im 4 Buch/ am 140. Cap. fol. 410.

Derowegen zu wissen/ daß die Reiß oder Wallfahrten der jenigen geharnischten Soldaten von gottloser Gesellschafft/ die sie fürnehmen wöllen nach dem heiligen Grab meines Sohns/ so wenig meinem Sohn gefällt/ dem warhafftigen Gott/ als gefallen hat das Gold welches das Jüdische Volck ins Fewr geworffen/ von welchem der Teuffel ein geschmöltztes Kalb hat gemacht. Dann in jenem stackt Hochfart vnd böse Lust/ vnd wann sie wöllen zu besagtem Grab wandern/ so geschicht solches mehr auß Hochfart vnd Geitz/ als auß Lieb vnd der Ehr Gottes.

S. Athanasius in vita S. Antonii p. 30.

Es ist nicht vonnöthen/ daß wir wegen deß Reichs Gottes ein Reiß oder Wallfahrt fürnehmen/ oder über Meer fahren wegen der Tugend/ dann also sagt der HErr das Reich Gottes ist in euch.

Canones Pœnitentiales.

Ex Statutis Synodalibus Johannis, Administratoris Ecclesiæ Ratisbonensis, Bambergæ 1512.

Cum nulli Presbytero liceat facere, quod possit sanctorum Patrum regulis obviare, & sacerdotes Canones pœnitentiales scire teneantur, sine quibus etiam sacerdotis nomen vix possit constare. Quatenus ergò circa dispensationem pœnitentiæ (quæ licet hodie sit arbitraria) cautiùs arbitrentur, eosdem Canones statutis nostris duximus subnotandos.

Primus est, quòd si presbyter fornicationem fecerit, pœniteat 10. annorum faciat hoc modo, scilicet quòd sit inclusus, sive à cæteris in aliquo loco remotus, sacco indutus & humi prostratus, misericordiam Dei jugiter implorans, primis tribus mensibus continuis à vespere in vesperam, pane & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus & festis præ-

cipuis, in quibus modico vino, pisciculis & leguminibus recreetur.

Elapsis autem sic tribus primis mensibus de illo loco exeat, non tamen in publicum procedat, ne populus in eum scandalisetur. Et per hoc videtur, quod in publico crimine loquatur. Post hoc resumtis viribus aliquantulum, unum annum & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis, & aliis præcipuis festis, in quibus vino, sagimine, ovis & caseis poterit uti. Finito sic primo anno & dimidio, particeps fit corporis Dominici, & ad pacem veniat, & ad Psalmos cum aliis fratribus canendo in choro ultimus recipitur. Ad cornu tamen altaris non accedat, sed minorum ordinum tantum officia gerat, deinde usque ad completionem septimi anni tres legitimas ferias, scilicet secundam, quartam & sextam, exceptis diebus paschalibus, in pane & aqua jejunet: secundam tamen feriam, uno psalterio vel denario, si sit operarius, redimere poterit. Et sic cum septimum annum compleverit, potest eum Episcopus ad gradum pristinum revocare, ita tamen, quòd in tribus annis sequentibus sine ulla redemtione omni feria sexta in pane & aqua jejunet. Et eadem pœnitentia imponenda est Presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ dispositionem inducunt. Probantur autem hæc omnia 82. dist. Presbyter, Si fornicationen. Quod intelligunt quidam de simplici fornicatione: alii fortè melius secundum Ray. de adulterio vel incestu, puta, quia cognovit conjugatam, consanguineam vel affinem.

Secundus casus est, si Presbyter cognovit filiam suam spiritualem, quam scilicet baptisavit: vel in baptismo vel in confirmatione tenuit, vel quæ sibi confessa fuit, debet pœnitentiam agere 12. annis, & etiam debet deponi, si crimen sit manifestum, & peregrinando 15. annis pœniteat, & postea Monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. Episcopus verò qui talia commisit, pœniteat 15. annis. Ipsa verò mulier debet omnia relinquere, & res suas pauperibus dare, & conversa usque ad mortem in Monasterio Deo servire. 30. q. Si quis sacerdos, &c. non debet.

Tertius est, quicunque filiam suam spiritualem vel matrem cognoscit, 7. annis pœniteat, & similiter ei consentientes. 30. q. 3. non oportet.

Quartus est, qui contrahit cum aliqua, alii desponsata per verba de præsenti, ipsa dimissa 40. diebus in pane & aqua, & sequentibus 7. annis pœniteat, Extra de spon. duo accepisti.

Quintus est, qui cognoscit duas commatres vel sorores, sive uxor vivat, sive non, ad minus 7. annis pœniteat, licet plus deberet 30. q. 4. Si Presbyter.

Sextus est, *qui cognoverit Monialem* sive devotam, 10. annis pœniteat, & similiter ipsa secundum formam traditam, 27. q. 1. de filia. & c. devotam. In quorum primò C. dicitur, quòd si filia Episcopi vel Presbyteri vel diaconi post votum solenne contraxerit matrimoniū, & non admittatur ad cōmunionem, nisi marito defuncto pœnitentiam egerit. Si autem eo vivente decesserit, & pœnitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam. In secundo C. dicitur, quòd devota peccans, non est recipienda in Ecclesia, nisi peccare desierit, & desinens egerit pœnitentiam 10. annis, postea recipiatur ad communionem, & antequam in Ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius convivium Christianæ mulieris accedat.

Septimus est de eo, qui ignoranter cognoscit duas sorores, vel matrem & filiam, vel amitam & neptem, pœniteat 7. annis. Qui autem scienter, perpetuo privetur conjugio. 34. q. 3. si quis cum duabus.

Octavus est, quod qui duxit in uxorem, eam quam polluit per adulterium, pœniteat 5. annis. 31. q. 1. Si qua vidua.

Nonus est, quòd qui contra naturam peccavit, si sit Clericus, debet deponi, vel religioni tradi, si corrigibilis appareat, ad perpetuam pœnitentiam peragendam. Si verò sit laicus, à cœtu fidelium usque ad condignam satisfactionem debet fieri alienus. Extra de exce. præ. Clerici. Hoc enim vitium majus est, quam cognoscere matrem 32. q. 7. adulterii & est. Aug. Adulterii, inquit, malum vincit fornicationem. Vincitur ab incestu fornicatio. Pejus enim est cum matre, quàm cum aliena uxore cōcumbere, sed omnium horum pessimum est, quod contra naturam fit, ut si vir membro mulieris, non ad hoc concesso, uti voluerit. Hæc Aug. Quocunque autem modo tale factum exerceatur, præterquam inter virum & fœminam, ordinatè in vase debito, vitium contra naturam & Sodomiticum judicatur, ut dicit Ray.

Decimus est, *quòd qui coierit cum brutis*, pœniteat plus quàm 7. annis, & similiter pro incestu 32. q. 2. Hoc ipsum & §. seq.

Undecimus est, quòd Presbyter, qui interest clandestinis nuptiis, triennio suspenditur, & si culpa exegerit, gravius puniatur. Extra. de Clan. despon. Cum inhibitio.

Duodecimus est, quòd qui votum simplex violavit, pœniteat tribus annis 27. dist. Si vir.

Tredecimus est, quòd qui excommunicatus celebraverit, debet triennio pœnitere, & feria 2. 4. & 6. à vino & carnibus abstinere, 11. q. 3. de his. de pœna verò degradati celebrantis, habetur dis. 1. accedens.

Quartus decimus est, *quòd homicida voluntarius* sine spe restitutionis deponitur, & pœniteat 7. annis, dist. 50. miror.

Quintus decimus est, quòd homicida casualis pœniteat 5. annis, & hoc secundum Ray. si culpa casum præcessit, aliter non nisi fortè ad cautelam, dist. 50. cos, & duobus C. se.

Sedecimus est, quòd si quis fecerit homicidium propter necessitatem, pœniteat duobus annis, dist. 50. C. de his Clericis, quæ licet inevitabilis esset, in nullo sibi imputaretur. 50. dist. quia te. Quod verum est quoad culpam, sed bonum esset quòd pœniteret quoad cautelam, & innocentiam suam Ecclesiæ ostendendam; Extra. de homicidio c. 2. § ult. Et secundum Ray. fortè distingui potest in homicidio necessario, sic in casuali, scilicet utrùm culpa præcesserit necessitatem vel non. ar. dist. 50. de his no. Extra. de homicid. Interfecisti. Sed etsi quis per insaniam committat homicidium, non ei imputatur, 3. q. 4. Judicas. quin etiam qui intuitu disciplinæ incautè percutiendo occiderit, deponitur. Extra. de homicid. Presbyterum 15. q. 1. Si quis non irritatus. Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur, extra de homicid. Suscepimus. Qui autem latronem occultum occidit, quem vivum comprehendere potuit, 40. diebus non intret Ecclesiam, & alios pœnitere debet Extra. eo c. 2. ubi de hoc dicitur. Qui verò *Paganum vel Iudæum occiderit*, pœniteat 40. diebus, dist. 50. §. qui non odij.

Decimus septimus est, quòd *matricida* pœniteat 10. annis secundum formam satis apertè traditam 33. q. 2. latorem. Uxoricidæ verò gravior pœnitentia debet imponi. Talis enim & qui Dominum occidit, nunquam equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit, usque ad 10. annos; carnes non comedit, nec vinum bibit, & alia, quæ habentur 33. q. 2. admonere, & C. quicunque. Imponitur autem pœnitentia major Uxoricidæ, non quia illud peccatum sit gravius isto sed quia homines proniores sunt ad occidendum uxores, quàm matres. Majus enim peccatum est occidere matrem, quàm occidere uxorem, ut dicit Bona. in 4. Sententiarum, & communiter omnes Doctores Gul verò

Duran.

Duran. tenet contrarium in Repertorio, pro eo, quod *Vxoricida* imponitur pœnitentia major. Mihi autem magis placet sententia aliorum. Sed qualem pœnitentiā agere debent *qui filios occidunt*? Resp. aut est certum, ipsimet quòd scienter interfecerunt, & sic debet eis imponi pœnitentia major, quàm pro alio homicidio ar. extra eo. C. ult. in tex. & gl. & de homicidio cum juramento de pe. distinct. 1. aut facta. In hoc tamen casu vir uxorem recuperat, quam coactus abjuraverat, & ipsa pœnitentiam agit secundum arbitrium Episcopi, ita quod si habet alios filios pacificè gubernare possit eos uxor. Extra. c. Intelleximus, quòd si virum non habet, induci debet, ut intret religionem; ad quod si non potest induci, tutius est ei dare licentiam nubendi, ut Extra. eo Veniens. Et hoc quando timetur de incontinentia, aliàs, nōn ut patet 31. q. 2. in adolescentia. Et si pater sit Clericus, ab officio altaris debet perpetuò abstinere, & ei gravior quam laico, non tamen publica (nisi veniat in publicum) pœnitentia debet imponi, ut extra. de pæn. Quæsitum. Aut certum est, quòd non interfecerunt sponte, nec in culpa fuerunt, sed casu fortuito contigit, & sic districto jure in nullo tenentur a. extra de de homi. ex literis 2. & C. Johannes & C. ult nisi velint ad cautelam pænitere. In dubio tamen præsumitur, quod non hoc est certa scientia, sed potius ex incuria provenerit, extra. de præsum. Aut certum est, quòd non exhibuerunt omnem diligentiam quam potuerunt & debuerunt, & sic culpa præcessit casum. Et si sit gravis culpa, ut si posuit puerum in medio utriusque, secundum arbitrium pœnitentiarij, imponitur pœnitentia 5. vel 7. annorum. 50. dist. Si qua fœmina, & c. se, & c. si quis sponte, occulta si sit, occultum, publica si sit, publicum, & major si in lecto suffocetur, quàm si in cunctis, & major Presbytero Græco, quàm laico, ut habetur extra. de pænit. Quæsitum. Et licet dispensator quo ad pœnitentiam, quæ est arbitraria, ut dicitur ibidem, non tamen quo ad ordines propter homicidium, quod est delictum enorme, & indispensabile dist. 50. miror. Si autem culpa, quæ præcessit casum, sit levis, ut si posuit puerum in eodem lecto, longe tamen à se, imponitur pœnitentia trium annorum. Secundum hoc intellige illud extra. eo de infantibus. Monendi ergò sunt parentes, quòd tam tenellos secum in uno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interveniente opprimantur & suffocentur, ut 2. quæst. 5. consuluisti. Et hoc modo distingvit Hosti & Ber. extra de infantibus. Quid de illis, qui filios vel servos suos

infantes vel etiam adultos langvidos relegata pietate exponunt, id est, extra ponunt ante Ecclesias, ut aliqui moti misericordia colligant eos? Resp. tales graviter peccant, quia cum ignoretur sæpè consangvinitas expositorum contrahere possunt matrimonium cum sorore vel cum consanguinea, ideo exponens tenetur de hoc peccato pœnitere, & est puniendus, sicut expositus, si scienter cum tali contraheret, extra. de pœnit. officij secundum Hosti. Talis enim secundum Ray. est tanquam homicida judicandus, qui hominem sibi ita cōjunctum periculo mortis exponit. Consideratis tamen circumstantijs, & utrum ob hoc mors secuta fuerit, vel non fuerit, pœnitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares secundum Ray. si mors inde sit secuta, quia scilicet fuerunt in culpa, eos exponendo vel alimenta negando: Tamen secundum Ray. si in nulla culpa fuissent, quia nec forte nec eleemosynas quærendo, nec eos aliter alere possent irregulares non essent, nec peccarent.

Decimus octavus est, quòd qui *Presbyterum interfecit*, pœniteat 12. annis, extra. de pœnit. & re. c. 2. De pœnitentia verò ejus, qui machinatur in mortem Domini sui, vel in regimen ejus, habetur 23. quæst. ulti. §. Si quis.

Decimus nonus est, quod si injustè alium ad mortem accusat, 40. diebus in pane & aqua per 7. annos jejunet & pœniteat, & hoc si accusatus sit occisus. Si autem tantum membrū perdiderit, triennio pœniteat: extra. de accus. accusasti. Hosti. vero & 10. de Deo in jejunando intellexerunt, quod primus pœniteat per septem annos quolibet anno jejunando 40. diebus in pane & aqua. Secundus verò per tres annos G. verò Duran. intellexit prout litera magis sonat, scilicet quòd primus jejunabit 40. diebus in pane, & aqua, sive continuè sive interpolatè, & per septem annos jejunabit & pœnitebit, non tamen in pane & aqua, sed ad arbitrium Presbyteri. Secundus verò per tres Quadragesimas. Prima ante natalem Domini, secunda ante Pascha, tertia ante Sanctum Johannem: has enim instituit beatus Petrus, ut habetur in Chronicis. Jejunabit autem tunc in pane & aqua. Probantur hæc secundum Hosti. 22. q. 5. c. 1. 2. & 3.

Vicesimus, quòd *perjurus* 40. diebus in pane & aqua jejunet, & 7. annis sequentib. pœniteat, & semper debet esse in pœnitentia, scilicet interiori 6. q. 1. Quicunque.

Vice-

Vicesimus primus, quòd qui compulsus conditionaliter pejerat, si liber sit, 40. diebus in pane & aqua, & hoc secundum gloss. intellige vel continuè, vel interpolatè pœniteat, & 7. annis seqq. non tamen in pane & aqua, ut dicit gloss. Si verò servus sit ejus, qui eum coëgit, tribus Quadragesimis, & legitimis feriis, scilicet 2. 4. & 6. 22. quæst. 5. Qui compulsus.

Vicesimus secundus, quòd qui pejerat in manu Episcopi vel in cruce consecrata, pœniteat tribus annis. Si verò in cruce non consecrata, uno anno. Qui verò coactus & ignorans ignorantia juris & postea cognoscit, pœniteat tribus Quadragesimis 22. q. 5. C. 2. Qui verò coactus pro vita redimenda vel qualibet causa, vel necessitate peierat (quia corpus plusquam animam dilexit) tribus Quadragesimis pœniteat ea q. C. Si quis coactus. Alij indicunt tres annos & unum ex his in pane & aqua.

Vicesimus tertius est, quòd qui falsum scienter jurat, vel alium jurare cogit, dieb. 40. pœniteat in pane & aqua. & 7. seqq. annis nunquam sint sine pœnitentia, scil. interiori. Alii etiam, si conscii fuerint, similiter pœniteant 22. q. 5. si quis convictus.

Vicesimus quartus, quod qui mensurat in falsa mensura, 30. diebus in pane & aqua jejunet. Extra. de contrahend. empt. ut mensuræ. De pœna verò falsarii literarum habetur extra. eo, ad audientiam & C. dura. & C. ad falsariorum & de verbor. signification. novimus.

Vicesimus quintus est, qui frangunt pœnitentiam solennem sive redeundo ad crimina priora vel similia, sive redeundo ad negotiationem vel malitiam secularem, quæ sibi fuerant interdicta, sola intra Ecclesiam fidelibus oratione junguntur, à communione suspenduntur, à Catholicorum conviviis separantur, & pœnitere debent 10. annis, & communicent in fine vitæ 33. quæst. 2. de his verò & de pœnit. dist. 5. Si quis verò.

Vicesimus sextus est, qui canit Missam, & non communicat, debet uno anno pœnitere, & interim Missas non cantare. de Consecr. dist. 5. relatum.

Vigesimus septimus est, quòd Presbyter, qui mortuum Clericum involvit in palla altaris, pœniteat 10. annis, & mensibus. 5. Diaconus

conus verò triennio & dimidio. de Consecrat. dist. 1. nemo per ignorantiam.

Vicesimus octavus, quòd qui *committit Sacrilegium*, Ecclesiam violando, vel chrisma sive calicem sacrum pollutis manibus accipit, vel similia sacrilegia committit, pœniteat 7. annis. Primo anno extra cœmiterium, quod violavit, consistat. Secundo anno ante fores Ecclesiæ. Tertio in Ecclesia, & in hoc triennio carnes non comedat, vinum non bibat nisi in pascha vel natali, non offerat, nec communionem accipiat. Quarto anno communicabit & in illo & in 5. & in 6. & in 7. tribus feriis, à carnibus & vino abstineat jejunando 12. q. 2. de mon. Comburens autem Ecclesiam, quindecim annis pœniteat, & eam restituat 17. quæst. 4. §. si quis, & inversi. majus. De pœna vero raptoris sive furis rei Ecclesiasticæ, & de pœna furis & effractoris tam Clerici, quàm Laici habetur eadem quæst. §. peccata & C. si quis Clericus.

Vicesimus nonus, quod si parentes frangunt, sponsalia filiorum, à communione triennio separentur. Et similiter filij, si sint in culpa, si tamen filij secundum promissionem factam, contraxerint, excusantur utique, scilicet, quo ad pœnam Ecclesiæ, sed non quoad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium, 31. q. 3. Si qui parentes ar. de pæn. dist. 1. Si cui.

Tricesimus est, quòd qui *blasphemaverit publicè Deum*, vel aliquem Sanctorum, & maximè beatam Virginem, illi debet Episcopus hanc pœnitentiam injungere, scilicet, ut 7. diebus Dominicis præ foribus Ecclesiæ in manifesto, dum Missa cantatur, existat, & ultimo illorum dierum dominicorum pallium & calceamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & 7. præcedentibus sextis feriis in pane & aqua jejunet: Ecclesiam nullatenus ingressurus, & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel saltem unum reficiat, si potest, & si non potest, hæc pœna in aliam commutetur. Quòd si renuerit agere omnia supra dicta, interdicatur sibi Ecclesia, & in morte privetur Ecclesiastica sepultura, extra. de maledi. Statuimus.

Item *blasphemus* si fuerit dives 40. alioqui 30. vel 20. & si ad hoc non sufficit, quinque solidorum usualis monetæ pœna mulctetur, nullamq; misericordiam in hoc habiturus, ut dicitur ibidem scilicet quin solvat quinque solidos, quos si non habet, currat per civitatem, vel commute-

mutetur in pœnam aliam temporalem. Hæc autem pœna solvetur ei, qui condemnat, id est, potestati seculari: hanc enim pœnam temporalem præcepit Papa imponi, per potestatem temporalem. Quòd si neglexerit, per Episcopum præcipitur cogi. Hæc Hosti. Habet autem prædicta pœna locum secundum Gof. cum quis blasphemat non ex ira vel ebrietate vel dementia, quia tunc cum eo benignius ageretur; ij. q. 3. Si quis iratus. §. notandum. Secundùm verò Hosti hæc pœna est specialiter inducta, contra eos, qui Deum blasphemant ex ira. Non enim aliquis de levi blasphemat Deum, nisi iratus: Tanta tamen potest esse iracundia, quæ æquipararetur dementiæ, & tum illud, quod dicit Gof. locum posset habere. Hæc Hosti.

Quòd si quis juret per caput vel per ventrem vel corpus vel capillum? Respondet Hosti. quod si fiat hoc affirmando vel jurando, non habet locum hæc pœna: secus est, si faciat hoc detestando vel vituperando licet iratus. Item secundum Gof. & Hosti. hæc quæ dicuntur de pœna temporali, fiunt Judice pro tribunali sedente. In iudicio autem animæ Presbyter discretus molliendo rigorem dispensare poterit ex causa circa pœnam spiritualem superiorem 25. quæst. 6. Pœnitentibus. Hæc Hosti. Item blasphemus Clericus maximè Presbyter cogatur ad veniam postulandam, quòd si noluerit, degradetur, Distinct. 46. Clericus.

Notandum verò, quod blasphemus secundum leges est decapitandus, ut in Au. ut non luxu contra natur. circa medium colla. 6. Secundum vero canonem antiquum Clericus erat degradandus, & laicus excommunicandus 22. q. 1. Si quis per capillum. Hodiè vero laicus aget pœnitentiam supra dictam. scilicet illius Canonis statuimus, & hoc si publicè blasphemavit. Si enim occultè, non pœnitebit publicè, ut puto. Clericus verò hodie est corrigendus pœna arbitraria & occulta, non illa, quæ est publica. *Clericus enim publicè non debet pœnitere.* Si autem rebellis fuerit, vel sæpius hoc commiserit, locum habet pœna legis, scilicet, ut laicus *decapitetur* in foro civili, & in canone anathematisetur, id est, Ecclesiæ ingressus sibi interdicatur, & in morte privetur Ecclesiastica sepultura, Clericus verò degradetur. Hæc Hosti. tit. de maledicis.

Tricesimus primus est de Presbytero, *qui revelat confessionem*, quod de jure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ suæ ignomi-

ſcopus hoc relaxaverit, damnum reſtituat, & ab officio Epiſcopali per annum abſtineat 23. quæſt. 8. pijſſimam. Hodie autem poſtquam ſunt denunciati, non poſſunt circa ſedem Apoſtolicam abſolvi Extra. de ſentent. excommunic. tua nos. Imò text. loquitur de incendiarijs indiſtinctè poſtquam ſunt publicati. Et Ber. hoc idem dicit expreſsè, & Gra. extra. de ſen. excommuni. Quicunque. & Goff. licet Ro. contrarium dicat. Secundum autem leges quæ in civitate data opera incendium fecerit, ſi ſit humilis, ſubijcitur beſtijs. Si ſit in aliquo gradu, decapitatur, vel in Inſulam relegatur ff. de incen. rui. nav. l. fi. Qui verò alibi, ut in villis vel caſtris remiſſis ibidem ædes poſitas combuſſerit, ſi hoc dolo fecerit, comburitur. Et hoc intelligendum ſecundum Hoſti, ſi ſit humilis. Si autem hoc ex ſua negligentia contigerit, reſarciet damnum, vel ſi minus idoneus ſit, parum vel leviter caſtigetur. Et nomine ædium omne ædificium continetur, ut ibidem dicitur l. qui ædes.

Quadrageſimus primus eſt, quod qui dederit vel acceperit communionem ab hæretico, & neſcit hoc eſſe prohibitum ab Eccleſia, & poſtea intelligit, pæniteat uno anno. Si autem ſcivit & neglexit, pœniteat 10 annis, vel ſecundum quoſdam 7. vel ſecundum alios 5. Qui verò permittit hæreticum *Miſſam celebrare in Eccleſia Catholica* per ignorantiam juris, pæniteat 40. diebus. Si pro reverentia ejus, per annum pœniteat: ſi pro damnatione Eccleſiæ Catholicæ, & pro conſvetudine Romanorum, projiciatur ab Eccleſia, ſicut hæreticus, ſi ſit impœnitens alioqui pœniteat 10. annis. Si autem relicta Eccleſia ad hæreticos tranſierit, alios ad hoc induxerit, pæniteat, 12. annis, tribus extra Eccleſiam, 7. inter audientes, duobus extra communionem, & ſic, 12. anno communionem, ſive oblationem percipiat, 24. q. 1. ſi quis dederit.

Quadrageſimus ſecundus, quod patronus, qui res Eccleſiæ dilapidat, uno anno pœniteat. 16. q. 7. C. filijs.

Quadrageſimus tertius, quod qui domum ſuam magicis & incantatoribus luſtrat, vel aliud facit, & qui ei hoc conſulit annis 5. pœniteat, 16. q. 5. qui divinatores, & C. non liceat.

Quadrageſimus quartus, quòd qui pacem cum proximo ſuo facere jurat, anno uno pœniteat, & ad pacem redeat 22. q. 2. Qui Sacramenta.

Quadrageſ. quintus, quod pro perjurio, adulterio, homicidio dantur

pro pænitentia *regulariter VII anni*, & similiter pro fornicatione, licet non illa aſpera poenitentia injungatur 22. q. 1. prædicandum 33. q. 1. hoc ipſum & 5. ſe.

Quadrageſimus ſextus eſt, quod qui ſcienter rebaptiſatur, 7. annis poeniteat, & feria 4. & 6. in pane & aqua jejunando tres quadrageſimas facit, & hoc ſi fecit pro hæreſi introducenda. Si autem pro mundicia, id eſt pro ſalute corporis obtinenda, ut extra. de Apoſta. C. 2. tribus annis pœniteat de Conſe. diſt. 4. qui bis, & talis qui bis baptiſatur, vel confirmatur, fit de foro Eccleſiæ, & cogitur fieri irregularis, diſt. 84. Dictum eſt. De pœna autem talium habetur de Conſe. diſt. 4. eos, cujus capituli ſententiam prætermitto, gratia brevitatis.

Quadrageſimus ſeptimus, quod qui uxorem adulteram cognoſcit, antequam pœniteat, 3. annos pœniteat 21. q. 1. ſi quis ſecundo. Qui verò cognoſcit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam, pœniteat 2. annis ea q. ſi quis prima. Quomodo verò pœnitentia injungenda ſit mulieri partum alterius ſupponenti, vel etiam de non ſuo viro concipienti, habetur extra. de pœnit & re officij.

Ad regulas igitur prædictas inſpiciendo poteſt ſtudioſus indagator procedere ad pœnitentias pro diverſis criminibus ſecundum canones imponendas, & ex cauſa conſideratis circumſtantijs, ut dictum eſt, ſed moderari poterat eas. Et licet ab ipſo omnes circumſtantiæ ſint diligenter attendendæ, principaliter tamen qualitates perſonæ, & præcipuè utrùm ſit perſona obnoxia alicui aliquo vinculo ſervitutis. Nam circa tales perſonas cavere debet pro poſſe Presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat, per quam illis, quibus ſunt adſtrictæ, præjudicium fiat, maximè circa conjugatos. Unde ſi ſervus ſit, & timore peccaverit, obediens Domino ſuo, in atrocioribus eſt mitius puniendus, 22. q. 5. & vi compulſus. Obedire tamen non tenebatur in talibus, 11. q. 3. Si Dominus. Si autem voluntariè peccaverit, corpus punietur etiam acrius quam alius, 24. q. 1 qui citra pacem. Nec eſt ſervo injungenda peregrinatio per quam Dominus ejus, qui non eſt in culpa, illius ſervitio defraudetur; extra. de ſen. excommu. relatum. Si verò liber ſit, tota pœnitentia canonis (ſi poteſt facere) debet imponi 16. q. 1. Sacerdotes pœnitentiam. Sed ex cauſa poterit eam Presbyter moderari. Conſiderandum etiam erit utrum ſit perſona nova in fide, quia novis in fide minor debet etiam pœnitentia imponi,

poni, extra. de pœnit. & re. Deus qui; Et similiter considerandæ erunt aliæ personarum circumstantiæ, de quibus ad præsens supersedeo, gratia brevitatis. Sciendum autem quod in foro pœnitentiali dicuntur legitimæ feriæ 2.4.& 6. Dist. 81. Presbyteros de conse. dist. 3. Jejunia. Aliqui tamen, ut dicit Ro. pro 2. feria ponunt sabbatum.

Insuper notandum est, quod si pœnitentia in pane & aqua imponatur non habenti panem, potest loco panis leguminibus & pisculis vesci, & etiam alijs, si necessitas illud requirat. Extra. de p. & re in tex. & glo. alias non licet.

Notandum etiam secundum Jo. si pœnitentia sit imposita à canone liberatur quis à jejunio dando donarium vel legendo psalterium propria autoritate. Imò verò dicit, quod jejunia necessaria, ut quatuor temporum & hujusmodi, non possunt redimi, nisi subsit rationabilis causa, voluntaria verò redimi possunt, etiam sine autoritate superioris.

Ad hoc etiam nota, quod ubi imponitur pœnitentia aliquot annorum, sive Quadragesimarum, nec additur quomodo quis debet pœnitere, hoc relinquitur arbitrio presbyteri, cum pœnitentiæ sint arbitrariæ, ut dictum est. Ipse enim Presbyter eam per ferias legitimas faciendam, secundum Canones lib. de his Clericis, extra de homici. cap. 2. & in multis jubet. Et intelligitur illud extra. de accu. Accusasti. & despon. dilect. & similia.

Römischer Jubel-Calender/

Das ist/

Von dem vnaußsprechlichen Ablaß der Sünden / durch alle Monat/vnd auff alle Tag deß Jahrs/

Auff die elevationem Poli

1. Veneti, so getruckt 1532.
2. Ingolstadiensis, 1596. Ertz-Bruderschafft mit der Strickgürtel.
3. Viennensis, 1629. Für die Bruderschafft deß H. Rosenkrantz.
4. Constantiensis, 1603. Der Jungfraw Mariæ Rosenkrantz.
5. Neoburgensis: 1630. Der Seelen Regenbogen.
6. Augustensis, 1630. Rosetum, oder Rosengärtlein.
7. Coloniensis, 1603. *Rosarium.*

Vorred auff den Römischen Jubel-Calender.

Günstiger lieber Leser/es seyn in der Welt gemeiniglich zweyerley Leut/die von den Calendermachern urtheilen. Dann eins theils finden sich aberglaubige vnd leichtfertige Menschen/die vermeynen/es müß nothwendig alles geschehen/ was man in Calender setzt/es werde gleich wahr oder nicht. Wie man schreibt/ daß ein Fürst hab eine Reiß fürgenommen/vnd als er in Calender gesehen/hab er befunden/daß am selbigen Tag solle Regenwetter einfallen/ als er aber verreist/ sey derselbige Tag gar hell vnd schön gewesen. An einem andern Tag da der Sterngucker in den Calender schön Wetter gesetzt/vnd der Baursman nach Acker fahren wöllen/sey ein schröcklichs Wetter entstanden/darauff derselbige Hertzog befohlen/der Ackerman soll ad astra, das ist zu der wahren Mathesi befürdert/ hergegen der Astrologus, ad rastra, zur Baurs-Arbeit gezogen werden. Vnd die thun jhm zu viel.

Andere thun jhm zu wenig/vnd meynen/Gott hab Sonn/Mond vnd die Sternen vmsonst an Himmel gesetzt/verlachen vnd verachten alles.

Medio tutissimus ibis, der mittle Weg ist der beste vnd richtigste. Fast dergleichen Meynung gibt es auch im Articul von Vergebung der Sünden.

Zu viel thun jhm vnsere Widersacher im Bapstthumb / die für-

nemlich

nemlich in Jubel-Jahren (die sie jetzt auff 25. Jahr setzen) viel tausend mal tausend/also viel myriadas myriadum, vnd also vnzehlich vnd vnaußsprechliche Ablaß vnd Vergebung der Sünden versprechen/ vnd das thut man alles zum theil wegen deß Geitz vnd Simoney/zum theil/ wie sie sagen/zu Außrottung der Ketzerey.

- - - - venalia nobis
Templa, sacerdotes, altaria, sacra, corona,
Ignis, thura, preces, cœlum est venale, Deusq;.

Zu Rom seyn feil Himmel vnd Hell/
Die Priester vnd all jhr Gsell/
Wers kauffen will/der zieh dahin/
Bekomt endlich ein bösen Gwin.

So ist bekannt/daß man vorZeiten/zu einem/der nach Rom wallfahrten hat ziehen wöllen/gesagt/daß er die Reiß soll einstellen: *Roma tecum non afferes, lapides grandes: reliquias incertas: & religionem nullam:* von Rom bringt keiner mit sich groß Stein: vngewisse Heiligthumb/ vnd die Gottesforcht/da keine anzutreffen.

Deß Königs in Franckreich Cantzler Michael Hospitalius schreibt in seinen Episteln pag. 220:

Nam Româ nec vir, nec equus melior redit unquam.

Kein Mann noch Pferd je kommen ist
Besser/von Rom/mein frommer Christ.

Quidam animos etiam pariter cum corpore nostros
Interitum sentire volunt, unaq; resolvi:
Et veteris promissa novaq; uberrima legis
Vana putant, ipsum patriis detrudere regnis,
Si possunt Dominum, conentur more Gigantum.

Dann sie meynen die Seel sey sterblich/
Alle Verheissungen vergeblich/
Vom Himmel stürtzen sie auch wollen/
Den wahren Gott/den s'ehren sollen.

Den rechten Schlüssel/dadurch man Vergebung der Sünden/durch Christi Verdienst in wahrem Glauben ergreiffet/haben sie zu Rom verlohren/wie solches vor etlich hundert Jahren S. Brigita in

deß

deß HErrn Christi Person/dem Bapst fürgeworffen / Revelat. lib. 4. c. 132. fol. 398. Sic sacerdotes non loquuntur mirabilia mea, néve docent doctrinam meam, sed mundi amorem, suam voluptatem prædicant, & nihil esse imputant, quod pro eis feci. Secundò *perdiderunt clavem*, qua miseris deberent aperire cœlum: illam autem, qua aperitur infernus, diligunt, & reconditam habent in sindone munda: Das ist/ also reden die Priester nicht mehr meine Wunderwerck/ lehren auch nicht meine Lehr/ sondern die Lieb der Welt / predigen jhre Wollust / vnd haltens für nichts / das ich jhnen erzeiget hab. **Darnach haben sie den Schlüssel verlohren/ mit welchem sie solten den Himmel auffschliessen:** aber den Schlüssel/ der die Höll auffschleust/ lieben sie/ vnd wicklen jhn in ein schöne reine Leinwat.

E Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum,

Fr. Alphonsus de Casarubios Hispanus.

VENETIIS 1532.

De Indulgentiis Ecclesiarum urbis Romæ concessis, procedendo per omnes menses anni.

In mense Ianuario.

IN circumcisione Domini est indulgentia plenaria, in S. Johanne Lateranensi & similiter in ara cœli.

In die Epiphaniæ est Indulgentia plenaria in S. Petro, & remissio omnium peccatorum in S. Maria majore.

In Octava Epiphaniæ Indulgentia plenaria ad S. Petrum.

Felicis in Pincis mille anni Indulg. ad S. Sebastianum.

Sanctorum quinque martyrum & Ordinis Minorum & S. Marcelli Papæ & martyris, remissio omnium peccatorum, & mille anni ad S. Sebastianum.

S. Antonii Abbatis remissio tertiæ partis peccatorum: quotidie ad S. Mariam majorem.

Fabiani & Sebastiani indulgentia plenaria, & remissio omnium peccatorum, ad S. Sebastianum, & centum quinquaginta octo mille, ac 968. anni & 28. dies.

Agnetis

Agnetis Virginis & Martyris remissio omnium peccatorum ac ducenti anni, & omni die mille anni Indulgentiæ ad Sanctam Mariam majorem.

Dominica prima post festum S. Antonii Abbatis ostenditur Veronica, & est Indulgentia plena ad S. Petrum, & Romani habent septem millia annorum: sed ultramontani quatuordecim millia, & totidem quadragenas, & remissio tertiæ partis peccatorum.

Vincentii & Anastasii quadraginta millia annorum Indulgentiarum ad S. Johannem in Laterano.

Conversio S. Pauli Indulgentia plena & decem millia annorum ad S. Paulum.

Agnetis 2. remissio omnium peccatorum, ut in primo festo ad S. Johannem in Laterano.

Cyri & Johannis remissio tertiæ partis peccatorum, ad S. Sebastianum.

In mense Februarii.

In die Purificationis Beatæ Virginis indulgentia plena, ad S. Mariam de populo, & 155. mille, ac 293. anni, & 285. dies.

Agathæ Virginis & martyris indulgentiæ plenariæ ad S. Crucem.

In Cathedra S. Petri indulgentia plenaria, & mille anni, ad S. Petrum, & 158. mille, ac 968. anni & 285. dies.

Matthiæ Apostoli Indulgentia plenaria ad S. Mariam majorem, ubi corpus ejusdem requiescit, & 159. mille, ac 290. anni, & 285. dies.

In mense Martii.

Thomæ de Aquino indulgentiæ plenariæ ad S. Mariam in Minerva, & 158. mille, ac 958. anni & 285. dies.

Gregorii Papæ indulgentiæ plenariæ & quotidie 40. anni Indulgentiæ & tot quadragenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum, item mille anni ad S. Petrum.

Josephi Confessoris Indulgentiæ plenariæ ad S. Mariam majorem.

In vigilia S. Benedicti Abbatis, Indulgentiæ plenariæ ad S. Crucem in Capella, quæ dicitur Hierusalem, cujus dedicatio est illa die.

Benedicti Abbatis centum anni Indulgentiæ ad S. Petrum, & 159. mille ac 154. anni & 40. dies.

Annunciatio Dominica Indulgentiæ plenariæ & mille anni & totidem-

totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum, & iterum mille anni ad *S.* Mariam majorem, & 158. mille ac 958. anni & 285. dies.

In mense Aprilis.

Georgii Martyris mille anni Indulgentiæ & 154. mille, ac 913. anni, & 260. dies.

Marci Evangelistæ Indulgentiæ plenariæ ad *S.* Petrum, & 154. mille, ac 990. anni & 200. dies.

Petri Martyris Ordinis Prædicatorum Indulgentiæ plenariæ ad *S.* Mariam in Minerva.

In mense Maii.

Philippi & Jacobi Indulgentiæ plenariæ ad *S.* Mariam majorem, & 158. mille, ac 978. anni, & 285. dies.

Omnibus diebus Dominicis hujus mensis Indulgentiæ plenariæ ad *S.* Sebastianum, & 186. mille, ac 39. anni & 100. dies.

Inventio *S.* Crucis Indulgentiæ plenariæ ad sanctam Crucem, & 186. mille ac 39. anni & 100. dies.

Item tertia die hujus mensis Indulgentiæ plenariæ, quia est consecratio *S.* Mariæ rotundæ.

Johannis ante portam Latinam Indulgentiæ *liberationis unius animæ à purgatorio*, ad *S.* Mariam majorem.

Apparitio *S.* Michaelis Indulgentia plenaria ad *S.* Mariam.

Item ab ista die usque ad Kalendas Augusti sunt quotidie in *S.* Johanne Lateranensi tres Indulgentiæ plenariæ.

Nerei, Achilei, atque Pancratii centum anni Indulgentiæ ad *S.* Paulum.

Bernardini Confessoris Ordinis Minorum Indulgentia plenaria ad *S.* Mariam deara cœli.

In ascensione Domini Indulgentiæ plenariæ ad S. Petrum, & 158. mille, ac 968. anni, & 285, dies,

In festo Corporis Christi Indulgentiæ plenariæ in *S.* Petro, & 159. mille, ac 968. anni & 45. dies.

Petronillæ Virginis mille anni, & totidem quadragenæ, Indulgentiæ ad S. Petrum.

In mense Iunii.

Marcellini, Petri atque Erasmi mille anni Indulgentiarum ad *S.* Petrum.

Barnabæ

Barnabæ Apostoli sexcenti anni Indulgentiæ ad S. Petrum.

Antonii Confessoris Ordinis Minorum Indulgentiæ plenariæ ad S. Mariam in ara cœli.

Viti & Modesti atque Crescentiæ centum anni Indulgentiæ & tot quadragenæ ad S. Paulum.

Paulini Confessoris & Pontificis 7. millia annorum Indulgentiæ ad S. Johannem in Laterano.

In nativitate S. Johannis Baptistæ indulgentiæ plenariæ in Ecclesia Lateranensi, & 154. mille, ac 989. anni, & 45. dies.

Johannis & Pauli mille anni Indulgentiæ ad S. Johannem Lateranensem.

Leonis Papæ mille anni & totidem quadragenæ ad S. Petrum.

Petri & Pauli Indulgentiæ plenariæ in amborum Ecclesiis, & 159. mille, ac 963. anni ac 45. dies.

Commemoratio S. Pauli Indulgentia plenaria, & mille anni in Ecclesia sua.

In mense Julii.

Octava S. Johannis Baptistæ Indulgentia plenaria ad S. Mariam de Populo, & 158. mille, ac 958 anni & 285. dies.

Bonaventuræ Episcopi & Confessoris Ordinis Minorum Indulgentia plenaria ad S. Petrum, & 158. mille, ac 967. anni, & 285. dies.

Divisio Apostolorum duo millia annorum Indulgentiæ, ad S. Petrum.

Alexii Confessoris indulgentia plenaria & mille anni ad S. Johannem in Laterano.

Margaritæ Virginis & martyris centum anni ad S. Crucem.

Praxedis Virginis duo millia annorum Indulgentia ad S. Petrum.

Magdalenæ Indulgentia plenaria & centum anni ad S. Mariam majorem.

Apollinaris Martyris centum anni ad S. Johannem in Laterano.

Christinæ Virginis & Martyris quadraginta anni Indulgentiæ ad S Mariam majorem.

Jacobi Apostoli Indulgentia plenaria in sua Ecclesia & ad S. Mariam majorem.

Annæ matris B. Virginis Mariæ Indulgentia plenaria ad S. Mariam majorem.

Panta-

Pantaleonis Martyris quadraginta anni Indulgentiæ ad S. Mariam majorem.

Nazarii, Celsi, Victoris trecenti anni Indulgentiæ ad S. Crucem.

Simplicis & Faustini quinque millia annorum ad *S.S*ebastianum.

In mense Augusti.

In die *S.*Petri ad vincula & per octo dies sequentes Indulgentia plenaria in Ecclesia ejusdem & 158. mille, ac 968. anni, & 285 dies.

In festo dedicationis *S.*Mariæ de angelis seu Portiunculæ, quæ fuit prima Ecclesia Ordinis Minorum, Indulgentia plenaria ad S. Mariam majorem.

Inventio S. Stephani indulgentia plenaria ad S. Laurentium.

In festo S. Mariæ *de Nive* Indulgentia plenaria ad S. Mariam majorem, & 159. mille, ac 790. anni, & 285. dies.

Dominici Confessoris Indulgentia plenaria ad S. Mariam in Minerva, & 158. mille ac 958. anni, & 285. dies.

Sixti felicissimi ac Agapiti plures indulgentiæ ad S. Crucem.

Cyriaci, Largi & Smaragdi mille anni ad S. Sebastianum.

Laurentii Martyris Indulgentia plenaria ac per totam octavam, & 158. mille ac 958. anni & 285. dies, & omni die mille anni & totidem quadragenæ, & remissio tertiæ partis peccatorum in ejusdem Ecclesia.

Claræ Virginis indulgentia plenaria ad S. Mariam majorem, & centum anni ad S. Crucem.

Eusebii Confessoris mille anni Indulgentiæ ad S. Mariam majorem.

In vigilia assumptionis B. Mariæ ad Vesperas Indulgentia plenaria ad S. Mariam de populo.

In die assumtionis B. Virginis, & per totam octavam Indulgentia plenaria, & remissio omnium peccatorum, & 40. anni, & totidem quadragenæ, ac remissio tertiæ partis peccatorum ad S. Mariam, & ad S. Petrum 185. mille, ac 162. anni & centum dies.

Dominica infra octavam & assumtionis remissio omnium peccatorum in Ara cœli.

Ludovici Confessoris Ordinis Minorum indulgentia plenaria ad S. Mariam in Ara cœli.

In octava assumtionis remissio omnium peccatorum ad S. Mariam trans Tiberim.

Bartho-

Bartholomæi Apoſtoli plenaria remiſſio omniũ peccatorum,& ſeptem millia annorum Indulgentiæ ad S. Johannem in Laterano.

Auguſtini Epiſcopi Indulgentia plenaria in Eccleſia ejus, & mille anni ad ſanctam Mariam.

Decollatio ſancti Johannis Baptiſtæ, Indulgentia plenaria & remiſſio omnium peccatorum. Item centum anni, & tot quadragenæ, & remiſſio tertiæ partis peccatorum ad ſanctum Johannem in Laterano.

In menſe Septembris.

In vigilia nativitatis Dominæ noſtræ ad veſperas Indulgentia plenaria ad ſanctam Mariam rotundam, & 159. mille ac 709. anni, & 185. dies.

Adriani martyris ducenti anni Indulgentiæ ad ſanctam Mariam majorem.

Exaltatio ſanctæ crucis, Indulgentia plenaria, & mille 40. anni, & remiſſio tertiæ partis ad ſanctam Crucem, & 159. mille ac 64. anni, & 45. dies.

Euphemiæ, Luciæ & Geminiani mille anni ad ſanctum Johannem in Laterano.

Euſtachij & ſociorum ejus centum triginta anni ad ſanctum Sebaſtianum.

Matthæi Apoſtoli Indulgentia plenaria, & centum triginta anni ad ſanctum Laurentium.

Coſmæ & Damiani ſeptem millia annorum Indulgentiæ ad ſanctum Sebaſtianum.

Michaelis Archangeli Indulgentia plenaria ad ſanctam Mariam majorem, & 154. mille, ac 991. anni & ducenti dies.

Hieronymi Confeſſoris Indulgentia plenaria ad ſanctam Mariam majorem, ubi eſt corpus ejus. Item duo millia annorum, & 158. mille ac 790 anni, & 285 dies.

In fine Octobris.

In feſto beatiſſimi Patris noſtri Franciſci, & per ejus octavam Indulgentia plenaria in ejus Eccleſia trans Tyberim, & ad ſanctum Paulum, & 158. mille ac 968. anni, & 285. dies.

Lucæ Evangeliſtæ Indulgentia plenaria & mille anni ad S. Mariam majorem.

Simonis & Judæ Apostolorum Indulgentia plenaria ad sanctum Petrum,&40.anni,& totidem quadragenæ,& remissio tertiæ partis peccatorum,& 158.mille,ac 968.anni,& 285.dies.

In mense Novembris.

In festo omnium sanctorum Indulgentia plenaria ad sanctam Mariam rotundam, &185.mille, ac 662. anni,& 100.dies.

In commemoratione animarum Indulgentia plenaria,& per octo dies sequentes ad sanctam Mariam majorem, & in Ecclesia sancti Gregorij, & 154. mille,ac 991.anni & 200.dies

In octava omnium sanctorum ad sanctum Petrum.

Quatuor Coronatorum multæ Indulgentiæ ad sanctum Johannem in Laterano.

Dedicatio Basilicæ Salvatoris Indulgentia plena in sancto Iohanne Lateranensi.Item centum anni,&300.dies,&154.mille, ac 983 anni & 285.dies.

Triphonis, Respitij & Nymphæ plures Indulgentiæ ad sanctum Laurentium.

Martini Episcopi trecenti anni,& totidem quadragenæ ad sanctum Sebastianum.

Dedicatio Basilicæ Principis Apostolorum Indulgentia plenaria & undecim millia annorum,& totidem quadragenæ & remissio tertiæ partis peccatorum ad sanctum Petrum, & 159. mille.ac 964. anni, & 285. dies.

Helisabeth filiæ regis Hungariæ centum anni Indulgentiæ ad sanctam Crucem.

Præsentatio B.Mariæ Indugentia plenaria in Ecclesia ejus,& ad S. Mariam ara cœli, & viginti anni Indulgentiæ,& 150 mille, ac 790.anni 285.dies.

Clementis Papæ & Martyris Indulgentia plenaria in Ecclesia ejus,& ad sanctum Petrum, &158. mille, ac 966. anni,& 250.dies.

Felicitatis martyris 40.anni Indulgentiæ ad sanctam Crucem.

Grisoni Martyris mille anni Indulgentiæ ad sanctam Mariam majorem.

Catharinæ Virginis & martyris mille anni Iudulgentiæ ad S. Mariam majorem.

Saturnini Martyris centum anni indulgentiæ ad sanctum Sebastianum.

An-

Andreæ Apostoli mille anni Indulgentiæ, & remissio tertiæ partis peccatorum & indulgentia plena ad sanctum Petrum, & 159. mille, ac 974. anni, & 45 dies.

In mense Decembris.

Bibianæ Virginis & martyris 9. millia annorum indulgentia ad sanctam Mariam

Barbaræ Virginis & martyris mille anni indulgentia in Ecclesia ejus, & ad sanctam Crucem, & 154. mille, ac 991. anni & ducenti dies.

Ambrosij Episcopi, mille anni & indulgentiæ plenariæ ad sanctum Petrum.

In vigilia conceptionis B. Virginis ad vesperas indulgentia plenaria ad sanctam Mariam de populo.

In festo conceptionis Virginis indulgentia plenaria ad S. Mariam de popplo 158. mille, ac 968. anni, & 285. dies.

In quatuor temporibus 40. anni indulgentię & totidem quadragenæ & remissio tertiæ partis peccatorum ad S. Mariam majorem.

Thomæ Apostoli 30. anni & remissio omnium peccatorum & indulgentiæ plenariæ ad sanctum Paulum.

In navitate Domini nostri Jesu Christi indulgentia plenaria, in qualibet trium Missarum & mille anni ad sanctam Mariam majorem.

Anastasiæ martyris mille anni indulgentiæ ad sanctam Mariam majorem.

In die sancti Stephani indulgentia plenaria ad sanctum Laurentium, ubi est corpus ejus; item duo millia annorum: item centum anni & totidem quadragenæ, & indulgentia, ac remissio tertiæ partis peccatorum, & plures indulgentiæ in ejus Ecclesia in monte celso.

In sancti Johannis Evangelistæ indulgentia plenaria ad sanctum Johannem in Laterano, & centum anni ad S. Paulum. *Et liberatio unius animæ à Purgatorio, & 158 mille, ac 790. anni.*

Sanctorum Innocentum indulgentia plenaria & quadraginta anni & totidem quadragenæ ad S. Paulum.

Silvestri Papæ indulgentia plenaria & decem millia annorum, ad S. Johannem in Laterano.

II. IN-

II.

INGOLSTADIENSIS 1596.

Bäpstische Bulla, Indulgentz vnd Ablaß der Ertz-Brüderschafft mit den Strickgürteln deß Heil. Francisci / Barfüsser Ordens /

Durch viel Bäpst bemeltem Orden auff allerley desselben Fest vnd Täge im Jahr / ꝛc.

Vnd nachmals vom Bapst Sixto dem Fünfften deß Nahmens von newem confirmirt / bestättiget / vnd über alle andere Brüderschafften / reichlich begabet.

1596. Jngolstatt durch Wolffgang Eder.

Folgen die Indulgentz vnd Ablaß / so monatlich zu erwerben.

Januar.

AM Newen Jahrstage 365. Jahr / 112. Quadragen, durch Gregorium den 9. Innocentium den 4. Clementem den 4. Gregorium den 10. Martinum den 5. Nicolaum den 4. vnd Urbanum den 5. gegeben.

An der Heil. Dreykönig tag auch so viel / nemlich 365. 112. Quadragen, von erst gemälten Bäpsten verliehen.

Am Tag der Heil. fünff Märterer Barfüßer Ordens / so auff den 16. dieses Monats fallen / mit Nahmen Berardi, Petri, Accursij, Adjuti vnd Othonis, ist auß Verordnung etlicher Bäpst / als Innocentij deß 4. Alexandri deß 4. Clementis deß 4. Gregorij deß 10. Nicolai deß 3. vnnd Nicolai des 4. Urbani des 5. Benedicti des 11. Martini des 5. Johannis des 22. Ablaß zu erlangen 446. jahr / 100. täg / vnd 24. Quadrag.

Februa.

An vnser Frawen Liechtmeß Tag erlanget man Ablaß 406. Jahr / 40. Tag / auch 112. Quadragen. Gregorius der 9. Innocentius der 4. Clemens der 4. Gregorus der 10. Nicolaus der 3. Martinus der 5. Nicolaus der 4. Johannes der 22. Urbanus, der 5.

Auff

Auff den Tag der Erhebung des heiligen Beichtigers Antonij, Barfüsser Ordens/ so den 15. deß Monats gehalten wird/ erlanget man Ablaß 356. Jahr/ 150. vnd 12. Quadragen.

Mertz.

Auff den 14. diß Monats/ daran die Erhebung des Heil. Beichtigers Bonaventuræ Barfüsser Ordens/ ist Ablaß 355. Jahr/ 10. Tag vnd 12. quadragen.

Den 18. diß hält man das Fest deß Heil. Engels Gabriel, wird Ablaß verdient 356. Jahr. vnd 10 quadragen. Nicolaus der 4. Gregorius der 6. Innocentius der 4. Clemens der 4. Gregorius der 10. Nicolaus der 3. Alexander der 4.

Am Fest vnser Frawen Verkündigung ist ablaß wie an Liechtmeß Tag/ im Februar. nemlich 406. Jahr/ 40. Tag/ 112. quadragen.

Maij.

Auff den 8. diß Monats/ daran daß Fest der Erscheinung sancti Michaelis, ist ablaß 306. Jahr vnd 10. quadragen.

Den 17. diß begehet man die Erhebung des H. Beichtigers Bernardini, Barfüsser Ordens / vnd erlanget ablaß 256. Jahr / 12. quadragen.

Den 20. am Fest S. Bernardini ist wiedrumb 356. jahr ablaß/ 150. Tag/ 12. quadragen. Darbey hat Gregorius der 9 noch 100. jahr vnd so viel quadragen gegeben / auch auff jeden Tag im achteten 10. jahr vnd 50. Tag. Sixtus der 5. verleihet volkomnen ablaß.

Den 25. diß/ ist S. Francisci Erhebung vnnd ablaß 356. jahr 150. Tag 12. quadragen.

Junij.

Den 13. diß Monats fält der Tag S. Antonij von Padua/ Barfüsser Ordens/ ablaß 466. jahr/ 112. Cron/ 150. Täg/ vnd an einem jeden Tag/ im achteten 10. jahr/ 50. Täg. Sixtus der 5. gibt vollkommlichen ablaß.

An S. Johannis Tag des Tauffers erlanget man ablaß / wie am newen jahr/ nemlich 356. jahr/ 112. Quadragen.

Am Tag Petri vnd Pauli ist ablaß 286. jahr 12. Quadragen. Inno-

centius der 4. Gregorius der 10. Nicolaus der 4. Urbanus der 5. Martinus der 5.

Julij

Am Fest unser Frawen Heimsuchung verdient man ablaß wie am Liechtmeß Tag vnd Urbanus der 6. hat noch drüber allen ablaß verliehen/wie es Urbanus der 4. vnd Martinus der 5. an vnsers HErren Fronleichnams Tag gegeben/ auch durch den achteten zum ampt der heiligen Meß vnd Tagzeiten. besiehe oben die bewegliche Fest.

Den 14. diß Monats hält man S. Bonaventuræ Fest Barfüsser Ordens/vnd verdient ablaß 466. jahr/112. quadragen, 150. tag/auch auf jeden Tag im achteten 10. jahr/50. Tag. Julius der 2. gibt noch darzu 40. jahr/vnd Sixtus der 5. gar volkommenlichen ablaß.

August.

Den 2. diß Monats/ so vnser Frawen Tag zu den Engelen oder Portiunculæ genant wird. über den ablaß/der 446. jahr/100. Tag vnd 24. quadragen, so im Jenner/an der H. fünff Märterer Tag verzeichnet. erlangt man vollkommlichen ablaß/ welcher von Christo selb-
NB, sten mit lebendiger Stim außgesprochen/ S. Francisco verliehen/ vnnd durch Bapst Benedictum den 12. erkläret worden.

Auff den 5. diß ist vnser Frawen Fest mit dem Schnee/ vnd ablaß wie am Liechtmeß Tag im Februar.

Den 6. diß die Erklärung Christi/ablaß wie am newen Jahrstag im Jenner.

Auff den 12. diß Sanct Claræ/der Jungfrawen Fest/Barfüsser Ordens/hat man ablaß 256. jahr/150 Tag/ 12. Quadragen, vnd jeden achteten 10. jahr/50. Tag. Von Sixto aber dem 5. wird vollkommner ablaß gegeben.

Am Fest vnser Frawen Himmelfahrt ist ablaß wie am Liechtmeß Tag im Februar. Vnd Johannes der 22. hat noch auff jeden Tag im achteten 10. jahr. vnd 50. Tag vergünt.

Den 19. deß Heiligen Bischoffs vnd Beichtigers Ludovici Tag Barfüsser Ordens/ist ablaß zuerlangen wie am Tag der heiligen fünff Märtyrer im Jenner/ vnd auff jeden Tag im achteten noch 10. jahr

50. Tag

50. Tag von Johanne dem 22. Sixtus der fünfft gibt vollkommlichen ablaß.

Auff 25. diß S. Ludwigs Fest / gewester König in Franckreich / Barfüsser Ordens / der dritten Regul / ist ablaß wie auch am Tag der heiligen 5. Martyrer im Jenner.

September.

An unser Frawen Geburtstag erwirbt man ablaß wie am Liechtmeß Tag im Februar. und auff jeden Tag im achteten 10. jahr 50. Tag / von Johanne dem 22. gegeben.

Am Tag S. Francisci Malzeichen den 17. diß Monats ist aller ablaß vergunt / wie am Tag der 5. Märtyrer im Jenner / und noch darzu von Gregorio dem 9. 30. jahr. Summa 476. jahr / 100. Tag / und 24. Quadragen.

Den 27. diß sancti Elzearij deß Beichtigers Tag / auß dem 3. Orden der Franciscaner / daran bekombt man ablaß / wie am Tag der heiligen fünff Märterer im Jenner.

October.

Den 2. diß Monats sanctæ Claræ der jungfrawen Erhebung / wird ablaß gegeben 356 jahr / 150. Tag / 13. Quadragen.

An Fest sancti Francisci Stiffter des Ordens der Barfüsser / so auff den 4. diß fällt / erlanget man ablaß wie am Newen jahrs Tag im Jenner / darzu noch Alexander der 4. vergunt 40. jahr / Johannes der 22. 10 jahr / 50 Tag / Sixtus der 4. hundert jahr und so viel Quadragen, den jenigen / so an diesen tag Meß lesen / 50 jahr und so viel Quadragen. Widerumb hat Johannes der 22. auff jeden Tag im achteten ablaß verliehen 100 jahr und 50. Tag. Sixtus der 5 vergunt vollkommlichen ablaß.

Auf den 13. diß SS. Danielis, Angeli, Samuelis, Donuli, Leonis, Nicolai und Vgolini Tag / Barfüsser Ordens wird 446. jahr / 100. Tag und 24. Quadragen ablaß gegeben / wie am Tag der 5. Märterer im Jenner.

Den 27. sancti Ivonis Beichtigers Tag auß dem dritten Orden der Franciscaner ist ablaß 446. jahr / 100. Tag und 24. quadrag.

November.

Am allerheiligen Tag hat Gregorius der 9. hundert jahr ablaß / und so viel quadragen gegeben.

Den 8. diß Monats ist die Erhebung S. Ludwigs deß Bischoffs Barfüsser Ordens/ablaß 356.jahr/150. Tag und 12.quadragen.

Auff den 9. diß fält Salvatoris oder unsers Seligmachers Kirchweyh zu Rom / ist ablaß zu erlangen / wie am newen jahrs Tag im Jenner.

Den 18.diß Sanct Peter vnd Pauls Kirchweyh/wird ablaß vergünt/wie an ihrem Fest im Junio 286.jahr/12 quadragen.

Den 19. diß S. Elisabeths tag/ gewester Königin in Vngarn/ deß dritten Ordens sancti Francisci,ablaß wie am tag der fünff heiligen Märterer im Jeñer.Gregorius der 9.hat noch darzu geben.100.jahr vnd so viel quadragen.summa 546.jahr 100. tag/124. quadragen.

Den 21.diß vnser Frawen auffopfferung im Tempel/erwirbt man ablaß/wie Liechtmeß tag im Februar.

December.

Auff den 8. diß Monats ist das Fest vnser Frawen Empfencknüß vnd ablaß/wie am Liechtmeß tag im Februar. darzu vergönt noch Sixtus der 4.alle indulgenz/die man an unsers Herren Fronleichnamstag erlangt/vnd was Urbanus der 4 auch Martinus der 5.durch den achteten bey allen tagzeiten verliehen/die Predigt hören/haben davon 150. tag. Leo der 10.gibt den jenigen/so von dem Fest der Empfencknüß Mariæ Meß lesen hören/ gebeicht/ vnd über die Sünde Rew haben / auch für Bäpstliche Heiligkeit vnd die allgemeine Kirch bitten / vollkommlichen ablaß.

Am heiligen Weihnächtag erwirbt man ablaß wie am newen Jahrstag/nemlich 356.jahr/112.quadragen.

III. VIEN.

III.

VIENNENSIS 1629.

Von JEsu Maria Ertz-Brüderschafft deß Heil. Rosen-Crantz Unterrichtung/

Durch Fratrem Eustachium Mayr/ Prediger Ordens/ Generalem Prædicatorem, vnd Suppriorem.

Wien bey Matthæo Formica.

Pag. 19. Calender/ für die Brüderschafft deß Heil. Rosen-Crantzes Jesu Mariæ,

Darinnen auff alle Tag gewisse Ablaß in der Prediger Kirchen zu erlangen/ verzeichnet sind/ darbey in acht zu nehmen/ das V. bedeutet vollkomnen Ablaß/ J. zeuget Jahr an/ das Q. die Quadragen.

Jenner.

1. BEschneidung JESV Christi/ vollkommener Ablaß vnd 25000. Jahr.
2. Macarius Abt 6000. J.
3. Genovefa Junckfraw 6000. J.
4. Titus Bischoff 6000 J.
5. Telesphorus Bapst vnd Martyr 6000. J.
6. Heil. Drey König zu Cöln/ volkom.
7. Raymundus Beichtiger, Prediger Ordens. v.
8. Erhard Bischoff/ 8000. J. v.
9. Martiana Jungfraw vnd Märt. 10000. J. v.
10. Paulus der erste Einsidler 10000. J. v.
11. Higinus Bapst vnd Mart. 10000. J. v.
12. Satyrus vnd Arcad. Mart. 120000. J. v.
13. Hilarius Bischoff. 1000. J. auch v.
14. Felix Priester vnd Mart. 3000. J. vnd Q.

15. Das Fest deß süssesten Namen Jesu V. und viel.
16. Marcellus Bapst und Mart. V.
17. Antonius Abbt V.
18. Stulfeyr zu Rom V. und viel.
19. Marius/ꝛc. Mart. 100. J. und Q.
20. Sebastian Mart. V.
21 Agnes Jungfraw und Mart. v.
22. Vincentz Levit und Mart. v.
23. Johannes Allmuser 15. J.
24. Timotheus Bischoff und Mart. 1000. J. und Q.
25. Pauli deß Apostels Bekehrung v.
26. Polycarpus Bischoff und Mart. 7. J.
27. Johan zum gulden Mund. v.
28. Margarita Königin in Vngarn Prediger Ordens 12800. J. und Q.
29. Valerius Bischoff 12800. J. und Q.
30. Adelgund Jungfraw 3000. J. und Q.
31. Vigilius Bischoff und Mart. 3000. J. und Q. v.

Hornung.

1. Ignatius Bischoff und Mart. 1000 J.
2. Liechtmeß Mariæ. v.
3. S. Blasius Bischoff und Mart. v. J.
4. Veronica 1000. J.
5. Agatha Jungfraw und Mart. 120000. J. v. Q. v.
6. Dorothea Jungfraw Mart. 1000. J.
7. Richardus König. 6000. J.
8. N. Der 8. Tag ist im getruckten außgelassen worden.
9. Scholastica 8000. J.
10. Apollonia Jungfraw und Mart. v.
11. Euphrosyna Kloster-Jungfraw 6000. J.
12. Eulalia Jungfraw und Mart. 6000. J.
13. Castor Priester 10000. J.
14. Valentin Priester und Mart. 12000. J.
15. Faustinus und Jovita Mart. 6000. J.
16. Juliana Jungfraw und Mart. 12000. J. und Q.
17. Constantia Jungfraw 8000. J.
18. Concordia Jungfraw 6000. J.

19. Gabi-

19. Sabinus Priester und Mart. 1000. J.
20. Eustochia Kloster-Jungfraw 1000. J.
21. Leonora 8000. J.
22. Petri Stulfeyr zu Antiochia. v.
23. Serenus Abbt und Mart. 10000. J.
24. Matthias Apostel. v.
25. Walburg Kloster-Jungfraw 120000. J. und Q.
26. Victor Mart. 12000. J. und Q.
27. Julianus Mart. 10000. J.
28. Romanus Abbt 8000. J.

Am Sontag Septuagesima 11000. Jahr/48. Q. Erlassung 3. Theils der Sünden. † v.

Am Sontag Sexagesima 12000. J. 18. Q. Erlassung eines Theils der Sünden.

Am Sontag Quinquagesima 28000. J. und v.

Mertzen-Ablaß.

1. Albinus Bischoff 12800. J. und Q.
2. Simplicius Bapst 3000. J. und Q.
3. Künigund Kayserin 100. J. und Q.
4. Lucius Bapst und Mart. 15. Jahr.
5. Gulielmus Bischoff 12800. J.
6. Fridolinus Abbt 3000. J. und Q.
7. Thomas von Aquin Prediger Ordens Lehrer. v.
8. Philemon und Apolon. Mart. 100. J. und 100. Q.
9. Viertzig Märtyrer 7. J.
10. Alexander Mart. 15. J.
11. Humbertus Bischoff 1000. J. und Q.
12. Gregorius Bäpst und Kirchenlehrer. v.
13. Desiderius Bischoff und Mart. 1000. J.
14. Matildis Wittib 12800. J.
15. Longinus Bischoff und Mart. 3000. J.
16. Cyriacus und seine Gesellen Mart. 100. J. und Q.
17. Gertrudis Jungfraw 6. J.
18. Gabriel Ertz-Engel. v.
19. Joseph Beichtiger. v.
20. Ambrosius von Senis Prediger Ordens. v.

21. Bene-

21. Benedictus v. und 100. J.
22. Paulus Bischoff 7. J.
23. Theodoricus Bischoff 121000. J. und Q.
24. Simon Knab zu Trient 1000. J.
25. Verkündigung Mariæ v.
26. Ludgerus Bischoff 12000. J.
27. Rupertus Bischoff 12000. J.
28. Felix Bischoff 12000. J.
29. Eustachius Abbt 12000. J.
30. Quirinus Mart. 12000. J.
31. Balbina Jungfraw 12000. J.

Merck/die Fasten-Station und Ablaß/so in der Prediger Kirchen täglich zu erlangen/hab ich füglich wollen hierzu setzen.

Am Aschermittwoch v. 3000. Jahr.
Den andern Tag hernach 10000. J.
Den dritten Tag 10000. J.
Den ersten Sambstag in der Fasten 10000 J. v.
Am ersten Sontag v. 18000. J.
Montag v. 10000. J.
Erchtag v. 28000. J. und Q.
Mittwoch 28000. J. und Q.
Donnerstag v 20000. J.
Freytag v. 18000. J. und Q.
Am 2. Sontag in der Fasten 28000. Jahr.
Montag/ 11000. Jahr/ Erlassung deß 3. Theils der Sünden.
Erchtag/Mittwoch/Donnerstag zwölff tausend Jahr und vil.
Freytag zehen tausend Jahr.
Sambstag † v. zehen tausend Jahr.
Am dritten Sontag in der Fasten/zehen tausend Jahr/48. Q. †.
Montag/Erchtag/Mittwoch/Donnerstag/Freytag 10000. Jahr
Sambstag zwölff tausend Jahr. †.
Am 4. Sontag in der Fasten. v. †.
Montag zehen tausend Jahr.
Erchtag Erlassung deß dritten Theils der Sünden 10/000. Jahr.
Mittwoch wie gestern.
Donnerstag zehen tausend Jahr.

Frey-

Freytag zehen tausend jahr.

Sambstag v.

Den 5. Sontag in der Fasten acht und zwantzig tausend jahr und Q. Erlassung 3. Theils der Sünden.

Montag/Erchtag/Mittwoch/Donnerstag/10000. jahr/

Freytag zwölff tausend jahr. †.

Sambstag dreyzehen tausend jahr. †.

Am Palm-Sontag v. fünff und zwantzig tausend jahr / und fünff und zwantzig tausend Q.

Montag Erlassung 3. theils der Sünden/25000. jahr.

Erchtag/achtzehen tausend jahr v.

Mittwoch/acht und zwantzig tausend jahr und v/

Donnerstag/zwölfftausend jahr/48. Q. und v.

Am H. Charfreytag/Sambstag v.

Am H. Ostertag 33000. jahr/und so viel Q. und v.

Ostermontag acht und zwantzig jahr v.

Erchtag zwey tausend jahr 18: Q. v.

Mittwoch † v. achtzehen tausend jahr und so viel

Donnerstag v. fünffzehen tausend jahr.

Freytag fünffzehen tausend jahr.

Sambstag fünffzehen tausend jahr.

Am Sontag Quasimodo fünffzehen tausend jahr v.

Ablaß im Monat April.

12000. Jahr Ablaß.

1. Hugo Bischoff.
2. Maria von Egypto Büsserin.
3. Florentius Bischoff
4. Ambrosius Bischoff und Kirchenlehrer v.
5. Vincentz Prediger Ordens v.
6. Sixtus Bapst und Mart.
7. Alexandrinus Mart.
8. Dionysius Bischoff.
9. Procorus Bischoff und Mart.
10. Apollonius Priester und Mart.
11. Eustorgius Mart.
12. Pius Bapst.

13. Euphemia Jungfraw und Mart.
14. Tiburt. und Valerius Mart.
15. Isidorus Bischoff.
16. Albinus Ertzmärt. in Engeland.
17. Rudolphus Mart.
18. Eleutherius Bischoff und Mart.
19. Wernerus Mart.
20. Victor Bapst und Mart.
21. Anselmus Ertzbischoff.
22. Gajus Mart.
23. Georgius Mart.
24. Adalbertus Bischoff und Mart.
25. Marcus Evangelist/28000. jahr und q. und v.
26. Cletus Bapst und Mart.
27. Anastasius Mart.
28. Vitalis Mart.
29. Peter von Meyland Mart. Prediger Ordens v.
30. Eutropius Mart.

Allhie seyn nachfolgende Fest mit reichem Ablaß begnadet/wol in acht zu nehmen/und von mir hieher gesetzt worden/weilen sie gemeiniglich im folgenden Monat gehalten werden.

Als erstlich in der Creutzwochen/Sontag/Erchtag/Mittwochen/ acht und zwantzig tausend jahr/und q. auch v.
Am H. Aufffahrtstag v. und acht und zwantzig tausend jahr.
Am Pfingstabend funffzehen tausend jahr v.
Pfingstag/Pfingstmontag/Pfingsterchtag/18000. jahr und vol.
Mittwochen/zehen tausend jahr v.
Donnerstag/achtzehen tausend jahr und q. †. v.
Freytag achtzehen tausend jahr und v.
Sambstag achtzehen tausend jahr †. und v.
Am H. Fronleichnamstag v.
Freytag/ Sambstag/ Sontag/ Montag/ Erchtag/ Mittwoch/ Donnerstag/v.

Ablaß deß Monats May.

12000. Jahr Ablaß.

Merck/alle Sontag dieses Monats ist vollkommener Ablaß.

Am

Am Sontag nach H. Creutz Erfindung begeht man das Fest der H. Jungfrawen Catharinæ von Senis, Prediger Ordens.

Am Sontag nach der Himmelfahrt Christi das Fest deß H. Jacobi Beichtiger/Prediger Ordens.

1. Philippus und Jacobus Apostel v.
2. Antonius Ertzbischoff/Prediger Ordens v.
3. Erfindung deß H. Creutzes. v.
4. Monica Wittib/viel/vnd zwölff tausend Jahr.
5. Gotthardus Bischoff. v.
6. Johannes von der Lat. Porten vol. †.
7. Das Fest der dörnen Kron Christi. v.
8. Erscheinung S. Michaelis v.
9. Gregorius Bischoff zu Naz.
10. Gordianus und Epim. Mart.
11. Stanislaus Bischoff und Mart.
12. Pancratius Mart.
13. Servatius Bischoff.
14. Victor und Co rona Mart.
15. Robertus Pfaltzgraf am Rhein.
16. Peregrinu s Bischoff.
17. Bruno Bischoff zu Würtzbürg.
18. Dioscorus Mart.
19. Potentiana Jungfraw und Mart.
20. Bernardinus Beichtiger/Barfüsser Ordens. v.
21. Constantinus der Groß Kayser. v.
22. Helena Kayserin.
23. Sulpitius und Servit.
24. Erhebüng des H. Vatters Dominici Prediger Ordens.
25. Vrbanus Bapst und Mart.
26. Beda Priester.
27. Julius Mart.
28. Gulielmus Hertzog.
29. Maximinus Bischoff.
30. Felix Bapst und Mart.
31. Petronell a Jungfraw.

Ablaß deß Brachmonats.

voll unnd 12000. Jahr Ablaß.

1. Vincent. Lirinens. Priester.

Den andern Sontag diß Monats vollkommen Ablaß.

2. Marcellus und Peter Mart.
3. Erasmus Bischoff und Mart.
4. Das Fest der fünff Wunden Jesu.
5. Bonifacius Ertzbischoff und Mart.
6. Nortbertus Ertzbischoff Præmonstr. Stiffter.
7. Paulus Bischoff und Mart.
8. Medardus Bischoff.
9. Primus und Felician. Mart.
10. Getulius und seine Gesellen Mart.
11. Barnabas Apostel.
12. Nazarius und Celsus Mart.
13. Antonius von Padua Barfüsser.
14. Basilius Bischoff und Lehrer.
15. Vitus Mart. 6000. Jahr und v.
16. Aureus Ertzbischoff zu Mayntz.
17. Botulphus Abbt.
18. Marina Jungfraw und Mart.
19. Gervasius und Protasius Mart.
20. Abagarius König.
21. Albanus Priester und Mart.
22. Paulinus Bischoff.
23. Ediltrudis König. Jungfraw.
24. Johannes der Vorlauffer Christi.
25. Prosper Bischoff und Mart.
26. Johannes und Paulus Mart.
27. Die 7. Schläffer Mart.
28. Leo Magnus Bapst.
29. Petri und Pauli Apostel.
30. Martialis Bischoff.

Ablaß deß Hewmonats.

Vollkomner und 12000. Jahr Ablaß.

1. Rumoldus Bischoff und Mart.
2. Mariæ Heimsuchung v.

3. Landfrancus Bischoff.
4. Vlrich Bischoff zu Augspurg.
5. Wendelinus Abbt.
6. Goar Priester vnd Beichtiger.
7. Wilibald Bischoff.
8. Kilian Bischoff Mart.
9. Agilolph Ertzbischoff vnd Mart.
10. Die 7. Brüder mit jhrer Mutter Felicitas.
11. Pius Bäpst vnd Mart.
12. Margaretha Jungfraw vnd Mart.
13. Heinrich Kayser.
14. Bonaventura Card. vnd Barfüsser.
15. Der Apostel Theilung.
16. Eustachius Bischoff vnd Beichtiger.
17. Alexius Beichtiger.
18. Symphorosa sampt jhren Söhnen vnd Mart.
19. Arsenius Abbt.
20. Joseph der auß den 72. Jüngern Christi.
21. Praxedis Jungfraw.
22. Maria Magdalena Büsserin. v.
23. Brigita Fürstin Wittfraw. v.
24. Christina Jungfraw vnd Mart. v.
25. Jacobus Apostel der Grösser. v.
26. Anna/ Mutter Mariæ v.
27. Hermolaus Priester vnd Mart.
28. Pantaleon Mart.
29. Martha Jungfraw vnd Wirthin Christi.
30. Abdon vnd Sennes Märt.
31. Germanus Bischoff.

Ablaß deß Augustmonats.

12000. Jahr Ablaß/ Erlassung des dritten Theils der Sünden.

1. Peterketten Feyr. v.
2. Stephan Bapst vnd Mart. 600. Jahr.
3. Stephan des 1. Mart. Erfindung. v.

4. Dominicus Prediger Orden-Stiffter. v.
5. Maria zum Schnee. v.
6. Sixt Bapst vnd Mart. v.
7. Afra zu Augspurg Büsserin vnd Mart. 8000. jahr.
8. Hilgerus Prior Prediger Orden 10000. jahr.
9. Romanus Mart. 10000. jahr.
10. Laurentius Diacon. und Mart.
11. Susanna Jungfraw vnd Mart. 8000. jahr.
12. Clara Jungfraw Barfüsser Orden. v.
13 Hippolytus Mart. 280000. jahr vnd Q.
14. Eusebius Beichtiger.
15. Himmelfahrt Mariæ Gottes Gebärerin. v.
16. Rochus Bilger vnd Beichtiger v.
17. Liberatus Abbt vnd Mart. v.
18. Agapitus Mart. v.
19. Sebaldus Beichtiger v.
20. Bernardus Abbt v.
21. Anastasius Mart. v.
22. Simphorianus Mart. v.
23. Zacheus Bischoff und Jünger Christi v.
24. Bartholomeus Apostel. v.
25. Ludovicus König v.
26. Zepherinus Bapst vnd Mart. v.
27. Gebhardus Bischoff.
28. Augustinus Bischoff vnd Kirchenlehrer v. vnd
29. Johannis des Täuffers Enthauptung v. vnd
30. Felix vnd Adauchus Mart.
31. Paulinus Bischoff vnd Mart.

Ablaß deß Herbstmonats.

NB. 12000. Jahr Ablaß/3. Theil der Sünden.

Ist zu mercken/ daß in diesem Monat die Quatember einfallen thun. da am Quatember Mittwoch 18000. Jahr vnd Q.

Am Quatember Freytag v. 18000. jahr.

Am Quatember Sambstag 28000. jahr.

1. Ve-

1. Verena/Jungfraw 6000. Jahr.
2. Antonius Mart.
3. Emericus Hertzog in Vngarn 10000. Jahr.
4. Marcellus Bischoff. 1000. Jahr.
5. Victorinus Bischoff vnd Mart. 8000. Jahr.
6 Magnus Abbt 121000. Jahr vnd Q.
7. Regina Jungfraw und Mart. 1000. Jahr.
8. Vnser lieben Frawen Geburt/v.
9. Sergius Bapst vnd Beichtiger 12800. J. vnd Q.
10. Nicolaus von Talentin Augustiner. v.
11. Protus und Hyacinthus Mart. 3000. Jahr.
12. Niceta Mart. 100. Jahr vnd Q.
13. Maternus Bischoff.
14 H. Creutz Erhöhung. v.
15. Ludmilla Witwe zu Prag. 15. Jahr.
16. Euphemia Jungfraw vnd Mart. 1000. J. und Q.
17. Lambertus Bischoff vnd Mart. 5. Jahr.
18. Methodius Bischoff und Mart. 7. Jahr.
19. Januarius und seine Gesellen Mart. 100. Jahr vnd Q.
20. Eustachius Mart. 3000. Jahr vnd Q. und v.
21. Matthæus Apostel vnd Evangelist v.
22. Mauricius und seine Gesellen 128000. Jahr vnd Q.
23. Tecla jungfraw vnd Mart. 1000. jahr.
24. Rupertus Bischoff 121. jahr und Q.
25. Cleophas jünger 8000. jahr.
26. Cyprianus Bischoff vnd Mart 7000. jahr.
27. Cosmas vnd Damianus Mart. 7000. jahr.
28. Wenzeslaus Hertzog in Böhem Mart. 1000. jahr.
29. Michael Ertzengel v.
30. Hieronymus Kirchenlehrer. v.

Ablaß im Weinmonat.

Den ersten Sontag dieses Monats haltet man das herrliche Fest des Rosen Crantz Jesu Mariæ mit dem vollkomnen Ablaß.

1. Remigius Bischoff 8000. jahr.

2. Leo.

2. Leodigarius Bischoff und Mart. 6000. Jahr.
3. Candidus Mart. 6000. Jahr.
4. Franciscus Stiffter Barfüsser Ordens v.
5. Placidus Mart. v.
6. Bruno Carthäuser Stiffter. v.
7. Justina Jungfraw vnd Mart. v.
8. Pelagia büsserin. v.
9. Dionysius Bischoff vnd Mart v.
10. Gereon vnd seine Gesellen. Mart. v.
11. Jacobus Alemannus Prediger Ordens v.
12. Maximilianus Bischoff vnd Mart. v.
13. Simpertus Bischoff zu Augspurg 6000. jahr.
14. Burcardus Bischoff 6000. jahr.
15. Hedwigis Hertzogin in Polen. 6000. Jahr.
16. Gallus Abbt 8000 jahr.
17. Heron Bischoff 10000. jahr.
18. Lucas Evangelist. v.
19. Ludovicus Beltram Prediger Ordens. v.
20. Caprasius Mart. 10000 jahr.
21. Vrsula vnd jhre Gesellschafft 8000. jahr.
22. Cordula Jungfraw vnd Mart 8000. jahr.
23. Severinus Bischoff 10000. jahr.
24. Evergistus Bischoff vnd Mart. 8000. jahr.
25. Crispin vnd Crispinianus Mart. 121000. jahr.
26. Amandus Bischoff 121000. jahr.
27. Ivo Jurist. 121000. jahr.
28. Simon und Judas Apostel. v.
29. Narcissus Ritter vnd Mart. 1000. jahr.
30. Marcellus Ritter vnd Mart. 1000. Jahr.
31. Wolffgangus Bischoff 10000. jahr.

Ablaß im Winter-Monat vollkommen Ablaß.

1. Aller Heiligen Tag v.
2. Aller Seelen Tag v. -
3. Ita Gräfin in Schwaben.

4. Ire.

4. Irenæus/Lehrer/Bischoff.
5. Zacharias/Johannis Vatter.
6. Leonhardus Abbt.
7. Florentinus Bischoff.
8. Die 4. gekrönte Märt. v.
9. Theodorus Mart. v.
10. Ermegar G. äfin 10000. jahr.
11. Martinus Bischöff v.
12. Cunibertus Bischoff 10000. jahr.
13. Bricius Bischoff 8000. jahr.
14. Serapion Mart. 6000. jahr.
15. Albertus Magnus Bischoff vnd Prediger Ordens v.
16. Ottmarus Abbt 12800. jahr vnd Q.
17. Hugo Bischoff 12800. jahr vnd Q.
18. Gelasius Bapst 10000. jahr.
19 Elisabeth Landgräfin 8000. jahr.
20. Eadmundus König Mart. 8000. jahr.
21. Opfferung Mariæ. v.
22. Cecilia Jungfraw vnd Mart. v.
23. Clemens Bapst vnd Mart. v.
24. Chrysogonus Mart. 8000. jahr.
25. Catharina Jungfraw vnd Mart. v.
26. Conradus Bischoff. 10000. jahr.
27. Virgilius Bischoff 12800. jahr vnd Q.
28. Sosthenes Jünger Pauli 3000. jahr.
29. Saturninus Bischoff vnd Mart. 100. jahr vnd Q.
30. Andreas Apostel. v.

Ablaß deß Christmonats.

vollkomner Ablaß.

Merck/Günstiger Leser/weil in diesem Monat das H. Advent vnsers HErren begangen wird/seyn darin folgende Ablaß zuerhalten.

Am ersten Sontag 28000. jahr vnd v.
Am andern Sontag 11000.
Am dritten Sontag deß Advents 28000. jahr vnd Q.
Am vierten Sontag.

Am Quatember Mitwoch v.28000. jahr vnd Q.
Am Quatember Freytag v. vnd 10000. jahr.
Am Quatember Sambstag 12000. jahr vnd Q.
1. Eligius Bischoff acht tausent jahr.
2. Bibiana Jungfraw vnd Mart.
3. Lucius König vnd Beichtiger 6000. jahr.
4. Barbara Jungfraw vnd Mart. 6600. jahr.
5. Crispina Jungfraw vnd Mart. 8000. jahr.
6. Nicolaus Bischoff. v.
7. Ambrosius Bischoff vnd Lehrer. v.
8. Empfängnus Mariæ. v.
9. Joachim/ Mariæ Vatter. v.
10. Melchiades Bapst Mart.
11. Damasus Bapst vnd Beichtiger.
12. Epimachus Mart.
13. Lucia Jungfraw vnd Mart. v.
14. Nicasius Bischoff.
15. Valerianus Bischoff.
16. Adelheidis Kayserin 10000. jahr.
17. Lazarus Bischoff 8000. jahr.
18. Wunibaldus Abbt 121000. jahr. vnd Q.
19. Nemesius Mart. 10000. jahr.
20. Tecla Jungfraw 12800. jahr vnd Q.
21. Thomas Apostel v.
22. Theodosia Jungfraw vnd Mart. 3000. jahr.
23. Victoria Jungfraw vnd Mart. 3000. jahr.
24. Irmina Jungfraw 28000. jahr vnd Q.
25. Geburt Christi deß Heylands bey der 1. Meß in der Christnacht. v. l.
Bey der 2. am Morgen 28000. jahr vnd Q auch v.
In der 3. Meß 28000. jahr/ so viel Quadragen vnd vollk. ablaß.
26. Stephan der 1. Mart. 28000. jahr/ vnd Q. vnd
27. Evangelist Johannes 28000. jahr vnd
28. Vnschuldige Kindlein 15000. jahr vnd
29. Thomas Bischoff vnd Mart. 8000. jahr vnd Q.
30. Sabinus Bischoff vnd Mart. 3000. jahr.
31. Sylvester Bapst vnd Beichtiger. v.

IV.
CONSTANTIENSIS.
ROSARIUM.

Vom Vrsprung vnd Fürtrefflichkeit deß Rosen-Crantz der Heil. Jungfraw Mariæ/ꝛc.

Durch Herrn Conrad Sittardum/ der Heil. Schrifft Professorn vnd Provincial Prediger Ordens durch Hohes Teutschland vnd Osterreich.

Pag. 124. Folgen die Römische Ablaß/ so das gantze Jahr auß/ zu vnterschiedlichen Zeiten/ an vnterschiedlichen Orten zu gewinnen seyn.

Januarius.

1. Am newen Jahrs Tag bey S. Maria trans Tyberim, majori vnd ara cœli, tausent Jahr vollkommen ablaß.

6. am H. drey König Tag vnd die gantze Octav, bey S. Peter 28. tausent Jahr/ vnd so viel Quadragen/ vnd völligen Ablaß.

16. Bey S. Marcello Bapst
Bey S. Antonio Abbt
18. Bey S. Peters Stuel zu Rom
20. Bey S. Sebastian
21. Bey S. Agnes
22. Bey S. Vincentz vnd Anastasi.
25. Bey S. Pauls Kirchen
27. Bey S. Joh. Chrysostomo
Bey S. Maria Scala cœli
31. Beym Heil. Creutz.
Bey S. Cyro vnd Johanne.

} vollkommner Ablaß.

Februarius.

2. Zu Liechtmessen bey S. Maria major/ vnd sonst drey andere Kirchen/ völliger Ablaß.

3. in S. Blasi Kirchen.	
5. in S. Agatha Kirchen.	
9. S. Apolloni/S. Ludwigs Kirchen	vollkomner Ablaß.
22. in S. Peters Kirchen Cathedra	
24. Bey S. Matthia/12. Botten.	

Am Sontag Septuagesima bey S. Lorentz ausser der Stattmaur/ tausent jahr vnd 48. Quadragen/ ablaß/ Erlassung deß dritten Theils aller Sünd/vnd die Erledigung einer Seel auß dem dritten Fegfewr.

Am Sontag Sexagesimæ bey S. Paulo/ 12. tausent jahr vnd 18. Quadragen ablaß/vnd Erlassung eines Theils der Sünden.

Am Sontag Quinquagesima/bey S. Peter 28. tausent jahr / vnd völliger ablaß.

Martius.

7. Bey S. Thoma von Aquin.	
12. Bey S. Gregorio Bapst	
Bey S. Peter.	vollkonner Ablaß.
19. Bey S. Maria major.	
20. Bey S. Sylvesters Capellen	

21. Bey S. Peter an S. Benedicti Tag/hundert jahr ablaß.

25. am Mariæ Verkündigung Tag in der Kirchen Annunciatæ genannt/völligen ablaß/vnd von diesen Tagen an biß auff den 1. Augusti, hat man in dieser Kirchen alle Tag 12000. jahr ablaß.

Fasten/Stationes vnd Ablaß zu Rom.

Am Aschermitwoch besucht man S. Sabina Prediger Ordens-Kirchen/darinn seyn 300. jahr vnd vollkomner ablaß.

Den andern Tag in der Fasten bey S. Georgen seyn 10000. jahr ablaß.

Den dritten Tag bey S. Johann vnd Paul seyn 1000. jahr ablaß.

Den ersten Samstag in der Fasten bey S. Trifon 10000. jahr vnd völliger ablaß.

Den 1. Sontag in der Fasten.

Bey S. Johan. Lateran / Item bey S. Peter 18. tausent jahr/ vnd vollkommer ablaß.

Montag bey S. Peter in Banden 10. tausent jahr / vnd vollkomner ablaß.

† Dienstag S. Anastasia 28. tausent / vnd so viel Quadragen, vnd die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.

Mitwochen S. Maria major 28. tausent Jahr / vnd so viel Quadragen ablaß.

Donnerstag S. Laurentij in Palisperna 20. tausent jahr vollkomner ablaß.

Freytag S. Apostel 12. tausent jahr vnd vollkomner ablaß.

2. Sambstag S. Peter 18. tausent Jahr / vnd so viel Quadragen / auch vollkomner ablaß.

Am 2. Sontag in der Fasten.

Bey S. Maria della Nanicella, vnd bey S. Maria major 28. tausent jahr ablaß.

Sontag S. Clement 11. tausent jahr ablaß / vnd Erlassung dritten Theils der Sünden.

Dienstag S. Balbina.

Mittwochen S. Cæcilia.

Donnerstag S. Maria trans Tyberim.

Freytag S. Uval.

† 3. Sambstag bey S. Peter vnd Marcellino 10. tausent jahr / auch völliger ablaß / vnd die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.

Am 3. Sontag.

† Bey S. Laurentzen extra muros 88. Quadragen / vnd die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.

Montag S. Marcus, 10. tausent jahr ablaß.

Dienstag S. Potentia, 10. tausent jahr ablaß.

Mitwochen S. Sixtus 10. tausent jahr ablaß.

Donnerstag S. Cosmas vnd Damianus, 10. tausent jahr ablaß.

Freytag S. Laurentz in Lucina zehen tausend jahr Ablaß/
†. Sambstag S. Susanna 12. tausend Ablaß.

Den 4. Sontag in der Fasten.

†. Beym H. Creutz zu Jerusalem völliger Ablaß/und **die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.**
Montag die H. 4. gekrönte zehen tausend jahr Ablaß.
Dienstag S. Lorentz in Damaso/Erlassung dritten Theils der Sünd/ zehen tausend jahr Ablaß.
Mittwochen S. Paulus/Erlassung dritten Theils der Sünd/und 10. tausend jahr Ablaß.
Donnerstag S. Silvester/zehen tausend jahr Ablaß.
Freytag S. Eusebius zehen tausend jahr Ablaß.
Sambstag S. Niclas in carcere, völliger Ablaß.

Den 5. Sontag in der Fasten.

Bey S. Peter 28. tausend Jahr und so viel Quadragen Ablaß / auch Erlassung dritten Theils der Sünden.
Montag S. Chrysogonus zehen tausend jahr Ablaß.
Dienstag S. Quirinus zehen tausend jahr Ablaß.
Mittwoch S. Marcellinus zehen tausend jahr Ablaß.
Donnerstag S. Apollinaris zehen tausend jahr Ablaß.
†. Freytag S. Stephano rotundo, **Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.**
Sambstag S. Johannes vor der Lateinischen Porten 13. tausend jahr ablaß/**und die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.**

Am Palm-Sontag.

Bey S. Johan. Lateran 25. tausend Jahr ablaß, so viel Quadragen. und vollkomner ablaß.
Montag S. Praxedis 25. tausend Jahr ablaß / und Erlassung dritten Theils der Sünden.
Dienstag S. Prisca, 18. tausend Jahr auch völliger ablaß.
Mittwoch S. Maria major 28. tausend Jahr/auch völliger ablaß.
Donnerstag S. Johan. Lateran. 12. tausend Jahr 48. Quadragen. und zweymal völliger ablaß.
Am H. Charfreytag beym H. Creutz zu Jerusalem vollkomner Ablaß.

Sambstag S. Johan. Lateran. zwölff tausend Jahr Ablaß / 40. Quadragen. auch völliger ablaß.

Am H. Ostertag.

Bey S. Maria major 33000. Jahr und so viel Quadragen. von völliger ablaß.

Montag bey S. Peter 28. tausend Jahr und völliger ablaß.

Dienstag bey S. Paul 20000. Jahr ablaß / 18. Quadragen. und völliger ablaß.

†. Mittwochen S. Laurentz extra muros, 18. tausend Jahr / so viel Quadragen. Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr / und völliger ablaß.

Donnerstag S. Apostel 15. tausend und völliger ablaß.

Freytag S. Maria rotunda 15. tausend Jahr ablaß.

Sambstag S. Johan. Laterans 15. tausend Jahr ablaß.

Am Sontag Quasimodo.

Bey. S. Pangratz 15. tausend Jahr auch volliger ablaß.

Aprilis.

5. Bey S. Vincentz Prediger Ordens vollkomner ablaß.

23. An S. Georgen Tag bey S. Peter vollkomner ablaß.

25. Bey S. Marco und S. Peter 28. tausend Jahr ablaß / und so viel Quadragen. vollkomner ablaß.

Majus.

Merck / alle Sontag Maij ist bey S. Sebastian völliger ablaß zu verdienen.

1. Bey S. Philip. und Jacob Apostlen vollkomner ablaß.

3. Beym H. Creutz zu Jerusalem vollkomner ablaß.

4. Bey S. Augustino am Tag der H. Frawen S. Monica viel ablaß.

†. Bey S. Johan. vor der Lateinischen Porten vollkomner ablaß.

Bey S. Johan Lateran. vollkomner ablaß und Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.

S. Michaelis Erscheinung.

12. Bey S. Nereus und Achilleus.

19. Bey S. Pudentiana.

20. In ara cœli S. Bernardini Tag.

21. Bey S. Helena.

H. von

H. von S. Bernardini Tag biß auff den 1. Augusti bey S. Johan. Lateran. alle Tag vollkommner Ablaß.

H. in der Creutzwochen/ Montag/ Dienstag und Mittwoch bey S. Peter 28. tausend Jahr/ und so viel viertzigtägiger Buß Ablaß.

Am H. Pfingstag, Abend bey S. Johan. Lateran. 15. tausend Jahr/ auch völliger Ablaß.

Am H. Pfingstag bey S. Peter/ und Montag bey S. Peter in vincula völliger ablaß.

Dienstag S. Anastasia, 18. tausend Jahr. ablaß.

Mittwochen S. Maria major, 18. tausend Jahr. auch vollkommner ablaß.

Donnerstag bey S. Lorentz extra muros, 18. tausend Jahr/ und so viel Quadragen. ablaß/ Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr/ und völliger ablaß.

Freytag S. Apostel/ 18. tausend Jahr und völliger ablaß.

†. Sambstag S. Peter 18. tausend Jahr und völliger ablaß/ auch die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.

An Corporis Christi Tag/ das ist am H. Sacraments-Tag völliger ablaß/ und die gantze Octav auß.

Junius.

Am andern Sontag Junii bey Maria de Consolatione völliger ablaß.

11. Bey S Barnaba Apostel völliger ablaß.

13. Bey S. Antonio de Padua völliger ablaß.

15. S. Vitus und Marcellus sechs tausend völliger ablaß.

24. S. Johan. Lateran. Johan. Tauffers völliger ablaß.

28. S. Peters und Pauls abend, völliger ablaß.

29. Am H. Tag völliger ablaß.

30. S. Pauls Gedächtnus.

Julius.

Mariæ Heimsuchung in zweyen Kirchen de populo & pace, die gantz Octav auß/ vollkommner ablaß.

17. S. Alexius, vollkommner ablaß.

20. S. Maria Magdalena/ vollkommner ablaß.

21. S. Praxedis, vollkommner ablaß.

22. S. Maria Magdalena vollkommner ablaß.

23. S. Apollinaris vollkommner ablaß.

25. S. Jacob Apostel vollkommner ablaß.

26. S. An-

26.S. Anna vollkomner ablaß.

30 Am Tag der Heiligen Abden und Sennen/vollkomner ablaß.

Augustus.

1.S. Peter in vincula, völliger ablaß.

3. S. Laurentz extra muros, völliger ablaß.

5.S. Maria die Grösser, völliger ablaß.

S. Maria supra Minervam, ein völliger ablaß.

H. Tag Dominici völliger ablaß.

6.Bey S Johan. Lateran. Transfig. völliger ablaß.

10.S. Laurentzen Tag/und die gantze Octav, extra muros, völliger Ablaß.

12. Bey S. Silvester/am Tag S. Claræ völliger ablaß.

1. Und die gantze Octav der Himmelfahrt Mariæ ist völliger ablaß an 5. Orten S. Maria major, rotunda, de populo, ara cœli und S. Maria Angelorum.

Von unser Frawen Himmelfahrtstag / biß auff derselben Geburtstag / ist die Wallfahrt oder Station bey S. Maria der Grössern/und seyn daselbst alle Tag 12. Jahr Ablaß/und Erlassung dritten Theils aller Sünden.

16. Bey S. Rocho vollkomner ablaß.

24. Bey S. Bartholomæo Apostel/vollkomner ablaß.

26. Bey S. Augustin Lehrer vollkomner ablaß.

28. Bey S. Johan. Lateran. vollkomner Ablaß.

S. Johannis Enthauptung vollkomner Ablaß.

September.

8. An unser lieben Frawen Geburtstag ist völliger ablaß/in folgenden Kirchen/S. Maria major, S. Maria rotunda, Ara cœli, via lata, de pace & populo.

10. An S. Niclas Tolentini Tag völliger ablaß / bey S. Maria de populo bey S Augustino.

14. Am Tag deß H. Creutz Erhebung / und den achten Tag darnach/ beym H. Creutz zu Jerusalem völliger Ablaß.

Am Quatember Mittwochen bey S. Maria major 18. tausend Jahr und und so viel viertzigtägiger buß ablaß.

Am Quatember Freytag bey S. Apostel 18. tausend Jahr/und völliger ablaß.

Am Quatember Sambstag bey S.Peter 28.tausend Jahr ablaß.
21.An S.Matthæi Apostels Tag völliger ablaß.
29.Bey S.Michel Ertzengel/völliger ablaß.
30.Bey S.Maria major, an S.Hieronymi Tag/völliger ablaß.

October.

4.An S.Francisci Tag und die gantze Octav, vollkomner ablaß.
18.Bey S.Luca Evangelisten vollkomner ablaß.
28.Am Tag Simonis/rc.bey S.Peter vollkomner ablaß.

November.

1.An aller Heiligen Tag vnd die gantze Octav, bey S.Maria rotunda vollkomner ablaß.
2.An aller Seelen Tag bey S.Gregorio Camaldelenser Ordens/völliger ablaß/die gantz Octav auß/und man nimts auch für die Abgestorbenen.
8.Bey S.Peter und Paul vollkomner ablaß.
9.Bey S.Johan.Lateran.Kirchweyh der Capellen Salvatoris, vollkomner ablaß.
11.S.Martins Tag bey S.Peter/vollkomner ablaß.
21.Bey S.Maria Major præsentans vollkomner ablaß.
22.Bey S.Cæcilia vollkomner ablaß.
23.Bey S.Clement vollkomner ablaß.
25.Bey S.Catharina Märterin vollkomner ablaß.
30.S.Andreas/in S.Peters Kirchen volkomner ablaß.

December.

Am 1.Sontag im Advent bey S.Peter völliger ablaß/bey S. *Maria major* 28.tausend Jahr ablaß.
Am 2.Sontag des Advents beym H.Creutz zu Jerusalem 11.tausend Jahr und völliger ablaß.
Am 3.Sontag bey S.Peter 28.tausend Jahr und Quadragen. auch völliger ablaß.
Am 4.Sontag bey S.Peter und S.Paul/völliger ablaß.
2.S.Bibiana Kirchen völliger ablaß.
6.S.Niclas in carcere völliger ablaß.
7.S.Ambrosius völliger ablaß.
8.Mariæ Empfängnus und die gantze Octav an fünff Orten völliger ablaß.
13.S.Lucia völliger ablaß.

Am

Am Quatember Mittwoch bey S. Maria major 28. tausend Jahr/und so viel Quadragen das ist viertzig tägiger Bußablaß.
21. S. Thomas Apostel vollkomner ablaß.
24. Am Christabend S. Maria major, 28. tausend Jahr und Quadragen. ablaß.
25. Auch am H. Christag S. Maria major vollkomner ablaß/bey S. Anastasia, die Frühmeß 28. tausend Jahr und Quadragen, auch vollkomner ablaß bey dem Ampt in S. Maria major und ara cœli, 28. tausend Jahr und Quadragen. auch völliger ablaß.
26. Bey S. Laurentz ausser der Stattmaur/und bey S. Stephan. rotundo, 28. tausend Jahr und Quadragen. auch vollkomner ablaß.
27. Bey S. Johan. Lateran. 28. tausend Jahr/und völliger ablaß.
28. Bey S. Paul 15. tausend Jahr/und völliger ablaß.
31. Bey S. Silvester vollkomner ablaß.

V.

NEOBURGENSIS.

Der Seelen Regenbogen/ 1630.

Darin zu sehen schöne Himmels-Farben Catholischer Andacht.
M. Leonhard Mair/Pfarrer bey S. Peter und Land-Dechant.
Newburg an der Donaw bey Lorentz Danhauser.

P. 63. Zu mercken/das v. bedeut vollkommen Ablaß/das † Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr/das J. Jahr/das Q. Quadragen.

Im Jenner.

1. Am Newen-Jahrstag. v.
6. An der H. drey König Tag. v.
14. S. Felix. v.
16. S. Marcelli. v.
17. S. Antoni. v.
19. Peter Stuhlfeyr zu Rom v.
20. S. Sebastian. v.
21. S. Agnes v.
22. S. Vincentius v.
25. S. Pauli Bekehrung v.
26. S. Chrysostomi v.
31. Am H. Creutztag und in S. Cyron. v.

Im Hornung.

2. Mariæ Liechtmeß v.†.
3. S. Blasij v.†.
4. S. Agathæ v.†.
9. Apolloniæ v.†.
22. S. Petri Stuhlfeyr zu Antiochien v.†.
24. S. Matthiæ v.†.
Sontag septuagesimæ v.†.48.Q.
Sontag sexagesimæ 12000.J.
Sontag Quinquagesimæ †.28000.J.

Im Mertzen.

8. S. Thomæ von Aquino. v.
17. S. Gregorij v.
19. S. Josephi v.
20. Jn S. Silvesters Capell v.
21. S. Benedicti 100.J.
24. Vigil. Mariæ Verkündigung v.
25. Fest Mariæ Verkündigung v.
Von diesem Tag an biß auff den 1. Augusti täglich 11000. Jahr.

Fasten-Station.

Aschermittwoch 3000.J.v.
Donnerstag 1000.J.v.
Freytag 1000.J.
Sambstag 1000.J.v.
Am ersten Sontag in der Fasten 18000.J.v.
Montag 10000.J.
Erchtag 28000.J.
Mittwoch 28000.J.v.
Donnerstag 2000.J.v.
Freytag 2000.J v.
Sambstag 18000.J.
Am andern Sontag in der Fasten 28000.J.
Montag/Nachlassung deß dritten Theils der Sünd und 11000.J.
Erchtag/Mittwoch/Donnerstag/Freytag/Sambstag 10000.J.v.†.
Am 3. Sontag in der Fasten 88.Q.†.
Montag 10000.J.

Erchtag

Erchtag/Mittwoch/Donnerstag/Freytag 10000.jahr.
Sambstag 12000.jahr.
4 Sontag Lætare.v.†.
Montag 10000.jahr.
Erchtag und Mitwoch Erlassung dritten Theils der Sünd. 10000. (jahr
Donnerstag vnd Freytag 10000.jahr.
Sambstag v.
Am 5. Sontag Erlassung des dritten Theils der Sünden 18000.jahr 28000.Q.
Montag/Erchtag/Mitwoch/Donnerstag 10000.jahr.
Freytag †.
Sambstag 13000.q.†.
Am H. Palm Sontag 25000.q.v.
Montag Erlassung dritten theils der Sünden.
Erchtag/Mittwoch/Donnerstag v.
Am H. Freytag und Sambstag v.
Am H. Ostertag/Montag/Erchtag und Mittwoch v.†.
Donnerstag v.
Freytag 15000.jahr.
Sambstag auch so viel.
Sontag Quasimodo v.

Im Aprilen.

5. S. Vincentz Prediger Ordens v.
24. S. Gregorij v.
25. S. Marci 18000.q 28000.jahr.v.

Im Mayen.

Alle Sontag im Mayen v.
1. Philippi vnd Jacobi v.
3. Creutz Erfindung v.
4. Monica v.
6. S. Johannis ante portam Latinam. v.
7. Corona Domini. v.
8. S. Michaelis Erscheinung. v.
8. Nerei und Achillei. v.
19. S. Potentiana. v.
20. S. Bernardini. v.

Im Augustmonat.

1. S. Peters Band. v.
3. S. Stephans Erfindung. v.
4. S. Dominicus Stiffter des Prediger Ordens / vnd der Brüderschafft † v.
5 S. Maria zum Schnee v.
6. Christi Erklärung v.
8. S. Cyriaci. v.
10. S. Laurentii und die Octav. v.
11. S. Claræ v.
14. Vigil. Mariæ Himmelfahrt. v.
15. Mariæ Himmelfahrt vnd die Octav. v.
Von diesem Tag biß auff Mariæ Geburtstag täglich Erlassung dritten Theils der Sünden und 12000. jahr.
16. S. Rochus. v.
24. S. Bartholomæus. v.
25. S. Zepherinus. v.
28. S. Augustinus. v.
29. S. Johannis Enthauptung. v.

Im Herbstmonat.

7. Vigil. Maria Geburt v.
8. Maria Geburt v.
10. S. Nicol Tolentin. v.
14. H. Creutz Erhöhung. v.
Quatember Mitwoch 18000. q. 18000. jahr.
Freytag 18000. jahr v.
Sambstag 28000. jahr v.
21. S. Matthæus 14000 jahr. v.
27. S. Cosmas vnd Dam. 4000. jahr.
29. S. Michaelis v.
30. S. Hieronymi v.

Im Weinmonat.

Am ersten Sontag hält man das grosse Fest des Heil. Rosen-Crantz. v.

4. S. Fran-

4. S. Franciscus. v.
18. S. Lucas v.
28. S. Simon Judas. v.

Im Wintermonat.

1. Aller Heiligen und die Octav v.
2. Aller Seelen vnd Octav. durch †. v.
9. S. Salvatoris Kirchweih. v.
11. S. Martin. v.
18. S. Petri Kirchweihung v.
21. Mariæ Opfferung. v.
22. S. Cecilia. v.
23. S. Clemens. v.
25. S. Catharina v.
30. S. Andreæ v.

Im Christmonat.

Am 1. Sontag im Advent 28000. jahr. v.
Am 2. Sontag 11000. v.
Am 3. Sontag 28000. q. v.
Am 4. Sontag v.
2. S. Bibianæ. v.
4. S. Barbaræ 10000. jahr. v.
6. S. Nicolai v.
7. S. Ambrosii v.
8. Mariæ Empfängnuß vnd die Octav. v.
13. S. Luciæ. v.
Quatember Mittwoch 28000 q. v.
Freytag 1000. jahr v.
Sambstag 28000. q. 28000. jahr v.
21. S. Thomas v.
24. H. Christabend. 28000. jahr/ 28000. q.
Am Hochheiligen Christtag zweymal 28000. q. v. v. v. und 3. Messen.
26. S. Stephan 28000. jahr †. v.
27. S. Johannis 27000. jahr v.
28. Kindleinstag 15000. jahr v.
31. S. Silvester. v.

VI. AU-

VI.

1630. AUGUSTENSIS.

ROSETUM,

Das ist/

SCHÖNES ROSENGÄRTLEIN/

in welchem allerhand schöne Blumen / so voll grosser Gnaden/ Ablaß vnd Freyheit/ in den Gnadenreichen Bruderschafften deß H. Rosen-Crantzes vnd süssen Nahmens JEsu zufinden.

Augspurg 1630. bey Michael Stör/in Verl. Georg Willers.

Pag. 30. Merck das † bedeut Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr/ das V. vollkomner Ablaß das Q. Quadragen: das J. jahr.

Im Jenner Ablaß.

1. Beschneidung Christi oder Newer Jahrstag. V.
   An diesem Tag hat die Brüderschafft des Allerheiligsten Nahmens Jesu bey den Predigern ein Jubilæum. V.
6. H. drey König und Octav. V.
14. S. Felix. V.
16 S Marcelli. V.
17. S. Antoni V.
18. Stulfeyer S. Petri zu Rom. V.
20. S. Sebastiani. V.
21. S. Agnes. V.
22. S. Vincentz. V.
25. S. Pauli Bekehrung. V.
26. S. Johan. Chrysostomi. V.
27. Bey S. Maria Scala cœli.
31. am Creutztag vnd in S. Cyron. V.

Im Hornung.

2. Mariæ Liechtmeß v. †.
3. S. Blasij. v. †.
4. S. Agathæ. v. †.
9. Apolloniæ v. †.
22. S. Peter Stulfeyer zu Antiochia. v. †.
24. S. Matthiæ. v. †.
Sontag Septuagesimæ 48. Q. v. †.
Sontag Sexagesimæ 12000. jahr.
Sontag Quinquagesimæ 28000 jahr. †.

Im Mertzen.

8. S. Thomæ von Aquin. v.
9. S. Joseph v.
12. S. Gregorii. v.
20. In S. Silvesters Capell. v.
21. S. Benedict 100. jahr.
24. Vigil. auff Verkündigung Mariæ. v.
25. Verkündigung Mariæ v. von diesem Tag biß auff 1. Augusti täglich 11000. jahr.

Fasten Station.

Aschermittwoch 3000. J. v.
Donnerstag 10000. J. v.
Freytag 1000. J.
Sambstag 1000. J. v.
Am 1. Fast Sontag 18000. J. v.
Montag 10000. J.
Dienstag 28000. Q.
Mittwoch 28000. J. v.
Donnerstag 2000. J. v.
Freytag 2000. J. v.
Sambstag 18000. J.
Am 2. Fast Sontag 28000. J.
Montag Erlassung dritten Theils der Sünden. 10000. J.
Dienstag/ Mittwoch/ Donnerstag/ Freytag vnd Sambstag 10000. J. v. †.

Am

Am 3. Fast Sontag 88. Q. †.
Montag 10000. jahr.
Dienstag 10000. jahr,
Mitwoch 10000. jahr.
Donnerstag 10000. jahr:
Freytag 10000. jahr.
Sambstag 12000. jahr.
Am 4. Fast Sontag v. †.
Montag 10000. jahr.
Dienstag Erlassung dritten Theils der Sünden 10000. J.
Mitwoch wie am Dienstag.
Donnerstag 10000. jahr.
Freytag 10000. jahr.
Sambstag v.
Am 5. Fast Sontag / Erlassung dritten Theils der Sünden vnd 28000. J. vnd 28000. Q.
Montag 10000. jahr.
Dienstag 10000. jahr.
Mittwoch 10000. jahr.
Donnerstag 10000. jahr.
Freytag. †.
Sambstag 12000. Q. †.
Am Palm Sontag 25000. Q. v.
Montag / Erlassung dritten Theils der Sünden vnd 15000. jahr.
Erichtag / Mittwoch / Griendonnerstag. v.
Car Freytag. v.
Sambstag v.
Ostertag / Ostermontag / Osterdienstag. v.
Mittwoch v. †.
Donnerstag v.
Freytag v. 15000. jahr.
Sambstag auch so viel.
Sontag Quasi modo geniti v.

Im April.

1. S. Vincentz Prediger Orden. v.

24. S. Georg. V.
25. S. Marx 18000. vnd 28000. J. V.

Im Mayen.

Alle Sontag im Majo. V.
2. S. Philippi vnd Jacobi. v.
3. Creutzerfindung. v.
4. S. Monica. v.
6. Johan. ante portam Latinam. v.
7. Corona Domini. v.
8. S. Michaelis Erscheinung. v.
12. Nerei und Achillei. v.
19. Prudentianæ. v.
20. Bernardini. v.

Von diesem Tag an biß auff den Augstmonat ist täglich v.

In der H. Creutzwochen am Montag/ Erchtag/ Mitwoch 28000. q. 28000. Jahr.

am Auffahrtstag auch so viel.
am H. Pfingstabend 15000. jahr. v.
am H. Pfingstag vnd Montag v.
Dienstag 18000. jahr.
Mittwoch 18000. jahr v.
Donnerstag 19000. q. 18000. jahr.
Freytag 18000. jahr v.
Sambstag 18000. jahr v. †.
am H. Fronleichnambstag vnd durch die Octav. v.

Im Junio.

Alle Sontag diß Monats. v.
2. S. Marcellini 1000. jahr.
11. S. Barnabæ v.
13. S. Antonij von Padua. v.
15. S. Veit 6000. jahr v.
24. S. Johannis Baptistæ Geburt-Tag. v.
28. Vigil. S. Petri und S. Pauli v.
30. an S. Pauli Gedächtnüß. v.

Im Julio.

1. Vigil. der Heimsuchung Mariæ v.
2. Mariæ Heimsuchung/vnd die Octav. durch v.
14. S. Bonaventura v.
17. S. Alexius v.
20. S. Margaretha 200. jahr. v.
21. S. Praxedis. v.
22. S. Maria Magdalena. v.
23. S. Apolinaris 100. v. J.
25. S. Jacob v.
26. S. Anna v.
30. S. Abdon vnd Sennon 8000. jahr v.

Im Augstmonat.

1. S. Peters Band. v.
3. S. Stephans Erfindung. v.
4. S. Dominici Prediger Ordens / vnd der Bruderschafft Stiffter v.
5. S. Maria zum Schnee. v.
6. Christi Verklärung v.
8. S. Cyriaci. v.
10. S. Laurentii und die Octav. v.
11. S. Claræ v.
14. Vigil. Mariæ Himmelfahrt vnd die Octav. durch v. Von diesem Tag biß auff Mariæ Geburtstag/ täglich Erlassung dritten Theils der Sünden und 12000. jahr.
16. S. Rochus. v.
24. S. Bartholomæus. v.
25. S. Zephermus. v.
28. S. Augustinus. v.
29. S. Johannis Enthauptung. v.

Im Herbstmonat.

7. Vigil. Mariæ Geburt v.
8. Mariæ Geburt v.
10. S. Nicolai Tolentin. v.
14. Creutz Erhöhung. v.

Quatember Mittwoch 18000. q. 18000. jahr.

Freytag 18000.J.v.
Sambstag 28000.J.v.
21.S.Matthæi 14000.J.v.
27.S.Cosmæ und Damiani 4000.J.
29.S.Michael.v.
30.S.Hieronymi v.

Im Weinmonat.

Auff den 1.Sontag diß/ hält man das Fest deß H.Rosen=Crantz der glorwürdigen Jungfraw und Mutter Gottes Mariæ/ mit vollkommen ablaß/ von Gregorio dem 13. verliehen.

4.S.Francisci.v.
18.S.Lucas v.
28.Simonis und Judæ.v.

Im Wintermonat.

1.Aller=Heiligen und Octav durch.v.
2.Aller Seelen und Octav durch.v.†.
9.S.Salvatoris Kirch.v.
11.S.Martini v.
18.S.Peters Kirchweyh v.
21.Mariæ Opfferung v.
22.S.Cæcilia v.
23.S.Clemens v.
25.S.Catharina v.
30.S.Andreas v.

Im Christmonat.

Am 1.Sontag im Advent 28000.J.v.
Am 2.Advents=Sontag 11000.J v.
Am 3.Sontag 28000.Q.und v.
Am 4.Sontag v.
2.S.Bibiana v.
4.S.Barbaræ 10000.J.
6.S.Nicolai v.
7.S.Ambrosii v.
8.Mariæ Empfängnus und die gantze Octav.v.
13.S.Luciæ v.

Quatem-

Quatember-Mittwoch 28000. Q. v.
Freytag 1000. J. v.
Sambstag 28000. J. und so viel Q. v.
21. S. Thomas v.
24. H. Christabend 28000. J. und so viel Q.
25. H. Christag zweymal 28000. q. v. v. v. in 3. Messen.
26. S. Stephans Tag 28000. J. v. †.
27. S. Johan. 27000. J v.
28. Kindleins Tag 15000. J. v.
31. Silvester v.

VII.

Coloniensis.

ROSARIUM. 1603.

Oder

Rosen-Crantz der H. Jungfraw Mariæ/ von dessen Vrsprung und höchstem Nutz/ durch Conradum Sittardum/ der H. Schrifft L. Pro. Prediger Ordens durch hohes Teutschland und Oesterreich. Cöln 1603.

Januarius.

Am Newen Jahrstag bey S. Maria trans Tyberim, major und ara cœli 25. tausend Jahr und vollkommner ablaß.
6. Am H. drey König Tag und die gantze Octav, bey S. Peter 28. tausend Jahr und so viel Quadragen. und völligen ablaß.

6 Bey S. Marcellus Bapst	
7. Bey S. Antoni Abbt	
18. Bey S. Petersstul zu Rom	
19. Bey S. Sebastian.	
21. Bey S. Agnes.	vollkommner Ablaß.
22. Bey S. Vincentz und Anastasi.	
25. Bey S. Paulus Kirchen	
27. Bey S. Johan. Chrysostomo	
Bey S. Maria scala cœli.	
31. Bey S. Cyrus und Johannes.	

Februa-

Februarius.

2. Zu Liechtmessen bey S. Maria major und sonst drey andern Kirchen völliger ablaß.

3. In S. Blasius Kirchen
5. In S. Agatha Kirchen
9. In S. Peters Cathedra
22. Bey S. Matthias 12. Botten.
24. S. Apollonia S. Ludwigs Kirchen.

} vollkomner Ablaß.

†. Am Sontag Septuagesima bey S. Laurentz ausser der Statmaur 11. tausend Jahr/und 48. Quadragen. Ablaß. Erlassung deß dritten Theils aller Sünd, und die Erledigung einer Seel auß dem dritten Fegfewr.

Am Sontag Sexagesima bey S. Paulus 12000. und 18. Quadragen ablaß/und erlassung eines Theils der Sünde.

Am Sontag Quinquagesima bey S. Peter 28. tausend Jahr und völliger ablaß.

Martius.

7. Bey S. Thomas von Aquin.
12. Bey S. Gregorius Bapst
Bey S. Peter
19. Bey S. Maria major
20. Bey S. Silvesters Capellen

} vollkomner Ablaß.

21. Bey S. Peter an S. Benedictus Tag 100. Jahr ablaß.

25. An Mariæ Verkündigung Tag in der Kirchen annunciata genant völliger Ablaß.

Von diesem Tag an biß auff den 1. Augusti, hat man in dieser Kirchen alle Tag 12. tausend Jahr ablaß.

Fasten-Stationes und Ablaß zu Rom.

Am Aschermittwoch besucht man S. Sabina Prediger-Ordens Kirchen/ darin seyn 3000. Jahr und vollkomner ablaß.

Den andern Tag der Fasten bey S. Georgen seyn 1000. Jahr ablaß.

Den dritten Tag bey S. Johannes und Paulus seyn 10000. Jahr Ablaß.

Den ersten Sambstag in der Fasten bey S. Trifon 10000. Jahr und vollkomner ablaß.

Den

Den 1. Sontag in der Fasten.

Bey S. Johan. Lateran. Item bey S. Peter 18. tausend Jahr/und vollkomner ablaß.
Montag S. Peter in Banden 10. tausend Jahr/und völliger ablaß.
†. Dienstag S. Anastasia 28. tausend Jahr und so viel Quadragen. ablaß/ und die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.
Mittwoch S. Maria major 28000. Jahr/und so viel Quadragen. ablaß.
Donnerstag S. Laurentz in Palisperna 20. tausend Jahr/und vollkomner ablaß.
Freytag S. Apostel 2000. Jahr und vollkomner ablaß.
Sambstag S. Peter 8. tausend Jahr und so viel Quadragen. auch vollkomner ablaß.

Am 2. Sontag in der Fasten.

Bey S. Maria della Navicella, und bey S. Maria major 28000. Jahr ablaß.
Montag S. Clement 11. tausend Jahr ablaß/ und Erlassung dritten Theils der Sünden.
Dienstag S. Balbina.
Mittwochen S. Cecilia.
Donnerstag S. Maria trans Tyberim.
Freytag S. Vital.
†. 3. Sambstag bey S. Peter und Marcellus 10. tausend Jahr auch völliger ablaß/ und die Erledigung einer Seel auß dẽ Fegfewr.

Am 3. Sontag in der Fasten

†. Bey S. Laurentzen extra muros, Quadragen. ablaß/ und die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.
Montag S. Marcus 10. tausend Jahr ablaß.
Mittwochen S. Sixtus 19. tausend Jahr ablaß.
Donnerstag S. Cosmus und Damianus 10000. Jahr ablaß.
Freytag S. Laurentz in Luaina 10. tausend Jahr ablaß.
4. Sambstag S. Susanna 12. tausend Jahr ablaß.

Den 4. Sontag in der Fasten.

†. Beym H. Creutz zu Jerusalem/ völliger ablaß/ und die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.
Montag die H. 4. Gekrönte 10. tausend Jahr ablaß.
Dienstag S. Laurentz in Damaso/ Erlassung dritten Theils der Sünd/ 10. tausend Jahr ablaß.
Donnerstag S. Silvester 10. tausend Jahr ablaß.

Freytag S.Euſebius 10.tauſend Jahr Ablaß.
Sambſtag S.Niclas in carcere völliger ablaß.

Den 5. Sontag in der Faſten.

Bey S.Peter 28.tauſend Jahr und ſo viel Quadragen.ablaß/auch Erlaſſung dritten Theils der Sünden.
Montag S.Chryſogonus 10.tauſend Jahr ablaß.
Dienſtag S. Quirinus 10. tauſend Jahr.
Mittwoch S. Marcellinus 10.tauſend Jahr ablaß.
Donnerſtag S.Apolinaris 10 tauſend Jahr ablaß.
†.Freytag S.Stephano rotundo.Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.
†.Sambſtag S.Johannes vor der Lateiniſchen Pforten 13. tauſend Jahr ablaß/und die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.

Am Palm-Sontag.

Bey S.Johan. Lateran.25.tauſend Jahr ablaß / ſo viel Quadragen. und vollkomner ablaß.
Montag S.Praxedis,5.tauſend Jahr ablaß/und Erlaſſung dritten Theils der Sünden.
Dienſtag S.Priſca 8.tauſend Jahr auch völliger ablaß.
Mittwoch S. Maria major 28. tauſend Jahr/auch völliger ablaß.
Donnerſtag S.Johan Lateran. 2.tauſend Jahr 48. Quadragen. und zweymal völliger ablaß.
Am H.Charfreytag beym H.Creutz zu Jeruſalem vollkomner ablaß.
Sambſtag S.Johan. Lateran. 2.tauſend Jahr / 48.Quadragen. auch vollkomner ablaß.
Am H.Oſtertag bey S.Maria major 33000.Jahr/und ſo viel Quadragen. und völliger ablaß.
Montag bey S.Peter 28000.Jahr und völliger ablaß.
Dienſtag bey S. Paulus 20000. 18.Quadragen.und völliger ablaß.
†.Mittwoch bey S.Lorentz extra muros 8.tauſend Jahr ſo viel Quadragen.Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr/und völliger ablaß.
Donnerſtag S.Apoſtel 15.tauſend Jahr ablaß.
Freytag S. Maria rotunda 15.tauſend Jahr ablaß.
Sambſtag S.Johan.Lateran.15 tauſend Jahr ablaß.

Am

Am Sontag Quasi modo bey S. Pangratz 15. tausend Jahr/auch völliger ablaß.

Aprilis.

5. Bey S. Vincentz Prediger Ordens vollkomner ablaß.
23. An S. Georgen Tag bey S. Peter vollkomner Ablaß.
25. Bey S. Marcus und bey S. Peter 28. tausend Jahr/ und so viel Quadragen. vollkomner ablaß.

Majus.

Merck/alle Sontag ist bey S. Sebäst. an völliger ablaß zu verdienen.
1. S. Philip und Jacob Apostlen/vollkomner ablaß.
3. Beym H. Creutz zu Jerusalem vollkomner ablaß.
4. Bey S. Augustinus am Tag der H. Frawen Monica viel Ablaß.
6. Bey S. Johannes vor der Lateinischen Porten vollkomner ablaß.
†. Bey S. Johan. Lateran. vollkomner ablaß/und Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.
8. S. Michaelis Erscheinung.
12. Bey S. Nereus und Achilleus
19. Bey Pudentiana.
20. In Ara cœli S. Bernardinus Tag.
21. Bey S. Helena.
H. von S. Bernardus Tag biß auff den 1. Augusti bey S. Johan. Lateran. alle Tag vollkomner ablaß.
H. in der Creutzwochen Montag/Dienstag und Mittwoch bey S. Peter 28000. Jahr und so viel viertzigtägiger Buß ablaß.
Am H. Auffahrts Tag bey S. Peter 28000. Jahr und so viel viertzigtägiger Buß ablaß.
Am Pfingstabend bey S. Johan. Lateran. 15. tausend Jahr/auch völliger Ablaß.
Am H. Pfingstag bey S. Peter/und Montag bey Peter in vincula völliger ablaß.
Dienstag S. Anastasia 18. tausend Jahr ablaß.
[M]ittwoch S. Maria major, 18. tausend Jahr/auch volkomner ablaß.
D[o]nnerstag bey S. Lorentz extra muros 18. tausend Jahr/ und so viel Quadragen. ablaß/ Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr/ und völliger ablaß.

Freytag S. Apostel 18. tausend Jahr vnd völliger ablaß.
†. Sambstag S. Peter 18. tausend Jahr und völliger ablaß / auch die Erledigung einer Seel auß dem Fegfewr.
An Corporis Christi, das ist / am H. Sacramentstag / völliger ablaß. die gantze Octav auß.

Junius.

Den andern Sontag Junii bey Maria de Consolatione völliger ablaß.
11. Bey S. Barnabas Apostel völliger ablaß.
13. Bey S. Antonius de Padua völliger ablaß.
15. S. Vitus und Marcellus 6000. Jahr völliger ablaß.
24. Johan. Lateran. Johan. Tauffers völliger ablaß.
28. S. Petrus und Paulus völliger ablaß.
29. Am heiligen Tag / völliger ablaß.
30. S. Pauli Gedächtnus.

Julius.

2. Maria Heimsuchung in zweyen Kirchen de populo & pace, die gantze Octav auch vollkomner Ablaß.
17. S. Alexius vollkomner ablaß.
20. S. Margretha vollkomner ablaß.
21. S. Praxedis vollkomner Ablaß.
25. S. Jacob Apostel vollkomner ablaß.
26. S. Anna vollkomner ablaß.
30. Am Tag der H. Abden und Senner vollkomner ablaß.

Augustus.

1. S. Peter in vincula völliger ablaß.
3. S. Lorentz extra muros völliger Ablaß.
5. S. Maria die Grösser und völliger ablaß.
5. Maria supra Minervam ein völliger ablaß.
6. Bey S. Johan. Later. Transfig völliger Ablaß.
10. S. Laurentzen Tag / und die gantze Octav, extra muros, völliger Ablaß.
12. Bey S. Silvester am Tag S. Claræ völliger Ablaß.
15. Vnd die gantze Octav. der Himmelfahrt Mariæ ist völliger Ablaß an 5. Orten / S. Maria major, rotunda, de populo, Ara cœli, vnd S. Maria Angelorum.

Vnd vnser lieben Frawen Himmelfahrtstag biß auff derselben Geburtstag ist die Wallfahrt oder Station bey S. Maria der Grössern/und sind daselbst alle Tag ablaß und Erlassung dritten Theils der Sünden.

16. Bey S. Rochus vollkomner ablaß.

24. Bey S. Barthol. Apostel vollkomner ablaß.

28. Bey S. Augustin Lehrern vollkomner ablaß.

29. Bey S. Johan. Lateran vnd vollkomner ablaß.

S. Johannis Enthauptung vollkomner ablaß.

September.

8. An Vnser lieben Frawen Geburtstag ist völliger ablaß.

Ablaß in folgenden Kirchen/S. Maria major, S. Maria rotunda, ara cœli, via lata, de pace & populo.

10. an S. Niclas vnd Tolentinustag/völliger ablaß in folgenden Kirchen/bey S. Maria de populo, vnd bey S. Augustinus.

14. am Tag deß H. Creutzerhöhung/ vnd den 8. darnach/beym H. Creutz zu Jerusalem völliger ablaß.

Am Quatember Mitwoch bey Maria major. 18. tausent Jahr/vnd so viel viertzig tägiger Buß ablaß.

Am Quatember Freytag/bey S. Apostel/18. tausent jahr vnd völliger ablaß.

Am Quatember Sambstag bey S. Peter 28. tausent jahr ablaß.

24. An S. Matthæi Aposteltag völliger ablaß.

29. Bey S. Michael Ertzengel völliger ablaß.

30. Bey S. Maria major an S. Hieronymi Tag völliger ablaß.

October.

4. an S. Franciscus Tag vnd Octav vollkomner ablaß.

18. Bey S. Lucas Evangelisten vollkomner Ablaß.

28. Am Tag Simonis &c. bey S. Peter vollkomner ablaß.

November.

1. an aller Heiligen Tag und die gantze Octav/bey S. Maria rotunda vollkomner ablaß.

2. an aller Seelen Tag bey S. Gregorius Camaldulenser Ordens völliger ablaß die gantze Octav auß/vnd man nimbts auch für die Abgestorbenen.

8. Bey S. Peter und Paulus vollkomner ablaß.
9. Bey S. Johan Lateran Kirchweih der Capellen Salvatoris vollkomner ablaß.
11. an S. Martinstag bey S. Peter vollkomner ablaß.
21. Bey S. Maria major præsentaris vollkomner ablaß.
23. Bey S. Clement/ vollkomner Ablaß.
25. Bey S. Catharina Mart. vollkomner ablaß.
30. S. Andreas in S. Peters Kirchen vollkomner ablaß.

December.

Am 1. Sontag im Advent bey S. Peter völliger ablaß. Bey S. Maria major 28. tausent jahr ablaß.

Am 2. Sontag des Advents beym H. Creutz zu Jerusalem 11. tausent jahr/ und völliger ablaß.

Am 3. Sontag bey S. Peter 28. tausent jahr und Quadragen/ auch völliger ablaß.

Am 4. bey S. Peter vnd S. Apostel. völliger ablaß.
2. S. Bibianæ Kirchen/ völliger ablaß.
6. S. Niclas in Carcere völliger ablaß.
8. Mariæ Empfängnüs vnd der gantze Octav an fünff Orten völliger ablaß.
13. S. Luciæ völliger ablaß.

Am Quatember Mitwoch bey S. Maria major 28. tausent jahr vnd Quadragen/ auch völliger ablaß.

Am Freytag S. Apostel 10. tausent jahr/ und vollkomner ablaß.

Am Sambstag S. Peter 20. tausent jahr und so viel Quadragen/ das ist viertzigtägiger Buß ablaß.
21. S. Thomas Apostels vollkomner ablaß.
24. Am Christabend S. Maria major 28. tausent jahr und Quadragen ablaß.
25. Am H. Christag S. Maria major vollkomner ablaß bey S. Anastasia/ die Frühmeß 28. tausent jahr/ an Quadragen auch vollkomner ablaß bey dem Hohen Ampt in S. Maria major und ara cœli 28. tausent jahr und Quadragen/ auch völliger ablaß.
26. Bey S. Laurentz ausser der Stattmaur und bey S. Stephan rotundo 28. tausent jahr und Quadragen/ auch vollkomner ablaß.
27. Bey S. Johan Lateran 28. tausent jahr. und völliger ablaß.
28. Bey S. Paulo 15. tausent jahr/ und völliger ablaß.
31. Bey S. Silvester vollkomner ablaß.

ORATIONES IV. DE ECCLESIA.

Quibus ostenditur,

I. Romanam Ecclesiam non esse unam,
II. Non esse Sanctam,
III. Non esse Catholicam.
IV. Non esse Apostolicam.
V. Historica deductio, Pontifices Romanos, nec in moribus esse ἀναμαρτήτους impeccabiles, ex unico Papirio Massono Historico Catholico, Gallo.

D: Luthers Hauß-Postill am H. Christag die 2. Predigt fol. 27. Wer nun solches höret/ doch keine Freüd davon hat/ oder diesen Heyland läst fahren/ vnd suchet einen andern/ der ist werth/ daß ihn der Donner neün Ehlen vnter die Erde schlaget.

ORATIO I.

Romanam Ecclesiam non esse unam.

1. QUi Ecclesiam Romanam novam; materiæ primæ Physicæ olim comparavit, rem acu tetigisse videtur. Nam uti materia prima physica πέφυκε ἐφίεσθαι καὶ ὀρέγεσθαι αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, nata est appetere & desiderare formam secundum suam naturam; ita Romana Ecclesia, primatum omnium Ecclesiarum, Regna totius mundi appetit. Physic. l. 1, c. 9.

2. Materia est quasi mater illarum rerum, quæ fiunt: ita Ecclesia Romana est mater idololatriæ, Spiritualis scortationis & abominationis.

3. Materia nulli certæ formæ est addicta, formam modò hanc suscipit, modò aliam, est instar fœminæ, quæ quo ad libidinem expleri non potest: ita Romana Ecclesia expleri mentem nequit, nunquam dicit, *sufficit*: ad speciem recipit Christi Evangelium, factis verò negat.

4. Materia differt à privatione, quæ est μὴ ὂν, κατὰ συμβεβηκὸς, non ens per accidens: ita Romana Ecclesia plurimum differt à sinceritate & integritate Apostolica, qua jam eheu est privata.

Jam videbimus, an Neo-Catholica Rom. Ecclesia sit *una*? Novo me dicendi genere perorantem, benigne audite, benignius judicate.

Audito nomine Ecclesiæ, hostis expalluit, minatus est quondam Edmundus Campianus Jesuita, in rationibus Ecclesiæ Anglicanis oblatis: nos non expallemus, sed ita insurgimus.

I.

Vera religio & unica fides agnoscit unum Deum: Pontificiorum religio & fides non agnoscit unum Deum. Ergò Pontificiorum religio & fides non est vera religio nec unica fides.

Major est D. Pauli ad Ephes. 4.

Assumtum seu minor probatur, quia unum Deum etiam Deam, B. Virginem Θεοτόκον constituunt.

1. *Carolus Scribanius* in Orthodoxæ fidei controversis l. 5. c. 2. p. 42. Nam ego scitum illud pro firmo habeo, Dei matrem, Deam, Reginam, Dominam dici & haberi posse.

2. *Turnerus* orat 13. p. 177. quin futurum sit idem virgini gratum, nihil dubito. Nam cum DEA ascendens in cœlum &c.

Idem orat. 5. p. 64 *Maria assumpta est ut Dea.*

3. *Gabr. Bareleta* p. 57. Maria est sancta sanctorũ &c. *Et Dea nostra.*

1. Romano Catholici exertè contradicunt socijs suis; Cardinalis enim *Bellarminus* in Apologia ad Regem Angliæ p. 125. ita scribit: at prudentes, & bene instituti Catholici *neque divam, neque Deam vocant*, neque dicunt, eam ad oscula & complexum sacerdotum descendere.

2. *Adamus Contzen.* in cap. 2. Johan: p. 243. *Maria non est Dea.* Aliud nemo Catholicus docet, aut sanè aliud docendo, jam non est catholicus.

Proinde ita colligimus: Prudentes & bene instituti catholici, B. Mariam non vocant Deam.

Atqui Leo X. Cardinalis Bembus, Turnerus, Bareleta Dominicanus, & Carolus Scribanius, Societ. Jesu. B. Mariam vocant Deam: taceo Bernardum Bauhusium Poëtam.

Ergò Leo X. Cardinalis Bembus, Turnerus, Bareleta Dominicanus, Carolus Scribanius Soc. Jes. non fuerunt prudentes & benè instituti Catholici.

Imò Romano-Catholici non tantùm *Deam*, sed etiam Deos admittunt. Bembus enim libro 4. in historia Veneta p. 90. exertè scribit

S. Franciscum esse in numerum *Deorum* receptum.

In Extravag. Johan. XXII. C. cum inter, in Glossa habetur, *Dominus Deus noster Papa.*

Quapropter cum sanctissima Trinitate etiam Deam, etiam Deos colere & venerari tenemur.

II.

Vera religio & unica fides credit articulos fidei ex sacra scriptura esse desumtos (ἄτερ γραφῆς μηδὲν λέγομεν sine Scriptura nihil dicimus, ex Clemente Alexandrino.)

Pontificiorum religio non credit articulos fidei, ex sacra scriptura esse desumtos.

Ergò Pontificiorum religio non est vera religio & unica fides.

Ingolst. 1588. Georgius Gotthardus Ingolstadiensis Canonicus Capitularis Ecclesiæ Pataviensis, & Consiliarius Bavaricus pro defensione Ecclesiæ Catholicæ adversus D. Heerbrandum p. 49. fatetur *pleraque* nostræ fidei dogmata expressis verbis *non contineri.*

Ita facile largimur, missam neq; secundum verba neque secundum sensum in scriptura contineri, sed esse meram humanam traditionem.

III.

Vera religio & unica fides agnoscit unum caput & unum sponsum Ecclesiæ.

Pontificia non agnoscit unum caput, sed duo capita, caput visibile & invisibile, principale & instrumentale.

Ergò Pontificia religio non est vera, neque unica fides.

Quemadmodum enim unica tantum est fides, ita & unum tantum Caput, alioquin Ecclesia est monstrum, duobus capitibus oneratum, ornatum inquam: sponsa verò unum sponsum admittit, alioquin adultera vocatur. Joh. Baptista non erat Ecclesiæ sponsus, sed sponsi amicus.

D. Adamus Tannerus in refutatione 9. articuli Myliani fol. 120. ita loquitur. Zum fünfften ligt der Prædicant die Catholischen an/als wann sie den Bapst nicht allein unter/ sondern auch neben Christo dem Herren/ zu einem Haupt der Kirchen setzten.

Proinde ex sententia Tanneriana Christus est Ecclesiæ caput superius, præcellentius; papa autem inferius, debilius.

Spectatum admissi, risum teneatis amici. Quale autem caput Ecclesiæ sit papa Romanus, per amorem Dei audite S. Brigitam loquentem,

mulie-

mulierem fatidicam, ab ipsis Pontificibus Romanis canonizatam lib. 1. c. 41. fol. 65. editionis Romanæ. Nunc ergò conqueror super te caput Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro successoribus ejus tradidi ad sedendum in ea, triplici dignitate & autoritate. Primò ut potestatem haberent ligandi animas & solvendi à peccato. Secundò ut aperirent cœlum pœnitentibus. Tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. Sed tu qui deberes solvere animas & ad me præsentare; tu verè es animarum interfector: ego enim institui Petrum pastorem & servatorem ovium mearum. Tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu autem pejor es Lucifero: ipse enim habebat ad me invidiam, & nullum concupivit occidere, nisi me, ut pro me dominaretur. Tu autem tantò deterior es, quòd nō solū occidis me removendo me à te per mala opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum. Ego redemi animas sangvine meo, & commisi eas tibi tanquam amico fideli: tu autem tradis eas iterato inimico, à quo redemi eas. Tu es injustior Pilato, qui nullum judicabat ad mortem, nisi me. Tu autem non solum judicas me, quasi nullius dominatorem, & nullius boni dignum, imò & animas innocentes condemnas & nocentes dimittis. Tu es immitior Juda, qui me solum vendidit; tu autem non solùm me vendis, sed & animas electorum meorum pro turpi lucro tuo & vano nomine. Tu es abominabilior Judæis: ipsi crucifixerunt corpus meum solùm, tu autem crucifigis & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et ideo quia *tu similis es Lucifero, injustior Pilato, immitior Iuda, abominabilior Iudæis*, ideò meritò conqueror super te.

IV.

Vera religio & unica fides agnoscit sacramenta numero paucissima.

Pontificia non agnoscit sacramenta numero paucissima.

Ergò Pontificia religio non est vera neq; unica fides.

Majorem suppeditat nobis sanctus Augustinus Tom. 2. epist. 118. p. 359. Unde sacramentis numero paucissimis, observatione facilimis, significatione præstantissimis societatem novi populi colligavit, &c.

Idem tom. 9. de Symbolo ad Catechumenos l. 2. c. 6. p. 764. percussum est ejus latus, ut Evangelium loquitur, & statim manavit sangvis & aqua, quæ *sunt Ecclesiæ gemina sacramenta*; Synodus autem Tridentina septem profitetur sacramenta.

V.

Vera religio & unica fides in nulli' creaturę nomen baptismū admittit.

Pontificia in creaturæ nomen baptismum collatum admittit.

Ergo Pontificia non est vera religio & unica fides.

Major est ἀνόητος.

Minorem suggerit Decretum Gratiani de Consecratione dist 4. §. si non sanctificatur, in Glossa fol. 2624. c. 72. formam baptismi non vitiari, licet infans baptizetur hoc modo: ego baptizo te in nomine Patris, & Filij & Spiritus S. *&* *Diaboli*.

VI.

Vera religio & unica fides constituit ut & populus communicet.

Pontificia non vult ut populus in Missa communicet.

Ergò Pontificia non est vera religio, neq; unica fides.

Majorem nobis exhibuit gemens Johannes Hofmeister Augustinianus p. 179. b. Antverp. 1552. Res ipsa, inquit, clamat, apud veteres, tam in Græca, quàm in Latina Ecclesia, non solùm Sacerdotem sacrificantem, sed & reliquos Presbyteros, Diaconos; nec non & reliquam plebem, aut saltem plebis aliquam partem communicasse: quod quomodo cessaverit, mirandum est, & ut *bonus ille usus in Ecclesiam revocetur*, laborandum, imò & à Deo precibus impetrandum est.

VII.

Vera religio & unica fides novit unicam viam in cœlum, meritum Christi, vera fiducia apprehensum.

Pontificia non novit unicam viam in cœlum, meritum Christi vera fiducia apprehensum.

Ergò Pontificia non est vera religio & unica fides.

Assumtum confirmat *Magnum Speculum exemplorum* editum à D. Johanne Majore, Soc. Jésu, Duaci 1614. fol. 484. Frater Leo habuit hanc visionem. Videbat namq; in somnis, & ecce judicium parabatur, & angeli canebant tuba, & gens congregabatur in quodam prato magno. Et ecce *duæ scalæ* positæ erant, una ex una parte, alia ex alia parte, *una erat rubea, & alia alba*, & ambæ attingebant à terra usq; ad cœlum. Apparuit autem Christus in summitate rubeæ scalæ, quasi iratus & offensus. Et beatus Franciscus propè ipsum inferius, & descendens aliquantulum clamabat ad fratres suos fortissimè, dicens: Venite, fratres, venite, ascendite ad Dominum, qui vocat vos, confidite, ne nos timeatis, venite. Fratres autem multi conveniebant ad judicium, confisi de clamore Patris currebant & incipiebant ascendere scalam rubeam valenter. Cùm ascenderent, alius cadebat de tertio gradu, alius de quarto, alius de decimo, alii de medie-

dittate scalæ & alij quasi de summitate scalæ. B. verò Franciscus videns hoc, motus compassione ad tantam ruinam, rogabat Christum judicem, pro filijs suis. Christus verò ostendebat manus suas & latus beato Francisco, in quibus videbantur renovatæ plagæ ejus, de quibus etiam stillabat sanguis recentissimè, & dicebat: Ecce ista fuerunt mihi fratres tui. Dum B. Franciscus perseveraret, postulans misericordiam pro fratribus, post brevem morulam iterum aliquantulum descendebat & clamabat: non desperetis, sed confidite: *currite ad Scalam albam*; currite & ascendite, ibi suscipiemini, per eam intrabitis. Currentibus autem fratribus ad scalam albam ex admonitione paterna, ecce Beata Virgo Maria, mater Christi apparuit in summitate scalæ, & recipiebat eos, & ingrediebantur regnum sine labore.

Ita potiores partes Pontificii in justificatione & salute æterna B. Mariæ, quàm ipsi Christo adscribunt, magisq; B. *M*ariæ, quàm Christo confidunt, neq; Augustiniani *M*onachi ampliùs B. Augustinum incertum relinquent, hisce verbis: *Positus in medio, quo me vertam, nescio*, sed rectà ad D. Virginem ablegabunt.

Quod enim fieri potest per pauciora, non debet fieri per plura.
Sed per Beatam *M*ariam scalam albam, faciliùs in cœlum ascendimus. Ergo non per scalam rubeam, id est, Christum.
Deinde scala illa, qua *M*onachi recidũt, hominib. nõ est proponẽda.
Christus est scala illa rubea, qua *M*onachi recidunt.
Ergò Christus hominibus non est proponendus.

Henric. *Sedulius M*onachus Franciscanus in Apolog. l.3.c.17.p.190. ait, nihil hic esse absurdi. Verum aut Christus solus pro nobis est passus, solus torcular calcavit, solus θεάνθρωπος: aut si per B. Mariam in cœlum ascendimus, & quidem facilius, quàm per Christum, sequitur etiã B. Mariam pro nobis esse passam, B. Mariam etiam torcular calcasse, B Mariam etiam esse θεάνθρωπον, Divum Petrum etiam debere corrigere dictum, nõ est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, & ita præscribere: est etiam in alia, scil. beata Virgine salus, est etiam aliud nomen sub cœlo datum hominibus, nempè B. virginis, in quo cum facilitate salvari queamus. Sic enim eandem visionem Mariale parte 9. serm. 2. refert. Currite ad scalam albam, & ascendite per eam. Quod facientes fratres, à B. virgine læta facie suscipiebantur, *& in cœlum cum facilitate ascendebant.* *Actor. 4. v.14.*

Joh. Osor. t.3. p.474.475. Maria est scala, [illegible] nos ducit in cœlum.

Venetiis 1504. In Speculo beati Francisci & Sociorum ejus c. 87.

S. FRANCISCUS.

Sanctus Sanctorum vere locus iste sacrorum,
Digne magnorum, noscetur dignus honorum,
Felix agnomen, felicius est sibi nomen,
Et modo cognomen, sortitur numerus omen.
Angelicum numen, hic tunc infundere lumen,
Hic pernoctare, solet hymnos voce sonare.
Postquam tota ruit, Franciscus eam reparavit,
Ex tribus una fuit, quas ipse Pater revelavit.
Hanc Pater elegit, cum membra sacco subegit.
Hoc intra templum genitus fuit Ordo Minorum,
Dum Patris exemplum sectatur turba virorum.
Clara Dei sponsa, fuit hac major tonsa,
Pompis exuta mundi, Christumq; secuta.
Sic partum clarum, fratrum simul & Dominarum,
Sacra parens fudit, Christum, quibus orbem refudit.
Hic fuit artata veteris mundi via lata,
Et dilatata, virtus in gente vocata.
Regula pro consciata,
Paupertas sancta renata, gloria prostrata
Crux in mundo revelata.
Sic ubi turbatur Franciscus & accidiatur,
Hic tranquillatur, illic sua mens renovatur.
Hic demonstratur, verum de quo dubitatur,
Imò donatur, quicquid Pater ipse precatur.

VIII.

Vera religio & unica fides solum & unum Deum invocat.

Pontificia solum & unum Deum non invocat.

Ergò Pontificia non est vera religio, neque unica fides.

Assumtum probatur experientia, quia frequentius & ardentius B. Virginem, creaturam, quàm Deum ipsum creatorem invocat.

Rosetum zu Augspurg getruckt anno 1630. fol. 135. Ein Rosenkrantz hält in sich 150. Ave Maria, und 15. Vatter unser.

IX.

IX.

Vera religio & unica fides non est Idololatrica.

Pontificia est Idololatrica.

Ergò Pontificia non est vera religio & unica fides.

Major sua luce lucet, 2. Cor. 6. v. 15. Quæ conventio Christi ad Belial, aut quæ pars fideli cum infideli? Et Nazianzenus in oratione funebri Basilii M. p. 507. οὐδὲ κτίσμά τι προσκυνεῖν ἀνέχομαι θεοῦ κτίσμα τυγχάνων. Nec creaturam ullam adorare sustineo cum Dei creatura sim.

Minorem confirmat è Pontificiis Scriptoribus inprimis D. Thomas part. 3. q. 25. art. 3. *Eadem* reverentia exhibetur imagini Christi, quæ ipsi Christo. Cum ergò Christus adoretur adoratione Latriæ, consequens est, quòd ejus imago sit adoratione Latriæ adoranda.

Gregorius de Valentia tom. 4. disput. quæst. 24. puncto 3. fol. 475. Sic lignum ipsum Crucis honorari debet Latria.

Gretserus de S. Cruce l. 1. c. 57. p. 182. Crucē Domini colendam esse Latria.

Ludovicus Granatensis de inventione sanctæ Crucis, de festis p. 318. Quo fit ut quicquid divinitas & humanitas Christi Domini in salutis nostræ opere, per passionem Crucis effecerunt, *ipsi etiam adorandæ Crucis ligno tribuamus.*

Pag. 330. Dominicæ verò Cruci eam adorationem exhibemus, quam Latriam appellant, quæ soli Deo, non ulli rei creatæ debetur.

X.

Vera religio & unica fides credit sacræ Scripturæ canonicam autoritatem principaliter à Spiritu Sancto dependere ab autore.

Pontificia non credit, sacræ Scripturæ canonicam autoritatem principaliter à Spiritu Sancto dependere ab autore.

Ergò Pontificia non est vera religio & unica fides.

Major patet: effectus enim à sua causa dependet.

Sacra Scriptura est effectus Spiritus Sancti.

Ergò sacra Scriptura, à causa, id est Spiritu S. dependet.

Assumtum suppeditat Cardinalis Bellarminus scribens de Sacramentis in genere l. 2. c. 25. pag. 86. Omnium Conciliorum veterum & omnium dogmatum firmitatem pendere ab autoritate præsentis Ecclesiæ.

Johan-

Johannes Eckius in Enchiridio, de Ecclesia & ejus autoritate §.3. pag. 18. ait, Scriptura non est authentica sine autoritate Ecclesiæ.

Mogunt. 1604. *D. Vitus Miletus* in discussione errorum Tilemanni Heshusii pag. 21. dicimus, Sacram Scripturam, si autoritatem tollas Ecclesiæ, nec tantum quidem *valituram*, quantum Æsopi valent fabulæ. &: aufer ergò ipsius Ecclesiæ autoritatem & traditionem, & quidem infallibilem, *nullam prorsus apud homines scriptura habebit autoritatem vel certitudinem:* per illam enim solam scimus esse sacras, propheticas, apostolicas, veras, non fictas vel fabulosas, atque adeò incorruptas, & bona fide ad nos per manus majorum transmissas, & quicquid Ecclesiæ caret autoritate & traditione, fabulosum nobis & apocryphum.

Abulensis in Defensorio 1.24.p.19. Libri N.T. non habent firmitatem nisi propter Ecclesiam. Quondam fuerunt 8. Evangelia, & Ecclesia rejecit quatuor, *sola* Ecclesiæ autoritas probat quòd sint istorum Evangelistarum, Ecclesiæ autoritas major est, quàm V. aut N.T.

Si ergò non aliter credimus, Christum esse Deum, Spiritum Sanctum esse Deum, nisi quia sic Ecclesia, sic Papa Romanus existimat, præclarum fidei Christianæ habebimus fundamentum.

Liberio ergò Pontifici Romano, tædio exilii victo & hæresi Arianæ subscribenti (testimonio B. Hieronymi) erit credendum, Christum non esse Deum. Proinde rectiùs S. Augustinus contra Faustum l.32 c.19. Videtis ergò, inquit, id vos agere ut omnis de medio Scripturarum auferatur autoritas, & suus cujusque animus autor sit, quid in quaque Scriptura probet, quid improbet, id est, ut non autoritati scripturarum subjiciatur ad fidem, sed sibi scripturas ipse subjiciat: non ut ideò illi placeat aliquid, quia hoc in sublimi autoritate scriptum legitur, sed ideò rectè scriptum videatur, quia hoc illi placuit.

Tom. 6. p. 337.

XI.

Vera religio & unica fides, veluti arbor bona, bonos etiam fert fructus.

Pontificia non est arbor bona bonos ferens fructus.

Ergò Pontificia non est vera religio, & unica fides.

Propositio est acroama Christi Matth. 7. v. 17.

Minor patet ex Concilio Tridentino, quod Sess. 6. c. 15. pag. 41. Vocat *fideles* quoque fornicarios, adulteros, molles, masculorum concubitores,

bitores, fures, avaros, ebriosos, maledicos, rapaces, cæterosque omnes, qui lethalia committunt peccata.

Et Ludovicus Granatensis de Festis, de Inventione Crucis, concione 3. p. 344. *Quot enim fideles sunt*, qui licet veram fidem habeant, nihilo melius, quàm Ethnici & exleges homines vivant? Sic enim pejerant, sic detrahunt, sic rapiunt, sic omnia, quæ viderint, concupiscunt, sic denique in omnia flagitiorum genera, sine ullo doloris sensu, sine ullo divini numinis metu rapiuntur, ac si prorsus fide carerent.

XII.

Denique vera religio & unica fides Regum & Imperatorum non minuit autoritatem.

Pontificia Regum & Imperatorum minuit autoritatem.

Ergò pontificia non est vera religio & unica fides.

Minorem probat Decretum Gratiani dist. 96. c. 10. p. 303. Duo sunt, Imperator Auguste, &c. papam esse aureũ, Imperatorem verò plumbeum. Itaque orthodoxa religio propter honestatem est defendenda, heterodoxa ob turpitudinem deserenda.

Clemens enim I. cum Græcis statuit, communia debere esse amicorum omnia: in omnibus autem sunt sine dubio & conjuges. To n. 1. Concil. Coloniæ 1538. p. 26. edente Petro Crabbe, Ordinis D. Francisci, ad Carolum V. Imperatorem.

Ruewardus Tapper Decanus & Cancellarius Lovaniensis in orationibus Theologicis, Coloniæ anno 1577. excusis, pag. 219. ita scribit: tertia causa est scandalosa vita Ecclesiasticorum, & neglectus nimius cultus divini, in officiis privatis & publicis. Nam magna pars eorum sunt homines penitus inutiles, divini & humani juris imperiti & otiosi, gulæ & luxuriæ dediti, mancipia ventris, avari, plurales in beneficiis, quorum ne uni quidem serviunt, nec servire sunt idonei, mirum quæstum facientes ex aucupatis beneficiis, venatores & quasi aucupes sacerdotiorum & dignitatum, beneficia copulantes beneficiis, ne cogitantes quidem de ullo officio reddendo.

Idem p. 199. de abusibus & lapsu disciplinæ, quibus totum Ecclesiæ corpus est *contaminatum*, modò non agi ut cum adversariis. Et agnoscimus ipsi, & ingenuè confitemur, *gemimus & deploramus, in corpore Ecclesiæ a planta pedis usque ad verticem capitis non esse sanitatem. Et corrupta esse*

omnia, præsertim in statu Ecclesiastico, omnesq; sua quæ sunt quærere, & studere avaritiæ, atque per dispensationes super beneficiorum pluralitate, & super aliis plurimis, super quibus *nec Christus ipse dispensare posset*, per commendationes Abbatiarum & Episcopatuum, per monstrosas provisiones, regressus & retrogressus, *omnia esse venalia*, sub prætextu tamen, nescio cujus causæ rationabilis, quæ ex more nullo facto examine præteritur, & Bullis inseritur semper, multamque propterea in capitibus Ecclesiæ damnabilem esse *hypocrisin*.

Concludamus hanc oratiunculam 12. graduum fidei verbis S. Brigittæ canonizatæ (sæpè etiam est mulier Verba opportuna locuta) quæ in Extravagantibus revelationibus ita exclamat: Inquire ulterius, ait Christus cuidam Archiepiscopo, & audi, qualis est dispositio Romanæ Curiæ, quæ *sedes* mea deberet esse. Sicut enim in sede quatuor sunt columnæ, sustentantes, & medium quoddam, in quo sedens quiescit: sic in sede mea, quam summis Pontificibus reliqui, deberent esse quasi quatuor columnæ. Humilitas scilicet, Obedientia, Justitia & Misericordia, & medium scilicet, divina Sapientia cum divina charitate. Sed hæc mutata est, & assumta *nova sedes*, in qua est Superbia pro Humilitate, propria voluntas pro obedientia, amor pecuniæ pro justitia, ira & invidia pro misericordia, medium autem vocari Sapiens & magister ad mundum: *Ecce sic eversa & immutata est sedes mea.*

Capite 51. pag. 825. Romæ.

Tantùm fatidica.

Quod eversum & immutatum est, id defecit:

Romana Catholica fides eversa & immutata est.

Ergò Romana Catholica fides defecit, & cum Sede etiam privilegia expirarunt.

ORATIO II.

De Ecclesiæ Romanæ Sanctitate.

QUod olim Apostolus Jacobus c. 2. Omnibus nomen Christianismi præ se ferentibus, sed facto negantibus inculcat, dicens, monstra mihi fidem tuam ex operibus tuis, & ego monstrabo tibi fidem meam ex operibus meis, id de omnibus hypocritis asseverare possumus: qui quidem notitiam & assensum mysteriorum Dei, & sic fidei Christianæ habent, fiduciam verò non habent: est enim fides eorum mortua. Et hoc

sensu

ſenſu concedimus, fidem ſolam non juſtificare nudam notitiam, nudum aſſenſum nō juſtificare. Hypocritæ enim & Diaboli credunt, ἀλλὰ φρίσσουσι, ſed contremiſcunt. Pars enim principalis fidei, Fiducia meritum Christi apprehendens, ſibique applicans, ipſis deeſt. Hinc cum pia antiquitate Heſychius ſuper Levitici cap. 14. miſeratus Deus humanum genus cum illud ad explenda Legis opera infirmatum vidiſſet, jam non ex operibus ſalvare, ſed per gratiam hominem voluit. Gratia verò ex miſericordia & compaſſione probatur, *& fide comprehenditur ſola*, non ex operibus, ut Paulus dicit Epheſiis. In hunc ſenſum & conſenſum graviter Theophylactus in c. 9. Johannis: πολλοὶ γὰρ θεοσεβεῖς μέν εἰσι, τὸ θέλημα δὲ τοῦ θεοῦ οὐ ποιοῦσι. δεῖ δὲ ἀμφότερον προσεῖναι, καὶ θεοσέβειαν καὶ θελήματος θείου πλήρωσιν, ἤτοι πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, κεφαλαιωδέστερον δὲ εἰπεῖν, θεωρίαν καὶ πρᾶξιν. Τότε γὰρ ζῇ ἡ πίστις ὅταν καὶ τὰ ἔργα ἔχῃ τὰ θεάρεστα, ἐξ ὧν ἡ ἀγαθὴ συνείδησις παραγίγνεται, ὥσπερ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἔργων ἡ πονηρὰ συνείδησις, καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τότε ζῇ, ὅτε καὶ πίστιν ἔχουσι· χωρισθέντα δὲ ἀπ' ἀλλήλων νεκρά ἐστι, καθὼς ἔγραπται, πίστις χωρὶς ἔργων νεκρὰ, καὶ ἔργα δίχα πίστεως. id eſt, Multi Dei cultores quidem ſunt, voluntatem autem Dei non faciunt. Oportet utraque adeſſe, Dei cultū & voluntatis divinæ adimpletionem, hoc eſt, fidem & opera, velut Paulus nominat, fidem & bonam conſcientiam, vel brevius dicendo, Theoriam & Praxin. Tunc enim revera vivit fides, quando opera habet Deo placentia, è quibus bona conſcientia naſcitur, ſicut à malis operibus mala conſcientia: & rurſus, opera tunc vivunt, quando fidem habuerint, ſeparata autem ab invicē, mortua ſunt, ſicut quando eſt fides ſine operibus, mortua eſt & opera ſine fide mortua ſunt. *In ſanctificatione.*

In prima oratione oſtendimus aliquot argumentis, Romanam Eccleſiam non eſſe unicam illam fidem, non unicam religionem; jam diſpiciamus, an eadem habeat ſanctitatem, quam jactat, & plenis buccis oſtentat. Benignè audite, ſincerè abſque affectibus judicate.

Si ex Concilio Tridentino quærimus, quinam ſint Fideles & ſic ſancti (fides enim à ſanctitate divelli aut ſequeſtrari non poteſt) reſpondebit Seſſ. 6. c. 15. fideles vocari quoque fornicarios, adulteros, molles, maſculorum concubitores, fures, avaros, ebrioſos, maledicos, rapaces, cæteroſque omnes, qui lethalia committunt peccata. At multi ſunt ſolo nomine ſancti, revera autem infideles, athei, polluti & ſimiæ, de quibus eleganter olim Gregorius Nyſſenus ad Harmonium p. 425. quid nomen & profeſſio Chriſtianorum ſibi velit: ita autem ſcribit: ſunt

quendam in urbe Alexandria circulatorem & præstigiatorem exercuisse ac docuisse *simiam*, ut agilitate quadam in formam & habitum *saltatricis* seseque componeret, eique saltatricis apposuisse personam, ac vestem circumdedisse, exercitio convenientem, & cum chorum ei adhibuisset, placuisse ac celebratum hominum sermone, in pretio fuisse propter simiam, quæ ad cantilenæ modos ac numerum se flecteret contorqueretq; ac per omnia quæ faciebat, & facere videbatur, naturam occultaret. Cum autem capti essent rei novitate spectatores, quendam cæteris astutiorem ibi fuisse, qui ludo quodam inhiantibus spectaculo ostenderit, *simiam esse simiam*. Acclamantibus enim cunctis & applaudentibus agilitati Simiæ ad cantum & modulationem, aptè se moventis & circumagentis, projecisse eum ajunt in orchestra è bellariis ea, quæ talium bestiarum ingluviem attrahunt atque incitant: illam verò nihil cunctatam, ut viderit ante chorum dispersa amygdala, oblitam & saltationis & plausuum & vestis ornamentorum, accurrisse ad ea, & manuum patinis collegisse, quæ inveniret; & ne impedimento esset, *personam ei detraxisse* celeriter, atque unguibus suis assimilatam famam corrupisse, atque dilacerasse, atque ita pro laudibus & admiratione risum abundè spectatoribus movisse, ut quæ turpis ac ridicula ex personæ reliquiis se conspiciendam præberet.

Quemadmodum igitur illi non satis sunt falsa atque assimulata adscitaque forma ad hoc ut homo existimaretur, deprehensa per ingluviem bellariorum natura: ita qui non verè ipsam naturam suam fide formaverint, facilè per Diaboli escam & ingluviem convincentur, *quod aliud sint, atq; præseferant* ac profiteantur. Pro caricis vel amygdalis aut hujusmodi aliquo cibo vana gloria, ambitio lucri voluptatisq; studium, & quæcunq; sunt alia hujusmodi mala; Diaboli annona, loco bellariorum, avidis hominibus proposita Simiarũ similes animos facilè produnt, qui per *fictam imitationem Christianismum simulant*, temperantiæ, mansuetudinis, aut alicujus alterius virtutis personam in tempore afflictionum & calamitatum sibi detrahentes & amoventes.

Tantùm Nyssenus.

Ficta sanctitas, nulla sanctitas, imò duplex iniquitas. Descendamus ad Ecclesiæ Romanæ Ordines, & quidem ad Pontificis Romani Sedem

Haganoa 1514. Petrinã, de qua ita scribit Gabriel Barelcta, Ordinis Dominicani, serm. 22. fol. 52. A tempore Petri usque ad S. Silvestrum fuerunt 32. Papæ, qui per Martyrium ferè omnes transierunt, unde post Sixtum diu vacavit Papatus

tus & nullus ipſum volebat duplici ratione. Primò ratione mortis, quia erant primi : ſecundò ratione paupertatis : ſed poſtquam Eccleſia eſt dives facta per Conſtantinum, nullus reperitur qui eum renuat, imò per mille vias quæritur : & pag. 194.b. ſed hodie per munera, per Simonias ingreditur ad eum.

1. *Papirius Maſſonus*, rigidus Catholicus in Julio III. pag. 401. b. Hæc narramus, quia ſic geſta ſunt. Quòd ſi Pontifices nolunt turpia aut nefaria de ſe narrari, nihil ejusmodi faciant, aut cum fecerint, non putent ea iſta ita latere, ut & ſciri & poſteris narrari nequeant. Quanquam *in Pontificibus nemo hodie Sanctitatem requirit*: optimi putantur, ſi vel leviter boni ſunt, vel minus mali, quam cæteri mortales eſſe ſoleant.

2. *S. Brigita* (teſtimonio Bellarmini de indulgentijs l.1. c.3. p.442. Vidua ſanctiſſima, cujus revelationes diligenter examinatæ & approbatæ per viros doctiſſimos fuerunt) de ſanctitate Romana ita loquitur lib.3. c.27. p. 212. Omnes gradus à ſua laudabili diſpoſitione *Apoſtataverunt*, quia charitas Dei verſa eſt in cupiditatem mundi. Nunc autem verſa eſt in *ſcoriam*, & principes ejus homicidæ. O, ſi agnoſceres dies tuos, ô Roma, fleres utiq; & non gauderes: *Roma*, quippe in diebus antiquis erat quaſi tela colorata omni colore pulcherrimo & contexta nobiliſſ. filo. *NB*
Terra quoque ejus erat colorata colore rubeo, id eſt ſangvine martyrum, & contexta id eſt commixta oſſibus ſanctorum. Nunc autem portæ ejus deſolatæ ſunt, quia defenſores & cuſtodes earũ inclinati ſunt ad cupiditatem: Muri ejus depreſſi ſunt, & ſine cuſtodia, quia jam *non curant animarum damna*, ſed Clerus & Populus, qui ſunt murus Dei, diſperguntur ad faciendum utilitatem carnis. Vaſa divina venduntur contemptibiliter, quia ſacramenta Dei propter pecuniam & favorem mundanum diſpenſantur. Altaria verò deſolata ſunt, quia qui celebrat, cum vaſis manus habet à charitate Dei vacuas, & oculos ad offertorium, & licet Deum *verè habeant inter manus:* cor tamẽ *vacuum eſt à Deo*, quia mundanis vanitatibus eſt repletum: ſanctum verò ſanctorum, ubi olim conſummabatur ſummum ſacrificium, ſignificat deſiderium divinæ functionis & viſionis de quo aſcendere deberet charitas ad Deum & proximum, & odor totus continentiæ & virtutis. Nunc autem ſacrificium conſumitur in anno, id eſt, in mundo, *quia ficta divina charitas verſa eſt* ad incontinentiam & mundi vanitatem. *Talis eſt Roma corporaliter*, ſicut vidiſti: nam altaria plura deſolata ſunt, offertorium expenditur in tabernis : offerentes

plus vacant mundo quàm Deo, veruntamen ſciat, quod à tempore Petri humilis, uſque dum Bonifacius aſcendit ſedem ſuperbiæ, innumerabiles animæ aſcenderunt in cœlum.

Lib.4. c.33. p.273. Igitur Domini, non miremini, ſi nominavi Romam, urbem infelicem pro talibus abuſionibus, & multis alijs Eccleſiaſticis ſtatutis graviter contrarijs: *quare timendum eſt catholicam fidem in brevi deperire, niſi talis venerit, qui Deum ſupra omnia* & proximum ſuum ſicut ſeipſum *diligat, fide non ficta, omnes abuſiones abolendo.* NB.

Lib.4.c.57.p.292. Mater loquitur. Roma eſt quaſi ager, ſuper quem Zizania excrevit: ideò prius debet mundari cum *acuto ferro*, inde *igne purgari*, poſtea arari in jugo boum.

Lib.4. c.132 .p.398. Sic ſacerdotes non loquuntur mirabilia mea, nevè docent doctrinam meam, ſed mundi amorem, ſuam voluptatem prædicant, & nihil eſſe imputant, quod pro eis feci. Secundo *perdiderunt clavem, qua miſeris deberent aperire cœlum: illam autem, qua aperitur infernus, diligunt, & reconditam habent in ſindone munda.* Tertio de juſto faciunt iniquum, de ſimplice Diabolum, de ſano ſauciatum: quia omnis qui accedit ad eos cum tribus vulneribus, ab eis habebit quartum: ſi cum quatuor venerit ad eos, recedit ab eis cum quinque, quando viſo exemplo pravo ſanctorum, peccator fiduciam peccandi ſumit, & incipit de peccato, quod prius reputabat erubeſcibile, gloriari: ideo ipſis erit amplior maledictio præ alijs, quia ſe ita ſua perdunt, & alios exemplo ſuo lædunt. Quartò quia mè ſanctificare deberent, *ore ſuo vendunt me.* Ipſi ſunt *deteriores Juda*: Judas enim peccatum ſuum recognovit, & pœnituit, licet infructuosè: *iſti ſe juſtos dicunt & oſtendunt.* Judas retulit pecuniam ad emtores: iſti autem obſervant ſuis uſibus. Judas vendidit me, antequam redemiſſem mundum, iſti poſtquam redemi mundum, & non compatiuntur ſuper ſangvine meo, qui plus clamat vindictã, quàm ſangvis Abel Judas vendidit me pro ſolis denarijs: iſti autem omni mercimonio, quia non accedunt ad me, niſi ſperent ſibi fructum. NB.

Lib.4.c.133.pag 401. Chriſtus inquit, conſtitui ſacerdotes, ut ſtarent ante me, quaſi in 7. Ordinibus; deberent enim eſſe patientes, quaſi oves, ſtabiles q. murus boni fundamenti, animoſi q. milites, ſapientes q. ſerpentes, pudici q Virgo, mundi q. angelus, ardentes amore q. ſponſa ad cubile viri ſui. Nunc autẽ averterunt ſe peſſimè: ſunt feri q. Lupi rapaces, qui in fame & cupiditate ſua nihil edunt, *nulli deferunt honorem*, nihil

cru-

erubescunt. Secundò instabiles quasi lapis in muro infirmo, quia diffidunt de fundamento, id est Deo, quod non possit eis dare necessaria, vel non velit sustentare eos. Tertiò sunt in tenebris quasi fures, ambulantes in tenebris vitiorum, nec sunt audaces quasi milites ad pugnandum pro honore Dei, vel ad aggrediendũ opus virile. Quarto sunt quasi *asinus*, qui caput inclinat ad terram; sic ipsi stolidi & insipientes semper terrena meditantur, & præsentia, nunquã futura. Quinto impudici sunt *sicut meretrices*, procedunt ad me in habitu meretricio, omnia membra habent ad luxuriandum. Sexto sunt quasi pice deformiter maculati: omnes qui accedunt ad eos, deturpantur. Septimo sunt abominabiles quasi Vomitus, & levius & melius esset mihi accedere ad vomitum, quàm ad dilectionem habendam cum eis: ita abominabiles sunt, ut omnis exercitus cœli abominetur eos.

Lib. 4. c. 142 p. 411. Audi *Gregori*, Papa. XI. verba quæ ego loquor tecũ, & diligenter attende ad ea, quæ dico tibi. Cur tantum odis me, quare tantã est audacia tua & præsumptio tua contra me. Nam curia tua mundana, deprædatur cœlestem curiam meã. Tu vero superbè spolias me ovibus meis, bona quoq; Ecclesiastica, quę mea propria sunt & bona subditorũ Ecclesiæ meæ indebitè extorques, & surripis, & das illa amicis meis temporalib. &c. Postquam sic veneris, extirpa, evelle & dissipa omnia vitia de curia tua. Remove etiam à te consilia carnalium & mundanorum amicorũ. Aggredere ergò & noli timere, consurge viriliter & induere fortitudinem confidenter, *incipe renovare Ecclesiam meã*, quam ego acquisivi meo proprio sangvine, *& renovetur, & spiritualiter reducatur ad pristinum statum suum sanctũ, quia jam nunc magis veneratur lupanar, quam sancta mater Eccesia.* NB.

Lib. 7. c. 7. p. 632. Multi summi Pontifices fuerunt ante Papam Johannem *qui sunt in inferno &c.* (Quorum fides defecit, illi non sunt successores Petri. Quorundam pontificum Romanorum fides defecit. Ergo quidam Pontifices Romani non sunt successores Petri)

Contra Monachos Benedictinos.

Sancta Brigita lib. 4. cap. 127. pag. 389. Nunc Patres tui quærunt vestes, quæ excitant luxuriam & abominantur asperitatem, quærunt indumenta, quæ placent hominibus, & quæ carnem excitant ad carnale.

Lib. 7. c. 31. p. 675. *O Roma mea, o Roma mea*, Papa contemnit te & non attendit ad verba mea, *sed recepit dubia pro certis.*

Lib. 6.

Lib.6.c.96.p.603. ipse clamabat, venite & videte me, in pompa & ambitione, plus quam Salomonem, Venite ad Curiam meam *& exhaurite bursas vestras et invenietis perditionem animarum vestrarum.*

Lib.4.c.133.p.402. Audite insuper, amici mei, qualem dignitatem contuli Sacerdotibus, præ omnibus angelis & hominibus. Ego dedi eis quinque. Primò potestatē ligandi & solvendi, in cœlo & in terra. Secundò dedi eis, ut de inimico pessimo facerent amicum, de Diabolo angelum meum. Tertiò dedi eis potestatem prædicandi verba mea. Quartò consecrandi & sanctificandi corpus meum. *Quod nullus angelus facere potest.* Quintò tractare corpus meum, quod nullus vestrum, si jacerem ante vos, auderet contingere. Nunc conqueror super te quinque. Primo, *quod infernum aperiunt, & claudunt cœli m ingredientibus.* Secundò de amico faciunt inimicum, & eum, qui accedit ad eos, cum uno vulnere vulnerant duobus, quia videns vitam confusam sacerdotū, cogitat secum: si ipse facit, magis ego faciam. Tertiò verba mea annihilant, & mendacium suum affirmant, veritatem meam negant. Quartò *vendunt me ore suo*, quem sanctificare deberent. Quintò corpus meum amariùs crucifigunt, quàm Judæi.

Lib.4. c.33.p. 271. *Spiritualiter infelix est urbs ista* (Roma) quia multæ Constitutiones, quas sancti Papæ, ex infusione Spiritus sancti ad Dei laudem & animarum salutem in Ecclesia statuerunt, *jam delete sunt.*

Lib.1.c.56.p.91. *Clerici* hujus temporis receperunt decem mandata mea, & composuerunt in unum verbum: Quid est hoc unum verbum? *porrige manum & da pecuniam*; hæc est sapientia eorum, *loqui pulcrè, & agere malè.*

Lib.4.c.49.p.286 In pavimento significantur Episcopi & Clerici seculares, *quorum cupiditas nullum habet fundum*, de quorum superbia & vita luxuriosa procedit fumus, ob quem abominantur eos omnes angeli in cœlis, & amici Dei in terris.

Tantum S. Brigita.

Venet.1566 3. Audiamus testimonium *Isidori Clarij* Episcopi Fulginatis oratione quinta, in sermonem Domini secundum Matthæum p.14. jam vero *nundinæ illæ Ecclesiasticæ*, quæ Ecclesiæ faciem ita deturpaverunt, ut nulla in ea reliqua sit species neque decor, quam aliam ob causam, nisi *avaritiæ gratia* Christianum Orbem invasēre? Quid dicam nunc, cum Episcopatum, cum

bene

patuum, cùm beneficiorũ Ecclesiasticorum mentio fit, quid, inquam, cogitatur aliud, quàm proventus, quàm pecuniæ, ut is Episcopatus exiguus sit, qui tenues fructus reddat, quamvis alioqui decies centena hominum millia regenda habeat. Contra verò is magnus, qui ingentes reditus possideat, tametsi neminem habeat hominem, quem regat: ita pecuniæ obediunt omnia.

Oratione 26. jubentur Christiani viri assiduè incumbere precationibus, psalmis, hymnis, canticis spiritualibus, & plerique vestrum ab istis ipsis prorsus sunt alieni. Sacra lectio tam à multis vestri Ordinis ignoratur, ut nemo ferè è vobis sit, qui *sacra Biblia*, aut saltem Novum apud se habeat Testamentum, qui cùm solus sit spiritus atque animi cibus, & unicum interioris hominis præsidiũ ac robur, atq; ille à Paulo appellatus *Gladius Spiritus*, quo inprimis utendum est adversus principatus, adversus potestates, adversus mundi Dominos, Rectores tenebrarũ seculi hujus, adversus spirituales astutias in Cœlestibus, quo præcipuè carnis vitia coërceantur; ego sanè non admodum miror, si qui ex vobis in eadem vitia delabantur, cum remedia, quibus ei caveri possunt, negligatis. p.100.

Orat. 27. p. 202. b. Verum quod primum admonendi estis, illud est, me in *hac visitatione*, non eos vos recepisse, qui esse deberetis, pastores videlicet ac doctores, ut *plerosque vestrum negotiatores potius quàm sacerdotes deprehenderim.*

Orat. 29. p. 112. b. Circumfertis sententiam quandam, quam Augustini esse dicitis, quod scilicet, *si non castè, saltem cautè agendum sit*, cum quid minus sit honestè, & non veremini tantam notam tanto viro inurere, quem vultis scelera permittere, modo occultè fiant.

Orat. 36. p. 139. b. & 140. quæ res indicio est his sceleribus Deum vehementissimè irritari, quæ cogitatio multum me sollicitum reddit, quid tandem hac civitate sit faciendum, cum cerno illam ita carnis lasciviæ deditam; *ut infinitum pene meretricum alat numerum*, ut nullus in ea vicus liber ab his sordibus videatur, &c. Auferte, obsecro, tam ingentem vestræ civitatis ignominiam, & has sordes, hoc cœnum meretricum extrudite. Quod si indigenas meretrices, ne pudore afficiatur earum cognatio, quanquam id minimè probo, ferre omninò vultis, quam habetis excusationem, *Cum alienigenas toleretis?*

Idem *Isidorus Clarius* volumine primo Orationum, quas extraordinarias appellavit, ad Pium V. oratione 65. p. 322. b. Multos habemus sacerdotes, & qui ministri Domini vocentur, sed paucos admodum in

venias, qui idonei sint sese opponere ne Deus dissipet terram. Et hæc vestra inprimis civium culpa est, qui filios ac nepotes vestros curatis ad Ecclesiasticos gradus provehi, non ut sint sacerdotes Dei ac ministri Christi, sed ut Ecclesiasticis fructibus in profanos usus abutamini.

NB. P.323. Nunc vero nulla reperitur gens tam perditis moribus, quàm ij, *qui cognomen à Christo acceptum* in ipsius Christi injuriam circumferunt, & hoc propterea usu venit, quòd in factis nostris divini honoris rationem habemus, quem dum contemnimus, meritò repetitis castigationibus continuò premimur.

Orat.28.p.120.b. Nostro seculo *nihil ferè de fide sanctorum* populo proponitur, sed *multa miraculorum fit mentio*, quæ *interdum finguntur*, vel talia sunt, ut de eorum auctore meritò dubitaveris: atque hujus erroris causa est *lucri cupiditas*, ob quam *scelerati sacerdotes multa mentiri quotidie deprehenduntur*, interdum stultus vulgi error in causa est, qui si videant e.g. lanuginem ex parietis humiditate apparere in imagine, & eam imaginem consecrant posteritati, ut taceam eos, qui arte quadã prodire aquam faciũt ex alicujus imaginis oculis, ut lachrymari videantur, *& ex hoc mentito miraculo*, lucri plurimum faciunt. Longum esset recensere, quæ scelesti *Impostores quotidie fingunt*: Sic expositę sunt passim *reliquiæ ad quæstum*, ex quo multi occasionem acceperunt, *Magis sanctorum ossibus fidendi, quam Deo vivo*: Corrigendus est ergo *hic abusus*, ne harum superstitionum introductione *religio corrumpatur*.

Orat.45.p.211. Qui mores reperiri possunt vitiosiores ijs, qui nunc in omnibus viris & fœminis esse deprehenduntur, ubi major habendi cupiditas, aut potius rabies & furor, ubi major ambitio? ubi in victu & cultu luxuria intemperantior? apud quos ethnicos graviores inimicitiæ, odia, dissensiones unquam reperta sunt? & tamen Christianos appellare nos audemus? &c.

P.236. non intelligimus *nos solo nomine esse Christianos*?

Orat.44.p.317.b. Hæc autem omnia ex eo proficisci, quod *nulla nunc fides est*, facilè intelligetis, si cogitationem referatis ad ea tempora, quibus viva erat hæc Fides, atque in Christianorum pectoribus vigescebat.

Orat. 28.p.119.b. nunc instituuntur *exorcistæ*, ijs prędititi morib', qui opus habeant ipsi potius, ut Dæmones, quorum operibus pleni sunt, ab

eis.

eis eijciantur, quàm ut expellere ab aliis Dæmones possint: nunc pro sacris illis verbis ac signis introducuntur *superstitiosissimi exorcismi, & sacrilegæ adjurationes*, quibus verba peregrina & commentitia, ignoti etiam characteres & figuræ adhibentur ac permiscentur, quin hos characteres & figuras ac ignotas literas stultis hominibus *divendunt*, persuadentes illis, quod dum ejuscemodi characteres secum portaverint, securi à periculis sint futuri; quod lex divina damnat, & Ecclesia pronunciat, esse fidei Christianæ & baptismi prævaricatores, ethnicos, apostatas & Dei inimicos effectos.

Orat.15 p.67.b. Quibus rebus significatio fit, Christianos nos nimium esse prolapsos, cum & mala tam vehementer creverint, *veræ pœnitentiæ*, quæ pro scelerum magnitudine intendi magis ac magis debuerat, *nulla pene existant vestigia*.

Orat.36 p.155. neque minus huic peccato obnoxij sunt *Ecclesiastici præsules*, qui indignos, accepta pecunia, ad Ecclesiarum gubernacula admovent, & furto addunt sacrilegium; an non furari est, vendere ea, quæ Gratis fuerant danda?

Volumine Secundo.

Orat.103. fol. 239.b. Qua in re habeo, quod multum de plerisque vestrum querar, qui non contenti suis uxoribus, atque adeo illis spretis, alienis adhærescunt, *pellices habent, meretrices sectantur*. Ex quibus quidã non juvenes, sed jam canis aspersi, caput; à meretricibus tamen nesciunt abstinere, nec cogitant, quàm turpe sit, senem lascivire? Si paulus ad Urbem vestram venerit, quid ageretis, qui ob unum scortatorem tam severus in Chorinthios fuit? *si in hac urbe cerneret, plures penè esse meretrices & pellices quàm honestas mulieres*, profectò non agnosceret Urbem Christianam.

Orat.97. p.186. *sed nunc optimi quique mores ab Ecclesia tolluntur*. Et tantùm Isidorus Clarius.

4. *Iunior Ludovicus Parisetus* Regiensis ad Pium IV. Pontificem Maximum epistola 7. p.16. quam deformiter & nocuè cadat in Pontificem Affectus improbitas atque impotentia, præter aperta rationis & justitiæ argumenta probare etiam possunt abundè facta superiorum, exemplaque Pontificum, qui cognationis & suorum extollendo- *Bononiæ* 1560.

rum studio affecti, tantum tulerunt in sacram Ecclesiam dedecoris atque nocumenti, ut nihil propemodum fuerit prætermissum, quod non corruperint, & quod tam rerum quàm personarum causa nō depravarint. Tantum pravis delatum fuit affectibus; & tam indulgenti studio peccatum fuit in deferendis, sine delectū, meritorum muneribus atque facultatibus, ut nihil penè relictum sit superstes in Dei Ecclesia formæ ejus atque integritatis, quæ ex ipsa institutione capitisque ipsius conditione requiratur.

Epistola 13. p.29. Temporibus nostris nonnulli fuêre Pontifices, qui prætenta hac summa potestate, divinoque hoc jure, eò ducti sunt licentiæ atque audaciæ, ut impotenter affecti, & temeritate acti, atque avaritia, non solùm civilis justitiæ humaniq; juris præscripta temerarint, sed sacras etiā leges diviniq; juris majestatem violarint. Quo factum fuit, ut, dum sibi vendicarent plus quā liceret, & pietati conveniret Christianæ, amitterent, quòd justè deberetur, & in causa essent, ut gentes rebellarent, & tumultu graviter concitato recederent ab officio.

Epistola 23. p.52. Pontifices etiam ipsi, licet Concilium indicerent, viderique vellent favere Concilio faciendo: tamen obices quærere, & impedimenta adjicere deprehensi sunt, & quantum fieri potuit, furtim procurarunt, *ne quid concluderetur in causa morum*, aut aliquid administrationis sacræ rectificandæ gratia expediretur.

Epistola 28. p.64. quosdam aliquando abusus rationis, licentiaque effrenis adegit pontifices, ut in deferendis curandi pascendique gregis muneribus nihil minus expenderint, quàm gregis ipsius utilitatem atque salutem, sed duntaxat studio ditandi suffarciendique suos moti, peculium luxui, Veneriq; dotem ex sacris pastorei muneris curarint constituendam.

Epistola 34. p.82. Fuerunt nostra ætate, quorum memoria infamis supersit adeò & damnata propter Pontificiæ abusum potestatis, ut eorū conditioni miserrimam quamq; hominis fortunā rear anteferendam. Eò licentiæ atq; impudentiæ se provehi siverunt, ut nulla neq; Dei neq; hominum æstimatione habita, tam sacris abusi sint opibus quàm potestatis ipsius usum nefarijs commercijs profanarint.

Epist. 48. p.120. quin admirer mirificè, eò perversitatis & impudentiæ interdum ab aliquibus Pontificibus deventum fuisse, ut non solùm non erubescerent cōmittere, quę toto cœlo aberrarent ab institutis,

vita-

vitaque Christi, sed perfricta etiam fronte sibi tantò magis placere palpareque viderentur, quantò pejora, Christoque magis & pietati contraria committerent. Eam in opinionem quandoque veni, ut crederem eos vel intellectu omninò stupidos esse, *vel nihil eorum credere*, quæ religionis dogmate assererentur, & ad animorum immortalitatem, vitæque futuræ rationem pertinentia Christi traditione atque documentis continerentur. *NB.*

Epist.55.p.140. Quanto cum detrimento atque dedecore careant hac virtute, qui principatus agant, & sacro præcipuè dominandi jure polleant, testari potest superiorum recens Pontificum memoria, qui sic ira furentes se præbuere aliquando, ut nihil ab insania differentes, ea cōmiserint, quæ non minus indignitatis atque insaniæ, quàm dedecoris atque damni præterre viderentur. In quas iracundi rerum ineptias irruerint, & quas in Ecclesia Tragœdias ira insanientes excitarint, tantò melius tu nosti, quantò propius inspexisti. Tantum Ludovicus Pariscetus.

5. *Nicolaus Cusanus* Tom.2. Exerc.l.2.p.29.b. Si res consecratæ ad alium, quàm proprium usum applicentur, *est superstitio*, ut aqua benedicta quæ bibitur contra infirmitatem, vel spargitur ad fertilitatem, & datur aliquando brutis. Et de lumine cerei paschalis, aquæ baptismalis. Abstinentia à capite in honorem sanctę Apollonię vel Blasij luminis consecrati. Crux facta de lignis palmarum, balnea in vigilia Nativitatis & Carnisprivij contra febres & dentium dolorem, non comedere carnes in die Natalis Domini contra febres, vel ad honorandum sanctum Nicolaum, pro divitijs acquirendis, petendo eleemosynam, eundo ad sanctum Valentinum contra morbum caducum, ponderando puerum cum siligine vel cera, portare crucem circumquaque per campum in vere contra tempestates, in certis oblatis super altare, sicut lapidibus in die S. Stephani & sagittis Sancti Sebastiani.

6. Audiamus quæ Consilia *Clementi* VIII. Pontifici Maximo *Bellarminus Cardinalis* dederit. Videntur mihi sex quædam res esse, quæ *reformatione indigent*, nec sine periculo negligantur. Prima res est diuturna vacatio Ecclesiarum. *In vita Bellarm. lib. 3. cap. 5 p. 252*

Pag. 253. Pontifex ad hæc, in hac prima re, inquit, sive in hoc primo capite *fatemur nos peccasse & peccare.*

Rursus Bellarminus: secunda res est, inquit promotio minus utilium Prælatorum.

Tertia res est absentia Pastorum ab Ecclesiis.

Pontifex ad ista: in hoc fatemur, *nos peccasse*, quia nimis facilè indulsimus Episcopis, ut possint venire Romam.

Quarta res est Polygamia spiritualis, cum videlicet uni personæ plures Ecclesiæ committuntur.

Quinta res est facilis translatio Episcoporum de una Ecclesia ad aliam.

Sexta res est Episcopatuum resignatio sine legitima causa.

Quid Clemens VIII. Bellarmino respondit?

Hæc paucula, inquit p.259. ita cursim diximus, non ad excusandas excusationes in peccatis, sed ut ipsa potius misereatur difficultatibus, quibus impliciti in has ærumnas incidimus. *Fatemur* enim nedum in istis, sed in aliis multis *imò in omnibus peccasse, & in nulla re muneri nostro satisfecisse, nec satisfacere.*

Inde sic argumentamur: Qui in omnibus peccat, in nulla re muneri suo satisfacit, ille indiget correctione & Reformatione.

Pontifex Romanus Clemens VIII. in omnibus peccavit, & in nulla re muneri suo satisfecit. Ergò Pontifex Romanus, Clemens VIII. indiguit correctione, & Reformatione, & per consequens Ecclesia Romana non est sancta: quod erat ex autoribus Catholicis demonstrandum.

ORATIO III.

An Ecclesia Catholica ita semper fuerit, sit & futura visibilis, vel visibilitas sit de essentia Ecclesiæ Catholicæ?

Tomo III. VErè & graviter olim *S.* Augustinus de Trinitate l.4.c.6. contra rationem, inquit, nemo sobrius: contra Scripturam nemo Christianus: contra Ecclesiam nemo pacificus senserit. Contra rectam enim rationem insurgens, sensus & experientiam tollere videtur. Sacram Scripturam autem negans, divinam majestatem violat, & principium religionis Christianæ annihilat. Inde verè & severè S. Chrysostomus homilia 49.

ſia 49. ex cap. 24. Matthæi, fol. 952. Et quare jubet hoc tempore omnes Chriſtianos conferre ſe ad ſcripturas? Quia in tempore hoc, ex quo obtinuit hæreſis illas Eccleſias, nulla probatio poteſt eſſe veræ Chriſtianitatis neque refugium poteſt eſſe Chriſtianorum aliud, volentium cognoſcere fidei veritatem, niſi Scripturæ divinæ. Antea multis modis oſtendebatur, quæ eſſet Eccleſia Chriſti, & quæ gentilitas: nunc autem nullo modo cognoſcitur volentibus cognoſcere *niſi tantummodo per ſcripturas.* Quare? quia omnia hæc quæ ſunt propriè Chriſti in veritate, habent & hæreſes illæ in ſchiſmate: ſimiliter Eccleſias, ſimiliter & ipſas Scripturas divinas, ſimiliter Epiſcopos, cæteroſque Ordines Clericorum, ſimiliter baptiſmum, ſimiliter Euchariſtiam, & cætera omnia, denique ipſum Chriſtum.

Volens ergò quis cognoſcere, quæ ſit vera Eccleſia Chriſti, unde cognoſcat in tantæ confuſione ſimilitudinis; niſi *tantummodo per Scripturas.*

Cauſa eſt notior natura ſuo effectu.

Scriptura tanquam ſemen eſt cauſa Eccleſiæ (ex ſemine enim naſcitur Eccleſia)

Ergò Scriptura eſt notior Eccleſia ſuo effectu.

Videamus ergò an Eccleſia Catholica ſemper fuerit, ſit & futura viſibilis, numque viſibilitas ſit de eſſentia Eccleſiæ Catholicæ?

AVDITE ET IVDICATE.

Bellarminus de Eccleſia militante. l. 3. c. 12: nomine *Eccleſiæ ſemper viſibilis congregatio ſignificatur, nunquam tribuitur congregationi inviſibili.*

Audito nomine Eccleſiæ, hoſtis expalluit, inquit Edmundus Campianus in rationibus Eccleſiæ Anglicanæ oblatis.

Eccleſiam nos veluti Matrem obſervamus, honoramus, ſed non cultu religioſo adoramus: non enim *in Eccleſiam* credimus, veluti quidam per ἀκυρολογίαν defendere videantur.

Nomine autem Eccleſiæ Catholicæ non ſequimur Gretſerum ſcribentem: nos per Eccleſiam intelligimus Pontificem Romanum, ſed *Cyrillum Alexandrinum*, Glaphyr. l. 1. p. 114. Cum audis nominari Eccleſiam, *ſanctam credentium multitudinem exiſtima:* Ἐκκλησίαν ὅταν ἀκούσῃς, τὸ τῶν πιστευόντων ἁγίων πλῆθος ἴσθι τοι λέγειν. *Tom. 1. de ſenſ. Bell. p. 1450.*

Cui

Cui adstipulatur D. Jacobus Keller Tom. 1. p. 444. Die Kirch ist nichts anders als ein Gemein der Glaubigen.

S. Augustinus de civitate Dei l. 18. c. ult. p. 634. Nos ergò, qui sumus, vocamurque Christiani, *non in Petrum credimus, sed in quem credidit Petrus.* Quod sanctorum cœtus, ex recta fide atque optima vivendi ratione collectus, Ecclesia sit, inter eos constat, qui sapientiam degustarunt, teste Isidoro Pelusiota l. 2. epist. 246. Sicut unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus Pater omnium, id est una Catholica, electorum omnium multitudo, *per omnia & mundi loca & tempora seculi*, eidem uni DEO subjecta, monente Beda Tom. 4. in Cant. lib. 5. p. 798.

Hesychius in Levit. l. 4. p. 320. Universalis Ecclesia Hierusalem, est civitas Dei vivi, quæ continet Ecclesiam primitivorum, conscriptam in cœlis.

Chrysostomus in opere imperfecto homil. 6. p. 798. *Ubi est Fides, illic est Ecclesia: ubi Ecclesia, ibi Sacerdos: ubi Sacerdos, ibi Baptisma: ubi Baptisma, ibi Christianus.*

Bruno Carthusianus de novis in Ecclesia c. 2. p. 52. Totus mundus cœlo concluditur, tota Ecclesia Catholica intra Apostolicæ fidei & doctrinæ terminos continetur. Quicunque extra hos terminos est, profanus & infidelis est.

S. Athanasius tom. 2. quæst. 36. p. 329. Ecclesia siquidem dicitur propterea, quòd evocantur omnes: Catholica verò propterea, *quod per totum mundum diffusa sit.*

Chrysostomus in Psalmum 44. fol. 778. Vide enim Ecclesiam esse, quod dicebam, siquidem Sponsa est aliquando, nonnunquam Filia, quandoque Virgo, quandoque ancilla, interdum regina, interdum sterilis est, interdum mons, sed & hortus est, interdum fœcunda, interdum lilium, interdum fons est, denique omnia est. Quocirca cum hæc exaudieris, te hortor, ne existimes, *corporalia esse*, ἀλλὰ σύντεινόν σου τὴν διάνοιαν, τὰ γὰρ σωματικὰ τοιαῦτα εἶναι οὐ δύναται: mentem tuam potius intende ad scopum: neque enim hæc corporalia esse possunt. Exempli gratia sit, quod dico, mons virgo non est, virgo non est sponsa, regina ancilla non est. Omnia Ecclesia est. Cur ita? quia hæc non in corpore, sed in anima sunt. Hæc etenim in corpore, loco angustiore stricta fuerint, in animo autem nullam capacitatem obtinent, instar pelagi.

His

His ornamentis, ait Cyrillus Alexandrinus de adoratione l. 1. p. 3. *Ecclesia insignis admodum est, cum ornatum habeat spiritualem, qui non carnis oculis spectatur, sed intra animum & in corde positus est.*

Isidorus Pelusiota l. 2. epist. 246. Certò cognoscat, aliud Ecclesiam, aliud templum esse (nam ea ex immaculatis animis constat, hoc autem ex lapidibus & lignis ædificatur) &: Apostolorum tempore *nulla erant templa*, &c.

Ego verò, si mihi optio daretur, temporibus illis fuisse mallem, in quibus templa quidem non perinde ornata erant, *Ecclesia* autem divinis ac cœlestibus gratiis undique cincta & redimita erat, quàm his nostris, in quibus templa quidem omnis generis marmoribus cohonestata sunt, Ecclesia autem spiritualibus illis gratiis, *nuda ac vacua est*, ἡ δὲ ἐκκλησία τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων ἐκείνων ἐρήμη, καὶ καὶ γυμνὴ καθέστηκε

Concilium Ephesinum tom. 3. p. 235. Piam religionem non multitudo sed veritas ostendit.

Hieronymus Tom. 6. in cap. 5. ad Galat. p. 147. Ecclesia Christi non de Academia, & Lyceo, sed de vili plebecula congregata est.

Isidorus Pelusiota lib. 3. epist. 408. Quod florente Ecclesia, & nondum morbo laborante divinæ gratiæ circum eam, velut chorum agerent sancto videlicet spiritu res administrante, atque antistitum unumquemque incitante, ac Ecclesiam in cœlum convertente, omnibus notum & perspicuum est. Quod autem posteaquam ea morbo affecta est, ac seditione laboravit, omnia illa avolarint, atque non gratiæ duntaxat (neque enim ita gravis res esset, si hoc solum mali esset) sed etiam *vita & virtus a se esserint*, id quod nemini obscurum est. Ut enim alia omittam, una re cætera etiam significabo. Etenim pacis quidem nomen ubique est, res autem ipsa nusquam. Verùm Ecclesia fœminæ cuidam, *quæ ex antiqua felicitate excidit, ac signa tantum habet, similis est.*

Ad argumenta P. Georgii Schereri ita respondemus.

Tom. 1. de notis Ecclesiæ.

1. Arca Noë jam visibilis non est.
Ecclesia Catholica & universalis est arca Noë.
Ergò Ecclesia Catholica & universalis jam visibilis non est.
2. Domus illa, in qua pascha celebrabatur, jam visibilis non est.
Ecclesia universalis est domus illa, in qua pascha celebrabatur.

Ergò Ecclesia universalis jam visibilis non est.

3. Mons ille, ad quem omnes gentes confluere debent, jam visibilis non est.

Ecclesia universalis est mons ille, ad quem omnes gentes confluere debent.

Ergò Ecclesia universalis jam visibilis non est.

4. Turris David, ex qua mille clypei pendent, jam visibilis non est.

Ecclesia universalis est turris David, ex qua mille clypei pendent.

Ergò Universalis jam visibilis non est.

5. Regnum Messiæ non est visibile.

Ecclesia universalis est regnum Messiæ.

Ergò Ecclesia universalis non est visibilis.

6. Domus illa, in qua lucerna Evangelii in candelabro posita, splendet, jam non est visibilis.

Ecclesia universalis est domus illa, in qua lucerna Evangelii in candelabro posita, splendet.

Ergò Ecclesia universalis non est visibilis.

7. Navis illa, in qua Christus cum Apostolis, fluctibus marinis fuit jactatus, jam non est visibilis.

Ecclesia universalis est navis illa, in qua Christus cum Apostolis, fluctibus marinis fuit jactatus.

Ergò Ecclesia universalis jam non est visibilis.

8. Diversorium illud, in quod is delatus fuit, qui incidit inter latrones, jam non est visibile.

Ecclesia universalis est diversorium illud, in quod is delatus fuit, qui incidit inter latrones.

Ergò Ecclesia universalis jam non est visibilis.

9. Ovile, in quo oves Christi tutæ sunt à lupis, jam non est visibile.

Ecclesia universalis est Ovile, in quo oves Christi tutæ sunt à lupis.

Ergò Ecclesia universalis jam non est visibilis.

10. Corpus Christi, cujus membra esse volumus & cupimus, non est visibile.

Ecclesia universalis est Corpus Christi, cujus membra esse volumus & cupimus.

Ergò Ecclesia universalis non est visibilis.

Hinc D. Augustinus tom. 2. epist. 50. pag. 148. Ecclesia Catho-

ſola eſt Chriſti Corpus, cujus ille caput eſt Salvator corporis ſui. Extra hoc corpus neminem vivificat Spiritus Sanctus.

Chryſoſtomus in opere imperfecto homil. 47. p. 945. templum hominum eſt ædificatio lapidum, pulchrè compoſita: templum autem Dei eſt *congregatio Electorum, religioſe converſantium.*

11. Schola Spiritus S. non eſt viſibilis.
Eccleſia univerſalis eſt Schola Spiritus S.
Ergò Eccleſia univerſalis non eſt viſibilis.

12. Mater ſpiritualis non eſt viſibilis.
Eccleſia Catholica, univerſalis eſt mater ſpiritualis.
Ergò Eccleſia Catholica, univerſalis non eſt viſibilis.

Concedimus ergò, Eccleſias Topicas & particulares, Hieroſolymitanam, Antiochenam, Romanam, Alexandrinam, eſſe viſibiles. Catholicam autem Univerſalem, non eſſe viſibilem. Τὸ γὰρ καθόλου ἀόρατον, univerſale non eſt viſibile.

Itaque ex me quærens, ſi quis paganus & infidelis, exempli gratia, Imperator Turcarum, Rex Perſarum, aut Tartarorum, fidem Chriſtianam amplecti vellet, ad quam Eccleſiam particularem eſſet amandandus?

Reſpondeo ex S. Chryſoſtomo, ad eam Eccleſiam Topicam, in qua cognoverit fidei veritatem: fidei autem veritas tam eſt in Eccleſia Alexandrina quàm Romana. Atqui Eccleſia Alexandrina, Antiochena, Græcam, id eſt Schiſmaticam, imò Hæreticam ſectantur Eccleſiam: ubi autem hæreſis vel ſchiſma eſt, Veritas locum habere non poteſt.

Diſtinguendum hic cum Propheta Jeremia, inter pretioſum & vile, τίμιον ἀπὸ ἀναξίου: pretioſa ſunt in Græca Eccleſia, Decalogus, ſymbolum Apoſtolicum, oratio Dominica, poteſtas Clavium, Baptiſmus & Euchariſtia, rejectio Supprematus Papæ Romani, certitudo in articulo juſtificationis, Euchariſtia ſub utraque ſpecie. *Vilia ſunt Miſſa, Purgatorium*, oratio pro defunctis proceſſio filii à ſolo Patre. C. 15 v. 19.

Deinde corruptum duobus dicitur modis, aut ἁπλῶς *ſimpliciter*, aut κατά τι *ſecundum quid.* Eccleſiæ orientales non abſolutè ſunt corruptæ, ſed tantùm ſecundum quid: jam verò concludere velle à dicto ſecundum quid, ad dictum ſimpliciter, eſt paralogiſmum committere.

Aliam obvertunt prolepſin adverſarii noſtri, & à nobis monſtrari cupiunt unicam provinciam, unicam civitatem, unicum pagum, imò

unicum Doctorem Theologum, qui per omnia cum Augustana Confessione idem crediderit, idem docuerit? Distinguo inter quæstionem facti & Juris, inter quæstionem historicam & dogmaticam.

Quæstionem facti facilè largimur, neque enim fides ullius hominis oculis externis conspicitur, quæstio Juris autem alia est. Si qui enim in quibusdam articulis fidei aut ceremoniis, in se indifferentibus, aliam fidem, aliosque mores arripuerunt, quàm S. Scriptura præscripsit, caussam nostram non lædit: imò Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi ita decrevit *Sexto Decretalium l.2. titulo* 14.*p*.375. de sententia & re judicata: Judicium Dei, inquit, innititur veritati, quæ nec fallit, nec fallitur: judicium hominis opinioni, quæ fallit & fallitur.

Imò κατὰ τὸ βίαιον, argumentum in adversarios nostros hoc pacto retorquemus, cupimus nobis monstrari unicam provinciam, unicum pagum, imò unicum Doctorem Theologum, unicum Patrem Latinum aut Græcum, qui per omnia & in omnibus cum Concilio Tridentino crediderit, idem docuerit, & nihil amplius, & manus dabimus.

Hic verò nodum statim solvimus, & Romanam Ecclesiam priscam cum moderna multis parasangis differre, in plurimis dissentire, experientia docti, intrepidè testamur.

Legimus Urbanum V. Pontificem Maximum misisse ad Imperatorem Græcorum tres Agnus Dei, cum hisce versibus:

Balsamus & munda cera cum Chrismatis unda
Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum,
Fonte velut natum per mystica sanctificatum,
Fulgura desursum depellit, omne malignum
Peccatum frangit ut Christi sanguis: *& angit;*
Prægnans servatur, simul & partus liberatur,
Dona refert dignis, virtutem destruit ignis,
Portatus mundè de fluctibus eripit unda.

De sacris ceremoniis Romanæ Ecclesiæ lib.1. sect.7. fol.39. Venetiis Anno 1516.

Eandem Idololatriam Fridericus Fornerus l.1.c.38. fol.386. in Palmatriumphali repetiit ex Andrea Frusio.

Postulat imprimis sacrati aspectus ut Agni
Agnum ad cœlestem concita corda levet.

Vid.

Vtque salutifera memores vitaque necisq;
Criminis & vitij noxia vincla terant.
Hostis ut insidias stigij ac certamina vincant,
Decipulas mundi, carnis & illecebras.
Corporeos nobis morbos, casusque repelli
Præsertim horriferos, mortis ferosque petit.

Cæterùm Elias Propheta V. T. oculis externis aspicere non potuit, sed ingemuit, se solum esse relictum: non ergò mirum, tempore persecutionum Ecclesiam N. T. non semper esse visibilem, & extrinsecus speciosam. Taceo Ecclesiæ magnam, triumphantem in cœlis, nobis esse inconspicuam, imò ipsum Salvatorem Joh.16. modicum non videri. Inde Bernhard.t.1.p.237. Quid est ergò, nisi ego abiero, paracletus non veniet, nisi carnis præsentia vestris subtrahatur aspectibus, spiritualis gratiæ plenitudinem occupata mens non admittit, non recipit animus, non capit affectus.

D. Keller tom.1.p.448. Von keiner vnsichtbahren Kirchen weiß man nichts.

Pag.480. Diese Kirch hat nie können vnsichtbahr seyn.

Pag.481 Die wahre Kirch Christi muß allezeit sichtbahr seyn.

Idem tom.1.p.482. Wann mir die Prædicanten nur ein einigen Ort auß der Schrifft brächten / daß die Kirch einmahl solte verborgen vnd vnsichtbahr seyn/ wolte ich anders mit mir lassen reden/ꝛc. Weise Heilbronner nur einen Patrem auff / der sage/ die Kirch sey nicht allezeit sichtbahr.

Audiant ergò D. Kelleri jam defuncti manes, quid sancti Patres hac de re senserint: ita autem loquitur *S. Justinus* Martyr in epistola ad Diognetum p.497. Invisibilis anima invisibili corpore tanquam in præsidio constituta est. Sic & Christiani cognoscuntur, dum in mundo commorantur *sed invisibilis manet eorum cultus divinus.* *Interpres omisit verbum manet*

Ἀόρατος ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι, καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται μέντες ἐν τῷ κόσμῳ ἀόρατος δὲ αὐτῶν ἡ θεοσέβεια μένει

Cujus cultus divinus invisibilis manet, id quoq; est invisibile.

Ecclesiæ universalis cultus divinus invisibilis *manet*, ex Justino.

Ergò Ecclesia universalis est invisibilis.

Ita scribit Cyrillus Alexandrinus, præses quondam Oecumenici Concilij Ephesini, de adoratione in spiritu & veritate l.1.p.3. His orna-

mentis Ecclesia insignis admodum est, cum *ornatum habeat spiritualem, qui non carnis oculis spectatur, sed intra animum, & in corde positus est.*

Inde inferimus: Cujus ornatus est spiritualis, id est invisibile.

Ecclesiæ Catholicæ ornatus est spiritualis.

Ergò Ecclesia Catholica est invisibilis.

Ad eundem sensum loqvuntur Patres Latini, inprimis B. Ambrosius in Hexaem l.4.c.2 p.48. Ecclesia tempora sua habet persecutionis & pacis. Nam videtur sicut Luna deficere, sed non deficit; obumbrari potest, deficere non potest; quia aliquorum quidem in persecutionibus discessione minuitur, ut martyrum confessionibus impleatur, & effusi pro Christo sanguinis clarificata victorijs, majus devotionis suæ & fidei toto orbe lumen effundat.

Idem l.4.c.8.p.56. Fulget enim Ecclesia non suo, sed Christi lumine, & splendorem sibi arcessit de Sole justitiæ.

Tom. 8. S. Augustinus in Psal. 10.p.46.47. Luna, inquit, significat Ecclesiam, quod ex parte spirituali lucet Ecclesia, ex parte autem carnali *obscura est.*

Idem epist. 48.p.117. Ipsa est, quæ *aliquando obscuratur* & tanquam obnubilatur multitudine scandalorum, quando peccatores intendunt arcum, ut sagittent in obscura luna rectos corde, sed etiam tunc in suis formossimis eminet.

Fasciculus temporum ad annum Christi 1104.f.75 Ecclesia rectissimè comparatur Lunæ, quæ crescit & decrescit, & quasi deficere videtur, sed tamen ad plenum revertitur propter illuminationem Solis æterni, qui est Christus Dominus sponsus ejus.

Denique, quod credimus, id non videmus.

Ecclesiam Catholicam credimus.

Ergò Ecclesiam Catholicam non videmus,

Hinc Vincentius Lerinensis contra prophanas novitates c.3. id verè propriéque Catholicum, quod ubique, quod semper, quod ab *omnibus creditum est*, inquit, *non visum.*

Tom. 8. Ideò Ecclesia teste Augustino super psal. 145.p.1162. Vidua *quasi, absente sponso, absente viro.*

Qui itaque eandem fidei doctrinam profitetur teste Gregorio Nazianzeno orat. 21.p.377. ejusdem quoque throni socius est: qui autem con-

contrariam sententiam tuetur, adversarius quoque in throno censeri debet.

Spondanus ad annum Christi 476. fol. 499. Universus Christianus Orbis *sub hæreticorum principum dominio constitutus, nullum penitus Catholicum regem* alicui saltem exiguæ provinciæ dominantem habuit. Etenim Italiam (ut dictum est) Rex Arianus (Odoacer) dominio occupavit: Gallias itidem Principes Burgundiones & Gothi, iidemq; Ariani, & Franci adhuc gentiles partiti sunt: Hispaniæ pariter Gothos Arianos Dominos patiebantur. Africa Wandalos æquè Arianos, & universum Orientale Imperium Zenonem Eutychianum.

Baronius in præfatione ad Clementem VIII. cum illa deploratissima tempora repræsentet, quibus inter alia illud etiam accidit infelicissimũ, *quod nullus omnino, toto orbe Christiano Cath. princeps extaret, sed cuncti Reges & Imperatores hæresibus tenerentur implicati*, & cum Italia *ipsa Roma*, Romanaq; Ecclesia sub Gothico & Ariano gladio ingemiscerent. Tom. 6.

Ubi tum fuit Ecclesiæ visibilitas? cum in toto orbe Christiano nullus Catholicus princeps extaret?

Hieronymus in Dialog. Orthodoxi & Luciferiani: periclitabatur ait, navicula Apostolorum, urgebant venti, fluctibus latera tundebantur, nihil iam supererat spei, Dominus excitatur, imperat tempestatibus, *bestia moritur* (Constantius Imperator) *tranquillitas rediit*. Tom. 2. Basil. p. 143.

Tunc triumphatorem suum Athanasium Ægyptus excepit: tunc ad reditum Eusebij lugubres vestes Italia mutavit.

Ne verò nimium rigidi erga universales Christianos, Catholicos videamur, concedemus illis aliquid, itaque concludemus.

Quorum conscientia & scientia est invisibilis, illorum entia sunt visibilia.

Catholicorum Monachorum, utpote Franciscanorum &c. conscientia & scientia est invisibilis.

Ergò Catholicorum Monachorum utpote Franciscanorum *entia* sunt visibilia. ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

Major sua luce lucet: Conscientia enim & scientia sunt interna: τὰ ὄντα verò *entia in individuis*, quandoq; sensibilia & visibilia.

Minorem probat (apud Petrum Rudolphum Tossinian. histor. Seraph. relig. l. 2. p. 244. Venetiis in folio apud Franciscum de Franciscis 1586. Sixto V.) *Franciscus Sanson* Generalis fratrum Franciscanorum,

a-no-

admonens fratres ad regulæ obſervantiam, ad componendam vitam & mores inſtituendos: Fratres, inquit, mei dilectiſſimi, à primordio Religionis noſtræ floruit *conſcientia*, ſed paulatim ſublato decore, ablata eſt prima ſyllaba, & remanſit *ſcientia*: nunc verò, noſtris culpis exigentibus, ablata etiam prima ſyllaba, remanſimus *pura entia, & ſtipites & ſtatuæ*.

Talia *entia*, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ut plurimùm in Catholica Eccleſia fuere conſpicua & viſibilia, de quibus Faſciculus Temporum ad annum Chriſti 1414. fol. 87. b. ita loquitur: Conſcientia pura ſecundum timorem Dei olim in Prælatis vigens Eccleſiam Chriſti laudabiliter vita & exemplo rexit & provexit. Dehinc ſucceſſu temporis cum jam Eccleſia temporalibus abundare cepiſſet, oblita quodammodo CON de *conſcientia*, SCIENTIA, quæ inflare ſolet, multos in eccleſia præſidere fecit, qui ſacram ſcripturam diverſis verſutijs pallliantes, juſtitias Domini rectas, quæ cor lætificare conſveverunt, propter delicias carnis falſificare non timebant, multas hæreſes & ſectas ſeminabant, & plura beneficia pinguia, per Papam diſpenſando, cumulabant. Veruntamen aliqui, licet pauci CON cum SCIENTIA retinentes, *cõſcientia* purà, & ſcientia ſancta illuminati, multos ad juſtitiam erudierunt, qui jam quaſi ſplendor firmamenti in æterna felicitate rutilare creduntur, ſed heu nefandis his temporibus CON cum SCI de Conſcientia abraſis ſolùm ENTIA, *ſponſam Chriſti* gubernare *videmus*, perſonas videlicet, Conſcientia, ſcientiaque carentes, & velut *entia inſenſibilia* DEUM, nec ſanctos ejus verentes, beneficia ſuper beneficia ſibi uſurpare.

S. Athanaſius in Pſal. 44. v. 14. in quo LXX. πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν.

Omnis gratia Eccleſiæ eſt in occulto cordis, donis concinnatis pretioſis & varijs eccleſia eſt veſtita.

ORATIO IV.

L. 1. C. de ſumma Trinit. & fide Catholica, ex edicto ad populũ urbis Conſtantin.

Romanam Eccleſiam non eſſe Apoſtolicam.

AUguſtiſſimi quondam Imperatores, Gratianus, Valentinianus & Theodoſius decreverunt, cunctos populos, quos clementiæ noſtræ regit imperium, in tali volumus religione verſari, quã D. Petrum Apoſtolum

Iam tradidisse Romanis usque adhuc ab ipso insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum, virum Apostolicæ sanctitatis, hoc est, ut secundum Apostolicam disciplinam Evangelicamque doctrinam Patris & Filij & spiritus sancti unam Deitatem, sub pari Majestate, & sub pia Trinitate credamus. Hanc legem sequentes Christianorum *Catholicorum* nomen jubemus amplecti.

Basilius Magnus consentit scribens: omnis qui de divinis pro decoro edisserit, sic ut nusquã decerret aut excidat à recta notione, quæ de Patre tenenda est, de divinitate Unigeniti, & de Spiritus S. majestate, sanè hic affert Domino gloriam & honorem. *Super Psal. 28. fol. 57.*

Catholicum itaque & *Christianum idem omninò est*, testimonio Ludovici Granatensis, Ordinis S. Dominici in præfatione libri, qui inscribitur *Dux peccatorum*: Omne Catholicum est Christianum, & vicissim, omne Christianum est quoque Catholicum. *Colon. 1594.*

Oratione prima ostendimus Romanam Ecclesiam non esse *unam*, altera, non esse *sanctã*, tertia Romanam Ecclesiam non esse Apostolicam. Jam flagrat undique Troja. Spiritus S. per experientiam nos ducat in omnem veritatem. Non semper feriet quodcunque minabitur arcus.

AVDITE ET IVDICATE.

Manipulus exemplorum R. P. Johannis Faij Abbatis S. Bavonis: Clericus quidam, inquit, in synodo Episcoporum prædicare compulsus angustiabatur, quidnam dignè posset coram tot Prælatis Ecclesiæ prædicare. Cum autem oraret, venit Diabolus & dixit ei: quid tristaris? Dicas eis istud & non aliud: *Principes inferni salutant principes Ecclesiæ.* Læti omnes nos gratias eis referimus, quia cum ipsis Prælatis eorum subditi simul omnes afferuntur, & per eorum negligentiam ad nos ferè devolvitur *totus mundus*. Invitus quidem tibi dico, sed per Deum coactus. Respondit Clericus: mihi, si narravero, non credetur. At ille tangens maxillam ejus: Ecce, inquit, signũ *nigredo insolita faciei tuæ*, hanc antequam prædices, non tangas, post prædicationem aqua benedicta delebis. Processit ille prędicaturus, & mirantibus cunctis cum signo indito faciei, quę jussa sibi fuerant, recitavit, & omnium corda ad horrorem maximũ commovit. Hæc acta sunt Parisijs ab Incarnatione Domini 1248. quæ cum nobilis adolescens *Thomas de Aquino* vereretur, Ordinem intravit *Prædicatorum Bononiæ*, *Cantipratanus de apibus l. 1. c. 20.* *Duaci 1614. p. 408.*

Gravissimis notorijsque criminibus, teste Epistola Concilij Pisani ad Imperatorem Maximilianum Primum fol. 61. ad scandalum usque manifestissimum misella Ecclesia opprimitur, ut nisi protinus occurratur, *naufragium factura* proculdubio videatur, spreto Constantiensis Constitutionis præcepto, spreto solenni voto & juramento universalis Ecclesiæ *reformationem* tamdiu tanto cum discrimine tum prætermittere, aut potius contemnere, tum præterea eos qui pietatis intuitu & promissionis Religioni, Spiritu S. duce, opem ferre studeant, uti rebelles, hostesque & infideles insequi, quasi jam palam facere quæratsummus Pontifex, nihil magis cordi sibi esse, quàm ut olim de sublatis hostibus *triumphum Iulius Cæsar retulit*: ita se de subacta dirutaque Ecclesia Dei, id est de bonis illis membris (quod absit) aliquando triumphare.

D. Pistorius im Wegweiser cap. 14. pag. 666. vnd hat nie kein Bapst ichtwas glaubt / was nit alle vorige fromme Bäpst geglaubt haben.

D. Henrich Lamparter wider D. Reihing tom.1.pag.231. Auß allen Römischen Bischoffen kan keiner genent werden / welcher die Kirch verführt / vnd von ihrem alten glauben abwendig haben gemacht.

Maugoum Specul. exempl. to.2. p.100.

Benedictus IX. qui simoniacè Papatum invaserat, post ejus mortem cuidam æquo insidenti apparuit, in specie monstrosi animalis, cujus *aures & caudæ asini erant*, cætera ursi. Cumque ille præ timore fugeret, clamavit: noli o vir, expavescere. Scito me hominem, sicut tu es, *quia bestialiter vixi, post mortem præferre speciem bestiæ merui*. Ego ille solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicam Sedem indignus obtinui: Ad quem ille: Quid habes retributionis nunc? inquit, usque ad diem judicij per dumosa & squalentia & sulphurea loca & fœtida rapiar: post extremum verò judicium, corpus meum & animam irrevocabilis olla suscipiet. Post hæc verba disparuit. Petrus Damianus l.1. epist. 9. Vincent. l. 26. cap. 21.

Bestialiter vivens & moriens damnatur.

Benedictus IX. bestialiter vixit & mortuus est.

Ergò Benedictus IX. damnatus est.

Cujus caput est damnatum, illius membra quoque sunt damnata.

Bene-

Benedictus 9. caput Ecclesiæ visibilis, est damnatus.

Ergo visibilis Ecclesiæ membra sunt quoque damnata: & per consequens Benedicto mortuo omnes Christiani illius temporis ad orcum descenderunt.

Quia verò Symbolum Apostolicum tribus articulis comprehenditur, agite, videamus, *an Romana Ecclesia sit Apostolica?*

Primus articulus Symboli Apostolici ita nos docet confiteri; credo in unum Deum Patrem Omnipotentem, creatorem cœli & terræ. I. *Romani habent unum Deum & unum Deum.*

DEUM esse, & omnipotentem esse, sunt *ἀντιστρέφοντα* convertibilia, & simplicem, ut Logici docent, conversionem admittunt. Verus DEUS est omnipotens: & vicissim, qui est omnipotens, est DEUS. Inde sic ratiocinamur.

Qui est Omnipotens, DEUS est.
Sancti sunt Omnipotentes.
Ergò sancti Dij sunt.

Major est ex priori Syllogismo deducta, tanquam consequens ex suo antecedente.

Assumtionem probare conatus est Jeremias Drexelius in epistolari Velitatione cum *Elia Ethingero* fol. 326.

Cuicunque omnia sunt possibilia, is est omnipotens.
Sed credenti omnia sunt possibilia.
Ergò credens est omnipotens.

In Praxi quotidiana divini amoris *Petri Francisci Chiffletij* pag. 272. A sanctis Patribus & Doctoribus condisco, Te tanquam Reginam mundi ac Moderatricem manifestè in verbo dispicere conditarum omnium rerum naturas, affectiones & operationes, atque *ita ubique locorum adesse te* per præsentiam (ut loquuntur) quemadmodum & per potentiam.

Pag. 285. O DEI Parens beatissima, tu secundum Christum Jesum, Filium tuum, Dominum nostrum, spes nostra es potissima; tu nostra apud ipsum Internuncia *& mediatrix, tu omnipotens per gratiam*, sicut Deus per naturam atque essentiam.

Quicunque noverunt gemitus & cogitationess nostras ij sunt omniscij.

Sancti noverunt gemitus & cogitationes nostras.

Ergò sancti sunt omniscij.
Major est ex sacra Scriptura ἀντίῤῥησις.

Münchē 1631. Minorem probare conatur *Georgius* Witweiler Soc. Jes. im Catholischen Haußbuch p.281. Sonsten gemeiniglich werden diese Weiß oder Form zu schwehren / bey den Heiligen also verstanden / daß in denen fürnehmblich GOtt zum Zeugen angeruffen wird / die Heiligen aber secundariò, als Nachgesetzte / welche unsere Gedancken auch erkennen.

P.701. Daß aber die Catholische Kirch auch die Heiligen darinnen nennet / gibt sie hiermit zuverstehen / und zweifelet nicht, die Heiligen erkennen unser Gebet / Beicht und Anruffen.

Bellarminus concione 4. de beatitudine cœlesti p. 471. Proinde non modo *potentes*, sed planè *omnipotentes esse illos*, quis jure nebiat potest?

Henricus Sedulius in Apologetico p.240. Jure Sancti vocantur *Omnipotentes.*

Augustinus Steuchus lib. 2. de Donatione Constantini pag. 230. Pontificem (Silvestrum) constat à pio Principe Constantino DEUM *appellatum, &c.*

Sacerdotem esse creatorem Creatoris sui, docuit Discipulus de Tempore serm.3. Gabriel Biel lect.4. super Canonem Missæ p. 21.

D. Heinrich Lamparter to.2. contra D. Reihing fol.153. Ob und was Gestalt die Priester in einem Uncatholischen Büchlein / *Stella Clericorum* genent / *Creatores Creatoris* genent werden / ob es nun nit viel zu bedeuten / jedoch ist auch solche Weiß zu reden / so gar unartig nicht.

II. Secundus articulus est de Redemptione generis humani per Christum θεάνθρωπον. Ecclesiæ Romanæ Pontificem illum non semper defendere sequenti ratione evincam.

Arianus non est Apostolicus.
Liberius fuit Arianus.
Ergò Liberius non fuit Apostolicus.

Minorem nobis exhibet Fasciculus Temporum ad annum Christi 354. fol. 48 b. *Iste Liberius* primò Catholicus fervidè contra Arianos processit, ob hoc Constantius Arianus cum in exilium misit, & clerus de consensu ejusdem Liberij Felicem Presbyterum in Papam ordinavit, qui ani-

amplius Arianos expugnavit in tantum, ut Ariani ipsi Constantium rogarent, ut Liberius restitueretur, tanquã eis *magis favorabilis*: & sic Liberius revocatus fuit & Felix dejectus. Sed quia Liberius Arianis favebat, idem Felix cum Catholicis eum admonitum & contumacem, tanquam hæreticum de Ecclesia ejecerunt. Et tunc schisma factum fuit & persecutio magna fidelium. Et nota quod primum Romana Ecclesia, circa hæc tempora, *infamem Papam habuit*, quia omnes antecessores hujus Liberij fuerunt sancti & exemplares, ut patet per annos 350. &c.

S. Athanasius testis veracissimus ita scribit to.1.p.647. ὁ δὲ Λιβέριος ἐξορισθεὶς, ὕστερον μετὰ διετῆ χρόνον, ὤκλασε, καὶ φοβηθεὶς τὸν ἀπειλούμενον θάνατον, ὑπέγραψε. Liberius post exactum in exilio biennium inflexus est, minisque mortis ad subscriptionem inductus est.

De hoc Liberio Janus Vitalis ita canit:

Arte mala exilium vertit Liberius, hoc est

Dissimilis pejus carcere & exilio.

D. Henricus Canisius antiq lection. tom.6.p.731. probat ex Martyrologio Rabani, Liberiũ fuisse Arianum hisce verbis. XIX. Cal. Septemb. natale S. Eusebij & confessoris, qui sub Constantio Imperatore Ariano, machinante Liberio Præsule similiter hæretico, confessionem suam implevit. Nam prædictus Constantius sub rogatu Liberij includit Eusebium Presbyterum in quoddam cubiculum domus suæ. &c.

Martyrologium Notkeri.

XVIII. Cal. Septemb. Romæ depositio sancti Eusebij Episcopi & Confessoris, qui præsente Constantio Imperatore Ariano, cum fidem Catholicam constantissimè defenderet, & Liberium Papam *perfidia consensisse doleret. &c.* P.902.

Præterea Nestorianus non est Apostolicus.

Anastasius fuit Nestorianus.

Ergo Anastasius non fuit Apostolicus.

Minorem iterum Fasciculus Temporum suppeditat ad annum CHRISTI 484. fol. 53. *Iste Anastasius* primò bonus fuit, sed postea seductus ab Achatio & communicavit ei, ab hoc *clerus separavit se ab eo.* Et quia voluit restituere Achatium occultè, licet non potuit, *divino judicio percussus intestina eijciendo. Decima nona*

Di-

Distinct. Anastasius. Et hic videtur *secundus infamis Papa*, de toto catalogo Pontificum usque huc, quia primus scilicet Liberius favebat Arianis, iste Nestorianis, utrobique concurrente Vesania Imperatorum.

De hoc Anastasio II. Janus Vitalis ad Papam Julium III.

Dum malè Anastasi, per devia perditus erras,
Exeris ex adytis viscera trita tuis.

Bellarminus hoc factum dicit esse fictum, sed non est mirum cæcos opinari, Solem in meridie non lucere: si negare, est controversias decidere, tum Arcesilas erit optimus Controversiarum interpres, statuit enim, *nihil sciri posse.*

In Legatione Manuelis Comneni ad Armenios p. 63. Theorianus Orthodoxus. Ergò Christus naturas duas habebat, unam sic comparatam, ut pateretur, alteram, ut non pateretur.

Inde sic ratiocinor: Qui asserit, naturas in Christo ita fuisse comparatas, ut una pateretur, altera non pateretur, is facit duas naturas separatas, duas personas, duos Christos & duos filios.

Heterodoxi cum Nestorio asserunt, naturas in Christo ita fuisse comparatas, ut una pateretur, altera non pateretur.

Ergò heterodoxi cum Nestorio faciunt duas naturas separatas, duas personas, duos Christos, & duos filios.

S. Gregorius Nyssenus contra Apollinarium apud D. Henricum Canisium, antiq. lectio. tom. 5. fol. 165. διὰ τὴν ἀκριβῆ ἑνότητα τῆς τε προσληφθείσης σαρκὸς, καὶ τῆς προσλαβομένης θεότητος, ἀντιμεθίστανται τὰ ὀνόματα, ὥστε καὶ το ἀνθρώπινον τῷ θείῳ, καὶ τὸ θεῖον τῷ ἀνθρωπίνῳ κατονομάζεσθαι. Propter perfectam & summam Unionem Carnis assumtæ, & divinitatis assumentis commutantur nomina, ut, quod humanum est, divino nomine, & quod divinum, humano appelletur.

Arethas in Apocalypsin pag. 683. ἀντιδιδόασι, γὰρ ἀλλήλοις ὑπὲρ κοινωνίας ἀνθρωπίνων, ἰδιωματικῶς τὰ θεῖα τοῖς ἀνθρωπίνοις, καὶ τὰ ἀνθρώπινα τοῖς θείοις ἰδιώματα. Familiariter namque sibi mutuò reddit ob humanitatis assumtionem divina humanis, & ad humana divinis idiomatis.

Rusticus ad Sedatum apud D. Henricum Canisium Tom. 5. antiq. lection. p. 507. Dum imago invisibilis Dei forma fit servi, *ut possit impassibilis pati, incomprehensibilis pati, immortalis mori*, qui mortem occumbendo perimeret, ut vitam resurgendo repararet.

In Vindiciis Areopagiticis Martini del Rio ſequentia verba leguntur c.15.fol.64. Temporibus Honorii & Johannis Papæ p.1111. Pontificum Romanorum, vixit quidam *Sophronius Hieroſolymitanus*, qui primus ferè ſe Monothelitis oppoſuit, *auctor Prati ſpiritualis*, circa annum Domini 638. hic in epiſtola ad Sergium Conſtantinopolitanum Patriarcham ſic ſcribit: καὶ τὸ λοιπὸν οὐ κατὰ θεὸν τὰ θεῖα δράσας, οὐ τὰ ἀνθρώπεια, κατ' ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀνδρωθέντος Θεοῦ, καινήν τινα τὴν θεανδρικὴν ἐνέργειαν ἡμῖν πεπολιτευμένος. Quod reliquum eſt, neque ſecundum Deum (ſenſibile tantùm) divina perficiens, neque humana ſecundum hominem, ſed *Deo homine facto, novam quandam Deivirilem operationem*, nobiſcum converſatus oſtendens.

Patrum veſtigia hac in re premit *Leonardus Leſſius* Societ. Jeſu de perfectionibus divinis l.12.c.5.p.223. Utroque igitur errore damnato, certiſſima fide tenẽdum, in Domino noſtro eſſe duas integras, inviolatas, omnibusque ſuis naturalibus proprietatibus & conditionibus abſolutas naturas, humanam & divinam, easque ita in unam coaluiſſe perſonam, ut unus idemque ſit verus Deus, & verus homo, habeatque omnia, quæ ſunt divinitatis, & omnia quæ ſunt humanitatis, & omnia quæ Filio Dei, vero Deo conveniunt, conveniunt *& huic Homini, & quæ huic Homini conveniunt, tribuantur quoque Deo.* NB.

Eſt enim iſte homo Filius Dei, eſt ab æterno genitus ex Patre, eſt unà cum Patre principium Spiritus Sancti, eſt ſapientia Patris, eſt omnium opifex: rurſus: Deus factus eſt homo paſſibilis & mortalis, Deus natus eſt ex Virgine, Deus paſſus eſt, crucifixus, mortuus, ſepultus. Hoc modo in Chriſto eſt *Idiomatum utriuſque naturæ perfecta communicatio*, cum Humana natura *omnia ſua* communicet verbo, & divina natura ſua omnia communicet huic Homini.

Ad hunc ſenſum & conſenſum loquitur Caleca, Patriarcha Conſtantinopolitanus, ante exaltationem Crucis. Quapropter Paulus ait, qui deſcendit, ipſe eſt, qui & aſcendit ſuper omnes cœlos, ut impleret omnia. Nam divinitate etiam antea cuncta complebat, utpote tanquam ubique præſens, & omnia penetrans. *Gretſer. to. 2. de Cruce p. 1366.*

S. Epiphanius in feſto Palmarum fol 123. Sanè (ajunt nobis creatoris divini pueri) etiam Chriſtus inſidet quidem pullo viſibili, veruntamen à ſinu paterno nunquam ſeparatur, aſini pullo vehitur, & à ſanctorum Cherubim throno, minimè deſeritur: ἀλλ' αὐτὸς ὁ κάτω μετὰ σαρκὸς βροτοῖς

τοῖς ἀνθρώποις, αὐτὸς οὕτως καὶ ἄνω μετὰ πατρὸς ἀψευδὴς: Veruntamen ficut ipfe infra & habitu mortalium confortis affiduè præfens eft, fic & fupra una cum Patre Deus, qui mentiri non poteft, & verax adeft idem Omnipotens ac mundi moderator & gentium rector, & verus Deus & Coryphæus, & frugum auctor, & itineris dux, & cunctorum Salvator.

Piæ huic antiquitati refiftit & contradicit *Adamus Contzen* Soc. Jefu in epift.ad Rom.pag.35.fcribens: Homo namque non eft factus Deus, neque fecundum naturam, neque fecundum hypoftafin.

Si Pater hæc legiffet patres, inveniffet à Gregorio Nazianzeno vocari Humanitatem Chrifti ὁμόθεον in pafcha 11.orat.fol. 681.

Ferdinandus Vellofillus Epifcopus Lucenfis in advertentiis excufis 1604. Venetiis p.316. Ex hoc infertur primò, hanc effe *veriffimam & propriam, Deus homo factus eft*, quod eft contra omnes neotericos Theologos, qui hanc propofitionem negant. Ratio eorum eft, quia *factus* appellat fupra materiale hominis, & ideò tantundem eft ac dicere, Deus factus eft homo, quia materiale hominis effet verbum divinum. Nos tamen oppofitum tenemus, nempè iftam fimpliciter effe concedendam, *Deus homo factus eft*, ex illo Johannis 1. Verbum caro factum eft, & Symbolo: & homo factus eft. Unde notanda eft regula omnium Doctorum antiquorum, Alexandri Alenfis, Bonaventuræ & aliorum, quæ eft, quod femper in his prædicationibus, *Verbum caro factum eft*, Deus homo factus eft, *fubjectum fe habet materialiter, prædicatum formaliter*, five factus ponatur antea, five poft. Unde ficut ifta eft vera, Deus factus eft homo, ita etiam hæc, Deus homo factus eft, quia eundem fenfum omninò efficit, ficut præcedens: nam *factus* appellat formale prædicati, fcilicet, humanitatem ex tempore competere fubjecto, qui eft Deus.

Secundum corollarium eft, hæc prædicatio eft hæretica, *Homo factus eft Deus*, quia fubjectum ftat materialiter, & prædicatū formaliter, & fubjectum fupponit pro Verbo divino, quod eft materiale hujus termini, Homo: & fic idem eft, quod dicere, Verbum divinum factum eft Deus, cum tamen fuppofitum illud ab æterno fit Deus, Johan.8. Antequam Abraham fieret, ego fum, & in hoc Doctores omnes fcholaftici conveniunt.

Deinde fi Filius hominis non eft factus Dei Filius, fequitur Beatam Virginem non peperiffe Deum, & fic non θεοτόκον, Deiparam appellandam.

Hic

Hic est apertus & manifestus Nestorianismus, quem Romano-Catholici ἀχνύμενοι τις in sinu fovent. Proinde manes tuos, Adame Contzen, qui socius Jesu audire voluisti, ita alloquor ex Nazianzeno oratione 36. fol. 576. ἢ τὸ πᾶν τίμησον, ἢ τὸ ὅλον ἀτίμασον, ἵνα ἀνάλογος τοῦ σεαυτῷ τυγχάνῃς. οὐ δέχομαι τὸ ἐξ ἡμισείας εὐσεβὲς, ὅλον εὐσεβῆ μὲν εἶναί σε βούλομαι, ἀλλὰ καθὼς βούλομαι, σύγγνωθι τῷ πάθει. Aut totum honora, aut totum contemne, ut saltem tibi ipsi constet. Dimidiatam istam pietatem improbo. Totum quidem te pium esse volo: ignosce affectui.

Mariale part. 2. p. 135. de nativ. Mariæ serm. 5. *Lac B. Virginis* non fuisse à natura productum, sed de cœlo ministratum. Et Lucas Brugensis orat. 3. p. 42. *Lac non de terra, sed de cœlo.*

Quale lac, tale corpus.
Christi lac non de terra, sed de cœlo fuit.

Ergò Christi corpus non de terra, sed de cœlo fuit. Annon hoc est negare veram & nobis consubstantialem humanitatem?

Præterea, Romano-Catholici non credunt Filium Dei Patri pro genere humano & redemtione nostri, obedientiam præstitisse: nec inter Patrem & nos Mediatorem esse *secundum utramque naturam*, nec pro nobis passum & sepultum, sed id soli tribuunt *humanitati*, atque Deum esse exclusum. Docent *enim purum & merum hominem* pro nobis obedivisse, legem implevisse, & patiendo, peccata expiasse. Ad hæc, ut hominem solum esse mediatorem inter Deum & hominem, non ut Deum: ut hominem, tanquam summum Sacerdotem Patri sacrificasse, neque ut Deum: ut hominem mortem vicisse, non autem ut Deum: ut hominem, infernum expugnasse, & hostes nostros vicisse, non autem ut Deum; hæc omnia Deum nihil attinuisse.

Item hominem Jesum, B. Mariæ Filium, secundum humanam naturam, per unionem personalem non accepisse omnipotentiam, infinitam scientiam, aut quòd præsens omnibus creaturis imperare possit, esse enim non solum horrendam blasphemiam, creaturæ divinam majestatem attribuere, sed & inutilem, cum talis majestatis nulla creatura capax sit, nec ullo modo esse possit. Et cum dicitur, Hic homo Jesus, B. Virginis Filius, *est Deus*, hanc propositionem esse falsam, si intelligatur, uti verba sonant, nempe hominem verum & naturalem. Nam uti leo non est aquila, multò minus hominem esse Deum: sed ita intelligendam esse

propoſitionem: hic homo eſt Deus, id eſt *Filius Dei eſt Deus*, qui hunc hominem geſtat.

III. In articulo tertio, de Spiritu S. fatemur remiſſionem peccatorum, cujus exemplum mirabile recitat *Magnum Speculum exemplorum* tom. I. fol. 429. hiſce verbis. Refert D. Jacobus de Paradiſo Carthuſ. in libro de peccatis mortalibus. *Romanus quidam Pontifex* fini vitæ appropinquans, Capellano ſuo Autoritatem Apoſtolicam contulit ſe abſolvendi, ſub plenaria remiſſione, ut fieri ſolet, in anno Jubilæo. Finita confeſſione beneficium abſolutionis obtinuit, obiit. Non multò poſt apparuit eidem Capellano vultu mœſtiſſimo & veſte lugubri; requiſitus, *an ipſe eſſet Papa defunctus*? reſpondit, quòd ſic. Requirit Capellanus: quare tam triſtis apparet? reſpondit: *Quoniam æternæ morti adjudicatus ſum.* Quare, inquit Capellanus? Cum tamen beneficium abſolutionis plenariæ tibi confeſſione facta, impenſum ſit? Reſpondit defunctus: *Quoniam ſupremus Iudex abſolutionem illam ratam non habuit.* Quibus dictis diſparuit.

Quicquid Viri Apoſtolici in terra ligarunt & ſolverunt, id etiam fuit ligatum & ſolutum in cœlo.

Sed hic Papa hoc non habuit.

Ergò hic Papa non fuit vir apoſtolicus.

Eccleſia apoſtolica jam non regitur Enthuſiaſmis, viſionibus & ſomniis.

Sed Romana Eccleſia regitur Enthuſiaſmis, viſionibus & ſomniis.

Ergò Eccleſia Romana non eſt apoſtolica.

Majorem ſuggerit S. Hieronymus. Tom. 4. in cap. 23 Jeremiæ p. 281. Sunt hodie, inquit, quoque ſomniantes in Eccleſia, & maximè *in noſtro grege*, qui errores ſuos, Domini jactant prophetiam, & crebrò ingerunt; *ſomniavi, ſomniavi.* Quos corripit Dominus, dicens, uſquequò iſtud eſt in corde Prophetarum vaticinantium mendacium & prophetantium ſeductiones cordis ſui.

In vita *Thereſæ de Ieſu*, Bruxellæ edita anno 1610. p. 10. habuit etiam alias viſiones particulares, præſertim tamen die quadam ſpiritus ejus raptus & elevatus in cœlum fuit, magnaque & arcana Dei vidit, & aliquoties hoc beneficium cum à Domino reciperet, tam miranda & ineffabilia ſecreta manifeſtabantur, ut impoſſibile foret ea vel ſcire, vel explicare.

Pag.

Pag. 25. Statim verò ac Dei famula ad novum Monasterium pervenit, & templum ingressa est, ut oraret, exstasin patiens, Christum vidit, magno illam amore recipientem, eique *coronam imponentem*, quasi præmium magni laboris & operis egregii, quod pro ejus matre patraverat.

Pag 82. Ejus oratio erat divina & eminentissima in ipsa, altissimas *revelationes, locutiones, visiones, illustrationes*, (ut supra dictum est) patiebatur, &c.

Pag. 97. Habuit etiam gratiam discretionis spirituum, cognoscebat statum & dispositionem, & ea, quæ intrinsecus in animo habebant, ac si intus esset in corde eorum, cum quibus agebat. Præcognovit etiam *controversias magnas futuras inter religiones B. Dominici, & Societatis Jesu.*

P. 102. Moniales non habent pediculos, quod est miraculum, quod multa continet miracula: quia *quot sunt Moniales, tot sunt miracula.*

In vita *S. Francisca Romana* p. 64. Quotidianæ mensæ expiationi, quæ per sacras preces fieri solet, cum daret operam aliquando, sociarum turba astante, præsenteque, genu demisso, manibus junctis, abstracta à corpore semel diu permansit: altera die, eodem loco, eadem ex prece, quotidianum cibum auspicata visa omnibus tanquam ex Solis nitidissimis radiis inflammata splendescere, oculis in adversam triclinii fenestram affixis atque suspensis, pro spectaculo attonitis sociis, ab eaque postmodum quid res id fuisset, sciscitantibus, fuisse respondit, Deiparam magnam matrem & B. Johannem Baptistam, Christi Servatoris cœlestem prodromum, &c.

In festo *B. Catharinæ Senensis* apud Ludovicum Granatensem pag. 379 Hujus rei complures fuêre testes, qui ibidem affuêre, idemque ipsa virgo testata est, animam videlicet à corpore disjunctam fuisse, vidisseque secreta Dei, quæ nullis possint verbis enarrari, vidisse gloriam sanctorum & pœnas peccatorum, tam apud inferos, quàm in locis Purgatoriis, prorsus inexplicabiles, &c. duravit hæc animæ à corpore separatio ad horas quatuor.

Apostolica Ecclesia in Symbolo Apostolico non agnovit Purgatorium.

Romana Ecclesia agnovit Purgatorium.

Ergò Romana Ecclesia non est Apostolica Ecclesia.

Major sua luce lucet.

Minor probatur testimonio Heterodoxorum, in primis Johannis Buddii in der Wallfahrt ins Fegfewr/p.113. Darum beweist Gott noch in der Höllen Barmhertzigkeit.

Pag.85. Ich (S. Maria) bin auch aller deren Mutter/die in dem Fegfewr seyn.

In Legenda Sanctorum, im Winterthail p.148. Im Fegfewr ist Frewd und Trawren/und ich sahe viel Menschen in Frewden/reichen Betthen/mit Gold und Reichheit/die hatten jhre Ruh. und sahe etliche ob Tisch sitzen und essen.

P.149. Das Fegfewr ist kalt und warm.

P.150. Wer vollkomne Rew an seinem End hat/der komt in kein Fegfewr.

Bellarminus moriturus voluit ire in Patriam.

Bellarminus moriturus voluit ire in Purgatorium.

Ergò aliquis volens ire in Purgatorium, vult ire in patriam, & per consequens Purgatorium est patria.

Cæterùm ignis infernalis, neminem purgat, mundat aut lavat, Gennadius p.86.87.

Ignis Purgatorius est ignis infernalis. Ergò ignis purgatorius neminem purgat, mundat, nec lavat.

Atqui Johannes Buddius in der Wallfahrt ins Fegfewr p.140. Im Fegfewr ist kein Pein/sondern nur ein Verlangen nach Gott.

P.50. Der Richter antwortet/dir wird gebotten/du Teuffel/daß du sie solt fegen/biß sie rein werden.

Iacobus de Voragine in aurea Legenda, in commemoratione omnium fidelium defunctorum, p.131. b. circa secundum, *per quos scilicet purgantur?* Sciendum, quòd illa purgatio & punitio fit *per malos Angelos, & non per bonos.*

S. Hieronymus Tom.4. in Ezech. c. 30. p.426. Neque enim boni sed mali angeli tormentis præpositi sunt.

Deniq; Ecclesia Apostol. credit vitã æternam aut gehennã æternam.

Magna pars Catholicorum non credit vitam æternam, aut gehennam æternam.

Ergò magna pars Catholicorum non est Ecclesia Apostolica.

Assumtum est Ieremiæ Drexelii de vita æterna, pag. 319. scriben-

fcribentis: magna Christianorum, etiam Catholicorum gehennæ & cœli æternitatem esse, non credunt.

Johannes XXIII. Diabolus incarnatus dictus (ex Concilio Constantiensi p.582.& 588.b.) sæpè & sæpius coram diversis Prælatis, & alijs honestis & probis viris *pertinaciter*, *Diabolo suadente* dixit, asseruit, dogmatizavit & astruxit ; Vitam æternam non esse, neque aliam post hanc: quin imò dixit, & *pertinaciter credidit*, animam hominis cum corpore humano mori & extingui, adinstar animalium brutorum.

De Bonifacio VIII. dicitur, intravit ut Vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut Canis.

De eodem Janus Vitalis.

Dum reges premit Octavus Bonifacius, ipse
Cogitur in manicis compedibusque mori.

De Reformatione Ecclesiæ Romanæ.

Bellarminus parte altera Chronologiæ pag. 93. His temporibus (1024.) quibus Pontifices Romani *à pietate Veterum degeneraverant*, Principes seculi sanctitate florebant. &c.

Adamus Contzen. Polit. l. 2. c. 18 p. 106. Clericorum, Clericorum, inquã Clericorum sed malorum vita turpis hæreses fecit, auxit, conservat.

P. 107. Si inter se dissimulent Prælati, nec corrigant suorum vitia, *liberam reformandi potestatem* Regibus & Principibus Christi Vicarius concedat, quod nuper magno provinciæ bono Serenissimo cuidam Principi commisit.

Turnerus in Orationibus p. 232. Benè ille: Clericum esse aut sanctum, aut Diabolum.

AUdito nomine Ecclesiæ, hostis expalluit, ita loquitur Edmundus Campianus in rationibus Theologis Anglicanis oblatis. Si loquitur Jesuita de antiqua Apostolica Ecclesia Romana, ambabus manibus amplectimur acroama. Eam Prudentius jure meritoq; laudans, ait:

Vna fides vigeat, prisco quæ condita templo est,
Quam Paulus retinet, quamq; cathedra Petri.

Et S. Chrysostomus homil. 32. ad Romanos, ego, inquit, propterea *Paris. p. 281.* diligo, tametsi & aliunde queam illam laudare nempeà magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, à multitudine, à potentatu, à divitijs, & à

rebus in bellis fortiter gestis: Sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam deprædico, quod erga illos Paulus dum viveret, adeò fuit benevolus, adeò illos amavit, coram differuit, & postremò vitam apud eos finivit. Unde & civitas ista hinc facta est insignis, plus quàm à reliquis omnibus: Et quemadmodum corpus magnum ac validum, duos habet oculos illustres, sanctorum videlicet illorum corpora: non ita cœlum splendescit, quando radios suos Sol ex sese demittit, quemadmodum Romanorum urbs, duas illas lampadas ubiq; terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma: Paulum videlicet repentè ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri.

Et Fulgentius de incarnatione & gratia Christi c. 11. p. 396. Quod duorum magnorum luminarium, Petri scilicet Pauliq; verbis, tanquam splendentibus radiis illustrata, eorumq; decorata corporibus Romana (quæ mundi cacumen est) tenet & docet Ecclesia, totusq; cum ea Christianus orbis, & ad justitiam nihil hæsitans credit, & ad salutem non dubitat confiteri.

Antiqua ergò & Apostolica Ecclesia potèst suo modo dici *Dei Regia in terris*,

Johan. Baptista Ferrarius in orat.

Princeps generis humani arx; Roma.

Pontificiæ Majestatis *terrenum cœlum*, & Ludovico Cellotio; Roma terrestre Dei domicilium, *arx fidei, caput religionis*. Omnibus quidem modis Jesuitæ contenduntprobare, se antiquam sequi Ecclesiam Romanam; Johan. Baptista Gallus in suis notationibus in Thuanum p. 17. Nos certè, inquit, Roma sumus, hoc est, antiquæ fidei depositum, à beatis Apostolis Petro & Paulo, Ecclesiæ Romanæ commissum custodimus: & Jacobi Silvani Philippica p. 61. Die Catholische haben die alte briefflicke Urkund/ die alte Marckstein/ die alte Satzungen der alten allgemeinen Religion defendirt.

Pag. 46. Den alten Glauben/ den alten Gottesdienst/ die alte Gebräuch vnd Ceremonien halten/ja defendirn vnd handhaben/ so wol mündlich/als durch offentliche Schrifften vnd Bücher.

Pag. 38. Patavii 1579.

Verba quidem elegantia, sed facta atrocia: Fuimus Troes: viguit aliquando Roma, sed testimonio Hieronymi *Nigri* Patricij Veneti, ad Jacobum Sadoletum, Roma sentina omnium rerum atrocium & pudendarum.

Pro-

Proinde evidentibus testimonijs probaturus sum, Ecclesiam Romanam non amplius esse Romanam, id est, piam, sanctam, Apostolicam, sed defecisse in doctrina & moribus, itaque magna *reformatione* opus habere, quàm Imperatores, Reges, Principes, & Status Imperij, imò Concilia sæpius petierunt, sed impetrare non potuerunt, aut in quibusdam causis ægerrimè.

1. *Tempore Carolomanni*, in epistolis Bonifacij Archiepiscopi Moguntini legimus: notum similiter sit paternitati vestræ, quod Carolomannus, dux Francorū me accersitum ad se rogavit, ut in parte regni Francorum, quæ in sua est potestate, Synodum facerem congregari, & promisit se de Ecclesiastica religione, quæ jam longo tempore id est, non minus quàm per 60. vel 70. annos *calcata & dissipata fuit*, aliquid corrigere & emendare velle. *p.182. S. Bonifacius.*

Pag. 217. In parte Francorum &c. Omnis Ecclesiastica regula sive disciplina ab eadem provincia *funditùs abolita est*.

2. In vita *S. Erhardi* Episcopi Ratisbonensis. Eo tempore beatus Wolfgangus sancti viri tumultū frequentare cepit, secretiori semper accedens tempore, superni civis congaudendo gloriæ. Sed cum nocte quâdam secretius post matutinarum solennia multis & lachrymis & precibus sanctū virum juxta sepulcrum ejus orans alloqueretur, *beatus illi astitit Erhardus* & ait: secretum cordis mei tibi denuncio, quod te advertere fraternè jubeo: Tua quidem opera Deo placita sunt, *teque correctorem* pastoremque verus pastor Christus Jesus huic loco gregique præposuit. Ideoque si diligenter & prudenter officium tuum, ut cœpisti, peregeris, æternum laboris tui recipies præmium. Scito autem frater, quomodo Monasterium hoc, (im vntern Münster) quod Deus omnipotens meæ requiei præstitit, *multis contaminetur sceleribus*, & inhabitantium Monalium peccatum multis reclamat meis precibus; quas pro earum negligentijs multimodis effundo sæpiùs. Dudum jam *ipsarum lachrymis* commotus fudi preces ad Dominū; sed quia carnalibus *non parcunt fœditatibus*, jam in judicium delati sunt earum gemitus: Et ego frater, non minima conficior hac pro re tristitia, qui quidem victus sim tot scelerum reclamatione, ne possim eis prodesse supplicatione. Quoties ego tremendi judicis procumbo pedibus, quoties emendatione vitam promitto pro peccantibus, quoties duram vindicis distuli sententiam, quoties fratres nos adduxi in preces, *temptata sunt omnia, omnia facta sunt*. Et quid *S. Erhardus*

mise-

miseræ ego Congregationi faciam amplius, aut quibus precibus agam ante tremendum Omnipotentis Judicis vultum pro tot luxuriantium fœditatibus. Sed quæso te, ut præstita tibi divinitùs utaris prudentia, *omnemque hanc dest. nas congregationem*, & Monasticam ibi instituas professionem, quam si aliqua harum, quæ nunc inest, velis profiteri, sin autem, quæ ibi sunt, destrue: nec ultra contaminari locum istum patere. Tunc temporis quippe Canonicarum erat in eodem loco professio, ac carnalis petulantiæ non minima fiebat confusio admodum, ut cum arctiorem vitam cogerentur, aliquæ ipsarum Monasterium reliquerint. & fornicatoribus prioribus adhæserint.

Æneas Silvius. 3. *Æneas Silvius* Epist. 383. pag. 467. Fatemur insuper aliquando in Romana curia, jam regunt homines, aliqua fieri, quæ essent digna emendatione, nec dubitamus, ipsos Romanæ urbis præsules etiam, in quantum homines, falli, errare, labi ac decipi posse.

Idem l. 1. de gestis Concilij Basiliensis pag. 9. de Romanis verè Pontificibus liceret exempla admodum multa referre, si tempus sineret, quoniam aut hæretici, aut alijs imbuti vitijs sunt reperti. Epistola 166. fol 307. sciebat vir sanctus (Martinus) quia pupillorum & viduarum causa ad Principes non egrediuntur: quia nunquam apud Reges causa pauperum defenditur: quia *venalis est omnis justitia*, quia impudicus est omnis sermo, quia nulla misericordia, nullus religionis Zelus, *nulla charitas*, sed invidia & ambitio tantummodò dominatur.

Epistola 413. p. 587. Sed dignè patimur pro nostris iniquitatibus: nulla intra nos concordia, nulla obedientia est, neque spirituali, neque temporali paremus capiti. Jacet spreta religio, justitiæ nullus honos, fides penè incognita, sed Rex quisque aut Pontifex esse videtur, quod capita tot sententiæ. Scinditur incertum studia in contraria vulgus, &c.

Concilium Pisanum. 4. *Epistola Concilij Pisani* ad Maximilianum I. Imp f. 61. Gravissimis notorijsque criminibus ad scandalum usque manifestissimis misella Ecclesia opprimitur, ut nisi protinus occurratur, naufragium factura proculdubio videatur, spreto Constantiensis constitutionis præcepto, solenni voto & juramento universalis Ecclesiæ Reformationem tam diu tanto cum discrimine tum prætermittere, aut potius contemnere: tum præterea eos, qui pietatis intuitu & promissionis religione, SpirituS.

duce

duce, opem ferre studeant, uti rebelles hostesque, & infideles insequi, q. jam palam facere quærat summus Pontifex, nihil magis cordi sibi esse, quam ut olim, de subactis hostibus triumphum Julius Cæsar retulit: ita se de subacta dirutaque Ecclesia, id est, de bonis illis membris (quod absit) aliquando triumphare.

In Apologia Concilij Pisani pag.28. Indictio Romani Concilij notorio Loci vitio laborat: Romæ enim, ut latius suo loco prosequemur, nec nos, nec innumerabiles alij *tutum* esse locum consulendi statuendique vera & necessaria pro Ecclesia hodie arbitramur.

5. Omnes status esse corruptos queritur *Fridericus Nausea* Episcopus Viennensis homilia secunda p.3. b. ubi nunc virtuti locus? ubi integritas, quæ nulli prorsus est curæ? Charitas omninò mortua, veritas prorsus perdita, pax ad summum ægrotat, justitiam nunquam reperies, lex pariformiter obcæcata. Honor planè in nullo non loco evanescit. Quis modò ex animo Rempub. curat? cum quisq; suum, non quod alterius est, quærit. Ecquid? Principes ac Rectores non parum multi puerescunt, Episcopi per transennam conspiciunt, Consules & Prælati populo plerique duces sunt ad vitia quæ pessima, cùm verbo & facto esse exemplo debuerint; *Religiosis*, quos appellant, *nihil penè irreligiosius*, Monialibus quoque nihil *irregularius*. Nobiles plerique rapinis student magis quàm rebus benè gerendis. Inter mercatores & artifices *nulla planè fides*. Pastores deglubunt, non pascunt: oviũ nulla neque obedientia, neque de mulctis cura. *Clerici* vita & habitu Laici esse volunt, & hi diverso Clerici; Canonici, atque id genus Sacerdotes die noctuque nepotantur, voluptuanturque. Simoniæ obnoxij Judices, non jure sed favore & affectu judicant. Nequitia nunc Prudentiæ nomen usurpat, scelere plus contaminantur, quos inde supplicium sumere oportuit.

Colonia 1532.
Fridericus Nausea.

Nec est in Communitate Concordia, fierique inde adsolet, ut pessum sit itura ubique Respub. *Adulterium opprobrio non vertitur*: usura nusquam non impunè adcrescit. A superbia nemo alienus, libido inter vitia ne æstimatur quidem, gula toto æstuat orbe & crapula, *fides omninò defuncta jacet*, fallitas palam protrita, vide pag.80. & 81.

6. *Thomas* Stapletonus contra Simoniacos. Perpendant hoc nostri Simoniaci. Nam illi hæc planè omnia humana putant & pro-

Tom.1. pag.224.
Thom. Stapletonus.

profana: ideo emunt & vendunt Sacerdotij ordinem, Pastoratus, Canonicatus, Decanatus officium ac munus, ut dignitates ambiunt, ut beneficia conquirunt, non quibus Deo & Ecclesiæ serviant, sed quibus commodè & splendidè vivant. O rem detestandam! Tom.1. de boni Sacerdotis officio p.249. Utinam hæc hodie vera essent. Utinam *plerique nostrûm*, qui ad Ordinem sacerdotalem aspiramus, aut eum jam adepti sumus, non id magis spectaremus, ut commodè & honorificè vivamus, ut privilegijs & immunitatibus gaudeamus, ut in otio & tranquillitate agamus, quàm ut legitimè ministremus, ut opere & sermone alios ædificemus, ut oremus, obsecremus, postulemus. &c.

Tom.1.p.124. Præclarum celebratur illud S. Francisci dictum, qui cum latronem ad publica supplicia ductũ à socio suo valdè deplorari vel accusari potius cerneret, quod tanta mala perpetrâsset, ut jam laqueum mereretur, respondit: Imò nostram potius vicem ac sortem doleamus, frater, quod tantis à Deo gratiæ suæ beneficijs acceptis, plura & excellentiora pietatis opera non facimus. Quî scis enim, an hic latro a Domino gratias accepisset, quas nos accepimus, multò nobis sanctior & Deo gratior fuisset?

Roma 1606. S. Brigita. 7. *S. Brigita* Revelationum lib.1. cap.41. fol.65. Nunc ergò conqueror te *caput* Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & successorib' ejus tradidi ad sedendum in ea triplici dignitate & autoritate. Primò ut potestatẽ haberent ligandi animos & solvendi à peccato. Secundò ut aperirent cœlũ pœnitentibus. Tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. Sed tu qui deberes solvere animas & ad me præsentare, tu verè es animarum *interfector*. Ego enim institui Petrum Pastorem & servatorem ovium mearum, tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu autem pejor es *Lucifero*: ipse enim habebat ad me invidiam, & nullum concupivit occidere, nisi me, ut pro me dominaretur: tu autem tantò deterior es, quòd nõ solum occidis me removendo me à te per mala opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum. Ego redemi eas sangvine meo, & commisi tibi tanquam amico fideli: tu autem tradis eas iterato inimico, à quo redemi eas. Tu es injustior *Pilato*, qui nullum judicabat ad mortem nisi me. Tu autem non solum judicas me, quasi nullius dominatorem & nullius boni dignum, imò & animas innocentes condemnas, & nocentes dimittis. Tu

es

es immitior *Iuda*, qui me solum vendidit: tu autem non solum me vendis sed & animas electorum meorum pro turpi lucro tuo & vano nomine. Tu es abominabilior Judæis: Ipsi crucifixerunt corpus meum solum, tu autem crucifigis & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et *ideo, quia tu similis es Lucifero, injustior Pilato, immitior Iuda, abominabilior Iudeis*, meritò conqueror super te.

Hæc quanquam sunt verissima, & Romæ anno 1606. apud Stephanum Paulinum Superiorum autoritate excusa, tamen Jacobus Gretserus in ..... Salmuriensi fol. 490. expressè negat, scribens: Horribilia contra Papam quasi ex Brigita recenset Illyricus, & ex hoc Plessæus. At imprimis non notat ullum aut librum, aut locum Revelationum, sed generatim ajunt Brigitam hoc vel illud de Papa pronunciâsse. Sat grandis codex est, Revelationum ille liber, nec cuilibet vacat, ut ob cujuslibet Sectarij criminationes totum volumen evolvat. Cur, si fidem sibi suisq; dictis haberi volunt, loca fideliter non annotant? Ubi S. Brigita de Pontificibus agit, Flacciana illa encomia *haud invenies*: animarum interfectorem, ovium Christi dispersorem & laceratorem, abominabiliorem Judæis, immitiorem Juda, injustiorem Pilato, pejorem & deteriorem ipso Lucifero &c. *Hæc & similia convitia non à Brigita, sed ab Illyrico & Plessæo sunt.*

Eadem B. Brigita Revelationum lib. 6. cap. 33. fol. 519. Pater loquitur ad filium. Sed *verè sponsa tua nunc facta est adultera*, fores thalami sunt clausæ, & in loco sponsæ jacet adultera pessima, quæ cogitat sic apud se, quando vir meus dormiet, & nudus jacuerit, tunc producam eum gladium acutum, & interficiam eum, quia non placet mihi.

8. *Bellarminus Cardinalis* in concionibus pag. 612. Sed quoniam ijdem sumus, qui semper fuimus, *morum emendationem* vel exiguam vel nullam videmus, *ego quidem vehementer metuo*, ne gravibus istis incommodis quæ hactenus passi sumus, etiam graviora succedant. *Colonia. Bellarmin.*

Idem in concionibus p. 136. Ego sanè vehementèr timeo, ne, si pergamus, sicut aliàs solemus *Bacchanalia celebrare*, & DEUM ad iracundiam flagitijs provocàre, compleatur tandem nostra malitia, compleatur & ira Domini, & disperdat nos DEUS, sicut alijs multis regnis accidisse videmus.

Concione 6.fol.50. Iidem sumus, qui semper fuimus, nulla est emendatio morum, nullus Zelus honoris Dei, omnes quærunt quæ sua sunt: Idcircò vehementer formidandum est, ne sint posteriora pejora prioribus. Sanè non placabitur Deus simplici confessione peccatorum, sed requirit seriam pœnitentiam, verum dolorem peccatorum, vitæ mutationem, & nisi hoc fiat, *desperandum est de sanitate harum regionum*: &c.

NB. O quantum absumus à religione & fervore Sanctorum Patrum, majorum nostrorum, pag.55. de Concionatoribus. Plus destruunt Ecclesiam Christi vocibus morum, quàm ædificent vocibus verborum.

Pag.61. Nec enim esset hodie tanta facilitas peccandi, si non etiam tanta facilitas absolvendi.

Pag.92. Existimo multos reperiri eorum, qui heri ad pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta accesserunt, qui hodie rursum sunt in suo pristino cœno, & quomodo potest aliter fieri? Confessi sunt solùm ex consuetudine, ut facerent, sicut alij faciunt: non quod vitam mutare vellent, hoc propositum non habebant, vel si habebant, in ore, non in corde habebant.

Pag.210. Atque ut aliquid majus & tamen verum dicamus: Videmus interdum aliquos homines religiosos & non paucos Sacerdotes, qui officio & vestibus sanctimoniam profitentur, neque hoc solùm, sed legunt assiduè divinas literas, frequenter, si non quotidie, rem divinam celebrant, neque uxores aut liberos habent, sed sunt ipsi liberi ab omnibus curis & sollicitudinibus, quæ eos à studijs rerum divinarum avocare vel impedire potuissent, & tamen ita sunt aridi, ita sine spiritu, ita frigidi in amore Domini, ita ferventes in amore seculi, ita saccum plenum habent ira, invidentia, cupiditate, ut nihil à secularibus differre videantur: horum omnium illa una est causa, quod non intrant in cor, neq; curant aliud, quàm hominem externum.

Pag.216. Hæc profectò est causa, cur illi (*Sancti*) plus una concione, quàm nos decem concionibus proficiamus, quod illi divites humiles erant; nos sumus pauperes superbi: Illi spem suam ponebant in DEO, nos sæpè in nostra Sapientia vel eloquentia ponimus.

Dominica Lætare pag. 235. Annis aliquot antequam Lutherana & Calviniana hæresis oriretur, nulla fermè erat, ut ii testantur, qui etiam tunc vivebant, nulla (inquam) propè erat in judicijs Ecclesiasticis

seve-

ſeveritas, *nulla in moribus diſciplina*, nulla in ſacris literis eruditio, nulla in rebus divinis reverentia, nulla propemodum jam erat *Religio*. Eximius ille Cleri & ſacri Ordinis decor *perierat*, viliſſimo cuiq; ludibrio erant Sacerdotes, à populo contemnebantur, deſpiciebantur, gravi diuturnaque laborabant infamia. Et unde nam hæc omnia? Nonne ex eo, quòd *Paſtores* ordine præpoſtero, non præcipuè gloriam Chriſti & ovium ſuarum ſalutem, ſed panes & piſces, hoc eſt, reditus & proventus potiſſimum in Eccleſiaſticis muneribus quærebant?

Pag. 238. ad Confeſſionem accedimus quidem, ſed ſine dolore, ſine propoſito emendationis.

Concione XLI. pag. 390. Inſpicite nunc, auditores, inſpicite loculos veſtros. O quàm multi ſunt, qui ſe divites putant, & auro ſe abundare credunt, & interim tamen nihil niſi aurichalcum habent, vel folia quædam, quæ colorem auri & ſonitum quendam habent, ſed pondus & æſtimationem auri non habent. Iſti ſunt, qui diligunt verbo & lingua, non opere & veritate: ô quàm multi reperiuntur hoc tempore, qui ſi verba ſpectes, & domum, & ſeipſos offerunt, & amicis dicunt: quicquid eſt meum, pariter eſt & tuum: utere, fruere bonis meis, non ſecus ac tuis, operam meam in nullo, ſive loco ſive tempore deſiderabis. At ubi reipſa aliquid ab eis petitur, nihil habent, nihil valent, nihil poſſunt, pecunias fures rapuerunt: veſtes tineæ comederunt: frumentum totum eſt conſumptum. Ah miſer, charitas iſta, charitas aulicorum eſt, non charitas Chriſtianorum eſt. Siccine aurichalcum venditis pro auro, & judicium Dei non timetis?

Concione XLII. pag. 401. Quis non videt, quàm graviter affligetur corpus Eccleſiæ? quàm atroci & quàm diuturno morbo laboret? quàm debilitatem & laſſitudinem membra omnia præ ſe ferant? Et hoc unde, niſi quia *Stomachus* calorem ad cibos concoquendos non habet? Si Clerici, qui duces aliorum & matres, & nutrices eſſe debent, lac non habent, perfectionem ignorant, quomodo cæteros alere, docere ac ducere poſſunt?

De Clemente VIII.

In vita *Bellarmini*, Clemens VIII. aliquando dicitur Bellarminum rogâſſe, ut *modum Reformationis* urbis & Eccleſiæ Romanæ doceret, in hæc verba reſpondit: Videntur mihi ſex quædam res eſſe, quæ Reforma- *Lib. 3. p. 252.*

τοῖς ἀνθρώποις, αὐτὸς ὢν ὡς καὶ ἄνω μετὰ πατρὸς ἀψευδής: Veruntamen ſicut ipſe infra & habitu mortalium conſortis aſſiduè præſens eſt, ſic & ſupra una cum Patre Deus, qui mentiri non poteſt, & verax adeſt idem Omnipotens ac mundi moderator & gentium rector, & verus Deus & Coryphæus, & frugum auctor, & itineris dux, & cunctorum Salvator.

Piæ huic antiquitati reſiſtit & contradicit *Adamus Contzen* Soc. Jeſu in epiſt. ad Rom. pag. 35. ſcribens: Homo namque non eſt factus Deus, neque ſecundum naturam, neque ſecundum hypoſtaſin.

Si Pater hic legiſſet Patres, inveniſſet à Gregorio Nazianzeno vocari Humanitatem Chriſti ὁμόθεον in paſcha II. orat. fol. 681.

Ferdinandus Velloſillus Epiſcopus Lucenſis in advertentiis excuſis 1604. Venetiis p. 316. Ex hoc infertur primò, hanc eſſe *veriſſimam & propriam, Deus homo factus eſt*, quod eſt contra omnes neotericos Theologos, qui hanc propoſitionem negant. Ratio eorum eſt, quia *factus* appellat ſupra materiale hominis, & ideò tantundem eſt ac dicere, Deus factus eſt homo, quia materiale hominis eſſet verbum divinum. Nos tamen oppoſitum tenemus, nempè iſtam ſimpliciter eſſe concedendam, *Deus homo factus eſt*, ex illo Johannis 1. Verbum caro factum eſt, & Symbolo: & homo factus eſt. Unde notanda eſt regula omnium Doctorum antiquorum, Alexandri Alenſis, Bonaventuræ & aliorum, quæ eſt, quod ſemper in his prædicationibus, *Verbum caro factum eſt*, Deus homo factus eſt, *ſubjectum ſe habet materialiter, prædicatum formaliter*, ſive factus ponatur antea, ſive poſt. Unde ſicut iſta eſt vera, Deus factus eſt homo, ita etiam hæc, Deus homo factus eſt, quia eundem ſenſum omninò efficit, ſicut præcedens: nam *factus* appellat formale prædicati, ſcilicet, humanitatem ex tempore competere ſubjecto, qui eſt Deus.

Secundum corollarium eſt, hæc prædicatio eſt hæretica, *Homo factus eſt Deus*, quia ſubjectum ſtat materialiter, & prædicatū formaliter, & ſubjectum ſupponit pro Verbo divino, quod eſt materiale hujus termini, Homo: & ſic idem eſt, quod dicere, Verbum divinum factum eſt Deus, cum tamen ſuppoſitum illud ab æterno ſit Deus, Johan. 8. Antequam Abraham fieret, ego ſum, & in hoc Doctores omnes ſcholaſtici conveniunt.

Deinde ſi Filius hominis non eſt factus Dei Filius, ſequitur Beatam Virginem non peperiſſe Deum, & ſic non θεοτόκον, Deiparam appellandam.

Hic

Hic est apertus & manifestus Nestorianismus, quem Romano-Catholici ἀγκώμενοι (?) in sinu fovent. Proinde manes tuos, Adame Contzen, qui socius Jesu audire voluisti, ita alloquor ex Nazianzeno oratione 36. fol. 576. ἢ τὸ πᾶν τίμησον, ἢ τὸ ὅλον ἀτίμασον, ἵνα ἀκόλουθος σαυτῷ τυγχάνεις· οὐ δέχομαι τὸ ἐξ ἡμισείας εὐσεβὲς, ὅλον εὐσεβῆ μὲν εἶναί σε βούλομαι, ἀλλὰ καθὼς βούλομαι, σύγγνωθι τῷ πάθει. Aut totum honora, aut totum contemne, ut saltem tibi ipsi constet. Dimidiatam istam pietatem improbo. Totum quidem te pium esse volo: ignosce affectui.

Mariale part. 2. p. 135. de nativ. Mariæ serm. 5. *Lac B. Virginis* non fuisse à natura productum, sed de cœlo ministratum. Et Lucas Brugensis orat. 3. p. 42. *Lac non de terra, sed de cœlo.*

Quale lac, tale corpus.

Christi lac non de terra, sed de cœlo fuit.

Ergò Christi corpus non de terra, sed de cœlo fuit. Annon hoc est negare veram & nobis consubstantialem humanitatem?

Præterea, Romano-Catholici non credunt Filium Dei Patri pro genere humano & redemtione nostri, obedientiam præstitisse: nec inter Patrem & nos Mediatorem esse *secundum utramque naturam*, nec pro nobis passum & sepultum, sed id soli tribuunt *humanitati*, atque Deum esse exclusum. Docent *enim purum & merum hominem* pro nobis obedivisse, legem implevisse, & patiendo, peccata expiasse. Ad hæc, ut hominem solum esse mediatorem inter Deum & hominem, non ut Deum: ut hominem, tanquam summum Sacerdotem Patri sacrificasse, neque ut Deum: ut hominem mortem vicisse, non autem ut Deum: ut hominem, infernum expugnasse, & hostes nostros vicisse, non autem ut Deum: hæc omnia Deum nihil attinuisse.

Item hominem Jesum, B. Mariæ Filium, secundum humanam naturam, per unionem personalem non accepisse omnipotentiam, infinitam scientiam, aut quòd præsens omnibus creaturis imperare possit, esse enim non solum horrendam blasphemiam, creaturæ divinam majestatem attribuere, sed & inutilem, cum talis majestatis nulla creatura capax sit, nec ullo modo esse possit. Et cum dicitur, Hic homo Jesus, B. Virginis Filius, *est Deus*, hanc propositionem esse falsam, si intelligatur, uti verba sonant, nempe hominem verum & naturalem. Nam uti leo non est aquila, multò minus hominem esse Deum: sed ita intelligendam esse

propositionem: hic homo est Deus, id est *Filius Dei est Deus*, qui hunc hominem gestat.

III. In articulo tertio, de Spiritu S. fatemur remissionem peccatorum, cujus exemplum mirabile recitat *Magnum Speculum exemplorum* tom. 1. fol. 429. hisce verbis. Refert D. Jacobus de Paradiso Carthus. in libro de peccatis mortalibus. *Romanus quidam Pontifex.* fini vitæ appropinquans, Capellano suo Autoritatem Apostolicam contulit se absolvendi, sub plenaria remissione, ut fieri solet, in anno Jubilæo. Finita confessione beneficium absolutionis obtinuit, obiit. Non multò post apparuit eidem Capellano vultu mœstissimo & veste lugubri: requisitus, *an ipse esset Papa defunctus?* respondit, quòd sic. Requirit Capellanus: quare tam tristis apparet? respondit: *Quoniam æternæ morti adjudicatus sum.* Quare, inquit Capellanus? Cum tamen beneficium absolutionis plenariæ tibi confessione facta, impensum sit? Respondit defunctus: *Quoniam supremus Judex absolutionem illam ratam non habuit.* Quibus dictis disparuit.

Quicquid Viri Apostolici in terra ligarunt & solverunt, id etiam fuit ligatum & solutum in cœlo.

Sed hic Papa hoc non habuit.

Ergò hic Papa non fuit vir apostolicus.

Ecclesia Apostolica jam non regitur Enthusiasmis, visionibus & somniis.

Sed Romana Ecclesia regitur Enthusiasmis, visionibus & somniis.

Ergò Ecclesia Romana non est Apostolica.

Majorem suggerit S. Hieronymus. Tom. 4. in cap. 23 Jeremiæ p. 281. Sunt hodie, inquit, quoque somniantes in Ecclesia, & maximè *in nostro grege*, qui errores suos, Domini jactant prophetiam, & crebrò ingerunt, *somniavi, somniavi.* Quos corripit Dominus, dicens, usquequò istud est in corde Prophetarum vaticinantium mendacium & prophetantium seductiones cordis sui.

In vita *Theresæ de Jesu*, Bruxellæ edita anno 1610. p. 10. habuit etiam alias visiones particulares, præsertim tamen die quadam spiritus ejus raptus & elevatus in cœlum fuit, magnaque & arcana Dei vidit, & aliquoties hoc beneficium cum à Domino reciperet, tam miranda & ineffabilia secreta manifestabantur, ut impossibile foret ea vel scire, vel explicare.

Pag. 25. Statim verò ac Dei famula ad novum Monasterium pervenit, & templum ingressa est, ut oraret, exstasin patiens, Christum vidit, magno illam amore recipientem, eique *coronam imponentem*, quasi præmium magni laboris & operis egregii, quod pro ejus matre patraverat.

Pag 82. Ejus oratio erat divina & eminentissima in ipsa, altissimas *revelationes, locutiones, visiones, illustrationes*, (ut supra dictum est) patiebatur, &c.

Pag. 97. Habuit etiam gratiam discretionis spirituum, cognoscebat statum & dispositionem, & ea, quæ intrinsecus in animo habebant, ac si intus esset in corde eorum, cum quibus agebat. Præcognovit etiam *controversias magnas futuras inter religiones B. Dominici, & Societatis Iesu.*

P. 102. Moniales non habent pediculos, quod est miraculum, quod multa continet miracula: quia *quot sunt Moniales, tot sunt miracula.*

In vita *S. Francisca Romanæ* p. 64. Quotidianæ mensæ expiationi, quæ per sacras preces fieri solet, cum daret operam aliquando, sociarum turba astante, præsenteque, genu demisso, manibus junctis, abstracta à corpore semel diu permansit: altera die, eodem loco, eadem ex prece, quotidianum cibum auspicata visa omnibus tanquam ex Solis nitidissimis radiis inflammata splendescere, oculis in adversam triclinii fenestram affixis atque suspensis, pro spectaculo attonitis sociis, ab eaque postmodum quid res id fuisset, sciscitantibus; fuisse respondit, Deiparam magnam matrem & B. Johannem Baptistam, Christi Servatoris cœlestem prodromum, &c.

In festo *B. Catharinæ Senensis* apud Ludovicum Granatensem pag. 379 Hujus rei complures fuêre testes, qui ibidem affuêre, idemque ipsa virgo testata est, animam videlicet à corpore disjunctam fuisse, vidisseque secreta Dei, quæ nullis possint verbis enarrari, vidisse gloriam sanctorum & pœnas peccatorum, tam apud inferos, quàm in locis Purgatoriis, prorsus inexplicabiles, &c. duravit hæc animæ à corpore separatio ad horas quatuor.

Apostolica Ecclesia in Symbolo Apostolico non agnovit Purgatorium.

Romana Ecclesia agnovit Purgatorium.

Ergò Romana Ecclesia non est Apostolica Ecclesia.

Major sua luce lucet.

Minor probatur testimonio Heterodoxorum, in primis Johannis Buddii in der Wallfahrt ins Fegfewr/p.113. Darumb beweist Gott noch in der Höllen Barmhertzigkeit.

Pag. 85. Ich (S. Maria) bin auch aller deren Mutter/die in dem Fegfewr seyn.

In Legenda Sanctorum, im Wintertheil p.148. Im Fegfewr ist Frewd und Trawren / und ich sahe viel Menschen in Frewden reichen Betthen/mit Gold und Reichheit/die hatten jhre Ruh und sahe etliche ob Tisch sitzen und essen.

P.149. Das Fegfewr ist kalt und warm.

P.150. Wer vollkomne Rew an seinem End hat/der komt in kein Fegfewr.

Bellarminus moriturus voluit ire in Patriam.

Bellarminus moriturus voluit ire in Purgatorium.

Ergò aliquis volens ire in Purgatorium, vult ire in patriam, & per consequens Purgatorium est patria.

Cæterùm ignis infernalis, neminem purgat, mundat aut lavat, Gennadius p.86.87.

Ignis Purgatorius est ignis infernalis. Ergò ignis purgatorius neminem purgat, mundat, nec lavat.

Atqui Johannes Buddius in der Wallfahrt ins Fegfewr p.140. Im Fegfewr ist kein Pein/sondern nur ein Verlangen nach Gott.

P.50. Der Richter antwortet/dir wird gebotten/du Teuffel/daß du sie solt fegen/biß sie rein werden.

Iacobus de Voragine in aurea Legenda, in comemoratione omnium fidelium defunctorum, p.131. b. circa secundum, *per quos scilicet purgantur?* Sciendum, quòd illa purgatio & punitio fit *per malos Angelos, & non per bonos.*

S. Hieronymus Tom.4. in Ezech. c.30. p.426. Neque enim boni sed mali angeli tormentis præpositi sunt.

Deniq; Ecclesia Apostol. credit vitã æternam aut gehennã æternam.

Magna pars Catholicorum non credit vitam æternam, aut gehennam æternam.

Ergò magna pars Catholicorum non est Ecclesia Apostolica.

Assumtum est Ieremiæ Drexelii de vita æterna, pag. 319. scriben-

scribentis: magna Christianorum, etiam Catholicorum gehennæ & cœli æternitatem esse, non credunt.

Johannes XXIII. Diabolus incarnatus dictus (ex Concilio Constantiensi p.582.& 588.b.) sæpè & sæpius coram diversis Prælatis, & alijs honestis & probis viris *pertinaciter*, *Diabolo suadente* dixit, asseruit, dogmatizavit & astruxit; Vitam æternam non esse, neque aliam post hanc: quin imò dixit, & *pertinaciter credidit*, animam hominis cum corpore humano mori & extingui, adinstar animalium brutorum.

De Bonifacio VIII. dicitur, intravit ut Vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut Canis.

De eodem Janus Vitalis.

Dum reges premit Octavus Bonifacius, ipse
Cogitur in manicis compedibusque mori.

De Reformatione Ecclesiæ Romanæ.

Bellarminus parte altera Chronologiæ pag. 93. His temporibus (1024.) quibus Pontifices Romani *à pietate Veterum degeneraverant*, Principes seculi sanctitate florebant. &c.

Adamus Contzen. Polit. l. 2. c. 18 p. 106. Clericorum, Clericorum, inquā Clericorum sed malorum vita turpis hæreses fecit, auxit, conservat.

P. 107. Si inter se dissimulent Prælati, nec corrigant suorum vitia, *liberam reformandi potestatem* Regibus & Principibus Christi Vicarius concedat, quod nuper magno provinciæ bono Serenissimo cuidam Principi commisit.

Turnerus in Orationibus p. 232. Benè ille: Clericum esse aut sanctum, aut Diabolum.

AUdito nomine Ecclesiæ, hostis expalluit, ita loquitur Edmundus Campianus in rationibus Theologis Anglicanis oblatis. Si loquitur Jesuita de antiqua Apostolica Ecclesia Romana, ambabus manibus amplectimur acroama. Eam Prudentius jure meritoq; laudans, ait:

Una fides vigeat, prisco quæ condita templo est,
Quam Paulus retinet, quamq; cathedra Petri.

Et S. Chrysostomus homil. 32. ad Romanos, ego, inquit, propterea diligo, tametsi & aliunde queam illam laudare nempeà magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, à multitudine, à potentatu, à divitijs, & à *Paris. p. 281.*

 rebus

rebus in bellis fortiter gestis: Sed relictis istis omnibus, ob id illam bea-tam deprædico, quod erga illos Paulus dum viveret, adeò fuit benevo-lus, adeò illos amavit, coram disseruit, & postremò vitam apud eos fini-vit. Unde & civitas ista hinc facta est insignis, plus quàm à reliquis om-nibus: Et quemadmodum corpus magnum ac validum, duos habet o-culos illustres, sanctorum videlicet illorum corpora: non ita cœlum splendescit, quando radios suos Sol ex sese demittit, quemadmodum Ro-manorum urbs, duas illas lampadas ubiq; terrarum effundens. Hinc ra-pietur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma: Paulum videlicet repentè ex theca illa cum Petro resur-gentem in occursum Domini sursum ferri.

Et Fulgentius de incarnatione & gratia Christi c. 11. p. 396. Quod duorum magnorum luminarium, Petri scilicet Pauliq; verbis, tanquam splendentibus radiis illustrata, eorumq; decorata corporibus Romana (quæ mundi cacumen est) tenet & docet Ecclesia, totusq; cum ea Chri-stianus orbis, & ad justitiam nihil hæsitans credit, & ad salutem non du-bitat confiteri.

Antiqua ergò & Apostolica Ecclesia potest suo modo dici *Dei Regnum in terris*.

Johan. Baptista Ferrarius in orat.

Princeps generis humani arx; Roma.

Pontificiæ Majestatis *terrenum cœlum*, & Ludovico Cellotio; Ro-ma terrestre Dei domicilium, *arx fidei, caput religionis*. Omnibus quidem modis Jesuitæ contendunt probare, se antiquam sequi Ecclesiam Ro-manam; Johan. Baptista Gallus in suis notationibus in Thuanum p. 17. Nos certè, inquit, Roma sumus, hoc est, antiquæ fidei depositum, à bea-tis Apostolis Petro & Paulo, Ecclesiæ Romanæ commissum custodi-mus: & Jacobi Silvani Philippica p. 61. Die Catholische haben die alte briefflich Urkund / die alte Marckstein / die alte Satzungen der alten allgemeinen Religion defendirt.

Pag. 46. Den alten Glauben / den alten Gottesdienst / die alte Gebräuch und Ceremonien halten / ja defendirn und handhaben / so wol mündlich / als durch offentliche Schrifften und Bücher.

Pag. 38. Patavii 1579.

Verba quidem elegantia, sed facta atrocia: Fuimus Troes: viguit a-liquando Roma, sed testimonio Hieronymi *Nigri* Patricij Veneti, ad Jacobum Sadoletum, Roma sentina omnium rerum atrocium & pu-dendarum.

Pro-

Proinde evidentibus testimonijs probaturus sum, Ecclesiam Romanam non amplius esse Romanam, id est, piam, sanctam, Apostolicam, sed defecisse in doctrina & moribus, itaque magna *reformatione* opus habere, quàm Imperatores, Reges, Principes, & Status Imperij, imò Concilia sæpius petierunt, sed impetrare non potuerunt, aut in quibusdam causis ægerrimè.

1. *Tempore Carolomanni*, in epistolis Bonifacij Archiepiscopi Moguntini legimus: notum similiter sit paternitati vestræ, quod Carolomannus, dux Francorũ me accersitum ad se rogavit, ut in parte regni Francorum, quæ in sua est potestate, Synodum facerem congregari, & promisit se de Ecclesiastica religione, quæ jam longo tempore id est, non minus quàm per 60. vel 70. annos *calcata & dissipata fuit*, aliquid corrigere & emendare velle. *p. 181. S. Bonifacius.*

Pag. 217. In parte Francorum &c. Omnis Ecclesiastica regula sive disciplina ab eadem provincia *funditùs abolita est.*

2. In vita *S. Erhardi* Episcopi Ratisbonensis. Eo tempore beatus Wolfgangus sancti viri tumultũ frequentare cepit, secretiori semper accedens tempore, superni civis congaudendo gloriæ. Sed cum nocte quâdam secretius post matutinarum solennia multis & lachrymis & precibus sanctũ virum juxta sepulcrum ejus orans alloqueretur, *beatus illi astitit Erhardus* & ait: secretum cordis mei tibi denuncio, quod te advertere fraternè jubeo. Tua quidem opera Deo placita sunt, *teque correctorem* pastoremque verus pastor Christus Jesus huic loco gregique præposuit. Ideoque si diligenter & prudenter officium tuum, ut cœpisti, peregeris, æternum laboris tui recipies præmium. Scito autem frater, quomodo Monasterium hoc, (im vntern Münster) quod Deus omnipotens meæ requiei præstitit, *multis contaminetur sceleribus*, & inhabitantium Monalium peccatum multis reclamat meis precibus; quas pro earum negligentijs multimodis effundo sæpiùs. Dudum jam *ipsarum lachrymis* commotus fudi preces ad Dominũ, sed quia carnalibus *non parcunt fœditatibus*, jam in judicium delati sunt earum gemitus. Et ego frater, non minima conficior hac pro re tristitia, qui quidem victus sim tot scelerum reclamatione, ne possim eis prodesse supplicatione. Quoties ego tremendi judicis procumbo pedibus, quoties emendatione vitam promitto pro peccantibus, quoties duram vindicis distuli sententiam, quoties fratres nos adduxi in preces, *temptata sunt omnia, omnia facta sunt.* Et quid mise- *S. Erhardus*

miseræ ego Congregationi faciam amplius, aut quibus precibus agam ante tremendum Omnipotentis Judicis vultum pro tot luxuriantium fœditatibus. Sed quæso te, ut præstita tibi divinitùs utaris prudentia, *omnemque hanc destruas congregationem*, & Monasticam ibi instituas professionem, quam si aliqua harum, quæ nunc inest, velis profiteri, sin autem, quæ ibi sunt, destrue: nec ultra contaminari locum istum patere. Tunc temporis quippe Canonicarum erat in eodem loco professio, ac carnalis petulantiæ non minima fiebat confusio admodum, ut cum arctiorem vitam cogerentur, aliquæ ipsarum Monasterium reliquerint, & fornicatoribus prioribus adhæserint.

Æneas Silvius. 3. *Æneas Silvius* Epist. 383. pag. 467. Fatemur insuper aliquando in Romana curia, jam regunt homines, aliqua fieri, quæ essent digna emendatione, nec dubitamus, ipsos Romanæ urbis præsules etiam, in quantum homines, falli, errare, labi ac decipi posse.

Idem l. 1. de gestis Concilij Basiliensis pag. 9. de Romanis verè Pontificibus liceret exempla admodum multa referre, si tempus sineret, quoniam aut hæretici, aut alijs imbuti vitijs sunt reperti. Epistola 166. fol 307. sciebat vir sanctus (Martinus) quia pupillorum & viduarum causa ad Principes non egrediuntur: quia nunquam apud Reges causa pauperum defenditur: quia *venalis est omnis justitia*, quia impudicus est omnis sermo, quia nulla misericordia, nullus religionis Zelus, *nulla charitas*, sed invidia & ambitio tantummodò dominatur.

Epistola 413. p. 587. Sed dignè patimur pro nostris iniquitatibus: nulla intra nos concordia, nulla obedientia est, neque spirituali, neque temporali paremus capiti. Jacet spreta religio, justitiæ nullus honos, fides penè incognita, sed Rex quisque aut Pontifex esse videtur, quod capita tot sententiæ. Scinditur incertum studia in contraria vulgus, &c.

Concilium Pisanum. 4. *Epistola Concilij Pisani* ad Maximilianum I. Imp f. 61. Gravissimis notorijsque criminibus ad scandalum usque manifestissimis misella Ecclesia opprimitur, ut nisi protinus occurratur, naufragium factura proculdubio videatur, spreto Constantiensis constitutionis præcepto, solenni voto & juramento universalis Ecclesiæ Reformationem tam diu tanto cum discrimine tum prætermittere, aut potius contemnere: tum præterea eos, qui pietatis intuitu & promissionis religione, SpirituS. duce

duce, opem ferre ſtudeant; uti rebelles hoſtesque, & infideles inſequi, q. jam palam facere quærat ſummus Pontifex, nihil magis cordi ſibi eſſe, quam ut olim, de ſubactis hoſtibus triumphum Julius Cæſar retulit: ita ſe de ſubacta dirutaque Eccleſia, id eſt, de bonis illis membris (quod abſit) aliquando triumphare.

In Apologia Concilij Piſani pag.28. Indictio Romani Concilij notorio Loci vitio laborat: Romæ enim, ut latius ſuo loco proſequemur, nec nos, nec innumerabiles alij *tutum* eſſe locum conſulendi ſtatuendique vera & neceſſaria pro Eccleſia hodie arbitramur.

5. Omnes ſtatus eſſe corruptos queritur *Fridericus Nauſea* Epiſcopus Viennenſis homilia ſecunda p.3. b. ubi nunc virtuti locus? ubi integritas, quæ nulli prorſus eſt curæ? Charitas omninò mortua, veritas prorſus perdita, pax ad ſummum ægrotat, juſtitiam nunquam reperies, lex pariformiter obcæcata. Honor planè in nullo non loco evaneſcit. Quis modò ex animo Rempub. curat? cum quiſq; ſuum, non quod alterius eſt, quærit. Ecquid? Principes ac Rectores non parum multi pueraſcunt, Epiſcopi per tranſennam conſpiciunt, Conſules & Prælati populo plerique duces ſunt ad vitia quæ peſſima, cùm verbo & facto eſſe exemplo debuerint; *Religioſis*, quos appellant, *nihil penè irreligioſius*, Monialibus quoque nihil *irregularius*. Nobiles plerique rapinis ſtudent magis quàm rebus benè gerendis. Inter mercatores & artifices *nulla planè fides*. Paſtores deglubunt, non paſcunt: oviū nulla neque obedientia, neque de mulctis cura. *Clerici* vita & habitu Laici eſſe volunt, & hi diverſo Clerici; Canonici, atque id genus Sacerdotes die noctuque nepotantur, voluptuanturque. Simoniæ obnoxij Judices, non jure ſed favore & affectu judicant. Nequitia nunc Prudentiæ nomen uſurpat, ſcelere plus contaminantur, quos inde ſupplicium ſumere oportuit.

Colonia 1532. Fridericus Nauſea.

Nec eſt in Communitate Concordia, fierique inde adſolet, ut peſſum ſit itura ubique Reſpub. *Adulterium opprobrio non vertitur*: uſura nusquam non impunè adcreſcit. A ſuperbia nemo alienus, libido inter vitia ne æſtimatur quidem, gula toto æſtuat orbe & crapula, *fides omninò defuncta jacet*, falſitas palam protrita, vide pag.80. & 81.

6. *Thomas Stapletonus* contra Simoniacos. Perpendant hoc noſtri Simoniaci. Nam illi hæc planè omnia humana putant & pro-

Tom.1. pag. 224. Thom. Stapletonus.

profana: ideo emunt & vendunt Sacerdotij ordinem, Pastoratus, Canonicatus, Decanatus officium ac munus, ut dignitates ambiunt, ut beneficia conquirunt, non quibus Deo & Ecclesiæ serviant, sed quibus commodè & splendidè vivant. O rem detestandam! T. m.1. de boni Sacerdotis officio p.249. Utinam hæc hodie vera essent. Utinam *plerique nostrûm*, qui ad Ordinem sacerdotalem aspiramus, aut eum jam adepti sumus, non id magis spectaremus, ut commodè & honorificè vivamus, ut privilegijs & immunitatibus gaudeamus, ut in otio & tranquillitate agamus, quàm ut legitimè ministremus, ut opere & sermone alios ædificemus, ut oremus, obsecremus, postulemus. &c.

Tom.1.p.124. Præclarum celebratur illud S. Francisci dictum, qui cum latronem ad publica supplicia ductû à socio suo valdè deplorari vel accusari potius cerneret, quod tanta mala perpetrâsset, ut jam laqueum mereretur, respondit: Imò nostram potius vicem ac sortem doleamus, frater, quod tantis à Deo gratiæ suæ beneficijs acceptis, plura & excellentiora pietatis opera non facimus. Quî scis enim, an hic latro a Domino gratias accepisset, quas nos accepimus, multò nobis sanctior & Deo gratior fuisset?

Romæ 1606. S. Brigita. 7. *S. Brigita* Revelationum lib.1. cap.41. fol.65. Nunc ergò conqueror te *caput* Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & successorib' ejus tradidi ad sedendum in ea triplici dignitate & autoritate. Primò ut potestatē haberent ligandi animos & solvendi à peccato. Secundò ut aperirent cœlū pœnitentibus. Tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. Sed tu qui deberes solvere animas & ad me præsentare, tu verè es animarum *interfector*. Ego enim institui Petrum Pastorem & servatorem ovium mearum, tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu autem pejor es *Lucifero*: ipse enim habebat ad me invidiam, & nullum concupivit occidere, nisi me, ut pro me dominaretur: tu autem tantò deterior es, quòd nō solum occidis me removendo me à te per mala opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum. Ego redemi eas sangvine meo, & commisi tibi tanquam amico fideli: tu autem tradis eas iterato inimico, à quo redemi eas. Tu es injustior *Pilato*, qui nullum judicabat ad mortem nisi me. Tu autem non solum judicas me, quasi nullius dominatorem & nullius boni dignum, imò & animas innocentes condemnas, & nocentes dimittis. Tu

es

-s immitior *Juda*, qui me solum vendidit: tu autem non solum me vendis sed & animas electorum meorum pro turpi lucro tuo & vano nomine. Tu es abominabilior Judæis: Ipsi crucifixerunt corpus meum solum, tu autem crucifigis & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et *ideo, quia tu similis es Lucifero, injustior Pilato, immitior Juda, abominabilior Judæis*, meritò conqueror super te.

Hæc quanquam sunt verissima, & Romæ anno 1606. apud Stephanum Paulinum Superiorum autoritate excusa, tamen Jacobus Gretserus in ..... Salmuriensi fol. 490. expressè negat, scribens: Horribilia contra Papam quasi ex Brigita recenset Illyricus, & ex hoc Plessæus. At imprimis non notat ullum aut librum, aut locum Revelationum, sed generatim ajunt Brigitam hoc vel illud de Papa pronunciâsse. Sat grandis codex est, Revelationum ille liber, nec cuilibet vacat, ut ob cujuslibet Sectarij criminationes totum volumen evolvat. Cur, si fidem sibi suisq; dictis haberi volunt, loca fideliter non annotant? Ubi S. Brigita de Pontificibus agit, Flacciana illa encomia *haud invenies*: animarum interfectorem, ovium Christi dispersorem & laceratorem, abominabiliorem Judæis, immitiorem Juda, injustiorem Pilato, pejorem & deteriorem ipso Lucifero &c. *Hæc & similia convitia non à Brigita, sed ab Illyrico & Plessæo sunt.*

Eadem B. Brigita Revelationum lib. 6. cap. 33. fol. 519. Pater loquitur ad filium. Sed *verè sponsa tua nunc facta est adultera*, fores thalami sunt clausæ, & in loco sponsæ jacet adultera pessima, quæ cogitat sic apud se, quando vir meus dormiet, & nudus jacuerit, tunc producam eum gladium acutum, & interficiam eum, quia non placet mihi.

8. *Bellarminus Cardinalis* in concionibus pag. 612. Sed quoniam iidem sumus, qui semper fuimus, *morum emendationem* vel exiguam vel nullam videmus, *ego quidem vehementer metuo*, ne gravibus istis incommodis quæ hactenus passi sumus, etiam graviora succedant. *Coloniæ. Bellarmin.*

Idem in concionibus p. 136. Ego sanè vehementèr timeo, ne, si pergamus, sicut aliàs solemus *Bacchanalia celebrare*, & DEUM ad iracundiam flagitijs provocare, compleatur tandem nostra malitia, compleatur & ira Domini, & disperdat nos DEUS, sicut alijs multis regnis accidisse videmus.

severitas, *nulla in moribus disciplina*, nulla in sacris literis eruditio, nulla in rebus divinis reverentia, nulla propemodum jam erat *Religio*. Eximius ille Cleri & sacri Ordinis decor *perierat*, vilissimo cuiq; ludibrio erant Sacerdotes, à populo contemnebantur, despiciebantur, gravi diuturnaque laborabant infamia. Et unde nam hæc omnia? Nonne ex eo, quòd *Pastores* ordine præpostero, non præcipuè gloriam Christi & ovium suarum salutem, sed panes & pisces, hoc est, reditus & proventus potissimum in Ecclesiasticis muneribus quærebant?

Pag. 238. ad Confessionem accedimus quidem, sed sine dolore, sine proposito emendationis.

Concione XLI. pag. 390. Inspicite nunc, auditores, inspicite loculos vestros. O quàm multi sunt, qui se divites putant, & auro se abundare credunt, & interim tamen nihil nisi aurichalcum habent, vel folia quædam, quæ colorem auri & sonitum quendam habent, sed pondus & æstimationem auri non habent. Isti sunt, qui diligunt verbo & lingua, non opere & veritate: ô quàm multi reperiuntur hoc tempore, qui si verba spectes, & domum, & seipsos offerunt, & amicis dicunt: quicquid est meum, pariter est & tuum: utere, fruere bonis meis, non secus ac tuis, operam meam in nullo, sive loco sive tempore desiderabis. At ubi reipsa aliquid ab eis petitur, nihil habent, nihil valent, nihil possunt, pecunias fures rapuerunt: vestes tineæ comederunt: frumentum totum est consumptum. Ah miser, charitas ista, charitas aulicorum est, non charitas Christianorum est. Siccine aurichalcum venditis pro auro, & judicium Dei non timetis?

Concione XLII. pag. 401. Quis non videt, quàm graviter affligetur corpus Ecclesiæ? quàm atroci & quàm diuturno morbo laboret? quàm debilitatem & lassitudinem membra omnia præ se ferant? Et hoc unde, nisi quia *Stomachus* calorem ad cibos concoquendos non habet? Si Clerici, qui duces aliorum & matres, & nutrices esse debent, lac non habent, perfectionem ignorant; quomodo cæteros alere, docere ac ducere possunt?

De Clemente VIII.

In vita *Bellarmini*, Clemens VIII. aliquando dicitur Bellarminum rogâsse, ut *modum Reformationis* urbis & Ecclesiæ Romanæ doceret, in hæc verba respondit: Videntur mihi sex quædam res esse, quæ Reforma- *Lib.* 3. *p.* 252.

tione indigeant, nec sine periculo negligantur. Prima res est diuturna vacatio Ecclesiarum, de qua re extat epistola S. Leonis ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem, in qua jubet sine mora provideri Ecclesiis, ne gregi Domini diu desit cura pastoris. Extant quoque plurimæ apud S. Gregorium epistolæ, in quibus admonentur ii, ad quos spectat electio, quàm citissimè pastorem ut eligant. Et si fortè necessaria fuisset aliqua mora, consueverat idem Pontifex vacantem Ecclesiam commendare vicino Episcopo, non ad fructus percipiendos, sed ad sollicitudinem ejus Ecclesiæ interim gerendam. Itaque studebant sanctissimi illi prudentissimique Pontifices continuò vacantibus Ecclesiis providere ne rei efficerentur animarum, quas ob defectum pastoris perire contingeret. Difficile enim esset, paucis explicare, quantum detrimenti capiant Ecclesiæ viduatæ, in quæ vitiorum abrupta se grex præcipitet, dum caret pastore, quantum silvescat vinea Domini, dum caret agricola.

Pontifex ad hæc, in hac prima re, inquit, sive in hoc primo capite *fatemur nos peccasse & peccare.* Sed plerumque in causa est difficultas inveniendi viros idoneos. Et quamvis sæpè multi nobis proponantur, cum per nos ipsi nequeamus sumere informationes, & cum aliquando experti simus illos, quibus hanc curam demandavimus, nos decepisse, vel ipsos ab aliis deceptos fuisse, tutius interdum putavimus, memores sententiæ S. Pauli, manus citò nemini imposueris, differre, ne deciperemur. Tamen recordamur, tempore Magni Gregorii fuisse Ecclesias, quæ diu vacabant, & hac de causa solitum fuisse uni Episcopo aliam Ecclesiam, non suam commendare, ut interim curam illius haberet.

Secunda res est promotio minus utilium Prælatorum: deberet enim provideri Ecclesiæ de bonis personis, non autem personæ de bonis Ecclesiis. Fateor tamen, optimam illam esse provisionem, cum utrumque simul fieri potest, ut & personæ benemerenti, & Ecclesiæ vacanti utiliter provideatur. At ut alia nunc prætercam, Concilium Tridentinum affirmat, peccare mortaliter eos omnes, ad quos quocunque modo spectat Episcoporum promotio, nisi eos præficiendos curaverint, quos Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint: quæ est communis Doctorum sententia. S. Gregorius rectum ordinem esse dicit, ut quærantur homines ad Episcopatum, non ut quærant homines Episcopatum; & S. Bernardus, qui pro se rogat, inquit, jam judicatus est, & infra: cunctantes & renuentes compelle intrare.

Sub-

Subjungit Pontifex: ſcimus hoc,& quantum in nobis eſt, ſemper præ oculis habemus providere Eccleſiis,non autem perſonis,niſi quando & Eccleſiæ & perſonæ æquè nos providere putamus. Sed prima & maxima ratio Eccleſiæ habenda eſt. Sententia quam affert, vera eſt: ſed ſi de dignioribus eſt agendum,nunquam providebitur Eccleſiæ,quia neſcimus modum quem tenere poſſimus, ut ſciamus, quis dignior ſit. Quoad ipſos Epiſcopos,hoc etiam nos torquet,quia ſi nos nolimus dare Epiſcopatus petentibus,vel his qui nobis ab aliis proponuntur,neſcimus quomodo poterimus Eccleſiis providere, præſertim Eccleſiis non ita magnis & modici reditus, Si Dominatio veſtra ſcit aliquem modum, libenter audiremus & amplecteremur. Multa enim poſſunt & quidem verè dici; ſed cum ad praxin devenimus, in magnas incidimus difficultates.

Tertia res, inquit, eſt abſentia Paſtorum ab Eccleſiis: quid enim prodeſt idoneum eligi,ſi non reſideat? nam oves ſuas agnoſcere,eaſque ſacramentorum adminiſtratione ac bonorũ operũ exemplo paſcere non poſſunt,qui gregi ſuo non aſſiſtunt,ut per ſe notum eſt.Inter hoc numerantur Epiſcopi,qui Nuncios Apoſtolicos agunt,quorum aliqui per annos multos Eccleſias ſuas non viderunt. Nonnulli relicto miniſterio paſcendi animas ſibi creditas magiſtratum politicum gerunt. Multi, relictis opibus ſuis,Romæ iis in rebus occupantur, quæ per alios commodè fieri poſſent. Fateor quidem aliquos Epiſcopos à reſidentia per obedientiam excuſari,neque illud inficior,ſummum Pontificem certis de cauſis atque ad tempus Epiſcopos aliquos à reſidentia eximere, ſed neſcio an Deo placeat,ut tantus numerus Epiſcoporum tàm longo tempore,cum tanto animarum detrimento à propriis Eccleſiis abſit, quos certe ſuo muneri ſatisfacere non poſſe,perſpicuum eſt.

Pontex ad iſta: *In hoc fatemur*, inquit,*nos peccaſſe*,quia nimis facilè indulſimus Epiſcopis, ut poſſint Romam venire, & difficilè Româ dimittuntur. Antea,ſi Dominatio veſtra velit recordari, longè pauciores reſidebant. Quoad Nuncios,putamus decentiſſimum eſſe, ut Nuncii ſint Epiſcopi, qui Epiſcopis imperant,& majoris autoritatis ſunt quam Principes & populus: & niſi tanta hominum penuria laboraremus,citius eos maturaremus. Quoad eos qui Politicos Magiſtratus gerunt, non eſt hoc tempore in ſtatu Eccleſiaſtico niſi unus aut alter, & tàm propè ad ſuum Epiſcopatum,ut quovis die, ne dum quavis hebdomadâ poſſit

esse in sua Ecclesia,& ferè quavis hora in sua diœcesi. Revera nos non nisi Nuncios diu absentes retinemus, quorum mutatio ob magna & periculosa negotia facilè fieri non potest.

Quarta res est, inquit, Polygamia spiritualis, cum videlicet uni personæ plures Ecclesiæ committuntur. S. Bernardus in epistola ad Comitem Theobaldum rem totam tribus verbis absolvit, cum aït, id non esse licitum, nisi dispensatoriè ob magnam Ecclesiæ necessitatem. S. Thomas scribit beneficiorum præsertim Curatorum multiplicitatem non solùm contrariam esse Juri Canonico, sed etiam Juri naturæ: non quòd ita sit intrinsecè mala ut nullo modo honestari possit, qualia sunt adulteria, mendacia & similia, sed quod absolutè mala sit, possit tamen ob certas circumstantias honestari, atque ob Ecclesiæ necessitatem. Ex quo colligit idem S. Thomas, eum qui ex dispensatione duas Ecclesias habet, non esse tutum in conscientia nisi causa illa adsit, nempe Ecclesiæ necessitatis vel certè majoris utilitatis, quoniam dispensatio non tollit, nisi vinculum juris positivi: & hanc S. Thomæ doctrinam omnes Theologi probant. Quare timendum est, ne fortè non sint in Conscientia tuti, qui aliquando duas Ecclesias habent, unam Cardinalitiam, alteram non Cardinalitiam. Causa enim cur Episcopis Cardinalibus duæ permittantur Ecclesiæ, non videtur esse necessitas vel utilitas Ecclesiæ, sed major personæ dignitas vel commoditas. Denuò Pontifex: Quoad istam πολυγαμίαν, inquit, ea interdum est solùm in istis sex Episcopatibus Cardinalitiis, circa quod nihil mutandum duximus, cum à Prædecessoribus nostris, etiam post Concilium Tridentinum, res hæc examinata fuerit, & ita constituta. Et turbare ordinem collegii & redarguere facta Prædecessorum nostrorum & tot Cardinalium non visa fuit nobis res, quæ sine scandalo fieri possit.

Quinta res est facilis translatio Episcoporum de una Ecclesia ad aliam. Translatio enim Episcoporum, secundum Canones, atque usum veteris Ecclesiæ non debet fieri, nisi ob Ecclesiæ necessitatem vel majorem utilitatem. Neque enim institutæ sunt Ecclesiæ propter Episcopos, sed Episcopi propter Ecclesias. Nunc autem quotidie translationes fieri videmus, ea solùm de causa, ut Episcopi vel honore vel opibus [illegible]tur. Propterea notum est ex capite. Inter corporalia de translatione Episcoporum, vinculum matrimonii spiritualis esse aliquo modo [illegible] quam vinculum matrimonii corporalis, & ideò non posse solvi, nisi

nisi à Deo sive à Vicario Dei declarante voluntatem Domini sui. Quis autem credat velle Deum, ut ob solum temporale lucrum vel honorem, vinculum hujus S. n ti conjugii dissolvatur? Præsertim cum id sine detrimento animarum fieri nequeat, ut experimentum ipsum docet. Neque enim ipsi Episcopi Ecclesias diligunt, quas brevi se deserturos sperant, ut ad alias commodiores transeant. Nos inquit præterea Pontifex, cum difficultate transferimus, & non defuimus monere Principes per Nos, & Nuncios nostros.

Sexta res est, subdit ultimo capite Bellarminus, Episcopatuum resignatio sine legitima causa. Nam si tàm est arctum ac penè insolubile vinculum inter Episcopum & Ecclesiam, ut canones docent, unde fit, ut tam facile vinculum istud quotidie resolvi videamus? Alii recentis fructibus Ecclesiam resignant, ac si quis uxorem repudiet ac dotem retineat. Alii divites ex reditibus Ecclesiæ effecti, renunciant Episcopatui, ut ad majora sibi viam aperiant. Alii nepotibus sedem renunciant, ut specie renunciationis possideant sanctuarium Dei. Alii malunt in Romana curia Referendarii esse vel Clerici, quàm extra curiam sacerdotes magni. Denique alii causantur aëris salubritatem, alii proventus exiguos, alii populi proterviam. Sed Deus novit, an istæ justæ sint causæ resignationis, & utrùm ejusmodi Episcopi quærant quæ sua sunt, an quæ Jesu Christi? VI.

Nos ultimò, inquit Pontifex, resignationes difficillimè admittimus, non nisi examinatis causis in congregatione rerum Consistorialium, & aliquando admittimus ob ineptitudinem resignantium.

Demum addit in fine Bellarminus, Hæc sunt Beatissime Pater, quæ mihi hoc tempore suggerenda Sanctitati vestræ esse videbantur, ut conscientiam meam hac in parte exonerarem. Quæ sicut à me sincero animo scripta sunt, ita benigno cultu à Beatitudine vestra legantur cum omni reverentia & demissione etiam atque etiam precor.

Post hæc Clemens etiam ipse in verba desinens, quibus videtur è majestate descendens ad Christianam ac Pontifice dignam humilitatem: hæc paucula inquit, ita cursim diximus, non ad excusandas excusationes in peccatis, sed ut ipsa potius misereatur difficultatibus, quibus impliciti in has ærumnas incidimus. *Fatemur enim, ne dum in istis, sed in aliis multis, immò in omnibus peccasse, & in nulla re muneri nostro satisfecisse, nec satisfacere.* Roget igitur Deum omnipotentem, vel ut sua divina & effica-

efficacissima gratia nobis opituletur; vel, quod magis optamus, ut nos ab hoc mortali vinculo absolvat, aliumque subroget, qui omnibus numeris officium sibi injunctum absolvat.

In vita Bellarmini lib. 4. pag. 349. Rationem quoque ineundam relegandi ex urbe tot prostratæ pudicitiæ mulierculas: quod pariter egit S. Ludovicus Rex Lutetiæ Parisiorum: cum sit indecens in sancta civitate ita esse incontinentibus semper paratam voluptatem. Atrocia in Deum & in sanctos dicta, thori maritalis violationes, præposteras libidines puniri oportere suppliciis gravissimis, juxta præscripta V. Testamenti: ne pudor sit, Christianos homines non perinde atque Hebræos olim, istiusmodi facinorum vindices haberi. Interdicenda quoque Hebræis ipsis in urbe fœnora tam aliena, quibus nec inest æquitas, nec adest modus.

Quod si ita Clemens VIII. ingenuè fassus est, se nedum in istis sex, sed in aliis multis, *immò in omnibus peccasse, & in nulla re muneri suo satisfecisse, nec satisfacere*: peccatum igitur grande commisit.

Æneas Silvius epist. 104. p. 135. In Jure Civili non desunt ineptiæ: nam & eorum libri ajunt, Legem quanquam duram, esse servandam. In Jure Pontificio dietim mutationes ferunt, ut sæpè, quod justum est hodie, cras fiat injustum.

P. 461. 1. 9. Necessariam fuisse Ecclesiæ Romanæ Reformationem suo suffragio comprobat D. Lutherus, qui tom. I. Latino Jenensi ad Leonem X. ita scribit: Sedem autem tuam, quæ Curia Romana dicitur, quàm neque tu, neque ullus hominum potest negare, *corruptiorem esse* quavis Babylone & Sodome, & quantum ego capio, prorsus deploratæ, desperatæ atque conclamatæ impietatis, sanè detestatus sum, indigneque tuli, sub tuo nomine & prætextu Romanæ Ecclesiæ, ludi Christi populum, atque ita restiti, resistamque dum Spiritus fidei in me vixerit.

Pag. 461. b. Luce hac omnibus clariora sunt, & facta est è Romana Ecclesia, quondam *omnium sanctissima*, spelunca Latronum licentiosissima, lupanar omnium impudentissimum, regnum peccati, mortis & inferni, &c.

Pag. 462. Incomparabiliter Turcarum vincit impietatem, ut revera, quæ olim erat janua cœli, nunc sit patens quoddam os inferni, &c.

P. 288. b. *Tomo II. Latino Ienensi de Civitate Babylonica:* Tyrannis Papalis jam à multis seculis fidem extinxit, Sacramenta obscuravit, Evangelium oppressit:

oppressit: suas autem non modò impias & sacrilegas, verùm etiam barbaras & indoctissimas Leges imperavit, & sine fine multiplicavit.

Aurea laudantur prisca domicilia Romæ,
Prisca suas nimium gloria tollit opes.
Sit sanè veteri sua magnificentia Romæ,
Saxoniam debent secula nostra loqui.

HISTORICA DEDUCTIO.

Pontifices Romanos nec in moribus esse ἀναμαρτήτους, impeccabiles.

Ex unico PAPIRIO MASSONO, Historico Catholico, Gallo, collectæ.

S. Bernardus, Eugenii Pontificis Romani excellentiam & majestatem commendans, de consideratione l.2. scribit: Age indagemus adhuc diligentius *qui sis*, quam geras videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei? *Quis es?* Sacerdos magnus, summus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu primatu Abel, autoritate Moses, judicatu Samuel, potestate Petrus, *unctione Christus*. Tu es, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt quidem & alii Cœli janitores, & gregum Pastores, sed tu tantò gloriosius, quantò & differentius utrumq; præ cæteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi assignatos greges singulis singulos tibi universi crediti, uni unus. Nec, modò ovium, sed & pastorum tu unus omnium pastor. Unde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim, non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolutè & indiscretè totæ commissæ sunt oves: Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas? Illius vel illius populus civitatis, aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes. Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. *Pag. 1531.*

Idem tamen Bernardus ad Innocentium Papam scribit epistola 177. *Dico tamen, jus, fas, honestas, religio; in nostris Episcopatibus perierunt.* *Pag. 1361.*

Pererius in Danielem lib.10. Etiam Vicarius Christi, summus *Pag 475.*

Pontifex

Pontifex Romanus, qui ipsum repræsentat in terris, omnes mortales dignitate potestateq; præcellens, non tantum Sanctus sed etiam Sanctissimus & Sanctitas appellatur.

P.401.b. Verum enim verò potius Catholico Historico assentimur Papirio Massono in Julio III. scribenti: In Pontificibus nemo hodie sanctitatem requirit: optimi putantur, si vel leviter boni sunt, vel minus mali, quàm cæteri mortales esse soleant.

P.439. Apud Gobellinum in Commentariis Pii II. Rex Bohemiæ ad Fantinum Apostolicum Legatum ait: In Apostolica sede plures sederunt Apostatæ Viri & nequam. Sanctam appellant sedem, nos non probamus. In unione fidelium sancta sedes existit, quam Romæ quærere non oportet.

Non cuivis historico credendum, teste Papirio Massono in Gregorio VII. sed iis solùm, qui remoto omni odio, omnique perturbatione animi & corruptela scripserit.

Edisserat ergò nobis Papirius Massonus Catholicus, Gallus Historicus, Baronii ore commendatus in Martyrologio ad diem 25. Augusti, Pontifices Romanos in *moribus* non fuisse *ἀναμαρτήτους*, impeccabiles.

I. Gregorius IV.

P.135.b. DE Gregorio IV. ita scribit: In summa pace tunc vivebat Ludovicus regum piissimus, sed Lotharii filii conjuratione bellum in parentem exortum, atque ingens rerum perturbatio secuta est, capto genitore, & in custodiam convicto. Is conatus perfidi filii in pium parentem nefarius fuit, neque eum diu Superi tulere. Ac mihi liceat, jure enim licet, Gregorium accusare participem conjurationis hujus. Sic enim Vitaldus de eo loquitur, qui Francorum reges sanguinis jure contingebat, Gregorium, inquam, Romanæ, summæ sedis Pontificem Proceres, ut sua autoritate liberius, quod cupiebant, perficere possent, sub eadem specie magnis precibus in supplementum suæ voluntatis assumunt. Quamobrem Imperator cum omni, quod habebat imperio, tres Reges, filiiq; ejus adversus eum cum ingenti exercitu, insuper Papa Gregorius cum omni comitatu Romano, juxtaque montem Sigivaldi castra ponunt, ac variis afflictionibus populum, ut à Patre deficeret, filii compellunt: novissimè quibusdam fuga lapsis cum perpaucis Pater capitur, uxor ab eo dempta in Longobardiam exilio mittitur, ac Carolus unà cum Patre,

Io. conjectio.

magna

magna custodia servatur. Gregorius siquidem Papa itineris pœnitudine correptus tardius, quàm vellet, Romam revertitur. Itaque probabile est, Gregorium non ausum ab Ludovico stare, veritum ne procurante Lothario qui Italiæ imperabat, dignitate exueretur, quod ille juvenis, hic senex esset. Plures enim Orientem solem adorant, quàm occidentem.

II. Sergius III.

TU Luitprande, expone nobis, cujus impurus parens fuerit, tertius ille Sergius, Romanæ Urbis Episcopus, qui tertium quoq; Anastasium antecessit. Theodora, inquis, Scortum impudens hujus Alberici, qui nuper hominem exuit avia (quod dictu etiam fœdissimum est.) Romanæ civitatis non inviriliter Monarchiam obtinebat. Quæ diras habuit natas, Maroziam atq; Theodoram sibi non solum coæquales, verum etiam Veneris exortivo promotiores. Harum una Marozia ex Papa Sergio Johannem, qui post Johannis Ravennatis obitum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ obtinuit dignitatem, nefario genuit adulterio. Ex Alberto autem Marchione Albericum, qui nostro post tempore Romanæ Urbis principatum usurpavit. Hæc quidem Luitprandus libro secundo refert. O Roma, urbs antiqua, quàm dispari domino dominaris? Olim obedire regibus vel Consulibus Clarissimis Viris vel Imperatoribus parere solita, nunc servire cogeris impudenti scorto, ne quid acerbius dicam. Theodora enim Romæ servientis domina, non ut lupa lac præbet Romulo & Remo, sed ut vile scortum & lena producit Sergio Maroziam filiam, ex eoq; meretrix Johannem gignit.

P.154.155
l. 2. duas.

III. Johannes XX. vulgò XXI.

ERat Johannes cognomento Romanus frater illius Benedicti, cui in Episcopatum successerat, & largitione pecuniæ ex laicali ordine neophytus constitutus est præsul. Itaq; pravis artibus Pontificatum adeptus, quid boni in eo gerendo facere potuit, nisi fortè ad sanitatem animi reversum, nefarij illum facti pœnituit piguitq; ; nec mirum debet videri, quòd ambitione & corruptela Pontificatum appetierit. Quid est enim Romano Episcopatu aut sublimius aut illustrius? magna autem appetere probis atq; improbis commune est, ut solem aspicere; sed illi bonis artibus consequi cupiunt, quod optant, isti pravis tantùm nituntur, & feli-

P.175.b.

ciores sunt plerumque in obtinendo, quàm boni, quod Deus & fata sic prospexerint.

IV. Gregorius VI.

p.175. Cum domum reversus esset Gregorius, Pontificatu exutus est, sed restitui pristinæ auctoritati cupiens, levem exercitum instruit, Clementemque urbe pellit, prædia Ecclesiæ & jura occupat, cum Cæsare denique bellum gerit, nec ab illo vincitur. Quod ejus factum multi non probant. Pontifices enim debent omnes bellū odisse. Nam etsi justum: at minimè est. Cæterum eventus docuit, ne id quidem Deo displicuisse. Nam cum humanum sangvinem etsi justissima de causa fundi mandasset, prædonesque & grassatores militarium viarum, ut Reipub. pestes extinxisset moriens in Basilica Apostoli Petri se sepeliri optavit. At Presbyteri Cardinales, qui suprema ejus verba audierant, indignum esse dicebant ejusmodi sepultura virum, qui sangvinarius fuisset; saltem, inquit, cadaver meum pro foribus basilicæ ponite, foresq; ipsas claudi jubete, & fiet, quod Deus jusserit. Id cum ita factum esset, adaperta repentini turbinis impetu ostia patuêre. Ex quo intellectum est, pœnitentiam anteactarum rerum à Gregorio actam, & exequiæ illi magnificæ sunt peractæ. Hæc de Gregorio Leo narrat.

V. Gregorius VII.

p.185.b. Unde Pontifex animum ejus (Henrici Imperatoris) inquietum cernens, quendam Mathildis servum in Germaniam mittit, mandans, ut coronam Imperij Rodolpho Saxonum Duci, viro magnanimo offerret, suaderetq; ut in Henricum pia adversus impium arma caperet, uti cæpit, conflixeruntque anno millesimo octogesimo primo. Quo in prælio fortuna initio visa est favere Rodolpho, ejusque exercitui, & mox mutata in deterius facie eum ejusque omnes copias miserè trucidari passa est. Quæ victoria Episcopos urbis Romæ monere debet, ne vindictæ suæ, etsi justissimæ causâ, Principes in mutuam perniciem arma sumere jubeant. Sæpè enim aut quia Deus res humanas geri sinit, aut quia improbi audaciores sunt bonis, hi ab illis vincuntur, etsi justam belli gerendi causam habuerunt. Cæsar itaque Victor novum exercitum instruit, memorque acceptæ à Gregorio recentis injuriæ, Romam obsidere, ipsum capere decreverit. Sed Romanorum pro Pontificis

tificis causa invictus animus fortissimè restitit, sic ut re infecta discedere ab obsidione sit coactus.

VI Clemens IX.

Clemens cætera quidem laudandus est, at nescio laudem ne ejus, quod vituprari certè non potest, studium erga agnatos ejus, quos in Italiam in conspectum suum venire vetuit; & quibus de Ecclesiæ fructibus nihil largitus est, præter exiguam pecuniæ quantitatem. p.247.

VII. Nicolaus III.

Hic Nicolaus juvenis quamdiu fuit, & quamdiu Cardinalis, sic vitam instituit, ut studiosissimus laudabilium rerum esse videretur: sed ubi Pontificatum attigit, magna mutatio in eo deprehensa est: nec eum puduit agnatorum causa simoniam exercere. Ob quod crimen apud inferos collocatus à Darite, cantu decimo nono. p.252.

VIII. Bonifacius VIII.

Creatus est Neapoli pervigilijs natalis Christi & año tunc insequenti Romæ coronatus, neque enim Neapoli voluit: Vir quidem magnanimus & invictus, jurisque civilis scientia instructissimus, cæterùm avarus & rapax; ut Victorianis Annalibus ijsdem prorsus verbis, quibus usi sumus, continetur. p.262.b.

IX. Clemens V.

Vitam ejus Villaneus libro octavo & nono Florentinæ historiæ tradit, ac de morte ejus ita scribit, decessisse duodecimo Calend. Maij, anno trecentesimo decimo quarto, Pontificemque illum pecuniæ cupidissimũ & Simoniæ amantem, quique venalia omnia haberet, libidini quoque deditum, & qui unicè diligeret miræ pulchritudinis fœminam Comitem Petragoriorum. Homina sunt illa & mortalium vitia, quibus infectum maximum Episcoporum minimè oportuit, atque adeo in vita ejus non prætermittenda ab Historico Veritatis amanti. p.276.

X. Bonifacius IX.

Ut autem pessimo exemplo beneficia Ecclesiastica pluris licitantibus vendiderit & fructus annales singulorum suos esse voluerit, utque p.323.

ma-

maternis fraternisque direptionibus sedem Petri infamem fieri passus sit, copiosè exponitur à Theodorico Niemo, optimo illius temporis Scriptore. Itaque nihil amplius dicam, nisi quod in avaritiæ vitio natus, in eodem usque ad obitum mansit: quin adijciam elegantem Poggij facetiam in numerosam fratrum & agnatorum turbam, hunc Pontificem affectantium, Bonifacius, ait, Pontifex 9. natione fuit Neapolitan. ex familia Tomacellorū: appellantur autem vulgari sermone Tomacelli, cibi facti ex jecore suillo, admodum contrito, atque in modum pili involuto interiore pinguedine porci. Contulit Bonifacius se Perusium secundo sui Pontificatus anno; aderant autem secum fratres & affines ex ea domo permulti, qui ad eum (ut fit) confluxerant, bonorum ac lucri cupiditate: ingresso Bonifacio urbem sequebatur turba primorum, inter quos fratres erant, & cæteri ex ea familia: quidam cupidiores noscendorum hominum quærebant, quinam essent, qui sequerentur? Dicebat unus, tem alter: hic est Andreas Tomacellus, deinde hic Johannes Tomacellus; tum plures deinde Tomacellus nominatim recensendo. Tum quidam facetus, Hohe, permagnum fuit jecur istud, (inquit) ex quo tot Tomacelli prodierunt, & tam ingentes.

XI. Johannes XXIII.

p.339. Rogatus Johannes Sponte renuncians summo Sacerdotio Pontificioq; muneri, si ex usu Reipub. Christianæ id facturus videretur, cum postea ex eadem Constantia homo, non plenè sibi constans, mutata veste profugisset, citatus peremtorijs edictis non comparuit, damnatusque est, & magistratu illo dejectus. Sententia verò Synodi contra cū lata causas cōplectitur, ob quas ea dignitate exutus est. Fulgosus magni nominis juris consultus ad L. Barbarius Philippus. ff. de officio Prætoris, de Johanne deque se ipso ita breviter scribit: memini cum essem in Concilio Constantiensi quia hoc specialiter imputabatur Johanni vigesimo tertio, quod erat Simoniacus, de hoc esse aliquoties disputatum, & circa hoc aliqua arguebam, licet non sim Theologus. Hactenus Fulgosus, Baldi Juris consulti, & socius & amicus, ut ipse Baldus ait Consilio 108. Addendum eodem est Joannis Gersonis Theologi grave testimonium, cum enim de Johanne XXIII. loqueretur, ait, accusatus inter cætera fuit & convictus, quod fuerat notoriè Simoniacus.

XII. Alex-

XII. Alexander VI.

GAllis Italia exactis Jubilæum publicari jubet, ingensq; hominum numerus pietatis causa Romam confluxit, amplasque opes attulit. Meminit Jubilæi Actius, cum ait:

Pollicitus cœlum Romanus & astra Sacerdos,
Per scelera & cædes ad Styga pandit iter.

Duos præterea filios naturales habebat, Candianum & Cæsarem ex Vanotia Meretrice Romana. Verum Cæsar jugulato projectoque in Tyberim fratre, abdicata purpura se tutum ad arma transtulit. Actius tametsi iniquior & successoribus ejus, casum illum Candiani in Tyberim projecti acutè exhibet sequenti disticho:

Piscatorem hominum ne te non Sexte putemus,
Piscaris natum retibus ecce tuum.

Nec plura dicam de Cæsare, contentus indicasse vitam ejus à Jovio elegantissimè descriptam. Cum autem in Vaticana villa Alexander cœnaret, medicata lagæna vini parata ad exitium nonnullis Cardinalibus convivis, Pincernæ errore factum est, ut senex Pontifex venenum hauriret, nec diu vim illius ferre posset. At Cæsar qui dilutius bibisset, atrocissimo quidem, sed non lethali morbo correptus est: providentia DEI quis hoc factum neget, ut Pincernæ errore, qui alijs exitium parabant, ipsi hilariter venenum biberent? Cæsar autem morbo illo exemtus, in Hispania glande trajectus, postea occubuit. Per hunc modum Alexander vitâ defunctus est, anno Christi millesimo quingentesimo tertio, cum elogio nequaquam Pij Pontificis.

Constat enim eum largitionibus ad illam dignitatem pervenisse: Pecuniam enim propter se magnifaciendam negabat: sed quòd ea mortalium mentes facilè caperentur, ut ab eo quidem corruptæ sunt, vel cæcatæ potius, nullique rei intentus fuit, nisi ut perpetuò mortales deciperet. Hæc quidem Florentini Historici de eo memoriæ mandarunt. Quæ cum repeto, etiam illud constantissimè affirmare possum, *si Pontifices omnes verè pij essent, nos Rempub. Christianam nimiùm felicẽ habituros.*

XIII. Leo X.

P.384. QUòd si Leo voluptatibus deditus fuit, fuisse autem cives etiam sui testantur, dandum est aliquid ætati nondum planè maturæ, & Pontificatus iterum senectuti tribuendus est, &c.

P.384.b. Revertor ad indulgentias, ut illud verissimè dicam, Romanos Pontifices adhuc nimium indulgentes fuisse. Obiit autem Leo, quarto Idus Septemb. millesimo quingentesimo vicesimo primo, & qui Poëtica ingenia plurimi semper fecerat, vitare tamen Sanazarij mordaces versus non potuit,

Sacra sub extrema si fortè requiritis hora
Cur Leo non potuit sumere? vendiderat.

P.158.b. In Johanne X. vulgò XI. nemo existimet, Pontificiæ sedis odio hæc à nobis & similia narrari. Utinam enim vitiosi Pontifices nulli unquam fuissent, id enim optandum esset: sed cum fuerint, & res vitiosas gerere eos non puduit, quid est, quòd Historicum pudeat, illas, ut evenerunt, narrare, imitariq; pictores, qui effingere rem propositam solent tanta industria; ut quæri non possit ab iis aliquid omissum..

O R A T I O
De Anno seculari
ECCLESIÆ RATISBONENSIS,
habita, 1642.

De Reformatione Ecclesiæ Romanæ.

Eusebius Histor. Eccles. l. 5. c. 19. p. 139. Perpetuò DEI juvante gratia ingenuè & exquisitè recordatione renovo, atq; coram certè jam Deum contestari possum, illum beatum & Apostolicum Presbyterum *Polycarpum*, si ejusmodi dogmata fortè audivisset, continuò exclamaturum, & aures obturaturum, ac de more suo dicturum fuisse, ὦ καλὲ Θεὲ, εἰς οἵους με καιροὺς τετήρηκας, ἵνα τούτων ἀνέχωμαι. O bone Deus, in quæ me tempora reservasti, ut ista patiar.

CUjus ab æterno divina potentia nota est,
Tu, qui sine cares principioq; Deus.

Au-

Auditu patuit nobis Patrumque relatu
Quando ævo fuerint edita signa suo.
Quando illos docuit tua dextera cadere gentes,
Dilectoque dedit rura habitanda tuo.
Quando alienigenas statuisti perdere, ut horum
Subijceres populo regna tenenda tuo.
Non tamen hanc hominum gladij tenuere salutem,
Tumq; suo victor robore nemo fuit.

Ita regius Propheta David Psalmum 44. auspicatur *auditores*: nos pariter magna cum gratiarum actione pro beneficio, divinitus in nos collato, finito anno seculari, exclamamus, Deus, auribus nostris audivimus, Patres nostri annunciaverunt nobis &c.

Quid audiverunt Patres nostri? quid annunciarunt? Quid nos hodie audivimus? in Ecclesia Romana variam & multiplicem Idololatriam. Ne autem insignem injuriam in omnes Catholicos redundantem, illis inferamus, vos auditores omnium Ordinum præstantissimos maximopere oro, ut sine præjudicio benignè me audiatis, & pro candore vestro de veritate judicetis.

Et primò magnam exerceri Idololatriam in Papatu per *Agnum Dei* novimus è sacrarum ceremoniarum libro primo, sectione septima de consecratione Agnus Dei cap. 7. pag. 39. Legimus Urbanum V. Pontificem Maximum misisse ad Imperatorem Græcorum tres Agnus Dei cum versibus scriptis. *Venetijs 1516.*

Balsamus & munda cera cum Chrismatis unda.
Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum.
Fonte velut natum per mystica sanctificatum.
Fulgura de sursum depellit omne malignum.
Peccatum frangit ut Christi sangvis, *& angit.*
Prægnans servatur, simul & partus liberatur.
Dona defert dignis, virtutem destruit ignis.
Portatus mundè de fluctibus eripit unda.

Idololatriam Romana Ecclesia defendit in oratione devotissima de *sudario* sacratissimi vultus Domini nostri Jesu Christi vel *Veronica*, in libro qui inscribitur Mirabilia urbis Romæ nova recognita, emendata atque in verum sensum redacta, anno Jubilæi M D. L. *Romæ 1550. apud Antonium Bladum Asulanum.*

 Sal-

Salve sancta facies nostri Redemtoris
In qua nitet species divini splendoris
Impressa panniculo nivei candoris,
Dataq; Veronicæ signum ob amoris.
Salve vultus Domini, imago beata
Ex æterno munere mirè decorata
Lumen funde cordibus exinde tibi data
Et ex nostris sensibus tollere colligata.
Salve splendor gloriæ salus peccatorum,
Repræsentans propriè Regem Angelorum,
Restauratrix gratiæ, *Speculum Sanctorum*
Te quærunt respicere Spiritus cœlorum
Salve robur fidei *nostræ Christianæ*
Destruens hæreticos, qui sunt vitæ sanæ,
Horum auge meritum, qui te credunt sanè,
Illius effigiem, qui Rex fit ex pane.
Salve nostra gloria, in hac vita dura.
Labili, & fragili citò transitura,
Nos perduc ad patriam, ô felix figura,
Ad videndum faciem, quæ est Christi pura.
Salve ô sudarium nobile jocale
Et nostrum solatium & memoriale
Ejus qui corpusculum assumsit mortale.
Nostrum verum gaudium & bonum finale.
Salve jubar seculi, stella matutina
In conspectu populi fulget lux divina
Quæ est cura languidi, vita, medicina:
Nos à mundo labili lues à ruina.
Salve gemma nobilis, vera margarita
Cœlicis virtutibus perfectè munita
Non depicta manibus, sculpta, nec polita
Hoc scit munus artifex, qui te fecit ita.
Ille color cœlicus, qui in te splendescit
In eodem permanet statu, nec decrescit
Diuturno tempore minimè pallescit,
Fecit te Rex gloriæ, qui fallere nescit.

Ne-

Nesciens putredinem, servans incorruptum
Quod est Christicolis coram te deductum
Tu vertes in gaudium, gemitum & luctum
Confert salutiferum te vidente fructum.
Salve decus seculi, speculum Sanctorum
Te videre cupiunt Spiritus cœlorum
Nos ab omni macula purga vitiorum
Atq; nos consortio junge beatorum.
Esto nobis quæsumus tutum adjuvamen,
Dulce refrigerium atq; consolamen,
Ut nobis non noceat hostile gravamen,
Sed fruamur requie cum beatis, Amen.

Hæc oratio edita est per Dn. Johannem Papam XII. qui concessit omnibus eam devotè dicentibus; inspiciendo faciem Christi, decem millia dierum Indulgentiarum: at si qvis eam ignoraverit, dicat 5. Pater noster, inspiciendo Veronicam; ex Antidotario animæ excuso 1494. Norimbergæ per Casparum Hochfeder.

S. Franciscus (in quibusdam alter Christus, in Speculo B. Francisci & sociorum ejus, excuso Venetiis 1504. p. 96.) his prærogativis decoratur, quas Dominus fecit in loco S. Mariæ capitulo 87. p. 70. b.

Sanctus Franciscus, Sanctus Sanctorum
Vere locus iste saccorum
Digne, majorum noscetur dignus honorum,
Felix agnomen felicius est tibi nomen
Et modo cognomen, sortitur numerus omen.
Angelicum numen hic tunc infundere lumen.
Hic pernoctare, solet hymnos voce sonare.
Postquam toto ruit, Franciscus eam reparavit,
Ex tribus una fuit, quas ipse Pater revelavit.
Hanc Pater elegit, cum membra sacco subegit.
Hic corpus fregit, mentique subesse coegit
Hoc intra templum genitus fuit Ordo Minorum
Dum Patris exemplum, sectatur turba virorum.
Clara Dei sponsa fuit hac major tonsa
Pompis exuta mundi, Christumque secuta.

Sic partum clarum, fratrum simul & Dominarum
Sacra parens fudit, Christum quibus orbem refudit:
Hic fuit artata veteris mundi via lata,
Et dilatata. Virtus in gente vocata,
Regula pro conſciata, paupertas ſancta renata,
Gloria proſtrata, crux in medio revelata,
Sic ubiturbatur Franciſcus & accidiatur
Hic tranquillatur, illic ſua mens renovatur.
Hic demonſtratur verum, de quo dubitatur,
Imò donatur, quicquid pater ipſi precatur.

Quàm hæc ſint ἀσύστατα in Grammatica, Dialectica, & Theologia, ipſi videtis, & Papiſtarum cœcitatem meritò ridetis.

Jam me ad ipſum Pontificem Romanum converto, & ex libro tertio ſacrarum ceremoniarum cap. 9. p. 140. de Mitris & Tiara cum triplici corona, quibus Papa utitur, bona fide deſcribo, an ſit Papa *alter Petrus*, uti S. Franciſcus alter Chriſtus. *Venetiis 1516.*

Romani Pontifices, inquit autor, tribus mitris pro temporis exigentia, ſecundum antiquas ceremonias utebantur. Prima & pretioſior erat cum unionibus & gemmis, & habebat auriphrygium in circulo & titulo, id eſt per medium à circulo ad ſummitatem, & hac utebantur in ſolennitatibus. Per circulum deſignant, ut ajunt, coronam poteſtatis, per auriphrygium quod ad ſummum aſcendit, contemplativæ vitæ diſcurſum. Secunda etiam erat cum unionibus auriphrygiumque tantummodò habebat in circulo, & hac utebantur in Conſiſtoriis tam publicis quàm privatis, per quam ſignificabatur Regia poteſtas. Tertia erat alba ex Damaſceno ſericeo ſive unionibus ſive auro, aut aliquo ornamento, & hac utebantur in dominicis Adventus, & Quadrageſimæ diebus ferialibus, & in officiis defunctorum.

Eſt præterea tiara triplici corona ornata, quod regnum appellatur, per quam ſignificatur *Sacerdotalis & Imperialis ſumma dignitas* atque *poteſtas:* hac tiara utitur Pontifex in maximis ſolennitatibus eundo ad Eccleſiam & redeundo, ſed nunquam illa utitur in divinis. Cum pervenerit ad altare, deponit tiaram, orat, & aſſumta mitra vadit ad ſedem & cum iſta proſequitur divinum officium, ſive in Veſperis, ſive in Miſſa, tiara autem interim reponitur ſuper altare. Finito officio cum Papa revertitur

vertitur ad palatium, rursus illi imponitur tiara, cum hac coronatur in die suæ benedictionis & coronationis.

In eodem libro sacrarum Ceremoniarum, l.1. sectione 12. c.1 describitur Ordo, quomodo Papa equitet in Pontificalibus p.50. Si Romanus Pontifex Romæ vel alibi moram trahens velit de loco ad locum in solenni pompa (id est Pontificalibus) equitare, hic ordo servetur. Primi equitabunt Valisarii dominorum Cardinalium, & aliorum Prælatorum, mixtim incedentium, ut eis placuerit, qui tamen longis vestibus utuntur, clerici Pontificem non præcedunt cum istis, sed sequuntur. Tum per Ordinem isti sequuntur tonsor & sartor Papæ cum Valisiis rubeis, in quibus sunt vestes pontificis, familiares & scutiferi Papæ Nobiles & Barones minores cum attinentibus Cardinalium. Scala Papæ panno rubro cooperta, quam equus albus phaleratus portat, equum aliquis ex parafrenariis Papæ freno ducit: scala ipsa lignea, quæ gradus tres continet, equo Pontificis apponitur, per quam equum suum ascendit, si equitat, deinde reponitur super, & ad locum suum reducitur; post scalam equitant duodecim cursores Papæ, cum duodecim vexillis rubris, inde vexilliferi viri Nobiles cum vexillis civitatis, Papæ, Ecclesiæ & sanctæ crucis, ornati ut in coronatione pontificis diximus, & ordine ibi declarato. Si plura erunt vexilla pro dignitate illorum disponentur, digniora erunt ultima. Deinde equi duodecim albi phalerati, freno ducentur sine sessoribus, tum quatuor nobiles portantes quatuor pileos ex cramesino supra baculos quosdam ad mensuram trium vel quatuor palmarum, hi scutiferi honoris vocantur. Inducunt post hos procuratores Regum & principum: Procurator fiscalis, Advocati & Secretarii mixti, ut aliàs dictum est, & post cubicularii cum caputiis supra collum, & circa pectus inversis, Secretarii & Advocati, Cubicularii autem circa pectus tantum: hos sequuntur acolythi, Clerici Cameræ & auditores Rotæ cum rochettis & cappis, inde Proceres & Barones majores, & oratores regum & principum simul cum conservatoribus urbis, inter omnes Senator præcipuum locum habebit, cedetque tantum Oratori Cæsaris, deinde si quis aderit magnus Princeps aut præfectus urbis, sive aliquis insignis qui tamen non sedeant in scamno Cardinalium, Subdiaconi Apostolici postea equitabunt cum rochettis & cappis: & ille qui fert crucem Papalem pileum in capite gestabit ab extra nigro panno, ab intus serico cum cordulis & mappulis cærulei coloris, ante crucem duo magistri ostiarii cum suis virgis sericeis...

ecis. Immediatè incedent post crucem duodecim pedites Clerici, vel laici, accensa funalia deferent, & juxta eos equitabunt duo clerici capellæ, laternas duas argenteas præferentes, in quibus candelæ perpetuò lucent, ducetur post hos equus albus phaleratus, mansuetus, & pulcher, cum tintinnabulo ad callum bene sonante: qui capsulam vehit cum sacratissimo Christi corpore, supra quod cives nobiles portabunt baldachinum, funalia condecenter deferentur per clericos cum superpelliciis, Sic tempore Pauli II. aliquando fieri vidimus: nam tunc beneficiati sancti Petri ea portarunt. Post Sacramentum sacrista Apostolici palatii cum suo habitu & baculo in manu equitabit, & post eum si quis aderit Princeps, qui in scamno Cardinalium sedeat. Nam inter Sacramentum & Papam, & quando Sacramantum non adest inter crucem & Papam nemo omninò incedere debet nisi Cardinales, & qui cum eis sedent, procedunt deinde Domini Cardinales Diaconi, Presbyteri, duo tantum antiquiores Diaconi Pontificii semper assistunt, & ante eum immediatè incedunt: senior ferulam manu gestat ex officio, ut prior Decanorum, & ad quem spectat ordinare processiones, & ita omnes libri antiqui ceremoniarum continent, & servatum vidi tempore Pii II. cum Prosper Columen erat prior Diaconorum & tempore Pauli, cum Rodericus Boria, qui nunc est Episcopus Portuensis, erat prior. Camerarius autem si est Cardinalis, non debet portare ferulam, sed ejus vice Camerarius, quia non ut Cardinalis, sed ut Camerarius portat ille qui potest esse non Cardinalis secundum observationes superiorum temporum. Nostro tamen tempore & Latinus Ursinus, & qui nunc Cameriatum tenet Raphael S. Georgii Cardinales ferulam portare, & processionem ordinare consueverunt, Cardinale Senensi priore Diaconorum id non modo adæquo animo ferente, sed libentissimè permittente: procedit deinde Pontifex cum pluviali & mitra pretiosa, sive cum regno, id est tiara triplici corona ornata vectus equo albo sive sella sub baldachino, equum freno ducent primùm majores Principes; deinde alii inferiores sellam humeris etiã à principio Principes & alii, ut in processione coronationis diximus, portabunt, post Pontificem Cubicularii duo secreti, & inter eos Decanus rotæ, quæ servit de mitra cum habitibus suis sequuntur, deinde duo Medici cum Secretario Papæ, si non est Prælatus, consuevit inter hos equitare Eleemosynarius Papæ, & aliquando cum videt pressuram circa Pontificem spargere pecunias, deinde

serviens

serviens armorum firmatus omnibus armis præter galeam portans umbellam crocei rubeique coloris: aliorum autem servientium armorum cum suis argenteis baculis pars equitat ante crucem: alii verò discurrunt per pompam sursum & deorsum, instantes & curantes ut pompa suo ordine procedat, parafrenarii cum suis martellis, cursores cum virgis & baculis argenteis coriaceis vento sive stuppis plenis turbam à se moventes, & custodes corporis cum baculis ligneis Pontificum sedes circumstant; post umbellam sequuntur Prælati cum suis cappis amplis & pileis, primum Patriarchæ, si qui assunt, tunc assistentes papæ Oratores, Prælati, Archiepiscopi, Episcopi, Protonotarii, Abbates, postremò Curiales togati mixtim, ut placet, pompam claudunt.

I. S. Brigita.

Testimonio Bellarmini de Indulgentiis l.1.c.3.p.442. Vidua sanctissima, cujus revelationes diligenter examinatæ & approbatæ per viros doctissimos fuerunt, de Romana Ecclesia, Pontifice Romano & Clero Romano, quid senserit & scripserit quæso audite, ita autem legimus Revelationum l.1.c.18.p.45. Tu sponsa mea *corporalis es, &c.* *Romæ 1606.*

Cap.41.p.65 Nunc ergò conqueror super *te caput* Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & successoribus ejus tradidi ad sedendum in ea triplici dignitate & auctoritate. Primò ut potestatem haberent ligandi animas & solvendi à peccato. Secundò ut aperirent cœlum pœnitentibus. Tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. Sed tu qui deberes solvere animas & ad me præsentare, tu verè es *animarum interfector.* Ego enim institui Petrum pastorem & Servatorem ovium mearum, tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu autem *pejor es Lucifero*: ipse enim habebat ad me invidiam & nullum concupivit occidere, nisi me, ut pro me dominaretur: tu autem tantò deterior es, quòd non solum occidis me, removendo me à te per mala opera tua, sed & animas occidis per malum exemplum tuum. Ego redemi animas sanguine meo, & commisi eas tibi tanquam amico fideli: tu autem tradis eas iterato inimico, à quo redemi eas. Tu es injustior Pilato, qui nullum judicabat ad mortem, nisi me: tu autem non solum judicas me, quasi nullius dominatorem & nullius boni dignum, immò & animas innocentes condemnas, & nocentes dimittis. Tu es *immitior Iuda*, qui me solum vendidit: tu autem non solum me vendis, sed & animas electorum meorum pro turpi lucro tuo & vano nomine. Tu es *abominabilior Iudæis*

ipsi crucifixerunt corpus meum solum, tu autem crucifigis & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et ideo, quia tu *similis es Lucifero, injustior Pilato, immitior Juda, abominabilior Judæis*, meritò conqueror superte.

Cap. 47. p. 76. Sic faciunt mihi nunc Sacerdotes, qui proditores mei sunt. Et: tunc ego paratus sum quasi sponsus vel sponsa, facere omnem voluntatem eorum, sed ipsi produnt me.

[In Notis adjectis pag. 77. Animadvertendum est nobis, quod cum legimus hic, quod prius fuit panis, *fit* statim corpus Christi, verbum fieri non esse sumendum secundum proprietatem sermonis, quia in rigore formaliter, hæc propositio non est vera, panis fit corpus Christi, &c.]

Cap. 48. p. 80. Propterea sicut antiquitus dictum est, incipiam judicium in clero & ab altari meo.

Cap. 56. p. 90. Dixi tibi prius, quia gladius Ecclesiæ meæ abjectus est, & pro eo assumtus est *saccus pecuniæ*, qui ex una parte apertus est, & ex alia sic profundus, quod quicquid ingreditur, nunquam capit fundum, nec unquam impletur. Hic saccus est cupiditas, quæ omnem modum & mensuram excedit, & in tantum invaluit, quod contemto Domino nihil desideratur, nisi pecunia & propria voluntas. Et: sic Clerici hujus temporis receperunt decem mandata mea, & composuerunt in unum verbum. Quid est hoc unum verbum? *Porrige manum & da pecuniam.* Hæc est Sapientia eorum, loqui pulchrè, & agere malè.

NB.

Revelationum lib. 3. cap. 27. p. 214. Sed omnes gradus à sua laudabili dispositione apostataverunt, quia charitas Dei versa est in cupiditatem mundi. Si enim auferretur unus florenus de tribus, magis tacerent plerique veritatem, quam loquendo amitterent illum. Et: post hæc audivi vocem dicentem: *O Roma, Roma*, muri tui dirupti sunt, & ideò portæ tuæ sunt sine custodia, vasa tua venduntur, ideò altaria tua desolata sunt, vivum sacrificium & incensum matutinũ in atrio, ideò non egreditur, de sancto sanctorum sanctus odor suavissimus. Et: nunc versa est in scoriam, & Principes ejus Principes pacis. Nunc autem versa est in scoriam, & Principes Homicidæ. O si cognosceres dies tuos, *O Roma*, fleres utique & non gauderes. Roma quippe in diebus antiquis erat quasi tela colorata omni colore pulcherrimo, & contexta nobilissimo filo. Terra quoque ejus erat colorata colore rubeo, id est, sanguine martyrum &

con-

contexta, id est commixta ossibus Sanctorum. Nunc autem portæ ejus desolatæ sunt, quia defensores & custodes earum inclinati sunt ad cupiditatem: muri ejus depressi sunt & sine custodia, quia jam non curant animarum damna, sed Clerus & populus, quæ sunt murus Dei, disperguntur ad faciendum utilitatem carnis. Vasa divina venduntur contemptibiliter, quia sacramenta Dei propter pecuniam & favorem mundanum dispensantur. Et: nunc sacrificium consumitur in atrio; id est in mundo, quia tota divina charitas versa est ad incontinentiam & mundi vanitatem. Talis est Roma corporaliter, sicut vidisti, nam altaria plura desolata sunt, offertorium expenditur in tabernas: offerentes plus vacant mundo, quàm Deo. Veruntamen scias, quòd à tempore Petri humilis, usq; dum Bonifacius ascendit sedem superbiæ, innumerabiles animæ ascenderunt in cœlum.

Revelationum lib.4.cap.10.p.249. Verè habitatores Romæ hæc omnia mihi faciunt, & certissimè verbis & operibus hæc ostendunt. Verba & opera mea pro nihilo reputantes, mihique & Matri meæ & sanctis meis in joco & serio, in lætitia & ira maledicentes & contumelias pro gratiarum actionibus offerentes, illi quidem non vivunt juxta consuetudinē Christianorum, sicut sancta Ecclesia præcipit, quia majorem charitatem non habent ad me, quàm Dæmones, qui magis miserias suas sustinere volunt æternaliter, suamque malitiam retinere, quàm me videre, mihique in perenni gloria adhærere. Sic utique sunt illi, qui corpus meum nolunt accipere, quod in altari de pane, sicut ego ipse constitui, consecratur, cujus perceptio juvat maximè contra Diabolicam tentationem. *NB.*

Cap.33.p.271. Domine Reverende, inter alias collationes intimetur Domino Papæ, quàm flebilis est status urbis, quæ quondam felix extitit & corporaliter & spiritualiter: sed nunc infelix est & corporaliter & spiritualiter. *Corporaliter* quidem, quia ejus seculares principes, qui ejus defensores esse deberent, facti sunt ei *sævissimi raptores*, & ideò domus ejus destructæ sunt, & multæ, Ecclesiæ penitus desolatæ, in quibus ossa benedicta Sanctorum continentur, quæ gloriosis miraculis coruscant, quorum animæ in regno Dei sublimiter coronantur. Templa etiam ipsorum tectis destructis, & clausuris ablatis, in latrinas mutata sunt hominis, canum & bestiarum.

Spiritualiter autem infelix est urbs ista, quia multæ constitutiones, quas sancti Papæ, ex infusione Spiritus Sancti ad Dei laudem & animarum salutem in Ecclesia statuerunt, *jam deletæ sunt:* pro quibus proh dolor,

multæ novæ abusiones, ex maligni spiritus infusione ad Dei irreverentiam & animarum perditionem sunt assumtæ. Constitutio quippè sanctæ Ecclesiæ fuit, quòd Clerici ad sacros ordines procede-
1. rent, beatam vitam habendo, Deo jugiter & devotè serviendo, aliisque viam cœlestis patriæ bonis operibus ostendendo, & talibus dabantur Ecclesiæ redditus; sed contra hanc Ecclesiæ consuetudinem orta est abusio gravis, in hoc, quod laicis bona Ecclesiæ donantur, qui uxores non ducunt propter nomen canonicale, dicentes audacter: nos non licet esse in conjugio, quia canonici sumus. Presbyteri, etiam Diaconi & Subdiaconi olim infamiam immundæ vitæ maximè abhorrebãt: nunc autem quidam illorum manifestè lætantur ex eo, quòd meretrices eorum, intumescente ventre, cernunt inter alias ambulare. Nec etiam pudet eos, si ab amicis eorum dicitur eis: Ecce Domine, citò natus erit vobis filius vel filia: ideò tales justiùs vocandi sunt *Lenones Diaboli*, quàm ordinati cle-
2. rici summi Dei. Sancti etiam Patres, Benedictus & alii ordinaverunt regulas, ex licentia summorum Pontificum, construentes Monasteria, in quibus Abbates cum fratribus residere solebant, horas nocturnas & diurnas devotè celebrando, & Monachos ad bene vivendum sollicitè informando. Tunc certè jucundum fuit Monasteria visitare, quando die noctuque agebatur honor & gloria Deo in Monachorum cantu, criminosiq; homines corrigebantur ex ipsorum pulcherrima vita, & boni confortabantur ex divina informatione Prælatorum. Nec non & animæ in Purgatorio existentes, propter eorum devotas orationes beatam requiem obtinebant. Tunc etiam ille Monachus in maximo habebatur honore, qui Regulam suam optimè servabat, & venerabatur à Deo & hominibus. Qui verò Regulam tenere non curabat, sciebat indubitanter se damnum & scandalum incursurum. Tunc etiam omnis homo discernere & agnoscere poterat ex habitu, aliquem Monachum esse.

Sed contra istam honestissimam constitutionem orta est detestabilis abusio in plerisq;, Abbates namq; frequẽtius in castellis suis, & ubicunq; eis placet, intra urbem & extra commorantur. Ideò dolorosum est nunc visitare Monasteria, paucissimi etenim Monachi nũc in choro esse vidẽtur horarũ tempore, & aliquoties nulli, ubi etiam parum legitur & quandoq; nihil cantatur, & adhuc multis dieb' Missæ non dicuntur: de quorum mala fama boni molestantur, & mali de eorũ mala conversatione graviter peiorantur. Timendũ quoq; est, quòd paucæ animæ ex taliũ orationibus in pœnis suis aliquid cõsolatiõis obtineãt. Multa etiã habitacula Monachorum sunt in urbe, & quilibet habet domũ per se, quorũ aliqui amicis advenientibus

pre

proprios filios amplexantur cum gaudio dicentes: ecce filius meus. Vix enim agnosci potest Monachus nunc in habitu. Nam tunica, quæ olim pedes solebat attingere, vix nunc operire genua potest. Manicæ verò ipsorum nunc sunt arctæ & tolatæ, quæ olim honestæ esse solebant & latæ, gladius quoque appendet lateri pro stylo & tabulis. Et vix reperitur in eo unicum vestimentum, in quo Monachus intelligi possit præter unũ scapulare, quod multoties occultatur, ut à nemine videatur, tanquam scandalum sit aliquod portare monachale vestimentum. Aliquos etiam non pudet loricam & alia arma habere sub tunicis ad hoc, ut post crepusculum facere valeant, quod eos delectat.

3. Fuerunt etiam sancti, qui magnas reliquerunt divitias, inchoantes Regulas cum paupertate, qui omnem cupiditatem contempserunt & ideò aliquid proprium habere noluerunt: abhorrebant omnem superbiam & mundi pompam operientes se pauperrimis vestibus, carnis concupiscentiam summè detestantes, & ideò puram vitam tenuerunt. Isti itaque eorumque fratres dicuntur *mendicantes*, quorum Regulas summi Pontifices confirmaverunt, gaudentes, quod aliqui ad honorem Dei, & animarum commodum, talem vitam assumere voluerunt. Sed jam tristitia est, eorum etiam Regulas cernere *mutatas* in detestabiles abusiones, & minimè teneri, sicut Augustinus, Dominicus & Franciscus, ex inspiratione Spiritus sancti dictaverunt, quas multi divites & nobiles longo tempore optimè tenuerunt. Multi quippè jam inveniuntur homines, qui divites vocantur, qui tamen in clenodijs & pecunijs pauperiores sunt illis, qui paupertatem professi sunt, sicut utique volat de eis fama. Et ideò plerique eorum habent proprium, quod eorum Regulæ vetuerunt, plus gaudentes de proprio execrabili, quam de paupertate sanctissima ac gloriosa. Gloriantur quoque, quia in habitu suo habent pannum æquè carum & pretiosum, sicut divites Episcopi in suis vestibus.

4. Item quædam Monasteria per beatum Gregorium, & per alios sanctos ad hoc sunt constructa, ut sic in eis mulieres recluderentur, quatenus vix in diebus videri possent. Nunc autem abusionem in se continent nimis gravem in eo, quod portæ indifferenter clericis & laicis, quibus placet sororibus introitum dare, etiam in ipsis noctibus sunt apertæ. Et ideò talia loca similiora sunt *lupanaribus*, quam sanctis claustris.

5. Constitutio etiam erat Ecclesiæ quod nullus pro audientia confessionum pecuniam acciperet, sed pro literis, sicut esset justum, de personis literarum testimonijs verè indigentibus, bene licuit pœnitentiarijs pecuniam acceptare. Sed contra ista incepta est abusio per hunc modum, quod divites personæ, quantum eis placet, facta confessione offerunt. Sed pauperes antequā audiantur, cū pœnitentiario pactū facere compelluntur. Et certè dum pœnitentiarij oretenus absolvunt, non verecundantur manibus suis sibi peccuniam *imbursare*.

6. Item in Ecclesia statutum fuit, ut quælibet persona peccata sua confiteretur, & ad minus semel in anno acciperet corpus Christi, & hoc quoad populum laicalem. Nam clerici & claustrales hoc sæpius faciunt in anno. Secundum fuit statutum, quod qui non possunt esse continentes, viverent in conjugio. Tertium fuit, quod omnes Christiani jejunarent in Quadragesima & in quatuor Temporibus, & aliarum festivitatum vigilijs, quæ pœnæ omnibus permanent satis notæ, nisi illi, qui gravi infirmitate, aut in magna angustia essent constituti. Quartum fuit constitutum, quod in diebus festis ab omni mundialium labore unusquisque abstineret. Quintum fuit statutum, quòd nullus Christianus pecuniam sive aliquid aliud tale lucrari deberet per usuram.

Sed contra hæc quinque statuta optima supradicta ortæ sunt quinque abusiones inhonestæ & graviter nocivæ.

Prima est, quod centum personæ, quæ ad annos descretionis venerunt in Roma si moriuntur, quod nunquam fecerunt Confessionem nec corpus Christi acceperunt magis quam veri Idololatræ, pro qualibet persona, quæ confessionem facit, & corpus Christi recepit, exceptis Sacerdotibus & Religiosis, & fœminis aliquibus.

Secunda abusio est, quod multi legitimas uxores accipiunt, qui si cum uxoribus habent discordiam, deserunt eas, quamdiu placet autoritate Ecclesiæ minimè requisita, sumentes adulteras pro uxoribus, easque in honore habentes & diligentes. Aliqui etiam adulteram cum uxore in eadem domo habere non abhorrent, gaudentes quod eas in eadem domo audiunt simul parturire.

Tertia abusio est, quod multæ personæ sanæ in ipsa Quadragesima vescuntur carnibus, & de multitudine pauci sunt, qui una comestione in die se à carnibus abstinent, utentes cibis Quadragesimalibus, sed in no-

cte, in privatis hospitijs satiantur carnibus. Certè Clerici una cum laicis hæc exercent, quandoque Saracenis similes sunt, qui in die jejunant, & in nocte satiantur carnibus.

Quarta abusio est, quod quamvis aliqui operarij à labore per dies festos abstineant, tamen divites aliqui mercenarios suos, ad laborandum in vineis, ad arandum in agris, & ad excidendum ligna in silvis, ad deferendumq; illa ad domicilia sua per dies festos mittere non desistunt, & sic pauperes non majori quiete diebus festis quàm ferialibus gratulantur.

Quinta abusio est, quòd Christiani sicut Judæi, exercent usuram, & verè Christiani usurarij cupidiores sunt Judæis. Item statutum Ecclesiæ fuit, quòd tales homines, quales jam numerati sunt, anathemate domarentur, contra quæ talis abusio inchoata est: multi quippè non magis abhorrent maledictionem, quàm benedictionem: qui etiamsi se excommunicatos noverint, publicè sanctæ Ecclesiæ introitum vel conversationem hominum seu colloquia non curant evitare. Pauci enim presbyteri excommunicatis Ecclesiæ ingressum prohibent: pauci etiam communicatorum conversationem & colloquia abominantur, si eis aliqua amicabilitate cojuncti sunt: nec etiam excommunicatis, si divites sunt, sacra sepultura denegatur. Igitur Domine, non miremini, si nominavi *Romanam* urbem infelicem pro talibus abusionibus, & multis alijs Ecclesiasticis statutis graviter contrarijs.] Quare timendum est, *Catholicam fidem in brevi deperire*, nisi talis venerit, qui Deum super omnia, & proximum suum sicut seipsum diligat, fide non ficta omnes abusiones abolendo. NB.

Cap. 49. p. 286. Nihil apparet humile, quia tota humilitas conversa est ad mundanam pompam. Ideo non mirum quod papa, qui similatur in postibus, inclinatus est ad mundialia, quæ signantur in rubigine & in terra: propterea papa incipiat veram humilitatem *in seipso*, primo in apparatu suo, in vestibus, auro & argento & vasis argenteis, in equis, & alijs utensilibus, segregando de eis omnibus sola necessaria sua, alia vero erogando pauperibus & specialiter his, quos noverit amicos Dei, & ideo recipiat papa in manu malleum & forficem, & flectat *cardines* ad velle suum, non permittendo eos habere plura de vestibus & familia & de utensilibus, nisi quantum requirit necessitas & vitæ usus. Et: In pavimento autem significantur *Episcopi* & Clerici seculares, quorũ *cupiditas nullum habet fundũ*, de quorũ superbia & vita luxuriosa procedit fum, ob quẽ abominantur eos omnes Angeli in cœlis, & amici Dei in terris. Ista enim papa in multis emẽdare NB. NB.

unumquemque permittat habere necessaria, non superflua, præcipiatq; unicuiq; Episcopo attendere ad Cleri sui vitam, & stare in continentia, privetur omninò præbenda sua, quia charius est Deo, quòd in illo loco non dicatur Missa, quàm quod manus meretriciæ tangant corpus Christi.

Cap.57.p.292. Mater loquitur. ROMA est quasi ager, super quem zizania excrevit: ideò prius debet mundari cum *acuto ferro*: inde *igne* purgari: postea aratro cum jugo boum.

Cap.58.p.293. Nunc autem conqueror, quòd gradus isti dissipati sunt, quia superbia diligitur pro humilitate: impuritas exercetur pro munditia, dilectio non attenditur, sed liber mundi. Neghgentia apparet in altaribus; Sapientia Dei reputatur fatuitas. Salus animarum non curatur.

Cap.132.p.398. Christus dedit sacerdotibus quinque bona. Primo fidem meam. Secundò duas claves, ad infernum & cœlum. Tertiò ut de inimico facerent angelum. Quartò ut consecrarent corpus meum, quod nullus Angelorum potest facere. Quintò ut manibus tractarent corpus meum mundissimum. Nunc autem faciunt mihi sicut Judæi, qui negabant me suscitasse Lazarum, & alia mirabilia fecisse, sic diffamaverunt, me voluisse regem fieri, prohibuisse tributum, & templum tribus diebus reædificaturum.

NB. Sic Sacerdotes non loquuntur mirabilia mea, nec docent *doctrinam meam*, sed mundi amorem, suam voluptatem prædicant, & nihil esse reputant, quod pro eis feci.

Secundò *perdiderunt clavem*, qua miseris deberent aperire cœlum: illam autem, qua aperitur infernus, diligunt, & reconditam habent in sindone munda.

Tertiò de justo faciunt iniquum, de simplice Diabolum, de sano sauciatum, quia omnis qui accedit ad eos cum tribus vulneribus ab eis habebit quartum.

Quartò quia me sanctificare deberent ore suo, *vendunt me*. Ipsi sunt deteriores Juda; Judas enim peccatum suum recognovit & pœnituit, licet infructuosè. Isti se justos dicunt & ostendunt. Judas retulit peccatum ad emptores, isti autem observant suis usibus. Judas vendidit me *Pag. 399.* antequam redemissem mundum: isti postquam redemi mundum, & non compatiuntur super sanguine meo, qui plus clamavit vindictam, quam

san-

sanguis Abel: Judas vendidit me pro solis denarijs: isti autem omni mercimonio, quia non accedunt ad me, nisi sperent sibi fructum.

Quintò tractant me sicut Judæi: Quid fecerunt ipsi? posuerunt me super lignum: isti autem in prælo ponunt me, & premunt fortiter. Sed potes quærere quomodo, cum Deitas mei impassibilis est, nec in Deo aliquid contrarium, vel dolor cadere potest, tamen propter voluntatem morandi in peccato, quam Sacerdotes habent, sic mihi amarum & contrarium faciunt, ac si in prælo, si possibile esset, ponerer.

Cap.133.p.401. Tantum dilexi Sacerdotes, ut eis tantum honorem concederem, & constitui eos, ut starent ante me quasi in septem Ordinibus. Deberent enim esse patientes quasi oves, stabiles quasi murus boni fundamenti; animosi, quasi milites: sapientes quasi serpentes, pudici quasi virgo: mundi quasi angelus; ardentes amore, quasi sponsa ad cubile viri sui. Nunc autem averterunt se pessimè: sunt enim *feri*, quasi lupi rapaces, qui in fame & cupiditate sua nulli cedunt, nulli deferunt honorem, nihil erubescunt.

Secundò instabiles quasi lapis in muro infirmo, quia diffidunt de fundamento, id est de Deo, quòd non possit eis dare necessaria, vel non velit sustentare eos.

Tertiò sunt in tenebris quasi *fures*, ambulantes in tenebris vitiorum, nec sunt audaces quasi milites ad pugnandum pro honore Dei, vel ad aggrediendum opus virile.

Quartò sunt quasi *asinus*, qui caput inclinat ad terram: sic ipsi stolidi & insipientes semper terrena meditantur, & præsentia, nunquam futura.

Quintò impudici sunt quasi *meretrices*, procedunt ad me in habitu meretricio, omnia habent ad luxuriandum.

Sextò sunt quasi pice deformiter maculati, omnes qui accedunt ad eos, deturpantur.

Septimò sunt abominabiles quasi Vomitus, & levius & melius esset mihi accedere ad vomitum quàm ad delectationem habendam cum eis. Ita autem abominabiles sunt, ut omnis exercitus cœli abominetur eos.

Cap.133.p.402. Attamen ego idem, qui sum Deus & Dominus vester, & totius creaturæ in cœlo & in terra, venio ad eos, & *jaceo ante eos in Altari*, verus Deus & verus homo, postquam dixerint illa verba, Hoc est

corpus meum, venio ad eos, ut sponsus, ut voluptatem Deitatis cum eis habeam, sed invenio in eis Diabolum. Ideò cum applicant me ad os suum; *recedo ab eis cum Deitate & Humanitate mea*; & Diabolus, qui in præsentia Domini fugit perterritus, lætus redit. Audite insuper amici mei, qualem dignitatem contuli sacerdotibus præ omnibus angelis & hominibus. Ego dedi eis quinque. Primò paternitatem ligandi & solvendi in cœlo & in terra.

NB.

v. potestatem.

Secundò dedi eis, ut de inimico pessimo facerent amicum, de Diabolo angelum meum.

Tertiò dedi eis potestatem prædicandi verba mea.

Quartò potestatem consecrandi & sanctificandi corpus meum, quod nullus angelus facere potest.

Quintò tractare corpus meum, quod nullus vestrum, si jacerem ante vos, auderet contingere.

Nunc conqueror super eos quinque.

Primò quod infernum aperiunt & claudunt cœlũ ingredientibus.

Secundo de amico faciunt inimicum, & eum qui accedit ad eos cum uno vulnere, vulnerant duobus; quia videns vitam confisam Sacerdotum, cogitat secum, si ipse facit, magis ego faciam.

Tertio verba mea adnihilant, *& mendacium suum affirmant, veritatem meam negant.*

Quarto vendunt me ore suo, quem sanctificare deberent.

Quinto corpus meum amarius crucifigunt, quàm Judæi.

Cap. 142. p. 411. Audi *Gregori* Papa XI. verba quæ ego loquor tecum & diligenter attende ad ea, quæ dico tibi. Cur tantum odis me? quare tanta est audacia tua, & præsumtio tua contra me? Nam curia tua mundana deprædatur cœlestem curiam meam? & c. quid feci tibi *Gregori*? Ego enim patienter permisi te ascendere ad summum Pontificatum, & prædixi tibi voluntatem meam per literas de Roma tibi divina revelatione transmissas, admonendo te per illas de salute animæ tuæ & præcantavi in eis de magno dispendio tuo. Quid ergo pro tantis beneficiis rependis mihi? Et cur facis hoc, videlicet, quod in curia tua regnat superbia maxima, cupiditas insatiabilis & luxuria mihi execrabilis ac etiam vorago pessima horribilis Simoniæ. Insuper etiam rapis & deprædaris à me innumerabiles animas. & c. Incipe *renovare* Ecclesiam meam, quam ego acquisivi meo proprio sangvine, & *renovetur & spiritualiter reducatur*

ad

ad pristinum statum suum sanctum, quia *nunc magis veneratur lupanaria, quam sancta mater Ecclesia.*

Revelationum liber V.

Cap. 26. p. 505. Christus dicit sponsæ. Verè conqueror de tribus. Primò quòd murus Jerusalem destructus est. Quis est murus Jerusalem, id est Ecclesiæ meæ, nisi corpora & animæ Christianorum. Ex his enim ędificari debet Ecclesia mea, cujus murus Ecclesię nunc corruerat, quia voluntatem suam omnes perficere quærunt, & non meam. Avertunt oculos suos à me, & nolunt me clamantem audire.

Cap. 33 p. 519. Pater loquitur ad Filium. *Sed verè sponsa tua nunc facta est adultera*, fores thalami sunt clausæ, & in loco sponsæ jacet adultera pessima, quæ cogitat sic apud se, quando vir meus dormiet & nudus jacuerit, tunc producam contra eum gladium acutum, & interficiam eum, quia non placet mihi.

Cap. 96. p. 603. Nec mirum, nam ipse qui clamare debuerat, venite & invenietis requiem animarum vestrarum: ipse clamabat, venite & videte me in pompa & ambitione plus quàm Salomonem, *venite ad Curiam meam, & exhaurite bursas vestras, & invenietis perditionem animarum vestrarum.*

Revelationum lib. VII.

Cap. 7. p. 632. Multi summi Pontifices fuerunt ante Johannem Papam, qui *sunt in inferno*, nihilominus tamen ipsorum justa & rationabilia judicia, quæ in mundo fecerunt, stabilia & approbata sunt apud Deum.

Lib. 7. cap. 31. p. 675. Christus in Roma loquens sponsæ suæ B. Brigitæ: O Roma mea, O Roma mea, Papa contemnit te & non attendit ad verba mea, *sed recipit dubia pro certis.*

Revelationes Extravagantes

Cap. 51. p. 825. Inquire ulterius, & audi qualis est dispositio Romanæ curiæ, quæ sedes mea deberet esse. Sicut enim in sede quatuor sunt columnæ sustentantes, & medium quoddam, in quo sedens quiescit: sic in sede mea, quam summis Pontificibus reliqui, deberent esse q. quatuor columnæ, Humilitas scil. obedientia, justitia, & misericordia, & medium scil. divina sapientia cum divina charitate, sed *hæc mutata est*, & assumta nova sedes, in qua est superbia pro Humilitate, propria voluntas pro obedientia, amor pecuniæ pro justitia, ira & invidia pro misericordia: medium autem vocari sapiens & magister ad mundum: ecce *sic eversa & immutata est sedes mea.*

II.

Nicolaus de Clemangijs.

E Ccclesiæ Romanæ statum corruptum ante annos 269. *S. Brigita* (quæ mortua est anno 1373.) ad oculum demonstravit. Jam Nicolaum de Clemangijs inducemus, qui luce meridiana clarius evincet, Romanam Ecclesiam Correctore & Reformatore opus habuisse: ita autem scribit de corrupto Ecclesiæ statu cap. 3 p. 6. ubi paululum ex divitijs rerumque secundarum affluentia, luxus & insolentia in Ecclesiam subiere, tepescere sensim cœpit religio, virtus hebescere, solvi disciplina, charitas minui, tolli humilitas, paupertas opprobrio esse simulque parsimonia: sed ut pompis & luxui res subesset, avaritia crebrescere, quæ non suis contenta finibus, aliena non modò ambire, sed rapere & invadere moliretur, inferiores opprimere, & tam jure quàm injuria spoliare.

Cap. 5. Summi etiam Pontifices, qui quantum primatu & auctoritate se videbant cæteris præstare, tantum in hujus primatus & supremæ potestatis argumentū, plerumq; se super alios libidine dominandi extulerunt, cernentes emolumenta Romani Episcopatus, Petrique patrimonium super regna quoque amplissimum (licet eorum ignavia satis jam attenuatum) ad status reverentiam, quem ultra Imperatores & reges, omnium gentium Principes in excelso extolli statuerunt, nullo modo suffectura, in aliena ovilia lana & lacte copiosa incurrerunt.

Cap. 12. pag. 12. Transeo Simoniacas apud Papam intercessiones, transeo patrocinia venalia, transeo corruptiones aut promotiones turpissimas & damnatissimas, quæ omnes ferè istis auctoribus & suasoribus fiebant. Transeo mercedes & stipendia temporalium dominorum, quæ cum maximo Ecclesiæ dispendio cupiebant ut in eorum negotijs adjutores & curatores & consiliarij forent. Magis illis proculdubio, quàm Ecclesiæ consulentes, imò dum eis placerent Ecclesiæ incommoda minimè curantes. Nec enumerare volo eorum *adulteria*, stupra, fornicationes quibus Romanam curiam etiam nunc incestant: nec referre obscœnissimam illorum familiæ vitam, à Dominorum tamen moribus nullatenus absonam. Sed nec illud etiam refero, quod usuras & commercia publicè exercent, quod mercatoribus ac nummularijs suas pro mutuo mutuant pecunias, quas ex causa numularios supremæ tabulæ non incongruenter eos quidem vocant. Hæc omnia aliaque permulta etiam graviora (quæ longa nimium narratione onerosam redderent orationem) prætereo.

Cap. 23.

Cap. 23. p. 22. Nam quid obsecro aliud sunt hoc tempore puellarum Monasteria, nisi quædam, non dico Dei sanctuaria, sed Veneris execranda prostibula? sed lascivorum & impudicorum juvenum ad libidines explendas receptacula, ut idem hodie sit puellam velare, quod & publicè ad scortandum exponere. Hæc sunt, quæ de nostro clero visa sunt, quamvis multa sciens præterij & silentio suppressi, quæ si per singula amplecti vellem, in immensum res progrederetur, nec modum habitura esset oratio.

Cap. 27. p. 25. Nam ut ea, quæ longinqua sunt, de Græcorum à nobis dissidio propter nostrorum superbiam & avaritiam orto, de contractis limitibus Cathol. religionis per totam penè orbis terrarum vastitatem olim porrecto, ut hæc inquã & alia nonnulla vulnera pridem Ecclesię infligi cœpta non repetam, nonne saltem ruina illa, qua urbem Roman. sedem ac caput Ecclesiæ sic ruere & collabi videmus, Ecclesiæ ipsius & totius ejus Imperij desolationem propinquare nunciat, sicut destructionem Hierusalem secuta de proximo est Judæorum & Synagogæ dispersio. Quomodo enim diu stabit aut vigebit, quæ sua destructa statiõe & capite perdito vaga & instabilis per orbem discurrit, & quasi jam peregrina aut hospes in mũdo de uno loco ad alium migrare cogitur? Ex illo planè suã cladem iminere prænosse debuit, ex quo propter suas fornicationes odibiles Romuli, urbe relicta, Avenionem confugit, ubi quantò liberius, tantò apertius & impudentius vias suæ Simoniæ & prostitutionis exposuit. peregrinosq; & perversos mores, calamitatum inductores in nostram Galliam invexit, rectisq; usq; ad illa tempora morib⁹ frugalibus disciplina instante, nunc verò luxu prodigioso usq; adeò solutam, ut meritò ambigere possis, utrum res ipsa auditu mirabilior sit, an vita miserabilior.

Idem Nicol. de Clemangijs super materia Concilij generalis p. 70. Liquet ergò apertè ante veram solidamq; pacem Ecclesiæ, *reformationem morum Ecclesiasticor.* præmitti oportere. Alioqui Deus quomodo propter nostra gravissima scelera tam graviter cõtra nos offensus, nobis in iniquitate perdurantibus reconciliabitur atq; placabitur, nisi per vitę melioris emendationẽm ipsas nostras iniquitates relinquamus? P. 72. solebant antiqui Patres Concilium celebraturi jejuniorum abstinentia, orandi instantia, lachrymarum inundantia, maxima cordis contritione atq; contribulati spiritus humiliatione, in timore & tremore Spiritus sancti assistentiam suffragiumque implorare, summa sollicitudine ac vigilantia Cordium suorum latebras emundantes, ut nihil illic tanto hospite

resideret indignum, quo offensus inde averteretur, & propterea illis assistebat, illos dirigebat atque exaudiebat & in cordibus ac labiis eorum gratiam suam diffundebat, ut non tam illi, quàm spiritus loqueretur in

NB. eis. Quid autem necessaria erat tanta diligentia, si exploratum habebant, se non posse falli aut deficere in his, propter quæ fuerant congregati? aut ex defectu præparationis vel dispositionis à suo non posse fraudari desiderio?

De Annatis non solvendis.

P. 92. Quòd autem Ecclesiæ aliæ descenderint à Roma, præcessit Ecclesia Græca, in qua primò sedit Petrus Antiochiæ, & Jacobus Hierosolymis, & fuerunt aliquæ quæ contendebant de pari, quæ præcesserunt ab ea non videntur descendisse, veruntamen ab omnibus recognoscitur tanquam suprema domina & magistra omnium propter virtutes & merita eorum, qui præfuerunt in ea, cujus ultima non correspondent primis.

Pag. 93. Nam *taxa vacantiarum* secundum quod descriptum est in libris Cameræ Apostolicæ, de Ecclesiis cathedralibus & Abbatiis Galliarum taxatis, ascendunt ad sexcenta nonaginta septem millia, septingenta quinquaginta Francorum, sine prælaturis, quas non taxant, & aliis inferioribus dignitatibus & beneficiis, quæ ferè ad tantundem ascendunt.

Gravamina Ecclesiæ Gallicanæ pag. 101. sive Arrestum Curiæ Parlamenti Parisiensis super Annatis.

In statu Politico.

De lapsu & reparatione Justitiæ cap. 10. p. 49. Carolo IV. regnante. Unum sane primo occursu satis mirabile audebo dicere, quod verum ne an falsum sit ratio, demonstrabit. Dico planè mihi videri plus Justitiæ, quantum ad executionem attinet, in inferno esse, quàm in regno

NB. isto: dico signanter, quantum ad executionem: Nam quantum ad virtutis habitum scio illic nullum esse justum: Causam dicti accipe. Primò quidem in inferno nullus innocens aut justus læditur, quia nullus illic est. Deinde nullus etiam injustus læditur, quoniam quilibet talis ibi justè punitur: nec solum justè, sed etiam clementer punitur, quia semper citra culpæ

culpæ condignitatem. Hæc autem est vera Justitia secundum prælibatam diffinitionem qua nemo læditur, & secundum suum meritum vel demeritum unicuique rependitur. At contra in regno Franciæ hoc tempore, paucis exceptis, quis est, qui non læditur? Læditur inprimis Deus, includuntur sancti ejus, quibus non honor, non timor, non cultus aut reverentia exhibetur, quæ illis tam jure divino; quàm humano debentur. In quo etiam fides Catholica inexpiabiliter læditur, cum nulla in blasphematores sit ultionis executio.

De lapsu & reparatione Justitiæ.

Cap. 12. p. 52. Quod per assentatores & nummularios (ut turpiora sileam) universa reguntur, qui Dominorum lateribus indesinenter assistentes, cuncta pro libito disponunt: publica consilia privatis dissipant, publica commoda privatis subvertunt, novas exactiones suggerunt, nova numismata fabricant, novas rapinas meditantur, & nihil plerumque nisi in Reipubl. excogitant perniciem, qui officia, qui beneficia, qui judicia, maleficia, scelera quæque ac flagitia, ut exinde pinguescant, apud Principes venalia faciunt. Nec mirandum si venalia omnia faciunt, cum ipsimet venales sint, majoraque pollicentibus patroni atque adjutores existant.

In Commentariis rerum Moscoviticarum à L. Barone Sigismundo in Herberstein editis pag. 32. Johannes Metropolita Russiæ ad Archiepiscopum Romanum ita scribit: Sunt profectò alia multa, quæ à vobis contra leges divinas ac statuta committuntur, de quibus pauca ad charitatem tuam scribemus. *Basilea 1551.*

Primum de Jejunio sabbati contra legem observato.

Secundò de jejunio magno, in quo septimanam abscinditis & carnes comeditis, ac propter carnium voracitatem homines ad vos allicitis.

Item qui sacerdotes secundum legem ducunt uxores, illos vos rejicitis.

Item qui à Presbyteris in baptismate inuncti sunt, illos vos jam denuò inungitis, dicentes illa simplicibus sacerdotibus facere non licere, sed solis Episcopis.

Item de azymis malis, quæ manifestè Judaicum servitium seu cultum indicant.

Et quod est caput omnium malorum, ut quæ confirmata sunt per

S. Syno-

S.Synodos, ea vos cœpistis permutare, & pervertere, dicentes de Spiritu Sancto, quòd non tantum à patre, sed & à filio procedat: & multa alia majora, de quibus tua Beatitudo ad Patriarcham Constantinopolitanum, fratrem suum spiritualem referre, & omnem diligentiam adhibere deberet, ut aliquando tollerentur isti errores, & ut unanimes essemus in concordia spirituali, sicut dicit S. Paulus, informans nos: Oro vos fratres propter nomen Domini Jesu Christi, ut idem sentiatis & dicatis, & non sit inter vos discordia, & sitis in eodem intellectu fortificati, & in eadem cogitatione.

De istis sex excessibus, quantum potuimus, ad vos scripsimus: deinceps & de aliis scribemus charitati tuæ. Si enim ita res se habet sicuti audivimus, cognosces ipse nobiscum, transgredi per vos canones sanctorum Apostolorum, & instituta magnarum septem Synodorum, in quibus erant omnes vestri primi Patriarchæ, & concorditer dicebant, quòd verbum vestrum esset vanum, & quòd manifestè erretis, nunc palam redarguam. Inprimis de *Jejunio Sabbati*, videtis, quæ de isto S. Apostoli docuerunt, quorũ doctrinam habetis & maximè B. Papa Clemens, primus post S. Petrum Apostolum ita scribit ex statutis Apostolorum, ut est in canone 64. de Sabbato dicens. Si Ecclesiasticus inventus fuerit qui die Dominico vel Sabbato jejunaret, præter sabbatum magnum, degradetur: si autem secularis homo fuerit, excom̃unicetur, & ab Ecclesia sejungatur.

Secundum erat de Jejunio, quod vos corrumpitis. Est Jacobitarum & Armeniorum hæresis, qui lacte & ovis in sancto Jejunio magno utuntur. Quis enim verus Christianus audet ita facere & cogitare? Legite canones sextæ magnæ Synodi, in qua Oaphanius Papa vester ea prohibet. Nos profectò cum resciveramus in Armenia, & aliis quibusdam locis, ovis & caseo in magno Jejunio vesci, nostris illicò mandavimus, ut ab ejusmodi cibo atq; omni imolo dæmoniorũ abstinerẽt, à quibus si quis non abstineret, ab Ecclesia separaretur: si sacerdos, à sacris suspẽderetur.

Tertius præterea maximus est error & peccatum de conjugio sacerdotum, quòd ab illis, qui uxores habent, sumere corpus Domini renuitis: cum sancta Synodus, quæ fuit in Gangra, scribat in quarto canone. Qui spernit sacerdotem, secundum legem uxorem habentem, & dicit, quòd non liceat ex manibus ejus accipere Sacramentum, sit anathema. Item Synodus dicit: omnis diaconus vel sacerdos dimittens propriam uxorem, privetur sacerdotio.

Quar-

Quartum peccatum erat inunctio seu confirmatio. Nonne ubiq; dicitur in Synodis: Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum? Si ergò est unum baptisma, erit & unum chrisma, & virtus eadem tam Episcopi, quàm Sacerdotis.

Quintus est error de azymis. Qui quidem error est principium & radix totius hæresis, sicuti demonstrabo. Et quanquam necesse esset huc multas adducere scripturas, tamen id aliàs faciam, & in præsentiarū hoc tantùm dicam: quia azymi à Judæis fiunt in memoriam liberationis eorum & fugæ ex Ægypto: nos autem semel Christiani sumus, nunquam in labore Ægyptiorum fuimus, & hujusmodi Judæorum de sabbato, azymis, & circumcisione observationes nobis obmittendas esse, mandatum est. Et si aliquis sequatur unum ex illis, sicuti dicit S. Paulus, tenetur totam legem implere, eodem Apostolo dicente: Fratres ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis, quia Dominus in qua nocte tradebatur, accepit panem, benedixit, sanctificavit, fregit & dedit S. discipulis, dicens, accipite & manducate, &c, considera quid dico, non dixit, Dominus accipiens azyma, sed panem. Quod illo tempore nec azymi erant, nec pascha fiebat, nec Dominus tunc comedebat pascha Iudæorum, ut daret azyma Apostolis probabile est per hoc, quòd Iudæorum pascha stando fit & comeditur: quod in Christi cœna non fiebat, ut Scriptura dicit: recumbentibus iis cum duodecim. Item, & discipulus recubuit super pectus ipsius in cœna. Nam quod ipse dixit, desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, Iudæorum pascha non intelligit, quod ante semper comedebat cum ipsis. Neque cum dicit, hoc facite in meam commemorationem, necessitatem faciendi, tanquam Iudæorum pascha esset, imponit: neque azyma illis, sed panem dat, cum dicit, ecce panis, quem ego do vobis, similiter ad Iudam, cui ego dabo panem, intingens in sal, ipse est traditurus me. Si autem dicitis istam rationem, quòd nos celebramus in azymis, quia nulla est terrestreitas vel commixtio in divinis: cui divinitatis obliti estis, & sequimini ritum Iudæorum ambulantes in hæresi ipsius Iuliani, Machumeti, & Apollinaris Laodicensis, & Pauli Syrii Samosatensis & Eutichii & Dialterii, aliorumque qui erant in sexta Synodo depravatissimi hæretici, diabolicoque spiritu repleti.

Sextus denique error est de Spiritu S. Quomodo enim dicitis, credo in Deum Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, qui à Patre & Filio procedit? Mirabile est profecto, & horrendum dictu, quòd audetis fidem

pervertere? cum ab initio per universum orbem, in omnibus Christianorum Ecclesiis constanter canatur: credo in Spiritum Sanctum & Dominum vivificantem, & à Patre procedentem, qui cum Patre & Filio simul adoratur & glorificatur. Quare igitur vos non dicitis, sicuti alii Christiani omnes, sed additiones ponitis, & novã adducitis doctrinam? cum tamen Apostolus dicat: si quis annunciaverit vobis præter ea, quæ vobis diximus, anathema sit. Utinam vos non incurratis istam maledictionem: difficile est enim & horrendũ Dei Scripturam, compositam per Sanctos, permutare & pervertere, nescitis quàm maximus sit error.

Faustus Sabæus ad Julium III. Pontificem Maximum, pag. 517.

CLausisti primum Imperij feliciter annum,
Alter adest pulsans optime Iule fores.
Nec minus arridet captus ingentibus, ut tu
Clerum emendares, Regna, Duces, populos.
Multi hoc tentarunt, sed ficto corde, priores,
Hic tibi servatus jure triumphus erat;
Vt qui ditasti donis cælestibus orbem,
Patrum etiam ornares legibus & placitis.

Idem in mores Sacerdotum, p. 748.

EVocat orbe alio censores Paulus, opimi
Vt vitia emendent inveterata gregis.
Non opus est censura ulla, rigidoque Catone,
Nec qui conscripsit Iura cruore viro.
Sic animum inficiunt morbosa hac corpora pestes,
Fœtorem ut nequeant terra fretumq; pati.
Vlcera namque procul fugiunt obolentia Romæ
Teutones & lasi nare Caledonii.
Indiget ista lues concreta Machaone sævo,
Cancer edax ferro non nisi & igne perit.

Laus Sionis Evangelicæ Ratisbonæ, Anno Seculari 1642.

QVisquis probat Sionis montis jugum,
Nemusque Iessæum colit:

Beatu

Beatus est, & eminet sapientia,
Inter poetarum choros.
Hinc pestifer Python abest & vipera;
Serpensq́; dicta centiceps.
Nec hic metum facit ambulantibus Leo,
Nec tigris aut ferox aper.
Nec taxus, aut arbor nocens foliis viret,
Umbramq́; prabet luridam,
Nec caule monstrifero cicuta nascitur,
Ullumve floret toxicum.
Hic laurus & thureus honor cum balsamo,
Gratis fragrant odoribus,
Albumq́; lilium rubras inter rosas
Argenteas pandit comas.
Aliisque flores emicant coloribus,
Oculosque latè recreant,
Gratissimi cœlestis aulæ civibus
Gravissimi Stygio gregi.
Unde sibi virtus texere corollas solet,
Stellantibus sertis pares,
Quos tangere prohibentur impuræ manus,
Gentesque vitio sordidæ.

Jubilate Deo omnis terra.

E*Ntheis tellus hilarescat omnis*
Iubilis, pæana novum canendo,
Serviat Regi superûm sacris plebs,
Dedita Musis.
Ejus aspectum populi subite
Supplici vultu, precibusq́; castis,
Atque pertentent pia gestientem,
Gaudia mentem.
Nam Deus nostri generis creator
Et solo & cœlo dominatur alto,
Vita nec nobis aliunde, nec nos
Fecimus ipsi.

Quippè figmentum sumus ejus omnes
Solius, quicunque micantis æthræ
Lumine afflamur, liquidaq́, cœli
Pascimur aura.
Illius grex & summus & popellus
Quem bonus cura satagente pastor
Pascuis nutrit riguis, feraciq́,
Vbere campi.
Ite vos intrò bipatente porta.
Regis & summi penetrate in aulam,
Ore qui sanctos canitis diserto
Dulciter hymnos.

ΔΕΙΞΙΣ
SEV PROBATIO,
Hodiernam & novam Ecclesiam Romanam, ab antiqua Romana Ecclesia defecisse.

I.

ELeutherius Episcopus Romanus consultus olim à Lucio Rege Britanno, ad fidem Christi converso, quibus legibus Ecclesiam piè administraret? respondit, illum habentem in regno suo utramque paginam, ex illis per Concilium regni sui legem sumere debuisse, quippe esse illum vicarium Dei in regno suo.

At Pontifex, qui solùs nunc haberi vult Vicarius Dei in terris, negat, ad seculi potestates ea, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, & Principem leges de religione ferentem, vendicare sibi jus alienum, & ministerium, quod alteri deputatum est, quippè Deum non legibus publicis, non à seculi potestatibus, sed à Pontificibus & Sacerdotibus opus Christianæ religionis ordinari voluisse.

II.

Anacleti decretum est, & post illum Calixti, peracta consecratione communicare oportere omnes, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus: sic enim ajunt, Apostolos statuisse & sanctam Ecclesiam Romanam tenuisse.

Concil. Trident. sess. 6. can. 8. At quæ nunc est Ecclesia Romana licitum esse decrevit, ut solus sacerdos sacramentaliter comunicet, populo interim spectante tantummodo, non cummunicante, quasi satis prosit illis, quod à sacerdote fit.

III.

Julius Episcopus Romanus intinctam Eucharistiam improbavit, quòd prolatum hujus rei testimonium ex Evangelio non esset, ubi seorsum panis & seorsum calicis commendatio memoratur. *De Consecr. Dist. 2. cum omne.*

At nunc ex præscripto Ecclesiæ Romanæ sacerdos tertiam partem hostiæ consecratæ deponit in sacramentum sangvinis & commixtionem hanc, Evangelio prorsus adversam, sibi ac sumentibus omnibus salutarem fieri precatur ad vitam æternam.

IV.

Gelasij Episcopi Romani sententia fuit, quòd imago & similitudo corporis & sangvinis Christi in actione mysteriorum celebretur, nec desinat ibi esse substantia vel natura panis & vini.

At Romano Pontifici nunc hæretici sunt & anathemate damnantur, qui panis & vini substantiam superesse ajunt in Eucharistia, & illa non agnoscunt in verum ac reale Christi corpus & sangvinem esse conversa.

V.

Pelagius I. Episcopus Romanus conjugatum quendam Syracusanæ urbis Episcopum ordinavit, cautione tantùm interposita, ne bona Ecclesiæ ad uxorem & liberos transferret, cujus rei periculum causam fuisse significat constitutionis illius, quæ prohibet uxorem & liberos habentem ad Episcopatus ordinem promoveri: alias non repellitur quis, ait ibi glossa propter uxorem vel filios, quia hoc permittit Apostolus. *Dist. 28. de Syracus.*

At nunc Ecclesia Romana conjugatos Episcopos nullo modo ferendos arbitratur, non quod caveat, ne bona Ecclesiæ dilapidentur, hoc enim Pontificibus ipsis tritum est, liberis suis, spurijs, nepotibus, cognatis omnia divina & humana prostituere, sed quod nuptijs impuritatem & pollutionē adscribat, quæ cum sanctitate Ordinis sacerdotalis convenire non possit.

VI.

Iterum Gelasius cum intelligeret, quosdam sumta tantummodo corporis sacri portione à calice sacrati cruoris abstinuisse, superstitionem illam vetuit, & aut integra sacramenta percipere jussit, aut ab integris arceri, quòd divisio, inquit, unius ejusdemque mysterij sine grandi sacrilegio provenire non potest. *De consecr. dist. 2. comperimus.*

Nunc autem Ecclesia Rom. ita longè abest, ut agnoscat sacrilegium esse divisionem hujus mysterij, ut se potius justis causis & rationibus

adductam prætendat, ut Laicos atque etiam Clericos non conficientes sub panis tantummodò specie communicet.

VII.

Leo epist. 8. Leo Romanus Episcopus, de Martyribus loquens, accepisse illos ait, non dedisse coronas, & de fortitudine fidelium exemplum esse nata patientiæ, non dona justitiæ: singulares quippè in singulis mortes fuisse, nec alterius quenquam debitum suo fine solvisse, cum inter filios hominum unus solus Dominus noster Jesus Christus extiterit; in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt denique suscitati.

Bellarm. de Indulg. lib. 1 cap. 2. Atqui longè aliter nunc docet Ecclesia Rom. superefluentes sanctorum passiones & satisfactiones supplere aliorum necessitates & indigentiam, & illis debiti sui relaxationem & remissionem impetrare.

VIII.

Epistola 16. Idem Leo professus est, se statutis Imperatoris paruisse, & post illum Agatho, se Constantino Imperatori obedientiam debuisse, & quod ille jussit, obsequenter implevisse.

At sibi nunc Pontifex ab Imperatore deberi obedientiam prædicat, & illum Papæ hominem foribus suis inscribit, & jurari sibi ab illo fidelitatem requirit.

IX.

Gregorius Romanus Episcopus omne virtutis nostræ meritum, vitium & injustitiam convinci docuit, si districtè judicetur: prece ergò, inquit, post justitiam indiget, ut quæ succumbere discussa poterat, sola judicis pietate convalescat.

Jam verò Romanenses meritis hominum tantam justitiæ perfectionem attribuunt, ut ad amussim divinæ legis respondeant, & illis regnum cœlorum non promissione tantum aut pacto, sed stipendiario jure, & ex condigno debeatur.

X.

Cassand. in Liturg. cap. 26. Idem Gregorius propter hoc Missam dictam perhibet, quoniam mittendi sunt foras per Diaconum, qui non participant sacrificio vel cōmunione sancta: igitur nisi ad vocem Diaconi, more majorum, non communicantes exire præcipiantur, officium, quod usitato nomine Missa dicitur, ritè non perfici.

At

At nunc Missa Romana ritè perfici putatur, ut tamen præter sacerdotem nemo communicet, nec exire omninò jubeantur non communicantes.

XI.

Idem quoq; Gregorius Antichristi præcursorem asseruit illum, quisquis se universalem sacerdotem vocaret, aut vocari desideraret, & ad imitandum proponere illum, qui despectis angelorum legionibus secum socialiter constitutis ad culmen conatus est singularitatis erumpere, ut & nulli subesse, & solus omnibus præesse videretur: novum nomen appellat, nomen erroris, vocabulum stultum, superbum, perversum, temerarium, scelestum, profanum, quo nullus, inquit, prædecessorum meorum uti consensit, quo vocari nullus præsumpsit, qui veraciter sanctus fuit.

At nunc Romanus Episcopus, & quidem ferè à tempore Gregorii, nomen illud invisum occupat, & universalem Episcopum sibi vendicat: & eo superbiæ processit, ut solus omnibus præesse velit, & subesse Romano Pontifici, omni animæ de necessitate salutis esse pronunciet. *Extravag. de majorib. & obed. C. unam sanctam.*

An Reformati sint γνήσιοι Socii Augustanæ Confessionis.

I.

MAgni nominis Theologus, Anglus, Guilielm. Whitakerus in loco de Ecclesia, quæst. 5. scribit: Augustana Confessio non est nova fides, sed tantum veteris illius fidei repetitio: recipitur illa ab omnibus Protestantibus, nisi fortè in uno aut altero verbo potius, quàm dogmate. Ubi honorificè de illa sentire videtur. Calvinus autem facem & incendium Galliæ metuit, & Beza sibi per omnia non probari posse asseruit. *In Epist. ad Bezam. p. 524.*

II.

In secundo articulo, de peccato Originali Reformati cum Zvvinglio sentiunt, qui peccatum morbum saltem dixit, non afferentem damnationem infantibus, iis maximè, quibus fideles contigissent parentes. Ita Sohnius excusatum cupit Zvvinglium, quòd non de quorumvis, at fidelium duntaxat liberis illic egerit. Quia enim simpliciter peccatum omne Originis damnat, sine eo, quod monstratum est, remedio, & alexiterio, etiam infantes, & fidelium non minus, quàm infidelium damnabit, cum

non

non minus hi, quàm illi in peccatis concepti & nati sint, & ad omnes
Ioh. 3. pertineat Christi interminatio: nisi quis renatus fuerit &c. ut ita Sohnius errorem errore ne quidem tegere, tantum abest, ut excusare potuerit.

III.

In tertio articulo de persona Christi penè consentiunt Reformati cum Pontificijs. Kekermannus in Systemate Logico lib. 1. de proprio: qui communicari propria dicunt, proprium dicunt non proprium, propter quam contradictionis implicationem fit, *ut Dei potentia à propriorum communicatione abhorreat.*

System. Logic. lib. 3. c. 9. propria Divinitatis non communicantur carni Christi.

Lib. 1. c. 2. Omnipræsentiam carnis Christi esse Ens fictum impossibile, quod ne Deus quidem producere possit.

Bellarminus in judicio de libro Concordiæ: communicatio Idiomatum, secundum Patrum doctrinam, non tribuit uni naturæ, quæ sunt alterius, sed tribuit uni supposito utriusq; naturæ proprietates.

Tom. 3. S. Cyrillus Alexandrinus contra Nestorium p. 60. γέγονε τοίνυν ἴδια μὲν τοῦ λόγου τὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἴδια δὲ πάλιν τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ αὐτοῦ τοῦ λόγου, εἷς γὰρ οὕτω νοεῖται χριστὸς καὶ υἱὸς καὶ κύριος. Facta sunt igitur Verbi propria, quæ sunt humanitatis, rursumq; humanitatis propria, quæ sunt ipsius Verbi. Sic namq; unus Christus & Filius & Dominus intelligitur.

Antonius Possevinus in Moscovia, pag. 167. contra Davidem Chytræum. Ut anima non omnia verè & essentialiter cum corpore communicat, sed *duntaxat verbotenus*: corpus enim humanum non dicitur rationis consiliiq; particeps, nisi per accidens: rursumq; corpus non communicat cum mente omnia, quæ sibi sunt propria, nisi quadam consecutione: neq; enim secabilitatem, morbos, mortalitatem & similia ei tribuit: ita Divinitas non universas suas proprietates humanitati largitur, & vicissim humanitas suas Divinitati non tribuit, nisi per idiomatum communicationem. Sic enim Christus homo æternus dicitur, omnipotens, ubique consistens, quia DEUS etiam est, cujus hæc sunt attributa, & quasi notæ propriæ. Postremò, quemadmodum actiones utriusque toti composito verè tribuuntur, quæ alioqui naturis separatis tantummodò convenirent; sic enim homo intelligit, vult, ratio-

cina-

cinatur, medicinam facit, negotia exercet, ægrotat, cum tamen intelligere, velle, ratiocinari, functiones sint animæ propriæ: ægrotare verò, sitire, esurire, corporis, reliquæ utique communes: ita toti personæ Christi omnia absolutè tribui possunt, quæ sigillatim de altera naturarum prædicantur: Christus enim æternus est & temporalis, infinitus & finitus, ubique, & non ubique: contraria profectò multa propter diversas naturarum proprietates in se unum colligens.

Pag.166. Si enim omnia divina attributa humanitati Christi communicata sunt, jam Christi Domini conceptio, nativitas, passio, mors, descensus ad inferos, descensus ad judicandum, è plurimorum animis sublatus est, ipsaque divinitas inprimis, Divinitas oppugnata. Nam non magis Divinitatis, quàm humanitatis Christi erit opus, ipsa mundi creatio (& quidem ab effectivo principio) cum tamen hæc uni divinitati competat: creaturæ nequaquam. Sic item humanitas Christi fuerit ante incarnationem, & ante conditum mundum, si æternitas, quæ principio & fine carens, connumeratur inter divina attributa, ipsi tribuatur humanitati. Ecquid verò obstabit, quò minus æquè in utero aliarum mulierum atq; beatissimæ Virginis eodē tempore fuerit Christus? Nam si per istas Christus (ut homo) per hypostaticam Unionem Omnipotens factus est, necesse quoq; inde fit, ut ubique adsit. Quæ omnia (ut reliqua pleraque absurdissima & blasphema) rejicienda sunt.

Pag.165. Possevinus communicationem Idiomatum asserit, communicationem naturarum negat.

D. Luther Tom.2. Witeberg. in Confess. p.157. Dann das heist er alloeosin, wann etwas von der Gottheit Christi gesagt wird / das doch der Menschheit zusteht / oder wiederumb / als Luc. ult. muste nicht Christus leyden / vnd also zu seiner Herrlichkeit eingehn. Hie gauckelt er / daß Christus für die menschliche Natur genommen werde. Hüte dich / hüte dich / sag ich / für der alloeosi, sie ist des Teuffels Larven / dann sie richtet zu letzt ein solchen Christum zu / nach dem ich nicht gern wolt ein Christ seyn / nemlich hinfort nicht mehr sey / noch thu / mit seinem Leyden vnd Sterben / dann ein ander schlechter Heiliger. Dann wann ich das glaube / daß allein die Menschliche Natur für mich gelitten hat / so ist mir der Christus ein schlechter Heyland / so bedarff Er wol selbst eines Heylands. Summa / es ist vnsäglich / was der Teuffel mit der alloeosi sucht.

Pag. 163. Dahin führt jhn sein Dunckel vnd die verdampte allocosis, daß er die Person Christi zertrennt / vnd laſt vns keinen anderen Christum bleiben / denn einen lauteren Menschen / der für vns gestorben vnd vns erlöst hab. Et postea: Dann wer allein durch Menschheit erlöset ist, der ist freylich noch nicht erlöst, wird auch nimmermehr erlöset.

D Gretserus Tom. 2. de Cruce pag. 1580. ἄνθρωπος ἦν, καὶ οὐ Θεός, ὁ πληττόμενος homo enim erat, & non Deus, qui percutiebatur.

Inde sic ratiocinamur: Qui asserit, naturas in Christo ita fuisse comparatas, ut una pateretur, altera non pateretur, is facit naturas separatas, duas personas, duos Christos & duos Filios.

Pontificii, & Calviniani cum Nestorio asserunt naturas in Christo ita fuisse comparatas, ut una pateretur, altera non pateretur. Ergò Pontificij & Calviniani cum Nestorio faciunt duas naturas separatas, duas personas, duos Christos, & duos Filios.

I. Longè aliud docet Catholicus Leonhardus Lessius *Societ. Iesu* de perfectionibus divinis lib. 12. cap. 5. pag. 223. Utroque igitur errore damnato *certissima fide tenendum*, in Domino nostro esse duas integras, inviolatas, omnibusque suis naturalibus proprietatibus & conditionibus absolutas naturas, humanam & divinam, easque ita in unam coaluisse personam, ut unus idemq; sit verus Deus & verus homo, habeatq; omnia, quæ sunt Divinitatis, & omnia, quæ sunt humanitatis: & omnia, quę Filio Dei, vero Deo conveniunt, conveniant & huic homini: & quæ huic homini conveniunt, tribuantur quoque Deo. Est enim *iste Homo*, Filius Dei, est ab æterno genitus ex Patre, est una cum Patre principium Spiritus S. est sapientia Patris, & omnium opifex, est immensus, est incommutabilis, & æternus, est omnipotens. Rursus *Deus factus est Homo* passibilis & mortalis, Deus natus est ex Virgine, Deus passus est, crucifixus, mortuus, sepultus. Hoc modo in Christo est idiomatum utriusque naturæ perfecta communicatio, cum humana natura omnia sua communicat Verbo, & divina natura sua omnia communicat huic homini.

II. *Ludovicus Granatensis* in Festo Jacobi pag. 44. Ne verò quisquam minus se Redemtori suo debere putet, quod is non ex divina, sed

ex

ex humana natura calicem hauserit passionis, sciat Catholicè & *propriè dici*, Deum mortuum & passum atque sepultum. Tam arcto quippè vinculo humanam naturam divinæ copulavit, tantaque inter utramque naturam (personalis vinculi ratione, quo utraque subsistit) unitas est, ut quæ sunt humanitatis, Deo: quæ verò Divinitatis propria sunt, homini convenire dicantur.

III. *Nicolaus de Cusa* Cardinalis Tom.2. Exercitationum l.2. p.28. Ita mirabilis, profunda atque intima hæc sancta *unio*, quod divina natura in Christo manens suppositum, communicat & usurpat sibi omnē denominationem, sive omne idioma, id est proprietatem, quæ humanæ naturæ assumtæ in ratione suppositi aut personæ conveniret; sicut sunt esse hominem, esse filium hominis, sicut sunt actiones, passiones, motus, quæ naturæ humanæ concretivè nata sunt competere, pro ut ipsa natura est esse specificum. E converso denominationes & idiomata, quæ divino supposito conveniunt, ratione ejusdem unionis de ipso homine, qui Deus est, *verissima fide* enunciantur. Veruntamen divina & humana Idomata non eodem modo Christo conveniunt. Nam divina de eo dicuntur per se & simpliciter; sed humana non per se, sed secundum quid, ratione humanæ naturæ. Hinc proveniunt mirabiles illæ locutiones, quas *fides asserit*, scilicet, quod im̄ortalis moritur: invisibilis in terris visus est, quod De⁹, qui nō mutatur fatigatur ex itinere: impassibilis crucifigitur & ab æterno genitus, hodie nascitur: & quòd homo corporeus, est ubiq;, temporalis est æternus; infirmus, omnipotens. Imò tanta est, tamq; admiranda unio illa, ut Christus Filium Dei ad inferna descendisse dicamus, quando mortuus fuit, & non fuit verum dicere, quod fuit homo propter separationem animæ à corpore: non tamen fuit separatum verbum ab anima & corpore, quia unio Verbi divini ad corpus & animam nunquam fuit dissoluta, imò Christus ex eadem ratione jacuit in sepulchro, & descendit ad inferna.

IV.

In quarto articulo de Justificatione hominis peccatoris coram DEO, Zwinglius ad Regem Galliarum scribens in transcribenda impijs ethnicis cœlesti beatitudine: visurus istic es in vita æterna Herculem, Theseum, Socratem, Aristidem, Antigonum, Numam, Camillum, Catones, Scipiones. Et in libello Catabaptistis opposito scribit idē Zwinglius gentilium liberos (quia nulla eos lex damnat, non enim incidunt in

illam, qui non crediderit &c. deinde cum electio Dei sit libera) impium est, si vos ab æterna salute excludamus. Unde sequitur nos vehementer errare in judicandis gentilium liberis.

Quin & Rudolphus Gualtherus impiam Zwinglij opinionem de beatitudine æterna Ethnicorum operosa Apologia anno 1545. edita tutari conatus est, ubi inter alias rationes pro defensione Ethnici dogmatis præcipuè urget, sed nimis pueriliter, quod Roman. 1 scriptum est, τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ, gentibus cognitum fuisse. Hinc confici existimat, Ethnicos fuisse instructos non modò veri Dei, qui est pater Domini nostri Jesu Christi, notitia, sed etiam salvifica fide.

Joachimus Curæus in sua exegesi: sumus justi primùm imputatione, propter obedientiam filij Dei derivantis in se pœnam pro peccatis generis humani, &c. sed altera pars justificationis est sanctificatio vel præsentia efficaciæ vel κοινωνίας nostri cum Christo, vel inchoatio vitæ æternæ.

Et unde hæc habuit Reformator, nisi è Synergistarum scholis, qui bona opera ad justificationem hominis requirebant, hodieque requirunt? Ab illis nimirum didicerat, alteram partem Justificationis nostræ cum Deo, esse conjunctionem nostri cum Christo, quę fit in sacramento, & sanctificationem ac inchoationem vitæ æternæ.

V.

In Comment. sup. Iohan. De quinto articulo, qui agit de Ministerio Ecclesiastico, ita Bucerus loquitur: libenter fatemur, Deum communi lege Verbum externum adhibere, ad docendum suos, sed quod propterea medium & instrumentum sit, quo detur Spiritus S. & alia Dei dona, ex nullis S. Scripturæ locis probari potest. Idem: Sophistarum est ista de instrumentis medijsque spiritus & gratiæ Dei Philosophia, non Christianorum.

VI.

Sextus articulus est, de bonis operibus. Matth. 6. si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus lucidum est, non bene infertur absoluta operis bonitas & perfectio, seu ex genere suo, seu ex intentione & alijs circumstantijs. Nec enim istic oculus simplex rectam in nobis intentionem, nec corpus lucidum, bonum in nobis esse opus confirmat, id potius indicatur, simplicem nos & rectum vitæ tenere cursum, dum crassos

ſos affectus & mentis tenebras ſequimur terrenis inhiantes, quæ non modò cæteras animæ facultates, ſed etiam τὸ λογιστικὸν quod inſtar oculi eſſe debebat, obruunt & obſcurant.

VII.

Septimus articulus de Eccleſia eſt, de qua Calvinus l.1. c.18. omnium hominum opera tam mala quam bona aſſerit effici arcano Dei nutu, decreto & directione. Itaque omnia hominum ſcelera jam ab æterno à Deo ſunt decreta ut ſic fierent, & homines nutu divino ad illa excitantur & diriguntur.

P. 126. Si omnes interim motus ex inſpiratione & impulſu Dei concipiuntur, & in fines ſuos tendunt, Deus non minus eſt autor proditionis Judæ, quàm converſionis Pauli, non minus odij in Chriſtum quàm amoris.&c.

Lib.3. c.23.p.605 Lapſum Adæ & totius poſteritatis refert in ſolum divinæ voluntatis arbitrium. Itaque lapſus eſt Adam quia Deus ita voluit, ita prædeſtinavit: fateor ſanè in hanc, qua nunc illigati ſunt, conditionis miſeria n Dei voluntate decidiſſe univerſos filios Adam, atque id eſt quod principio dicebam, redeundum tandem ſemper ad ſolum divinæ voluntatis arbitrium, cujus cauſa eſt in ipſo abſcondita.

Kekerman. in Syſtem. Theol. l. 3. c.1. p.309. Quod ſi enim nos homines in quoditiana beſtiarum mactatione utimur noſtro arbitrio, neq; injuſti aut dicimur, aut revera ſumus, ſi hodie hunc bovem mactemus, alterum non mactemus: quanto magis hic Deo ſuum reliquendum arbitrium *& abſolutū decretum* in homines, qui Dei reſpectu non ſunt tanti, quanti hominibus eſt culex aut pulex.

Auguſtinus Tom. VII. de Unitate Eccleſiæ c.9. p.524. Quis dubitaverit, quòd Judas Chriſtum, ſi voluiſſet, non utiq; tradidiſſet, & Petrus ſi voluiſſet, ter Dominum non negaſſet? ſed ideo fuit de iſtis certa prædictio, quia & Deus etiam futuras prævidet voluntates,

Idem de prædeſtin. & gratia cap.15 p.1219. Si dicitur jam, Pharaonem non potuiſſe mutari, quia cum præſciverat Deus non eſſe mutandum? Reſpondetur Dei præſcientiam non cogere hominem, ut talis ſit, qualem præſcivit Deus, ſed præſcire talem futurum, qualis futurus eſt, quamvis eum non ſic fecerit Deus.

VII. De

VIII.

De articulo octavo Petrus Martyr in epistola ad Ecclesiam Anglicanam dicit, à Lutheranis citra vitium accipi non posse baptismum propter diversam fidem, pietatem Christianam & conscientiam. Idcirco vicissim Lutherani uti Sacramentis Calvinianorum non possunt, propter diversam fidem, pietatem Christianam & conscientiam.

Pag.155.

IX.

In nono articulo de Baptismo scribit Whitakerus de Ecclesia; nam ne infantibus quidem Baptismus ad salutem valet per se, nec infundit eis fidem, aut gratiam aliquam, sed est iis tantum signaculum sive sigillum fœderis.

Idem p.20. Non ergò facit baptismus, ut homines primò ad Ecclesiam apponantur & de Ecclesia sint, sed in Ecclesiam receptos confirmat.

Pag. 22. Baptismus non facit nos primò & propriè membra Christi & Ecclesiæ Catholicæ, sed spiritualis gratia.

Zacharias Ursinus in compendio p. 528. Regenerationem seu salutem non pendere à Baptismo.

X.

Decimum articulum Beza impugnavit, scribendo, tantum abesse corpus Christi à cœna Domini, quantum distet summum cœlum ab infima terra.

Idem Beza cum Cardinali Lotharingo in Colloquio Gallicano disserens, decimum articulum Augustanæ Confessionis pro vero & sincero accipere noluit, reipsa testificans, se Augustanæ Confessionis socium γνήσιον non esse.

XI.

Undecimus articulus de Confessione agit. Etsi verò in Confessione Helvetiana minus necesse affirmatur, ut quis sua confiteatur peccata sacerdoti susurrando in aures ipsius, ut vicissim cum impositione manuum ejus audiat ab ipso absolutionem: causis tamen non levibus ducimur ad ejus in Ecclesiis nostris usum conservandum.

1. Quòd speciali ista absolutionis petitione testamur, reverenter nos amanterque habere institutum à Christo ministerium.

2. Agno-

2. Agnoſcimus Sacerdotibus datam hanc abſolvendi poteſtatem divinitùs.

3. Majorem fiduciam ex privato colloquio percipimus.

4. Conſilium in certis caſibus & tentationibus privatim tutius imploramus.

5. Diligentius, ubi opus, inſtruimur, certius erigimur, quemadmodum Wirtembergenſis Confeſſio art. 14. rudiores in hoc colloquio de neceſſariis ſæpe moneri, inque ſpecie vocem Chriſti de remiſſione peccatorum percipere oſtendit.

Calvinus in Confeſſione ſecunda contra Weſtphalum ait, Confeſſionem & abſolutionem privatam è fœtidis Antichriſti Romani lacunis originem ſuam habere, & ab ipſo Diabolo invectam eſſe in Eccleſiam.

XII.

Duodecimus articulus agit de pœnitentia, quam Beza in ſuis Theſibus definit, veram ad Deum vitæ noſtræ converſionem, ex ſincero ſerioque timore Dei profectam, qua peccator relicta, delinquendi ſtultitia ad ſe redeat, ac priſtinam animi ſententiam in melius mutet. In qua definitione quidem contritio, vitæque novitas exprimitur: attamen Fides, præcipua pœnitentiæ pars, omittitur.

Reformati cum Anabaptiſtis negant ſemel juſtificatos poſſe amittere Spiritum Sanctum.

XIII.

In decimo tertio articulo Zwingliani omnem Sacramentis vim ademtam volunt, ita ut ne quidem organa ſint nobis diſpenſantia aut exhibentia Chriſti gratiam: Sic enim Zwinglius in ratione fidei ad Carol. Credo, inquit, imò ſcio omnia Sacramenta tam abeſſe, ut gratiam conferant, ut ne afferant quidem aut diſpenſent.

XIV.

Decimus quartus articulus eſt de Ordine Eccleſiaſtico, quem vocamus Ordinariam vocationem alicujus perſonæ, ab Eccleſia factam, cui impoſitione manuum, & precibus publicis Eccleſiæ miniſterium commendatur, ut verbum Dei ſincerè doceat, Sacramenta rectè adminiſtret, & Eccleſiam rectè gubernet.

Nec Papiſtica fit conſuetudine, quòd Eccleſia noſtra retinet χειροτονίαν. Deſignandus enim eſt populo futurus Chriſti miles & præco, ut

Moſes

Moſes quondam producebat Joſuam, Deut. 34. Secundò confirmandus eſt is qui ad arduum hoc ſe accingit munus. Tertiò publica conteſtatio formæ à S.S. præſcriptæ, 1. Timoth. 5. Quartò approbanda vocatio & benedictione pia veluti conſecranda. Ob quas cauſas manus imponi hodie videmus, nihil dubitantes, Spiritus S. dona ut quondam ita conferri etiam nunc miniſtris ad preces Eccleſiæ.

XV.

Decimus quintus articulus agit de ritibus Eccleſiaſticis: quod neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, ſocietate ſervandum aut variandum. Ut autem conſtet,, quosnam indifferenter habeamus ritus, tenendũ ita à nobis disſtingui, quòd aliqui autoritate Chriſti & Apoſtolorum nitantur, ſintque neceſſarii & perpetui, ut ritus in S. Cœna & Baptiſmi eſſentiales, edere & bibere, aſpergere & aſpergi, viros aperto capite orare ad Deum, mulieres velato: aliqui devotione quadam majorum in Eccleſiam introducti, cereos in templis accendere, Crucis ſigno uti, ornari ſtolis albis varieque pictis, veſtibus indui lineis, inter orandum genua flectere, aut ſtare, &c. Alii denique merè ſuperſtitioſi ritus, inutiles & impii, ut tingere campanas, ligna, conſecrare oleum, ſal, &c.

Medii generis concedimus eſſe Exorciſmum & Elevationem, quæ ſine impietate omitti poſſent, niſi ſcandali & tranquillitatis tuendæ cauſa ſervarentur.

XVI.

Decimus ſextus agit de Magiſtratu & rebus civilibus, ubi interdum apud Reformatos intermedii magiſtratus, adverſus ſummum Magiſtratum armis inſurgunt, & bella gerunt, ut in Belgio, in Scotia & Anglia: decepti loco D. Lutheri malè intellecto Tom. 2. Jenenſi pag. 201. Unter den Chriſten ſoll und kan kein Obrigkeit ſeyn ſondern ein jeglicher iſt zugleich dem andern unterthan/wie Paulus ſagt Rom. 13. Darzu keiner begehrt deß andern Oberſter zu ſeyn/ ſondern jeglicher will deß andern Unterſter ſeyn.

XVII.

An cum Judæis, ante reſurrectionem mortuorum, pii regnum mundi occupaturi ſint, ubique oppreſſis impiis, *Chiliaſtarum* opinio fuit: an Reformati ſint in illorum numero, dies docebit.

XVIII.

XVIII.

Decimus octavus articulus de humanis viribus seu libero arbitrio agit, de quo M. Antonius de Dominis l.7.c.7.p.112. Liberum arbitrium, inquit, deprimunt Reformati, nullo alio fine, nisi ut attollant gratiam, & sic Dei gloriam solam requirunt.

Contra Erasmum D. Luther de servo arbitrio p.28. Adeò stat & permanet invicta sententia, *omnia necessitate fieri*. Nec est hic ulla obscuritas, aut ambiguitas. In Esaia dicat: Consilium meum stabit, & voluntas mea fiet. Quis enim puer non intelligit, quid velint hæc vocabula, Consilium, voluntas, fiet, stabit? *Esa.46. v.10.*

Pag.168. Fateor enim articulum illum Wiglephi (*omnia necessitate fieri*) esse falsò damnatum Constantiensi à Conciliabulo, seu conjuratione potius & seditione. *Vide retractationem D. Luther. in c.26. Genes. p. 38.b.*

D. Luther Tom.1. Jenen. pag.426.b. Alle Articul Johannis Huß/zu Costnitz verdamt/sind gantz Christlich.

Idem de servo arbitrio fol.56. Sic humana voluntas in medio posita est, ceu *jumentum*: si insederit Deus, vult & vadit, quò vult Deus, ut psalmus dicit, factum sum sicut jumentum, & ego semper tecum. Si insederit Satan vult & vadit, quò vult satan, nec est in ejus arbitrio, ad utrum sessorem currere, aut eum quærere, sed ipsi sessores certant ob ipsum obtinendum & possidendum.

XIX.

Decimus nonus articulus est de causa peccati. Philippi verba citantur ab Andrea Fabricio Leodio, in Harmonia Augustanæ Confessionis, tanquam in Deum blasphema: ut qui non permissivè solùm, sed potenter etiam Deum operari mala dixerit, constat Deum omnia facere non permissivè, sed ut Augustini verbo utamur, potenter, id est, ut sit proprium ejus opus, Judæ proditio, sicut Pauli vocatio, &c. *P.195.*

Petrus Martyr & Calvinus: Deum quoquo modo esse causam peccati. Deum perinde armasse Diabolum lingua præter naturalem usum ad decipiendum hominem, ac si aliquem latronem qui gladio ad cædem faciendam armavit.

XX.

Vigesimus articulus continet falsam nostrorum accusationem

propter bona opera. Nam cum nostram de Fide sola justificante ex fontibus sacris haustam profitemur doctrinam, Pontificii magna voce iterant clamores suos, bonis operibus nihil nos tribuere, omni impuritati, vitæque turpitudini ac licentiæ fibulam laxare, tametsi frequenter audiant monitionibus assiduis nostros requirere bona opera, nec verò nesciant illorum necessitatem demonstrari à nobis cum ex mandato divino, tum vi & natura fidei, tum fine, ad quem omnes conditi.

Johannes Reinoldus Anglus de libris apocryphis pag. 48. Quare seclusa ratione meriti, de quo est alia quæstio, necesse esse justificatis bona opera ad salutem, consentiunt omnes nostri & cum (a) Augustino, vel potius cum Apostolis (b) Paulo & (c) Jacobo, justificari posse hominem fide absque operibus, sed fide absque operibus servari non posse docent.

(a) Tom. 4. lib. de Fide & operibus c. 14. p. 30.
(b) Rom. 3. v. 28.
(c) Jacob. 2. v. 14.

Cum Justificatio per solam fidem, quam nos defendimus, non damnetur ab Augustino: salus autem per solam fidem non defendatur à nobis. Tantum Reinoldus.

XXI.

Vigesimus primus & ultimus articulus est de cultu Sanctorum: unde M. Antonius de Dominis l. 7. c. 7. p. 112. Reformati invocationem Sanctorum respuunt, non in odium aut irreverentiam Sanctorum, sed ne Christo unico nostro Mediatori fiat injuria.

In Psal. qui habitat de vers. 11. De sanctis Angelis ita loquitur Bernhardus serm. 12. p. 445. Adsunt igitur, & adsunt tibi, non modò tecum, sed etiam pro te, adsunt ut protegant, adsunt ut prosint. Simus ergò devoti, & simus grati tantis custodibus, redamemus eos, honoremus eos, quantum possumus, quantum debemus: totus tamen ei reddatur & amor & honor noster, à quo tam ipsis, quàm nobis est totum, unde honorare possumus, vel amare, unde amari honorarive meremur.

Part. 1. p. 133. Quæstionem hanc concludo judicio Ecclesiæ Anglicanæ, de D. Luthero, apud Juellum, interprete Whitakero: Lutherus Deo vocanti semper obtemperavit, neque unquam est ad vomitum reversus priorem, neque cum sua ipsius conscientia pugnavit, aut exploratæ Veritati restitit.

restitit. Etsi igitur sibi ipse aliquando contrarius esset, facta ab errore ad veritatem transitione, Deo tamen haudquaquam fuit contrarius.

Vt porcus terram, cœlum non aspicit altum:
Sic mens Calvini judicio fruitur.
Id credit, quod corde videt, sensusq́; suadent,
Regula quàm cæca est, plumbea, meta suis!

PAPA

I. Theologus ἄπιστος.
II. Grammaticus.
III. Dialecticus.
IV. Politicus.
De Idololatria.

PAPA ROMANUS,
Theologus, ἄπιστος,

Id est.

Dissimilitudo inter Papam Romanum, & D. Petrum Apostolum.

D. Luther Tom. 2. Ien. Germ. p. 277. b.

Christi Lehr und deß Bapsts Lehr/seyn wie Tag und Nacht/ wie Todt und Leben.

PHilo Judæus, quem Hieronymus inter Scriptores Ecclesiasticos retulit: verè scripsit l. 2. Allegoriarũ p. 76. Νόμος ἡμῶν ἔστω ἑκάστῳ, τὸ δοκοῦν ἀρετῇ. εἰ γὰρ πάντων ὅσα παραινεῖ ἡ ἀρετὴ βουλόμεθα ἀκούειν, εὐδαιμονήσομεν: Unicuiq; nostrum Lex esto, quicquid virtuti placet. Nam si omnia, quæcunque monet virtus, audire volucrimus, felices erimus.

Verùm de Virtute aliter loquitur Simon Petrus, & aliter Simon Magus. Non enim veritas omnibus in propatulo est, neque passim strata,

nec tale quidpiam, quod venatione possit comprehendi, ut loquitur Synesius p.52.

Qua de re eleganter S. Chrysostomus Tom. 2. Græco Latino Frontonis Ducæi, adversus vituperatores vitæ monasticæ l.3. p.468. Neque istud solum iniquum & indignum est, quod Christi præceptis contraria docetis, verùm quod favorabilibus appellationibus vitia obducitis. Quippè Circensibus ludis & reliquis spectaculis interesse jugiter, urbanitatem & facetias vocatis: divitiis affluere, liberalitatem, gloriam amare, magnanimitatem: arrogantiam, confidentiam: prodigalitatem, clementiam: injustitiam, fortitudinem esse, asserentes. Tum verò quasi non hæc sufficiat decipula, virtutem quasi contrariis nominibus obnubitis, rusticitatem quidem pudicitiam vocantes: fortitudinem modestiam, imbecillitatemque justitiam, contemtumque fastus & gloriæ, servilis esse animi existimantes, malorumque tolerantiam, ignaviam & infirmitatem, tanquam profectò metuentes, ne si tandem veram & propriam harum rerum appellationem ab aliis audierint, effugiant ejusmodi perniciem filii. Neque enim parum confert ad evitationem mali, nudas ipsas & proprias vitiorum proferre appellationes: verùm tantum habet momenti & roboris ad eos, qui peccant, feriendos, ut plurimi nonnonquam turpissimis flagitiis insignes, cum id quod res sint se vocari audiunt, modestè ferre non possint, sed ut qui acerbissima sint perpessi, ita sæviunt atque efferantur.

Proprium id Tiberio fuit, referente Tacito l.4. Annalium, scelera reperta priscis verbis obtegere. Et l.2. facilem ad sensum Gallo, sub nominibus honestis confessio vitiorum & similitudo audientium dedit. Adjecerat & Tiberius non id tempus censuræ: nec si quid in moribus labaret, defuturum corrigendi auctorem.

Hac oratione, Deo adminiculante, ostendam, Pontificem Romanum esse ἀντίπετρον, sine Petro, Petro dissimilem, Petroque contrarium: audite, judicate.

Bernhardus Bauhusius in Epigrammatis contendit p.36. quemlibet Pontificem Romanum vocari posse Petrum:

Vos Batavi, vos Catholici, quibus impia Roma est,
Et meretrix Babylon, & Sodomæa Domus.
Tum vos Catholici, cum nox lux, candida nigra
Cœli dicentur Tartara, Diaq; Deus.

Non,

Non, non, Catholicus, Batavi mihi credite, nemo est,
Quam Paulum nostrum qui putat esse Petrum.

1. Primatus Petri Christo ipsi repugnat: siquidem Christus Apostolis suis omnia manifestavit, quæ necessaria erant Joh.15.v.15. Omnia quæ audivi à Patre meo, ἐγνώρισα ὑμῖν, nota feci vobis: nuspiam autem Apostolis primatum & Monarchiam Petri proposuit, imò Apostolis de primatu contendentibus & litigantibus, non dixit: tu Petre, proximus à me aut secundus eris, Princeps & Papa reliquorum Apostolorum: sed exertè loquitur: Principes gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur, vos autem non sic. Hinc Bernhardus lib 2. de consideratione p.1227. planum est, Apostolo interdicitur dominatus, i ergo & tu, & tibi usurpare aude aut dominans Apostolatum, aut Apostolicus dominatum, planè ab alterutro prohiberis. Si utrumq; similiter habere volueris, *perdes utrumq;*.

S. Chrysostomus in opere imperfecto homil.35.p.400. Fructum humilitatis terrestris posuit primatum cœlestem, & primatus terrestris fructum posuit & confusionem cœlestem. Quicunq; ergò desiderat primatum in terra, inveniet confusionem in cœlo, ut jam inter servos Christi non sit de primatu certamen.

P.901. Primatum Ecclesiasticum appetere neq; ratio est, neq; causa est, quia neq; justum est, neq; utile.

Tempore Apostolorum Ecclesiastica potestas omninò separata fuit à Politica.

In Synodo VII. Gregorius II. ad Leonem Isaurum: alia est, inquit Ecclesiasticarum constitutionum institutio, & alius sensus secularium, in administrationibus seculi. *P.364.*

Utraque potestas habet distinctam dignitatem, distincta officia, distincta jura, distinctas leges, distinctos actus, distincta vincula, distinctos fines & terminos, quos neutri invadere licet.

Apud Spondanum ad annum Christi 1053 p.823. Leo IX. gladius duplex in Ecclesia, sic vult munera eorum esse distincta, ut nec Imperatores attingant, quæ sunt Sacerdotum, nec Sacerdotes, quæ sunt Imperatorum.

Geistlich vnd weltlich/Bischoff vnd Kürriß schicken sich nicht wol zusammen.

Nicephorus Gregoras de Arsenio Patriarcha p 31. Quod ad vir-

tutem & pietatis cultum attinebat, ille in parum à summis aberat, sed usu rerum & imperij administratione ne cum fossore quidem conferendus. Nam divinarum rerum contemplatio & Reipublicæ administratio, haud ferè conjungi solent, atq; adeò optandū est ne magna intereas pugna ut inter carnem & spiritum, & sensum ac mentem appareat. Mihi vero placet eum, qui ad principatum aspirat, ex utraque contemperatum esse, ut in musicis instrumentis fieri cernimus, neque enim ibi omnes cordæ æqualiter intenduntur; id enim ineptum & absonum esset, sed aliæ ad graviorem, aliæ ad acutiorem sonum: aliæ plus minusve astrictæ, variam & concinnam efficiunt harmoniam. Qui enim soli divinarum rerum speculationi est intentus, in montibus & speluncis debet vivere, ut cujus mores à civili consvetudine potius abhorreant. Qui vero morum civilitatem cum virtute conjunxit, & usu variarum rerum perpolitus est, is populum ad res optimas & salutares facile deduxerit.

Regnum Christi non est de hoc mundo. Johan. 18. quod ferro & gladio non defenditur Luc. 22. Hinc pro se & Petro in signum impletionis legis divinæ solvit staterem.

2. Ad hæc monarchia Apostolica ipsi Petro adversatur. Petrus namque docuit, Christum esse fundamentum Ecclesiæ, act. 4. seipsum non appellat Papam, aut Pontificem summum, sed Sympresbyterum 1. Petri 5. neque unquam oscula pedum permisit, sed Cornelium [illegible] arct 10.

Papa Romanus hac in parte Diocletiani est successor, de quo Carolus Sigonius, de occidentali imperio l. 1. p. 29. Hanc inquit, tantam felicitatem tanquam prosperum fortunæ obsequium capere animo Dioclecianus non potuit. Siquidem moderatione prorsus in superbiam versa, usque eò insolentiæ prodijt, ut se posthac mortalitatis oblitus tanquam Deum adorari voluerit. Nam proijcere se homines humi venerabundos atque osculum pedibus figere pati cæpit, & gemmas vestibus calceisque inseruit, cum ante ipsum omnes Imperatores consulari tantum salutatione contenti fuissent, & solam Chlamydem purpuream privato habitu adjecissent.

1 Cor. 3. Ephes. 5. Coloss. 1. 3. Præterea Monarchia Apostolica repugnat Apostolo Paulo: Paulus enim Christum solum & unicum Ecclesiæ fundamentum, unicum summum sacerdotem, Ephes. 4. enumerat modos & formas Doctorum N. T. summo silentio præterit Monarchiam petrinam, imo exertè

te asserit, se non esse inferiorem etiam summis Apostolis, 2. Cor. 11. & 12. se curare & providere toti Ecclesiæ quotidie, se ab Apostolo Petro nihil accepisse, Galat. 2. cui in faciem restitit. Hic Paulus par & æqualis fuit Petro ne dicam superior, cum Pauli vocatio Apostolica, illuminatio & officium excellentius quodammodo & Ecclesiæ utilius fuerit Petri vocatione.

4. Insuper Monarchia Apostolica adversatur cæteris etiam Apostolis, qui cum Petro Matthiam ad Apostolatum elegerunt, & in Synodo Hierosolymitana tam Jacobum, quàm Petrum respexerunt: imò Evangelista Lucas c. 15. v. 19. inquit, Jacobum dixisse, διὸ ἐγὼ κρίνω, quapropter *ego judico.*

Qui iudicat est judex.
Jacobus judicat.
Ergo Jacobus est judex.

5. Monarchia Apostolica Petrina Concilijs etiam adversatur, quæ vocata fuerè non primario à Pontificibus Romanis, sed ab Imperatoribus Romanis.

De Niceno I. ita loquitur Eusebius in vita Constantini lib. 3. cap. 6. pag. 361. Deinceps igitur Concilium generale, tanquam quendam Dei exercitum instruens, in unum locum coëgit, & Episcopos undique per literas honorificè scriptas, ut eò maturarent, accivit. ἔθ᾽ ὥσπερ ἐπιστρατεύων αὐτῷ Θεοῦ φάλαγγα σύνοδον οἰκουμενικὴν συνεκρότει, σπεύδειν πάντα, χόθεν τοὺς ἐπισκόπους γράμμασι τιμητικοῖς προσκαλούμενος Theodoret lib. 1. cap. 7. pag. 15. Imperator celebre illud Concilium cogit, & publicos asinos, mulas & mulos, quin etiam equos Episcopis & Comitibus suis ad iter faciendum utendos dat. CCCXVIII Episcopi ibi in unum convenerant, Episcopus autem Romanus propter ætatem admodum ingravescentem abfuit. ὁ θαυμάσιος βασιλεύς.

Socrates lib. 5. cap. 8. pag. 681. Imperator nulla mora interposita Concilium Episcoporum ipsius fidem amplectentium convocat, μηδὲν ὁ βασιλεὺς ὑπερθέμενος σύνοδον ἐπισκόπων τῆς αὐτοῦ πίστεως συγκαλεῖ.

Sozomenus lib. 1. cap. 16 Constantinus indicit Concilium urbis Bithyniæ, scribitque ad omnes Ecclesiarum Præsules, ut ad diem præstitutum adsint, συγκαλεῖ σύνοδον εἰς Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας, καὶ πανταχοῦ τοῖς προεστῶσι τῶν ἐκκλησιῶν ἔγραψεν εἰς ῥητὴν ἡμέραν παρεῖναι

Con-

Constantinopolitanum I. convocavit Theodosius senior.
Ephesinum I. Theodosius junior.
Chalcedonense itidem Theodosius.

Hinc Leo Epist. 9. Pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostræ dignetur annuere, & intra Italiam jubeatis habere Episcopale Concilium.

Epist. 24. ad Theodosium. Omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicant Sacerdotes, ut generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari.

Epist. 26. ad Pulcheriam scripsimus ad Principem de habendo intra Italiam Concilio, quod ut obtinere mereamur, pietas tua supplicationem nostram apud Clementissimum Principem dignetur asserere.

Augustanus Boicusque Tacitus *Marcus Velserus*, rerum Boicarum l. 5. p. 318. de Carolo Magno: Concilia, inquit, conventusq; cogere, regum nimirum apud Francos munus.

Quemadmodum olim potestas temporalis Româ Constantinopolin fuit translata: ita etiam spiritualis: sic enim refert *Anna Comnena*, Alexii Comneni Imperatoris filia, μεταπεπτωκότων τῶν σκήπτρων ἐκεῖθεν ἐνθάδε εἰς τὴν ἡμετέραν βασιλίδα πόλιν καὶ δὴ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τῆς ὅλης βασιλικῆς τάξεως μεταπέπτωκε, καὶ ἡ τῶν θρόνων ἀρχιερατικὴ τάξις, καὶ δεδώκασιν οἱ ἀνέκαθεν βασιλεῖς τὰ πρεσβεῖα τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ μάλιστα ἡ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος εἰς περιωπὴν τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἀναβιβασαμένη, τὰς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην διοικήσεις ἁπάσας ὑπὸ τοῦτον ἐποίησεν. Romano Imperio hinc ad regiam nostram urbem translato totoque regio ordine, translata etiam est sedes Archiepiscopalis, dederuntque superiores reges Primatum Sedi Constantinopolitanæ, inprimis verò Concilium Chalcedonense, quod in supremam Speculam Constantinopolitanum collocavit, illiq; totius Orbis terrarum administrationem commisit.

Imò in Concilio Chalcedonensi plus datum est Episcopo Constantinopolitano, quàm Romano potestatis: constitutus enim est judex omnium controversiarum, quæ inter Episcopos inciderint, adeò ut Græci dicunt, totum mundum Episcopo Constantinopolitano esse subjectum, quod Romano nunquam est concessum.

Gra-

Gratianus Dist. 99. C. 3. primæ sedis Episcopus non appelletur Princeps Sacerdotum vel summus sacerdos, aut aliquid hujusmodi, sed tantùm primæ sedis Episcopus, universalis autem nec etiam Romanus pontifex appelletur.

Glossa à Gregorio XIII. approbata rem ita decidit: Hæc est tertia pars distinctionis, in qua dicitur quod Papa non debet vocari universalis. Johann. de Fant. Et: Episcopi in suis epistolis appellabant Patriarchas universales: quare prohibet Pelagius omnibus Episcopis, ut neminem de cætero appellent universalem; quia si unus appellatur universalis, cæteris honor debitus subtrahitur.

Monarcha Apostolicus à nullo judicari aut deponi potest.

Pontifex Romanus judicari & deponi potest.

Ergò Pontifex Romanus non est Monarcha Apostolicus.

Minorem probat D. Jacob Keller Tom. 1. p. 367. Fürs andere sagt Nazianzenus, daß man diesen/der vom rechten Glauben abweicht/vnd zum Ketzer wird/nit für einen Bischoff oder Prælaten/sondern für einen Feind der Kirchen erkennen sol. Es ist jhm also/vnd wann solches auch in der Römischen kirchen geschehe/daß der Bapst in offentliche Ketzerey fiel/wehre die Kirch oder das Concilium befugt jhne abzusetzen/vnd der Kirchen ein anders Haupt zu ordnen.

Ex S. Anselmo refert D. Henricus Canisius Tom. 6. antiq. lection p. 221. Romanus, inquit, Pontifex, ut sapientes norunt, *non modo deponi, sed etiam* nullo Christiano jure, *à quolibet potest judicari.*

Bellarminus de Romano Pontifice l. 2. c. 29. p. 269. Sicut licet resistere Pontifici invadenti corpus, ita licet resistere invadenti animas vel turbanti Rempub. & multò magis, si Ecclesiam destruere niteretur.

Idem Cardinalis ex eodem ore calidum & frigidum efflat: de Clericis l. 2. c. 17. p. 39. Si eligatur malus Pontifex, non est remedium ullum, non enim habet *superiorem à quo deponi possit.*

Serenissima *Veneta Respublica* Catholica ita docet, in libro qui inscribitur Considerationi supra le censure della Santita di Papa *Paulo V.* contra la serenissima Repub. di Venetia 1606. p. 49. b. Nel'essempio di S. Pietro è unico se non fosse ripreso Cam d' haver la nudità del Padre Noe si potrebbe portare qui 23. Pontefici sogetti à qualche imperfettione fine nelli costumi suoi privati, ma nella dottrina & governo &c. Possim hic circa 23. Pontifices recensere, qui non in moribus tantum priva-

tis, verum etiam in doctrina & gubernatione ipsa enormiter erraverint.

Dist. 95. C. 5. Olim idem erat Presbyter qui & Episcopus. Et antequam Diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis, ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, communi presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postquam verò unusquisque eos quos baptizaverat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, ut unus de presbyteris electus, superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tollerentur: & paulò post. Sicut ergò Presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine ei qui sibi præpositus fuerit, esse subjectos: ita Episcopi noverint, *Se magis consuetudine*, quàm dispensationis Dominicæ veritate presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiam regere.

Dist. 21. c. 2. In N. T. Cæteri Apostoli cum Petro *pari consortio honorem & potestatem acceperunt*.

Dist. 99. cap. 4. nullus Patriarcharum universalitatis vocabulo unquam utatur. Quia si unus Patriarcha universalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur. Sed absit hoc, absit à fidelis cujusque mente hoc sibi velle quempiam arripere, unde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacunque parte videatur. Et: Universalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur.

1. Divus Apostolus Petrus electionem describit per sanctificationem Spiritus, per obedientiam & aspersionem sangvinis Jesu Christi, & virtute DEI electos custodiri per fidem ad salutem. Papa Romanus dissentit. Nam apud Tannerum Tom. 1. Theol. Scholast. p. 861. Vasquez cupit ex prævisis meritis: Bellarminus autem excludit præscientiam fidei & operum à prædestinatione.

Discant Heterodoxi ab Hieronymo Osorio Episcopo Hispano, scribente de justitia lib. 9. p. 131. Quo in loco planè videmus, Deum in hominibus eligendis *fidem prævidisse*, in sceleratis autem perfidiam & & arrogantiam, contumacisque animi pervicaciam.

2. S. Apostolus piorum electionem vocat hæreditatem immortalem, incontaminabilem & immarcessibilem. Romanus ἄντιπος non hæreditatem, sed *meritum* exigit; Censura enim Coloniensis p. 186. inquit

de

de nostro est beata illa æternitas *promerenda*, præstandumque est aliquid *ex proprio*, ut bonum velimus.

Bellarminus de gratia & libero arbitrio l. 6. c. 11. p. 289. Cooperamur Deo non solum, ut adversarij volunt, post justificationem, sed etiam in ipsa justificatione & initio fidei.

Legenda Sanctorum in die Purificationis Mariæ. im Winter Theil.

DArnach kam Sanct Peter mit dem Schlüssel vnd sprach zu ihm/ O weh dir geitziger Bapst/ dir stund des Himmels Thür offen/ die ist dir nun versperrt worden. Da erschrack der Bapst gar sehr/ vnd gieng zu einem Mann vnd sagt ihm/ wie ihm geschehen wäre/ vnd bat ihn/ daß er ihm rieth/ wie er thät. Da sprach er/ ist dir deß Himmels-Thür beschlossen/ so gehe zu dem Fenster hinein. das ist vnser Fraw/ dann es steht von ihr geschrieben: Sie ist des Himmels Fenster worden. Da gieng der Bapst in die Capellen/ vnd bat vnser Fraw. vnd kniet nieder/ vnd grüsset sie/ vnd lobet sie ohn vnterlaß 4. Tag an einander. Da erschien jhm vnser liebe Fraw vnd sprach zu jhm/ dein Arbeit ist verlohren vnd vmbsonst/ vnd sprach. das ist mir leyd. Darnach fiel er aber 4. Tag für vnser liebe Fraw/ vnd ruffet sie mit grossem Ernst vnd mit Andacht an/ da erschien jhm vnser liebe Fraw aber/ vnd sprach zu jhm/ ich erbarme mich nicht über dich: Da sprach er wer bistu? Da sprach sie/ ich bin Maria die Mutter der Barmhertzigkeit. Da sprach er: Darumb daß du die Mutter der Barmhertzigkeit bist/ so soltu dich über mich erbarmen: Thustu das nicht/ so verleurstu deinen Nahmen: Da sprach vnser Fraw/ verliehr ich den Nahmen: ob ich mich nicht über dich erbarme? Da sprach er ja: du verleurest jhn fürwahr. Da sprach vnser liebe Fraw/ darumb daß ich meinen Nahmen nicht verliehre mit den Wercken/ so hab ich kein Sorg vmb des Himmels-Thür/ wann du kompst zu dem Fenster hinein daß ich selber persönlich bin. p. 664.

3. Petrus Apostolus non agnovit post hanc vitam ignem purgatorium, nisi gehennam.

Pontifex ἄπιστος post hanc vitam agnoscit ignem purgatorium.

Ergo pontifex ἄπιστος non est Petrus Apostolus, & sic dissimilis Petro.

Nam D. Apoſtolus etiamſi cap.7.v.7. faciat mentionem πυρὸς δοκιμαζομένου, ignis probati, tamen ille ignis eſt in Eccleſia militante, in qua fideles affliguntur varijs experimentis. Similem locum D. Paulus inducit 1.Cor.3.v.15. ſi cujus opus exuſtum fuerit, damnum patietur, ipſe verò ſalvus fiet οὕτως ὡς διὰ πυρός, ſed ſic tanquam per ignem.

An omnes animæ poſt hanc vitam ignibus probandæ ſint?

Vide Veloſillū in advertentiis p.117. Ambroſius in Commentariis Pſalterii conſentire videtur Origeni dicenti: omnes, qui ſunt, qui fuerunt, & qui futuri ſunt homines, uno Chriſto demto, examinandos, & aliquo modo urendos igne conflagrationis mundanæ in die judicij. Origenes, Hieronymus, Hilarius, Baſilius M. Lactantius Firmianus ſunt ὁμόψηφοι.

Verùm D. Paulus loquitur de *quaſi igni*, hoc eſt, de re quapiam, quæ igni quadantenus aſſimilatur, & proinde metaphoricè ſic nominatur. Cum è converſo purgatorij flammas non quaſi ignem eſſe ſtatuant Pontificii, ſed ignem propriè ſic dictum. Differit enim eo loco Apoſtolus de Doctoribus Eccleſiæ, quorum aliquos ſuper fundamentum, quod eſt Jeſus Chriſtus, ait, ſuperſtruere aurum, argentum & lapides pretioſos, materiam nempe talem, quæ ignem ferre, & vim ejus ſuperare queat, & hæc quidem per ſimilitudinem. Ubi manifeſtum eſt, per aurum, argentum & gemmas intelligi ſana & orthodoxa religionis Chriſtianæ dogmata, quæ in die tentationis, judicij & examinis conſiſtunt, & pro quibus fideliter traditis pii Doctores mercedem accipiunt. Deinde aſſerit, alios ſuperſtruere ligna, fœnum & ſtipulas, quæ ignem non ferunt; ſed ab eodem, ſtuparum inſtar abſumuntur. Ubi rurſus evidens eſt, per ligna, fœnum & ſtipulas nihil aliud quàm erroneas opiniones intelligi, quæ tentationis & judicij ignem ſuſtinere haud queant. Interim quia errores iſti non evertunt fundamentum ipſum ſalutis, fit, ut deflagrantibus errorum ſtipulis Doctor ipſe nihilominus ſalvetur, ſed tanquam per ignem probationis, tentationis, examinis atq; judicii, in quo jacturam facit ſui operis, & exædificati erroris, retento nihilominus per fidem Chriſto, & per Chriſtum Jeſum æterna ſalute.

4. Bellarminus de juſtificatione lib.5 cap.2. p.397. κατὰ ἔργα, inquit, rectè vertitur, ſecundum meritum operum vel pro merito & dignitate operum. Quid enim eſt reddere, ſicut opera merentur? Quare non

ſolum

ſolùm vetus interpres Eccleſiaſtici, ſed etiam B. Hieronymus, qui trium linguarum peritiſſimus erat, Latinè reddere ſolet per vocem *meriti*, quod Hebræi vel Græci dicunt, juxta vel ſecundum opera, 1. Pet. 1. v. 17. κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, judicantem juxta cujusque opus, verum juxta & propter opera differunt. Prior phraſis pertinet ad rationem ſigni, & oſtendit Deum ſecundum teſtimonium operum, à poſteriori ſententiam laturum eſſe: poſterior importat cauſam aliquam meritoriam. Hinc Spiritus ſanctus non aſſerit, Deum unicuique διὰ τὰ ἔργα propter opera, ſed κατὰ τὰ ἔργα juxta opera redditurum. Pſal. 61. 62. Matth. 17. Rom. 2. 2. Cor. 5. Apoc. 2. & 22.

5. D. Petrus exertè ſcribit, nos non caducis rebus, velut argento & auro fuiſſe redemtos, ſed pretioſo ſanguine agni immaculati & incontaminati Chriſti. Pontifex Romanus ἀντίπετρος, indulgentias lucroſas maximè urget & urſit. Hieronymus Oſorius de religione lib. 3. p. 286. *Si aliquando* in tam multis ſeculis aliqua ſacrorum nundinatio fuit, eam minimè S. Eccleſia comprobat, ſed tanquam deteſtabilem peſtem à Chriſtianæ Reipub. finibus avertit.

Pag. 299. Illæ deinde (nundinationes) Si aliquando fuerunt, funditùs ſublatæ ſunt.

Franciſcus Guicciardinus in Leone X. p. 489. Ut autem hęc in Germania denuò excitarentur, occaſionem dederat Pontificatus autoritas, qua *Leo nimis licenter abutebatur*, qui in iis, quas Indulgentias vocat, quæ à Pontificibus in Sacerdotijs & aliis ſacris rebus concedi ſolent, Laurentii Puccii Quatuor Sanctorum Cardinalis conſilium ſecutus, nullo temporum & locorum habito delectu, per univerſum orbem ampliſſima privilegia, quibus non modo vivis delictorum veniam conſequendi, ſed & *defunctorum animas*, cjus ignis, in quo delicta expiari dicuntur, pœnis eximendi facultatem pollicebatur, promulgarat: quæ, quia pecuniæ tantum à mortalibus extorquendæ gratia concedi notum erat, & à quæſtoribus huic negotio præfectis impudenter adminiſtrabantur, magnā pleriſque in locis indignationem offenſionemq; concitarunt, & præſertim in Germania, ut à multis ex ejus miniſtris hujuſmodi mortuos pœnis liberandi facultas *parvo pretio vendi*, vel in cauponum tabernis aleæ ſubjici cernebantur. Quàm indignationem auxit, quod Pontifex, qui ob naturæ ſuæ facilitatem, multis in rebus, parva cum majeſtate Pontificio munere fungebatur, multarum Germaniæ partium, ex hujusmodi venia exactionum emolumentum Magdalenæ ſorori ſuæ

dono dederat, quæ cum Aremboldum Episcopum ejus muneris, quod per summam avaritiam & extorsionem exercebat, dignum ministrum huic exactioni præfecisset, & per totam Germaniam eam pecuniam, quæ extorqueretur, non ad Pontificem, sacrumvé ærarium, unde fortasse, ut aliqua ejus pars in bonos usos converteretur, fieri potuisset, deferri, sed ad *mulieris cupiditatem explendam* destinatam esse, fama loqueretur, non modò eam exactionem & ministros ad eam delegatos, verum etiam ejus, qui tam inconsultè ea concedebat, nomen autoritatemque detestandam reddiderit, qua occasione ampla Lutherus hæc contemnere, & in his Pontificis autoritatem accusare: cumque in hac causa populorum auribus grata, magnus auditorum numerus accurreret, Pontificis autoritatem indies magis convellere cæpit.

Der Bapst ist kein Kauffmann / daß er mit jhm marcken laß. Pius II. Æneas Silvius dictus l.2. pag. 64. quibus responsum est, Pium haudquaquam mercatorem esse, qui multa petat, ut vel pauca reportet.

M. Antonius de Dominis l.7.c.10.p.197. Lutherus primus reformator, inquit Bellarminus, fuit superbus, & ex superbia cæpit novam doctrinam docere. Etiam tempore Apostolorum quidam prædicabant Christum, ex æmulatione & invidia, quoniam prædicationem Paulus laudat, & approbat, dummodo Christus prædicetur. Est verò proprium divinæ providentiæ, ut ex malis initiis bonus finis colligatur. Injuria facta Monachis Augustinianis circa Indulgentiarum publicationem & pecuniæ per Indulgentias conquisitæ collectionem iram & zelum suscitavit in Luthero, ira deinde hæc, divina operante gratia, oculos ei paulatim ad grandia aperuit, & Reformationem operata est.

6. Potiorem esse autoritatem verbi divini, quàm Ecclesiæ, statuit D. Petrus. Verbum Dei est semen, ex quo nascitur Ecclesia.

Pontifex Romanus ἄντιρῥος contendit, Ecclesiam habere potiorem autoritatem verbo divino, imò verbum ἄγραφον pari pietatis affectu cum S. Scriptura recipiendum esse.

7. Si Ecclesia est domus spiritualis, erit invisibilis. Illud est, hoc ergò εἶκ τὸ πνευματικός.

Nulla domus spiritualis est visibilis.
Ecclesia Catholica est domus spiritualis,
Ergò Ecclesia Catholica non est visibilis.

8. Divo

8. Divo Petro λίθος ἀκρογωνιαῖος, lapis angularis eſt ſolus Chriſtus, ex Eſaia.

Pontifici Romano lapis angularis non eſt Chriſtus. Ergò Pontifex non eſt Petrus; ſed Petro diſſimilis & contrarius.

Bellarminus in præfatione librorum de ſummo Pontifice p.191. aliter loquitur. Eſt igitur Petri ſedes, lapis probatus, angularis, pretioſus, in fundamento fundatus, & id quidem *nobis.*

Fundamentum Eccleſiæ etiam fuit in V.T.

Sedes Petri non fuit in V.T.

Ergò ſedes Petri non eſt fundamentum Eccleſiæ.

Quandoquidem ô miſeri, vobis oracula ſordent,
Nec veſtras terrent exempla tot edita mentes,
Iamq; nihil multis profecimus hactenus annis,
Fruſtra moliti ſuper ardua culta Sionis
Manſuram nobis per ſecula condere ſedem:
Ecce ego præclaræ molis fundator & auctor,
Iam populis lapidem tranſmittam rite politum,
Inſignem, ſolidum, ſtabilem, teretemq;, nec ulla
Parte ſui ſcabrum, ſed ferro acieq; probatum.
Hic operis columen, fundamentumq; baſisq;
Regifici, totum ſtructuræ corpus, utramque
Maceriem amplexus, vinclis conjunget ahenis,
Quæ vis nulla noti, vis ævi nulla reſolvet.

9. D. Petrus vocavit totam Eccleſiam militantem non ſolos Epiſcopos, aut miniſtros Eccleſiæ, genus electum, regale ſacerdotium, gentem ſanctam, populum qui in lucrum acceſſit.

Pontifex Romanus ab his epithetis abſtinet.

Quocirca jure ἄπετρος vocari poteſt.

Alioqui nomina *Regis & Sacerdotis* metaphoricè ſumuntur, non propriè, & de omnibus Judæis apud Moſen, & de omnibus Chriſtianis apud S. Petrum & S. Johannem proferuntur. Deinde Moſes dicit Exod.19. Vos critis mihi regnum ſacerdotale & gens ſancta. Petrus, *vos eſtis* ſacerdotium regale: & Johannes fecit nos regnum & ſacerdotes, *Reges ſumus*, quia in nobis regnamus: Sacerdotes ſumus; quia noſmet

ut

ut hostias spirituales Deo offerimus: non dicit, vos habetis inter vos sacerdotium regale, sed, vos estis sacerdotium regale & gens sancta: at populus gens sancta erat, quid ni etiam & populus sacerdotium regale metaphoricè sunt?

Denique Petrus dicit *vos estis*, non dicit, ego sum qui solus superior judex, qui eos in ordinem cogere possum, &, si nolint, eos regnis & dominiis privare: attamen successores Petri (imò Gregorii VII.) hoc jus regum deponendorum sibi solis vendicant.

10. Successores Petri Romanis Imperatoribus in temporalibus fuerunt subjecti.

Pontifex Romanus Romanis Imperatoribus non est subjectus.

Ergò Pontifex Romanus non est successor Petri.

Subditi estote cuivis humanæ creaturæ propter Dominum sive regi tanquam præcellenti, sive præsidibus.

Bellarminus de anno Iubilæo p.275. Nihil aliud, ait, Petrum significare, nisi debere omnes homines suis legitimis superioribus subditos esse, eisque debitam obedientiam exhibere.

11. An Pontifices Romani verè credant descensum Christi ad inferos, adhuc sub judice lis est.

Tom. 1. Concil. Vatican. p. 136. ex Cyrillo. Quemadmodum unigenitus cum iis, qui in corporibus suis adhuc degebant, versatus est in corpore: ita spiritibus, qui apud inferos tenebantur, animam mente & ratione præditam sibi conjunctam habentibus, concionatus est.

Durandus negavit descensum Christi ad inferos, referente Rutilio Benzonio de Iubilæo p. 270.

Origenes contra Celsum l. 2. p. 87. Profectus ad inferos, cum animabus habuit colloquia, cum converteret etiam ex illis, quotquot essent dociles.

Iohannes Picus Mirandula quæst. 1. Christum effectualiter tantum, non præsentialiter fuisse in inferno.

In actis Concilii Ephesini p. 348. Cum qua anima & ipse quoque ad inferos descendit, iisque qui in carcere erant, spiritibus resurrectionem prædicavit, libertatemque & redemtionem impertivit.

D. Adam Tanner Theol. Scholast. part. 4. p. 630. Quamvis locus hic obscurus sit, ejusque adeò variæ sint apud D. Thomam quæstiones, communis tamen & verior interpretatio est, D. Petrum loqui de animabus

bus Patrum in limbo eorum, qui cum Noë arcam fabricaret, ejus prædicationi & comminationi de futuro diluvio credere noluerunt, donec pœnam diluvii reipsa experti, pœnitentia de peccatis præteritis habita, in eodem diluvio submersi perierunt. Quod exemplum D. Petrus afferre voluit ad spem fidelium eò magis roborandam, futurum ut omnes justi, quantumus carne mortificati, aliquando per Christi gratiam, resurrectionis gaudium consequantur.

Cæterùm inobedientes & incredulos Christus prædicando non liberavit ex inferno. Tales autem illi fuerunt, de quibus Petrus locutus est. Ergò illos non liberavit ex inferno. Vocat enim eos ἀπειθήσαντας. Denique verbum Græcum κηρύσσειν, vel κηρύττειν non semper lætum nuncium significat, vel vocem Evangelicam, sed interdum etiam legalem, severam, & generaliter prædicare, Luc. 24 & prædicari κηρυχθῆναι, in nomine ejus pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes.

Act 15. v. 21. Moses enim à temporibus antiquis habet in singulis civitatibus, qui eum prædicent, κηρύσσοντας αὐτόν.

Rom. 3. v. 21. Qui prædicas, non furandum, furaris. ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν.

12. Omnis Idololatria D. Petro est illicita.

Hoc negat Gregorius de Valentia, de Idololatria l. 2. c. 7. p. 718. Neq; absurdè profectò putaveris B. Petrum insinuavisse cultum aliquem simulachrorum (nempe sacrarum imaginum) rectum esse, cum fideles nominatim ab *illicitis* Idolorum cultibus deterrere voluit. Quid enim attinebat ita determinatè cultus simulachrorũ illicitos notare, si omninò nullos simulachrorum cultus licitos esse censuisset?

13. Charitas operit multitudinem delictorum, 1. Petri 4 v. 5. Non propriorum in conspectu Dei coram tribunali supremi Judicis, sed proximi coram hominibus. Non ergò de Justificatione hîc sermo est, sed potius charitatis natura describitur, ut sensus sit, sicut hi, qui odio adversus se invicem flagrant, ex occasione rixarum quisque alterius peccata in publicum proferre gaudet: ita ii, qui sese diligunt, pallio charitatis nævos tegunt, ne tum confusione & damno proximi propalentur.

14. D. Petrus divinum honorem à Cornelio oblatum aversatus est, Act. 10.

Papa Romanus hac in re non æmulatus est B. Petrum.

Quocirca.

1516. Nam in ceremoniis Romanæ Ecclesiæ Venetiis excusis p.120. hoc acroama legitur: Pontifex Romanus nemini omninò mortalium reverentiam facit, assurgendo manifestè, aut caput inclinando aut detegendo. Et hoc non ex officio, sed ex laudabili humanitate.

Cerem. l.1.c.4.p.56. Cæsar tenet stapham, quoad Pontifex equum ascenderit, & deinceps accepto freno per aliquot passus, ducit equum pontificis.

Claudius Espencæus Theologus Gallus Catholicus tract.2.p.72. b. Verùm ingenuos homines, nec quosvis, sed & Principes atque adeò Monarchas ad oscula non pedum sed calceorum non admittunt, sed invitant, ne dicam *quodammodo compellunt*, ut ne hac adoratione, vel videntibus audientibusque referant, vel imitandos sibi proponant magnos illos Reges & Satrapas Persarum, aut profanos priscæ Romæ sacerdotes & Cæsares eosque pessimos, sed apostolicam potius sequantur mansuetudinem, qua princeps Apostolorum Petrus Cornelium, primitias gentium, procidentem ad pedes & adorantem erexit, dicens, surge & ego ipse homo sum.

15. Denique Papa Romanus à Missa D. Petri longissimè recessit.

Quæ & qualis autem fuerit Missa Petri docet non tantum Gregorius I. & Platina, sed & Martyrologium seu *Viola* sanctorum. Cathedra
C.11. S. Petri Apostoli ab Ecclesia festivè recolitur, quia tunc B. Petrus Apostolus apud Antiochiam in cathedrali honore sublimatus fuisse perhibetur, ubi primam Missam publicè celebravit, *dicendo solummodo* Pater noster.

Gregorius M. Tom.4.epist.64.p.276. Orationem Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit ut ad ipsam solummodò orationem, oblationis hostiam consecrarent.

Platina in Sixto I. nuda primò hæc erant, & omnia simpliciter tractabantur.

Gabriel Bareleta ordinis Dominicani Monachus serm.50.p.110.b. Petrus suam primam Missam celebravit Antiochiæ, & huic Missæ Christi adjunxit Orationem Dominicam, id est Pater noster cum forma consecrationis.

Friderich von Lautzieron/deß Kaysers Sigismundi Rath/in seiner Chronick.

Chronick / zu Augspurg getruckt 1476. schreibt also: Petrus der H. Zwölffbott / besaß den Priesterlichen Stuhl in Osten-Landen / das ist zu Jerusalem / und darinnen 4. Jahr / und sprach da sein erste Meß / zu deß Zeiten war die Meß nur das Pater noster und die fünff Wort / zu dem H. Sacrament gehörend.

Hinc D. Luther concludit tom. 1. Jenensi pag. 330. Je näher nun unser Meß der ersten Meß Christi sind / je besser sie ohne Zweiffel sind / und je weiter darvon je fährlicher.

PAPA ROMANUS Grammaticus.

Gregorius M. Tom. 1. præfat. in Job. c. 5 p. 8.

Indignum vehementer existimo, ut verba cælestis oraculi restringam sub regulis Donati.

IULius Capitulinus de Imperatore Pertinace refert, cum ante culmen Imperii fuisse Grammaticum, artesque liberales in ludo professum fuisse. Magna verò laus est sapienti viro digna. Aristoteles enim de Repub. l. 10. inquit: rectè dictum fuit non prius hominum generi malorum modum finemque statutum iri, neque felicitatem publicè aut privatim eis affore, quàm cum aut Philosophi regnarent, aut qui reges nunc numerantur, & Dynastæ, philosophiæ studia plenè & ingenuè celebrarent, atque in horum cœtibus excoluerint, inque uno consenserint, facultas civilis & philosophia. P. 113.

Cicero de divinatione l. 1. p. 370. Nec quisquam Rex Persarum potest esse, qui non ante Magorum disciplinam scientiamque perceperit.

Quid enim est Plato, quid Moses Atticè loquens, teste Clemente Alexandrino Strom. l. 1. p. 251. ὥσπερ ὁ στρατηγὸς σώζει τὸ στρατόπεδον, οὕτω λόγος μετὰ παιδείας ἡγεμὼν ἐστι τοῦ βίου: Quemadmodum Imperator is est servator exercitus: ita etiam Eloquentia, quæ sapientiæ conjuncta sit, humanæ est vitæ gubernatrix.

Aristoteles ipse, teste Æliano l. 3. p. 70. Iuvenem Alexandrum philosophiæ præceptis imbuit. Et Lysias Pythagoræ discipulus, Epaminondam instituit. Si quis igitur nihil rerum agere philosophos dicit, inconside- Rheil 2. c. 23.

consideratè facit & stultè. Nam ego ipsorum otium & sollicitudinis studium lubentissimo animo amplecterer. Et Thebis referente Aristotele simul ac præsides philosophi electi sunt, etiam felix fuit civitas γινδα μὲν-σιν ἡ πόλις: Inter artes autem liberales, Grammatica primum obtinet locum, quæ fundamentum jacit artium & scientiarum.

Videamus ergò an Papa Romanus, & qualis sit Grammaticus? Audite & judicate.

Quanquam autem Papa Romanus judicium sibi sumit & potestatem se habere jactat de omnibus rebus judicandi, quæ in cœlo terraque fiunt (Bonifacius enim VIII. olim dixerat: ego sum Papa & Cæsar, potestatem habeo in cœlo & in terra) atque ita verba Donati Oraculis Romanorum non subesse sentit: tamen uti apud Lacedæmonios plus valebant Leges quàm Reges: ita etiam Papa novam Grammaticam, Latinæ linguæ contrariam cudere non potest; siquidem verba τῇ θέσει valent, non τῇ φύσει.

David Kimchi: Qui studet legis divinæ scientiam comparare, neque discit fundamentum Grammaticæ, eamque non intelligit, similis est aratori, qui agit boves & in manu ejus nulla est virga aut stimulus aculeatus.

Distribuemus Papæ Grammaticam in Mosen, in Prophetas & in Psalmos.

Papa in Mose Grammaticam graviter violat.

Geneseos enim tertio v. 15. ita citat Mosen: inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius, *ipsa* conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.

Pronomen Hebraicum masculinum הוא *Hu*, fœmininum autem הִא *Hi* per Hirik. Atqui hic ponitur הוא. Ergò ad masculinum זרע semen est referendum, & non ad fœmininum אשה *ischa* mulier.

2. In manuscutino legunt omnes Veteres Interpretes.

Nam Onkelos, Paraphrastes Chaldæus itidem habet הוא ipse, in masculino.

3. Eodem modo Ionathan & Hierosolymitanum Targum habent masculinum בביא & בנהא.

4. Et cæteri omnes Commentatores Hebræi Rabbi Salomo, Rabbi Abenezra, R. Kimchi, R. Bachai Ramban, &c.

5. Sic

5. Sic quoque Græci Interpretes habent αὐτὸς ipse, licet nomen generis neutri σπέρμα præcesserit.

6. Sequitur in Hebræo verbum masculini generis ישופך Jeschufecha, ipse conteret te: verba autem masculina cum nominibus masculinis construi, in trivijs notum est: alias in fœminino dicendum fuisset תשופך theschufecha.

7. Ac ne ulla remula supersit impudentiæ, præter hæc omnia sequitur affixum masculini generis in voce תשופנו theschufenno, conteres eum, cum aliàs in fœminino dicendum fuisset תשופנה theschufenna conteres eam, ut Hebrææ linguæ periti norunt.

Hoc argumentum ipsis inferorum portis invictum stat & inconcussum.

Philo inter Scriptores Ecclesiasticos ab Hieronymo relatus, hac de re ita disserit l.2. Allegoriarum, τόδε αὐτός σου τηρήσει τὴν κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν· τῇ μὲν φωνῇ βαρβαρισμός ἐστι, τῷ δὲ σημαινομένῳ κατόρθωμα. τί γάρ; ὀφείλεται περὶ τῆς γυναικός, ἡ δὲ γυνὴ αὐτὸς οὐκ ἔστιν, ἀλλ' αὐτή. τί οὖν λεκτέον; ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς γυναικὸς λόγου μετελήλυθεν ἐπὶ τὸ σπέρμα καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς. Quod autem dicitur, ipse servabit caput tuum, & tu servabis calcaneum ejus, in verbis barbarismum habet, in sensu benedictum est. Quomodo? Reliquum reddendum est de muliere, mulier autem ipse non est, sed ipsa. Quid igitur dicendum? à sermone de muliere transitionem fecit ad semen ejus & principium.

Iohannes Driedo lib.3.cap.4 pag.127. Codices qui secundum veritatem Hebræam dicuntur correcti, habent in neutro genere ipsum, scilicet mulieris semen, utpote Christus, conteret caput tuum.

Augustinus Steuchus p.98. *ipsum* conteret tibi caput.

Non refertur itaque ad mulierem, sed ad ejus semen, qua interpretatione plerique decepti malam expositionem invexerunt in hunc locum. Et quoniã sunt, qui, quod hic dicitur, accommodent ad Jesum Christum, qui ex semine Evæ natus sit, contriveritque caput serpentis, vides quam juventur hi, qui Hebraica, ut se habent, legantur.

Hieronymus lib.1.Epist.27.p.173. Vav quippe sermo Hebraicus, ut te docente, didici, non Mariam matrem Domini, hoc est αὐτήν, sed ipsum, id est, αὐτὸν significat.

Ipse legit Petrus Chrysologus serm.174.p.272.

Theophylus Antiochenus lib.2.p.99. apud Justin. Martyrem, αὐτός σου τηρήσει τὴν κεφαλήν: ipse conteret tibi caput.

Isidorus Pelusiota l.1. epist. 426. Illud Mulieris semen, quod Deus inimicum & infestum serpenti esse jubet, Dominus noster Jesus est. Nam ipse mulieris semen, solus ex ea ortus est: sic nempe ut nec viri semen intercesserit, nec castitati quidquam decesserit.

Leo 1. serm. 2. in Nativ. p. 29. b. denunciant serpenti futurum semen mulieris quod noxij capitis elationem in sua virtute contereret, Christum scilicet in carne venturum Deum hominemque signans.

Adamus Sasbout in Homilijs p. 239. ex Ordine Minorum: quos (LXX. Interpretes) cum libenter imitetur Hieronymus, puto & ipsum ad eundem modũ reddidisse Hu הוא Hebraicum, licet reclament codices, qui hodie in manibus sunt, qui constanter in fœminino legunt *ipsa* conteret caput tuum, sed depravatos esse, facilè colligere est ex quęstionibus Hebraicis, quas in Genesin edidit. Cum præposuisset ibi Hieronymus editionem Septuaginta, ipse servabit caput tuum, melius inquit, in Hebræo habetur, ipse conteret caput tuum:

Idem *Sasbout* p. 72. Ipsum (pertinet enim juxta Hebraicam veritatem ad semen) conteret caput tuum.

Pag. 161. Ipse conteret caput tuum, hoc semen est Emanuel, qui hic de virgine nasciturus promittitur. Hu legunt Biblia Hispanica Complutensia Francisci Ximenij Cardinalis publicata vivo Luthero, Biblia Regia Philippi II. Regis Hispaniæ jussu edita Antverpiæ.

Item Græca, Veneta, Aldina, Gallica Græca Roberti Stephani.

Ipse legit Carafa Cardinalis, Corrector Bibliorum Græcorum, Romæ impressorum.

Ipsum legit Isidorus Clarius, Episcopus Italus, in Biblijs Venetijs 1577. excusis hisce verbis: ipsum semen mulieris, Christus Dominus, contrivit caput serpentis, hoc est Regnum peccati: ipse verò serpens non caput, sed calcaneum contriturus in Christo humanitatem desævijt.

Bibliotheca Patrum Tom. 10. *Arnoldus Abbas* bonæ vallis, de dicto Christi, Mulier ecce filius tuus p. 794. Nimirum in tabernaculo illo duo videns altaria, aliud in pectore Mariæ, aliud in corpore Christi: Christus carnem, Maria immolabat animam. Optabat quidem ipsa ad sangvinem animæ & carnis suæ addere sangvinem, & elevatis in cruce manibus celebrare cum filio sacrificium vespertinum, & cum Domino Jesu (corporali morte) redemtionis nostræ consummare mysterium. Sed hoc summus

nil ſacerdotis Privilegium erat, ut de ſangvine munus intra ſancta inferret: nec poterat ei concors hæc eſſe cum aliquo dignitas, & in reportatione hominis, nulli angelo, homini cum eo fuit, aut eſſe potuit communis autoritas.

Ambroſius de Inſtit. Virginis cap. 7. p. 164. Chriſti paſſio *Adjutore* non eguit.

Bernhardus Tom. 1. p. 171. ſerm. 3. de 5. proceſſionis diebus. Ea nimirum hoſtia, *ſicut ſola prodeſſe potuit, ſic ſola ſufficit* : nec Chriſtum decuit ſimul & Petrum, aut Jacobum & Johannem pro ſalute omnium *pati*.

Bonus Grammaticus genus ſuo verbo generico relinquit. Papa (in vulgata verſione) genus ſuo verbo generico non relinquit. Ex Hu enim facit Hi.

Ergo Papa (in Vulgata verſione) non eſt bonus Grammaticus.

Æneas Silvius (epiſt. 130. p. 228.) in diſputatione cum Huſſitis Thaboritis, urgentibus verba imperativi modi, *Edite, bibite, hoc facite &c.* reſpondet: fateor, inquit, ſic locutos, ut dicis, Evangeliſtas, neque verbis Pauli quidquam demo. Non tamen idcirco eſſe præceptum intelligo, ſub ſpecie panis & vini communicari plebes. Nam verba, quæ retuliſti, non omnibus fidelibus, ſed Apoſtolis ſolùm dicta fuerunt. Et non mandat illic Paulus, ſed Domini mandatum refert, & rem geſtam, & quomodo ſacramentum inſtituerit Dominus, exponit. Cumque nullus Evangeliſtarum verba illa: Hoc facite in meam commemorationem, poſt communionem calicis ponat, notandum eſt, quomodo Paulus loquatur.

Omnia mandata apud Grammaticos bonos habent verba imperandi.

Sed apud Papam verba imperandi non habent mandatum, ex Silvio.

Ergò Papa non eſt bonus Grammaticus.

De Miſſa.

UT Papa probet, Miſſam tanquam ἀκρόπολιν, adducit locum Deut. 16. v. 10. Et celebrabis diem feſtum hebdomadacium Domino Deo tuo.

En habes, Lutherane, Miſſę vocabulum, clamat Papicola.

Sed videamus, quàm verè, quàm ſincerè. Quàm verum enim eſt, quod Durandus ſcribit l. 4. rational. Miſſam celebratam fuiſſe Hebræ-

cè

cè plusquam centum annis à tempore Apostolorum usque ad tempora Adriani Imperatoris, quo tempore Græcè celebrari cœperit; tam verum quoque est, Missam esse Hebræam hanc dictionem, quæ dicto Deuteronomij loco habetur. מסת Licet enim similitudo quædam inter utramq; sit voculam, si sonum respicias. Illa tamen non sufficit, si desit rei similitudo & ratio originis, alias quidvis ex quovis fingere liceret. Similitudo rei nulla est. Nam Missa Mosaica quid aliud, quam oblatio facta à singulis è populo Judaico, dū quilibet in festo Pentecostes pro sua abundantia primitias seu panes de novis fructibus Deo obtulit. Illa ergo oblatio nō fuit sacrificium, quale Missam suam Romani statuunt. Missa enim Pontificia sacrificium fingitur, in quo offerri dicunt corpus Christi, pro peccatis vivorum & mortuorum, pro pœnis in purgatorio luendis, solo sacrificulo communicante de pane benedicto, dum reliquus interim populus otiosè adstat, & drama illud Missaticum spectat.

Deinde Missa Mosaica non à solis sacerdotibus oblata, sed à singulis è populo: at Missaticum Papistarum sacrificium à nullo unquam laico offerri potest, sed à solis sacrificulis.

Nulla ergo prorsus inter Mosaicam & Papistarum Missam convenientia. Rectius facerent Romani, si à Chaldaica nominis hujus significatione Missam suam derivarent. מסת sufficientia enim Papistarum est ex Missa, quæ una & potissima quæstura regni Pontificij est cauponatio & nundinatio privatarum Missarum.

De voto perpetuo Virginitatis.

JEphthæ filiam fuisse Monacham factam Papa evincere conatur ex c. 11. Judicum, apud Claudium Espencæum de Continentia p. 417. 418. LXX. θρηνεῖν τὴν θυγατέρα, לתנות.

Verùm Clarissimus Mayerus part. 1 p. 312 314. asserit nunquam probari posse, neque ex scripturis neque ex idoneis scriptoribus alijs, votum perpetuæ virginitatis in populo Dei usu receptum fuisse.

Hieronymus Tom. 2. p. 37. à plerisque Hebræorum reprehenditur pater voti temerarij.

Prosper Aquitanicus cap. 20. pag. 54. Quæritur fortasse, cur non ei præceperit DEUS, parcere debere unicæ Filiæ sicut Abrahæ unico jussit ut parceret Filio, nasciturque illa famosa & ad solvendum difficilis quæstio, quam revelante Domino, hoc modo persolvam. Primò quod dominus non poposcerat à Jephte, tentando eum, sicut ab

Abra-

Abraham, sed hic sponte vovit, non, ut dixi, tentatus à Deo, sed ipse quodammodo tentans Deum. Secundo dignum fuit, ut non taxata victima canem vel subjugale, aut quodlibet aliud dignum pecus sibi primitùs occurrens, ut promiserat immolare. Quia ergo non tentatus tentare voluit Deus, hoc ei occurrit, quod probaret virtutem, votum & animum promittentis. Sed hunc Jephte Paulus Apostolus in epistola ad Hebræos c.11. inter cæteros fide plenos ex hoc ipso operatum dicit fuisse justitiam &c.

Augustinus Quæst. ex. V. T. quæst 43. p. 515. Homo facinorosus & improvidus, Jephte, stulta devotione munus Deo promisit, dicens, quicquid mihi redeunti à cæde occurit ante ostia domus meæ hoc offerã Deo. Numquid coactus devovit, aut nũquid intellexit, quomodo deberet justũ facere. Quid enim si canis illi aut asinus illi occurisset, quod Domin' offerri prohibuit, aut si filius alienus, aut si uxor in dolore alieno exultans redderet votum? Idcircò improvidæ menti, quod in alienam perniciem devoverat, in illum ipsum judicio divino retortum est, & usque adeò insensatus fuit Jephte, ut nec postea stultè se devovisse cognosceret, ut errore ejus, qui ab ipso cæperat, per ipsum emendaretur, intelligere enim debuit, Deum non tali sacrificio delectari, & rogare pro stultitia sua, & aliud offerre, quod contra legem non esset, sed fidelem se præstitit, factus parricida, cum constet, fidem stultam non solùm minimò prodesse, sed obesse. Tom. 4.

Justinus Martyr Quæst 99. p. 454. & 455. Permisit Deus illam in sacrificio victimam offerri, non quod humano delectaretur sangvine, verũ ut homines posteri documentum haberent, ne unquam vota sua DEO *ἀόριστως* infinitè nuncuparent.

De Invocatione Sanctorum

PRiori libro Paralipomenon c. 21. v. 12. allatæ sunt ei (Joramo) literæ ab Elia Propheta.

Papa ita concludit per Jeremiam Drexelium in Trismegisto lib. 2. c. 1. §. 2. p. 155. Cur ergo cœlites, qui omnigena felicitate circũferunt, ea nesciant, quæ ad ipsos spectant, quæque ab ipsis sciri cupiunt, qui opera illorum implorant? Elias Clarissimus Hebræorum vates, jam in sublimem curru igneo fuerat evectus, & tamen quid Joramo, regi eventurum esset,

regi eventurum esset, cognovit, & ad eum super futuro statu literas scripsit.

D.Georg Wittweiler in Oeconomico Catholico ingenuè fatetur, sanctos in cœlis *etiam nostras in cœlis cogitationes* nosse pag. 281. & 759.

Idem pag.701.asserit, Sanctos agnoscere preces nostras, confessionem nostram & invocationem.

Cæterum ad literas Eliæ respondit P. Cosmas Sallhauser Soc. Jes. Disputant autores, quales hæ literæ? Inprimis constat ex Chronologia, minimum 7.aut 9. annos post raptum Eliam datas. Ergò putant aliqui, illas scriptas, non ab Elia rapto, sed alio quodam ignoto propheta, ejusdem tamen nominis, & adhuc vivo. Sed improbabilis hæc opinio, & hoc sensu argumentum Drexelii nihil concluderet: Hebræorum antiquissima traditio est, has literas ab Elia jam rapto per angelum aut alium prophetam missas. Sunt alii qui putant eas scriptas ab Elia ante raptum, sed postea primum Joramo traditas post 7. aut 9. annos rapti Eliæ. Hanc sententiam simul cum Hebræa traditione sequitur Drexelius & inde Theologicè insinuat invocationem Sanctorum. Argumenti vis hæc est: si Elias (sive ante sive post raptum) in lumine prophetico potuit cognoscere statum Jorami longè post futurum, ut ex literis illius patet, multo magis possunt Sancti in lumine gloriæ statum vitæ nostræ cognoscere, ideoque sunt invocandi contra hæreticos, qui dicunt, ideò non invocandos, quia nihil de rebus nostris cognoscunt. (Allatæ fuerunt Joramo, sed non scriptæ post translationem Eliæ) invertimus argumentum hoc pacto: quanquam Propheta Elias fuerit in cœlum translatus, & curam egerit Ecclesiæ militantis; tamen ab Ecclesia militante invocatus non fuit.

De merito bonorum Operum.

UT Papa meritum bonorum Operum probet, adducit locum ex Daniele, & quidem cap.4.v.24. peccata tua eleemosynis redime. Ex quo Bellarminus de pœnitentia lib.4. cap.8. ait, Opera hominis nondum justificati, ex congruo redimere culpam, & opera hominis justi ex condigno redimere pœnam: & paulò post plenus commentarius erat, si verba Danielis intelligamus de perfecta remissione peccati, quo ad culpam & pœnam.

Idem

Idem Bellarminus de purgatorio lib.1. cap.14. Homo sui ipsius Redemptor & Salvator appellatur.

Si eleemosynæ hominis infidelis avertere poterant urgente Bellarmino de libero arbitrio lib.5.cap.9. pœnam temporalem, certè bona opera erant, non peccata: non enim peccata iram Dei mitigant. Verum mens Prophetæ est, quòd sicuti Rex ante hac tyrannide & oppressione miserorum pœnam istam fatalem sibi acceleravit: sic pœnam istam non aliter averti posse, quàm si acta pœnitentia posthac in miseros & egenos & pauperes sit beneficus & misericors.

M. Ambrosius Spiera Ord. Carmelit. serm.36.p.256.b. ex Chrysostomo; quicquid gesseris, parum est, quicquid feceris, minus est. Omne enim meritum est breve, comparatione donorum. Numera beneficia, si potes, & tunc considera, quid mereris? Si totum tempus hujus vitæ occupent obsequia, laudes teneant, gratiarum actiones insistant, non poteris pensare, quod debes.

Ad hæc *redemtio* fit vel coram Deo, vel coram hominibus. Coram Deo redemtio nulla peccatorum valet, nisi solo merito Christi. Coram hominibus redimuntur operibus externis, compensando scilicet injurias & offensas, qua compensatione ostenditur pœnitentiam esse seriam. Deinde redemtio est vel pœnæ temporalis, vel pœnæ æternæ, peccatis debitæ. Hæc non potest ullis operibus redimi, quia solus Christus liberat nos ab inferno Hose.13. neque de hac loquitur Daniel, sed de pœna temporali, ejectione scilicet è regno, & de septenni metamorphosi, atque illam poterat rex avertere seriæ pœnitentiæ fructibus, utpote Eleemosyna.

S. *Eligius* Noviomensis Episcopus de filio prodigo homil. 8. Bibliothecæ S. Patrum Tom.11. p.155. Quamvis largas eleemosynas aliquis tribuat, si capitalia crimina non declinat, timeo ne falsa temeritate deceptus, & pecuniam perdat, & peccatum non redimat.

Aliud est enim mutare vitam, aliud tolerare vitam. Mutare vitam est à capitalibus omnibus abstinere: tolerare est minuta peccata, sine quibus esse non possumus, eleemosyna quotidiana redimere.

Salvianus l.1.p.41. contra avaritiam. Cum offert Deo quispiam facultates suas, non offert quasi præsumtione donantis, sed quasi humilitate solventis, nec absolvere se peccata sua credat, sed adlevare; nec offerat cum redemtionis fiducia, sed cum supplicationis officio, vel quasi to-

tum debitum reddens, sed quasi ad parvum de magno reddere cupiens.

In *Etymologia Papa* est ridiculus.

Diabolus enim dicitur à duobus bolis, si credimus Bernhardo tom.1. de bonis deserendis p. 1702.

Allelnja quid significet, Ambrosius Spiera p. 66.

Augustinus sic exponit. *AL*, id est, salvum, *LE*, id est, *Me*, *LV*, idest fac, *IA*, id est, ad Dominum. Gregorius sic. *ALLE*, idest pater, *LV*, id est, Filius, *IA* id est Spiritus sanctus. Vel *AL*, lux. *LV*, id est vita, *IA*, id est, salus.

M. Petrus Altisiodorensis sic exponit.

AL, id est, altissimus.

LE, id est, levatus in cruce.

LV, id est, lugebant Apostoli.

IA, id est, jam resurrexit.

In Psalmis

PLurima indigent lima & correctione, de quibus Theologi Germani, Angli, Galli, Itali, imò etiam Hispani, inter quos est Alphonsus Tostatus de sancta Trinit. in indice, num. 77.

Autoritas Psalmi 32. Verbo Domini cœli firmati, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum, non probat inquit Tostatus Trinitatem, quia verbum & spiritus oris ibi capitur pro sermone, non pro filio & Spiritu s.

Si D. Lutherus talem interpretationem emisisset judicio Ecclesiæ Romanæ fuisset Arianus: sed quia Hispanus eam emittit, bonus est Catholicus.

Omnem itaque Grammaticum per Litaniam Grammaticalem sollicitemus.

Pœnitemini, miserere nobis, Marc. 1. v. 15. act 3. v. 19.

Quare non potuimus eijcere illum dæmonium, Matth. 17. v. 19.

Nonne vos magis plures estis, Matth. 7. v. 26.

Lamentavimus, Luc. 7. v. 37.

Evertit domum, Luc 15. v. 8.

Omnis populus manicabat, Luc. 21. v. ult.

Ut fructum plus afferat, Johann. 15. v. 2.

Sic eum volo manere, Johann. 21. v. 22.

Viri timorati, act. 8. v. 2.

Mise-

Miserere nobis.

Romana hæc Latinatas ἐκ τῶν Κρόνου πυγῶν, ex caligis Saturni auß deß Saturni Ploder-Hosen/desumpta est.

Danda quidem est antiquitatis admirationi venia, sed τὸ βαρβαροβουκολικὸν, eruditam Grammaticam corrumpere non debet.

Nam teste Cicerone de Claris Oratoribus, nimia vetustas non habet eam, quam quærimus suavitatem, nec est jam sanè tolerabilis.

De veteribus Grammaticis olim Ausonius in hæc verba scripsit.

Felix Grammaticus non est, ac non fuit unquam,
Nec quicquam est felix, nomine Grammaticus.
At si quis felix præter fatum extitit unquam,
Is demum excessit Grammaticos canones.

Papa autem nostri seculi est Grammaticus felicissimus. Nam à tempore Petri usque ad sanctum Silvestrum fuere XXXII. Papæ, qui per martyrium ferè omnes transierunt. Unde post Sixtum diu vacavit Papatus & nullus ipsum volebat duplici ratione, primò ratione mortis, quia erant primi. Secundo ratione paupertatis: sed postquam Ecclesia est dives facta per Constantinum, nullus reperitur qui eum renuat: imò per mille vias quæritur: Gabriel Barleta Ordinis S. Dominici serm. 32. pag. 53. ex Vincentio l. 3. Speculi Moralis.

Idem Barleta p. 194. b. sed hodie per munera, per Simonias ingrediuntur ad eum.

Platina ex editione Veneta 1511. Paulus II. humanitatis studia ita oderat & contemnebat, ut ejus studiosos uno nomine Hæreticos appellaret. Hanc ob rem Romanos adhortabatur, ne filios diutius in studiis literarum versare paterentur: satis esse, si legere & scribere didicissent.

In Bibliotheca SS. Patrum Tom. IV. p. 1028. *Rusticus* Ecclesiæ Romanę Cardinalis in disputatione contra acephalos, hæc ἀκρίβεια sermonum apud divinas scripturas minimè observatur, neque à sanctis Patribus, eò quod nec digna sit, quia hominum sunt adinventiones.

Romano-Catholici Grammaticam vel imitatione B. Marię discant, de qua Mariale Bernhardini de Busto part. 4. ser. 9. de gratijs Mariæ p. 35. editionis Brixiensis. Quod autem Grammaticam sciverit, inquit Mariale, probat Albertus. Nam super illud Luc. 2. Maria conservabat omnia verba hæc, inquit Glossa, quod legerat de diversis scripturis conferebat, lecta cum his, quæ in facto implebantur. In Pii II.

 Ponti-

Quocirca.

1516. Nam in ceremoniis Romanæ Ecclesiæ Venetiis excusis p.120. hoc acroama legitur: Pontifex Romanus nemini omninò mortalium reverentiam facit, assurgendo manifestè, aut caput inclinando aut detegendo. Et hoc non ex officio, sed ex laudabili humanitate.

Cerem. l. 1. c. 4. p. 56. Cæsar tenet stapham, quoad pontifex equum ascenderit, & deinceps accepto freno per aliquot passus, ducit equum pontificis.

Claudius Espencæus Theologus Gallus Catholicus tract. 2. p. 72. b. Verùm ingenuos homines, nec quosvis, sed & principes atque adeò Monarchas ad oscula non pedum sed calceorum non admittunt, sed invitant, ne dicam *quodammodò compellunt*, ut ne hac adoratione, vel videntibus audientibusque referant, vel imitandos sibi proponant magnos illos Reges & Satrapas Persarum, aut profanos priscæ Romæ sacerdotes & Cæsares eosque pessimos, sed apostolicam potius sequantur mansuetudinem, qua princeps Apostolorum Petrus Cornelium, primitias gentium, procidentem ad pedes & adorantem erexit, dicens, surge & ego ipse homo sum.

15. Denique papa Romanus à Missa D. Petri longissimè recessit.

Quæ & qualis autem fuerit Missa petri docet non tantum Gregorius I. & Platina, sed & Martyrologium seu *Viola* sanctorum. Cathedra

C.11. S. Petri Apostoli ab Ecclesia festivè recolitur, quia tunc B. Petrus Apostolus apud Antiochiam in cathedrali honore sublimatus fuisse perhibetur, ubi primam Missam publicè celebravit, *dicendo solummodo* Pater noster.

Gregorius M. Tom. 4. epist. 64. p. 276. Orationem Dominicam idcirco mox post precem dicimus, quia mos Apostolorum fuit ut ad ipsam solummodò orationem, oblationis hostiam consecrarent.

Platina in Sixto I. nuda primò hæc erant, & omnia simpliciter tractabantur.

Gabriel Barelleta ordinis Dominicani Monachus serm. 50. p. 110. b. petrus suam primam Missam celebravit Antiochiæ, & huic Missæ Christi adjunxit Orationem Dominicam, id est Pater noster cum forma consecrationis.

Friderich von Lautzieron/deß Kaysers Sigismundi Rath/in seiner Chronick/

Chronick / zu Augspurg getruckt 1476. schreibt also: Petrus der H. Zwölffbott / besaß den Priesterlichen Stuhl in Osten-Landen / das ist zu Jerusalem / und darinnen 4. Jahr / und sprach da sein erste Meß / zu deß Zeiten war die Meß nur das Pater noster und die fünff Wort / zu dem H. Sacrament gehörend.

Hinc D. Luther concludit tom. 1. Jenensi pag. 330. Je näher nun unser Meß der ersten Meß Christi sind / je besser sie ohne Zweiffel sind / und je weiter darvon je fährlicher.

PAPA ROMANUS Grammaticus.

Gregorius M. Tom. 1. præfat. in Job. c. 5. p. 8.

Indignum vehementer existimo, ut verba cælestis oraculi restringam sub regulis Donati.

Julius Capitolinus de Imperatore Pertinace refert, eum ante culmen Imperii fuisse Grammaticum, artesque liberales in ludo professum fuisse. Magna verò laus est sapienti viro digna. Aristoteles enim de Repub. l. 10. inquit: rectè dictum fuit non prius hominum generi malorum modum finemque statutum iri, neque felicitatem publicè aut privatim eis affore, quàm cum aut Philosophi regnarent, aut qui reges nunc numerantur, & Dynastæ, philosophiæ studia plenè & ingenuè celebrarent, atque in horum cœtibus excoluerint, inque uno consenserint, facultas civilis & philosophia. P. 213.

Cicero de divinatione l. 1. p. 370. Nec quisquam Rex Persarum potest esse, qui non ante Magorum disciplinam scientiamque perceperit.

Quid enim est Plato, quid Moses Atticè loquens, teste Clemente Alexandrino Strom. l. 1. p. 251. ὥσπερ ὁ στρατηγὸς ἐστὶ τοῦ στρατοπέδου, οὕτω λόγος μετὰ παιδείας ἡγεμὼν ἐστι τοῦ βίου: Quemadmodum Imperator sui est servator exercitus: ita etiam Eloquentia, quæ sapientiæ conjuncta sit, humanæ est vitæ gubernatrix.

Aristoteles ipse, teste Æliano l. 3. p. 70. Iuvenem Alexandrum philosophiæ præceptis imbuit. Et Lysias Pythagoræ discipulus, Epaminondam instituit. Rhet. l. 2. c. 23. Si quis igitur nihil rerum agere philosophos dicit, inconside-

consideratè facit & stultè. Nam ego ipsorum otium & sollicitudinis studium lubentissimo animo amplecterer. Et Thebis referente Aristotele simul ac præsides Philosophi electi sunt, etiam felix fuit civitas εὐδαιμον-ησαι ἡ πόλις: Inter artes autem liberales, Grammatica primum obtinet locum, quæ fundamentum jacit artium & scientiarum.

Videamus ergò an Papa Romanus, & qualis sit Grammaticus? Audite & judicate.

Quanquam autem Papa Romanus judicium sibi sumit & potestatem se habere jactat de omnibus rebus judicandi, quæ in cœlo terraque fiunt (Bonifacius enim VIII. olim dixerat: ego sum Papa & Cæsar, potestatem habeo in cœlo & in terra) atque ita verba Donati Oraculis Romanorum non subesse sentit: tamen uti apud Lacedæmonios plus valebant Leges quàm Reges: ita etiam Papa novam Grammaticam, Latinæ linguæ contrariam cudere non potest; siquidem verba τῷ θέσει valent, non τῇ φύσει.

David Kimchi: Qui studet legis divinæ scientiam comparare, neque discit fundamentum Grammaticæ, eamque non intelligit, similis est aratori, qui agit boves & in manu ejus nulla est virga aut stimulus aculeatus.

Distribuemus Papæ Grammaticam in Mosen, in Prophetas & in Psalmos.

Papa in Mose Grammaticam graviter violat.

Geneseos enim tertio v. 15. ita citat Mosen: inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius, *ipsa* conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.

Pronomen Hebraicum masculinum הוא *Hu*, fœmininum autem הִיא *Hi* per Hirik. Atqui hic ponitur הוא. Ergò ad masculinum זרע semen est referendum, & non ad fœmininum אשה *ischa* mulier.

2. In manuscutino legunt omnes Veteres Interpretes.

Nam Onkelos, Paraphrastes Chaldæus itidem habet הוא ipse, in masculino.

3. Eodem modo Ionathan & Hierosolymitanum Targum habent masculinum בבי״א & בנהא.

4. Et cæteri omnes Commentatores Hebræi Rabbi Salomo, Rabbi Abenezra, R. Kimchi, R. Bachai Ramban, &c.

5. Sic

5. Sic quoque Græci Interpretes habent αὐτὸς ipse, licet nomen generis neutri σπέρμα præcesserit.

6. Sequitur in Hebræo verbum masculini generis ישופך Jeschufecha, ipse conteret te: verba autem masculina cum nominibus masculinis construi, in trivijs notum est: alias in fœminino dicendum fuisset תשופך theschufecha.

7. Ac ne ulla remula supersit impudentiæ, præter hæc omnia sequitur affixum masculini generis in voce תשופנו theschufenno, conteres eum, cum aliàs in fœminino dicendum fuisset תשופנה theschufenna conteres eam, ut Hebrææ linguæ periti norunt.

Hoc argumentum ipsis inferorum portis invictum stat & inconcussum.

Philo inter Scriptores Ecclesiasticos ab Hieronymo relatus, hac de re ita disserit l.2. Allegoriarum, τόδε αὐτός σου τηρήσει τὴν κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν· τῇ μὲν φωνῇ βαρβαρισμός ἐστι, τῷ δὲ σημαινομένῳ κατόρθωμα. τί γάρ; ὀφείλεται περὶ τῆς γυναικὸς, ἡ δὲ γυνὴ αὐτὸς οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ αὐτή. τί οὖν λεκτέον; ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς γυναικὸς λόγου μετελήλυθεν ἐπὶ τὸ σπέρμα καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς. Quod autem dicitur, ipse servabit caput tuum, & tu servabis calcaneum ejus, in verbis barbarismum habet, in sensu benedictum est. Quomodo? Reliquum reddendum est de muliere, mulier autem ipse non est, sed ipsa. Quid igitur dicendum? à sermone de muliere transitionem fecit ad semen ejus & principium.

Iohannes Driedo lib.3.cap.4 pag.127. Codices qui secundum veritatem Hebræam dicuntur correcti, habent in neutro genere ipsum, scilicet mulieris semen, utpote Christus, conteret caput tuum.

Augustinus Steuchus p.98. *ipsum* conteret tibi caput.

Non refertur itaque ad mulierem, sed ad ejus semen, qua interpretatione plerique decepti malam expositionem invexerunt in hunc locum. Et quoniã sunt, qui, quod hic dicitur, accommodent ad Jesum Christum, qui ex semine Evæ natus sit, contriveritque caput serpentis, vides quàm juventur hi, qui Hebraica, ut se habent, legantur.

Hieronymus lib.1. Epist.27.p.173. Vav quippe sermo Hebraicus, ut te docente, didici, non Mariam matrem Domini, hoc est αὐτὴν, sed ipsum, id est, αὐτὸν significat.

Ipse legit Petrus Chrysologus serm.174.p.272.

Theophylus Antiochenus lib.2.p.99. apud Justin. Martyrem, αὐτὸς σου τηρήσει τὴν κεφαλὴν: ipse conteret tibi caput.

Isidorus Pelusiota l.1. epist. 426. Illud Mulieris semen, quód Deus inimicum&infestum serpenti esse jubet, Dominus noster Jesus est. Nam ipse mulieris semen, solus ex ea ortus est: sic nempe ut nec viri semen intercesserit, nec castitati quidquam decesserit.

Leo 1. serm.2. in Nativ. p.29. b. denunciant serpenti futurum semen mulieris quod noxij capitis elationem sua virtute contereret, Christum scilicet in carne venturum Deum hominemque signans.

Adamus Sasbout in Homilijs p. 239. e. Ordine Minorum: quos (LXX. Interpretes) cum libenter imitetur Hieronymus, puto & ipsum ad eundem modũ reddidisse Hu הוא Hebraicum, licet reclament codices, qui hodie in manibus sunt, qui constanter in fœminino legunt *ipsa* conteret caput tuum, sed depravatos esse, facilè colligere est ex quæstionibus Hebraicis, quas in Genesin edidit. Cum præposuisset ibi Hieronymus editionem Septuaginta, ipse servabit caput tuum, melius inquit, in Hebræo habetur, ipse conteret caput tuum:

Idem *Sasbout* p.72. Ipsum (pertinet enim juxta Hebraicam veritatem ad semen) conteret caput tuum.

Pag.161. Ipse conteret caput tuum, hoc semen est Emanuel, qui hic de virgine nasciturus promittitur. Hu legunt Biblia Hispanica Complutensia Francisci Ximenij Cardinalis publicata vivo Luthero, Biblia Regia Philippi II. Regis Hispaniæ jussu edita Antverpiæ.

Item Græca, Veneta, Aldina, Gallica Græca Roberti Stephani.

Ipse legit Carafa Cardinalis, Corrector Bibliorum Græcorum, Romæ impressorum.

Ipsum legit Isidorus Clarius, Episcopus Italus, in Biblijs Venetijs 1577. excusis hisce verbis: ipsum semen mulieris, Christus Dominus, contrivit caput serpentis, hoc est Regnum peccati: ipse verò serpens non caput, sed calcaneum contriturus in Christo humanitatem desævijt.

Bibliotheca Patrum Tom.10. *Arnoldus Abbas* bonæ vallis, de dicto Christi, Mulier ecce filius tuus p.794. Nimirum in tabernaculo illo duo videns altaria, aliud in pectore Mariæ, aliud in corpore Christi: Christus carnem, Maria immolabat animam. Optabat quidem ipsa ad sangvinem animæ & carnis suæ addere sangvinem, & elevatis in cruce manibus celebrare cum filio sacrificium vespertinum, & cum Domino Jesu (corporali morte) redemtionis nostræ consummare mysterium. Sed *hoc jus*

sum-

nii sacerdotis Privilegium erat, ut de sangvine munus intra sancta inferret: nec poterat ei concors hæc esse cum aliquo dignitas, & in reportatione hominis, nulli angelo, homini cum eo fuit, aut esse potuit communis autoritas.

Ambrosius de Instit. Virginis cap. 7. p. 164. Christi passio *Adjutore* non eguit.

Bernhardus Tom. 1. p. 171. serm. 3. de 5. processionis diebus. Ea nimirum hostia, *sicut sola prodesse potuit, sic sola sufficit* : nec Christum decuit simul & Petrum, aut Jacobum & Johannem pro salute omnium *pati.*

Bonus Grammaticus genus suo verbo generico relinquit. Papa (in vulgata versione) genus suo verbo generico non relinquit. Ex Hu enim facit Hi.

Ergo Papa (in Vulgata versione) non est bonus Grammaticus.

Æneas Silvius (epist. 130. p. 228.) in disputatione cum Hussitis Thaboritis, urgentibus verba imperativi modi, *Edite, bibite, hoc facite &c.* respondet: fateor, inquit, sic locutos, ut dicis, Evangelistas, neque verbis Pauli quidquam demo. Non tamen idcirco esse præceptum intelligo, sub specie panis & vini communicari plebes. Nam verba, quæ retulisti, non omnibus fidelibus, sed Apostolis solùm dicta fuerunt. Et non mandat illic Paulus, sed Domini mandatum refert, & rem gestam, & quomodo sacramentum instituerit Dominus, exponit. Cumque nullus Evangelistarum verba illa: Hoc facite in meam commemorationem, post communionem calicis ponat, notandum est, quomodo Paulus loquatur.

Omnia mandata apud Grammaticos bonos habent verba imperandi.

Sed apud Papam verba imperandi non habent mandatum, ex Silvio.

Ergò Papa non est bonus Grammaticus.

De Missa.

UT Papa probet, Missam tanquam ἀκρόπολιν, adducit locum Deut. 16. v. 10. Et celebrabis diem festum hebdomadacium Domino Deo tuo.

En habes, Lutherane, Missę vocabulum, clamat Papicola.

Sed videamus, quàm verè, quàm sincerè. Quàm verum enim est, quod Durandus scribit l. 4. rational. Missam celebratam fuisse Hebrai-

cè

cè plusquam centum annis à tempore Apostolorum usque ad tempora Adriani Imperatoris, quo tempore Græcè celebrari cæperit; tam verum quoque est, Missam esse Hebræam hanc dictionem, quæ dicto Deuteronomij loco habetur. Licet enim similitudo quædam inter utramq; sit voculam, si sonum respicias. Illa tamen non sufficit, si desit rei similitudo & ratio originis, alias quidvis ex quovis fingere liceret. Similitudo rei nulla est. Nam Missa Mosaica quid aliud, quam oblatio facta a singulis è populo Judaico, dū quilibet in festo Pentecostes pro sua abundantia primitias seu panes de novis fructibus Deo obtulit. Illa ergo oblatio nō fuit sacrificium, quale Missam suam Romani statuunt. Missa enim Pontificia sacrificium fingitur, in quo offerri dicunt corpus Christi, pro peccatis vivorum & mortuorum, pro pœnis in purgatorio luendis, solo sacrificulo communicante de pane benedicto, dum reliquus interim populus otiosè adstat, & drama illud Missaticum spectat. מסת

Deinde Missa Mosaica non à solis sacerdotibus oblata, sed à singulis è populo: at Missaticum Papistarum sacrificium à nullo unquam laico offerri potest, sed à solis sacrificulis.

Nulla ergo prorsus inter Mosaicam & Papistarum Missam convenientia. Rectius facerent Romani, si à Chaldaica nominis hujus significatione Missam suam derivarent. מסת sufficientia enim Papistarum est ex Missa, quæ una & potissima quæstura regni Pontificij est cauponatio & nundinatio privatarum Missarum.

De voto perpetuo Virginitatis.

JEphthæ filiam fuisse Monacham factum Papa evincere conatur ex c. 11. Judicum, apud Claudium Espencæum de Continentia p. 417. 418. LXX. θρηνεῖν τὴν θυγατέρα, לתנות.

Verùm Clarissimus Mayerus part. 1 p. 312 314. asserit nunquam probari posse, neque ex scripturis neque ex idoneis scriptoribus alijs, votum perpetuæ virginitatis in populo Dei usu receptum fuisse.

Hieronymus Tom. 2. p. 37. à plerisque Hebræorum reprehenditur pater voti temerarij.

Prosper Aquitanicus cap. 20. pag. 34. Quæritur fortasse, cur non ei præceperit DEUS, parcere debere unicæ Filiæ sicut Abrahæ unico jussit ut parceret Filio, nasciturque illa famosa & ad solvendum difficilis quæstio, quam revelante Domino, hoc modo persolvam. Primò quod dominus non poposcerat à Jephte, tentando eum, sicut ab

Abra-

Abraham, sed hic sponte vovit, non, ut dixi, tentatus à Deo, sed ipse quodammodo tentans Deum. Secundo dignum fuit, ut non taxata victima canem vel subjugale, aut quod libet aliud dignum pecus sibi primitùs occurrens, ut promiserat immolare. Quia ergo non tentatus tentare voluit Deus, hoc ei occurrit, quod probaret virtutem, votum & animum promittentis. Sed hunc Jephte Paulus Apostolus in epistola ad Hebræos c.11. inter cæteros fide plenos ex hoc ipso operatum dicit fuisse justitiam &c.

Augustinus Quæst. ex. V. T. quæst 43. p. 515. Homo facinorosus & improvidus, Jephte, stulta devotione munus Deo promisit, dicens, quicquid mihi redeunti à cæde occurit ante ostia domus meæ hoc offerã Deo. Numquid coactus devovit, aut nũquid intellexit, quomodo deberet justũ facere. quid enim si canis illi aut asinus illi occurisset, quod Domin' offerri prohibuit, aut si filius alienus, aut si uxor in dolore alieno exultans redderet votum? Idcircò improvidæ menti, quod in alienam perniciem devoverat, in illum ipsum judicio divino retortum est, & usque adeò insensatus fuit Jephte, ut nec postea stultè se devovisse cognosceret, ut errore ejus, qui ab ipso cæperat, per ipsum emendaretur, intelligere enim debuit, Deum non tali sacrificio delectari, & rogare pro stultitia sua, & aliud offerre, quod contra legem non esset, sed fidelem se præstitit, factus parricida, cum constet, fidem stultam non solùm minimò prodesse, sed obesse. *Tom. 4.*

Iustinus Martyr Quest 99. p. 454. & 455. Permisit Deus illam in sacrificio victimam offerri, non quod humano delectaretur sangvine, verũ ut homines posteri documentum haberent, ne unquam vota sua DEO *άπειρως* infinitè nuncuparent.

De Invocatione Sanctorum

PRiori libro Paralipomenωn c. 21. v. 12. allatæ sunt ei (Joramo) literæ ab Elia Propheta.

Papa ita concludit per Jeremiam Drexelium in Trismegisto lib. 2. c. 1. §. 2. p. 155. Cur ergo cœlites, qui omnigena felicitate circũferunt, ea nesciant, quæ ad ipsos spectant, quæque ab ipsis sciri cupiunt, qui opera illorum implorant? Elias Clarissimus Hebræor ũvates, jam in sublimem curru igneo fuerat evectus, & tamen quid Joramo, regi eventurum esset,

regi eventurum esset, cognovit, & ad eum super futuro statu literas scripsit.

D. Georg Wittweiler in Oeconomico Catholico ingenuè fatetur, sanctos in coelis *etiam nostras in cœlis cogitationes* nosse pag. 281. & 759.

Idem pag. 701. asserit, Sanctos agnoscere preces nostras, confessionem nostram & invocationem.

Cæterum ad literas Eliæ respondit P. Cosmas Salhauser Soc. Jes. Disputant autores, quales hæ literæ? Inprimis constat ex Chronologia, minimum 7. aut 9. annos post raptum Eliam datas. Ergò putant aliqui, illas scriptas, non ab Elia rapto, sed alio quodam ignoto propheta, ejusdem tamen nominis, & adhuc vivo. Sed improbabilis hæc opinio, & hoc sensu argumentum Drexelii nihil concluderet: Hebræorum antiquissima traditio est, has literas ab Elia jam rapto per angelum aut alium prophetam missas. Sunt alii qui putant eas scriptas ab Elia ante raptum, sed postea primum Joramo traditas post 7. aut 9. annos rapti Eliæ. Hanc sententiam simul cum Hebræa traditione sequitur Drexelius & inde Theologicè insinuat invocationem Sanctorum. Argumenti vis hæc est: si Elias (sive ante sive post raptum) in lumine prophetico potuit cognoscere statum Jorami longè post futurum, ut ex literis illius patet, multo magis possunt Sancti in lumine gloriæ statum vitæ nostræ cognoscere, ideoque sunt invocandi contra hæreticos, qui dicunt, ideò non invocandos, quia nihil de rebus nostris cognoscunt. (Allatæ fuerunt Joramo, sed non scriptæ post translationem Eliæ) invertimus argumentum hoc pacto: quanquam Propheta Elias fuerit in cœlum translatus, & curam egerit Ecclesiæ militantis; tamen ab Ecclesia militante invocatus non fuit.

De merito bonorum Operum.

UT Papa meritum bonorum Operum probet, adducit locum ex Daniele, & quidem cap. 4. v. 24. peccata tua eleemosynis redime. Ex quo Bellarminus de pœnitentia lib. 4. cap. 8. ait, Opera hominis nondum justificati, ex congruo redimere culpam, & opera hominis justi ex condigno redimere pœnam: & paulò post plenus commentarius erat, si verba Danielis intelligamus de perfecta remissione peccati, quo ad culpam & pœnam.

Idem

Idem Bellarminus de purgatorio lib.1. cap.14. Homo sui ipsius Redemptor & Salvator appellatur.

Si eleemosynæ hominis infidelis avertere poterant urgente Bellarmino de libero arbitrio lib.5.cap.9. pœnam temporalem, certè bona opera erant, non peccata: non enim peccata iram Dei mitigant. Verum mens Prophetæ est, quòd sicuti Rex ante hac tyrannide & oppressione miserorum pœnam istam fatalem sibi acceleravit: sic pœnam istam non aliter averti posse, quàm si acta pœnitentia posthac in miseros & egenos & pauperes sit beneficus & misericors.

M. Ambrosius Spiera Ord. Carmelit. serm.36.p.256.b. ex Chrysostomo; quicquid gesseris, parum est, quicquid feceris, minus est. Omne enim meritum est breve, comparatione donorum. Numera beneficia, si potes, & tunc considera, quid merearis? Si totum tempus hujus vitæ occupent obsequia, laudes teneant, gratiarum actiones insistant, non poteris pensare, quod debes.

Ad hæc *redemtio* fit vel coram Deo, vel coram hominibus. Coram Deo redemtio nulla peccatorum valet, nisi solo merito Christi. Coram hominibus redimuntur operibus externis, compensando scilicet injurias & offensas, qua compensatione ostenditur pœnitentiam esse seriam. Deinde redemtio est vel pœnæ temporalis, vel pœnæ æternæ, peccatis debitæ. Hæc non potest ullis operibus redimi, quia solus Christus liberat nos ab inferno Hose.13. neque de hac loquitur Daniel, sed de pœna temporali, ejectione scilicet è regno, & de septenni metamorphosi, atque illam poterat rex avertere seriæ pœnitentiæ fructibus, utpote Eleemosyna.

S. *Eligius* Noviomensis Episcopus de filio prodigo homil. 8. Bibliothecæ S. Patrum Tom.11. p.155. Quamvis largas eleemosynas aliquis tribuat, si capitalia crimina non declinat, timeo ne falsa temeritate deceptus, & pecuniam perdat, & peccatum non redimat.

Aliud est enim mutare vitam, aliud tolerare vitam. Mutare vitam est à capitalibus omnibus abstinere: tolerare est minuta peccata, sine quibus esse non possumus, eleemosyna quotidiana redimere.

Salvianus l.1. p.41. contra avaritiam. Cum offert Deo quispiam facultates suas, non offert quasi præsumtione donantis, sed quasi humilitate solventis, nec absolvere se peccata sua credat, sed adlevare, nec offerat cum redemtionis fiducia, sed cum supplicationis officio, vel quasi to-

rum debitum reddens, sed quasi ad parvum de magno reddere cupiens.

In *Etymologia Papa* est ridiculus.

Diabolus enim dicitur à duobus bolis, si credimus Bernhardo tom.1. de bonis deserendis p. 1702.

Alleluja quid significet, Ambrosius Spiera p. 66.

Augustinus sic exponit. *AL*, id est, salvum, *LE*, id est, *Me*, *LV*, id est fac, *IA*, id est, ad Dominum. Gregorius sic. *ALLE*, id est pater, *LV*, id est, Filius, *IA* id est Spiritus sanctus. Vel *AL*, lux. *LV*, id est vita, *IA*, id est, salus.

M. Petrus Altisiodorensis sic exponit.

AL, id est, altissimus.

LE, id est, levatus in cruce.

LV, id est, lugebant Apostoli.

IA, id est, jam resurrexit.

In Psalmis

PLurima indigent lima & correctione, de quibus Theologi Germani, Angli, Galli, Itali, imò etiam Hispani, inter quos est Alphonsus Tostatus de sancta Trinit. in indice, num. 77.

Autoritas Psalmi 32. Verbo Domini cœli firmati, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum, non probat inquit Tostatus Trinitatem, quia verbum & spiritus oris ibi capitur pro sermone, non pro filio & Spiritu S.

Si D. Lutherus talem interpretationem emisisset judicio Ecclesiæ Romanæ fuisset Arianus: sed quia Hispanus eam emittit, bonus est Catholicus.

Omnem itaque Grammaticum per Litaniam Grammaticalem sollicitemus.

Pœnitemini, miserere nobis, Marc. 1. v. 15. act 3. v. 19.

Quare non potuimus eijcere illum dæmonium, Matth. 17. v. 19.

Nonne vos magis plures estis, Matth. 7. v. 26.

Lamentavimus, Luc. 7. v. 37.

Evertit domum, Luc 15. v. 8.

Omnis populus manicabat, Luc. 21. v. ult.

Ut fructum plus afferat, Johann. 15. v. 2.

Sic eum volo manere, Johann. 21. v. 22.

Viri timorati, act. 8. v. 2.

Mise-

Miserere nobis.

Romana hæc Latinatas ἐκ τῶν Κρόνου πυγῶν, ex caligis Saturni auß deß Saturni Ploder-Hosen/desumpta est.

Danda quidem est antiquitatis admirationi venia, sed τὸ βαρβαροβασίλειον, eruditam Grammaticam corrumpere non debet.

Nam teste Cicerone de Claris Oratoribus, nimia vetustas non habet eam, quam quærimus suavitatem, nec est jam sanè tolerabilis.

De veteribus Grammaticis olim Ausonius in hæc verba scripsit.

Felix Grammaticus non est, ac non fuit unquam,
Nec quicquam est felix, nomine Grammaticus.
At si quis felix præter fatum extitit unquam,
Is demum excessit Grammaticos canones.

Papa autem nostri seculi est Grammaticus felicissimus. Nam à tempore Petri usque ad sanctum Silvestrum fuere XXXII. Papæ, qui per martyrium ferè omnes transierunt. Unde post Sixtum diu vacavit Papatus & nullus ipsum volebat duplici ratione, primò ratione mortis, quia erant primi. Secundo ratione paupertatis: sed postquam Ecclesia est dives facta per Constantinum, nullus reperitur qui eum renuat: imò per mille vias quæritur: Gabriel Barelera Ordinis S. Dominici serm. 32. pag. 53. ex Vincentio l. 3. Speculi Moralis.

Idem Bareleta p. 194. b. sed hodie per munera, per Simonias ingrediuntur ad eum.

Platina ex editione Veneta 1511. Paulus II. humanitatis studia ita oderat & contemnebat, ut ejus studiosos uno nomine Hæreticos appellaret. Hanc ob rem Romanos adhortabatur, ne filios diutius in studiis literarum versare paterentur: satis esse, si legere & scribere didicissent.

In Bibliotheca SS. Patrum Tom. IV. p. 1028. *Rusticus* Ecclesiæ Romanæ Cardinalis in disputatione contra acephalos, hæc ἀκρίβεια sermonum apud divinas scripturas minimè observatur, neque à sanctis Patribus, eò quod nec digna sit, quia hominum sunt adinventiones.

Romano-Catholici Grammaticam vel imitatione B. Mariæ discant, de qua Mariale Bernhardini de Busto part. 4. ser. 9. de gratijs Mariæ p. 35. editionis Brixiensis. Quod autem Grammaticam sciverit, inquit Mariale, probat Albertus. Nam super illud Luc. 2. Maria conservabat omnia verba hæc, inquit Glossa, quod legerat de diversis scripturis conferebat, lecta cum his, quæ in facto implebantur.

Ergò ſcivit legem & intelligebat, quod legebat, quia legere & non intelligere, negligere eſt, ut ait Cato. Ergo ſcivit Gramaticam. Dicit quoq; Damaſcen. quòd B. Virgo fuit enutrita in templo, ubi virgines inſtruebãtur. Item cum Gramatica ſit ſcientia rectè loquendi & rectè ſcribendi, & ipſa in loquendo vel ſcribendo nunquam peccaverit: Ergò Grammaticam ſcivit in ſummo. Hoc etiam patet per literam reſponſalem ab ipſo beato Ignatio. Si enim Suſannam erudierunt parentes ejus ſecundum legem Moſis Dan. 13. Principium autem eruditionis eſt à Grammatica, ut colligi poteſt in l. 1. de profeſſoribus liberalium artium l. 10. proculdubio credendum eſt, B. Virginem in Grammatica fuiſſe eruditiſſimam. Nam Grammatica in bono uſu aſſumta eſt utilis animæ C. ſi quis. 32. diſt. Et ſimiliter ſcivit Rhetoricam.

Ad hæc *Mariale* part. 3. ſerm. 3. de nominatione Mariæ, p. 222. Ideò illud, quòd vanæ mulieres dixerunt de Luna, nos exponere poſſumus de iſta *Regina*, quod habetur Jerem. 44. ſacrificemus *Reginæ*, & libemus ei libamina, ſicut fecimus nos & patres noſtri, & faciamus ei placẽtas ad colendam eam. Nam ex eo tempore quo ceſſavimus ſacrificare Reginæ cœli, indiguimus omnibus, & gladio & fame conſumti ſumus. Quando autem ſacrificavimus & ſaturati ſumus panibus, & bene nobis erat, malumque non vidimus.

Jerem. 44. v. 17. Reginæ cœli.

LXX τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ.

Papa ergò Romanus factus eſt dives Grammaticus, non ſcientia, ſed ignorantia, non viribus, ſed fraudibus, non arte, ſed Marte, ſub quo Grammatico teſtimonio Sigiſmundi Malateſtæ, Lutherani nunquam pacem habebunt.

ORATIO
De Papa Dialectico.

D. Luther Haußpoſtill in der 3. Predigt vom Leiden Chriſti p. 130. b.

Diſputirn können und wöllen ſie nicht/man laß dann jhre Doctores, und deß Bapſts Decret ſo viel gelten / als das Wort Gottes. Weil wir aber ſolches wegern/kommen ſie/wie die Juden wider Chriſtum/mit Schwerdtern und Stangen wider uns.

Quan-

Quanquam omnes hæretici, ratione humana abutentes, verbum Dei adulterant & corrumpunt: tamen vel maximè Papa Romanus id efficit: inde jure ἀπολλύων devaſtator dicitur. Devaſtat enim non ſolùm ordinem Eccleſiaſticum, ſibi tribuendo, quod eſt Cæſaris (Ego enim ſum Papa & Cæſar, inquit Bonifacius VIII. Mundi Dominus, Papirio Maſſono part.2.p.262.) *Apocal.9. v.11.*

Gratianus Diſt.96.c.10. Papam confert auro, Imperatorem verò plumbo. Itaq; Papa eſt aureus, Imperator plumbeus: ſed & ordinem politicum & œconomicum, excommunicando, & diris devovendo.

Inprimis autem eſt ἀπολλύων, devaſtator artium liberalium & Grammaticæ, quam putat ſubeſſe debere Decretis & Decretalibus Pontificum Romanorum.

Mariale Bernhardini de Buſti p.20. Sacra Scriptura regulis Logicalibus & Grammaticalibus non eſt ſubjecta. C.indignum.38.Diſt.

Auguſtanus contra Felicianum c.8. Naturæ autor, creaturarum legibus non eſt æſtimandus.

Jam cum Chriſto bono oſtendam, Papam eſſe malum Dialecticum, eumque in materia & forma diſputandi non leviter peccare. Vos, auditores, majorem in modum obteſtor, verum judicium adhibeatis, perverſum Papæ prohibeatis. *Tom 6. p.539.*

I. De Materia diſputandi.

Vera diſputandi ratio conſiſtit partim in materia, partim in forma. In materia diſputandi illud Ariſtotelis obſervandum, quod Topic. l.1. c.11. reliquit: neque verò, inquit, omne propoſitum aut omnem quæſtionem proponere debemus, ſed ne dubitet aliquis eorum, qui rationem deſiderent, non pœnam mereantur, aut ſenſu careant.

Obſervate mihi quæſo diligenter hanc ſententiam, eſt enim maximum in ea momentum ad id probandum, quod inſtituo. Cum dixiſſet Ariſtoteles, non omnem quæſtionem eſſe nobis proponendam, adjungit exempli gratia: nam & qui quærunt, ſint ne Dii colendi, & parentes amandi? merentur pœnam, & qui vocant in controverſiam, an nix ſit alba? deſtituuntur ſenſu.

Præterea principia ſunt ἀναπόδεικτα, indemonſtrabilia, priora, notiora, cauſa carentia.

Ad materiam ſacram, referenda illa diſputatio, quam in Pii II. Ponti-

Pontificis Maximi commentariis à R. Dn. Johanne Gobellino Romæ editis 1584. lib. XI. p. 511. Apud Brixiam civitatem Jacobus Marchianus Ordinis Minorum Professor, Divi Bernhardini Senensis quondam socius, verbi Dei prædicator, in populis acceptus, ætate jam decrepita, in die S. Paschæ cum sermonem pro sua consuetudine haberet ad plebem, ut est communis error eorum, qui declamatoriè in Ecclesiis verba faciunt, ad ostentationem doctrinæ pleraque dixit, quæ fuerant utilius intacta demisisse. Inter cætera pretiosum Christi sanguinem in triduo passionis, dum jacuit in terra sparsus, indignum fuisse Latriæ cultu, asseveravit, quoniam fusus, & à corpore Dominico separatus, hypostaticam verbi unionem protinus amisisset. Publicatus sermo ad aures Inquisitionis hæreticæ pravitatis Ordinis Prædicatorum pervenit, qui zelo fidei tactus, illicò damnavit hæresin prædicatam, mandavitque Jacobo, ut revocaret errorem, nisi quamprimum pareret, responsuro de fide diem dixit, & nihilominus unum ex confratribus in sermone, qui post meridiem habitus est, contrariam sententiam divulgare possit.

Anno 1463. convenêre frequentes Romæ in festo Natalis Domini anni millesimi quadringentesimi, sexagesimi tertii, cum jam Pius ex Tuscia rediisset. Vocantur in Apostolico palatio Cardinales, Episcopi, ac divini & humani Juris Doctores, quorum maximus aderat in Curia numerus. Jubentur Prædicatores ac Minores bis ternos eligere, qui simul congredientes in utramque partem Quæstionis articulum disputantes invertant. Paritum est.

Inter Prædicatores præcipuæ disputandi partes Gabrieli Cathalano sunt attributæ: inter Minores Francisco Saonensi, uterque Philosophus, uterque Theologus peritissimus habebatur, &c.

Disputatio de sanguine tribus diebus in palatio coram Pontifice ac sacro senatu Cardinalium, & reliquorum Prælatorum conventu, quam defendere vellent, in hunc modum proposuere: pretiosum Domini sanguinem, in passione fusum, qui demùm ad glorificatum corpus rediit, Hypostatica verbi unione nunquam fuisse privatum.

Minores in triduo passionis cessasse unionem, affirmarunt. Unionem autem hypostaticam Græco vocabulo consenserunt omnes personalem appellari Latinè debere. Quoniam verbum Dei, secunda in Trinitate persona caro factum, quamvis Deus esset homo, duasque naturas præ se ferret, unam tamen personam, non duas gereret, & in una

persona

persona totus in suis Deus; & totus in nostris homo perfectus Deus contineretur: verus Deus & verus homo, perfectus Deus, perfectus homo. Additum quoque à Prædicatoribus est, quod non totum Christi sanguinem in passione fusum resurrexisse cum Christo asserturi essent, quæ res altius indaganda videretur, idque factum est, ne literis Pii adversari viderentur; in queis declaraverat Tibure manens, assertionem, quæ aliquid de Christi sanguine in terris proderet remansisse, religioni Christianæ non esse contrariam.

Pulchrum & delectabile fuit audire doctissimorū Virorum præclara ingenia inter se cōtendere verbis, & nunc istū, nunc illum superiorē cernere certare, ut decuit coram tanta majestate non sine molestia ac trepidatione viri religiosi, verùm adeò durum & acre certamen habuere, ut media hyeme, cum rigerent omnia gelu in sudorem resolverentur, tantus erat vincendi ardor. Audiebant attentissimè considentes, nec loquentem interturbare quisquam præsumsit. Prædicator primus auditus est, deinde *Minor*.

Succedebant sibi invicem tot viri, & alacres deficientium partes assumebant. Cum satis dixisse visi sunt Minores & Prædicatores, facta est potestas reliquis Theologis, quæ vellent dicere. Tum quoque prælium nobile visum, cum Prædicatorum alii, Minorum alii partes tuebantur: præcipuè verò contentio inter duos Episcopos fuit Dominicum & de Dominicis Torcellanum & Ferrariensem Theologiæ sapientiæ peritissimos: Torcellanus qui olim cum Minoribus senserat, mutato proposito ad Prædicatores defecerat: Ferrariensis Minoribus adstipulabatur & summo conatu sententiam impugnabat Prædicatorum. Fuerunt & magistri aliquot inter Episcopos & Abbates, non ignobiles, quod disputationem problematicam affirmaverunt, quæ posset in utramque partem agitari.

Tota disputatio decem paginis absoluta, brevitatis causa hîc omissa est.

P.537. Hæc cum Prædicator dixisset, Minor non pauca replicavit, volens ea destruere, quæ suæ sententiæ videbantur adversa. Auditus & ipse est, quantum voluit, sed omnia in primis dicta recidebant. Pontifex auditorium dissolvit, deinde cum Cardinalibus plerisque diebus rem tractavit. Major pars sententiam Prædicatorum approbavit, pauci cum Minoribus sensere. Pius quoque in majori parte fuit: sed non est visum

eo tempóre decretum fieri declarationis, ne Minorum multitudo, cujus erat contra Turcas prædicatio necessaria, offenderetur, in aliud tempus decisionem referre placuit.

Jam paucas ratiocinationes Pontificis Romani videamus.

Christus inquit Matth.16. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Ergo super Petrum Apostolum ædificata est Ecclesia.

Solus Petrus super aquas ambulavit, Matth.7.

Ergò Petrus fuit Princeps Apostolorum.

State & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermone msive per epistolam, 2. Thessal. 2.

Ergò omnia Conciliorum & Pontificum decreta & traditiones sunt servandæ.

Christus dicit: Hôc facite in mei commemorationem.

Ergò cœna Domini est sacrificium.

In omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda, Malach.1.

Ergò Missa est sacrificium.

Bibite ex hoc omnes, scilicet Apostoli.

Ergò laicis sufficit una species.

Jacob.5. Confitemini invicem, alius alii, delicta & orate pro vobis invicem.

Ergò confessio est Sacramentum, & singula peccata sunt enumeranda.

Honorabile conjugium in omnibus, Hebr.13.

Ergò matrimonium est Sacramentum.

Mihi nimis honorati sunt amici tui.

Ergò Sancti sunt invocandi.

Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum, 1.Reg. 2. Si mundi sunt pueri maximè à mulieribus.

Ergò Clerici debent esse cœlibes.

Petre surge & macta.

Ergò Paulus V. debet excommunicare Serenissimam Rempub. Venetam.

Pasce oves meas, id est regio more impera.

Matth.10. Qui dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro.

Ergo

Ergò eſt purgatorium.

- Jeſus cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis, omnes ejecit è templo.

Ergò hæretici ſunt occidendi.

Stultas & ſine diſciplina quæſtiones devita, quia generant lites.

Ergò cum hæreticis non eſt diſputandum.

Adamus Contzen in polit.l.9.c.37.p.796. Nihil cum hæreticis vel in politia, vel religione agi poteſt, cum omnis familiaritas, omnis collocutio, non minus periculi habeat, quam ſi cum ſcorpio, vipera, regulo converſeris.

FORMA DISPUTANDI
ordinaria, antiqua.

Methodum diſputandi olim oſtendit S. Gregorius Nazianzenus orat.2. de Pace p.212. qui vult ut diſſeramus δογματικῶς ἀλλ' οὐ ἀντιλογικῶς, ἁλιευτικῶς, ἀλλ' οὐκ Ἀριστοτελικῶς, πνευματικῶς, ἀλλ' οὐ κακοπραγμονικῶς, ἐκκλησιαστικῶς, ἀγοραίως, ὠφελίμως, ἀλλ' οὐκ ἐπιδεικτικῶς.

Baſilius M.p.397. Noch in deinem diſputirn einige übermüthige Spitzfindigkeit hören laſſen.

Hieron.tom.2.adverſus Helvidium p.5. Non rhetorici campum deſideramus eloquii, non Dialecticorum tendiculas, nec Ariſtotelis ſpineta conquirimus.

Tom 2.adverſus Luciferianos p.140. Ariana hæreſis magis cum ſapientia facit, & argumentationum rivos de Ariſtotelis fontibus mutuatur.

Bernhardus tom.2.p. 21.60. Ariſtotelicæ ſubtilitatis facunda quidem, ſed infecunda loquacitas. Et: nec adſtringimur Dialecticis terminis, omnium terminator, ad cujus imperium perit natura, diſſueſcit conſuetudo.

Plus debet diſcipulus Chriſti præſtare, quàm mundi Philoſophus, gloriæ animal, & popularis auræ atque rumorum venale mancipium vile, teſte Hieronymo tom.1. epiſt.26.p.164.

Tomo 2.lib.2. adverſus Jovia. Philoſophorum noſtrorum verba in pugnis ſunt, & ſyllogiſmi in calcibus, qui paupertatem Apoſtolo-

rum, & crucis duritiem aut nesciunt, aut contemnunt, imitetur saltem gentilium parcitatem, Chrysost. in c.1. Genes. p.10.

Serva non incurrat adversus Dominam, nam Dominam ancillari, & ancillam dominari, magna abusio est, Bernhard. tom.2. in Meditationibus c.2. p.1779.

Græcorum.

MAnuel Caleca l.3. contra Græcos de ratione disputandi pag.287. ita sensit: Quanquam qui ita loquitur, si omninò syllogismos & ratiocinationem tollit, primum quidẽ quod humanæ naturæ propriũ est, hominumque ad invicem consuetam locutionem & communem una aufert, culpabitque beatum Paulum eos increpantem, qui per ea, quas videntur de Christo colligere, ratiocinando nequiverunt, & de creaturis creatorem noscere. Culpabit & Theologos sive de substantialibus, sive de divinis processibus differentes, Salvatoris nihilominus sententiam tollet, scripturas jubentem perscrutari.

Neque enim obscurum est eum, qui scripturas perscrutatur colligendo & ratiocinando lectũrum, qui ipsum quoque Dominum, qui diligenter inspiciat, ratiocinari animadvertet, &c.

Deinde & seipsum destruit. Nam quæ contra ratiocinationem dixit, hæc ratiocinando ait nisi quis eum non ratiocinari, sed à ratione deviare potius ista dicentem pronunciet, quòd si hujusmodi ratiocinationẽ in Deo tantum prohibet, cunctam sanctorũ destruet Theologiam, & eam inprimis, quam contra Hæreticorum errores dimicantes diligentius, subtiliusque conscripserunt, solidisque sensibus divinum rerum examen, ut intelligi datur, permittit. In Logica canon est, contrariæ propositiones in materia contingente, possunt ambæ esse falsæ & subcontrariæ veræ; ut, omnes Scholastici sunt diligentes: nulli Scholastici sunt diligentes, utraq; propositio falsa est, quia materia contingẽs. Verùm subcontrariæ sunt veræ quidam Scholastici sunt diligentes, quidam Sholastici non sunt diligentes. Ita cum dico, omnia sunt demonstrabilia, & nulla sunt demonstrabilia, utraque est falsa, sed subcontrariæ sunt veræ; quædam sunt demonstrabilia, quædam non sunt demonstrabilia.

Certum

Certum enim est, principia à priori demonstrari non posse, & si à priore demonstrarentur, principia non essent, principio enim nihil prius.

Latinorum.

TAnnerus in colloquio Ratisbon. hunc Syllogismum protulit Seſſ. 11. p. 354. Qui negat articulum fidei, is solùm est hæreticus: sed hæreticus est, qui negat Tobiam habuisse canem: ergò sequitur esse articulum fidei, quod Tobias canem habuerit.

Vitiosus Syllogismus hic in quarta Galenica figura: ita autem formanda conclusio: ergò negans aliquem articulum fidei, negat etiam Tobiam habuisse canem. Quæ conclusio est vera, & causam nostram non lædit.

Forma Syllogistica considerata, jam

Judicem

SYllogismorum, omniumque controversiarum divinarum perpendamus.

Anastasius Sinaita, patriarcha Antiochenus de rectis fidei Catholicæ dogmatibus l. 1. p. 303. Abnegatio quadantenus censetur esse ejusmodi subtractio confessionis, quod è diverso ingenua & libera professio fidei soliditatem constantis animi haud dubiè demonstret, si quidem justus, si se subtraxerit, jam justus non est, non enim (ait) placebit animæ meæ. *Tom. 1 Biblioth. Patrum*

Videamus an semper & ubique Catholica, id est in toto orbe diffusa Ecclesia Romanum Pontificem pro *universali judice* controversiarum agnoverit? Ita autem de geminatione Baptismi differit eleganter *Optatus Milevitanus* l. 5. p. 138. Cujus de sacramento non leve certamen innatum est, & dubitatur, an post Trinitatem in eadem Trinitate hoc iterum liceat facere? Vos dicitis, licet: nos dicimus, non licet: inter licet vestrum & non licet nostrum, nutant & remigant animæ populorum. Nemo vobis credat, nemo nobis. Omnes contentiosi homines sumus. Quærendi sunt judices. Si Christiani, de utraque parte dari non possunt, quia studijs veritas impeditur. Si foris quærendus est Judex, si paganus, non potest nosse Christiana decreta. Si Judæus, inimicus est Christiani baptismatis. Ergò in terris de hac re nullum poterit reperiri judicium. De cœlo quærendus est judex. Sed ut quid pulsamus ad cœlum, cum habemus hic in Ecclesia? Testamentum, inquam, quia hoc loco rectè possunt terrena

cœlestibus comparari. Tale est, quod quivis hominum habens numerosos filios. His, quamdiu pater præsens est, ipse imperat singularis, non est adhuc necessarium Testamentum: sic & Christus quamdiu præsens in terris fuit (quamvis nec modò desit) pro tempore quicquid necessarium erat Apostolis imperavit. Sed quomodo terrenus Pater, dum se in confinio senserit mortis, timens, ne post mortem suam rupta pace, litigent fratres, adhibitis testibus voluntatem suam de pectore morituro transfert in tabulas diu duraturas. Et si fuerit inter fratres contentio nata, non itur ad tumulum, sed quæritur Testamentum, & qui tumulo quiescit, tacitus de tabulis loquitur. Vivus cujus est Testamentum, in cœlo est. Ergo voluntas ejus velut in Testamento, sic in Evangelio inquiratur. &c. In causa Donatistarum Africani non Papam Romanum sed Testamentum, id est, S. Scripturam constituerunt judicem.

S. Antonius apud Heribertum Ros weid. p.40. disertè affirmat ad omnem mandatorum disciplinam Scripturas *sufficere* posse.

Cyrillus Hierosolymitanus in dial. pag.29. sed age, divinam ac sacram Scriptutam pervestigantes quæstionis hujus rationem *ab ea* petamus.

Verbum Dei est lex & legislator & judex, Cyrillo Alexandrino in Mich. p.874.

Quem judicem Sanctus Augustinus agnoverit, audite. Ita autem scribit

Tom. II. Epist. 19. pag. 50. possem quidem (ut arbitror) facile reperire, si multa legissem: veruntamen ipse Paulus mihi pro his omnib', imò supra hos omnes Apostolus Paulus occurrit. *Ad ipsum* confugio, ad ipsum omnes, qui aliud sentiunt, literalibus suis tractatibus provoco, ipsum interrogans interpello & requiro in eo quod scriptum est ad Galatas.

Tom. VI. De quinque hæresibus c.6. p.29. Habes *judicem ordinarium*, non mihi adducas ex diversis patribus alias atque alias potestates &c. audi Prophetam dicentem, Dominus judex noster, Dominus legislator noster, nec contemnendum Judicem putes.

Idem tom.6. contra Faustum l.13. p.120. Non enim disputare amant hæretici, quomodo superare impudentissima pervicacia, ut congregent, quæ non pepererunt.

Tom. VII. De Nuptijs & Concupiscentia l.2. c.33. p.583. Ipse (Pelagius)

gius dicit, quomodo rei sunt parvuli, pro quibus Christus mortuus est: ista controversia judicem quærit. Judicet ergò Christus, & cui rei mors ejus profecerit, ipse dicat.

Contra Julianum lib. 5. cap. 5. pag. 733. Quis autem nostrum verum dicat, judicent casti auscultantes non linguæ tuæ, sed experientiæ suæ, *judicet* Apostolus dicens, vides aliam legem esse. De gratia & libero arbitrio cap. 18 p. 998. Nam si non ex Deo, sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani: si autem ex Deo, vicimus Pelagianos. Sedeat ergò inter nos judex Apostolus Johannes, & dicat, &c.

Tom. X. de verbis Apostoli serm. 27. p. 262. Cum ergo nata inter nos sit controversia talis, quomodo ut ille mihi dicat, ego ei respondeam, imò crede ut intelligas. Cum hac controversia veniamus ad Judicem: neuter nostrum præsumat pro sua parte sententiam, quem *judicem* inventuri sumus? Discussis omnibus hominibus, nescio utrum meliorem judicem invenire possimus, quam hominem, per quem loquitur Deus. Non eamus ergò in hac re, & in hac controversia ad literas seculares, non inter nos judicet Poeta, sed Propheta & Apostolus Petrus.

Pag. 263. Veniamus ad judicem, videlicet prophetam, imò verò Deus judicet per prophetam, ambo taceamus.

Judex controversiarum falsus.

Nicephorus Gregoras in Andronico Imperatore p. 228. Altero anno duo Episcopi vetere Roma à Papa missi venerunt, ut de pace & concordia Ecclesiarum disputarent.

Pag. 230. Eos verò, qui de rebus divinis disputaturi & longissimo illo stadio decursuri sunt, & maximam cladem animis & corporibus minitant, nullum habere judicem, qui utriusq; partis oratione expensa, alteros victores pronunciet, alteros vanitatis & falsitatis condemnet: sed non aliter facere, ac si quæ de limitibus agrorum disceptantes primum convitijs de victoria certent, deinde ad manus & arma veniant, & quovis modo uterq; alterum è medio tollere conetur. Quòd si duæ partes sumus, qui contendimus, nec tertium veritatis arbitrum & judicem habere possumus, eaq; de causa alterutrum de controversia pronunciandum est; nos illorum esse judices, non illos nostri oportet. Nostrum enim dogma illi non minùs, quàm nos rectum esse concedunt, additamentum autem, ab illis excogitatum, & à vera via deflexionem: solis illis reprehensione vacare videtur, nobis autem minimè. Si ergò pendente lite

lite nova illorum opinio admittenda est, judicare & pronunciare nostrum fuit, non illorum, qui rei sunt. Quod si illi se Divi Petri sedis successores & hæredes esse dicunt, idq; telum in nos vibrant, ut nubes fulmina, eaq; ratione nos opinionum suarum ministros & executores esse oportere opinantur, id minimè curandum est. Ob hoc enim majore odio & aversa-
P. 231. tione digni sunt, quòd aliter, quàm sancta sede dignum sit, egerunt. Neq; enim quæ vellent dogmata Clementem & cæteros jussit Petrus, sed ea ligare, quę liganda essent, & ea solvere quę solvenda essent. At isti ijs quæ omnibus sacris Conciliis statuta & decreta sunt, neglectu, ea fecerunt, quæ ipsis solis placuerunt. Deinde nec veterem morem ab antiquis & Imperatoribus & Doctoribus sancitum violare decet. Est enim in more positum, cum in Ecclesia certamina de dogmatibus moventur, omnes comuni Edicto & Decreto Ecclesiæ propugnatores citare, nec eos tantum, qui Evangelici præconii causa Metropoles ubiq; gentium sortiti sunt. Sed Patriarchicæ etiam autoritate præditos, ut sunt Alexandrinus, Hierosolymitanus, & Antiochenus antistites, quibus causa dabitur non accersitis turbandæ concordiæ nostræ & Ecclesiæ ver in hyemem commutandi. Nam si olim unus vir Theodoretus, Cyri Episcopus & à Patriarchica dignitate alien', nec alioqui sedem illustrem obtinens tantū contentionis incendium excitavit, ut cum plurimi Episcopi ex Europa & Asia Ephesi convenissent, illius fumi molestias longo tempore sentirent; quantò magis tanta Episcoporum & Patriarcharum multitudo contra nos paucos infestam linguam exacuet, & dissidiis turbabit omnia? Præsertim cū disputantium instrumentum sit ad propositi confirmationem *syllogismus*, ut ligo fossorum & remus navigantium: quem nos Italis, ut quicquid aliud, studio esse novimus: eum (Syllogismum) nos locum hic non habere scimus, sive is scientiam per demonstrationem polliceatur, sive à probabili differendi ratione proficiscatur. Cum hic de Deo & sancta vitæq; principe Trinitate agatur.

Forma disputandi miraculosa, πειραστική. tentativa.

A naturali & consueta disputandi ratione ad miraculosam descendimus, quam apud Heribertum Rosvveid invenimus, de vitis Patrum p.480. de Macario Ægyptio & Hieracita hæretico. Cùm videret sanctus fidem fratrum periclitari: quid opus est, inquit, nos verbis contendere ad subversionem audientium? Exeamus ad sepulchra fratrum, qui nos

præ-

præcesserunt in Domino: & cui nostrum concesserit Dominus suscitare mortuum de sepulchro, sciant omnes, quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic omnibus, qui aderant, fratribus placuit. Processerunt ad sepulchra, & hortatur Macarius Hieracitam, ut evocaret mortuum in nomine Domini: at ille, tu, inquit, Domine, qui proposuisti, prior evoca. Et Macarius, prosternens se in oratione ante Dominũ, ubi sufficienter oravit, elevatis sursum oculis suis, ait ad Dominum: tu, inquit, Domine, quis ex duobus nobis rectam fidem teneat, ostende elevato mortuo hoc. Et cum hæc dixisset, fratris cujusdam nomen, qui nuper fuerat sepultus, evocavit.

Itaque monitu & imitatione S. Theophili Alexandrini Episcopi contra Apolinaristas, epistola Paschali 1. Tom. 3. Bibliothecæ SS. Patrum p. 128. tendant inimici quantum libet Syllogismorum suorum retia & Sophistarum decipulas proponentes, se ipsos innectant laqueis ne id quidem scientes, cujus vana scientia gloriantur & discant, à nobis (quos gratis cogunt hujuscemodi disputationem adsumere) aliud esse quod sapit, aliud sapientiam, aliud quoque quod sapitur, & hæc non solum verbis inter se, sed & sensibus discrepare. Et tandemque desinant Dialecticæ artis strophis simplicia Ecclesiasticæ fidei decreta pervertere.

Audite quæso, quid *Æneas Silvius, Pius II.* Papa Romanus de Academiæ Viennensis modo docendi scripserit. Maximum, inquit, hujus Gymnasij vitium est, quod nimis diuturnam operam in Dialectica, nimiumque temporis in re non magni fructus terunt. Qui magisterij artium titulo decorantur, hac una in arte maximè examinantur. Cæterùm neque Musicæ, neque Rhetoricæ, neque Arithmeticæ curam gerunt, quamvis metra quædam & epistolas, ab alijs editas imperitè ad magistrandum compellant. Oratoria & poetica apud eos penitus incognita, quibus omne studium in elenchis est, vanisque cavillationibus solidi haudquaquam multum, qui libros Aristotelis aliorumque Philosophorum habeant, raros invenies, Commentarijs plerumque utuntur. Cæterum *studentes ipsi* voluptati operam præbent, vini cibique avidi, pauci emergunt docti, nec sub censura tenentur, die noctuque vagantur magnasque civibus molestias inferunt. Ad hæc mulierum procacitas mentes eorum alienat. *Epistola 165. p. 190.*

Truthemius in epist. p. 16. pudet me horum temporum, in quibus pudicissima virgo, Philosophia nostra cœlestis, quam Græco vocabulo Θεολογίαν vocamus, usq; adeò quarundam meretricularum societate vio-

lenta corrumpitur ut penè nusquã exeat pura, sed Philosophorum inutilibus, ne dicam vanis deturpata plumis potius, quàm ornata videatur. Quasi nobis ad studium cœlestis doctrinæ minus sufficiat Evangelium Christi, desintque ad fidei nostræ confirmationem divinarum testimonia Scripturarum, ut in omni penè sermone ad Christianos de fide, gentilium sit necesse opiniones introducere sapientum. Quantum ad fidei Christianæ institutionem pertinet, Evangeliũ Christi Salvatoris *abundè sufficit*.

Idem Trithemius p.61. nostri autem Concionatores majore in numero purissimos Dei sermones Aristotelicis Julianisque intermiscent opinionibus, crebrius Philosophos gentium, quàm Christi Apostolos allegantes, proh pudor, tam celebris facta est verbi Dei præconibus Peripateticorum autoritas, ut in cathedra Christi crebrius Aristoteles citetur in medium, quam Paulus, aut Petrus, sacratissimi principes Apostolorum. Quid talium sermones simplici & indocto Dei populo proficiunt, in quibus ad ostentationem totum, compunctionem verò nihil inducitur? Ad Scholas Gymnosophistarum istæ meretriculæ gentiliumque traditiones remittendæ sunt, ut in schola Christi nihil aliud, quàm doctrina Christi pura & immaculata prædicetur. Furfures enim purissimæ farinę commiscuit, quisquis hunc prædicandi modum primus adinvenit. Revolve precor omnium sanctorum Patrum sermones veterum, simul & celebratissimas eorundem homilias, & vide si gentilium Philosophorum furfures invenias farinæ commistas Christianæ puritatis.

Pag.62. Non ibi allegatur Peripateticus ille Aristoteles, non Porphyrius Apostata, non Plato, non Averroes, non Cicero, non denique ex reliqua cohorte gentilium quisquam, sed ipsa duntaxat Dei Patris sapientia Christus Jesus, ipsiusque summæ veritatis Apostoli, sancti Patriarchæ atque Prophetæ. Indignum planè, meo judicio genus docendi, ut in schola Christi, quasi pro dictorum Spiritus sancti confirmatione, illorum audiantur nomina recitari, quorum spiritus absq; ambiguitate à Christo penitus sunt alieni.

p.135.b. *Iohannes Hoffmeister* Augustinianus in Postilla Latina feria tertia Paschę. Enimverò turpissimũ est Christum Jesum Deum ac Dei viventis filiũ velle subijcere Aristotelicæ Philosophiæ, cujus stultitiæ cum Lutherani nostros nõ omninò temerè aliquando insimulaverint, isti ipsi jam Christum Dialecticorum Syllogismis, & sponsam Christi Grammaticorum regulis subiicere conantur.

D. Luther Tom.1. Latino Jenensi, in explicatione 8. pręcepti. p.166.b

Si

Si meo consilio Aristoteles legeretur, certè vel in medio anno disci posset ab ingenio mediocri: legeretur autem non sicut hucusq; lectus est ea fide & religione, qua sacræ literæ, imò amplius, sed sic, ut alia quæcunq; levis & extranea materia, tantum ut sciretur, non ut defenderetur. Vere enim sumus seducti per Aristotelem & commenta ejus: atq; si aliud nō esset, hoc unum satis erat argumentum, quòd tot sectæ sint *in ista bestia gentili*, simili Hydræ in Lerna. Nam ibi sunt Thomistæ, Scotistæ, Albertistæ, Moderni, & factus est quadriceps Aristoteles, & regnum in seipsum divisum, & mirum quod non desoletur, sed propè est, ut desoletur. Quomodo ergò fieri potest, ut veritas sit in tanta opinionum confusione? Cùm enim sint contrariæ, necesse est, ut & falsæ.

Tomo II. Latinò Jenens.p.383.b. ad librum Ambrosij Catharini. Deinde proposito Aristotele, nec ipso rectè intellecto, cum gentilibus & humanis literis ingenia Christiana occupantur, imò excœcantur & opprimuntur. Et pro verbo Dei, Papæ dogmata tractantur, ut videatur ad Evangelium funditùs extinguendum, nec astutius, nec efficacius invenisse Satan commentum, quàm *Universitatum* erigendarum. Ubi sub titulo doctrinæ Christianæ non nisi pugnantissima Christianæ fidei docerentur.

P.384 b. Et certum est Aristotelem mortuum & damnatum esse doctorem hodie omnium Universitatum, magis quàm Christum.

Tomo III. Latino Jenen.p.204. de servo arbitrio. Talem Deum nobis & Aristoteles pingit, qui dormiat scilicet & sinat sua bonitate & correptione uti & abuti quoslibet. &c.

Pag.256: Philosophi de animæ immortalitate disputarunt quidem, sed ita frigidè, ut meras fabulas egisse videantur, potissimum verò Aristoteles sic de anima disputat, ut diligenter & callidè celaverit ubiq;, ne alicubi differeret de ejus immortalitate, neq; voluit exprimere quid sentiret. Neq; enim potest ulla ratione humana convinci ejus imortalitas, quia res est extra solem, credere animam esse immortalem: in mundo nō videtur, nec intelligitur certò, animas esse immortales.

In cap.8. Amos p.535. Quid aliud etiam fuerunt hactenus *Universitates nostræ* per orbem, quàm voragines optimorum ingeniorum & corruptelæ juventutis? Non eò solùm, quòd magna licentia vitiorum esset, id minimum est, sed quod nulla nulla liberalis doctrina extaret, quod pietatis studium molestis, inutilibus & perniciosis Sophismatibus esset

Gggg 2 obru-

obrutum, quibus bona ingenia impedita, ad nullam frugem pervenerunt. Idem fructus quoque ex Monasterijs rediit.

Tomo IV. Latino Jenens. p. 496. Neque enim docendo, sed disputando amittitur veritas: Hoc enim malum disputationes secum afferunt, quòd animi quasi profanantur, & rixis occupati, quæ præcipua sunt, negligunt. Sic Eva in paradiso, cum retinet præceptum Domini, pulchrè stabat. Vocatur igitur à serpente in alienam disputationem de consilio prohibitorum fructuum, & sic à verbo abducitur.

D. Luthers Kirchen Postill Epistel am 1. Sontag des Advents. p. 3. Es muß ein grosse Plag Göttliches Zorns seyn/ daß wir so wider helle/ klare Sprüch der Schrifft/ andere neben Liecht suchen/ so sich der Herr selbst/ der Welt Liecht vnd Sonnen nennet. Vnd wann kein ander Warzeichen wär/ darbey mã erkeñen möcht/ daß des Bapsts Hohen Schulen die allergrewlichste des Teufels der Hurerey vñ Bube rey wären/ solte jedes allein überreichlich gnug seyn/ daß sie so gantz vnd gar vnverschampt Aristotelem ein Nebenliecht auffwerffen/ vnd rühmen auch sich mehr in demselbigen/ dann in Christo üben/ ja nichts in Christo/ vnd allein in Aristotele sich üben.

Kirchen-Postill Evangelium 2. Advent. Es ist nicht möglich daß grössere Lügen/ grewlichere Irthümb/ schrecklichere Blindheit/ verstockter Lästerung jmmermehr könten werden/ als bißhero regiert haben in der Christenheit durch Bischöff/ Klöster vnd Hohen Schulen/ biß daß auch der tode blinde Hayd Aristoteles/ die Christen gelehrt/ vnd geregieret hat/ mehr dann Christus selbst.

Origenes in cap. 7. Exod. p. 71. Hoc ergo animalis genus (Cyniphes) dignissimè puto arti Dialecticæ comparari, quæ minutis & subtilibus verborum stimulis animas terebrat, & tanta calliditate circumvenit, ut deceptus nec videat, nec intelligat, unde decipitur.

Idem in cap. 13. Josuæ p. 323. an illud potius indicat, quòd civitates & muri sunt impiorum dogmata & syllogismi Philosophorum, quibus astruunt impia quæque & divinæ legi contraria, quæ apud paganos vel barbaros observantur.

PA-

PAPA POLITICUS,

Seu

De Divitiis Romanæ Ecclesiæ.

Leonhardus Coquæus in AntiMornæo part. 2. pag. 318. *Papa*, princeps totius mundi, citra blasphemiam.

Ecclesia Romana ex mente Pontificiorum duplicem habet thesaurum: unum, qui nunquam exhauritur, alterum, qui nunquam impletur: ille spiritualis hic corporalis: ille in literis indulgentialibus, hic in Annatis, quæ sunt medii fructus primi anni, aliisve rebus conspicitur. *Æneas Silvius Epist. 411. f. 570.*

Viennæ Austriæ in fano D. Stephani tria disticha leguntur, quæ anno 1603. pridie Corporis Christi descripti.

Huc properate omnes, medicam si fortè medelam
Expetitis, medica namq; opus arca patet.
Huc properate senes, qui corpora fessa labore,
Et gestis multo membra gravata malo.
Huc properate graves effœto corpore matres,
Cunctorum hic præsens auxilium capitur.

Thesaurum spiritualem Ecclesiæ Romanæ potuisse exhauriri, unanimis est Catholicorum Romanensium sententia, ut non tantum hominibus, sed & angelis præcipere possit: ita enim scribit in Speculo humanæ vitæ *D. Rodericus Episcopus* Zamorensis, Castellanus & Referendarius papæ Pauli II. lib. 2. cap. 1. p. 49. qui assumitur non ad humanum tantum principatum, sed ad divinum, non ad principandum solùm mortalibus, nec modò hominibus, sed *Angelis*, non ad judicandum vivos, sed mortuos, non in terra solum, sed in cœlo, non ad præsidendum solis fidelibus, sed infidelibus. *Argentinæ 1507.*

Cui adstipulatur Faustus Sabæus Brixianus libr. 2. Epigram. pag. 145.

Quid juvat æternas portas septemplice vallo
Arcis maccessæ jam posuisse Iovem?
Excubias vigiles, tot monstra, tot arma, tot ignes,
Fulminis horrificis intrepuisse minis?

Gggg 5 Roma-

Roma tamen non arma timet, nec monstra, nec ignes,
Sed penetrat vetiti devia & astra poli.
Quodq́, magis mirum, Romana Colonia, cœlum est,
Nunc Stygis in barathro jus quoque Roma tenet.
Iam bello, nunc pace potens, tellure, mari jam,
Nunc tellure, mari, cœlo, Acheronte potest.

Thesaurum externum Ecclesiæ Romanæ nunquam potuisse impleri, Gravamina Germaniæ satis superque testantur.

Æneas Silvius Cardinalis epist. 383. p. 466. Fatemur, inquit, insuper aliquando in Romana curiâ, quam regunt homines, aliqua fieri, quæ digna essent emendatione: nec dubitamus, ipsos Romanæ urbis præsules, etiam in quantum homines, falli, errare, labi, ac decipi posse. Et: nec sibi plus auri datur, quàm Concordata permittant, nisi fortasse aliquando occasione Expeditionis contra Turcas, aliquando super annata recepit, quod sibi profectò non fuit in tanta necessitate negandum. Habes ergò in hac parte responsionem nostram de pecuniis Indulgentiarum, miramur fieri querelam. Nam illæ postquam collectæ fuerant, profectò Romani Pontificis arbitrio, non alterius erant distribuendæ.

Thesaurus Ecclesiæ Romanæ externus tempore Apostolorum fuit admodum exiguus, teste Gabriele Barelcta in sermonibus p. 52. *Serm 22.*

Respondet Vincentius in Speculo l. 3. A tempore Petri usque ad Silvestrum fuerunt XXXIII. Papæ, qui per martyrium ferè omnes transierunt. Unde post Sixtum diu vacavit Papatus, & nullus ipsum volebat duplici ratione. Primò ratione mortis, quia erant primi, secundò ratione paupertatis, sed postquam Ecclesia est dives facta per Constantinum, nullus reperitur, qui eum renuat, imò per mille vias quæritur.

Pag. 194. b. Hodie per munera, per Simonias ingrediuntur ad eum.

Jam breviter dispiciendum de divitiis Romanæ Ecclesiæ, unde ea sit dives facta, audite, judicate.

I. Anglia.

Baronius tom. 9. ad an. 740. §. 14. Rex eorum Ecclesiæ Romanæ vectigal perpetuum constituit.

Balduinus Junius part. 4. p. 452. ad annum Christi 1173. Regnum Anglorum esse feudum Apostolicæ sedis.

Anno

Anno 740. tempore Gregorii III. mirabile est quod hoc anno actū ab Ina, Angliæ Rege, refert Polydorus Virgilius in Anglicana Historia, recentiora etiam recensens, officia autem ejus Regis, inquit, pietatis plena, infinita produntur, & illud inprimis, quod regnum suum Pontifici Romano vectigale fecerit, singulis argenteis nummis, quos denarios vocant, in singulas domos impositis. Fecit autem idem ejus exemplo (ut opinor) ductus, Offa Merciorum Rex, qui non multum post tempus regnavit. Fuit is annus salutis circiter 740. Hoc vectigal, prout quidam scribunt, auxit post hæc Ethelwolphus seu Atulphus rex, qui ut proximo libro demonstrabitur, totius ferè Insulæ Imperium obtinuit. Et mox: omnis Anglia hoc tempore istud vectigal pietatis & religionis causa Romano Pontifici pendit, domesticatim collectum, & nummi illi argentei vocantur à vulgo *denarii* B. Petri, quos Pontificius Quæstor, quem non inscienter collectorem nuncupant, exigit.

Anno 857. tempore Benedicti III. Hoc anno, inquit, Balduinus Junius p. 540. contigit obitus regis occidentalium Saxonum in Anglia religiosissimi Ethelwulphi, qui inter alia piè legata trecentas denariorum manculas (sic appellat autor Matthæus Westmonasteriensis) annuatim legavit basilicis Apostolorum, ducentas quidem ad luminaria, centum verò universali Papæ ad eleemosynas ampliandas.

Bodinus de Repub. l. 1. p. 171. *Reges Anglorum vasalli Pontificis Romani.* Antea quidem Reges Anglorum fidelitatis jusjurandum regibus Francorum sine exceptione dederunt, cum amplissimas hujus imperii provincias ac beneficia fructuosissima regibus nostris accepta ferrent, ut meritò sese Vasallos ligios Francorum confiterentur. Angliam tamen & Hiberniam summa potestate regebant, quousque Johannes, qui fraude in regnum invaserat, se regnumque suum ac subditos omnes dedidit in Romani Pontificis potestatem anno 1212. contracta solenni fiducia principum ac subditorum consensum: nec tantum se Pontificis Romani Vasallum, sed etiam ærarium professus est, ac promisit annui tributi ac census nomine quatuor aureorum millia præter tributum illud, quod ab Ina Rege Anglorum promissum est, mille marcas sterlingorum anno 740. idq; à singulis familiis exigebatur, quod vulgò *tributum S. Petri* appellabant. Legatus Innocentii III. Pontificis Romani, primus à Rege Johanne fidem accepit: anno 1213. præsente Cancellario, seu Angliæ Pontificibus ac totidem comitibus infinitaque populi multitudine consentiente.

ſentiente. Extat adhuc apud nos formula fiduciæ, quam ex actis Vaticanis expreſſam legimus. Ac tametſi Thomas Morus, Anglorum Cancellarius, negaret regnum Anglorum eſſe in fiducia Pontificis Romani, nihilominus Henricus ipſe VIII. Legato Pontificis Romani jusjurandum fidelitatis dedit. Tributum autem utriuſque generis exigi ac ſolvi non ante deſiit, quàm Henricus VIII. anno 1534. Romani Pontificis ſervitutem ac religionem excuſſiſſet.

Id autem animadverſione dignum eſt, quod in formula fiduciæ rex Iohannes ſuorum ſcelerum veniam ſupplex à Legato Pontificis Romani precatus eſt, quo planum fit, patrocinium illud Pontificis Romani quæſitum eſſe ad elevandum immane parricidium, quod in Arturum fratris filium, ad quem ſceptra regni ſucceſſorio jure pertinebant, crudeliter admiſerat, ne ſacris à Pontifice Romano interdiceretur.

II. Aragonia.

TArraconenſe regnum Romanis Pontificibus jampridem reges Aragonum accepto tulerunt, ut videre eſt in formula fiduciæ ac jurisjurandi, quod Petrus rex Aragonum Innocentio III. Pontifici Maximo præſtitit his verbis: Ego Petrus, Rex Aragonum, Comes Barcinone, Dominus Montis peſſulani, cupiens præter Deum principali beati Petri & Apoſtolicæ ſedis protectione muniri, tibi reverendiſſime Pater & Domine, ſumme Pontifex Innocenti, & pro te ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ & Apoſtolicæ ſedi *offero regnum meum*, illudque tibi & ſucceſſoribus tuis in perpetuum pro remedio animæ meæ & primogenitorum meorum conſtituo *cenſuale*, ut annuatim de Camera regis ducenta quinquaginta Maſſimitinæ Apoſtolicæ ſedi reddantur: & ego ac ſucceſſores mei ſpecialiter & fideles & obnoxii teneamur: hac autem lege perpetua ſervandum forum decerno, quia ſpero & confido, quod tu & ſucceſſores tui, quaſi beati Petri manibus in regem duxeris ſolenniter coronandum. Actum Romæ, anno Chriſti 1204.

Bodinus de Repub. l. 1. p. 186.

Illud quidem Tarraconenſe Regnum Pontificibus Romanis oblatum eſt ab Aragoniæ regibus, ne ob ſcelera & parricidia vapularent: ſed Sardiniæ & Corſicæ regnum à Pontificibus eſt ad reges Aragoniæ delatum, ut ſolent Pontifices aliena magnificè largiri. Id autem perſpicitur ex hac fiduciæ formula, quam ex archivis Vaticanis deſcriptam habemus. Pontifex Maximus de fratrum ſuorum aſſenſu dat in feudum

regnum

regnum Sardiniæ & Corsicæ, proprietatem Ecclesiæ Romanæ, &c. per Capam auream te præsentialiter investimus, &c. ita tamen, quod tu & successores tui præstabitis homagium ligium vasallagium plenum & fidelitatis juramentum, &c. & centum equites armatos, & uno equo ad arma, & duabus equitaturis ad minus per quemlibet, & quingentis peditibus terræ vestræ de Aragonia cum gagiis per trimestre, à die quo intrabunt terram Ecclesiæ, &c. & insuper censum duarum millium marcarum argenti bonorum & legalium sterlingorum, ubicunque fuerit Romanus Pontifex in festo beatorum Petri & Pauli, annis singulis sub pœna excommunicationis post quatuor menses, &c. & post tertium terminum, si non solveris, tu hæredesvé tui à dicto regno Sardiniæ & Corsicæ cadetis ex toto, & regnum ad Romanam Ecclesiam revertetur.

Huic consimile jusjurandum præstitit Jacobus Rex Aragoniæ anno 1453. addita cautione, ut Leges, quæ à regibus antea latæ fuissent, abrogarétur, & ut Pontificem Maximum Ordini Ecclesiastico provocare à regis sententia liceret. Eodem jurejurando Ferdinandus & Alphonsus seipsos obligarunt, ac fiduciam renovarunt anno 1445.

Aragonia vectigalis Papæ anno 1204. Balduino Junio part. 4. p. 513.

III. Bohemia.

ANno Christi 1073. cum Vratislao Gregorius VII. egit epist. 38. ut censum Apostolicæ sedi persolveret pro Ducatu Bohemiæ, ut se facturum voto nuncupato promiserat, quod & ipsum præstitisse, aliæ ejusdem Pontificis ad illum, anno sequenti redditæ literæ docent 2. epist. 7.

Balduinus Iunius part. 4. p. 254.

IV. Dania.

ANno Christi 1062. sub Alexandro II. regnabat tunc in Dania Sueno Rex, ad quem ejusdem Alexandri Papæ extat epistola, seu potius fragmentum ex ea in Vaticano Codice, qui inscribitur Liber censuum, qui exegit censum, quem majores ejus Apostolicæ sedi persolvere ex eodem regno consueverant.

V. Gallia

ANno 774. sub Hadriano Pontifice & Carolo Magno feria quarta in Ecclesia B. Petri in colloquium convenere, ibi Pontifex eum monuit

Iunius part. 3. p. 272.

& constanter obsecravit, ut, quod Pipinus pater, & ipse cum Carolomanno fratre, & omnibus Francorum magistratibus & Optimatibus promiserat B. Petro, & ejus Vicario (sic sæpius Papā appellat Anastasius) ac Stephano sanctæ memoriæ, cum in Franciam perrexit, de diversis civitatibus & territoriis tradendis in perpetuum possidendis, id omninò perficeret. Tabulas ejus sponsionis Carolus sibi recitari jussit, & absque cunctatione cum omnibus suis judicibus probavit.

Quo facto Etherio præsenti suo Notario mandavit, ut eam donationem nova altera cumularet per designationem confinium: id est à Lunis cum Insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Bardone, inde in Verceto, deinde in Parma, deinde in Rhegio, & exinde in Mantua & Ponte silicis, simulque universum Exarchatum Ravennatium, sicut antiquitùs erat; atq; provincias Venetiarum & Istriæ, nec non cunctum Ducatum Spoletanum, & Beneventanum (ipsa sunt verba Anastasii) quam donationem propria sua manu ipse Christianissimus Francorum Rex corroborans, &c.

In chronico de regibus Francorum Paris. 1548. Verùm anno Christi 1302. odium & inimicitia Bonifacii VIII in Philippum pulchrum extitit. Mira hominis impudentia fuit, qui regnum Galliæ, Pontificiæ Majestatis beneficium asserere ausus est. Verùm multò stolidiores esse puto, qui disceptant, an tantum liceat Pontifici?

VI. Jerusalem.

Bodinus l. 1. de Repub. p. 211. Quantam ad Palestinæ ac Syriæ regnum attinet, Godefridi Bononiensis ac sociorum opibus partum, constat regem eo nomine, se Pontificis Romani fiduciarium professum esse: id etiam catalogo Romano comprehensum legimus, & qui nunc sacri Ordinis Equitum Hierosolymitanorum Magister appellatur, fiduciarius est, obsequentissimus Pontificis Romani, eique summam potestatem ac summum jus vitæ ac necis in equites accepto ferro consuevit.

VII. Hungaria.

Bodinus de Repub. p. 210. Præter ea regna, quæ diximus, Neapolin, inquam, Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Aragoniam, Baleares Insulas, Hesperides, Palestinam, quorum reges aut fiduciarii aut vectigales fuerunt, regnum etiam *Hungariæ*, & utramque Pannoniam Pontificum Romanorum beneficio, a regibus teneri jactabant, ut quidem catalogo Feudorum Ecclesiæ Romanæ

Hunga-

Hungaria continetur. At in Vaticanis Actis legi fiduciariæ formulam, qua Ladislaus I. rex Hungariæ Benedicti XII. pontificis romani fiduciarium se profitetur, ab eoque coronam ac sceptra suscepturum promittit. Laodislao verò II. Regi Hungariæ, quod Pontificis Romani Legatis minus paruisset, sacris interdictum est, nec aliter veniam obtinuit, quàm si centum argenti pondo, annui census nomine, pontifici romano dependeret: in iisdem tamen actis Vaticanis extat intercessio Principum Hungariæ adversus Pontificis Romani Legatum anno 1308. qua cum diceret, Stephanum I. Hungariæ regem à Pontifice romano coronam regiam accepisse, acerrimè restiterunt, neque id Romano Pontifici jus esse denunciarunt: nec tamen se prohibere, quo minus rex Hungariæ, si vellet, à pontifice Romano coronam consequeretur. S. Stephanus Rex Hungariæ donavit regnum Hungarorum Romanæ Ecclesiæ, Junius part. 4. p. 143.

VIII. Polonia.

ANno Christi 1013. sub Benedicto VIII. Quod autem audisti, se Boleslaum excusasse, quòd non misisset censum promissum apostolicæ sedi, erat census iste ab exordio (uti apparet) conversionis Polonorum gentis pietatis ergò persolvi promissus annis singulis principi apostolorum, & ejus loco ipsius successori romano pontifici. *Balduin. Junius part. 4. p. 163.*

Bodinus l. 1. de repub. p. 210. Lacoldus Poloniæ Dux coronam regiam ac regium nomen à Johanne XXII. summo Pontifice adeptus est, ea lege, ut annuum tributum à regibus Poloniæ Pontificis romani ærario penderetur, quod *lucerna D. Petri* adhuc erogatur.

Poloni à papa nomen Regis quærunt, Junius part. 4. p. 142.

Pag. 199. Regnum Poloniæ factum fuit feudale à Casimiro.

IX. Portugallia.

ANno Christi 1179. sub Lucio II.

Junius part. 4. p. 465. Eodem anno Alphonsus I. Dux Portugalliæ ab Alexandro III. Papa, titulū regis accepit, ob res adversus Saracenos præclarè gestas. Qui cum jam antea sub Lucio II. Romano pontifice Ducatum suum vectigalem fecisset Romanæ Ecclesiæ sub annuo censu unciorum auri quatuor, rursum hoc tempore nova dignitate insignitus

obtulit regnum suum eidem Ecclesiæ, sub cujus jugiter protectione consisteret persoluturum in perpetuum, annis singulis, loco census, duas auri marchas.

X. Russia.

BAronius tom. 7. p. 676. 680. A Romana Ecclesia accepit regnum Ruthenorum Demetrius.

XI. Sicilia.

IN actis Pii II. Pontificis Romani Johannes Gobellinus p. 62. Hoc regnum (Sicilia) directo jure ad Ecclesiam Romanam pertinet.

VI. Decretal. Innocent. IV. c. 3 p. 379. Regnum Siciliæ est speciale patrimonium beati Petri.

Balduinus Iunius part. 4. Chronic. p. 313. ad annum Christi 1097. Urbani II. de ipso rerum usu in Sicilia, cæterisque ad easdem quæstiones pertinentibus.

Vide latius Baronium Cardinalem, quibus appareat quantam scriptis omnibus reclamantibus, juribus omnibus contradicentibus, cœlo terraque testantibus, Apostolica sedes in Sicilia patiatur injuriam, & inauditam hactenus inter Catholicos ignominiam subire cogatur: cum jam à tempore Caroli V. in temporali Dominio *Domina* ignoretur, & in spirituali nesciatur universalis Ecclesia: rebus ipsis (quod est gravius) in deterius prolabentibus; ipsaque inde misera Ecclesia Sicula vergente ad perniciem, ac denique illis ingenti se periculo committentibus, qui contra tot Romanorum Pontificum antea & postea data diplomata, uno innixè depravato, omnino conciso, nunquam ab aliquo successorum approbato diplomate, eodemque etiamsi germanum ac legitimum fuisset, jam in Rogerii hæredibus desinente, nullius alterius Romanorum Pontificum confirmatione roborato, imò contrariis penitus constitutionibus rescisso & abolito, post tot secula oblivione sepulto, à nemine regum, qui contra sedem Apostolicam pugnaverunt, vel nomine enus cognito, ne dum exhibito vel citato, contra Romanam Ecclesiam, Matrem suam Dominamque præsumunt defendere, infaustò usurpatam, & nulla ratione tolerabilem Monarchiam, renue-

renueritque eidem, vel in ijs, quæ juris divini, naturalis, canonici communisque sint, parere.

Sicilia, Calabria, Apulia, Patrimonium Petri, Junius part. 4. pag. 493.

Quid de *donatione Constantini* Magni Nicolaus Cusanus (testimonio Bellarmini, vir æque pius ac doctus) crediderit, libet audire scribentem de Concordantia Catholica l. 3. c. 2. Hanc radicem, quo ad potui, investigavi, præsupponens hoc velut indubitatum esse, Constantinum talem Donationem facere potuisse, quę tamen quæstio nec soluta est hactenus, nec solvetur verisimiliter unquam, sed in veritate supra modum admiror, si res ita est, eò quod in authenticis libris & in historiis approbatis *non invenitur*. Idem: sed de Donatione temporalis Dominij aut Imperij occidentis *nihil ibi penitus continetur*: &: ex istis constat, Constantinum Imperium per Exarchatum Ravennatem, urbem Romam & occidentem *minimè Papa dedisse*. &: Romanos Pontifices legimus Imperatores fateri Dominos. Paris. pag. 2, &c.

Pag. 55. Et ut breviter dicam, nullibi contrarium legi quin usque ad illa præfata Pipini tempora Imperator remanserit in possessione locorum prætactorum. Nec unquam legi aliquem Roman. Pontificum usque ad tempora Stephani II. in illis locis nomine S. Petri aliquid juris præsumsisse habere: *hæc credo esse vera* non obstante famigera opinione de contrario, quę in *palea* habetur, Constantinus 96. Dist. Quoniam absq; dubio si non fuisset illud dictamen *Apocryphum*, Gratianus in veteribus codicibus & canonum collectionibus invenisset, & quia non invenit, non posuit. Unde, quæ postea addidit pro *palea* ita illam *confictam scripturam* posuit sicut multa alia inveniuntur ex apocryphis libris inscripta. Ego etiam ad longum hanc scripturam in quodam libro inveni, quæ multò plus continet, quam ea, quæ in Decreto ponitur, loco præallegato, & diligenter eam examinans, reperi ex ipsamet Scriptura, argumenta manifesta *confictionis & falsitatis*, quæ pro nunc longum & inutile foret his inserere. Tantum Cusanus.

Hoc tamen Donationis Constantinianæ privilegium non sine rubore legunt ipsi net Romani proceres Romanęque Monarchiæ cordati defensores. Non quia in eo imposturam agnoscunt, quæ tamen in multis fat est crassa & palpabilis (quis enim eo tempore Constantini Patriarcham fuisse Constantinopolitanum asserat? quando ne dum Con-

ſtantinopolis vocabatur: & Byzantinus Epiſcopus ne Metropolitanus quidem erat, ſed Heracleenſis metropolis Suffraganeus. Sed quia privilegium hoc plurimum derogat Pontificiæ Maieſtati, dum primatum ſuum Romana ſedes ad Imperialem conceſſionem reduci erubeſcit, & diadematis, purpuræ, aliarumque pomparum uſum, à ſola audit Imperiali donatione totum pendere.

Quod ſicut veriſſimum eſt, vel ipſo Bernhardo magno id atteſtante, dum ait, de conſiderat. l.4.c.3. in his Eugenium non Petro, ſed Conſtantino ſucceſſiſſe, ita facile hoc privilegium defenderent Hieromonarchici, & à ſuſpicione impoſturæ liberarent, niſi Romanam Monarchiam in Chriſtum autorem ſibi reducendam eſſe jam ſtatuiſſent, ſed actum agunt. Libenter præterea cedunt beneficio hujus privilegij, quia donationes urbis & provinciarum ac totius occidentalis Imperii Papæ factas tueri non poſſunt, & jam libentius ad Caroli & Ludovici donationes ſeſe recipiunt.

Melchior Canus Epiſcopus Canarienſis, Hiſpanus, Locorum Theologicorum lib.11.cap.5. p.319. ita ſcribit: Laurentium Vallam ſcimus integro libro adverſus receptam, communi opinione ſententiam declamaſſe. Juriſperiti, quæ vulgò circumfertur, ejus Donationis formula eam commentitiam eſſe ſatis indicant, cum *palea* inſcriptiones denotant. Euſebius, Ruffinus, Theodoretus, Socrates, Sozomenus, Eutropius, Victor, cæteriq; probatæ fidei auctores, qui omnia Conſtantini geſta ſcripſere diligentiſſimè, non modò nullam Donationis ejus mentionem faciunt, ſed tradunt etiam, Orbem Romanum ſic inter tres illius filios diſtributum, ut Italia uni eorum tota contigerit.

Imperium Romanum dependere, à Papa, Conſtans eſt Canoniſtarum opinio, inprimis Panormitani, ſcribentis Tom. 1. pag. 154. b. ſuper prima primi, de Electione, Imperator recognoſcit Imperium à papa.

Panormitanus Conſilio 82. Imperium hodie dependet ab Eccleſia, Imperator non recognoſcit imperium à populo Romano, ſed ab Eccleſia.

In Annalibus Bojorum Clariſſ. Hiſtoricus *Andreas Brunner* part.3. pag.591. ad annum Chriſti 1157. de Henrico Leone, Henrici Superbi filio Duce Bavariæ ita ſcribit: Legatos Rolandum & Bernardum, ambos Cardinales obvios habuit, qui Pontificis literis in publico Procerum con-

confessu recitatis, scintillas scilicet sparserunt illius incendij, quo paulò post Respub; Christiana conflagravit. Aurem ea epistola pervellebat Imperatori Adrianus, ut meminisset; Imperij insigne beneficium summi pontificis esse. Ad eam vocem ut arrogantiorem Cæsar Senatusq; Procerum omnis cohorruit, quasi precarium Imperium Romani pontificis Clienti & Beneficiario objectaretur, quod ne suspicari temerè viderentur, exaggerata ad invidiam Innocentii Pontificis pictura est, qua Lothar j Cæsaris inaugurationem in Laterano factam prodidit cum hac epigraphe:

Rex venit ante fores, jurans prius Vrbis honores,
Post homo fit Papa, sumit quo dante coronam.

Eam cum induci Fridericus olim postulasset, pontifex in eam usque diem promissis non steterat. Id cum usurpandi firmandique juris causa factum traduceretur, passimq; literæ voces velut servitutem abominantium jactarentur; Legatorum alter etiam ipse commotior palam rogavit, unde nam tandem allapsum in caput Cæsaris diadema existimarent, si in eo *beneficium* Pontificis agnoscere verecundarentur? Cujus dicti acerbitatem Otto Wittelspachius, qui proximus astabat, ulturus ferro fuerat, nisi Fridericus jam cervici imminentem repressisset. Idem tamen submotis legatis & in urbem rejectis, plenam tristium querelarum epistolam per omnem Germaniã sparsit; qua hostes Reip. declaravit, quicunque Imperij insignia Beneficium pontificum appellassent.

In Excubijs tutelar.bus idem Brunner. p. 290. de Ludovico Bavaro πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων ita scribit: desperato obtinendæ æquitatis Septemviros ad Senatusconsultum condendũ excitavit, quo statueretur, Imperium Romanum sacrosanctum, & proprium Dei munus nulli hominum esse obnoxium. Septemviralibus Comitijs ritè lectum, Regem Cæsaremq; jure quoque optimo esse, Romani Pontificis approbationem, consensum confirmationemq; ut pompas arbitrarias ad summam rei & conciliationem Majestatis non pertinere.

Cæterùm in vita Bonifacij VIII Pontificis Romani ita scribit Papirius Massonus l. 5. p. 262. 263. Sunt iræ Regum plusquam leoninæ, præsertim cum graves eos causę impellunt, ut Philippum videntur impulisse, cùm Bonifacius non Galliæ solùm, sed mundi Dominum, ut Antonini verbis utar, se esse prædicaret, Pontificiaque autoritate in perniciem abuteretur. Igitur cũ anno millesimo trecentesimo ex omni ferme Europa con-

concursus Romam factus esset, pietatis causa, ob consequendam à mortalibus delictorum suorum liberationem, Bonifacii jussu publicatam, accidit anno insequente ut pestifera orbi terræ discordia inter illum ac Philippum regem exoriretur, cum Bonifacius, ut ante dixi, mundi Dominum se diceret; Philippus moneret, ne eo loquendi genere in perniciem regni sui uteretur. Cum id facere recusaret, vetuit pecuniam è Gallia Romam deferri: admonitus ab Episcopo Romano ut interdictum solveret, mutare sententiam noluit, nunciumq; Galliæ finibus statim excedere jussit. Tunc Bonifacius sententiæ in regem regnumq; ferendæ consilio omnes regni antistites, Theologosq; & Jurisconsultos celeberrimos, ut Romam proficiscerentur, publicè citavit. Verùm à rege ne id facerent, impeditum est, ipseque ad futurum Concilium provocavit adversus Bonifacium, quasi hæresis reum, appellationemque & capita in Bonifacium scripta, Lutetiæ in templo Virginis pronunciari per Petrum Flotam Consiliarium jussit. Irritatus illo facto Bonifacius plures Galliæ antistites exauctoravit. At verebatur Philippus, ne quas diras in se regnumque suum Pontifex jacularetur, itaque in finibus regni stationem custodum posuit, qui prætereuntes excuterent, ne quam hujusmodi sententiam secum ferrent. Interim Guilielmum Nogaretum Equitem anno millesimo trecentesimo secundo in Italiam misit, ut conatus Bonifacii insigni audacia reprimeret.

Mercurius Italicus D. Henrici à Pflaumern p. 299. Imperatorum dono Pontifices urbis Imperium accepere, tenentq; hodie.

Concludimus exercitium hoc acroamate Isidori Pelusiotæ ita li. 2. Epist. 246. scribentis: Apostolorum tempore nulla erant templa. Et: Ego verò, si mihi optio daretur, temporibus illis fuisse mallem, in quibus templa quidem non perinde ornata erant, Ecclesia autem divinis ac cœlestibus gratijs undique cincta & redimita erat, quàm his nostris, in quibus templa quidem omnis generis marmoribus cohonestata sunt, Ecclesia autem spiritualibus illis gratiis nuda & vacua est.

De Idololatria.

Æneas Silvius Epist. 109. p. 143. Qui creaturam Deo præponit, Idololatra est.

Pag. 318. JOhannes Damascenus in vita Sanctorum Barlaami Eremitæ & Josaphati Indiæ Regis apud Heribertum Rosvveidum, Idololatrarum amentiam ita quondam descripsit: Non vos pudet, miseri, atq; ignis sempiter-

piterni cibus, Chaldaiciq; generis similitudinem gerentes, non vos, inquam, mortuas statuas, humana manu extructas adorare pudet? Cœlum enim lapidem aut lignum aut fabrili arte politum, Deum nuncupatis: ac dein eximium taurum, aut aliud fortaßè ex pulcherrimis cujusque generis animantibus assumentes, mortuo numini, qua væcordia estis, immolatis. Atq; victima Deo tuo præstantior est. Nam illum homo elaboravit, Deus autem animal procreavit. Ac propterea etiam brutum animal te, qui ratione præditus es, prudentia & sagacitate antecessit: illud enim eum, a quo alitur, novit: tu contra ejus, à quo ex nihilo productus es, cujusq; beneficio vivis & conservaris, ignoratione laboras. Ac Deum appellas, quem paulò ante ferro verberari, atq; igne conflari, & malleis tundi videbas, quem argento atq; auro cinxisti, atq; à terra in altum sustulisti, proptereaq; in terram abjectus, abjecti lapidis abjectus es adorator, non Deum adorans, sed mortua, & animæ expertia manuum tuarum opera. Imò verò ne mortuum quidem æquum est simulachrum appellare: verum novum quoddam ac tanta amentia dignum nomen excogitare par est. Nam lapideus comminuitur, testaceus confringitur, ligneus corrūpitur, æreus rubigine inficitur, aureus & argenteus conflatur. Quin ēt Dij tui partim exiguo ac vili, partim sūmo pretio venduntur. Neq; n. ipsis divinitas, neq. materia pretiū dat. Atqui Deū quisnā emere aut vendere queat? jā quonā pacto Deus appellatūr qui motus expers est? an non illud cernis, nec eum qui stat, unquā sedere, nec eum qui sedet, unquā stare? pudeat te, ô væcors! manum ori appone, ô stulte, qui res hujusmodi laudas. Etenim in veritate aversus falsisq; picturis deciperis, atq; in fraudē induceris, statuas videlicet effingens, rebusq; manu tua effectis, Dei nomē attribuis. Respice miser, atq; illud intellige, te Deo absq; te facto, antiquiorem esse, cujus tandem furoris ista sunt? Hoccine tibi persuasisti, te, cum homo sis, Deum efficere posse? Quî tandem istud fieri queat? quocirca non hominem efficis, verùm hominis aut cujuspiam animantis formam, non lingua, non faucibus, non cerebro, aut una aliqua interna parte præditam: ac proinde ne hominis quidem aut animantis similitudo est, sed inutilis quidem res, ac vanitatis plena. Quid igitur rebus sensus expertibus blandiris? quid mente carentibus & inanibus assides? nisi Latomi aut architecti aut malleatoris ars adesset, Deum non haberes. Nisi custodes præstò essent, Deum tuum amisisses. Nam quem postea stolidorum hominum copiosissima urbs tanquam Deum, ut ab eo custodiatur, obsecrat,

Sacrificulus in Patru, est creator creatoris sui.

cum eo ipso pauci custodes ne surripiatur, remanent. Ac siquidem ex argento vel auro constet, diligenter custoditur: si autem ex lapide, aut argilla, aut alia quadam viliori materia, seipsum custodit. Ita de vestra sententia valentior est is, qui ex argilla, quàm qui ex auro conflatus est. An non igitur optimo jure vos stultos & cæcos ac stolidos homines irridere, vel potius luctu prosequi possumus? quippe opera vestra furorem potius, quàm pietatem redolent. Nam qui rei militari studet, statuam ad militaris speciei similitudinem expressam, ac certo loco positam, Martem nuncupat: qui autem mulierum amore ad insaniam usque flagrat, animæ suæ cupiditatem pictura informans suum Deum efficit, Veneris scilicet nomine eum appellans. Alius rursus temulentiæ suæ causa, efficto simulachro constituerunt. Ita Ethnici interdum in eum errorem inciderunt, ut Soli, Lunę, & sideribus, nempe quibus neq; pulchrius quidquam, neq; salutarius cogitare poterant, divinitatem tribuerent. Deinde à cœlo delapsi, Deum in terrenis sordibus, & impuris voluptatibus, in monstris horrificis inquirere & investigare cœperunt, atq; tandem impurissima religione constituta, finem ulterius progrediendi sibi statuendum esse decreverunt, quasi jam fuissent id, quod ardentissimè concupierant, felicissimè consecuti. Itaque vero Deo furenter & impiè neglecto tanta dementia vexati sunt, ut etiā flagitijs, horrificis monstris & quadrupedum & serpentium simulachris immolarent, & furias etiam atque adeò feritatis sempiternæ truculentiam, honoribus divinis afficerent. Alij ignem pro numine colebant, quem appellabant Vulcanum: alij æthere sive aërem, quem nuncupabant Jovem aut Junonem, alij aquā, quem Neptunum nominabant, alij gyrum stellarum, qui à diversis figuris animalibus positiones & cursus distribuebant astrorum : alij Solem pro Deo venerebantur, quem Phœbum seu Apollinem vocabant: Alij Lunam, quam Dianam vocitare solebant: tali enim errore decepti, virtutem Omnipotentis Dei falsis figmentis suis adscribebant, ut quidā poetarum gentilium tribus versibus ita terminaret, dicens;

Tot numero talique Deus simulachra figuris
Imposuit cœlo, perque atras sparsa tenebras
Clara ruinosa jussit dare lumina noctis.

Rabanus Maurus Tom.3.p.383. Quod si neq, cœlum, neque terra, neque mare, quæ mundi partes sunt, Dii esse possunt, ergo nec mundus quidem totus, Deus est.

Hinc

Hinc Gregorius Nazianzenus Orat. 39. in S. lumina p. 602. Idololatræ sunt execrabiliores ob eorum, quæ venerantur atque adorant vilitatem, ita ut minus quoque sensus habeant, quàm ipsa sua numina, tantumque ea stupore ac væcordia superent, quantum ab ijs, quæ adorant, vilitate superantur. Idem definit Idolorum cultum adorationisque à creatore ad creaturas translationem.

Orat 38. in Christi nativitatē p. 590. Ethnici sapientiores, non ipsas imagines, sed Deum in imaginibus coluerunt: ita enim *Arnobius* inducit gentes loquentes l. 6. p. 120. Sed erras & laberis, nam neque nos æra, neque auri, argentique materias, neque alias, quibus signa confirmant, eas esse per se Deos, & religiosa decernimus numina, sed eos *in his* colimus Deos, per simulachra veneramur.

Jam ergò breviter dispiciamus, an Pontificij Idololatriam induxerint? audite, judicate.

Isidorus Hispalensis l. 8. Originum c. 10. p. 69. Idololatria, Idolorum servitus seu cultura interpretatur. Nam λατρεία Græcè, Latine servitus dicitur, quæ quantum ad verā religionem attinet, non nisi uni & soli Deo debetur. Hanc sicut impia superbia sive hominū sive dæmonū sibi exhiberi vel jubet vel cupit, ita pia humilitas vel hominū vel angelorum sanctorum sibi oblatam recusat, & cui debetur, ostendit: idolum autem est simulachrum, quod humana effigie factum & consecratum est, juxta vocabuli interpretationem: εἶδος enim Grecè formam sonat, & ab eo per diminutionem Idolum deductum, quod apud nos formulam facit. Igitur omnis forma vel formula idolum se dici exposcit. Inde Idololatria omnis circa Idolum famulatus & servitus. Quidam verò Latinè ignorantes Græcè imperitè dicunt Idolum, ex dolo sumsisse nomen, quod Diabolus creaturæ cultum divini nominis invexit.

Basilius Magnus epist. 74. pag. 458. Idola appellatione Dei denominat.

In epistola prima Canonicâ p. 495. debes Idololatras hic intelligere præstigiatores: Christiani enim, qui Idolis sua sponte sacrificarunt, debent tota vita pœnitentiam agere.

Gregorius M. Tom. 4. l. 7. Indictione secunda, epist. 54 p. 271. Scio quidem, quod imaginem Salvatoris nostri non ideò petis, ut quasi Deum colas, sed ob recordationem filij Dei, ut in ejus amore calescas, cujus te imaginem videre desideras, & nos quidem, non quasi ante divinitatem an-

te illam imaginem prosternimus, sed illum adoramus *per imaginem*, aut natum aut passum, sed in throno sedentem *recordamur*.

Possevinus Bibliothecæ selectæ l.11. p.456. Unde Christiani non colunt, neq; adorant Imagines credentes *in eis* virium, aut potestatis aliquid inesse, sed adorant & venerantur Deum ipsum & Jesum Christum, filium eius in cruce & aliis imaginibus adumbratum: & crucê ac cæteras imagines colunt & venerantur, ea ratione, qua figuræ sunt, nobis Deum & Jesum Christum ejus filium referentes.

Pari ratione Concilium Tridentinum sess. 25. de sacris imaginibus p.202. loquitur: Imagines porrò Christi & Deiparæ Virginis, & aliorum sanctorum in templis præsertim habendas & retinendas, eisque debitum honorem & venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in ijs divinitas vel virtus propter quam sint colendæ, vel quod ab eis sit aliquid petendũ, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat à gentibus, quæ in Idolis spem suam collocabant, sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illas repræsentant, ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus & procumbimus, Christum adoremus, & sanctos, quorum illi similitudinem gerant, veneremur.

Quis autem honor sit debitus Imaginibus Christi, Deiparæ, sanctorum, nec Concilij Tridentini patres, neque Præses & Judex Pontifex Romanus determinare ausus est: sed Jesuitæ (oculi mentis Papæ) nobis reliquerunt.

Ita autem scribit *Bellarminus* de imaginibus sanctorum l.2. c. 20. p. 328. secunda opinio est, quod *idem honor debeatur Imagini & exemplari*, & proinde Christi imago sit adoranda cultu Latriæ: B. Mariæ, cultu hyperduliæ, sanctorum aliorum cultu duliæ. Ita Alexander, B. Thomas, Cajetanus, Bonaventura, Marsilius, Almain Carthusian.s, Capreolus.

Anno 1612 Bellarminum sequuntur Jesuitæ cæteri, Suarez, Gregorius de Valentia: ante Jesuitas Synodus vii 1. p.455 editionis Romanæ. Constantinus Episcopus Constantiæ Cypri statuit, se amplecti honorabiliter sanctas & venerabiles imagines & latriam, id est servitutem soli consubstantiali & vivificæ Trinitati debitam, impendere.

Quicquid universale Concilium decernit, illud pro indubitato est tenendum.

Imagines Christi τῇ λατρείᾳ colendas esse universale Concilium

VII. de-

VII. decrevit, testimonio & approbatione Constantini Episcopi Constantiæ Cypri.

Ergò, imagines Christi τῇ λατρείᾳ esse colendas pro indubitato est tenendum.

Quantò verò rectiùs Constantinus Imperator, teste Sozomeno lib.2.cap.3.p.250. Cum initio gentilis esset, postea tamen Christianus factus, quanquam omnia alia religionis nostræ instituta probabilia optabat, sanctam tamen crucem salutis omnium causam, οὐ προσεῖπε, adorare nolebat.

Quin etiam clavos, quibus Christi manus cruci affixæ erant, Constantinus consecutus in fræna curat & galeam fabricandos, illisq; in bello gerendo utitur. Socrat. l. 1. c.13. p.527.

Imperatoris mater, cum id, quod erat in optatis, ad hunc modum didicisset, clavorum partem in Imperatoris galeam artificiosè includendam curavit, quo capiti filii consuleret, & hostium tela depellerentur: partem equi illius fręno adinsuit, quo Imperatorem tutum ac securum redderet. Idem habet Sozomenus lib.2.c.1.p.227. Theodoret. l.1.c.18 p.34

Si Constantinus M. fuisset benè institutus Catholicus tum singulis diebus, quibus in equum ascenderat, frænum ac galeam suam latriâ coluisset, quia typus & antitypon eodem genere latriæ coli debent, teste D. Thoma & Schola patrum Soc. Jesu.

Iacobus Simanca, Episcopus Hispanus in Catholicis Institutionibus tit.32. de Idololatria p.246. Est Idololatria, inquit, cultus Deo debitus creaturæ exhibitus, vel est honor divinus exhibitus creaturæ repræsentatæ per aliquam sensibilem formam seu figuram, quæ dicitur Idolum. Roma 1575

Neq; tantum committitur cum simulachra coluntur, sed etiam cum creaturæ loco creatoris divino cultu honorantur. Hoc autem peccatum in Exodo maximum esse dicitur: quia sicut in terrena Republ. gravissimum est, regium honorem alteri, quàm vero Regi impendere: sic maximum crimen esse videtur, si quispiam divinum honorem exhibeat creaturæ, quæ quantum in te est, alium Deum facit, & minuit principatum veri Dei, & *exæquat creaturam Creatori*: ex Origene, Tertulliano, Alexandro ab Ales, Thoma Aquinate 2.2.q.93.p.248.

Idololatræ, lege divina Vet. Test. pœna mortis coercebantur, Exod.22. Deut.17.

Eadem veneratio exhibenda est imagini, quæ sanctis ipsis, Honor siquidem imagini exhibitus, ad prototypum refertur. Et qui adorat imaginem, adorat & sanctum illum, cujus forma & figura est imago.

Bellarminus de Ecclesia triumphante lib.2.cap.24.p.331. Ergò æque colitur creatura. atq; ipse Deus, quæ rectè idololatria est. Nam Idololatria non solùm est, cum adoratur idolum relicto Deo, sed etiam cum adoratur idolum simul cum Deo.

Chrysost. in 1. ad Corinth. Orat.16. Tom.4. p.403. Idololatræ quidam ex dimidia parte eligunt impietatem ut Samaritani.

Tom.4. ad Rom. hom. 7. p.51. Varii autem sunt Idololatriæ modi: & hic quidem Mammonam sibi Dominum, alius autem ventrem sibi Deum facit, alius aliam concupiscentiam perniciosiorem, at non ipsis sacrificas boves, quemadmodum gentiles? Sed quod multò pestilentius est, tuam ipsius animam pro victima offers: at genua non flectis, nec adoras? sed magis audiens dicto es, si quid præceperint, & venter & aurum, & concupiscentiæ, id genus alterius tyrannis: quando & gentiles hoc nomine execrabiles sunt, quod hominum affectus, Deos effecerunt: Concupiscentiam Venerem: Iram Martem: Ebrietatem Bacchum appellantes. At non Idola sculpis illorum exemplo? Verum majore cum animi studio, te ipse iisdem illis animi morbis submittis: quæ Christi membra sunt, ea meretricis membra efficiens, cæterisq; sceleribus coinquinans. Ob quod obsecro, absurditatis hujus magnitudine pensitato, Idolorum cultum ut devitemus. Sic enim Paulus avaritiam appellat, nec pecuniarum tantùm cupiditatem immoderatam, sed & appetentiam omnem malam, tum in vestium, tum in mensæ apparatu, denique rebus in cæteris: siquidem graviores certè quàm reliqui pœnas luituri sumus, nisi Domini legibus obtemperaverimus.

Chrysost. tom.2. in Matth. homil. 20. p.804. Sicut sancti domus facti sunt Christi, ita & impii domus sunt inimici, ædificati autem fuerant super arenam, id est, super inconstantiam infidelitatis. Si enim constantia fidei dicitur petra, rectè & inconstantia infidelitatis arena vocatur, i.e. Idololatria, quę per varias idolorum culturas semper dispersa est, aut certè super arenam, i.e. supercarnales homines ac infideles.

To.5. ad populum Antiochenum hom. 66. p.369. Sic idololatria principiũ cepit, cũ homines nimię supra meritũ haberentur admirationi: ita

ita tertium decimum Deum esse putavit Alexandrum Romanorum Senatus. Hic enim hanc habebat potestatem Deos creandi & decernendi. Cum igitur ei omnia Christi opera renunciata fuissent, misit gentis princeps interrogatum, an eis videretur, ut ipse Deus decerneretur. Illi verò non annuerunt, indignantes & ægrè ferentes, quod ante decretum & sententiam suam effulgens, Crucifixi virtus omnem terrarum orbem in sui traxisset venerationem. Pilatus.

Antidotarius Animæ de Veronicæ Sudario, pag.126.b.

Salve sancta facies nostri Redemtoris
In qua nitet species divini splendoris
Impressa panniculo nivei candoris
Data Veronicæ *signum ob amoris.*
Salve decus seculi, speculum Sanctorum
Quod quidem cupiunt spiritus cœlorum
Nos ab omni macula purga vitiorum
Atque nos consortio junge beatorum.
Salve vultus Domini imago beata
Lumen funde cordibus ex vi tibi data
Et à nostris sensibus tolle colligata.
Salve robur fidei nostra Christiana
Destruens hæreticos, qui sunt mentis vana
Horum auge meritum, qui te credunt sane
Illius effigie, qui rex fit ex pane.
Salve nostrum gaudium in hac vita dura
Labili & fragili cito peritura
Nos deduc ad propria. ô felix figura
Ad videndum faciem, qua est Christi pura.

In libro sacrarum Ceremoniarum primo, sectione 7. pag.39. legimus Urbanum V. Pontificem Maximum misisse ad Imperatorem Græcorum tres Agnus Dei, cum versibus infra scriptis. Venetiis 1516.

Balsamus & munda cera cum Chrismatis unda
Conficiunt agnum, quod munus do tibi magnum

Fonte

Fonte velut natum per mystica sanctificatum.
Fulgura de sursum depellit omne malignum,
Peccatum frangit, ut Christi sanguis & angit.
Prægnans servatur simul & partus liberatur.
Dona defert dignis, virtutum destruit ignis.
Portatur mundè, de fluctibus eripit unda.

Inde sic argumentamur.

Quicunque credit *Agnum Dei*, divina vi pollentem, fulgura depellere, peccata crimina frangere & angere, prægnantem servare, partum liberare, munera ferre dignis, destruere virtutem ignis, & de fluctibus demum undæ eripere, is est Idololatra.

Urbanus V. credidit Agnum Dei, divina vi pollentem, fulgura depellere, crimina peccata frangere & angere, prægnantem servare, & partum liberare, munera ferre dignis, destruere virtutem ignis, & de fluctibus demum undæ eripere.

Ergò Urbanus V. est Idololatra.

D. Eccius Dominica III. Quadragesimæ p. 380. Ubi notabile hoc est: quod quemadmodum nulla fuit ante diluvium Idololatria ita aliquando desitura est tota, quamvis nunc quoque ex bona parte cessavit, quando jam nec Turcæ, nec Persæ sunt Idololatræ: siquidem Æthiopes & Turcæ non adorant Mahometem suum pro Deo, sed magno amico & Propheta Dei.

Bellarminus de Christo l. 1. c. 8. p. 105. Post adventum Messiæ exterminandam Idololatriam.

Gregorius de Valentia sentit genuinam esse hanc rationem Idololatriæ, creaturæ divinum habere honorem, sicut Deo. Infelicia veterum Patrum ingenia, quorum hæsitantia non vidit pro uxore in alieni viri complexibus jacente, responderi posse hanc esse genuinam rationem adulterii, obsequium conjugale præstare alteri sicut conjugi. Quippe si negasset illa obsequium conjugale alteri hac mente præstitisse, ut pro marito eum haberet, dixissetque suam sententiam fuisse, ut ex ipso memoriam mariti renovaret, ut liberos susciperet in mariti gratiam, quemadmodum viro talem conjugem habenti, quidam apud Juvenalem dicit:

Satyra 9.

Nullum ergò meritum est ingrate, aut perfide, nullum
Quod tibi filiolus vel filia nascitur ex me?

firmissi-

firmissimo argumento absterfisset sibi & alteri eam labem, quam utriq; immerito aspergit Juvenalis, dum hunc adulterii nomine traducit, illam mœchæ, & omnem oblectandi calumniandique ansam accusatoribus præcidisset.

Proinde omnes imagines, quæ divino honore coluntur sunt idola.

Vitulus Aaronis aureus fuit imago veri Dei.

Vitulus Aaronis fuit idolum.

Ergò quoddam idolum est imago veri Dei.

Exod.32. Actor.7.v.41. Vitulum fecerunt per illos dies, obtulerunt sacrificium Idolo.

Testatur Michæ simulachrum libro Judicum c.17.v.5.& 18.v.31. quod Hebraicè dictum תרפים & פסל in vetere vulgata versione Latina idolum nuncupatur.

Testantur duo vituli Danis & Bethelis, in Regum historia & Hosea, quos Græci quoque Interpretes, non Latinus modò nominant idola, 1.Reg 12.v 28.Hose.4.17.& 13.2.& 14.9.

Præclarè Augustinus Tom.6. contra Faustum Manichæum l.20. c.5 p.251. Pagani ea colunt, quæ sunt, sed pro Diis colenda non sunt. Quæ sunt, id est subsistunt in natura rerum, substantiam veram habent, ut homines mortui quorum corpora in pulvere terræ dormiunt: animæ piorum in paradiso sunt, impiorum in carcere, sed quæ pro Diis colendæ non sunt, existimationis & gloriæ Deo debitæ qualitatem sibi adjunctam non habent, ut docuerunt Apostoli, Paulus & Barnabas, cum ipsos, qui erant populus Lystrensis pro Diis, quales non erant, colere instituerent. Actor.14.

Labitur ergò Augustinus, quando Tom.4. scribit in quæstionibus super Judicum cap.14.pag.219. Idolum esse simulachrum Dei falsi & alieni.

Hinc Ariani rectè à Catholica Ecclesia Idololatræ appellati sunt, quod Christum creaturam esse affirmantes, non Deum (sicut loquitur Scriptura) manifestatum in carne, divino tamen cultu eum venerentur. 2. Timoth. 3 v.16.

Et quoniam Nestorius divinum cultum Christo deferebat, quem merum hominem esse volebat, nòn Deum, Anthropolatrarum nomen Nestorianis tributum à S. Patribus Nicæna illa Synodus sic probat, ex-

obtulit regnum suum eidem Ecclesiæ, sub cujus jugiter protectione consisteret persoluturum in perpetuum, annis singulis, loco census, duas auri marchas.

X. Russia.

BAronius tom. 7. p. 676. 680. A Romana Ecclesia accepit regnum Ruthenorum Demetrius.

XI. Sicilia.

IN Actis Pii II. Pontificis Romani Johannes Gobellinus p. 62. Hoc regnum (Sicilia) directo jure ad Ecclesiam Romanam pertinet.

VI. Decretal. Innocent. IV. c. 3 p. 379. Regnum Siciliæ est speciale patrimonium beati Petri.

Balduinus Iunius part. 4. Chronic p. 313. ad annum Christi 1097. Urbani II. de ipso rerum usu in Sicilia, cæterisque ad easdem quæstiones pertinentibus.

Vide latius Baronium Cardinalem, quibus appareat quantam scriptis omnibus reclamantibus, juribus omnibus contradicentibus, cœlo terraque testantibus, Apostolica sedes in Sicilia patiatur injuriam, & inauditam hactenus inter Catholicos ignominiam subire cogatur: cum jam à tempore Caroli V. in temporali Dominio *Domina* ignoretur, & in spirituali nesciatur universalis Ecclesia: rebus ipsis (quod est gravius) in deterius prolabentibus; ipsaque inde misera Ecclesia Sicula vergente ad perniciem, ac denique illis ingenti se periculo committentibus, qui contra tot Romanorum Pontificum antea & postea data diplomata, uno innixè depravato, omnino conciso, nunquam ab aliquo successorum approbato diplomate, eodemque etiamsi germanum ac legitimum fuisset, jam in Rogerii hæredibus desinente, nullius alterius Romanorum Pontificum confirmatione roborato, imò contrariis penitus constitutionibus rescisso & abolito, post tot secula oblivione sepulto, à nemine regum, qui contra sedem Apostolicam pugnaverunt, vel nomine enus cognito, ne dum exhibito vel citato, contra Romanam Ecclesiam, Matrem suam Dominamque præsumunt defendere, infaustò usurpatam, & nulla ratione tolerabilem Monarchiam,

renueritque eidem, vel in ijs, quæ juris divini, naturalis, canonici communisque sint, parere.

Sicilia, Calabria, Apulia, Patrimonium Petri, Junius part. 4. pag. 493.

Quid de *donatione Constantini* Magni Nicolaus Cusanus (testimonio Bellarmini, vir æque pius ac doctus) crediderit, libet audire scribentem de Concordantia Catholica l. 3. c. 2. Hanc radicem, quo ad potui, investigavi, præsupponens hoc velut indubitatum esse, Constantinum talem Donationem facere potuisse, quę tamen quæstio nec soluta est hactenus, nec solvetur verisimiliter unquam, sed in veritate supra modum admiror, si res ita est; eò quod in authenticis libris & in historiis approbatis *non invenitur*. Idem: sed de Donatione temporalis Dominij, aut Imperij occidentis *nihil ibi penitus continetur*: &: ex istis constat, Constantinum Imperium per Exarchatum Ravennatem, urbem Romam & occidentem *minimè Papa dedisse*. &: Romanos Pontifices legimus Imperatores fateri Dominos. Paris. pag. 1, 0.

Pag. 55. Et ut breviter dicam, nullibi contrarium legi quin usque ad illa præfata Pipini tempora Imperator remanserit in possessione locorum prætactorum. Nec unquam legi aliquem Roman. Pontificum usque ad tempora Stephani II. in illis locis nomine S. Petri aliquid juris præsumsisse habere: *hæc credo esse vera* non obstante famigera opinione de contrario, quę in *palea* habetur, Constantinus 96. Dist. Quoniam absq; dubio si non fuisset illud dictamen *Apocryphum*, Gratianus in veteribus codicibus & canonum collectionibus invenisset, & quia non invenit, non posuit. Unde, quæ postea addidit pro *palea* ita illam *confictam scripturam* posuit sicut multa alia inveniuntur ex apocryphis libris inscripta. Ego etiam ad longum hanc scripturam in quodam libro inveni, quæ multò plus continet, quam ea, quæ in Decreto ponitur, loco præallegato, & diligenter eam examinans, reperi ex ipsamet Scriptura, argumenta manifesta *confictionis & falsitatis*, quæ pro nunc longum & inutile foret his inserere. Tantum Cusanus.

● Hoc tamen Donationis Constantinianæ privilegium non sine rubore legunt ipsimet Romani proceres Romanęque Monarchiæ cordati defensores. Non quia in eo imposturam agnoscunt, quæ tamen in multis satis est crassa & palbabiils (quis enim eo tempore Constantini Patriarcham fuisse Constantinopolitanum asserat? quando ne dum Con-

ſtantinopolis vocabatur: & Byzantinus Epiſcopus ne Metropolitanus quidem erat, ſed Heracleenſis metropolis Suffraganeus. Sed quia privilegium hoc plurimum derogat Pontificiæ Majeſtati, dum primatum ſuum Romana ſedes ad Imperialem conceſſionem reduci erubeſcit, & diadematis, purpuræ, aliarumque pomparum uſum, à ſola audit Imperiali donatione totum pendere.

Quod ſicut veriſſimum eſt, vel ipſo Bernhardo magno id atteſtante, dum ait, de conſiderat. l.4.c.5. in his Eugenium non Petro, ſed Conſtantino ſucceſſiſſe, ita facile hoc privilegium defenderent Hieromonarchici, & à ſuſpicione impoſturæ liberarent, niſi Romanam Monarchiam in Chriſtum autorem ſibi reducendam eſſe jam ſtatuiſſent, ſed actum agunt. Libenter præterea cedunt beneficio hujus privilegij, quia donationes urbis & provinciarum ac totius occidentalis Imperii Papæ factas tueri non poſſunt, & jam libentius ad Caroli & Ludovici donationes ſeſe recipiunt.

Melchior Canus Epiſcopus Canarienſis, Hiſpanus, Locorum Theologicorum lib.11.cap.5. p.319. ita ſcribit: Laurentium Vallam ſcimus integro libro adverſus receptam communi opinione ſententiam declamaſſe. Juriſperiti, quæ vulgò circumfertur, ejus Donationis formula eam commentitiam eſſe ſatis indicant, cum *palea* inſcriptiones denotant. Euſebius, Ruffinus, Theodoretus, Socrates, Sozomenus, Eutropius, Victor, cæteriq; probatæ fidei auctores, qui omnia Conſtantini geſta ſcripſere diligentiſſimè, non modò nullam Donationis ejus mentionem faciunt, ſed tradunt etiam, Orbem Romanum ſic inter tres illius filios diſtributum, ut Italia uni eorum tota contigerit.

Imperium Romanum dependere, à Papa, Conſtans eſt Canoniſtarum opinio, inprimis Panormitani, ſcribentis Tom. 1. pag. 154. b. ſuper prima primi, de Electione, Imperator recognoſcit Imperium à Papa.

Panormitanus Conſilio 82. Imperium hodie dependet ab Eccleſia, Imperator non recognoſcit imperium à populo Romano, ſed ab Eccleſia.

In Annalibus Bojorum Clariſſ. Hiſtoricus *Andreas Brunner* part.3. pag.391. ad annum Chriſti 1157. de Henrico Leone, Henrici Superbi filio Duce Bavariæ ita ſcribit: Legatos Rolandum & Bernardum, ambos Cardinales obvios habuit, qui Pontificis literis in publico Procerum con-

consessu recitatis, scintillas scilicet sparserunt illius incendij, quo paulò post Respub: Christiana conflagravit. Aurem ea epistola pervellebat Imperatori Adrianus, ut meminisset, Imperij insigne beneficium summi Pontificis esse. Ad eam vocem ut arrogantiorem Cæsar Senatusq; Procerum omnis cohorruit, quasi precarium Imperium Romani Pontificis Clienti & Beneficiario objectaretur, quod ne suspicari temerè viderentur, exaggerata ad invidiam Innocentii Pontificis pictura est, qua Lothar j Cæsaris inaugurationem in Laterano factam prodidit cum hac epigraphe:

Rex venit ante fores, jurans prius Urbis honores.
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

Eam cum induci Fridericus olim postulasset, Pontifex in eam usque diem promissis non steterat. Id cum usurpandi firmandique juris causa factum traduceretur, passimq; literæ voces velut servitutem abominantium jactarentur; Legatorum alter etiam ipse commotior palam rogavit, unde nam tandem allapsum in caput Cæsaris diadema existimarent, si in eo *beneficium* Pontificis agnoscere verecundarentur? Cujus dicti acerbitatem Otto Wittelspachius, qui proximus astabat, ulturus ferro fuerat, nisi Fridericus jam cervici imminentem repressisset. Idem tamen submotis legatis & in urbem rejectis, plenam tristium querelarum epistolam per omnem Germaniã sparsit; qua hostes Reip. declaravit, quicunque Imperij insignia Beneficium Pontificum appellassent.

In Excubijs tutelaribus idem Brunner: p. 290. de Ludovico Bavaro πολλῶν ἀντὶ ἐξ ἄλλων ita scribit: desperato obtinendæ æquitatis Septemviros ad Senatusconsultum condendũ excitavit, quo statueretur, Imperium Romanum sacrosanctum, & proprium Dei munus nulli hominum esse obnoxium. Septemviralibus Comitijs ritè lectum, Regem Cæsaremq; jure quoque optimo esse, Romani Pontificis approbationem, consensum confirmationemq; ut pompas arbitrarias ad summam rei & conciliationem Majestatis non pertinere.

Cæterùm in vita Bonifacij VIII Pontificis Romani ita scribit Papirius Massonus l. 5. p. 261. 263. Sunt iræ Regum plusquam leoninæ, præsertim cum graves eos causæ impulerunt, ut Philippum videntur impulisse, cùm Bonifacius non Galliæ solùm, sed mundi Dominum, ut Antonini verbis utar, se esse prædicaret, Pontificiaque autoritate in perniciem abuteretur. Igitur cũ anno millesimo trecentesimo ex omni ferme Europa con-

concursus Romam factus esset, pietatis causa, ob consequendam à mortalibus delictorum suorum liberationem, Bonifacii jussu publicatam, accidit anno insequente ut pestifera orbi terræ discordia inter illum ac Philippum regem exoriretur, cum Bonifacius, ut ante dixi, mundi Dominum se diceret; Philippus moneret, ne eo loquendi genere in perniciem regni sui uteretur. Cum id facere recusaret, vetuit pecuniam è Gallia Romam deferri: admonitus ab Episcopo Romano ut interdictum solveret, mutare sententiam noluit, nunciumq; Galliæ finibus statim excedere jussit. Tunc Bonifacius sententiæ in regem regnumq; ferendæ consilio omnes regni antistites, Theologosq; & Jurisconsultos celeberrimos, ut Romam proficiscerentur, publicè citavit. Verùm à rege ne id facerent, impeditum est, ipseque ad futurum Concilium provocavit adversus Bonifacium, quasi hæresis reum, appellationemque & capita in Bonifacium scripta, Lutetiæ in templo Virginis pronunciari per Petrum Flotam Consiliarium jussit. Irritatus illo facto Bonifacius plures Galliæ antistites exauctoravit. At verebatur Philippus, ne quas diras in se regnumque suum Pontifex jacularetur, itaque in finibus regni stationem custodum posuit, qui prætereuntes excuterent, ne quam hujusmodi sententiam secum ferrent. Interim Guilielmum Nogaretum Equitem anno millesimo trecentesimo secundo in Italiam misit, ut conatus Bonifacii insigni audacia reprimeret.

Mercurius Italicus D. Henrici à Pflaumern p. 299. Imperatorum dono Pontifices urbis Imperium accepere, tenentq; hodie.

Concludimus exercitium hoc acroamate Isidori Pelusiotæ ita li. 2. Epist. 246. scribentis: Apostolorum tempore nulla erant templa. Et: Ego verò, si mihi optio daretur, temporibus illis fuisse mallem, in quibus templa quidem non perinde ornata erant, Ecclesia autem divinis ac cœlestibus gratijs undique cincta & redimita erat, quàm his nostris, in quibus templa quidem omnis generis marmoribus cohonestata sunt, Ecclesia autem spiritualibus illis gratiis nuda & vacua est.

De Idololatria.

Æneas Silvius Epist. 109. p. 143. Qui creaturam Deo præponit, Idololatra est.

Pag. 318. JOhannes Damascenus in vita Sanctorum Barlaami Eremitæ & Josaphati Indiæ Regis apud Heribertum Rosvveidum, Idololatrarum amentiam ita quondam descripsit: Non vos pudet, miseri, atq; ignis sempiter-

piterni cibus, Chaldaiciq; generis similitudinem gerentes, non vos, inquam, mortuas statuas, humana manu extructas adorare pudet? Cœlum enim lapidem aut lignum aut fabrili arte politum, Deum nuncupatis: ac dein eximium taurum, aut aliud fortaßè ex pulcherrimis cujusque generis animantibus assumentes, mortuo numini, qua væcordia estis, immolatis. Atq; victima Deo tuo præstantior est. Nam illum homo elaboravit, Deus autem animal procreavit. Ac propterea etiam brutum animal te, qui ratione præditus es, prudentia & sagacitate antecessit: illud enim eum, a quo alitur, novit: tu contra ejus, à quo ex nihilo productus es, cujusq; beneficio vivis & conservaris, ignoratione laboras. Ac Deum appellas, quem paulò ante ferro verberari, atq; igne conflari, & malleis tundi videbas, quem argento atq; auro cinxisti, atq; à terra in altum sustulisti, proptereaq; in terram abjectus, abjecti lapidis abjectus es adorator, non Deum adorans, sed mortua, & animæ expertia manuum tuarum opera. Imò verò ne mortuum quidem æquum est simulachrum appellare: verum novum quoddam ac tanta amentia dignum nomen excogitare par est. Nam lapideus comminuitur, testaceus confringitur, ligneus corrûpitur, æreus rubigine inficitur, aureus & argenteus conflatur. Quin ēt Dij tui partim exiguo ac vili, partim sūmo pretio venduntur. Neq; n. ipsis divinitas, neq. materia pretiū dat. Atqui Deū quisnā emere aut vendere queat? jā quonā pacto Deus appellatūr qui motus expers est? an non illud cernis, nec eum qui stat, unquā sedere, nec eum qui sedet, unquā stare? pudeat te, ô væcors! manum ori appone, ô stulte, qui res hujusmodi laudas. Etenim in veritate aversus falsisq; picturis deciperis, atq; in fraudē induceris, statuas videlicet effingens, rebusq; manu tua effectis, Dei nomē attribuis. Respice miser, atq; illud intellige, te Deo absq; te facto, antiquiorem esse, cujus tandem furoris ista sunt? Hoccine tibi persuasisti, te, cum homo sis, Deum efficere posse? Quî tandem istud fieri queat? quocirca non hominem efficis, verûm hominis aut cujuspiam animantis formam, non lingua, non faucibus, non cerebro, aut una aliqua interna parte præditam: ac proinde ne hominis quidem aut animantis similitudo est, sed inutilis quidem res, ac vanitatis plena. Quid igitur rebus sensus expertibus blandiris? quid mente carentibus & inanibus assides? nisi Latomi aut architecti aut malleatoris ars adesset, Deum non haberes. Nisi custodes præstò essent, Deum tuum amisisses. Nam quem postea stolidorum hominum copiosissima urbs tanquam Deum, ut ab eo custodiatur, obsecrat,

Sacrificulus in Papatu, est creator creatoris sui.

cum eo ipso pauci custodes ne surripiatur, remanent. Ac siquidem ex argento vel auro constet, diligenter custoditur: si autem ex lapide, aut argilla, aut alia quadam viliori materia, seipsum custodit. Ita de vestra sententia valentior est is, qui ex argilla, quàm qui ex auro conflatus est. An non igitur optimo jure vos stultos & cœcos ac stolidos homines irridere, vel potius luctu prosequi possumus? quippe opera vestra furorem potius, quàm pietatem redolent. Nam qui rei militari studet, statuam ad militaris speciei similitudinem expressam, ac certo loco positam, Martem nuncupat: qui autem mulierum amore ad insaniam usque flagrat; animæ suæ cupiditatem pictura informans suum Deum efficit, Veneris scilicet nomine eum appellans. Alius rursus temulentiæ suæ causa, effícto simulachro constituerunt. Ita Ethnici interdum in eum errorem inciderunt, ut Soli, Lunę, & sideribus, nempe quibus neq; pulchrius quidquam, neq; salutarius cogitare poterant, divinitatem tribuerent. Deinde à cœlo delapsi, Deum in terrenis sordibus, & impuris voluptatibus, in monstris horrificis inquirere & investigare cœperunt, atq; tandem impurissima religione constituta, finem ulterius progrediendi sibi statuendum esse decreverunt, quasi jam fuissent id, quod ardentissimè concupierant, felicissimè consecuti. Itaque vero Deo furenter & impiè neglecto tanta dementia vexati sunt, ut etiã flagitijs, horrificis monstris & quadrupedum & serpentium simulachris immolarent, & furias etiam atque adeò feritatis sempiternæ truculentiam, honoribus divinis afficerent. Alij ignem pro numine colebant, quem appellabant Vulcanum: alij ætherem sive aërem, quem nuncupabant Jovem aut Junonem, alij aquã, quem Neptunum nominabant, alij gyrum stellarum, qui à diversis figuris animalibus positiones & cursus distribuebant astrorum : alij Solem pro Deo venerebantur, quem Phœbum seu Apollinem vocabant: Alij Lunam, quam Dianam vocitare solebant. tali enim errore decepti, virtutem Omnipotentis Dei falsis figmentis suis adscribebant, ut quidã poetarum gentilium tribus versibus ita terminaret, dicens:

Tot numero talique Deus simulachra figuris
Imposuit cœlo, perque atras sparsa tenebras
Clara ruinosæ jussit dare lumina noctis.

Rabanus Maurus Tom. 3. p. 383: Quod si neq, cœlum, neque terra, neque mare, quæ mundi partes sunt, Dii esse possunt, ergo nec mundus quidem totus, Deus est.

Hinc

Hinc Gregorius Nazianzenus Orat. 39. in S. lumina p. 602. Idololatræ sunt execrabiliores ob eorum, quæ venerantur atque adorant vilitatem, ita ut minus quoque sensus habeant, quàm ipsa sua numina, tantumque ea stupore ac væcordia superent, quantum ab ijs, quæ adorant, vilitate superantur. Idem definit Idolorum cultum adorationisque à creatore ad creaturas translationem.

Orat 38. in Christi nativitatē p. 590. Ethnici sapientiores, non ipsas imagines, sed Deum in imaginibus coluerunt: ita enim *Arnobius* inducit gentes loquentes l. 6. p. 120. Sed erras & laberis, nam neque nos æra, neque auri, argentique materias, neque alias, quibus signa confirmant, eas esse per se Deos, & religiosa decernimus numina, sed eos *in his* colimus Deos, per simulachra veneramur.

Jam ergò breviter dispiciamus, an Pontificij Idololatriam induxerint? audite, judicate.

Isidorus Hispalensis l. 8. Originum c. 10. p. 69. Idololatria, Idolorum servitus seu cultura interpretatur. Nam λατρεία Græcè, Latine servitus dicitur, quæ quantum ad verā religionem attinet, non nisi uni & soli Deo debetur. Hanc sicut impia superbia sive hominū sive dæmonū sibi exhiberi vel jubet vel cupit, ita pia humilitas vel hominū vel angelorum sanctorum sibi oblatam recusat, & cui debetur, ostendit: idolum autem est simulachrum, quod humana effigie factum & consecratum est, juxta vocabuli interpretationem: εἶδος enim Grecè formam sonat, & ab eo per diminutionem Idolum deductum, quod apud nos formulam facit. Igitur omnis forma vel formula idolum se dici exposcit. Inde Idololatria omnis circa Idolum famulatus & servitus. Quidam verò Latinè ignorantes Græcè imperitè dicunt Idolum, ex dolo sumsisse nomen, quod Diabolus creatura cultum divini nominis invexit.

Basilius Magnus epist. 74. pag. 458. Idola appellatione Dei denominat.

In epistola prima Canonicâ p. 495. debes Idololatras hic intelligere præstigiatores: Christiani enim, qui Idolis sua sponte sacrificarunt, debent tota vita pœnitentiam agere.

Gregorius M. Tom. 4. l. 7. Indictione secunda, epist. 54 p. 271. Scio quidem, quod imaginem Salvatoris nostri non ideò petis, ut quasi Deum colas, sed ob recordationem filij Dei, ut in ejus amore calescas, cujus te imaginem videre desideras, & nos quidem, non quasi ante divinitatem ante il-

te illam imaginem prosternimus, sed illum adoramus *per imaginem*, aut natum aut passum, sed in throno sedentem *recordamur*.

Possevinus Bibliothecæ selectæ l.11. p.456. Unde Christiani non colunt, neq; adorant Imagines credentes *in eis* virium, aut potestatis aliquid inesse, sed adorant & venerantur Deum ipsum & Jesum Christum, filium eius in cruce & aliis imaginibus adumbratum: & crucē ac cæteras imagines colunt & venerantur, ea ratione, qua figuræ sunt, nobis Deum & Jesum Christum ejus filium referentes.

Pari ratione Concilium Tridentinum sess.25. de sacris imaginibus p.202. loquitur: Imagines porrò Christi & Deiparæ Virginis, & aliorum sanctorum in templis præsertim habendas & retinendas, eisque debitum honorem & venerationem impertiendam, non quod credatur inesse aliqua in ijs divinitas vel virtus propter quam sint colendæ, vel quod ab eis sit aliquid petendū, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat à gentibus, quæ in Idolis spem suam collocabant, sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa; quæ illas repræsentant, ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & sanctos, quorum illæ similitudinem gerant, veneremur.

Quis autem honor sit debitus Imaginibus Christi, Deiparæ, sanctorum, nec Concilij Tridentini patres, neque Præsules & Judex Pontifex Romanus determinare ausus est: sed Jesuitæ (oculi mentis Papæ) nobis reliquerunt.

Ita autem scribit *Bellarminus* de imaginibus sanctorum l.2. c.20. p. 328. secunda opinio est, quod *idem honor debeatur Imagini & exemplari*, & proinde Christi imago sit adoranda cultu Latriæ: B. Mariæ, cultu hyperduliæ, sanctorum aliorum cultu duliæ. Ita Alexander, B.Thomas, Cajetanus, Bonaventura, Marsilius, Almain Carthusianus, Capreolus.

Anno 1612 Bellarminum sequuntur Jesuitæ cæteri, Suarez, Gregorius de Valentia: ante Jesuitas Synodus v.1. p.455. editionis Romanæ. Constantinus Episcopus Constantiæ Cypri statuit, se amplecti honorabiliter sanctas & venerabiles imagines & latriam, id est servitutem soli consubstantiali & vivificæ Trinitati debitam, impendere.

Quicquid universale Concilium decernit, illud pro indubitato est tenendum.

Imagines Christi τῇ λατρείᾳ colendas esse universale Concilium

VII. de-

VII. decrevit, testimonio & approbatione Constantini Episcopi Constantiæ Cypri.

Ergò, imagines Christi τῇ λατρείᾳ esse colendas pro indubitato est tenendum.

Quantò verò rectiùs Constantinus Imperator, teste Sozomeno lib.2.cap.3.p.250. Cum initio gentilis esset, postea tamen Christianus factus, quanquam omnia alia religionis nostræ instituta probabilia optabat, sanctam tamen crucem salutis omnium causam, οὐ προσέκυνε, adorare nolebat.

Quin etiam clavos, quibus Christi manus cruci affixæ erant, Constantinus consecutus in fræna curat & galeam fabricandos, illisq; in bello gerendo utitur. *Socrat.l.1. c.13.p.527.*

Imperatoris mater, cum id, quod erat in optatis, ad hunc modum didicisset, clavorum partem in Imperatoris galeam artificiosè includendam curavit, quo capiti filii consuleret, & hostium tela depellerentur: partem equi illius fręno admiscuit, quo Imperatorem tutum ac securum redderet. Idem habet Sozomenus lib.2.c.1.p.227. *Theodoret. l.1.c.18.p.34*

Si Constantinus M. fuisset benè institutus Catholicus tum singulis diebus, quibus in equum ascenderat, frænum ac galeam suam latriâ coluisset, quia typus & antitypon eodem genere latriæ coli debent, teste D. Thoma & Schola patrum Soc. Jesu.

Iacobus Simanca, Episcopus Hispanus in Catholicis Institutionibus tit.32. de Idololatria p.246. Est Idololatria, inquit, cultus Deo debitus creaturæ exhibitus, vel est honor divinus exhibitus creaturæ repræsentatæ per aliquam sensibilem formam seu figuram, quæ dicitur Idolum. *Romæ 1575*

Neq; tantum committitur cum simulachra coluntur, sed etiam cum creaturæ loco creatoris divino cultu honorantur. Hoc autem peccatum in Exodo maximum esse dicitur: quia sicut in terrena Republ. gravissimum est, regium honorem alteri, quàm vero Regi impendere: sic maximum crimen esse videtur, si quispiam divinum honorem exhibeat creaturæ, quæ quantum in te est, alium Deum facit, & minuit principatum veri Dei, & *exæquat creaturam Creatori*: ex Origene, Tertulliano, Alexandro ab Ales, Thoma Aquinate 2.2.q.93.p.248.

Idololatræ, lege divina Vet. Test. pœna mortis coercebantur, Exod.22. Deut.17.

Eadem veneratio exhibenda est imagini, quæ sanctis ipsis, Honor siquidem imagini exhibitus, ad prototypum refertur. Et qui adorat imaginem, adorat & sanctum illum, cujus forma & figura est imago.

Bellarminus de Ecclesia triumphante lib.2.cap.24.p.331. Ergò æque colitur creatura, atq; ipse Deus, quæ rectè idololatria est. Nam Idololatria non solùm est, cum adoratur idolum relicto Deo, sed etiam cum adoratur idolum simul cum Deo.

Chrysost.in 1.ad Corinth. Orat.16. Tom.4.p.403. Idololatræ quidam ex dimidia parte eligunt impietatem ut Samaritani.

Tom.4.ad Rom.hom.7.p.51. Varii autem sunt Idololatriæ modi: & hic quidem Mammonam sibi Dominum, alius autem ventrem sibi Deum facit, alius aliam concupiscentiam perniciosiorem, at non ipsis sacrificas boves, quemadmodum gentiles? Sed quod multò pestilentius est, tuam ipsius animam pro victima offers: at genua non flectis, nec adoras? sed magis audiens dicto es, si quid præceperint, & venter & aurum, & concupiscentiæ, id genus alterius tyrannis: quando & gentiles hoc nomine execrabiles sunt, quod hominum affectus, Deos effecerunt: Concupiscentiam Venerem: Iram Martem: Ebrietatem Bacchum appellantes. At non Idola sculpis illorum exemplo? Verum majore cum animi studio, te ipse iisdem illis animi morbis submittis: quæ Christi membra sunt, ea meretricis membra efficiens, cæterisq; sceleribus coinquinans. Ob quod obsecro, absurditatis hujus magnitudine pensitato, Idolorum cultum ut devitemus. Sic enim Paulus avaritiam appellat, nec pecuniarum tantùm cupiditatem immoderatam, sed & appetentiam omnem malam, tum in vestium, tum in mensæ apparatu, denique rebus in cæteris: siquidem graviores certè quàm reliqui pœnas luituri sumus, nisi Domini legibus obtemperaverimus.

Chrysost.tom.2.in Matth.homil.20.p.804. Sicut sancti domus facti sunt Christi, ita & impii domus sunt inimici, ædificati autem fuerant super arenam, id est, super inconstantiam infidelitatis. Si enim constantia fidei dicitur petra, rectè & inconstantia infidelitatis arena vocatur, i.e. Idololatria, quę per varias idolorum culturas semper dispersa est, aut certè super arenam, i.e. super carnales homines ac infideles.

To.5.ad populum Antiochenum hom. 66.p.369. Sic idololatria principiũ cepit, cũ homines nimię supra meritũ haberentur admirationi: ita

ita tertium decimum Deum esse putavit Alexandrum Romanorum Senatus. Hic enim hanc habebat potestatem Deos creandi & decernendi. Cum igitur ei omnia Christi opera renunciata fuissent, misit gentis princeps interrogatum, an eis videretur, ut ipse Deus decerneretur. Illi verò non annuerunt, indignantes & ægrè ferentes, quod ante decretum & sententiam suam effulgens, Crucifixi virtus omnem terrarum orbem in sui traxisset venerationem. *Pilatus.*

Antidotarius Animæ de Veronicæ Sudario, pag.126.b.

Salve sancta facies nostri Redemtoris
In qua nitet species divini splendoris
Impressa panniculo nivei candoris
Data Veronicæ *signum ob amoris.*
Salve decus seculi, speculum Sanctorum
Quod quidem cupiunt spiritus cœlorum
Nos ab omni macula purga vitiorum
Atque nos consortio junge beatorum.
Salve vultus Domini imago beata
Lumen funde cordibus ex vi tibi data
Et à nostris sensibus tolle colligata.
Salve robur fidei nostræ Christiana
Destruens hæreticos, qui sunt mentis vana
Horum auge meritum, qui te credunt sane
Illius effigie, qui rex fit ex pane.
Salve nostrum gaudium in hac vita dura
Labilis & fragilis cito peritura
Nos deduc ad propria. ô felix figura
Ad videndum faciem, quæ est Christi pura.

In libro sacrarum Ceremoniarum primo, sectione 7.pag.39. legimus Urbanum V. Pontificem Maximum misisse ad Imperatorem Græcorum tres Agnus Dei, cum versibus infra scriptis. *Venetiis 1516.*

Balsamus & munda cera cum Chrismatis unda
Conficiunt agnum, quod munus do tibi magnum

Fonte:

firmissimo argumento abstersisset sibi & alteri eam labem, quam utriq; immerito aspergit Juvenalis, dum hunc adulterii nomine traducit, illam mœchæ, & omnem oblectandi calumniandique ansam accusatoribus præcidisset.

Proinde omnes imagines, quæ divino honore coluntur sunt idola.

Vitulus Aaronis aureus fuit imago veri Dei.

Vitulus Aaronis fuit idolum.

Ergò quoddam idolum est imago veri Dei.

Exod. 32. Actor. 7. v. 41. Vitulum fecerunt per illos dies, obtulerunt sacrificium Idolo.

Testatur Michæ simulachrum libro Judicum c. 17. v. 5. & 18. v. 31. quod Hebraicè dictum תרפים & פסל in vetere vulgata versione Latina idolum nuncupatur.

Testantur duo vituli Danis & Bethelis, in Regum historia & Hosea, quos Græci quoque Interpretes, non Latinus modò nominant idola, 1. Reg 12. v 28. Hose. 4. 17. & 13. 2. & 14. 9.

Præclarè Augustinus Tom. 6. contra Faustum Manichæum l. 20. c. 5 p. 251. Pagani ea colunt, quæ sunt, sed pro Diis colenda non sunt. Quæ sunt, id est subsistunt in natura rerum, substantiam veram habent, ut homines mortui quorum corpora in pulvere terræ dormiunt: animæ piorum in paradiso sunt, impiorum in carcere, sed quæ pro Diis colendæ non sunt, existimationis & gloriæ Deo debitæ qualitatem sibi adjunctam non habent, ut docuerunt Apostoli, Paulus & Barnabas, cum ipsos, qui erant populus Lystrensis pro Diis, quales non erant, colere instituerent. *Actor. 14.*

Labitur ergò Augustinus, quando Tom. 4. scribit in quæstionibus super Judicum cap. 14. pag. 219. Idolum esse simulachrum Dei falsi & alieni.

Hinc Ariani rectè à Catholica Ecclesia Idololatræ appellati sunt, quod Christum creaturam esse affirmantes, non Deum (sicut loquitur Scriptura) manifestatum in carne, divino tamen cultu eum venerentur. *1. Timoth. 3 v. 16.*

Et quoniam Nestorius divinum cultum Christo deferebat, quem merum hominem esse volebat, nòn Deum, Anthropolatrarum nomen Nestorianis tributum à S. Patribus Nicæna illa Synodus sic probat, ex-

plicatque ut dicat, se fidenter anathematizare Nestorii Idololatriam in homine. Quid igitur? an Christum quando ab hæreticis pro Deo ipsum non habentibus colitur ut Deus, Idolum jure nuncupat Synodus Nicæna? Imagines verò Christi quando quæ Dii non sunt, & Deorum instar honorantur, idola nuncupandas, non absurdissimum sit, si neget?

Omnis imago, quæ religiosè colitur, est Idolum.

Quia verò adversarii nostri, Imagines N.T. religiosè cultas, negant esse Idola, & psalmistæ dictum malè detorquent: igitur imagines Christi, B. Virginis & Sanctorum, os habentes, loquentur, oculos habentes, videbunt, aures habentes, audient? Verùm experientia reclamat: proinde verum, non tantum simulachra gentium, sed etiam imagines Christianorum esse aurum & argentum, & testimonio Chrysostomi in Psalm. 136. pag. 504. ex editione Frontonis Ducæi Soc. Jes. primum quod simulachrum, secundum quod inanima & surda materia. Tertium quod hoc ipso quod sunt simulachra, non solùm ex seipsis habent parvitatem & imbecillitatem, suntque vilia & abjecta, sed etiam ex hominibus. Quocirca subjunxit etiam, opera manuum hominum, quod quidem est maxima reprehensio eorum, qui illa colunt.

Act. 17.

Chrysost. homil. 76. de anathemate p. 912. O miraculum, O paterna viscera piè colere dicit Apostolus Græcos & Idololatras quamvis impiè colentes. Quare? quia ut pii & verè religiosi cultum suum verè perficiebant Deum se colere putantes, cum hos sibi persuasissent. Νὺξ αὐτοὺς εἶχε πυκνοτάτη τὸν κτίστην ἔβλεπον καὶ τοῖς κτίσμασι προσεκύνουν: altissima nox illos oppressos tenebat cum creatorem cernerent, & res creatas adorarent, eodem Chrysostomo teste Homil. 69. in SS. Petrum & Paulum p. 859.

Rabanus Maurus Tom. 3. in librum sapientiæ, p. 384. Quicquid de Idolis dictum est referri, & ad Hæreticos Principes, qui simulachra dogmatum suorum atque artifici corde componunt, & venerantur ea, quæ à se sciunt esse simulata, nec sufficit eis error proprius, nisi simplices quosque eorum ab oratione deceperunt, & qui quæstum putant esse pietatem & devorant domos viduarum, abutentesque vulgi imperitia, ita *arte Dialectica* quasi ascia tereti & lima & runcina formant Deum suum, & cudunt malleo atque inaurant sermonis Rhetorici venustate,

venustate, quorum Deus venter est,& gloria in confusione eorum.

Ephrem Syrus tom.3.de pœnitentia p.567. Pœnitentiam agis? Fugedivinationes, auguria,observationes atque vaticinationes. Cum & istæ sint partes Idololatriæ,quippe in quibus conjecturaliter vaticinia& & divinationes exercentur. Idololatria pudicitiæ violatrix est, teste Adamo Contzen politic.l.3.c.12 §.2.p.141. *Coloniæ 1603.*

S. Theophilus Episcopus Alexandrinus,epistola paschali II.contra Originem p 145. Christus Magorum præstigias suo delevit adventu. Respondeat novæ impietatis assertor, imò apertè audiat: si non est malum ars magica, non erit malum & Idololatria, quæ artis Magicæ viribus nititur. Quòd si malum est Idololatria,malum erit & ars Magica,ex qua subsistit Idololatria. *Biblioth. SS Patrum Tom.III.*

Magnum est igne materiali perire: idololatræ æterno igne peribunt,teste Johanne in Apocalypsi c.21.v 8. Timidis & incredulis & veneficis & *Idololatris*,& omnibus mendacibus,pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure,quod est mors secunda c.22 v.15 foris canes & venefici & impudici & *Idolis servientes*,& omnis qui amat & facit mendacium.

Concludamus hanc verbis Eusebii de laudibus Constantini Magni,& Pontificios ad saniorem mentem revocemus. Illi quidem qui cultum fabricatoris mundi, & universarum rerum moderatoris Dei ad res ab eo procreatas transtulerint,& Solem, Lunam, cæterasque mundi partes,atque adeò prima elementa, terram, aquam, aërem, ignem, τῇ ἴσῃ τιμῇ προσκυνοῦσι pari veneratione,cum eorum effectore & opifice observarint,resque istas appellarint Deos,quæ nec extitissent unquam,neque essentiam nomenvé habuissent,nisi verbo Dei, quo mundus conditus est,in lucem editæ fuissent, perinde mihi fecisse videntur, atque hi qui architectum magnificorum operum, quæ in regia cernuntur, contemnunt, & tecta, muros, picturas quoque in iisdem magna colorum, & opificii varietate collustratas admirantur, illisque ipsis tum honorem artificis,tum nomen attribuunt, cum æquum & consentaneum sit non rebus illis sub aspectu subjectis, sed solicarum architecto causam admirabilitatis adscribere, & multiplicia esse sapientiæ opera confiteri, eumque solum sapientem, qui tam multis operibus ut tales sint, causa & autor existat. Quin etiam illi nihil à pueris admodum infantibus differre videntur,qui lyram septem chordarum, instrumentum suavem *Pag.420.*

 plane

planè contentū fundens, admirantur: compositionis autē, quæ in eo cernitur, inventorem & artificem minimè propter sapientiam suspiciunt: aut qui neglecto duce qui in bello gerendo victoriæ autor fuit, hastam & scutum triumphalibus coronis decorare student, aut qui in civitate forum, plateas, ædificia, templa inanima & gymnasia pari honore afficiunt, cum potente Rege, qui tam illustrem & regalem autoritatem condiderit: præsertim cum non columnas, neque lapides, sed sapientem conditorem, qui tale opus construendum & præclaris instituendum legibus curaverit, suspicere venerarique oporteat. Eodem modo illi, qui hoc universum oculis corporeis contemplantur, non Soli neque Lunæ, neque ulli alii corpori cœlesti causam illius debent attribuere, sed hæc omnia Sapientiæ opera confiteri: horum effectricem & opificem celebrare, cum honore & cultu prosequi, aliis rebus universis præponere, & ex istarum rerum aspectu, summum omnium moderatorem Dei verbum, quod non amplius oculis corporis cerni potest, sed sola mente sincera ac pura percipitur, cum omni animi affectione ac studio divinis laudibus amare, sanctèque & augustè colere. Nam nemo aliquando sapientis & periti vel oculos, vel caput, vel manus, vel pedes vel reliquas partes, quæ in humano corpore hærent, sapientes dixerit: tantum abest, ut pallium, quo circumvestimur, aut demum supellectilem, aut alias res, ad usum necessarias sapientes appellant, sed prudens quisque mentem ab oculis & aspectu seclusam admirari & suspicere voluerit.

ἐξ ἴσου τιμῶντες.

Quicunque ergò in cardine salutis, æquales vel etiam majores partes tribuit creaturæ, quàm creatori, is est idololatra.

Neo-Catholici Romani in cardine salutis, æquales partes B. Virgini, vel etiam majores, quàm Christo tribuunt.

Ergò Neo-Catholici Romani sunt Idololatræ.

Major est αὐτόπιστος.

Minor probatur ex Johanne Osorio tom. 4. p. 530. Christus in Calvario, Maria immolabat animam.

Quantò igitur præstantiores & perfectiores passiones sunt animæ, quàm corporis: tantò B. Virgo in cardine salutis præstantiores & perfectiores generi humano exhibuit, quàm Christus, cui corporales tribuuntur.

Videat ergò Ecclesia Catholica in toto mundo dispersa, quid Satanas

tanas in passionibus Christi extenuandis tentet. Si hoc non est novam fidem introducere, nescio quid nova sit fides, quid nova religio.

Imò ipsa benedicta Virgo animam suam in passione Filii crucifixi cum Filio, & sic duas animas obtulit.

Mariale Bernhardini de Busto part. 4. serm. 2. de virtutibus Mariæ §. 10. p. 193. editionis Haganoensis 1513. Sed ô Virgo gratissima, num tu aliquid fecisti Deo? numquid vicem ei reddidisti? profectò, si fas est dicere, tu secundum quid *majora fecisti Deo, quàm ipse Deus tibi* & universo generi humano. Mariale part. 6. serm. 2. de Annunciat. Mariæ §. 5. p. 393.

Idem Mariale part. 3. serm. 6. de nominatione Mariæ, considerat. 1. p. 175. Filius quoque Dei inquit Esa. 63. torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum, quasi dicat, solùm Mater mea mihi verè compassa est.

ὅπερ ἔδει δεῖξαι

An cum Conciliis Pontifex Romanus in fide possit errare?

Johannes Franciscus Mirandula de Fide & ordine credendi theorem. 4. Argentorati 1506. 22. Decemb. p. 5. b. Ad Julium II. Pontif. Max.

Restiterunt alii, affirmantes errare posse Concilia, & jam errasse, ut Ariminense illud, tam celebriter damnatum, Ephesinum quoq; secundum. Item Constantinopolitanum illud de ponendis Imaginibus, sed & Aquisgranense, cujus sententiæ de matrimonio raptæ, Hieronymi determinatio præponitur. Præterea si hæc aberraverunt, alia quoque errare posse dicunt, qua de re fatentur nonnulli, Concilia ea sive universales Synodos, in quibus auctoritas Pontificis summi non præsidet, errare posse, non autem ea, quibus intervenit. Instãt illi ex adversa, Ephesinum secundum legitimè fuisse congregatũ, Præsidentibus etiam Legatis Pontificis, nihilominus in eversioné fidei agitatũ, & in ejus correctionem a Leone Pontifice Chalcedonensem Synodũ institutam. Rursus quia dari remedia videntur, dum Concilia discrepant, cui videlicet standum, adhærendum,

quod magis innuitur, ajunt, & apertè etiam significatur, aberrare Universalia Concilia posse, imò an priori posteriorive magis innitendum. Augustinus ab Hilario, Leone, Isidoro dissentire videtur. Sed cum sibi invicem contradicunt Concilia, alterum aberrare oportere, cum altera contradictionis pars vera necessariò sit, altera falsa.

Quòd autem Pontifex ipse errare in judicando possit, asseverantissimè à plerisque pronunciatur: ajunt enim notissimum esse, Pontificem summum hæreticum fieri posse, & deponi à sede. Addunt alij, statim eum esse depositum, ubi hereticus est, subduntque, Liberium Pontificem Arrianæ pravitati subscripsisse, Marcellinum Idolis sacrificasse, Anastasium perniciosè aberrasse.

Nihil autem obstiterit, inquiunt, ut hæreticus quispiam factus, sententiam suam defendere non possit, & asserere, & credendā tradere eò præsertim, quòd Hæresis vitium, voluntatis obstinationem includat.

Adde quòd si quis ob metum, uti Marcellinus idolis sacra fecit, alius quoque vel ob metum, vel aliam ob causam poterit adversus Catholicum dogma sententiam ferre, sed & quandoque accidisse, ut, qui Præses Ecclesiæ creditus est, jure non præsideat, aut præsidere omninò non possit. Olim enim prodit memoria, Fœminam Pontificem creditam, *& nostro seculo* memini hominem quendam doctum, & moribus probatum, sua etiam in religione honores consecutum, qui consuleret, quanquam non omninò publicè eum, qui Pontifex credebatur, Pontificem non esse ob id, quod priusquam à duabus Cardinalium partibus eligeretur, Pontificis officium exercuerat: cautum autem Ecclesiæ legibus est, hujusmodi hominem tantum abesse ut Pontifex sit, ut etiam ad Pontificatum ineptus & impotens habeatur, ut qui irrigato id est anathemati subjaceat.

Sed & alium *meminimus* Pontificem creditum & adoratum, quem tamen præstantes viri putarent, nec Pontificem eum esse, nec esse posse, utpote qui nullum Deum credens, omne infidelitatis culmen excederet, pessimaque ejus opera in coëmundo Pontificatu, in omnigenis sceleribus exercendis id ipsum testabantur: sed & pessima quoque dicta confirmabant. Namque fassum eum, affirmabatur, domesticis quibusdam, *nullum se Deum aliquando*, etiam dum Pontificiam sedem teneret, credidisse.

Et alium audivi Pontificem summum, qui vivens, familiari cuidam aperuerat, apud se animarum immortalitatem minimè creditam. Mortuus

tuus verò eidem per vigiliam apparuit, divino judicio manifestans, se quam mortalem crediderat animam, immortalem tum maximo cum damno & perpetuis cum ignibus experiri.

Alexandrum III Papam,
Calcasse collum Cæsaris Friderici.

Biderman. Agonist. l.3.p.654. Multa condidit vetustas, quæ seram in lucem protrahentur: nec ideò tamen suspecta est illorum fides. Et decretum est Deo, suis quæq; temporibus in publicum proferre, alia alijs citius tardiusve.

Q. Scævola apud Valerium Maximum, ita sibi credi oportere cupit, si & alij idem asseverassent, quoniam unius testimonio aliquem credere, pessimi esset exempli. Et scriptura privata sine alijs adminiculis non sufficit ad probationem plenam inducendam *lib.4.cap.1.* *Codex lib.4 tit.14.p.159*

Alexandrum autem III. pontificem Romanum calcasse collum Imperatoris Friderici Barbarossæ, Historici Græci & Latini scribunt, esse factum; Baronio autem, Spondano, Henrico à Pflaumern, Jacobo Gordono, Gretsero, Jesuitis est fictum.

Adducam ergò testimonia prudentium, gravium, constantium, cordatorum; rerum peritorum, in dignitate constitutorum, amantium pietatis & veritatis, sobriorum & integris sensibus præditorum.

AVDITE, IVDICATE.

JOHANNES STELLA Sacerdos Venetus, qui vitas ducentorum & triginta summorum Pontificum descripsit, de Alexandro III. ita loquitur. Alexander talibus & tam continuis circumdatus seditionibus, cum etiam Fridericus omnem ferè Romanæ Ecclesiæ ditionem occupasset, hortante Philippo Francorum Rege & Gulielmo Siciliæ Rege strenuissimo & potentissimo, in transalpinam Galliam contendit, ubi & in Claromonte Concilio habito Fridericum Imperatorem, ac Victorem Antipapam, cum eorum complicibus schismaticis anathemate notavit. Quapropter Fridericus turbatus, destructis Mediolano ac alijs compluribus Italiæ urbibus, è vestigio in Germaniam concessit. Mortuo autem apud Lucam Etruriæ urbe Victore Antipapa, Guido Cremonensis à seditiosis surrogatur & Paschalem appellant; interim Alexander ab

amicis suis, Consulibus Romanis ex Gallia revocatus, Cisalpinæ Galliæ populi in libertatis spem eriguntur, contra Fridericum Imperatorem sævissimè imperantem arma suscipiunt, & ejus præsidia ex munitionibus ejiciunt: quo audito Fridericus rursus ex Germania cum magno exercitu in Ausoniam venit, & ulciscendo injurias, ut ipse dicebatur, occasionem nactus, in Romam urbem, rerum Dominam, bellum movet. Pro quo Pontifex ejus vires perhorrescens, post duram Urbis obsidionem, & horrendas utriusq; partis cædes, decimo septimo sui Pontificatus anno, coqui sumtis vestibus, eo in habitu Venetias profugit, & ad divæ Virginis De charitate Monasterium paulò ante à Marco Juliano conditum profectus, ibidem ab accolis recipitur, & hortulo præficitur. Post aliquot verò menses, cum quidam nomine Commodus eum ibidem agnosceret, velut insensatus confestim ad Sebastianum Ziano, urbis Principem concurrit, & secretè significavit, in urbe Veneta adesse Pontificem Romanum, qui re cognita mox Senatum congregans, cum omni apparatu Pontificis diversorium accessit, compertoq; ibidem Pontifice Romano, in tali habitu despecto cum crucibus aliisq; solennibus ceremoniis ad D. Marci templum, cum omni gaudio & plausu primò perduxerunt, cumq; ibidem Pontifex ante altare ex more consedisset, inprimis ipsum Principem & Senatum, ac omnem populum benedixit: deinde Venetis omnibus gratias egit. Imperator verò audiens summum Pontificem Venetijs adesse, Ottonem filium suum cum armata classe ad reposcendum ipsum Venetias misit, cui Sebastianus princeps occurrens, factoq; congressu, ipsum superavit, & Venetias captivum perduxit. Otto autem ad Pontificem perductus, eo procurante, pax inter Pontificem & Imperatorem Patrem componitur. Altera verò, quæ secuta est, die, Fridericus Venetias venit, & pacem à Filio confectam, hoc modo approbavit, ut Roma, & quæ ditionis erant Ecclesiasticæ, summo Pontifici restituerentur, & quicquid pro perpetrata culpa injungeret, patienter perferret. Isto igitur fœdere inito, Alexander summus Pontifex confestim ad januas templi Divi Marci Evangelistæ accessit, & ibidem universo astante populo Imperatori jussit, ut se humi prosterneret, & veniam denuò expostularet. Quo facto Alexander Pontifex *Imperatoris collum pede comprimens* ait, super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem: at Fridericus, non tibi, inquit, sed Petro, cui Successor

fores, pareo: & summus Pontifex respondit: & mihi & Petro. Ac sic inter Imperatorem & summum Pontificem, pace composita, ipse Imperator cum bona venia recedens, se Constantiam contulit, atq; etiam ibidem pacis fœdera cum omnibus Romano Imperio subditis percussit, quæ *pax Constantina* nuncupata est, ac pro lege habita apud nostros allegatur. Abiens autem Venetijs summus Pontifex cum Guilielmo Siculi Regis triremibus 13. quatuor Venetis ob acceptum beneficium, quibusdam gratiis & privilegiis Venetorum Ducem atq; Senatum exornavit. Et primò quidem funale candidum concessit, quod solis Pontificibus Romanis portandum consuetudo est. Item quòd plumbo eorum epistolas ac privilegia sigillare deinceps possent, quod tantum summis Pontificibus licitum erat. Tertiò eidem Principi umbrellam concessit, quod est ornamentum galero persimile. Quartò Venetorum Principi etiam in theatro sedem fieri fecit, cum prius duæ tantum in Papæ theatro sedes erant, quarum dextram summus Pontifex, sinistram verò Cæsar tenebat. Demum in ascensione Domini nostri Jesu Christi plenariam indulgentiam in templo Divi Marci Evangelistæ perpetuò duraturam concessit, quæ in præsensusq; perdurat. Quintò ipsi Duci octo vexilla serica diversorum colorum concessit & obtulit. Sextò deniq; cereum album eidem condonavit: quæ omnia in Palatio Divi Marci, arte ac ingenio gentilis Bellino nunc miro artificio depicta videntur.

Testis est Græcus *Gennadius*, in defensione quinti capitis, quæ in Synodo Florentina continentur sect. 6. p. 122. Quomodo Romanorum Imperator Alexandro Papæ inclinata cervice, collum ejus pedi submisit, cum diceret, super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem: at ille respondit: non tibi, sed Petro obedientiam exhibeo; & Pontifex, & mihi & Petro. *Romæ 1579.*

Testis Johannes Nauclerus, qui rem gestam hisce circumstantiis exhibet: Altera, quæ secuta est, die, Fridericus Venetias venit, pacem à Filio confectam, hoc modo approbat, ut Romani & quæ ditionis erant Ecclesiasticæ, summo Pontifici redderent, & quicquid ille pro perpetrata culpa, injungeret, patienter ferret. Isto igitur fœdere Alexander Pontifex inito, confestim ad januas templi Divi Marci accessit, & ibidem universo astante populo, Imperatorem jussit ut se humi prosterneret, & veniam denuò postularet. At summus Pontifex Imperatoris collum pede comprimens ait: scriptum est, super aspidem & basiliscum ambulabis, *Volu. 3. generat. 40. fol. 235.*

& conculcabis leonem & draconem: at Fridericus, nō tibi, inquit, sed Petro, cui successor es, pareo. Et Pontifex respondit, mihi & Petro. Ac sic inter Imperatorem & summum Pontificem pace composita, ipse Imperator cum bona venia abijt. Vel ut Blondus scribit, postquam Pontificis pedes Imperator exosculatus est, deinde ad altare majus ambo Principes se amplexati & exosculati sunt.

Tum *Angelus Politianus*, in oratione Clarorum virorum ad Alexandrum sextum, quæ non minus Alexandro VI. Pontifice Maximo nunc exultat, quam olim Alexandro III. Sive suo Romano item pontifice exultavit illo, qui Friderici Imperatoris veniam petentis cervicem pede calcavit. Pag. 206.

Lib. 5. p. 205. Ad hæc *Papirius Massonus* de Episcopis urbis: Senæ humanissimæ totius Italiæ non protulerant quenquam Pontificiæ sedi destinatum ante Alexandrum III. Rainutij filium. Is mortuo Adriano, cum eruditissimus & prudens esset (hæc enim elogia ei tribui video) sedisque Romanæ Cancellarius, delectus est à majori parte Presbyterorum Cardinalium, ac pro Orlando Alexander dictus. Hanc electionem non probabant ij, qui elegerant Octavianum nobilem genere & Victorem appellatum, quòd ab eo vincendum Alexandrum forte sperarent, ut Radericus narrat, & Octaviani epistolam & Canonicorum basilicæ Petri operi suo intexens, & Cardinalium, qui ipsi favebant, itemque Alexandri epistolas. Sed aliter se res habuit: etsi Fridericus Cæsar ab Octaviano stetit adversariorumque ejus nomen & causam pertinacissimè defendit. Quas ob causas plena autoritate Apostolicæ sedis solennibus ceremonijs à Christianorum communione procisus est, ut Reginæ Angliæ epistola ad Cœlestinum III. tradit. Tandem post longas multorumque annorum dissensiones illas, Concordiæ sinus apertus est, paxque data Ecclesiæ Romanæ ipsique Alexandro quies & tranquillitas optata. Quamobrem Venetorum Respub. laudanda magnoperè est: humanissimè enim Alexandrum exulem & Fridericum hostem excepit, Venetijsque de pace & Concordia actum est. Ubi cùm *Cæsar inclinatâ cervice collum pedi* Alexandri submisisset, dixissetq; super aspidem & basiliscum ambulabis, conculcabis leonem & draconem. Respondit Fridericus: nō tibi, sed Petro obsequium exhibeo, ad quā ejus vocem subintulit Pontifex: & mihi & Petro. Cujus facti historia est apud Gennadium Patriarcham Constantinopolitanum.

Extat liber Italicus Venetijs excusus, quem apud Excellentissimum.

mum Virum Dn. Doctorem Johannem Henisium, S. Marci Equitem &c. Augustæ vidi, qui expressis omnibus circumstantijs, rem factam, non fictam, apertissimè convincit.

Taceo Albertum Brunum, in Tractatu tractatuum tom. XI. fol. 102.

Testis *Christophor. Besoldus* in Synopsi Historiæ universalis p. 436. Hæc quidem è Baronio anno Christi 1177. in dubium vocantur, sed prolixo Italico scripto defenduntur à Gyrolamio Bardi, Della vittoria navale otenuta della Republica Venetiana contra Othone figlivolo di Federigo primo Imperatore.

Testis *Angelus Mattheacius* de via & ratione Juris universi l. 1. c. 36. p. 72. b. Quamobrem Jus maris Adriatici undiquaque amplissimũ Venetis dabit, tum ob longissimam eorum possessionem, qua superiorem neneminem cognoverunt unquam, præter Deum, tum propter aureum sanctumque titulum privilegij ad majorem rerum omnium confirmationem sibi ab Alexandro Pontifice Romano tunc indulti; cum furorem irati Friderici Imperatoris fugiens; sese Pontifex Venetias contulisset; ut Ciano Principe reverso victoriam gratulans, annulum porrigens aureum: accipe, inquit, Ciane, & me autore, ipsum mare hoc tibi pignore obnoxium reddito, quod tu, tuique successores, quotanis stato die servabitis, ut omnis posteritas intelligat, maris possessionem *jure belli* vestrũ esse factum, atq; ut uxorem viro, ita illud vestro subjacere Imperio, feruntque inter Alexandrum & Fridericum, inita pace, apud valvas & aram maximi templi Divi Marci susurasse Pontificem: super aspidem & basiliscum ambulabo, & conculcabo leonem & draconem: Imperatoremque respondisse, non tibi sed Petro. Cui ille, & mihi & Petro. Cuius tamen memorandi facinoris solennia à Principe Venetorum, à Senatu & universo magistratuum Ordine, purpura & ostro maxima pompa, solenniq; apparatu, ingenti civium ac tot cymbarum frequentia, apud littora maris singulis annis Ascensionis Dominicæ die peraguntur, & aureo annulo Neptunum marève ipsum, ut uxorem viro sibi despondent & subarrhant. Venetijs 1591.

Testis est deniq; *M. Alphonsus Ciaconius*, Ordinis Prædicatorum & Apostol. Pœnitentiarius, in vitis & gestis summorum Pontificum à Christo Domino usque ad Clementem VIII. Quo facto benigno, ac totius civitatis occursu exceptus, ad palatium Ducis, ubi hos- Romæ. 1601 Pag. 420.

hospitio excipiendus erat, accessit, atq; ad basilicam S. Marci palatio progressus, ubi ex composito Alexander Cardinalibus Episcopisq; circumfusus sedebat, solenniq; Pontifici debitam reverentiam atq; obedientiam ad pium pedum osculum inclinatus exhibuit, ubi Cæsar inclinata cervice collum pedi Alexandri submisisset, dixissetq;, super aspidem & basiliscum &c. Fridericus respondit, non tibi, sed Petro obsequium exhibeo: ad quam ejus vocem dixit Pontifex: & mihi & Petro, atq; ab eo pacis osculum retulit. inde sinistrum tegens Alexandri latus, ædem intravit, ac clero Deum solenni Ambrosij cantico collaudante, cum eo ad maximam aram pervenit, ac precationem ritè exhibuit, inde hospitij causa ad palatium Ducis divertit, postridiè ejus diei quò natalitia S. Jacobi celebrantur, Alexander rogatus à Friderico, sacrificium facturus, ad basilicam S. Marci accessit, atq; ei adventanti Fridericus obviam extra basilicam prodijt, & à dextra receptum in eam introduxit, ac peractis sacris ad fores prosecutus palo fretum ascendenti strepam tenuit, quam prędecessores ejus prædecessoribus habere consueverant. Hęc ita *referuntur*, prout Alexander ipse literis mandavit, quas 2. Calend. Augusti in ædibus Patriarchæ, Principibus & Cardinalibus pluribus præsentibus ex rivo alto ad Abbatem Casinatem dedit Cal. inde August. in ædibus Patriarchæ, Principibus & Cardinalibus pluribus præsentibus, pax & induciæ juratę fuêre. Tandem post multas longorum annorum dissensiones illas, Concordiæ sinus apertus est, paxq; data Ecclesiæ Romanæ, ipsiq; Alexandro quies & tranquillitas optata.

Rex stetit ante fores jurans prius Urbis honores,
Post homo fit Papa, sumit quo dante coronam.

Verùm instant adversarij & dicunt, nullum historicum illius temporis de Alexandro hæc scripsisse, proinde esse merum commentum.

Quasi verò ab autoritate huma[illegible] liceat argumentari negativè: hic vel ille historicus non scripsit Constantiam Monacham nupsisse Henrico VI. dispensatione Apostolica: ergò fabula est, quod sanctimonialis & vetula dispensatione Clementis III. nupserit Henrico VI. ita colligente Bellarmino contra Barclaium p.201, & Spondano ad ann. 1182. fol. 958. non, inquam, valet consequentia: Parasiti veritatem non propagant, sed occultant. Audiatur & altera pars & quidem Hispana, uti apud Arnol- *Quæst. 21. §. 40. p. 72.* dum Albertinum videre est, ubi asserit: Monachum quendam Remigium

gium, maritum esse factum, & procreasse filiam Petronellam, quæ postea nupserit Comiti Raymundo Barcinonensi.

De *Constantia* Moniali scribit Bartholomæus Carranza, & ipse quoq; Hispanus in Summa Conciliorum p.419.b. Cœlestinus III. Constantiam Monacham, Rege Rogerio natam, *occulte* Monasterio Panormitano eduxit, & Henrico VI. dispensatione Apostolica in matrimonium collocavit.

Henricus I. Rex Angliæ Monialem duxit Mathildin, sororem Edgari, Scotorum Regis, Monacham, referente nobili Theologo Gallo Claudio Espencæo, de Continentia fol.642.

Genebrardus in Chronologia pag.154. Bizetislaus Bohemiæ 18. Dux, ex matrimonio cum Juta Ottonis Ruffi filia, quam ex Ratisbonensi Monasterio anno 1050 *raptam*, in uxorem duxerat, eas nuptias confirmante postea Imperatore, relinquens 5. filias, obijt anno 1052. Æneas Silvius hist. Bohem. c.19.

Bellarminus quidem existimat contra Barclajum fol.202. non posse summum Pontificem facere, ut idem Monachus sit & conjugatus. Ubi Pontificis Romani potestatem nimium coarctare videtur. Potest tamen summus Pontifex facere, ut, qui Monachus fuit, fiat conjugatus. Continentia enim, ut refert Albertus Trotius, neq; est de Ordinis substantia, neq; de jure divino. Et Papa de jure divino uxorem habere potest.

Quæ si vera sunt, quæ scribit Albertus Trotius, Clarissimus utriusque Juris Ferrariæ Professor, an.1426. est dare casum, quo Papa uxorem legitimam habeat, quam Papissam hic vocat: quo nomine minus offendetur, qui legerit in Conciliis antiquis, Presbyterissas, Episcopas, Diaconissas, Hypodiaconissas. *Claudius Espencæus de Continentia l.1. p.25.*

Sed quorsum abripior? Firmum & fixum ergò manet, non posse duci argumenta ab autoritate humana negata. Exempli gratia, Clemens I. & Gregorius M. non scripserunt, Cæsarem in coronatione Romæ debere tenere stapham Pontificis, quoad Pontifex equum conscenderit, deinde accepto equi freno, per aliquot passus ducere equum Pontificis. Ergo non est verum, & sic fictum. Atqui non est fictum, sed factum fuisse testatur Liber Ceremoniarum sacrarum & rituum Ecclesiasticorum S. Romanæ Ecclesiæ lib.1. p.26.b. Venetijs 1516.

Si itaq; Alexander III. rigidissimus Ecclesiasticæ libertatis patronus & vindex potuit & voluit Imperatorem Fridericū, & Regem Siciliæ,

& Octavianum Antipapam excommunicare; quidni etiam potuerit & voluerit Friderici Cæsaris collum calcare?

Hieron. in c. 6. Mich. p. 164. Verùm sicut stellas cœli non extinguit nox, sic mentes fidelium, inhærentes firmamento Sanctæ Scripturæ non obscurat mundana iniquitas, & parasitorum perversitas.

Tota vis totumque robur argumentationis historicæ hoc syllogismo concluditur. Illud est verum historicè, quod eo tempore, quo res gesta dicitur, literis est à fide digno historico consignatum.

Atqui Johannem VIII. fuisse fœminam & peperisse, eo tempore, quo res gesta dicitur, à nullo historico fide digno est consignatum.

Ergò Johannem VIII. fuisse fœminam & peperisse, non est verum historicè.

Propositio major est falsissima. Aristoteles enim æternitatem mundi adstruens, eadem facilitate dicere potuisset: Ostendite vos, Judæi, unum saltem vetustum historicum, vel sacrum vestratem, vel gentilem nostratem, qui literis consignarit, ducentis, trecentis aut mille annis post creationem, mundum à Deo esse creatum. Hoc vos non potestis. Neque enim nostri gentiles, utpote multò posteriores, neque vestri ante Mosen (qui scripsit, post annum bis millesimum) creationem mundi ex nihilo literis prodiderunt.

Deinde majoris propositionis falsitas inde liquet, quia scribi vel literis consignari est accidens rei gestæ: multa autem sunt gesta in mundo, quæ nec unquam scripto comprehensa fuerunt; scribi, inquam, est accidens, quod potest abesse & adesse citra rei gestæ destructionem.

Omnia gesta sunt scripta: nulla gesta sunt scripta: ambæ hæ propositiones sunt falsæ, quia materia est contingens. Ergo subcontrariæ sunt veræ ambæ: quædam gesta sunt scripta: quædam gesta non sunt scripta.

Prætereà quis non videt, chronologico hoc axiomate admisso (id tantum est verum, quod statim cum re gesta literis consignatum est) totam doctrinam in dubium vocari posse. Nam Evangelistæ, inprimis Johannes, Christo vivo in terris, non scripserunt, imò Johannes finita penè prima centuria, in extrema senectute, Evangelium literis consignavit.

Matthæus	scripsit anno Christi	41	è Baronio & Spondano.
Marcus		45	
Lucas		58	
Johannes		99	

Judice

Iudice ergò Iohanne de *Pineda* in Iob.fol.2. Hæreticorum est ingenium, ut certa & explorata, & communi Ecclesiæ voce stabilita, suspectæ veritatis nomine in judicium vocent. Omnem igitur veteris historiæ autoritatem elevant. Nam cum ipsi conscientia scelerum convicti tenebras ament, & lucem ipsam, qua nihil est amabilius, aversentur, historiam æquè detestantur, quæ à sapientissimis viris lux vitæ, meritissimò appellatur. Verentur itaque, ne si in historiæ lucem incurrant, ipsorum & mores & dogmata, non ad Christi lucernam, sed ad Satanæ caliginem elucubrata, prodantur.

Ius Regium Hebræorum Wilhelmi Schikardi cap.4.fol.93. Alexander III. Imp. Fridericum Barbarossam Venetiis in vestibulo S. Marci pedibus conculcavit, quasi super aspidem & basiliscum ambulaturus, ut illius ætate Historiæ narrant. *Argentinæ 1625.*

CATENA CATHOLICORUM, Pontificem Romanum esse Sponsum Ecclesiæ.

I.

ANtonius Sebastianus Minturnus in orationibus Trid.p.151. Quamobrem Pontifex Romanus nunquam sivit se universalem Episcopum appellari, non sanè quod universæ præsidem Ecclesiæ se vel à Christo institutum ignoraret, vel haberi nollet, sed ne omnium Ecclesiarum, in quas cœtus omnis Christianus divisus esset, unus esse Episcopus videretur.

Pag.109.b. Unus enim, ut diximus, Pontifex Romanus, universæ Ecclesiæ *Sponsus* nominatur.

II.

Libro IV. Decretalium c.4.p.590. Nos Justitiam nostram, & Ecclesiæ Sponsæ nostræ nolentes negligere, qui alios in sua justitia confovemus. Tit.239. de Immunitate Ecclesiarum. Alexander IV.

III.

Bellarminus de Rom. Pontif. l.2.c.31.p.272. Pontifices dicuntur Sponsi, quia cooperantur extrinsecus in generatione fidelium, tanquam ministri

ministri verbi & sacramentorum, & filios non sibi, sed Christo generant.

Sponsus Ecclesiæ appellatur Papa in Concilio Lugdunensi generali, ut habetur capite, ubi periculum, de electione, in sexto.

IV.

Illustrationes & Commentaria ad Bullam Urbani VIII. pro sacri Jubilæi anno 1625. Georgii Polacchi, Presbyteri Veneti, Venetiis 1625. pag. 220. Summus Pontifex Ecclesiæ sanctæ præest, quæ ejus *filia* itidem *uxor & mater* dici potest, & ideò tribus ipse coronis coronari debet. Dicitur siquidem *filia*, quoniam Pontifex Maximus, ratione prælationis & autoritatis, qua ut gubernator præest ipsi Ecclesiæ, ejus *Pater* dici debet. Dicitur *Mater* deinde, quoniam cum Pont. Max. sicut cæteri fideles, sit per baptismum regeneratus, & in Ecclesiæ gremio salutem obtineat, meritò ejus Filius dici debet. Dicitur postremò *Uxor, & ipse Sponsus appellatur*, quia sicut quilibet prælatus dicitur Sponsus Ecclesiæ suæ particularis, & à *B. Callist* uxor Episcopi, ejus Ecclesia dicitur, in cujus signum annulum portat: ergò à fortiori, Pontifex Romanus *universalis Ecclesiæ Sponsus dici debet.*

V.

Gretserus contra Mornæum pag. 410. Christus principalis Sponsus est ac Primarius, Pontifex Secundarius, & Christo subordinatus. Quemadmodum Christus est principale fundamentum Ecclesiæ, secundarium Petrus Apostolus, *sine ullo Christi prajudicio.*

VI.

Leonhardus Coquæus in Antimornæo part. 2. p. 165. Pontifices tamen & sponsi dicuntur, quia cooperantur extrinsecus in generatione filiorũ, tanquã ministri verbi & Sacramentorũ, & filios non sibi, sed Christo generant: & spirituale quoddam matrimonium inter Pontificem & Ecclesiam contrahitur: nec repugnat, Ecclesiam & Sponsam dici Christi, & Sponsam item summi Pontificis, cujus curæ commissa est, licet diversa ratione.

ORA-

ORATIO
De octo Urbanis Pontificibus Romanis.

VAs illud electum, D. Paulus, Hebræos, imò omnes monet Christianos, obedite, inquit, præpositis vestris, & subjacete eis, ipsi enim prævigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant & non gementes: hoc enim non expedit vobis, Quo aphorismo tam discentium quàm docentium officium ostendit. Fuit officium ministrorum Christi prædicare Dei verbum, prædicarunt, redarguerunt populi peccata, redarguerunt afflictiones, ferre etiam ad sanguinem usque pro Ecclesia, tulerunt. Cap. 13. 2. Tim. 4. Tit. 1.

Fuit Christiani populi officium, audire vocem boni pastoris, audiverunt: servire Domino Deo soli, servierunt: professionem fidei coram hominibus facere, fecerunt. Sacerdotium Isidoro Pelusiota lib. 1. regno præstantius esse, patet, majoresque labores habere (nam cum labor unus desinit, alter vicissim exoritur) ac de rebus magis necessariis periclitari, (illud enim divina, hoc terrena moderanda & administranda suscepit) Quidam putant sacerdotium imperium quoddam esse, ab omni censura immune, non autem provinciam reddendis rationibus obnoxiam, negotium hujusmodi aggressi sunt, ad quod ipsis nullum aditum patere oportebat. Iohan. 10. Epist. 127.

S. Chrysostomus de verbis Esaiæ, vidi Dominum, pag. 874.

ἱερέως γὰρ ἐλέγχειν ἐστὶ μόνον, καὶ παῤῥησίαν ἐπιδείκνυσθαι, οὐχ ὅπλα κινεῖν, οὐδὲ ἀσπίδας ἁρπάζειν, οὐδὲ τόξον τείνειν, οὐδὲ βέλος πέμπειν, ἀλλὰ μόνον ἐλέγχειν, καὶ παῤῥησίαν ἐπιδείκνυσθαι.

Nam sacerdotis tantum est arguere, liberamque præstare admonitionem, non movere arma, non clypeos usurpare, non vibrare lanceam, non arcum tendere, sed tantùm arguere, ac liberam præstare admonitionem.

Pontifices olim ipsi prædicabant.

Ambrosius Novidius Fraccus l. 3. Fastorum l. 3. p. 32. b.

Hoc pia Pontifices majorum facta secuti
Pectora formabant plebis in æde modo:

Ast ubi majestas aucta est sua jura recusat,
Atque Viri alterius fungitur ara vice.

Lib.1.epist. 149. Isidorus Pelusiota: Episcopus ex ipso nomine quid ipsius muneris atque officii sit, perspectum habere debet. Eum enim invisibilium ac occultorum ferarum impetus, Ecclesiæ ignavias, Monachorum negligentias, iniquorum hominum improbitates, viduarum calamitates, pupillorum egestates,, altaris suspiciones, Diaconorum morbos, juvenum flagitia, senum mala consilia speculari oportet, atque omni ex parte *oculum esse*, omnia prospicientem, nec quidquam negligentem.

Lib.3.epist.216. Opus est hæc res, non ludus atque animi oblectatio: cura, non hortus, munus referendis rationibus obnoxium, non imperium ab omni censura liberum atque immune: paterna procuratio, non tyrannica licentia, quæ sub reddendarum rationum necessitatem minimè cadat.

Lib.3. Epist.260. Ministri sunt, non participes, deprecatores, non judices, mediatores, non reges. In Canonistarum autem glossa insignis cujusdam regulæ instar cavetur, *Nemini licere Papæ dicere, Domine, cur ita facis?* C.ad Apostolatus Extravag. ne sede vacante. in glossa p.56.editionis Romanæ.

Decret. part.1.dist. 40 §.7. Imò si Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprehendatur inutilis & remissus in suis operibus, & insuper à bono taciturnus, quod magis officit sibi & omnibus, nihilominus innumerabiles populos catervatim secum ducit [primo] mancipio gehennæ cum ipso plagis multis in æternum vapulaturus. Hujus culpas istic redarguere præsumit mortalium nullus: quia cunctos ipse judicaturus, à nemine est judicandus, nisi deprehendatur à fide devius: &: Pontifices enim homines sunt non angeli.

Jam de *Vrbanis octo* summis Pontificibus agemus, & quales fuerint, filo historico adumbrabimus, quia sic gesta sunt.

Quòd si Pontifices nolunt turpia aut nefaria de se narrari, nihil ejusmodi faciant, aut cum fecerint, non putent, ea ipsa ita latere ut & sciri & posteris narrari nequeant, quanquam in Pontificibus nemo hodie sanctitatem requirit: optimi putantur, si vel leviter boni sint, vel minus mali, quàm cæteri mortales esse soleant. Vestrum est audire & judicare.

1. URBANUS igitur I. genere nobilis ab infantia multos ad fidem convertit.

vertit. Omnia sacrata mysteria fecit argentea vel aurea vel stannea, tandem martyrio coronatur, sepultus cum S.Cecilia. Prædia cepit Ecclesia possidere tempore hujus, antea vivebant more Apostolico. Hæc Fasciculus Temporum.

Urbanus hic constituit, ne eligatur in Episcopum, nisi in sacris Ordinibus constitutus. Nullus in Episcopum eligatur, nisi in sacris Ordinibus religiosè vivens fuerit inventus. Sacros autem Ordines dicimus diaconatum & presbyteratū: hos siquidem solos primitiva legitur habuisse Ecclesia: Subdiaconos verò (quia & ipsi altaribus ministrant) opportunitate exigente concedimus, si tamen spectatæ sint vitæ, religionis & scientiæ, &c. *Dist.60.C. nullus.*

B. Ambrosius tamen ab Auxentio Mediolanensi defuncto divinitùs renunciatur Episcopus, diu reluctans fugiensque ordinatur, ejus electio, quamvis adhuc catechumeni, probata est occidentalibus & orientalibus. *Anno 374.*

Idem Urbanus Jejunia quatuor temporum instituit, Dist. 77. C.statuimus.

2. URBANUS SECUNDUS, Otto dictus, Terracinam, quod est oppidum Italiæ, appositum mari mediterraneo, convenerunt, quorum intererat Episcopum Romanis dare, & IV. Idus Martias anni proximè insecuti, Othonem ex decessoris judicio, Romanum Pontificem dixere, indicto primis triduo Jejunio precibusque ad Deum fusis, ut pastorem gregis daret, qualem illa tempora poscebant. Sanè Presbyteri Cardinales in electione summi Pontificis debent utilitatem præ oculis habere, ut rectè à Baldo scriptum legitur, & habuerunt quidem in Urbano eligendo.

Hic Pontifex Vir egregius vita & moribus fuit.

Urbani hortatu bellum sacrum inchoatum à generosa Gallorum gente, brevissimoq; temporis spatio innumerabilibus peditum atq; equitum copiis superata viarum asperitate & molestia, victo ad Antiochiam ingenti exercitu Mahometanæ sectæ, eoq; fuso Hierosolymis feliciter expugnatis mense Septembri anno millesimo nonagesimo quinto Synodus apud Arvernum habita est, Balduino id ita referente, & Martio proximè consecuto, de profectione cogitatum. 1095.

Carolus *Scribanus* in Politico Christiano p.209. scribit, fuisse septingenta Christianorum peditum millia, equitum millia centum. *Gretser. de cruce to. 3. p 2087.*

Baronius de Monarchia Siciliæ pag.232. Urbanus Papa II. malè asseritur *bellum sacrū indixit,*

asseritur autor Monarchiæ Siculæ. Philippum Regem Franciæ propter adulterium excommunicavit.

Gulielmus Rossæus de Reipub. Christianæ potestate supra reges, p.57. Hic Philippus Rex propter infames cum Comitis Andegavensis uxore, sua ipsius superstite, nuptias multos annos excommunicatus est à pontifice Urbano II. Gallo, & diadema regium ei ablatum.

Rossæus p.458. Christiani non tenentur obedire principibus hæreticis.

Decret. 2. part. causa 15. quæst. 6. Nos sanctorum. Obiit Urbanus Romæ, quæ illum ut Episcopum luxit, Gallia ut parentem, etsi in ea natus esset, apud Castellionem in provincia Rhemensi.

3. URBANUS III. fuit Mediolanensis. Hoc Episcopo Christiani nuncium acceperunt omnium luctuosissimum, qui ante annos octoginta octo ab Oriente in Europam pervenisset, maximæ acceptæ cladis Hierosolymæq; Saladino deditæ turbini Mahometanæ sectæ immanissimo. Qui nuncius Christianarum gentium animos graviter afflixit, maximè Gallorum, quorum sanguine regiones illæ, patrum memoria domitæ fuerant. Hujus quoque calamitatis tristissimo nuncio afficitur Urbanus, moriturque Vir eximiæ pietatis Ferrariæ ad Padum flumen.

Hic Urbanus Venetias ante profectus, ut ibi classem novam in Turcas instrueret.

4. URBANUS IV. Tricasses clari Galliæ populi Jacobum tulerunt, humili quidem genere ortum sutorisque cognomine Pantaleonis filium (ut hodie quoque in urbe Tricassino constans fama est) verùm animi magnitudine, scientia, consilio, morumq; gravitate cæteris eminentem. Quibus virtutibus pontificiam dignitatem adeptus est, etsi nihil tale cogitans, nam patriarcha Hierosolymitanus tunc erat.

Festum diem Eucharistiæ Christianæ Urbanus quidem instituit Romæ, verùm non tam citò is dies in Gallia observari cepit. Nam in vetustis Annalibus traditum est, coli eum diem cepisse anno supra mille
1318. tricentesimo decimo octavo, id est multò post obitum Urbani, à quo is dies festus institutus est, Thoma ad eam rem adhibito, qui solennem hymnum & preces ejus diei composuit.

Fugavit exercitum Saracenorum per Cruce signatos, quem Manfredus contra Ecclesiam miserat, & contulit regnum Siciliæ Comiti provin-

Provinciæ, qui fuit frater Regis Franciæ, ut fugaret Manfredum.

5. *Urbanus* V. 1370. electionis tempore Monachus Benedictinæ familiæ apud Massiliam, in templo Victoris Abbatis Avenione Pontifex salutatus est. Antistites Ecclesiarum ad sedes proprias reverti jussit, receptus est à Romanis, ut Deus aliquis delapsus de cœlo.

Romæ existens, ad obedientiam Catholicam recepit Imperatorem Constantinopolitanum, ad ejus pedes veniens, ante gradus Ecclesiæ S. Petri per ipsum Dominum Urbanum ad manum in Ecclesia intromissus, confessionem processionem S. Spiritus à Patre & Filio. Magni sumtibus reparari fecit palatium S. Petri, jam diu ante dirutum, & quintam partem Ecclesiæ Lateranensis, & Ecclesiam S. Pauli extra muros, capita Apostolorum Petri & Pauli reperta in capella, quæ dicitur sancta sanctorum, in vasculis argenteis satis parvis & minus nobilibus, quàm decet, statim suis sumtibus duas statuas argenteas, unam scilicet in forma mediæ personæ B. Petri scilicet sub umbicilico supra ponderantem mille septuaginta marcas argenti, & modo consimili aliam ad formam S. Pauli eodem pondere ordinavit, & illam in Lateranenensi Ecclesia collocari fecit.

Legimus *Urbanum Quintum* pontificem Maximum misisse ad Imperatorem Græcorum tres *Agnus* Dei, cum versibus infra scriptis.

Balsamus & munda cera cum Chrismatis unda
Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum.
Fonte velut natum per mystica sanctificatum:
Fulgura desursum depellit omne malignum
Peccatum frangit, ut Christi sanguis & angit.
Prægnans servatur, simul & partus liberatur
Dona defert dignis, virtutem destruit ignis
Portatus munde de fluctibus eripit unda.

Ad hunc Urbanum S. Brigita fuit missa à Christo, pro confirmatione Regulæ. Hæc est revelatio quam habuit sponsa Christi in Roma de eodem Papa Urbano V. antequam rediret Avenionem, anno Domini M C C C L X X. quam ipse præsentavit ei monte Falisco.

S. Brigita revelat. l. 4. c. 138. p. 407 editionis Romanæ.

Cap. 138. Vigilante de nocte præfata persona in oratione visum fuit sibi, ac si loqueretur procedens de uno circulo splendoris ad modum solis. Quæ quidem vox dixit sibi hæc verba, quæ sequuntur. Ego sum

mater omnium qui sunt in superno gaudio. Quamvis infantes habeant suam necessitatem secundum suam voluntatem, tamen in augmentum suę lætitiæ, cumulatur eis gaudium, ex eo, quod viderint faciem matris suæ blandam. Sic placet Deo dare omnibus in cœlesti curia gaudium & exultationem de meæ virginitatis puritate, & mearum virtutum pulchritudine, quamvis habeant incomprehensibiliter ex ejusdem divinitatis potentia totum bonum. Sum etiam mater omnium in purgatorio, quia omnes pœnæ quæ debentur purgandis pro peccatis suis in qualibet hora, propter preces meas quodammodo mitigantur, ita placet Deo, ut aliquæ ex his pœnis, quæ debentur eis de rigore divinæ justitiæ minuuntur. Ego sum mater totius justitiæ, quæ est in mundo, quam justitiam Filius meus dilexit dilectione perfectissima. Et sicut materna manus semper parata est, ad opponendum se periculis, in cordis filij sui defensionem, si aliquis niteretur in sui læsionem: ita ego sum parata jugiter justos qui sunt in mundo, defendere, & de omni spirituali periculo liberare. Ego etiam quasi sum mater omnium peccatorum, se volentium emendare & habentium voluntatem in Deum amplius non peccare, & sum voluntaria ipsum peccatorem in meam defensionem accipere, sicut charitativa mater, dum videret filium nudum ab inimicis acutos gladios habentibus sibi occurrentem. Nonne tunc ipsa opponeret se periculis viriliter, & filium suum de manibus inimicorum suorum liberaret, & eriperet, & in sinu suo gaudenter conservaret? Ita facio & faciam ego omnibus peccatoribus, misericordiam meam à Filio meo petentibus sub vera contritione, & divina dilectione. Audi tu & attende diligenter, quid ego volo dicere de duobus filijs meis, quos tibi volo nominare. Primus, quem dico, est filius meus Jesus Christus qui natus est de mea carne virginea, ad hoc, ut suam charitatem manifestaret, & animas redimeret. Propter quod non pepercit sui corporis laboribus, nec sangvinis sui effusionibus: nec dedignatus est audire contumelias, & sustinere suæ mortis pœnam. Ille est ipse Deus, & est omnipotens in æterna lætitia. Secundus, quem reputo pro filio meo, est ille, qui residet in Papali sede, videlicet, sede Dei in mundo, si obedierit præceptis suis & ipsum dilexerit perfecta charitate. Modò volo aliquid loqui super isto Papa qui nominatur URBANUS: propter precem meam obtinuit Spiritus Sancti infusionem, ut deberet ad Romam per Italiam declinare, ad nihil aliud nisi ut justitiam & misericordiam faceret, fidem Catholicam

roboraret, pacem confirmaret, & sic Ecclesiam sanctam innovaret. Sicut mater ducit filium suum ad locum, ubi sibi placet, dum ostendit sibi ubera sua: ita duxi ego *Urbanum Papam* prece mea & opera Spiritus S de Avinione ad Romam sine quovis suo periculo corporali Quid fecerat ipse mihi? Jam vertit ad me dorsum & non faciem, & intendit à me recedere, & ducit eum ad hoc malignus spiritus cum sua fraude Nam tædium habet de divino labore, & libitum ad suum commodu[illegible] le Item trahit eum Diabolus cum delectatione mundiali. Na[illegible] siderabilis est sibi terra nationis suæ mundano amore. Ite[illegible] carnalium amicorum consiliis, qui magis attendunt suam dilectione[illegible] voluntatem, quàm Dei honorem & voluntatem, vel animæ sua profectum & salutem. Si contigerit ipsum redire ad terras, ubi fuit electus Papa, ipse habebit in brevi tempore unam percussionem, sive unam alapam, quod dentes sui stringentur seu stridebunt, visus caligabit & fuscus erit, & totius corporis, membra sui contremiscent. Ardor Spiritus S. paulisper tepescet in eo & recedet, & omnium amicorum Dei preces, qui pro ipso orare decreverunt, lachrymis gemebundis torpebunt, & corda ad ejus frigescent dilectionem, & de duobus coram Deo reddet rationem. Primò de duobus quæ omiserat ex his, quæ potuisset, in Dei honorem fecisse in sua magna majestate.

Nota.

Urbanus propter precem meam obtinuit Spiritus S. infusionem, ut deberet Romam per Italiam declinare.

Hunc fuisse Urbanum V. dubitari minimè potest: ipse namq; tunc sedem Pontificiam obtinebat, quando B. Brigita sanctitate floruit, ut fatetur ipse 4 latina in vita illius circa finem & tradiderunt Joannes Nauclerus volum. 2. suæ chronographiæ, & Polydorus Virgilius l. 7. de Inventoribus rerum cap. 4. circa medium. Huic autem Pontifici B. Brigitam præsentem revelationem obtulisse in monte Falisco, insinuatur in argumento hujus capitis, ubi tunc temporis Urbanus morabatur, quoniam ædes Pontificias construi mandaverat, ut sibi suisq; successoribus eò proficisci liceret, vitandi, ut inquit Platina, urbanos æstus causa: hoc ergò loco à Christo Urbanus acriter reprehenditur, quod Italiam deserere, & in Galliam redire decrevisset, & ideò aliquando post medium capitis de eo Christus conqueritur, sic trahit eum Diabolus cum delectatione mundiali: nam nimis desiderabilis est sibi terra nationis suæ.

Quam

Quam ob causam prædixit B. Brigita: quod si in patriam rediisset, urbem Romam deserens, illum quàm citissimè moriturum fuisse: quod factum esse asserit Platina in vita ipsius. Dum enim proficiscebatur in Galliam, Marsiliæ mortuus est, vel, ut alij volunt, Avenione vitam finivit, Pontificatus sui anno octavo.

6. *Vrbanus VI.* exigua statura, crassus corpore, coloreque fusco ad pontificatum promotus est. Præclarè in eo quidem virtutes ante Pontificatum elucebant, eruditio propè singularis, amor justitiæ & castitatis, odium simoniæ ac munerum, benevolentia ingens erga bonos doctosq; viros: sed virtutes illas Pontifex factus, visus est aut nunquam habuisse, aut uno veluti momento amisisse tunc, cum magnoperè illis indigebat: plerunq; enim Deus iis, quos odit, mentem eripit.

Bartholomæus Carranza p. 435. post Gregorium ingens schisma ortum est. Itali Italum Pontificem Urbanum VI. dictum crearunt, & is Romæ mansit, Galli item elegerunt Pontificem in Italia, quem Clementem VII. appellarunt, is Avenionem se recepit. Erant itaq; Pontifices duo; alter in alterum censuris sæviebat. Duravit hoc schisma usq; ad Concilium Constantiense.

Soli Cardinales tantæ perturbationis autores fuêre: facile est ignem accendere, at cum semel vagari cepit, & subjectam materiam corripere, non nisi difficilimè extinguitur. Utri igitur magis rei sunt læsæ majestatis divinę, Itali an Galli? Perinde hos atq; illos accuso: nihil enim boni fecerunt, cum plurimum mali intulerunt in orbem terrarum.

Catharina Senensis ad Urbanum aliquot epistolas mittit, quibus hortatur Ecclesiam Romanam, ut hortum optimis & suavissimis floribus, ita sanctissimis Cardinalibus muniendam, qui sint veluti columnæ firmissimæ, & ad instaurandam eam impellit. Simul ad Carolum Regem scribit, Bartholomæum Archiepiscopum Barensem sive Urbanum VI. legitimè electum coronatumque à Cardinalibus, nec in metum conferendam esse electionem.

Eadem scribit tribus Cardinalibus Italis, qui ab Urbano discesserant, ut ad sanitatem animi redeant, illum enim non metum ab iis, sed legitimè electum, coronatumq; cum Archiepiscopus Bari tantum esset, nec in Cardinalium numero censeretur.

Urbanus se desertum cernens, Cardinales XXVI. creat, Genuæ Ligurum, ubi susceptus magnificè à Duce & civibus, fera immanitate, &

plus

plus quàm barbarus occidi jussit 5. Cardinales, quos diu in fœdissimo carcere clausos detinuerat. Deniq; repentè amisisse visus est virtutes omnes, quibus abundare eum ante pontificatum fama erat.

Janus Vitalis Poeta Siculus in elogiis Romanorum Pontificum ita de hoc Urbano loquitur:

Sextus hic Vrbanus rem collabentis ovilis
Est aggressus ovis, destituitq; lupus.
Italiam bello afflixit, studiisq; nepotum
Immersus, sanctas dilaceravit opes.

Hieronymus Gigas de crimine læsæ majestatis in Tractatu tractatuum, Venetæ editionis anno 1584. p. 35. Urbanus VI. Pontifex, septem Cardinales, qui jam cum Clemente, cum eo de Pontificatu contendente, conspirarant, saccis inclusos in mari demergi jussit.

Collenutius lib. 5. p 151. de' sette Cardinali, il quali menava seco prigioni, cinq; ne fece mettere in sacchi, & buttargli in mare, gli altri convinti giudicialmente in Genova in presentia del clero & de popolo li fece ammazzare, con una accetta, poi fece seccare i corpi in uno forno & servargli in certi valigioni, il quali posti sopra muli quando cavalcava, si faceva portare innanzi, con li capelli rossi sopra, i valigioni, per ammonitione, memoria & terrore di quelli, de contra di lui volessero machinare alcuna cosa.

Piccartus part. 1. p. 211. E septem Cardinalibus, quos vinctos propter conspirationem adversus se initam ducebat, quinq; in saccos immissos ligatosq; in mare projecit, reliquos Genuæ in judicio convictos securi necavit, eorumq corpora in furno exsiccata, in sarcinis inde jussit adservari, & mulis imposita, cum peregrè proficiscebatur, ante sese illa cum purpureis pileis vehebat, ut omnibus ea ratione adversum se aliquid tentantibus terrori esse possent.

7. *Vrbanus VII.* Romanus Johannes Baptista Castaneus, filius Cosinæ, ex Cardinale tituli S. Marcelli creatus Papa, 15. Sept. sedit dies 13. moritur ante inaugurationem 27. ejusdem. *1590. in additionibus ad Platinam.*

8. *Vrbanus VIII.* genere Barberinus, Florentinus, electus in pontificem anno 1623. sedit annos 21. vir doctus, eximius Poeta & Musicus.

Cæterum Urbanus hic cum adhuc esset Cardinalis & legatus ad Henricum IV. Regem Galliarum missus, Delphinum, Ludovicum XIII.

regem Galliarum è ſacra Baptiſmatis unda levavit & ἀνάδοχος Regis factus eſt. Natus autem Delphinus fuit 1601. 27. Septemb. paulò ante terræ motum, de quo Ludovicus Cellotius Pariſienſis Soc. Jeſ. p. 47. Non es, inquit, in ſummo, ſupereſt aliquid poſt Rupellam.

Pag. 48. Si Deum ſequeris, Orbis Imperio Rupella prælusit.

Pag. 114. Orientem adjungas occidenti, Europam Aſiæ, Galliæ Palæſtinam.

Pag. 141. Tam ingens nobis oborietur fiducia, fore, ut regno tuo ſtabilito, & impietate debellata triumphis aliquando ſuis orientem addas occidenti.

Quidam noſtri doctores dicunt, referente Rabano Mauro, Archiepiſco Moguntino, de ortu, vita & moribus Antichriſti p. 178. quod unus ex regibus Francorum Romanum Imperium de integro tenebit, quod noviſſimo tempore erit; ipſeque erit maximus, & omnium regum ultimus. An hæc ſint eventura, Deus novit, qui omnia.

Ad hæc apud Scholaſticos hactenus quæſitum eſt, poſſitne Papa in fide & moribus errare? —

Plerique ſenſerunt, Pontificem in fide non poſſe errare.

De Potentia Romanorum Pontificum.

FAUSTUS SABÆUS p. 145.

Quid juvat æternas portas ſeptemplice vallo
Arcis inacceſſa jam potuiſſe Jovem?
Excubias vigiles, tot monſtra, tot arma, tot ignes
Fulminis horrificis intrepuiſſe minis?
Roma tamen non arma timet, non monſtra, nec ignes.
Sed penetrat vetiti devia & aſtra poli.
Quodque magis mirum, Romana Colonia Cœlum eſt,
Hinc Stygis in barathro jus quoque Roma tenet.
Jam bello, nunc pace potens, tellure, mari jam,
Nunc tellure, mari, cœlo, Acheronte poteſt.

Alphonſus à Caſtro Franciſcanus, Hiſpanus, qui Concilio Tridentino interfuit, ſcribit lib. 1. cap. 4 adverſus hæreſes pag. 9. Omnis homo errare poteſt in fide etiam ſi Papa ſit. Nam de Liberio Papa refert Platina, illum ſenſiſſe cum Arianis, & Anaſtaſium II. hujus nominis Pontificem faviſſe Neſtorianis, qui Hiſtorias legerit, non dubitat.

In moribus autem Pontificem errare posse maxima pars credit, & Bellarminus ipse testatur, quibusdam Pontificibus defuisse charitatem.

In vita Bellarmini l.3. p.252. Clemens VIII. aliquando dicitur Bellarminum rogasse, ut modum Reformationis urbis & Ecclesiæ Romanæ doceret, cui in hęc verba respondit. Videntur mihi sex quędam res esse, quæ Reformatione indigeant, nec sine periculo negligantur.

Prima res est *vocatio Ecclesiarum*, de qua re extat epistola S. Leonis ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem, in qua jubet sine mora provideri Ecclesijs, ne gregi Domini diu desit cura pastoris. Extant quoque plurimæ apud S. Gregorium epistolæ, in quibus admonentur ij, ad quos spectat electio quàm citissimè pastorem ut eligant. Et si fortè necessaria fuisset aliqua mora, consueverat idem Pontifex vacantem Ecclesiam commendare vicino Episcopo, non ad fructus percipiendos sed ad solicitudinem ejus Ecclesiæ interim gerendam. Itaque studebant sanctissimi illi prudentissimique continuò vacantibus Ecclesijs providere, ne rei efficerentur animarum, quas ob defectum pastoris perire contingeret. Difficile enim esset paucis explicare, quantum detrimenti capiant Ecclesiæ viduatæ: in quæ vitiorum abrupta se grex præcipitet, dum caret pastore, quantum silvescat vinea Domini, dum caret agricola.

Pontifex ad hæc prima re, inquit, sive in hoc primo capite fatemur nos peccasse & peccare. Sed plerumque in causa est difficultas inveniendi viros idoneos. Et quamvis sæpè multi nobis proponantur, cum per nos ipsi nequeamus sumere informationes, & cum aliquando experti simus illos, quibus hanc curam demandavimus, nos decepisse, vel ipsos ab alijs deceptos fuisse, tutius interdum putavimus, memores sententiæ S. Pauli, manus citò nemini imposueris, differre, ne deciperemur. Tamen recordamur tempore magni Gregorij fuisse Ecclesias, quæ diu vacabant, & hac de causa solitum fuisse uni Episcopo aliam Ecclesiam non suam commendare, ut interim curam illius haberet.

Rursus Bellarminus.

Secunda res est, inquit, *Promotio minus utilium prelatorum*: deberent enim provideri Ecclesiæ de bonis personis, non autem personæ de bonis Ecclesijs. Fateor tamen optimã illam esse provisionẽ. cum utrumq; simul fieri potest, ut personæ bene merenti & Ecclesiæ vacanti utiliter provideatur. At, ut alia nunc prætercam, Concilium Tridentinũ affirmat,

peccare mortaliter eos omnes ad quos quocunq; modo spectat Episcoporum promotio, nisi eos præficiendos curaverint, quos Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint: quæ est communis Doctorum sententia. S. Gregorius rectum oppidum esse dicit, ut quærantur homines ad Episcopatum, non ut quærant homines Episcopatū. Et sanctus Bernardus: qui pro se rogat, inquit, iam judicatus est: & infra: cunctantes & renuentes coge & compelle intrare.

Subjungit Pontifex: Scimus hoc, & quantum in nobis est, semper præ oculis habemus, providere Ecclesiis, non autem personis, nisi quando & Ecclesiæ & personæ æquè nos providere putamus, sed prima & maxima ratio Ecclesiæ habenda est. Sententia, quam affert, vera est, sed si de dignioribus est agendum, nunquam providebitur Ecclesiæ, quia nescimus modum, quem tenere possimus, ut sciamus quis dignior sit. Quoad ipsos Episcopos hoc etiam nos torquet, quia si nolimus dare Episcopatus petentibus, vel his, qui nobis ab aliis proponuntur, nescimus quomodo poterimus Ecclesiis providere, præsertim Ecclesiis non ita magnis, & modici redditus. Si Dominatio vestra scit aliquem modum, libenter audiremus, & amplecteremur. Multa enim possunt & quidem verè dici: sed cum ad praxin devenimus, in magnas incurrimus difficultates.

3. Bellarminus item: Tertia res est *absentia Pastorum* ab Ecclesijs. Quid enim prodest idoneum eligi, si non resideat? nam oves suas agnoscere, easq; sacramentorum administratione ac bonorū operum exemplo pascere non possunt, qui gregi suo non assistunt, ut per se notum est.

Inter hos numerantur Episcopi, qui nuncios Apostolicos agunt, quorum aliqui per annos multos Ecclesias suas non viderunt. Nonnulli relicto ministerio pascendi animas sibi creditas, magistratum politicū gerunt: multi, relictis ovibus suis, Romæ ijs in rebus occupantur, quæ per alios commodè fieri possent. Fateor quidem aliquos Episcopos a residentia per obedientiam excusari, neque illud inficior summum Pontificem, certis de causis atque ad tempus Episcopos aliquos a residentia eximere; sed nescio, an Deo placeat ut tantus numerus Episcoporum tam longo tempore cum tanto animarum detrimento à proprijs Ecclesijs absit, quos certè suo muneri satisfacere non posse, perspicuum est.

Pontifex ad ista: in hoc fatemur, inquit, nos peccasse, quia nimis facilè indulsimus Episcopis, ut possint Romam venire, & difficilè Roma dimittuntur. Antea, si Dominatio vestra velit recordari, longè pauciores

resi-

residebant. Quoad nuncios putamus decentissimum esse, ut nuncij sint Episcopi, quia Episcopi imperant, & majoris autoritatis sunt, quam principes & populus, & nisi tanta hominum penuria laboraremus, citius eos mutaremus. Quoad eos, qui politicos magistratus gerunt, non est hoc tempore in statu Ecclesiastico nisi unus aut alter, & tam propè ad suum Episcopatum, ut quovis die, ne dum quavis hebdomada possit esse in sua Ecclesia, & ferè quavis hora in sua diœcesi. Revera nos non nisi nuncios diu absentes retinemus, quorum mutatio ob magna & periculosa negotia facilè fieri non potest.

Bellarminus iterum: Quarta res est, inquit *Polygamia* spiritualis, cum videlicet uni personæ plures Ecclesiæ committuntur. S. Bernhardus in epistola ad Comitem Theobaldum, rem totam tribus verbis absolvit, cum ait, id non esse licitum, nisi dispensatoriè ob magnam Ecclesiæ necessitatem. S. Thomas scribit beneficiorum præsertim curatorum multiplicitatem non solùm contrariam esse juri canonico, sed etiam juri naturæ, non quod ita sit intrinsecè mala, ut nullo modo honestari possit, qualia sunt adulteria, mendacia & similia, sed quòd absolutè mala sit: possit tamen ob certas circumstantias honestari, atq; ob Ecclesiæ necessitatem. Ex quo colligit idem S. Thomas, eum qui ex dispensatione duas Ecclesias habet non esse tutum in conscientia, nisi causa illa adsit, nempè Ecclesiæ necessitas, aut certè majoris utilitatis: quoniam dispensatio non tollit nisi vinculum juris positivi. Et hanc S. Thomæ doctrinam omnes Theologi probant. Quare timendum est, ne fortè non sint in conscientia tuti, qui aliquando duas Ecclesias habent; unam Cardinalitiam, alteram non Cardinalitiam. Causa enim, cur Episcopis Cardinalibus duæ permittantur Ecclesiæ, non videtur esse necessitas vel utilitas Ecclesiæ, sed major personæ dignitas vel commoditas.

Denuò Pontifex: quoad istam Polygamiam, inquit, ea interdum est solum ex istis sex Episcopatibus Cardinalitiis, circa quos nihil mutandum duximus, cum à prædecessoribus nostris etiam post Concilium Tridentinum res hæc examinata fuerit, & ita constituta. Et turbare Ordinem Collegij & redarguere facta prædecessorum nostrorum & tot Cardinalium, non visa fuit nobis res, quæ sine scandalo fieri possit.

Quinta res, inquit idem Bellarminus, *est facilis translatio Episcoporum* de una Ecclesia ad aliam. Translationem Episcoporum secundũ canones atq; usũ veteris Ecclesiæ nõ debet fieri, nisi ob Ecclesiæ necessita-

tem, vel majorem utilitatem. Neque enim sunt institutæ Ecclesiæ propter Episcopos, sed Episcopi propter Ecclesias. Nunc autem quotidie translationes fieri videmus, ea solum de causa, ut Episcopi vel honore vel opibus augeantur. Propterea notum est ex cap. Inter corporalia, de translatione Episcoporum, vinculum matrimonii spiritualis esse aliquo modo majus, quàm vinculum matrimonii corporalis, & ideò non posse solvi, nisi à Deo, sive à vicario Dei, declarante voluntatem Domini sui.

Quis autem credat, velle Deum, ut ob solum temporale lucrum vel honorem, vinculum hujus sancti conjugii dissolvatur? præsertim cum id sine detrimento animarum fieri nequeat, ut experimentum ipsum docet. Neque enim ipsi Episcopi Ecclesias diligunt; quas brevi se deserturos sperant, ut ad alias commodiores transeant.

Nos, inquit præterea Pontifex, cum difficultate transferimus, & non defuimus monere Principes per nos, & per nuncios nostros.

6. Sexta res, subdit ultimò capite Bellarminus, *est Episcopatuum resignatio* sine legitima causa. Nam si tam est arctum, ac penè insolubile vinculum inter Episcopum & Ecclesiam, ut Canones docent, unde fit, ut tam facilè vinculum istud quotidie resolvi videamus?

Alii retentis fructibus Ecclesiam resignant, ac si quis uxorem repudiet & dotem retineat. Alii divites ex redditibus Ecclesiæ effecti renunciant Episcopatui, ut ad majora, sibi viam aperiant. Alii nepotibus sedem renunciant, ut specie renunciationis possideant sanctuarium Dei. Alii malunt in Romana Curia Referendarii esse, vel Clerici, quàm extra Curiam sacerdotes magni. Denique alii causantur aeris insalubritatem, alii proventus exiguos, alii populi proterviam, sed Deus novit, an istæ justæ sint causæ resignationis, & utrum ejusmodi Episcopi quærant, quæ sua sunt, an quæ Jesu Christi?

Nos ultimò, inquit idem Pontifex, resignationes difficilimè admittimus, non nisi examinatis causis in congregatione rerum Consistorialium, & aliquando admittimus ob ineptitudinem resignantium.

Demum in fine addit Bellarminus. Hæc sunt beatissime Pater, quæ mihi hoc tempore suggerenda Sanctitati vestræ videbantur, ut conscientiam meam hac in parte exonerarem. Quæ sicut à me sincero animo scripta sunt, ita benigno vultu ut à Beatitudine vestra legantur, cum omni reverentia & demissione, etiam atque etiam precor.

Post

Post hæc Clemens etiam ipse in verba desinens, quibus videtur è majestate descendere ad Christianam ac pontifice dignam humilitatem. Hæc paucula, inquit, ita cursim diximus, non ad excusandas excusationes in peccatis, sed ut ipsa potius misereatur difficultatibus, quibus implíciti intra ærumnas incidimus. Fatemur enim ne dum in istis, sed in aliis multis nos, imò in omnibus peccasse, & in nulla re muneri nostro satisfecisse, nec satisfacere. Roget igitur Deum omnipotentem, vel ut sua divina & efficacissima gratia nobis adstipuletur, vel, quod magis optamus, ut nos ab hoc mortali vinculo absolvat, aliumque subroget, qui omnibus numeris officium sibi injunctum absolvat.

In vita Bellarmini l. 4. p. 349. Rationem quoque ineundam relegandi ex urbe tot prostratæ pudicitiæ mulierculas: quod pariter egit S. Ludovicus Rex, Lutetiæ Parisiorum: cum sit indecens in sancta civitate esse incontinentibus semper paratam voluptatem. Atrocia in Deum & in Sanctos dicta, tori maritalis violationes, præposteras libidines puniri oportere suppliciis gravissimis, juxta præscripta veteris Testamenti, ne pudor sit Christianos homines non perinde atque Hebræos olim, illiusmodi facinorum vindices haberi. Interdicenda quoque Hebræis ipsis in urbe fœnora tam aliena, quibus nec inest æquitas, nec adest modus.

Quòd si Clemens VIII. ingenuè fassus est; se, nè dum in istis sex, sed in aliis multis, imò in omnibus peccasse, & in nulla re muneri suo satisfecisse nec satisfacere, peccatum igitur grande commisit.

Aut igitur Romani probent, Urbanum VIII. Romanam Urbem & Ecclesiam reformasse, aut eadem peccata, quæ Clemens, commisisse, taceo Urbanum à partibus Ludovici XIII. Justi, regis Galliarum stetisse, & non à parte Cæsaris, vel Hispani, qua de causa Itali milites Lutheranum Pontificem apertè Augustæ anno 1636. vocarunt.

Faustus Sabæus lib. 5. Epigram. p. 745. in mores Sacerdotum invectus, ita canit.

EVocat orbe alio centones Paulus, opimè
Vt vitia emendent inveterata gregis.
Non opus est censura illa, rigidoq; Catone,
Nec qui conscripsit jura cruore viro.

Sic

Sic animum inficiunt morbosa hac corpora pestes
Fœtorem ut nequeant terra, fretumq́, pati.
Vulnera namque procul fugiunt obolentia Roma
Teutones, & læsi nare Caledonii.
Indiget ista lues concreta Machaone sævo,
Cancer edax ferro non nisi & igne perit.
Evocat orbe alio Paulus, quos mittat in astra,
Et qui astra attingunt, dejicit inde suos.
Et dum virtuti applaudit, dum moribus idem
Virtutem & mores trusit ad usque famem
Quotq́, sibi atque suis Cydari mercatur & auro,
Sentiet infestos tot sibi, totq́, suis,
Scire cupis causam, dicam, si accedit, in aurem:
Fœdat enim ambitio cuncta & avaritia.

Liber sacrarum Ceremoniarum Ecclesiæ Romanæ excusus Venetiis lib. 1. sect. 15. c. 2. p. 67. refert, Romanos Sacerdotes & Cardinales defuncto Pontifici, spatio novem dierum *quingentas Missas* celebrare consuevisse, verbis sequentibus: fiunt largæ eleemosynæ, pro anima Pontificis, religiosis viris & mulieribus, per Camerarium & Thesaurarium, & maximè si Camera est dives. In prima die exequiarum leguntur ducentæ Missæ cum eleemosyna. Missam solennem cantabit prior Episcoporum Cardinalium, fit sermo de laudibus Pontificis, & in fine fiunt absolutiones à senioribus, ut in exequiis Cardinalium scriptum est. Accenduntur eodem die intorticia multa circumcirca in Ecclesia, & candelæ super castrum doloris, & idem fit die nono. Missam tunc cantat Subprior Episcoporum Cardinalium: intra novenam quotidiè aliquis Cardinalium celebrat, incipiendo à senioribus post subpriorem Episcoporum, & leguntur centum Missæ.

Anno 1516.

Discant vel tandem Pontifices & Cardinales à Virgine Vestali *Johanna de Cruce, Hispana*, in cujus vita Monialem Abb...a ita est allocuta, als die Abbtissin diese jhre Forcht gesehen/ sagt sie voller Lieb und Zuversicht: Förchte dich nicht/ meine Tochter/ trawe dem HErrn Jesu Christo/ der dich erschaffen und erlöset hat/ so wirstu weder in die Höll/ noch ins Fegfewr kommen.

Monachii 1619.

Petrus

Petrus ritè typus tantoq; imitandus honore,
Quàm lex Pastorum est Pontificumq; caput.
Ille nec argentum se dixit habere, nec aurum
Et sibi vel laudi duxit, habere nihil.
Ambitus à nostris utinam tam mentibus absit,
Quàm nihili, afflatus numine, fecit opes.
At qui connivent, quanto sublimius errant,
Hoc lapsu casu mox graviore ruent.

Πολυθρύλλητον ζήτημα.

An Pontifex Romanus sit Antichristus?

IN Speculo vitæ humanæ *Rodericus* Episcopus Zamorensis, Castellanus & Referendarius Papæ Pauli II. Quid cogitandum est de eo summo Pontifice, qui vices veri Dei gerit in terris, &c. qui non ad humanum tantum principatum, sed ad divinum, non ad principandum solùm mortalibus, nec modo hominibus, sed angelis, non ad judicandum vivos, sed mortuos, non in terra solum, sed in cœlo, non ad præsidendum solis fidelibus, sed infidelibus. *Lib. 1. c. 1. pag 49. Argentinæ 1507.*

Faustus Sabæus Brixianus lib. 1. Epigram. pag. 145.

QVid juvat æternas portas septemplice vallo
Arcis inaccessæ jam voluisse Jovem,
Excubias vigiles, tot monstra, tot arma, tot ignes
Fluminis horrificis intrepuisse minis?
Roma tamen non arma timet, nec monstra, nec ignes,
Sed penetrat vetiti devia & astra poli.
Quodq; magis mirum, Romana colonia cœlum est,
Nunc Stygis in baratro jus quoque Roma tenet.
Iam bello, nunc pace potens, tellure, mari jam,
Nunc tellure, mari, cœlo, acheronte potest.

CONCORDIA DISCORS.

Mariale Bernhardini de Busti p.254. Papa solùm habet plenitudinem potestatis in vita ista, non in cœlo, nec in purgatorio, nec in inferno.

Bellarminus de Rom. Pontif. l. 1. c. 9. p. 205. ait, Papam solùm regere eam Ecclesiæ partem, quæ est in terris, cum ipse vivit.

Idem de Indulg. l. 1. c. 14. p. 456. Animæ defunctorum non possunt pasci à Pontifice, &c. non igitur sunt ei subjectæ, ac proinde non possunt ab eo ligari aut solvi.

Argumentum 1. Plerique apud Pontificios credunt, Antichristum ex Judæis, & quidem tribu Dan oriturum.

Hieronymus autem Vechetti, nobilis Florentinus, D. Theol. in libro de emendatione temporum statuit, cum maxima tribuum Judaicarum facta sit confusio, ut nullus scire possit, ex qua tribu sit ortus, Antichristũ oriturũ ex Dania. Ergò Antichristus non erit Judæus, sed *Danus*.

S. Franciscus habuit revelationem, Antichristum ex Ordine Franciscanorum proditurum. Ergò Antichristus erit Christianus, Monachus Franciscanus & *Latinus*.

Irenæ: λατεῖνος. 2. Qui erit omnium Imperatorum potentissimus, vel maximum habebit imperium per totum penè orbem (Lessius pag. 103.) is erit Antichristus.

Romanus Pontifex est omnium Imperatorum potentissimus, quia habet utrumq; gladium, temporalem & spiritualem. Quocirca.

Claudius Espencæus tractatu secundo p. 726. Verũ ingenuos homines, nec quosvis, sed & Principes, atque adeò Monarchas ad oscula non pedum, sed calceorum non admittunt, sed invitant, ne dicam *quodammodo compellunt*, ut ne hac adoratione vel videntibus audientibusque referant, vel imitandos sibi proponant, magnos illos Regum reges & Satrapas Persas, aut profanos priscæ Romæ Sacerdotes & Cæsares, eosque pessimos, sed Apostolicam potius sequantur mansuetudinem, qua princeps Apostolorum PETRUS, Cornelium, primitias gentium, procidentem ad pedes & adorantem erexit, dicens, surge, & ego ipse homo sum.

Venetiis 1516. *Liber Ceremoniarum* l. 3. c. 2. p. 120. Romanus Pontifex nemini omninò mortalium reverentiam facit, assurgendo manifestè, aut caput inclinando seu detegendo.

Pontifex in temporalibus est REX.

Aplo-

Apologia pro Patribus Jesuitis, Paris. anno 1615. p. 33. Pontifex ipse, cujus temporalis in subditos dominatio, nomine solo à regia distat, &c.

In præfatione Enchiridii sive Manualis Confessariorum & pœnitentium *Martinus ab Azpilcueta* de Gregorio XIII. Pontif. Max. ita scribit: Accedit, quod eisdem ipsis visum est, ut opus in Hispania Hispano sermone ab homine Hispano compositum, Hispaniarum summæ eidemq; incomparabili proreginæ, Dominæ Johannæ Austriacæ, Lusitaniæ Principi dicatum, idem in Latino, ab homine jam quadantenus Latino, factum Latinum, *Latinorum Regi*, totiusque Christiani populi summo Patri dicetur, &c.

3. Qui dispensat contra Apostolum, & contra Concilia, is est Antichristus.

Pontifex dispensat contra Apostolum, & cōtra Concilia. Quocirca.

Olim enim decretum erat, Concilium esse supra Papam, & à Concilio posse Papam deponi.

Negat hoc Bellarminus de Conciliis l. 1. c. 17. Si eligatur malus Pontifex, non est remedium ullum, non enim habet superiorem, à quo deponi possit.

Contradictio.

Bellarminus de Rom. Pontif. l. 2. c. 30. Papa hæreticus, ab Ecclesia potest judicari.

Philopater p. 148. Der Bapst mög und soll von Ketzerey wegen abgesetzt werden.

Pius II. in Conventu Mantuano anno 1459. Provocatio ad futurum Concilium, à Pio sublata, ac decretum interpositum.

Pag. 166. Judicem, qui non erat, & superiorem Romano Præsule dabant, qui non invenitur in terris.

4. Qui extollit se supra Deum, est Antichristus.

Pontifex extollit se supra Deum.

Ergò Pontifex est Antichristus.

Assumtum: quia Verbum Dei & Sacramenta per contrariam dispositionem violat.

Dicit, Verbum Dei à Papæ pendere autoritate, omnium dogmatum firmitatem pendere ab autoritate præsentis Ecclesiæ, Bellarm. de sacram. in genere l. 2. c. 25. p. 86.

In S. Eucharistia papam contrariam dispositionem introducere, fatetur Bellarminus & Gregorius de Valentia.

Peracta consecratione omnes communicent de Consecrat. Dist. 2. cap. *Hoc est antiquum, Iohan. Hofmeister.*

5. Qui abducit homines à studio bonorum operum, est Antichristus. Lessius p. 195.

Pontifex vera in Decalogo præcepta, opera bona postponit Rosariis, Lectioni Biblicæ, &c.

In vita servæ Dei, Theresiæ de Jesu p. 86. Cum Toleti degeret puella quædam ab ea religionis habitum efflagitavit, quam cum in religionem admitti decrevisset, dixit puella, habere se penes se Biblia, quæ ad Monasterium erat allatura. Confestim à Dei Serva exclusa fuit, dicente: Biblia, Filia, *ne afferas*, nec huc venias, sumus enim mulieres, quæ præterquam nere nihil aliud scimus.

In der new Carmelitischen Schatzkammer deß würdigen Scapuliers unser lieben Frawen/ zu Augspurg 1629.

Pag. 83. Das Scapulier ist ein Versicherung Göttlicher Gnade.

Cultus divinus, Apostolis incognitus, est novus, & per consequens nullus.

Scapulare est cultus, Apostolis incognitus. Ergò.

Assumtum probatur, nuspiam enim Apostoli ita precati sunt, vel alios ita precari docuerunt, p. 146. Befreyet von der Verdamnuß/ auß dem Fegfewr/ werden aller guter Ding theilhafftig.

P. 61. Ex inferno liberata matrona, & 64.

P. 82. Die Muter Gottes ist gleichsam Bürg.

P. 82. S. Maria sagt/ wer in dem Scapulier stirbt/ soll das ewig Fewr nicht schmecken.

P. 45. Nicht auß Gnaden sondern auß Verdienst.

P. 63. Im geringsten nicht zu zweiflen. p. 78. 108.

Fatentur Dominicani Monachi, preces Rosariorum à Dominico institutas.

6. Quæ religio nititur enthusiasmis & raptibus, est nova & Antichristiana.

Pontificia religio nititur enthusiasmis & raptibus.

Ergò religio Pontificia est nova, Antichristiana & falsa

In vita Servæ Dei Theresæ de Jesu, Ordinis B. Mariæ, de monte Carmeli,

Carmeli pag.7. quadam die orans ingentem raptum passa (qui fuit primus eorum, qui ei acciderunt) in quo hæc à Deo accepit: nolo ut posthac converseris cum hominibus, sed cum Angelis.

Pag.10. habuit autem alias visiones Particulares, præsertim tamen die quodam Spiritus ejus raptus, & elevatus in cœlum fuit.

Pag.25. Statim verò ac Dei famula ad novum monasterium pervenit, & templum ingressa est, ut oraret, ecstasin patiens, Christum vidit magno illam amore recipientem, eique coronam imponentem, quasi præmium magni laboris & operis egregij, quod pro ejus matre patrarerat. Alia quoque die cùm in Choro esset, apparuit ei Deipara, magna gloria, pallioque candido amicta, quo ipsam & suas Moniales protegentem vidit. &c.

Pag.63. dicere solebat, quod gratiæ sibi à Deo collatæ, ut raptus, revelationes & visiones divinæ erant veluti torrentes, qui raptim transeunt &c.

Pag.82. Quatuordecim annis antequam è vita migraret, hos raptus pati destitit, erat enim adeò rerum cœlestium visionibus & revelationib. assueta, ut nihil nisi quod valdè extra ordinarium foret, ab usu sensuum jam removere posset.

Falsa tamen est, p.41. se in revelationibus errare posse.

P.56. dicere solebat, si hinc omnes angeli aliquid juberent, inde Cōfessarij vel Prelati aliud quid preciperent, se solummodò prælatis obtemperaturam, etiamsi angelos cœlestes spiritus esse, illi aliūnde constaret, fol.63. & 64.

7. Qui juge aufert sacrificium, est Antichristus: Pontifex Romanus aufert juge Sacrificium. Ergò. Quia tollit alteram speciem in Eucharistia.

Johannes *Hofmeister de Missa* p.179. Res ipsa clamat, apud veteres, tam in Græca, quàm Latina Ecclesia, non solum Sacerdotem sacrificantem, sed & reliquos Presbyteros, Diaconos, nec non & reliquam plebem aut saltem plebis aliquam partem *communicasse*, quod quomodo cessaverit, mirandum est.

8. Qui dividit mysterium & grande sacrilegium committit, is est Antichristus.

Pontifex Romanus in Eucharistia dividit mysterium & grande Sacrilegium committit. Ergò.

Assumtum est Gelasij Papæ de Consecrat: Dist. 2. c. 12. fol. 1189. Comperimus. Johannes Glossator ait, hoc caput intelligendum de Conficiente, non de laicis &c. sed cum indefinitè loquatur, quod quidam &c. non satis probabili ratione nititur hujusmodi interpretatio. *Editio Parisiensis anno* 1570.

9. Qui rejicit Scripturæ partes (Lessius p. 202.) est Antichristus: Pontifex Romanus hoc facit. Ergò.

Ad Romanos cap. 11. v. 6. Εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκ ἔτι ἐστὶν ἔργον: sin ex operibus, jam non est gratia, cum opus id non est opus.

Versus hic in vulgata Latina versione non extat.

Bellarmin. de Verbo Dei lib. 2. c. 14. pag. 45. ait, hæc verba à nullis aliis agnosci, excepto Theophylacto.

D. Keller tom. 2. p. 162. Diese Wort sind von den alten Griechischen Patribus, so diese Epistel außgelegt / nit außgelegt worden / wie zu sehen im Origene, Theodoreto, Chrysostomo.

Adamus Contzen in cap. 11. ad Romanos p. 416. Cum omnes Latini autores omiserint, etiam in exemplaribus veteribus Chrysostomi desit, ad sensum non necessarium sit, nec rectè per omnia cohæreat, addititium videtur tam in Græcis, quàm Aldina & Hispaniensi editione.

Verum in catena Græcorum Patrum manuscripta *Augustana* in epistolam D. Pauli ad Romanos, hoc dictum (*si verò ex operibus, jam non ex gratia*) expressè legitur.

S. Chrysostomus & Gennadius interpretantur & explicant. Non est ergò addititia pars, sed genuina textus, atque ex antithesi necessariò cohærens.

Ut autem Lectori fidem faciam, bona fide describo loca è manuscripta catena.

Εἰ δὲ χάριτι, οὐκ ἔτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις, Εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκ ἔτι ἐστὶν ἔργον.

Chrysostomus.

πάλιν ἐπιπηδᾷ τῇ φιλονεικίᾳ τῶν Ἰουδαίων μετὰ τῶν εἰρημένων, καὶ ἐντεῦθεν αὐτοὺς ἀποστερῶν συγγνώμης. οὐδὲ γὰρ ἔχεται, φησὶν εἰπεῖν, ὅτι προφῆται μὲν ἐκάλουν, καὶ ὁ θεὸς παρεκάλει, καὶ τὰ πράγματα ἐβόα, καὶ ἡ παραζήλωσις, ἵνα σὲ ἡμᾶς ἐπισπάσα-

σθαι

θεῖν ἦν. φορτικὰ δὲ τὰ ἐπιταττόμενα, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδυνήθημεν προσελθεῖν, ἐπειδὴ ἔργων ἐπίδειξιν ἀπῃτούμεθα, καὶ κατορθώματα ἐπίπονα (πῶς γὰρ ἂν ταῦτα ἀπῄτησεν ὁ θεὸς παρ' ὑμῶν, ὁ ποτὲ καὶ τὴν χάριν αὐτοῦ τοῦτο ἐπισκιάζειν ἔμελλε.) ταῦτα δὲ εἶπε βουλόμενος ἐνδείξασθαι, ὅτι σφόδρα ἐβούλετο αὐτοὺς σωθῆναι, οὐ γὰρ ἡ σωτηρία αὐτοῖς προσεχώρει μόνον, ἐγκαλῶν, ἀλλὰ καὶ τῷ θεῷ δόξα μεγίστη ἦν. τὸ τὴν φιλανθρωπίαν ἐπιδείξασθαι τὴν ἑαυτοῦ. τί τοίνυν ἐφοβήθης προσελθὼν, οὐκ ἀπαιτούμενος ἔργα. τί δὲ στασιάζεις καὶ φιλονεικεῖς χάριτος προκειμένης. καὶ νόμον μοι προβάλλῃ εἰκῇ καὶ μάτην. οὔτε γὰρ ἐκεῖθεν σωθήσῃ. καὶ ταύτην λυμαίνῃ τὴν δωρεάν. Εἰ γὰρ φιλονεικεῖς ἐκεῖθεν σώζεσθαι ἀναιρεῖς τοῦ θεοῦ τὴν χάριν. εἶτα ἵνα μὴ νομίσωσι τοῦτο ξένον εἶναι, προσλαβὼν, καὶ τοὺς ἑπτακισχιλίους ἐκείνους ἀπὸ χάριτος ἔφησε σεσῶσθαι. ὅταν γὰρ εἴπῃ, ὅτι οὕτω καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονε, δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἐκεῖνοι χάριτι ἐσώθησαν, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰπεῖν, κατέλιπον ἐμαυτῷ. τοῦτο γὰρ ἐμφαίνοντός ἐστιν, ὅτι τὸ πλεῖον αὐτὸς εἰσήνεγκε, καὶ εἰ χάριτι, φησὶ, διὰ τί μὴ πάντες ἐσωζόμεθα; ὅτι μὴ βούλεσθε. ἡ γὰρ χάρις κἂν χάρις ᾖ, τοὺς ἐθέλοντας σώζει, οὐ τοὺς ἀποστρεφομένους αὐτὴν, καὶ πολεμοῦντας αὐτῇ διηνεκῶς καὶ ἐναντιουμένους.

Gennadius.

Οὐ τηνάλλως δὲ ἀδολεσχῆσαι βουλόμενος, οὕτω ταῦτα τέθηκεν ὁ ἀπόστολος, ἀλλὰ δεῖξαι σπουδάζων ἀσύμβατα ὄντα παντελῶς τὸν νόμον τῇ χάριτι, καὶ οὐ δυνάμενα κατὰ ταυτὸν ἀμφότερα ταῦτα, ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχοντ' ἑτέρῳ θάτερον ὑπεξίστασθαι, ὥστε εἰ χάριτι ἐκλεγόμεθα, ῥᾴδιον τὸ προσελθεῖν καὶ πιστεῦσαι χριστῷ. οὐδὲ γὰρ ἔργων δεόμεθα τὸ προσδραμεῖν αὐτῷ καὶ πιστεῦσαι χριστῷ. ἀλλὰ μόνη γνώμη καὶ προαίρεσις ἀρκεῖ. κατὰ χάριν γὰρ προσδέχεται. ὥστε εἰ χάριτι καλεῖ καὶ προσδέχεται, οὐκ ἔχομεν εἰς τοῦτο χρείαν ἔργων. ἐπεὶ καὶ εἰ χρείαν σχοίημεν, οὐκ ἔτι ἡ χάρις, χάρις μὲν ἔτι. οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀκολουθήσει τὸ ἄτοπον, ἐὰν νομίσωμεν, ὅτι δεῖ ἡμῖν, ἔργων εἰς τὸ προσελθεῖν καὶ πιστεῦσαι χριστῷ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ὅμοιον. Εἰ γὰρ ἐξ ἔργων προσιέναι δεῖν ἡμᾶς νομίζομεν, δῆλον ὡς ἀνῄρηται ἡ χάρις. Ἐπεὶ εἰ μὴ ἀνῄρηται οὐκ ἔτι οὐδὲ τὸ ἔργον μένει τῆς χάριτος οὐκ ἐώσης ὅλως ἔργον ὑποστῆναι; ἀλλὰ προῖκα τὴν ἐκλογὴν ἐπιδεικνυμένης κεχώρισται μὲν γὰρ ἀπ' ἀλλήλων τῇ φύσει, χάρις καὶ ἔργον. καὶ τῷ μὲν ἔργῳ ἕπεται μισθὸς, καὶ οὐ χάρις. Εἰ δὲ χάρις δίδοται, οὐχ ὡς ἀντιμισθία, ἀλλὰ δῶρον, καὶ φιλοτιμία. δῆλον οὖν, ὅτι μὲν εὐεργεσίαν τῆς χάριτος παρεχομένης, ὅστις οἴεται διὰ τῶν ἔργων ταύτης ἀπολαύειν, ἀναιρεῖ τὴν χάριν τὸ ἐξ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ οὐ μένει ἡ χάρις ἔτι χάρις. πάλιν οὐδὲ τὰ ἔργα μένει ἔργα. τὴν γὰρ οἰκείαν οὐ σώζει φύσιν. ἐπεὶ τοῖς ἔργοις μισθὸς, ἀλλ' οὐ χάρις ἀκολουθεῖ. τῆς

χάρι-

χάριτος οὖν χορηγούσης τὴν εὐεργεσίαν, κἄν τις δι' ἔργων ταύτης τυχεῖν πειρασθείη, ὡς μάταιος ἔσται ἡ πεῖρα, μήτε τῶν ἔργων. ἔργων ἔτι δυναμένων. οὐ γὰρ ἔσται τούτοις μισθὸς τῆς χάριτος προλαβούσης καὶ ματαιοποιοῦντος λαβεῖν δι' ἔργων, ὃ προῖκα παρέσχεν ἡ χάρις, εἴγουν χάριτι. φησὶν, οὐκ ἔτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ εἰ συγχωρισθῇ τὸ ἐξ ἔργων, ἀνῄρηται ἡ χάρις, χάρις εἶναι. πάλιν εἰ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις, ἐπεὶ συγχωρηθῇ ἡ χάρις, οὐκ ἄτε μένει τὸ ἔργον, ἔργον.

Theodoretus.

εἰ δὲ λέγει τις, διὰ τί οὖν οὐ πᾶσιν ἐχαρίσαντο; λεκτέον, ὅτι ἡ χάρις ἐν τῇ πίστει καὶ τῷ βαπτίσματι δίδοται, ὧν ἀπιστήσαντες φασὶ ἔμελλον τυχεῖν τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν.

Chrysostomus.

Διότι γὰρ οὖν ἐκεῖνο κατασκευάζει ὁ θεὸς ἀπόστολος, τὸ, οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, δεικνὺς, ὅτι εἰς τοὺς ἀξίους ἦλθεν ἡ ἐπαγγελία, καὶ ὅτι οὗτοι εἰ καὶ ὀλίγοι εἰσὶ, δύναται εἶναι λαὸς τοῦ θεοῦ. καίτοιγε ἐν παροιμίαις, τῆς ἐπιστολῆς μετὰ πλείονος αὐτὸ ὑπερβολῆς τέθεικεν, εἰπὼν, τί γὰρ εἰ ἠπίστησαν τινὲς, καὶ μηδὲ μέχρι τούτου στῇ, ἀλλ' ἐπαγαγὼν γινέσθω δὲ ὁ λαὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καὶ νῦν δὲ πάλιν τοὺς μὲν σωζομένους, τοὺς δὲ ἀπολλυμένους.

Oecumenius v. 6. p. 270.

Photij Si per gratiam eligimur, facile erit, ut ad Christum accurramus, & in eum credamus. Haud enim operibus indigemus ad Christum currendum, sed sola voluntas & mentis intentio sat est. Nam secundum gratiam & nō propter opera nos recipit Deus. Igitur si ex gratia vocat & accipit, nullis ad hoc operibus opus est: alioqui, si operibus indigeremus, haudquaquam gratia maneret ipsa gratia. Nedum istud consequeretur porrò absurdum, si quidem arbitraremur necessaria nobis esse opera ad accedendum Christum & in eum credendum, verum etiam alterum haud dissimile huic. Quod si operibus accedendum fuerimus arbitrati, planum est quòd gratia tollatur.

P. 222. Gratia est, quicquid per Christum contigit, *nec opera ad fidem sunt necessaria:* neque enim qui crediderunt, ob præterita opera vocatione illa digni visi sunt, verum gratia Dei hoc factum est.

Græcè

Græcè pag.337. *Εἰ χάριτι ἐκλεγόμεθα, ῥᾴδιον τὸ προσελθεῖν καὶ πιστεῦσαι χριστῷ. οὐδὲ γὰρ ἔργων δεόμεθα εἰς τὸ προσδραμεῖν αὐτῷ καὶ πιστεῦσαι, ἀλλὰ μόνη γνώμη καὶ προαίρεσις ἀρκεῖ. Κατὰ χάριν γὰρ, καὶ οὐδὲ ἔργα προσδέχεται. ὥστε εἰ χάριτι καλεῖ καὶ προσδέχεται, οὐκ ἔχομεν εἰς τοῦτο χρείαν ἔργων. ἐπεὶ εἰ χρείαν σχοίημεν ἔργων, οὐκ ἔτι μένει χάρις ἡ χάρις εὐμόνον δὲ τοῦ. ὁ ἀκολουθήσει τὸ ἄτοπον ἐὰν νομίσωμεν, ὅτι δεῖ ἡμῖν ἔργων εἰς τὸ προσελθεῖν καὶ πιστεῦσαι θεῷ, ἀλλὰ καὶ ἑτερονόμενον. Εἰ γὰρ ἐξ ἔργων προσιέναι δεῖν ἡμᾶς νομίσομεν, δῆλον ὡς ἀνῄρηται ἡ χάρις. διὰ τοῦτο φησι, χάρις ἐστὶ τὸ πᾶν, καὶ οὐ χρεία ἔργων εἰς τὸ πιστεῦσαι. οὐδὲ γὰρ οἱ προσελθόντες διὰ ἔργα προγενόμενα ἀξιόχρεοι πρὸς τὴν κλῆσιν ἔδοξαν, ἀλλὰ χάρις θεοῦ ἐστὶ τὸ πᾶν.*

10. Qui tollit mysterium sanctissimæ Trinitatis, erit Antichristus. Lessius p.213.

Pontifex Romanus tollit S. Trinitatem. Ergò.

Qui approbat baptismum collatum in nomine Patris & Filii & Spiritus S. & *Diaboli*, is tollit mysterium Trinitatis.

Pontifex approbat baptismum collatum in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti & Diaboli.

Ergò Pontifex Romanus tollit mysterium S. Trinitatis.

Major, quia jungit creaturam creatori.

Minor est in Decreto part.3, de Consecratione Dist.4. cap.72. Si non significatur.

11. Qui Deum & Sanctos blasphemabit (*Lessius* pag. 218.) erit Antichristus.

Pontifex Deum & Sanctos blasphemat. Ergò.

Blasphemat Deum, asserens facilius per S. Mariam quàm per Christum salvari posse Monachos: fingit duas scalas, unam rubeam, alteram albam ex Mariali part.9. serm.2. p.42.

Blasphemat meritum Christi, statuens meritum Christi, non sufficere, sed necesse esse, ut ad meritum Christi addant meritum proprium, ex Scholasticis.

Blasphemat Sanctos, hos subjiciens ut & angelos potestati Pontificis: potestatem enim habet in cœlo, in terra, in Purgatorio, in inferno.

12. Qui erit insignis hypocrita (*Lessius p.*244.) est Antichristus.

Pontifex quidam fuit insignis hypocrita. Ergò.

Bonifacius enim VIII. intravit ut vulpes, regnavit ut Leo, mortuus est ut canis. Stella in vita Bonifacii VIII. de quo etiam *Ianus Vitalis*.

Dum reges premit Octavus Bonifacius, ipse
Cogitur in manicis compedibusq; mori.

13. Qui falsis miraculis homines fallere nitetur (*Lessius p.258.*) erit Antichristus.

Pontifex Romanus homines falle re nitetur. Ergò.

Videat amicus lector tractatum, cujus titulus, Appendix loci XVI. de Catholicis miraculis,

14. Qui doctrinam Apostolicæ contrariam fovet, est Antichristus.

Pontifex Romanus doctrinam Apostolicæ contrariam fovet. Ergò.

Minor: dixerat Paulus Rom.13.v.7. Cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal. Docebant Patres verbo, & confirmabant exemplo, quod & Christus docuerat verbo, Matth.22.v.21. reddenda esse Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & confirmaverat exemplo, solvendo ipse tributum personale, Matth.17.v.27.

Hic Bonifacius VIII. major penè Deo effectus, quod jure divino poscunt reges, id eis eripere est ausus, ut etiam Excommunicationi Imperatores, Reges, Principes, Comites, Barones, Capitaneos, officiales Rectores &c. supposuerit, si collectas aliasque *tallias* ex bonis Ecclesiasticorũ assumere voluerint. VI. Decretal. l.3, c.3. clericis Laicos p.587. editionis Romanæ de immunitate Clericorum.

Hujus tamen hominis audaciam & agnovit & correxit *Clemens* V. cum Concilio Lateranensi, qui totum Bonifacij decretum cum omnibus suis declarationibus expunxit & delevit, *revocamus, inquit, & eas haberi volumus pro infectis.* Clemens lib.3. Quoniam, de immunitate Ecclesiarum p.250.

15. Qui sacris Canonibus, imò Evangelicæ Apostolicæ penitus doctrinæ adversatur, & adversum docet, est Antichristus.

Gregorius III. Zachariæ antecessor, id docuit. Ergo.

Minor extat in Secunda parte Decreti, causa 32. quæst. 7. Quod supposuisti: f.2156. editionis Romanæ: *Licet ducere aliam viro, cui sua ob infirmitatem corporis, debitum reddere non valet.* 16. Qui statuit, sanctos in cœlo ante ultimum judicium non videre Dei faciem, is est Antichristus.

Jo-

Johannes 22. statuit, sanctos in cœlo ante ultimum judicium non videre Dei faciem. Ergò.

Minor probatur testimonio Gersonis, Cancellarij Paris. ser. in festo pascha, to. 4. fol. 36 Z 3. propter quod insuper apparet falsitas doctrinæ. Johannes 22. quæ damnata fuit cum sono buccinarum vel tubarum coram Rege Philippo, avunculo tuo per Theologos Parisienses de visione beata, & credidit potius Theologis Parisiensibus, quàm Curiæ Romanæ.

17. *a* Cui Christus (loquor ex relatione adversariorum) terreni & cœlestis Imperij jura commisit, cui *b* Constantinus omnia regna donavit, quique *c* transfert imperium de gente in gentem, is est Antichristus.

Sed Papę Christus terreni & cœlestis imperij jura commisit, illique Constantinus omnia regna donavit, quiq; transfert imperium de gente in gentem. Ergò Papa est Antichristus.

A) Sextus Decretalium lib. 1. tit. 6. de Electione c. 17. Fundamenta. Extravag. commun. lib. 1. tit. 8. de Majorit. & obedientia c. 1. unam sanctam p. 207.

Certè qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis, converte gladium tuum in vaginam. Johannes Mariana de regis institutione l. 3. c. 2. p. 224. Errant & gravissimè falluntur, quicunq; repetita primi temporis memoria, disputant è Repub. atque communi salute fore, si pontifices, Apostolorũ exemplo, opes omnes & principatus curamq; Reipub. *abdicare compellantur.*

B) Dist. 96. c. 14. Constantinus.

C) Decret. Gregor. lib. 1. tit. 6. de Elect. c. 34. Venerabilem.

18. Verus Petri successor è cathedra docet.

Multi Pontifices è cathedra non docuerunt.

Ergò multi Pontifices non fuerunt veri Petri successores.

Assumtum nobis dat Johannes Mariana de institutione regis l. 3. c. 2. p. 225. Præterea Pontifices Romanos criminari licebit, quasi non satis suo officio fungantur, *cum multis seculis, vix quisquã reperiatur è cathedra docuisse.*

19. Cui nemo potest contradicere, cur ita facis? est Antichristus.

Papæ nemo audet contradicere, *Domine, cur ita facis?*

Ergo Papa est Antichristus.

Assumtum est in Glossa. Extravag. Johan. XXII. tit. 4. de Concess. præbend. c.2. Ad Apostolatus in verb. Continetur fol.56. editionis Romanæ.

20. Qui se vocat Ecclesiæ caput, est Antichristus.

Papa Romanus se vocat caput Ecclesiæ.

Ergò Papa Romanus est Antichristus.

Minor est in Extravag. communibus de majoritate & obedientia c.1. Unam sanctam, p.206. Unum caput non dua capita, q. monstrum.

21. Qui se vocat sponsum Ecclesiæ Catholicæ, est Antichristus.

Papa se vocat sponsum Ecclesiæ Catholicæ.

Ergò Papa est Antichristus.

Minor extat in sexto Decret. l.3. tit.23. de immunitate Ecclesiarum c.4. Quoniam. p.590. nos justitiam nostram Ecclesiæ *sponsæ nostræ* nolentes negligere &c.

Bellarm. de Rom. Pontif. l.2. c.31. Pontifices dicuntur Sponsi, quia cooperantur extrinsecus in generatione filiorum, tanquam ministri verbi & sacramentorum, & filios non sibi sed Christo generant.

Antonius Sebastianus Minturnus in orationibus Tridentinis p.109. b. Unus enim, ut diximus, pontifex Romanus universæ Ecclesiæ *sponsus* nominatur.

Gretserus contra Mornæum p. 410. Christus principalis sponsus est ac primarius, *Pontifex secundarius* & Christo subordinatus: quemadmodum Christus est Principale fundamentum Ecclesiæ, secundarium est Petrus *sine ullo Christi præjudicio*

22. Qui sibi vindicat officium Propheticum, est Antichristus.

Papa Romanus sibi vindicat officium propheticum. Ergo Papa Romanus est Antichristus.

Assumtum probatur.

1. Omnes sanctiones suas esse accipiendas, tanquam ore D. Petri hoc est voce Dei ipsius firmatas, dist.20 c.2. Omnes p.260.

2. Sibi soli sumit jus interpretandi pro libito Scripturam sacram. Causa 24. q.1. c.2. Quoties p.1836.

3. Cum definit, eum, qui decreta sua violat, in Spiritum S. peccare, Causa 25. q.1. c.5. Violatores fol.1897.

4. Se sacris Canonibus autoritatem impertiri, & tamen eis non alligari Causa 25. q.1. c.16. Ideò pag. 1901.

23 Qui

23 Qui sibi vindicat officium Christi regium, est Antichristus.
Papa Romanus vindicat sibi officium regium. Ergò.

Assumtum probatur: Petrus dictus est Cephas, quod interpretatur caput. Papa est successor Petri. Ergo.

Papa dicitur caput. Glossa. Extravag. commun. l. 5. tit. 9. de pœnitentijs & remissionibus c. 1. Antiquarum in verbo confitebuntur p. 345.

24. Quicunque regnum obtinet, super reges terræ, est Antichristus.
Pontifex Romanus regnum obtinet super reges terræ. Ergo.

Assumtum probatur.

1. Super gentes & regna Romanus Pontifex à Domino constitutus est, Extravag. commun. l. 1. tit. de consuetudine super gentes p. 181.

2. Habet utriusque Potestatis, temporalis nempe & spiritualis Monarchiam, Sext. Decretal. l. 1. tit. 6. de elect. & electi potestate c. 17. Fundamenta p. 132.

3. Ex necessitate salutis credendum est, Papæ Romano omnem creaturam subesse: Extravag. commun. l. 1. de majoritate & obedientia c. 1. unam sanctam p. 212.

4. Oportet Imperatorem præstare juramentum fidelitatis. Clement. l. 3. tit. 19. de jurejurando p. 114.

5. Papa superioritatem habet in Imperiũ, & vacante Imperio, Imperatori succedit. Innocentius III. coram Imperatore Constantinopolitano pronunciavit. Clement. l. 2. tit. 11. de sententia & re judicata c. 2. p. 136.

6. Deum duo lumina fecisse, nempe duas instituisse dignitates, quę sunt Pontificalis autoritas & regalis potestas: sed illam, quæ præest diebus, hoc est spiritualibus, majorem esse, ut quanta est inter Solem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur. Decret. Greg. 1. tit. 33. de major. & obed. C. Solitæ, p. 426.

Jus eligendi Imperatorem ad Papam spectare Greg. lib. 1. tit. 6. de elect. & electi potestate c. 34. Venerabilem p. 166.

25. Qui est exlex, omnia ad suum libitum vertit, ac facit, omnia sibi licere putans non solum in Ecclesiasticis, sed & in politicis, est Antichristus.

Papa Romanus est exlex, omnia ad suum libitum vertit ac facit, omnia sibi licere putans non solum in Ecclesiasticis, sed & in politicis.

Ergo.

Aſſumtum probatur.

1. Papa ſecundum plenitudinem poteſtatis de jure poteſt ſupra jus diſpenſare. Decretal. Greg. l. 3. tit. 8. de conceſſ. præbend. c. 4. propoſuit. fol. 1072. nam contra Apoſtolum diſpenſat.

Contra canones Apoſtolorum, contra V. T. in voto, in Juramento, item ſecundum quoſdam non diſpenſat in ſecundo gradu conſanguinitatis, quod non eſt verum.

2. Non poteſt judicari ab Imperatore, Diſt. 96. c. 8. in Scripturis p. 619.

3. Nec ab ullo prorſus homine Diſt. 96. cap. 7. Satis evidenter pag. 620.

4. In his, quæ vult, *Papæ eſt pro ratione voluntas*, nec eſt ei qui dicat, Cur ita facis? Gloſſa Decr. Greg. l. 1. tit. 7. de translatione Epiſcopi c. 3.

Quartò ad verbum veri Dei vicem. p. 217. unde dicitur habere cœleſte arbitrium, & ideò etiam naturam rerum immutat, ſubſtantialia unius rei applicando alii.

De nullo poteſt aliquid facere: & ſententiam, quæ nulla eſt, facit aliquam, quia in his, quæ vult, ei eſt pro ratione voluntas.

Nec eſt, qui ei dicat, cur ita facis?

Poteſt contra jus diſpenſare.

Item de injuſtitia poteſt facere juſtitiam, corrigendo jura, & mutando.

26. Qui dicit, à ſe omnem articulorum fidei firmitatem pendere, eſt Antichriſtus.

Pontifex Romanus dicit, à ſe omnium articulorum fidei firmitatem pendere. Ergò.

Major, quia ſolius Dei eſt condere articulos fidei, & qui hanc dignitatem ſibi vindicare ſatagit, contra Deum inſurgit.

Aſſumtum probat Bellarminus de Sacramentis in genere l. 2. c. 25. p. 86. Omnium Conciliorum veterum, & *omnium dogmatum firmitatem pendere ab autoritate præſentis Eccleſiæ.*

Omnium dogmatum firmitas pendet à Papa.

Omnes articuli fidei ſunt dogmata.

Ergò omnes articuli fidei pendent à Papa.

27. Ar-

27. Argumentum Guilielmi Postelli. Qui est maximus, & maximè peccat, est Antichristus.

Pontifex Romanus est maximus, & maximè peccat.

Ergò Pontifex Romanus est Antichristus.

Major est Postelli, & Bellarmini in vita p.250.

Summus Pontifex nullos habet in orbe terrarum limites, nisi quos ipse Orbis terrarum habet.

Minor probata fuit Inductione eorum Pontificum, qui capitales errores foverunt, quos neque nos, neque adversarii nostri recipiunt.

In vita Bellarmini p.251. Nam S. Johannes Chrysostomus magno cum animi sensu scribit, paucos ex Episcopis salvari, propterea quod difficilimum sit, tot animarum sibi creditarum bonam rationem reddere. Neque blandiri nobis debemus de bona conscientia, & recta intentione, de sanctis operibus, &c.

Pag.349. Adhæc censuit in regimine supremo urbem Romam à Christi Vicario, qui ejus Antistes est, haud negligi debere: par ideò esse, ut illius Ecclesias per se circumspiciat semel, quemadmodum egit olim S. Gregorius M. & frequentius id muneris obeat per Cardinales, qui ipsarum titulos habeant.

Bellarm. de remissione gratiæ l.2.c.18.p.66. Non peccat magistratus, si meretricibus certum locum urbis incolendum attribuat.

Rationem quoque ineundam *relegandi ex urbe* tot prostratæ pudicitiæ *mulierculas*, quod pariter egit S. Ludovicus Rex Lutetiæ Parisiorum. Cum sit indecens, in sanctâ civitate ita esse incontinentibus semper paratam voluptatem. Atrocia in Deum & in Sanctos dicta, thori maritalis violationes, præposteras libidines puniri oportere suppliciis gravissimis, juxta præscripta Veteris Testamenti: ne pudor sit Christianos homines non perinde atque Hebræos olim, istiusmodi facinorum vindices haberi.

In vita Bellarmini l.3.c.5.p.248.&c. *Clementi VIII.* Pontifici Bellarminus aliquando Concilia dederat *reformandi Ecclesiam* p.252. pergit Bellarminus: videntur mihi sex quædam res esse, quæ Reformatione indigeant, nec sine periculo negligantur.

I. Res est diuturna vacatio Ecclesiarum.

II. Res est promotio minus utilium prælatorum.

III. Res est absentia Pastorum ab Ecclesiis. Quid enim prodest idoneum eligi, si non resideat. Nam oves suas agnoscere, easque Sacra-

mentorum

mentorum administratione ac bonorum operum exemplo pascere non possunt, qui gregi suo non assistunt, ut per se notum est.

IV. Res est polygamia spiritualis, cum videlicet uni personæ plures Ecclesiæ committuntur. Cui Pontifex: quod ad istam polygamiam, ea interdum est solùm in istis sex Episcopatibus Cardinalitiis circa quos nihil mutandum duximus, cum à prædecessoribus nostris, etiam post Concilium Tridentinum res hæc examinata fuerit, & ita constituta. Et turbare Ordinem Collegii, & redarguere facta prædecessorum nostrorum & tot Cardinalium, non fuit visa nobis res, quæ sine scandalo fieri possit.

V. Res est facilis translatio Episcoporum de una Ecclesia ad Ecclesiam.

VI. Res, subdit ultimo capite Bellarminus, est Episcopatuum resignatio sine legitima causa.

Posthæc Clemens etiam ipse in verba desinens: fatemur (*pag.* 260.) ne dum in istis, sed in aliis multis, *imò in omnibus peccasse, & in nulla re muneri nostro satisfecisse, nec satisfacere.*

Habemus confidentem reum, & conclusioni Postelli non adversantem.

Audiamus *Ruevvardum Tapperum* Decanum & Cancellarium

NB. Lovaniensem in orationibus Theologicis ita perorantem pag. 199. Et agnoscimus ipsi & ingenuè confitemur, gemimus & deploramus, in corpore Ecclesiæ, à planta pedis usque ad verticem capitis, non esse sanitatem, *& corrupta esse omnia* præsertim in statu Ecclesiastico, omnesque quæ sua sunt, quærere & studere avaritiæ, atque per dispensationes super beneficiorum pluralitate, & super aliis plurimis, super quibus nec Christus ipse dispensare posset, per Commendationes Abbatiarum & Episcopatuum, per monstrosas provisiones, regressus & retrogressus *omnia esse venalia*: sub prætextu tamen nescio cujus causæ rationabilis, quæ ex more, nullo facto examine prætexitur, & bullis inseritur semper, multamque præterea in capitibus Ecclesiæ *damnabilem esse hypocrisin.*

Iohannes Fridericus Lumnius de vicinitate extremi Judicii Dei & consummatione seculi lib. 2. c. 17. p. 219. Spem Reformationis Ecclesiæ modernæ tollit B. Apostolus.

Duaci 1592. • Proinde Simon Ogerius in Ennedibus rectè scripsit.

Aletheam

Aletheam negligimus
Superbo calcatam pede
Pseudophilem diligimus
Alta collocatam sede.

28. Asserens sibi uni Christum omnia contulisse, est Antichristus.

Papa Romanus asserit, sibi uni Christum omnia contulisse plenitudinem potestatis. Ergò Papa Romanus est Antichristus.

Minor patet ex antecedentibus & ex ipso Bellarmino de Rom. Pontif. l. 1. c. 9. p. 206. scribente: Pontifex noster habet supernaturale lumen fidei, Scripturas sacras, cœlestia Sacramenta, *& peculiarem Divini Spiritus assistentiam.*

P. 205. Mortuis Apostolis Apostolica autoritas *in solo* Petri successore permansit.

Bencius p. 54. Vocat Papam beatissimum terrarum moderatorem & pastorem populorum omnium, ad quem omnis Dei immortalis potentia ita translata est, ut & regum regna confirmet.

Pag. 35. Autoritas Deo proxima, ut unus vitæ æternæ necisque in homines habeat potestatem.

29. Qui similis est Lucifero, injustior Pilao, immitior Juda, & abominabilior Judæis, est Antichristus.

Pontifex Romanus est similis Lucifero, injustior Pilato, immitior Juda, & abominabilior Judæis.

Ergò Pontifex Romanus est Antichristus.

Assumtum legitur apud S. Brigitam, Revelationum l. 1. c. 41. p. 65. editionis Romanæ p. 1606. Nunc ergò conqueror super te caput Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & successoribus ejus tradidi ad sedendum in ea triplici dignitate & autoritate. Primò ut potestatem haberent ligandi animas & solvendi à peccato. Secundò ut aperirent cœlum pœnitentibus. Tertiò ut clauderent cœlum maledictis & contemnentibus. Sed tu, qui deberes solvere animas, & ad me præsentare, tu verè es animarum interfector. Ego enim institui Petrum pastorem & servatorem ovium mearum: tu autem es dispersor & lacerator earum. Tu autem pejor es Lucifero: ipse enim habebat ad me invidiam, & nullum concupivit occidere, nisi me, ut pro me dominaretur, tu autem

tantò deterior es, quòd non solùm occidis me, removendo me à te per malum exemplum tuum. Ego redemi animas sanguine meo, & commisi eas tibi iterato inimico, à quo redemi eas: tu es injustior Pilato, qui nullũ judicabat ad mortem nisi me: tu autem non solùm judicas me, quasi nullius dominatorem; & nullius boni dignum, imò & animas innocentes condemnas, & nocentes dimittis. Tu es immitior Juda, qui me solùm vendidit: tu autem non solùm me vendis, sed & animas electorum meorum pro turpi lucro tuo & vano nomine. Tu es abominabilior Judæis: ipsi crucifixerunt corpus meum solum; tu autem crucifigis & punis animas electorum meorum, quibus malitia tua & transgressio amarior est omni gladio. Et ideo quia tu es similis Lucifero, injustior Pilato, immitior Juda, abominabilior Judæis, ideò meritò conqueror super te.

Eadem *Brigit. lib. 4. c. 132. p. 398.* Sacerdotes perdiderunt Clavem, qua miseris deberent aperire cœlum: illam autem, qua aperitur infernus, diligunt, & reconditam habent in se in sindone munda.

Tertiò, de justo faciunt iniquum, de simplice Diabolum, de sano sauciatum, quia omnis, qui accedit ad eos cum tribus vulneribus, ab eis habebit quartum: Si cum quatuor venerit ad eos, recedit ab eis cum quinque, quando viso exemplo pravo Sacerdotum peccator fiduciam peccandi sumit, & incipit de peccato, quod prius reputabat erubescibile, gloriari. Ideò ipsis erit amplior maledictio præ aliis, quia se vita sua perdunt, & alios exemplo suo lædunt.

Quartò, quia me sanctificare deberent, ore suo vendunt. Ipsi sunt deteriores Juda. Judas enim peccatum suum recognovit & pœnituit, licet infructuosè: Isti se justos dicunt & ostendunt. Judas retulit peccatum ad emptores; isti autem observant suis usibus: Judas vendidit me, antequam redemissem mundum, & non compatiuntur super sanguine meo, qui plus clamat vindictam, quàm sanguis Abel: Judas vendidit me pro solis denariis: isti autem omni mercimonio, quia non accedunt ad me, nisi sperent sibi fructum.

30. Qui est Christo contrarius in vita & moribus, is est Antichristus.

Papa Romanus est Christo contrarius in vita & moribus.

Ergò Papa Romanus est Antichristus

Assumtum probat *Franciscus Guicciardinus* in Alexandro VI.

P. 3.

p.3. Nam in Alexandro VI. (sic enim voluit novus Pontifex appellari) solertia & sagacitas singularis, consilium excellens, vis ad persuadendum admirabilis, & ad res graves pertractandas diligentia ac dexteritas incredibilis fuit. Sed has virtutes longo intervallo *vitia moresve* turpissimi superabant, non sinceritas in homine, non pudor, non veritas, *non fides, non religio*, sed insatiabilis avaritia, ambitio immoderata, crudelitas plusquàm barbara, sitis ardentissima.

Audiamus vernacula lingua loquentem.

Per che in Alessandro sesto (cosi volle esser chiama to il nuovo Pontefice) fu solertia & sagacità singulare, consiglio eccellente, efficacia a persuadere maravigliosa, & à tutte le faciende gravi, sollici, Judice & destrezza incredibile: ma erans queste virtu avanzate di grande intervallo da vitii, costumi osceníssimi, non sincerita, non vergogna, non verità, non fede, non religione, avaritia insatiabile, ambitione immoderana, crudelità piu che barbara & ardentissima cupidità di esaltare, in qualunque modo, i figlivoli, i quali erano molti.

Iacobus Sadoletus lib.12. epist.5.p.285. Sed dicam apertè, ut res se habet. Quî potest videri amore religionis in suis provinciis Lutheranos persequi, qui in eisdem provinciis tantoperè *sustinet Iudæos?* Sustinet autem? Imò verò auget, condecorat, honestat? Nulli enim unquam ullo à Pontifice Christiani tot gratiis, privilegiis concessionibusque donati sunt, quot per hosce annos à *Paulo III.* Pont. honoribus, prærogativis, beneficiis non aucti solùm, sed *armati sunt Iudæi.*

Ac cæteris quidem fidelibus & optimè meritis, nova Juris beneficia ad propulsandam, si qua illata sit, injuriam conceduntur: Judæis solùm ad inferendam. Quanquam non est illa Pontificis Optimi culpa, sed eorum, qui ad suum ex Judæis quæstum, Pontificis nomine abutuntur, de quibus honestius est vos existimare, quàm me scribere.

Lib.13. Epist.3. pag.324. Præcipuè contra Judæos, quorum est dominatus in his locis non ferendus. Nam tot privilegiis istinc muniti sunt, ut *planè Domini Christianorum sint effecti*, cum maxima quidem pernicie & tanquam strage horum populorum: è quibus quotidie aliquos cedere bonis, & suis laribus familiaribus emigrare cogunt, &c.

ΧΡΙΣΤΟΠΟΙΙΑ,

Historia de iis, qui in & sub Papatu se pro Christo venditarunt, sibique nomen Christi tribuerunt.

Matth. 24, v. 5. Multi venient in nomine meo dicentes: Ego Sum Christus.

I.

Baronius to. 8. ad an. 595. §. 82. ex Gregorio Turonensi l. 10. c. 25.

Sigebertus Gemblacensis ad annum Christi 593. pag. 513. In Galliæ quidam in silva, cædens ligna, adeò à muscis infestatus est, ut per biennium amens fieret. Deinde sub religionis habitum exhibebat se prophetam, deinde magum, deinde etiam sanitates desuper infirmos faciens. Christum se esse dicebat, & pro Christo se adorari jubebat: nolentes se adorare cum populo, qui ei multus adhærebat, impetebat hostiliter. Qui postea à quodam fideli occisus est, & ita sequaces ejus dispersi sunt.

Spondanus ad annum Christi 596. fol. 595. Impostor quidam in Gallia apertè dixit se Christum, assumta secum muliere, quàm Mariam vocavit.

II.

Spiræ 1581.

Sarmatia Europæa Alexandri Guagnini Veronensis, in vitis Regum Poloniæ, fol. 22. b.

Martinus Bielski Polonus, qui Annales Polonorum vulgari lingua conscripsit, facit mentionem in principio Imperii hujus Sigismundi primi, nobilem quendam Jacobum Melstinski prætorem de Breznii civitate, ex levitate quadam animi seu potius desperatione nomen autoritatemque Christi sibi asciviste, Petrumque Zatorski civem Cracoviensem, cæterosque sibi similes latrones XII. secundum numerum Apostolorum elegisse, singulisque nomina Apostolorum imposuisse; se verò Jesum Christum appellasse, &c.

III.

III.

Præclarissimum Opus *Antiminorica* vocatum adversus Minoricam fratrum dictorum de Observantia p.39. Imo in Insulis da Madera sub Rege Portugalliæ, nostris diebus XIII de vestra secta, peccato superstitionis graviter peccaverunt, quando caput XII. illorum *finxit se Christum* & post suam mortem resuscitandum. *Venetijs 1505. 25. Iunij.*

IV.

Rob. de Monte ad Chronicon Sigeberti ad an. Christi 1148. p. *629.*

A Papa Eugenio Rhemis 11. Calend. April. Concilium celebratur in quo hæreticus quidam de Britanijs adductus damnatur, qui se Prophetam vel magnum quemlibet, & nomini suo alludens (Eon enim dicebatur) *Eum*, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & seculum per ignem, se esse dicebat, & de suis quosdam quidem angelos, alios autem Apostolos faciebat, & proprijs Angelorum seu Apostolorum nominibus appellabat. Qui in Concilio damnat', sub custodia Rhemensis Archiepiscopi non multo post defunctus, vita pariter caruit & memoria.

V.

E Paulo Langio Monacho, in Chronico Citizensi fol. 902. Anno Domini 1514. Judæus baptizatus *Iohannes Pfefferkorn* Hallæ Saxonum confessus fuit, complures se medicinæ sub specie peremisse Christanos, item quod se ad tempus *pro Messia gesserit*, & cum 12. discipulis per pagos & oppida quæstus causa ierit, multaque mira apparenter, sed & fictè fecerit: &c:

Morti adjudicatus primum candentibus uncins discerptus fuit, deinde ad locum supplicij, ad cœmiterium videlicet Judæorum tractus, ibidem igne assatus & combustus horribiliter interijt. Obijt autem (& ut vox & fama communis erat, & impressum vernacula lingva extat) ut verus Christianus demeritas pœnas sub bona spe fideque sufferens.

VI.

Adalberti epistola qua *se Iesum esse* divulgabat. Baronius ad annum Christi 744. §. 31. *Tom. 9.*

D. Luther Tom. 2. Lat. Jen. p. 385. b. Rectè ergo prædixit venturos istos Antichristi Apostolos in nomine suo. Cæteri enim hæretici, etsi veritatem simulent, nunquam tamen Christi proprium nomen prætex-

Prætexuerunt: hoc enim soli AntiChristo reservabatur. Unde Christus Matth. 24. non contentus prædixisse, quod venturi essent in nomine suo, addit, seipsum explicans, *ego sum Christus*, ac si dicat, nomen meum proprium prætexent, quod est Christus, dicentes, se esse me Christum.

Tom. 2. Lat. Jenens. p. 523. b. De votis Monasticis. Qui enim dicit, *ego per opera mea salvabor*, nihil aliud dicit, quàm *ego sum Christus*, cum solius Christi opera salvent, quotquot salvantur.

Gesta Dei per Monachos.

MAgnam esse Ordinum Monasticorũ apud Pontificios dignitatem, utilitatem & jucunditatem; *Gabriel Bareleta*, frater Ordinis Dominicani exertè testatur, qui in festo Sancti Dominici sermone 7. ita loquitur: Anno Domini MCCXVI. apparuit Christus in aëre *totus furibundus* cum tribus lanceis contra tria peccata Superbiæ, Luxuriæ, Avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis ad pedes Christi provoluta: parce peccatoribus, quia dabo tibi duos servos meos Dominicum & Franciscũ, qui mundum convertent ad te. Quod & factum est; quia hi duo Ordines sunt duo candelabra in mundo.

P. 149. b.

Non est dubitandum, teste Balduino Junio Franciscano, Seraphicum Patrem nostrum Franciscum expressam habuisse Dei revelationem de Minorum Religione instituenda, cum non semel, sed ter Christus cruci affixus, eidem divo in voce delapsa prædixerit, Francisce, vade, repara domum meam; *nam tota, ut cernis, labitur.*

Part. 4. pag. 519.

Cæterùm vulgò circumfertur distichon, quod Æneæ Silvio, qui 15. annos fuit Secretarius Friderici III. Im. tribuitur.

Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet
Effrenis Monachus plenaque fraudis anus.

Quod acroama verum ne sit an falsum, liber paucis dispicere: ex fructibus dignoscitur arbor. Arbori radix bonitatem tribuit, radicis bonitatem fructus ostendit, ut in opere Mariano loquitur Martinus del Rio. pag. 367.

P. 311. Frater Nicolaus Basetius in additionibus ad Cronographiã Johannis Naucleri ita scribit: Eodem anno (1509) pridie Calend. Junij apud Ber-

nam in Helvetia, quatuor S. Dominici conventus ibidem fratres, Prior, Lector, Subprior & Custos capti, per torturam examinati, degradati, ad ignem condemnati, miserabiliter sunt combusti, propter quasdam dolosas, falsas, impias & Diabolicas machinationes, quas in odium immaculatissimæ Virginis Mariæ conceptionis occasionaliter excogitarunt. Nam quendam simplicem & justum idiotam superstitiosis quibusdam incantationibus diaboli arte dementarunt, ac plurima tam in Sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramento, quam sculptis imaginibus tentaverunt, quemadmodum ferè facta eorundem Hæresiarcharũ in lucem arte chalcographiæ sunt impressa, ideò præsentibus eorum confessata superfluum inserere duxi. Tandem verè ad instantiam Bernensium Haimo Lausannensis Episcopus loci ordinarius inquisitionem contra eos fecit, quo astante unacum Matthæo Walesiano Pontifice, Achilles Castelli Episcopus, & Apostolicæ sedis Legatus, ad hoc à Papa Julio specialiter missus, ab omni gradu & privilegio Clericali depositos, 23. *die mensis Maij* potestati traditi sunt seculari, atque dehinc ultima die ejusdem mensis igne ut hæretici sunt *incinerati*, in prato trans Ararim fluviũ, præsentibus ibidem utriusque sexus & conditionis multis hominum millibus.

Anno 1028. ut refert Balduinus Junius, Seraphicæ religionis in Chronico Morali parte. 4. pag. 180. obijt S. Fulbertus, Episcopus Carnotensis, de quo præclara sunt scriptorum hujus temporis elogia, ut Glabrij & autoris Historiæ Aquitanicæ atque aliorum. In quo præter scientiam & vitæ integritatem maximè commendatur, quod erga sanctissimã Virginem Dei genitricem addictissimus servus, & promtissimus ejus amator fuerit: in cujus laudem librum conscripsit, basilicam construxit, gloriamque cecinit: ab ea verò singulari remuneratus est dono, dum ipsi ægrotanti per visũ apparens, *sugenda aperuit sacra ubera*, sicut testatur Guilserinus, & ex eo Vincentius. Coloniæ. 1622.

Gregorius VII. Monachus antè Cluniacensis Henricum Imperatorem excommunicavit & deposuit, Rudolphum AntiCæsarem confirmavit, Coronam ei misit cum hac inscriptione: *Bald. Iun. part. 4. fol. 180.*

Petra dedit Petrò, Petrus diadema Rudolpho.

Idem Balduinus refert fol. 414. Hadrianum Pontificem in præparata sibi sede considentem, cum Fridericus Imperator ad ejus vestigia procidisset, & deosculatis pedibus ad pacis osculum accedere voluisset, Pontificem ei illud denegasse, ob non impensum sibi ab eo (consuetum ab Orthodoxis Imperatoribus pro Apostolorum Petri & Pauli

Pauli reverentia, reddi Romanis Pontificibus) stratoris obsequium; respondenteq; Rege, se ad hoc nō teneri, demum investigata diligenter antiqua consuetudine, & veteribus monumentis, judicio Principum, qui aderant, decretum esse, totiusque exercitus consensu confirmatum Regem debere Pontifici stratoris officium exhibere, & ejus *strequam* seu suppedaneum tenere, dum conscenderet equum aut descen deret: idque protinus Fridericum præstitisse, ac postea ad osculum admissum esse.

Alteram fraudem & imposturam *Dominicanorum* in miraculo confictoeleganter Hieronymus Osorius Lusitanus, Silvensis in Algarbijs Episcop⁹ describit de rebus Immanuelis Lusitaniæ Regis l.4.f.114. Hisce verbis. Illis fortè diebus multæ è Gallia belgica & Germania Olyssiponem naves cum mercibus appulerant, 19. verò die April. non pauci ex ijs, qui in urbe manserant, in ædem nomine D. Dominici consecratam, cujus superius mentio facta est, ut rebus divinis operam darent, convenêre. Ad sinistrum latus templi est sacellum sanctum & mira omnium religione celebratum, quod Jesu sacellum appellant. In eo super aram *est imago crucifixi* collocata, in cujus latere vulnus illud assimulatum, operculum vitreum contegebat. Cum multi in vulnere illo oculos & mentem defigerent, ex eo splendor emicuit. Conclamant igitur omnes ingens esse miraculum, cœlesteque numen præsentiam suam signis admirandis ostendere. Quidam ex Hæbreis illis, qui non ita pridem Christo nomen dederant, maxima voce miraculum esse negavit: nec enim esse verisimile, ut aridum lignum miraculum ederet. Quamvis autem multi de miraculi veritate dubitarent, non tamen tempus, neque persona, neque concio erant satis apta, ut quisquam ex illo genere deberet tunc in errore illo, intimis hominum sensibus penitus insito, depellendo operam frustra consumere. Multitudo igitur natura præceps & inconsiderata, & specie quadam religionis attonita, cum audiret hominem Hæbræum, miraculo fidem derogare, fremere cæpit, Judæum perfidum & sceleratum, religionis proditorem & Christi hostem immanem & importunum appellat, extrem[illegible] & cruciatu dignissimum.

An. Christi 1506.

Cum [illegible] prob[illegible] undiq; multi congererent, exarsit iracundia [illegible], & [illegible] in hominem facit, & in capillum involat & rap[illegible] & vexat, & in [illegible], quod ante templū illud est, pertrah[illegible] crude[illegible] [illegible] dilacerat, [illegible]mque repente facit, in quem cadaver illud [illegible].

Ad

Ad hunc tumultum plebs universa confluxit. Ibi *Monachus* quidam orationẽ satis popularem habuit, qua multitudinem ad Christi vindictam nimis acriter incitavit. Multitudo satis sponte sua furens, ea ratione vehementius efferata est. Duo verò Monachi crucem sustulerunt, maximisq; vocibus populum ad cædem concitarunt. Et altero quoque verbo *Hæresin, hæresin* dicebant, nefandã vindicate, gentemq; sceleratam extinguite. Galli & Germani, qui in navibus erant, in terram desiliunt, & se ad Lusitanos qui jam cædem im̃anem faciebant, adglomerant. Quingentos homines fuisse constat illos, à quibus fuit hoc immanissimum facinus institutum. Ruunt igitur amentia & scelere flagrantes, & in gentẽ miseram nimis ferociter invadunt, multosque trucidant, in ignem semivivos abijciunt. Erant ad eam crudelitatem pyræ satis frequentes extructæ, eo in loco, ubi primus ille, qui multitudinẽ offenderat, crematus extiterat. Servi & homines etiam vilissimi sum̃o studio & alacritate materiam undique convehebant, ne ignis posset tanto facinori perficiendo deficere. Mulierum luctus & lamentationes, & virorum implorationes acerbissimæ, omniumque miserabiles ejulatus ejusmodi erant, ut hostes immanes misericordia frangere possent. Illi tamen, qui cędem faciebant, ita humanitatem exuerant, ut nulli neque sexui, neque ætati parcerent, sed in omnes absque ullo discrimine crudelitatem suam exercerent. Et eo quidem die supra quingentos homines ex Hebræo genere fuerunt necati atque combusti. Sequenti die cum immanitatis illius rumor latè dissipatus fuisset, homines ex pagis scelere & audacia furentes supra mille in urbem convenere, & se ad reliquos sicarios aggregarunt. Itaq; cædem instaurant. Et quia omnes Hebręi generis formidine perterriti in domibus suis latitabant, fores perfringebant, & in domos irruebant; pueros a. infantes ad parietes allidebãt, omnes partim enectos, partim spirantes pedibus trahebant, ut in ignem cõijcerent. Multi quidem simul concisi vulneribus, vivi tamen ad huc eodem igni consumebantur. Ingens eo jam die stupor adeo miserrimę gentis sensus oppresserat, ut ne lamentari quidem cladem illã, & deplorare miseriam suam possent. Qui se occultabant, quãvis filios aut parentes suos ad supplicium abripi viderent, ne lugubri gemitu proderentur, vocem emittere non audebant. Sic autem eos metus exanimaverat, ut vivi non multum à mortuorum similitudine distarent. Domus interim diripiebantur. Sicarij aurum, argentum, & pretiosam suppellectilem coacervabant. Galli prędam in navibus imponebant, co-

que prædandi studio factum est, ne multo plures eo die occiderentur. Eò autem progressus est hominum perditorum furor, ut in ædes sacras absque ullo numinis metu invaderent, & inde pueros & servos & Virgines quæ ad aras confugerant, crucibus & hominum sanctorum imaginibus affixas, & Christi fidem mirabiliter implorantes evellerent, quos repentè crudelissimè necabant, aut vivos in ignem proijciebant. Multi specie quadam & similitudine cum Hebræi existimarentur, summum vitæ periculū adierunt, aliqui etiam ob eam causam interfecti sunt: & quidam antequam explorari posset, sibi cum Hebræis nullā esse necessitudinem, plagis atque vulneribus deformati fuere. Multi cum inimicos suos inciderent, eos Judæos esse dicebant: qui antequam falsum testimonium refutare possent, sanguine suo inimicorum crudelitatem satiabant. Magistratus non tantum animi habebant, ut multitudinis furori se opponere auderent: multi tamen honesti viri, ad quos Hebræi confugerant, eos summa fide tuebantur, & clanculum è periculo crudelissimæ necis educebant & in tuto collocabant. Eo tamen die supra mille ad hunc modum interierunt. Tertia rursus die ad eandem cædem sicarij mente prorsus alienata redierunt: sed neque quem occiderent, reperiebant. Omnes enim fermè qui ad Hebræum genus pertinebant, aut fuga sibi salutem pepererant, aut in domibus proborum hominum latitabant. Aliqua tamen cædes facta fuit. Illis tribus diebus circiter duo hominum millia, ex Hebręa gente ad eum modum occisa sunt. Cum tamen advesperasceret, Arius Silvius & Alvarus Castrensis, viri adprimè nobiles, qui tunc regiis judicum decurijs præerant, cum præsidijs in urbem se contulerunt. Eorum adventu furor repressus est, Galli & Germani se confestim in naves cum præda magna recipiunt, datisque velis in patriam ea, qua potuerunt, velocitate confugiunt. Immanuel ubi nuncium de tam insigni facinore percepit, ira nimis acriter exarsit, & continuo Jacobum Almeidam & Jacobum Lupium, viros primarios, cum summa authoritate Olysipponem misit, qui tantum scelus debito supplicio vindicarent. Magnus hominum numerus extremo supplicio pœnas immanitatis & amentiæ dedit. Monachi verò, qui sublata cruce hortatores cędis extiterant, sacerdotij primum dignitate solenni ritu privati sunt, deinde *strangulati atque combusti. &c.*

F. Bernardus Ordinis Dominicani, Henrici, VII. Imperatoris Romani Confessor & cappellanus, qui ab inimicis Cæsaris ad hoc conductus

ctus, cum ipsi sacramentum administraret oblitam toxico hostiam porrexit, & necem intulit an. 1313.

Licet autem F. Hyacinthus, choquetius, Dominicanus in sanctis Belgij propè finem columniam vocet, & rem fictam pronunciet, tamen Nauclerus, Krantzius & Trithemius cum alijs facinus hoc enumerant.

Mercurius Italicus D. Pflaumern ait esse mendacium falsò, imposuit improbè fictum.

Nauclerus generat. 43. Quidam Jacobinus de Ordine B. Dominici subornatus, ut ajunt, præmijs & pollicitationibus, nec sine suspicione Florentinorum, qui tum coram Imperatore celebrabat, venenum sub sacramenti specie dedit, vertens calicem vitę in calicem mortis, sensit mox Imperator mortem adesse, fertur tamen dixisse, completa Missa: O Domine recedatis: nam si percipiunt nostri devoti malum, quod nobis fecistis, morte miserabili moriemini, Deus vobis ignoscat. Superante autem morbo hoc in loco, è vita migravit.

Albertus Krantzius in Saxonia l. 9. c: 7. p. 234. Signa veneni in cadavere apparuisse *multi scribunt*. Ptolemæus verò Lucensis affirmat, *veneno eum perijsse*, à Prædicatorum Ordinis fratre in Eucharistia dato: aliusque addit, id Florentinorum procuratione factum: ipsi fratres multa in purgationem sui fratris congesserunt.

Trithemius in historia Monasterij Hirsaugiensis ad an. 1313. f. 210. Sunt qui scribant, ipsum (Henricum) veneno perijsse per administrationem fratris Bernhardi, Ordinis Prædicatorum, Confessoris & Capellani sui, à quo ipsum in die assumtionis B. Mariæ semper Virginis communicantem, in hostia consecrata *ferunt* intoxicatum, & ob id Prædicatores omnes à Papa hac pœna notatos, *ut usque in hanc diem ac deinceps communicantes in altari, eorum sacerdotes sinistra manu se communicent.*

Iter Sena Romam.

Mercurius Italicus Henrici à Pflaumeren p. 149. Buon convento. Ingens, ut canit, imò queritur quidam noster:

Tellus crimen habet, Germani morte notata
Cæsaris Henrici, quem quando vincere ferro
Impia non valuit, violare est ausa veneno:
Nec scelus hoc potuit Monachi nisi fraude parare.

Henricum Septimum ejus nominis intelligit, de quo vitæ ejus quidam scriptor; Cum, inquit, Florentinos qui jam de salute desperabant, gra-

gravi obsidione premeret, veneno in Eucharistia dato, opera Monachi cujusdam Prædicatorij è medio sublatus est.

Parisiis 1616. *A Dominicanis veniamus ad Franciscanos*: ita autem scribit Carolus Saussayus in Annalibus Ecclesiæ Aurelianensis fol. 618 Anno MDXXXIII. fatis concesserat nobilis & Catholica mulier Ludovica Demareau, uxor Nobilis viri Francisci de sancto Maximino scutiferi præpositi Aurelian. illataque in tumulum Dominorum de S. Maximino in Ecclesia fratrum Franciscanorum Aurelianensium, qui multis conventum illum beneficijs olim affecerant. Cum verò aliquanto post tempore copiam aliquam lignorum ab ipso, silvas cæduas concidente dicti fratres, qui tum erant, in illo conventu numero 30. sibi dari postulassent, nec obtinuissent, visum est illis in repulsæ vindictam familiæ & nomini defunctæ injuriam irrogare, fratribus quibusdam Johanne, olim autem Provinciali & Petro d'Arras Religioso negotiū illud vafrè promoventibus cum alijs septem ex eodem conventu. Inducunt ergo quendam in testudinem Ecclesiæ, qui *se spiritum fingat illius defunctæ Ludovicæ*, & signo tabulæ ligneæ, quam manu gerebat, ad interrogata nocte respondeat. Intempesta igitur nocte dum fratres ad matutinum convenirent, *spiritus ille tumultum* & fragorem excitat. Petrus d'Arras hunc adjurat in nomine Domini, & imperat, si vera sunt, quæ illum est interrogaturus, ut tabulæ ictibus præscriptis, veritatem quæsitam exprimat: sin minus, conticescat. Interrogat illum ementitum spiritum per aliquot noctes, ad multa respondentem signo tabulæ, hoc maximè, *se spiritum esse Ludovicæ*, seque damnatam inferni supplicijs *ob hæresin Lutheranorum*, & corpus suum ibi sepultum indignum esse sepultura. Interim ex altari Ecclesia corpus Dominicum in capitulum suum transferunt, quasi locus ob illam sepulturam sit interdictus, officiumque divinū ibidē cessant celebrare. Publicant ubiq; spiritus illius regressum. Unus eorum pro concione in Ecclesia Aurelianensi prædicans, affirmat Ludovicam illam ob hæresin esse damnatam, & ut rei fides sit major, cōvocant nocte aliquot cives diversis vicibus, & inter cæteros Priorem Sancti Sansonis & Antonium D'escomptes, Officialem Domini Episcopi, & Johannem Texier propiatorem particularem & Robertū du Courreau Cantorem & Canonicum Aurelianensem, sed his præsentibus adjurante quantumvis & exclamante Petro d' Arras nihil amplius spiritus ille respondet. Excandescit super ea re majorem in modum Franciscus de S. Maximino præpositus Aurelianensis, & litem movet Franciscus, ob inju-

injustam famæ suæ & uxoris memoriæ injuriam, omniaq; illa imposturæ cõstanter asserit, & cum de Judicibus inter partes non conveniret, tam ille quàm fratres Franciscani apud Franciscum Regem conqueruntur. Dantur ergo judices ex parte quidem Regis, Adam Fumeus Eques, libellorum supplicum primarius magister: ex parte summi Pontificis per Dominum Antonium à Prato Cardinalem Legatum Archiepiscopum Senonensem & Cancellarium Franciæ, Nicolaus Quelin, Præses Senatus Parisiensis. Parisios deducuntur illius facinoris autores & conscij carceribusq; mancipantur. Super eo negotio facultas Theologorum Parisiensium consulitur, & auditis partibus, & perspecta rei veritate novem ex illis Joh. Collimant, Petr. d'Arras, Roland. Pressin, Petrus Brossier, Joh. Multoris, Philipp. Queronier, Steph. Chrochel, Gulielm. Fallean, Joh. de Gay, falsitatis & imposturæ convicti *condemnantur*, ut Aurelianis, in auditorium regium educti, nudo capite, nudis pedibus faculas ardentes in manibus gestantes, veniam à Deo, Rege, Justitia, & Domino Francisco de Sancto Maximino deprecarentur, publicè pronunciarent se falsò & contra veritatem dixisse & publicasse, Spiritum dictæ Ludovicæ Demareau damnatum esse & reversum esse: & quia corpus Dominicum transtulissent ex Ecclesia in suum capitulum & divinum officium ibidem celebrare intermisissent *è regno exularent*. Datum Parisiis die 18. Febr. an. MDXXXIV. Et hæc est Veritas rei sine fuco depromta ex Instrumentis authenticis &c.

In diebus istis, inquit historicus Thomas Walsingham Hist. Angl. in Richardo II. in ore cujuslibet bonum argumentum, tenens tam de forma, quàm de materia: *This is a frier, ergo a lier. Hic est frater, ergo mendax:* sicut & illud: hoc est album, ergo coloratum.

In *Speculo S. Francisci*, Venetijs anno 1504. edito cap. 59. pag. 38. b. de statua simili statuæ Nabuchodonosor, vestita tamen erat sacco, quæ locuta fuit beato Francisco & dixit, de quatuor Statibus Ordinis. Cum semel S. Franciscus devotè oraret altissimum in loco S. Mariæ de Angelis, & ecce apparuit corporalibus oculis præsentialiter visio valde mirabilis. Nam apparuit ante ipsum quædam *statua magna nimis*, similis statuæ Nabuchodonosor, quam Rex in somno habuit, quæ habebat caput *aureum* & faciem pulcherrimam; pectus autem & brachia de argento: ventrem & femora de ære: tibias autem de ferro: pedes verò ex parte ferreos & fictiles, & erat vestita sacco; de quo facto multum erubesce-

re videbatur. Beatus verò Franciscus respiciens in statuam mirabatur vehementer de illius quasi indicibili pulchritudine, & de ejus mira magnitudine, & insuper de erubescentia, quæ videbatur habere de sacco vili, quo erat induta. Et dum sic miraretur & intentè aspiceret caput ejus pulcherrimũ & speciosissimam faciem, statua ipsa *locuta est* B. Francisco, dicens: Quid miraris? Deus hoc exemplum misit ad te, ut in me disceres, quæ circa tuum Ordinem sunt futura.

I. *Caput ergo aureum*, quod in me vides, & facies tam decora, est primum Ordinis tui positum in Evangelicæ perfectionis. Et sicut ipsius substantia est cunctis metallis pretiosior, & facies cunctis membris eminentior: ita *primum tui Ordinis* erit tantæ pretiositatis propter fraternam *& auream charitatem*, & tantæ pretiositatis propter angelicam honestatem, & tantæ altitudinis propter Evangelicam paupertatem, quòd totus mundus mirabitur: & regina Sabba, id est sancta mater Ecclesia mirabitur & delectabitur in corde suo: cum viderit in primis electis tui Ordinis tantam Christi pulchritudinem sanctitatis & sapientiæ spiritualis splendorem tanquam in angelicis speculis relucentes. Et beati erunt, qui illorum priorum lapidum pretiosorum, imò caput aureum, virtutes & mores Christo se totaliter conformatos studuerint imitari magis illorum cœlesti pulchritudini, quàm florentis mundi fallaciis adhabendo.

II. Pectus & brachia de argento erit secundus Ordinis tui status, qui tantò erit primo inferior, quantò argentum est inferius auro. Et sicut argentum pretiositatem & claritatem & sonoritatem habet: ita in sancto statu pretiosi erunt scripturis, & clari luce sanctitatis, ac verbi Dei sonoritate sublimes, in tantum, quod aliquis eorum ad Papatum, & aliquis ad Cardinalatum & ad Episcopatum plurimi assumuntur. Et quia per pectus & brachia ostenditur hominis fortitudo, ideò in illo tempore excitabit Dominus in isto Ordine tuo homines scientia argenteos & virtute præclaros, qui tam scientia, quàm virtutibus defendant religionem istam, & etiam universam Ecclesiam à multiplicibus impugnationibus Dæmonum, & à variis impulsionibus hominum impiorum. Sed quamvis mirabilis illa generatio erit, tamen usque ad priorem statum perfectissimum non perveniet; sed hic erit respectu status primi, sicut argentum respectu auri.

III. Post hos erit tertius Status in Ordine, qui ventri æreo simulabitur, & femoribus æreis. Quia sicut æs æstimabitur minori pretio, quàm

quàm argentum, ita illi de illo statu erunt primis secundisque minores. Et quamvis tanquam æs in numerositate & multa latitudine per orbis spatia distenderentur: tamen erunt de his, quorum Deus venter est, & gloria religionis in confusione ipsorum, qui sola terrena sunt, sapiunt. Et quamvis propter scientiam habebunt linguam, tanquam æs, mirabilem & sonoram, sed quia erunt cultores ventris & femorum, heu heu reputabuntur apud Dominum, secundum Apostolum, sicut æs sonans aut cymbalum tinniens, quia aliis resonabunt vitæ fontem, ipsi ventre arido gratia adhærebunt in terra.

IV. Post illos verò erit status quartus terribilis & pavendus, qui tibi nunc ostendetur *in tribus ferreis.* Nam sicut ferrum domat & disciplinat æs, argentum & aurum: ita status ille tantæ duritiæ & ferreæ pravitatis, quod ex frigiditate & horrenda rubigine ac ferreis moribus illius periculosi temporis oblivionum tradetur, quæcunque bona charitas aurea priorum. Et argenteos veritas secundorum, & ærea sive sonora loquacitas tertiorum ædificaverant in Christi Ecclesia: tamen sicut tibiæ sustinent corpus, ita illi in quadam fortitudine rubiginosæ hypocrisis corpus Ordinis sustentabunt. Et ea causa venter prædictus, quòd tibiæ istæ ferreæ latebunt sub vestibus, quia sub religionis habitu contegentur: habitum quidem pietatis habentes intrinsecus erunt lupi rapaces. Et isti tales solùm ventri servientes, & etiam rubiginosi & ferrei: mundo quidem latentes, sed Domino manifesti, quia pretiosissima bona quasi ad nihilum prave malleo redegerunt. Ideò ipsi tanquam ferrum durissimum igne tribulationum & malleis angustiarum terribilium affligentur, ita ut non solum Dæmonum sed etiam rectorum seculi cladibus secularibus durissimè ignibus & carbonibus excoquantur, ut potentes potenter tormenta patiantur.

Et quia per irreverentem duritiam peccaverunt, ab irreverentibus durissimè torquebuntur. Propter autem illas angustias ad tantam impatientiam movebuntur, quòd sicut ferrum, quod omnibus metallis resistit, sic in omnibus se opponent: ita quod non solum secularibus potestatibus, sed etiam spiritualibus obstinatè resistunt, putantes se tanquam ferrum posse omnia conculcare: propter quòd Deo maximè displicebunt.

V. Quintus verò status erit ex parte ferreus, quantum ad hypocritas, supradictus, ex parte terreum, quantum ad illos, qui secularibus

nego-

negotiis totaliter se miscebunt. Et sicut vidisti in pedibus, quòd testa ex luto cuncta & ferrum simul apparuit, quæ tamen videri nullatenus possunt: ita erit in extremo Status istius Ordinis, quòd orietur tanta abominatio, divisio inter ambitiosos hypocritas & testeos ex luto temporalium & concupiscentia carnis excoctas, quòd sicut testa & ferrum nequibunt ex discordia maxima convenire, & contemnent non solum Evangelium & regulam, sed etiam pedibus testeis & ferreis [illegible] pravis affectibus & immundis, conculcabunt omnem sancti Or[illegible] [illegible]sciplinam. Et sicut testa & ferrum divisa sunt invicem: ita [illegible]sorum inter se dividentur intus & extra. Intus quidem con[illegible] [illegible]osè viventes, extra verò partialitatibus & curis secularibus adhærentes. Propter quod venient in tantam displicentiam omnium, quòd non solùm in terris vix intrare potuerunt vel morari, sed vix portare habitum manifestè. Et multi eorum punirentur & destruentur tormentis horribilibus per homines seculares, quia tam abominabiles pedes non dirigit. Hoc autem totum eveniet illis, quia totaliter ab aureo capite *recesserunt*. Beati autem erunt, qui in illis periculosis diebus ad pretiosi capitis monita revertentur, quod tanquam aurum in fornace probavit illos, & quasi holocausta medullata coronabit & accipiet in æternum. Saccus verò de quo fuit induta, de quo erubescere videor, est sancta *paupertas*, quæ cum sit totius Ordinis decor & speculum, & custodia singularis & corona & fundamentum omni mundo sanctitatis, deficientibus tamen omnibus studiis virtuosis, ut dictum est supra de paupertate sanctissima, filii degeneres erubescent, & abjectis vilibus indumentis eligent pretiosa, & cappas vanas anxiè & simoniacè procurabunt. Felices verò & beati erunt, qui usque in finem perseveraverint in his, quæ Domino promiserunt. Et his dictis statua illa disparuit. Et beatus Franciscus de his omnibus vehementer admirans, oves suas præsentes & futuras tanquam bonus pastor Deo multis lachrymis commendabat ad laudem Domini nostri JESU CHRISTI, Amen.

Cæterum *de corrupta Minorum Regula* eleganter scribit Nobilis Poëta Ambrosius Novidius Fraccus Ferentinas ad Paulum III. Pontificem Romanum, sacrorum Fastorum lib. 10. p. 129. b.

Antverp. 159.

Tempo-

Temporeq; aut agris errat, datq; area fruges:
Aut quacunque lacus fervida musta tenent.
Aut fora inops intrat, lustratq; aliena per urbem
Limina, & obliquo postulat ore cibum.
Et modo habet peram, modo onustum ducit asellum,
Res aut poscinemi, cum minus æra petat.
Scilicet ære emptus Deus est, *corrumpitur auro,*
Hincque nefas nummum tangere, triste putat.
Vnde sed est habitus, quis cinctum repperit ipsum.
Curve illis velent vincula rara pedes.
Quidve brevis tonsura, tegat cur summa cucullus,
Cur nota versa placet, vitaque parca, canam.
Venerat huic ætas, animus, moresq; juventæ
Vanaque nec curis tempora certa suis.
Seu Superis visum sic, ut sua sacra juvarent,
Seu quia non alio sidere natus erat.
Confusæ tactus vitæ, morumque pudore,
Pectore concepit numina sacra suo.
Atque Deo plenus populos, urbesque perosus,
Deseruit celeri patria tecta fuga.
Dum fugit, inquit, opes sunt nobis causa malorum:
Dives erat, pauper maluit esse Deus.
Contigerat silvas, semotaq; lustra ferarum:
Ergò quæ lædunt, abjiciamus, ait.
Corporeq; inprimis pretiosus cedat amictus,
Quicquid & ad cultus criminis antè fuit.
Causa mihi erroris deponite vincula plantæ,
Iteq; jam nudi per loca nuda pedes.
Quique vagi circumfunduntur colla capilli,
Tempora sint circum parva corona mihi.
More meo agresti capiti tollatur amictus,
Tortilis in nodos cingula funis eant.
Neve mihi possit nomen quoque voce nocere,
Dictus Ioannes non ero, Francus ero.
Et quia mensa trahit, trahit & nos potus ab ara,
Nota sit ut primi sic quoque causa cibi.

Prabeat herba dapes, currentia flumina potum,
Antra domum, studium sidera, saxa torum.
Dixerat: & latus paucis vivebat in antro,
Ordinis & factus causa minoris erat.
Venit in exemplum, ceperunt jura ministri
Inque habitus toto corpore sanctus erat.
Sic mores venere pij, sic sidera cura,
Hac via ad Elysium lege reperta fuit.
Quò fugit heuritus? mutarant secula factum,
Peneq; secessit sanctior ille furor.
Scilicet & longo pietas corrumpitur usu,
Moribus & sanctis longa senecta nocet.
Nam quibus ah fuerant solea satis ante saligna
Molliter in plantas rursus aluta redit.
Exquiruntur opes, & equus, torus unus & alter,
Atque placet rerum commoditate frui.
Æra manu tangunt, paupertasq; illa recessit,
Si placet, ad fratres jam precor illa redi.
Dicta quoque ipsorum Patientia filia fratrum,
Heu mihi, quàm raros nunc habet illa patres.

Gesta Dei per S. Franciscum ex Speculo vitæ B. Francisci & Sociorum ejus, excuso Venetiis Anno 1504.

CAp. 1. p. 8. Frater Helias ait; isti fratres sunt ministri, qui audientes, quòd facis novam regulam & timentes, quòd facis eam nimis asperam, dicunt *& protestantur*, quòd nolunt esse obligati ad eam, facias eam pro te, non pro eis. Tunc Beatus Franciscus vertens faciem suam in cœlum, & loquebatur Christo sic: Domine, nonne dixi tibi, quòd ipsi non credent mihi. Tunc audierunt omnes vocem respondentis in aëre: Francisce, nihil est in regula de tuo, *sed totum est meum, quicquid est ibi*, & volo, quòd Regula sic servetur: *ad literam, ad literam, ad literam*, sine glossa, sine glossa, sine glossa, & addit: ego scio, quantum potest humana fragilitas, & quantum volo eos juvare. Qui ergò nolunt eam servare, exeant de Ordine, &c.

Cap.

Cap.67.pa.49.Ideò nolo, quòd mihi nominetis aliquam regulam, neque S. Benedicti, neque S. Augustini, neque S. Bernhardi, nec aliquam vitam & formam vivendi, præter illam, quæ à Domino mihi est ostensa misericorditer & devotè, & dixit mihi Dominus, quia volebat esse unum novellum pactum in hoc mundo.

Cap.80.p.66. b. Thesaurus paupertatis tibi & tuis sectatoribus perfectissimè est concessus; & tibi ex parte Christi dicimus, quod quicunque hoc desiderium perfectè tuo exemplo sequentur, *de regno beatitudinis sunt securi.*

P.78. Mulier loquitur: bene credo, quòd nescis mihi respondere, nec est mirum: quia si hic essent omnes sapientes Ordinis Fratrum Minorum, qui sunt meliores & sapientiores omnibus de mundo: & si essent hic omnes meliores & sapientiores Ordinis Prædicatorum, ego *sola* omnes confunderem per Scripturas. Tunc ait illi Sacerdos: est ne major & melior Ordo Minorum quàm Prædicatorum? Respondet illa: est in triplo: interrogata, ubi talia didicerit? Respondit, in cœlo empyreo, de quo ejecta sum cum Lucifero & aliis multis, propter unam cogitationem, in qua omnes pariter consensimus. ***NB.***

Pag.87. Nomina primorum fratrum.

Primos denique duodecim socios sancti Francisci & discipulos, quibus & regulam scripsit, & eadem *pene* mandata, quæ Christus Apostolis suis dedit, omnes sanctos fuisse audivimus, præter *Iohannem de Capella*, qui Ordinem exiens, leprosus factus, laqueo, ut alter Judas, interiit, ne beati Francisci cum Christo vel discipulis, similitudo deficeret.

In Mariali Bernhardini de Busti, quinta parte, serm.10. de annunciatione B. Mariæ fol.536. editionis Brixiensis. In quadam Italiæ civitate, ut mihi retulit quidam frater noster fide dignus, erat *quadam Monialis*, quæ diu vexata fuit à Diabolo, & tandem decepta fuit ab eo, *ut seipsam suspenderet* per gulam. Et cum ipsa respondisset Diabolo, sibi visibiliter apparenti, quod non haberet chordam idoneam ad suspendium, statim Diabolus dedit ei *catenam ferream*, cum qua se suspendit. Casu verò Abbatissa vadens ad locum, in quo erat illa Monialis suspensa, & videns eam sic suspensam, genu flexa cepit fortiter clamare & dicere: O JESU, & statim illa catena confracta est & evanuit, & illa Monialis, quæ

adhuc mortua non erat, liberata fuit, omniaque sicut per Ordinem acciderant ipsi Abbatissæ, & prædicto fratri, qui hæc mihi retulit, enarravit.

*Speculum S. Francisci p.*123. Duobus annis ante obitum suum, dum esset apud sanctum Damianum, in cella quadam facta de storis, & summè affligeretur ex infirmitate oculorum, ita quod ultra spatium quinquaginta dierum non potuit videre lumen diei, nec lumen ignis. Factum est divina * promissione, ut ad augmentum afflictionis & meriti sui venirent tunc *mures* in cellam, qui die noctuque discurrentes supra ipsum, & in circuitu ejus non sinebant eum dormire, nec orare, nec quiescere; imò quando comedebat, ascendebant super mensam ejus, & ipsum plurimum infestabant, unde tam ipse, quam socii ejus cognoverunt manifestè, quòd erat tentatio Diabolica.

* *fortè, permissione.*

Pag. 166. b. De S. Fratre ÆGIDIO. Cum semel Frater Ægidius Assisium propter reverentiam corporis sancti Francisci venisset, duxerunt eum fratres per domos, ubi erant ædificia sumtuosa, quæ ibi construxerant quasi gloriantes in eis. Quibus diligenter visis, dixit fratribus, qui ibi erant, sanctus Ægidius. Dico vobis, fratres, in veritate, *quòd vobis non deficit, nisi unum, scilicet quòd non habetis uxores.* Cum igitur hæc fratres graviter audientes, iterum dixit eis: Fratres mei, vos scitis, quod ita est vobis illicitum dispensare in paupertate, sicut & in *castitate.* Postquam igitur paupertatem repulistis à vobis, ita potestis securè *&* *vestram castitatem repellere à vobis.* Et his dictis descendit cum socio, & repedavit ad suum eremitorium. Cum quidam frater domesticus sancto Fratri Ægidio diceret: Frater Ægidi, bona nova nuncio tibi: & frater Ægidius dixit: dicas: & ille dixit: hac nocte ductus fui *ad Infernum, & exiens, nullum Fratrem nostri Ordinis inveni.* Respondit Frater Ægidius clamans & dicens; bene credo tibi, & hoc dixit ter, & statim raptus fuit in se, & ad se reversus interrogavit frater, dicens: quomodo intelligitur, quòd nullus frater sit in Inferno? Respondit frater Ægidius: non descendisti tu in infernum, ubi sunt illi miseri, qui portant tunicam fratrum Minorum, & apparent fratres, opere tamen sunt contrarii. Dicebat sanctus Frater Ægidius: si quis Frater Coquinarius faceret coquinam cum magna diligentia, & in-

& increpatus à fratrib⁹ durè, quod non fecisset bonam coquinā, studeret die sequenti tertiò & quartò coquinam melius facere, & majori diligentia: licet singulis diebus increparent eum omnes fratres verbis asperis, quòd non bonam coquinam fecisset: ego libentius comederem de coquina illius fratris, quam de coquina quam fecisset unus angelus de cœlis.

Pag. 181. b. S. Franciscus resurget ante resurrectionem.

Extat libellus Latinus excusus Venetijs 1505. 29. Maij, cujus titulus est *Minorica* elucidativa rationabilis separationis fratrum Minorum de observantia ab alijs fratribus ejusdem ordinis una cum regula. Minorica hæc pag. 10. b. exertè scribit, Regulam S. Francisci *esse cœlitùs datam*, & per operationem Spiritus S. confirmatam.

Pag. 8. Non animas quærunt Ministri Provinciales, quæ Jesu Christi sunt, sed potius contributiones, munera, popinas, & immensas donationes ac commoda propria.

Pag. 9. b. Quidam ovem vicini sui furatus erat atq; etiam comederat, & cum sæpius hortaretur furem Patricius, quis ille esset, & nullus appareret, cumque semel totus populus ad Ecclesiam venisset, præcepit Patricius in virtute Jesu Christi, ut in cujus ventrem *ovis intrasset*, coram omnibus balatum daret, & mox de reo ita factum est, & pœnitentiam de furto confusus egit. Si, inquam, Deo jubente hæc vox acceptorū munerum de ventribus plerumque ministrorum & custodum insonaret, ut prædicitur, audiretur incunctanter non cymbalum tinniens, sed dulcia cantica dragmatis, sed potius rumor sonorosus argenteorum cochlearium, tassearum, crucibilium, peccuniæ, Begvinarum, specierum, equorum, ovium atque volatilium, nec non cultellorum, pannorum nobilium &c.

Pag. 11. Privilegium Franciscanorum est, *nihil habere.*

Pag. 6. Ex istis patet quòd Papa sæpius deviat, & in agendis nesciens oberrat, & contra justitiam facit. Et: Licet plenitudo potestatis sit in Pontificibus Romanis, attamen nihil facere possunt, nisi cum potestate clavium & cum debita moderatione.

Præclarissimum opus *Antiminorica* vocatum, adversus *Minoricam* fratrum dictorum de Observantia, noviter editum Venetijs 1505. 25. Junij, expressè scribit, fuisse Monachum quendam *Franciscanum*, *qui finxerit se Christum*, *& post mortem resuscitandum*: ita enim legimus f. 38. & 39. Ad secundum veritate ductus confiteris in tua stricta Observan-

tia reperiri unum vel paucos malos, sive des unum vel reliquum, semper sequitur, quod sunt multi. Patet sic, impossibile est per naturam idem corpus simul esse in diversis locis eodem instanti seu tempore, sed eodem tempore quo unus de vestris peccat in uno loco, reperitur in alio loco peccatum per aliquem sectæ vestræ commissum (imò in Insulis da Madera sub Rege Portugalliæ nostris diebus XII. de vestra secta peccato superstitionis graviter peccaverunt, quando caput 12. illorum *finxit se Christum* & post suam mortem resuscitandum) Igitur si est unus malus, sunt plures.

Tantum Antiminorica, cujus autor Reverendus S. Theologiæ Doctor clarissimus M. Petrus de Cruce, Hispanus Portugallensis, Ordinis Minorum ad Reverendissimum in Christo patrem artium & S. Theologiæ Monarcham eximium D. D. Dominicum Grimanum, tituli S. Marci Presbyterum, Cardinalem, Patriarcham Aquilegiensem dignissimum, totiusq; Ordinis Minorum Protectorem meritissimum.

Qui impugnat Romano-Germanicū Imperium, is committit crimen læsæ Majestatis, Johannes Maldonatus Jesuita Gallus impugnat Romano-Germanicum Imperium.

Ergo Johannes Maldonatus Jesuita Gallus committit crimen læsæ Majestatis.

Assumtionem Maldonatus prodidit in explicatione capitis secundi in Danielem fol. 628. hisce verbis: Alij objiciunt, manere etiam nunc sub Turca Romanum Imperium qui Constantinopoli, ubi Romani Imperij sedes erat, dominatur; alij adhuc Romanum Imperium *apud Germanos esse*. Nos ista usque eò levia esse dicimus, ut non putemus ullis esse rationibus refutanda. Non enim locus ac nomen sed gens ac Reipub. forma facit Imperium, quam antiqui Romani Imperij formam quisquis non videt *penitus obliteratam esse*, cæcus est: qui adhuc Romanos imperare putat, insanus est. Notetur Syllogismus.

Cum approbatione P. Henrici Scherení Provincialis Rhenana. Moguntia.

Apud Germanos non est Romanum Imperium.

Austriaci Exarchi sunt Germani.

Ergò apud Austriacos Exarchos non est Imperium Romanum.

Fortassis Maldonatus hausit acroama suum ex Joachimo Abbate Calabriæ, super Jeremiam scribente p. 14. b. Imperium Alemannorum corruet & deficiet.

Pag. 46.

Pag. 46. Alemannorum Imperium semper extitit nobis durum, dirum & mirum: durum in jugo, dirum in virga, mirum in sceptro.

pag. 54. Quia Romanum Imperium contra omnes invaluit, necesse est, ut qui flagellavit alios, flagelletur & ipse.

Reges Hæreticos occidere, an opus sit Dei, an Diaboli, quæritur?

Jesuita Mariana de Rege & regis institutione, approbatus prius à viris doctis & gravibus ex eodem ordine nostro, scribit c. 6. p. 53. Jacobus Clemens, cognito à Theologis, quos erat sciscitatus, Tyrannum jure interimi posse.

Pag. 52. Vocat insignem animi confidentiam, facinus memorabile.

pag. 57. In magna laude fuisse, quicunque Tyrannos perimere aggressi sunt.

Pag. 58. Amoveatur quacunque ratione.

Pag. 65. sanè quid interest, ferrone an veneno perimat.

Cap. 9. p. 84. Regem imperio deijcere, morte plectere, rebus exigentibus superius est datum.

Gulielmus Rossæus de justa Reipubl. Christianæ in reges impios & hæreticos autoritate: justissimaque Catholicorum ad Henricum Navarrum & quemcunq; hæreticum à regno Galliæ repellendum confœderatione μαριανίζει, id est Marianæ socius idem credit & loquitur. *Antverpiæ* 1592.

pag. 501. Rex hæreticus Tyrannus quovis cane vilior.

Pag. 649. Bella subditorum contra reges hæreticos, Deo maximè probantur.

pag. 647. Deus liberat omnes subditos ab obedientia regis hæretici.

Pag. 610. Lex Dei armat subditos contra regem hæreticum.

pag. 624. Populus justè rebellat contra Regem hæreticum.

Pag. 762. Jacobus Clemens singulare Dei organum.

Hunc Gulielmi Rossæi (qui à quibusdam *Reinaldus vel Reginaldus* Jesuita dicitur) librum suo calculo 1591. confirmarunt Henricus Sibertus Dunghins S. Theol. D. librorum censor, Silvester Pardo S. Theol. Licent. Michael Hetsroey Bruegelius Canon. B. Mariæ Antverpiensis.

Ve-

Verùm Mariana, inquit Apologia pro PP. Jesuitis, edita Parisijs 1615. ad Ludovicum XIII. Regem Christianissimum, Jesuitas ita excusat, nomine du Perron. fol. 26. Mariana, inquam, hoc enim regeri sentio, mactandos esse tyrannos scripsit. Scripsisse concedamus, improbamq; quod res est, sententiam hanc esse, & qua abuti proclive sit, an ideò consequetur, accusari istos, vel ordinem universum oportere? an privatum unius errorem toti societati attribui decet? Pro uno vel altero, qui ita fortè locuti sunt, denos contrariam in partem scripsisse, quis nescit?

Pag. 32. Denique ut ostendamus, non communem omnium esse hanc labem, sed privatam potius *pauculorum errorem*: cum difficile sit præstare, quin ampla in hujusmodi societate exoriantur interdum nonnulli, qui à communi lege & regula deflectant, cum inter Apostolos duodecim, tanti magistri sapientia instructos atque informatos, repertus sit, qui non modò à præscripta ipsis lege desciverit, sed in illum conjurarit, atq; ad mortem ipsam turpissima nundinatione prodiderit, ut inquam ostendamus, non omnium esse hunc sensum. &c.

Viri docti & graves ex Ordine Jesuitarum, librum Marianæ approbarunt.

Omnes Jesuitæ Hispani καὶ σπανίζοντες penuria veritatis & sinceritatis laborantes, sunt viri docti, & graves, ex Ordine Jesuitarum.

Ergò omnes Jesuitæ Hispani καὶ σπανίζοντες, penuria veritatis & sinceritatis laborantes; librum Marianæ approbarunt.

Quemadmodum ergò Dominus Jesus unum habuit Judam, ita Domini Jesuitæ, unum habent Judam Marianam, Hispanum: & quia Gulielmus Rossæus ὁμόψηφος est, unius ejusdemq; sententiæ cum Mariana, crediderim ego, Reverendos Patres non unum tantum Judam, sed duos pluresvè habere. Sorex se suo prodit indicio.

Vaticinia de clade & Internecione Jesuitarum.

MArtinus del Rio in Opere Mariano, de præsentia Dei, lectione 13. fol. 204. S. Maria Christum semper intuens, eundem semper exhibebat intuenti, non minutatim, neq; paniculatim, sed integrum totumq;: nos nec attollimus cogitationes ad Christum, nisi rarissimè, nec ille in nobis conspicitur, nisi imperfectissimè, imò quidvis aliud potius. & si quid similitudinis ejus præportamus, adeò id minutulum est, tam exigua est particella, & adumbratiuncula quædam, ut aliquid Christi dici non merea-

mereatur. Tam dissimiles imagines istæ in hoc Speculo comparent, *quia non imprimimus Iesum & Mariam*, ut signaculũ super cor nostrum, ut signaculum super brachium nostrum: nõ imprimimus cordi, quia vix obiter illos cogitamus, non imprimimus brachio, *quia nostra opera non dirigimus in Deum*, quia non operamur in Dei honorem, sed bona quæ facimus, *si qua facimus*, ut ab hominibus videamur, æstimemur, prædicemur. Maria sibi Deum quasi signaculum impresserat per amorem ei fortiter inhærendo. Nos abstrahimus nos ipsos, & recedimus à Deo, quia vix amamus: utinam etiam amare non contemnamus, vel, quod pessimum *amare nos non simulemus*!

Idem de pulchritudine Christi lectione p. 59. sæpè quidem resurgimus, sed iterum sæpè corruimus, vehementer timendum, ne tandem ita *corruamus*, ut viribus, aut tempore *dejecti, assurgere amplius nequeamus*.

Pythagorica Marci Antonij de Dominis *Metempsychosis*, autore *Paulo Bondot* Sorbonico S. Theologiæ Doctore Canonico & Archidiacono in Ecclesia Metropolitana Cameracensi p. 14. Præclusæ sunt omnibus Societatis Patribus fores ad dignitates appetendas, & graves pœnæ per eorum leges impositæ injunctæque ijs qui quoquo modo vel quæsito colore per se, vel per interpositas personas, ad honores clam vel palam anhelant; & meritò quidem. Nam cum in ea religione tot tamque celebres viri reperiuntur, qui non tantum omni scientiarum genere referti, sed rerum etiam gerendarum peritissimi sunt, quando hæc illis janua pateret, dareturq; ambitioni locus, tota hæc Societas suis, quas tam altas jam egit, quasi radicibus evulsa, *brevi sine dubio corrueret*. Wann die Jesuiter zu hohen Aemptern vnd Ehren kommen/so sollen sie fallen. *Antverpiæ 1617.* *Pag. 15.*

Gerson, Parisiensis Cancellarius tom. 1. de susceptione humanitatis Christi p. 5. Rursusque status iste tertius & citò manifestandus erit destructivus status Pharisæorum modernorum, quos notat, Prælatos cum Clero & religiosos omnes, maximè fratres Minores, qui non vivunt vita Christi crucifixi, neque ut suus nuncius Franciscus & Sancta Clara vexilliferi Jesu Christi.

P. Franciscus Spinula Mediolanensis in Epigram. Venetijs 1563. In sensum contrarium recurrens. *Pag 85.*

Progenies bona sunt Monachi, non noxia curant,
Turpia devitant, non male conveniunt.

De Laudibus Jesuitarum.

Arist. in Rhet. Lucian. Demosth. Macrob. Isocr.

Celebrantur ab Ethnicis Athenienses Judices Areopagitæ, *Auditores*, quod tam accusatorem, quàm reum sine procemijs dicere juberent, & jurejurando adigerent, se non calumniaturum: ipsi verò causam summo silentio, dum ageretur, audirent, & summa æquitate, cum acta esset, deciderent. Factum bene! Judicia enim sine affectibus, odio vel amore exequenda, & testimonia non numero sed pondere æstimanda. Hinc & *Scævola*, vir Excellentissimus, testimonio Valerii Maximi voluit ita sibi credi oportere, si & alij idem asseverassent, quoniam unius testimonio aliquem credere, pessimi esset exempli. Scriptura privata, inquit Codex l.4.tit.19.p.159. sine alijs adminiculis non sufficit ad probationem plenam inducendam.

Lib.4.c.11. pag 148.

Sepositis igitur omnibus affectibus, de laudibus Patrum Societatis Jesu acturus sum, & more B. Augustini res cum re, causa cum causa certabit: benignè audite, benignius judicate, benignissimè Societatem illam amate, accipite, defendite.

Et primum quidem Ordinem hunc boni nominis esse & ominis appellatio commendat. Si enim à Deo Patre Ordines dici possunt paterni, si à Spiritu S. spirituales, si à B. Maria, *Mariani* vocantur, cur non à sanctissimo Jesu, etiam Jesuitæ, Jesuati, Jesuini dici queant? Si ab Augustino, Basilio, Benedicto Ordines vocantur Augustiniani, Basiliani, Benedictini, Franciscani, Dominicani, *Ignatiani*, cur à Christo non vocentur Christiani. Rectè igitur Jesuitæ à Jesu nomen & appellationem sortiuntur.

Plato enim in Cratylo p.438. asserit majorem quandam extitisse potentiam, quàm humanam, quæ prima illa nomina rebus indiderit. Judicet vel ratio nondum renata, an non secundum naturam rectè dicatur à justitia justus, à terra terrenus, à libertate liber, à continentia continens, ab homine humanus, cur non à *Iesu* etiam *Iesuita*?

Jesu nomen habes dulcissime, dulcius omni
Melle, mero, manna, nectare & ambrosia:
Excelsum Jesu est quovis mage nomine nomen,
Cor, mentem, aures, entia quæque creans.

Scitum est illud acroama, definitio aut est demonstratio, aut demonstrationis principium. Proinde non abs re fuerit, si & ab initio statim

tim Societatem Jesu definiamus aut qualicunque modo describamus. Est autem Patrum Jesuitarum Societas ordo Monasticus 1. mendicans, 2. divinitus per Ignatium de Loiola Equitem Hispanum institutus, 3. à Paulo III. Pontifice Maximo anno 1540. approbatus, ex omni pene hominum genere collectus, 4. à Salvatore nostro Jesu nomen habens, 5. ad Ecclesiæ Catholicæ labentis reparationem, 6. ad hæreticorum profligationem, 7. ad artium liberalium instaurationem, 8. ad Monarchiæ Hispanicæ corroborationem.

Descriptio hæc plenius & uberius explicanda, & veritas ubique sequenda.

Ordinem esse Monasticum, nemo ibit inficias. Soli cum solis habitant, neque ullis conjugijs constringuntur.

Vides hic, in vita Casparis Barcæi, Belgæ, Societatis Jesu P. Nicolaus Trigaultius, ut orbem spernimus, & mori cupimus, ut cum Christo quiescamus, totum detestamur, præter unum ejus obsequium, in quo gloriamur. In paupertate sumus admodum divites, quid enim illi deerit, qui habet in se omnia? Nihil habemus & omnia possidemus, Deum scilicet ipsum, ejus conditorem universi. In Obedientiæ captivitate liberiores sumus ijs omnib', qui in mundo vivunt: quoniam vivimus ex arbitrio nostro, secundum rationem directo, quod semper cum Dei convenit voluntate; atq; ita nostro semper vivimus arbitratu. In Castitate ab omnib. amamur: in castis enim relucet ipse Deus, velut in speculo. Planè mihi videor de pudicitia cum Bellerophonte posse contendere. Coloniæ 1611. Pag. 413.

Ordines autem mendicantes *divinitùs* esse institutos probat Gabriel Barelcta in festo S. Dominici p. 149. ex Zachariæ capite sexto, ubi Propheta dicit, ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium. In quadriga prima *equi rufi*, i. e. Minores. In quadriga secunda *equi nigri*, id est Eremitani, jam *Iesuitæ*, in quadriga tertia, *equi albi*, id est Carmelitæ: in quadriga quarta, equi varij & fortes & quærebant ire & discurrere per omnem terram, quod intelligitur de Prædicatoribus prout Alexander IV. Papa declaravit, dicens, hi sunt viri probati in lege domini, fratres Ordinis Divi Dominici, efficaces quidem in opere, atq; potentes in sermone.

Idem Barelcta eodem loco: anno Domini apparuit Christus *in aere totus furibundus*, cum tribus lanceis contra tria peccata, *superbiæ*, *lu-*

xuriæ, avaritiæ: virgo autem Maria genibus flexis ad pedes Christi provoluta: parce, ait, peccatoribus, quia dabo tibi servos meos, *Dominicum & Franciscum*, qui mundum convertent ad te. Quod & factum est, quia hi duo Ordines sunt candelabra in mundo.

Dionysius Petavius Soc Ies. orat.2.fol.51. Cum duo illa Religionis ac sanctitatis lumina Dominicum & Franciscum idem pietatis ardor ejusdemque impulsus spiritus, uno tempore Romam attulisset, ejusmodi quiddam alteri ex ijs per visum oblatum fuisse memorant. Videbat enim patefacto cœlo Christum cum matre, sanctorumque omnium comitatu magna atque insolita cum luce descendere, non ut quondam mitis humano generi ac salutaris advenerat. Iratus hominum sceleribus ac *furens* accingere se ad eorum exitium ac perniciem videbatur: inflammati erant oculi, atrox & horribilis aspectus, toto ex ore minæ ac terrores emicabant. Tria porro manibus jacula tenebat: quibus universum genus confixum & profligatum, ad internecionem extingueret. Cum nemo qui se justissimo furori auderet opponere ex eo numero esset inventus, sola ad Filium accurrens advolutaque Mater, iram ut lenire vellet, enixè flagitabat. Causante illo hominum nequitiam ac dubitante, habere se benigna Mater famulos duos adjecit, quorum opera ac studio corruptelæ temporum ac morum improbitati subveniret. Tum utroque repræsentato approbatoq;, omnis illa procellæ vis ac tempestas sedata est.

Part.3.t.23 c.14.p.276. *Catharina Senensis* apud Antoninum vidit imaginaria quadam vi in oratione posita summum & æternum Patrem de ore suo (ut videbatur) coæternum sibi filium producentem, qui in assumta natura sibi demonstratur. Quod cum attenderet, ex alia parte vidit beatissimum Patriarcham Dominicum, ex ejusdem Patris pectore produci luce ac splendoribus circundatum, audivitque eodem ex ore prolatam hanc vocem: Egò dilectissima filia, hos duos filios genui; unum naturaliter generando, alterum amabiliter & dulciter adoptando. Cumque nimium admiraretur de tanta comparatione & assimilatione, verba prolata fuerunt sibi exposita per ipsum dicentem: sicut hic filius meus unigenitus in natura assumta fuit mihi perfectissimè obediens usque ad mortem crucis: ita & iste filius meus Dominicus omnia quæ operatus est ab infantia usque ad terminum vitæ secundum obedientiam mandatorum meorum, regulata fuerunt: nec unquam aliquod præceptum transgressus est, sed Virginitatem mentis & corporis illibatam conservavit, & innocentiam baptismalem nunquam per mortale amisit.

Rus-

Rutilius Benzonius Romanus de anno Jubilæi l.1.pag.39. Ordo Societatis Iesu fuit ab Abbate Ioachimo l.5. Concordiæ fol.14. Spiritu prophetico mirabiliter ante quadringentos annos (floruit enim ille circa annũ Domini 1200.) prænunciatus, his verbis: Insurget una nova Religio sanctissima, quæ erit libera & spiritualis, in qua Romani Pontifices positi pace Ecclesiæ se continebunt, quam religionem & Ordinem Deus super omnes alias diliget, quia perfectio illius vincet omnes alias aliorum Ordinum.

Idem Ioachimus clarius l.20. Expositionis super Apocalypsi f.83. de eadem societate sic ait: Erit quidam Ordo designatus in Iesu, qui clarebit sexto tempore Ecclesiæ, id est, in fine mundi, qui erit præ cæteris spiritualis, præclarus & Deo amabilis, & fol.98. Deus diliget istum ultimum Ordinem, quemadmodum Patriarcha Iacob Benjaminum filium suum, eò quòd in senectute genuerit eum.

Idem exponens illa verba Iohannis, & vidi & ecce nubem candidam, & super nubem sedentem filium hominis. Sic scribit fol.175. Arbitramur tamen in eo, quòd visus est sedere super nubem candidam, signari quendam Ordinem justorum, cui datum sit perfectè imitari vitam filij hominis, & habere linguam eruditam ad evangelizandum & colligendum in aream Domini ultimam messem, qui dicuntur sedere super nubem, propter contemplationem, *& hic erit Ordo perfectorum virorum* servantium vitam Christi & Apostolorum.

Idem Abbas Ioachimus super Ieremiæ caput primum sic ait: revelandi sunt in Ecclesia Doctores, Prædicatoresq; fideles, qui terrena ac carnalia corda, omni plaga percutiant, ac erectis & tumidis magisterijs silentium studijs suis imponant. Et benè filius Melchiæ Hieremias describitur, quia Ordo ille futurus ad Obedientiam summi Pontificis dirigitur. Sic ille.

De Ignatio Loiola ita loquitur Bancæus p.405.b. Etiamsi videaris ô societas sancta, planta nova, es tamen fortissima.

Pag.46. Vulgare inter omnes erat, Patres Iesuitarum *ex alia quadam materia compositos esse.*

Pag. 400. Per totam Europam, Asiam & Africam circumferunt vexilla boni IESU, tanto animo, ac si imperterriti, ac si essent immortales.

Ribadeneira pag.537. Ex quo conjicere licet, quæ propria sunt ac præcipua nostræ Societatis firmamenta, ea Ignatium *divinitus* accepisse.

Pag.47. Trinitatis mysterium Ignatio *divinitus* innotescit.

Caspar Barcæus l.2.c.11.p.173. Introspiciebat Ignatius *in penitioribus animi recessibus errores latere.*

Quis ex omnibus Ordinibus Monasticis totam S. Scripturam nervosissimè, promtissimè & comptissimè exaravit, explicavit? Jesuitæ. Cujus mentem & sensum, Christi vicarius & Petri successor Romæ approbat? Jesuitæ.

Legimus Benedictum Pererium in Genesin, & Martinum del Rio. In Pentateuchum Cornelium à Lapide. In Josuam, Judices, Ruth, Tobiam, Ester, Nicolaum Serarium & Cosmam Magalianum.

In libros Regum & Job, Pinedam.

In Psalmos, Bellarminum, Johannem Maldonatum, Petrum Perpinianum, Franciscum Toletum, Johannem Lorinum. In Prophetas majores, Maldonatum. In Danielem, Pererium. In Prophetas minores, Franciscum Riberam. In libros Maccabæorum, Serarium.

In quatuor Evangelistas scripserunt Adamus Contzen, Sebastianus Barradius, Maldonatus. In Johannem, Franciscus Toletus. In Lucam & Johannem, Balthasar Corderius. In Acta Apostolorum & Epistolas Pauli, Alphonsus Salmeron, Toletus, Maldonatus.

In Epistolas Petri, Johannes Lorinus, Serarius. In Apocalypsin Salmero & Ribera, Blasius Viegas. En lectum Salomonis, sexaginta ambiunt ex fortissimis, Cantic.3.

Maria multos repentè doctos fecit, Martinus del Rio. p.856.

Divinitus autem Jesuitarum Ordinem esse institutum docuit & prædixit ante trecentos pene annos *Abbas Ioachimus* in Apocalypsin pag.83.b. Designatur in sexto mense sextum tempus Ecclesiæ, in quo oportebat concipere spiritualem Ecclesiam, haud dubium, quod novum quendam spiritualem intellectum, sive etiam promissionis filios & prolem præ cæteris spiritualem hoc est ipsum Ordinem, quem designat Jesus.

Qui vixit anno 1195.

Et pag.175.b. Arbitramur tamè in eo qui visus est sedere supra nubem candidam, & esse similis filio hominis, significari quendam Ordinem justorum, cui datum sit perfectè imitari vitam filii hominis.

Idem

Idem Joachimus Abbas super Jeremiam pag. 49. b. Viri Evangelici *suscitandi in toto orbe*, quorum doctrina adeò patens erit & libera, ut qui sitit, vadat & bibat sine pretio in ablutione peccatoris scilicet populi Christiani & menstruatæ matris Ecclesiæ.

Beatus autem *Ignatius*, Ordinem hunc instituit, & quidem origine *Hispanus*. Habent Hispani suas laudes, scribit *Fr. Petrus Merssæus*, cognomento *Cratepolius*, S. Theologiæ Baccalaureus, Minorita Colonensis, in primum tomum Concionum Ludovici Granatensis, ad Sixtum V. Pontificem Romanum, easque summo studio promovent & tuentur non in re militari modò, in qua omnes modò superant nationes, ac palmam præripiunt, verùm etiam in Catholica promulganda religione atque in sacris elucidandis literis, quàm certè excolunt, ac clarissimè exornant, *ut totius Christiani orbis Reformatores à Deo* dati esse videantur. Lugduni 1592.

Ordo autem hic sanctus non privato ausu fuit introductus, sed publica autoritate sanctissimi Pontificis Pauli III. Farnesii approbatus, cujus consensu factum, ut salva conscientia nemo amplius contrahiscere audeat. Inde inferimus.

Deum is audit, qui Ecclesiam audit.
Ecclesiam audit, qui Papam audit.
Papam audit, qui Jesuitas audit.
Ergò Deum is audit, qui Iesuitas audit.

Talem Soriten olim Diophantus, filius Themistoclis contexuit: Quicquid ego volo, vult mater mea. Quæ mater, etiam pater. Quæ pater, etiam populus Atheniensis. Ergò quicquid ego volo, vult etiam populus Atheniensis. Sic quicquid Iesuitæ volunt, vult etiam mater Ecclesia. Quæ mater Ecclesia, etiam pater, Papa Romanus. Quæ Papa Romanus, etiam populus Christianus. Ergò quicquid Iesuitæ volunt, vult etiam populus Christianus.

Francisco Bencio Ignatius de Loiola est per anagrammatismum *O Ignis illatus à Deo.* Carm. l. 2. Oda 17.

CVm Deus è nihilo mundum disclusit, & orbem
Terræ polumque condidit.
Inseruitque homines terris & sidera cœlo:
Vt parte ab omni nobile.

Dædala

Dædala quod magni tornarat dextra parentis,
Opusque perfectum foret:
Humanis animis cælestia semina flammæ,
Citosque motus indidit:
Ne sacra degeneri torperent corda veterno
Adstricta vel pigro gelu:
Sed magis ad Superos facili se tramite ferrent,
Totoque mentis impetu.
Vidit & invidit cœlo teterrimus hostis,
Exactus in cæcos specus,
Et gravis aggestu terræ consopiit ignem,
Ac mole clausit saxea.
Hinc anima hærebat terris lutulenta velut sus,
Et serva & hospes corporis:
Atque oppressa gravi sub pondere mersa jacebat
Tenebricoso in carcere.
Non tulit hanc speciem rerum mitissimus autor,
Operisque Servator sui.
Et simul in terras æternos retulit ignes,
Delapsus alto ab æthere:
Vt flammam imbiberent mentes, castasque medullas,
Divinus intraret calor.
Hinc onere excusso, & tenebris mortalis origo
Recreata sustulit caput:
Cœpit & æthereas arces sperare, suamq;
Hæreditatem cernere.
Sed tamen in pejus potuerunt lapsa referri
Iniquiora tempora:
Atque iterum desævit hyems, crassumq; rigorem,
Penetrale frigus intulit:
Has etiam ut voluit rebus succurrere fessis,
Miseratus ærumnas Deus:
Ne misera horrendam patiantur sæcula noctem,
Et fœdus obcæcet nigror.
Insignem virtute virum & præstantibus ausis
E bellicosa Iberia

Extulit,

Extulit, hic dudum sopitos suscitat ignes,
Et nomen eventu probat.
Namque putem Instinctu Superûm monituq́; parentes
Nomen dedisse IGNATIO:
Vt prius æstifera conceptum mente vaporem,
Lumenq́; terris dividat.
Magnaq́; de tenui veniant incendia flamma,
Ac multa inardescant face.
Eq; mari Hesperio rubicundi Solis ad ortum,
Lucemq; & ignem differant.
ô magnum decus hoc ævi: Tu IGNATIUS ille es
Illatus ignis à Deo.

Jacobus Biderman Epigram.l.1.pag.13.

Eminus aspiciens ego quondam sidera, dixi,
Astra placent, serva res tibi, terra, tuas.
Nunc ipsis aliquid video formosius astris:
Parcite, sordetis jam prope & astra mihi.

Anno 1563. cum S. Carolus factus Archiepiscopus Mediolanensis sciret corruptissimos cleri & populi mores, eò quòd Ecclesiastici tam seculares, quàm regulares *pejus viverent laicis*, publicis concubinatibus infames, sine clericali habitu armis accincti, sine ornatu & decore in templis, sine cognitione rerum necessariarum, adeò ut multi curam animarũ habentes, nec formam absolutionis scirent, nec casus reservatos, aut censuras, nec unquam confiterentur ipsi, putantes, se ad id non obligari, eò quod aliorũ confessiones audirent, & aliis scandalis essent pleni; laici verò ob infinita vitia & contemptum rerum ac Sacramentorũ Ecclesiasticorũ, & deploran dã rerum divinarũ, & ipsius Orationis Dominicæ ignorationem in pessimo statu essent, volens adeò corruptos mores suarum ovium corrigere, ante suum ad eos adventum è curia Romana præmisit P. Benedictum Palmium, è Soc. Jesu. eloquentem & maximè zelosum concionatorẽ cum aliquot aliis ejusdem instituti sociis tanquam præcursoribus, ut disponerent populum concionibus & confessionibus ad deserenda vitia & malam vitã præteritam, ac recipiendã novam disciplinã & reformationem ab ipso delineatam & valdè expetitam. Itaq; testimonio Ribadeneiræ p.186. & 515. Martino Luthero Ignatius à Deo fuit oppositus.

Vita Ignatii excusa Antverp. 1618 pag. 102.

Relation de la fiesta que se hizo en Seville a la beatification del glorioso *S. Ignacio* fundador de la Compania de Iesus. 1610. per Luis Estupian. pag. 35. b.

Novimus Hebræos, Græcos pariterq; Latinos,
Perpetuos ignis constituisse rogos.
Nam Deus Hebræos, Græcos Plato, Numa Latinos
Iussit inextinctos lege fovere focos.
Dic mihi quid sibi vult sacra custodia flammæ?
Quid faculas foculis subdere Vesta parat?
Imperii columen vivas intellige flammas,
Publica res tacita statque caditque face.
Ignis es Ignati, custodia ignea proles
Ligna exempla voco, scriptaq; folliculos.
Si tanti valuere ignes, ut regna perennent,
Quanti ignis natus, flammiferiq; Patres.

De fide Patrum Societatis Jesu.

QUid igitur credidit Ignatius, num novam fidem attulit? minimè. Statuit enim idem quod Basilius Magnus: Fides, inquit, apud nos non est alia in Seleucia, alia Constantinopoli, in Zelis alia, & in Lampsaco alia, & alia Romæ. Et quod nunc circumfertur fidei Symbolum non est à prioribus diversum, sed unum & idem.

Producimus nos, scribit P. Keller in præfatione Papatus Catholici, venerandam primæ Christianitatis canitiem & inviolabilem per tot secula Ecclesiæ majestatem, antistites inquam, eruditione & vitæ innocentia longè clarissimos, immortales, senes, amplissima nomina, invictissimos heroas, his cum nobis vox una, animus unus, arma una, victoria una.

Apud Spondanum p. 148. de Valentinianis Irenæus refert fuisse velut lubricos angues spiris inflexos undique latebras captantes, ita ut cum ex Scripturis coarguerentur, in accusationem converterentur ipsorum, confugientes ad Traditionem, cum verò Traditionibus Apostolicis urgerentur, iisdem adversarentur, dicentes, se Apostolis esse sapientiores, & melius quàm ipsum Salvatorem interpretari doctrinæ mysterium.

Tom. 2. pag. 82. D. Luther/ schreibt D. Keller/ hat wol 15. Bücher auß der Bibel außgeschnitten.

Die

Die Schrifft kan nicht Richter seyn/weil sie selbsten zu urtheilen ist. Tom.1.p 529.

Martinus del Rio p.471. Pleraque Fidei & salutis arcana semper judicavi similia Scytalis Laconicis, quibus nihil erat concius & ignaris mysteria, singula verba *scopa dissoluta* videbantur.

Bellarminus de sacram. in genere l.1.c.26. Clarior est *consuetudo*, quàm ipsum verbum.

In articulo de persona Christi credidit Ignatius idem quod D. Lamparter contra Reihingum tom. 2. p. 330. Das allein vermag die persönliche Vereinigung/ von einer Person zweyerley Prædicata mit Warheit gesagt werden / Göttliche/ nach der Göttlichen/ Menschliche/ nach der Menschlichen Natur/ nit aber die Göttliche von der Menschlichen oder die Menschliche von der Göttlichen Natur. Dann weder die Göttlich sterblich/ noch die Menschlich unsterblich ist/ sondern Christus ist unsterblich der Gottheit/ sterblich aber der Menschheit nach/ dieweil Christus nur ein Person ist/ und zwo Naturen hat/ und ein jede auß denselbigen jhr besondere Eygenschafften.

De æstu carnalis concupiscentiæ credidit, quod Martinus del Rio p.1154. Deus olivam nostram spiritualem nobis reliquit, quæ *penitus* profligare solet ex animis, cupiditates illas perniciosas & insatiabiles.

Busæus in Viridario p.311. Per prava opera non amittitur fides. Præterea credidit Ignatius, satisfactionem nostram conjunctam satisfactioni Christi, uti est satisfactio mysticæ personæ, non solum esse æqualem simpliciter, sed etiam quandoque superexcedere, juxta illud Pauli, adimpleo ea, quæ desunt.

De Justificatione D. Keller. Tom. 1. p. 519. Paulus schleust nicht alle Werck auß/ sondern allein die Ceremonialische Werck V.T. Item die Werck so von Menschen auß natürlichen Kräfften vollbracht/ und mit nichten auch die/ so mit der Gnaden Gottes verrichtet werden.

Tom. 2. p. 108 Die Schrifft und alle Vätter bezeugen/ der rechte seligmachende Glaub steh nicht in solchem Vertrawen und Zuversicht/ sondern im Assens und Beyfall der Göttlichen Warheit.

P.111. Also entspringt auß dem Glauben das Vertrawen zu Gott. Ist also das Vertrawen nicht der Glaub/ sondern ein Frucht deß Glaubens.

Quanquam verò S. Ignatius fuit sanctus, tamen nescivit, utrum amore vel odio dignus esset.

Perpinianus de B. Elisabetha p.145. Quando de tuo in me amore, dum vivo, certa esse non possum.

Busæus in Viridario p. 110. Nemo scit, qualis sit verè in oculis Dei.

Idem Perpinianus orat. 12. p. 329. Potest (Catholica religio) quidem instar musti Noën ebrium facere, gravique somno oppressum nudum abjicere ad terram, mentem exhilarare verè & corroborare nullo pacto potest.

Fides ista *specialis* non modò non est pœnitentiæ pars, sed neq; ad eam ullo modo requiritur. Bellarm. de pœnit. l. 1. c. 19. p. 404.

Alanus Copus Dialo. 6. p. 946. cap 35. Dogma de sola fide non est à Christi & Apostolorum, sed Simonis Magi schola profectum, & omninium heresēon, quæ hodie grassantur, seminarium, & quasi nova pandoræ pyxis, è qua omnia in orbem mala evolarint.

D. Adam Contzen in epist. Pauli ad Romanos p. 69. Fides opponitur operibus naturalibus, & sine gratia factis, ex quibus non potest quisque justificari.

Cum Censura Coloniensi p. 186. De nostro est beata illa æternitas promenda, præstandumque est aliquid *ex proprio*, ut bonum velimus.

Cum Cardinali Bellarmino de Justificatione l. 6. c. 11. p. 289. *Cooperamur* igitur Deo, non solùm ut adversarii volunt, post justificationem, sed etiam in ipsa justificatione & initio fidei.

Cum Patre Georgio Stengelio Soc. Jesu. thesi 48. Cur pauci electi? quia pauci voluerunt venire. Si plures venissent, sicut poterant venire, plures electi fuissent. Ergò ab æterno præparatum est regnum *ob prævisa eorum merita.*

Idem credidit cum Bellarmino de gratia & libero arbitrio l. 2. c. 8. p. 194. Credimus Deū absoluta voluntate velle salvare multos, tū parvulos, tū adultos, & absoluta voluntate nō velle salvare tum parvulos tū adultos.

Ad hæc S. Ignatius in Inquisitionē Hispanicā consensit, de qua Philippus Honorius I. C. in praxi politicæ Tit. quæ sit forma Reip. gubernādæ in Hispania: sacrum Inquisitionis tribunal, maximam exercet autoritatē, quàm nō modò contra Principes, sed contra ipsum Regē usurpare potest.

Cum itaque Societatem Jesu Europa, Asia, Africa, America recipiat, defendat, Carolus V. Ferdinandus I. Galliarū Rex Henricus IV. Iohannes III. Portugalliæ Bojorū Duces, &c. Academia Ingolstadiēsis, Lovaniensis, Parisiensis, cæteriq; Reges Catholici admiserint, cur vos cunctamini admittere? Moveat vos eximia patrum mansuetudo, quæ non ex vivis

mortuos

mortŭos reddit, ſed ex mortuis vivos efficit: moveat patria Ignatii, Hiſpania, quæ nullum unquam hæreticum genuit: moveat pax, cujus filii ſunt Patres, moveat Catholicorum felicitas, qua Duce, Catholici nunquam in bello ullo ſtragem paſſi ſunt; nam S. Trinitas in terris habet ſuam analogiam ex ſententia Ambroſii Novidij Fracci in præfatione carminum: Paulus III. Pontifex Max. refert imaginem Dei Patris; Imperator Romanorum, Filij Dei, & R ex Hiſpaniarum, Spiritus S. *Antverpiæ 1559.*

Moveat & illud, quòd Societas hæc nullum carcerem in ſcholis ſuis admittit, moveat Autonomia ipſa, quæ Deo eſt odioſa, Eccleſiæ Catholicæ pernicioſa.

Quid igitur vos Lutherani, cum Luthero veſtro, cum Auguſtana Confeſſione, Cothurno facitis? relegate, exterminate, ad Tartaros & tartara hæreticos remittite, ad rogum, ad rogum: rogus eſt hæreticorum ſepulchrum, teſte Radero. Societas hæc indeſinenter ingemiſcit, & more Epiſcopi quondam pij, Imperatorem precibus ſollicitat: δός μοι, φησὶν, ὦ βασιλεῦ, καθαρὰν τὴν γῆν τῶν αἱρετικῶν, κἀγώ σοι τὸν οὐρανὸν ἀντιδώσω· συγκάθηρέ μοι τοὺς αἱρετικοὺς, κἀγὼ συγκαθελῶ σοι τὴν οἰκουμένην· da mihi, ô Imperator, terram ab hæreticis repurgatam, & ego tibi cœlum retribuam: tu mihi in profligandis hæreticis ſubveni, & ego tibi in profliganda terra habitabili ſubveniam. *Socrat. l. 2. c. 29. p. 755.*

Lævinus Torrentius ad Societatem Sanctiſſimi Nominis Jeſu.

In Odis folio 388.

O grata cœlo ſancta ſodalitas,
Rex Regum Ieſus nomine quam ſuo
Illuſtrat exornatq;, toto
Vt celebris memoreris orbe.
Non orbe dico quem veteres avi
Norant minorem dimidio, malè-
Truncatum, & anguſtis coactum
Limitibus, nec adhuc retectum,
Quod æſtus illic Solibus, hic nive,
Negaret aptas hoſpitibus domos,
Nec torridam fas eſſe ulli
(Sic perhibent) ſuperare zonam.

sed orbe toto prorsus & integro
Quem belluoso, dum volitant mari
Vtroque porrectum sub axe
Magnanimi reperêre Iberi.
Quorum secuti turgida lintea,
Pura sed omni mente cupidine,
Pulchro nec argento, nec auro,
Nec nitidis inhiante gemmis,
Armis ut illi sceptra potentium
Fregere regum, fluminaq; & lacus,
Portusq; vicinasq; gentes
Indomito subiere ferro,
Sic vos inermes, impavidi tamen,
Casta inferentes indigenis sacra
Hac impios cultus, & omnem
Barbariem pepulistis arte.
Qui namq; vera luce carentibus
Fas esse notum, vel potuit nefas?
Turpi volutabantur antro
Cimmeriis medii tenebris,
Clausis retentæ ceu caveis feræ
Edenda si quæ ad munera publica
Servantur, ut damnata fulva
Corpora dilacerent arena.
Quo deprehensos tam misero in statu,
Vt mente bruta non minus impia
Committerent quam sævus olim
Antiphates, genus aut Cyclopum,
Sanastis, at non Cantibus Orphei,
Liniq;, nec qui mœnia condidit
Thebana, facundiq; voce
Mercurii, fidibusq; Phœbi:
Fida sed alma vi Sapientiæ,
Qua missa ab alto vicit ut hactenus,
Sic vincet æternoq; tandem
Omnia subjiciet parenti.

Qui

Qui vos ministros quod sibi legerit
Res gesta clamat, clamat & exitus
Spe major, adductis opimo
Tam cito tot populis triumpho.
Quos, ante nec dum nomine cognitos,
Portare Christi nunc dociles jugum
Miramur, ingenti remixta
Lætitia simul & stupore.
Sed qui volenti non facilè est Deo
Deiq; Verbo, virgineo satum
Quod ventre prognatumq; nostri
Credimus ad generis salutem?
Hic ille Iesus *progenies patri*
Æquæva, cœlo quod fuerat manens,
Humana sed de matre sumsit
Membra, viam referans Olympo.
Hic ille, cujus nomen amabile
Vt vestra complet pectora, sic sacro
Prorumpit exundans ab ore,
Assidua colitur q; laude.
Nec parva laudis gratia: nam piis
Aspirat orsis omnipotens Deus,
Firmatq; quas res cunq; nati
Auspicio geritis secundo.
Nec de receptis gloria Barbaris
Est major illa quam domiti dabunt
Calviq; Lutheriq; & omnis
Colluvies simul impiorum.
Fremant superbi, nec teneant minas
Bellumq; cædesq; & rabiem parent,
Causamq; quam jus damnat æquum,
Vi vetitis tueantur armis,
Vos ista prudens simplicitas, bene
Morata, se se nec levis efferens,
Defendet insontes. At ipse
Se rabidus male perdet hostis.

Qui

Qui quo cruentus sævierit magis
Plus inde damni comperiet, videns
Vicisse quos victos putarat,
Et cineri superesse vires.

De Vituperio Jesuitarum.

pag. 110. MAximus Tyrius, Philosophus Platonicus Sermone 19. ita scribit: ἐν λιβύᾳ μὰ Δία, οὐδὲ τῆς, ἀνὴρ λίβυ·, ψάφων ὄνομα, ἐραστὴς εὐδαιμονίας, οὐ ταπεινῆς μὰ δία, οὐδὲ τῆς περιθεούσης ταύτης, ἀλλὰ ἤθελε γὰρ θεὸς εἶναι δοκεῖν. ξυλλαβὼν οὖν τῶν ᾠδικῶν ὀρνίθων πολλούς, ἐδίδασκεν ᾄδειν τοὺς ὄρνιθα, μέγας θεὸς ψάφων καὶ ἠφίει αὖθις ἐπὶ τὰ ὄρη. οἱ δὲ οἱ αὐτοί τε ᾖδον καὶ οἱ ἄλλοι ὄρνιθες ἐθιζόμενοι τῇ φωνῇ. Λίβυες δὲ θείαν νομίσαντες εἶναι τὴν φήμην, ἔθυον ψάφωνι, καὶ ἦν αὐτοῖς θεὸς ὑπὸ ὀρνίθων κεχειροτονημένος. id est, in Libea Libys fuit, nomine Psaphon, beatitudinis & ipse adamator, minimè profectò humilis quotidianæq; hujus, sed qua Deus concupisceret haberi. Capiens itaq; aves ex vocalium numero complures, has quidem edocuit hæc verba canere, *Magnus* DEus *Psaphon*, atque ita edoctas dimisit in montes. Quarum vocibus cum aliæ permultæ assuevissent tam primæ illæ Psaphonis, quàm dimissarum discipulæ, Psaphonis divinitatem celebrabant, creditumq; à Libycis est, divinam hanc vocem esse, proptereaq; Psaphoni, veluti Deo sacrificabant. Sicque Psaphon comitijs avium Libycus creatus est Deus.

Quemadmodum igitur Psaphon aviculas suas docuit canere, *magnus* DEus *Psaphon*: ita Papa Romanus, divinitatem affectans Ordines Monasticos & Clericos docet canere, μέγας θεὸς πάπας, *magnus* DEus *est Papa*. Nam in extravagantibus Johannis XXII. de verborum significatione Cap. cum interim, in glossa habetur, Dominus Deus noster Papa.

Onus Ecclesiæ cap. 15. Papa est terrestris Deus.

Roberto Turnero Orat 9. p. 82. Pontifex maximus est Christiani orbis *cor & caput*.

In Commentarijs Pij II. Pontificis Maximi rerum memorabilium quæ temporibus suis contigerunt, à Iohanne Gobellino editis & Gregorio XIII. dicatis, Romæ excusis anno 1584. hæc verba leguntur lib. 3. p. 113. Pius Pontifex Maximus facit, quod sui officij est, Christianos in Concordiam revocat, ne sanctum Evangelium detrimentum sustineat: suumq; est providere, vester est communis pater & judex, & Catholicæ *Caput* Ecclesiæ, cui qui resistit, Dei ordinationi resistit, & mancipium se Diaboli facit.

Papa

Papa Nicolaus Dist.96.c.7. satis evidenter ostenditur Pontificem à pio Principe Constantino Deum appellatum. Julius III. vocatur Monarcha omnium à Fausto Sabæo p.570.

Hæc est cantilena avium Romanarum, inter quas & Societatem Jesu referendam censeo. Neque verò ægrè ferent *Jesuitæ*, si aves vocabuntur, Julius enim Nigronus & ipse Socius Jesu, suos patres vocavit *canes*, non venaticos, sed Pastoritios. Videamus ergò & audiamus, quid Jesuitæ canunt tam in doctrina, quam moribus: prædicatio Veritatis non est crimen læsæ Majestatis. Neque enim sic adulandum est Principibus testimonio B. Hieronymi, ut sanctarum scripturarum veritas negligatur, nec generalis disputatio unius personæ injuria est. Orat.11. p.382.

Ecquis autem ignorat, scribit Julius Nigronus orat.23.p.793. minimam hanc nostram Societatem, anno seculi hujus quadragesimo à Paulo III. Pontifice Maximo, Farnesiæ gentis splendore clarissimo, constitutam, autoritate Apostolica paulò post privilegijs ornatã & auctam? Eandem ab Alexandro Cardinale patrono acerrimo suorum clientum perpetuo defensam patrocinio? ab eodem regijs planè eleemosynis nostrorum inopiam sublevatam? ibidem ad radices Capitolij, ejusdem pia liberalitate nobis excitatum à fundamentis Templum illud, dignum (ne dicam amplius) urbe Roma, quæ quondam Imperij sedes fuit, nunc est domicilium Religionis, dignum illa celebritate quotidiana, & à civibus & à peregrinis cum voluptate & admiratione frequentatur.

Habemus igitur autorem Societatis Iesu, militem Hispanum Ignatium Loiolam, confirmatorem Papam Paulum III.

An verò Hispania nullum unquam hæreticum genuerit, est contra veritatem historicam: Hosius factus in senio Arianus, Eliphandus Toletanæ sedis Episcopus, & Felix Orgelitanæ, contra quos Concilium Francofurtense coactus fuit, statuerunt Christum esse filium Dei adoptivum, & Servetus Antetrinitarius fuit.

De *Paulo* III. ita cecinit F. Sabæus p.480.

Cum triplici sanctum caput immortale corona
Ornarent Patres, optime Paule, tuum:
Sedibus æternis Superi huc venere, volentes
Nostrum admirari Te Dominum atque Deum.

Xxxx *Post-*

Postquam mirati te majestate verendum,
Nomine tum Numen non minus esse tuum.
Et Proceres auro insignes sacrumq́; Senatum,
Quæ radiant stellis atria & alta suis.
Tunc dixere, vale O cœlum, tenet inclyta & ingens,
Astra suosq́; Deos, Roma suumque Iovem.

Pag. 282.

Si bene partitur Paulus sacra munera honoris
Purpurei, quisquis judicet ista videns.
Immeritò tribuit nolentiq; obtulit ostrum,
Promissum optanti promeritoque negat.

Pag. 844.

Dicta mihi numeris ad te Conversio Pauli
Paule orbis columen prodigiosa venit.
Convenit ista dies tibi jam celebrata quotannis
Ast Athleta magis, rethor & alta tonans.
Nomine namque estis, patria, virtute, labore,
Officio, & gemini relligione pares.
Differtis quod Paulus inops, tu dives, abundans
Vt pascas pastor jure teneris oves.
Dissolvi optabat Paulus, tu vivere quod sis
Vtilis ad pacem Regibus & populis.

Pag. 486.

Evocat orbe alio Paulus quos mittat in astra,
Et qui astra attingunt, deijcit inde suos.
Et dum virtuti applaudit dum moribus idem,
Virtutem & mores trusit adusque famem.
Quotq; sibi atque suis Cydarim ercatur, & auro,
Sentiet infesto tot sibi totque suis.
Scir cupis causam, dicam si accedis, in aurem,
Fœdat enim ambitio cuncta & avaritia.

Ejusdem allusio in potentiam Romanorum Pontificum.

Quid juvat alternas portas septemplice vallo
Arcis inaccessa jam posuisse Io. em?

Exm-

Excubias vigiles, tot monstra, tot arma, tot ignes
Fulminis horrificis intrepuisse minis.
Roma tamen non arma timet, ne monstra, nec ignes,
Sed penetrat vetiti divia & astra poli.
Quodq; magis mirum, Romana colonia cœlum est,
Nunc Stygis in baratro jus quoque Roma tenet.
Jam bello, nunc pace potens, tellure, mari jam,
Nunc tellure, mari, cælo, acheronte potest.

Cæterum Institutum illud sic infringimus: qui ordo Enthusiasmis inprimis, & revelationibus est introductus, is dubius, incertus, & meritò suspectus esse debet.

Ordo Jesuitarum Enthusiasmis inprimis & revelationibus est introductus.

Ergo Ordo Jesuitarum dubius, incertus, & meritò suspectus esse debet.

Major est ἀνώνιμος: Ecclesia enim non regitur revelationibus, visionibus, Enthusiasmis, sed lege & testimonio Domini.

Sed quid opus est assumtionem probare? Quoties enim Ignatius (loquor ex hypothesi scribentium) audivit vocem Christi, & B. Virginis: ego vobis Romæ propitius ero. *Ribadeneira p. 152.*

Præterea, si neque Papa debet suo judicio fidere, aut expectare *divinam revelationem*, teste Bellarmino, multò minus Ignatius.

Antecedens verum est. Igitur & consequens.

Bellarm. de Concilijs l. 1. c. 11.

Quæ causa movit Melchiorem Canum, Episcopum Canariensem, Ordinis Prædicatorum, primariæ cathedræ in Academia Salmanticensi olim præfectum, Hispanum, ut superciliosum hunc Societatis Jesu titulum áspernaretur l. 4. c. 2. p. 116 b. qui ita loquitur: fidelis Deus, per quem vocati estis in Societatem filij ejus Jesu Christi: quæ sine dubio Societas, cum Christi Ecclesia sit, qui titulum sibi illum arrogant, hi videant, an hæreticorum more, *penes se Ecclesiam* existere mentiantur.

Ex hoc Enthusiasmo non immeritò Hispanus Episcopus Canus militem Ignatium Hispanum jugulavit.

Quicunq; dona totius Ecclesiæ cum nomine sibi soli vindicat, hæreticus est.

Societas Jes. dona totius Ecclesię sibi soli cum nomine vindicat.

Ergo Societas Jesu hæretica est.

Anne Iesuitæ soli in Symbolo Apostolico firmius & ardentius credunt in Deum Patrem, quàm cæteri Ordines, Franciscani, Dominicani, quam cæteri Christiani?

An soli Jesuitæ firmius & ardentius in Christum credunt θεάνθρωπον quàm cæteri Ordines Franciscani, Dominicani & cæteri Christiani?

An Jesuitæ soli firmius & ardentius in Spiritum S. credunt remissionem peccatorum & vitam æternam quàm cæteri ordines, Franciscani Dominicani, & cæteri Christiani?

Equidem persuasum habeo, Jesuitas firmius & ardentius expetere titulum Magistri Sacri Palatij, & Inquisitionis officium, quam ipsosmet Dominicanos.

Cæterum de nomine Jesu idem dicimus, quod Athalaricus Rex apud Cassiodorum lib. 8. epist. 8. Sumsisti nomen ex moribus. Vide ut semper læteris veritate vocabuli. Nam cum omnis appellatio ad declarandas res videatur imposita, nimis absurdum est, portare nomen alienum, & aliud dici, quam possit in moribus inveniri: οὐ γὰρ ἐν ὀνόματι τὰ πράγματα ἕστηκεν, ἀλλ' αἱ τῶν πραγμάτων φύσεις τὰ ὀνόματα κατὰ τὴν οἰκείαν ὑπόστασιν πλάττουσιν, monente Chrysost. in Psal. 43 p. 190. Res non consistunt in nominib', sed rerum naturæ effingunt nomina ex propria substantia. Et Justinus Martyr Apolog. 2. p. 54. ex nomine ipso certè neque laus, neque pœna rectè debetur; nisi quid vel per virtutem vel pravitatem factum esse ab eo probari potest: & Dione teste, orat. 38. p. 480. neque nomina rebus fidem adferunt, sed res nominibus.

Ad hæc si Ordo Jesuitarum est divinitùs institutus, tum Deus vidit Jesuitas aut *majora* in Ecclesia præstituros cæteris Ordinibus, aut *paria*, aut *minora*.

Minora Jesuitas præstare cæteris Ordinibus, haud facilè largientur, cum ultimus sit Farnesiæ gentis conatus. Si *paria*, non opus fuit nova religione, quæ more Acephalorum, nullum Episcopum ferre queat.

Majora *Majora* certè præstare Jesuitas & conferre beneficia cæteris Ordinibus, non ibunt inficias. Et quæ sunt illa *majora* inquies? Dicam.

1. Antiqui Catholici cum Hieronymo crediderunt, in c. 9. Ierem. pag. 252. Ergò nec Parentum, nec majorum error sequendus est, sed autoritas scripturarum, & Dei docentis Imperium; at Jesuitæ majo-

ra

ra his faciunt, urgent enim Traditiones non ſcriptas, quas pari pietatis affectu recipiendas eſſe exiſtimant.

2. Antiqui Catholici crediderunt, ſolum DEUM eſſe invocandum nullam creaturam, neq; angelos (ubi enim invenis in Moſe cultum angelorum? teſte Origene, contra Celſum l.1.p.21.) ſive in Chriſto, ſive extra Chriſtũ invocandos. Ita enim ſcribit Oecumenius in c.2. ad Coloſſenſes: οἱ τῷ νόμῳ κατηγοροῦντες, καὶ τοὺς ἀγγέλους σέβειν εἰσηγοῦντο, ὅτι δι' αὐτῶν καὶ ὁ νόμος ἐδόθη. ἔμεινε δὲ τοῦτο κατὰ Φρυγίαν τὸ ἔθος, ὡς καὶ τὴν ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδον νόμῳ κωλῦσαι, τὸ προσιέναι ἀγγέλοις καὶ προσεύχεσθαι, ἀφ' οὗ καὶ ναοὶ παρ' αὐτοῖς τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ πολλοί Qui legi patrocinantur, etiam angelos colere jubent, quia per illos & Lex data ſit. Manſit vero hæc in Phrygia conſuetudo, ut Synodus quoque Laodicea, lege prohibuerit accedere, id eſt confugere ad Angelos, & eos orare: unde templa etiam apud illos (Phryges) Principis exercitus angelorum Michaelis multa. Inde recte Auguſtinus Tom.6. contra Maximũ hæreticum l.1.p.477. nonne ſi templum alicui ſancto angelo excellentiſſimo de lignis & lapidibus faceremus, anathematizaremur à veritate Chriſti, & ab Eccleſia Dei, quoniam creaturæ exhiberemus eam ſervitutem, quæ uni tantummodò debetur DEO? at Jeſuitæ majora his faciunt, B. Virginem ardentius & frequentius, quam ipſum Chriſtum invocant, ex Roſarijs & Fraternitatibus.

3. Antiqui Catholici crucem Chriſti nunquam Latria adorarunt. Ante centum annos Auguſtæ Vindelicorum Catholici cum Epiſcopo ita locuti ſunt: Warhaffte Verantwortung an die Röm. Kayſ. Maj. ꝛc. Von dem Hochwürdigſten Fürſten vnd Herꝛen/ Chriſtophen Biſchoff zu Augſpurg vnd ſeiner Fürſtl. Gn. Thumb-Capitel auff der Burgermeiſter vnnd Rath daſelbſt vnerfindliche Schmach- Gedicht/ anno 1537. lit. B. Erſtlich die Tafeln vnd Altär/ darzu die vnwehrliche Bilder darin/ ſo weder zum anbeten/ noch vnſern eigen Nutz/ wie ſie neben dem Grund fürgeben/ ſondern allein/ zu einer Erinnerung/ Anmahnung vnd Nachfolg gutes Chriſtlichen Lebens gemacht vnd fürgeſtelt werden/ vnd der vngelärten Laien geſchrifft ſein.

4. Antiqui Catholici in S. Cœnam nullam contrariam diſpoſitionem admiſerunt: Jeſuitæ autem his majora docent.

Ita videtis, auditores, has aves aliter canere, quàm luſciniam Apoſtolicæ Eccleſiæ.

Quod Abbas Joachimus prædixerit Ordinem Jeſuitarũ, facile quidẽ

dicitur, difficulter autem probatur. Bellarminus enim de Scriptoribus Ecclesiasticis p.241. Non multum ejus autoritati tribuit: in genere dicit & indefinitè, Viros Evangelicos suscitandos in toto orbe: quod vaticinium tam ad Lutheranos, quàm ad Jesuitas referri potest.

Pag.49.b. in Ieremiam ait: tamen ipsi Pontifices multa tulerunt è contrario principibus, quæ non recipere debuerunt, nec quærere. De Roma non Ethnica sed Christiana vaticinatur in Apocal. pag.194. de meretrice magna, hanc magnam dixerunt Patres Catholici *esse Romam*. Et: non ergò in uno regno, aut in una provincia quærendus est locus hujus famosissimæ *meretricis*, sed sicut per totam aream Christiani Imperii est triticum electorum: ita per omnem latitudinem ejus dispersæ sunt paleæ reproborum.

Pag.190. Civitas Romana est nova Babylon & meretrix, quæ sedet super aquas, id est populos Romani Imperii.

Idem Abbas Ioachimus in Ieremiam p.9.b. Igitur Romana Ecclesia, ac si altera tribus Iuda, *recessit à Christo*, id est ab opere fidei jam professæ.

Pag.16. Domini Cardinales ab officio repellentur.

Pag.39.b. Romana Ecclesia est *perdix*, fovet Palarenorum sectam.

P.40.b. Amittet bona temporalia.

P.41.b. Ecclesia Romana remansit sine luce, quemadmodum discipuli sine Christo.

Cardinales redigentur ad nihilum.

P.47.b. Ecclesiæ Prælati sunt Pilati, & non Patres, sunt latrones & lupi.

P.53. Summus pontifex repugnat imperio.

P.55.b. Si ad cor redirent Cardinales & alii schismatis Doctores, Christum audirent, mitem & humilem quærerent, & Antichristo tumido non adhærerent, sed si futura est corū eversio, quid laboro? Induratum est cor Pharaonis, pontificum superborum, infestant populum, depravant consilium, flagellant Ecclesiam, nec sentiunt vulnera.

P.59. Major est iniquitas Latinæ Ecclesiæ, quàm Græcæ.

Pag.61.b. Pontificalis superbia cadet, & cultus Ecclesiasticus in temporalibus minuetur.

P.24.b. Laicorum Ordo conjugii fidem violat, Clericorum Ordo

do doctrinam Ecclesiæ dissipat, Religiosi regularem observantiam non observant.

Pag.50. Prælati *verè sunt asini*. 1. Tolletur corium temporalium, 2. projicientur in sterquilinium, vilitatis opprobrium, 3. Dabuntur bestiis Romani Imperii p.37.

Hæc Abbas Ioachimus ante trecentos annos cecinit. Si Iesuitæ, aviculæ Pontificis, ita canerent, fortassis iis guttur frangeretur. Nam si credimus Carranzæ in Summa Conciliorum p.408. Audacter sententiam dicere contra summos senioris Romæ Pontifices, non est tutum.

5. Antiqui Catholici cum Ludovico Granatensi in festo Matthiæ p.198. statuunt: cujus numine regimur, cujus beneficio vivimus, cujus cibis alimur, cujus providentia gubernamur, ac postremo sine quo neque esse, nec vivere, nec loco moveri, neque spirare ad momentum possumus, propter cujus gloriam si mille mortes obeundæ essent, nondum illius Majestati & beneficiis esset satisfactum. Iesuitarum cantus est, hominem suis operibus præmereri posse vitam æternam, ideoque Meritum congrui & condigni excogitarunt: hominem nondum renatum ex congruo mereri posse remissionem peccatorum & fidem: hominem verò renatum & justificatum *ex condigno* mereri vitam æternam; *Thomas* &, *omnem actum charitatis absolutè mereri vitam æternam.* *Aquinas.*

Bernhardus Bauhusius ita canit de votis suis pag.15.

DUm rutilus Phaeton, argentea Cynthia, saltus
Refficient cœli per sola picta suos.
Mœnia dum Superûm flammis cingentur & auro,
Et Stygij regis stabit opaca domus.
Stabit ceu Sipyli cautes immota mihi mens,
Quamque Deo dedero dextera, marmor erit.
Et nunc quæ voveo, vos immortali adamante
Scribite cœlicolæ, scribitis? incipio.
Pauper ero, dum vivus ero: *Cretata facesse*
Ambitio, & fulvi sordida cura luti.
Castus ero, dum vivus ero, *procul este Suburræ,*
Vxores olidæ Thaides este procul.

Non

Non mihi vertigo hæc, ut ſim bellator Amoris,
Demens Idaliæ militet alter heræ.
Denique jam Libertatis mea dulcia jura
Trado tibi, ô charum nolo voloque, *vale.*
Nolo vale, volo dulce vale. *Tonitrua ſummi*
Teſtor templa poli, fulmineamq; domum.
Dum tonitru, dum fulmen erit, dum fulminis autor,
Non mea vos eritis, non ego veſter ero.
Et nunc, ô ſummum, mea ſceptra & regna valete
Æternum, æternum nolo, voloque, *vale.*
Omnia perſolvi, jam nil tibi dulcis Jeſu
Debeo: *nil debet, qui dare plura nequit.*

Martinus del Rio in opere Mariano p. 1154. Deus olivam noſtram ſpiritualem nobis reliquit, quæ *penitus* profligare ſolet ex animis cupiditates illas pernitioſas & inſatiabiles.

De *B. Equitio* Abbate B. Gregorius primo libro Dialogorum c. 4. Hunc, inquit, cum juventutis ſuæ tempore acri certamine carnis incentiva fatigarent, ipſæ ſuæ tentationis anguſtiæ ad Orationis ſtudium ſolertiorem fecerunt. Cumque hac in re ab Omnipotente Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadam, aſſiſtente angelo *eunuchari* ſe vidit, ejuſque viſioni apparuit, quòd omnem motum ex genitalibus membris ejus abſciderit, atque ex eo tempore ita fuit alienus à tentatione, ac ſi ſexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio, ut viris ante præerat, ita cepit pòſtmodum etiam fœminis præeſſe.

NB. Der Engel Ampt vnd verrichtung iſt auch/ die Mönch verſchneiden.

Hæc ſcilicet ſunt *majora* privilegia Ordinum Monaſticorum angelo eunuchante.

Audiamus *Dn. Rofredum* Beneventanum in tractatu Judiciario de frigidis & maleficiatis part. 5. pag. 462. In Clericis autem iſta frigiditas ſeu ligamen ſeu maleficium, locum non habet: nunquam enim vidi aliquem clericum ſuper hoc conquerentem: imò ultra quàm credi poſſet, potentes ſunt in opere & ſermone. Unde cum Dominus ROGERIUS bonæ memoriæ de Sancto Severino, Archiepiſcopus meus Beneventanus, dum ſemel quidam laicus veniſſet coram eo, & diceret, ſe ligatum ita, quòd non poſſet uxorem ſuam cogno-

Coloniæ 1591.

cognoscere, fecit venire suum Barberium, & clericam magnam seu coronam illi laico fieri fecit: & sic laicus in nocte uxorem suam cognovit cum gratiarum actionibus, & cum maximo xenio ad Archiepiscopum rediit, & dum ab eo quæreretur ratio (quia physicus erat) unde posset hoc contingere: ipse ludendo respondit: laici habent capillos in capitis vertice, unde fumositas exhalare non potest, & sic pori constringuntur, quod in clericis non est, quia habent maximam aream, unde nulla fumositas retinetur: & ideò sic de facto contingit.

Parte quarta de Decimis & primitiis p. 466. Licet quidam sacerdos acceperit à quadam Domina decimam hoc modo: accessit quædam Domina ad Confessionem illius, dixitque sacerdos ei, quando agis cum marito tuo, das unquam decimam, vel dedisti de actu? Respondit Domina, se nunquam dedisse. Respondit sacerdos, animam amisisti, sed pro toto tempore remitto tibi pro septem vicibus, & ita sacerdos septies in die cognovit Dominam, præcipiens, ut quemlibet decimum actum sibi pro decima reservaret. Domina à marito per novem vices cognita est. Cum autem esset exacta à marito ad decimam, respondit: istam non dabo vobis, sed dabo eam sacerdoti, quia sacerdoti debetur, & recitavit marito, secundum quod de facto contigerat: maritus sagax, celans turpitudinem uxoris, sacerdotem ab illa Ecclesia sagaciter removit.

Hæc vox cuculi est. Audiamus alium ex Luthero Tom. 5. Jenensi fol. 299. Jener alte Dompfaff sagte: Wir Pfaffen seyn Narren worden/da ich jung ward/schlieffen wir den Burgern bey jhren Weibern und Töchtern/da wurden uns die Weiber hold/ und musten uns die Männer auch hold seyn/ solten sie Damen haben. Aber nun ein jeglicher will sein eygen Huren haben/seyn uns die Weiber feind worden/dann gelten wir bey den Männern auch nichts mehr.

Jam dispiciamus, an Jesuitæ *Paria* vel etiam *Minora* præstent cæteris Ordinibus: de nostro est beata illa æternitas promerenda, ait Censura Coloniensis p. 186. præstandumque est aliquid ex proprio, ut bonum velimus. 2. *Paria.*

Martinus del Rio p. 485. Christus voluit, nec pater vult cuique hanc reconciliationem contingere, ut passionis pretium prodesse nisi illis, qui ex parte sua conarentur *cooperari*, &c.

Nos dicere possumus ait Bernhardinus de Busti, in Mariali part. 2.

ferm. 11. p. 651. de coronatione B. Mariæ, confirmando ſupra dicta, quòd beatiſſima Virgo *eſt Cancellaria* in cœleſti curia. Nam videmus, quòd in Cancellaria Domini Papæ conceduntur tria genera literarum: quædam ſunt ſimplicis Juſtitiæ, aliæ ſunt puræ Gratiæ, & tertiæ ſunt mixtæ, quæ continent juſtitiam & gratiam. Et ſecundum hunc modum Deus in Curia ſua cœleſti habet tres Cancellarios.

Primus eſt, ad quem ſpectat dare literas *ſimplicis Juſtitiæ*, & iſte eſt *Michaël* Archangelus, qui ſecundum picturarum repræſentationem *ponderat animas in ſtatera*, id eſt tam bonas quam malas, ut bonis ſecundum magnitudinem bonorum detur magnitudo præmiorum, juxta illud Zachar. 4. exæquabit gratiam gratiæ ejus. Malis autem ſecundum menſuram delicti detur menſura ſupplicii juxta illud Apocal. 18. Quantum glorificavit ſe & in delitiis fuit, tantum date ei tormentum & luctum. Et Proverb. 16. dicitur, Pondus & ſtatera judicia Domini ſunt. Facit ad præ dicta Lex pedibus ff. de lucen. rui. & nov. Cum ſi.

Secundus Cancellarius, ad quem ſpectat dare literas mixtas, id eſt juſtitiæ & miſericordiæ, eſt B. *Petrus* Apoſtolus, qui in palatio Dei eſt Janitor conſtitutus, ubi ſunt duæ portæ, ſcilicet porta juſtitiæ & miſericordiæ. Nam per portam juſtitiæ ingrediuntur illi, qui ſalvantur ex operibus juſtitiæ: per portam verò miſericordiæ ingrediuntur illi, qui ſalvantur ex ſola Dei miſericordia & gratia ſine operibus. Et iſtam differentiam tangit Apoſtolus ad Romanos 4. dicens, ei autem qui operatur merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum. Ei verò, qui non operatur, credenti autem in eum, qui juſtificat impium, reputatur fides ejus ad juſtitiam, ſecundum propoſitum gloriæ Dei, ſicut & David dicit, bonitatem hominis, cui Deus accepto fert juſtitiam ſine operibus, cum ait: beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum. Hæc ille: ideò Petrus pingitur cum duabus clavibus, quia cum una aperit portam juſtitiæ, illis ſcilicet, qui dicere poſſunt cum Pſalmo, aperite mihi portas juſtitiæ, & ingreſſus in eas, confitebor Domino, &c. Cum alia verò aperit portam gratiæ & miſericordiæ, ſcilicet illis, quibus dicitur Epheſ. 2. gratia enim juſtificati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis: Dei enim donum eſt, non ex operibus, ne quis glorietur.

Tertius Cancellarius eſt ille, ad quem ſpectat dare literas puræ gratiæ & miſericordiæ. Et hoc officium habet *B. Virgo*, & ideò dicitur mater gratiæ & miſericordiæ. Unde refert Mauritius Romanus Archiepiſco-

episcopus, quod cum quidam B. Virgini devotus in tribulatione multa esset, ipsa gloriosa Virgo sibi apparuit; & an se cognosceret, requisivit? Quo respondente, quòd non, illa ait: Ego sum misericordiæ mater. Deinde subdit idem Archiepiscopus: O Maria, mater sancta gratiæ & misericordiæ, mater pietatis & indulgentiæ, aperi sinum pietatis, & suscipe mortuos in peccatis. Istas autem literas misericordiæ, dat solùm in præsenti vita. Nam animabus decedentibus quibusdam dat literas puræ gratiæ, aliis verò simplicis justitiæ, & quibusdam mixtas, id est justitiæ & gratiæ. Quidam enim fuerunt sibi valdè devoti, & istis dat literas puræ gratiæ, per quas mandat, ut detur illis gloria sine aliqua purgatorii pœna. Alii autem fuerunt miseri peccatores, & ejus indevoti, & istis dat literas simplicis justitiæ, per quas mandat, ut eis fiat condigna vindicta. Alii fuerunt indevoti, tepidi & remissi, & istis dat literas justitiæ & gratiæ simul, per quas mandat, ut & gratia eis fiat, & tamen illis inferatur aliqua purgatorii pœna propter negligentiam & torporem.

Hactenus Mariale.

Iohannes Osorius Soc. Jes. tom. 3. Concionum pag. 525. de primo Cancellario. Hic Dominus Michaelem præfecit universo operi Ecclesiæ militantis, ad quem pertinet animas hîc elaboratas suo loco in cœlo coaptare.

Pag. 526. Michaëlis tandem est, ut primi opificis eas (animas) suis coaptare locis, *ponderatis earum meritis* & officiis.

Idem Tom. 1. p. 135. in festo Innocentium. Sic etiam opera nostra in se considerata, tanto præmio digna non sunt. Ea sunt in altera stateræ lance, sed tam minimi ponderis est, ut dictum sit: quod momentaneum & leve est tribulationis nostræ, in alia stateræ lance immensæ gloriæ pondus, ut hæc æqualia sint, *adjungit Deus operibus tuis Christi gratiam & merita*, promissionem divinam. Quæ ergò potes, age: *venale est Regnum Dei*, quantum habes, tantum valet.

Ex Jesuitis verò libet hoc modo quærere, per quemnam Cancellarium, omnes Ordines Monastici, & sic etiam Jesuitæ, æternam salutem consequantur? per S. Michaëlem affirmare non audent. Nescitis vos Jesuitæ, quàm meticulosa res sit ire ad judicem. Simplex justitia requirit opera bona, absolutè perfecta. Atqui Bellarminus fatetur, dilectionem in hac vita imperfectam esse. *De Iustif. l. 4. c. 11.*

Johan. Osorius Tom.5. p.441. Imperfectiones multas reperiri etiam in bonis operibus.

Tom.2.p.429. Bona opera plena esse imperfectionibus.

Ergò Ordinibus Monasticis non est justitia.

Neque verò per secundum Cancellarium *D. Petrum*, cui sunt duæ portæ, justitiæ & misericordiæ. Per portam justitiæ ingrediuntur illi, qui salvantur ex operibus justitiæ. Ordines verò Monastici operibus justitiæ salvari non possunt, ex prioris Cancellarii decreto. Per portam verò Misericordiæ ingrediuntur illi, qui salvantur ex sola Dei misericordia & gratia sine operibus. Ordines verò Monastici sola Dei misericordia & gratia, sine operibus salvari *nolunt*: siquidem Osorio teste, beatitudo æterna *est laboris nostri merces*. Et quid opus fuisset tot peregrinationibus, tot jejuniis, castitate, paupertate, & reliquis operibus supererogationis? De quibus apud S. Brigitam queritur Christus: sic homines per superbiam suam volunt ascendere in cœlum, & non confidunt in me, *sed in se*, facientes voluntatem suam, & meam relinquentes.

Tom 5. p.375.

L. 4. c. 53.

Ergò neque Ordines Monastici per D. Petri portas ingrediuntur.

Denique neque per tertium Cancellarium B. Virginem ingrediuntur, quia non B. Maria, sed solus Christus θεάνθρωπος pro peccatis nostris est passus, crucifixus, mortuus, &c.

Vinea sua coram Christo semper fuit, ait Mart. del Rio p.490. Ut homo sollicitè vineā suā custodivit & diligētissimè excoluit: torcular solus ipse calcavit: perfidia hæc illius ævi fuerit, absit à seculo nostro idem crimen.

Notetur aviculam hanc vera canère: eos verò qui Christo B. Mariam in opere redemptionis associant, non fidem sed perfidiam crocitasse.

An Jesuitæ totam S. Scripturam contritissimè exodarint, alii judicent & quidem linguarum periti. Unicus Oleaster aut Benedictus Arius Montanus omnes Jesuitas quot quot sunt, & fuerunt, multis parasangis superat, unicus Sanctes Pagninus jugulat. Et si vultis judicium cujusdam Jurisconsulti, rogate quondam, quid de Jesuitarum eruditione sentiret? respondit: Jesuitas nil nisi agyrtas, Comœdos, scurras esse, præterea nihil. Sint ergò ἰδιῶται, ad salivam veræ Theologiæ & Spiritus sancti nihil.

nihil facientes. Tales scurræ ablegandi sunt in Hispaniam, ex qua venerunt, & qui talibus facetijs unicè delectantur.

Pag.66. In curriculo vitæ Abrahami Sculteti docet vir doctus (Erycius Puteanus) ut & ante eum Lipsius in sterili auditorio non alia de causa (ex magno viro hoc audivi) quàm quod juventus à melioribus studijs ad tricas disputationum Scholasticarum per Jesuitas avocatur: à quibus hominibus imperium orbis terrarum Academias affectantibus nihil aliud quàm barbarica politiorū literarum captivitas est expectanda.

Christophorus Marianus Augustanus, dictus Mätsberger, concionatoris filius in Tricennalibus Julianis p.107. Nos Mariam pro Dea colere, ut Dianam veteres, hoc est illud indignissimum mendacium & calumnia, de qua querebar. ego quantum possum clarissima voce pronuncio: sive Mariam, sive Dianam *Deam* credas, utrumque nefas, utrumque impium, utrumque abominandum, utrumque sacrilegum est.

Ita canit & Bellarminus in Apolog.ad regem Angliæ pag.125. prudentes & benè instituti Catholici, neque Divam neque *Deam* vocant.

Atqui Carolus Scribanius in Orthodoxæ fidei controversijs l.5. c.2.p.42. nam ego scitum illud pro firmo habeo, Dei matrem, *Deam*, reginam, dominam dici & haberi posse. Turnerus orat.13.p.177.

Bauhusius, Leo X. Bareleta p.57. vocarunt B. Mariam *Deam*. Ergò Carolus Scribanius, Turnerus, Bauhusius, Leo X. Bareleta &c. non fuerunt prudentes & benè instituti Catholici. Sed uti aves interdum mutant sonos & voces, ita & Jesuitæ opiniones & sententias.

D. Lutherus cum S. Epiphanio sentit, B. Virginem τετιμημένην, honoratam, sed à Deo non datam ad adorandum, sanctam Trinitatem solam cultu Latriæ esse prosequendam.

Sed quid canit Martinus del Rio p.848. Hinc illud odium blasphemum manavit. Oderat Luther Deiparam, quantum ab ejus moribus se noverat discrepare: oderat castam incestus: sanctam sacrilegus, virginem scortator, Dei matrem, Diaboli filius: hæresis proseminator omnium hæreseωn triumphatricem, sed illa triumphat in cœlis, iste blasphemiarum suarum pœnas jam viginti lustris in styge, ac luet sempiternas.

Calumniam calumnia non solvam, sed vindictam Deo tribuam, qui & cogitata in apricum proferet: melius est ferre quàm inferre injuriam.

Quòd autem *per solam fidem* (verba sunt *Fini Hadriani Fini*, Ferra- *Venetiis* riensis in Judæos l.4. conclusione 5.p.118.) de Christo futuro omnes fide- 1538.

les & Patres V. Test. fuerint justificati, & à peccatis absoluti. Apostolus Paulus ad Hebræos c. 11. probat, annumerans omnes principales Patres V. Test. incipiendo ab Abel & dicendo: quod omnes illi per fidem Christi futuri passi sunt persecutiones, & operati sunt justitiam, sed non potuerunt consequi repromissiones, nisi per Christum. Unde omnes illi per fidem Christi sunt membra Christi. Licet enim Christus nondum venisset, tamen erat ab eis creditus & ab eo redimi jam expectabant: & ideò tanquam membra Christi jam meruerunt participare & participes fieri beneficiorum passionis Christi, quia sub tali fide à peccatis suis absoluti fuerunt. Hoc etiam ipsum probat idem Apostolus ad Romanos cap. 4. & ad Gal. 3. Nam Abraham antequam reciperet circumcisionem, jam fuerat justificatus, dum esset in præputio per fidem, eo quod Deo crediderat, quando scilicet ad ejus præceptum exijt de terra, & venit in terram Chanaan, & quando suspiciens in cœlum credidit; sic semen suum spirituale per Christum multiplicandum esse, sicut stellas cœli. Et ideo quia credit, reputatum est ei ad justitiam, Genes. 15. Ex quo patet, *quod per solam fidem Christi futuri* salvati sunt patres Veteris Testamenti.

S. Brigita l. 1. c. 15. p. 26. Multi sunt simplices in Ecclesia, qui pauca bona operantur, per fidem tamen salvantur, qua credunt me creatorem omnium & redemptorem. *Oecumenius* ad Romanos p. 349. Gratia siquidem & opus naturâ à se separata sunt, & quidem ad opus merces sequitur sed non gratia: porrò gratia datur non ut retributio, sed ut donum ac munificientia. κεχώρισται μὲν χάρις καὶ ἔργον ἀλλήλων τῇ φύσει, χάρις καὶ ἔργον.

Quid autem canunt nobis Iesuitæ de bonis operibus? Martinus del
3. Minora. Rio in opere Mariano p. 204. Nos dissimiles sumus Christo & Mariæ. Ipsa speculum erat, planum, æquale, levigatum: nos asperi sumus, iniqui & ventricosi. Illa speculum teres, rotundum, plenum: qui nos semper Lunæ instar corniculares, angulosi, protuberantes, nunquam rotundi aut perfecti. Illa Christum semper intuens, eundem semper exhibebat intuenti, non minutatim neq; particulatim sed integrum totumque: nos neque attollimus cogitationes ad Christum, nisi rarissimè, nec ille in nobis conspicitur nisi imperfectissimè, imò quidvis aliud potius, & si quid similitudinis ejus præportamus, adeo id minutulum est, tam exigua est particella, & adumbratiuncula quædam, ut aliquid Christi dici non mereatur. Tam dissimiles imagines istæ in hoc Speculo comparent,

quia

quia non imprimimus Jesum & Mariam, ut signaculum super cor nostrũ, ut signaculum super brachium nostrum, non imprimimus cordi, qui vix obiter illos cogitamus, non imprimimus brachio *qui nostra opera non dirigimus in Deum*, quia non operamur in Dei honorem, sed bona, quæ facimus, si qua facimus, facimus *ut ab hominibus videamur*, æstimemur, prædicemur. Maria sibi Deum quasi signaculum impresserat, per amorem ei fortiter inhærendo: nos abstrahimus nos ipsos, & recedimus à Deo, quia vix amamus, utinam etiam amare non contemnamus, vel, quod pessimum, amare nos non simulemus?

Pag.1048. Casia casiæ, stacte stactis, amomum amomi, nardinum nardus odorem spirat: quid spiret Virgo Mater, ancilla Domini, nisi castitatem, charitatem, humilitatem? Proh dolor? quid nos spiramus? superbiam elati, sordes impuri, avaritiam avidi, crapulam ebriosi, sus (quod in proverbio) suem, caninam canis; capram olet capella. Miserijs, stultitia, peccatis obruti sumus: beati, sapientes, sancti *volumus videri*, viles & abjecti sumus: amamus audire clari & generosi, indocti & scioli sumus: alienis plumis ventulum eruditionis nobis facimus; cupimus salutari; honorari; digito ostendi: nec superiorem ferimus, nec parem: ut male super alios efferamur; ipsi nos deijcimus, infra quamlibet vilitatem, ad quas non fœdas & ridiculas ambitiosi honoris artes delabimur.

Pag.83. Nonne si respicimus opera nostra, illaque non mala, si desideria virtutis, nonne horum omnium principium fervet, medium tepet, finis alget?

Antiquam Catholicam fidem disce ab *Anastasio Sinaita*, apud D. Henricum Canisium. Quare ne intraveris in judicium cum servo tuo, neque examinaveris tuas cominationes ad nostra delicta: sed averte faciem tuam à peccatis nostris, ne etiam justam statueris stateram tuã, sed fac, vergat, ac declina eam, ô misericors, ex hoc latere in illud, commuta onus nostrũ in pondus misericordiæ tuæ, neglige studio gravitatem peccatorũ nostrorũ, multitudinem iniquitatum nostrarũ transcende, & serva nos propter misericordiam tuam, per quam omnes salvi facti, servati sunt. Nam sive Mosen dixero, non est absque peccato, ut scriptura testata est; sive Aaronem, sive Davidem cogitaro, sive ipsum Petrum, magnum illũ Principem, neq; hic peccato aut culpa vacuus. Hinc per fidem cupio salvus fieri, per fidem inquã, *non ex meo opere*, ut & ego tua benignitate audiam

Tom. 3. antiq. lect. p.103.

diam

diam: fides tua te salvum fecit. Vade in pace. Nemini enim omnium, quibus veniam dedisti, Domine, dixisti: *Opera tua te salvum fecerunt*, vade in pace: quia nostra omnis justitia tanquam pannus menstruatæ in conspectu tuo. Itaq; tui sum aio, salvum me fac propter misericordiam tuam, & misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.

Antverpiæ *1617.* Contra M. Antonium de Dominis in Pythagorica *παλιμψυχώσει Paulus Boudot* Sorbon. Theol. doctor pag. 14. Præclusæ sunt omnibus Societatis Patribus fores ad dignitates appetendas, & graves pœnas per eorum leges impositæ injunctæque ijs, qui quoquo modo vel quæsito colore per se vel interpositas personas, ad honores clam vel palam anhelant. Et meritò quidem: nam cum in ea religione tot tamque celebres viri reperiantur, qui non tantum omni scientiarum genere referti, sed rerum etiam gerendarum peritissimi sunt: si quando hæc illis Janua pateret, dareturque ambitioni locus, tota hæc Societas suis quæ tam altas jam egit, quasi radicibus evulsa, brevi sine dubio corrueret.

Licet tam doctus Grammatices quàm Priscanus, Rethorices quam Tullius, Dialectices quàm Stoicus, Philologiæ quàm Varro, Physicæ quàm Aristoteles, Ethicæ quàm Plato, Musicæ quàm Boetius, Arithmetices quam Archimedes, Geometriæ quàm Euclides, medicinæ quàm Hyppocrates, Juris prudentiæ quàm Papinianus, ratiocinatricis Theologiæ quàm D. Augustinus, Theologiæ quàm M. Gregorius, Anagogiæ quàm B. Ambrosius, literalis sensus quàm S. Hieronymus, deniq; velut Oceanus quidam hæc omnia flumina uno mentis alveo recipiens, ut Magnus Abulensis, aut eo major, angelicus Aquinas.

Parisijs *1612.* *pag. 19.* Petrus de Hardivillier Parisinus, Academiæ Parisiensis Rector. Adamanti natura rerum omnium parens tantum à magnete dissidium ingenuit, ut vis illa & occulta nobis illecebra qua ferrum allicit, hoc præsente tota concidat & collabatur, imo jam tractum ferri pondus, & magneti adhærens, admoto adamante, statim excutiatur. In cœtu Jesuitarum latebat blandior quædam illecebra novitatis, quæ ferrea quorundam imperitorum pectora facilimè pertrahebat, sibique in vitæ & consiliorum Societatem adjungebat. Quis miretur, præsente, loquente, pronunciante *Verduno* (quem antea jure suo adamantem Senatorum diximus) non modò concidisse omnes Jesuitarum blanditias, & sinceriores Gallorum animos non tantum immotos, in Academia permanere, sed etiam abreptos jam & *Jesuitico magneti* admotos, hujus adamantis virtu-

die Jesuiter sind der Magnet / der alles zu sich zeücht

te

te facile divulsos esse; & ad optimæ parentis gremium reductos ac revocatos?

Benedictus Arias Montanus de varia Hebraicorum librorum scriptione & lectione Tom. 1. de Sancte Pagnino. Hujus diligentiam nos imitari atque pressius etiam secuti, eam quam in prima hujus operis præfatione exposuimus, operam præstabamus, quamque à nomine hactenus doctorum & candidorum virorum improbari audivimus, præter unum *Erostratum*, qui Theologorum suæ ætatis & superioris ferè omnium laboribus obtrectare, atque Pagnino inprimis apertè bellum indicere, summæ sibi, ut existimo, laudi fore speravit. Is quoniam Pagninum vivum habere non potuit, nostrum pro omnibus alijs nomen proscindendum suscepit, nactus fortassis opportunitatem in quorundã animis & consilijs, *qui cum soli sapere, sibi bene vivere, Iesumque propius insequi & comitari sibi videantur*, atque id palam professi jactitent, *me*, qui minimum atque adeò inutilem Jesu Christi discipulum ago, odio habuerunt gratis. In octav.

Ab hac impietate, inquit M. Antonius de Dominis l 6. c. 9. p. 168. remoti non erant Catholico-Romani Angli, quando unius noctis faculis, sed unius momenti igne tormentario perdere Regem suum, & totius regni proceres voluerunt. Si Tertullianum, si Patres sanctos consuluissent, à Diabolico consilio abstinuissent: sed *patres Iesuitas consuluerunt*, & ab illis in impietate sunt confirmati, qui Ecclesiæ sanctæ Spiritum certè in ea parte (quod dolens & flens contra meos fratres dico) *penitus abjecerunt*. Non deerant, inquam, vires olim Christianis, sed aderat Spiritus, qui viribus in hoc uti omninò vetabat.

Apologia auctior pro Societate Jesu: Calumnia est, quasi nos homicidæ cuilibet aut subdito jus transscribamus, Reges & unctos Domini invadendi, atque ad id facinus perpetrandum, animas eorum pollicitationibus vitę æternę acquirendæ, aut evitandi purgatorij accendamus: absit hæc impia & blasphema doctrina nunquam in Scholis nostris audita, nunquam in scriptis lecta, nunquam mente nobis concepta; sed paribus studijs ac animis *à Iesuitis omnibus ubivis locorum damnata*, uti palam etiam ac pariter eam *omnes* damnamus & execramur. *Ingolstat* 1619. p. 27

Hæc est Romana nova Religio, quam jactatis, hæc professio operum, ex quibus odorari licet, nobiscum fidem Apostolicam, vobiscum perfidiam, nobiscum fas, vobiscum nefas, nobiscum jus, vobiscum injuriam, nobiscum Domini timorem, pudicitiam, religionem verè Catho-

cam, vobiscū impietatem, libidinem, crudelitatem, fidem Apostaticam & hæreticam, omnium denique scelerum vitiorumque stare collegium.

In Itinerario Constantinopolitano GEORGII DOUSÆ pag. 68.

Vos uncti capitis tonsura coronas, Jesu
Nulla nisi e spinis plexa corona fuit.
Personaque fucique expers agitavit Jesus,
Ore nihil vestro pictius esse potest.
Vobis larga cavis spirant mendacia *folles;*
At Christus doctus non nisi vera loqui.
Plurima sunt Christi miracula, qualia narrant:
Nulla domi à vobis edita, multa foris,
Orbe procul nostro: credat Maranus Apella,
Non ego, & autores sit penes ista fides.
Fibula cum Christo nil convenit, omnia pugnant:
Quid confine polo scilicet Orcus habet?
Aut vobis Jesus? *quos usu instructa magistro*
Natura haud agnos, sed probat esse lupos.

Ad Socios Jesu.

TU ne etiam in Superos immania sæpius ausus
Hæc tecum tacito demens sub corde sonabas?
Terra mihi forsan fuerit satis hactenus: at nunc
Nunc quoque stelliferum (quis enim prohibebit?) Olympum
Propugnante Deo *frustra conscendere certum est,*
Et solium super astra meum radiosa locare.
Monte sacro residere placet, qua parte serenus
Flat Boreas, qua parte caput per nubila celsum
Porrigit, & longe montes supereminet omnes.
Hic ubi sacra mihi: statuam instauranda quotannis
Parque Deo *(si non major) terrasque fretumque*
Et cœlum, regni consors utriusque tenebo.
Talia jactantem frustra, vanasque vomentem

Ore

Ore minas Deus arripuit, dextraque rotatum,
Misit ad infernas tormento fortius undas.

Lib.3. Epigram. FAUSTI SABÆI pag.439.

Calligenes terræ committere semina culta
Astrologi petijt limen Aristophanis.
Sufficiens ne foret messis, quærebat in anno
Illo, & aristarum copia ne exuberans.
In mensam vates ponens capiensque lapillos,
Et flectens digitos Calligeni ista refert.
Si madefactus ager fuerit quantum satis, herbas
Nec varias pariat, quæ segetem impediant.
Nec glacies scindat sulcos, nec grando flagellet
Summa, nec excutiat tunc teneros calamos.
Nec tundent segetes animalia, damnaq; nulla
Aëris, aut terræ sentiet auctus ager.
Vaticinor, tibi messis erit largissima, tantum
Locustas Turpes, *cætera nil timeas.*

Ad JOACHIMI ABBATIS autoritatem respondemus cum Panormitano prima parte p.14. eum fuisse hæreticum. Certè Alphonsus à Castro lib.3. adversus hæreses §. Apostoli, ita scribit: de Apostolis eorumque vita, statu & conditione aliquę sunt exortæ hæreses, quarum una est, quæ asserit Apostolos non prædicasse Evangelium Christi, juxta spiritualem intelligentiam, sed tantum secundum literam. Hic est error Abbatis Joachim, & Petri Johannis, ut illis impingit Guido Carmelita. Hic Joachim ex Calabria oriundus fuit, Monachusque Ordinis sancti Benedicti, atque in Florensi Cœnobio ejusdem ordinis Abbas. Hic multa scripsit, in quibus meo judicio suum *leve ingenium* ostendit, quoniam in omnibus fermè libris suis, ut se futurorum præscium ostenderet, consuevit miscere prognostica, quod maximæ levitatis & gloriæ cupiditatis indicium est: maximè cum aliter se inposterum res habuit, quàm ipse prædixit. Nam ut de cæteris taceam, *Fridericum Imperatorem* hostem Ecclesiæ futurum, sicut forte somniaverat, prædixit, quem omnes historiæ tradunt, usque ad mortem in pace & tranquillitate Ecclesiæ permansisse. Claruit sub Alexandro III. hujus nominis Pontifice & Henrico VI. Imperatore.

Verùm hujus Ordinis Prædicatores non esse Jesuitas, inde patet.

1. Prædicatores, de quibus Abbas Joachimus loquitur, Ecclesiam Græcam schismaticam, ad Unitatem Ecclesiæ Romanæ reducent: Jesuitæ Ecclesiam Græcam schismaticam ad Unitatem Ecclesiæ Romanę nondum reduxerunt. Ergo Jesuitæ non sunt prædicatores illi, de quibus Abbas Joachimus loquitur.

2. Deinde prædicatores illi in fine mundi debent Judæos ad fidem Christianam convertere.

Jesuitæ autem Judæos nondum ad fidem Christianam converterunt.

Ergò Jesuitæ non sunt illi prædicatores, de quibus Abbas Joachimus loquitur.

3. Præterea prædicatores isti facient, ut sit pax in universa terra.

Jesuitæ nondum fecerunt ut sit pax in universa terra. Ergo Jesuitæ non sunt illi prædicatores, de quibus Abbas Joachimus est vaticinatus.

4. Denique prædicatores illi, de quibus Abbas Joachimus est vaticinatus, Ecclesiam ad eum statum reducent, in quo fuit tempore Apostolorum.

Jesuitæ nec possunt, nec volunt Ecclesiam ad eum statum reducere, in quo fuit tempore Apostolorum.

Ergo Jesuitæ non sunt illi prædicatores, de quibus Abbas Joachimus est vaticinatus.

Major probatur ex libris de Concordia.

I.

Pag. 112. Oportet *prædicatores Ecclesiæ* appropinquare illi populo, à quo in suis prædecessoribus egressi sunt, ut accipiant lumen: quod tamen fieri nequit, nisi prius *populus Græcorum*, relictis quàm multis adinventionibus suis, adhæreat Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, obediens decretis & institutionibus suis.

Pag. 98. defecit gratia, quæ data fuerat à principio populo illi, *recessit ab eis* Spiritus Sanctus, & conversus est ad Latinos.

II.

Pag. 70. b. Cur non eodem modo dicantur *lux, ultimi prædicatores*, per quos Judæorum cæcitas perceptura est *lumen*.

Pag.103.b. Futurum, ut per talem Ordinem doctrinæ concutiantur duriora lapidibus corda Judæorum *& convertantur iterum* ad Deum vivum & verum.

Pag.58. b. de veris ad prædicandum Judæis circa finem laboriosæ vitæ.

Pag. 131. Quòd si verum est, cum rursum verum sit, *Judaos converti oportere ad fidem Christi*, quid aliud datur intelligi, nisi quî post adventum Anti-Christi relinquetur tempus Judæis, ut convertantur ad Deum.

Pag.90. De ordine quodam, circa finem futuro, ad cujus prædicationem, Omnis penè mundus convertetur ad Deum.

III.

Pag.135. Unum dico securius, quod his completis mysterijs, septimus angelus tuba canet, sub quo universa, quæ scripta sunt complebuntur sacra mysteria, *& erit tempus pacis in universa terra.*

IV.

Pag. 114. *Ecclesia reformanda in eum gradum & similitudinem, in quo fuit tempore Apostolorum.*

Pag.80. Duo filij, duos novissimos Ordines designare puto, quorum unus erit Laicorum, alius Clericorum, qui ambo regulariter vivent, non quidem secundum formam Monachæ perfectionis, sed secundum institutionem fidei Christianæ, imò secundum regulam illam generalem actuum Apostolorum &c.

Alphons. de Castro de Hæresib.l.1.p.23,b. Nusquã Ecclesiæ venustas diminuta est, aut color obfuscatus, eo quod tot ex ipsa hæretici exierint. Propter quod non possum non stomachari in eos, qui ut suum institutum laudent, non verentur coram populo jactare & dicere, eum qui semel habitum illũ S. *Dominici* illius Ordinis susceperit, *non posse in fide errare aut deficere.* Nonne hoc aperta est blasphemia, cum per hoc magis tribuere videatur Habitui, quo induitur, quàm fidei aut gratiæ Dei. Estne forte potentior pannus ille, quàm Dei gratia aut fides? Absit tanta dementia. At nec fides, nec gratia in baptismo suscepta sic hominem servat, quin in hæresin labi possit. Quî fit ergò ut *habitus* servet? Quòd si hoc ad professionem referre velit, & non ad habitũ, ut professio, quã de illo instituto emisit, hanc vim habere dicatur, quis non videt in baptismo omnes profiteri Christianismũ? nec tamen illa, quã tum emisimus professionem,

 immu-

immunes nos ab hæresi reddit. Nec tamen ullus erit adeò impudens, ut neget illustriorem multò esse atque efficaciorem professionem illam, quàm quævis alia postmodum facta. Abeant ergò, & illas nænias poetis cantandas relinquant, & populo meliora prædicent. Testor Deum, non mentior: nam *me præsente* quidam in concione publica ad populum prædicans, in die, quo agitur solennitas sancti, qui Ordinem instituerat, dixit, *Fraternitatem suam ac Societatē* laudibus extollere volens, eum, qui *habitū illius semel induerit, non posse esse hæreticum.* Et ab aliis pluribus accepi, se eadem verba audivisse, ab hominibus ejusdem Ordinis, cum de eadem re sermo populo fieret. Ego quidem, cum audirem, abominatus sum hominis audaciam atque impudentiam, execratus autem Prælati patientiam qui illa audiens, tolerasset, minimeque puniisset. Ob quam causam suspicio mihi non parva orta est, ut crederem, ex ejus mente verba prolata. Ne hoc tibi Ordini aut Societati impegisse videar nomen Ordinis ex industria subticui, ut magis admonere viderer, prout Christiana charitas, quàm traducere, prout invidia suggerit. Libenter quidem audio sanctorum laudes, *modò eos Deo non æquent.*

Dixi, quæ volui, resipiscite, credite Evangelio, mores vestros corrigite (sera nunquam ad bonos mores via,) & salvi eritis.

Contra Jesuitas.

Lib. 4. de loc. Theol. c. 2. MElchior *Canus*, Hispanus, de nomine Ecclesiæ differens, quam ab Apostolo docet vocari Societatem Jesu Christi, hæc habet: quæ sine dubio Societas cum Christi Ecclesia sit, qui titulum illum sibi arrogant, hi videant, an hæreticorum more, penes se Ecclesiam existere *mentiantur.*

Parisiis 1560. *Iohannes Quintinus Heduus* Juris Doctor & Ordinarius Professor in Parisiorum Universitate, de Synodo Gangrensi pag. 101. Epiphanius etiam contra Nazoreos, non de aliis, quàm de Christianis, Philonem scripsisse refert, qui tunc, ait, non Christiani, sed ex nomine Jesu, Domini nostri vocabantur Ἰεσσαῖοι *Iessæi* (*nomen aptius, quàm nescio quorum modo Iesuitarum*) Philonisque librum dicit inscriptum fuisse, περὶ Ἰεσσαίων.

Coloniæ 1617. p. 105. Julius Nigronus de regulis Societatis Iesu: S. Epiphanius probabiliter existimat, Fideles Alexandriæ, *Iessæos* à Iesu dictos, antequam Christiani vocarentur.

Benedi-

Benedictus Arias Montanus, Hiſpanus, de varia Hebraicorum librorum ſcriptione & lectione.

In Bibliis Hebraicis cum verſione interlineari Xantis Pagnini, in 8. ex officina Raphelengii 1613.

Hujus autem diligentiam nos imitati, atque preſſius etiam ſecuti, eam quam in prima hujus operis præfatione expoſuimus, operam præſtabamus, quamque à nemine hactenus doctorum & candidorum virorum improbari audivimus præter unum Eroſtratum, qui Theologorum ſuæ ætatis & ſuperioris ferè omnium laboribus obtrectare, atque *Pagnino* inprimis apertè bellum indicere, ſummæ ſibi, ut exiſtimo, laudi fore ſperavit. Is quoniam Pagninum vivum habere non potuit, noſtrum pro omnibus aliis nomen proſcindendum ſuſcepit, nactus fortaſſis opportunitatem in quorundam animis & conſiliis, *qui cum ſoli ſapere, ſoli bene vivere, Jeſumq; propius inſequi & comitari ſibi videantur*, atque id palam profeſſi jactitent, me, qui minimum atque adeò inutilem Ieſu Chriſti diſcipulum ago, odio habuerunt gratis.

Martinus del Rio p. 574.

Pro ſynonymis iſta licet uſurpare, Hæreticus, Judas, Diabolus.

Pag. 901. Maria arcanis inſpirationibus & conſiliis nos quotidie inſtruit, & *arma* ſuggerit inviſibilia, quibus hoſtem ſuperamus.

ORATIO,

An & quomodo Jeſuita ſit omnis homo?

CHRISTO SACRA.

RECoſimus hodierna S. Concordiæ luce, *auditores*, meditatione beatam *ἀνάλυσιν Martini Lutheri*, omnium Theologorum Phoſphori, qui vobis dudum innotuit, cœleſtibus plaſiè commendatus teſtimoniis. Unde verò hic? unde? ex Germania, ex ripis Albis, ex ubertate fontis divini. Hunc reſciſſo voto, contra Dei verbum ſuſcepto, triplici illa thiara inſignem illum tricipitem Cerberum, ex tenebroſo eductum orco vidiſtis vos, & ille Solem. Hic ſtygius ille canis eſt coactus aconitum evome-

Dan. 12. 2 Theſſ. 2. Apoc. 14. & 18.

evomere. Hic noster Hercules de adamantinis inferni portis, de civitate illa triplici circumdata muro, & quam novies Styx interfusa coërcet, triumphavit. Vidit Lutherus lucem, vidit lucem, consideravit, excitantem divinum Spiritum audivit, præcipienti illi obedivit, horrendo principibus atque regibus inimico inermis occurrit, verbo oppugnavit, obstitit, vicit, & hostis superbissimi spolia atque trophæum ad superos evexit. Hic beatè in terris vixit, beatius mortuus est, beatissimè cum sanctis cœlitibus sacrosanctæ Trinitatis visione perfruitur: Sancti enim morientes nascuntur in cœlis invito vel Cardinali Bellarmino attestante, qui de beata analysi nostri Lutheri ex mendacissimo Cochlæo ita scribit: Lutherus morte repentina sublatus est, nam cum vesperi opiparam cœnam sumsisset, lætus & sanus & facetiis suis omnes ad risum provocasset, eâdem nocte mortuus est.

Bellarm. de Eccl. triumphante p.64. De notis Ecclesiæ l.4.c.17. p.363.

Verum enimverò iis potius credimus testibus, qui non opinantur, sed sciunt, non audiverunt, sed viderunt, non interfuisse, sed præfuisse dicuntur, quos Johannes Matthesius p.m. non ex plebe adducit, sed illustris nobilitatis, conspicuæ autoritatis viros, in concionibus, de vita & rebus gestis hujus Theologi habitis, numero bene magno recenset: quibus Historicus erudita prudentia, prudentique eruditione singularis adstipulatur. Sub id tempus, inquit, Martinus Lutherus, turbarum contra Pontificiam autoritatem conciliatarum autor, annos natus LXIII. in patria, Islebii, quod est Mansfeldicæ ditionis oppidum, moritur XII. Calendas Martias, illuc Witenberga, ubi docebat, à Mansfeldii Comitibus vocatus & arbiter electus, ut dissidium, quod inter ipsos de finibus & hæreditate erat, componeret. Post cœnam proximè ante noctem, qua decessit, cum rogaretur, num in illa sempiterna vita simus alter alter alterum agnituri, ita ipse ajebat, & scripturæ testimoniis confirmabat. Tantum Thuanus. ὃς παῦρα μὲν ἀλλὰ μάλα λιγέως.

Thuanus l.2. ad an. Christi 46. p.41.b.

Vixit itaque Lutherus, ut inter preces adstantium in vera nominis divini agnitione, fiducia meriti Christi fretus, animulam suam in manus Dei Patris commendaret; multoq; honestius vixit, quàm vel Papa *Martinus*, de quo Antoninus refert infantes (quorũ vox, Dei vox esse dicitur) in plateis exclamasse: Papa Martino non vale uno quatrino: vel Bonifacius VIII. qui attestantibus Platina & Stella, intravit ut vulpes, vixit ut leo, mortuus est ut canis.

Cæterùm cum Jesuitæ non solùm beatos manes D. Lutheri perpetuis calumniis proscindant, diris omnibus devoveant, odium animi & linguæ blasphe-

blasphematurientis vafritiem inferant, sed etiam Lutheranos perduelles vocent, horum mores & virtutes effreni lingua velut bifurcatis hamis inuncent, sibiq; persuadeant, totam se Theologiam & veritatem Christianam expoliisse, perfecisse, absolvisse, primipilum verò Augustanæ Confessionis Rempub. Christianam decepisse, fefellisse, & in errorem induxisse, verè cum discipulo Antisthenis regerere possumus, qui cum intueretur in δόξῃ πεφυσιωμένους dictitabat, οὐδὲν εἶναι ματαιότερον ἀνθρώπου, καὶ τοὺς στεφάνους ἀπεκάλει δόξης ἐξανθήματα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀντὶ τοῦ τρισανθρώπους, nihil esse stultius homine, qui se gloriæ mancipârit, coronas esse bullas gloriæ, & eos, qui dicendo laudem captent, gloriamq; apud imperitam multitudinē aucupentur *ter-homines*, hoc est, ter esse miseros. Imò si Alexandro Hajo credimus, *Iesuita est omnis homo.* An & quomodo hoc apophthegma sit veritati consentaneū, mecum, Auditores, perpendite: τὸ μῆκος τοῖς πράγμασιν, οὐ τοῖς γράμμασιν. rebus, non verbis negotium æstimari oportet. Propria & simplex erit orationis forma, *Naz.*

Qualis Apelleis est color in tabulis.

Non captabit illa quidem Jesuitarum plausus sed illorum saluti consulet, non consectabitur immodicas verborum venustates, sed mentes divinæ sapientiæ luminibus illustrabit, non elaborata concinnitate blandietur, sed sententiarum pondere pugnabit, & quicquid efficiet, divinæ virtutis argumento, antiquitatis robore, Papatus valore confirmabit, aut rerum gestarum turpitudine confutabit. Quòd si mihi à vobis tribui concediq; sentiam, perficiam profectò ut sereno divinæ clementiæ favonio adflante, ne huc illuc in incertum, ut cymba in Oceano ventis agitata, evagetur oratio, *Iesuitam esse omnem hominem,* non modò credatis, sed & monstrum in orbe Christiano putetis.

Gasp. Barcaus p. 465 b. Etiamsi videaris, O Societas sancta, plantanova, es tamen fortissima, &c.

Et primò quidem, si è tropo παιδικῶς Hominem dispescimus, quadruplex divisio ex mente Philosophi, non abnuente etiam Fonseca, nobis occurrit, è causis, ex effectis, è subjectis & adjunctis.

E causis nolo rem altius repetere, cum constet Jesuitam corpus habere & animam rationalem, atque ut Sol & homo generare dicuntur hominem, ita ἀντοχῶν, divinitatis æmulator, callidissimus simulator, & Farnesius producere Jesuitam: quorum posterius Julius Nigronus lubens meritoque confirmat, in gratulatione ad Odoardum Cardinalem: Farnesiæ genus partus, inquit, & opus est Societas Jesu, &c. pag. 800. Tu fautor dignitatis, tu defensor ejus innocentiæ, si quando oppugnetur,

tur, eſſe debes: tu cuſtos nativæ integritatis, tu veteris libertatis vindex & conſervator, &c.

Olim Chriſtiani omnes ex nomine Jeſu vocabantur Jeſſæi, nomen aptius, quàm neſcio quorum Jeſuitarum, inquit Quintinus Hocduus Juris Doctor, in Academia Pariſienſi Profeſſor, Hoſpitalis militiæ frater, in Gangrenſi Concilio p.101.

Prius quod attinet, in omnem æternitatem Jeſuitæ, divinam vocationem Ordinis Ignatii ſeu Lojolæ conſtitutionem probare nequeunt.

Gaſpar Barcæus l.1.c.7.p.46. vulgare inter omnes erat, Patres (Jeſuitarum) ex alia quapiam materia compoſitos eſſe p.400. per totam Europam, Aſiam & Africam circumferunt vexilla boni Jeſu, tanto animo ac ita imperterriti, ac ſi eſſent *immortales*. Immediate ſi dixerint, a Deo fuiſſe Ignatium ſuum vocatum, hæſitant, titubant, erubeſcunt. Spiritibus enim talibus & pſeudoapoſtolis, *revelationes, illuſtrationes extraordinarias, raptus & enthuſiaſmos* jactantibus, non abſolute credendũ eſt, ſed probandi, an ex Deo ſint, & tam incertum eſt Ignatium ad colloquium B. Mariæ & Chriſti fuiſſe admiſſum, quàm Beatiſſimam ſemper Virginem, monachos ebrios lecto adduxiſſe, oſculum impertiviſſe, aut lac ex uberibus in eorum oculos miſiſſe.

Ribadeneira p.537. Ex quo conjicere licet, quæ propria ſunt ac præcipua noſtræ Societatis firmamenta, ea Ignatium *divinitus accepiſſe*.

Franciſco Bencio quidem Ignatius de Lojola per anagrammatiſmum eſt, *O Ignis illatus a Deo*: a Deo ſcilicet illatus hic ignis devorans, κατὰ
2.Theſſ.2. συγχώρησιν, οὐ κατὰ τὴν εὐδοκίαν. Pro eo enim quòd dilectionem veritatis non receperunt, teſtatur Apoſtolus in hoc, ut ſalvi fierent, propterea mittet illis Deus efficaciam illuſionis, ut credant mendacio, ut judicentur omnes, qui non crediderunt veritati, ſed approbaverunt injuſtitiam. Quo enim modo à Deo fuit illatus ignis ſuper Sodomam & Gomorrham, quove ignis aliquando in ultima mũdi cenſura à Deo in pœnam æternam mittetur, eodem planè hic ignis Lojolanus (piis quidem fatuus) in pœnam impiorum ob antegreſſam contumaciam & injuſtitiam eſt illatus. Nos igitur multò rectiùs, hunc Anagrammatiſmum invertimus, & Bencio hoc remittimus pacto:

Ignatius de S. Lojola.

Ab Ignis, Deo illatus: Deum ipſum petit, Dei verbum, cultum divinum cupit preſſum, obrutum, ſuperatum.

Si nec Papa debet suo judicio fidere, aut expectare divinam revelationem, teste Bellarmino de Concil. l. 1. c. 11. multò minus Pontificis Vasallus, Lojola.

Lux Jesuitica meræ sunt tenebræ, ignis hic non illustrat Christi meritum, sed obscurat, quod fusius & uberius postea demonstrabitur, non purificat, sed polluit, & pollutos demum ad ignem purgatorii remittit: ignis hic non recreat aut gaudio afficit, sed tristes, dubios, incertos gratiæ Dei, & æternæ salutis reddit.

Cum itaque hic Ignis Deum ipsum petat, homines tenebris plusquam Cimmeriis involvat, ad desperationem adigat, quis eum à Deo non factum, sed ab astutia Satanæ fictum esse dubitet? Neque verò nova hæc Societas appellatione insolita Jesu nomen sibi vindicans à Deo est *mediatè* per Prophetas & Apostolos constituta, ut cæteri Ordines è sacris jussisse docere sibi videntur.

Nam *de Dominicanis* ita scribit Barleta, Hæc est illa Religio, quæ in V. T. figurata Zach. 6. ubi Propheta dicit: Ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium: in quadriga prima equi rufi, id est *Minores*: in quadriga secunda, equi nigri, id est *Eremitæ*: in quadriga tertia, equi albi, id est *Carmelitæ*, in quadriga quarta, equi varii & fortes, & quærebant ire & discurrere per omnem terram, quod intelligitur de *Prædicatoribus*, prout Alexander Papa IV. declaravit. Causam hujus visionis & interpretationis Propheticæ idem subjungit. Perdita urbe Hierosolymorum anno Domini 1216. apparuit Christus in aëre *totus furibundus*, cum tribus lanceis, contra tria peccata, superbiæ, luxuriæ, avaritiæ. Virgo autem Maria genibus flexis ad pedes Christi provoluta, parce peccatoribus inquit, quia dabo tibi duos servos meos, Dominicum & Franciscum, qui mundum convertent ad te. Quod & factum est, quia hi duo Ordines sunt duo candelabra in mundo. Hactenus Barleta, de equis Zachariæ, qui fortes & robusti quidem sunt, sed sagacitate superantur: credimus potius Julio Nigrono Jesuitæ asserenti in gratulatione ad Joh. Delphinum, Brixiæ Episcopum, Iesuitas esse canes, non quidem venaticos sed pastoritios. Nam quemadmodum equi Zachariæ erant rufi, nigri, albi & varii: ita Iesuitæ sunt canes rufi, albi, nigri, varii & versicolores. Circe olim vertebat homines in feras, Papa transubstantialiter per Chymiam, aut sanctam λυκανθρωπίαν ex homine facit ignem, ex igne equum, ex equo canem.

Vulpi lupique canes, vulpi canesque lupi. Mater S. Dominici Iohanna videbatur sibi parere caniculam. Lond. Hist. in vita Dominici p. 94

Quis

II Quis ergò Hajo inposterum credat, Jesuitam esse omnem hominem? Dicat potius esse omnem canem! Sed missa prima distributionis specie, quæ erat ex caussis, transeamus ad alteram, quæ est ex Effectis, quibus adjuncta adhærent. Antequam verò ad ea descendamus, Homo in foro Theologico quatuor modis considerari potest, in statu innocentiæ, id est integritatis, corruptionis, gratiæ & gloriæ.

De statu integritatis quanquam malè formato ita differit Martinus del Rio in opere Mariano. Distinguendæ in statu integritatis tres hominis imagines, singulæ singulorum graduum, distinguendæ, inquam, mentis ratiocinatione. Nam in ipso Adamo, à parte rei una fuit imago Dei, quam possumus considerare pro triplici statu, uno naturæ meræ, quæ natura in homine nunquam fuit sed esse potuit, si Deo collibuisset: alio naturæ integræ, in quo fuit Adamus creatus, sed ita ut simul addita illi fuerint non tantum ornamenta, sed dona naturæ humanæ omnia debita, ad finem suum naturalem consequendum, sed etiam illi necessaria gratiæ dona, quibus finem supernaturalem, beatitudinem adipisci valeret: & quia hæc dona supernaturalia, à prioribus illis erant separabilia, ideò aspectu ad finem consequendum concipimus etiam mente tertium statum, quem gratiæ nuncupamus, & ratione triplicis hujus status, tres imagines has intellectu efformamus, imaginem dico naturæ meræ, imaginem naturæ integræ, & imaginem gratiæ. Hactenus del Rio. Verum enim verò natura mera est merum figmentum. Deinde si per naturam integram intelligit imaginem concreatam, est status innocentiæ: si verò reliquias imaginis amissæ, status est lapsus & peccati.

De notitia sui p.147.

Imago ergò Dei in homine, quæ fuit specialis hominis conformitas cum Deo, in intellectu Dei sapientiam, sanctitatem & justitiam repræsentavit. Hujus respectu *IESVITA omnis homo*, licet tam doctus Grammaticus quàm Priscianus, Rhetorices quàm Tullius, Dialecticæ quàm Stoici, Philologiæ quàm Varro, Physicæ quam Aristoteles, Ethicæ quàm Plato, Musicæ quàm Boetius, Arithmeticæ quàm Archimedes, Geometræ quam Euclides, Medicinæ quàm Hippocrates, Prudentiæ quàm Papinianus, ratiocinatricis Theologiæ, quàm D. Augustinus, Tropologiæ quàm Magnus Gregorius, Anagogiæ quàm B. Ambrosius, literalis sensus quàm S. Hieronymus, denique

denique velut Oceanus quidam hæc omnia flumina uno mentis alveo recipiens, ut magnus Abulensis, aut eo major angelicus Aquinas, est maximè sapiens, quia Papam in sinu reconditum habet, ut Erichtonium Pallas in Canistro, & hac sapientia maximè omnibus mortalibus facilè antecellit, etiam Architæ,

Quem maris ac terræ, numeroq; carentis arenæ mensorem appellarunt. Et quod de Deo suo Epicuro jactavit aliquando Lucretius l.3. id Jesuitæ de Ignatio,

Qui genus humanum ingenio superavit, & omnes,
Præstrinxit stellas exortus uti æthereus sol.

Ribadeneira pag. 47. Trinitatis mysterium Ignatio *divinitùs* innotescit.

Bernardus lac suxit ex uberibus B. Virginis, & ideo illi fuit tanta sapientia. Hist. Lombard. p. 129.

Martinus del Rio p. 856. Maria multos repentè doctos fecit.

De Monachorum & Jesuitarum quorundam vita ita scribit Martinus del Rio p. 236. in Mariano: ita vixisse, ut liceat ambigere, cœlestes ne viros potius, an terrestres angelos melius appelles.

Gaspar Barcæus lib. 2. cap. 11. pag. 173. introspiciebat in penitioribus animi recessibus errores latere.

In voluntate αὐτεξούσιον erat & vera libertas: hanc Jesuitæ omnes affectant. Nolunt enim Magistratui politico subesse, sed præesse, dominari cupiunt non bonis tantùm fortunæ & corporis, sed animorum & conscientiæ: & qui parere recusant, apud hos non valet jus sed vis, non lita, sed hasta, non æquo, sed equo, non chartis, sed lacertis, non legibus, sed legionibus res geritur. Hanc arbitrii libertatem in statu etiam corruptionis sibi vindicant.

In statu Gratiæ Jesuita constitutus, est ne etiam omnis homo?

Videamus duas Legis Mosaicæ tabulas.

I. *In primo præcepto* mandatur, ut Deum super omnia timeamus, & amemus, illiq; confidamus.

Augustin. in Enchiridio cap. 8. p. 153. proinde nec amor sine spe est, nec sine amore spes, neq; utrumq; sine fide.

Veri Christiani timore non servili, sed filiali cum vera fiducia conjuncto, Deum colunt, Jesuitæ timorem filialem, quo quis de sua salute certus redditur, per Evangelii promissiones universales, per Sacramen-

torum σφραγῖδας & ſignacula per internum inhabitantis Spiritus S. teſtimonium, quo clamant Abba, Pater. Planè eliminãt, ad dubitationes corda cœli avida & ſui pertæſa, ablegant, & in perpetuam dubitationem præcipitant. Bellarm. enim de Verbo Dei l. 2. c. 12. violento modo adducens dictum Eccleſiaſticæ c. 9. v. 1. neſcit homo, utrum amore, an odio dignus ſit! Eccleſiaſtes, inquit, loquitur de ſolis juſtis, qui cum nullius peccati ſibi conſcij ſint, tamen certo ſtatuere non poſſunt, dum hic vivunt, juſti ne ſint, an non? Ex quo ſequitur, ut ignorent, utrum odio vel amore digni ſint. Verum enim verò non vult Solomon, quod homo ex verbo Dei, non poſſit aut debeat de gratia Dei erga ſe ſtatuere, ſed perverſum tantùm judicium hominum reprehendit, qui ex eventu rerum æſtimare alicujus pietatem ſoleant. Itaq; nec poteſt nec debet ex fortuna proſpera vel adverſa fieri judicium, num quis ſit pius vel impius.

NB. *Nullus Ieſuita ſcit* utrum odio vel amore dignus ſit.

Perpinian. pag. 145. Quando de tuo in me amore, dum vivo certus eſſe non poſſum.

Pag. 329. Poteſt (Catholica religio) quidem inſtar muſti Noen ebrium facere, gravique ſomno oppreſſum, nudum abjicere ad terram, mentem exhilarare verè, & corroborare nullo pacto poteſt.

Homo Chriſtianus novit cui credat, credit ſibi eſſe remiſſa peccata ex Symbolo Apoſtolico, & ita cum timore & tremore operatur ſalutem, ut interim in peccatis non deſperet, ſed in Chriſto habet fiduciam, & accessum in confidentia per fidem, & veritati divinæ, ταῖς σφραγῖσι & interno Spiritus S. teſtimonio non diffidat. *Ieſuita* verò veritati cœleſti & ſignaculis juſtitiæ diffidit. Ergò hoc pacto Jeſuita non eſt omnis homo. An non hoc eſt, ἀπειθεῖν τῇ ἀληθείᾳ, καὶ πείθεσθαι τῇ ἀδικίᾳ? de Dei ſavore & charitate dubitare, amorem timentem, & timorem amantẽ divellere, & miſeros peccatores incertos relinquere? Cur non de literis Indulgentialibus (quæ verè ſunt ἄπτερον πετόμενον, ein fliegendes Buch) ab otioſis Monachis confictis, dubitare jubetis? Cur certitudinem bonor. operum, certitudinem precũ à ſanctis fuſarum, certitudinẽ theſauri Eccleſię ita rigidè & moroſè urgetis, ut piaculũ ſit vel minimum de ijs in pectore gerere ſcrupulum?

Ephes. 3.

ohn ein F

Curia Romana, quo magis facta eſt cana
Eò plus vult, ut altera lena
Vt ſint nummis omnia plena.

Cur olim literæ appenſis Pontificiorum legatorum ſigillis, miſeris mer-

mortalibus datæ, ut plenam participationem omnium charismatum & spiritualium honorum videlicet Missarum, orationum, suffragiorum, officiorum divinorum, jejuniorum, abstinentiarum, pœnitentiarum, disciplinarum & peregrinationum, inspirationum, prædicationum, lectionum, meditationum, contemplationum, & observantiarum devotionum & omnium aliorum spiritualium operum gratiosè scilicet conferrent, nisi ut certò apud se statuerent, se, de Dei gratia & amore esse certos, & post hanc vitam in purgatorium non venturos, sed regnum cœlorum ἀναφέρτι possessuros.

Martinus del Rio in opere Mariano p.28. (Sodales Jesuitarum) qui non conveniunt statis temporibus putant, precum, meritorum indulgentiarum Sodalitatis participes esse se, *non sunt*.

Cæterùm mercatores illi mystici fuerunt homines, erogarunt id, quod habuerunt (quod enim quis non habet, alteri communicare non potest) nullum autem amorem certum & fiduciam, sed dubitationem tantum & conjecturam habuerunt. Ergo dubitationem, conjecturam tantum erogarunt : & ita Monachi non certo Missas celebrarunt, non certò sunt precati, nulla certa jejunia exercuerunt, sed tantum simulata, nullam veram pœnitentiam egerunt, nullas disciplinas veras in corpore senserunt, nullas veras & indubitatas inspirationes hauserunt, nullam devotionem certam tenuerunt, verùm spiritualia opera dubia & incerta fuerunt omnia. *Del Rio p.1158. fecimus quod jussisti, imple quod promisisti.*

Questo è di sancta Chiesa il gran tesoro.

Et hic est ille grandis thesaurus, quem maximis sumtibus majores nostri, neque tamen verè sed conjecturaliter tantum mercati sunt.

Et hac ratione Jesuita est omnis homo, ex certis incerta, ex indubitatis & extra controversiam positis dubia, ex veris falsa, è perfectis & absolutis mutilata, ex integris corrupta, è divinis humana efficiens.

Cur profitemini, omnem actum Charitatis absolutè & ex merito condigni mereri vitam æternam, si adhuc dubitandum de Dei favore? Qui operatur, inquit D. Apostolus, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum: Ex eo apparet Jesuitas, Papæ potius, cujus sunt valones, quam Deo confidere.

Ad hæc Idololatriam Pontificij committunt, dum baptismum in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti *& beatæ Virginis collatum*, legitimum esse contendunt.

Alte-

Albertus magnus in 4. Sent. dist. 3. Ulterius quæritur de appositione, utrum liceat aliquid apponere, ut dicatur, baptizo te in nomine Patris & Filij & Spiritus S. *& Sancta Maria*, vel aliquid, vel plura hujusmodi? Et videtur quod sic, quia hoc facit ad majorem devotionem, & non tollit formam.

Ad hanc objectionem altera pagina ita respondet. Ad id quod quæritur ulterius de appositione, dicendum, quod peccat apponens: si autem apponit, quod non sonat corruptionem formæ, non est baptizandus.

Thomas Aquinas, Alberti M. discipulus in 4. Sent. dist. 3. De additione verò duo sunt observanda. Primum est ex parte addentis; quia si adderet intendens illud esse de forma: quasi volens per hoc novum ritum adducere, constat, quod non intendit proferre formam, qua utitur Ecclesia, & ita nec faceret, quod Ecclesia facit; quare non esset baptismus. Secus autem est, qui ex aliqua causa adderet, ut ex devotione quadam. Secundũ est ex parte ejus, quod additur. Quod si est corruptivum formæ, tunc non est baptismus. Si autem non, est baptismus secundũ quosdam, sicut si dicatur in nomine Patris majoris, & filij minoris, corrumpitur fides quam forma profitetur. Si autem addatur *& beatæ Mariæ*, quidam dicunt quòd non est baptismus, quia non fit baptismus in virtute beatæ Mariæ: fieret autem si diceretur: & beata Maria juvet puerum istum vel aliquid hujusmodi. Alij autem dicunt, & *probabilius* dicunt, quod esset baptismus, etiam primo modo additione facta, quia secundum magistrum in nomine Patris idem est, quod invocatione. Potest autem in invocatione B. Mariæ fieri baptismus cum invocatione Trinitatis: non quasi ex virtute ejus efficiam habeat baptismus, sicut habet ex Virtute Trinitatis sed ut ejus intercessio baptizato proficiat ad salutem.

Antoninus in 3. parte Summæ titulo 14. capitulo 13. §. 3. Tertio potest fieri mutatio per additionem, siquidem addit aliquid intendens illud esse de forma, quasi volens per hoc inducere novum ritum in Ecclesia, nihil facit, quia non intendit proferre formam, qua utitur Ecclesia. Si addit ex alia causa, puta ex devotione, non vitiat baptismum, ut si dicat, baptizo te in nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti *& beatæ Mariæ* invocatæ per modum intercessionis & intendens, quod per hoc intercessio Virginis prosit baptizato, *est verus baptismus*. Secus si invocaret Virginem

finem, intendens, quod Virgo operetur ad baptismum, sicut Trinitas.
Ex parte autem ejus, quod additur, est considerandum, si sit corruptivum formæ quod additur, & tunc vitiat, ut si dicatur ut faciebant Arriani, baptizo te in nomine Patris majoris, & Filij minoris. Si non corrumpit fidem vel sensum verborum, non vitiat.

Gabriel Biel in 4. sent. dist. 3. Consequenter moventur aliqua dubia [illegible]. Primum si quis baptizando puerū dicat, baptizo te in nomine Patris & Filij & Spiritus S. & beatæ Mariæ, an puer esset baptizatus? Respondetur sub distinctione secundum Durandum: quia si intelligit baptizans in nomine Patris & Filij & Spiritus S. & beatæ Mariæ eo modo quo Patris & Filij &c. ita quod baptismus sortiretur effectum ex nomine beatę Mariæ sicut ex nomine Patris & Filij & Spiritus S. ille contrarius est Veritati fidei, & ita non est baptizatus. Et sic sensus clarius deprehenderetur, si adjunctum inseretur dicendo, baptizo te in nomine Patris & Filij & Beatæ Mariæ matris ejus & Spiritus sancti.

Si vero intelligitur & sanctæ Mariæ, ad honorem S. Mariæ, vel in nomine S. Mariæ, ut *intercedentis, adjuvantis*, aut gratiæ stabilitatem impetrantis, vel hujusmodi, verum est baptisma, dum addat, non partem formæ necessariam, sed ex devotione, licet addens graviter peccet.

Scrutinium Sacerdotale sive modus examinandi tam in visitatione Episcopali quàm in susceptione operum, autore R. D. *Fabio incarnato Neapol.* S. Theol. Profess. & expurgatum à R. P. M. Lucio à Lege Veneto Aug. S. Theol. D. pag. 18. b. Quomodo potest fieri variatio per additionem? R. secundum S. Thomam ibid. quòd duo hic observanda sunt. Primum ex parte [illegible], quia si aliquid adderetur, intendens illud esse de forma quasi volens per hoc novum ritum adducere, constat, quod non intendit proferre formam, qua utitur Ecclesia, quare nō esset baptismus, secus autem esset, qui ex aliqua causa adderet & ex devotione quadam. Secundum est ex parte ejus, quod additur. Quòd si est corruptivum formæ, non est baptismus, sicut si dicatur, in nomine Patris majoris, & Filij minoris, corrumpitur fides, quam forma profitetur. Si vero quod additur non est corruptivum formæ, sicut si additur, & beatæ Mariæ, *probabilius videtur, quod est baptismus.* Venet. 1569. in 12.

II Secundo Decalogi præcepto prohibetur, ne nomen Domini in vanum assumamus, blasphememus, mentiamur, neve Magicis actionib.

illud violemus, sed in omnibus calamitatibus invocemus. Est nec [illegible] in loco Jesuita omnis homo? etiam: prius de Exorcismis varijs & [illegible] agit actionibus, posterius de mendacio [illegible].

Quid verò usitatius, quam contra Dei verbum exorcisare in baptismo infantem, in consecratione agni (ex quo pallium, auro pretiosius) salis, olei, cereorum, in campanarum baptismo, sanctissimum Dei nomen violare & polluere? Et quia Martinus del Rio justum de Magicis actionibus edidit volumen, placet ea, quæ antesignanus [illegible] *nes Trithemius*, Abbas quondam S. Jacobi Herbipoli, m[illegible] addictissimus tertia quæstione ad Maximilianum I Imperatorem [illegible] huc referre. Erat homo quidam custos porcorum, qui [illegible] lo incluserat nomen Divi Martyris *Blasij* continentem, cum [illegible] detulit, ut baculo in medio gregis terræ affixo, lupum ab accessu [illegible] tum crederet omnem. Hæc stulta confidentia per longam experientiam tandem roborata, ibi homo securus quocunque volebat, [illegible] periculo in nemore porcos, cum luporum jam nullus haberet [illegible]. Contingit pertransire videntem absente pastore, qui cernens dæmonem custodiam habere gregis, dixit ad eum: quid miser hic ogis? Qui respondit, istos custodio porcos. At ille: quis tibi curam porcorum com[illegible]? Iterum respondit: *stulta confidentia pastoris.* Nam [illegible] bacillo inclusam magnæ putat esse virtutis, qua *Blasij* [illegible] lupi arceantur à porcis, [illegible] peccavit in legem, & nostras [illegible] tes. Verum quia [illegible] non comperit, ego, ne homo confidentiam suã amitteret, porcos ejus custodio [illegible] pro *Blasio* [illegible] no. Ita inquit, mortales varijs conjurationibus nos molestant, ut nisi velimus æstimationem nostri & honorem apud eos perdere omnem, necesse sit eorum invocationibus stultis plerumque occurramus. Hujus similitudine facti dæmones misericordes, infideles decipiunt, & miracula, quæ orantes a Deo postulant, malignorum spirituum suppositione sæpius assequuntur. In his enim quę Dei vel cultum respiciunt vel honorem, libenter se Dæmones ingerunt, qui manifestos honores assequi nequeunt, occultis nimirum delectantur. Tantum Trithemius.

Baldus scribit in L. optimam C. de contrah. & committ. stip. D. Ambrosium uno eodemq; die Mediolani & Romæ visitasse.

Franciscus Bencius in oratione funebri Antonini Carafæ, Cardinalis p. 338. dicit hunc consecrato igne incendium restinxisse, hisce verbis: Septimo decimo Calend. Quint[illegible]s. qui dies Vito & Modesto & Crescentiæ sacer, [illegible] tempestate per magni actus esse solent, in quandam [illegible]

partem.

partem Dynaſtæ Montis Nigri, apud quem eo tempore verſabatur Antonius, improviſo caſu adhæſit ignis, tanta vi atque impetu, ut cum jam corripuiſſet lacunar cubiculi, materiam ad exardeſcendum aptã, & proxima quæq; populando, anteiret remedia velocitate mali, timendum eſſet, ne deflagraret domus, & uno incendio concideret univerſa. Hic, quod in ejuſmodi rebus fieri amat, cum conſilium darent omnes, periculum ſibi ſumeret nemo, magno animo, ſed majore in Deum fiducia, *Antonius* (cum rediiſſet in memoriam Pauli IV. à quo tale aliquid aliquando factũ acceperimus) ſcalas miræ longitudinis in parietem poſcit, & omnibus minantibus, ſeveroq; vultu & trepido pectore, tantum ne facinus auderet, neve ſe in apertum diſcrimen conjiceret, magno opere diſſuadentibus, contento curſu ſupremos gradus arduo ſuperat aſcenſu, in tectum pervolat: hic verò cum miraculo audaciæ obſtupefacti viri ſtetiſſent, & exanimatæ metu mulieres duplicarent vota, & nihiloſecius bacchaeretur ignis, nec longius abeſſet ab *Antonio*, flexit ille ſuppliciter genua ad Deum preces effundens: quas veluti ſenſiſſet auditas, divini plenus ardoris exſurgit, *ſacramq; cœleſtis Agni effigiem*, quam habebat ad collum, impreſſo crucis ſigno, omnibus inſpectantibus, *in medios ignes jacit*, mirum dictu, ſed verum: quæ indomita dudum furebat, omniaque ſe hauſturum minabatur flamma, reſedit repentè, ſuaq; ſponte ſopita primùm, mox etiam extincta eſt. Auxit religionem *Antonius*, qui virginali quadam modeſtia, Dei virtutem extollens, cum fieri negaret poſſe ut ſacra plagunculа fuiſſet igni obnoxia, ſeduloq; perveſtigaſſet, illam illibatam omnino inter medias prunas atq; integram prorſus oſtendit, quæ etiam nunc ad rei memoriam, ab eodem Dynaſta ſanctè pieq; ſervata, venerationem habet.

Credat Judæus Apella, non ego.

Cæterùm *mendacia* committuntur vel in doctrina vel in moribus. In doctrina *Jeſuita eſt omnis* Homo, id eſt, Jeſuita Jeſuitam mendacii arguit.

Bellarminus de pœnitentia l. 2. c. 12. p. 190. *meritum*, quod Patres agnoſcunt ante remiſſionem peccatorum, nõ eſt meritum ex condigno, ſed ex congruo. Et meritum ex condigno non præceſſit juſtificandum, ſed ſequitur juſtificatum.

Idem de juſtificatione lib. 5. cap. 22. pag. 478. Poteſt homo, non-

dum reconciliatus per opera pœnitentiæ impetrare & mereri ex congruo gratiam Justificationis.

Sebastianus Heiss autem quæst. 3. de Ecclesia pag. 84. inquit: falsum est, nos docere, quòd gratiam mereamur ex condigno, quòd Monachi aliis mereantur vitam æternam, si absolute de merito, nempe ex condigno loquamur.

Praxis Ecclesiæ Pontificia hactenus percrebuit, *Mariam jubere & præcipere posse Filio*, ut testatur Jesuita Johannes Osorius tom. 3. p. 1[illegible], cum Mariali p. 160. Leo X. etiam nomen Deæ Mariæ tribuit, anno Domini 1514. epistolarum à Bembo (quo non fuit Latio majus in orbe decus, secundum Sabinum) Leonis X. nomine scriptarum lib 8. epist. 17. Unde in partibus Olandi talis est precatio. O peccator, si Filium Dei non audes accedere, vade ad matrem peccatorum, & ostende ei tua facinora, & ipsa ostendet pro te Filio pectus & ubera, & Filius ostendet Patri latus & vulnera. Pater non negabit Filio postulanti, & Filius non negabit Matri interpellanti, & mater non negabit peccatori ploranti.

Maria est omnipotens & omniscia.

Martinus del Rio p. 1158. uno dicam verbo, videt (Maria) quicquid scientia visionis omnipotens videt. Deum ipsum videt clarissimè, & in Deo videt, quicquid optat videre.

Martinus del Rio p. 408. nec Regina unquam à Rege suo, nec mater à filio potest dissentire.

Idem p. 1119. Parata est, Sodales mater misericordiæ pro nobis intercedere, *prompta nudare pectus & ubera, quæ suxit, Filio ostendere.*

Martinus del Rio p. 853. Nemo mente capiet, qualis sit & quanta Mater, nisi qualis & quantus sit Filius ceperit.

Constans est veteris Papatus sententia, Mariam plura posse Christo, Christum, utpote Judicem austerum, severum, *furibundum*, ut loquitur Barelcta, non omnes admittere, Mariam verò, spiritualis belli Imperatricem, sub umbra sua recipere omnes, etiam imperfectos & peccatores. Ne verò hoc Jesuitis affingere videar, libet Jesuitis Jesuitam opponere, is autem est Martinus del Rio in opere Mariano p. 866. Quis non concupiscat, sub hac fronde (cedri Christi) humare & æstivare & meridiari & pernoctare? Verùm advertite, *non omnes admitti*. Herodiis, aquilis & cæteris volucribus tantum permittitur perfugium; non de jumentis, quadrupedibus, reptilibus loquitur. Volucrum nomine [illegible]

[illegible]

lent intelligi spirituales, sive contemplativi de sorte Mariæ, sive qui de sorte Marthæ justi & sancti conantur in cœlum meritis fidei & bonorum operum, ut gemino alarum remigio conscendere. Christus aquila est, de nido deturbat pullos, quorum degener oculus solarem radium respuit. Christus gallina est, non congregat sub alas nisi pullos suos, reptilia *pede præterit* & absumit. Quo igitur nos miseri, qui vix supra solum reptamus, tantum abest, ut ad astra subvolemus, quo nos inquam infelices *a venturâ ira* subtrahemus, quo utemur *asylo*? Nemo timeat, nemo desperet, commune cunctis perfugium, & ab hoc ardore *divinæ iracundiæ* tutum umbraculum indicabo. Nam & pax ab angelis promissa cunctis hominibus bonæ voluntatis. In eodem Libano huic cedri medullæ addita est *alia cedrus*, cedri illius melioris bona mater, hac una inferior, ceteris omnibus multò celsior, quæ idcirco non dicitur in Libano exaltata simpliciter, sed dicitur exaltata sicut cedrus, sicut illa cedrus cedrorum, non æqualitate, sed similitudine. O factum bonum, & Dei dignum providentia! ut qui sub cedri medullæ umbra *non reciperentur* tardi vel repentes, *hos proxima* cedrus invitaret, quæ nullos aspernatur, & cunctos nititur ad cedrum illam, quam genuit, perducere. NB. *Maria est asylum contra iratum Christum.*

Idem p. 867. *B. Gertrudis*, quæ cum Brabantiæ germen inclytum & portionis ejus olim non exiguæ Princeps, vidit quondam in Spiritu *sub pallam eandem Marianam* sese recipere & occultare diversi generis bestiolas & insecta, per quæ significabatur omne genus peccatorum, ad piæ Matris opem speciali devotione confugientium. Insecta hæc omnia *eousque* excipiebat, & sub palla protegens, benigna manu suaviter contrectare, & amicè blandiri, ut catellis Melitæis dominæ solent, non aspernabatur. Tantùm del Rio. Unter dē Mantel seyn vielleicht auch die Jesuiter gesteckt.

Quare majorem fiduciam Jesuitas in Mariam, quàm in Christum collocare, dicimus, contendimus, evicimus. NB. *Jesuitas majora blandimenta Mariæ, quàm Christo adscribere.*

Hoc patet exemplo, ait Mariale Bernard. Busti parte 9. serm. 2. fol. 492. quod legitur in Chronicis nostris, quod quadam die S. Franciscus vidit *duas scalas, unam Rubeam*, cui Christus innixus erat, *& aliam albam*, in qua virgo erat. Et cum ad monita B. Francisci fratres scalâ rubeam ascendere conarentur, dum ire inciperent, retrò multi cadebant & ascendere non poterant. De qua S. Franciscus flendo dolebat. Cui dictum fuit ut fratres tui ad matrem meam currant, & ad scalam albam, atq;

per eam ascendat. Tūc B Franciscus exclamare cœpit, dicēs: currite fratres ad scalam albam & ascendite per eam. Quod facientes fratres à B. Virgine læta facie suscipiebantur, & in cœlum *cum facilitate ascendebant.* Tantum Mariale.

Cicuravit ergò Maria, ait del Rio p. 1111. unicornium, *Formidandum* illum Leonem Juda mansuefecit, cujus justa indignatio terribili rugitu æternæ damnationis incendia humano generi minitabatur, hanc illi mansuetum & pacatum reddidit.

Antequam verò B. Mariam compellent, adeundus est prius Josephus, ex Apostolica traditione Marialis p. 266. In resurrectione Christi, in qua multi resurrexerunt ex sanctis Patribus, ut habetur Matth. 27. pie creditur, quòd etiam S. Joseph. gloriosus resurrexit, & similiter cum Christo visitavit benedictam Virginem, Sponsam suam. Et hoc S. Bernardinus prædicans Paduæ affirmans clamabat, in anima & corpore est sanctus Joseph in cœlis gloriosus, & visa est crux aurea super caput ejus, & sic ego credo, quòd sit in vita æterna, in anima & corpore cum Maria, & indicibili gloria habens clarissimam aureolam Virginitatis & doctrinæ, quia prædicavit pastoribus & Magis. Item puto, quod sit apud pedes beatissimæ Virginis, honoratus ab Angelis & Sanctis omnibus, & habet magnam Jurisdictionem apud Dominum Jesum & Sponsam suam ad impetrandam gratiam suis devotis. Et ideò devoti Christiani, habete hunc sanctum in devotione, quia ei multum sumus omnes obligati. Qui igitur vult aliquid a Deo obtinere, accipiat beatum Ioseph. pro advocato suo *ante* Virginem benedictam, sponsam ejus, & beatissimam Virginem apud Filium suum & Dominum Iesum ante Patrem cœlestem, & omnia impetrabit.

Hanc fidem vel potius perfidiam in Papatu viguisse, testes omni exceptione majores in Lysandro adduxi. Quibus accedit Iesuita Franciscus Remondus l. 1. Epigram. de Christo & beata Virgine ejus matre.

Hinc lactor ab ubere, hinc pascor a vulnere.

Ubera me Matris, nati me vulnera pascunt,
Scilicet hæc animi sunt medicina mei.

Nam mihi dum lachrymas dolor elicit, ubera sugo,
Redeat ut dulci mixtus amore dolor.
At me per[illegible] dum gaudia, vulnera lambo,
Ut me læta p[illegible] juvent.
Vulnera sic nati lambo, sic ubera matris
Secura ut varia sint mihi sorte vices.
Quis sine lacte precor, vel quis sine sanguine vivat,
Sanguine nate tuo, lacte puella tuo?
Sic lac pro ambrosia, suavi pro nectare sanguis,
Et me perpetuo vulnus & uber alat.

Martinus del Rio p.1163. Desit qui LAC eliciat, spissescet liquor, rarescent lagunculæ; sit lacteus qui sugat & mulgeat, novis semper rivulis implebuntur.

Hæc quanquam sunt certissima, æquè plebeculam per Mariam, ac per Christum salvari, tam Iesuita est omnis homo, id est frater conficit fratrem & mendacii arguit. Nam Martinus del Rio in Mariano p.18. Sicut Iosua, inquit, *solus* electus, qui in terram lacte melleque manantem introduceret: *sic solus Iesus Christus* in regnum cœlorum aditum reseravit. *Ribadeneira l.2.c.11. p.151. Maria est Ianua cœli.*

Mariale pag.91. Martinus del Rio p.490. Torcular *solus ipse calcavit: Perfidia hæc illius ævi fuerit:* absit à seculo nostro idem crimen.

At Bernardus in sermone de assumtione inquit: Ad restaurationem generis humani sufficere poterat *solus* Christus, siquidem omnis sufficientia nostra ex ipso est: sed bonum non erat nobis hominem esse solum, *congruum magis erat* ut adesset *nostræ redemtionis sexus uterque,* quorum corruptioni neuter defuisset

Anathema illis, ait del Rio p.900. qui dissidium quærunt, qui Iesum dividunt à Maria. Fuit in terris SOCIA laborum & præliorum, nunc est in cœlis Socia coronæ & triumphorum.

Pag.1103 Ipsa in Filio passa, quicquid in se Filius.

Bellarminus in apologia ad Regem Angliæ p.125. Prudentes, inquit, & bene instituti Catholici neque Divam, neque DEAM vocant, neque ab ea petunt, ut Filio imperet, & dominetur, neque dicunt, eam ad oscula & complexum sacerdotum descendere.

Ex

Ex quo firmissimè colligitur, neque Papam Leonem X. (terrarum moderatorem, pastorem omnium populorum, & controversiarum omnium judicem infallibilem) fuisse prudentem, & bene institutum Catholicum, qui DEAM expressè vocari passus sit: neque totum Papatum, ante Iesuitarum censoriam virgulam, fuisse prudentem & bene institutum.

Verè alicubi Hilarius l.7.de Trinit.p.82. Vincantur volunt, quia se invicem vincendo, vincuntur: & Bellarminus de Matrimonio cap. 3. Contingit aliquando pertinacibus, ut quod ore negant, factis affirment.

Quanquam idem Bellarminus sui mox oblitus; Bonaventura inquit, ad similitudinem psalterii Davidis, *aliud* Psalterium ipse composuit, ex pio ad B. Virginem affectu.

Audite quæso D. Apostolum fulminantem, si vel nos, ait, aut angelus de cœlo prædicaverit vobis *aliud* Evangelium (aliud psalterium, quo per κακοζηλίαν Iesuitæ, in manus B. Virginis commendant Spiritum suum) præter id, quod prædicavimus vobis, anathema sit. Christus in opere redemtionis & salutis *Socium* vel Sociam non admittit, suffragante Scriptura, & B. Hilario attestante in Matth. p.292. Hoc omnium hæreticorum est, ut rem manifestissimam in lucem omnium gentium constitutam videre non possint aut nolint.

Altercantur quidem interdum etiam, ait Perpinianus orat.12.p.343. & inter se nostri contendunt, non nego: verum ejusmodi de rebus contendunt, de quibus liberum est cuique opinari, quod velit.

Et Bellarminus de notis Ecclesiæ lib.4.cap.10.ait, Thomistas & Scotistas non dissentire nisi in iis rebus, quæ ad fidem non pertinent.

Liberum ergò in Papatu cuivis, sive per Christum, sive per Mariam æternam speret, aut secundum Perpiniani Grammaticam, opinetur salutem. Liberum est, gratis per solam fidem in Christum, aut tenore meriti condigni justificari.

Est hoc proprium, Theodoreto testante, eorum, qui recta via divertunt, ut huc & illuc aberrent, per viam minime tritam ingrediuntur. Mutatis sententias quotidie, tanquam vestimentum, aut codicillos, sic, ut ne cuniculi sæpius pariant novos catulos, quam vos nova commenta, novas opiniones. Quamvis enim multiplicia sint in Papatu aquarum divortia, omnia tamen ex uno fonte manarunt opinionum.

[illegible]

Septem capita habet bestia Romana, & unam caudam, quia non est consentiens doctrina.

Nigra subest udo Jesuitis lingua palato.

Hieronymus Osorius Episcopus Algarbiensis de Sapientia l. 3. pag. 195. verè docet è Scriptura: Christum esse mediatorem nostrum, non humanæ tantùm, sed etiam divinæ naturæ respectu.

Quin etiam, inquit, ut Dei Filius ea ratione, qua jussa Patris exequitur, & fuit antiquæ Legis lator, atque ut Paulus ait, se medium inter Deum & homines interposuit, ut homines in Dei studium incitaret, & Deum hominibus conciliaret, per illum enim Pater, ut Paulus in epistola, quam scripsit ad Ephesios, ait, ab æterno tempore omnia sibi reconciliare constituit, non incommodè pro nobis orare dicitur.

Jesuitæ Christum mediatorem esse nostrum tantum secundum humanam naturam credunt.

Quare in doctrina Jesuitæ Priscillianistis sunt similes, qui teste Augustino, Catholicam veritatem non quidem credunt, sed tamen loquuntur, ut nostri esse credantur. Loquantur ergò veritatem suam in ore suo, non in corde suo.

Denique *potestné Papa fieri hæreticus*? Hîc Jesuita inficiando & mentiendo est omnis homo.

Georgius Scherer Tomo 2. Operum, concione 9. de Papa fol. 64. *Martino del Rio p. 1056. Columna veritatis Ecclesiæ Romana.*
Dieser Römische Stul hat und führt das Regiment über alle Kirchen auff dem gantzen Erdboden/theils um andern Vrsach willen / theils darum daß dieser Stul nie nach Ketzereyen gestuncken hat/es ist auch keiner in diesem Stul gesessen/der sich widerwertiger Lehr hette theilhafftig gemacht/und nicht viel mehr wider die Gnad/so dem Apostolischen Stul dißfals verliehen worden/ rein und unverzückt verwahret.

Fol. 159. Allein die Römische Kirch und Succession deß Haupts-Apostel S. Petri ist bißher wunderbarlich erhalten / und von allem ketzerischen Geschmeiß bewahret worden.

Dedit sedi huic, ait Thomas Bozius, divinissimum privilegium, licet enim Pontifex ipse esse malus possit, fari, scribere & efficere flagitiosa & falsa: nunquam tamen aut potuit aut poterit ille universali lege, qua cunctos Christianos obliget, sancire aliquid contrarium veritati æternæ immutabilium rerum. *De imperio virtutis cap. 10.*

Ad eundem sensum & consensum loquitur etiam Sadoletus Cardinalis: *P. 759.*

p. 759. dinalis: Nunquam pontifex Maximus impiè ſenſit, ut prava ſtatuiſſe intelligatur.

Joh. Mariana l. 3. c. 2. p. 225. A multis ſeculis vix quiſquam Pontificum Romanorum reperitur *e cathedra docuiſſe*.

S. Brigita lib. 7. c. 8. beatæ Virginis judicium divinitus inſpiratum hiſce verbis reliquit. Vera, inquit, & Catholica fides eſt quòd Papa, qui eſt ſine hæreſi, quantumcunque aliis peccatis ſit commaculatus, nunquam tamen eſt ita malus ex illis peccatis, & ex aliis ſuis malis operibus, quin ſemper ſit in eo plena autoritas, & perfecta poteſtas ligandi & ſolvendi animas: quam autoritatem ipſe apud Petrum habuit, & aſſumpſit à Deo, *quia multi ſummi Pontifices* fuerunt ante Iohannem Papam, *qui ſunt in Inferno*: nihilominus tamen ipſorum juſta & rationabilia judicia, quæ in mundo ſtabilia & approbata ſunt apud Deum.

D. Arnoldus Albertinus Epiſcopus Pactenſis quæſt. 30. §. 24. ait: Papæ multi hæretici fuerunt, non tanquam Papæ, ſed tanquam homines.

Ribadeneira in Ionam p. 349 Non eſt cordati hominis, temere quidpiam dicere.

Ariſtarchus verò Bellarminus in reſponſione ad librum inſcriptum, triplici nodo triplex cuneus pag. 87. aſſerit. Piè credi, Pontificem, etiam ut perſonam particularem, hæreticum eſſe non poſſe.

Μέγα λίαν αἴτημα, nimis magnum eſt poſtulatum. Atqui nulla eſt centuria, nulla, inquam, eſt à Chriſti aſcenſione centuria, in qua non ad minimum unus, vel interdum etiam plures Papæ hæreſin capitalem foventes, vixerint. Jactent, ut lubet, Jeſuitæ caput, vertant, gyrent, rotentque ſe omnem in partem, ut volent, nunquam veritatem extorquebunt.

Ario viam ſtravit Clemens I. Hieronymus adverſus Ruffinum l. 2. p. 100. Filium Dei creatum de nullis extantibus.

Ariani fuerunt Liberius & Gregorius VII. Benno Cardinalis in vita Gregorii.

Calvinianus fuit Gregorius I. ſtatuit enim pios non poſſe amittere Spiritum S. in Ezechielem homil. 5. & in Matth. c. 13. homil. 11.

Sacramentarius Gregorius VII. in cœna non eſſe verum Chriſti corpus, niſi ut in ligno, & figura myſteriove. Abbas Urſpergenſis ad annum Chriſti 1090.

Monotheleta, Honorius, ex testimonio trium Conciliorum generalium, *Constantinopolitani VI.* Act.12.& 13. *Niceni II.* in epistola Synodica, & *Constantinopol.VIII.*can.7. & trium Pontificum Agathonis, Leonis II. & Adriani.

Nestorianus, Anastasius, Platina & Gratianus. Dist.19.

Spiritum S. à solo Patre procedere statuerunt.
- I. Silvester, Hieremias Patriarcha Constantinopol. in actis p.217.
- II. Damasus I. ibid. p.218.
- III. Agatho in 2. resp. Theol. Wirteb. p.218
- IV. Johannes IX p.213.

Seminovatianus, Innocentius I. Epist. 2. ad Vict.

Simoniacam fovit hæresin Gregorius VII.
Nauclerus volum 2. gener.36.

Resurrectionem mortuorum negavit Johannes XXIII.
Concil. Constantiens. sess.11.

Imò multi Pontifices sibi mutuò *non tantùm in vita & moribus, sed in doctrina etiam adversati sunt.*

Eutychianus & Cœlestinus III. statuerunt, Conjugia vera propter hæresin posse dissolvi: Innocentius cum Concilio Tridentino adversam tulit sententiam, propter hæresin non posse dissolvi matrimonium.

Pius IV. censit, ob scortationem non posse dissolvi matrimonium. Zacharias I. verò cum Conciliis & Patribus veriorem tulit sententiam.

Silvester cum Concilio Elibertino putavit, Magistratum esse sanguinariam functionem. Innocentius autem verbi divini ductû secutus est.

Alexander II. existimavit, ad electionem Papæ requiri consensum Imperatoris: Gregorius VII. non requiri decrevit.

Martinus I. denegavit veniam, post ordinationem delinquentibus: Callistus autem hos vocat hæreticos, qui dicunt, sacerdotes post crimen admissum & pœnitentiam ad pristinos honores redire non posse.

Argumentum reatus est, scribit Salvianus epist.3. innocentiam jactare post culpam.

Audiamus vel unius Seren. *Venetæ* Reipub. (quæ immediatè à Deo, non ab humano aliquo principe traditum sibi imperiũ accepit) testimoniũ, in Interd. prop.12. *Questo è certo*, che il Põtefice può fallare nelli giudicii particolari, etiam dio havẽdo usato ogni diligenza, & anco con buona intentione: *Mentiuntur vestrorum libro literis indelebilibus inscributur.*

tione: & *molti de fatto hanno errato* in questo, & le historie ne sono piene.

Et hoc etiam certum est, quòd Pontifex in judiciis particularibus possit errare, licet omnem diligentiam adhibeat, bonamque habeat intentionem, siquidem *multi in hoc etiam facto erraverunt*, quòd Historiæ abundè testantur.

Et: Massimè considerato, che il sommo Pontefice è huomo, al quale non conviene la impeccabilità. Id est, maximè considerato, summum Pontificem, Hominem esse, cujus affectio non est ἀναμάρτητον esse, aut labi & peccare non posse.

Concludimus cum Bellarmino, de Sacramentis in genere l.2.c.23. Qui in uno articulo hæreticus est, fide simpliciter caret: imò hæreticus manifestus non est Christianus, de Ecclesia militante l.3.c.10.& de Romano Pontifice l.2.c.30.

Atqui plurimi Pontifices hæretici fuerunt. Ergò plurimi Pontifices fide simpliciter caruerunt, & non fuerunt Christiani, & per consequens, ex revelatione Brigitæ canonizatæ sunt in inferno.

Sed hæc de re satis: quia verum in Papam dicere, nihil aliud est, quàm fieri perjurum, siquidem verum illud ab Episcopo (quo solenni juramento Papæ consuevit obstringi) dicitur, ut in paralipomenis Ursbergensis Pius II. adversus Dietherum Archiepiscopum immoderatissimè disceptat.

Concilium generale VIII. Can.21.p.400. Non oportet audacter sententiam dicere contra summos senioris Romæ pontifices.

Tantum religio potuit suadere malorum. *In moribus Jesuitam esse omnem hominem*, id est mentiri, aliud ore loqui, aliud corde statuere, res est adeò manifesta, ut sancta scilicet hypocrisis Dominici, publicè defendatur: aliquando licet uti æquivocatione, scribit Toletus, & decipere audientem.

Pulchra Laverna, da mihi fallere.

Qui sic verò? anne Deus concessit & toleravit? Plato, inquit Perpinianus p.405. Prorsus ἀψευδής, id est, mendacii expers esse numen divinum, animo simplex & verax, tum verbis tum factis, neque ipsum mutari, neque alios fallere, neque visis objectis, neque in somnis, neque vigilanter. Hæc ille de natura divina, magnificè, ut mihi videtur, atque præclarè. Nos autem monstrum immane, totum ex fraudibus mendaciisque conflatum atque concretum, ex Deo natum esse, affirmare non pudebit?

Omnis

Omnia enim stolidi magis admirantur amantque
Inversis quæ sub verbis latitantia cernunt. Lucret. lib. 1.

ἀποφάντης in omni re impostor est; omniaq; mentitur. Vera redit facies, dissimulata perit. *Sed vobis facile est verba & componere fraudes,*
Hoc unū didicit Lojola semper opus.

Qui aliud sentit, & aliud loquitur, quid aliud appellandus est quàm deceptor bilingvis, malus & propterea stultus. Qui sophisticè loquitur odibilis est, in omni re defraudabitur, Eccles. 37. Lact. de ira cap.

Δόλιοι εἰσὶ καὶ ἕτοιμοι πρὸς πάντα μεταβάλλεσθαι καὶ μετασχηματίζεσθαι. Callidi & astuti artificio quodam utuntur, inclusam perniciosam corruptelam exquisitorū verborum velamine contegunt. Non prius venenatum virus infundunt, quam simplices & innocentes sub prætextu nominis Christianis raptos atque irretitos involvant, ne soli pereant, sed participes horrendi criminis sui reos faciant. Pius. V. in Catechismo Tridentino gravissimè eos objurgat qui æquivocationibus & mendacijs student, sed fortassis peculiare à Pontificibus Jesuitæ acceperunt privilegium? Si nullum acceperunt, cur Diabolum, si acceperunt, cur non Christum imitantur? Incomparabiliter enim pulchrior est veritas Lutheranorum, quam mendacium Jesuitarum. Ex quo colligitur, inquit Augustinus, contra mendacium c. 3. p. 33. perniciosius, aut ut mitius loquar, periculosius mentiri Catholicos, *ut hæreticos capiant*, quàm mentiuntur hæretici, ut Catholicos lateant. August. de civitate Dei l.4. cap.27. pag.75.

Sanctam scilicet *æquivocationem* Dominici (in quo Adam non peccavit M. Reinaldo) & Jesuiticam Sodales à Scævola didicerunt, qui expedire existimavit falli in religione civitates. Agellius l.16. c.15.

Theophrastus Philosophorum peritissimus refert; omnes in Paphlagonia perdîces bina corda habere, & Theopompus in Bisaltia lepores bina pecora, fortassis & Jesuitæ bina corda habent, unum pro Catholicis, verum; alterum proh æreticis, quos immeritò ita appellant, ipsi αἰγίλεκτον æquivocum & falsum. In Loiolæ corpore, vena, quæ porta dicitur, Reinaldus Columbus, qui corpus ejus secuit, tres lapillos (non tria corda) reperisse se, scriptis prodidit.

Similis ergò Jesuita Cynocephalo, qui ex genere simiarum est, animal malignum, tetricum, iracundum, cujus augetur feritas & morositas Luna decrescente, minuitur eâdem crescente, serenatur autem animus, & mirè exultat, quando Luna pleno lumine collucet.

III. Tertio *Decalogi* tenemur sabbatum sanctificare, id est verbum Dei summo honore prosequi, Papistæ ignominia afficiunt. Pluris enim faciunt reipsa Traditiones ἀγράφους, quàm verbum Dei αὐτόπιστον καὶ ἐγγράφον. Est ne Jesuita quoque omnis homo? Omninò. Transgressores Papisticarum traditionum gravius puniuntur, quàm verbi cœlestis. Sine autoritate Ecclesiæ, una voce clamant Papæ volones, nullam aut exiguam sane habere Dei verbum autoritatem.

Dist.19. C si Roman.

Martinus del Rio p.471. Pleraque fidei & salutis arcana semper judicavi similia scytalis Laconicis, quibus nihil inerat concisius, & ignaris mysterij singula verba *scopæ dissolutæ* videbantur.

Bellarm. ad Sacram. in genere l.1. c.26. *Clarior est consuetudo, quàm ipsum verbum.*

Omnium Conciliorum veterum & omnium dogmatum firmitatem pendere ab autoritate *præsentis Ecclesiæ*, teste Bellarmino de sacram. in genere l.2. c.25.

Quia in re omnes Jesuitæ judaizant. Nam in codice Juris Bava metria traditur, studium Thalmudicum præstantius esse studio Biblico, hisce verbis: Qui operam dant lectioni Biblicæ, virtus aliqua est aut potius nulla virtus: traditio verò Patrum virtus est, propter quam accipitur præmium. Eodem modo Jesuitis certiores sunt traditiones patrum, Conciliorum, ipsis etiam S. literis: malunt discedere à verbo Dei, quàm à Conciliorum decretis.

Cum R. Eleasarem ægrotantem visitarent aliquando officij causa discipuli dixerunt, Rabi, doce nos vias vitæ, ut acquiramus in ijs vitam futuri seculi, quibus respondit, moniti estote honorem præbere condiscipulis vestris & avertite liberos vestros à studio Biblico & collocate vos inter genua sapientũ. Ita papa sacrorum librorũ prohibet lectionem, interdicit laicis, ut avertant liberos à lectione Biblica, ne scilicet fiant hæretici.

Meminerint verò quod quondam Claudius Espenceus in epist. ad Titum c.1. ad frivolum cavillum responderit. Quasi vero hæreses ex scripturarum studio ac non potius ex earum neglectu & ignorantia nascantur. Imò teste Hilario, de intelligentia hæresis non de scriptura est.

IV. Quarto *præcepto* obedientia erga magistratum politicum injungitur. Obedit ne Clericus Magistratui politico? Hic Jesuita est nullus homo: nolunt enim sacerdotes huic subesse sed præesse, in hoc valde dissimi-

dissimiles, qui pro se, & Petro solvit staterem, duo didrachma, 40. cruciferos.

Bellarminus de Concilijs l.2.c.17. inquit: si eligatur malus Pontifex non est remedium ullum, non enim habet superiorem, à quo deponi possit: at multi viri prudentes & graves eruditione maxima Pontifices Romanos Ecclesiæ universali subijciunt teste Mariana lib. 1. cap. 8. pag. 74.

Martinus del Rio p.895. Nobis tam continua est obediendi necessitas, ut nec edere, nec bibere, nec stare, nec sedere, nec ambulare, nec loqui, nec tacere, nec vigilare, nec dormire, nec ipsum penè spiritum sine obedientia ducere concedatur.

V. Quinto, *ne occidamus* injungitur. Hoc præcepto Jesuita est omnis homo, imò ter homo Quid enim usitatius, quàm Reges, Principes aliosque Pontificiæ religionis addictos ad cædem hortari, ad internecionem Lutheranorum exstimulare?

Gaspar Barcæus l.2.c.22.p.254. Nihil cunctandum ratus candens antequam tepesceret ferrum, cudendum judicavit.

Lib.3.c.19.p.407. Spiritus S. motus non patiuntur moras, quibus consentiendo errari omninò non potest.

Negant Jesuitæ & quidem constanter, nulli subdito licere vitæ Regis aut Principis insidiari. Hanc opinionem saltem privatam *Iohannis Marianæ* fuisse, vociferantur. Atqui si opinio particularis duntaxat & privata fuit, cur magister provincialis Petrus de Onna in censura non significavit ne lector impingeret? Cur visitator Stephanus Hoieda, Madriti, exertè scripsit hosce Marianæ libros prius approbatos fuisse à viris doctis & gravibus, ex eodem vestro Ordine? Si vestri Jesuitæ hoc truculentum scriptum approbarunt, utique non fuit opinio duntaxat privata, sed publica. Illud est. Hoc ergò. Deinde asserit Provincialis: Qui sic ad præscriptam in eo formam actiones & Consilia retulerint (ut *Regicidæ* Jacobus Clemens & Franciscus Ravillart, scelera & monstra, in Purgatoriũ infernale translata actiones & Consilia, proh dolor! retulerunt) næ magnum atque incredibile operę pretiũ existat. Prætereà si privata tantũ Marianæ fuit opinoi, quæritur non immeritò, an eã Papa approbaverit, an reprobaverit? Sed non reprobavit, neq; per se, neq; per alios. Ergò approbavit, & quidẽ per Provincialem & Visitatorem, Hispanos: sunt enim Jesuitæ oculi mentis Papæ ψηφῶ.

Vafram gestant sub pectore vulpẽ.

Sixtus. V. fuit ὁμό-ψηφ...

dum reconciliatus per opera pœnitentiæ impetrare & mereri ex congruo gratiam Justificationis.

Sebastianus Heiß autem quæst.3. de Ecclesia pag.84. inquit: falsum est, nos docere, quòd gratiam mereamur ex condigno, quod Monachi aliis mereantur vitam æternam, si absolute de merito, nempè ex condigno loquamur.

Praxis Ecclesiæ Pontificiæ hactenus percrebuit, *Mariam jubere & præcipere posse Filio*, ut testatur Jesuita Johannes Osorius tom.3. p.1 [illegible] cum Mariali p.160. Leo X. etiam nomen Deæ Mariæ tribuit anno Domini 1514. epistolarum à Bembo (quo non est Latinus majus in orbe decus secundum Sabinum) Leonis X. nomine scriptarum lib 8. epist.17. Unde in partibus Orlandi talis est precatio. O peccator, si Filium Dei non audes accedere, vade ad matrem peccatorum, & ostende ei tua facinora, & ipsa ostendet pro te Filio pectus & ubera, & Filius ostendet Patri latus & vulnera. Pater non negabit Filio postulanti, & Filius non negabit Matri interpellanti, & mater non negabit peccatori ploranti.

Maria est omnipotens & omniscia.

Martinus del Rio p.1158. uno dicam verbo, videt (Maria) quicquid scientia visionis omnipotens videt. Deum ipsum videt clarissimè, & in Deo videt, quicquid optat videre.

Martinus del Rio p.408. nec Regina unquam à Rege suo, nec mater à filio potest dissentire.

Idem p.1119. Parata est, Sodales mater misericordiæ pro nobis intercedere, *promta nudare pectus & ubera, quæ suxit, Filio ostendere.*

Martinus del Rio p.853. Nemo mente capiet, qualis sit & quanta Mater, nisi qualis & quantus sit Filius ceperit.

Constans est veteris Papatus sententia, Mariam plura posse Christo, Christum, utpote Judicem austerum, severum, *furibundum*, ut loquitur Barcleta, non omnes admittere, Mariam verò, spiritualis belli Imperatricem, sub umbra sua recipere omnes, etiam imperfectos & peccatores. Ne verò hoc Jesuitis affingere videar, libet Jesuitis Jesuitam opponere, is autem est Martinus del Rio in opere Mariano p.866. Quis non concupiscat, sub hac fronde (cedri Christi) lucubrare & æstivare & meridiari & pernoctare? Verùm advertite, *non omnes admitti*. Herodiis, aquilis & cæteris volucribus tantum permittitur perfugium; nihil de jumentis, quadrupedibus, reptilibus loquitur. Volucrum nomine so-

leni

[illegible] intelligi spirituales, sive contemplativi de sorte Mariæ, sive qui de sorte Marthæ justi & sancti conantur in cœlum meritis fidei & bonorum [illegible] ut gemino alarum remigio conscendere. Christus aquila est, de [illegible] deturbat pullos, quorum degener oculus solarem radium respuit. Christus gallina est, non congregat sub alas nisi pullos suos, reptilia *pe-[illegible]* & absumit. Quo igitur nos miseri, qui vix supra solum repta-[illegible] tantum abest, ut ad astra subvolemus, quo nos inquam infelices [illegible] *[illegible] ira* subtrahemus, quo utemur *asylo*? Nemo timeat, nemo de[illegible]ret, commune cunctis perfugium, & ab hoc ardore *divinæ iracun-[illegible]* [illegible]tum umbraculum indicabo. Nam & pax ab angelis promissa cun-[illegible] hominibus bonæ voluntatis. In eodem Libano huic cedri medul-[illegible] est *alia cedrus*, cedri illius melioris bona mater, hac una inferior, [illegible] omnibus multò celsior, quæ idcircò non dicitur in Libano exal-[illegible] simpliciter, sed dicitur exaltata sicut cedrus, sicut illa cedrus ce-[illegible], non æqualitate, sed similitudine. O factum bonum, & Dei di-[illegible] providentia! ut qui sub cedri medullæ umbra *non reciperentur* tar-[illegible] vel repentes, *hos proxima* cedrus invitaret, quæ nullos asperna-[illegible], & cunctos nititur ad cedrum illam, quam genuit, perducere. NB. *Maria est asylum contra iratum Christum.*

Idem p.867. *B. Gertrudis*, Ducum Brabantiæ germen inclytum & portionis ejus olim non exiguæ Princeps, vidit quondam in Spiritu *sub chlamidem Marianam* sese recipere & occultare diversi generis bestio-[illegible] & insecta; per quæ significabatur omne genus peccatorum, ad piæ [illegible] opem speciali devotione confugientium. Insecta hæc omnia *eo-[illegible]* excipiebat, & sub palla protegens, benigna manu suaviter contre-[illegible], & amice blandiri, ut catellis Melitæis dominæ solent, non asper-[illegible]. Tantùm del Rio. unter dē Mantel seyn vielleicht auch die Jesuiter gesteckt.

Quare majorem fiduciam Jesuitas in Mariam, quàm in Christum collocare, diximus, contendimus, evicimus. *NB. Iesuitas majora blandimenta Mariæ, quàm Christo adscribere.*

Hoc patet exemplo, ait Mariale Bernard. Busti parte 9. serm. 2. [illegible] quod legitur in Chronicis nostris, quod quadam die S. Franci-[illegible] *[illegible] scalas, unam Rubeam,* cui Christus innixus erat, *& aliam [illegible]* in qua virgo erat. Et cum ad monita B. Francisci fratres scalā ru-[illegible] ascendere conarentur, dum ire inciperent, retrò multi cadebant [illegible] ascendere non poterant. De qua S. Franciscus flendo dolebat. Cui [illegible] sicut fratres tui ad matrem meam currant, & ad scalam albam, atq;

per eam ascendat. Tūc B. Franciscus exclamare cœpit, dicēs: currite fratres ad scalam albam & ascendite per eam. Quod facientes fratres a B. Virgine læta facie suscipiebantur, & in cœlum *cum facilitate ascendebant.* Tantum Mariale.

Cicuravit ergò Maria, ait del Rio p. IIII. unicornium, *Formidandum* illum Leonem Juda mansuefecit, cujus justa indignatio terribili rugitu æternæ damnationis incendia humano generi minitabatur, hanc illa mansuetum & pacatum reddidit.

Antequam verò B. Mariam compellent, adeundus est prius Josephus, ex Apostolica traditione Marialis p. 266. In resurrectione Christi, in qua multi resurrexerunt ex sanctis Patribus, ut habetur Matth. 27. piè creditur, quòd etiam S. Joseph. gloriosus resurrexit, & similiter cum Christo visitavit benedictam Virginem, Sponsam suam. Et hoc S. Bernardinus prædicans Paduæ affirmans clamabat, in anima & corpore est sanctus Joseph in cœlis gloriosus, & visa est crux aurea super caput ejus, & sic ego credo, quòd sit in vita æterna, in anima & corpore cum Maria, & indicibili gloria habens clarissimam aureolam Virginitatis & doctrinæ, quia prædicavit pastoribus & Magis. Item puto, quod sit apud pedes beatissimæ Virginis, honoratus ab Angelis & Sanctis omnibus, & habet magnam Jurisdictionem apud Dominum Jesum & Sponsam suam ad impetrandam gratiam suis devotis. Et ideò ô devoti Christiani, habete hunc sanctum in devotione, quia ei multum sumus omnes obligati. Qui igitur vult aliquid à Deo obtinere, accipiat beatum Ioseph. pro advocato suo *ante* Virginem benedictam, sponsam ejus, & beatissimam Virginem apud Filium suum & Dominum Iesum ante Patrem cœlestem, & omnia impetrabit.

Hanc fidem vel potius perfidiam in Papatu viguisse, testes omni exceptione majores in Lysandro adduxi. Quibus accedit Iesuita Franciscus Remondus l. 1. Epigram. de Christo & beata Virgine ejus matre.

Hinc lactor ab ubere, hinc pascor a vulnere.

Ubera me Matris, nati me vulnera pascunt,
Scilicet hac animi sunt medic[illegible]*a mei.*

Nam

Nam mihi dum lachrymas dolor elicit, ubera sugo,
Redeat ut dulci mixtus amore dolor.
At me per ... dum gaudia, vulnera lambo,
Vt me læta ... mixta ... ve ... vent.
Vulnera ... lambo, ... ubera matris
S. curæ ut varia sint mihi sorte vices.
Quis sine lacte precor, vel quis sine sanguine vivat,
Sanguine nate tuo, lacte puella tuo?
Sic lac pro ambr ... suavi pro nectare sanguis,
Et me perpetuò vulnus & uber alat.

Martinus del Rio p. 1163. Desit qui LAC eliciat, spissescet liquor, ... lagunculæ; sit lacteus qui sugat & mulgeat, novis semper rivulis implebuntur.

Hæc quanquam sunt certissima, æquè plebeculam per Mariam, ac Christum salvari; tam Iesuita est omnis homo, id est frater conficit ... & mendacii arguit. Nam Martinus del Rio in Mariano ...18. Sicut Iosua, inquit, *solus* electus, qui in terram lacte melleque ... introduceret: *sic solus Iesus Christus* in regnum cœlorum a... ... reseravit. *Ribadeneira l. 2. c. 11. p. 151. Maria est Ianua cæli.*

Mariale pag. 91. Martinus del Rio p. 490. Torcular *solus ipse cal*... *Perfidia hæc illius ævi fuerit*: absit à seculo nostro idem crimine.

At Bernardus in sermone de assumtione inquit: Ad restaurationem generis humani sufficere poterat *solus* Christus, siquidem omnis ... nostra ex ipso est: sed bonum non erat nobis hominem ... *congruum magis erat* ut adesset *nostræ redemtionis sexus uterque*, quorum corruptioni neuter defuisset.

Anathema illis, ait del Rio p. 900. qui dissidium quærunt, qui Iesum dividunt a Maria. Fuit in terris SOCIA laborum & præliorum, ... est in cœlis Socia coronæ & triumphorum.

Pag. 1103 Ipsa in Filio passa, quicquid in se Filius

Bellarminus in apologia ad Regem Angliæ p. 125. Prudentes, inquit, & bene instituti Catholici, neque Divam, neque DEAM vocant, neque ... petunt ut Filio imperet, & dominetur, neque dicunt, eam ad ... & complexum ... descendere.

Et

Ex quo firmissimè colligitur, neque Papam Leonem X. (terrarum moderatorem, pastorem omnium populorum, & controversiarum omnium judicem infallibilem) fuisse prudentem, & bene institutum Catholicum, qui DEAM expresse vocari passus sit: neque totum Papatum, ante Iesuitarum censoriam virgulam, fuisse prudentem & bene institutum.

Verè alicubi Hilarius l.7. de Trinit. p.82. Vincant ut volunt, quia se invicem vincendo, vincuntur: & Bellarminus de Matrimonio cap. 22. Contingit aliquando pertinacibus, ut quod ore negant, factis affirment.

Quanquam idem Bellarminus sui mox oblitus; Bonaventura inquit, ad similitudinem psalterii Davidis, *aliud* Psalterium ipse composuit, ex pio ad B. Virginem affectu.

Audite quæso D. Apostolum fulminantem, si vel nos, ait, aut angelus de cœlo prædicaverit vobis *aliud* Evangelium (aliud Psalterium, quo per κακοζηλίαν Iesuitæ, in manus B. Virginis commendant Spiritum suum) præter id, quod prædicavimus vobis, anathema sit. Christus in opere redemtionis & salutis *Socium* vel Sociam non admittit, suffragante Scriptura, & B. Hilario attestante in Matth. p.292. Hoc omnium hæreticorum est, ut rem manifestissimam in lucem omnium gentium constitutam videre non possint aut nolint.

Altercantur quidem interdum etiam, ait Perpinianus orat. 12. p. 343. & inter se nostri contendunt, non nego: verum ejusmodi de rebus contendunt, de quibus liberum est cuique opinari, quod velit.

Et Bellarminus de notis Ecclesiæ lib. 4. cap. 10. ait, Thomistas & Scotistas non dissentire nisi in iis rebus, quæ ad fidem non pertinent.

Liberum ergò in Papatu cuivis, sive per Christum, sive per Mariam æternam speret, aut secundum Perpiniani Grammaticam, opinetur salutem. Liberum est, gratis per solam fidem in Christum, aut ratione meriti condigni justificari.

Est hoc proprium, Theodoreto testante, eorum, qui recta via divertunt, ut huc & illuc aberrent, per viam minime tritam ingrediantur. Mutatis sententias quotidie, tanquam vestimentum, aut conditiones, sic, ut ne cuniculi sæpius pariant novos catulos, quam vos nova commenta, novas opiniones. Quamvis enim multiplicia sint in Papatu aquarum divortia, omnia tamen ex uno fonte manarunt opiniones [illegible]

Septem capita habet bestia Romana, & unam caudam, quia non est consentiens doctrina.

Nigra subest udo Jesuitis lingua palato.

Hieronymus Osorius Episcopus Algarbiensis de Sapientia l. 3. pag. 195. verè docet è Scriptura: Christum esse mediatorem nostrum, non humanæ tantùm, sed etiam divinæ naturæ respectu.

Quin etiam, inquit, ut Dei Filius ea ratione, qua jussa Patris exequitur, & fuit antiquæ Legis lator, atque ut Paulus ait, se medium inter Deum & homines interposuit, ut homines in Dei studium incitaret, & Deum hominibus conciliaret, per illum enim Pater, ut Paulus in epistola, quam scripsit ad Ephesios, ait, ab æterno tempore omnia sibi reconciliare constituit, non incommodè pro nobis orare dicitur.

Jesuitæ Christum mediatorem esse nostrum tantum secundum humanam naturam credunt.

Quare in doctrina Jesuitæ Priscillianistis sunt similes, qui teste Augustino, Catholicam veritatem non quidem credunt, sed tamen loquuntur, ut nostri esse credantur. Loquantur ergò veritatem suam in ore suo, non in corde suo.

Denique *potestne Papa fieri hereticus*? Hîc Jesuita inficiando & mentiendo est omnis homo.

Georgius Scherer Tomo 2. Operum, concione 9. de Papa fol. 64. Dieser Römische Stul hat und führt das Regiment über alle Kirchen auff dem gantzen Erdboden/theils um andern Ursach willen / theils darum daß dieser Stul nie nach Ketzereyen gestuncken hat/es ist auch keiner in diesem Stul gesessen/der sich widerwertiger Lehr hette theilhafftig gemacht/und nicht viel mehr wider die Gnad/so dem Apostolischen Stul dißfals verliehen worden/ rein und unverzuckt verwahret.

Martino del Rio p. 1056. Columna veritatis Ecclesia Romana.

Fol. 159. Allein die Römische Kirch und Succession deß Haupts-Apostel S. Petri ist bißher wunderbarlich erhalten / und von allem ketzerischen Geschmeiß bewahret worden.

Dedit sedi huic, ait Thomas Bozius, divinissimum privilegium, licet enim Pontifex ipse esse malus possit, fari, scribere & efficere flagitiosa & falsa: nunquam tamen aut potuit aut poterit ille universali lege, qua cunctos Christianos obliget, sancire aliquid contrarium veritati æternæ immutabilium rerum.

De imperio virtutis cap. 10.

Ad eundem sensum & consensum loquitur etiam Sadoletus Cardinalis: *P. 759.*

p.759. dinalis : Nunquam pontifex Maximus impiè ſenſit,ut prava ſtatuiſſe intelligatur.

Joh.Mariana l.3 c.2.p.225. A multis ſeculis vix quiſquam Pontificum Romanorum reperitur *e cathedra docuiſſe.*

S.Brigita lib.7.c.8.beatæ Virginis judicium divinitus inſpiratum hiſce verbis reliquit. Vera,inquit, & Catholica fides eſt quòd Papa, qui eſt ſine hæreſi, quantumcunque aliis peccatis ſit commaculatus, nunquam tamen eſt ita malus ex illis peccatis,& ex aliis ſuis malis operibus,quin ſemper ſit in eo plena autoritas, & perfecta poteſtas ligandi & ſolvendi animas : quam autoritatem ipſe apud Petrum habuit, & aſſumpſit à Deo, *quia multi ſummi Pontifices* fuerunt ante Iohannem Papam, *qui ſunt in Inferno :* nihilominus tamen ipſorum juſta & rationabilia judicia, quæ in mundo ſtabilia & approbata ſunt apud Deum.

D. Arnoldus Albertinus Epiſcopus Pactenſis quæſt. 30. §. 24. ait : Papæ multi hæretici fuerunt, non tanquam Papæ, ſed tanquam homines.

Ribadeneira in Ionam p.349 Non eſt cordati hominis, temere quidpiam dicere.

Ariſtarchus verò Bellarminus in reſponſione ad librum inſcriptum, triplici nodo triplex cuneus pag.87.aſſerit. Piè credi, Pontificem, etiam ut perſonam particularem, hæreticum eſſe non poſſe.

Μέγα λίαν αἴτημα. nimis magnum eſt poſtulatum. Atqui nulla eſt centuria,nulla,inquam,eſt à Chriſti aſcenſione centuria,in qua non ad minimum unus,vel interdum etiam plures Papæ hæreſin capitalem foventes,vixerint. Jactent,ut lubet,Jeſuitæ caput,vertant, gyrent, rotentque ſe omnem in partem,ut volent,nunquam veritatem extorquebunt.

Ario viam ſtravit Clemens I. Hieronymus adverſus Ruffinum l.2. p.100. Filium Dei creatum de nullis extantibus.

Ariani fuerunt Liberius & Gregorius VII. Benno Cardinalis in vita Gregorii.

Calvinianus fuit Gregorius I.ſtatuit enim pios non poſſe amittere Spiritum S. in Ezechielem homil.5.& in Matth.c.13.homil.11.

Sacramentarius Gregorius VII. in cœna non eſſe verum Chriſti corpus,niſi ut in ſigno,& figura myſteriove. Abbas Urſpergenſis ad annum Chriſti 1090.

Mono-

Monotheleta, Honorius, ex testimonio trium Conciliorum generalium, *Constantinopolitani VI.* Act.12.& 13. *Niceni II.* in epistola Synodica, & *Constantinopol.VIII.* can.7. & trium Pontificum Agathonis, Leonis II. & Adriani.

Nestorianus, Anastasius, Platina & Gratianus. Dist.19.

Spiritum S. à solo Patre procedere statuerunt.	I. Silvester, Hieremias Patriarcha Constantinopol. in actis p.217. II. Damasus I. ibid. p.218. III. Agatho in 2. resp. Theol. Wirtēb. p.218 IV. Johannes IX p.213.

Seminovatianus, Innocentius I. Epist. 2. ad Vict.

Simoniacam fovit hæresin Gregorius VII.

Nauclerus volum 2. gener. 36.

Resurrectionem mortuorum negavit Johannes XXIII.

Concil. Constantiens. sess.11.

Imò multi Pontifices sibi mutuò *non tantùm in vita & moribus, sed in doctrina etiam adversati sunt.*

Eutychianus & Cœlestinus III. statuerunt, Conjugia vera propter hæresin posse dissolvi: Innocentius cum Concilio Tridentino adversam tulit sententiam, propter hæresin non posse dissolvi matrimonium.

Pius IV. sensit, ob scortationem non posse dissolvi matrimonium. Zacharias I. verò cum Conciliis & Patribus veriorem tulit sententiam.

Silvester cum Concilio Elibertino putavit, Magistratum esse sanguinariam functionem. Innocentius autem verbi divini ductū secutus est.

Alexander II. existimavit, ad electionem Papæ requiri consensum Imperatoris: Gregorius VII. non requiri decrevit.

Martinus I. denegavit veniam, post ordinationem delinquentibus: Callistus autem hos vocat hæreticos, qui dicunt, sacerdotes post crimen admissum & pœnitentiam ad pristinos honores redire non posse.

Argumentum reatus est, scribit Salvianus epist.3. innocentiam jactare post culpam.

Audiamus vel unius Seren. *Venetæ* Reipub. (quæ imediatè à Deo, non ab humano aliquo principe traditum sibi imperiū accepit) testimoniū, in Interd. prop.12. *Questo è certo*, che il Pōtefice può fallare nelli giudicii particolari, etiam dio havēdo usato ogni diligenza, & anco con buona intentione:

Mentitum vestrorum libro literis indelebilibus inscribus.

tione; & *molti de fatto hanno errato* in questo, & le historie ne sono piene.

Et hoc etiam certum est, quòd Pontifex in judiciis particularibus possit errare, licet omnem diligentiam adhibeat, bonamque habeat intentionem, siquidem *multi in hoc etiam facto erraverunt*, quòd Historiæ abundè testantur.

Et: Massimè considerato, che il sommo Pontefice è huomo, al quale non conviene la impeccabilità. Id est, maximè considerato, summum Pontificem, Hominem esse, cujus affectio non est ἀναμάρτητον esse, aut labi & peccare non posse.

Concludimus cum Bellarmino, de Sacramentis in genere l.2.c.23. Qui in uno articulo hæreticus est, fide simpliciter caret: imò hæreticus manifestus non est Christianus, de Ecclesia militante l.3.c.10. & de Romano Pontifice l.2.c.30.

Atqui plurimi Pontifices hæretici fuerunt. Ergò plurimi Pontifices fide simpliciter caruerunt, & non fuerunt Christiani, & per consequens, ex revelatione Brigitæ canonizatæ sunt in inferno.

Sed hac de re satis: quia verum in Papam dicere, nihil aliud est, quàm fieri perjurum, siquidem verum illud ab Episcopo (quo solenni juramento Papæ consuevit obstringi) dicitur, ut in paralipomenis Ursbergensis Pius II. adversus Dietherum Archiepiscopum immoderatissimè disceptat.

Concilium generale VIII. Can.21.p.400. Non oportet audacter sententiam dicere contra summos seniores Romæ Pontifices.

Tantum religio potuit suadere malorum.

In moribus desnitam esse omnem hominem, id est mentiri, aliud ore loqui, aliud corde statuere, res est adeò manifesta, ut sancta scilicet hypocrisis Dominici, publicè defendatur; aliquando licet uti æquivocatione, scribit Toletus, & decipere audientem.

Pulchra Laverna, da mihi fallere.

Qui sic verò? anne Deus concessit & toleravit? Plato, inquit Perpinianus p.405. Prorsus ἀψευδὴς, id est, mendacii expers esse numen divinum, animo simplex & verax, tum verbis tum factis, neque ipsum mutari, neque alios fallere, neque visis objectis, neque in somnis, neque vigilanter. Hæc ille de natura divina, magnificè, ut mihi videtur, atque præclarè. Nos autem monstrum immane, totum ex fraudibus mendaciisque conflatum atque concretum, ex Deo natum esse, affirmare non pudebit?

Omnis

Omnia enim stolidi magis admirantur amantque [Lucret. lib. 1.]
Inversis quæ sub verbis latitantia cernunt.

ἀποφάτης in omni re impostor est; omniaq; mentitur. Vera redit facies, dissimulata perit. *Sed vobis facile est verba & componere fraudes,*
Hoc unũ didicit Lojola semper opus.

Qui aliud sentit, & aliud loquitur, quid aliud appellandus est quàm deceptor bilingvis, malus & propterea stultus. Qui sophisticè loquitur odibilis est, in omni re defraudabitur, Eccles. 37. [Lact. de ira cap.]

Δόλιοι εἰσὶ καὶ ἕτοιμοι πρὸς πάντα μεταβάλλεσθαι καὶ μετασχηματίζεσθαι. Callidi & astuti artificio quodam utuntur, inclusam perniciosam corruptelam exquisitorũ verborum velamine contegunt. Non prius venenatum virus infundunt, quam simplices & innocentes sub prætextu nominis Christianis raptos atque irretitos involvant, ne soli pereant, sed participes horrendi criminis sui reos faciant. Pius. V. in Catechismo Tridentino gravissimè eos objurgat qui æquivocationibus & mendacijs student, sed fortassis peculiare à Pontificibus Jesuitæ acceperunt privilegium? Si nullum acceperunt, cur Diabolum, si acceperunt, cur non Christum imitantur? Incomparabiliter enim pulchrior est veritas Lutheranorum, quam mendacium Jesuitarum. Ex quo colligitur, inquit Augustinus, contra mendacium c. 3. p. 33. perniciosius, aut ut mitius loquar, periculosius mentiri Catholicos, *ut hæreticos capiant*, quàm mentiuntur hæretici, ut Catholicos lateant. [August. de civitate Dei l. 4. cap. 27. pag. 75.]

Sanctam scilicet *æquivocationem* Dominici (in quo Adam non peccavit M. Reinaldo) & Jesuiticam Sodales à Scævola didicerunt, qui expedire existimavit falli in religione civitates. [Agellius l. 16. c. 15.]

Theophrastus Philosophorum peritissimus refert; omnes in Paphlagonia perdîces bina corda habere, & Theopompus in Bisaltia lepores bina pecora, fortassis & Jesuitæ bina corda habent, unum pro Catholicis, verum; alterum pro hæreticis, quos immeritò ita appellant, ipsi ἀμφιλεκτικὸς æquivocum & falsum. In Loiolæ corpore, vena, quæ porta dicitur, Reinaldus Columbus, qui corpus ejus secuit, tres lapillos (non tria corda) reperisse se, scriptis prodidit.

Similis ergò Jesuita Cynocephalo, qui ex genere simiarum est, animal malignum, tetricum, iracundum, cujus augetur feritas & morositas Luna decrescente, minuitur eâdem crescente; serenatur autem animus, & mirè exultat, quando Luna pleno lumine collucet.

dissimiles, qui pro se, & Petro solvit staterem, duo didrachma, 40. cruciferos.

Bellarminus de Conciliis l.2.c.17. inquit: si eligatur malus Pontifex non est remedium ullum, non enim habet superiorem, à quo deponi possit: at multi viri prudentes & graves eruditione maxima Pontifices Romanos Ecclesiæ universali subijciunt teste Mariana lib. 1. cap. 8. pag. 74.

Martinus del Rio p.893. Nobis tam continua est obediendi necessitas, ut nec edere, nec bibere, nec stare, nec sedere, nec ambulare, nec loqui, nec tacere, nec vigilare, nec dormire, nec ipsum penè spiritum sine obedientia ducere concedatur.

V. Quinto, *ne occidamus* injungitur. Hoc præcepto Jesuita est omnis homo, imò ter homo. Quid enim usitatius, quàm Reges, Principes aliosque Pontificiæ religionis addictos ad cædem hortari, ad internecionem Lutheranorum exstimulare?

Gaspar Barcæus l.2. c.22. p.254. Nihil cunctandum ratus candens antequam tepesceret ferrum, cudendum judicavit.

Lib.3.c.19.p.407. Spiritus S. motus non patiuntur moras, quibus consentiendo errari omnino non potest.

Negant Jesuitę & quidem constanter, nulli subdito licere vitæ Regis aut Principis insidiari. Hanc opinionem saltem privatam *Johannis Mariana* fuisse, vociferantur. Atqui si opinio particularis duntaxat & privata fuit, cur magister provincialis Petrus de Onna in censura non significavit ne lectorimpingeret? Cur visitator Stephanus Hoieda, Madriti, exertè scripsit hosce Marianæ libros prius approbatos fuisse à viris doctis & gravibus, ex eodem vestro Ordine? Si vestri Jesuitæ hoc truculentum scriptum approbarunt, utique non fuit opinio duntaxat privata, sed publica. Illud est. Hoc ergò. Deinde asserit Provincialis: Qui sic ad præscriptam in co formam actiones & Consilia retulerint (ut *Regicidæ* Jacobus Clemens & Franciscus Ravillart, scelera & monstra, in Purgatoriũ infernale translata actiones & Consilia, proh dolor! retulerunt) næ magnum atque incredibile operę pretiũ existat. Præterea si privata tantũ Marianæ fuit opinio, quæritur non imeritò, an eã papa approbaverit, an reprobaverit? Sed non reprobavit, neq; per se, neq; per alios. Ergò approbavit, & quidẽ per Provincialem & Visitatorem, Hispanos: sunt enim Jesuitæ oculi mentis Papæ

Vafram gestant sub pectore vulpẽ.

Sixtus. V. fuit ὁμόψηφος

Papæ. Quod Papa statuit, Jesuitæ approbant, mirè hic conveniunt, λόγοι· ἴσοι, ἐν διάθετος & λόγος ἴσοι προφορικὸς, & amicè conspirant. Neq; verisimile est Papam æquivocationibus Jesuitas fallere, aut Jesuitas mentem Idoli sui non dextrè percipere.

Si fas cadendo cœlestia scandere cuique est,
Jesuvitis cæli maxima porta patet.

Esto tamen, Jesuitas Pontificis mentem in cædendis Regibus non rectè percepisse, facilimè tamen elabi possunt. Perpinianus enim in cœlū suum receptus, ipsos docuerat, de ejusmodi rebus esse apud Pontificios contentionem, de quibus *liberum* cuiq; sit *opinari* quod velit. Quare Regem dejicere, morte plectere, rebus exigentibus, liberum est opinari in Hispania, Provinciali & visitatore Papæ mentem interpretantibus: amovere quacunq; ratione, ferro aut veneno perimere, non est liberum opinari in Germania, Gallia & Anglia. Ita Jesuita est ad utrumq; para-
ὁ εἷς τῶν ἀ- tus, τρικέφαλος gigas: te amplus Geryo & centimanus Gyas, imò omnis
γίων λέγει: homo. Homo enim est ab ὁμοῦ, simul. Quocirca omnes Jesuitæ conspi-
πάντες λί- rant, unum sunt, unum sentiunt, quamvis non semper unum & idem lo-
γχοι, αἱ quantur, neq; etiam opus est. Sed *mentiri* liberum est, ut incauti Luthe-
Legatio ad rani capiantur, atq; feræ tigres nunquam posuere furorem.

Armenios. Hæc ipsissima est Priscillianistarum hæresis, qui propter occul-
Augus. tandas contaminationes & turpitudines suas, habebant in suis dogma-
de Hæresib. tibus & hæc verba: jura, perjura, secretum prodere noli. Vivunt tales
p.29. sanguisugæ, inquit B. Augustinus epist. 68. p. 326. ut latrones, moriuntur ut circumcelliones, honorantur martyres. Omnia transformant sese in miracula rerum.

Videte mihi Spiritum Jesuitarum, quàm similis sit spiritui Jesu? Nimirum quàm similis silex pani, quàm similis scorpio pisci, quàm similes tenebræ luci, quàm similes vespertilio lusciniæ, quàm similis vipera turturi vel columbæ.

Sleidanus lib. 6. ad annum Christi 1527. Cæsaris Legatus *Haunartus*, qui tunc per Germaniam iterat, dicebat apertè, *non esse fidem servandam hæreticis*, Constantiensis, opinor, Concilii vestigia secutus, ut quidem in scripto quodam Saxoniæ Dux postea commemorabat.

Noti sunt versus, quos transfuga quidam recoxit anno 1562. in Comitiis Francofurtensibus, & laudatissimum Imperatorem *Ferdinandum I.* ad Lutheranos delendos & extirpandos extimulavit.

Pro-

Promissis standum, te, Cæsar, factio turpis
Deq; gradu turbat, Pontificemq; pium.
Effice ne vitium crescat, vivatq; tegendo,
Papa cupit medicas nunc adhibere manus.
Principibus feudum consumas, spemq; gregemq;
Evacues loculos urbibus, arte pia.
Bella volunt, sumtusq; negant conferre malorum
Turcarum in cædem pestiferæq; luis.
Non servanda fides, si vel promiseris olim
Hæreticis, Cæsar, *Marte perire volunt.*

Ego unicum tantùm distichon, τῷ καιρῷ δουλεύων, tempori inservi-endo apponam.

Num cuncta hæc miseris veniunt, autore Suita,
Æquivoco insontes nomine tollit? ita.

VI. *Præcepto* adulterium, omnisq; carnis immundities prohibetur, ut quivis vas suum possideat cum sanctificatione & honore, non cum affectu concupiscentiæ, quemadmodum gentes.

Hic Jesuita est ne omnis homo? Monachi olim voverunt in mensa obedientiam, in balneis paupertatem, in altari castitatem, & Clerici quōdam distincti fuerunt, ut quidam fuerint casti & cauti simul (quorum numerus perexiguus fuit) alii cauti quidem, sed non casti; denique quidam neq; cauti, neq; casti. De singulis libet pauca delibare.

Fremat impietas, ringatur malitia, rumpatur invidia Antidicomarianitarum.

Qui neq; cauti neq; casti fuerunt illi in continuis vixerunt scortationibus & adulterijs, de quibus Præceptorium Domini Gottschalci Holleri, Ordinis Eremitarum S. Augustini, in explicatione sexti Præcepti ita differit. Sacerdotes habent equos pingues ac faleratos ad equitandum. Habent mulieres juvenculas ad luxuriandum, & si non sufficit eis una, omni nocte unam recentem habent, mediatrices suas. Habent Vicarios suos in beneficiis eorum, & si nolunt visitare chorum in propria persona, habent vicarios suos, in omnibus habent vicarios, dempto in uno, quia non habent vicarios in tormentis infernalibus. Audivi de quodam ditissimo Prælato Hildensheimensis Ecclesię, qui jacuit in agone, & circumsteterunt eum plures sui vicarii, qui dixit eis, vos vicarii mei fuistis: jam uni vestrum vellem dare decem millia florenorum, si aliquis

vellet pro me ire ad Diabolum & esse apud illum vicarius meus. Sed talem vicarium habere non potuit. Ergo desperatus dixit: veniat Diabolus, quicunque vult, & portet me secum in regnum suum, & mox jugulatus est. Hactenus Gottschalcus.

Heu quam nimis est verum, ait Martinus del Rio p.602. Verum vetus illud, bonis Ecclesiasticis nihil esse melius, malis nihil improbius! Dulcissimum vinum, cum degenerat, fit acerbissimum acetum.

Maria Dettelbacensis cap.16.p.38. morbū Gallicum curat.

Arrigite aures Pamphili. Cum Presbyteris, habentibus plures concubinas, Episcopus potest dispensare, ut suum officium exequantur.

NB. Plures concubinas habens, non incurrit irregularitatem. Extra. de bigamis. Quia circa, in glossa.

Hoc pacto Jesuita cupit nullus homo videri Conjugium enim Lutheri, Sacerdotum & Episcoporum (quod tamen neque à Christo neque ab Apostolo Paulo interdictum, quia à dæmone introductus & fictus cœlibatus 1. Tim. 4.) Jesuita Martinus del Rio vocat innuptias nuptias, incestam castimoniam & merum sacrilegium. Hinc fit ut à Jesuita non modò Clerici in conjugio viventes pro cautis aut castis habeantur, sed

NB. etiam S. Brigita de Matrimonio in genere dicat l.1.c.26. *Cum conjuges veniunt ad lectum, tunc statim discedit ab eis Spiritus meus*, & appropinquat Spiritus immundus.

Johannes 12. (cujus petulcam libidinem annotavit Luitprandus Ticinensis l.6.c.6.&7.) vixit intemperantissimus, ac greges concubinarum aluit. Ea propter neque castus, neque cautus fuit. Et quia Jesuita adeo injuriosus est in matrimonium D. Lutheri, lubet ex eo quærere: anne cœlibatus sit de essentia sacerdotij, an verò illius tantum accidens, & quidem separabile?

Si prius asseret, totam S. Scripturam V. T. in quo sacerdotes erant conjugati; totam antiquitatis memoriam mendacij arguit, cum pleriq; Apostolorum in matrimonio vixerint, & Episcopi Græcæ Ecclesiæ non pauci mariti fuerint? Quid? Quod Cœlestinus III. Constantiam Monacham, Rege Rogerio natam, *occultè* Monasterio Panormitano eduxit, & Henrico VI. dispensatione Apostolica in matrimonium collocavit? Quapropter cælibatus sacerdotij tantùm est accidens idque separabile. Si enim de essentia fuisset, Papa hac in re despensare, Deique verbum tollere non potuisset. Cum neque D. Petrus uspiam hujusce modi dispensationem admisisse legatur. Aut si Papa absolutam planè dispensandi

Carranza pag. 419. b. Albertinus Quæst. 21. §. 40. fol. 71

habet

habet autoritatem, cur occultè Constantiam Monialem Monasterio eduxit, cur non apertè?

Ita refert Genebrardus in Chronologia p. 154. Bizetislaum Bohemiæ XVIII. Ducem, ex matrimonio cum Jutha, Othonis Rufi filiam ex Ratisbonensi Monasterio an. 1050. *raptam* in uxorem duxisse, eas nuptias confirmante pòstea Imperatore. Silvius Hist. Bohe. cap. 19.

NB. Papæ dispensationis nulla fit mentio.

Bellarminus de Monachis l. 2. c. 30. Virgines, quæ post consecrationem nupserint, non tam adulteræ sunt, quàm incestæ.

Quòd si D. Lutherus nobilissimam Catharinam à Born puram suam costam non tam dispensatione Dei & Apostolica D. Pauli, quàm Pontificia & Papali, in uxorem duxisset, nulla ea de re mota unquam fuisset controversia.

Ex quo luce meridiana clarius apparet, in hujusmodi dispensationibus magis Papæ, quàm Deo parere. Fuerunt itaque Henricus VI. Remigius Monachus & sacerdos (qui accepit uxorem, ex qua suscepit filiam Petronellam, quæ postea in regno Aragonum) Lutherus Monachus & sacerdos, cauti & casti, quod apertè Juris consulti testantur, Johan. Andr. in C. semel de reg juris l. 6. in mercurialibus, Petrus de Ancha. in Con. 240. Col. 2. incipienti parum dubitationis. Baldus in lib. si tibi filius ff. de adoptio. Joannes de Imo. in cl. 1. col. fi. versi. sed quærit de Consang. & affi. Inno. & Abbas cap. cum ad Monasterium col. fi. de statu Monacho. Petrus de Ancha. in repet. cap. 1. col. 5. versiculo, ulterius quæro, de Constitution. latè scribit Jaso in lib. si C. de transactio.

Albertus Augustinus Episcopus Viennensis *Ioannam Vlrici Comitis* von Fürt *filiam* duxit in uxorem. Bruschius in Patavia lib. 2. pag. 226. & 227.

Qui per se verò neque cauti neque casti sunt, hi dispensatione papali cauti & casti fieri possunt.

Imò Cæsarius dist. 2. cap. 24. aliam viam Clericis ostendit. In civitate quadam Angliæ, puella quædam habitavit Judæi cujusdam filia & secundum genus suum satis speciosa, hanc juvenis quidam Clericus, Episcopi ejusdem civitatis cognatus & Ecclesiæ majoris Canonicus, ut vidit, concupivit, & verbis amatorijs ad consensum suæ libidinis cum multo labore inclinavit. Ad ejus amplexus dum aspiraret, & nimijs incendijs æstuans quotidie ad commixtionē sollicitaret, respondit illa: Patri meo multum sum dilecta, quia tantum custodit me, ut neq; ego ad te,

neq; tu possis venire ad me, nisi in nocte sextæ feriæ quæ Pascha vestrũ præcedit. Tunc enim Judæi laborare dicuntur quadam infirmitate, quæ fluxus sanguinis dicitur: circa quam occupati alijs tunc minus intendere possunt. Juvenis hæc audiens, & ob amoris nimietatem penetratione carens, oblitus Christianæ religionis, immemor Dominicæ passionis, nocte eadem ad virginem venit, usq; ad matutinum cum illa dormivit. Judæus verò Pater puellæ ante lucem cum lumine cubiculum intrans, venit ad lectum filiæ, volens videre, quomodo jaceret, vel si fortè operiri necesse haberet, vidensq; ad latus ejus jam dictum juvenem cubantem, expavit & infremuit, utrumq; occidere cogitans: cognoscens tamen, quòd esset cognatus Episcopi, timore illius manum cohibuit, & cum multa ira exclamavit. Quid facis hîc, O male Christiane! Ubi est fides tua? Ubi est religio tua? Traditus es justo Dei judicio in manus meas. Si non timerem Dominum meum Episcopum, modo occiderem te. Ille timens & veniam postulans cum maxima confutatione ejectus est: die eadem cum Episcopus solenne officium ad nonam esset celebraturus, Juvenis idem, utpote hebdomadarius Epistolam lecturus, timuit cum tam immunda conscientia ad sacrum mysterium accedere, & timuit propter notam alteri vicem, die tali committere, timuit tam turpe peccatum tam recenter per confessionem alicui aperire. Et cum victus erubescentia sacris vestibus indutus coram Episcopo staret in loco suo, supra dictus Judæus, multitudine Judæorum stipatus, cum magno strepitu intravit Ecclesiam, Episcopo de cognato suo facere volens querimoniam. Quem ut juvenis vidit & benè intelligeret, ad quid venisset, cæpit timere, pallere, tremere & dicere Deo in corde suo: Domine Deus libera me in hac hora; ego tibi promitto, quod de cætero te non offendam:, imò de hoc peccato tibi satisfaciam. Creator piissimus, qui odit culpam, & diligit naturam, mox ut hominem contritum vidit, & confusionem, quam timuit, in caput infidelium convertit. Miranti Episcopo quem quærerent Judæi in Ecclesia, maximè tali die, quando Christiani repræsentant Domini sui passionem, annuit ut starent. Illis amplius se ejus præsentiæ ingerentibus, statim ut ora ad Clerici accusationem aperuerunt, privati suis vocibus, omnes obmutuerunt. Videns Episcopus Judæorum contra se hiantia ora & nulla verba ex eis resonantia, putans, quòd ad hoc venissent, ut divinis mysterijs illuderent, cum indignatione omnes de atrio Ecclesiæ expelli fecit & præcepit. Clericus verò divinam in se exper-

pertus clementiam, statim completo officio accessit ad Pontificem, confessus est culpam, suscepit pœnitentiam. Episcopus Dei misericordiam admirans & glorificans, tum pro magnitudine miraculi, tum pro pœnitentia cogitanti, idem suasit ac persuasit, ut puellam à se defloratam, per baptismi gratiam renovatam, legitimè duceret, malens illum sicut vir pius & justus Ecclesiasticis carere beneficiis, quàm illam multis expositam periculis in paternis manere delictis. Clericus non ingratus divini beneficii satisfacere cupiens Deo pro peccato commisso, conversus est postea in ordine nostro, similiter & ejus instinctu puella. Hæc mihi sæpius recitavit quidam religiosus Abbas Ordinis nostri. Ecce vides, quantum bona operata sit in hoc homine contritio, lapsum erexit, Judæos elingues fecit, puellam infidelem ad fidem provexit.

Martinus del Rio pag. 584. Licet peccatores Christiani, Catholici tamen sumus, & Deo laus, avitam canamq; fidem semper tenuimus, tenemus, tenebimusque cum Deo."

De nativitate Mariæ, p. 151. b.

EIn Abbtissin spricht die Lombardische Historia / legt allen ihren Fleiß darauff wie sie deß Ordens-Zucht möchte gehaben. Doch verhenget Gott vber sie / daß sie eines Kinds schwanger ward / dennoch wolt sie von ihrer Gewonheit nit ablassen: vnd hielt ihr gute Samlung in geistlicher Ordnung vnd Zucht / mit grossem Ernst vnd versaget ihn vnzimlichen Vrlaub. Darumb waren ihr die Frawen feynd / vnd da sie innen wurden / daß sie ein Kind trug / da wurden sie fro / daß sie ihr etwas schandliches auffzuheben hatten / vnd entbotten es dem Bischoff. Da die Abtissin das innen ward / da gieng sie alßbald in die Capellen mit grossem Hertzenleid / vnd betet mit grosser Andacht vnd fiel nieder auf die Erden / vnd bat vnser liebe Frawen / daß sie ihr auß ihrer Noth hülff / vnd entschlieff in dem Leid. Da erschein ihr vnser lieben Fraw mit zweien Engeln / vnd sprach gütlich zu ihr: ich hab dein Gebet erhöret / vnd hab dir von meinem Kind erworben alles das du begehrest / vnnd sprach zu den Engeln / daß sie die Abbtissin erledigten von dem Kind das thäten sie. Darnach sprach vnser liebe Fraw zu den Engeln daß sie die das Kind einem Einsidel brächten / der sol es 7. Jahr durch ihren Willen ziehen / das geschach also. Da nun die Abtissin erwacht / da empfand sie wol / daß sie von dem Kind erlediget was / da wurd sie gar außdermassen fro / vnd dancket vnserm HErren mit Andacht

vnd vnser lieben Frawen/seiner würdigen Mutter. Dieweil kam der Bischoff in das Kloster/als jhm die Frawen entbotten hatten / vnd er hielt ein Capitel vnd straffet die Abbtissin gar sehr vnd trib sie auß dem Capitel/vnd sendet da 2. Pfaffen zu jhr / daß sie erfuhren ob dem also were/da funden sie solches Ding nit jhr/das sagten sie dem Bischoff/das wolte er nu glauben/vnd gieng selber zu jhr vnd fand die Warheit. Da fiel er jhr zu Füssen vnd bat sie durch Gott / daß sie jhm vergäb/deß er sie gestraffet hatte/vnd straffet alle die Frawen / die das von ihr gesagt hatten. Da die Abbtissin das sahe, da ward jhr gar leid/vnd fiel für den Bischoff/vnd beichtet alle jhre Sünd / vnd sagt jhm dann/ wie vnser liebe Fraw geholffen hette/das nahm der Bischoff groß Wunder/vnd sandte 2. Pfaffen zu dem Einsidel/daß sie jhn fragten von dem Kind/das jhm die Engel von vnser lieben Frawen bracht hetten. Da sagt der Einsidel die Warheit recht/als die Abbtissin. Da nam der Bischoff das Kind in seinen Hof/vnd ließ zur Schulen gehn / vnd zog es mit Fleiß auff geistliche Zucht/vnd nach deß Bischoffs Todt/ward er erwehlt zum Bischoff an seine statt daselbst.

Abbatissa hæc in se neque casta neque cauta fuit, facta tamen est miraculosa B. Virginis cura, & Angelorum obstetricantium munere & *casta & cauta*, & castum successorem Episcopus castus reliquit.

Histor. Lombard. de Nativitate Mariæ pag. 150.

EInsmals was eine schöne Nunn in einem Kloster / die hieß Beatrix/und was Cüsterin / die gewan groß Anfechtung von Vnkeuschheit. Da gieng sie an einer Nacht zu unser lieben Frawen Altar/dann sie hett unser liebe Fraw gar lieb/und hett jhr offt gedient/ und sprach/mein allerliebste Fraw Maria/ich hab dir offt gedienet/so ich allerbast kont und mocht. Nun nimm hin die Schlüssel/ dann ich mag das Leiden nicht länger gehaben/ und leget die Schlüssel auff den Altar / und gieng hin mit einem bösen Mann : Da der seinen Willen mit jhr vollbracht hatte / da schlug er sie von jhm / da fiel sie in Verzweiflung / und erwag sich aller Ehren / und gieng in das gemein Hauß / vnnd was fünffzehen Jahr darin-

nen

nen. Darnach gewan sie groß Rew über jhre Sünd/und kam zu dem Kloster an die Pforten/ darinnen sie Custerin gewesen war/ und sprach zu der Pförtnerin/hastu nit ein Fraw gekant/die hieß Beatrix/und was etwan Custerin in dem Kloster? Da sprach sie/ ja / ich kenne sie gar wol/ dann sie ist gar ein fromme Fraw und sie ist gar andächtig/und sie hat sich allweg wol gehalten. Da sie das hört/ da wolt sie wider hin seyn gangen. Da kam unser liebe Fraw zu jhr/und sprach: Kehre wider und geh in dein Kloster und büß deine Sünd/ und wiß/ daß ich die fünffzehen Jahr Custerin bin gewesen/für dich/ und niemands weiß/ daß du aussen bist gewesen. Da gieng sie wider in jhr Kloster und büsset jhre Sünd und sagt den Frawen alles das jhr widerfahren war.

Neque hæc monialis casta aut cauta fuit; cauta tamen Mariæ officio facta est.

De S. Mariæ potestate.

MArtinus del Rio in opere Mariano pag. 928. Immensa liberalitas est Deiparæ in totum genus humanum.

P. 981. Maria Medica & alexicata.

P. 1155. Cui auxilium ritè postulanti Maria defuit? quem fidentem salutis vel opis indigum destituit?

P. 1083. Mater munditiæ & sanctitatis ex lege non abnuit purgari? Nos putidæ scelerum sentinæ, sordium plenæ cloacæ, immunda Augiæ stabula everri & mundari recusamus?

P. 1104. Malè tuta castitas, quam non munit humilitas.

P. 932. *Maria vult* prodesse, quantum *potest*, *& potest*, quantum egemus.

P. 933. O florum florem! Quid odore tuo suavius, quid suavitate tua candidius? Quid tuo candore formosius? Quid formositate tua salubrius? Quid salute tua parabilius?

P. 842. Quid illam *(Mariam) posse* putatis? Imò quid illam putatis *non posse?* Ut mater Filio posset imperare: sed mavult ut Sponsa dilectissima, ut soror charissima, ut filia dulcissima *quidvis impetrare.*

P. 935 Vocat Mariam veram & germanam *Panaceam*, divino munere datam hominibus, omnium morborum animi medicinam.

Pag.

Pag.974. Quicquid ex bono affectu promitur, id Maria satis esse ducit.

P.815. Maria est quasi stella, cœlitus huic pelago vitæ prælucens, & naufragia prohibens.

Pag.863. Maria est vita viventium, quos arcet à morte, & mors mortuorum, quos *ab orco ad vitam reducit.*

2. Cauti, sed non casti. *Dist. 81.* *Maximianus in glossa.* *Extra. de consang. & affin.*

Sequitur alterum genus sacerdotum, qui cauti quidem fuerunt, sed non casti, & hoc Jus Papale à tanto non à toto excusare videtur. Pro simplici enim fornicatione Clericum deponi non debere, quia pauci sine illo vitio inveniantur: item fornicationis causa neminem hodie deponendum esse, quia *corpora hodie sint fragiliora*. Et, si Clericus amplectatur mulierem, (Laicus) interpretabitur, quòd causa benedicendi eam faciat 11.quæst.11.absit, in glossa.

Non debet Abb. Dist. 82. Presbyter. in glossa. Bruschius de Monast. Germania p.35.b. Ingolstad.1551 cum diplomate Ferdinandi Regis.

Hoc quondam melius quàm Jesuitæ, perpendens *Norbertus*, autor Ordinis Præmonstratensis, habuit peculiare, ut, ubi esset Monachorum Collegium, ibi puellarum etiam non tantum non procul abesset, sed contigua etiam esset habitatio. Ne deesset Monachis costa quam ademptam primo humani generis parenti, & postea cum multo lucro redditam eidem sciebant.

Ad classem hanc meritò *S. Clara* refertur, de qua Antoninus Tit. 24. c.6.§.3. Cum semel Papa Gregorius IX prohibuisset, ne aliquis frater ad monasterium Dominarum sine licentia pergeret, dolens pia mater cibum sanæ doctrinæ rariùs habituras sorores, cum gemitu dixit: Omnes de cætero nobis auferat fratres, postquam vitalis nutrimenti nobis abstulit presbyteros.

Verum enim verò dispensationes Episcopales & Papales, pœna simpliciter non caruerunt, quum in hoc mundo simplicem sacerdotis concubinam fuisse in fornace Dialogus miraculorum *Cæsarij Cisterciensis Monachi* in valle S. Petri, quam vulgò Heisterbach verbis hisce refert. *Dist.6.c.35* Sacerdos quidam, sicut mihi retulit quidam vir religiosus, cum die quadam multis præsentibus sermonem haberet de peccatis & de pœnis Gehennæ, mulier quædam verba ejus interrumpens, eò quod territa esset & compuncta, sic ait: O Domine quid fiet *de concubinis Sacerdotum*? ille sciens fœminam valde simplicis esse naturæ, in joco respondit: nunquam poterunt salvari, nisi clibanum ardentem ingrediantur. Erat autem ipsa sacerdotis concubina. Quæ verba sacerdotis non

in joco, sed in multo suscipiés seriò, dum die quadam clibanus coquendis panibus succenderetur, & ipsa adesset casu, omnibus egressis ostium clausit, & ut flammas evaderet æternas, seipsam in caminū ardentem præcipitans flammis excepta, Spiritum exhalavit. In ipsa hora, qui circa domum fuerant, contemplati sunt Columbam candidissimam de ore fornacis exire cum multa claritate, cœli secreta penetrare. Stupefacti autem de visione effractis foribus ingressi sunt, & fœminam semiustam, attamen extinctam extrahentes ad verbum prædicti sacerdotis tanquam proprii corporis interfectricem, in campo sepelierunt. Ut autem Deus ostenderet mortem tam simpliciter illatam non fuisse ex malitia, sed ex obedientia, noctibus candelis ardentibus videntibus multis tumulum ejus illustravit. *Novitius.* Non me scandalisat hoc factum, quod legitur in vitis Patrum, quendam Abbatem cuidam volenti converti, ut *fornacem intraret*, præcepisse. Obedivit ille, & reputatum est ei ad justitiam. Hoc etiam scire delectat quid *Columba* de fornace significet? *Monachus.* Animam simplicis fœminæ. Nam in specie ejusdem aviculæ S. Benedictus, sicut in vita ejus legitur, animam sororis suæ Scholasticæ vidit cœlos penetrare.

Si Iesuita ingrederētur fornacē haud dubiè illud etiam reputaretur ad Iustitiam.

Quanquam verò magna fuerit imposita pœna, ab æterna tamen damnatione Virgo Maria Papalis (non θεοτόκος castissima) conservavit, quæ in primis Clericis favit, & Monachos ebrios sæpè in lectum deduxit, osculata est, & omnia humanitatis officia exhibuit.

Cæsarius Cisterciensis dist. 7. c. 33.

Memorabilem ea de re habemus historiam in Mariali (quod Sixtus IV. Papa examinavit, approbavit & confirmavit) de conceptione Mariæ fol. 89. lectione 4. In pago Gallico Canonicus erat quidam sacerdos, B. Virginis horas nocturnas non parvo mentis affectu solitus decantare. Hic autem in villa quadam cum alterius uxore fornicario miscebatur amplexu. Cum igitur sacrilega satiatus libidine semel in medio noctis silentio ad oppidum, in quo morabatur, redire festinaret, pelagus quoddam transmeare cupiens, solus navem ingressus, Dominicæ Matris horas navigando canere cœpit. Cumque Invitatorium, Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, diceret: etiam usque ad medium fluminis pertransiret: Ecce Dæmonum turba illum cum navicula in pelagi profundum præcipitem dedit, ejusque sicut promeruerat, animam rapuit ad tormenta. Tertio autem die ad locum in quo maligni spiritus variis illum cruciabant tormentis, beata Dei genitrix Maria, innumeris sanctorum

Cantus fuit, sed non castus.

ctorum vallata fulgoribus accessit, estque talibus iniquos Dæmones conviciis allocuta. Ut quid mihi famulantis animam injustè affligitis? Et Dæmones: nos, inquiunt, illam habere debemus, quia nostris in operibus occupatam deprehendimus. Si illius, inquit virgo pia, esse debet, cujus opera peragebat, mea profectò esse cognoscitur, cum matutinas meas, dum vos eum peremistis, decantabat: unde magni estis rei criminis, quia erga me iniquè egistis. His itaque dictis, Dæmonibus huc illucque fugientibus, sanctissima Virgo animam illius ad corpus detulit, hominem ab utroque funere suscitatum arripiens de profundo pelagi ad portum incolumem adduxit. At ipse gaudio & exultatione perfusus, ad ejus pedes illicò prostratus: Charissima, inquit, Domina mea, & Virgo gratissima, quid tibi retribuam propter tanta quæ mihi beneficia contulisti? Precor te, ait Dei genitrix Maria, ne amplius in adulteria corruas fœditate, festumque immaculatæ Conceptionis meæ fidelibus populis annuncians, annuatim solenniter celebrare procures. Hæc postquam beatissima Virgo locuta est, ad æthereas polorum sedes, angelis comitata perrexit. Canonicus autem ille *Eremiticam* ac cœlibem vitam ducens, quod sibi acciderat, cunctis audire cupientibus enarravit, totoque vitæ suæ tempore intemeratum Virginis conceptum specialibus non destitit celebrare solenniis. Hactenus Mariale.

Lectio V.

Ex quo colligimus eos, qui cauti quidem sunt, sed non casti, intercessione B. Virginis castos fieri posse.

3. Casti & cauti simul.

In tertia classe sacerdotes sunt casti & cauti simul, quorum exiguus admodum est numerus. Nam Salvator noster inquit Matth. 19. quosdam seipsos castrasse propter regnum cœlorum, & paucos verbum hoc capere. Hujus classis Jesuita cupit esse omnis homo.

Bernhardus Bauhusius trium religionis votorum hanc institui nuncupationem in Epigram. p. 18.

DUm rutilus Phaethon, argentea Cynthia, saltus
Efficient cæli per sola picta suos:
Mœnia dum superûm flammis cingentur & auro,
Et Stygij Regis stabit opaca domus:
Stabit ceu Sipyli cautes immota mihi mens,
Quamq; Deo dedero dextera, marmor erit.

Et

Et nunc quæ voveo, vos immortalia adamante
Scribite cælicolæ. Scribitis? incipio.
Pauper ero, *dum vivus ero. Cretata facesse*
Ambitio & fulvi sordida cura luti.
Castus ero, *dum vivus ero.* Procul *este Saburræ*
Uxores olidæ, Thaides este procul.
N*on mihi vertigo hæc, ut sim bellator amoris,*
Demens Italiæ militet alter herus.
Denique jam libertatis mea dulcia jura
Trado tibi, ô charum nolo, voloq́;, vale.
Nolo vale, volo dulce vale, *tonitralia summi*
Testor templa poli, fulmineamq́; domum.
Dum tonitru, dum fulmen erit, dum fulminis auctor
Non mea vos eritis, non ego vester ero.
Et nunc, ô summum, mea sceptra & regna valete,
Æternùm, æternum, nolo voloque vale.
Omnia persolvi: jam nil tibi, dulcis Iesu,
Debeo; nil debet, qui dare plura nequit.

Causa hujus castitatis non immeritò quæritur: Julius Cæsar Scaliger, homo natus in miraculum & gloriam nostri ævi *de Siliqua*, ita scribit. Illud scio, non solùm fossores, ablaqueatores, pastinatores nostros, & jusculis & pulmentis ejus sapore acribus mirificè delectari, sed etiam sanctissimos patres *Franciscanos*, non solùm in hortis alere ad spectaculum, sed etiam in culinas atque mensas transferre, ut ejus refrigerationibus extincta proritatione castiores evadant. Verum siliqua causa aliqua esse potest, vera & totalis esse non potest, cum vera continentiæ causa non in cujusvis horto nascatur, sed donum Dei sit. *Exerc. 141. sect. 7. p. 484. Vide historiam plantarum L. Fuchsii p. 695 in siliquastro à Dioscoride.*

Gaspar Barcæus lib. 2. cap. 25. pag 272. Omne libidinis genus cum ea puritate, flagellationibus, ciliciis, jejuniis, cum quibus illa consistere non potest, convertit.

Lib. 3. c. 19. p. 414. Crucis quidem labores non tanti sunt, ut pinguntur.

Martinus del Rio p. 1154. Deus olivam nostram spiritualem nobis reliquit, quæ *penitus* profligare solet ex animis cupiditates illas perniciosas & insatiabiles, &c.

angelos ibi ad se venientes vidit, quibus quærentibus, *cur à Monasterio Virginum fugisset*? nec ille præ verecundia respondere auderet, dixerunt Angeli: si liberaberis, num redibis curam fœminarum gerendo? Respondit ille: quàm libens. Tunc illi juramentum ab Helia recipientes, quod exegerant, *eum eunucharunt*. Nam unus manus, alter pedes, tertius novacula *testes* ejus visus est abscindere: non quòd ita verè esset, sed quia ita esse videbatur, quærentibusq; anne remedium sentiret? Respondit ille: se plurimum exoneratum. Unde quinta die ad lugentes fœminas rediit, & per 40. annos, quibus supervixit, nec pristinæ tentationis deinceps scintillam sensit.

Hactenus Fr. Nider Ordinis Prædicatorum.

Qui de veritate horum *miraculorum* dubitat, is est hæreticus, sic enim Bellarminus in Apologia ad Regem Angliæ cap. 9. p. 191. *Miracula*, inquit, quæ fiunt in Ecclesia Catholica non esse prodigiosa mendacia, pro comperto habemus, ex eo, quòd ejusdem sunt generis cum ijs, quæ faciebant Prophetæ & Apostoli, & ipse Christus Dominus. Neq; miracula Ecclesiæ adversantur ullo modo nostræ doctrinæ; sed eam mirificè confirmant.

Quia ergò olim Angeli S. Equitium Abbatem & Heliam Monachum ad obtinendam perfectam castitatem eunucharunt, φαινομένως tantum, non ὄντως, an pari ratione Jesuita sit omnis homo, castus & cautus? vobis deliberandum relinquo. Ex quo licet odorari, angelorum beneficio Abbates & Monachos castos & cautos fieri posse.

Quartæ classis Sacerdotes sunt qui casti quidē sunt, sed non cauti, ad quam Cæsarius refert 71. cap. 51. S. Mariam in Hispania Monachi collum brachiis suis strinxisse, & osculum dedisse ante mortem, & dist. 8. c. 88. 4. *Casti sed non cauti.*

Extat etiam miraculum in aurea Legenda seu Lombardica Historia (scripta à Jacobo de Voragine, homine ferrei oris, plumbei cordis dicente, Vive de causis corrup. art. l. 2. p 871.) quod bona fide in gratiam Sodalitatis Virginis describam, *ex Historia Lombardica* p 96. b. Eins mals was S. Dominicus auff dem Schlaf Hauß vor Metten da sahe er gar schön vnd H. Frawen drey/vnd sonderlichen die Mittel was gar schön/da gedacht er ihm/es ist vnser liebe Fraw vnd kniet für sie nieder/vnd sprach/ liebe Fraw/ ich bitte dich/daß du mir sagest/wie du heissest/ vnd wer du seyest? Da sprach sie/ich bin Maria/Gottes Mutter/ vnd

ben von meinem Sohn deinem Orden zu einer Beschirmerin gegeben worden/davon biß fro. Da wurd S. Dominicus gar fro. Da fraget er aber unser liebe Fraw/ wer die zwey Jungfrawen wären da sprach sie/die ein ist Cecilia/die ander ist die heilige S. Catharina. Darnach gien z unser liebe Fraw über alle zu der Bruder Bett/ vnd sprenget sie/ vnd trug ihr ein Jungfraw das Weyhwasser / vnd sie gieng für einen den sprenget sie nicht. da fraget sie S. Dominicus, warumb sie den Bruder nicht besprenget het ? Da sprach unser liebe Fraw / da ligt er nicht geistlich/ denn er hat kein Nachtgürtel umb/ vnd damit verschwand vnser liebe Fraw.

Verùm talium castitatem pluribus confirmare aut turpitudinem potius revelare, non video operę precium, & subvercor, nè objiciatur illud Philosophi in 3. de partibus animalium c. 5. εὐηθες τὸ τοὺς εὐήθεις τῶν λογων λίαν ἐξετάζειν: Stultas opiniones admodum scrutari, stultum est.

Hinc facilè cuivis miracula concedenti, apparet, etiamsi Jesuita sit omnis homo, & humani interdum aliquid patiatur, atque castitatis naufragium faciat, habere tamen illum primò dispensationem Apostolicam, quæ omnes nævos obliterat, fieri castum denuò intercessione Virginis, ministerio Angelorum & herbarum consecratarum, quæ omnem planè concupiscentiam ita eradicant & extinguunt, ut ne quidem vestigia ulla conspiciantur.

Bruschius in 1. centuria Monasteriorum p. 161. Coronidis loco placet adjungere exemplum *Wendelgardis* (quæ casta quidem fuit, sed non cauta) cum audisset abductum esse in Pannonias maritum suum Ulricum, Comitem Buchornensem, nec esse liberationis ullam amplius spem, mundanis rebus omnibus valedixit, & Monialis facta Sangalli, inclusa S. Wibradæ Cœnobiolo Salomonis Episcopi Constantiensis, ipso anno Domini 916. in quo religiosissimè vivens, Deoq; cum precibus, tum jejunio fideliter serviens, singulis annis in memoriam & honorem mariti (quem vita jam functum esse arbitrabatur) manibus ipsius Buchorni parentare solebat. Cum verò 919. iterum consentiente Episcopo è Sangallo Buchornam venisset, parentandi mariti manibus & eleemosynas pauperibus elargiendo, accidit ut Ulricus Comes ex Pannonica captivitate liber eodem die (quo solennes ei exequiæ celebrarentur, & ab omni parte mendici ac pauperes, catervatim & certatim concurrerent, accepturi stipem à Wendelgarde) lacero etiam habitu (pauperis mendici instar) Buchornam rediret.

rediret. Accedentibus autem ad D. Wendelgardin catervatim pauperibus, ut acciperent eleemosynas, accessit & ipse non accipiens tantùm oblatam stipem, sed & manum dantis Wendelgardis fortius premens, & in omnium conspectu etiam osculans diuque tenens: quod iniquè ferentibus aliquot circumstantibus, quin & flagra & verbera tam petulanti mendico minitantibus, comiter respondit: Ignoscerent sibi, satis superque jam flagrorum, miseriarum & calamitatum perpesso. Wendelgardin verò etiam amplectens dixit: *En tuus ego sum Vlricus*, quem superioribus annis captum amisisse te existimas, bonitate misericordis Dei salvus & incolumis tibi redditus. Statim igitur agnitus summo omnium gaudio exceptus est. Wendelgardis verò per Salomonem Episcopum à voto absoluta, velo Monastico deposito ad maritum redijt, qui Monasterio Sangallensi Hochstenses decimas in Rhenensi valle tradidit dono. Wandelgardis gravida inter pariendum obijt anno Domini 920. Infans verò ex utero defunctæ matris excisus, Burcardus dictus, & S. Gallo oblatus est, qui in Monasterio liberaliter eductus & eruditus, tandem post Cralochij Abbatis obitum, Sangallensis Abbatiæ gubernator designatus est anno 959. Hactenus Bruschius.

Verum ineptiam, Auditores, si tantum ineptiam diutius exagitem VII. VIII. Septimum præceptum Jesuitæ cum Pontificibus crumenimulgis inexplebili avaritia, vel reliquis Ordinibus attestantibus: octavum calumnijs multiplicibus transgrediuntur.

IX. X. Nono & decimo præceptis prava concupiscentia, radix & scaturigo peccatorum prohibetur: hanc Jesuitæ negant esse peccatum, & hac ratione non videntur esse homines omnes: cum omnis homo etiam renatus illam ceu οἰκοῦσαν ἁμαρτίαν sentiat: & Apostolus clarissimis verbis pronunciet, concupiscentiam non novissem nisi lex dixisset, non concupisces. Hanc voluntatis divinæ normam, quæ decalogus est, Ordines Monastici se in hac vita perfectè implere verbis profitentur, respectu hujus perfectionis *Iesuita est omnis homo:* Existimo autem Ordines Monasticos perfectam legis divinæ perfectionem à S. Dominico mutuò accipere, de qua apud Antoninum *Catharina Senensis* ita edisserit: part. 3, tit. 23. c. 14 p. 276. Vidit hæc imaginaria quadam visione in oratione posita summum & æternum Patrem de ore suo (ut videbatur) coæternum sibi filium producere, qui in assumta natura sibi demonstratur. Quod cum attenderet, ex alia parte vidit beatissimum Patriarcham Dominicum

ex-

ex ejusdem Patris pectore produci luce ac splendoribus circumdatum audivitque eodem ex ore prolatam hanc vocem: Ego, dilectissima Filia, *hos duos filios genui*, unum naturaliter generando, alium amabiliter & dulciter adoptando. Cumque nimium admiraretur de tanta comparatione & assimilatione verba prolata, fuerunt sibi exposita per ipsum dicentem: Sicut hic filius meus unigenitus in natura assumta fuit mihi perfectissime obediens usque ad mortem crucis: ita & iste filius meus *Dominicus*, omnia, quæ operatus est ab infantia usque ad terminum vitæ, secundum obedientiam mandatorum meorum regulata fuerunt. Nec unquam aliquod præceptum trangressus est, sed virginitatem mentis & corporis illibatam conservavit, & innocentiam baptismalem nunquam per mortale amisit.

Sanctus ergo Dominicus planè similis est doliario cuidã Selecestadiensi, qui (referente Zwingero in Theatro vitæ humanæ volu.5. l.4.) se Spiritum sanctum esse incarnatum dictitavit, & prætendit de se, tanquam de vectore vinario, exaudiendũ, quod prophetavit Jeremias c.48. v.11.&12. Abeant ergò hæretici, & dicant hominem etiam renatum, Decalogum respectu internæ & externæ obedientiæ perfectè implere non posse.

Del Rio p.931. Proprium id veræ humilitatis, solidæ virtutis, ut quò qvis, cœlo teste, perfectior, sibi se judicem *imperfectior* censeatur.

Franciscus sagt in der Lombardischen Historia p.186. b. Ich will unserm Herren Jesu Christo allen meinen Schweiß zu kauffen geben.

P.148. Imò B. Dominicus (Ecclesiam minitantem ruinam humeris suis, velut alter Atlas, sustentavit) ad tantam pervenit perfectionem, ut referente Bareleta, singulis diebus *sibi tres disciplinas dederit*: unam pro se, alteram pro peccatoribus, tertiam pro animabus Purgatorij. ut non tantum sibi vitam promeritus fuerit æternam ex Congruo: (nam omnis actus charitatis absolutè meretur vitam æternam) sed ex Congruo alijs quoq; atq; opera supererogationis plurima effecerit.

Hinc Bellarminus de Monachis l.2. c.1. Si proximo benefaciam quando non est in extrema vel gravi necessitate, opus facio supererogationis,

Lex enim cordis puritatem, affectum sincerum Verum etiam verò spiritus vertiginis & hîc quosdam Jesuitas agitat: veredarius enim Antverpiensis adest Martinus del Rio, qui nec sibi, neque

quæ suis Sodalibus eam audet adscribere bonorum operum perfectionem, sed imperfectam, contaminatam fatetur. *ritatem & operũ perfectionem omnimodã requirit.*

Placet Goliathum fundâ veritatis prostratum, suomet ipsius gladio confodere, iste del Rio ita exclamat. Bone Deus, quæ spurcitia, quanta imbalnities operibus cogitationibusq; *nostris* etiam tum adhæret, quando nobis comptissimi, mundissimiq; videmur. pag. 83. Nonne si inspicimus opera nostra, illaq; non mala, si desideria virtutis, nonne horum omnium *principium fervet, medium tepet, finis alget.*

Pag. 59. Sæpè quidem resurgimus, sed iterum *sæpe* corruimus, vehementer timendum, ne tandem ita corruamus, ut viribus, aut tempore defecti, *assurgere amplius nequeamus.* *Vaticinium de strage Iesuitarum.*

Jesuita hic, si quisquam alius, quodammodo laude prosequendus est, liberè enim enunciat, & effert quæ & qualia sint Ordinis hujus sociorum cogitata, dicta, facta. Ita enim p. 204. animi sui sensa offert. *Maria* Christum semper intuens, eundem semper exhibebat intuenti, non minutatim, neque particulatim, sed integrum totumque, nos nec attollimus cogitationes ad Christum, *nisi rarissimè*, nec ille in nobis conspicitur, nisi *imperfectissimè*, imò quidvis aliud potius, & si quid similitudinis ejus præportamus, *adeò idminutulum est*, tam exigua est porticella, & adumbratiuncula quædam, ut aliquid Christi dici non mereatur.

Pag. 205. Bona si quæ facimus, facimus ut ab hominibus videamur, æstimemur, prædicemur. Et: Utinam etiam amare nos non contemnamus, vel, quod pessimum, *amare nos non simulemus.* *p. 360. Charitas si extincta [illegible]*

Pag. 406. Qui nondum plenè mandata servant, nondum sobrii, nondum *casti*, nondũ ad pietatem sese exercent, qui adhuc loquuntur ut parvuli, sapiunt ut parvuli, quales adhuc inter Marianos & in hac majore Sodalitate *nimis multi*. Tantum Del Rio.

Quemadmodum verò qui
- - *adverso vix flumine lembum*
Remigiis subigit, si brachia forte remisit.
Atq; illum in præceps prono rapit alveus amni: ita & Martinus hic superstitione sua abreptus ad opera supererogationis Sodales suos cohortari non substitit, suamq; inconstantiam [illegible], tanquam quandam crapulam (verbo Demosthenis) evomuit. Pag. 416. ita loquitur: Plerique, quod dolendum hærent in parte vulgari & viliore, contenti non peccare graviter, contenti facere quæ

 tenen-

tenentur, &, si quæ non faciant, muneri suo non satisfaciant: nihil tamen cogitant de Supererogatoriis, ad præcepta attendunt, consilia Domini pro non datis sibi habent.

Martinus del Rio pag. 1108. Utinã Sodales non multorum hic fides mortua.

Et pag. seq. Hæc, hæc, Sodales, est Parthenoniis Christi Jesu pars melior, ubi Zephyri spirant fœcundiores, ubi serenior aura, ubi gratior umbra, ubi Sol lucidior, ubi fontes limpidiores, ubi, si qua in terris Tempe, ubi sunt Elysii campi spirituales.

Stapletonus orat. 4. p. 124. Præclarum celebratur illud S. Francisci dictum, qui cum latronem ad publica supplicia ductum à socio suo valdè deplorari vel accusari potius cerneret, quòd tanta mala perpetrasset, ut jam laqueum mereretur, respondit: imò nostram potius vicem ac sortem doleamus, frater, quòd tantis à Deo gratiæ suæ beneficiis acceptis plura & excellentiora pietatis opera ipsi non facimus. Qui scis enim, an hic latro, si eas à Domino gratias accepisset, quas nos accepimus, multò nobis sanctior & Deo gratior fuisset?

Verum enim verò, nos Jesuitam ad Monasterium Rhorhaldense amandamus, in quo olim hoc distichon legebatur.

Per Christi meritum tantùm salvamur abundè,
Ergò tuis factis ne fidas, optime frater.

Sic Narcissus Episcopus olim Rhetos suos docuit, referente Marco Velsero in Annalibus Augustanis, *tantùm crede, & baptizare & salvus eris.* Non enim est aliud nomen sub cœlo datum, in quo nos oporteat salvari, quàm in nomine Jesu, de quo S. Augustinus lib. 1. Retract. p. 6. Item quod dixi, ad sapientiæ cognitionem non nisi una via perveniri, *non bene sonat,* quasi alia via sit præter Christum, qui dixit, ego sum via.

Confess. lib. 9. cap. 13. pag. 160. Exaudi me per medicinam vulnerum nostrorum, quæ pependit in ligno, & sedens ad dextram tuam, te interpellat pro nobis.

Confess. lib. 10. cap. 35. pag. 181. Una spes mea valdè misericordia tua.

Spopondit Christus, ait Martinus del Rio p. 482. & luit Sponsionem, satisfecit non pro originali tantum & pattio delicto, sed pro peculiaribus & propriis cujusq;, quæ vocamus actualia: satisfecit pro culpa, pro pœna culpæ debita, satisfecit non modò ad culpæ commissæ æqualitatem, sed planè superabundanter, mensuram tribuens coagitatam & super-

perefluentem, supereffluentem non divina solum acceptatione, sed etiam ex proprio & vero passionum tolerantiæq; valore: nam ejus perpessio non erat operatio nudi hominis, sed personæ Dei.

Coronidis loco Martini nostri Lutheri dictum hac de re addam in gratiam kujus sodalitatis, auro contra emendum. Weil ich sehe/ daß diesen Hauptarticul der Teuffel immer muß lästern/ durch seine Sewlehrer/ vnd nicht ruhen noch auffhören kan/ so sag ich Doctor Martinus Luther/ vnsers HErrn JEsu Christi vnwürdiger Evangelist/ daß diesen Articul (der Glaub allein/ohn alle Werck macht gerecht für GOtt) sol lassen stehn vnd bleiben der Römische Kayser/ der Türckische Kayser/ der Tartarische Kayser/ der Persier Kayser/ der Bapst/ alle Cardinäl/ Bischoff/ Pfaffen/ Mönnich/ Nonnen/ Könige/ Fürsten/ Herren/ alle Welt/ sampt allen Teuffeln/ vnd sollen das hellische Fewr darzu haben auff jhren Kopff / vnd keinen Danck darzu / das ist mein Doctor Luthers Einsprechung vom H. Geist/ vnd das rechte heilig Evangelium. Dann da steht der Articul/ den die Kinder beten/ Ich glaub an JEsum Christum / gecreutziget gestorben ꝛc. Es ist ja niemand für vnsere Sünde gestorben/ dann allein JEsus/ GOttes Sohn / hat vns von Sünden erlöst/ das ist gewißlich wahr/ vnd die gantze Schrifft/ vnd solten alle Teuffel vnd Welt sich zureissen vnd barsten/ so ists ja wahr. Ist ers aber allein/ der Sünd weck nimt / so können wirs mit vnsern Wercken nicht seyn/ so ists ja vnmöglich / daß ich solchen einigen vnd allein Erlöser von Sünden / Jesum anders als mit dem Glauben fassen vnd erlangen mög/ mit Wercken ist vnd bleibt er vnergriffen. Dieweil aber allein der Glaub vor vnnd ehe die Werck folgen / solchen ergreifft/ so muß es wahr seyn daß allein der Glaub / vor vnd ohn Werck solche Erlösung fasset/ welches nichts anders seyn kan/ dann gerecht werden/ denn von Sünden erlöst/ oder Sünden vergeben haben/ muß nichts anders seyn/ dann gerecht seyn oder werden. *Tom. 5. Ienensi pag. 298.*

Et tantùm Status Gratiæ, in qua varia effecta & adjuncta percepimus, quibus Jesuita partim homo est, partim homo non est.

Gloriæ status, qui distinctionem aut distributionem hominum continet in beatos & damnatos, an Jesuita sit omnis homo, nihil habeo polliceri, cum per solam fidem in Christum justificari nolint, sed operibus suis *Beatitudo est status omnium bonorum accumulatione perfectus.*

ſuis ex condigno promereri vitam æternam. Si membra caput ſequuntur, Jeſuitæ in cœlum Platonicum pervenient, nam ex revelatione S. B[illegible] certum eſt multos Papas eſſe in inferno: Papam vero Eccleſiæ caput eſſe ex ſententia Pontificiorum lippis & tonſoribus notum.

Ad Gloriæ ſtatum requiritur, ut idem numero corpus, quod deceſſit, reſurgat, eademque numero anima. Quid autem cum Catharina Senenſi, quæ per triduum integrum ſine ullo corde vixit, & cui Chriſtus aliud ratione ſubſtantiæ cor dedit, ſit futurum, nobis Jeſuitæ [illegible] ferant.

Ribadeneira in vita Loiolæ p.152. Accidit, cum ad urbem (Romam) appropinquaret, *ibi mutatum prorſus cor ejus*. Chriſtus ad Ignatium: Ego vobis Romæ propitius ero.

Quod ſi Jeſuitæ corde veteri, vano, vario, mendaci, impuro reſurrexerint, timendum certe ne juxta Pſalmum 1. v.5. ad judicium non ſolum reſurgant, verum etiam in judicio non conſiſtant, æternumque damnentur.

Novit ſic omnia vates del Rio p.989. Sin verò nos inopinato [illegible] vitijs marcidos, gratia & meritis decalvatos, ſpineti non roſeti [illegible] deprehenderit, væ, væ, væ, miſeris, non immutabimur ad gloriam, ſed ad ſecundam mortem reſurgemus, ut ſpinæ cum ſpinis inextinguibili conſumamur.

Nam Maria in ultimo judicio nihil obtinebit, teſte Marulo: neque Papa Gregorius vos, uti Trajanum Imperatorem [illegible] fuerit, ex inferno liberabit, neque Archangelus Michael [illegible] bilance libraturus tanta & tam valida eſſe pronunciabit, ut juſtitiæ ſeveri judicis ſatisfacere queant. Videndum eſt in tempore providere, per quem in Cancellarium (ex cogitatis contra tres, Michaelem, Petrum & B. Virginem) ſalutem [illegible] conſequi poſſitis & velitis.

[Bell[illegible] de Romano Pontifice l.3.c.21. Pontifices nec vera nec falla [illegible] miracula fecerunt, [illegible] hoc ſeculo, neque [illegible] Videte ne [illegible], quod cupiant qui in pugna contra Turcas & Valachos, in Hungaria [illegible], ſine Confeſſione [illegible] biennium occubuerat. Miraculum [illegible] Antonius B[illegible] hoc verbis. Secundo [illegible] anno, cum plerique in eum campum deſcendiſſent, ubi pugnam [illegible] fuiſſe memorant, [illegible] que cadaverum acervum [illegible], [illegible] inter oſſa [illegible] vocem

Lib. 3. rerũ Hungaric. decade 3 ad annũ Chriſti 1411. pag 398.

vocem exaudivere, fauſtiſſima Jeſu Chriſt. & ſalvatoris & Divæ Mariæ Virginis nomina reſonantem: admiratio ſimul & pavor hos inceſſit. Cum ad verba ſubrecuiſſent, eadem paulo poſt quaſi difficulter expreſſa, accepere. Dum vocis locum inter oſſa diſquirerent, portenti deſiderio ſuccenſi loquax inter cadavera caput inveniunt: quod ubi homines ſibi adeſſe novit: Quid tam (inquit) ſtupidi hic ſtatis viri? Chriſtianus ego ſum, & Magnæ Matri Divæ Mariæ ſemper addictus, *inexpiatus inconfeſſusque* in hoc bello occubui. Magna DEA, in cujus tutela vitam degi, me æterni ſupplicij reum eſſe non patitur, hic me adhuc lingvæ compotem ſervavit, ut delicta fateri, & animum ſacris ritè Apoſtolicis luſtrare queam. Proinde ſacerdotem, qui Confeſſionem exaudiat, & me expiatum reddat, accerſite, quæſo. Rogatus quid tantum à DEA beneficij promeruiſſet, reſpondit: peculiare ſibi id in vita fuiſſe *numen* ſeptena quotannis in vita ſua feſta reverendiſſimè celebraſſe, religioſiſſimiſq; jejunijs ex pane duntaxat & aqua decoraſſe, ſacris fuiſſe quàm ſtudioſiſſimè operatum, illi tantum numini cunctas animi vires dedicaſſe. Accerſito è pago proximo Sacerdote, Confeſſionem ritè transegit, & impetrata erratorum omnium remiſſione acceptaq; noviſſima luſtratione, id defuncti caput repente conticuit, perpetuoque quievit.

Quod ſi in agone quoque ut in vita caput veſtrũ Bonifacium VIII. ſectati fueritis, qui mortuus eſt ut canis, haud dubiè in cœlum ſuum, canum pervenietis, aut juxta Perpiniani liberam opinionem, cum Johanne 23. reſurrectionem mortuorum negabitis, & vitam æternam: quorum fides in culinis calet, ſpes in ferculis jacet, charitas in cacabis fervet: quorum pulmo templum, aqualiculus altare, ſacerdos cocus, Dij ſunt Deluſa, Potuia, Comus. Interim ô Jeſuita, Deus peccata tua digitulo inſcripſit pulveri, ut ea legas, recolas, defleas, emendes: cave, cave, ne, ſi id ſerio non facias, terrificam illam morituro tibi dicam ſcribat, quam ſcripſit olim regi Babylonio, Mene, thekel, phares. *Mene* מנא numerata ſunt omnia facta, dicta, cogitata tua.

Thekel תקל appenſus es cum illis in juſti judicij ſtatera, & inventus es minus habens bonorum operum, quam peccatorum. *Phares* פרסין Morere igitur & dividere. Pars tui melior, anima confeſtim in infernum projicietur, pars deterior, cadaver corporis tui, nunc quidem terræ cedet, & vermium erit eſca, poſtea verò dum venerit Salvator, imò Judex ad univerſale judicium, reddet partem parti. & in majeſtate cum glo-

gloria venturus, te, qui illum totum contempsisti, totum tradet Satanæ & angelis ejus in perpetuas æternitates.

Hæc est illa Catholica religio, quam jactatis, hæc professio operum. Ex quibus odorari licet, nobiscum fidem, vobiscum perfidiam, nobiscum fas, vobiscum nefas, nobiscum jus, vobiscum injuriam, nobiscum Domini timorem, pudicitiam, religionem verè Apostolicam, vobiscum impietatem, libidinem, crudelitatem, fidem apostaticam & hæreticam, omnium denique scelerum vitiorumque stare collegium.

Dixi, quæ volui, resipiscite, credite Evangelio, mores vestros corrigite (sera nunquam ad bonos mores via) & salvi eritis. Hæc si neglexeritis, idem facietis, quod ad Pisones dicit Horatius.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas
Undiq; collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne,
Spectatum admissi, risum teneatis amici,
Fiet enim subitò sus horridus, atraque tigris,
Squamosusq; Draco, & fulva cervice leæna.

IGNATIUS LOJOLA,

ἀναγραμματιζόμενος.

ATLAS VIOLO, IGNI.

... *idenoj.* 186. ... *rtine* ... *ithere* ... *natius à* ... *co opposi-* ... *t.*

MAgnus erat quondam Franciscus servus in orbe,
Stigmata qui Christi corpore, mente tulit.
Farnesia gentis sed multo major habetur
Partus, Christicolis portus ... ...
Terrasq; tractus, maris, ... profundo
Et cœlum ... Dæmon ...,
ATLAS *sum mundi, Cor Papæ, Regis ocellus,*
Me sine nil altum prodit ingenium.
Sed VIOLO *jus, fas, divina volumina sperno,*
Pontificis unius Regula sola mea est.
In caput hæreticum validam torquere bipennem
Percupio: ... IGNI ... ...

B. MAR-

B. MARTINUS LUTHERUS,
Theologiæ Doctor.

ἀναγραμματιζόμενος.

Turge ſocors, à Deo lumen attulit orbi.

Papa tenebroſis complevit ritibus orbem,
Nam meriti Chriſti mentio pauca fuit.
Multa gemens ignominiam, quia lumine caſſus
Robore cœleſti victus & occubuit.
Phoſphorus at lumen *nunc cœlitus* attulit orbi
Atq; Deo *accendit cordibus innumeris.*
Fœdum opus haud unquam præceſſit juſtificandum
Qui, hunc ſequitur ſemper, juſtificatus abit.
Fruſtra ergò turge ſocors *per limina Papæ*
Intrare, haud fiet, deficiente fide.
Quòd ſi quis quærat, major num Papa Luthero?
Lumina ſunt tenebris anteferenda malis.

Septem Regulæ Clericorum.

I.

OMnia debent eſſe communia, etiam Uxores.

Clemens I. Papa, epiſt. 5. tom. 1. Concil. Colon. 1538. Petr. Crabbe. Ord. Franc. p. 26. Cōmunis uſus omniū, quæ ſunt in hoc mundo omnib' eſſe hominibus debuit, ſed per iniquitatem alius hoc ſuum eſſe dixit, & alius aliud, & ſic inter mortales facta diviſio. Denique Græcorum quidam ſapientiſſimus hæc ita ſciens eſſe, ait: *Communia debere eſſe omnia: in omnibus ſunt ſine dubio & conjuges.* Et ſicut non poteſt, inquit, dividi aër, neq; ſplendor Solis: ita nec aliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data ſunt ad habendum, dividi debere, ſed habenda eſſe cōmunia. Unde & Dominus per Prophetam loquitur, dicens: ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum.

NB. Hæc verba, (in omnibus autem ſunt ſine dubio & Conjuges) omiſſa ſunt Tomo 1. Conciliorum, Venetiis editorum anno 1585. apud Dominicum Nicolinum fol. 299. Sixti V. auſpiciis. Similiter omiſſa ſunt Tom. I. Conciliorum, Coloniæ editorum anno 1606. Studio Severini Binii

II.

Si non castè, saltem cautè.

Laicus non potest illos accusare. Dist. 81.

Maximinianus in glossa. p. 88. b.

Causa 2. quæst. 7. Laici. ad marginem, Laicus etiam in exceptis criminibus non admittitur contra Clericum.

III.

Simplex fornicatio non est peccatum.

Martinus de Magistris apud Alphonsum de Castro lib. 4. [illegible] Coitus.

Chrysostom. in 1. ad Corinth. homil. 40. p. 420. Sed tamen insipientibus non videtur esse malum scortari, neque pœnam mereri. Nulla certè lex externa id punit, neque trahit in judicium, sed & si quis traxerit, vulgus irridet, neque fert judex.

August. de Civit. Dei l. 14. c. 18. Usum scortorum terrena civitas licitam turpitudinem fecit.

IV.

Fornicationis causâ nemo hodie deponendus, (*a*) quia pauci sine illo vitio inveniuntur: &, (*b*) Corpora sunt hodie fragiliora.

(*a*) Dist. 81. Maximinianus, in glossa, p. 88. b. Communiter dicitur, quòd pro simplici fornicatione quis deponi non debet, cum pauci sine illo vitio inveniantur.

(*b*) Dist. 82. Presbyter in glossa p. 91. b. Unde dicunt hodie, pro fornicatione, neminem deponendum, [illegible], & ideò, quia hodie fragiliora sunt corpora nostra, quàm olim erant.

Summa Fratris Alexandri lib. 6. tit. 10. Sed quæ dispensatio adhibetur circa Presbyteros vel Clericos concubinarios? Magna, ut non removeantur ab officiis & beneficiis.

V.

Concilium Toletanum I. Canone 17. Carranza p. 129 b. Cæterum is, qui non habet uxorem, & pro uxore Concubinam habet, a communione non repellatur, tamen, ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinæ (ut ei placuerit) sit conjunctione contentus.

Dist. 32. Nullus in glossa. p. 35. b. Et ideò licet notoriæ sint, non est propter illas abstinendum ab officiis ipsorum.

Dist. 34. Fraternitatis in glossa p. 38. b. Unde respondet Pelagius

[illegible]

Papa, quia defectus nostri temporis non patitur rigorem antiquorum canonum valere.

VI.

Cum Presbyteris habentibus plures Concubinas Episcopus potest dispensare, ut suum officium exequantur.

Causa xi. quæst. Absit. in glossa. p. 210. b. ad marginem *Clericus amplectens mulierem*, præsumitur bene agere.

Baldus in libro neque natales C. de probationibus: Quando Scholasticus confabulatur mulieri, nõ præsumitur ei dicere, Pater noster, &c. id tamen obtinet in Sacerdote, & viro spectatæ sanctimoniæ, vitæ, qui cum mulierem amplectitur, non causa libidinis, sed benedicendi causa hoc facere præsumitur.

VII.

Sacerdos si fornicetur, aut domi concubinam foveat, tametsi gravi sacrilegio se obstringit, gravius tamen peccat, si contrahat matrimomonium.

Decretum Gratiani excusum Lugduni 1539. Dist. 84. Cum in præterito, in glossa p. 92. Imò dicunt, quòd olim Sacerdotes poterant contrahere ante Siricium. Et licere post Ordinationem uxores ducere, docuit Panormitanus, teste Bellarmino de Clericis l. 1. c. 19. p. 113. editionis Coloniensis.

Imago Bestiæ Apocalypticæ,

Das ist/

Abconterfey oder Vergleichung deß Bapsts zu Rom/ mit den alten Heydnischen Römischen Kaysern.

1. Gleich wie der Heydnische Römische Kayser Augustus ist Pontifex Maximus genennet worden: Also führet diesen Titul auch der Römische Hohepriester.

2. Caligula ist auß Hochfart Optimus Maximus genennet worden: Also wird auch der Bapst der Allerbeste und Mächtigste geheissen.

3. Domitianus hat gewolt/ dz man von jhm sage: Dominus & Deus noster sic fieri jubet, auß Suetonio: Unser Herr und Gott will das habẽ/ daß

mans also thue. Also sagt der Bapst/ der Kayser Constantinus hab ihn einen Gott genant.

4. Caligula hat seine Anfrawe Antoniam, die jhm einredet mit diesen Worten abgewiesen: Memento, mihi omnia, & in omnes licere: Gedenck daß mir alles erlaubt ist zu thun.

5. Antonius Bassianus hat seines Stieffsohns Antwort gefolget da er jn zur Vnzucht angereitzt: Si libet, licet: an nescis te Imperatorem esse, cujus est leges dare, non accipere? Weistu nicht daß du Keyser bist/ dem gebührt Gesetz zu geben/ und nicht nehmen.

Also vermeynt der Bapst/ er dårff thun was er wöll/ er könne alle Menschen richten/ aber er möge von niemand gerichtet werden: Daß man dem Bapst in allen Stücken soll gehorchen/ [illegible] Seligkeit gehörig/ und wann er schon unrecht thu [illegible] darum fragen/ und sagen/ Bapst warum thustu das?

6. Der Kayser Nero sagte/ die gantze Welt wir seyn/ in seiner Macht und Gewalt stünde es/ die Königreich geben und nehmen.

Also gibt der Bapst für/ der Erdboden gehör unter seine Pflicht und Botmessigkeit: Er rühmet sich/ er sey darzu von Gott verordnet/ über die Völcker und Königreich/ daß er pflantze/ das ist/ die Königreich einsetze/ und zerstöre und absetze.

7. Caligula, und nach jhm

8. Maximinus, der jünger/ haben jhnen auß Stoltz und Hochfahrt die Füß küssen lassen.

9. Diocletianus hat seine Schuh mit Edelgestein zieren lassen: Mit gleicher oder auch grösserer Hochfahrt hat der Bapst nicht nur gemeine Leut/ sondern auch König und Kayser gezwungen/ daß sie jhme die Füß küssen.

10. Der Kayser Claudius hat sich vermessen/ er könne offentliche Blutschand im Heyrathen erlauben: Also erlaubt der Bapst auch/ daß einer mög seiner Schwester Tochter zur Eh nemmen.

Institut. l. 1. tit. 10. §. Inter eas. Fratris vel uxoris filiam uxorem ducere non licet.

Es ist nicht recht/ daß einer seines Bruders oder Schwester Tochter zum Weib nehme.

D. Joachimus à Beust de matrimonii sp. 199. Quemadmodum autem Moses in collateralibus in linea æquali primum gradum, sic [illegible]

scun-

secundum gradum in linea inæquali prohibet, ita ut quis non possit ducere materteram, id est sororem matris, nec etiam amitam, id est sororem patris, ita nec filiam sororis ducere permittit.

Platina in Papa, qui dictus Deus dedit 1. fol. 88. Heraclius sororis suæ filiam, tantus Imperator, contra jus, fasque in uxorem accepit.

11. Adrianus hat einen zum Heiligen gemacht/und in Calender gesetzt: Also canonisiert der Bapst viel Heiligen/und setzt sie in Calender mit rothen Buchstaben/und einlosiert sie in Himmel/ sie kommen hernacher/wann sie wöllen.

12. Caligula hat den Gebrauch deß Rechten gar wöllen auffheben/ da er pflegte zu sagen: Ego me hercle efficiam, ne quid respondere possim, præter æquum. Auß Suetonio. Fürwar ich will es dahin bringen/ daß ich nichts werde antworten mögen als billich.

Also will es der Bapst dahin bringen / daß man nichts glauben soll/er spreche es dann für recht: Alle Recht seyen in den Schrein seines Hertzens verborgen gesetzt.

13. Vespasianus, ein rechter Geitzhals/hat auch einen Zoll auff den Brin oder Harn geschlagen. Der Bapst schlägt einen Zoll und Einkommen auff die offentliche Hurenhäuser

14. Eben der Kayser Vespasianus hat die Ehr und Würden/auch offentliche Aempter ums Gelt verkaufft. Also ist dem Bapst feyl/wie Mantuanus gesungen:

- - - - Venalia nobis
Templa, Sacerdotes, altaria, sacra, coronæ,
Ignis, thura preces, cœlum est venale, Deusq;.

Zu Rom seyn feyl Himmel und Höll/
Die Priester und all jhr Gesell/
Wers kauffen will/der zieh dahin/
Bekompt endlich ein bösen Gwin.

15. Der Kayser Nero hat die Reiche und Vermögliche entweder mit Gifft/oder heimlich lassen hinrichten/damit er dero Güter möchte bekommen: Vespasianus hat die gröste Raubvögel zu hohen Aemptern befürdert/und wann sie sich wol bereicht/hat er den Schwammen außgetruckt.

Also hat der Bapst Alexander der 6. die vermöglichste Priester/ und unter denselbigen etliche Cardinäl mit Gifft lassen hinrichten/ damit er desto reichlicher könte sein Sach hinaußführen.

16. Kayser Caligula, als er den Römern aufffetzig/ hat gewünscht/ daß alle Römer nur einen Hals hetten/ daß er jhnen denselben auff einen Streich könte abhawen. Also hat Martinus II. so den Teutschen aufffetzig gewesen/ auch gewünscht/ daß gantz Teutschland ein S[illegible] were/ in welchem alle Teutsche ersoffen.

Von den Hewschrecken/

Deren in der Offenbarung Johannis am 9. Cap. gedacht wird/

Günstiger Leser/ unter den Catholischen und Evangelischen Lehrern/ welche die Offenbarung Johannis haben außgelegt/ ist eine grosse Frag entstanden/ was durch die Stern/ so vom Himmel gefallen/ und was durch die Hewschrecken verstanden werde?

Ludovicus Richeomus ein Jesuiter in Franckreich will die Calvinisten herauß zwingen in seinem Buch de Idololatria Hugonotica. Andere legens von D. Luthero und den Prædicanten auß. Die Evangelische aber bekeñen/ der Stern/ so vom Himmel gefallen/ sey der Bapst zu Rom/ der Antichrist/ wie jhn auch S. Paulus nennet. Die Hewschrecken seyen im Bapstthum allerley erdichte Orden.

Nun wöllen wir besehen welche Meynung werde näher zu treffen.

1. Die Hewschrecken seyn gleich den Rossen die zum Krieg bereit seyn. Die Pferd seyn von Natur geyl und hochfärtig: Also seyn auch die Mönch und Ordensleut/ die uberheben sich uber die Layen. Ein Priester im Bapstthum ist ein Schöpffer seines Schöpffers/ und warum nit auch ein Erlöser seines Erlösers?

Der Mönch-Stand ist die ander Tauff. Unter guten Freunden soll alles gemein seyn. Das hat gelehrt Clemens der Erst/ ein Römischer Bischoff/ wie im ersten Theil Conciliorum, so zu Cölln [illegible]

1538. getruckt/unnd dem Kayser Carolo V. von einem Barfüsser Mönch Petro Crabbe dedicieret worden/zu lesen. Weil aber das gar zu grob gesponnen/ lassen unsere jetzige Hewschrecken die Wort auß (*in omnibus autem sunt sine dubio & conjuges*) unter allen Dingen aber seyn ohne Zweiffel auch die Weiber / in der Venedischen und Cöllnischen Edition.

Bey diesen Hewschrecken ist schlecht Hurerey treiben / keine Sünd Martinus de Magistris: Hurerey halben soll man heutigs Tags keinen Pfaffen absetzen weil gar wenig ohne dasselbige Laster gefunden werden. Distinct. 81. Maximinianus in glossa.

Und weil die Leiber jetzunder viel schwächer seyn/als vor Zeiten. Distinct. 82. Presbyter in glossa.

Im ersten Concilio zu Tolet/in Hispania gehalten/ist beschlossen worden: Wer kein Eheweib hab/und an statt deß Weibs ein Köchin oder Beyschläfferin halte/soll von der Gemein nicht verstossen werden/ doch daß er eines Weibs oder Beyschläfferin (welche jhm am besten würd lieben) lasse genügen. Ja wenn es schon kund und offenbar/ soll man sich darum deß Priesters Ampt und Dienst nicht äussern/oder enthalten/Dist. 38. Fraternitatis. in glossa. Dahero Bapst Pelagius gesagt/der Mangel zu unserer Zeit leidet die Schärpffe nicht der alten Gesatz und Canonen.

Mit den Priestern und Eltisten/die da etliche Beyschläfferin haben/kan ein Bischoff dispensirn, und durch die Finger sehen/daß sie dannoch jhr Ampt verrichten.

Ja wann ein Geistlicher ein Weib küsset / so ist vermuthlich/er thue recht daran. Aber der Jurist Baldus sagt/ Wann ein Student mit einem Weib Kurtzweil treibet/sey es nicht wol vermuthlich/ daß er mit jhr das Pater noster oder Vatter unser bete. Aber eine andere Gelegenheit habe es mit einen Priester/der eines eingezogenen Lebens/ welcher wann er ein Weib küsset/ so halt mans darfür/ daß ers nicht auß Geilheit thue/sondern segnens halben.

Ja es ist bekannt/ daß vor dem Bapst Siricio die Priester haben dürffen etliche Weiber nehmen / wie solches Panormitanus bezeuget.

2. Die Hewschrecken habē auff jhrem Haupt Kronē/dem Gold gleich/ und-

vnd damit das Gold desto besser herfür leuchte / haben die Hewschrecken erdacht/ Sanct Maria habe dem Dominico befohlen den Rosen Crantz zu beten / einem Mönch Alano mit Nahmen hab sie [illegible] Milch in die Augen gespritzt / einem andern sein Niderkleid [illegible] einen vollen Mönch hab sie zu Bett geführt : für die Fraw Beatrix so fünffzehen Jahr ausser dem Kloster im Buben Leben vmbher gezogen / sey sie Custerin gewesen / vnnd was dergleichen Sachen mehr ist.

3. Der Hewschrecken Antlitz ist gleich der Menschen Antlitz. Mit diesem Antlitz stellen sich alle Ordensleut so freundlich / so [illegible]lig / daß sie auch bey dem Frawenzimmer hoch vnnd werth gehalten werden.

Tom. 1. in declaratione compendiosa defectuum l. 6 b 4. Vnd hatten Haar wie Weiber-Haar. Bey den Ordensleuten ist alles scheinbarlich / darüber der Parisische Cantzler Gerson zu seiner Zeit geklagt/ da er sagt : Rursus oculos aperite & inq[illegible] , [illegible] quæ hodie *Claustra monialium facta sunt quàm prostibula meretricum* [illegible] Thut doch wiederumb die Augen auff / vnd sehet / ob nicht auch heut die Nonnen-Clöster als zu Huren-Häuser worden seyn ? Vnd was

Tom. 2. p. 1689. man in den Klöstern treibe bezeuget Bernhardus. O quantum distamus ab his, qui in diebus Antonij extitêre Monachi ! &c. Nihil de Scripturis, nihil de salute agitur animarum : sed nugæ & risus, & verba proferuntur in ventum. Ach/wie vngleich seyn wir heut zu Tag den Mönchen / die zu des Antonii Zeiten gelebt ? Vnd : Man [illegible] sage nichts auß der Bibel / auß GOttes Wort. Man sagt nichts wie man selig werde/ sondern da ist lauter Geschwätz/ Gelächter/ vnd bringt man die Zeit mit faulem Geschwätz zu.

In der Geschicht der Heil. Teresæ lieset man / daß auff eine Zeit

Bruxellæ 1610. im Niederland ein Jungfraw habe begehrt / man sol sie ins Kloster nehmen. Als sie aber vnter dem Armb ein Buch getragen / vnd Teresa wissen wolte / was das für ein Buch wäre / vnd befunden es wäre die Bibel / hat Teresa sie mit diesen Worten abgewiesen : Liebe Tochter/ du taugst vns nicht ins Kloster / dann vnsere Frawen können nichts dann nehen. Confestim à Dei serva exclusa fuit , dicente : *Biblia , Filia , nè afferas, neque huc venias , sumus enim mulieres, quæ praeterquam nere nihil aliud scimus*

Ja zu dieser vnser Zeit leyden die Abtissin/ daß die Nonnen mit einander vmb ein Pater noster spielen. Dann also lesen wir/ in dem Büchlein/ dessen Titul ist: Das Leben der Durchleuchtigsten Königin Magdalenæ/ Ertzhertzogin zu Osterreich/ ꝛc. des Königlichen Stiffts Hall im Intal Stiffterin pag 313. Bey den Krancken vnd Aderlässern war jhr auch nicht zu wider / daß man sich nach Gelegenheit der Zeit/ mit etlichen kurtzweiligen Spielen (Karten aber vnnd Würffel außgenommen) recreirte , jedoch weder vmb Gelt / noch Gelds wehrt / sondern vmb ein Vatter Vnser vnd Ave Maria / oder andere kurtze Gebetlein oder Vbung einer gewissen Tugend / vnd dergleichen. Insbruck 1625.

Wo hat man aber/ vmb GOTTes Barmhertzigkeit jemahlen gehört / daß die Heiligen Apostel erlaubt haben / vmb ein Pater noster , vmb ein Ave Maria / ja vmb GOTTES Wort zuspielen?

Pater Franciscus *Spinula* lib. 3. Epigramm. pag. 58. Venetiis 1563.

In sensum contrarium recurrens.

Progenies bona sunt Monachi non noxia curant,
Turpia devitant, non male conveniunt.

Conveniunt male, non devitant turpia, curant
Noxia non Monachi sunt bona progenies.

Das heist/ wie jener sagt: Cœnobium est terrestre cœlum , ein Kloster ist ein jrrdischer Himmel, oder ein jrrdisch Paradis. *Climacus gradu 4.*

Laßt vns hören was von dem Kloster-Leben *Ephrem Syrus*, vor tausent Jahren geschrieben. Quo pacto angelicum hoc institutum ac ordinem confudimus? Reliquimus mundum, & quæ mundi sunt, sapimus, Professiones rejecimus, & à contentionibus non cessamus. Reliquimus domos , & earum cura ac sollicitudine quotidiè absumimur. Non adsunt opes, sed non abest superbia. Nuptias sprevimus, & ab inani cupiditate non recedimus. Exterius humilitatem simulamus , & animo honores appetimus. Videmur quidem paupertatis amatores, & habendi cupiditate detinemur atque absorbemur. Ore quidem *Tom. 1. ad versus vitiosè viventes p. 98 Romæ 1589.*

dem ac verbo paupertatem colimus, mente autem avaritiæ morbo la-
boramus.

Pag. 99. Habitu Monachi ſumus, ſed moribus crudeles & inhu-
mani: habitu humiles, & moribus peſtiferi ac ſcelerati: habitu religioſi,
& moribus exitioſi: habitu amici & moribus inimici: habitu gratioſi,
moribus odioſi: habitu exercitatiores, ſeduli, moribus ignavi athletæ,
habitu ſobrii, moribus prædones: habitu pudici, animo autem adulte-
ri: habitu modeſti, moribus & pectore vagabundi: habitu mites, moribus
arrogantes: habitu Conſiliarij, moribus obtrectatores: habitu ſimplices,
moribus difficiles & pernicioſi: habitu ab invidia alieni, moribus invidi &
homicidæ: habitu defenſores ac ſuſceptores, morib' autem proditores.
Et unde quæſo accidit *nos tales eſſe?* Niſi inde, quod mutuam inter nos di-
lectionem perfectam non habeamus? Niſi quia vera inter nos non ſit *Concor-
dia?* Niſi quia vera in nobis humilitas non eſt? niſi quod præ oculis timo-
rem Dei non conſtituamus? quodque ſalutaria Dei præcepta deſpicia-
mus, & pro nugis exiſtimemus?

Wie kompt es/ daß wir dieſe Engliſche Stifftung vnd Ordnung
verwüſtet haben? Wir haben die Welt verlaſſen/ vnd trachten nach
dem/ das in der Welt iſt? Wir haben das zeitliche Thun verworffen/
vnd hören nicht auff zu zancken. Wir haben Hauß vnd Hof verlaſſen/
vnd werden durch dero Sorg vnd Bekümmernüſſen täglich verzehret.
Bey vns find man nicht Reichthumb/ aber die Hochfart. Wir haben
den Eheſtand verſchworen/ wir laſſen aber nicht nach von der eitelen
Luſt vnd Begierd. Euſſerlich ſtellen wir vns demütig/ vnd im Hertzen
trachten wir nach Ehr. Wir haben zwar das Anſehen als liebten wir
die Armut. Wir werden aber vom Geitz auffgehalten vnd verſchlungen.
Mit dem Maul vnd mit Worten ehren wir die Armut/ im Hertzen aber
ſeyn wir geitzig.

Vnd pag 99. Der euſſerlichen Geſtalt vnd Habit nach ſeyn wir
Mönch/ aber an Sitten vnd Geberden grawſam vnd vnfreundlich: euſ-
ſerlich demüthig/ aber an Sitten häßlich vnnd ſträfflich: euſſerlich
fromm/ innerlich vnd an Geberden Feind: euſſerlich lieblich vnd holt-
ſelig/ an Gebärden häßlich: euſſerlich die ſich fleiſſig üben/ an Sit-
ten faule Streiter: euſſerlich nüchtern/ innerlich Räuber: euſſer-
lich ſchambhafftig/ im Hertzen aber Ehebrecher: euſſerlich beſchei-
den/ innerlich mit dem Hertzen hin vnd wider ſchweiffend: euſſer-

lich

lich gelind/innerlich halßstarrig: eusserlich trösten sie/ innerlich schelten vnd schmähen sie/ eusserlich rathen sie/ innerlich verläumbden sie/ eusserlich stellen sie sich einfältig/ innerlich seyn sie hartneckigt vnnd schädlich/ eusserlich seyn sie nicht neidisch/ innerlich aber rechte Neidhart vnd Todschläger: eusserlich Beschützer vnd Beschirmer/ innerlich aber seyn sie Verräther. Lieber woher kempt das/ daß wir so seyn? Weil wir kein rechte vnd vollkomme Lieb gegen einander haben/ weil vnter vns kein rechte Einigkeit ist/ weilen vnter vns keine wahre Demuth ist: weil bey vns kein Gottesfurcht zu finden. Vnnd daher verachten wir die heilsame Gebott GOttes/ drähen vnnd verkehren sie nach vnserm Gefallen/ vnnd haben sie für Mehrlein vnnd Bossen.

Könt auch ein Mahler die Ordens-Personen besser abconterfayen/ als Ephrem Syrus gethan?

5. Der Häwschrecken Zähn waren wie der Löwen. Last vns Wunder hören den Jesuiter ANDREAM VILLADERIUM von dem gifftigen Schänden vnd Schmähen wider D. Luthern in Expostulatione Apologetica, cap. 23. p. 189. *Lutherus* armiger feri Cacodæmonis, stipato Eumenidum, signifer sectionum, concitator perduellium, athæorum mundi depopulator, obsessor Ecclesiæ, apertis subterraneorum incendiorum caminis, convulsis repagulis furiarum, effractis vallis lethiferi Tartari, ex Orco funestus emersit, ut Christi spirituale turbaret atque exturbaret imperium, Regum Christianorum vires, opes, facultatis everteret, ipsius Ecclesiæ faciem omni macula atque omni turpitudine deformaret.

D. Luther ist ein Waffenträger deß Teuffels/ ein Trabant der höllischen Geister/ ein Fendrich aller Auffrührer/ ein Auffwickler aller Jauffert vnd Schelmen/ einer/ der alle gottlose in der Welt plündert vnd zerstört/ der die Christliche Kirch plaget/ der auß dem Abgrund der Höllen herfür kommen daß er das geistlich Reich des HErrn Christi zerrüttet vnd zerstöret/ aller Christlichen Königen Macht/ Haab vnd Gut vmbkehret/ das Ansehen vnd Gestalt der Kirchen auff das häfftigst beschmitzet vnd besudelt.

Zu geschweigen der Lästerung/ die wider D. Luthern vnd die Lutherische Religion außgestossen haben Henricus Sedulius, Ord. Min. de Præscriptionibus, Thom. Bozius, D. Fontanus, Andreas Trusius, &c.

6. Diese Hewschrecken hatten Panther wie eiserne Panther. Diese Panther bedeuten der Ordensleut Halßstarrigkeit vnd Hartnäckigkeit/ daß ob sie schon auß Gottes Wort/ auß der Apostolischen Antiquität gründlich überwiesen werden/ weichen sie doch nit/ vnd wöllen lieber sterben/ als von jhrer Abgötterey (die jhnen viel einträgt) vnd Apostetisserey abtretten.

7. Vnd das Rasslen jhrer Flügel wie das Rasslen an den Wägen vieler Roß/ die in Krieg lauffen. In dem Rasslen der Flügel rühmen sie sich die Hewschrecken wie jhre Religion jhre Orden in die gantze Welt/ in Teutschland vnd Welschland/ in Hispanien/ in Franckreich/ ja in Ost- vnnd West-Indien seyen außgebreitet worden. Daher sie männiglichen dröwen/ man müß entweder Catholisch werden/ oder ausser der Welt ziehen.

Die löbliche Herrschafft zu Venedig hat diesen Hewschrecken den Patribus Societatis Jesu einen schönen Paßbrieff gegeben der lautet also: Ziehet hin allzugleich/

Vnd nehmet nichts mit euch/

Vnd kommet nimmer ins Reich.

8. Vnd hatten Schwäntz gleich den Scorpionen / vnd es waren Stachel an jhren Schwäntzen / vnd jhre Macht war zu beleydigen die Menschen/ fünff Monden lang.

Wie viel tausent fromer Christen diese Hewschrecken als Scorpion zu tod gestochen vnd jämmerlich in Franckreich/ Niederland vnd Teutschland erwürgt vñ vmbgebracht haben/ das bezeugen die erwehnte Länder/ vnd ist noch kein auffhören.

In der Relation von dem Königreich Vorn / im Japonischen
Ingolst. Kayserthumb schreibt F. Tobias Hendschelius, Ord. Francisc. in præfat.
1617. fol. 23. Erstlich ist zuwissen vnd wol zu notirn/ daß vnsers H. Francisci institutum vnd Orden einer solchen perfection vnd volkommenheit ist/ daß (ohn Ruhm zu melden) er damit übertrifft alle andere Orden.

Fol. 29. Es ist auch vielmahls gehöret worden / daß vnser minister deß gantzen Heil. Ordens auf einezeit versprochen Bäpstlicher Heiligkeit Pio dem fünfften / als er in Bereitschafft eines Kriegs-Heer wider den Türcken anzufertigen/ daß er auß vnser Franciscaner Orden könte jhr Heiligkeit in die dreissig tausent wehrhafften dapffern Helden

zur

zur selbigen Zeit mittheilen / vnd das ohn allen Abgang der Verrichtung des Heil. Gottesdienst.

9. Diese Hewschrecken haben einen König einen Engel auß dem Abgrund Abaddon Apollyon Wir Evangelische sagen vnd bekennen/ der Ordensversonen König sey der Antichrist/der Bapst zu Rom. Dañ er ist ja Christo/ in der Lehr vnd im Leben hefftig zu wider. Christi Lehr vnd des Bapsts Lehr / seyn wie Tag vnd Nacht / wie Sommer vnd Winter/wie tod vnd Leben.

Dann von JEsu zeugen alle Propheten/daß in seinem Nahmen (NB **in keinen andern Nahmen**) sollen Vergebung der Sünden empfahen/alle/die an jhn anjhn glauben.

Der Bapst aber wil nicht allein auß Gnaden durch Christum/in wahrem Glauben ergrieffen/ gerecht vnd selig werden/ sondern auch auß den Wercken.

Wer auß den Wercken begehrt selig zu werden/ dem ist Christus nichts nutz vnd vergeblich gestorben

In Historia S. Elzearij Comitis c. 28. steht: Tu Domine Deus *debes* centum auri uncias, & duo panni coccinei volumina, ea mihi in cœlo redhibe. Du lieber HErr vnd GOtt bist mir schuldig 100. Vntzen Golds/vnd zwey Stück Scharlach Tuch. die gib mir im Himmel.. *Ingolstae. 1610.*

In Monasterio Rhorhaldensium.

Per Christi meritum tantum salvamur abunde,
Ergo tuis factis ne fidas, optime frater.

D. Hafenreffer in templ. Ezechiel p. 256.

D. Luther to. 5. Jen. p. 318. b. Nun sehet liebe Freund/das heist eine Christl. Brüderschafft daneben kein andere Brüderschafft ist einzulassen/sie heiß wie sie wölle. Ich wil meine gute Werck nit mittheilen/theile sie auch nit mit mir/hencke sie jmmerhin an den liechten Galgen vnter die stinckende Dieb. Dañ alle solche Brüderschafften reissen vns ab von dieser Brüderschafft Christi/ welche vns alles schenckt/das Christus ist vnd hat.

De Sancto Francisco.

FRanciscus prius dictus est Johannes, sed post modum mutato nomine Franciscus vocatus est, cujus mutationis multiplex causa fuisse videtur. I. ratione miraculi coñotandi. Linguã n. Gallicã à Deo recepisse cognoscitur: unde dicitur in legenda sua, quia sẽper cũ ardore S. Spiritus repleretur, ardentia verba foris eructans Gallicè loquebatur. II. ratione officij *E Bibliotheca Ratisbonens. Plut. 13. nu. 23.*

officij divulgandi, unde dicitur in legenda, quod divina providentia ſibi hoc vocabulum indidit, ut ex ſingulari & inſueto nomine opinio myſterij ejus toti citius innoteſceret orbi. Tertio ratione effectus conſequendi, ut ſcilicet per hoc daretur intelligi, quod ipſe per ſe & per filios ſuos multos filios peccati & diaboli debebat francos & liberos facere. Quartò ratione magnanimitatis in corde. Nam Franci a feritate ſunt dicti, quia eis ineſt naturalis feritas & magnanimitas animorum. Quintò ratione virtuoſitatis in ſermone, quia ejus ſermo inſtar ſecuris vitia incidebat. Sextò ratione honeſtatis in converſatione. Ajunt enim Franciſcas dici inſigna quædam inſtar ſecurium quæ Romæ ante Conſules ferebantur, quæ erant in terrorem & honorem.

Franciſcus ſervus & amicus altiſſimi in civitate Aſſiſij ortus & negotiator effectus, ferè uſq; ad viceſimũ ætatis ſuæ annum tempus ſuum vanè vivendo conſumſit: quem Dominus infirmitatis flagello corripuit & in virum alterum ſubitò mutavit, ita quod jam ſpiritu Prophetico pollere cœperit.

Nam cum quadam vice ipſe cum pluribus Paruſinis captus, dirum fuiſſet carceri mancipatus, dolentibus alij, hic ſolus exultat, redargutus ille ſuper hoc à concaptivis reſpondit: idcò me exultare noveritis, quia adhuc ſanctus *per totum orbem adorabor.*

Quadam vice Romam cauſa devotionis proficiſcens, veſtimenta ſua depoſuit & pauperis cujuſdam veſtimenta induens, ante Eccleſiam ſancti Petri inter pauperes ſedit, & cum eis velut unus ex illis avidè mendicavit, & ſæpius feciſſet ſimile, niſi notorum verecundia impediſſet.

Antiquus hoſtis eum de ſalubri propoſito conabatur avertere, & fœminam quandam ſuæ civitatis monſtroſè gibboſam cordi ejus immittit, & niſi reſipiſcat a cœptis, ſimilem ſe facturum minatur, ſed à Domino confortatus, audivit, Franciſce, amara pro dulcibus ſume, & teipſum contemne, ſi me cupis agnoſcere.

Quendam igitur *leproſum* obvium habens cum hujuſmodi homines vultum naturaliter abhorreret, divini tamen memor oraculi occurrens in oſcula ejus ruit, & poſt hæc ille ſtatim diſparuit. Quapropter ad leproſorum habitacula properat, & eorum manus devotè oſculans pecuniam donat.

Eccleſiam S. Damiani orationis cauſa ingreditur, & cum

Chri-

Christi miraculosè alloquitur : Francisce, inquit, vade, repara domum meam, quæ, *ut cernis, tota destruitur.* Ab ea igitur hora anima ejus liquefacta est, & crucifixi compassio cordi mirabiliter est infixa, insistitque sollicitè Ecclesiæ reparandę Et venditis, quæ habebat, cum pecuniam cuidam presbytero daret, & ille timore parentum recipere recusaret, coram ipso eam projiciens tanquam pulverem vilipendit. Quapropter à patre ligatus & captus pecuniam eidem restituit ac vestem pariter resignavit, & sic nudus ad Dominum evolavit, & cilicio se induit.

Advocat insuper servus Dei quendam simplicem virum, quem loco Patris suscipiens rogat, ut cum pater ejus maledicta congeminet, ipse sibi è contrario benedicat.

Frater etiam ejus carnalis hyemali tempore Franciscum vilibus panniculis tectum, orationi vacantem, & tremebundum videns, ait cuidam, dic Francisco, *ut de sudore suo* unam tibi* *nummatam vendat*: quod illc audiens alacriter respondit: revera ego hanc Domino meo vendam.

* numanti tibi.

Quadam die dum audiret ea, quæ Dominus discipulis suis ad prædicandum missis locutus est, statim ad universa servanda tota virtute consurgit, solvit calceamentum de pedibus, tunica una sed vili induitur, & pro corrigia mutavit funiculum.

Tempore nivis per silvam ambulans à latronibus captus, & ab eis quis sit, requisitus, *præconem Dei se esse asseruit:* quem illi accipientes, & in nivem projicientes, dixerunt: *jace rustice, præco Dei.*

Multi nobiles & ignobiles clerici & laici, spreta seculi pompa ejus vestigijs adhæserunt, quos pater sanctus docet Evangelicam perfectionem implere, paupertatem apprehendere, & per viam sanctæ simplicitatis incedere.

Scripsit præterea Evangelicam regulam sibi & suis fratribus habitis & habendis, quã Dn. Papa *Innocenti⁹* confirmavit. cepit ex tunc ferventius vbi semina spargere & civitates & castella fervore miraculi circuire.

Frater quidam erat, quantum à foris videbatur, eximiæ sanctitatis, sed tamen admodum singularis, qui tanta districtione silentiũ observabat, ut non verbis, sed nutibus confiteretur, cumq; sanctus ab omnibus laudaretur, vir Dei illuc adveniens dixit: finite fratres, nec mihi in eo Diabolica figmenta laudate, moneatur semel vel bis in hebdomada cõfiteri. Quod si non fecerit Diabolica tentatio est, & deceptio fraudulenta. Monentibus eum fratribus, digitũ ori suo imposuit. & caput excutiens

se nullatenus concessurũ innuit: non post dies multos ad vomitum rediit, & in facinorosis actibus vitam finivit.

Fatigatus ex itinere servus Dei, dum asinum equitaret, socius ejus scilicet frater Leonardus de asino similiter fatigatus, intra se cogitare cepit ac dicere: nondum pariter ludebant parentes hujus & mei. Continuò Vir Dei de asino descendens dixit fratri: non convenit me equitare, & te peditem venire, quia nobilior me fuisti. Stupefactus frater ad pedes patris procidit & veniam postulavit.

Transeunti ergò aliquando mulier quædam nobilis concito gradu occurrit, ejus lassitudinem & interclusos anhelitus miratus, quidnam requireret inquisivit: & illa: ora pro me Pater, quia salubre propositum, quod concepi, viro impediente, non exequor, sed in servitio Christi mihi plurimum adversatur. Cui ille: vade filia, quia cito de eo consolationem recipies, ex parte Dei omnipotentis & mea sibi denuncies, quod nunc est tempus salutis, postmodum æquitatis. Qua denunciante vir subitò immutatur & continentiam pollicetur.

Cuidam rustico in quadam solitudine siti deficienti fontem aquæ ibidem suis orationibus impetravit.

Cuidam fratri sibi admodum familiari secretum hoc sancto instigante spiritu retulit dicens: hodie est aliquis servus Dei super terram, propter quem quoad vixerit non permittet Dominus famem super homines desævire. Sic proculdubio fuisse narratur, sed illo sublato tota in contrarium conditio permutatur. Nam post felicem ejus transitum prædicto fratri apparuit dicens: Ecce jam venit fames, quam donec viverem, super terram Dominus non permisit.

In festo Paschæ cum fratres in Eremo Græci mensam accuratius solito albis & * vitreis præparassent, & Vir Dei hoc conspexisset, protinus gressum retrahens, capellum cujusdam ingressus pauperis, qui tunc aderat, capiti suo imponit, & baculum manu gestans foras egreditur, & ad ostium præstolatur. Manducantibus igitur fratribus clamat ad ostium, ut amore Dei peregrino pauperi & infirmo eleemosynam largiantur. Vocatus pauper ingreditur, & in terra sola recumbens, discum ponit in cinere. Quod videntes fratres, stupore nimio sunt repleti. Quibus ille: mensam vidi paratam & ornatam, & pauperum ostiatim euntium non esse cognovi. Paupertatem in se & in aliis adeò diligebat, ut paupertatem Dominam suam semper vocaret. Si quando pauperiorem se [illegible]

* [illegible]

viderit,

videret, protinus invidebat, & se ab illo vinci timebat. Nam cum die quadam pauperculum quendam obvium habuisset, ait socio suo: magnam verecundiam intulit nobis inopia, & nostram paupertatem plurimum reprehendit: nam pro meis divitiis, pro mea *Domina*, paupertatem elegi, & ecce amplius relucet in isto.

Dum quidam pauper coram eo transiret, & Vir Dei intima fuisset compassione commotus, dixit ei socius: etsi hic pauper sit, sed forsan in tota provincia non est eo ditior voluntate. Cui Vir Dei dixit: citò tunicam tuam exue & pauperi tribue, & ad ejus pedes prostratus culpabilem te proclama. Cui ille protinus obedivit.

Quadam vice tres mulieres facie & habitu per omnia similes obvias habuit, quæ eum taliter salutaverunt: *bene veniat Domina Paupertas*, & ultra visæ non sunt. **NB.**

Cum ad civitatem Aretii venisset, & ibi bellum intestinum commotum fuisset, vidit Vir Dei de Burgo super terram illam dæmones exultantes, vocansque socium suum nomine Silvestrum, dixit ei: vade ad portam civitatis, & dæmonibus ut civitate exeant, ex parte Dei omnipotentis præcipe: qui festinans ante portam valenter exclamavit: ex parte Dei & jussu Patris nostri Francisci discedite dæmones universi: sicque omnes post modicum ad Concordiam redierunt. Prædictus autem Silvester, cum adhuc sacerdos secularis esset, vidit in somnis *crucem auream de ore Francisci* prodeuntem, cujus summitas cœlos tangebat, cujus brachia protensa in latum, utramque mundi partem amplexando cingebant. Compunctus sacerdos protinus mundum deseruit, & Viri Dei perfectus imitator efficitur.

Existente viro Dei in oratione, diabolus eum ter nomine proprio vocavit: cui cum Sanctus respondisset, adjecit: nullus est in hoc mundo adeo peccator, cui, si conversus fuerit, non indulgeat Dominus, sed quicunque semetipsum pœnitentia dura necavit, misericordiam in perpetuum non invenit. Continuò servus Dei per revelationem hostis fallaciam, quomodo nisus fuerit eum ad torporem reducere. Cernens autem hostis antiquus, quia sic non prævaluit, gravem carnis tentationem eidem immittit. Quod in Dei sentiens veste deposita, *chordula durissima* se verberat dicens: *Eja Asine*, sic te manere decet, sic subire flagellum, sed cum tentatio nequaquam discederet, foras exiens *in magnam nivem nudum se dimisit*, accipiensque nivem in modum *pilæ*, septem globos com-

compingit, quos ſibi proponens, cepit alloqui corpus: Ecce, inquit, hæc major *uxor tua*: iſtæ quatuor, duo ſunt filii, & duæ filiæ tuæ: reliquæ duæ ſervus ſunt & ancilla. Feſtina ergò omnes induere, quoniam frigore moriuntur. Si autem multiplex te ſollicitudo moleſtat, uni Domino ſollicitus ſervi. Illicò Diabolus confuſus abſceſſit, & Vir Dei Deum glorificans in cellam rediit.

Dum apud Dominum Leonem Cardinalem ſanctæ Crucis ab eo rogatus aliquamdiu moraretur, nocte quadam Dæmones ad ipſum venientes, eum graviſſimè verberaverunt, vocansque ſocium, & rem ſibi aperiens ait: Dæmones ſunt Caſtaldi, Domini mei, quos Caſtaldus procurator familiæ deſtinat ipſe ad puniendos exceſſus: ego vero offenſam non recolo, quam per miſericordiam Dei ſatisfactione non laverim, ſed fortè ideò Caſtaldus ſuos in me permiſit irruere, quia maneo in curiis *Magnatum*, quod forſitan fratribus meis pauperculis bonam ſuſpicionem non generat, qui forte me exiſtimant deliciis abundare: Et ſurgens ſummo mane inde receſſit.

Exiſtente aliquando in oratione audit ſuper tectum domus catervas Dæmonum cum ſtrepitu diſcurrentes, qui concitus foras exiens & crucis ſignum ſibi imprimens dixit, ex parte omnipotentis Dei dico vobis, Dæmones, ut quicquid vobis permiſſum eſt in meo corpore faciatis, libenter omnia ſuſtinebo, quia cum majorem inimicum non habeam corpore, vindicabitis me de adverſario meo, dum in ipſo vitæ meæ exercebitis ultionem. Confuſi ergo Dæmones evaneſcunt.

Frater quidam ſocius viri Dei, in eceſtaſi factus, inter cæteras *cœli ſedes, vidit unam* dignitate am, & mirabili gloria præfulgentem: qui cum miraretur, cuinam tam præclara *Sedes* ſervaretur, audivit, ſedes iſta uni de ruentibus principibus fuit, & nunc *humili Franciſco* parata, & exiens ab oratione Virum Dei interrogavit, dicens: quid de te opinaris pater? & ille: videor mihi maximus peccatorum: ſtatimque in corde fratris ſpiritus dixit: cognoſce quod vera fuerit viſio quam vidiſti: quomodo ad ſedem per ſuperbiam periit, tam humilitas levabit humilimum. In viſione ſervus Dei, ſupra ſe Seraphim crucifixionis ſuæ ſigna ſic evidenter impreſſit, ut crucifixus videretur, & ipſe conſignanter manus & pedes latus crucis charactere, ſed diligenti ſtudio ab omnium oculis iſta ſtigmata abſcondebat.

Quidam tamen hæc in vita viderunt, ſed in morte plurimi conſpexerunt.

runt. Quòd autē hæc stigmata per omnia vera extiterint, multis miraculis est ostensum, quorum duo, quæ post ejus obitum contigerunt, hic interserere sufficiat.

MIRACULA.

IN Apulia Vir quidam nomine *Rogerius*, ante imaginem sancti Francisci cepit cogitare dicens: est ne hoc verum, ut tali claruerit miraculo, an pia fuit illusio, sive suorum fratrum simulata inventio? Quod dum mente revolveret, subitò audit sonum quasi spiculum prosiliens de balista, sensitque in sinistra manu se graviter vulneratum: sed cum in chirotheca nihil læsionis appareret, chirothecam de manu extraxit, & grave vulnus quasi sagittæ in palma conspexit, ex quo tanta vis procedebat ardoris ut totus ex ardore & dolore deficere videretur, cumque pœniteret, & se beati Francisci stigmata credere veraciter testaretur, post duos dies dum Dei servum per sua stigmata exorasset, fuit continuò liberatus.

In regno quoque Castellæ, cum quidam vir sancto Francisco devotus ad Completorium pergeret, ab insidiis ob mortem alterius ibi paratis, ex errore impetitur, & lethaliter vulneratur, semivivus relinquitur: deinde gladium in gutture infelix lictor inflixit, & extrahere non valens recessit. Fit undique concursus & clamor, & ab omnibus mortuus plangitur. Cum autem media nocte campana fratrum ad matutinas pulsaretur, uxor clamare cepit, mi Domine, surge & vade ad matutinas, quia campana te vocat: statim ille manum elevans, videbatur alicui innuere ut gladium extraheret, & ecce videntibus omnibus gladius quasi validissimi jactatus manu pugilis eminùs prosilivit, statimque ille perfectè sanatus est, & se erexit, dicens: Beatus Franciscus ad me veniens, suaque stigmata meis vulneribus apponens, eorum suavitate cuncta vulnera delinivit, & tactu mirificè solidavit. Qui cum vellet discedere, sibi innuebam, gladium abstraheret, quia loqui aliter non valebam: quem statim apprehendens validè projecit, statimq; stigmatibus sanctis vulneratum guttur demulcens perfectè sanavit.

In urbe Roma, clara illa luminaria orbis, scilicet beatus Dominicus & beatus Franciscus coram Domino Hostiense, qui postea fuit summus Pontifex, aderant: dixitque eis Episcopus: cur non facimus de vestris fratribus Episcopos & prælatos, qui documento & exemplo cæteris

prævalent? Fit inter ſanctos de reſpondendo longa contentio: vicit tandem humilitas Franciſcum, ne ſe præponeret, & vicit Dominicum ut primus reſpondendo humiliter obediret. Dixit ergò beatus Dominicus, Domine gradu bono, ſi cognoſcunt, ſublimati ſunt fratres mei, nec pro meo poſſe permittam, * ut aliud aſſequantur ſpecimen dignitatis. Poſt hæc reſpondens ſanctus Franciſcus dixit: Domine, Minores ideo vocati ſunt fratres mei, ut majores fieri non præſumant. Columbina ſimplicitate plenus, omnes creaturas ad Creatoris hortatur amorem, prædicat avibus, auditur ab eis, tanguntur ab eo, nec niſi licentiatæ recedunt. Hirundines dum eo prædicante garrirent ipſo impetrante protinus conticiſcunt.

* *Vt aliam ſpeciem.*

Apud Portiunculam juxta ejus cellam Cicada in ficu reſidens, frequenter canebat, quam vir Dei manum extendens vocavit dicens: *Soror mea Cicada, veni ad me*, quæ ſtatim obediens ſuper ejus manum aſcendit. Cui ille: *canta ſoror Cicada* & Dominum tuum lauda: quæ protinus canens, non niſi licentiata receſſit.

Parcit lucernis, lampadibus, candelis, nolens ſua manu deturpare fulgorem, ſuper petras reverenter ambulat, ejus intuitu, qui dicitur petra legis divinæ, *vermiculos*, ne tranſeuntium pedibus conculcentur, *levat*, & apibus, ne inedia pereant glacie hyemali, mel & optima vina jubet apponi, fraterno nomine animalia cuncta vocabat. Miro & ineffabili gaudio replebatur, ob Creatoris amorem, cum Solem, Lunam, ſtellas intuebatur, & eas ad Creatoris invitabat amorem. Coronam ſibi magnam fieri perhibebat dicens, volo quod fratres mei *pu[illegible]* partem habeant in capite meo.

NB.

Vir quidam admodum ſecularis, cum ſervum Dei Franciſcum apud S. Severinum prædicantem inveniſſet, vidit Deo ſibi revelante S. Franciſcum *duobus tranſverſis enſibus valde fulgentibus* in modum crucis ſignatum, quorum unus a capite ad pedes, alius à manu in manum per pectus tranſverſaliter tendebatur: quem cum nunquam prius vidiſſet, tali indicio recognoſcens compunctus Ordinem introivit, & vitam feliciter conſummavit.

Cum infirmitatem oculorum ex fletu continuo incurriſſet, ſuadentibus, quòd abſtineret à lachrymis ſic reſpōdit: non eſt ob amorem luminis quod habemus commune cum muſcis, æternæ lucis viſitatio repellenda. Cum autem à fratribus urgeretur, ut pateretur infirmitati viſus ſubſidium, & chirurgus inſtrumentū ferreū igne candens in manu teneret, vir Dei

mi frater Ignis esto mihi in hac hora propitius & curialis, precor Dominum, qui te creavit, ut tuum calorem mihi temperet. Et hæc dicens, signum crucis contra hoc edidit, profundatoque illo in tenera carne, ab aure usque ad supercilium nullum, ut retulit, dolorem sensit.

Apud Eremum sancti Urbani servo Dei ægritudine validissima laborante, cum ipse defectum naturæ sentiens, vini poculum postulasset, nihilque adesset, allatamque sibi aquam signo crucis addito benedixit, *mox in optimum vinum conversa:* quod deserti loci paupertas non poteuit, Viri sancti parcitas impetravit.

Malebat de se vituperium audire, quàm laudem, & ideo cum populi merita in eo sanctitatis extollerent, præcipiebat alicui fratri, ut verba ipsum vilificantia suis auribus inculcando proferret. Cumque frater ille licet invitus eum rusticum & mercenarium, imperitum & inutilem diceret, exhilaratus dicebat, benedicat tibi Dominus, quia tu verissima loqueris, & talia me decet audire. Non tam servus Dei præesse voluit, quam subesse, nec præcipere, quàm parere. Idcircò generali cedens officio, Gardianum petiit, cujus voluntati per omnio subjaceret: fratri quoque cum quo solitus erat ire, semper promittebat obedientiam & servabat.

Cum frater quidam contra legem obedientiæ aliquid fecisset, & pœnitentiæ signa haberet, vir Dei ad aliorum terrorem *ejus caputium in ignem projici jussit,* cumque per horam caputium fuisset in medio ignis, præcepit ipsum extrahi, & fratri restitui: extrahitur igitur caputium de medio flammarum, & nullum habens adustionis vestigium.

Quodam tempore per paludes *Venetiarum* ambulans, invenit maximam avium multitudinem cantantium in paludibus, dixitq; ad socium: *Sorores meæ Aves* laudant Creatorem suum: eamus & in earum medio horas canonicas Domino decantemus: Quibus intrantibus aves motæ non sunt: sed quia ob nimium garritum se ad invicem audire non poterant, ait: sorores aves, à cantu cessate, donec laudes debitas Domino persolvamus, quibus statim tacentibus, finitis laudibus licentiam cantandi dedit, & statim cantum suum more solito resumserunt.

Invitatus devotè à quodam milite, dixit ei frater: hospes meis monitis acquiesce, & peccata tua confitere, quia citò alibi manducabis: qui statim acquiescens, domum suam disposuit, & pœni-

nitentiam ſalutarem accepit. Cum ergò ad menſam intraſſent, hoſpes [illegible] bito expiravit.

Cum quandam avium multitudinem reperiſſet, & eas velut rationis participes ſalutaſſet, dixit: *Fratres mei volucres* multum debetis laudare DEUM creatorem [illegible], qui plumis vos induit, pennas ad volandum tribuit, [illegible] conceſſit & ſine veſti a ſolicitudine [illegible] bernat. Aves [illegible] cœperunt adverſus eum extendere colla, protendere alas, aperire [illegible], & [illegible] illum attente reſpicere, ipſe vero per [illegible] earum tranſiens, tunicam contigebat eaſdem, nec tamen aliqua de loco [illegible] mota, donec licentia data, omnes inſimul avolarunt.

Cum apud caſtrum Almarium prædicaret propter garritum hirundinum, ibidem nidificantium audiri non poterat: quibus ille, *[illegible] meæ Hirundines*, jam tempus eſt ut loquar ego, quia vos [illegible] tenete ſilentium donec verbum Domini compleatur

Tranſeunte aliquando viro Dei per Apuliam, in via *[illegible] magnam* reperit denarijs tumeſcentem, quam ſocius videns, accipere voluit, ut pauperibus erogaret, ſed ille nullatenus permiſit, dicens, [illegible] alienum auferre: ſed cum ille vehementer inſtaret, Franciſcus [illegible] orans, jubet ut [illegible] ſam tollat, quæ jam colubrum pro [illegible] bat: quod audiens frater, timere cepit, ſed ob [illegible] valens [illegible] mandatum, burſa in manibus capit, & [illegible] ſerpens [illegible] ilivit: & ait ſanctus Franciſcus: *pecunia [illegible] rvis Dei nihil a[illegible] quam Diabolus & coluber venenoſus*.

Cum frater quidam graviter tentaretur, cogitare cepit, quod ſi aliquid ſcriptum de manu [illegible] atris haberet, ipſa protinus fugaretur [illegible] ſed cum rem ſibi nullatenus aperire auderet, quadam [illegible] vir Dei vocavit eum dicens: porta [illegible], chartam & atramentum, quia [illegible] dam Dei ſcribere volo: quæ [illegible] m ſcripſiſſet, ait: accipe chartam [illegible] & uſque ad diem mortis tuæ cuſt[illegible] diligenter, ſtatimque [illegible] tio ab eo receſſit.

Idem quoque frater, [illegible] ſanctus infirmus jaceret, [illegible] gitare cepit: ecce [illegible] pater, & [illegible] amplius [illegible] conſolarer, ſi poſt mortem [illegible] n tunicam [illegible] Poſt [illegible] dicum ſanctus vocat e[illegible] tunicam iſtam, ut poſt mortem meam ipſam habeas pleno jure.

Cum

Cùm apud Alexandriam Lombardiæ cum quodam honesto viro hospitatus fuisset, ab eo rogatur, ut propter Evangelij observantiam de omni apposito manducaret: qui cum ejus devotioni assentiret, ille accurrens *Caponē septennem* præparat ad manducandum. Manducantibus illis, infidelis quidam amore Dei eleemosynam petit. Mox vir Dei nomen audiens benedictum, membrum sibi transmittit Caponis. [illegible] servat infelix datum, & in crastinum dum sanctus prædicaret, ostendit dicens: ecce quales carnes comedit iste Franciscus, quem ut sanctū honoratis: nam mihi hoc in sero tribuit sed, cum membrum caponis piscis ab omnibus videretur, velut insanus ab omni populo increpatur: quod cum ille didicisset, erubuit, & veniam postulavit. Redierunt carnes ad suam speciem, postquam redivit prævaricator ad mentem.

Dum quadam vice ad mensam sederet, & de paupertate Beatæ Virginis & filij ejus collatio fieret, protinus Vir Dei à mensa surgens, singultus ingeminat dolorosos, & perfusus lachrymis super nudam humum reliquum panem manducat.

Sacerdotalibus manibus, quibus conficiendi Dominici corporis sacramentum est collata potestas, magnam volebat reverentiam exhiberi, unde & sæpè dicebat. Si sancto cuiquam de cœlo venienti, & alicui paupercuio sacerdoti me contingeret obviare, ad sacerdotis manus deosculandas citius me offerrem, & sancto dicerem, expecta sancte Laurenti, quia manus hujus verbum vitæ contrectant, & ultra humanum aliquid possident.

Miraculis in vita sua multis effulsit, nam panes ei ad benedicendum oblati, multis infirmis attulere salutem: aquam in vinum convertit, & inde æger quidam gustans protinus sanitatem recipit, & multa alia miracula fecit. Cum verò ad dies jam appropinquaret extremos, longa infirmitate confectus super nudam humum poni se fecit, fecitque omnes fratres ibidem assistentes ad se vocari, & manus singulis imponens, omnes in præsentibus benedixit, & instar cœnæ Dominicæ singulis panis bucellam divisit, & invitabat, ut moris sui erat, omnes creaturas ad laudes Dei: nam & Mortem ipsam cunctis terribilem & exosam hortabatur ad laudem, eique lætus occurrens, ad suum invitabat hospitium, dicens: *bene veniat soror mea Mors.* Ad extremam horam veniens, dormivit in Domino. Cujus animam quidam frater vidit in modum stellæ, similem Lunæ, in quantitate Solis in splendore. Mi-

nister fratrũ in terra laboris, nomine Augustinus in hora jam ultima positus cũ diu jam amisisset loquelam, subitò clamans dixit: exspecta me Pater, exspecta, ecce jam venio tecum. Quærentibus fratrib. quid diceret? ait, non videtis Patrem nostrum Franciscum, qui vadit in cœlum? & statim in pace obdormiens, Patrem secutus est.

Post Mort. Cum quædam Domina, quæ beato Francisco devota extiterat, viam universæ carnis fuisset ingressa, & clerici & presbyteri feretro exequias celebrantes astarent, subitò se mulier erigit super lectum & unum de astantibus sacerdotibus vocat dicens: volo Pater confiteri: ego enim mortua fueram, & diro eram carceri mancipanda, quia modo peccatum, quod tibi pandam, nec dum confessa fueram: sed orante pro me sancto Francisco ad corpus meum redire indultum est, ut illo revelato peccato veniam merear, statimq; ut illud manifestavero, in pace, cernentibus vobis quiescam. Confessa igitur absolutione recepta mox in Domino obdormivit.

Cum fratres de Nicæa plaustrum quoddam à quodam viro mutuo peterent, ille indignatus respondit, ego potius duos ex vobis cum sancto Francisco excoriarem, quam plaustrum meum vobis accommodarem; sed in se reversus semetipsum redarguit & blasphemiæ pœnituit, iram Dei formidans, moxque filius ejus infirmatur, ad extrema deducitur, qui filium defunctum videns in terra volutabatur flens, & sanctum Franciscum invocans dicebat: ego sum qui peccavi, me flagellare debuisti, redde sanctè jam devotè precantem, quem abstulisti impiè blasphemanti. Mox filius ejus resurrexit & planctum prohibens ait: cum mortuus essem sanctus Franciscus per quandam viam longam & obscuram me ducens, in quodam tandem me viridario pulcherrimo collocavit, ac deinde dixit mihi revertere ad Patrem tuum, nolo te amplius detinere.

Pauper quidam cuidam diviti debens quandam pecuniæ quantitatem, rogat ut sancti Francisci amore sibi terminum prolongaret: cui ille superbè respondens, tali, inquit, te loco recludam, ubi nec Franciscus nec aliquis poterit te juvare: moxq; illum vinculatum in carcerem obscurũ inclusit: paulò post sanctus Franciscus affuit, & fracto carcere ruptisque vinculis hominem incolumem reduxit ad propia.

Quidam miles sancti Francisci operibus & miraculis detrahens, cum quadam vice luderet ad taxillos, vesania & incredulitate plenus circumstantibus ait: *si Franciscus est sanctus*, decem & octo veniant in taxil-

taxillis: mox in eis senarius triplicatus apparuit, & usque ad novem vices quolibet suo jactu ter senos accipit, sed insaniam addens insaniæ ait: si verum est, quod Franciscus iste sit sanctus, cadat hodie corpus meum: si vero sanctus non est, evadam incolumis. Ludo finito ut ejus oratio fieret in peccatum cum nepoti suo inferret injuriam, ille gladium arripiens in viscera patrui transfixit, & protinus interfecit.

Vir quidam crure sic perdito, ut nullatenus se movere posset, sanctum Franciscum talibus vocibus inclamabat: adjuva me sancte Francisce, memor devotionis & servitij, quod tibi impendi: nam in asino meo te portavi, sanctos pedes tuos & manus osculatus fui, & ecce morior doloris hujus durissimo cruciatu: moxque ille sibi apparens cum parvo baculo, qui *Thau* in se figuram habebat, locum doloris tetigit, & facto apostemate sanitatem protinus recepit, sed semper signum Tau super locum remansit. Hoc signo sanctus Franciscus suas literas consuevit consignare.

Cum in castro Pomateo, in montanis Apuliæ puella quædam Patri & matri unica fuisset defuncta, & mater S. Francisco devota nimia tristitia fuisset absorpta, apparuit sanctus Franciscus, dicens: noli flere, quia lucernæ tuæ lumen quod deploras extinctum, mea est tibi intercessione reddendum. Mater igitur sumta fiducia corpus extinctum non permisit efferri, sed sancti Francisci nomen invocans, & mortuam filiam apprehendens, eam incolumen allevavit.

In urbe Roma cum puer parvulus de fenestra Palatij cecidisset, & penitus expirasset, beatus Franciscus invocatur & vitæ protinus restituitur.

In civitate Suesa cum quædam domus corruens quendam juvenem extinxisset, & cadaver jam in lecto ad sepeliendum posuissent, mater beatum Franciscum tota devotione qua poterat, invocabat, & ecce circa mediam noctem puer oscitavit, & sanus surrexit, & in laudis verba prorupit.

Frater Jacobus Reatinus cum in navicula parva fluvium quendam cum fratribus pertransiret, & socijs jam super ripam positis, postremò se ad navis exitum præpararet, revoluta nave ipse in profundum fluminis est submersus. Fratribus igitur pro liberatione submersi beatum Franciscum invocantibus, ipso etiam corde, ut poterat, beati Francisci auxilium implorante ecce dictus frater per profundum sicut per aridam ambu-

ambulabat, & dimersam naviculam capiens cum ea pervenit ad littus. Vestimenta autem ejus madida facta non sunt, nec aquæ gutta proximavit ad tunicam.

Franciscus Georgius Venetus in Promtuario Theologico, Lutetiæ excuso anno 1564. Cantico III. tono IV. cap. 8. fol. 379. Quod dominium tamdiu duravit in credentibus, quamdiu perseveravit fidelis, & perfecta servitus in Christum. Adveniente autem tempore, quando successores Petri *mentirentur*, dicentes: argentum & aurum non est nobis, perdiderunt quoq; jus dicendi, surge & ambula: vel surge & ministra nobis, sive præcipio tibi in nomine Jesu Nazareni, exi ab eo, & omnem tandem vim & dominium in virtutem inimicam. *Franciscus* vero verum vitam Apostolicam amplexus, a pecuniis penitus simul & vitiis denudatus, creaturis omnibus imperat, & obediunt ei: aquam in vinum convertit: siccis pedibus fluidum elementum pertransiit, rabidum lupum mansuetissimum & domesticum reddidit, hirundinibus garrientibus solo jussu silentium imposuit: falconi jubet, & veluti gallus excitator efficitur: lepores & cuniculos domesticos fecit: ignem urentem alloquitur, & virtutis suæ oblitus viro Dei somentum sine horrida adustione præbet. Multa quoque hujusce generis miranda peregit, ad pristinam dignitatem restitutus. Nec est abbreviata manus Domini, omnibus qui ipsi fidele exhibent obsequium.

E Bibliotheca Onoldina.

In libro Conformitatum Francisci, Mediolani per Gotardum ponticum (cujus officina libraria est apud templum Sancti Satyri) impresso, Anno Domini M. CCCCCX. die 18. mensis Septembris fol. 72. pag. 1. col. 1.

Locus Aprutij.

In Aprutio jacet Frater Franciscus. Iste dicendo Missam, reperit in sanguine Christi in calice araneam, & nolens araneam sanguine Christi intinctam extra projicere, calicem cum aranea bibit. Sed post frater ipse fricans crus & scalpens ubi pruritum sentiebat, quæ aranea sine fratris læsione aliqua exivit.

De Sancto Dominico.

DOminicus dicitur, quasi Domini custos, vel à Domino custoditus: vel dicitur Dominicus, quantum ad etymologiam hujus nominis, quod est Dominus. Dicitur autem custos Domini tribus modis, scilicet Domini honoris, quo ad Deum, custos vineæ domini vel gregis domini, sui præceptorum Domini, quoad seipsum. Secundò dicitur Dominicus quasi à Domino custoditus. Dominus enim custodivit ipsum quantum ad triplicem statum suum, in quorum primo fuit laicus, in secundo regularis Canonicus, in tertio vir Apostolicus. Nam in primo eum custodivit, faciendo ipsum laudabiliter incipere: in secundo ferventer proficere, in tertio perfectionem apprehendere. Tertiò potest dici Dominicus per etymologiam hujus nominis: Dominicus namq; dicit, quasi donas minas, vel donans munus, vel donans minus. Sic beatus Dominicus fuit donans, id est, condonans minas, per injuriarum dimissionem, donans munus per libertatis largitionem, quia non solùm sua pauperibus tribuit, sed etiam seipsum pluries vendere voluit: donans minus per corporis macerationem, quia corpori suò semper minus dabat, quàm appetebat. *E Bibliotheca Ratisbonensi Pluteo. 18. num. 23.*

Dominicus Ordinis Prædicatorum dux & pater inclytus, ex Hispaniæ partibus villa, quæ dicitur Callaroga Exomiensis diœcesis, Patre Felice, matre verò Johanna nomine, secundum carnem duxit originem, cujus mater ante ipsius ortum vidit in somnis se catulum gestantem in utero, ardentem in ore faculum bajulantem. Qui egressus ex utero, totam mundi fabricam incendebat. Cuidam etiam matronæ, quæ ipsum ex sacro fonte levaverat, videbatur, quod puer Dominicus stellam præfulgidam haberet in fronte, quæ totum orbem illustrabat. Dum adhuc esset puerulus, & sub nutricis, custodia constitutus, deprehensus est sæpè lectum dimittere, & super nudam terram jacere. Missus tandem Valentiam ad studium, amore sapientiæ ad discendum vinum per decennium non gustavit: ubi cum fames valida esset, libros cum omni sua supellectili vendidit, & pretium eorum pauperibus erogavit. Crescente jam ejus fama ab Episcopo *Exominensi*, in sua Ecclesia Canonicus regularis efficitur, & postmodum factus omnibus vitæ speculum, à Canonicis Subprior ordinatur, ipse autem nocte ac die lectioni & orationi vacabat *Callogara*

 cabat

cabat, assiduè Dominum exorans ut sibi hanc gratiam infundere dignaretur, qua se totum aliquando saluti posset impendere proximorum. In libro quoque de Collationibus patrum studiosissimè legens magnum perfectionis cumulum apprehendit. Pergens autem cum prædicto Episcopo Tholosam, deprehendit hospitẽ suum hæretica pravitate corruptum, quem ad fidem Christi convertit, & quasi quendam primitiarum manipulum futuræ messis Domino præsentavit.

Legitur in gestis Comitis Montis fortis, quod cum beatus Dominicus quadam die adversus hæreticos prædicasset, auctoritates, quas in medium produxerat, redegit in scriptis, & cuidam hæretico schedulam illam tradidit, ut super objectis deliberare deberet. Illa autem nocte ad ignem hæreticis congregatis, schedulam quam receperat, produxit in medium, cui socij dixerunt, ut in ignem eam projiceret, *& si comburi contingeret*, eorum fides immò perfidia vera esset: si vero comburi non posset, veram fidem Romanæ Ecclesiæ prædicaret. Quapropter *schedula in ignem projicitur*: quæ cum aliquantulam moram in igne fecisset, incombusta ab igne protinus prosilivit. Stupentibus cunctis unus cæteris durior ait: projiciamus eam iterum, & sic experiemur plenius veritatem. Projicitur iterum, & iterum prosilivit incombusta. Iterum ille dixit: tertio projiciatur & tunc sine dubio rei exitum cognoscemus: projicitur tertio & iterum incombusta prosilijt & illæsa. Hæretici autem in sua duritia permanentes, districtissima inter se juratione firmaverunt ne hoc aliquis publicaret. Quidam tamen miles, qui ibi aderat, & nostræ fidei aliquantulum adhærebat, istud miraculum postmodum publicavit: factum est au- autem apud montem Victorialem.

Simile quiddam dicitur accidisse apud Faxum Jovis, indicta ibidem in diebus illis quadam contra hæreticos disputatione solenni. Cæteris igitur ad propria redeuntibus, & Episcopo Exomnensi defuncto, solus ibidem S. Dominicus cum paucis sibi adhærentibus mansit, contra hæreticos constanter annuncians verbũ Dei. Irridebant autẽ eum adversarij veritatis, sputa, lutum & hujusmodi vilia projicientes in eum, & a tergo pro derisu sibi paleas alligantes. Cum autem interitum sibi minarentur, imperterritus respondebat: non ego *martyrij* dignus sum gloria, nondum merui mortem illam. Quapropter locum transiens, in quo parari sibi ferebantur insidiæ, non solum intrepidus, verum etiam cantans & alacer incedebat. Quod illi admirantes, dixerunt ei: numquid non tu mortis

hor-

horrore concuteris? quid acturus eras, si comprehendissemus te? at ille: rogassem vos ne repentinis me subito perimeretis vulneribus, sed paulatim & successive membra singula mutilantes. Deinde ostensis coram meis oculis detruncatis membrorum particulis, ipsos etiam oculos eruentes ad ultimum semivivum laceratumque corpus sic permitteretis in suo sanguine volutari, vel prorsus ad libitum necaretis.

Cum quendam reperisset propter nimiam, quam patiebatur, inopiam, hæreticorum consortijs adhæsisse, decrevit seipsum venundare, quatenus ex accepto pretio de seipso & egestatis simul occasionem præcideret, & sub errore venundatum liberaret: quod & fecisset nisi inopiæ ejus divina misericordia aliter providisset:

Aliàs etiam cum quædam mulier fratrem suum in saracenorum captivitate detentum lamentabili conquestione sibi exponeret, nullumq; sibi superesse concilium, ille intima compassione commotus se ipsum pro redemtione captivi vendendū obtulit. Sed Deus, qui ipsum necessariū ad redemtionem spiritualē multorū captivorū providerat, non permisit.

Hospitatus in partibus Tholosanis apud quasdam matronas ab hæreticis per ostentationem religionis deceptas, per totam Quadragesimam, ut sic clavum clavo obtunderet, *in pane solo & aqua* frigida cum adjuncto sibi socio jejunavit. Nocte verò vigilans, cum necessitas cogebat, lassa membra super nudam tabulam reclinabat, sicque factum est, ut alias matronas ad agnitionem veritatis perduceret.

Post hęc autem cepit de Institutione Ordinis cogitare, cujus officiū esset per mundum prædicando discurrere, & contra hæreticos fidem Catholicam communire. Cum igitur mansisset in partibus Tholosanis, per decem annos a transitu Exominensis Episcopi usque ad tempus, quo *Lateranense Concilium* debuit celebrari, cum *Fulcone* Tholosano Episcopo Romam ad Concilium generale adijt, & à summo Pontifice *Innocent.* 3. Ordinem Prædicatorum, qui diceretur & esset, confirmari sibi suisque successoribus postulavit. Qui cum aliquantulum se difficilem exhiberet, nocte quadam idem Pontifex videbat in somnis, quod *Lateranensis Ecclesia* gravem subitò minaretur ruinam. Quod dum tremens aspiceret, ex adverso vir Dei Dominicus occurrebat, humerisque suppositis totam illam casuram fabricam sustentabat. Evigilans autem & visionem intelligens, petitionem viri Dei hilariter acceptavit: hortans ut ad fratres suos rediens Regulam aliquam approbatam sibi eligeret, & sic ad ipsum rediens, confirmationem ad libitum reportaret. Regressus igitur verbum

summi Pontificis fratribus patefecit, erant autem fratres numero circiter quindecim, qui invocato Spiritu S. Regulam Beati Augustini doctoris & prædicatoris egregij, ipsi pariter & re & nomine Prædicatores futuri unanimiter elegerunt, quasdam quidem arctioris vitæ cõsuetudines, quas sibi per formam Constitutionũ observandas statuerũt, superaddentes. Verũ interea *Innocentio defuncto & Honorio* in summum Pontificem sublimato, & confirmationem ordinis anno Domini 1216. a prædicto Honorio impetravit. Dum igitur Romæ in Ecclesia sancti Petri pro dilatione Ordinis sui exoraret, gloriosos Principes Apostolorum Petrum & Paulum ad se venientes aspexit, quorum primus videlicet baculum, Paulum vero librum sibi tradere videbatur; addebantque dicentes: Vade prædica, quomodo à Deo ad hoc ministerium es electus. mox quoque in momento temporis videbatur ei, quod filios suos per totum mundum aspiceret incedentes binos & binos, & Verbum Domini populis prædicantes, quapropter Tholósam rediens fratres suos dispersit, & quosdam quidem in Hispaniam, quosdam verò *Parisios*, alios tandem Bononiam destinavit: ipse verò Romam reversus est.

Monachus quidam ante Ordinis Prædicatorum institutionem in ecstasi factus, vidit beatam Virginem flexis genibus & junctis manibus pro humano genere filium deprecantem, qui *dans sæpe pia matri repulsam*, tandem instante ea sic ait: Mater mea quid possum vel debeo illis amplius facere? Misi Patriarchas & Prophetas & parũ se emendaverunt, misi martyres & Confessores & doctores, nec illis acquieverunt, verũ & ego ad eos, deinde misi Apostolos, & me & Apostolos occiderunt: sed quia non est fas, ut tibi aliquid denegem, dabo eis meos prædicatores per quos valeant illuminari & emundari: sin autem, veniam contra illos.

Similem visionem alius vidit: eodem tempore quo duodecim Abbates Cistertiensis Ordinis Tholosam contra hæreticos sunt transmissi. Nam cum Filius matri oranti respondisset, ut supra dixi, mater: bone fili, non secundum eorum malitiã, sed secundum tuã gratiam & misericordiam agere debes. Tunc filius victus precib' ait: ad votum tuum adhuc misericordiã cum eis faciam, quia Prædicatores meos eis mittam, qui eos moneant & informent, & si se non correxerint, amplius jam non parcam.

Quidam frater Minor, qui multo tempore socius S. Francisci extiterat, pluribus fratribus de Ordine Prædicatorum narravit, quod cũ beatus Dominicus Romæ pro confirmatione sui Ordinis apud Papam instaret

ſtaret, nocte orans, vidit in ſpiritu, *Chriſtum in aere exiſtentem: & tres lanceas* in manu tenentem & contra mundum eas vibrantem: cui velociter mater occurrens, quid nā vellet facere inquiſivit. Et ille, ecce totus mundus tribus vitijs plen' eſt, ſcilicet *ſuperbia, concupiſcentia, avaritia*, & ideò his tribus lanceis ipſum volo perimere. Tunc Virgo ad ejus genua procidens ait: Fili Chariſſime, miſerere, & tuam juſtitiam miſericordia temperato. Cui Chriſtus: nonne vides quantæ mihi injuriæ irrogantur? Cui illa: tempera furorem & pauliſper expecta, habeo enim fidelem ſervum & pugilem ſtrenuum, qui ubique diſcurrens mundum expugnabit, & tuo dominio ſubjugabit. Alium quoque ſervum ſibi in adjutorium dabo, qui ſecum ſimiliter decertabit. Cui Filius: ecce placatus faciem tuam ſuſcepi, ſed vellem ego videre, quos vis ad tantum officium deſtinare. Tunc illa Chriſto *ſanctum Dominicum* præſentavit. Cui Chriſtus: verè bonus & ſtrenuus pugil iſte eſt, & ſtudiosè faciet, quę dixiſti. Obtulit etiam *ſanctum Franciſcum*, & hunc Chriſtus ſicut & primum pariter commendavit. Sanctus ergò Dominicus ſocium ſuum in viſione ſua diligenter conſiderans, quē ante nō viderat in craſtino in Eccleſia inventum. Ex his quę nocte viderat ſine indice recognovit, & in ejus amplex' & oſcula ſancta ruens ait: *tu es ſocius meus*, tu pariter curres mecū, ſtemus ſimul, & nullus adverſarius prævalebit. Viſionem quoque prædictam ſibi per Ordinem enarravit, & extunc factum eſt eis cor unum & anima una in Domino, quod & in poſteros mandaverunt perpetuò obſervari. [1]

Cum quendam novitium japulum ad ordinem recepiſſet, quidā qui prædicti novitij ſocij fuerunt, cū adeo perverterūt, quòd ad ſeculum jam redire deliberans, veſtes ſuas modis omnib. expetebat: quòd beatus Dominicus audiens, continuo orationi ſe dedit. Igitur cum dictum juvenem jam religioſis veſtibus exſpoliaſſent, ille magnis vocibus clamare cepit ac dicere: En æſtuo, en ardeo, en totus exuror, extrahite, extrahite hanc camiſiam maledictam, quæ me totum exurit. Nullo ergò modo potuit quieſcere, quouſque exutus camiſia, religioſis veſtibus denuò eſt indutus, & ad clauſtrum reductus.

Exiſtente beato Dominico Bononiæ, cum fratres jam ad dormiendum iviſſent, quidam frater converſus à Diabolo vexari cepit. Quod cum *Reinerius* Lauſannenſis magiſter ejus audijſſet, beato Dominico hoc ſtuduit intimare; ſanctus autem Dominicus ad Eccleſiam ante altare

ipsum portari præcepit: qui cum fuisset vix à decem fratribus deportatus, dixit beatus Dominicus: adjuro te miser, ut dicas mihi, quare creaturam Dei, & quare & quomodo huc intrasti? Qui respondit: vexo eum, quia meruit: bibit enim heri in civitate sine licentia, & nō adhibito signo crucis. Unde tunc intravi in eum in specie *bibeonis*, quin potius ipse simul cum vino me bibit. Hoc autem cum bibisse tunc compertum est. Inter hæc factum est primum signum ad matutinas: quo audito diabolus, qui in eo loquebatur, dixit: amodo hic plus stare non possum, ex quo *caputiati* surgunt, & sic ad orationem beati Dominici exire compulsus est.

* Babylionis.

Cum in partibus Tholosanis quoddam flumē trāsiisset, libri ejus nullū habentes conservatorium, inde in flumen ceciderunt: die autem tertia piscator quidam ibi hamum projiciens, cum magnū piscem se prehendisse putaret, & libros ipsos extrahit penitus sic illæsos, ac si in aliquo armario fuissent cum omni diligentia custoditi.

Dum ad quoddam Monasterium venisset, & fratres quiescerent, nolens eos inquietare oratione fusa, clausis januis *Monasterium cum socio intravit*.

Idem etiam compertū est, cùm in conflictu hæreticorum cum quodam converso Cistertiensi fuisset. Nam cum serò ad quandam Ecclesiam devenissent, & clausam invenissent, oratione fusa à beato Dominico, intus se subitò invenerunt, & noctem illam totam in oratione duxerunt.

Post laborem itineris antequam ad hospitium devenisset, sitim ad fontem aliquem *extinguere* consuevit, ne in domo hospitis plus bibendo aliquam notam incurreret.

Scholaris quidam carnis lubricum patiens venit in quodam festo ad domum fratrum de Bononia, ut ibi Missam audiret: contigit autem tunc Missam B. Dominicum celebrare. Cum autem ad oblationem ventum fuisset, dictus scholaris accessit, & manum ejus cum multa devotione osculatus est: quam cum osculatus fuisset, tantam ex illis procedere sensit odoris fragrantiam, quantam in vita sua nunquam aliquando est expertus, & ex tunc æstus libidinis mirabiliter in eo refriguit, ut qui ante erat vanus & lubricus, efficeretur postmodum continens atque castus. O quanta munditie, puritate ejus caro pollebat, cujus odor tam mirabiliter sordes mentis purgabat.

Sacerdos quidam videns aliquando B. Dominicum cum suis fra-

tribus prædicationi tam frequenter insistere, deliberavit eis adhærere, dummodo Novum Testamentum sibi ad prædicandum necessarium habere posset. Hæc eo cogitante quidam Juvenis venale Testamentum sub veste bajulans affuit, quod statim sacerdos cum magno gaudio emit: sed cum adhuc aliquantulum dubitaret, fusa ad Deum prece, impressaque super librum exterius cruce, librum aperuit, & oculos ad capitulum, quod primò se obtulit, mox conjecit, & illud, quod in actibus Petro dictum est, eidem occurrit: surge, descende & vade cum eis, nihil dubitans, quia ego misi illos, statimque consurgens eisdem adhæsit.

Cum apud Tholosam in Theologia regeret, magister quidam scientia & fama præclarus, quodam mane ante diem, dum suas lectiones præviderет, oppressus somno, caput suum in cathedra reclinavit paululum, visumque sibi est, *quod septem stellæ* sibi præsentarentur: qui cum de novitate *talis exenij* plurimum miraretur, subitò in lumine & quantitate prædictæ stellæ in tantum creverunt, ut totum mundum illuminarent: qui evigilans, quidnam sibi hoc vellet, plurimum mirabatur. Et ecce dum scholas intrasset, & legeret, beatus Dominicus, & cum eo sex fratres ejusdem habitus ad prædictum magistrum humiliter accesserunt, & suum sibi propositum intimantes dixerunt, quòd scholas suas cuperent frequentare: qui recolens visionem ipsos esse septem stellas, quas viderat, nullatenus dubitavit.

Romæ viro Dei Dominico posito, vir quidam Magister *Renaldus* S. Aniani Aurelianensis Decanus, qui etiam *Parisius* in Jure Canonico rexerit annis quinque, Romam cum Aurelianensi Episcopo mare transiturus advenerat, dudum autem in proposito habebat, relictis omnibus prædicationi insistere: sed quonam modo id compleri posset, necdum adverterat. Cum autem a quodam Cardinali, cui hujusmodi votum expresserat, de institutione ordinis Prædicatorũ didicisset, & B. Dominico accersito eidem suum propositum revelasset, ex tunc ipsius Ordinis deliberavit ingressum: nec mora, gravi febrium infirmitate corripitur, & de ejus salute penitus desperatur. Reginaldus.

Perseverante autem in oratione B. Dominico, ac beatam Virginem, cui tanquam speciali Patronæ curam Ordinis totam commiserat, exorante, ut vel saltem modico tempore eum sibi concedere dignaretur, ecce subitò Reginam misericordiæ duabus admodum speciosis comitatam puellis, *Renaldus* vigilans, & mortem expectans ad se visibiliter venientem.

nientem aſpexit, blandaque facie dicentem ſibi: pete à me quod vis, & dabo tibi: deliberantique quid peteret, una ex prædictis puellis ſuggeſſit, ne quid peteret, ſed ſe totũ Reginæ miſericordiæ & voluntati committeret. Quod dum feciſſet, illa manum extendens Virgineam, aures ejus, nares, os, manus & pedes ſalutari, quam ſecum detulerat, unctione perungit, formulas verborum proprias, ad ſingulas *unctiones* ſubinferens ait ad renes: ſtringantur *renes tui cingulo* ſanctitatis & caſtitatis. Ad pedes ait: ungo pedes tuos inſpiratione Evangelii pacis: addidit, ſi die tertia mittam tibi ampullam reſtitutionis plenæ ſanctitatis. Tunc ei habitum Ordinis oſtendens: en, inquit, iſte eſt habitus Ordinis tui. Hanc autem viſionem ſimiliter B. Dominicus in oratione poſitus totam vidit. Mane autem facto ad eum veniens ſanctus Dominicus & ſanum reperit, & ab eodem totius ſeriem viſionis audivit, & habitum, quem Virgo monſtraverat, aſſumſit, nam antea fratres ſuperpelliciis utebantur. Die autem tertia mater Dei affuit, & corpus Renaldi adeo perunxit, quod non ſolum febrium æſtu, ſed etiam ardorem concupiſcentiæ ſic *extinxit*, ut ſicut ipſe poſtmodum confeſſus eſt, nec unus in eo motus libidinis de cætero pullulavit. Hanc viſionem iterato exhibitam, quidam religioſus de Ordine Hoſpitaliorum, præſente quoq; S. Dominico propriis oculis vidit & ſtupuit. Hanc viſionem multis fratribus poſt illius obitum B. Dominicus publicavit. Miſſus igitur Renaldus Bononiam, prædicationi ardenter inſtabat, & fratrum numerus excreſcebat. Poſt hæc autem in ullos *Pariſios* non poſt multos dies obdormivit.

Juvenis quidam nepos Domini Stephani Cardinalis de Foſſa nova, cum equo in foveam præcipitio lapſus, inde mortuus eſt eductus, qui B. Dominico oblatus, oratione fuſa, vitæ priſtinæ reſtitutus eſt.

In Eccleſia ſancti Sixti architectum quendam conductum à fratribus, ſub crypta quædam mina deſuper reſoluta contrivit, diuque ſub tumulo cadentis materiæ jacentem extinxit: ſed vir Dei Dominicus defuncti corpus de caverna ſubductum ad ſe deferri juſſit, orationumque ſuffragio ſtatim vitæ ſimul & ſanitati reſtituit.

In eadem Eccleſia apud Romam, dum fratres circiter quadraginta manerent, & quadam vice panis valdè modicum inveniſſent, B. Dominicus id modicum, quod habebat, panis, per partes dividi ſuper menſam mandavit, dumque unuſquiſque buccellam cum gaudio frangeret, ecce duo juvenes ejuſdem habitus formæq; conſimiles, refectorium intrantes

runt, palliorum ſinus qui à collo pendebant, plenos panibus deferentes: quibus in capite menſæ ſervi Dei Dominici ſilenter oblatis, ita ſubitò diſceſſerunt, ut nullus de cætero, vel unde venerint, vel quò abierint, ſcire poſſet. Tunc ſanctus pater Dominicus manu ad fratres circumquaq; protenſa, modò, inquit, fratres mei comedite.

Cum B. Dominicus aliquando in via poſitus eſſet, & gravis inundatio pluviarum facta eſſet, ille ſignum crucis edidit, & à ſe & à ſocio omnem pluviam à Deo propulſavit, & quaſi ſancto papilione de cruce cum tota terra imbrium inundatione madeſceret, nec una gutta ad ſpatium trium cubitorum eos contingeret.

Quadam vice cum in partibus Tholoſanis tranſiſſet navigio quandam aquam, nauta ab eo denarium pro mercede tranſitus exigebat: cui cum vir Dei pro ſervitio ſibi impenſo cœlorum promitteret regnum, addens quod diſcipulus Chriſti eſſet, nec aurum, nec pretium, nec pecuniam deportaret, ille eum per cappā violenter trahens dicebat: *aut cappam mihi dimittes, aut denariū mihi ſolves* Tunc vir Dei erectis in cœlū oculis paululum intra ſemetipſum orans, mox in terram reſpiciens, & denarium, nec dubium, procuratum divino nutu jacentem videns: ecce, inquit, frater, quod poſtulas, tolle, & me liberum in pace dimitte.

Contigit aliquando viro Dei iter agente aſſociari ſibi religioſum quendam, converſationis quidem ſanctitate domeſticum, ſed loquela & lingua penitus alienum, dolens itaque, quod divinis eloquiis una cum illo mutua ſe collatione refovere non poſſet, tandem à Domino ut unus lingua loqueretur alterius, verbiſque ſic alterutrum variatis, ſeſe per triduum quo videlicet ſimul ituri erant, intelligerent, impetravit.

Quadam vice cum quidam multis obſeſſus dæmoniis ſibi fuiſſet oblatus, ille ſtolam accipiens, prius ſuper collum propriū poſuit, deinde dæmoniaci collum tinxit, mandans illis, ut de cætero illum hominem non vexarent: ipſi verò in ejuſdem obſeſſi corpore torqueri ſtatim ceperunt, & fortiter clamare. Permitte nos ire: quare nos cruciari compellis? Non dimitto vos, inquit, niſi mihi fidejuſſores dederitis, quòd ultra nequaquā de cætero redeatis Quos, inquiunt illi, fidejuſſores poſſumus tibi dare? Et ille, ſanctos martyres, quorum corpora in hac baſilica requieſcunt. Et illi, non poſſumus, quia noſtra merita contradicunt. Oportet vos, inquit, dare, alioquin à cruciatu hoc nequaquā liberos vos dimittā. Tunc reſpōderūt ad hoc, operā ſe daturos, & poſtmodū dixerunt: ecce impetravim⁹, licet iṁeriti, quod S. Martyres fidejuſſerunt pro nobis: requirēte autem eo

hujus rei ſignum dixerunt: eatis ad capſam, in qua ſunt recondita capita martyrum, & eam invenerunt verſam. Quæſitum eſt, & ita inventum, ſicut illi fuerant proteſtati.

Prædicante autem eo aliquando, quædam matronæ ab hæreticis depravatæ, ejus pedibus provolutæ dixerunt, ſerve Dei adjuva nos, ſi vera ſunt omnia, quę prædicaſti hodie, jam diu mentes noſtras erroris ſpiritus excæcavit. Quibus ille, conſtantes eſtote, & expectate paulisper, ut videatis, quali Domino adhæſeritis, ſtatimq; viderunt in medio ſuo *cattum teterrimum proſilire*, qui magni canis præferẽs quantitatẽ, habebat groſſos oculos & flammantes, linguam longam latamq; atq; ſanguinolentam ad protractam uſq; ad umbilicũ, caudam verò habens curtam, ſurſumq; protenſam, poſteriorem turpitudinem quocunq; ſe verteret, oſtendebat, de quo fœtor intolerabilis exhalabat. Cumq; circa illas matronas aliquandiu huc illucque ſe vertiſſet, tandem per *chordam campanæ in campanile* conſcendens, diſparuit, fœda poſt ſe veſtigia derelinquens. Illæ igitur matronæ Deo gratias agentes, ad Catholicam fidem ſunt converſæ.

Cum in partibus Tholoſanis quoſdam hæreticos convertiſſet, & illi eſſent incendio deputati, aſpiciens inter eos quendam Raymundum nomine, ait miniſtris: iſtum ſervate, nec aliquo modo cum cæteris comburatur, converſuſq; ad eum, blandeq; alloquens, ſcio, inquit, fili mi, ſcio, quod adhuc licet tardè bonus homo eris & ſanctus. Dimiſſus itaque per annos viginti in hæretica cæcitate permanſit. Tandem converſus & frater Prædicator effectus, in eodem Ordine, vitam ſuam laudabiliter duxit, & feliciter conſummavit.

Cum eſſet in Hiſpania, quibusdã ſibi fratribus ſociatis apparuit ei per viſum immaniſſimus quidam *draco*, qui fratres illos, qui ſecũ erãt, absorbere faucibus videbatur: quod vir Dei intelligẽs, fratres fortiter reſiſtere hortabatur, & poſt modicũ omnes illi, excepto fratre Adam & duobus cõverſis, ab eo receſſerunt. Interrogatus autẽ quidam ex illis ab eo, an ſimiliter vellet abire? ait, Abſit Pater, ut relicto capite ſequar pedes, ſed continuæ orationi ſe dedit. & ferè omnes poſt modicum ſua oratione convertit.

Apud S. Sixtum in urbe cum fratribus exiſtens, ſubitò facto ſervore cum ſpiritu Domini, ad Capitulum fratribus convocatis, palam omnibus nunciavit; quatuor fratres ex ipſis in brevi videlicet in corpore duos autem in anima morituros. Poſt modicum duo fratres ad Dominum migraverunt, duo verò de Ordine receſſerunt.

Exiſtente eo Bononiæ, erat ibi magiſter quidã Cunradus Teutonicus,

cujus

cujus ingressum ad Ordinem fratres mirabiliter affectabant. Cum autem B. Dominicus cum Priore Monasterii* *Cassamaria* de Ordine Cistertiensi in vigilia Assumtionis B. Mariæ sermocinaretur, familiari quadam confidentia exigente materia dixit ei: Fateor tibi, Prior, quod tamen nulli adhuc exposui unquam, nec tu alteri, quamdiu vixero, revelabis, quod nunquam à Deo in hac vita aliquid petii, quod non assequerer juxta votum. Cui cum prædictus Prior diceret, quis forsitan ante eum finiret vitam, B. Dominicus spiritu prophetico, quod ipse Prior post se diu viveret, sicut & factum fuisse constat, prædixit. Tunc ille Prior adjecit: pete ergò Pater, ut det tibi M. Cunradum ad Ordinem, cujus fratres introitũ etiam tantum flagitare videntur. At ipse, rem, inquit frater bone, difficilem postulasti: finito completorio, cæteris fratribus, ad quiescẽdum pergentibus, ipse in Ecclesia remansit, & in oratione, more solito pernoctavit. Convenientibus igitur fratribus ad primam, cum Cantor incepisset, jam lucis orto sidere, ecce lucis novæ sidus novum futurus Magister Cunradus subitò veniens, & ad pedes B. Dominici se prosternens, habitum Ordinis instanter petiit & perseveranter accepit. Hic fuit in Ordine valdè religiosus, & lector plurimum gratiosus: qui tandem moriens cum jam oculos clausisset, & fratres eum migrasse crederent, ille apertis oculis circumspiciens ait: Dominus vobiscum: quibus respondentibus, & cum Spiritu tuo, ille adjunxit: fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace, & sic ille protinus in pace quievit.

* *Sasamarii.*

Inerat autem servo Dei Dominico firma valdè mentis æqualitas, nisi cum ad compassionem & misericordiam turbaretur. Et quia cor gaudens exhilarat faciem, placidam interioris hominis compositionem, manifesta de foris benignitate prodebat. Tempore diurno cum fratibus suis sociisque salvo quidem honestatis tenore, nemo communior, nocturnis horis vigiliis, & orationibus nemo instantior, diem impertiebatur proximis, nocte de suis oculis quasi quendam fontem effecerat lachrymarum. Frequenter, quando corpus Domini elevabatur in Missa, in tantum mentis rapiebatur excessum, ac si ibidem Christum incarnatum præsentem videret, propter quod Missam cum cæteris *multo tempore non audivit*: erat enim sibi in Ecclesia pernoctandi consuetudo creberrima, ut vix aut rarò certum ad quiescendum lectum videretur habere, & cum lassitudine succedente somni inter-

pellaret necessitas, sive ante altare aut super lapidem capite reclinato paululum quiescebat. Tres singulis noctibus recipiebat manu propria *de quadam catena ferrea disciplinas: unam* videlicet *pro se, alteram pro peccatoribus*, qui versantur in mundo, *tertiam pro iis, qui in purgatorio* cruciātur.

Electus aliquando in Coceranēsem Episcopū, omninò renuit, cōtestans se prius terrā deserere, quā electioni hujusmodi [illegible] aliquatēus cōsentire.

Interrogatus aliquando cur non libentius Tholosæ in Tholosana diœcesi quam Carcasione in ejusq; diœcesi moraretur: quia in Tholosana, inquit, diœcesi, multos, qui me honorant, invenio: apud Carcasionem verò omnes è contrario me impugnant. Interrogatus à quodam in quo libro amplius studuisset? respondit, *in libro Charitatis*. Quadam vice cum vir Dei Dominicus apud Bononiam constitutus in Ecclesia pernoctaret, Diabolus in specie Fratris eidem apparuit, quem S. Dominicus fratrem existimans ei innuebat, ut cum cæteris ad quiescendum pergeret. Ille verò quasi deridendo eundem sibi nutibus respondebat: tunc S. Dominicus quisnam esset, qui sic ejus mandata contemneret, scire volens, candelam à lampade accendit, & in facie ipsum respiciens, quod Diabolus esset, confestim cognovit: quem cum vehementius increpasset: mox eidem Diabolus de fractione silentii insultare cepit. Sanctus autem Dominicus, utpote fratrum magistro sibi licere loqui asserens, coegit ipsum, ut sibi diceret, de quo fratres in Choro tentaret? qui respondit, facio eos tardè venire & citò exire. Deinde duxit eum ad dormitorium, de quo fratres ibidem tentaret, inquirens: qui ait, facio eos nimis dormire, & tardè surgere, sicq; à divino officio remanere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde ad refectorium eum duxit: & de quo ibidem fratres tentaret, quæsivit. Tunc Dæmon per mensas saliens, plus & minus sæpius repetendo dicebat: quem cum Sanctus Dominicus quid hoc sibi vellet interrogaret: ait, quosdam fratres tento, ut plus comedant, & sic ex nimia cibi sumtione delinquunt, quosdam ut minus sumant, & sic in Dei servitio, & in Observatione sui Ordinis debiles fiant. Inde duxit eum ad locutorium, de quo ibidem fratres tentaret, inquirens: tunc ille crebrò linguam revolvens mirabilis confusionis sonū premebat, quem cū S. Dominicus quid hoc sibi vellet, interrogaret? ait: Hic locus totus meus est. Cum enim fratres ad loquendum conveniunt, eos tentare studeo, ut confusè loquantur, & multis sese inutilibus verbis immisceant, & unus alium non expectet. Postremò duxit eum ad capitulum

lum, sed cum ante ostium capituli venisset, dæmon nullatenus intrare voluit, sed ait: Huc nunquam ingrediar, quia locus maledictionis & infernus mihi est, & totum ibi amitto, quod in aliis locis lucror. Nam cum aliquem fratrem per aliquam negligentiam delinquere facio, mox in loco hoc maledictionis, de ipsa negligentia se purgat, & coram omnibus proclamat. Nam hic monentur, hic confitentur, hic accusantur, hic verberantur, hic absolvuntur, & sic totum amisisse me doleo, quod alibi me lucratum gaudebam. Et his dictis evanuit. Tandem appropinquante peregrinationis termino, constitutus apud Bononiam, gravi cepit corporis infirmitate languere: sui autem corporis dissolutio sibi in visione monstrata est. Vidit enim juvenem pulcherrimum, his verbis se vocantem & dicentem: Veni dilecte mi, veni, ad gaudia veni. Convocatis igitur ex fratribus Bononiensis Conventus duodecim, ne eos exhæredes & orphanos derelinqueret, testamentum condidit, dicens: hæc sunt, quæ vobis, tanquam filiis, hæreditario jure possidenda relinquo, *charitatem habete*, humilitatem servate, paupertatem voluntariam possidete: illud verò qua potuit districtione prohibuit, ne quis unquam in suo ordine possessiones induceret temporales, maledictionem Dei omnipotentis & suam terribiliter imprecans ei, qui Prædicatorum Ordinem terrenarum divitiarum pulvere præsumeret maculare. Fratribus verò de ejus destitutione inconsolabiliter dolentibus dulciter eos consolans ait: ne vos, mei filii, corporalis turbet discessio, nullatenus dubitantes, utiliorem me vos mortuum habituros, quàm vivum. Proinde ad extremam horam veniens anno Domini 1221. dormivit in Domino. Cujus quidem transitus eadem die, eademq; hora fratri *Gvvale*, tunc Priori fratrum Prædicatorum in Brixia, & postmodum ejusdem civitatis Episcopo hoc modo monstratur. Nam cum in campanili fratrum capite ad murum inclinato levi somno dormitasset, vidit cœlum aperiri, & duas *Scalas* Candidas ad terram submitti, quarum summitates Christus cum matre tenebat, & angeli per eas jubilantes ascendebant & descendebant, in medio autem scalarum in imo sedes posita erat, & super sedem velato capite super sedens: Jesus autem & Mater ejus scalas sursum trahebant, donec sedente in cœlum elevato apertura cœli clausa est. Veniens ergò prædictus frater Bononiam, continuò eadem die & hora patrem migrasse cognovit. *Post mortem.*

Frater quidam Rao nomine positus apud Tiburtinam, eadem die

& hora, qua pater migravit à corpore, Missam celebraturus accesserat: cùm autem audiisset eum Bononiæ ægrotasse, & ad locum Canonis veniens, in quo de vivis mentio fieri consuevit, vellet pro ejus salute orare, subitò factus est in excessu mentis, viditq; virum Dei Dominicum corona quadam aurea laureatum totumque mirabili splendore fulgentem, duobus quibusdam reverendis viris comitatum hinc inde extra Bononiam via regia procedentem. Diem igitur notans, & horam, invenit tunc servum Dei Dominicum à corpore migrasse.

Cùm igitur sub terra corpus ejus diu jacuisset, & crebrescentibus indesinenter *miraculis* non posset ulteriùs sanctitas occultari, fidelium dignum duxit devotio, corpus ejus ad altiorem locum transferre, cumque monumentum fuisset fracto vix ferreis instrumentis cemento, sublatoque lapide patefactum, tanta ex ipso suavitatis odoris erupit fragrantia, ut non tam sepulchrum quam videretur aromatum cella, qui quidem odor cuncta superabat aromata, nec alicujus rei naturalia odor similis videbatur, nec solum ossibus aut pulveri sacri corporis vel capsæ inerat, verum etiam terræ circumquaque congestæ, ita ut ad longinquas postmodum regiones delata, odorem ipsum longo tempore retineret. Fratrum verò manib. maximè aliquid de reliquiis sacrosanctis tangentibus sic inhæsit, ut quantumcunq; lotæ vel etiam confricatæ fragrantiæ diu testimonium præsentarent.

In provincia Ungariæ vir quidam nobilis cum uxore sua & filio parvulo ad reliquias beati Dominici, quæ in sensu habebantur, videndas accesit, ac filius ejus infirmatus ibidem ad extremum vitæ moriendo pervenit: pater autem corpus filii coram altari beati Dominici collocans lamentari cepit & dicere: beate Dominice lætus veni ad te, en tristis recedo. Cum filio veni, en orbatus recedo: redde mihi quæso filium meum, redde mihi lætitiam cordis mei. Et ecce circa noctis medium puer revixit, & per Ecclesiam ambulavit.

Juvenis quidā cujusdam nobilis Dominæ mancipium, dum in quodam fluvio piscationi insisteret, in aqua lapsus suffocatus disparuit, magno autem temporis spatio interjecto, ejus corpus de profundo fluvij mortuum eductum est: Domina autem ejus pro ipsius resuscitatione beatum Dominicum invocavit, promittens, se ad suas reliquias nudis pedibus accessuram, & resuscitatum mancipium liberanti daturam: illicòq; qui fuerat mortuus in medium, videntibus omnibus, vitæ redditus prosilivit, votumq; suum, ut promiserat prædicta Domina implevit.

In eadem provincia Ungariæ dum quidam vir filium suum defunctũ amarè lugeret, & beatum Dominicum pro ejus resuscitatione invocaret circa pullorum cantum, qui mortuus fuerat, oculos aperuit, & Patri dixit: quid est Pater, quòd sic habeo faciem macie defectam? Et ille: lachrymæ Patris tui sunt fili, quia tu mortuus fueras & ego solus remanseram, omni gaudio destitutus. Cui ille: multũ flevisti Pater, sed B. Dominicus desolationi tuæ cõpatiens, ut tibi vivus redderer, suis meritis impetravit.

Languidus quidam & per decem & octo annos cæcus, reliquias beati Dominici visitare desiderans, tanquam tentans ire de lecto surrexit, tantamq; subito sibi sensit infundi virtutẽ, quod passu concito gradi cœpit, tanto magis in convalescentia corporis & illuminatione oculorum proficiens, quantò quotidie in itinere procedebat, donec tandem ad locum destinatum perveniens perfectum recepit utriusque beneficium sanitatis.

In eadem provincia Ungariæ matrona quædam ad honorem beati Dominici Missam disponens facere celebrari, Sacerdotem hora debita nõ invenit: propterea candelas tres ad hoc paratas manutergio ininvolvit, & in quodam vase reposuit: aliquantulum autem divertens & postea rediens, candelas flammis patentibus ardere vidit. Currens ergò ad tam grande spectaculum, tamdiu ibidem trementes & orantes steterunt, donec sine læsione manutergij penitus arserunt.

Apud Bononiam Scholaris quidam nomine Nicolaus, gravi renum ac genuum dolore adeò est vexatus, quod de cætero surgere non valebat, cujus & femur levũ emarcuit in tantum: quod omnis spes ab eo curationis abscessit. Deo igitur & beato Dominico se devovens, cum se filo, de quo fienda erat candela, totum mensus esset in longum, cepit & collum & pectus tingere. Cum tandem genu filo ambiente cinxisset, invocato ad quamlibet mensurationem nomine Jesu Christi & beati Dominici, continuo se alleviatum sentiens, exclamavit: ego sum liberatus. Exurgens ergò, & præ gaudio lachrymans sine aliquo fulcimẽto veniens ad Ecclesiam, in qua corpus B. Dominici quiescebat In eadem quoque civitate, multa & ferè innumerabilia *miracula* Deus per servum suum beatum Dominicum operatus est.

In Sicilia apud Augustam cum puella quædam, quæ vitio lapidis laborabat, incidi deberet, mater ejus pro instanti periculo filiam suam Deo & beato Dominico commendavit. Sequenti ergò nocte dormienti NB.

puellæ-

puellæ beatus Dominicus astitit, & in manu ejus, quo torquebatur, lapidem posuit, & abscessit: quem puella evigilans, & se liberatam inveniens, matri dedit: mater verò lapidem ad domum fratrum attulit, & ipsum in memoriam tanti miraculi coram imagine sancti Dominici suspenderunt.

Apud Palaciam in Sicilia mulier quædam pauper filium habebat, qui infirmitate quadã Scrophularum, quas pueri habere in collo consueverunt, plurimum affligebatur, cumque super hoc nullum posset remedium invenire, vovit DEO & beato Dominico, quod si liberaretur, ipsum in opere Ecclesiæ fratrum, quæ tunc construebatur gratis facere laborare. Sequenti autem nocte quidam in habitu fratris sibi apparuit, eique dixit: Mulier cognoscis has res? nominans ei quatuor genera rerum, scilicet æs viride, pilatrum, lapatum & scutum porri, quæ cum diceret, cognosco, ille ait: vade accipe hoc & conficias ea cum succo porri, & pone ea super bombacium, & impone collo filij tui, & sanabitur. Evigilans autem hoc fecit, & filius ejus liberatus votum matris implevit.

NB. Quidam de partis Pedemontis monstrosè inflatus beato Dominico se vovit, tunc dormienti beatus Dominicus apparuit, ventremque ejus sine dolore scindens, immunditias omnes extraxit, & iterum manu sua sacra unctione consolidans, ipsum perfectè sanavit.

In Augusta civitate, cum in festo translationis beati Dominici matronæ quædam quæ in Ecclesia fratrum Missarum solennijs interfuerent, domum redirent, & quandam mulierem præ foribus domus suæ filare viderent, ipsam charitativè redarguere ceperunt, cur in festo sancti patris à servili opere non cessaret? illa indignata respondit: vos, quæ estis Beginæ fratrum, festa colite sancti vestri, statimque ejus oculis in tumorem cum pruritu conversis, ex ipsis ceperunt vermes protinus scaturire, ita quòd vicina quædam decem & novem vermes eduxit ex ejus oculis in instanti. Quæ compuncta ad Ecclesiam fratrum venit, ibique peccata sua confitens, & votum emittens, quod de cætero sancto Dominico nunquam detraheret, & ejus festum devotè ageret, protinus restituta est pristinæ sanitati.

Sanctimonialis quædam nobilis, nomine Maria apud Tripolim in monasterio, quod dicitur Magdalenæ, validissimis infirmitatibus laborans, ac in tibia graviter percussa, quinque mensibus cruciatu miserabili urgebatur, ita ut singulis horis ejus exitus timeretur. Quæ fuit

fe-

se recolligens semetipsam sic oravit: mi Domine, non sum ego digna orare te, nec audiri à te, sed rogo Dominum meum beatum Dominicum, ut sit *Mediator inter me & te*, & mihi impetret beneficium sanitatis. Cum ergò diu cum lachrymis exoraret, in ecstasi facta, vidit beatum Dominicum cum duobus fratribus, aperta cortina, quæ ante lectum ejus pendebat, intrantem, sibique dicentem: quare tantum sanari desideras? at illa: Domine, ut Deo meo devotius servire possim. Tunc ille de cappa unctionem miræ fragrantiæ proferens, tibiam ejus perunxit, & statim sanata fuit. Et ait: hæc unctio est valdè pretiosa, dulcis & difficilis. Cujus verbi cum mulier requireret rationem, dixit: hæc unctio dilectionis est, quia nullo pretio emi potest, & quia in donis Dei nullū est melius: dulcis, quia nihil est dulcius charitate: difficilis, quia citò perditur, nisi cautè custodiatur. Ipse in eadem nocte sorori suæ in dormitorio quiescenti apparuit dicens: ego sanavi sororem tuam: quæ currens ipsam sanatam invenit. Quæ cum se etiam sensibili unctione inunctam sentiret, ipsam cum bombace cum reverentia multa extersit: quæ cum Abbatissæ, confessori & sorori omnia retulisset, & unctionem in bombace præsentasset, tanta & tam nova odoris fragrantia sunt perfusi, ut nulla eis possent aromata comparari: ipsam autem unctionem cum multa reverentia servaverunt.

Quod gratus autem existat locus Deo in quo sacrosanctum corpus beati Patris Dominici requiescit, licet ex miraculis multis claruerit, unum tamen hic posuisse sufficiat.

Refert Magister Alexander Episcopus Vindonensis in postillis suis, & super illud verbum, misericordia & veritas obviaverunt sibi &c. quod quidam scholaris degens Bononiæ, vanitatibus seculi deditus visionem talem conspexit; Videbatur siquidem sibi, quod in quodam campo consisteret, ibidem tempestas ingens super ipsum descenderet; qui dum fugeret à facie tempestatis ad quandam domum pervenit, quam cum clausam invenisset, & pulsans ad ostium se ibidem recipi postulasset, hospita, quæ intus erat, respondit: ego sum justitia, quæ hic habito, & hæc domus mea est, quia autē justus nō es, in ea habitare non vales. Ad cujus verba ille plurimū merens abscessit, & aliam domum ultra illā conspiciens ad eā venit, & pulsans ad ostium se ibidem recipi postulavit, sed quæ intus erat, respondit: ego sum veritas quæ hic habito, & hæc domus mea est: te

Mmmmm autem

autem hoſpitio non recipio, quia Veritas eum non liberat, qui eam non amat. Indeq; abſcedens, tertiam domum ultra illam perſpexit, ad quam veniens, ſe ſimiliter contra impetum tempeſtatis recipi flagitavit: cui quæ intus erat, reſpondit: Ego ſum pax quæ hic habito, non eſt autem pax impijs, ſed tantum hominibus bonæ voluntatis. Veruntamen quia ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis, utile tibi conſilium do: ultra me ſoror mea habitat, quæ miſeris ſemper auxilium præſtat, ad hanc accede, & ejus monita comple. Cùm ergò acceſſiſſet, quæ intus erat, ſibi reſpondit: Ego ſum *Miſericordia*, quæ hic habito. Si igitur ab imminenti tempeſtate ſalvari deſideras, vade ad domum, in qua Fratres Prædicatores de Bononia habitant, ibique invenies ſtabulum pœnitentiæ, & præſepe continentiæ, & pabulum doctrinæ, *aſinum ſimplicitatis* cum bove diſcretionis, Mariam illuminantem, & Joſeph proficientem & puerum Jeſum te ſalvantem. Cùm ergò prædictus Scholaris evigilaſſet ad domum Fratrum venit, & viſionem per ordinem recitans, habitum Ordinis petiit & accepit.

SendtBrieff/

Von der Amniſtia, was ſie ſey/ vnd wie weit ſie ſich erſtrecke.

D. Luthers Haußpoſtill am H. Pfingſtag pag. 40. Der H. Geiſt kan nicht wohnen/ wo der Teuffel wohnet.

Aμνηςία iſt ein Griechiſch Wort/ vnd heiſt ſo viel/ als Vergeſſenheit/ da ein Theil dem andern ſeine Mängel vnd Fehl Mißhandlung von Hertzen verzeiht vnd vergiſt/ alſo daß ers die Zeit ſeines Lebens nimmermehr begehrt zu rächen/ zu gedencken. Wann man einander beleydiget/ da ſol der jenige/ ſo beleydiget worden/ wann der Beleydiger kompt/ vnd ſeine Sünd berewet/ jhms abbittet/ vnd vmb Verzeihung ſeiner Sünden bittet/ willfärig ſeyn/ weil er noch bey jhm auf dem Weg iſt/ weil er noch im Leben/ vnd das heiſt *Amniſtia* Vergeſſenheit. Man kan die Sach beſſer an Exempeln verſtehn.

Als der Röm. Kayſer Carolus V. durch ſeinen Feld-Obriſten Duca di Bullion Anno 1527. den 6. Maij die Statt Rom hatte eingenommen/ dieſelbige geplündert/ vnd der Bapſt Clemens VII. die Vergleichnus-Puncten müſſen vnterſchreiben/ vnd ein groſſe Summa Gelts

erlegen/

erlegt/ist zwischen dem Bapst vnd dem Kayser ein Amnistia angerichtet worden. Vnd wiewol der Kayser hette von Rechtswegen die Statt Rom/vnd alles dasjenige/das die Bäpst das Patrimonium Petri heissen/Sant Peters Verlassenschafft/behalten mögen(in massen Sanct Peter niemahlen ein Weltlicher Fürst vnd Herr/wie auch sein Herr vnd Meister/Christus gewesen;) ist er doch von seinem Rechten gewichen/vnd hat ein Amnistiam gemacht.

Sie wenden zwar für die Donationem Constantini : der Kayser Constantinus habe die Statt Rom vnd alle benachbaurte Oerter deß Welschlands dem Bapst geschenckt. Es ist aber die Donatio ein Palea, ein Sprewe/ohn ein Kern/vnd von den alten Catholischen verworffen worden. Vnd gehört die Statt Rom auff den heutigen Tag dem Römischen Reich/vnd ist recht gesagt von Sixtino Consil.14. nu.8. Nemini fit injuria, quando res ad pristinum statum reducitur : niemand geschicht vnrecht/wann ein Sach in seinen alten Stand gesetzt wird.

Als der löbliche Kayser Friderich/genannt Barbarossa (welcher die Statt Regenspurg zu einer Reichsstatt gemacht) mit dem Bapst Alexandro III. zerfallen/vnd zu Venedig einen Fußfall gethan/da er jhm auff den Hals getretten/sagend/auff den Löwen vnd Ottern wirstu gehen/vnd tretten auff den jungen Löwen vnd Drachen/ꝛc. wurd zwischen dem Bapst vnd dem Kayser Friedrich ein Amnistia auffgerichtet. Wiewol aber Baronius das läugnet/vnd etliche Heuchler für ein Gedicht außgeben/so ist es doch mit glaubwürdigen Zeugen zu belegen/wie Besoldus meldet in Synopsi p.436. Hæc quidem à Baronio anno Christi 1177. in dubium vocantur, sed prolixo Italico scripto defenduntur *Da Girolamo Bardi* della vittoria navale, ottenuta de Republica Venetiana contra Ottone figlivolo di Federigo primo Imperatore.

Daß es aber ein wahrhafftige Geschicht seye/bekennets Johannes Stella Sacerdos Venetus, Gennadius in defensione quinti capitis, sect.6. p.112. zu Rom getruckt.1579. Naucler.vol.3.generat.40.fol.235.M.Alphons: Ciaconius Ord.Prædicat.&Apostol.Pœnit.Romæ 1601.p.470 invitis summorum Pontificum. Albert.Brunus in tractatu Tract.to.XI. fol.102 das ward bey dem Kayser ein Amnistia.

Wann ein Nonn sich in den Ehstand begeben/ vnd von jhrem Bischoff in den Bann gethan/der jhr die Sünd erlassen vnd vergessen/

das ward ein Amnistia: Davon D. Thummius schreibt in Matth. au... p.77. Concilium Chalcedonense can.16. statuit, conjugium inter Monachos & Monialem firmum esse, & si excommunicati fuerint, vult statim absolvi.

Davon schreibt auch Marcus Antonius de Dominis lib.2. cap.11. pag.223. hoc est, confitentibus se peccasse, tollat ab eis excommunicationem, & patiatur esse sine illa suo frui matrimonio. Non enim ponit conditionem ullam separationis, & apertè vocavit nuptias. Fornicaria verò conjunctio non potest in publico generali Concilio nuptiarum nomine honestari.

Aber der rechte Verstand dieses Canonis ist dieser. Jubent Patres, Virgines Deo dicatas & Monachos, si nuptias contraxerint, à communione submoveri: tamen statuunt, Episcopo licere humanitatem illis ac relaxationem concedere. Ex quo perspicuum est, Synodum non sic de istis nuptiis ut incestis judicasse. Nuptiis enim incestis nullus est veniæ aut relaxationis locus, immò statim & ipsas nuptias dissolvi, & ipsos homines meritis pœnis affici, lex divina præcipit.

Das ward ein Amnistia, wann sie der Bischoff auß dem Bann genommen/aber darumb den Heurath nit zerstört.

Also hat S. Maria einer Abtissin die Amnistiam erwiesen/ davon schreibt das Buch Stellarium B. Virginis lib.12. cap.3. also. Tertia gratia seu utilitas, quā præstat Maria, est, quòd a confusione præservat. Legitur in Mariali magno, & etiam in libro qui intitulatur *Scala cœli*, quòd Abbatissa quædā fuit devota & sanctæ vitæ in religione, quæ insolentes acriter puniebat, & ideò magnam illarum indignationem debebat ferre, & quia non poterant ei nocere aliter, ad ejus servitium se ingerentes signa amoris prætendebant ad eam, quæ corrupta moribus, ab eis cœpit allici & attrahi, nunc ad solatium, nunc ad silentium frangendum, nunc ad potandum & crapulandum. Quid plura? Quadam vice accidit, ut hilarior præ crapula & vino effecta, ad luxuriæ concupiscentiam accenderetur, & cum *Servitore* mœchando concepit filium. Cumque ejus impregnatio, ventre intumescente à Monialibus esset cognita, contra eam conspirant eò magis quo ipsam oderant, propter pristinas correctiones earum, revelantque factum, & cum literis & nunciis adventum Episcopi requirunt, ut cum confusione deponatur, & è claustro ejiciatur. Præsciens Abbatissa adventum Episcopi, ingressa oratorium B. Virginis, tota pro-

fusa

sua a lachrymis sic dicebat: ô beatissima Virgo tu es refugium peccatorũ, adjutrix in omni tribulatione, considera nunc instantem confusionem meam. Non enim sum digna ex fœditate peccati mei accedere ad tuã præsentiam, superabundat tua clementia, ubi abundat delictum, & sic fatigata lachrymis obdormivit, & in sopore ei B. Virgo apparuit, dicens, non est fas, cum sim advocata peccatorum, ut contritos corde deseram, & jam obtinui tibi à filio meo liberationem. Tunc Virgo præcepit *duobus angelis* astantibus, ut onere prolis eam exonerarent, & Filium *cuidam probo viro* portarent per 5. annos enutriendum. Evigilante Abbatissa invenit se privatam prægnamine. Et ecce adveniente Episcopo audacter occurrit honorificè, qui repellens eam cum opprobrio, dum per honestas personas de accusatione requireret Veritatem, munda fore comperitur. Moxque Episcopus veniam petijt, & cum Moniales punire vellet pro infamatione ejus, Abbatissa Episcopo in confessione aperuit rei veritatem, & miraculum factum. Tunc Episcopus de puero scita veritate, cum viro illo probo ipsum enutrivit, & ad ætatem adultam in bonis moribus perduxit ad laudem B. Virginis.

Daß diß ein warhafftig Geschicht seye / bekent Speculum Historiale Vincentij de Burgundia l. 6. c. 87. Paratus serm. 32. in Annunciatione Beatæ Mariæ. Speculum exemplorum fol. 539.

Diese Abbtissin hat nicht allein vergebung der Sünden / sondern bey dem Bischoff auch die Amnistiam erlanget.

Wann einer ehrlich vnd redlich schuldig ist / wegen außgelehnetem Gelts / vnd begehrt nicht zu zahlen / sondern **wolt Eisen werden** / da heist es: peccatũ non remittitur, nisi ablatum restituatur: da sol keine Aministia seyn / sondern gleiches recht ertheilt werden. Es ist vor 50. jahr zu Wittenberg geschehen / als D. Hunnius S. etlichen Märgräfischen Stipendiaten ihr halbjäriges Stipendiũ solle außtheilen / kam ihm ein Magister für / der den Burgern zu Wittenberg alles schuldig gewest / zu dem sprach ehrgedachter Herr D. Hunnius: lieber Magister, ihr wöllt auch den Jüngstentag erleben / da keiner den andern dårff bezahlen / da soll auch keine Aministia seyn. *Fides Christiana cum injustitia consistere non potest*, wie die Theologi auß GOttes Wort lehren.

D. Luthers Hauß-Postill / in der 2. Predigt vom leiden Christi p. 126. Das lasse dir eine Wahrnung seyn / vnd höre bey zeit auff / bitte

nientem aſpexit, blandaque facie dicentem ſibi: pete à me quod vis, & dabo tibi: deliberantique quid peteret, una ex prædictis puellis ſuggeſſit, ne quid peteret, ſed ſe totũ Reginæ miſericordiæ & voluntati committeret. Quod dum feciſſet, illa manum extendens Virgineam, aures ejus, nares, os, manus & pedes ſalutari, quam ſecum detulerat, unctione perungit, formulas verborum proprias, ad ſingulas *unctiones* ſubinferens ait ad renes: ſtringantur *renes tui cingulo* ſanctitatis & caſtitatis. Ad pedes ait: ungo pedes tuos inſpiratione Evangelii pacis: addidit: die tertia mittam tibi ampullam reſtitutionis plenæ ſanctitatis. Tunc ei habitum Ordinis oſtendens: en, inquit, iſte eſt habitus Ordinis tui. Hanc autem viſionem ſimiliter B. Dominicus in oratione poſitus totam vidit. Mane autem facto ad eum veniens ſanctus Dominicus & ſanum reperit, & ab eodem totius ſeriem viſionis audivit, & habitum, quem Virgo monſtraverat, aſſumſit, nam antea fratres ſuperpelliciis utebantur. Die autem tertia mater Dei affuit, & corpus Renaldi adeo perunxit, quod non ſolum febrium æſtu, ſed etiam ardorem concupiſcentiæ ſic *extinxit*, ut ſicut ipſe poſtmodum confeſſus eſt, nec unus in eo motus libidinis de cætero pullulavit. Hanc viſionem iterato exhibitam, quidam religioſus de Ordine Hoſpitaliorum, præſente quoq; S. Dominico propriis oculis vidit & ſtupuit. Hanc viſionem multis fratribus poſt illius obitum B. Dominicus publicavit. Miſſus igitur Renaldus Bononiam, prædicationi ardenter inſtabat, & fratrum numerus excreſcebat. Poſt hæc autem miſſus *Pariſios* non poſt multos dies obdormivit.

Juvenis quidam nepos Domini Stephani Cardinalis de Foſſanova, cum equo in foveam præcipitio lapſus, inde mortuus eſt eductus, qui B. Dominico oblatus, oratione fuſa, vitæ priſtinæ reſtitutus eſt.

In Eccleſia ſancti Sixti architectum quendam conductum à fratribus, ſub crypta quædam mina deſuper reſoluta contrivit, diuque ſub tumulo cadentis materiæ jacentem extinxit: ſed vir Dei Dominicus defuncti corpus de caverna ſubductum ad ſe deferri juſſit, orationisque ſuffragio ſtatim vitæ ſimul & ſanitati reſtituit.

In eadem Eccleſia apud Romam, dum fratres circiter quadraginta manerent, & quadam vice panis valdè modicum inveniſſent, B. Dominicus id modicum, quod habebat, panis, per partes dividi ſuper menſam mandavit, dumque unuſquiſque buccellam cum gaudio frangeret, ecce duo juvenes ejuſdem habitus formæq; conſimiles, refectorium ingrediuntur

runt, palliorum sinus qui à collo pendebant, plenos panibus deferentes: quibus in capite mensæ servi Dei Dominici silenter oblatis, ita subitò discesserunt, ut nullus de cætero, vel unde venerint, vel quò abierint, scire posset. Tunc sanctus pater Dominicus manu ad fratres circumquaq; protensa, modò, inquit, fratres mei comedite.

Cum B. Dominicus aliquando in via positus esset, & gravis inundatio pluviarum facta esset, ille signum crucis edidit, & à se & à socio omnem pluviam à Deo propulsavit, & quasi sancto papilione de cruce cum tota terra imbrium inundatione madesceret, nec una gutta ad spatium trium cubitorum eos contingeret.

Quadam vice cum in partibus Tholosanis transisset navigio quandam aquam, nauta ab eo denarium pro mercede transitus exigebat: cui cum vir Dei pro servitio sibi impenso cœlorum promitteret regnum, addens quod discipulus Christi esset, nec aurum, nec pretium, nec pecuniam deportaret, ille eum per cappā violenter trahens dicebat: *aut cappam mihi dimittes, aut denariū mihi solves* Tunc vir Dei erectis in cœlū oculis paululum intra semetipsum orans, mox in terram respiciens, & denarium, nec dubium, procuratum divino nutu jacentem videns: ecce, inquit, frater, quod postulas, tolle, & me liberum in pace dimitte.

Contigit aliquando viro Dei iter agente associari sibi religiosum quendam, conversationis quidem sanctitate domesticum, sed loquela & lingua penitus alienum, dolens itaque, quod divinis eloquiis una cum illo mutua se collatione refovere non posset, tandem à Domino ut unus linguā loqueretur alterius, verbisque sic alterutrum variatis, sese per triduum quo videlicet simul ituri erant, intelligerent, impetravit.

Quadam vice cum quidam multis obsessus dæmoniis sibi fuisset oblatus, ille stolam accipiens, prius super collum propriū posuit, deinde dæmoniaci collum tinxit, mandans illis, ut de cætero illum hominem non vexarent: ipsi verò in ejusdem obsessi corpore torqueri statim ceperunt, & fortiter clamare. Permitte nos ire: quare nos cruciari compellis? Non dimitto vos, inquit, nisi mihi fidejussores dederitis, quòd ultra nequaquā de cætero redeatis Quos, inquiunt illi, fidejussores possumus tibi dare? Et ille, sanctos martyres, quorum corpora in hac basilica requiescunt. Et illi, non possumus, quia nostra merita contradicunt. Oportet vos, inquit, dare, alioquin à cruciatu hoc nequaquā liberos vos dimittā. Tunc respōderūt ad hoc, operā se daturos, & postmodū dixerunt: ecce impetravim*, licet iīmeriti, quod S. Martyres fidejusserunt pro nobis: requirēte autem eo

hujus rei ſignum dixerunt: eatis ad capſam, in qua ſunt recondita capita martyrum, & eam invenerunt verſam. Quæſitum eſt, & ita inventum, ſicut illi fuerant proteſtati.

Prædicante autem eo aliquando, quædam matronæ ab hæreticis depravatæ, ejus pedibus provolutæ dixerunt, ſerve Dei adjuva nos, ſi vera ſunt omnia, quę prædicaſti hodie, jam diu mentes noſtras erroris ſpiritus excæcavit. Quibus ille, conſtantes eſtote, & expectate paulliſper, ut videatis, quali Domino adhæſeritis, ſtatimq; viderunt in medio ſuo *cattũ teterrimum proſilire*, qui magni canis præferẽs quantitatẽ, habebat groſſos oculos & flammantes, linguam longam latamq; atq; ſanguinolentam, & protractam uſq; ad umbilicũ, caudam verò habens curtam, ſurſumq; protenſam, poſteriorem turpitudinem quocunq; ſe verteret, oſtendebat, de quo fœtor intolerabilis exhalabat. Cumq; circa illas matronas aliquamdiu huc illucque ſe vertiſſet, tandem per *chordam campanæ in campanile* conſcendens, diſparuit, fœda poſt ſe veſtigia derelinquens. Illæ quoque matronæ Deo gratias agentes, ad Catholicam fidem ſunt converſæ.

Cum in partibus Tholoſanis quoſdam hæreticos convertiſſet, & illi eſſent incendio deputati, aſpiciens inter eos quendam Raymundum nomine, ait miniſtris: iſtum ſervate, nec aliquo modo cum ceteris comburatur, converſusq; ad eum, blandeq; alloquens, ſcio, inquit, fili mi, quod adhuc licet tardè bonus homo eris & ſanctus. Dimiſſus itaq; per annos viginti in hæretica cæcitate permanſit. Tandem converſus & frater Prædicator effectus, in eodem Ordine, vitam ſuam laudabiliter duxit, & feliciter conſummavit.

Cum eſſet in Hiſpania, quibusdã ſibi fratribus ſociatis apparuit ſuper viſum im̃aniſſimus quidam *draco*, qui fratres illos, qui ſecũ erãt, ab eo devorare faucibus videbatur: quod vir Dei intelligẽs, fratres fortiter reſiſtere hortabatur, & poſt modicũ omnes illi, excepto fratre Adam & duobus converſis, ab eo receſſerunt. Interrogatus autẽ quidam ex illis ab eo, an ſimiliter vellet abire? ait, Abſit Pater, ut relicto capite ſequar pedes, ſed continuò orationi ſe dedit. & ferè omnes poſt modicum ſua oratione conv[illegible]

Apud S. Sixtum in urbe cum fratribus exiſtens, ſubitò facto fervens cum ſpiritu Domini, ad Capitulum fratribus convocatis, palam omnibus nunciavit; quatuor fratres ex ipſis in brevi videlicet in corpore, duos autem in anima morituros. Poſt modicum duo fratres ad Dominum migraverunt, duo verò de Ordine receſſerunt.

Exiſtente eo Bononiæ, erat ibi magiſter quidã Cunradus Teutonicus,

cujus

cujus ingressum ad Ordinem fratres mirabiliter affectabant. Cum autem B. Dominicus cum Priore Monasterii * *Cassamaria* de Ordine Cisterciensi in vigilia Assumtionis B. Mariæ sermocinaretur, familiari quadam confidentia exigente materia dixit ei: Fateor tibi, Prior, quod tamen nulli adhuc exposui unquam, nec tu alteri, quamdiu vixero, revelabis, quod nunquam à Deo in hac vita aliquid petii, quod non assequerer juxta votum. Cui cum prædictus Prior diceret, quis forsitan ante eum finiret vitam, B. Dominicus spiritu prophetico, quod ipse Prior post se diu viveret, sicut & factum fuisse constat, prædixit. Tunc ille Prior adjecit: pete ergò Pater, ut det tibi M. Cunradum ad Ordinem, cujus fratres introitũ etiam tantum flagitare videntur. At ipse, rem, inquit frater bone, difficilem postulasti: finito completorio, cæteris fratribus, ad quiescẽdum pergentibus, ipse in Ecclesia remansit, & in oratione, more solito pernoctavit. Convenientibus igitur fratribus ad primam, cum Cantor incepisset, jam lucis orto sidere, ecce lucis novæ sidus novum futurus Magister Cunradus subitò veniens, & ad pedes B. Dominici se prosternens, habitum Ordinis instanter petiit & perseveranter accepit. Hic fuit in Ordine valdè religiosus, & lector plurimum gratiosus: qui tandem moriens cum jam oculos clausisset, & fratres eum migrasse crederent, ille apertis oculis circumspiciens ait: Dominus vobiscum: quibus respondentibus, & cum Spiritu tuo, ille adjunxit: fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace, & sic ille protinus in pace quievit. * *Sasamarii.*

Inerat autem servo Dei Dominico firma valdè mentis æqualitas, nisi cum ad compassionem & misericordiam turbaretur. Et quia cor gaudens exhilarat faciem, placidam interioris hominis compositionem, manifesta de foris benignitate prodebat. Tempore diurno cum fratibus suis sociisque salvo quidem honestatis tenore, nemo communior, nocturnis horis vigiliis, & orationibus nemo instantior, diem impertiebatur proximis, nocte de suis oculis quasi quendam fontem effecerat lachrymarum. Frequenter, quando corpus Domini elevabatur in Missa, in tantum mentis rapiebatur excessum, ac si ibidem Christum incarnatum præsentem videret, propter quod Missam cum cæteris *multo tempore non audivit:* erat enim sibi in Ecclesia pernoctandi consuetudo creberrima, ut vix aut rarò certum ad quiescendum lectum videretur habere, & cum lassitudine succedente somni inter-

pellaret necessitas, sive ante altare aut super lapidem capite reclinato paululum quiescebat. Tres singulis noctibus recipiebat manu propria *de quadam catena ferrea disciplinas: unam* videlicet *pro se, alteram pro peccatoribus*, qui versantur in mundo, *tertiam pro iis, qui in purgatorio* cruciantur.

Electus aliquando in Coceranēsem Episcopū, omnino renuit, cōtestans se prius terrā deserere, quā electioni, licet de se factę aliquatēus cōsentire.

Interrogatus aliquando cur non libenter Tholosæ in Tholosana diœcesi quam Carcasione in ejusq; diœcesi moraretur: quia in Tholosana, inquit, diœcesi, multos, qui me honorent, invenio: apud Carcasionem verò omnes è contrario me impugnant. Interrogatus à quodam in quo libro amplius studuisset? respondit, *in libro Charitatis*. Quadam vice cum vir Dei Dominicus apud Bononiam constitutus in Ecclesia pernoctarret, Diabolus in specie Fratris eidem apparuit, quem S. Dominicus fratrem existimans ei innuebat, ut eum cæteris ad quiescendum pergeret. Ille verò quasi deridendo eundem sibi nutibus respondebat: tunc S. Dominicus quisnam esset, qui sic ejus mandata contemneret, scire volens, candelam à lampade accendit, & in facie ipsum respiciens, quod Diabolus esset, confestim cognovit: quem cum vehementius increpasset: mox eidem Diabolus de fractione silentii insultare cepit. Sanctus autem Dominicus, utpote fratrum magistro sibi licere loqui asserens, coegit ipsum, ut sibi diceret, de quo fratres in Choro tentaret? qui respondit, facio eos tardè venire & citò exire. Deinde duxit eum ad dormitorium, de quo fratres ibidem tentaret, inquirens: qui ait, facio eos nimis dormire, & tardè surgere, sicq; à divino officio remanere, & interdum immundas cogitationes habere. Deinde ad refectorium eum duxit: & de quo ibidem fratres tentaret, quæsivit. Tunc Dæmon per mensas saliens, plus & minus sæpius repetendo dicebat: quem cum sanctus Dominicus quid hoc sibi vellet interrogaret: ait, quosdam fratres tento, ut plus comedant, & sic ex nimia comsumtione delinquunt, quosdam ut minus sumant, & sic in Dei servitio, & in Observatione tui Ordinis debiles fiant. Inde duxit eum ad locutorium, de quo ibidem fratres tentaret, inquirens: tunc ille crebrò linguam revolvens mirabilis confusionis sonū promebat, quem cū S. Dominicus quid hoc sibi vellet, interrogaret? ait. Hic locus totus meus est. Cum enim fratres ad loquendum conveniunt, eos tentare studeo, ut confusè loquantur, & multis sese inutilibus verbis immisceant, & unus alium non expectet. Postremò duxit eum ad capitu-

lum

fium, fed cum ante oftium capituli veniffet, dæmon nullatenus intrare voluit, fed ait: Huc nunquam ingrediar, quia locus maledictionis & infernus mihi eft, & totum ibi amitto, quod in aliis locis lucror. Nam cum aliquem fratrem per aliquam negligentiam delinquere facio, mox in loco hoc maledictionis, de ipfa negligentia fe purgat, & coram omnibus proclamat. Nam hic monentur, hic confitentur, hic accufantur, hic verberantur, hic abfolvuntur, & fic totum amififfe me doleo, quod alibi me lucratum gaudebam. Et his dictis evanuit. Tandem appropinquante peregrinationis termino, conftitutus apud Bononiam, gravi cepit corporis infirmitate languere: fui autem corporis diffolutio fibi in vifione monftrata eft. Vidit enim juvenem pulcherrimum, his verbis fe vocantem & dicentem: Veni dilecte mi, veni, ad gaudia veni. Convocatis igitur ex fratribus Bononienfis Conventus duodecim, neeos exheredes & orphanos derelinqueret, teftamentum condidit, dicens: hæc funt, quæ vobis, tanquam filiis, hæreditario jure poffidenda relinquo, *charitatem habete*, humilitatem fervate, paupertatem voluntariam poffidete: illud verò qua potuit diftrictione prohibuit, ne quis unquam in fuo ordine poffeffiones induceret temporales, maledictionem Dei omnipotentis & fuam terribiliter imprecans ei, qui Prædicatorum Ordinem terrenarum divitiarum pulvere præfumeret maculare. Fratribus verò de ejus deftitutione inconfolabiliter dolentibus dulciter eos confolans ait: ne vos, mei filii, corporalis turbet difceffio, nullatenus dubitantes, utiliorem me vos mortuum habituros, quàm vivum. Proinde ad extremam horam veniens anno Domini 1221. dormivit in Domino. Cujus quidem tranfitus eadem die, eademq; hora fratri *Gvvale*, tunc Priori fratrum Prædicatorum in Brixia, & poftmodum ejusdem civitatis Epifcopo hoc modo monftratur. Nam cum in campanili fratrum capite ad murum inclinato levi fomno dormitaffet, vidit cœlum aperiri, & duas *Scalas* Candidas ad terram fubmitti, quarum fummitates Chriftus cum matre tenebat, & angeli per eas jubilantes afcendebant & defcendebant, in medio autem fcalarum in imo fedes pofita erat, & fuper fedem velato capite fuperfedens: Jefus autem & Mater ejus fcalas furfum trahebant, donec fedente in cœlum elevato apertura cœli claufa eft. Veniens ergò prædictus frater Bononiam, continuò eadem die & hora patrem migraffe cognovit. *Poft mortem.*

Frater quidam Rao nomine pofitus apud Tiburtinam, eadem die

In eadem provincia Ungariæ dum quidam vir filium suum defunctū amarè lugeret, & beatum Dominicum pro ejus resuscitatione invocaret circa pullorum cantum, qui mortuus fuerat, oculos aperuit, & Patri dixit: quid est Pater, quòd sic habeo faciem macie defectam? Et ille: lachrymæ Patris tui sunt fili, quia tu mortuus fueras & ego solus remanseram, omni gaudio destitutus. Cui ille: multū flevisti Pater, sed B. Dominicus desolationi tuæ cōpatiens, ut tibi vivus redderer, suis meritis impetravit.

Languidus quidam & per decem & octo annos cæcus, reliquias beati Dominici visitare desiderans, tanquam tentans ire de lecto surrexit, tantamq; subito sibi sensit infundi virtutē, quod passu concito gradi cepit, tanto magis in convalescentia corporis & illuminatione oculorum proficiens, quantò quotidie in itinere procedebat, donec tandem ad locum destinatum perveniens perfectum recepit utriusque beneficium sanitatis.

In eadem provincia Ungariæ matrona quædam ad honorem beati Dominici Missam disponens facere celebrari, Sacerdotem hora debita nō invenit: propterea candelas tres ad hoc paratas manutergio in-involvit, & in quodam vase reposuit: aliquantulum autem divertens & postea rediens, candelas flammis patentibus ardere vidit. Currens ergò ad tam grande spectaculum, tamdiu ibidem trementes & orantes steterunt, donec sine læsione manutergij penitus arserunt.

Apud Bononiam Scholaris quidam nomine Nicolaus, gravi renum ac genuum dolore adeò est vexatus, quod de cætero surgere non valebat, cujus & femur levū emarcuit in tantum: quod omnis spes ab eo curationis abscessit. Deo igitur & beato Dominico se devovens, cum se filo, de quo fienda erat candela, totum mensus esset in longum, cepit & collum & pectus tingere. Cum tandem genu filo ambiente cinxisset, invocato ad quamlibet mensurationem nomine Jesu Christi & beati Dominici, continuo se alleviatum sentiens, exclamavit: ego sum liberatus. Exurgens ergò, & præ gaudio lachrymans sine aliquo fulcimēto veniens ad Ecclesiam, in qua corpus B. Dominici quiescebat In eadem quoque civitate, multa & ferè innumerabilia *miracula* Deus per servum suum beatum Dominicum operatus est. *NB.*

In Sicilia apud Augustam cum puella quædam, quæ vitio lapidis laborabat, incidi deberet, mater ejus pro instanti periculo filiam suam Deo & beato Dominico commendavit. Sequenti ergò nocte dormienti

puellæ

puellæ beatus Dominicus aſtitit, & in manu ejus, quo torquebatur, lapidem poſuit, & abſceſſit: quem puella evigilans, & ſe liberatam inveniens, matri dedit: mater verò lapidem ad domum fratrum attulit, & ipſum in memoriam tanti miraculi coram imagine ſancti Dominici ſuſpenderunt.

Apud Palaciam in Sicilia mulier quædam pauper filium habebat, qui infirmitate quadã Scrophularum, quas pueri habere in collo conſueverunt, plurimum affligebatur, cumque ſuper hoc nullum poſſet remedium invenire, vovit DEO & beato Dominico, quod ſi liberaretur, ipſum in opere Eccleſiæ fratrum, quæ tunc conſtruebatur gratis faceret laborare. Sequenti autem nocte quidam in habitu fratris ſibi apparuit, eique dixit: Mulier cognoſcis has res? nominans ei quatuor genera rerum, ſcilicet æs viride, pilatrum, lapatum & ſcutum porri, quæ cum diceret, cognoſco, ille ait: vade accipe hoc & conficias ea cum ſucco porri, & pone ea ſuper bombacium, & impone collo filij tui, & ſanabitur. Evigilans autem hoc fecit, & filius ejus liberatus votum matris implevit.

NB. Quidam de partis Pedemontis monſtroſè inflatus beato Dominico ſe vovit, tunc dormienti beatus Dominicus apparuit, ventremque ejus ſine dolore ſcindens, immunditias omnes extraxit, & iterum manu ſua ſacra unctione conſolidans, ipſum perfectè ſanavit.

In Auguſta civitate, cum in feſto translationis beati Dominici matronæ quædam quæ in Eccleſia fratrum Miſſarum ſolennijs interfuere, domum redirent, & quandam mulierem præ foribus domus ſuæ filantem viderent, ipſam charitativè redarguere ceperunt, cur in feſto ſancti patris à ſervili opere non ceſſaret? illa indignata reſpondit: vos, quæ eſtis Beginæ fratrum, feſta colite ſancti veſtri, ſtatimque ejus oculis in tumorem cum pruritu converſis, ex ipſis ceperunt vermes protinus ſcaturire, ita quòd vicina quædam decem & novem vermes eduxit ex ejus oculis in inſtanti. Quæ compuncta ad Eccleſiam fratrum venit, ibique peccata ſua confitens, & votum emittens, quod de cætero ſancto Dominico nunquam detraheret, & ejus feſtum devotè ageret, protinus reſtituta eſt priſtinæ ſanitati.

Sanctimonialis quædam nobilis, nomine Maria apud Tripolim in monaſterio, quod dicitur Magdalenæ, validiſſimis infirmitatibus laborans, ac in tibia graviter percuſſa, quinque menſibus cruciatu miſerabili urgebatur, ita ut ſingulis horis ejus exitus timeretur. Quæ inſu-

Scro-

se recolligens semetipsam sic oravit: mi Domine, non sum ego digna orare te, nec audiri à te, sed rogo Dominum meum beatum Dominicum, ut sit *Mediator inter me & te*, & mihi impetret beneficium sanitatis. Cum ergò diu cum lachrymis exoraret, in ecstasi facta, vidit beatum Dominicum cum duobus fratribus, aperta cortina, quæ ante lectum ejus pendebat, intrantem, sibique dicentem: quare tantum sanari desideras? at illa: Domine, ut Deo meo devotius servire possim. Tunc ille de Cappa unctionem miræ fragrantiæ proferens, tibiam ejus perunxit, & statim sanata fuit. Et ait: hæc unctio est valdè pretiosa, dulcis & difficilis. Cujus verbi cum mulier requireret rationem, dixit: hæc unctio dilectionis est, quia nullo pretio emi potest, & quia in donis Dei nullũ est melius: dulcis, quia nihil est dulcius charitate: difficilis, quia citò perditur, nisi cautè custodiatur. Ipse in eadem nocte, sorori suæ in dormitorio quiescenti apparuit dicens: ego sanavi sororem tuam: quæ currens ipsam sanatam invenit. Quæ cum se etiam sensibili unctione inunctam sentiret, ipsam cum bombace cum reverentia multa extersit: quæ cum Abbatissæ, confessori & sorori omnia retulisset, & unctionem in bombace præsentasset, tanta & tam nova odoris fragrantia sunt perfusi, ut nulla eis possent aromata comparari: ipsam autem unctionem cum multa reverentia servaverunt.

Quod gratus autem existat locus Deo in quo sacrosanctum corpus beati Patris Dominici requiescit, licet ex miraculis multis claruerit, unum tamen hic posuisse sufficiat.

Refert Magister Alexander Episcopus Vindonensis in postillis suis, & super illud verbum, misericordia & veritas obviaverunt sibi &c. quod quidam scholaris degens Bononiæ, vanitatibus seculi deditus visionem talem conspexit; Videbatur siquidem sibi, quod in quodam campo consisteret, ibidem tempestas ingens super ipsum descenderet; qui dum fugeret à facie tempestatis ad quandam domum pervenit, quam cum clausam invenisset, & pulsans ad ostium se ibidem recipi postulasset, hospita, quæ intus erat, respondit: ego sum justitia, quæ hic habito, & hæc domus mea est, quia autẽ justus nõ es, in ea habitare non vales. Ad cujus verba ille plurimũ merens abscessit, & aliam domum ultra illã conspiciens ad eã venit, & pulsans ad ostium se ibidem recipi postulavit, sed quæ intus erat, respondit: ego sum veritas quæ hic habito, & hæc domus mea est: te

autem hospitio non recipio, quia Veritas eum non liberat, qui eam non amat. Indeq; abscedens, tertiam domum ultra illam perspexit, ad quam veniens, se similiter contra impetum tempestatis recipi flagitavit: cui quæ intus erat, respondit: Ego sum pax quæ hic habito, non est autem pax impijs, sed tantum hominibus bonæ voluntatis. Veruntamen quia ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis, utile tibi consilium do: ultra me soror mea habitat, quæ miseris semper auxilium præstat, ad hanc accede, & ejus monita comple. Cùm ergò accessisset, quæ intus erat, sibi respondit: Ego sum *Misericordia*, quæ hic habito. Si igitur ab imminenti tempestate salvari desideras, vade ad domum, in qua Fratres Prædicatores de Bononia habitant, ibique invenies stabulum pœnitentiæ, & præsepe continentiæ, & pabulum doctrinæ, *asinum simplicitatis* cum bove discretionis, Mariam illuminantem, & Joseph proficientem & puerum Jesum te salvantem. Cùm ergò prædictus Scholaris evigilasset ad domum Fratrum venit, & visionem per ordinem recitans, habitum Ordinis petiit & accepit.

Sendt Brieff/

Von der Amnistia, was sie sey/ vnd wie weit sie sich erstrecke.

D. Luthers Haußpostill am H. Pfingstag pag. 40. Der H. Geist kan nicht wohnen/ wo der Teuffel wohnet.

Aμνηςία ist ein Griechisch Wort/ vnd heist so viel/ als Vergessenheit/ da ein Theil dem andern seine Mängel vnd Fehl Mißhandlung von Hertzen verzeiht vnd vergist/ also daß ers die Zeit seines Lebens nimmermehr begehrt zu rächen/ zu gedencken. Wann man einander beleydiget/ da sol der jenige/ so beleydiget worden/ wann der Beleydiger kompt/ vnd seine Sünd berewet/ jhms abbittet/ vnd vmb Verzeihung seiner Sünden bittet/ willfärig seyn/ weil er noch bey jhm auf dem Weg ist/ weil er noch im Leben/ vnd das heist *Amnistia* Vergessenheit. Man kan die Sach besser an Exempeln verstehn.

Als der Röm. Kayser Carolus V. durch seinen Feld-Obristen Duca di Bullion Anno 1527. den 6. Maij die Statt Rom hatte eingenommen/ dieselbige geplündert/ vnd der Bapst Clemens VII. die Vergleichnus-Puncten müssen vnterschreiben/ vnd ein grosse Summa Gelts

erlegt/

erlegt/ ist zwischen dem Bapst vnd dem Kayser ein Amnistia angerichtet worden. Vnd wiewol der Kayser hette von Rechtswegen die Statt Rom/vnd alles dasjenige/ das die Bäpst das Patrimonium Petri heissen/Sant Peters Verlassenschafft/ behalten mögen (in massen Sanct Peter niemahlen ein Weltlicher Fürst vnd Herr/ wie auch sein Herr vnd Meister/ Christus gewesen) ist er doch von seinem Rechten gewichen/ vnd hat ein Amnistiam gemacht.

Sie wenden zwar für die Donationem Constantini: der Kayser Constantinus habe die Statt Rom vnd alle benachbaurte Oerter deß Welchslands dem Bapst geschenckt. Es ist aber die Donatio ein Palea, ein Sprewe/ohn ein Kern/vnd von den alten Catholischen verworffen worden. Vnd gehört die Statt Rom auff den heutigen Tag dem Römischen Reich/ vnd ist recht gesagt von Sixtino Consil.14. nu.8. Nemini fit injuria, quando res ad pristinum statum reducitur: niemand geschicht vnrecht/wann ein Sach in seinen alten Stand gesetzt wird.

Als der löbliche Kayser Friderich/ genannt Barbarossa (welcher die Statt Regenspurg zu einer Reichsstatt gemacht) mit dem Bapst Alexandro III. zerfallen/vnd zu Venedig einen Fußfall gethan/da er jhm auff den Hals getretten/sagend/ auff den Löwen vnd Ottern wirstu gehen / vnd tretten auff den jungen Löwen vnd Drachen/ꝛc. wurd zwischen dem Bapst vnd dem Kayser Friedrich ein Amnistia auffgerichtet. Wiewol aber Baronius das läugnet/vnd etliche Heuchler für ein Gedicht außgeben/ so ist es doch mit glaubwürdigen Zeugen zu belegen/wie Besoldus meldet in Synopsi p.436. Hæc quidem à Baronio anno Christi 1177. in dubium vocantur, sed prolixo Italico scripto defenduntur *Da Girolamo Bardi* della vittoria navale, ottenuta de Republica Venetiana contra Ottone figlivolo di Federigo primo Imperatore.

Daß es aber ein wahrhafftige Geschicht seye/bekennets Johannes Stella Sacerdos Venetus, Gennadius in defensione quinti capitis, sect.6. p.112. zu Rom getruckt.1579. Naucler.vol.3.generat.40.fol.235.M. Alphons. Ciaconius Ord. Prædicat.& Apostol. Pœnit. Romæ 1601.p.470 invitis summorum Pontificum. Albert. Brunus in tractatu Tract.to.XI. fol.102 das ward bey dem Kayser ein Amnistia.

Wann ein Nonn sich in den Ehstand begeben/ vnd von jhrem Bischoff in den Bann gethan/der jhr die Sünd erlassen vnd vergessen/

das ward ein Amnistia: Davon D. Thummius schreibt in Matthæum p.77. Concilium Chalcedonense can.16. statuit, conjugium inter Monachos & Monialem firmum esse, & si excommunicati fuerint, vult statim absolvi.

Davon schreibt auch Marcus Antonius de Dominis lib.2. cap.11. pag.223. hoc est, confitentibus se peccasse, tollat ab eis excommunicationem, & patiatur esse sine illa suo frui matrimonio. Non enim ponit conditionem ullam separationis, & apertè vocavit nuptias. Fornicaria verò conjunctio non potest in publico generali Concilio nuptiarum nomine honestari.

Aber der rechte Verstand dieses Canonis ist dieser. Jubent Patres, Virgines Deo dicatas & Monachos, si nuptias contraxerint, à communione submoveri: tamen statuunt, Episcopo licere humanitatem illis ad relaxationem concedere. Ex quo perspicuum est, Synodum non sic de istis nuptiis ut incestis judicasse. Nuptiis enim incestuis nullus est veniæ aut relaxationis locus, immò statim & ipsas nuptias dissolvi, & ipsos homines meritis pœnis affici, lex divina præcipit.

Das ward ein Amnistia, wann sie der Bischoff auß dem Bann genommen aber darumb den Heurath nit zerstört.

Also hat S. Maria einer Abtissin die Amnistiam erwiesen, davon schreibt das Buch Stellarium B. Virginis lib.12. cap.3. also. Tertia gratia seu utilitas, quā præstat Maria, est, quòd a confusione præservat. Legitur in Mariali magno, & etiam in libro qui intitulatur *Scala cœli*, quòd Abbatissa quædā fuit devota & sanctæ vitæ in religione, quæ delinquentes acriter puniebat, & ideo magnam illarum indignationem debebat ferre, & quia non poterant ei nocere aliter, ad ejus servitium se ingerentes signa amoris prætendebant ad eam, quæ corrupta moribus, ab eis cæpit allici & attrahi, nunc ad solatium, nunc ad silentium frangendum, nunc ad potandum & crapulandum. Quid plura? Quadam vice accidit, ut liberior præ crapula & vino effecta, ad luxuriæ concupiscentiam accenderetur, & cum *Servitore* mœchando concepit filium. Cumque ejus impregnatio, ventre intumescente à Monialibus esset cognita, contra eam conspirant eo magis quo ipsam oderant, propter pristinas correctiones earum, revelantque factum, & cum literis & nunciis adventum Episcopi requirunt, ut cum confusione deponatur, & è claustro ejiciatur. Præscia Abbatissa adventum Episcopi, ingressa oratorium B. Virginis, tota pro-

fessa

tis a lachrymis sic dicebat: ô beatissima Virgo tu es refugium peccatorū, adjutrix in omni tribulatione, considera nunc instantem confusionem meam. Non enim sum digna ex fœditate peccati mei accedere ad tuā præsentiam, superabundat tua clementia, ubi abundat delictum, & sic fatigata lachrymis obdormivit, & in sopore ei B. Virgo apparuit, dicens, non est fas, cum sim advocata peccatorum, ut contritos corde deseram, & jam obtinui tibi à filio meo liberationem. Tunc Virgo præcepit *duobus angelis* astantibus, ut onere prolis eam exonerarent, & Filium *cuidam probo viro* portarent per 5. annos enutriendum. Evigilante Abbatissa invenit se privatam prægnamine. Et ecce adveniente Episcopo audacter occurrit honorificè, qui repellens eam cum opprobrio, dum per honestas personas de accusatione requireret Veritatem, munda fore comperitur. Moxque Episcopus veniam petijt, & cum Moniales punire vellet pro infamatione ejus, Abbatissa Episcopo in confessione aperuit rei veritatem, & miraculum factum. Tunc Episcopus de puero scita veritate, cum viro illo probo ipsum enutrivit, & ad ætatem adultam in bonis moribus perduxit ad laudem B. Virginis.

Daß diß ein warhafftig Geschicht seye / bekent Speculum Historiale Vincentij de Burgundia l. 6. c. 87. Paratus serm. 32. in Annunciatione Beatæ Mariæ. Speculum exemplorum fol. 539.

Diese Abbtissin hat nicht allein vergebung der Sünden / sondern bey dem Bischoff auch die Amnistiam erlanget.

Wann einer ehrlich vnd redlich schuldig ist / wegen außgelehnetem Gelts / vnd begehrt nicht zu zahlen / sondern wolt Eisen werden / da heist es: peccatū non dimittitur, nisi ablatum restituatur: da sol keine Aministia seyn / sondern gleiches recht ertheilt werden. Es ist vor 50. jahr zu Wittenberg geschehen / als D. Hunnius S. etlichen Märgräfischen Stipendiaten ihr halbjäriges Stipendiū solle außtheilen / kam ihm ein Magister für / der den Burgern zu Wittenberg alles schuldig gewest / zu dem sprach ehrgedachter Herr D. Hunnius: lieber Magister, ihr wöllt auch den Jüngstentag erleben / da keiner den andern dörff bezahlen / da soll auch keine Aministia seyn. *Fides Christiana cum injustitia consistere non potest*, wie die Theologi auß GOttes Wort lehren.

D. Luthers Hauß-Postill / in der 2. Predigt vom leiden Christi p. 126. Das lasse dir eine Wahrnung seyn / vnd höre bey zeit auff / bitte

Gott mit Ernst / daß er dir deine Sünd nicht wölle zu rechnen umb Christi willen / und bessere dich / das will Gott haben / hat auch derhalb diß schröcklich Exempel mit Juda gehn lassen / daß wirs fleissig ansehen und uns daran stossen sollen. Dann wer wolte glauben / daß solche grewliche Sünd solte so einen geringen Anfang haben? Darumb schertze nicht / gedencke nicht / **ich kan wol ein Christ bleiben** / ob ich gleich diß oder jenes thue ich will es wol wider herein bringen / rc. Der Teuffel ist dir zu listig / bringt er dich einmal ins Garn / so last er dich nicht leichtlich wider herauß kommen.

D. Luthers Haußpostill xxII. Trinit. p. 137. b.

In Sünden fortfahren / und davon nicht wöllen ablassen / und dannoch um Vergebung bitten / das heist unsers HErren Gottes spotten.

An S. Stephans Tag p. 16.

Dann unser Vorfahren haben reichlich hierzu geben / und gedacht / den Gottesdienst also zu erhalten: Aber es hat jhnen an dem gefehlet / daß sie vom rechten Gottesdienst nichts gewust haben / wie wir nun wissen / und wöllen dannoch darzu nicht widerfahren lassen / das von andern gegeben und geordnet ist / wöllen es selb behalten / und in unsere eygen Nutz wenden. Also Burger und Bawren / was sie jhren Pfarrern geben sollen / sihet man / wie es so untrewlich geschicht / jederman wolt jhnen lieber auch nehmen. Darum geht auch (wie der Prophet Malachias drohet) Gottes Zorn so augenscheinlich / daß jederman / die grosse Herren eben so wol als Burger und Bawren) bey solchem Gut Betteler werden. Das were noch zu leiden / wo nicht der Jammer daran hienge / daß dieweil Schulen und Kirchen dahin fielen / und die arme Leut gar darunter versaumt werden.

D. Luther Tom. II. Jenensi p. 160.

Also blind ist der Thomist-Kopff / daß er meynet / der Glaub mög bestehn mit den Sünden / daß einer mög ehbrechen und tödten / und dannoch glauben.

O z A-

ORATIO,

An Romanorum Imperator ſit & debeat eſſe ſubjectus Pontifici Romano?

Decretal. Gregorii IX. lib. 4. cap. 13. pag. 1540.

Innocentius III. faſſus eſt, Regem Franciæ non habere ſuperiorem in temporalibus.

NOta eſt vobis, Auditores, fabula de Paride, qua Muſas de pulchritudine certantes, in certamen adduxit, pomum Eridis immiſit, illiq; inſcripſit: ἡ καλλίστη λαβίτω: *Pulcherrima accipiat.* Unde bella horrenda Trojanorum & Græcorum exorta, quorum fumus in Eccleſiam quoque Chriſti migravit. Cum enim Salvator noſter ἱεραρχίαν ſuam ante & poſt aſcenſionem ſuam inſtitueret, & Apoſtolis ligandi & abſolvendi poteſtatem concederet, ὁ ἀντικείμενος Chriſti, venenum in Eccleſiam mittens, tabulam quandam, verius fabulam intruſit, ὁ κάλλιστος λαβίτω, pulcherrimus, præſtantiſſimus accipiat jus & ſummam poteſtatem.

Pontifex nimirum Romanus Sixtus V. in bulla contra Henricum III. Franciæ Regem exertè affirmavit, ſe ſupremam in omnes Reges & Principes terræ, cunctosque populos, gentes & nationes accepiſſe poteſtatem, non humana ſed divina inſtitutione traditam.

E contrario Ludovicus Bavarus Imperator, marmoratis laudibus celebrandus, maſculè ſeſe oppoſuit, & probavit hiſce verbis: mea poteſtas non pendet à Papa, ſed à Deo immediatè, & vanum eſt, quod dici ſolet, Papa non habet ſuperiorem.

Hoc affirmamus, ait Liber Ceremoniarum S. Romanæ Eccleſiæ, p. 30. Ante Carolum Magnum, in cujus perſonam Imperium translatum eſt à Græcis ad Latinos, neminem Imperii Romani coronam ex manu Romani Pontificis ſuſcepiſſe.

In expoſtulatione Jeſuitarum ſcribit *Andreas Valladerius* p. 160. Quid docemus? Quid dicimus? Quid tuemur aliud? niſi quod *Doctores Catholici ad unum omnes ſemper* in Eccleſia docuerunt, quod Academiæ

omnes

omnes Theologicæ, & Lutetiana inprimis, quod Religiosi quivis Ordines non hactenus toto orbe profiteantur?

Pag. 243. Imperatores esse legitimos ac germanos Imperiorum suorum Possessores ac Dominos, neque Apostolicæ Sedi, neq; ulli, quam Deo propterea subjectos.

- - en quò discordia fratres
Abripuit.

Roma 1570. *Onuphrius Panvinius* Augustinianus in libro de præcipuis urbis Romæ, sanctioribusque basilicis, fol. 77. Innocentius III. in priori parte Lateranensis Patriarchis duo alia cubicula a fundamentis fecit, retrò ad ædiculam S. Nicolai ea parte, quæ frontem Basilicæ Lateranensis respicit (hæc adhuc semirupta supersunt) quæ variis picturis ornavit, in quorum uno coronationem Lotharii II. Imperatoris ab se in Basilica Lateran. cõsecrati pinxit, in cujus tabulæ prima parte pictus Rex, qui ante portas Basilicæ Lateranensis jurat Romanis, se conservaturum consuetudines suas, pòst à Papa suscipitur amplectiturque, deinde coronatur, cui picturæ hi versus suppositi fuerunt,

Rex stetit ante fores, jurans prius urbis honores:
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

Quos versus Fridericus Barbarossa Imperator, tanquam in Imperii præjudicium, quod non à papa, sed à Deo immediatè esse contendebat, eradi jussit, ut tradit Otto Frisingensis in lib. de gestis Friderici Imperatoris.

Vide 3. parte Annaliũ Boiorum Brunneri.

Proinde videamus jam, uter sit κάλλιστος pulcherrimus, liberrimus, Papa an Romanorum Imperator? Vestrum est audire & judicare.

Decretum Greg. l. 1. de maiest. & obed. tit. 33. c. 6. p. 424. edit. Rom.

Audiamus Gregorium Nonum Papam Romanum ex Jure Canonico pulchritudinem suam, robur & autoritatem deprædicantem.

Quod autem sequitur, Regi tanquam præcellenti, non negamus, quin præcellat Imperator in temporalibus, illos duntaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia, sed Pontifex in spiritualibus antecellit, quæ tantò temporalibus digniora, quantò anima præfertur corpori. Et præterea nosse debueras, quòd fecit Deus duo magna luminaria in firmamento

cœli,

cœli, luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti: utrumque magnum, sed alterum majus. Ad firmamentum igitur cœli, hoc est universalis Ecclesiæ fecit Deus duo magna luminaria, id est, instituit dignitates, quæ sunt Pontificialis autoritas & regalis potestas, sed illa, quæ præest diebus, id est spiritualibus, major est: quæ verò carnalibus, minor: ut quanta est inter Solem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur.

In Glossa. Inter Solem & Lunam.

Igitur cum terra sit septies major Luna: Sol autem octies major terra: restat ergò, ut Pontificalis dignitas quadragies aliàs quinquagies septies sit major regali dignitate.

Lib. 2. Clement. tit. 11. c. 2. p. 136. Clemens V. in Concilio Viennensi. Nos tamen ex superioritate, quam ad Imperium non est dubium nos habere, quàm ex potestate, in qua *vacante Imperiò, Imperatori succedimus*, & nihilominus ex illius plenitudine potestatis, quam Christus Rex regum & Dominus Dominantium nobis licet immeritis in persona B. Petri concessit, sententiam & processus omnes prædictos, & quicquid ex eis secutum est, vel occasione ipsorum de fratrum nostrorum consilio declaramus fuisse ac esse omninò irritos & inanes.

In Extravagantibus communibus l. 1. c. 1. de Majoritate & Obedientia, p. 212 editionis Romanæ Gregorianæ.

Porrò subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, diffinimus & pronunciamus *omninò esse de necessitate salutis.*

Quia verò Romanorum Imperator facile resistere potest, bonaq; conscientia asserere, se non teneri humanis traditionibus, audiamus Bellarminum, qui Pontificis Romani autoritatem, primatum & principatum è tribus Evangelistis, Matthæo, Luca & Johanne (nam S. Marcus hac de re à Christo nihil audivit, neque à B. Petro jussus est aliquid scribere) conatur ostendere. Ita autem Cardinalis ex illo Matth. 16. Tibi dabo claves, &c. commentatur, de Romano Pontifice l. 1. c. 13. p. 214. Nos & Catholici omnes, per claves datas Petro intelligimus summam potestatem in omnem Ecclesiam.

Et fol. 215. Cum ergò dicitur Petro generaliter: quicquid solveris, &c. datur ei potestas præcipiendi, puniendi, dispensandi, remittendi,

mittendi, proinde fit Judex & Princeps omnium, qui sunt in Ecclesia.

Ex Evangelista Luca cap.22. Ecce duo gladii, &c sic ratiocinatur Bellarminus ex Jure Canonico Extravagantium communium l.1.p. 207. 208. de Majoritate & Obedientia. In hac Petri potestate duos esse gladios, spiritualem videlicet & temporalem, Evangelicis dictis instruimur. Nam dicentibus Apostolis, ecce duo gladii hic, in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis: certe qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis: converte gladium tuum in vaginam: uterque ergò est in potestate Ecclesiæ: spiritualis scilicet gladius & materialis, sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exercendus: ille sacerdotis in manu regum & militum, sed ad nutum & potentiam sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem autoritatem spirituali subjici potestati.

Edit. Rom.

E Johannis cap.21. Pasce oves meas, ita ratiocinatur Bellarminus de Romano Pontifice lib.1.c.15 pag.216. At difficile non erit, ex hac ipsa voce *pasce*, demonstrare summam potestatem illi attribui, cui dicitur, pasce oves meas.

Deinde hoc idem efficacius demonstrari potest ex eo verbo, quod Johannes in Evangelio posuit: scripsit enim ποίμαινε, id est pasce regendo & præsidendo. Nam & Homerus l.2. Iliados frequenter vocat Agamemnonem ποιμένα λαῶν pastorem populorum.

Verùm enimverò objectiunculas postea refutabimus, jam adversariis opponimus: Antiquior non est semper subjectus juniori. Imperator Romanorum est antiquior Pontifice Romano. Ergò Imperator Romanorum non est semper subjectus Pontifici.

Quis enim nescit, Julium Cæsarem Augustum, imo etiam ipsum Constantinum Magnum pauperibus Episcopis Romanis fuisse superiorem?

Solo Deo minor non est subjectus Romano Pontifici.
Imperator Romanorum est solo Deo minor, ex Tertulliano.
Ergò Imperator Romanorum non est subjectus Pontifici.

Deinde [illegible] Jus [illegible] Canonicum [illegible] Papistis adversatur. Nam Dist. 96. c.6.p.618. [illegible] titulus habet. [illegible] Imperator jura Pontificum non

nec Pontifex jura regia usurpet. Cum ad verum ventum est ultra, sibi nec Imperator Jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum usurpavit: quoniam idem mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus sic actibus *propriis* & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discrevit.

In Glossa Gregoriana habetur: cum istæ potestates sint divisæ, *Imperator non habet gladium à Papa.*

S. Augustinum audiamus, qui fatetur seipsum & per consequens in sua persona Prælatos omnes Ecclesiæ, temporali potestati subditos esse. Cujus verba quoniam magnam huic disputationi lucem adferunt, integra adscribam. Quod autem ait, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo, rectissimè admonet, ne quis ex eo, quod à Domino suo in libertatem vocatus est factus Christianus, extollatur in superbiam, & non arbitretur in hujus vitæ itinere servandum esse ordinem suum, ut potestatibus sublimioribus, quibus pro tempore rerum temporalium gubernatio tradita est, existimet non esse subdendum. Cum enim constemus ex anima & corpore, quamdiu in hac vita temporali sumus, etiam rebus temporalibus ad subsidium degendæ hujus vitæ utamur, oportet & nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet, subditos esse potestatibus, id est hominibus res humanas cum aliquo honore administrantibus. Ex illa verò parte, qua credimus Deo, qui regnum ejus vocamus, non nos oportet esse subditos cuiquam homini, id ipsum in nobis evertere cupienti, quod Deus ad vitam æternam donare dignatus est. Si quis ergo putat, quoniam Christianus est, non sibi vectigal reddendum aut tributum, aut non esse exhibendum honorem debitum eis, qui hæc curant, Potestatibus, in magno errore versatur. Item si quis putat, se esse subdendum, ut etiam in sua fide habere potestatem arbitretur, cum qui temporalibus administrandis aliqua sublimitate præcellit, in majorem errorem labitur, sed modus iste servandus est, quem Dominus ipse præscribit, ut reddamus Cæsari, quæ Cæsaris sunt, & Deo, quæ Dei sunt.

Tom. 4. in lib. expositionis quarundam propositionum ex epist. ad Rom. c. 72. p. 575. edit. Antverpiensis.

Multa hîc paucis complectitur Augustinus, quæ varias assertiones fulciunt. Nam primùm docent, Christianæ religionis professionem non eximere quendam à temporalis potestatis subjectione. Ex quo duo necessariò sequuntur, quorum alterum est, Apostolos cæterosque Christianos omnes temporali Ethnicorum Principum & Magistratuum

potestati fuisse subjectos, ac proinde nec D. Petrum aliqua temporali potestate in Christianos præditum fuisse, primis illis Christianis ab Ethnicorum principum imperio deficere, & alios sibi principes & reges instituere, etiamsi vires illis ad id perficiendum suppetiissent, ut falsò putat Bellarminus l. 5. de Rom. Pontif. c. 7. quia non erant liberati a jugo potestatis temporalis, cui ante susceptam fidem subjiciebantur.

Deinde intelligit locum illum Apostoli de temporali potestate tantùm.

Tertiò cum generaliter de ista subjectione loquatur, eoque sermone utatur, in quo seipsum includit, neminem verò excipit, satis aperte indicat, clericos juxta ac laicos temporali potestate in hac vita subditos esse.

Postremò illustrem nobis doctrinam tradit, de duplici officio subditorum erga Deum scilicet, & regem, sic potestatem temporalem [illegible] modo debeant utrique servire & suum unicuique reddere.

Nobilis Theologus Gallus, Claudius Espencæus in epist. ad Titum cap. 3. p. 512. 513. Dominico ergò tum exemplo, tum [illegible] Apostolus congruens docet, credentes debere mundi potestatibus esse subjectos, & hanc quoque monitionem tunc necessariam fuisse [illegible] Aquinas, primùm quidem ad tollendum Judæorum errorem, qui dicerent, non esse obediendum mandatis hominum. Secundò [illegible] in Ecclesia facerent inquietudinem, quod minus observantes [illegible] quidam, notanter regnum & sacerdotium controversia [illegible] quantasque turbas utrinque dederint. Et: Chrysostomus in [illegible] quam futurū tale suspicans, simpliciter illud, *omnis anima* [illegible], etiamsi sive Apostolus sit, sive Evangelista, sive Propheta, sive Sacerdos, sive Monachus.

Quem illic sequuntur Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, [illegible] Gregorius I. idem & Magnus [illegible] Deo concessam, non [illegible] bus solum, [illegible] quoque dominari. Reg. [illegible] 64. Et utroq; [illegible] Hermannum Archiepiscopum ep. st. 42. sic colligit [illegible] *vel* [illegible] Si quis tenorem [illegible] decipere, [illegible] consiliis. &c.

C[illegible] habet diligendi pontificem, is pontifici in temporalibus non est subjectus.

Tempo-

Imperator jus habet eligendi Pontificem.

Ergo Imperator Pontifici in temporalibus non est subjectus.

Assumtionem probat Gratianus Distinct. 63. cap. 22. Hadrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas res Ecclesiæ postulavit: Carolus verò Romam veniens, Papiam obsedit, ibique relicto exercitu in sancta Resurrectione ab Hadriano papa Romæ honorificè susceptus est. Post sanctam verò resurrectionem reversus Papiam, cepit Desiderium Regem: deinde Romam reversus, constituit ibi Synodum cum Hadriano Papa in patriarchio Lateranensi, in Ecclesia sancti Salvatoris, quæ Synodus celebrata est ab 153. Episcopis, Religiosis & Abbatibus. Hadrianus autem Papa cum universa Synodo *tradiderunt Carolo jus & potestatem eligendi Pontificem & ordinandi Apostolicam sedem.* In glossa sequentia leguntur. In hoc capite continetur, quod sicut Hadrianus concessit privilegium Carolo, ita *Leo* Papa in Synodo Romæ congregata concessit idem privilegium Ottoni I. Regi Teutonicorum & ejus Successoribus, ut ipse eligat sibi successorem & ordinet Romanum Pontificem, & Episcopos & Archiepiscopos, ut ab eo investituram accipiant.

Eadem Glossa p. 435. ita loquitur. Dictum est, quod constitutio facta fuit quondam, quod Imperatores deberent interesse Electioni papæ & Episcoporum, ut patet in multis capitibus. Nunc verò dicit Gratianus in hoc Paragrapho, *quod postea statutum contrarium*, propter tres rationes. Prima ratio est, quia Imperatores abutebantur privilegio suo, quia non solum consentire volebant, sed etiã electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit, quia in hæresin labebantur, & sæpè Ecclesiam impugnabant. Et quod Apostolici *potuerunt in contrarium statuere, & destruere constitutiones,* quas antecessores fecerunt. Et tertia ratio est, quia Imperatores suis privilegijs *renunciaverunt, &c.*

Verum enim verò uti Spiritus sanctus sibi non est contrarius, ita nec Apostolici viri contrarias leges ferunt.

Taceo multos Papas Romanos fuisse hæreticos.

Liberius fuit Arianus, Honorius Monothelita, Johannes XXII. planè negavit resurrectionem mortuorum, taceo figmentum esse, Imperatores suis privilegijs renunciasse.

In cap. 16 Matth. pag. 22.

Deinde claves Apostolo Petro cæterisque Apostolis concessæ, non potestatem temporalem, sed spiritualem tantum inferunt: ita enim *Johannes Ferus* loquitur. Audistis, Petro dictum esse, tibi dabo claves: Claves hæ non sunt materiales, sed metaphoricæ, potestatem significant. Potestatem igitur accepit Petrus, non terrenam aliquam, ut possit dare, aufferre, *alienare regna, principatus &c.* Nec talem potestatem, ut sibi liceret facere, quicquid libuisset, id quod plerique somniant, sed potestatem accepit ligandi ac solvendi, remittendi peccata, & retinendi, aperiendi & claudendi, neque id pro libitu suo, sed tanquam Minister, voluntatem Domini perficiens. Aliter enim DEUS, aliter Petrus peccata remittit. Remissio peccatorum DEI solius est per Christum nobis impetrata. Hunc autem thesaurum Apostoli distribuunt, per verbum Evangelicum & Sacramenta, verbo annexa. Quare fit, ut etiam Apostoli peccata remittere dicantur. Hanc potestatem Petrus accepit, non pro se ipso, ut de potestate superbiat, aut lasciviat de dignitate, glorietur de dispensatione, de spiritualium bonorum administratione, pro temporalibus negotietur, sed totum lucrum ad DEUM reportet, in cujus gloriam refundat quicquid habet & operatur.

Nec audet Ecclesia, inquit *Facundus* pag. 580. sibimet vindicare, quod ipsis beatis Apostolis conspicit non fuisse concessum.

Ad hæc par in parem non habet imperium. Romanorum Imperator & Papa sunt titulis pares (loquor ex hypothesi).

Ergò in Romanorum Imperatorem Papa non habet imperium.

Assumtionem suppeditat nobis Baronij abbreviator *Spondanus*, qui ad annum Christi 312. pag. 235. ita scribit: autore Zosimo, constat, non ipsum solum Constantinum, sed etiam secutos omnes Imperatores, usque ad Gratianum, unà cum Imperio Pontificis Maximi titulum suscepisse, & stolam Pontificiam induisse. Id enim insuper ex Ausonio probatur, qui eundem Gratianum appellat Pontificem Maximum.

Jure igitur meritoque *Ferdinandus III.* non solum Romanorum Imperator, sed & Pontifex Maximus appellari potest.

Cum

Cum itaque testimonio *Optati Milevitani* super Imperatorem non *Lib. 3. p. 85.* sit nisi solus Deus, qui fecit Imperatorem, dum se Donatus (Papa Romanus) super Imperatorem extollit, jam quasi hominum excesserat metas, ut se, ut Deum, non hominem æstimaret, non verendo eum, qui post Deum ab hominibus timebatur summum in terris principatum Cæsari meritò adscribimus, & cum Bernhardo concludimus afferente: Si totus mundus adversum me conjuraret, ut quidpiam molirer adversus regiam Majestatem, ego tamen Deum timerem, & ordinatum ab eo Regem offendere temerè non auderem. *Tom. 1. epistola 170. pag. 1553.*

FINIS.

autem hoſpitio non recipio, quia Veritas eum non liberat, qui eam non amat. Indeq; abſcedens, tertiam domum ultra illam perſpexit, ad quam veniens, ſe ſimiliter contra impetum tempeſtatis recipi flagitavit: cui quæ intus erat, reſpondit: Ego ſum pax quæ hic habito, non eſt autem pax impijs, ſed tantum hominibus bonæ voluntatis. Veruntamen quia ego cogito cogitationes pacis & non afflictionis, utile tibi conſilium do: ultra me ſoror mea habitat, quæ miſeris ſemper auxilium præſtat, ad hanc accede, & ejus monita comple. Cùm ergò acceſſiſſet, quæ intus erat, ſibi reſpondit: Ego ſum *Miſericordia*, quæ hic habito. Si igitur ab imminenti tempeſtate ſalvari deſideras, vade ad domum, in qua Fratres Prædicatores de Bononia habitant, ibique invenies ſtabulum pœnitentiæ, & præſepe continentiæ, & pabulum doctrinæ, *aſinum ſimplicitatis* cum bove diſcretionis, Mariam illuminantem, & Joſeph proficientem & puerum Jeſum te ſalvantem. Cùm ergò prædictus Scholaris evigilaſſet ad domum Fratrum venit, & viſionem per ordinem recitans, habitum Ordinis petiit & accepit.

Sendt Brieff/

Von der Amniſtia, was ſie ſey/ vnd wie weit ſie ſich erſtrecke.

D. Luthers Haußpoſtill am H. Pfingſtag pag. 40. Der H. Geiſt kan nicht wohnen/ wo der Teuffel wohnet.

Aμνηςία iſt ein Griechiſch Wort/ vnd heiſt ſo viel/ als Vergeſſenheit/ da ein Theil dem andern ſeine Mängel vnd Fehl, Mißhandlung von Hertzen verzeiht vnd vergiſt/ alſo daß ers die Zeit ſeines Lebens nimmermehr begehrt zu rächen/ zu gedencken. Wann man einander beleydiget/ da ſol der jenige/ ſo beleydiget worden/ wann der Beleydiger kompt/ vnd ſeine Sünd berewet/ jhms abbittet/ vnd vmb Verzeihung ſeiner Sünden bittet/ willfärig ſeyn/ weil er noch bey jhm auf dem Weg iſt/ weil er noch im Leben/ vnd das heiſt *Amniſtia* Vergeſſenheit. Man kan die Sach beſſer an Exempeln verſtehn.

Als der Röm. Kayſer Carolus V. durch ſeinen Feld-Obriſten Duca di Bullion Anno 1527. den 6. Maij die Statt Rom hatte eingenommen/ dieſelbige geplündert/ vnd der Bapſt Clemens VII. die Vergleichnus-Puncten müſſen vnterſchreiben/ vnd ein groſſe Summa Gelts

erlegt/

erlegt/ist zwischen dem Bapst vnd dem Kayser ein Amnistia angerichtet worden. Vnd wiewol der Kayser hette von Rechtswegen die Statt Rom/vnd alles dasjenige/das die Bäpst das Patrimonium Petri heissen/Sant Peters Verlassenschafft/behalten mögen (in massen Sanct Peter niemahlen ein Weltlicher Fürst vnd Herr/wie auch sein Herr vnd Meister/Christus gewesen) ist er doch von seinem Rechten gewichen/vnd hat ein Amnistiam gemacht.

Sie wenden zwar für die Donationem Constantini: der Kayser Constantinus habe die Statt Rom vnd alle benachbaurte Oerter deß Welchslands dem Bapst geschenckt. Es ist aber die Donatio ein Palea, ein Sprewe/ohn ein Kern/vnd von den alten Catholischen verworffen worden. Vnd gehört die Statt Rom auff den heutigen Tag dem Römischen Reich/vnd ist recht gesagt von Sixtino Consil.14. nu.8. Nemini fit injuria, quando res ad pristinum statum reducitur: niemand geschicht vnrecht/wann ein Sach in seinen alten Stand gesetzt wird.

Als der löbliche Kayser Friderich/genannt Barbarossa (welcher die Statt Regenspurg zu einer Reichsstatt gemacht) mit dem Bapst Alexandro III. zerfallen/vnd zu Venedig einen Fußfall gethan/da er jhm auff den Hals getretten/sagend/auff den Löwen vnd Ottern wirstu gehn/vnd tretten auff den jungen Löwen vnd Drachen/rc. wurd zwischen dem Bapst vnd dem Kayser Friedrich ein Amnistia auffgerichtet. Wiewol aber Baronius das läugnet/vnd etliche Heuchler für ein Gedicht außgeben/so ist es doch mit glaubwürdigen Zeugen zu belegen/wie Besoldus meldet in Synopsi p.436. Hæc quidem à Baronio anno Christi 1177. in dubium vocantur, sed prolixo Italico scripto defenduntur *Da Girolamo Bardi* della vittoria navale, ottenuta de Republica Venetiana contra Ottone figlivolo di Federigo primo Imperatore.

Daß es aber ein wahrhafftige Geschicht seye/bekennets Johannes Stella Sacerdos Venetus, Gennadius in defensione quinti capitis, sect.6. p.112. zu Rom getruckt.1579. Naucler.vol.3.generat.40.fol.235.M.Alphons. Ciaconius Ord.Prædicat.&Apostol.Pœnit.Romæ 1601.p.470 in vitis summorum Pontificum. Albert. Brunus in tractatu Tract.to.XI. fol.102 das ward bey dem Kayser ein Amnistia.

Wann ein Nonn sich in den Ehstand begeben/vnd von jhrem Bischoff in den Bann gethan/der jhr die Sünd erlassen vnd vergessen/

das ward ein Amnistia: Davon D. Thummius schreibt in Matthæum, p.77. Concilium Chalcedonense can.16. statuit, conjugium inter Monachos & Monialem firmum esse, & si excommunicati fuerint, vult statim absolvi.

Davon schreibt auch Marcus Antonius de Dominis lib.2. cap.11. pag.223. hoc est, confitentibus se peccasse, tollat ab eis excommunicationem, & patiatur esse sine illa suo frui matrimonio. Non enim ponit conditionem ullam separationis, & apertè vocavit nuptias. Fornicaria verò conjunctio non potest in publico generali Concilio nuptiarum nomine honestari.

Aber der rechte Verstand dieses Canonis ist dieser. Jubent Patres, Virgines Deo dicatas & Monachos, si nuptias contraxerint, à communione submoveri: tamen statuunt, Episcopo licere humanitatem illis ac relaxationem concedere. Ex quo perspicuum est, Synodum non sic de istis nuptiis ut incestis judicasse. Nuptiis enim incestis nullus est veniæ aut relaxationis locus, immò statim & ipsas nuptias dissolvi, & ipsos homines meritis pœnis affici, lex divina præcipit.

Das ward ein Amnistia, wann sie der Bischoff auß dem Bann genommen/aber darumb den Heuraht nit zerstört.

Also hat S. Maria einer Äbtissin die Amnistiam erwiesen/ davon schreibt das Buch Stellarium B. Virginis lib.12. cap.3. also. Tertia gratia seu utilitas, quā præstat Maria, est, quòd a confusione præservat. Legitur in Mariali magno, & etiam in libro qui intitulatur *Scala cœli*, quòd Abbatissa quædā fuit devota & sanctæ vitæ in religione, quæ moniales acriter puniebat, & ideo magnam illarum indignationem debebat ferre, & quia non poterant ei nocere aliter, ad ejus servitium se ingerentes signa amoris prætendebant ad eam, quæ corrupta moribus, ab eis cæpit allici & attrahi, nunc ad solatium, nunc ad silentium frangendum, nunc ad potandum & crapulandum. Quid plura? Quadam vice accidit, ut hilarior præ crapula & vino effecta, ad luxuriæ concupiscentiam accenderetur, & cum *Servitore* mœchando concepit filium. Cumque ejus impregnatio, ventre intumescente à Monialibus esset cognita, contra eam conspirant eò magis quo ipsam oderant, propter pristinas correctiones earum, revelantque factum, & cum literis & nunciis adventum Episcopi requirunt, ut cum confusione deponatur, & è claustro ejiciatur. Præsciens Abbatissa adventum Episcopi, ingressa oratorium B. Virginis, tota confusa

tissa lachrymis sic dicebat: ô beatissima Virgo tu es refugium peccatorũ, adjutrix in omni tribulatione, considera nunc instantem confusionem meam. Non enim sum digna ex fœditate peccati mei accedere ad tuã præsentiam, superabundat tua clementia, ubi abundat delictum, & sic fatigata lachrymis obdormivit, & in sopore ei B. Virgo apparuit, dicens, non est fas, cum sim advocata peccatorum, ut contritos corde deseram, & jam obtinui tibi à filio meo liberationem. Tunc Virgo præcepit *duobus angelis* astantibus, ut onere prolis eam exonerarent, & Filium *cuidam probo viro* portarent per 5. annos enutriendum. Evigilante Abbatissa invenit se privatam prægnantia. Et ecce adveniente Episcopo audacter occurrit honorificè, qui repellens eam cum opprobrio, dum per honestas personas de accusatione requireret Veritatem, munda fore comperitur. Moxque Episcopus veniam petijt, & cum Moniales punire vellet pro infamatione ejus, Abbatissa Episcopo in confessione aperuit rei veritatem, & miraculum factum. Tunc Episcopus de puero scita veritate, cum viro illo probo ipsum enutrivit, & ad ætatem adultam in bonis moribus perduxit ad laudem B. Virginis.

Daß diß ein warhafftig Geschicht seye / bekent Speculum Historiale Vincentij de Burgundia l. 6. c. 87. Paratus serm. 32. in Annunciatione Beatæ Mariæ. Speculum exemplorum fol. 539.

Diese Abbtissin hat nicht allein vergebung der Sünden / sondern bey dem Bischoff auch die Amnistiam erlanget.

Wann einer ehrlich vnd redlich schuldig ist / wegen außgelehnetem Gelts / vnd begehrt nicht zu zahlen / sondern wolt Eisen werden / da heist es: peccatũ non dimittitur, nisi ablatum restituatur: da sol keine Aministia seyn / sondern gleiches recht ertheilt werden. Es ist vor 50. jahr zu Wittenberg geschehen / als D. Hunnius S. etlichen Märgräfischen Stipendiaten ihr halbjäriges Stipendiũ solle außtheilen / kam ihm ein Magister für / der den Burgern zu Wittenberg alles schuldig gewest / zu dem sprach ehrgedachter Herr D. Hunnius: lieber Magister, ihr wöllt auch den Jüngstentag erleben / da keiner den andern darff bezahlen / da soll auch keine Aministia seyn. *Fides Christiana cum injustitia consistere non potest*, wie die Theologi auß GOttes Wort lehren.

D. Luthers Hauß-Postill / in der 2. Predigt vom leiden Christi p. 126. Das lasse dir eine Warnung seyn / vnd höre bey zeit auff / bitte

Gott mit Ernst/ daß er dir deine Sünd nicht wölle zu rechnen umb Christi willen/ und bessere dich/ das will Gott haben/ hat auch derhalb diß schröcklich Exempel mit Juda gehn lassen/ daß wirs fleissig ansehen und uns daran stossen sollen. Dann wer wolte glauben/ daß solche grewliche Sünd solte so einen geringen Anfang haben? Darum schertze nicht/ gedencke nicht/ **ich kan wol ein Christ bleiben**/ ob ich gleich diß oder jenes thue ich will es wol wider herein bringen/ rc. Der Teuffel ist dir zu listig/ bringt er dich einmal ins Garn/ so last er dich nicht leichtlich wider herauß kommen.

D. Luthers Haußpostill xxii. Trinit. p. 137. b.

In Sünden fortfahren/ und davon nicht wöllen ablassen/ und dannoch um Vergebung bitten/ das heist unsers HErren Gottes spotten.

An S. Stephans Tag p. 16.

Dann unser Vorfahren haben reichlich hierzu geben/ und gedacht/ den Gottesdienst also zu erhalten: Aber es hat jhnen an dem gefehlet/ daß sie vom rechten Gottesdienst nichts gewust haben/ wie wir nun wissen/ und wöllen dannoch darzu nicht widerfahren lassen/ das von andern gegeben und geordnet ist/ wöllen es selb behalten und in unsern eygen Nutz wenden. Also Burger und Bawren/ was sie jhren Pfarrern geben sollen/ sihet man/ wie es so untrewlich geschicht/ jederman wolt jhnen lieber auch nehmen. Darum geht auch (wie der Prophet Malachias drohet) Gottes Zorn so augenscheinlich/ daß jederman (die grosse Herren eben so wol als Burger und Bawren) bey solchem Gut Bettler werden. Das were noch zu leiden/ wo nicht der Jammer daran hienge/ daß dieweil Schulen und Kirchen dahin fielen/ und die arme Leut gar darunter versaumt werden.

D. Luther Tom. ii. Jenensi p. 160.

Also blind ist der Thomist-Kopff/ daß er meynet/ der Glaub mög bestehn mit den Sünden/ daß einer mög ehbrechen und tödten/ und dannoch glauben.

ORA-

ORATIO,

An Romanorum Imperator ſit & debeat eſſe ſubjectus Pontifici Romano?

Decretal. Gregorii IX. lib. 4. cap. 13. pag. 1540.

Innocentius III. faſſus eſt, Regem Franciæ non habere ſuperiorem in temporalibus.

NOta eſt vobis, Auditores, fabula de Paride, qua Muſas de pulchritudine certantes, in certamen adduxit, pomum Eridis immiſit, illiq; inſcripſit: ἡ καλλίστη λαβέτω: *Pulcherrima accipiat.* Unde bella horrenda Trojanorum & Græcorum exorta, quorum fumus in Eccleſiam quoque Chriſti migravit. Cum enim Salvator noſter ἱεραρχίαν ſuam ante & poſt aſcenſionem ſuam inſtitueret, & Apoſtolis ligandi & abſolvendi poteſtatem concederet, ὁ ἀντικείμενος Chriſti, venenum in Eccleſiam mittens, tabulam quandam, verius fabulam intruſit, ὁ κάλλιστος λαβέτω, pulcherrimus, præſtantiſſimus accipiat jus & ſummam poteſtatem.

Pontifex nimirum Romanus Sixtus V. in bulla contra Henricum III. Franciæ Regem exertè affirmavit, ſe ſupremam in omnes Reges & Principes terræ, cunctosque populos, gentes & nationes accepiſſe poteſtatem, non humana ſed divina inſtitutione traditam.

E contrario Ludovicus Bavarus Imperator, marmoratis laudibus celebrandus, maſculè ſeſe oppoſuit, & probavit hiſce verbis: mea poteſtas non pendet à Papa, ſed à Deo immediatè, & vanum eſt, quod dici ſolet, Papa non habet ſuperiorem.

Hoc affirmamus, ait Liber Ceremoniarum S. Romanæ Eccleſiæ, p. 30. Ante Carolum Magnum, in cujus perſonam Imperium translatum eſt à Græcis ad Latinos, neminem Imperii Romani coronam ex manu Romani Pontificis ſuſcepiſſe.

In expoſtulatione Jeſuitarum ſcribit *Andreas Valladerius* p. 160. Quid docemus? Quid dicimus? Quid tuemur aliud? niſi quod *Doctores Catholici ad unum omnes ſemper* in Eccleſia docuerunt, quod Academiæ

omnes

omnes Theologicæ, & Lutetiana inprimis, quod Religiosi quivis Ordines non hactenus toto orbe profiteantur?

Pag. 243. Imperatores esse legitimos ac germanos Imperiorum suorum Possessores ac Dominos, neque Apostolicæ Sedi, neq; ulli, quam Deo propterea subjectos.

- - en quò discordia fratres
Abripuit.

Roma 1570. *Onuphrius Panvinius* Augustinianus in libro de præcipuis urbis Romæ, sanctioribusque basilicis, fol. 77. Innocentius III. in penitiori parte Lateranensis Patriarchis duo alia cubicula a fundamentis fecit retrò ad ædiculam S. Nicolai ea parte, quæ frontem Basilicæ Lateranensis respicit (hæc adhuc semirupta supersunt) quæ variis picturis ornavit in quorum uno coronationem Lotharii II. Imperatoris ab se in Basilica Lateran. cõsecrati pinxit, in cujus tabulæ prima parte pictus Rex, qui ante portas Basilicæ Lateranensis jurat Romanis, se conservaturum consuetudines suas, pòst à Papa suscipitur amplectiturque, deinde coronatur, cui picturæ hi versus suppositi fuerunt,

Rex stetit ante fores, jurans prius urbis honores:
Post homo fit Papæ, sumit quo dante coronam.

Quos versus Fridericus Barbarossa Imperator, tanquam in Imperii præjudicium, quod non à papa, sed à Deo immediatè esse contendebat, eradi jussit, ut tradit Otto Frisingensis in lib. de gestis Friderici Imperatoris.

Vide 3. parte Annaliũ Boiorum Brunneri.

Proinde videamus jam, uter sit κάλλιστος, pulcherrimus, liberrimus, Papa an Romanorum Imperator? Vestrum est audire & judicare.

Audiamus Gregorium Nonum Papam Romanum ex Jure Canonico pulchritudinem suam, robur & autoritatem deprædicantem.

Decretum Greg. l. 1. de maiest. & obed. tit. 33. c. 6. p. 424. edit. Rom.

Quod autem sequitur, Regi tanquam præcellenti, non negamus quin *præcellat* Imperator in temporalibus, illos duntaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia, sed Pontifex in spiritualibus antecellit, quæ tanto temporalibus digniora, quantò anima præfertur corpori. Et præterea nosse debueras, quòd fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cœli,

cœli, luminare majus, ut præesset diei, & luminare minus, ut præesset nocti: utrumque magnum, sed alterum majus. Ad firmamentum igitur cœli, hoc est universalis Ecclesiæ fecit Deus duo magna luminaria, id est, instituit dignitates, quæ sunt Pontificialis autoritas & regalis potestas, sed illa, quæ præest diebus, id est spiritualibus, major est: quæ verò carnalibus, minor: ut quanta est inter Solem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur.

In Glossa. Inter Solem & Lunam.

Igitur cum terra sit septies major Luna: Sol autem octies major terra: restat ergò, ut Pontificalis dignitas quadragies alias quinquagies septies sit major regali dignitate.

Lib.2.Clement.tit.11.c.2.p.136. Clemens V. in Concilio Viennensi. Nos tamen ex superioritate, quam ad Imperium non est dubium nos habere, quàm ex potestate, in qua *vacante Imperio, Imperatori succedimus*, & nihilominus ex illius plenitudine potestatis, quam Christus Rex regum & Dominus Dominantium nobis licet immeritis in persona B. Petri concessit, sententiam & processus omnes prædictos, & quicquid ex eis secutum est, vel occasione ipsorum de fratrum nostrorum consilio declaramus fuisse ac esse omninò irritos & inanes.

In Extravagantibus communibus l.1. c.1. de Majoritate & Obedientia, p.212. editionis Romanæ Gregorianæ.

Porrò subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, diffinimus & pronunciamus *omninò esse de necessitate salutis.*

Quia verò Romanorum Imperator facile resistere potest, bonaq; conscientia asserere, se non teneri humanis traditionibus, audiamus Bellarminum, qui Pontificis Romani autoritatem, primatum & principatum è tribus Evangelistis, Matthæo, Luca & Johanne (nam S. Marcus hac de re à Christo nihil audivit, neque à B. Petro jussus est aliquid scribere) conatur ostendere. Ita autem Cardinalis ex illo Matth.16. Tibi dabo claves, &c. commentatur, de Romano Pontifice l.1.c.13. p.214. Nos & Catholici omnes, per claves datas Petro intelligimus summam potestatem in omnem Ecclesiam.

Et fol.215. Cum ergò dicitur Petro generaliter: quicquid solveris, &c. datur ei potestas præcipiendi, puniendi, dispensandi, remittendi,

mittendi, proinde fit Judex & Princeps omnium, qui sunt in Ecclesia.

Ex Evangelista Luca cap.22. Ecce duo gladii, &c sic ratiocinatur Bellarminus ex Jure Canonico Extravagantium communium l.1.p. 207. 208. de Majoritate & Obedientia. In hac Petri potestate duos esse gladios, spiritualem videlicet & temporalem, Evangelicis dictis instruimur. Nam dicentibus Apostolis, ecce duo gladii hic, in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis: certe qui in potestate Petri temporalem gladium esse neget, malè verbum attendit Domini proferentis: converte gladium tuum in vaginam: uterque ergò est in potestate Ecclesiæ: spiritualis scilicet gladius & materialis, sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exercendus: ille sacerdotis in manu regum & militum, sed ad nutum & patientiam sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem autoritatem spirituali subjici potestati.

Adis Rom.

E Johannis cap.21. Pasce oves meas, ita ratiocinatur Bellarminus de Romano Pontifice lib.1.c.15. pag.216. At difficile non erit, ex hac ipsa voce *pasce*, demonstrare summam potestatem illi attribui, cui dicitur, pasce oves meas.

Deinde hoc idem efficacius demonstrari potest ex eo verbo, quod Johannes in Evangelio posuit: scripsit enim ποίμαινε, id est pasce regendo & præsidendo. Nam & Homerus l.2. Iliados frequenter vocat Agamemnonem ποιμένα λαῶν pastorem populorum.

Verùm enimverò objectiunculas postea refutabimus, jam adversariis opponimus: Antiquior non est semper subjectus juniori. Imperator Romanorum est antiquior Pontifice Romano. Ergò Imperator Romanorum non est semper subjectus Pontifici.

Quis enim nescit, Julium Cæsarem Augustum, imò etiam ipsum Constantinum Magnum pauperibus Episcopis Romanis fuisse superiorem?

Solo Deo minor non est subjectus Romano Pontifici.
Imperator Romanorum est solo Deo minor, ex Tertulliano.
Ergò Imperator Romanorum non est subjectus Pontifici.

Deinde plurimis Jus etiam Canonicum Papistis adversatur. Nam Dist. 96. c.6. p.6?2. ita [illegible] libet. [illegible] Imperator jura Pontificum nec

nec pontifex jura regia usurpet. Cum ad verum ventum est ultra, sibi nec Imperator Jura Pontificatus arripuit, nec pontifex nomen Imperatorum usurpavit: quoniam idem mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus sic actibus *propriis* & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discrevit.

In Glossa Gregoriana habetur: cum istæ potestates sint divisæ, *Imperator non habet gladium a Papa.*

S. Augustinum audiamus, qui fatetur seipsum & per consequens in sua persona Prælatos omnes Ecclesiæ, temporali potestati subditos esse. Cujus verba quoniam magnam huic disputationi lucem adferunt, integra adscribam. Quod autem ait, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à Deo, rectissimè admonet, ne quis ex eo, quod à Domino suo in libertatem vocatus est factus Christianus, extollatur in superbiam, & non arbitretur in hujus vitæ itinere servandum esse ordinem suum, ut potestatibus sublimioribus, quibus pro tempore rerum temporalium gubernatio tradita est, existimet non esse subdendum. Cum enim constemus ex anima & corpore, quamdiu in hac vita temporali sumus, etiam rebus temporalibus ad subsidium degendæ hujus vitæ utamur, oportet & nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet, subditos esse potestatibus, id est hominibus res humanas cum aliquo honore administrantibus. Ex illa verò parte, qua credimus Deo, qui regnum ejus vocamus, non nos oportet esse subditos cuiquam homini, id ipsum in nobis evertere cupienti, quod Deus ad vitam æternam donare dignatus est. Si quis ergò putat, quoniam Christianus est, non sibi vectigal reddendum aut tributum, aut non esse exhibendum honorem debitum eis, qui hæc curant, potestatibus, in magno errore versatur. Item si quis putat, se esse subdendum, ut etiam in sua fide habere potestatem arbitretur, cum qui temporalibus administrandis aliqua sublimitate præcellit, in majorem errorem labitur, sed modus iste servandus est, quem Dominus ipse præscribit, ut reddamus Cæsari, quæ Cæsaris sunt, & Deo, quæ Dei sunt.

Tom. 4. in lib. expositionis quarundam propositionum ex ep. ft. ad Rom. c. 72. p. 375. edit. Antverpiensis.

Multa hic paucis complectitur Augustinus, quæ varias assertiones fulciunt. Nam primùm docent, Christianæ religionis professionem non eximere quendam à temporalis potestatis subjectione. Ex quo duo necessariò sequuntur, quorum alterum est, Apostolos cæterosque Christianos omnes temporali Ethnicorum Principum & Magistratuum

poteſtati fuiſſe ſubjectos, ac proinde nec D. Petrum aliqua temporali poteſtate in Chriſtianos præditum fuiſſe, primis illis Chriſtianis ab Ethnicorum principum imperio deficere, & alios ſibi principes & reges inſtituere, etiamſi vires illis ad id perficiendum ſuppetiiſſent, ut falsò putat Bellarminus l. 5. de Rom. Pontif. c. 7. quia non erant liberati à jugo poteſtatis temporalis, cui ante ſuſceptam fidem ſubjiciebantur.

Deinde intelligit locum illum Apoſtolus de temporali poteſtate tantùm.

Tertiò cum generaliter de illa ſubjectione loquatur, eoque ſermone utatur, in quo ſeipſum includit, neminem verò excipit, ſatis [illegible] indicat, clericos juxta ac laicos temporali poteſtate in hac vita ſubjectos eſſe.

Poſtremò illuſtrem nobis doctrinam tradit de duplici officio ſubditorum erga Deum ſcilicet, & regem, ſic poteſtatem temporalem, [illegible] modo debeant utrique ſervire & ſuum unicuique reddere

Nobilis Theologus Gallus, Claudius Eſpencæus in epiſt. ad Titum cap. 3. p. 512. 513. Dominico ergò tum exemplo, tum [illegible] Apoſtolus congruens docet, credentes debere mundi [illegible] eſſe ſubjectos. & hanc quoque monitionem tunc neceſſariam fuiſſe [illegible] Aquinas, primùm quidem ad tollendum Judæorum errorem, qui dicerent, non eſſe obediendum mandatis hominum. Secundò [illegible] in Eccleſia facerent inquietudinem, quod minus obſervantes [illegible] quidam, [illegible] inter regnum & ſacerdotium controverſia, [illegible] quantasque turbas utrimque dederint. Et: Chryſoſtomus [illegible] quam futurũ tale ſuſpicans, ſimpliciter [illegible], *omnis anima* [illegible], [illegible] ſive Apoſtolus ſit, ſive Evangeliſta, ſive propheta, ſive Sacerdos, ſive Monachus.

Quem [illegible] Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, & qui non [illegible] Gregorius [illegible] & Magnus ingenue [illegible] Imperatori à Deo conceſſum, non militibus ſolum, [illegible] quoque dominari. Regiſtr. l. [illegible] epiſt. 64 Et utroq; [illegible] poſterior [illegible] Henricum [illegible] epiſt. 42. ſic [illegible]it. [illegible] *vetus* [illegible] Si quis tentat ex[illegible] [illegible] ac [illegible] conſiliis. &c.

C[illegible] habet diligendi pontificem, is pontifici in temporalibus non eſt ſubjectus.

Impe-

Imperator jus habet eligendi Pontificem.

Ergo Imperator Pontificiin temporalibus non est subjectus.

Assumtionem probat Gratianus Distinct. 63. cap. 22. Hadrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas res Ecclesiæ postulavit: Carolus verò Romam veniens, Papiam obsedit, ibique relicto exercitu in sancta Resurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorificè susceptus est. Post sanctam verò resurrectionem reversus Papiam, cepit Desiderium Regem: deinde Romam reversus, constituit ibi Synodum cum Hadriano Papa in Patriarchio Lateranensi, in Ecclesia sancti Salvatoris, quæ Synodus celebrata est ab 153. Episcopis, Religiosis & Abbatibus. Hadrianus autem Papa cum universa Synodo *tradiderunt Carolo jus & potestatem eligendi Pontificem & ordinandi Apostolicam sedem.* In glossa sequentia leguntur. In hoc capite continetur, quod sicut Hadrianus concessit privilegium Carolo, ita *Leo* Papa in Synodo Romæ congregata concessit idem privilegium Ottoni I. Regi Teutonicorum & ejus Successoribus, ut ipse eligat sibi successorem & ordinet Romanum Pontificem, & Episcopos & Archiepiscopos, ut ab eo investituram accipiant.

Eadem Glossa p. 435. ita loquitur. Dictum est, quod constitutio facta fuit quondam, quod Imperatores deberent interesse Electioni Papæ & Episcoporum, ut patet in multis capitibus. Nunc verò dicit Gratianus in hoc Paragrapho, *quod postea statutum contrarium*, propter tres rationes. Prima ratio est, quia Imperatores abutebantur privilegio suo, quia non solum consentire volebant, sed etiã electionibus se ingerebant. Secunda ratio fuit, quia in hæresin labebantur, & sæpè Ecclesiam impugnabant. Et quod Apostolici *potuerunt in contrarium statuere, & destruere constitutiones,* quas antecessores fecerunt. Et tertia ratio est, quia Imperatores suis privilegijs *renunciaverunt, &c.*

Verum enim verò uti Spiritus sanctus sibi non est contrarius, ita nec Apostolici viri contrarias leges ferunt.

Taceo multos Papas Romanos fuisse hæreticos.

Liberius fuit Arianus, Honorius Monothelita, Johannes XXII. planè negavit resurrectionem mortuorum, taceo figmentum esse, Imperatores suis privilegijs renunciasse.

In cap. 16 Matth. pag. 22.

Deinde claves Apostolo Petro cæterisque Apostolis concessæ, non potestatem temporalem, sed spiritualem tantum inferunt: ita enim *Iohannes Ferus* loquitur. Audistis, Petro dictum esse, tibi dabo claves: Claves hæ non sunt materiales, sed metaphoricæ, potestatem significant. Potestatem igitur accepit Petrus, non terrenam aliquam, ut possit dare, aufferre, *alienare regna, principatus &c.* Nec talem potestatem, ut sibi liceret facere, quicquid libuisset, id quod plerique somniant, sed potestatem accepit ligandi ac solvendi, remittendi peccata, & retinendi, aperiendi & claudendi, neque id pro libitu suo, sed tanquam Minister, voluntatem Domini perficiens. Aliter enim DEUS, aliter Petrus peccata remittit. Remissio peccatorum DEI solius est per Christum nobis impetrata. Hunc autem thesaurum Apostoli distribuunt, per verbum Evangelicum & Sacramenta, verbo annexa. Quare fit, ut etiam Apostoli peccata remittere dicantur. Hanc potestatem Petrus accepit, non pro se ipso, ut de potestate superbiat, aut lasciviat de dignitate, glorietur de dispensatione, de spiritualium bonorum administratione, pro temporalibus negotietur, sed totum lucrum ad DEUM reportet, in cujus gloriam refundat quicquid habet & operatur.

Nec audet Ecclesia, inquit *Facundus* pag. 580. sibimet vindicare, quod ipsis beatis Apostolis conspicit non fuisse concessum.

Ad hæc par in parem non habet imperium. Romanorum Imperator & Papa sunt titulis pares (loquor ex hypothesi).

Ergò in Romanorum Imperatorem Papa non habet imperium.

Assumtionem suppeditat nobis Baronii abbreviator *Spondanus*, qui ad annum Christi 312. pag. 235. ita scribit: autore Zosimo, constat, non ipsum solum Constantinum, sed etiam secutos omnes Imperatores, usque ad Gratianum, unà cum Imperio Pontificis Maximi titulum suscepisse, & stolam Pontificiam induisse. Id enim insuper ex Ausonio probatur, qui eundem Gratianum appellat Pontificem Maximum.

Jure igitur meritoque *Ferdinandus III.* non solum Romanorum Imperator, sed & Pontifex Maximus appellari potest.

Cum

Cum itaque testimonio *Optati Milevitani* super Imperatorem non sit nisi solus Deus, qui fecit Imperatorem, dum se Donatus (Papa Romanus) super Imperatorem extollit, jam quasi hominum excesserat metas, ut se, ut DEUM, non hominem æstimaret, non verendo eum, qui post DEUM ab hominibus timebatur summum in terris principatum Cæsari meritò adscribimus, & cum Bernhardo concludimus afferente: Si totus mundus adversum me conjuraret, ut quidpiam molirer adversus regiam Majestatem, ego tamen DEUM timerem, & ordinatum ab eo Regem offendere temerè non auderem. *Lib. 3. p. 85.* *Tom. 1. epistola 170. pag. 1553.*

F I N I S.